

Наменитије књига „Математика“
Закључак Васа хеклоско
Бил. I реча. 18/Х 1945.

ДОКУМЕНТИ

О ИЗДАЈСТВУ
ДРАЖЕ МИХАИЛОВИЋА
КЊИГА I

1946. 3. 3520

У В О Д

Антифашистичко веће народног ослобођења Југославије донело је одлуку на своме другом заседању 29/11-43 да се код Националног комитета народног ослобођења Југославије образује Државна комисија за утврђивање злочина окупатора и њихових помагача, а Национални комитет је донео 8/5-44 Правилник о раду Комисије, потписан од претседника НКОЈ-а, маршала Југославије Јосипа Броза-Тита.

Правилник ставља у задатак Комисији, поред правног поступка утврђивања злочина окупатора и њихових помагача, још и прикупљање и објављивање свих докумената о тим злочинима и злочинцима. Овај свој задатак Комисија може постићи само уз сарадњу широких народних маса, свесних најширих слојева нашег слободољубивог, истинољубивог и правдољубивог народа, па је зато Правилник предвидео у своме Чл. 5:

„Сви органи народне власти и све особе код којих се налази ма какав доказни материјал, или ако знају где се такав материјал налази, дужни су га одмах доставити или извести о њему Државну комисију или њене органе с потребним објашњењем о пореклу докумената и ознакама на који се злочин односи или на којег учиниоца, како је документ прибављен; а ако га не доставља Комисији или њеним органима, онда назначити код кога се документ налази”.

Да би у исто време охрабрила наше многобројне сараднике скупљаче докумената и испунила дуг према јавности у нашој земљи и свету, Државна комисија објављује најважније документе онако како јој они стижу, класификујући их према њиховој садржини.

Овде почињемо са објављивањем прве серије докумената о издајству Драже Михаиловића и његове четничке банде. Ускоро ћемо започети и објављивање других серија докумената о злочинима како разних окупатора, тако и других њихових помагача, Недића, Љотића, Пећанца, Павелића, Рупника, Чкатрова итд.

Државна комисија објављује овде прву књигу докумената из којих се јасно види сарадња издајника и ратног злочинца ДРАЖЕ МИХАИЛОВИЋА са окупаторима с једне стране, а с друге са Недићем, Љотићем и Павелићем. Из ових оригиналних докумената, од којих најважније доносимо у факсимилима, види се како је Дража Михаиловић преко своје тзв. „националистичке организације” и „Југословенске војске у отаџбини” сарађивао уједно са окупаторима и отвореним издајницима и велеиздајницима недићевцима, љотићевцима и усташама. Из ових докумената се види да је овај најгнуснији издајник „војни министар” и претставник југословенских избегличких влада у Лондону и Каиру, имао само своју посебну улогу, нарочито одвратну у својој провидној дволич-

ности, коју је играо споразумно и раме уз раме са другим отвореним издајницима и помагао, као и они, окупаторе у њиховој борби противу народно-ослободилачког покрета. Из докумената се види: 1) да он нигде и не мисли на борбу противу окупатора, а камо ли да у њу позива или да такву борбу организује; 2) да, напротив, он и његова организација, не само да искључују сваку сарадњу са јединим активним борцима противу окупатора, са партизанима и Народно-ослободилачком војском, већ спремају и изводе заједно са окупаторима и другим њиховим помагачима офанзиве на ослобођену територију и противу Народно-ослободилачке војске; 3) да у ту сврху организују војне јединице и грађанске власти које ће бити под непосредном или посредном командом окупатора; 4) да он и његова организација закључују и у пракси спроводе такође сарадњу са свима другим издајницима, Недићем, Павелићем, Љотићем, Рупником итд.; и 5) да су Дража Михаиловић и његова четничка организација оруђе у рукама окупатора за борбу противу народног устанка, и да је само једна од издајничких, од квислиншких банди које су из крила профашистичке реакције никле под плаштом фашистичких завојевача и поробљивача наше земље и наших народа.

Смрт фашизму — Слобода народу!

Претседник
Државне комисије.

Др. Душан Недељковић, с. р.
професор Универзитета

ДОКУМЕНТИ О ИЗДАЈСТВУ ДМ

ДЕО I

ИЗДАЈНИЧКА ОРГАНИЗАЦИЈА ДМ У ЦРНОЈ ГОРИ И САНЦАКУ

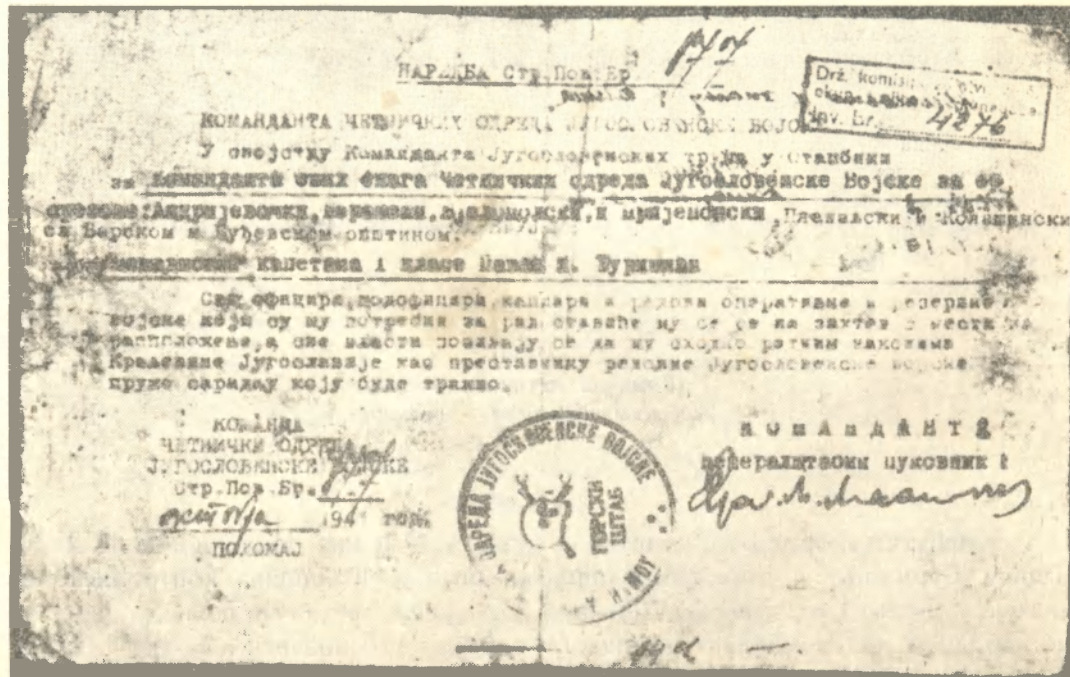
ОДЕЉАК I

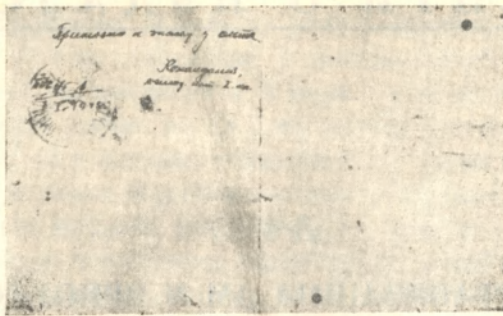
ПУНОМОЋИЈЕ ДМ ПАВЛУ ЂУРИШИЋУ КАО ЧЕТНИЧКОМ КОМАНДАНТУ И НОСИОЦУ
ЧЕТНИЧКЕ „ИДЕОЛОГИЈЕ“ — ЧЕТНИЧКА ДРЖАВА — ХИПЕРФАШИСТИЧКО
ЧЕТНИЧКА ДИКТАТУРА И ПОКОЉ НАРОДА

Познати вођа и претставник Дrajине банде у Санцаку и Црној Гори, отворени помагач италијанских и немачких окупатора и крвник нашега народа од 1941 године до последњих дана, капетан Павле Ђуришић, није ништа радио на своју руку, већ по директном овлашћењу и инструкцијама Драже Михаиловића.

Он је пре свега располагао једним општим овлашћењем којим је Дража Михаиловић пренео на њега сву војну и цивилну власт једне врло широке области Санцака и Црне Горе. Ово овлашћење је остало на снази до последњег дана. Оригинални документ овог овлашћења (видети факсимил) гласи:

ДОКУМЕНАТ
бр. 1

НАРЕДБА Стр. Пов. Бр. 177

КОМАНДАНТА ЧЕТНИЧКИХ ОДРЕДА ЈУГОСЛОВЕНСКЕ ВОЈСКЕ

У својству Команданта Југословенских трупа у Отаџбини за Команданта свих снага Четничких одреда Југословенске војске за срезове: Андријевачки, Берански, Бјелопољски и Пријепољски, Плеваљски и Колашински са Барском и Буђевском општином

О Д Р Е Љ У Ј Е М :

Пешадиског капетана I класе Павла И. Ђуришића.

Сви официри, подофицири, каплари и редови оперативне и резервне војске који су му потребни за рад ставиће му се на захтев с места на расположење, а све власти позивају се да му сходно ратним законима Краљевине Југославије као претставнику редовне Југословенске војске пруже сарадњу коју буде тражио.

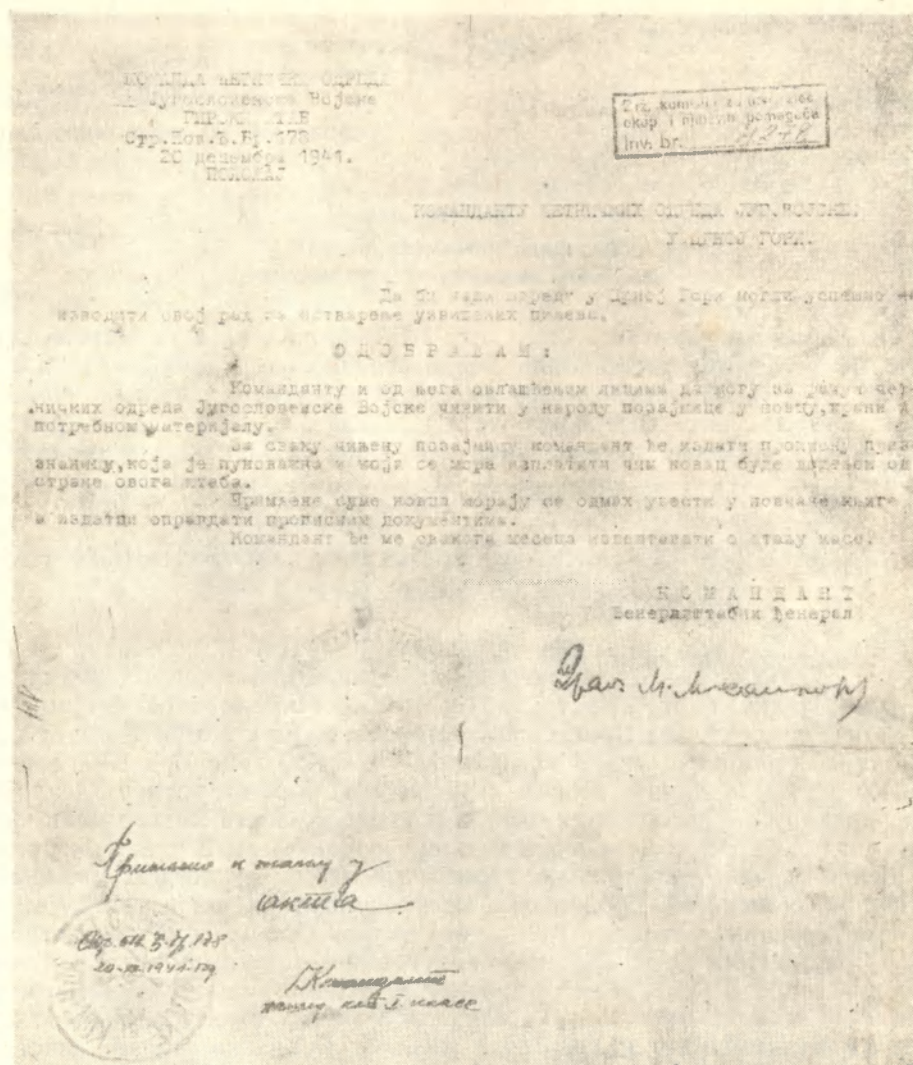
Команда
четничких одреда
југословенске војске
Стр. Пов. Бр. 177
октобра 1941 год.
положај

Командант:
ђенералштабни пуковник:
Драг. М. Михаиловић, с. р.

Печат:
(Команда четничких одреда
југословенске војске — горски штаб)

Међутим, поред овог општег овлашћења, Дража Михаиловић је давао Павлу Ђуришићу и посебна овлашћења чија је извршења контролисао из месеца у месец. Тако, следеће Дражино „одобрење“ четничке пљачке завршава се наредбом да „Командант четничких одреда југословенске војске“ Дражу „свакога месеца извештава о стању касе“.

ДОКУМЕНАТ
бр. 2

Команда четничких одреда
југословенске војске
Горски штаб
Стр. Пов. Ђ. Бр: 178
20 децембра 1941
Положај

КОМАНДАНТУ ЧЕТНИЧКИХ ОДРЕДА ЈУГОСЛОВЕНСКЕ ВОЈСКЕ
У ЦРНОЈ ГОРИ

Да би наши одреди у Црној Гори могли успешно изводити свој рад за остварење
узвишених циљева,

ОДОБРАВАМ:

Команданту и од њега овлашћеним лицима да могу за рачун четничких одреда
Југословенске војске чинити у народу позајмице у новцу, храни и потребном материјалу

За сваку чињену позајмицу командант ће издати прописну признаницу, која је пуноважна и која се мора исплатити чим новац буде додељен од стране овога штаба.

Примљене суме новца морају се одмах увести у новчане књиге а издатци оправдати прописним документима.

Командант ће ме свакога месеца извештавати о стању касе.

Примио к знању у акта

Стр. Пов. Ђ. Бр. 178

20-XII-1941 год.

Печат:

Команда чет, одреда
југ. војске — Гш 15.

Командант

Бенералштабни генерал,

Драг. М. Михаиловић, с. р.

Печат:

(Команда четничких одреда
југословенске војске — Горски штаб)

Из овога документа се види што ће се показати и из многих других, а то је да је Дража Михаиловић давао овлашћења и одобрења и за појединости, и да је контролисао путем месечних извештаја извршење чак и ових појединости, тако да се није могло десити да његови „команданти“ раде ишта на своју руку, а најмање да се на своју руку боре уз окупаторе противу народа Југославије.

„ИНСТРУКЦИЈА” ДРАЖЕ МИХАИЛОВИЋА ЗА ПОКОЉ НАШИХ НАРОДА И ГРАЂАНСКИ РАТ

Поред општих и посебних овлашћења, Дража Михаиловић је давао непрекидно и „инструкције” за злочиначки рад његовим „командантима”. Овде објављујемо једну такву „Инструкцију” Драже Михаиловића двојци највећих издајца и злочинаца Црне Горе и Санџака, мајору Ђорђу Лашићу и капетану Павлу Ђуришићу. Ова „Инструкција” је од 20 децембра 1941 године. У њој се ни једним јединим словом не наређује борба противу Италијана и Немаца, противу окупатора. Али зато се наређује, заиста хитлеровски крвољачан, грозан покољ, који ће његови четници и вршити, над нашим народима у циљу (тачка 4) „чишћења државне територије од свих народних мањина и не-националних елемената”. Грозни овај великосрпски злочинац наређује: (тачка 2) „Створити велику Југославију и у њој велику Србију етнички чисту у границама Србије—Црне Горе—Босне—Херцеговине—Срема—Баната и Бачке” и (тачка 5) „Створити непосредне заједничке границе између Србије и Црне Горе, као и Србије и Словеначке чишћењем Санџака од Муслиманског живља и Босне од Муслиманског и Хрватског живља”. За овакав грозан, заиста четнички кољачки поход, даје Дража Михаиловић, као што ће се то видети из документа, и конкретна војно-оперативна наређења.

О Народно-ослободилачкој војсци Дража Михаиловић изриком вели: „Са комунистима—партизанима не може бити никакве сарадње, јер се они боре против династије и за остварење социјалне револуције, што никада не сме бити наш циљ”. Али, не само да је он овако одбацивао сваку сарадњу са правим и јединим народним борцима противу окупатора а за слободу и демократију, већ је он, вођа „националистичког покрета”, као командант хоштаплерске и кољачке четничке „Југословенске војске у отаџбини” и министар војни издајничких избегличких влада, наредио у тачци 4: „Чишћење државне територије од свих народних мањина и не-националних елемената”, и овим је он, уз скут окупатора, објавио у ствари злочиначки грађански рат слободољубивим и демократским народима Југославије, који су се у борби противу окупатора већ сврстали у редове Народно-ослободилачког покрета и Народно-ослободилачке војске, јер опште је познато да су Дражини претставници т. зв. „националистичког покрета” звали ове народне борце „не-националним елементима”.

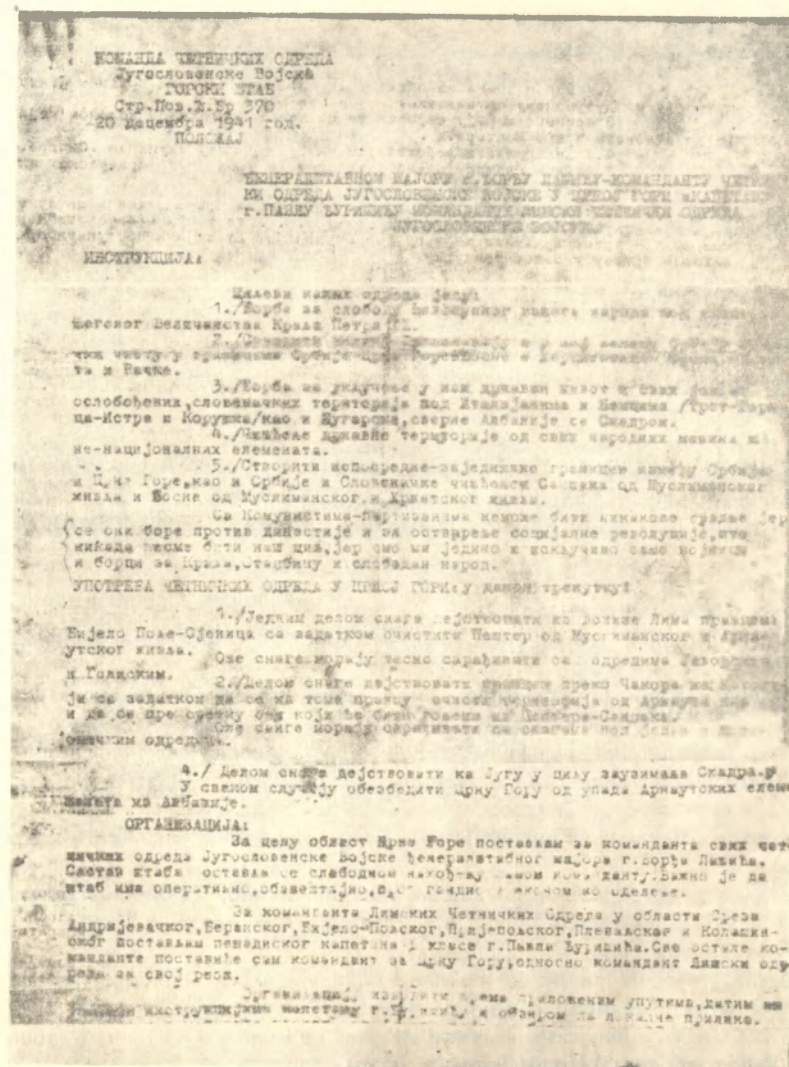
И док ниједног слова није прословио о борби противу окупатора, најподлији овај издајца и најодвратнији злочинац Дража Михаиловић издао је „Инструкцију“ за покољ и грађански рат противу слободољубивих наших народа.

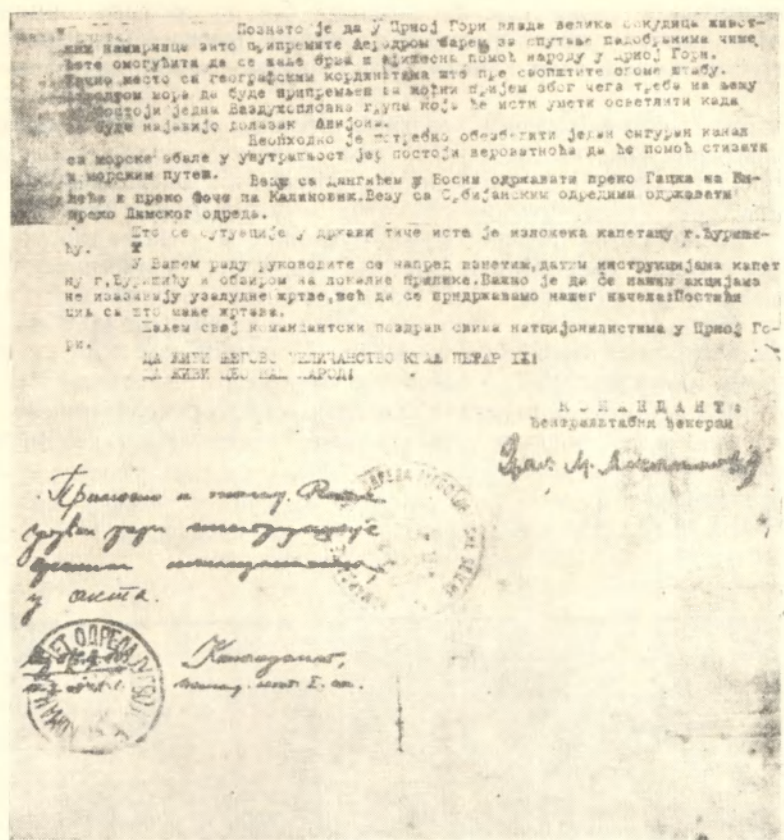
Али у овој писменој „Инструкцији“ није овај издајник и изрод рекао и сва своја наређења. Има их која је он сам „усмено“ издао капетану Павлу Ђуришићу, и на те „усмене инструкције“ упућује он у овоме документу на два места. На шта би се те „усмене инструкције“ могле односити? — На онај најповерљивији посао, којим је сам Павле Ђуришић и руководио, а то је, као што ћемо из стотине докумената видеги, сарадња дражиновске четничке „националистичке организације“ тј. „Југословенске војске у отаџбини“ са окупаторима. Овде је довољно само обратити нарочиту пажњу на тај факат да је у овом документу баш капетан Павле Ђуришић тај који се придржава најповерљивије „инструкције“, а његову улогу ћемо видети из његове личне преписке са окупаторима као и уопште из окупаторско-четничке преписке.

Битни ставови ове зверске „Инструкције“ избегличког генерала и министра су следећи:

ДОКУМЕНАТ

бр. 3

Команда четничких одреда
Југословенске војске
Горски штаб
Стр. Пов. Ђ. Бр. 370
20 децембра 1941 год.
Положај

БЕНЕРАЛШТАБНОМ МАЈОРУ Г. БОРБУ ЛАШИЋУ — КОМАНДАНТУ ЧЕТНИЧКИХ
ОДРЕДА ЈУГОСЛОВЕНСКЕ ВОЈСКЕ У ЦРНОЈ ГОРИ И КАПЕТАНУ Г. ПАВЛУ ЂУРИЋУ,
КОМАНДАНТУ ЛИМСКИ ЧЕТНИЧКИ ОДРЕДА ЈУГОСЛОВЕНСКЕ ВОЈСКЕ

Инструкција:

Циљеви наших одреда јесу:

- 1) Борба за слободу целокупног нашег народа под скиптром Његовог Величанства Краља Петра II.
- 2) Створити велику Југославију и у њој велику Србију етнички чисту у границама Србије — Црне Горе — Босне и Херцеговине — Срема — Баната и Бачке.
- 3) Борба за укључење у наш државни живот и свих још неослобођених словеначких територија под Италијанима и Немцима (Трст—Горица—Истра и Корушка) као и Бугарске, северне Албаније са Скадром.
- 4) Чишћење државне територије од свих народних мањина и не-националних племена.
- 5) Створити непосредне — заједничке границе између Србије и Црне Горе, као и Србије и Словеначке чишћењем Санџака од Муслиманског живља и Босне од Муслиманског и Хрватског живља.

Са комунистима—партизанима не може бити никакве сарадње јер се они боре против династије и за остварење социјалне револуције, што никада не сме бити наш циљ, јер смо ми једино и искључиво само војници и борци за Краља, Отаџбину и слободан народ.

Употреба четничких одреда у Црној Гори: у даном тренутку:

1) Једним делом снага дејствовати из долине Лима правцем: Бијело Поље—Сјеница са задатком очистити Пештер од Муслиманског и Арнаутског живља.

Ове снаге морају тесно сарађивати са одредима Јаворским и Голским.

2) Делом снаге дејствовати правцем преко Чакора ка Метохији са задатком да се на томе правцу очисти територија од Арнаута, као и да се пресретну они који ће бити гоњени из Пештера—Санџака.

Ове снаге морају сарађивати са снагама под један и Копачичким одредима. . . .

4) Делом снага дејствовати ка Југу у циљу заузимања Скадра.

У сваком случају обезбедити Црну Гору од упада Арнаутских елемената из Албаније. . . .

Организација:

За целу област Црне Горе постављам за команданта свих четничких одреда Југословенске војске Ђенералштабног мајора г. Ђорђа Лашића. Састав штаба оставља се слободном нахођењу самом команданту. Важно је да штаб има оперативно, обавештајно, пропагандно и економско одељење. . . .

За команданта Лимских Четничких одреда у области Среза Андријевачког, Беранског, Бијело Пољског, Пријеполског, Плевањског и Колашинског постављам пешадиског капетана I класе г. Павла Ђуришића. Све остале команданте поставиће сам командант за Црну Гору, односно командант Лимски одреда за свој реон. . . .

Организацију изводити према приложеним упутима, датим усменим инструкцијама капетану г. Ђуришићу и обзиром на локалне прилике. . . .

Познато је да у Црној Гори влада велика оскудица животних намирница зато припремите Аеродром барем за спуштање падобранима чиме ћете омогућити да се шаље брза и ефикасна помоћ народу у Црној Гори. Тачно место са географским координатама што пре саопштити овоме штабу. Аеродром мора да буде припремљен за ноћни пријем због чега треба на њему да постоји једна Ваздухопловна група која ће исти умети осветлити када се буде најавио долазак авијона.

Неопходно је потребно обезбедити један сигуран канал са морске обале у унутрашњост јер постоји вероватноћа да ће помоћ стизати и морским путем.

Везу са Дангићем у Босни одржавати преко Гацка на Билеће и преко Фоче на Калиновик. Везу са Србијанским одредима одржавати преко Лимског одреда. . . .

Што се ситуације у држави тиче иста је изложена капетану г. Ђуришићу.

У вашем раду руководите се напред изнетим, датим инструкцијама капетану г. Ђуришићу и обзиром на локалне прилике. Важно је да се нашим акцијама не изазивају узалудне жртве, већ да се придржавамо нашег начела: Постићи циљ са што мање жртава.

Шаљем свој командантски поздрав свима националистима у Црној Гори.

Да живи Његово Величанство Краљ Петар II!

Да живи цео наш народ!

Командант:

Ђенералштабни Ђенерал,

Драг. М. Михаиловић, с. р.

Печат.

Команда четничких одреда
Југословенске војске — Горски штаб

Стр. пов. бр. 10

Печат:

Команда чет. одреда
Југ. војске — ГШ 15.

Примљено к знању. Распис упућен ради инструкције среским командантима, у акта.

Командант.

пешад. кап. I кл.

ДРАЖИНА ДРЖАВА — „ЧЕТНИЧКА ДИКТАТУРА“

Међутим, тајне инструкције које је Дража Михаиловић дао Павлу Ђуришићу и о којима говори горњи докуменат, постају јавне на четничким скуповима на којима то што је Дража Михаиловић, као министар војни избегличких влада, дао као директиву, тобож сами говорници из народа захтевају, па и читави скупови то у својим резолуцијама као одлуку доносе.

Тако на чувеној тродневној четничкој конференцији у Шаховићима од 30 новембра до 2 децембра 1942 године, одржаној под претседништвом не само овлашћеног мајора Лашића и капетана Ђуришића већ и самог личног „Изасланика Министра Војске“, мајора Остојића, долази до пуног израза читава Дражина четничка политичка платформа. Државна комисија располаже не само оригиналним „Записником“ и оригиналном „Резолуцијом“ ове конференције већ и самим стенограмом читавога њеног тока. Да би се тачно утврдио злочиначки циљ за који су се Дража Михаиловић и његова избегличка влада, са својим „командантима“ и кољашима уз скут окупатора борили, Државна комисија објављује факсимил читаве „Резолуције“ и факсимил битних места из самог „Записника“, која богато илуструју текст саме „Резолуције“ којима не треба никаквих коментара. Ови рукописи са својим потписима јасно говоре за какву грдобу од противнародне државе, за какву грозну фашистичку „четничку диктатуру“ су се борили ти зликовци, као и зашто су били природни савезници фашистичких окупатора. Заиста ни сам Хитлер, ни Мусолини нису смели ни сањати о таквој фашистичкој држави какву су четници поставили себи као циљ.

Основне црте те дражиновске четничке хиперфашистичке ругобе, чија се пуна слика налази у следећим ставовима „Записника“ и у „Резолуцији“, јесу: 1) „Револуција — III Устанак под генералом Михаиловићем“ има да донесе „четничку диктатуру у монархији“, „диктатуру четничке организације“; 2) да се оваква држава освајачки прошири и обухвати пола Албаније, читаву Бугарску, пола Маџарске, коју треба са Чешком поделити, Румунију до петролејских извора итд.; 3) да четници изврше чишћење не само „националних мањина“ већ и „међу Србима и Хрватима“; 4) да банкарство, индустрија и трговина пређу у својину државе, која ће бити у рукама четника; 5) просвета да се етатизира, деца одузму од родитеља и предају државним интернатима; 6) да се црква етатизује, а свештеници да постану државни чиновници; 7) судије да имају сталност и независност, али морају бити из четничких редова; 8) жандармерију образују само они који долазе из четничких одреда; 9) државним чиновником не може да буде нико ко није учествовао у четничким редовима, а све је чиновник од жандарма до председника владе, и никакве приватне праксе не може бити, — и лекари и адвокати могу бити само државни чиновници; 10) „штампа је слободна у оквиру четничке идеологије“; 11) „остатке партизана уништити, као и мањине“, а затим развити пропаганду и за њу створити „Министарство да изведе националну револуцију“, штампом сузбијати уверење „да су партизани јаки“, „да ће доћи партизани“, разбити „зебњу, сумњу народа да се не увеле у авантуру“; 12) „да четничка организација остане под оружјем ради остварења свога програма“, а да се „на дан ослобођења врата затворе за упис нових чланова“. Добро позната та Дражина кољачка банда хтела је, дакле, да узме државу у своје руке и селне народима Југославије на грбачу таквом „четничком“ диктатуром какву и поред свега Хитлеровог и Мусолинијевог фашизма још свет није видео. И све то што се говори и предлаже слуша и у завршном говору одобрава лични претставник и „изасланик“ Драже Михаиловића, злогласни мајор Остојић. А Павле Ђуришић, главни носилац тајних директива Драже Михаиловића, одушевљен је одлучношћу са којом „омладина“ (!) прима ове „револуционарне замисли“, те у име Драже Михаиловића прима заставу од „омладине“ и објављује „дистрибљење“ свих оних који не мисле као четници.

Ево битних ставова Записника те чувене конференције дражиноваца Црне Горе, Боке и Санџака, и мало ниже и „Закључака“ *in extenso* које је ова конференција донела. Рукопис записничара није увек читак, па га зато дајемо прво у препису, а затим у оригиналу.

ДОКУМЕНАТ

бр. 4

ЗАПИСНИК

ОМЛАДИНСКЕ КОНФЕРЕНЦИЈЕ ЧЕТНИЧКИХ ОДРЕДА ЈУГОСЛОВЕНСКЕ ВОЈСКЕ НА
ТЕРИТОРИЈИ ЦРНЕ ГОРЕ, БОКЕ И САНЦАКА, ОДРЖАНЕ У ШАХОВИЋИМА
НА ДАН 30-XI-1942 ГОДИНЕ

Присутни су:

Изасланик Мин. Војске Помоћник Остојић — мајор

Изасланик Гл. Нац. одбора мајор Лашић

Командант одреда Ђуришић Павле, мајор.

Претходно је у овдашњој цркви одржано благодарење поводом дана Уједињења. Конференцију је отворио командант Ђуришић Павле, који је изнео циљ конференције, да се чује глас омладине о будућој држави.

Затим је делегате конференције поздравио у име Мин. Војске и морнарице његов делегат мајор Остојић, и молио је делегате да говоре истину да би се знало шта се хоће у новој и будућој држави.

Командант Ђуришић моли делегате да се изабере управа за данас, па је предложено Почасни претседници гг. мајори Остојић, Лашић и Ђуришић.

Претседник Милан Бандовић (Санџак); потпретседници: Вукашин Бојовић (Андријевица) и Михаило Бурић (Подгорица). Секретари: Јован Јованчевић (Беране) и Петар Дабановић (Подгорица). Оверовачи записника: Др. Миле Микић (Шавник), Михаило Андрић (Б. Поље), Перовић Миладин (Цетиње), Оташ Меденица (Колашин), Радуле Остојић (Жабљак), Милош Јововић (Д. Град), Ристо Песторић (Бока) и поп М. Јововић (Никшић).

За овим је Управа заузела место заједно са почасним претседницима, па је претседник, Милан Бандовић, отворио конференцију:

Ми морамо сав свој рад да усредсредимо на добро свога народа. Говори о капитулацији и револуцији — III устанку под генералом Михаиловићем: Одаје њему признање, мајорима Ђуришићу и Лашићу. Говори да је на нама да радимо боље него старији. Нација изнад свега и Српство мора бити прече од сваке друге идеологије. Кроз Српство морамо ићи у Југословенство. Интелектуалци треба да приведу у дело оно што је добро. Одаје признање војсци и војсковођама.

Затим је прочитао поздравне телеграме: Њ. В. Краљу, Мин. Војске и Морнарице, Претседнику владе и генералу Ђукановићу и саопштио да ће предаја застава Ђуришићу и изасланику Мин. Војске.

Прелази се на дискусију:

1) Облик државне владавине:

Говорио је Радуле Остојић, судија из Жабљака. Осврће се на загаранговано самоопредељење од савезника. За наследну досадашњу монархију. Прелазно доба четничка диктатура за 1—2 г. . . .

Богдан Шошкић (судија из Подгорице). Уставна монархија, са октроисаним уставом од четника и Краља. . . .

Вуксан Мрдак, дипл. пр. Б. Поље, Исто, само хоће гаранцију четничку организацију од досадашњих вођа, да не би пошло старим путем.

СТИЈОВИЋ Александар, ст. агр. (Подгорица) за четничку диктатуру 20—25 г. да уведе ред и поредак. . . .

Јован Тодоровић, свешт. (Шавник). Устав да се донесе од четника и Краља и да четници владају, док будемо сазрели за парламентаризам.

Војводић Мирко, проф. (из Даниловграда). За све захваљује вођству. Власт да држе они од 3—5 год. и да буду око круне и на власти те да донесу законе, помоћу четника-правника. Хоће да се уведе омладина, и то поштена. . . .

Радовић Михаило, официр (Д. Град) за диктатуру четника у монархији.

Бранко Дрљевић, ст. медицине (Колашин) исто. . . .

Радоњић Душан, п.поручник — студ. пр. (Цетиње)

За етничке, историске и природне границе. У сваком случају проширење према Мађарима, Аустрији и Италији јер тамо има много нашег живља. Изјашњава се за поделу

Арбаније између нас и Грка, и то нарочито с обзиром на војничку важност. Изјашња се за централизам у Југославији и тражи етничке границе подвојивши Србе, Хрвате и Словенце на области. За федерацију са Бугарима.

Благоје Јанковић, учитељ из Пиве. Границе много веће. Преполовити Арбанију. Бугари да се прикључе. Мађарску да делимо са Чесима, а да границе наше буду према Румунији готово до петролејских извора. Корушку, Шгајерску и Истру такође. За уну-грашње уређење изјашњава се за унитаризам. . . .

Ђуришић Милан, студ. мед. (Андријевица). Питање Албаније — да се подели између нас и Грка. Уједињење са Бугарском биће ако падне династија у Бугарској, и то од њих зависи, а ми да помажемо оне Бугаре, који на томе раде. Хрватски народ треба одвојити од вођства, и верује да ће Хрвати сами бити за нашу стару унитарну државу.

Милош Јововић, професор (Д. Град). Мало повећавање према Грчкој и то на језичној основи, а веће према Бугарској и то такође на језичној основи и то долином Струме до Ћустендила—Велбужда. Према Румунији цео Банат. За коридор са Чешком на граници између Румуније и Мађара. Према Мађарској узети Бају и део Барање, као и повећавање према Аустрији, Италији и према Арбанији. Да се прошири наша зона у области Солуна. Изјашњава се за централизам. . . .

Изасланик Министра Војске и Морнарице мајор Остојић објашњава да има југословенски оријентисаних Хрвата, који раде у духу нашег четничког покрета, али да су они научили да трпе, па нису тако активни и ако наш покрет ради и радиће.

Богдан Шошкић, судија (Подгорица). За проширење државних граница према грчкој и према бугарској територији. Арбанију делити. Изјашњава се за централистичко уређење и то са разлога што међу Хрватима има национално несвесних људи. . . .

Алекса Дујовић, општ. деловођа (Лијева Ријека). Изрично се изражава прогив федерализма, јер треба да одржимо аманет Великомученика Краља Александра I. Изјашњава се за федерацију са Бугарском, ако збаце краља и приме нашега за владоца. . . .

Кад други имају право на проширивање животног простора треба га и нама признати и ми да добијемо колоније. . . .

Дукић Васо, ст. права (Беране). Економски разлози се не слажу са политичким, те не може бити праведна федерација, већ само унитаризам. Претходно да буде диктатура и да се са старима строжије поступа, јер су већина компромитовани.

Павловић Милун, учитељ (Б. Поље). Да четничка организација изврши чишћење и међу Србима, Хрватима и мањином то ће довести до демократије, а ми се ослањамо зато и на савезнике.

Милошевић Владимир, студ. медицине (Л. Ријека). Изјашњава се за проширење четничког покрета и међу Хрватима, који ће их васпитати да и они мисле као и ми. Присталица је унитаризма са претходном диктатуром четничке организације.

Страшимир Шошкић, учитељ (Андријевица). Изјашњава се за претходну диктатуру од четника а са федерализмом да се прекине и само да буде унитарна централистичка држава.

Павић Александар, судијски пр. (Андријевица). Изјашњава се за унитарну децентралистичку државу са областима Српском, Хрватском и Словеначком. Потребно је да до тога дође ако постоји претходна диктатура. . . .

Прелази се на треће питање — аграрно питање. . . .

Марко Богдановић, геометар (Пива). Да се земља даје четницима-земљорадницима и то према броју чланова породице. . . .

Секуле Боговац, уч. (Беране). Да се земља дадне поред сељацима и нижим чиновницима, јер ће њихове породице саме га обрађивати. . . .

Милан Перовић, уч. (Шавник). Изјашњава се за повећавање деце. Да сељак не продаје добивену земљу. Да се и за чиновнике уведе привредни рад за време ферије, како не би било изненађења. . . .

Слободан Зоњић, ст. права (Андријевица). Противу трговине, берзе, и то да трговина буде етатизована, као индустрија, банкарство. Трговина, индустрија етатизована. . . .

Јован Јованчевић, судија (Беране). Трговина да се подели на малу и велику, мала слободна, велика етатизована а тако исто и за малу и велику индустрију. Банкарство етатизовано или у великој мери контролисано државним банкама. Предузимаче да искључимо државним службеницима. . . .

Страшимир Шошкић, учитељ (Андријевица). Баца кривицу на просвету због стварања разорних елемената. Будућа школа мора бити пречишћена од свега што не ваља. Обратити пажњу стручним школама. Услов за школовање да даде држава.

Батрић Ђоровић, професор (Беране). Баца кривицу и он на просвету због стварања разорних елемената. Основној школи посветити нарочиту пажњу и продужити трајање. Учитеље сачувати од надзора полицијске власти и жандармерије. Везати учитеље за школу — дефинизирати га. У школу би требало увести систем плаћања, тј. ученици да плаћају професоре-наставнике. Ставити брану за заустављање даљег школовања од IV р. гимназије, и то оснивањем школа само у центрима. Способне ученике школовати путем државних интерната. . . .

Радоњић Душан, (Цетиње). Да постоје интернати обавезни за све ученике. Да буду обезбеђени од државе могуће је једино преко интерната.

Милан Церовић, уч. (Шавник). Интернатски уређене гимназије, јер се омогућава да сиромашни а ваљани ученици дођу до изражаја. Средњошколска омладина отишла је у левичаре, јер су економски били необезбеђени. . . .

Прелази се на питање вере и цркве:

Јован Тодоровић, свешт. (Шавник). Српска црква, српски манастири, српско писмо су одржали Српство за време 500 г. ропства. Црква и нација су нераздвојни. Државна црква да буде, а свештеници држ. чиновници. Црквена добра да се поштеде.

Тихомир Балшић, прота (Б. Поље). Ако се правилно реше и политичка и социјална и економска питања, црква неће бити погођена. Дух светосавске-моралне-верске православне цркве мора бити у вези са националним духом, као и увек. Заједничка је била и црква и држава, али у последње време била је одвојена, па би требало опет да буду заједнички. Свештеници да буду држ. чиновници.

Радисав Бабовић, свешт. (Б. Поље). Наука и религија слажу се. Да се проведе религија кроз школу. Дobar хришћанин мора бити и добар националиста. Религиозна морална настава од основе до Универзитета, да се уводи. Тражи да се изврши пречишћавање у свештенству. . . .

Алекса Дујовић, (Општ. деловођа из Л. Ријеке). Католици нека не верују више у папу него у нашег Краља. Да обје религије буду под државом. . . .

Прелази се на државну администрацију — правосуђе Управна власт, законодавна. . . .

Милан Бандовић. Судије морају имати сталност, независност, непогрешивост, материјално обезбеђени, из четничких редова. Треба да постоји један Врховни суд за испитивање уставности и законитости у вези са самим покретом. Адвокати да се замене јавним браниоцима. Управне власти извршиоци државне политике да се постављају претседници и да се плаћају од државе.

Жандармерија да проистиче из четничких одреда. Ниједан чиновник да не буде, који није учествовао у акцији — физичке или интелектуалне у четничком покрету.

О питању лекара:

Милошевић Владимир, ст. медицине (Андријевица). Лекари да буду држ. чиновници. Да се позабаве социјалним питањем. Одузети право приватне праксе. Болнице бесплатне. Амбуланте и станице да постоје и по селима. . . .

Радоњић Душан, (Цетиње). Да се после војне обуке од 6 месеци уведе служба рада — прављење железница као у Бугарској итд.

Милан Бандовић. Будућа војска јака и моћна, обучена, добро опремљена, обучена у савременом националном духу. Живот војника у касарни хигијенски а економски повољнији.

Питање штампе:

Дмитар Ђукић, уч. (Беране). Кроз штампу формира се јавно мњење. Диригована штампа у тоталитарним режимима и слободна у демократској држави. Штампа да одговара циљевима четничке организације. Штампа слободна није препоручљива. Сваки писац да одговара за свој чланак.

Михаило Андрић, пр. (Б. Поље). Да се смије писати истина. Да слобода штампе онемогућава друштвене потресе, зато је за слободну штампу у оквиру чет. идеологије.

Милош Јововић, проф. Поделу штампе на новинарску дириговану и штампу приватних издања књига и часописа да буде цензурисана.

Милан Бандовић, штампа диригована у погледу четничких циљева. . . .

Драгољуб Кићовић, дипл. пр. (Андријевица). Да се укину приватни чиновници. Жене да се избаци, и девојке. Отпремнине ако се не прими у начелу да се не примају

уопште. Економски побољшати Аутоматско унапређење. Поправити разне неправилности у погледу унапређења по положајима. Пензија да не траје исти број година за све професије. Треба да има чиновнички фонд за кредитирање.

Прелази се на питање — улога четничке организације данас одн. пропаганда. . . .

Пропаганду вршити непосредно преко омладине по срезовима, тајно.

Мартиновић Мило, арт. питомац (Андријевица). Само истину износити, а не пропаганду.

Милинко Радовић, судиј. пр. (Пријепоље). Остатке партизана уништити, као и мањине, а затим пропаганду. Један централни пропагандни одбор у Колашину, а пододбори у срезовима. Да се развије пропаганда за Краља, Отаџбину, веру, верске обичаје.

Лаушевић Душан, Пропаганда је велика сила у свим државама, да се води сада и после. Привођене борбе крају. Сутра у новој Југославији треба и да има Министарство, да изведе националну револуцију.

Грдинић Гојко из Шаховића. Идеолошки придобити омладину за четничку организацију и изједначити мишљења, јер се код нас ни двојица не слажу. Такође придобити старије. . . .

Брачар Вукашин. Имамо велики број непријатеља. Отимање власти смо извршили. Чишћење такође и треба освестити заведени народ. Изношење неистине народ зове пропаганду, а треба је назвати — културни рад у народу. Стални контакт са народом. Штампана — писменио радио извештаји изазивају сумњу код народа да су неистинити, помињу се напредовања црвене армије, па мисле да су партизани јаки. Запослити интелектуалце да раде темате — из четничке идеологије. Организовање деце — заточника и узданица заноси вештаке војничким духом. Има људи који мисле да ће доћи партизани, а понеки се не мешају.

Благоје Јанковић, уч. (Шавник). Развијати дискусију после неког позоришног комада из војничког, хајдучког живота и по један шаљиви. Просветно културни рад да се зове рад интелектуалаца, а не пропаганда. За оснивање једног ширег одбора у Колашину и у срезовима одбори. Гусле и народне песме да не изостану. . . .

Бранко Дрљевић, лекар (Колашин). Створити одговорне све грађане, довести их у службу, да се у пропагандном одбору повећа број чланова, који ће израђивати једнообразно гледиште по свим четничким питањима — идејни систем израдити и на тај начин идејно их повезати.

Томић Милан, судиј. пр. (Шавник) Указује на зебњу, сумњу народа да се не уведе у авантуру. . . .

Прелази се на питање улога четничке организације по ослобођењу. . . .

Мартиновић Александар, проф. (Андријевица). Четници имају да донесу једну уредбу, која ће бити као Устав, на основу кога ће увести своју власт.

Милан Ђуришић, лекар (Андријевица). Да заведе четничку диктатуру.

Бранко Дрљевић, лекар (Колашин). Идејно организована организација да будемо, па да наставимо рад — да извршимо свој програм, оставши под оружјем до остварења.

Вукашин Бојовић. Да четничка организација остане под оружјем ради остварења свога програма. Да се врата на дан ослобођења затворе за упис нових чланова.

Објављује да је дневни ред исцрпљен и да има да се изабере један одбор ради формирања резолуције и предлаже Претседништво одбора — часништво и делегате по срезовима: андријевички срез Миловић Драгутин, Мило Васовић, (и Миловић и Васовић су у оригиналном тексту прецртани), дип. правник, берански Батрић Ђоровић проф., дурмиторски Благоје Јанковић, уч., даниловградски Мирко Војводић, проф., никшићског Рајко Прелевић чин. шумарства, подгоричког Пајовић Војислав, (у оригиналу прецртан), Драговић Михаило, шавнички Вукашин Врачар, наставник грађ. школе, цетињски Михаило Радовић, адв. приправник, белопољски Вуксан Мрдак, пристав дирекције пошта у Н. Саду, бокопоторски Ристо Песторић, трговац из Зеленике, колашински Томашевић Радош, дипл. правник и за срез барски Петар Дабановић, новинар из Бара. . . .

На дан 2 овог месеца у 8х одржао је говор изасланик Министра војске и морнарице, помоћник Министров, мајор Остојић, који је говорио: о равногорској идеологији, објаснивши њен постанак, развој, успехе и раније и садашње задатке, истичући да је генерал Дража Михаиловић творац те идеологије, да се неће више никада поновити раније грешке које су довеле до пропасти наше државе. Он је даље подвукао да ће завладати сељачко

благостање, ко заслужи за покрет, да ће поправити положај и осталих слојева. Нарочито полаже много на омладину, која се сврстала у четничке редове, нарочито подвлачи значај, рад и успех Васојевића и њиног војсковође Ђуришића.

Говор је завршио, позивајући присутне да узвикну да живи Њ. В. Краљ, Врховни командант, Дража Михаиловић. Живели сви великани наше борбе и омладине. Па се дуго клицало и узбуђење је достигло врхунац.

Потом је претседник објавио да има да се изврши предаја две заставе Мин. Војске и Морнарице и војводи Ђуришићу, од стране омладине Боке, Црне Горе и Санџака па је пришао омладинац Михаило Радовић и обратио се војводи Ђуришићу рекавши, да доноси два симбола равногорске омладинске идеологије, умоливши војводу да прву заставу преда Мин. Војске и Морнарице, а другу да задржи за себе у знак захвалности за његов рад и рад племена Васојевића, молећи га да се ода признање и осталим заслуженим борцима, Ђукановићу, Станишићу и Лашићу. Будите уверени, да је равногорска омладина спремна за сваку борбу, оружјем и пером, за добро свога Краља, Отаџбине и слободе и да су готови на сваки знак да се одазову позиву генерала Драже Михаиловића и његових сарадника.

За овим је узео реч војвода Павле Ђуришић, који је изразио задовољство што је омладина решена да истраје у борби која се сада води. Та борба нам је наметнута али је одобрена, наређена од стране нашег краља. Он је наредио преко нашег команданта да борбу водимо до истребљења противу свих непријатеља нашег народа. Затим је истакао одлучност омладине у тежњи и борби да се остваре националне замисли па је позвао да остане доследна принципима националне револуције. Истакао је рад национал. племена Васојевића и допринос у овој револуцији свих од првог до последњег, истичући да је борба за ослобођење овога краја потекла баш из тога племена, те са захвалношћу прима заставу у име своје и у име генерала Драже Михаиловића.

Крај говора пропраћен је дуготрајним клицањем Краљу, Отаџбини, Дражи Михаиловићу, војводи Ђуришићу и другим војсковођама.

Претседник Милан Бандовић, објављује да је рад завршен. Да је омладина овом приликом показала одлучност за национални препород, националном револуцијом, за народно ослобођење. Наша омладина је свесна борбе против свих непријатеља. Искристалисала је свој програм и бориће се за његово остварење. Народ је организован у четничку организацију и то нека зна и противник. Његов вођ Дража Михаиловић подигао га је на трећи устанак. Борба противу партизана поведена је болесног срца против своје избезумљене браће и истрајаће до краја. Историја ће нам дати право, јер народ нам га даје. Борба је прво поведена у Лимској долини, што је признао и војвода Ђуришић, зато се као Васојевић захваљује свим Омладинцима и војводи. Моли омладину да поведе једну одлучну борбу против наших непријатеља, да искључе сваки конфликт у борби до истребљења. Позвао их је да се чувају од сваке шпијунаже и да имају на уму, да су једино дошли на конференцију ради договора за борбу противу партизана.

На крају је отпевано више националних песама, као: Химна, Хеј Словени, Спремте се спремте четници, тако да је примећено да већина и плачу.

Завршено је у 10х у Шаховићима и остављено у дужност часништву и напред наведеним делегатима да у Колашину донесу закључке у продужењу овога записника.

ОБЕРАВАЈУ

Секретар

Јован М. Јованчевић с. р.
Петар Дабановић с. р.

Претседник

Милан Бандовић с. р.

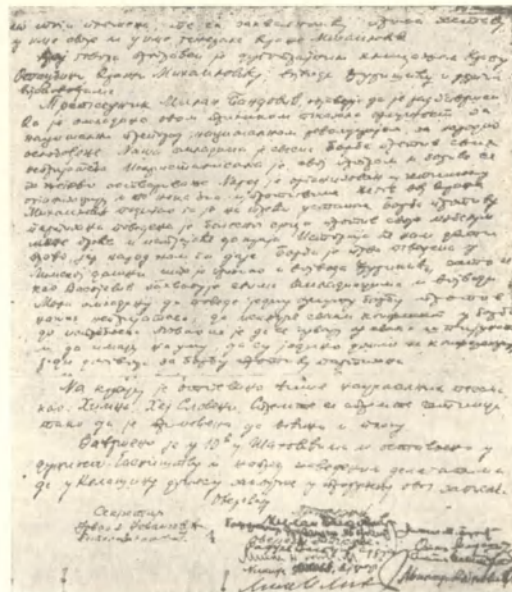
Потпретседник

Вукашин М. Бојовић с. р.

Оверачи записника:

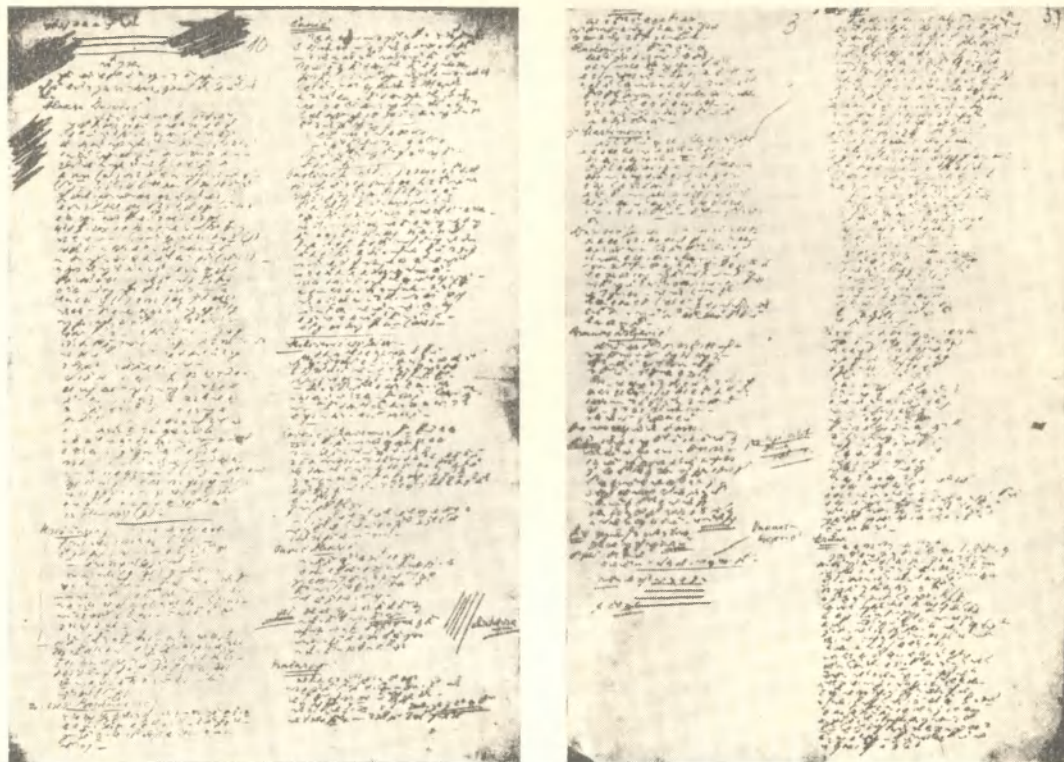
Радуре Остојић с. р. судија
Милош Н. Јовановић с. р.
Никица Јовановић с. р. вјероуч.
Миле Микић с. р.

Михаило М. Бурић с. р.
Оташ Меденица с. р.
Ристо Песторић с. р.
Миладин Перовић с. р.

Уза „Записник“ овде објављујемо стр. 3 и 10 стенограма ове конференције, на којима се говори о „четничкој диктатури“ за време рата и после рата за коју су се борили изроди и издајници са Дражом Михаиловићем и избегличким владама на своме челу противу народно-ослободилачког покрета. На дешифровању овога стенограма ради специјална комисија стенографа, и кад она буде завршила свој рад, објавићемо факсимил читавог стенограма и његов дешифровани текст.

ДОКУМЕНАТ
бр. 5

Сама, пак, резолуција донета у виду „Закључака” конференције пружа доста отворену слику о тој злочиначкој грдоби од фашистичке „четничке диктатуре” коју је спремала издајничка „националистичка организација” са Дражом Михаиловићем на своме челу и коју је народно-ослободилачки покрет разбио и отклонио са пута слободољубивих народа Југославије.

Ево снимка оригинала а затим и преписа тих „Закључака”:

ДОКУМЕНАТ
бр. 6

ЗАКЉУЧЦИ

ПРВОДЕЦЕМБАРСКЕ КОНФЕРЕНЦИЈЕ ЧЕТНИЧКЕ ИНТЕЛЕКТУАЛНЕ ОМЛАДИНЕ
ЦРНЕ ГОРЕ, БОКЕ И САНЦАКА ОДРЖАНЕ У ШАХОВИЋИМА 30-XI, 1 И 2-XII-1942 ГОД.

Четничка интелектуална омладина Црне Горе, Боке и Санцака на својој конференцији у Шаховићима, после свестране дискусије по свим питањима државног и друштвеног уређења у будућој отаџбини донела је следеће закључке:

1. Да будућа наша држава треба да буде наследна и уставна монархија — Краљевина Југославија, којом ће владати Краљ Петар други из династије Карађорђевића и у којој ће Четничка организација, у сагласности са Круном бити за изврстан период времена, потребан за потпуну обнову и препород земље, једини носилац целокупне државне власти у земљи.

[illegible]

У циљу препорода народа, путем школе вршити строгу селекцију наставничког особља и школске омладине.

7. Црква је државна. Православна је црква национална и светосавска. Католичка црква треба да буде административно одвојена од Ватикана, и да буде југословенски национална у духу идеја Штросмајера.

Верска настава је обавезна у свим основним и средњим школама.

8. Судије да буду независни и стални, да не могу бити лишени звања нити уклоњени са дужности, премештени и пензионисани без одлуке редовног суда; да буду материјално обезбеђени, са аутоматским напредовањем као и остали чиновници.

Адвокати треба да буду државни чиновници.

Судије да буду бирани из редова четничке организације, као и сви остали чиновници.

9. Општине територијално да буду што веће.

Општинско особље ће постављати и плаћати држава. При свакој општини по могућству да постоји лекар, ветеринар и пољопривредни референт. Они ће своје дужности обављати као државни чиновници, без права на приватну награду.

10. Обавезно се мора донети:

Закон о корупцији, који ће тачно предвидети која дела спадају у појам корупције. За корупцију постоји само једна казна — смрт;

Закон о испитивању порекла приватне имовине од 1918 год. до данас;

Закон о кривичној одговорности свих оних који су допринели на било који начин пронасти државе.

11. Војска треба да буде јака, спремна и препорођена, као гаранција реда и безбедности државе. Она треба да буде национална и морална школа народа.

12. Жандармерија треба да буде формирана из редова четника и да стоји под директном контролом четничке организације.

13. Државни чиновници имају бити национално и морално исправни из четничких редова, добро награђени и аутоматски унапређивани.

Приватних чиновника не може бити.

Министри да буду државни чиновници, без дискреционих права и диспозиционих фондова.

Чиновницима укинути све специјалне додатке као: награде, сезонске додатке, паушале, тантијеме и путне трошкове.

Жене могу бити државни чиновници само у оскудици мушкараца и то у специјалним, њима подобним струкама.

14. Штампa да буде глас правде и истине, у служби националне обнове.

Дневна штампа — журналистика да буде руковођена интересом народа.

Штампарска — издавачка предузећа морају бити у државним рукама.

15. У новој држави треба посветити нарочиту пажњу пропаганди у духу програма четничке организације и идеологије.

16. Онеспособљеним четницима у борби, као и породицама погинулих четника, по завршетку рата треба указати највећу пажњу и пристојну материјалну помоћ.

17. У духу изложених закључака, а у сагласности са круном, Четничка организација ће спровести државно уређење и бити једини носилац целокупне државне власти до остварења четничког програма и остварења услова за прелаз на шире уставне слободе.

1. Вукашин Врачар с. р., наст. грађ. школе за срез Шавнички

2. Батрић Ђоровић с. р., професор за срез берански

3. Благоје М. Јанковић с. р., учитељ за срез Дурмиторски Жабљак

4. Мирко Војводић с. р., — за срез даниловградски

5. Драгутин Кићовић с. р., за срез Андријевички

6. Инж. Радомир Прелевић с. р., за срез никшићки

7. Др. Војин Пајовић с. р., за срез подгорички

8. Јован М. Јованчевић с. р., судија, за срез берански (секретар конфер.)

9. Јововић Н. Милош с. р., проф.

10. Јовановић Никица с. р., вјероучитељ

11. Петар Дабановић с. р., бив. уредник „Југосл. листа” — за срез барски

12. Радош Томашевић с. р., дипл. правник, за срез колашински

13. Михаило Радовић с. р., адв. припр. за срез цетињски

14. Ристо Песторић с. р., трг. — за срез Бококоторски

15. Михаило М. Бурић с. р.

16. Миладин Перовић с. р., суд. поручник, делегат из Цетиња

17. Мрдак Ј. Вуксан с. р., дипл. правник Б. Поље

Такву хиперфашистичку државу кољашке „четничке диктатуре“ су закључили ови изроди који су се окупили „једино ради договора за борбу противу партизана“, како је рекао њихов претседник Бандић и закључујући себи овакав злочиначки циљ они су под „почасним“ претседништвом овлашћених претставника и изасланика Драже Михайловића, мајора Остојића, Лашића и Ђуришића, показали право своје издајничко и фашистичко лице.

А да је ова конференција одржана и на њој овакви закључци донети баш по непосредним директивама Драже Михайловића има се непобитан доказ у једном оригиналном документу који је заплењен у архиви Баје Станишића, једнога од главних претставника Драже Михайловића у Црној Гори. Овај докуменат је потписан руком самога генерала издајника. У њему овај злочинац припрема ову конференцију, позива црногорске претставнике који ће по његовим упутствима организовати баш ову конференцију и преко ње четничку пропаганду и ширу организацију у Црној Гори. Овом документу Дража Михайловић није дао никакав „ђенералштабни“ „Строго пов. бр.“ „Горскога штаба“, јер је то најповерљивије лично његово писмо упућено Баји Станишићу, као једноме од четничких бандита који је код њега уживао највише поверења. Ево факсимила и текста тога писма:

ДОКУМЕНАТ
бр. 7

Др. Баја, . . . 5./III.-1942 г.

Одлазиш интелектуалци показују велику готовост да сними својим моћима потпомажу четничку и општашистичку акцију. У даним приликама хитно је и неопходно да се искористе све способности и да се свима родољубивим инцијативама да маха. Ово у толико пре што се позе рада све наше промишља.

Данас је пропаганда од исто толико велике важности колико и оружана акција. Наши противници то врло добро знају и зато је развијају без икаквих обзира на штету мрака нашег несрећног света и општи интереса земље.

Да бисмо уједначили нашу теж постојећу пропаганду и да бисмо је промишљали и дали јој што већег замаха, намерен сам да се обратим за сарадњу најумеренијим људима Црне Горе, а првенствено интелектуалцима.

Било би према томе од прве потребе да у главним местима образујемо такве пропагандне комитете од људи које бисмо претходно упознали са општим смерницама наше акције и са којима бисмо утврдили најбоље методе рада. Треба учинити све што се може да се здрав дух који у главном млада, одиш и још подише, да се у кини убају још постојећа заразна жвезда, и да се народ упућује правим путем како би се донд ослобођења дочекао у што здравијим приликама.

Из ових разлога ја Вас молим да проучите који би људи са Ваше територије могли држи у обзир и да ми њихов списак са евентуалним Вашим напоменама доставите, како би се што пре могло прећи на рад.

Ја бих Вас молио да ово сматрате као хитно. Чим ме обавестите, ја ћу утврдити дати и место састанка мојих представника са њима.

Министар Војске, морнарице и ваздухопловства
Началник Штаба Врховне команде
Др. Јосиф Тенерач.
Др. Јосиф Тенерач

5-III-1942 г.

„ДРАГИ БАЈО,

Овдашњи интелектуалци показују велику готовост да свим својим моћима потпомажу четничку и опште националну акцију. У данашњим приликама хитно је и неопходно да се искористе све способности и да се свима родољубивим иницијативама да маха. Ово у толико пре што се поље рада све више проширује.

Данас је пропаганда од исто толико велике важности колико и оружана акција. Наши противници то врло добро знају и зато је развијају без икаквих обзира на штету морала нашег несрећног света и општих интереса земље.

Да бисмо ујединили нашу већ постојећу пропаганду и да бисмо је проширили и дали јој што већег замаха, намеран сам да се обратим за сарадњу најугледнијим људима Црне Горе, а првенствено интелектуалцима.

Било би према томе од прешне потребе да у главним местима образујемо тајне пропагандне комитете од људи које бисмо претходно упознали са општим смерницама наше акције и са којима бисмо утврдили најбоље методе рата. Треба учинити све што се може да се здрав дух који у главном влада, одржи и још подигне, да се у клици убију још постојећа заразна гнезда, и да се народ упућује правим путем како би се дан ослобођења дочекао у што здравијим приликама.

Из ових разлога ја Вас молим да проучите који би људи са Ваше територије могли доћи у обзир и да ми њихов списак са евентуалним Вашим напоменама доставите, како би се што пре могло прећи на рад.

Ја бих Вас молио да ово сматрате као хитно. Чим ме обавестите, ја ћу утврдити дан и место састанка мојих претставника са њима.

Министар војске, морнарице и ваздухопловства
Начелник Штаба Врховне команде
Армијски генерал,
Драг. М. Михаиловић”.

Злочиначки клеветајући народне борце окупљене у партизанским одредима, Дража Михаиловић позива претставнике Црне Горе и Санџака да им да директиве како ће, не само четничким ножем, већ и организовањем „пропагандних комитета” „да се у клици убију још постојећа заразна гнезда” (а то су партизански одреди), „и да се народ упућује правим путем како би се дан ослобођења дочекао у што здравијим приликама”. Из ове реченице Драже Михаиловића види се основни, опште познати став читаве четничке организације и свих избегличких влада да оно што је у Југославији нужно одмах уништити нису окупатори већ „заразна гнезда” тј. Народно-ослободилачка војска, да би се „дан ослобођења дочекао у што здравијим приликама”, и овај „министар војни” пише овде да ће чекати и „дочекати дан ослобођења”, као што су његове избегличке владе преко радио-Лондона злочиначки годинама поручивале народима Југославије да „чекају” на знак који ће оне дати, али који, издајнице какве су оне биле, нису никада дале. У горњем, дакле, документу имамо, личним потписом Драже Михаиловића оверен, општи онај издајнички и противнародни став четника и избегличких влада, који је у Југославији и читавом свету већ добро познат.

Ради одвраћања народа од борбе противу окупатора и ради завођења и присиљавања на борбу противу партизана („заразних гнезда”), одржана је, дакле, чувена шаховићска четничка конференција за сву Црну Гору и Санџак, и то, као што се из горњег документа види, по непосредним директивама Драже Михаиловића. На њој је заблеснуло у свему своме сјају издајство четничке банде и са њим „четничка диктатура”, коју је оно имало да донесе нашим народима. И после шаховићске конференције, која је утврдила овај издајнички став и овај кољачки идеал „четничке диктатуре”, изабрани претставници организују „пропагандне комитете” са „централном секцијом” за Црну Гору, Боку и Санџак и са „среским одборима” при четничким среским командама”, као што се то види из следећег кратког „Записника” „друге омладинске конференције четничких одреда Југословенске војске” одржане у Колашину 4 XII-1942:

ДОКУМЕНАТ
бр. 8

З А П И С Н И К

Друге емисијеске конференције четничких одреда "Југословенске војске на територији Српске Горе, Боке и Савице, одржане у Челику на дан 4 децембра 1942. године.

ПРИСУТНИ СУ:

Командант А. С. Ч. Омар
Павло Туркин
Начальник штаба А. С. Ч. О
Радмир Попов
Исполнительный директор
Радмир Першин

Петријасовић: конференција:
 Ђукић: Ђејовић: Анђелијевић,
 Михаило: Бурић: Подгорица.

Секретари:
 Иван Иванчевъ (Беране)
 Петар Дабановъ (Бер)

Операци на писаника:
Милан Јововић (Д. Град)
Ристе Пастерић (Беога)
Никола Јововић (Никшић).

[illegible]

У централну секцију ушли су: Јован Јованчевић судија, Петар Ђибаревић, књижикар сир, Томашевић Радос, ирвински Келенић и Михајло Радосевић, аспирент-палац пијавка Петало.

[illegible]

Једнаколасце јерузалемца до средња изабери Оуду при средњим земљадина
ради једнаколасности послова. О нападцима есекиваца изабери гласови су Малу
Лекх, Рудолф Перлиман и Тешиневх Мадон.

Од ових јерузалемца до централна секција је остале у Меланику, а орске изабери
пећу у своје средине ради ради интенту

ОБЕРАЖУ:

Секретар:
Гов и Гованич(

ОПЕРАЦИ ЗАПИСНИКА:

ЗАПИСНИК

ДРУГЕ ОМЛАДИНСКЕ КОНФЕРЕНЦИЈЕ ЧЕТНИЧКИХ ОДРЕДА ЈУГОСЛОВЕНСКЕ
ВОЈСКЕ НА ТЕРИТОРИЈИ ЦРНЕ ГОРЕ, БОКЕ И САНЦАКА, ОДРЖАНЕ У КОЛАШИНУ
НА ДАН 4 ДЕЦЕМБРА 1942 ГОДИНЕ.

ПРИСУТНИ СУ:

Командант Л. С. Ч. Одред
Павле Ђуришић
Начелник штаба Л. С. Ч. О.
Радомир Поповић
Изасланик Врховне команде
Раде Перишић

Букашин Бојовић Андријевица
Михаило Бурић Подгорица

Секретари:
Јован Јованчевић (Беране)
Петар Дабановић (Бар)

Оверачи записника:
Милош Јововић (Д. Град)
Ристо Песторић (Бока)
Никица Јововић (Никшић)

У духу остварења закључака прводецембарске конференције састали су се поново четнички интелектуалци — омладинци и једногласно решили да се оснује омладинска интелектуална секција четничке организације на територији Црне Горе, Боке и Санџака, па је у ту сврху једногласно решено да се оснује централна секција са седиштем у Колашину и среске по срезovima: колашински, андријевички, берански, бјелопољски, шавнички, жабљачки, цетињски, никшићки, даниловградски, подгорички, боко-которски и барски.

У централну секцију ушли су: Јован Јованчевић, судија Беране, Петар Дабановић, новинар Бар, Томашевић Радош, правник Колашин и Михаило Радовић, дипломирани правник Цетиње.

У срески — за срез колашински: Бранко Дрљевић, лекар, Оташ Меденица, правник, Милан Шћепановић, правник; Андријевички: Милун Лекић, правник, Драгутин Кићовић, Драгиша Ђулафић и Павић Алексић; Берански: Ђоровић Батрић, професор,

Миле Ђулафић, правник, Божо Делевић, правник, Божидар Булатовић, професор и Марко Баровић, свештеник; Бјелопољски: Милан Бандовић, срески командант, Михаило Андрић, правник, Вуксан Мрдак, правник, Радисав Бабовић, свештеник и Богдан Кршикапа, правник; Шавнички: Лазар Караџић, Вукашин Влчар, професор, Урош Жугић; Жабљак: Остојић Радуге, судија, Душан Баранин, Благоје Јанковић, учитељ; Цетињски: Радоман Душан, Радоњић Душан и Лазаревић Бранко; Никшићки: Никица Јововић инж. Прелевић Рајко и Савић Војо; Даниловградски: Мирко Војводић, Јововић Милош, професор, Јован Ивовић, директор; Подгорички: Михаило Бурић, Бошко Вучковић, Михаило Драговић и Јанко Пилетић; Бококоторски: Ристо Песторић, Миле Пилетић, Максим Злоковић, и Барски: Василије Гојнић, Андрија Вакосавовић и Мићо Иличковић.

Једногласно је ријешено да срески одбори буду при среским командама ради једнообразности послова. О задацима основаних одбора говорили су Милун Лекић, Рудлеф Перхинек и Томашевић Радош.

За оним је ријешено да централна секција остане у Колашину, а срески одбори пођу у своје срезове ради рада на терену.

О В Е Р А В А Ј У:

Секретар:
Јов. М. Јованчевић, с. р.

II Потпретседник:
Михаило Бурић, с. р.

О В Е Р А Ч И ЗАПИСНИКА:

Ристо Песторић, с. р.
Никица Јововић, вјероучитељ, с. р.
Милош Н. Јововић, пр. с. р."

Тако се гранала издајничка политичка организација Дражине четничке банде, која је хтела уз сарадњу са окупатором да уништи народне борце за слободу и оствари хиперфашистичку државу „четничке диктатуре”.

ДРАЖИНЕ ОБЈАВЕ ПРИСИЛНЕ МОБИЛИЗАЦИЈЕ ЗА БОРБУ У ЗАЈЕДНИЦИ
СА ОКУПАТОРИМА А ПРОТИВУ ПАРТИЗАНА

НОВ је запленила са архивом главног штаба црногорских четника и две оригиналне Дражине објаве присилне мобилизације, — једну објаву општу, која се односи на све обвезнике и читаву државу, која је заведена у архиви „Г. Ш. 15” Главног штаба Црне Горе и Санџака под Стр. пов. Бр. 6 од 7-1-1942 кад је стигла, — и другу објаву посебне мобилизације црногорских официра, која је заведена у „Команди четничких одреда југословенске војске — Горски штаб Стр. пов. бр. 177 год.”, а у „Г. Ш. 15” под Стр. пов. Бр: 4 од 7-1-1942, кад је четничком штабу Црне Горе и Санџака стигла. Оба ова документа, снабдевена печатима и оригиналним потписима Драже Михаиловића, *Државна комисија* овде објављује као доказе 1) издаје Драже Михаиловића и читаве његове четничке организације, и 2) гнусног покушаја тих издајника да уз колено окупатора изазову грађански рат помажући непријатеља у борби противу народа Југославије сврстаних у редовима Народно-ослободилачке војске и партизанских одреда.

Не улазећи у подробну анализу првог документа, нагласићемо само главне моменте злочиначке његове садржине. У њему Дража Михаиловић 1) користећи се високим овлашћењима издајничких избегличких влада, врши насиље над народима Југославије присилно их мобилишући под претњом ратних судова итд.; 2) лажно тврди „да ни под којим случајевима није у служби Немаца као што је то случај са Костом Пећанцем и њему сличним”, јер се сасвим супротно види у самом овом документу; 3) лажно ставља у „задатак” мобилисаним јединицама борбу противу тобожњих „пљачкашких банди”, а из закључних ставова се види да се ту ради о партизанским четама и одредима; 4) истински се наређује „да се сукоби са Немцима и Италијанима избегавају”, јер су они могући, пошто четници пред масама лажно иступају као борци противу окупатора, — а лажно се наређује да се избегавају сукоби такође са партизанима, јер као што се из свих других докумената, па и из последњих

- 2 -

неизмишљено овога издајства је тим пре што се сада као што се и
види при објављивању јаве појске и она им потребна да буду на
својим местима на челу оружаног народа.

У сразливима областима коју командант организује у даном
моменту поставља одмах среће команданте који су одмах отпочи
са својим радом. Погледу команду долази: Српски националици, Јан-
дармерија и све припадајуће општине са њима и друге чете.
Претходнице општине који показу забавост или су се сами команданте
покла у јаву са чаршавом одмах среће команданте да се они
на њихова места да се поставе напав или сакупља и енергична уде.
Среће команданте који показу забавост од команданата одреда у
најбољем случају.

Можемо издати да се понесе храна за три дана. Поставља
се да постоје су оне аути из непосредне околине одати по јединици
да два човека у свако по граду.

Наредно поједини аути да имају савске постоје на примати
јер је стандард у ратном стању. Све апсолутно што је војна обичај
или пак да се поштује на оружје и војничка дисциплина одмах изва-
да, то тако народ с једне стране, преко из ратне дисциплине и о
друге стране.

Може одмах да се поднесе извештај о извршењу предмета са
својим детаљима као што сам извршио извештај.

У погледу дисциплине која је у захвату ратна (рекет и
мајданта са свом одмах извршати имену и држати је у својој држави
о тим да неће буде у пуној овлашћу и под командом срећног командан-
та. На случај да мајданти не могу да општеју због мањих кому-
никација пак што што се истима неће да се бржу у заједници са
ципилима. На повести са собом у овој одред са командом им држави
и дисциплином, само и потребним резервним намен. Наредна командан-
та да се изврши овај који дознају да му се одмах оружане
лобе у формирању одреда, али пак који се буде команданте држави у
мом случају неће изврши пред ратни суд. Пак тога команданте
да саопштите о ратним и дисциплинама поврстане, јер пак то неће
покла, ти.

Преко упуство поставља се да се сами издајце поставља
са свом изврше и свом дисциплином да дају пак на укуп упуство
те пак да се одговорна ако ово упуство буде било у турској држави.
т. издајцима саопштите само ако пак морају да издају.

На основу закључка и међусобно извршење пак обраћају на
извршење и дисциплину која да је извршана.

Извршење, дисциплина и т.о. у пореку, обраћају.

КОМАНДАНТ,
Војне области, Београд

[Handwritten signature]

[Handwritten text:]
Извршење дисциплине
у војној области команданте
Војне области - Београд

[Handwritten text:]
Војна команда
Београд, 1. маја

ставова самог овог документа види, ова мобилизација као и сва четничка организација Д.М. има за једини циљ борбу противу партизана; 5) наређује се „пуна сарадња” са среским начелницима, жандармеријом и општинским часницима, које су, разуме се, поставили и које контролишу окупатори преко Недића, Павелића и других отворених квислинга, тако да срески начелници, жандармерија и општинске власти постају на терену тачке сталног контакта и сарадње организације Д. М. са окупаторима и другим издајницима; 6) наређује се да се „одмах ухвати веза” са жандармеријом и „буде у пуној сарадњи” са њом, па (и ово је најконкретније наређење у читавом овом „Упуту за извршење мобилизације” потписаном од Драже Михаиловића) „на случај да жандарми не могу да опстану због напада комуниста или зато што са истим неће да се бију у заједници са Немцима (Италијанима) онда их повести са собом у свој одред са комплетним оружјем и муницијом, као и потребним резервним вешом. Наредити жандармима, да ће сваки онај који дозволи да му се одузме оружје а не дође у формирани одред, или пак који се буде кукавички држао у самом одреду биће изведен пред ратни суд. Ради горњег напоменути им да благовремено регулишу питања своје породице јер их то неће правдати”, што јасно значи да они жандарми који неће да у заједници са Немцима односно Италијанима бију се са партизанима, као и они жандарми који због партизанских напада више „не могу да опстану” чак и бијући се у заједници са окупаторима, имају се на сваки начин укључити у четничке одреде као герилске јединице које настављају борбу противу партизана, пошто буду „благовремено регулисали питања своје породице” обезбедивши им боравак и материјалну помоћ у местима јачих немачких или италијанских гарнизона; 7) сасвим је природно да овакво издајничко наређење Дража Михаиловић завршава речима: „Предње упуство доставља се лично вама. Извадите потребно за даље наредбе и ваша упуства за дањи рад, па упут уништите. Бићете ми лично одговорни ако ово упуство буде пало у туђе руке”.

Али ово злочиначко „Упуство” није „уништено”, већ је пало у народне руке, и ми га објављујемо у факсимилу као верну слику најлукавијег преваранта, најодвратнијег издајника Драже Михаиловића и читаве његове злочиначке четничке банде.

ДОКУМЕНАТ

бр. 9

У П У Т

ЗА ИЗВРШЕЊЕ МОБИЛИЗАЦИЈЕ

У погледу садашње ситуације треба да се зна, да ми остајемо и даље верни положеној заклетви и, да ни под којим случајевима нисмо у служби Немаца, као што је то случај са Костом Пећанцем и њему сличним.

Ради извршења мобилизације свих наших сеоских чета, —

НАРЕЂУЈЕМ:

Све ТРЕЋЕ чете (најмлађе људство) груписати у одреде, које поставити на најпогоднијим местима околине из којих су чете.

ЗАДАТАК:

Крстарење у околини у циљу спречавања пљачке и насиља и оружаног потпомагања даљег вршења наше организације са којом појурити и што пре је употпунити. Сукоби са Немцима и Италијанима да се избегавају док је год то могуће. Исто тако сукоби са комунистима. Али ако се буду вршила насиља без обзира који то био оружјем одмах интервенисати. Пљачкаше ликвидирати брзо и кратко.

Све друге и прве чете (средњих година и најстарије људство) такођер одмах мобилисати. Њих поставити на неке вису који доминира њиховим селом.

ЗАДАТАК:

Патролирају и мотре наилазак пљачкашких банди. Када ове наиђу, паљењем ватри дају знак за узбуну у целој селу које се диже на оружје и хита месту одакле је дат знак узбуне. У циљу давања знака за узбуну на брегу где ће на смену под оружјем бити друге и прве чете под командом својих четовођа поставити ватре које ће она чета која буде била на дужности при наиласку пљачкаша палити и дати на тај начин знак узбуне. Одред од

ГРЕЋИХ чета под командом команданта одреда хита у помоћ сваком нападнутом селу, док ПРВЕ чете остају и даље под оружјем у свом селу за обезбеђење реда и мира. На овај начин одреди ће бити на најпогоднијим местима под оружјем и на окупу, а у селима ће бити обезбеђен и ред и мир.

При мобилисању чета скренути пажњу свима и свакоме да је наша држава у рату и да се ми сви налазимо под заставом, а да неодазивање овоме позиву преставља издајство према Краљу и Отаџбини, повлачећи при томе и све последице за кривца. У питању су пак ратни судови.

Активним и резервним официрима и подофицирима наредити изрично да се ставе на чела својих чета односно одреда јер ће у противном случају бити одмах лишени чина и за бегство из војске у рату и издајство према Отаџбини. Њима предње саопштавати на потпис, те да се после не изговарају да нису знали. У предњем циљу сачинити један списак официра и подофицира којима саопштити предње у изводу. Сваког оног који се не буде одазвао позиву оптужити ми у духу горњег.

Када се буду формирали одреди, известите ме тачно где је се и који одред формирао као и бројно стање чета и бројно стање људства и ко командује одредом. Исто тако известите ме са колико који одред располаже у оружју.

Десиће се да ће многи обвезници доћи на позив али са собом неће донети и своје оружје. Једни ће овако учинити из бојазни да покажу да имају оружје а други мислећи да ће имати лакшу службу ако су без оружја. Ви ћете због тога наредити да сви понесу оружје, да више никога не треба да се боје у вршењу своје дужности према Краљу и Отаџбини, а да они који немају оружје морају доћи са секирама или вилама, и да ће сви овако наоружани образовати јуришне групе.

Десиће се да ће можда неки од официра и подофицира покренути питање припадљивости и издржавање његове породице. Ово одмах одбацити и то категорички, јер су та питања до сада могли да реше повољно. То их неће оправдавати ако се не буду одазвали.

На ред и дисциплину да се обрати пуна пажња онако како личи једној непобедивој војсци, а наша је војска по традицијама непобедива. Активни и резервни официри и подофицири пошто нису разрешени своје заклетве те према томе припадају и даље југословенској војсци не смеју ступати ни у какву другу војску нити могу вршити друге осим своје одређене дужности. Неизвршење овога издајство је тим пре што се сада као што се види врши мобилизација наше војске и они су потребни да буду на својим местима на челу оружаног народа.

У срезovima области коју командант организује у *даном моменту* поставиће одмах среске команданте који да одмах отпочну са својим радом. Под њихову команду долазе: Срески начелници, Жандармерија и све припадајуће општине са ПРВИМ и ДРУГИМ четама. Претседнике општина који покажу лабавост или су се били компромитовали у раду са непријатељем, одмах срески команданти да смене а на њихова места да се поставе наши, али сигурни и енергични људи. Срески командант радиће договорно са командантима одреда у захвату његовог среза.

Исхрана људства. Да се понесе храна за три дана. После овог рока а пошто су ови људи из непосредне околине, слати по једнога до два човека у села по храну.

Изговор појединих људи да имају сеоске послове не примати, јер је отаџбина у ратном стању. Све апсолутно што је војни обвезник има да се подигне на оружје и војничка дисциплина одмах заведе те тако народ с једне стране пробудити из ропске зачмалости а с друге стегне.

Мени одмах да се поднесе извештај о извршењу предњег са свима детаљима као што сам напред изнео.

У погледу жандармерије која је у захвату реона среског команданта, са њом одмах ухватити везу и држати је у својим рукама с тим да иста буде у пуној сарадњи и под командом среског команданта. У случају да жандари не могу да опстану због напада комуниста или зато што са истима неће да се бију у заједници са Немцима (Италијанима) онда их повести са собом у свој одред са комплетним оружјем и муницијом, као и потребним резервним вешом. Наредити жандармима, да ће сваки онај који дозволи да му се одузме оружје, а не дође у формираном одреду, или пак који се буде кукавички држао у самом одреду, бити изведен пред ратни суд. Ради горњег напоменути да благовремено регулишу питања своје породице јер их то неће правдати.

Предње упуство доставља се лично вама. Извадите потребно за ваше наредбе и ваша упуства за даљи рад *па упут уништите*. Бићете ми лично одговорни ако ово упуство буде пало у туђе руке. Заинтересованима саопштавајте само оно што они морају да знају.

На везу самном и међусобом нарочито вам обраћам пажњу.
Тајност у потпуном мора да је заступљена.
Интриге, препричавања и т.сл. у корену спречити.

Стр. пов. бр. 6

7-1-1942 г.

Печат:

Команда чет. одреда
Југ. војске — ГШ 15.

Печат:

Команда четничких одреда
Југословенске војске — Горски штаб

Примљено к знању. Послато у препису свима командантима среских и четничких одреда, у акта.

Командант,
пешад. кап. I кл.

Командант:
Бенералштабни генерал,
Драг. М. Михаиловић, с. р

Са документима о Дражиној фашистичкој организацији и будућој „четничкој држави“, као и са документима о његовој сарадњи са окупатором и искључивој борби противу партизана и НОВ, слажу се масовна сведочанства очевидаца. Наводимо овде само сведочанство једнога од најстаријих дражиноваца Црне Горе, да би се имао општи поглед на издајнички злочин Драже Михаиловића и његове четничке организације.

ЈЕДНО АУТОРИТАТИВНО СВЕДОЧАНСТВО О ДРАЖИНОЈ ПЛАНСКОЈ САРАДЊИ СА НЕПРИЈАТЕЉЕМ

Затечен у Београду, а користећи амнестију, један од Дражиних првака Црне Горе, др. Саво Радовић је у једном свом сведочанству потанко описао како је Дража преко генерала Блажа Ђукановића углавио сарадњу са генералом Пирцием-Биролием и створио фамозни »националистички покрет«, оружје у рукама окупатора. Сведок је несумњиво ауторитативан, јер је био потпретседник „Националног одбора Црне Горе“, и уједно Пирцијево и Дражине владе Црне Горе. Он нарочито истиче да све што су четници и њихови генерали, пуковници и мајори радили у Црној Гори, чинили су под командом Драже Михаиловића као министра избегличких влада признатих од савезника. Уједно он наглашава да оно што је чврсто повезало италијанског окупатора и Дражу јесте борба противу партизана и НОВ. Оно, међутим, што је најважније у овоме, као и у многим другим сведочанствима, јесте то да се по наређењима Драже Михаиловића рађа четничка организација у Црној Гори искључиво ради помоћи окупатору и борбе противу народног устанка, ради службе Пирциу—Биролиу и „успостављања мира и реда“. Ево шта саопштава потпретседник Дражиног и Пирцијевог „Националног одбора“ о издајничкој Дражиној политичкој и војној организацији потпуно у служби окупатора и свој управљеној у борбу противу народног устанка.

ДОКУМЕНАТ бр. 10

„У јулском устанку нијесам узео учешћа јер сам био у Подгорици, а и сматрао сам да је устанак преурањен, јер сам се плашио страшних репресалија.

После устанка Италијани су наступили са паљевинама, пљачком, интернирањем итд. Неколико месеци после устанка, ја сам са Нешом Шћеповићем, Јанком Пилетићем, Војиславом Гојнићем, Луком Велимировићем и Лаловићем Јагошем, пошао код команданта италијанских трупа у Подгорици да интервенишемо. Командант италијански нам је дозволио да организујемо један одбор који би водио рачуна о помоћи сиротињи која је страдала и тражио од нас да нико не изврши напад на њихове јединице, официре или штабове. После тога смо ми сазвали конференцију грађана на којој је и оформљен одбор, чији сам претседник био ја а чланови: Мило Пламенац, Нешо Шћеповић, Илија Скетлоћа, судија, Арсо Петровић, Никола Костић, директор финансиске дирекције. Одбор се звао „Национални одбор града Подгорице“. Ово се догодило све у вријеме, када се четничка организација већ формирала. Пред нашом конференцијом у Подгорици Блажо Ђукановић је одржао конференцију официра, на којој је Ђукановић изабран за војног старешину у Црној Гори. По наређењу Драже Михаи-

ловића и према одлукама донесеним на конференцији официра на Цетињу, сазвао је скуп официра и подофицира мајор Реља Пилетић и то истог дана по подне када смо одржали конференцију грађана. Том приликом је регруговано 200—300 људи за четнике. По наређењу министра Михаиловића, Реља Пилетић се придружио одреду Баја Станишића у Бјелопавлићу. Ово се све одиграло у исто вријеме када су избили први оружани сукоби четника и партизана.

У том међувремену је Блажо Ђукановић створио споразум са Пирцием-Бироли на Цетињу. Једна од тачака била је формирати полицију, која је имала за циљ успостављање реда и мира у земљи као и борбу противу партизана. Блажо је позвао конференцију делегата из Црне Горе и Санџака, која је одржана у августу 1942 на Цетињу.

Генерал Ђукановић је сам склопио са Пирцием-Биролием споразум по овим тачкама:

- 1) Да се Црна Гора не обнавља као самостална јединица све до конференције мира.
- 2) Италијани примају на себе да изврше репарације за штете које су проузроковане у Црној Гори.
- 3) да изврше прехрану становништва у Црној Гори.
- 4) одустану од извоза из Црне Горе.
- 5) даје овлашћење генералу Ђукановићу да формира одред жандармерије и
- 6) обећали су да ће Италијани извршити ревизију свих интернираца.

Ђукановић је примио на себе обавезу, да ће као командант оружаних снага Драже Михаиловића у Црној Гори водити борбу противу партизана.

Национални одбор се скупио на Цетињу и одржао прву сједницу, на којој је конституисао и изабрао за претседника генерала Ђукановића а за два потпретседника Муфтију Шећеркадића и др. Сава Радовића, а за секретара Николу Вукчевића. На другој сједници г. Ђукановић саопштио је које су дужности чланова одбора и то, да сваки члан прикупља све податке у своме срезу за репарације и остале потребе среза ради његовог економског подизања. Члановима одбора је то изгледало мало, па је већина била за то, да Национални одбор буде највећа власт у земљи, тј. да он буде влада у Црној Гори, као и да имају контролу над војним операцијама у борби противу партизана и Муслимана. Блажо је остао при своме мишљењу па је и тражио интервенцију гувернера Биролиа, који је након кратког времена позвао чланове одбора код себе и саопштио да они треба да пођу у своје срезове да прикупљају податке, а да ће их он позвати кад нађе за потребно.

Сарађивао сам са Блажом Ђукановићем у погледу обнове Црне Горе, ради тога што сам сматрао да и њему лежи на срцу што брже подизање ове покрајине, која је била уништена од стране окупатора. Сматрао сам Блажа Ђукановића, као претставника Драже Михаиловића, министра војске југословенске владе, која је још била призната од савезника.

После капитулације Италије напустио сам Црну Гору и пошао за Београд, код брата Андрије Радовића, који је био нервно оболео. Други разлог који ме је руководио био је страх да ме Љуба Вуксановић, Арсо Петровић и ком. не уведу у комбинацију у сарадњу са Немцима, а исти су у исто вријеме били у контакту са Немцима и створили црногорску управу.

Пријеки војни суд у Подгорици формирао је пуковник Станишић и био је под његовом директном управом. Чланови суда су били: претседник др. Илија Вујовић, чланови: капетан Саво Поповић, капетан Ђукић, из Андријевице, а повремено су били делегирани војници, чијих се имена не сјећам.

Блажо Ђукановић је формирао централни војни суд у Подгорици, чији су чланови били сви чланови Великог суда у Подгорици сем Стева Грегорића и Мрдевића. Од чланова Апелационог суда били су: Глигор Вукотић и Батрић Јовановић као и чланови Окружног суда у Подгорици. Суд је имао свој затвор.

На Цетињу је војни суд био италијански. Крстова Ловћенска бригада предавала је ухапшенике овоме суду на суђење."

А ово, што признаје истакнути дражиновац д-р Саво Радовић, широко разрађују и расвегљују бројни оригинални четнички документи које је НОВ запленила у штабовима ДМ у Црној Гори и на фронтовима Босне и Херцеговине у IV офанзиви. Ето шта је и како никло из оних инструкција које је са Равне горе први донео Павле Ђуришић, ето какво срамно и злочиначко издајство су донела „наређења Драже Михаиловића". Ето како су италијански окупатори стварали преко генерала Ђукановића четничку организацију као саставни део своје окупаторске војске за борбу противу народноослободилачког устанка, четничку организацију којој ће ДМ дати својим „наређењима" фирму министра

избегличких влада којом је покушао да превари народ и баш овом преваром приведе га у службу окупаторима.

Од Дражених најповерљивијих команданата, Блажа Ђукановића, Баја Станишића, Ђорђа Лашића и Павла Ђуришића, овај последњи је најтипичнији четнички војвода по својој верности непријатељу и по своме крвоштву према своме народу. Зато повуцимо са неколико докумената профил овог типичног дражиновца, Павла Ђуришића.

О Д Е Љ А К И

ДРАЖИН ИНСТРУКТОР И КОМАНДАНТ ПАВЛЕ ЂУРИШИЋ, — ИСТОВРЕМЕНИ КОМАНДАНТ НЕДИЋЕВОГ СД КОРПУСА; ОРГАНИЗАТОР ЧЕТНИЧКИХ ВЛАСТИ И ОДРЕДА ПО НАРУЏБИНИ И НАРЕДБИ ИТАЛИЈАНСКИХ ОКУПАТОРА, КАПЕТАН ЂУРИШИЋ — ДРАЖИН И НЕДИЋЕВ ПОТПУКОВНИК, ОДЛИКОВАН ЛИЧНО ОД ХИТЛЕРА ГВОЗДЕНИМ КРСТОМ ЗА УСЛУГЕ УЧИЊЕНЕ РАЈХУ.

Често кажњавани активни капеган, Павле Ђуришић, из заробљеништва је на сумњив начин ишчекао и после пролаза преко Равне Горе обрео се у Санџаку и Црној Гори са нарочитим пуномоћјем ДМ за организовање у овим покрајинама, четничке „Југословенске војске у отаџбини“ (видети документе бр. 1 до 6). Ради оправдања овога поверења и постизања свога задатка он је тај који непосредно организује четничку службу прво италијанским а затим и немачким окупаторима, и за своје заслуге бива од капетана унапређен за потпуковника прво од ДМ и избегличких влада, а затим и од Недића. У овоме се има јасан доказ да је све то једна иста банда, која је на разне начине и у разним облицима служила непријатељу и водила борбу противу свога народа, а оличена је у личности типичног четничког издајника Павла Ђуришића. У горе изнетим документима (од 1—6) видели смо да је он носилац четничке идеологије ДМ и равногорског система сарадње са окупаторима и борбе прогиву народа. Овај издајник црногорског народа почиње своју четничку каријеру, као што смо видели (документ бр. 1), тиме што је повереник ДМ и командант ДМ за Црну Гору, Боку и Санџак, а завршава је 1944 године не само као „командант Југословенске војске у отаџбини за Црну Гору, Боку и Стари Рас“ Драже Михаиловића, већ је истовремено и овлашћени командант Црне Горе, Боке и Санџака генерала Милана Недића. Потпуковник министра војске избегличких влада, истовремено је и потпуковник Недићеве хитлеровске владе „Народнога спаса“. У личности Павла Ђуришића доказује се идентичност два Квислинга ДМ и Недића, идентичност дражиновштине и недићевшгине, — једно и исто издајство у два облика, са два имена.

ИТАЛИЈАНИ ИМЕНУЈУ ЂУРИШИЋУ НАЦИОНАЛИСТИЧКЕ ОДБОРЕ

Према директивама које је добио од ДМ (видети документе од 1 до 6), Ђуришић је приступио организовању црногорске власти која ће бити четничка, тј., у служби Италијана а противу народно-ослободилачког устанка. Ова ствар није ишла лако. Зато су италијански окупатори морали да на овоме послу пожуреју Ђуришића. Тако имамо следећи документ у којем командант пешадиске дивизије „Венеција“, дивизиски генерал Силвио Бонини, понавља Ђуришићу захтев Луиђи Ментастија да се именују „националистички одбори“, који ће се састојати од председника и два члана, у Колашину, Андријевици, Берама, Бијелом Пољу, Сјеници, Пријепољу, Матешеву и Бродареву, — а за свако село у горњим срезовима по један његов старешина. Ђуришић треба да пошаље генералу Бониниу листу тих кандидата на одобрење, па кад окупаторски генерал буде листу добио, онда ће кандидати постати четничка власт у служби окупатора.

ДОКУМЕНАТ
бр. 11

COMANDO DELLA DIVISIONE DI FANTERIA DA MONTAGNA "VENEZIA" (19°)
- Stato Maggiore -

N. di prot. Posta Militare 99/M 5 Maggio 1942=XX

OGGETTO: Costituzione comitati.-

AL CAPIZANO PAOLO GIURISCIÒ

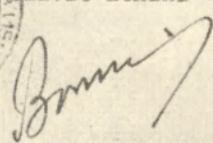
ZONA OPERAZIONI

Vi trasmetto l'unita lettera dell'Eccellenza
il Comandante Truppe Montenegro con preghiera di de-
signare un comitato nazionalista composto di un pre-
sidente e di due membri per ciascuno dei seguenti ca-
poluoghi di distretto: Kolasin - Andrijevica - Berane
Bijelo Polje - Sjenica - Prijepolje e per i presidi
di Matsevo e di Brodarevo.

Vi prego inoltre di designare in ogni villag-
gio dei predetti distretti, un capo paese scelto fra
i nazionalisti.

Gradirò ricevere da Voi una sollecita risposta
a quanto richiesto con la comunicazione dei nomi dei
componenti i singoli comitati e dei capi paesi desi-
gnati, per la mia approvazione.-

A

 GENERALE DI DIVISIONE
M A N D A N T E
Silvio Bonini -

Ову појурницу упућује генерал Бонини Ђуришићу да би убрзао оства-
рење оне „сарадње” италијанске окупаторске војске и четника, која је била
постављена директивним писмом генерала Луиђија Ментастиа, које овде репро-
дукујемо:

ДОКУМЕНАТ
бр. 12

COMANDO TRUPPE MONTENEGRO (XIV C.A.)
- Ufficio Aff. Civili -

n. 1014/AC di prot. - Posta Militare 14/M, li 26 Aprile 1942-XX

OGGETTO:- Costituzione comitati nazionalisti.-

.....INDIRIZZI.....

In seguito a direttive avute dall'Eccellenza il Governatore e per dare alla vita civile del paese un'organizzazione nazionalista che risponda verso di noi dell'ordine pubblico, dispongo;

- sia costituito in tutte le località presidiate dai nostri reparti un comitato locale che dipenderà, sino a nuovo ordine, dal comandante del presidio;
- siano costituiti analoghi comitati nelle poche località importanti non sedi per ora dei nostri presidi (sempio Kolasin, Sjenica ecc.);
- sia nominato in ciascun villaggio un capo-paese scelto dai nazionalisti ed approvato dall'autorità Militare.- Tutti i capi paese faranno capo al delegato civile del rispettivo distretto.-

I comandi in indirizzo prendano accordi con le organizzazioni nazionaliste, che già collaborano con noi, per l'attuazione di quanto sopra stabilito.-

SEGNARE RICEVUTA/-

IL GENERALE COMANDANTE
f/to Luigi Mentasti

P.C.C.

IL TEN. COL. CAPO SEZIONE "I"
(-Federico Cerretani-)

Av

ОРУЖАНИ САВЕЗ ЗА БОРБУ ПРОТИВУ НАРОДА

Ђуришић је своје издајство и борбу противу народног устанка представљао Италијанима као чисто фашистички преврат, у свему аналог ономе што су фашисти са Мусолинијем учинили у Италији; и он је устао у борбу противу народно-ослободилачког покрета, противу народне борбе за пуну слободу и праву демократију. У овоме му одаје пуно признање фашист, сквадрист, пуковник Черетани Федерико, у своме писму што га упућује брату Ђуришићевом Васи, председнику „Националистичког одбора“ града Берана. Овај фашист, који пише писмо словеначко-српским језиком и признаје Ђуришићу његов фашизам, извињава се што није успео да у довољној мери доведе оружја и муниције дражиновском „фашизму“ Ђуришића. Али „кроз неколико дана“, вели, биће „довољно оружја и муниције“. Фашистички окупатори и њихови дражиновски помагачи оствариће као што су и остварили оружани савез за борбу противу нашега народа.

ДОКУМЕНАТ
бр. 13

U Berama, 5 februara 1942. godine.

Dragi Vaso.

Primio sam vaše pismo i odmah pokazav sam G. Generalu pošto po mojem mišljenju je sve tačno.

G. General dav je naredenje da u budućnosti ništa ne smejo radit bez njegovo odobrenje. A kada bomo mogli govoriti za idelo, o da odu da vam dokazem tačnije i bolje, pošto s pismo nije zgodno pričati neke stvari važne.

Put, Peč-Podgorica nije još slobodan, a za putovati iz Albanie za Berane, Njemci so nama odobrili da možemo prebaciti namirnice, materijal i drugo, preko Skoplja, a železico, koja počmela da radi danas. Nadam se da kroz nekoliko dana oćemo dobiti oružije i municije dovoljno.

Ličnost pošto, ja simpatizam za ustanak Pavlovoga, koji sećame moi ustanak od 1919 godine i do 1922 godine protiv komunizam, kojega sam živio je i za ono veliko prijateljstvo i iskrenosti koji mi je dokazav jesam s celo dušo zadovoljan za oće velike njegove uspehe.

Vas molim da mi pozdravite mogo G. Pavla i veruejteme stalno kako vasega velikoga prijatelja.

Pukovnik
Čeretani Federiko

Federiko Čeretani

Из заплењене личне архиве Павла Ђуришића имамо и један, али прост препис самога уговора о споразуму, о „сагласности“, о савезу закљученом између њега као Дражиног команданта црногорских четничких националиста“ и фашистичке „Главне команде“ чији текст дословно гласи:

ДОКУМЕНАТ
бр. 14

САГЛАСНОСТИ између Главне Команде Италијанских Трупа у Црној Гори и капетана Павла Ђуришића Команданта Црногорских Четничких Националиста који оперишу у зони додељеној Дивизији „Венеција“.

Националистички одреди капетана Павла Ђуришића обавезују се:

- 1) Да воде борбу против комуниста и њихових присталица,
- 2) Да држе контакт са италијанским војним властима тако да њихове акције буду вршене по упутству од ових задњих. За оне акције на сјеверној страни Лијеве Ријеке припадају генералу Бонину команданту Дивизије „Венеције“ за оне на југу именованог паралела припадају директно команданту италијанских трупа Црне Горе у Подгорици,
- 3) Да одрже ред и да гарантују за сигурност пута у зони окупираној од њихове стране,
- 4) Да неће никада окренути оружје против италијанских трупа и да ограниче њихову политику у самој борби против комунизма,
- 5) Да врате, када буде уништен комунизам, оно оружје које су дале италијанске власти изузетно пушке које су потребне ради одржавања реда.

Од њихове стране италијанске власти обавезују се да снабдевају оружјем и давати одредима помоћ у животним намирницама и платама тако је направљен споразум са братом Павла Ђуришића, —

Овај прост препис је несумњиво аутентичан јер се са његовим текстом слажу не само сви други документи, већ и сам рад не само Павла Ђуришића, већ и свих других Дражиних команданата, па и самог ДМ док је био на терену Црне Горе. Уосталом овај препис је несумњиво аутентичан јер је по основним поставкама истоветан са уговором што га је доцније потписао Бајо Станишић са истом непријатељском командом, а оригинал овога уговора имамо и објављујемо у следећем одељку ове књиге.

ДОКУМЕНАТ
бр. 15

КОМАНДА АНЖЕЛО-САВРАЧЕМА БИП. ОДРЕД
ПРОЈЕКТОВАНО
КОМАНДИ, 1-1-1940. године,

КОМАНДИТУ АНЖЕЛО-САВРАЧЕМА БИП. ОДРЕД.

Последња акција противу комунизма у срезу беринском, се-
ду десетина заплена је извески комунистички материјал-архива, извески код Јоанови-
и-ртиковине Јоанови Варадири, то како се у истој архиви извесне ствари-посталих
који прикажу пуног доказа о садашњем њиховом развојем раду, као и о поновном ор-
ганизовању и оживљавању њихове акције у Црној Гори, то Вас молимо, да им кажите
је путем које брата ставите односну архиву на располагање, како би се и остали
њиховим групама стало на крај.

Молимо ово савршати врло брзо, уколико пре, што имам намера
је да се спрема поновно њихово напредовање у ову територију.

В Р А О Ј Е А К Т И О.

КОМАНДИТ, капетан,

Пав. Ђ. Ђуришић

А колико је Павле Ђуришић био прилежан у савезу са окупатором и борби противу народног устанка, види се из следећег документа у коме он са нервозном журбом тражи од команданта дивизије „Венеција” неки материјал, што га је италијанска војска запленила, да би у њему пронашао народно-ослободилачку организацију која се упркос страховитог италијанско-четничког терора у Црној Гори тога времена упорно одржавала. У следећем документу види се какав је бесан пас чувар окупатора био Дражин командант Павле Ђуришић.

ЧЕТНИЧКО ПОНИЖАВАЈУЋЕ СЛУЖИНСТВО ПРЕМА ОКУПАТОРУ

У следећем документу има се доказ колико је понижавајуће било служинство четника ДМ према окупаторима. Сам Ђуришић је потписао својом руком сведочанство о томе да су они били горе третирани од италијанских фашиста него многа црнаčka племена у афричким колонијама.

ДОКУМЕНАТ

бр. 16

Својим
26. јуни 1942

КОМАНДАНТУ ДИВИЗИЈЕ „ВЕНЕЦИЈЕ”

Б Е Р А Н Е

Дана 25. из овог месеца, док су два четника спроводила за Колашин Миловућеву „ранку”, родом из Подгорице, за коју постоје подаци да стоји у близини комуниста, као и код које је пре извесног времена било ухваћено писмо у коме се говори о освети страљаног комунисте, бив. п. пуковника Радевића Радисава, на три километра до Колашина пристигли су једним аутом карабинијери са Матешева односно четнике, отели поменути девојку и заједно са њима стражарно их вратили за Матешево, где су их разоружали, ружали и ухапсили.

Мало затим наишао је камион „ГРАНД-ГАРАЖЕ”, који је путовао за Подгорицу и у коме се је налазило неколико четника, који су се упућивали својим кућама, а односим камионом су се имали пребацити до Матешева. Односно камион су зауставили, ишмарали шоферског помоћника, а неколико четника разоружали, премлаћивали и ухапсили, претећи да ће једнога исте нечери страљати. Одмах иза тога, ухапсили су и два четника, који се стално налазе на Матешеву при телефонској централи.

Овакав поступак карабинијера, који су свакако били у налитом стању изазвао је огорчење како међу четничким редовима, тако и у народу, тако да је сваког момента могло да дође до немилых догађаја. Такође, овакав поступак, којим се штите комунистички агенти и малтретирају четници нема никаквог оправдања.

Обавештавајући Вас о претходном, молим да се именовани одмах пуште на слободу, као и да се ~~успешно~~ нареди да се слични догађаји убудуће не би дешавали, јер ћу бити принуђен заштити своје војнике и скидам сваку одговорност за догађаје, који могу томе да уследе.

Такође вахтевам, да се са кривцима карабинијерима поступи најстрожије по Закону, како би се дало задовољење народу и четницима, у противном би овај случај могао повући тешке последице.

Одговор по овоме молим што скорије.

КОМАНДАНАТ
кпетан, Павле Ђуришић

Међутим овакво држање Павла Ђуришића није се могло сасвим допасти италијанским окупаторима, а нашли су се и многи финији претставници Дражиног четништва, нарочито подржавани од избегличке владе, какав је на пример генерал Блажо Ђукановић или мајор Ђорђе Лашић, који су својим прогласима у „Гласу Црногорца” и својим дипломацијама успели, уз помоћ Баја Станишића, да колико толико омасове Дражино четништво у Црној Гори и, са окупаторском оружаном помоћи, привремено ослабе народни устанак у Црној Гори; — па је Павле Ђуришић пао прилично у присенак. Његово име чуло се само у најгушћим јуришима противу НОВ на Неретви и Дрини у току IV офанзиве, да после тога четничког пораза умукне за извесно време.

Кад се понова за њега чуло, тад је већ италијанских окупатора нестало и на њихово место дошли су немачки окупатори, а поред ових последњих појавио се и нови стари Павле Ђуришић, сад истовремено и ДМ командант „Црне Горе, Боке и Старог Раса” и Недићев командант „Црне Горе, Боке и Санџака”. Сад је он именован са обе стране командантом и потпуковником, и са обе стране послат уза скут немачких окупатора.

НОВИ ИЗДАЈНИЧКИ МАНДАТ И НОВИ БЕС НОВОГ ДМ КОМАНДАНТА ЦРНЕ ГОРЕ

После капитулације Италије набујале снаге Народно-ослободилачког покрета уништиле су издајнике као што су били генерал Блажо Ђукановић и пуковник Бајо Станишић. Немачким окупаторима и Дражи Михаиловићу остајао

ДОКУМЕНАТ
бр. 17

ШТАБ
КОМАНДЕ ЦРНЕ ГОРЕ И
СТАРОГА РАСА
Пов.бр.50

26. маја 1941. године
Положај

ВРЕО ХИТНО

5. Чув. др. 109 8
J.K. 71 941/45

КОМАНДИРУ СТАРСКОГ ЧЕТЕ, Воднику Јекмићу Јубу.

У циљу новог формирања јединица, које ће се извршити у Милешево (код манастира), са целокупним Вашим људством крените сутра изјутра 27. ма за манастир Милешево тако, да код манастира будете најдаље у 8. часова изјутра.

Са Вама да пође и група, која се налази на положају — бункерима изнад коловрата (група, која се предала из партизана).

Немцима објаснити, да се иде за Милешево, ради формирања јединица.

На Ваше место т.ј. на положај на Коловрату ће доћи људство Вјелоповске бригаде, које ће стићи тамо до 6. часова изјутра, кретајући се пре доласка тога људства не вршите покрет.

КОМАНДАНТ, Потпуковник,
Пав. У. Ђуришић

је још Павле Ђуришић, и они су га поставили за шефа четничкога штаба Црне Горе. И он се разлетео по Црној Гори да насилно мобилише и да се бори противу народа уза скут Немаца. Ево једнога документа из кога се види како је он помоћу „штабске чете” насилно мобилисао за рачун Немаца, а ради борбе противу НОВ. (Види докуменат бр. 17).

Да би могао, уз подршку немачких окупатора, вршити колику толику присилну мобилизацију, Ђуришић је навалио страховит терор на становништво Црне Горе. Он је буквално хтео ухапсити сваког становника у његовој кући. Једним својим наређењем, Стр. пов. бр. 66 од 18 јула 1944, он вели: „У циљу сузбијања комунистичке пропаганде, вршења курирске службе за њихов рачун и јаковања команданти бригада и команданти места издаће наређење грађанству којим се *зобраћује свако удаљавање од својих домова од пада мрака до сванућа*. Свако лице које се у међувремену нађе ван своје куће биће без позива убијено. Ниједно лице не може се удаљити са територије своје општине без писмене дозволе команданта места. Свако лице које се без дозволе нађе ван атара своје општине биће убијено од стране наших крстарећих одељења”. Актом Стр. пов. бр. 63 од истог датума поставља он мрежу петорки које ће спроводити прави лов на „сумњиве”.

Притерана уза зид четничка организација се демаскира и показује право своје терористичко лице. Крвожедни издајник Ђуришић издаје заповест у којој разоткрива шпијунске и целатске темеље ДМ организације. У овој заповести најважнији ставови су: „Обавештајна служба”; „ликвидација непожељних елемената”; „важно је открити у селу бар по једно лице које припада овој организацији, па путем силе открити и сва друга лица учлањена у организацијама”: „лица за која се имају подаци да су комунисти или противници наше националне мисли скидати и ликвидирати по кратком поступку”; „мобилизација: где се покаже да људство неће драговољно да приступи четничким групама за борбу против комуниста употребити силу, лица која се супроставе било пропагандом или оружјем одмах на лицу места ликвидирати”; „непожељна лица по селима за која се поуздано зна да су комунистички симпатизери или активни помагачи ликвидирати ноћу по тројкама од за то способног људства”... Сав добро познати ДМ терор противу народа овде се, кад су црногорски четници били у шкрипцу заједно са својим немачким господарима, разоткрио и под потписом специјалног ДМ опуномоћеника Павла Ђуришића у следећем документу сачувао. (Види факсимил на страни 44—45).

У вези са овим наређењем Павле Ђуришић издаје свима командантима тајну „Директиву” у 15 тачака, која је верна копија многих „упустава” ДМ. Колико је Павле Ђуришић одвратан кољаш свога народа и у томе веран ученик Драже Михаиловића наведимо само тачке 9 и 10 ове строго поверљиве „Директиве” Штаба Команде Црне Горе, Боке и Старог Раса од 15 јула 1944, потиисане од Павла Ђуришића. (Види страну 46).

ДОКУМЕНАТ
бр. 18

ГЛАВНА КОМАНДА
ЦРНЕ ГОРЕ, БОКЕ И СТАРОГ РАСА
СТР. ПОЗ. БРОЈ 87
18 јула 1944 године
Положај

Копија
3.7.44
Див. Бр. 109 Н

Команда

На територији II групе корпуса имају се одмах формирати следеће герилске групе:

I група - Јуриши батаљон II бригаде Зетског корпуса под командом Вукчевића М. Марка на реону: Ставор-Штитари-Ораск. Јачина 120 герилаца.

II група - 1 батаљон II бригаде Зет. корпуса под командом поручника Радуновића В. Живка на реону: Прокоповићи-Вардинте-Релеза-Царци-Ставоваћи-Буроше-Израче. Јачина 40 герилаца.

III група - 2 батаљон 2 бригаде Зет. кори. под командом потпоручника Вукчевића С. Бошка на реону: Брежине-Бобија-Скваци-до р. Мораче (Лекина)-Фарица-Дражевина. Јачина 40 герилаца.

IV група - 3 батаљон II бригаде Зет. корпуса под командом капетана II класе Раковића А. Петка на реону: Дражевина-Бусовици-Зеленика-Бенковце, а у заједници са III групом реон између Слата и Мораче. Јачина 30 герилаца.

V група - из 2 бригаде Остр. корпуса под командом поручника Павићевића Ф. Луке на реону: Тврдош-Сивевица-Бусовици-Зеленика-Лукица, Сафезац. Јачина 50 герилаца.

VI група - из 2 бригаде Јовановског корпуса под командом командира Барјамовичке чете на реону: Ба рјамовица - у вези са I и V групом на реону Ставор - Сивевица.

Све ове групе су под непосредном командом капетана I класе Раковића М. Јована који ће објединити рад свих ових група.

ЗАДАТАК:

- 1) Обавештајна служба;
- 2) Контрола саобраћаја;
- 3) Мобилизовање националног јуштва на овој територији;
- 4) Ликвидација непожељних елемената;
- 5) Спроводе извршење наређења од стране претпостављених органа на територији;
- 6) Проналазак и уништење комунистичких група на својој територији.

1) Обавештајна служба. - Сваки командир групе мора спровести мрежу обавештавања на својој територији по свим селима и засеоцима, тако да је у свако доба дана обавештен о стању на својој територији. Пр ко својих органа има да пронађе све комунистичке ћелије по селима, свако село које је под утицајем комунистичке власти има своје организације: селске одборе, Скојевске организације и т.д. У циљу откривања ових организација убацити подесна лица, која ће се представити као њихови симпатизери и увући се у њихове организације. Важно је открити у селу бар по једно лице, које припада овој организацији, на путем силе открити и ова друга лица учлањена у организацијама.

Преко својих органа по селима и засеоцима обавештавати се о јачини, месту боравка, правцима кретања појединих комунистичких група, о лицима са којима одржавају везу по селима, од кога се снабдевају са храном, муницијом, одећом, одећом и обућом.

Ако се старешине својски заузму путем обавештајне службе постићи ће се на најкраће време одлични резултати.

2) Контрола саобраћаја. - Ова контрола састоји се у контроли свих лица која путују приватним или окупаторским превозним средствима. Свако лице које путује мора имати дозволу за пут оверену од стране националистичких команданата места, или док се ове не устроје команданата батаљона или бригаде. Лица за која се имају подаци да је комуниста, или јунак или противник наше националне многи скидати и ликвидирати по кратком поступку.

прелази са територије једне општине у другу мора имати са себом дозволу од команданта места, или команданта четничке бригаде. Тамо где су села претежно комунистички оријентисана, забрањати свако улазак на територије, осим села. Кретање попу апсолутно свакоме без разлоге забрањено је.

Извесни војнички патрола, свако друге мице, које се попу узвати ван своје куће без позива убити.

3.) Мобилизација људства: По доласку у села позвати сво националног и правно људство и организовати га у јединице и употребити за рад на терену. Где се покаже да људство неће драговољно неће да приступи четничким групама на борбу против комуниста употребити силу. Лица које се супротивљавају било про-паганда или скупљају одмазду на лицу места ликвидирати. Известан део мобилисаног људства узимати са собом и појачати своје групе, гући га у борбу и ликвидирати га са комунистима тако да се не сме више враћати кући. За оне који се до сада нису испољили у борби против комуниста, при некој акцији у селу ширити вест о храбром и нехотаном држању у борби нових бораца, као и да су они убили или ранили неког од погинулих или рањених комуниста у борби. На овај начин не се натерати да ступе у борбу и да се организују.

4.) По заровина и селима још увек има појединца који утичу на народ да се прикључе комунистичкој власти и ступе у њихове редове, или таквих који саботирају и онемогућавају организовање четничких јединица у појединим крајевима. Има и таквих који одуше за обавештавање а служе код појединих окупаторских установа, или појединих националних установа, а врло опасни су комунистички курири и достављачи. Опасна лица на подесан начин гући на парани и ликвидирати. Непожељна лица по селима и на која се поуздамо зна да су комунистички симпатизери или активни помагачи ликвидирати попу на тројкама од ва до способног људства и одабраног.

5.) Спровођење у дело наређења издатих од стране претпостављених старешина.

Када претпостављени команданти корпуса, бригади или батаљона нареде на својој територији мобилизацију људства или на какво друго наређење, а покаже се да народ неће да се одазове позиви, командир герилске групе интервенише и приступи какавдавају најстрожијим мерама, свих оних који се на одазивају позиву. Ако се неко због тога одметне у шуму, командир герилске групе конфисковаће му ову имовину и запалити кућу, а породицу пратерати из села.

6.) Укљњавање комунистичких група. - Пошто још увек има извесних комунистичких група које протаре по селима и својим присуством и терором спречавају спровођење националне организације у удаљеним селима, то је дужност герилских група да ове комунистичке bande у најкраћем року уклоне.

Потребно је да команданти група путем обавештајне службе дођу до сазнања где се и на којој територији налазе ове групе. Затим на ваљним пролазима и на селима, на прилазима ка водама поставе засете које ће чекати по два до три дана. Комунисти морају доћи да узимају воду на изворима или тим крајевима иначе ретни и доћи ће се до уклњавања бар извесног броја комуниста.

Постављање засета вако на ваљним и вероватним пролазима или поред извора или бунара вршити попу и у највећој тајности. Чак не спопитавати ни војницима, где се заседе имају постављати вако се не дође на лице места.

Ако се озвни да се на извесној територији налази јача група комуниста, коју једна вава герилска група неби могла уклњити, хитно се обавештава командира суседне групе и вајединачки околжавају и уклњавају ову групу.

Ако се командири и старешине герилских група својоки заузму, са најкраће време неће се на њиховој територији појавити ни једна комунистичка тројка.

Забрањујем свима командирима герилских група и ваковим војницима одлазак у вајни или други боравак у једном ваку. Ставко се ни вајни на терену и кротарити, постављати заседе и отпогити код комуниста убеђење да их не сваког грешна очекују курини ваки герилска.

Пијањачење, насила и плачка из користољубља најстрожије забрањујем. Рикширање хране или других потреба нарађивање командири група. Свака вако-воља казни се смрћу.

Командант група обједињиће рад свих свих група и руководити акцијама. О раду свих група извештавати ме преко команданта Дрне Горе и Ваке сваких десет дана.

Достављено:
Командантима група.

КОМАНДАНАТ ПОПУ ОПШТИН

Др. В. М. Бурчић

ДОКУМЕНАТ
бр. 19**9. — РЕПРЕСАЛИЈЕ И КАЗНЕНЕ ЕКСПЕДИЦИЈЕ**

У извесним случајевима а у циљу кажњавања појединаца или уопште становника једнога места за учињене услуге комунистима, као и за негативан и штетан рад по нашу организацију, предузимају се репресалије. Ове репресалије састоје се у појединачном или масовном хапшењу, стрељању, конфисковању покретне имовине, непокретних добара за опште националне сврхе, паљење катуне, (паљење станбених зграда по селима)...

Репресалије у ширем смислу врше казнене експедиције у чији састав треба да уђу јединице из разних крајева, како ова казна не би била резултат једног племена, већ општа заједничка. Ова експедиција може се применити и у случају насилног мобилисања бораца када је ово потребно, нарочито када се обвезници сами не одазивају позиву.

10. — ЛИКВИДАЦИЈЕ

...Према томе, треба потпуно одбацити сваку сентименталност као и паролу „спасити што се спасит може”, јер за остварење својих идеала ми морамо уклонити све оно што нам смета, да би на тај начин рачунали са живима, а не са мртвима.

Обзиром на напред изнето команданти корпуса, а уз припомоћ жандармерије и осталих органа обавештајне службе прикупиће податке за све комунисте, њихове симпатизере, помагаче, као и све оне који ма на који начин одмажу и саботирају наш рад. Списак свих оваквих лица команданти корпуса држаће у строгој тајности, па према активности појединих наређиваће ликвидацију истих.

За ову сврху команданти корпуса односно бригада образоваће терористичке илегалне групе за ликвидацију, које да остану потпуно тајне за свакога, а такође и ове да пеознају једна за другу. Извршиоци ликвидације биће строго поверљива лица увежбана за конспиративан рад и вешта за извршење задатка.

Ликвидацију оних који моментално сметају наређиваће команданти корпуса, а за општу ликвидацију анационалних елемената, ова команда.

Према томе команданти корпуса припремиће цео елаборат за ово, и предвидети за сваког појединца тројку која га има ликвидирати.

Рад по овој тачци има бити строго поверљив и да се не спушта у надлежност испод команданта бригаде. Свако лице предвиђено за ликвидацију, а такође и тројку која ће то извршити дозначити шифром.

А сви ови покољи истовремено Дражиног и Недићевог команданта чине се у име аутентичног национализма, зато се свуда при штабовима предвиђају „национална руководства”, тачно по узору фашистичких војних организација. Та руководства „национализма” који се нашао истоветан код Хитлера и војног министра лондонских избегличких влада била су права кољашка руководства која су имала за задатак да униште под именом „комуниста” све што је слободољубиво и демократско у нашем народу, а то је већина нашег народа.

За доказ чудовишног злочинства организације ДМ наведимо овде само наређење Павла Ђуришића о организацији „Националних руководства”. О дражиновској организацији четничког терора уопште, о слову „З” и тројкама објавићемо једну посебну књигу докумената.

НАЦИОНАЛНО РУКОВОДСТВО

Како би један покрет могао правилно функционисати, мора да испуњава разне услове. Пре свега, он мора бити добро војнички организован, а поред тога, још и политички изграђен. Другим речима, један борац мора да буде вешт у руковођењу бригадом и способан да се снађе у борби, али исто тако је важно да тај борац зна зашто се бори. То је један велики разлог који доводи до потпуног савладавања националног руководства у нашем покрету. Поред тога, на тај начин даће се могућност свим интелектуалцима-националистима да допринесу свој удео онтој народној ствари. Дакле, да приме сва права, али и дужности истинских бораца за народно извођење.

За свега овога прокламира да наш национални покрет мора имати две тјеловојничко и војничко руководство, која се међу собом допунјавају. Политичко, односно национално руководство састоји се од Националног руководства за Црну Гору и Боку, чије је седиште при штабу Команде Црне Горе и Боке и од националних руководилаца бригада, баталона и чета.

Средње национално руководство, односно национално руководство мора са састоји се од националних руководилаца бригада, баталона и чета. Ако нема довољно броја бригада, онда командант корпуса одлучује који од националних руководилаца баталона треба да буде као попуна националног руководства корпуса. Национално руководство за Црну Гору и Боку, као и национална руководства бригада поставља лично Командант Црне Горе, Боке и Старог Раса, док националне баталона и чета поставља Командант Црне Горе и Боке, на предлог Националног руководства, а у складности команданата дотичне бригаде.

Једина која треба да испуњава један национални борац да би могао бити одређен за национално руководство су следећи: мора бити национално изграђен, политички изграђен, лично поштен, без моралних недостатака, покривањем и одлучан. Бегов досадашњи рад мора бити бескомпромисно националан, антикомунистички, српски, а преко овога и југословенски. Само лице које се први ове улоге мора бити спремно на све врсте које национални српски покрет буде од њега захтевао. Мора бити поверљив, интелегентан, способан организатор и добар проповедник. Он мора бити стално са својим јединицом уз свога команданта, односно командира.

Национално руководство за Црну Гору и Боку има за задатак да у сарадњу са командантима бригада пронађе интелектуалне способности и погодне за национално руководство свих бригада у Црној Гори и Боци. Сврху по успостављању бригадних руководства, Национално руководство за Црну Гору и Боку отпочеће са најинтензивнијим радом на организовању пропаганде и извођењу позадника. У вези са овим покретом свој лист интелектуалног карактера, у коме ће третирајући сва политичка питања која се, иначе, не могу јавно објављивати. Исто тако издаваће листове, на брошури, мапа, часописе и слично. Све што буде измишљено пропагандом, цитираће и изналази преко поверљивих лица, у којима се то може јавно растурити.

Национално руководство за Црну Гору и Боку мора одмах створити и план за организовање обавештајне службе. У тој сврси користити поред руководних бригада, баталона и чета још и разна друга лица са терена, податна за овај посао. Нарочито настојати да се за овај посао ангажује омладинка, узимајући у обзир и девојке. Читају ствар треба им објаснити тако да они стекну исправно уверење да ради једнакост користан и честан посао, јер тиме доприноси општој народној ствари. За постигнуће успеха појединце треба награђивати, а у случају неуспеха нарочито успео потхити предостити и за одјекивање. Треба омладинци казати што више поштом и учинити све да се из свих редова створи што више идеалиста фанатичке националне мисли.

Поред пропаганде и обавештајне службе, Национално руководство за

Црну Гору и Боку има одмах приступити формирању тајних терористичких група које ће носити назив "Осветници". Свака група мора имати свој број, а сваки њен члан носећући. За прва два у свакој бригади изабрати по једну групу од 3 до 5 чланова. Чланови једне групе не смеју знати за чланове друге групе. Међутим, приликом вршења терористичких акција треба настојати да у њиху још неке групе долазе друга група и извршава задатак, пошто је локална група све припремила. Само на свом приликом групе не смеју долазити у међусобни додир, нити се упознавати. Чланови локалне групе у моменту извршавања задатака од стране друге групе морају бити негде на видном месту, како би их становништво видели, те како би на тај начин одбили сваку сумњу од себе.

Чланови националног руководства за Црну Гору и Боку треба да изврше посао по грађана. Једни да се брину о пропаганди, други о обавештајној служби, трећи о раду организације "Осветника". Међу њима мора постојати начелно савезовање и сарадња у погледу пропаганде, док обавештајна служба и рад "Осветника" мора бити строго поверљива ствар члана руководства која је води.

Руководници бригада су у ствари најинтензивнији сарадници Националног руководства за Црну Гору и Боку. Они предлажу чланове "Осветника" за своје бригаде, пава на рад појединих лица у позадини, предлажу руководству кога треба укључити, поднесу предлоге о измени начина рада, пропаганде, обавештајне службе и слично. Национални руководници бригада брику се не само о војсци и преписима у вези са њом, него и о цивилној управи. Њихово поље рада је опсежно и правни многооструни.

Руководници баталона и чета морају бити верни сарадници руководницима бригада. Све оно што руководници бригада ради у бригади, треба да је засновано на конкретним чињеницама, на истини, на фактима која ће проверити преко руководнице баталона и чета.

Руководници чета дужни су да се брину о свим својим проблемима у дотичној селу и да о овоме реверенту. Свако питање, свака акција која изгатавно делује на село, треба да притисне на руку руководилца и да то детаљно испитује. Да се стого води рачуна о потпуној објективности и добронајерности, јер само на тај начин могу се постићи најбољи резултати.

Односи између командног особа и особа националног руководства морају бити братски, срдачни, искрени. Они се морају допуњавати, савештовати, договарати. Али, ипак, строго водити рачуна сами о свом домену, о поделу рада. Сва питања невојничког карактера спадају искључиво у надлежност особа националног руководства, док чисто војничке проблеме има да решава командно особа. Корисно узгајати помоћу узвишења они сами и у том погледу предузимати заједничке кораке.

Сва питања која су овде предвиђена спадају у домен рада националног руководства понављајући од руководилца чета на напред.

Напомена за читаоца особа националног руководства, без обзира који положај поједини тренутно покрива, су јединица за све. За сваку саветовку, заједничку грешку, издајство тајне везе са комунистима, за спасавање комуниста, за заштиту комунистичких симпатизера и јатака постоји само једна казна - С М Р Т.

Павле Јуришић

2. — НАЦИОНАЛНО РУКОВОДСТВО

Да би један покрет могао правилно функционисати мора да испуњава разне услове. Пре свега, он мора бити добро војнички организован, а поред тога још и политички изграђен. Другим речима, један борац мора да буде вешт у руковању оружјем и способан да се снађе у борби, али исто тако је важно да тај борац зна зашто се бори. То је један важан разлог који доказује потребу оснивања националног руководства у нашем покрету. Поред тога на тај начин даће се могућност свим интелектуалцима-националистима да допринесу свој удео општој народној ствари. Дакле, да приме сва права, али и дужности истинских бораца за народне идеале.

Из свега овога произлази да наш национални покрет мора имати два тјела: политичко и војничко руководство, које се међу собом допуњавају.

Политичко, односно национално руководство састоји се: од Националног руководства за Црну Гору и Боку, чије је седиште при штабу Команде Црне Горе и Боке и од националних руководиоца бригада, батаљона и чета.

Среско национално руководство, односно национално руководство корпуса састоји се од националних руководиоца бригада дотичног корпуса. Ако нема довољан број бригада, онда командант корпуса одлучује који од националних руководиоца батаљона треба да уђе као попуна националног руководства корпуса. Национално руководство за Црну Гору и Боку, као и националне руководиоце бригада поставља лично Командант Црне Горе, Боке и Старог Раса, док руководиоце батаљона и чета поставља Командант Црне Горе и Боке, на предлог националног руководства, а уз сагласност команданта дотичне бригаде.

Услове које треба да испуњава један национални борац да би могао бити одређен за националног руководиоца су следећи: мора бити национално исправан, политички изграђен, лично поштен, без моралних недостатака, пожртвован и одлучан. Његов досадашњи рад мора бити бескомпромисно националан, антикомунистички, српски, а преко овога и југословенски. Свако лице које се прими ове улоге мора бити спремно на све жртве које национални српски покрет буде од њега захтевао. Мора бити поверљив, интелигентан, способан организатор и добар пропагатор. Он мора бити стално са својом јединицом уз свога команданта, односно командира.

Национално руководство за Црну Гору и Боку има за задатак да у споразуму са командантима бригада пронађе интелектуалце способне и погодне за националне руководиоце свих бригада у Црној Гори и Боки. Одмах по успостављању бригадних руководиоца Национално руководство за Црну Гору и Боку отпочеће са најинтензивнијим радом на организовању пропаганде и чишћење позадине. У вези са овим покренуће свој лист илегалног карактера, у коме ће третирали сва политичка питања која се, иначе, немогу јавно објашњавати. Исто тако издаваће летке, брошуре, мање часописе и слично. Све што буде намјењено пропаганди протураће каналима преко поверљивих лица, уколико се то неможе јавно растурати.

Национално руководство за Црну Гору и Боку мора одмах створити и план за организовање обавештајне службе. У тој сврси користити поред руководиоца бригада, батаљона и чета још и разна друга лица са терена, подесна за овај посао. Нарочито настојати да се за овај посао ангажује омладина, узимајући у обзир и девојке. Читаву ствар треба им објаснити тако да они стекну исправно уверење да раде један заиста користан и частан посао, јер тиме доприносе општој народној ствари. За постигнуте успехе појединце треба награђивати, а у случају неког нарочито успелог потхвата предложити и за одликовање. Треба омладини давати што више полета и учинити све да се из њених редова створи што више идеалиста фанатика националне мисли.

Поред пропаганде и обавештајне службе, Национално руководство за Црну Гору и Боку има одмах приступити формирању тајних терористичких група које ће носити назив „Осветник”. Свака група мора имати свој број, а сваки њен члан псеудоним. За први мах у свакој бригади изабрати по једну групу од 3 до 5 чланова. Чланови једне групе не смеју знати за чланове друге групе. Међутим, приликом вршења терористичких акција треба настојати да у мјесту једне групе долази друга група и извршава задатак, пошто је локална група све припремила. Само ни овом приликом групе не смеју долазити у међусобни додир, нити се упознавати. Чланови локалне групе у моменту извршавања задатака од стране друге групе морају бити негде на видном месту, како би их становништво видело, те како би на тај начин одбили сваку сумњу од себе.

Чланови националног руководства за Црну Гору и Боку треба да изврше поделу посла по гранама. Једни да се брину о пропаганди, други о обавештајној служби, трећи о раду организације „Осветник”. Међу њима мора постојати начелно саветовање и сарадња у погледу пропаганде, док обавештајна служба и рад „Осветника” мора бити строго поверљива ствар члана руководства који је води.

Руководиоци бригада су у ствари најинтимнији сарадници Националног руководства за Црну Гору и Боку. Они предлажу чланове „Осветнике” за своје бригаде, пазе на рад појединих лица у позадини, предлажу руководству кога треба уклонити, подносе предлоге о измени начина рада, пропаганде, обавештајне службе и слично. Национални руководиоци бригада брину се не само о војсци и проблемима у вези са њом, него и о цивилној управи. Њихово поље рада је опсежно а правци многоструки.

Руководиоци батаљона и чета морају бити верни сарадници руководиоцима бригада. Све оно што руководиоци бригада ради у бригади, треба да је засновано на конкретним чињеницама, на истини, на фактима које ће проверити преко руководиоца батаљона и чета.

Руководиоци чета дужни су да се брину о свим сеоским проблемима у дотичном селу и да о овоме реферишу. Свако питање, свака акција која негативно делује на сељаке, треба да привуче пажњу руководиоца и да то детаљно испитују. Да се строго води рачуна о потпуној објективности и добронамјерности, јер само на тај начин могу се постићи жељени резултати.

Односи између командног особља и особља националног руководства морају бити братски, срдачни, искрени. Они се морају допуњавати, саветовати, договарати. Али, ипак, строго водити рачуна сваки о свом домену, о подели рада. Сва питања невојничког карактера спадају искључиво у надлежност особља националног руководства, док чисто војничке проблеме има да решава командно особље. Корисност узајамне помоћи увидеће они сами и у том погледу предузимати заједничке кораке.

Сва питања која су овде предвиђена спадају у делокруг рада националног руководства почев од руководиоца чета па напред.

Казне за читаво особље националног руководства, без обзира који положај појединац тренутно покрива, су једнаке за све. За сваку саботажу, злонамерну грешку, издајство тајне, везе са комунистима, за спасавање комуниста, за заштиту комунистичких симпатизера и јатака постоји само једна казна — СМРТ.

Печат:

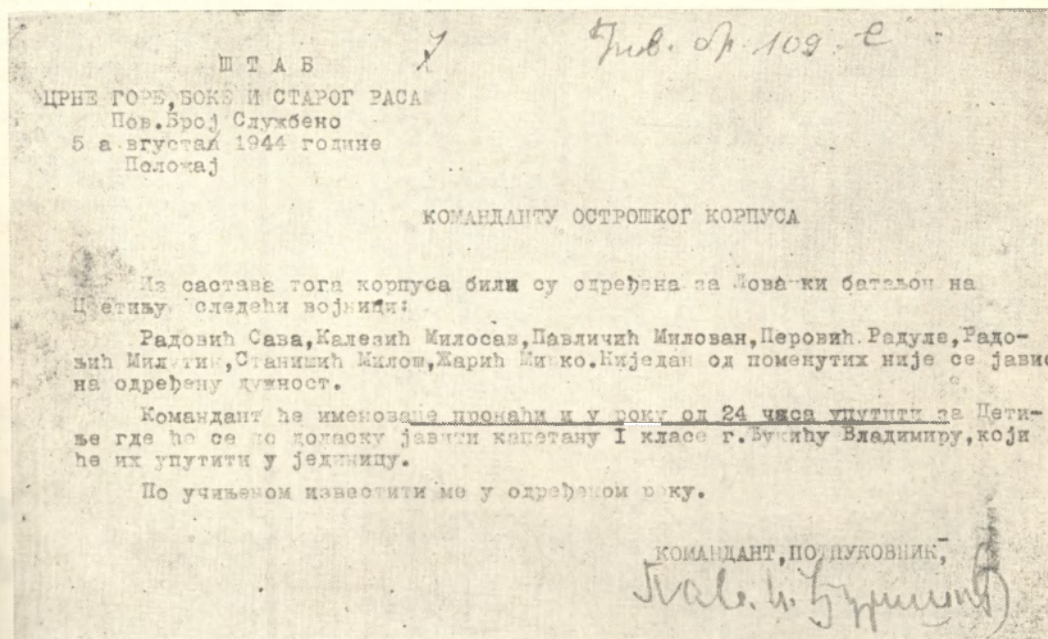
Штаб четника Црне Горе

Командант ппукovníк,
Пав. И. Ђуришић

А за сав овај терор и насилне мобилизације путем казних експедиција позива се овај Дражин и Недићев потпуковник на указ Краља Петра II од 4 септембра 1944 и на акт Стр. пов. Ђ. број 1254 од 5 септембра 1944 начелника Врховне команде и Министра војске Драже Михаиловића. (Види докуменат бр. 27.)

Ђуришић наређује мобилизације на свим странама, али се народ не одазива. Зато он наређује да се ови или они приведу у Цетиње, тамо где је немачки окупатор, па затим спроведу у јединицу.

ДОКУМЕНАТ
бр. 21

Притисак окупаторов још једино може помоћи издајнику, ДМ команданту Ђуришићу.

А он сам, са шаком четничких изрода, јуриша раме уз раме са немачким окупаторима противу Народно-ослободилачке војске, која све моћније и неодољивије ослобађа Црну Гору. Пише он једну „Заповест“ за другом које се завршавају „санитетским аутомобилима немачке команде“.

ДОКУМЕНАТ
бр. 22

ШТАБ
ПРИ. ГОРЕ, ВОК. И СТАРОГ РАСА.
Нар. Војс. 5
6. августа 1944. године

М. Грб. др. 709
Ж. Грб. 944/45

ЗАПОВЕСТ
(секција Никшић 1:100.000)

Јаче комунистичке снаге, које истргу се на линији: Богатићи-Фрутак-Ржиште-Делства Чевка за упад у слободни дио Прие Горе.
У циљу спречавања овога и уништавања комунистичких снага,

НАРЕЂУЈЕ:

I колона:
Кит. капетан Војводић Радивоје
Састав:
Браћеградско-Павков. баталон 150 војника
Дан. жандарм. баталон 50 војника

II колона: Задатак: 6 овог месеца у 21 часова надире правцем: Тара-Богатићи, са циљем да бочним дејством потпо-могне надирње наших јединица ка Фрутку-Данировићима.
Према Фрутку за фронтално дејство, одредити две десетине са пушкомитразама које ће вршити демонстративни напад. Командант ће на случај повлачења комунистичких снага тежити да избије на Слат и спречи пребегивање комуниста са ј. на обалу на дру. у.
Десно се обзавести јаким побочним.

III колона: а) 6 овог месеца у 21 часова надире правцем: Јурило-Обадов Бријег-са задатком вршења демонстрације прма Обадовом Бријегу. По паду Обадовог бријега надире у правцу с. Богатићи-Бураси-Богатићи.
У циљу који врши демонстративан напад ка с. Ржишту. Кад III колона овлада Великим Гарчем, што ће бити до 4 час. изјутра 7 тек. месеца, предузети стварни и енергични напад одређеним правцем.

IV колона: 6 овог месеца у 21 часова надире правцем: Милазарев Крст-Велики Уба-к. 1436 (Велики Гарач) и долазак на Гарча, са циљем надирње на и пријатеља оружане војнег десног крила.
По избијању на к. 1436 укључити у с. колоном која надире ка Ржишту.

V колона: Од Марковине и Чева предузеће се демонстративан напад у правцу Доле Ластва.
У) Снабдевање војника ће се обави понети храну за три дана и сву расположиву муницију, јер се храна на терену добија и може.
Храну за штапску чету и Јурилин баталон дотурити командант Острошког корпуса на Милазарев Крст до 20 часова 6 т.к. месеца.

VI колона: Кит. капетан Никола Бураси
Састав:
Калдровски пук 300 војника
Јурилин баталон 150 војника
1 и 2 бат. Ускоковић Лексини: 80 војника
Штапска чета 100 војника
2 бат. Ост. вој. 50 војника

VI) Санитетска служба: За колону I и II образовати превезалиште у Даниловом Граду под руководством др. Вујсића Драга, а равен чку прихватни-цу на Орлој Луци.

За III колону командант пешадиског пука упутити лекара др. Милетића који ће се јавити на Лазаревом Крсту данас до 19 часова. Собом понети потребан војни материјал.

Од немачке команде тражити један санитарни аутомобил за пренос раво-ника са равнине прихватнице на Беоиниом Убду.

VII) Уговорени знак са дане 6 и 7 та, месеца "СИНЬ-ЛИТ"

Знаци распознавања: Одзив "Петар" лозинка "Победа"

ДОСТАВЉЕНО:

Капетану Чановићу Николи
Командантима Колоне
Кдту пешад. пука

КОМАНДАНТ, ПОТПУКОВНИК,

Пав. В. Турчић

ДОКУМЕНАТ
бр. 23

Д Е Л Е Г А Т
ПОТПУКОВНИКА ТУРЧИЋА ПАВЛА

Вр. службено

10 јуна 1944 године
Београд.

КОМАНДАНТУ ОРПСКОГ ДОБРОВОЛАЧКОГ КОРПУСА

Наређењем потпуковника г. Павла Турчића, команданта новоформираног Орпског добровољачког корпуса од 31 маја т. г., које Вам је предато, упућен сам на рад при Вашем штабу, са још 3 официра и то: капетанима Зенићем Милivoјем и поручницима: Чановићем Војом и Драгићем Богданом /од којих последњи за прикупљање избеглица/. Као веза између Ваше Команде и команде г. Турчића, ради пријема и експедиције спреме и свршавања свих осталих послова у циљу једнообразности формирања новог корпуса.

С тога молим команданта да изволи наредити следеће:

1/ да се извести Претседништво Српске Владе о нашем доласку и раду, ради значаја у погледу обављања послова везаних за Претседништво Владе.

2/ да се о овоме обавесте сви потчињени органи у штабу СДК, с молбом да се истима нареди, да у њиховим службеном послу у свему излазе у сусрет делегацији, ради бржег свршавања послова.

3/ да се нареди, да се најхитније свршавају послови скопчани са пријемом и експедицијом спреме за новоформираног корпус, пошто се на ову спрему најхитније очекује, без које се ни формирање не може извршити.

4/ да се регулише однос делегације и осталог што је потребно.

Д е л е г а т, мајор,

Пав. В. Турчић

Ђуришић је истовремено командант недићевског новоформираног Српског добровољачког корпуса Црне Горе.

Обруч Народно-ослободилачке војске све више се стезао око издајника и на муци они се показују све више оно што су одувек били, а то је да су једно и исто: помагачи окупатора који се сви наслањају једни на другог. Тако, иста Ђуришићева банда је и ДМ „Југословенска војска у отаџбини” и недићевски новоформирани „Српски добровољачки корпус Црне Горе”, а Ђуришић носи двоструко команданство те двоимене четничке банде. ДМ командант Ђуришић има своје сасвим легалне делегате капетана Зоњића Миливоја и поручнике Ивановића Воја, Драговића Богдана усред Београда код Недића као претставнике „новоформираног Српског добровољачког корпуса”, да се брину о снабдевању спремом, оружјем и муницијом. (Види докуменат број 23).

А у каквом је односу био ДМ командант „Југословенске војске у отаџбини Црне Горе, Боке и Старог Раса” са Недићем и Немцима у Београду, то се види из писма које му упућују његови делегати из Београда 22/VI-1944 :

ДОКУМЕНАТ
бр. 24

Драги Госп. Павле.

22/VI-1944 год.
Београд

Не јависмо вам се раније све у очекивању, да ћемо имати нешто новије да вам јавимо, о пословима на којима радимо.

У послу око пријема и експедиције спреме, наилазимо на много разних тешкоћа. Њемци мењају распоред издавања спреме, тако, да спрему коју су требали издати овде, шаљу из Јагодине, а нешто ће кажу послати из Беча, Тиране и других места.

Овде у корпусу наилазимо на веома слабу, боље рећи никакву потпору и помоћ. Примају нас хладно и с резервом, изузев пуковника г. Мушицког, који је једини предусретљив и пажљив према нама. Остали, као да их се ништа не тиче цела наша ствар. Од предвиђене спреме што ми је Арсовић казао да ћемо добити од Корпуса, нисмо ништа добили ни шајкаче, увијаче, нити пак 500 пари ципела, које смо требали добити. Чак шта више узели су нам 300 пари ципела од оних 2.000, које смо добили од Српске страже. Противили смо се томе али је тако наредио њемачки интендант који се налази при Корпусу. Шајкаче нису још готове, само 1.000 комада и то без поставе кажу нема поставе за њих а увијача изгледа неће ни више бити јер нема штофа ако се у скорије време од куда не добије.

Овакав поступак у корпусу дао ми је повода, да се предходно пожалим пуковнику г. Мушицком, а кад сам видео да све иде по старом, онда сам поднео писмену представку, садржине прилога под 1) на коју сам добио одговор садржине прилога под 2).

За спрему и све остало најпре смо се обратили пуковнику г. Мушицком, који нас је љубазно саслушао и упутио на п. пуков. Вукосавовића инспектора. Овај се пак изјаснио: „да он нема шта по томе да ради, већ да се обратимо шефу кабинета ђенералу г. Дамјановићу у Пресед. Владе. Овај ме упутио на пуковника г. Павловића, такође у Пресед. Владе. Пуковник г. Павловић је казао: да он нема шта по томе да ради, већ да се за све обраћамо пуковнику г. Мушицком, који је једино надлежан по свему. Пуковник г. Мушицки опет нас је упутио на свога инспектора п. пук. Вукосављевића, и ми смо значи дошли опет онде одакле смо и започели.

Овако стање ствари нас је натерало да се опет обратимо шефу кабинета ђенералу г. Дамјановићу, и да га умолимо, да нас пријави код Председ. Владе г. Недића, коме ћемо лично изложити целу ствар. Тога дана изјутра чекали смо пријем, али је око 7,30 часова дат знак за опасност од ваздушног напада, те нас г. Председник није могао примити, већ је наредио да дођемо сутра дан у исто време. Кад смо дошли сутра дан у исто време, опет је дат знак за опасност и г. Претседник, преко шефа кабинета наредио је, да пошто нас опет не може примити — поднесемо писмену преставку о свему.

Још истог дана, ја сам написао преставку садржине изложене под 3) и сутра дан у 7 часова предао је шефу кабинета а овај председнику г. Недићу, који ју је још истог дана прочитао и све подвукао црвеном и плавом оловком и означио шта и ко има по њој да ради, а по том на истој својеручно написао: Да пуковник г. Мушицки са овим предметом одмах дође код њега и као хитно три пута подвукао црвеном оловком. Шеф кабинета дао ми је овај предмет да предам г. Мушицком, што сам и урадио. Сутра дан, пуков. г. Мушицки ишао је код Председ. Владе и том приликом претресли су целу преставку и оловком забележили шта и ко има да ради по њој као што је на приложеном концепту забележено.

Одмах, још истог дана, када се г. Мушицки повратио од Председ. Владе, уследио је долазак мајора г. Јоксимовића, који је одмах припремио једну преставку у име Ваше за Председ. Владе, коју смо сутра дан предали шефу кабинета Ђенералу г. Дамјановићу а овај Председнику Владе Ђенералу г. Недићу. Прилог 4.

Председник Владе, још истог дана прочитао је преставку — односно Ваше писмо, и на истом наредио Ђенералу г. Дамјановићу, да одмах одреди комисију, која ће испитати преставку и утврдити, шта и ко има по истој да уради, у колико до сада није урађено. У комисију су ушли: Ђенерал г. Стојановић Александар, пуковници г. Павловић Бошко и Мушицки и Божа и ја. Два дана смо претресали обе преставке тачку по тачку и закључак рада је комисијски извештај приложен под 5).

На даље, 19 овог месеца, Божо и ја пошли смо код мајора Шуцијуса, главног интенданта за Југо-Исток са п. пуковником г. Вукосављевићем инспектором Корпуса, који је тумачио. То приликом мајор нам је казао следеће: Да је Командант за југо-исток наредио актом од 12 овог месеца да се упуте за наш Корпус из Крагујевца и других команда и то: 1993 ножа, 1993 пушке, 150 п. митраљеза 96 тешких митраљеза, 8 бацача, 6 против оклоп. топова, 12 догледа, 6 компаса и 77 бицикла, као и да се редовно шаље храна за 5000 људи, даље, да се издаду моторна возила по могућности, да је тражена зимска одећа за 5000 људи и да ће куповину коња за нас они да обаве.

Рекао нам је такође, да одмах напишемо преставке да се додели зимска одећа на место летње, која је добивена, и то само за северни одред, као и да се напише преставка за припадљивости људства односно предлог буџета. Обе ове преставке већ су поднете, садржине прилога 6) и 7).

На нашу интервенцију, за транспортна средства од Рашке до Пријеполја, казао је др. Шуцијус, да је дужност нашега официра за везу г. Ојса, да се он лично заузима за то, а да је наређено Бранденбуршком пуку, да он својим превозним средствима врши пренос од Рашке до Пријеполја.

20 овог м-ца били смо код мајора Милберга, који ради на наоружање, опет са п. пуковником Вукосављевићем. Овај нам мајор рече да је транспортом број 07148462 из Крагујевца послато за наш одред и то: 1993 ножа, 1993 пушке 6.5 м., 150 п. митраљеза 6.5 мм., 30 митраљеза, 15 лаких бацача, 8 тешких бацача, 54 бицикла и 3692 пара ципела послато из Јагодине и Тиране.

Што се топова тиче рекао је, да ће се накнадно послати, а митраљетке и пиштољи, као и друга убојна спрема која овде није наведена, тражено је из Немачке. Пушке, пушко-митраљези издати су талијански зато што других нема, а кажу да ће се касније извршити замена свога оружја чим се буде друго добило. Овдашња 3 добровољачка пука, као и новоформирани „гвоздени пук” такође су наоружани са италијанским оружјем.

За Јужну групу, за Подгорицу, одећна спрема је већ упућена а оружје да ће бити упућено 21 овог месеца.

Јуче смо видели мајора Јанића и рече нам: да ће у најскорије време упутити један вагон жита за Добрун на ваше расположење. Пошто председник владе проучи наш комисијски извештај, казао је да ће нас позвати да му лично реферишемо о свему што је до сада учињено а шта није, да би се за остало предузеле мере, па се надамо да ће у току данашњег дана позвати нас председник.

За дуван, кукуруз пасуљ, ручну штампарију, канцелариски материјал, моторна возила и погонски материјал за јаста, предузели смо потребне мере и ургирамо на надлежна места — обећава се, али наша ургенција и интервенција неће престати док обећано не добијемо.

Дакле, из свега изложеног видите са каквима се тешкоћама боримо. Наше је лично уверење да са испоруком обмундировне спреме и наоружања тешко иде, ово нарочито из

разлога с обзиром на новостворену ситуацију. У почетку овога писма изложили смо тешкоће на које смо наилазили у своме раду и то нарочито на хладнокрвност и неразумевање код српског доб. корпуса, али од заседања комисије, под председништвом арм. ђенерала г. Аце Стојановића, ствар је у неколико побољшана. О току нашег даљег рада као и о испоруци спреме известићемо накнадно.

По свој прилици Немци су у очекивању какав ће у главном став четника бити према њима с обзиром на инвазију англо-америчку, па према томе и да подесе свој поступак. Ово смо сазнали од оног капетана из Гестапоа који вас је апсио и пуштао из затвора.

За прикупљање избеглица-бораца председник владе наредио је окружним начелницима а ови среским као што се види из прилога број 8 али одзив до сада је врло слаб.

Као што се види из предњегга чинимо све што се може нежалећи труда и рада, па ћемо тако и наставити и бићемо срећни, ако што успемо да урадимо за наше тамо. Нарочите тешкоће имамо због кратког канцелариског времена по надлештвима, јер се ради само од 7—9 часова пре подне и поједине канцеларије од 17—19 часова, а ни у том се времену не ради због честих узбуна за опасност од напада из ваздуха.

Све главно што сте наредили у преставкама смо обухватили као што ће те видети из приложених прилога.

Немачка команда за Југоисток издала је једно наређење које вам у препису достављамо под 9) ради знања. И оно је доста учинило да су ови у корпусу заузели овако негативан став у почетку, јер је по томе наређењу испало да је корпус само саветодавац а све остало да је задржала немачка команда, за себе, па смо из њиховог држања закључили, да ови у корпусу мисле да је тај акт потекао као израз наше жеље, да образујемо Црногорски добровољачки корпус независно од српског.

Поручник Ивановић Војо уопште не сарађује са нама од како смо овде дошли. већ првога дана како је пошао код неког рођака на преноћиште више се није уопште јављао, као да га се цела ова ствар ништа не тиче. Још у путу уочио сам ту његову намеру, па сам у Рашкој пред Светозаром Добрашиновићем сакупио целу комисију и казао: ако неки од њих мисли да неради посао за који смо одређени, онда нека се одмах врати, да бих одмах тражио неког другог на место њега, али пак, ако ме неће помагати у раду како треба, да ми кажу, па одмах да се вратим натраг. како би ви послали друго лице. Па ипак, и поред тога, уопште није ни једног часа био са нама у Београду, већ се само 10 овог месеца јавио са једном цедуљом и послао једну госпођицу за свој куфер који је био код мене. У тој цедуљици се уопште и не извињава што није дошао на посао. Прилажем вам његову цедуљу на увиђај 10). Кад сам му послао куфер послао сам му једну цедуљу у којој сам казао, да ме запрепашћује овакав његов поступак, да ћу о томе известити вас и да на њега више не рачунам. Друго противу њега нисам ништа предузимао, па ви са њиме урадите како налазите за сходно, а молим вас, да одредите другог официра и упутите овамо што пре наместо њега, али само таквог, који жели и хоће да ради и да помогне у послу, а не као Ивановића, да нас остави у најтежем послу и да побегне са своје дужности, ма да се на њега као на свога најмлађег члана највише рачунало да помогне у послу. За овакав његов поступак, немамо довољно речи да се изразимо и жалосно је, да имамо и таквих активних официра у нашим редовима.

Данас 24 известили су нас у Корпусу, да је додељен за нас предвиђени број коња од заплијењених из Русије, а који се сада налазе у неком селу у Банату и казали су, да се одмах постарамо да пошаљемо потребно људство за пријем истих довде, а одавде би их транспортовали за Рашку или Ужице. Пошто овде немамо никакво људство на расположење, обавестили смо о овоме преко телефона Светозара Добрашиновића, да се он за људство постара од избеглица и да људство пошаље.

Ђулафића сам виђао (дашић) и рече ми, да није могао успети у послу ништа више од онога што вам је послао, пошто су дотични ван Београда. Предузели смо мере да се заосталих четири милиона динара што пре пошаљу Вама.

Извесне наше избеглице без нашег знања и наше сарадње образовали су неку делегацију и ишли су код Председника Владе, који им је дао помоћ по десет хиљада динара, њих око 70. По томе су поднели списак за још њих око 135 људи, опет без нашег знања. У вези са овим, рекли смо шефу кабинета, да ми тражимо и желимо, да се начелно реши питање чиловника избеглица за све а не само за ове који се овде налазе, већ првенствено за оне који се тамо на положају налазе. Рачунамо, да ће Вас шеф кабинета о томе обавестити и тражити од Вас мишљење, коме треба помоћ да се додели.

Миливоје се повратио с пута. Обишао је извесне срезове ради прикупљања избеглица и каже да је упутио око 120 људи.

Стараћемо се да Вас о свему и што пре извештавамо

С поздравом,
Божо с. р.
Мило и Миливоје с. р.

НЗ. Санитетска екипа упућена је пре 3 дана; да ли је тамо стигла или не непознато ми је? Са овима овамо тешко иде.

поз. Божо с. р.

НЗ. — Данас смо били пре подне код Министра Г. Перића, ради: штампарије, писаћих машина и канцелар. материјала. Рече нам: да је тражио потребан кредит, за набавку једне ручне штампарске машине „Тигар” са потребним прибором, 10 писаћих машина, канц. материјала и да се нада, да ће у року од 4 дана бити одобрен кредит и да ће се набавка извршити у најкраћем времену 7—10 дана. На овоме ћемо и даље ургирати, у осталом, а данас после подне идемо у Њемачке Команде, ради оружја, моторних возила, немачких одећа, одобрења буџета за нас и транспорта Рашка—Пријеполје. Ових дана послаћемо нешто шајкача и увијача.

(Потпис нечитак)

На рачун тога новоформираног СДК у Београду се јављају код претседника владе, генерала Недића, многи рањени, болесни и онемоћали четници још из времена које је претходило формирању недићевског корпуса, значи као четници ДМ, а из Црне Горе и Санџака и моле за помоћ. Читава збирка оваквих молби претседнику владе налазе се у рукама Државне комисије. По наређењу генерала Недића све се оне шаљу на мишљење пуковнику Павлу Ђуришићу. На неким од њих је генерал Недић својом руком исписао да се пошљу на мишљење Ђуришићу. (Види докуменат број 25, 26 и 27).

ДОКУМЕНАТ
бр. 26

Опз. Копия 29. 19. 1906. 29. 19. 1906.
 Опз. Копия 29. 19. 1906. 29. 19. 1906.
 inv. 6812 6812. Оп. 109 3
 (2.1)
 Шопу Административного отдела
 Преториума Министрской Службы

за Павлован В. Овај акм паремк-вазрмк ко
Пана Црквнкој, Свѣта Митрополкој. По кашматроузији јуј. Војне,
Манао сам се кад свјеј куте у толикоу мѣсто. По извѣстоу, свѣ-
тарекој, Офантацији Свѣтоу сам у 1 Звѣстоу, Свѣтоу кад колел.
Божата Високе и Овѣао сам до Павлове 1943. Када су колеласе
Божата са матором Божмѣтан и свѣ златних свѣта Мана
Манаурији. Поле тој ја сам се Павлоу у свѣм у мѣм
Кроју са свѣтама Манаурији. Манаурији свѣтае свѣ-
тарекој на Павло Манаурији свѣтае свѣтае свѣтае свѣтае
Манаурији свѣтае свѣтае свѣтае свѣтае свѣтае свѣтае свѣтае
Манаурији свѣтае свѣтае свѣтае свѣтае свѣтае свѣтае свѣтае

[illegible]

Во како ма ја "Голема Шума" лесно го
минимизираш, истражувањето објектима е многу бавно, где
што целото дејство и левоа кинески што ту јој и дајте се
што да лесно работи.

Косица звети морица што ја ми се до-
грам Нол во нол или во којтвоту водоза зоване зрнато
Носити, ама сам носетикот не е у сироти, а остат сам во
најина сретно и тоа е адато.

1

Объ гдѣмъ Монаху мѣстѣ Казанѣ сѣмъ отъ него Преподобнѣ
Господи Владѣ. — 1. Объ Б. Косовѣ

Общ. В. Погода
Коллекция ф. 1.

ДОКУМЕНАТ
бр. 27

ПРЕДСЕДНИШТВО МИНИСТАРСКОГ САВЕТА
КАБИНЕТ
 Бр. Д-284
 10-IV 1944 год.
 Београд

ШЕФУ АДМИНИСТРАТИВНОГ ОДСЕКА. - По налогу Господина Председника Министарског Савета с молбом, да се хитно поступи по предвем парафу Г. Председника и Кабинет што пре извести.

ПРЕДСЕДНИШТВО МИНИСТАРСКОГ САВЕТА
 ОПШТЕ КАДРОВЕ - АДМИНИСТРАТИВНИ ОДСЕК
 Бр. 4211
 13-IV 1944 г.
 Београд

По поступку предмет се е да се молбом на извешај. *Продужавање*
издавања ове молбе.

ПО ЗАПОВЕСТИ
 ПРЕДСЕДНИКА МИНИСТАРСКОГ САВЕТА
 ШЕФ КАБИНЕТА
Јанко Јовановић

14/IV
Кабинет распуштен
Код Г. Кривошеје
је овај наредник
инименте
Паван Јуришић
Београд

И док тако емисари Павла Ђуришића, команданта недићевског Српског добровољачког корпуса Црне Горе, обилазе у Београду немачке команде и команданте, самог Недића и његовог Мушицког, добављајући од њих оружје и муницију, новце и храну на вагоне, — Павле Ђуришић истовремено као начелник штаба четника Црне Горе, Боке и Старог Раса, као официр Драже Михаиловића наређује насилне мобилизације за „Југословенску војску у отаџбини“, за коју народ неће да чује. Из следећег документа се види како Ђуришић баш истовремено (5 августа 1944 године) иступа као ДМ командант, али види се и то да му је народ Црне Горе и Санџака заувек и одлучно окренуо леђа.

ДОКУМЕНАТ
бр. 28

Команда
Црне Горе, Боке и Старог Раса
Пов. Бр. Службено
5 авг. 1944 год.
Положај

Команданту Јуришног батаљона

Наредио сам мобилизацију тог батаљона, стим да се појача на 170 бораца из бригаде. Време за долазак на зборно место на Коравац с. Загарац одређено је за 16 час. 5 тм.

Тај Командант до одређеног времена, а ни до сада није са одређеним људством дошао на зборно место, нити је пак известио о узроку закашњења. Немогу другим да тумачим тај поступак тога батаљона већ чистим издајством, и неизвршењем наређења. Због оваквог рада тога батаљона, план је детаљно измењен и у закашњењу.

НАРЕЂУЈЕМ:

1) Да тај командант мобилише одмах 170 најбољих и најмлађих бораца и са истима и свима аутоматским оружјима бригаде буде у Коравац 6 т. м. до 16 часова, где ћу лично тај батаљон дочекати.

2) Са овим наређењем обратити се команданту бригаде, те да одмах помогне, и изврши мобилизацију људства оног броја, који је потребан до броја 170 бораца.

Ово је последње наређење ове врсте.

Напомињем да јединица несме бити у закашњењу, већ да има доћи на одређено место у тачно одређено време. —

Достављено:

К-ту Јуришног батаљона
(концепт у акта).

Командант, потпуковник,
Пав. И. Ђуришић, с. р.

Печат:

Штаб четника Цр. Горе,
Боке и Ст. Раса

И даље ће овај Недићев командант корпуса издавати мобилизациона наређења за јединице „Југословенске војске у отаџбини“. Тако, Државна комисија има једно такво његово наређење од 13 септембра 1944 које гласи:

ДОКУМЕНАТ
бр. 29

Drž. komisija za utvr. zloč.
okup. i njihovih pomagača
Inv. br. 6820

1944. 11. 17. 1944. 11. 17. 1944. 11. 17.

Команданта Врховне Команде и Министра војске, морнарице и ваздухопловства
армиског генерала Ђ. В. Краља Петра II својим

Обзиром на претстојеће спољнополитичке догађаје, а на предлог Начелника Штаба
Врховне Команде и Министра војске, морнарице и ваздухопловства армиског генерала
г. ДРАЖЕ МИХАИЛОВИЋА, стр. пов. Ђ. број 1254 од 5 септембра 1944 године, Врховни ко-
мандант Ђ. В. Краљ Петар II својим

У К А З О М

од 4 септембра 1944 године наредио је општу мобилизацију свих годишта од 17 до 55 година
старости способних за борбу и рад у трупи.

Ко се не одазове овом указу одговараће по одредбама Војног Кривичног Законика
за мобилно и ратно доба, а којим је одредбама предвиђена смртна казна.

Команданта Врховне Команде и Министра војске, морнарице и ваздухопловства
армиског генерала Ђ. В. Краља Петра II својим

Пав. К. Ђурић

НАРЕДБА БР. 72

КОМАНДАНТА ЈУГОСЛОВЕНСКЕ ВОЈСКЕ У ОТАЦИНИ ЗА ЦРНУ ГОРУ, БОКУ
И СТАРИ РАС ЗА 13 СЕПТЕМБАР 1944 ГОДИНЕ

I

Обзиром на претстојеће спољнополитичке догађаје, а на предлог Начелника Штаба
Врховне Команде и Министра војске, морнарице и ваздухопловства армиског генерала
г. ДРАЖЕ МИХАИЛОВИЋА, стр. пов. Ђ. број 1254 од 5 септембра 1944 године, Врховни ко-
мандант Ђ. В. Краљ Петар II својим

У К А З О М

од 4 септембра 1944 године наредио је општу мобилизацију свих годишта од 17 до 55 година
старости способних за борбу и рад у трупи.

Ко се не одазове овом указу одговараће по одредбама Војног Кривичног Законика
за мобилно и ратно доба, а којим је одредбама предвиђена смртна казна.

II

Поред обвезника наведених у горњим границама старости, под општу мобилизацију спадају и сва остала лица испод и изнад означених година без обзира на пол, а способна су за вршење службе у позадину. Тако исто општа мобилизација обухвата сва самоуправна, државна и приватна надлештва са својим особљем. Поред људства мобилишу се и сва превозна и преносна средства потребна јединицама војске.

III

На основу предњег указа Њ. В. Краља Петра II и наређења Министра војске, морнарице и ваздухопловства Југословенске војске у отаџбини армиског ђенерала г. Драже Михаиловића,

НАРЕЂУЈЕМ:

Да одређени органи за извршење мобилизације на подручној ми територији исту заврше до 16 септембра 1944 године у 9 часова, од ког времена ће следовати наређење за даљи рад.

Печат:

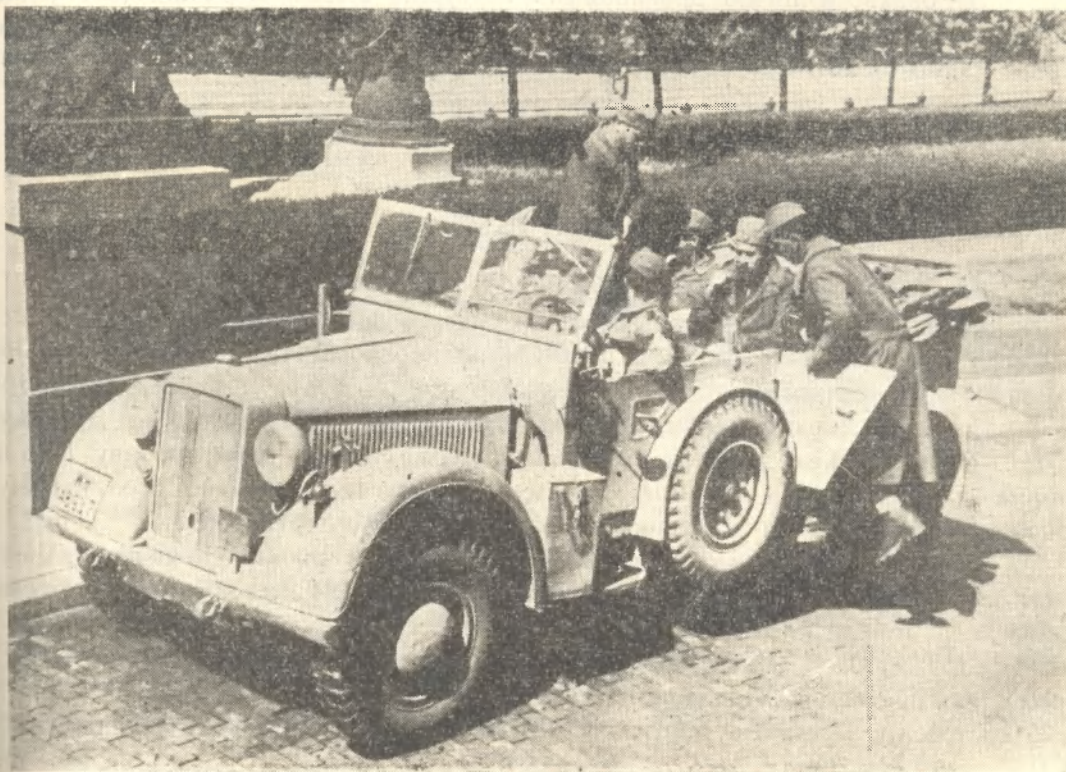
Команда Југословенске
Војске у отаџбини
Горски Штаб бр. 15

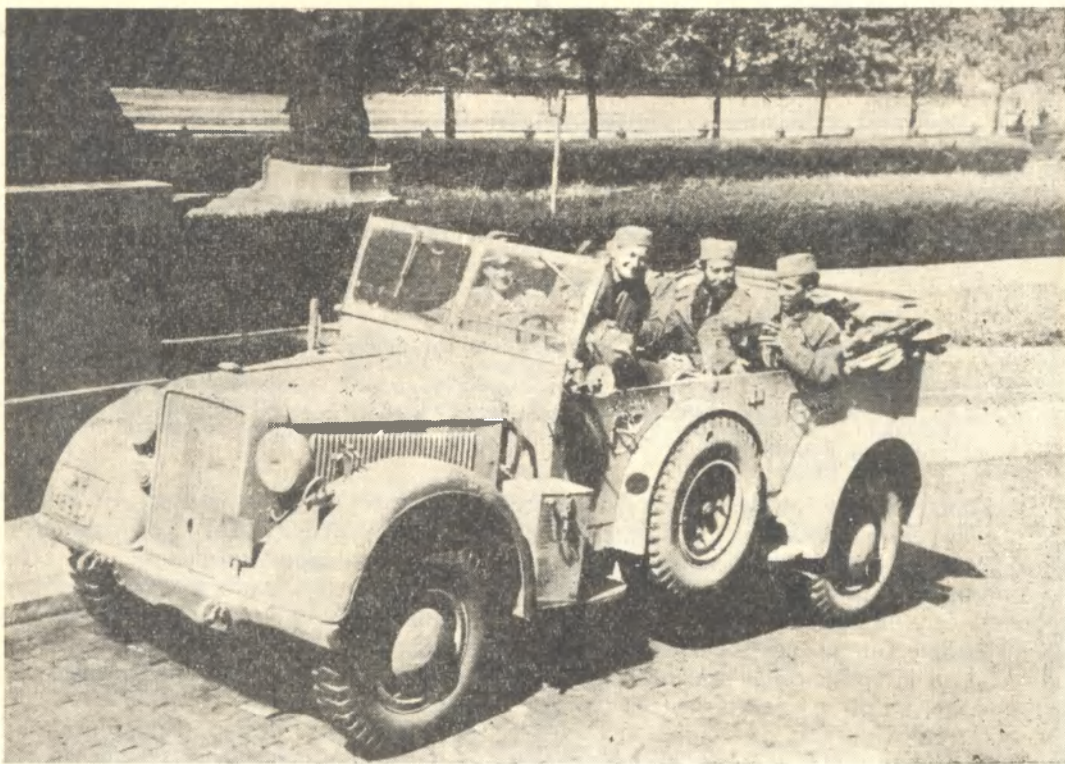
Командант, потпуковник,
Пав. И. Ђуришић, с. р

Павле Ђуришић је, као што ће се то видети из докумената о многобројним другим носиоцима ДМ „идеологије” и командантима ДМ „Југословенске војске у отаџбини”, типични претставник многоструког дражиновског издајства. Час прикривени а час отворени сарадник како италијанских тако и немачких окупатора у борби прогиву народа Црне Горе, Санџака па и читаве Југославије у IV офанзиви, он је истовремено командант Дражине „Југословенске војске у отаџбини” и Недићевог „Српског добровољачког корпуса” Црне Горе, а ова „војска” и овај „корпус” једна је иста шака изрода и издајника.

Он је типичан дражиновац, који се са Дражином кокардом на шајкачи слика у аутомобилу заједно са немачким официром пред београдском Народном скупштином за време окупације.

ДОКУМЕНАТ
бр. 30

Он је верни слуга истовремено Драже Михайловића, Недића, Пирција-Би-ролиа, Бадера, — и Краља Петра II, Мусолиниа и Хитлера.

За овакво типично дражиновско издајство Павле Ђуришић је с једне стране одликован од Петра Карађорђевића „Карађорђевом звездом” а с друге стране лично од Хитлера високим одликовањем гвозденог крста. (Види стр. 59).

Сасвим је природно што је Хитлер сматрао овакву Дражину „Југословенску војску у отаџбини” својом војском и одликовао Дражине најповерљивије команданте гвозденим крстовима, па је природно и то што је Гебелс доносио у својим највећим илустрованим листовима и часописима снимке ове Дражине војске, истичући њену искрену сарадњу са Вермахтом у борби против Тита и народа Југославије. Ови снимци Гебелсове пропаганде редовно претстављају присну сарадњу Немаца и четника на фронту против партизана.

Наведимо овде само прву, насловну страну званичног немачког војног листа панцирских дивизија, *Armee Zeitung*, бр. 88 од 1943, на којој је Гебелсова пропаганда донела шест фотографија које претстављају заједничку борбу Немаца и Дражених четника „националиста” против партизана у Црној Гори. Прва слика претставља Дражине четнике (у дну се види и један немачки војник) како претресају заробљене партизана. Друга слика приказује како један четник,

ДОКУМЕНАТ
бр. 31

ЛОВЋЕН

ЦЕТИЊЕ, 11. октобра 1944.

Високо одликовање потпуковника П. Ђуришића

Четнички командант г. Павле Ђуришић, којег је генерал Недић недавно промакнуо у чин потпуковника и по-вјерио му дужност помоћника коман-данта Добровољачког корпуса, добио је од стране Врховне команде њемачких оружаних снага нарочито призна-ње за своје војничке врлине, те је одликован од Фирера орденом Же-љезног крста.

са познатом Дражином четничком кокардом на шубари, уз радосни осмех даје немачком официру објашњења на географској карти. На трећој слици је једна четничка заседа која вреба појаву партизана на друму. Остале три слике дају три типична Дражина четника са добро знаним огромним грбовима као кокардама. О њима, о тој Дражиној и Ђуришићевој „Југословенској војсци у Отаџбини“ хитлеровски репортер вели на крају белешке која се налази у средини: „Они су нарочито поносни што могу да се боре заједно са нама противу заједничког непријатеља“, — а тај заједнички непријатељ био је народ Црне Горе.

ДОКУМЕНАТ
бр. 32

Arme-Zeitung

HERAUSGEGEBEN VON DER PROPAGANDA-KOMPANIE UNSERER PANZERARMEE

Die AZ serviert euch heute u. a.:

Berlin Antwort auf die Bomben!
So sollt ihr Weihnachten feiern!
Tha hat's zum "Marschall" gewohnt...
Die Panjenska Anna im T 34
Das Mann im Turm steht Original!

Alle machen sie mit...

[illegible]

1. Die...
 2. Die...
 3. Die...
 4. Die...
 5. Die...
 6. Die...
 7. Die...
 8. Die...
 9. Die...
 10. Die...

О Д Е Љ А К Ш

ДМ У ЦРНОЈ ГОРИ И ЧЕТВРТОЈ ОФАНЗИВИ, ЧЕТНИЧКА ОРГАНИЗАЦИЈА „ЛЕГАЛНА“ И „ИЛЕГАЛНА“, Б. БУКАНОВИЋА, БАЈЕ СТАНИШИЋА И Ђ. ЛАШИЋА ПОД НЕПОСРЕДНОМ КОМАНДОМ ДРАЖЕ МИХАИЛОВИЋА И ЊЕГОВЕ ВРХОВНЕ КОМАНДЕ

Кад су јединице Пете Црногорске бригаде НОВЈ ослободиле Острог, заплениле су архиву тзв. „Главног штаба народне војске Црне Горе и Херцеговине“ и „Штаба Зетског четничког одреда“. Оригинални четнички документи, као и друга сведочанства и чланци у окупаторском листу „Глас Црногораца“ показују до које су мере главни организатори издаје у Црној Гори, генерал Блажо Букановић, пуковник Бајо Станишић и остали, слушали инструкције ДМ да се ставе под команду окупатора и да помажу њихова настојања за угушивање ослободилачких напора наших народа.

И сами Блажо Букановић и Бајо Станишић нису ништа нарочито ни издвојено: они су саставни део издајничке организације противнародних клика, чији је главни организатор у земљи био ДМ.

Док се народ борио против окупатора, Бајо Станишић се повукао у пећину код села Винаћа и живео усамљенички. Извукао се тек у фебруару 1942 год. и први његов корак био је, као што ћемо видети по Дражином налогу, издаја. Одмах је сазвао збор и одржао говор тврдећи да је борба против окупатора узалудна и да напротив треба склопити са њима савез за борбу противу главних непријатеља — партизана. Одмах је основао „Команду народне војске Црне Горе и Херцеговине“ и почео да организује четничке јединице за борбу против НОВ.

Бивши пуковник југословенске војске брзо је корачао путем издаје и злочина. Већ 17 фебруара његов опуномоћени претставник Богдан Павићевић, бивши срески начелник, склопио је следећи „Пакт“ с италијанским генералом у Даниловграду:

ДОКУМЕНАТ
бр. 33

Пакт између Команде дивизије „Таро“ и између Команде Народне војске за Црну Гору и Херцеговину

I) Војници Народне војске могу се слободно кретати дуж пута Орја Лука—Дреношница и на оном простору где успију да заведу сами ред, са сигналом војничког поздрава и са знаком познавања у ноћи.

II) Војници Народне војске осигуравају мост на Слап, и забрањују да ниције друге групе не пролазе овим путем — у циљу напада на италијанске трупе, које се крећу путем у правцу Никшића. Наши војници ће се старати да спречавају рушење пута и телефонских жица на овом простору.

III) Грађанству на простору којим трупе Народне војске заводе ред и у местима које наша Команда означи дават ће се требовање од стране окупаторских власти.

IV) Обе команде дужне су да поштују овај заједнички споразум.

V) За све ствари које би се убудуће појавиле у циљу регулисања наших узајамних односа и овог споразума, у име команде дивизије „Таро“ овај споразум цениће се и за његово извршење одговараће она италијанска команда која ће се налазити у Данилов Граду.

VI) Овај споразум је привремен а Врховна команда италијанских трупа може га заменити другим споразумом према приликама и фактичном стању.

Данилов Град, 17-III-1942

Генерал дивизије, командат,
Г. Педрацоли, с. р.

Репрезентант
Команде народне војске,
Богдан Павићевић, с. р.

ACCORDO TRA IL COMANDO DIVISIONE TARO ED IL RAPPRESENTANTE DEL
PARTITO NAZIONALISTA MONTENEGRINO SOTTO PROTETTORATO ITALIANO

- 1°)- Possono circolare per ilimento tra Orja Luka e Drenostica facendosi riconoscere con il saluto militare di giorno e parola d'ordine di notte.
- 2°)- Assicurano passaggio ponte di Slap e impediscono con le armi che comunisti lo attraversino per recare ordine alle truppe, danni alla strada e telefono, nel tratto Orja Luka-Drenostica.
- 3°)- Riceveranno viveri per le popolazioni dei paesi che il loro Comando giudicherà.
- 4°)- Il comandante ed il suo fiduciario così come il Comandante della divisione si impegnano a rispettare i patti di cui al presente accordo.
- 5°)- Per ogni richiesta e modifiche che al presente patto saranno proposte, si deve ottenere il consenso del Preside Municipale e del Comandante della Divisione. Le richieste non sono valide se non sono approvate.
- 6°)- Questi accordi non annullano le decisioni del comando o superiore italiano.

Zemljopis, 17-2-94:

IL RAPPRESENTANTE DEL PARTITO
NAZIONALISTA MONTENEGRINO
(Bogdan PAVICEVIC)

Bogdan Pavicevic

IL GENERALE DI DIVISIONE COMANDANTE
(C. Pedrassoli)

КОМАНДА НАРОДНОГ ВОЈНОГ
ОДРЕДКА

ГЛАВНИ ТАБ

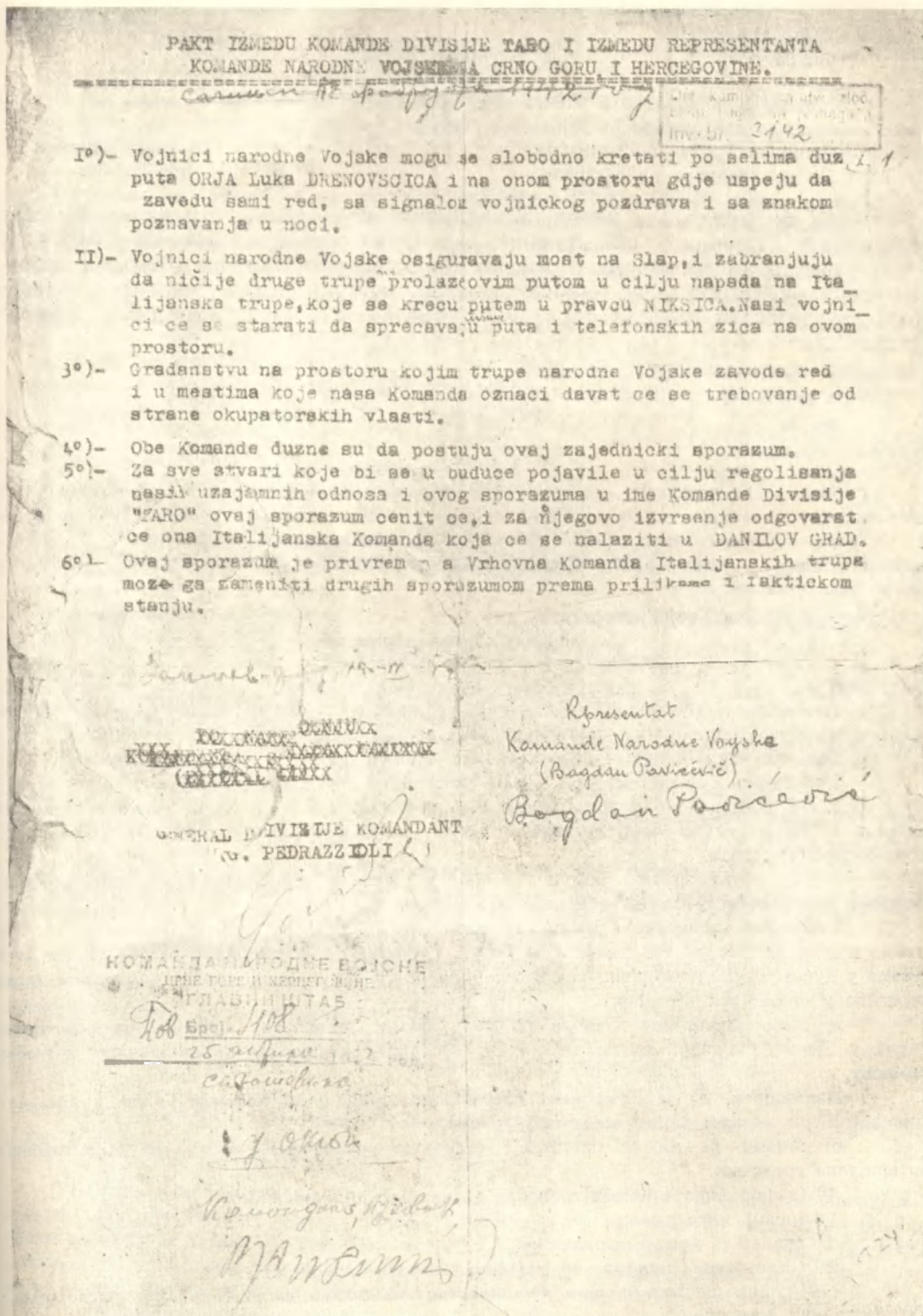
№ 408

25. 11. 1942.

У ОФИСА.

Комунар - Митровић

Arv

Односи са окупаторима успостављени су брзо и врло су срдачни. 22 фебруара Бају Станишићу пише један италијански генерал:

ДОКУМЕНАТ
бр. 34

Молим пуковника Баја Станишића, команданга националног покрета, да дође код моје команде да преговарамо о војничким стварима.

Данилов Град, 22. II. 1942

(потпис нечигак)

Много поздрава од генерала

Да би преварили народ, а издајнике што чвршће повезали, Италијани шаљу Бају Станишићу претставнике тзв. Црногорског националног одбора из Подгорице, ради споразума о вођењу борбе против народних бораца, које — по узору окупатора — издајници називају комунистима. Доносимо извештај кога су делегати, после споразума са Бајом Станишићем поднели генералу Луиђи Ментасти-у.

ДОКУМЕНАТ
бр. 35

ИЗВЕШТАЈ

Ми доле потписати делегати Црногорског Националног Одбора, одређени за састанак са пуковником г. Бајом Станишићем, командантом Народне ослободилачке војске Црне Горе и Херцеговине, састали смо се са именованим дана 26-II-1942 г. у 11 сати у његовом штабу у селу Кујави, Срез даниловградски, извршили поверену нам мисију, те имамо част доставити.

Његовој Екселенцији

генералу Луиђи Ментасти

команданту оперативних трупа у Црној Гори

слиједеће:

Пуковник г. Станишић изјављује своју захвалност Вашој Екселенцији за све оно што су подручне Вам команде до сада учиниле за његов покрет противу комунизма.

Захвалан Вам је такође што сте нама — делегатима — омогућили састанак са њиме.

Као вјерни тумачи његових мисли имамо Вам доставити слиједеће:

1. На тражење мојих пријатеља и народа из Црне Горе и Херцеговине подигао сам устанак и ставио се на челу устанка у циљу ослобођења Црне Горе и Херцеговине од комунистичког терора.

2. Ову борбу противу комунизма водићу са својим присташама без компромиса до њиховог коначног истребљења или нашег уништења.

3. Да бих могао са успјехом извршити овај прихваћени задатак, вољан да на себе узмем најтежу одговорност, обраћам се Вашој Екселенцији за сарадњу, са увјерењем да је и вама у души да се црногорски народ ослободи овога зла и биједе, ради чега молим, да ми се изиђе у сусрет у слиједећем:

а) Моје оперативне планове за сваку акцију достављаћу команданту оперативних трупа у Данилов Граду, па молим да Ви наредите потчињеним командантима погребну сарадњу.

Напомињем, да је Командант оперативних трупа у Даниловом Граду и досада у највећој мјери излазио мојим жељама у сусрет.

б) Молим да ми се најхитније ставе на расположење слиједећа најпотребнија материјална средства:

10 (десет) бацача бомби са потребном дотацијом муниције;

8 (осам) митраљеза;

50 (педесет) пушкомиљеза;

500 (петстотина) пушака, по могућности бивше Југославије.

— У колико постоји бивших југословенских униформи, да ми се стави на расположење 1000 (хиљаду) гарнитура;

— 1000 (хиљаду) пари ципела.

— Да се обезбеди исхрана оперативних трупa, према бројном стању које ћу достављати свакодневно.

— Да се стави на расположење извјесна количина санитетског материјала за указивање прве помоћи.

— Да се подржи покрет мајора г. *Лашића*, као и других — евентуално најављених — и да се омогући што хитнија веза са истима.

в) Да се Црногорским Националним одборима у појединим мјестима омогући и потпомогне акција у напријед означеном циљу.

г) Да се у ослобођеним мјестима притекне у помоћ пострадалом становништву у погледу исхране.

д) Да се национално и политички исправни људи, који се налазе у интернацији хитно врате, чији ће списак достављати Национални одбори у појединим мјестима.

Молим Вашу Екселенцију за обострано — узајамно — повјерење и лојалност. Са своје стране дајем своју часну официрску ријеч да ћу у овом смислу предузете обавезе до краја у свему извршити!

Делегати

На основу свих ових уговора и споразума Бајо Станишић форсирано организује борбу против народног устанка који се све више ширио:

ДОКУМЕНАТ
бр. 36

НАРЕДБА БР. 6.

КОМАНДАНТА НАРОДНЕ ОСЛОБОДИЛАЧКЕ ВОЈСКЕ ЦРНЕ ГОРЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

I.

За команданта Националних трупa у Никшићу и околини Никшића одређујем арт. мајора г. Марушића Петра.

Мајору Марушићу наређујем и апелујем на његову националну свијест да дано-ноћним радом формира све оно што је способно мушки и часно да да свој живот за добро свога народа.

Чим се формира ова група одважних прегача да изађе на Планиницу гдје да очекује које наређење.

II.

Мајора г. Мијушковића Радоницу одређујем да се стави на расположење овом штабу.

III.

Четничког војводу Радоницу Никчевића одређујем за команданта свих четничких јединица Црне Горе и Херцеговине, који ће руководити свим операцијама на поменутој територији.

IV.

Господи официрима и подофицирима наређујем да свом својом умном, физичком и моралном снагом помогну овај покрет без обзира да ли су њихове амбиције за сада задовољне. Ко не буде добио команду од мајора г. Марушића, пушку у руке и као војник да се бори за слободу народа који га је и одржао.

По истребљењу народног зла, сваки ће по заслугама добити своје мјесто.

V.

Све војне обавезнике позивам да ступе у народно ослободилачку војску Црне Горе и Херцеговине.

VI.

Стари Оногшт је био, остао и остаће постојбина чојства и јунаштва. Апелујем на грађане града Никшића и околине, да мој Национални покрет помогну не само својим одобравањем, него и својом решеношћу и крвљу, те да се витешки дух наоружаног Црногорца ослободи комунистичких окова, који на све стране пуца од одјека појаве једне групе људи који су око мене и који су до последњег решени да гину за слободу свога народа.

Напријед у побједу!

Положај
4 марта 1942 године

Командант народне ослободилачке
војске Црне Горе и Херцеговине,
Пуковник *Бајо Ј. Станишић*, с. р.

Drž. komisija za utvr. zloč.
okup. i njihovih pomagača
Inv. br. 2183

53 3 23.8. 929/45
Циб. др. 122

Наредба Бр. 6.

КОМАНДАНТА НАРОДНЕ ОСЛОБОДИЛАЧКЕ ВОЈСКЕ
ЦРНЕ ГОРЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

I

За Команданта националних трупа у Никшићу и околини Никшића одређујем арт. мајора г. Марушића Петра.

Мајору Марушићу наређујем и апелујем на његову националну свијест да дано-ноћним радом формира све оно што је способно мушки и часво да да свој живот за добро свог народа.

Чим се формира ова група одважних претасца да изађе на Планиницу гдје да очекује моје наређење.

II

Мајора г. Мијушковића Радоицу одређујем да се стаби на расположење обом Штабу.

III

Четничког бојбоду Радоицу Никчевића одређујем за Команданта свих четничких јединица Црне Горе и Херцеговине, који ће руководити свим операцијама на поменутој територији.

IV

Господи официрима и подофицирима наређујем да свом својом умном, физичком и моралном снагом помогну овај покрет без обзира да ли су њихове амбиције за сада задовољне. Ко не буде добио команду од мајора г. Марушића, пушкџу у руке и као бојник да се бори за слободу народа који га је и одбављао.

По истребљењу народног зла, сваки ће по заслугама добити своје мјесто.

V

Све војне обавезнике позивам да ступе у Народно ослободилачку војску Црне Горе и Херцеговине.

VI

Стари Сногост је био, остао и остаће постојбина чојства и јунаштва. Апелујем на грађане града Никшића и околине, да мој НАЦИОНАЛНИ ПОКРЕТ ПОМОГНУ не само својим одобравањем, него и својом решеношћу и крвљу, те да се битешки дух наоружаног Црногорца ослободи комунистичких окова, који на све стране пуца од одјека појабе једне групе људи који су око мене и који су до последњег решени да гину за слободу свог народа.

Напријед у побједу!

4 марта 1942 године
ПОЛОЖАЈ

Командант народне ослободилачке војске
Црне Горе и Херцеговине
Пуковник БАЈО ЈСТАНИШИЋ, др.

Б. Станишић, као и сви остали команданти четника ДМ постаје окупаторски слуга, њихов плаћеник.

ДОКУМЕНАТ
бр. 37

Национална команда
Бр. службено
1 априла 1945 године
Данилов Град
Доставља референт за исхрану.

Команданту националних трупа за Црну Гору и Херцеговину.

Национална команда у Данилов Граду врши снабдијевање својих јединица у Даниловградском срезу. Снабдијевање није самостално, већ је у зависности од Италијанске Команде те је ово битни услов за отежно снабдијевање. Транспортовање хране јединицама отежано је, јер Талијани дају врло мали број камиона за пренос исте а јединица има много.

Камионе дају временски неодређено, тако да се чак у подне или испред ноћи шаље храна за протекли дан.

Старешине јединица шаљу интенданте и комесаре, а ови пошто морају да чекају (јер је издавање хране зависно од Италијана) обично се разиђу по Граду па сам приморан тражити их, а њих има много.

Лица за пријем хране некада донесу спрему за пријем (џакове) а некад не донесу.

Требовања за храну не доносе уредно т. ј. данас за сјутра, што је контрадикторно са италијанском администрацијом, од које они не одступају.

Дешава се још и то, да када камион дотјера храну за јединицу, исти задржавају на положају врло дуго, а овај камион треба да се по предаји хране одмах врати у Даниловом Граду, одакле треба да однесе храну у другом правцу.

На основу предњег а у интересу саме експедитивности предлагем:

1) Да Командант Националних трупа за Црну Гору и Херцеговину путем радиографије тражи од Италијанске Команде у Граду, да стави на расположење довољан број камиона или ауто карета за превоз хране јединицама и то сваког дана рано у јутро.

2) Да се интенданци и комесари јединица упуте у рад и да доносе потребну спрему благовремено за пријем хране.

3) Да старешине јединица достављају благовремено требовања за храну т. ј. данас за сјутра.

4) Да старешине јединица доставе поименичне спискове људства на храни, тако да се види ко се све снабдијева, јер бројно стање прешло је 3200 људи.

5) Да се камиони не задржавају много на положају, већ да се организује бржи прихват хране.

6) Да је за сваку ново формирану јединицу потребно Ваше одобрење за снабдевање.

Помоћник
Команданта Места,
Бож. Д. Лекић, с. р.

У овом писму Б. Станишићу „Нац. Команда“ из Даниловграда која је отворено служила итал. окупаторима и с којом се Б. Станишић повезао већ у фебруару 1942, без увијања говори о томе како су четници уствари најамничка војска која прима храну од наших непријатеља и заједно с њима уништавају наш народ.

СА ЗНАЊЕМ И ПО ДИРЕКТИВАМА ДМ

Да се све ово ради по директивама ДМ доказује исказ Вукотића Ђура, б. сенатора и б. маршала двора, истакнуте личности „националистичког покрета“ у Црној Гори, који каже: „опште је позната ствар да је Дража Михаиловић одржавао сталне везе са руководећим личностима „националног покрета у Црној Гори“. За то су доказ и многи документи, од којих смо један баш из тог времена донели у оригиналу, са власторучним потписом ДМ. (види докуменат бр. 7).

А као резултат ових директива ДМ је споразум између Баје Станишића и Ђ. Бољона у коме се обе стране обавезују да ће водити бескомпромисну борбу против комунизма, а за то ће црногорски националисти добијати „помоћ у оружју, муницији, намирницама, одјећи и обући“, и наравно „без обзира на коначни исход рата неће употребити никад оружје против италијанских трупа“.

ДОКУМЕНАТ
бр. 38

IL COMITATO DEI NAZIONALISTI MONTENEGRINI DI PODGORITZA E VALLE ZETA

da parte sua assume i seguenti impegni:

- 1) — Condurre senza alcun compromesso la lotta il comunismo ed i comunisti nel Montenegro — e cioè contro il più terribile nemico dei popoli;
- 2) — Il Comandante delle formazioni nazionaliste montenegrine di Podgorica e Valle Zeta, Colonello Bajo J. Stanišić, personalmente od a mezzo di persone a tale scopo delegate, sarà in contatto continuo col Comando Superiore delle Truppe Italiane nel Montenegro, per tutti gli accordi per il proseguimento della lotta in comune contro il comunismo nel Montenegro;
- 3) — Dal movimento sarà completamente eliminata ogni politica ed esclusivamente verrà condotta la lotta contro il comunismo nel Montenegro;
- 4) — Mentre le forze Italiane manterranno l'ordine nelle città, questo compito nei villaggi verrà eseguito dai nazionalisti. Per quanto riguarda le vie di comunicazione verranno presi accordi per la ripartizione dei compiti;
- 5) — I nazionalisti montenegrini, senza riguardo all'esito finale della guerra, non adopereranno mai le armi contro le truppe italiane.

Con reciproco rispetto, fiducia e lealtà strettamente terremo fede agli accordi assunti.

Podgorica, 6 Marzo 1942/XX.

Bajo J. Stanišić, s. r.

ОДБОР ЦРНОГОРСКИХ НАЦИОНАЛИСТА ИЗ ПОДГОРИЦЕ И ДОЛИНЕ ЗЕТЕ

са своје стране обавезује се :

- 1) — Да ће водити бескомпромисну борбу против комунизма и комуниста у Црној Гори — тог највећег међународног непријатеља;
- 2) — Вођа Одред Црногорских Националиста из Подгорице и Долине Зете, Пуковник Бајо Ј. Станишић, било лично или преко особа које он делегира, бити у сталном контакту са Главном Командом Италијанских Трупа у Црној Гори за све споразуме о извођењу заједничке акције у борби против комунизма у Црној Гори;
- 3) — Да ће из покрета потпуно искључити сваку политику а једино остаје борба против комунизма у Црној Гори;
- 4) — Италијанске Трупе одржаваће ред и поредак у варошима, а по селима овај задатак оставља се црногорским националистима. Што се тиче сигурности комуникационих артерија, споразумно ће се подјелити задатке;
- 5) — Црногорски националисти, без обзира на коначни исход рата, неће употребити никад оружје против италијанских трупа.

Уз узајамно поштовање, поверење и лојалност стриктно ће мо се придржавати примљених обавеза.

Подгорица, 6. Ожујка 1942.

пуковник
Бајо Ј. Станишић, с. р.

ДОКУМЕНАТ
бр. 39

ACCORDO FRA IL COMANDO SUPERIORE DELLE TRUPPE ITALIANE DEL MONTENEGRO
ED IL COMANDO DEI NAZIONALISTI MONTENEGRINI DI PODGORICA E VALLE ZETA

Il Comando delle Truppe Italiane nel Montenegro, previa autorizzazione dell'Eccellenza il Governatore, prendendo nota della dichiarazione e decisione del Comitato dei Nazionalisti Montenegrini di Podgorica e Valle Zeta per la lotta senza compromesso contro i comunisti ed il comunismo nel Montenegro, da parte sua s'impegna:

- 1) — A condurre la lotta senza compromesso, incooperazione coi Nazionalisti Montenegrini, contro il comunismo nel Montenegro. A questo scopo il capo dei nazionalisti di Podgorica e Valle Zeta personalmente od a mezzo di delegati a cio scelti deve essere in continuo contatto col Comando Superiore delle Forze Armate Italiane del Montenegro allo scopo di svolgere azione comune;
- 2) — A fornire armi, munizioni, viveri, vestiari, calzature in quantita che sara di volta in volta stabilita di comune accordo;
- 3) — A cooperare con le truppe ed i suoi mezzi coi reparti nazionalisti di Podgorica e Valle Zeta, socondo gli accordi prestabiliti con il comandante dei reparti dei nazionalisti stessi;
- 4) — A mantenere l'ordine nelle citta, mentre questo compito nei villaggi verra eseguito dai nazionalisti. Per quanto riguarda la sicurezza delle vie di comunicazione verranno presi accordi per la ripartizione dei compiti.

Con reciproco rispetto, fiducia e lealta strettamente terremo fede agli accordi assunti.

Podgorica, 6 Marzo 1942/XX.

Bajo J. Stanišić, s. r.

СПОРАЗУМ ИЗМЕЂУ ГЛАВНЕ КОМАНДЕ ИТАЛИЈАНСКИХ ТРУПА У ЦРНОЈ ГОРИ И
ГЛАВНОГ ОДБОРА ЦРНОГОРСКИХ НАЦИОНАЛИСТА ИЗ ПОДГОРИЦЕ И ДОЛИНЕ ЗЕТЕ

Команда Италијанских Трупа у Црној Гори, по овлашћењу Његове Екселенције Гувернера, примивши к знању изјаву и одлуку од Главног Одбора Црногорских Националиста из Подгорице и Долине Зете, за безкомпромисну борбу против комуниста и комунизма у Црној Гори, са своје стране обавезује се:

- 1) — Да поведе безкомпромисну борбу у сарадњи са црногорским националистима против комунизма. Да Вођа Црногорских Националиста из Подгорице и Долине Зете, лично или преко делегираних особа буде у сталном контакту са Главном Командом италијанских трупа у Црној Гори, у циљу извођења заједничке акције;
- 2) — Да даде помоћ у оружју, муницији, намирницама, обући и одјећи све у количинама, које ће бити повремено споразумно утврђено;
- 3) — Да са својим трупама и средствима учествује у акцији са националистичким одредима из Подгорице и Долине Зете, а по споразуму са Командантом црногорских националистичких одреда;
- 4) — Италијанске трупе одржаваће ред и поредак у варошима, и по селима овај задатак оставља се црногорским националистима. Што се тиче сигурности комуникационих артерија, споразумно ће се подијелити задатке.

Уз узајамно поштовање, повјерење и лојалност, стриктно ће мо се придржавати примљених обавеза.

Подгорица, 6. Ожујка 1942.

Бајо Ј. Станишић
пуковник

IL COMITATO DEI NAZIONALISTI MONTENEGRINI DI PODGORITZA E
VALLE ZETA

da parte sua assume i seguenti impegni :

- 1) - Condurrà senza alcun compromesso la lotta contro il comunismo ed i comunisti nel Montenegro - e cioè contro il più terribile nemico dei popoli;
- 2) - Il Comandante delle formazioni nazionaliste montenegrine di Podgorica e Valle Zeta, Colonnello Rado J. Stanisic, personalmente od a mezzo di persone a tale scopo delegate, sarà in contatto continuo col Comando Superiore delle Truppe Italiane nel Montenegro, per tutti gli accordi per il proseguimento della lotta in comune contro il comunismo nel Montenegro;
- 3) - Del movimento sarà completamente eliminata ogni politica ed esclusivamente verrà condotta la lotta contro il comunismo nel Montenegro;
- 4) - Mentre le Forze Italiane manterranno l'ordine nelle città, questo compito nei villaggi verrà eseguito dai nazionalisti. Per quanto riguarda le vie di comunicazione verranno presi accordi per la ripartizione dei compiti;
- 5) - I nazionalisti montenegrini, senza riguardo all'esito finale della guerra, non adopereranno mai le armi contro le truppe italiane.

Con reciproco rispetto, fiducia e lealtà strettamente terremo fede agli accordi assunti.

Podgorica, 6 Marzo 1942/XX.

IL COLONNELLO
CAPO DI STATO MAGGIORE
(G. Boglietti)

Gabriele Boglietti

Rado J. Stanisic

far

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ ЦРНОГОРСКИХ НАЦИОНАЛИСТА ИЗ ПОДГОРИЦЕ И ДОЛИНЕ ЗЕТЕ

sa svoje strane obavezuje se :

- 1) - Da će voditi bezkompromisnu borbu protiv komunizma i komunista u Crnoj Gori - tog najvećeg međunarodnog neprijatelja;
- 2) - Vođa Odreda Crnogorskih Nacionalista iz Podgorice i Doline Zete, pukovnik Bajo J. Stanišić, bilo lično ili preko osoba koju on delegira, biti u stalnom kontaktu sa Glavnom Komandom Italijanskih Trupa u Crnoj Gori za sve sporazume o izvođenju zajedničke akcije u borbi protiv komunizma u Crnoj Gori;
- 3) - Da će iz pokreta potpuno isključiti svaku politiku a jedino ostaje borba protiv komunizma u Crnoj Gori;
- 4) - Italijanske Trupe održavati će red i poredak u varošima, a po selima ovaj zadatak ostavlja se crnogorskim nacionalistima. Što se tiče sigurnosti komunikacionih arterija, sporazumno će se podijeliti zadatke;
- 5) - Crnogorski nacionalisti, bez obzira na konačni ishod rata, neće upotrebiti nikad oružje protiv italijanskih trupa.

Uz uzajamno poštovanje, povjerenje i lojalnost striktno će mo se pridržavati primljenih obaveza.

Podgorica, 6. Ožujka 1942.

IL COLONNELLO
CAPO DI STATO MAGGIORE
(G. Bogdanov)

G. Bogdanov

Bajo J. Stanišić
vođa

ACCORDO FRA IL COMANDO SUPERIORE DELLE TRUPPE ITALIANE DEL
MONTENEGRO ED IL COMANDO DEI NAZIONALISTI MONTENEGRINI DI
PODGORICA E VALLE ZETA.

Il Comando delle Truppe Italiane nel Montenegro, previa autorizzazione dell'Eccellenza il Governatore, prendendo nota della dichiarazione e decisione del Comitato dei Nazionalisti Montenegrini di Podgorica e Valle Zeta per la lotta senza compromesso contro i comunisti ed il comunismo nel Montenegro, da parte sua s'impegna:

- 1) - A condurre la lotta senza compromesso, in cooperazione coi Nazionalisti Montenegrini, contro il comunismo nel Montenegro. A questo scopo il capo dei nazionalisti di Podgorica e Valle Zeta personalmente od a mezzo di delegati a ciò scelti deve essere in continuo contatto col Comando Superiore delle Forze Armate Italiane del Montenegro allo scopo di svolgere azione comune;
- 2) - A fornire armi, munizioni, viveri, vestiari, calzature in quantità che sarà di volta in volta stabilita di comune accordo;
- 3) - A cooperare con le truppe ed i suoi mezzi coi reparti nazionalisti di Podgorica e Valle Zeta, secondo gli accordi prestabiliti con il comandante dei reparti dei nazionalisti stessi;
- 4) - A mantenere l'ordine nelle città, mentre questo compito nei villaggi verrà eseguito dai nazionalisti. Per quanto riguarda la sicurezza delle vie di comunicazione verranno presi accordi per la ripartizione dei compiti.

Con reciproco rispetto, fiducia e lealtà strettamente terremo fede agli accordi assunti.

Podgorica, 6 Marzo 1942/XI;

IL COLONNELLO
CAPO DI STATO MAGGIORE
(G. Neglione)

Gabriele Neglione

Bajo Z. Karavica

4532 112
SPORAZUM IZMEĐU GLAVNE KOMANDE ITALIJANSKIH TRUPA U CRNOJ
GORI I GLAVNOG ODBORA CRNOGORSKIH NACIONALISTA IZ PODGORICE
I DOLINE ZETE.

Komanda Italijanskih Trupa u Crnoj Gori, po ovlaštenju Njegove
Ekselencije Guvernera, primivši k znanju izjavu i odluku od
Glavnog Odbora Crnogorskih Nacionalista iz Podgorice i Doline
Zete, za bezkompromisnu borbu protiv komunista i komunizma u
Crnoj Gori, sa svoje strane obavezuje se:

- 1) - Da povede bezkompromisnu borbu u saradnji sa crnogorskim
nacionalistima protiv komunizma. Da Vodja Crnogorskih Nacio-
nalista iz Podgorice i Doline Zete, lično ili preko dele-
giranih osoba bude u stalnom kontaktu sa Glavnom Komandom
italijanskih trupa u Crnoj Gori, u cilju izvođenja zajed-
ničke akcije;
- 2) - Da dađe pomoć u oružju, municiji, namirnicama, obući i odje-
ći sve u količinama, koje će biti povremeno sporazumno
utvrđeno;
- 3) - Da sa svojim trupama i sredstvima učestvuje u akciji sa
nacionalističkim odredima iz Podgorice i Doline Zete, a
po sporazumu sa Komandom crnogorskih nacionalističkih
odreda;
- 4) - Italijanske trupe održavaju red i poredak u varošima, a
po selima ovaj zadatak ostavlja se crnogorskim nacionalis-
tima. Što se tiče sigurnosti komunikacionih arterija, spo-
razumno će se podijeliti zadatke.

Uz uzajamno poštovanje, povjerenje i lojalnost, striktno će mo
se pridržavati primljenih obaveza.

Podgorica, 6. Ožujka 1942.

II. COLONNELLO
CAPO D' STATO MAGGIORE
(G. Bogdanov)

G. Bogdanov

Drago Jovanović
- *predstavnik*

Радосни због ове прљаве издаје италијански окупатори у свом листу „Глас Црногорца”, у једном чланку посвећеном Бају Станишићу, кличу му: „Напријед Бајо Станишићу, Напријед витеже, народ те чека! Спашавај што се још може! Нека ти је у помоћ Светитељ из Острошке пећине, који прати и благосиља твој рад”. (Глас Црногорца бр. 4 од 7/III, стр. 3).

БИВШИ БАН, ДИВИЗИСКИ ГЕНЕРАЛ — ПО НАРЕЂЕЊУ ПИРЦИА—БИРОЛИЈА ОРГАНИЗУЈЕ ПОКРЕТ ДМ

И други издајник, Блажо Ђукановић, врло је активан. 9 марта 1942 г. на збору активних и резервних официра у Цетињу, „бивши бан, дивизиски генерал г. Блажо Ђукановић отворио је збор и био главни говорник. Саопштио је присутнима да је „пре неки дан водио драматичан разговор са г. Гувернером Црне Горе”. „Г. Гувернер ми је рекао: — Ја имам наређење да ликвидирам комунистички покрет у Црној Гори”.

„Али од добивеног наређења до извршења има времена да се нешто учини за овај напаћени народ”, рекао је Ђукановић. У даљем свом говору који је трајао скоро један сат, г. Ђукановић се осврнуо и на рад и држање окупаторских власти, за које каже да је било врло лојално, и да су нас наша небраћа у шуми за вазда обрुкали пред свијетом, кад су једном таквом окупатору изненада и мучки заболи нож у леђа, што никада није било у традицији нашега јуначкога народа.

Пошто су сви једногласно одобрили схватања и ријечи г. ђенерала, г. ђенерал је представио присутнима изасланика пуковника г. Станишића, капетана Јововића који је у једном темпераментном говору изнео пред присутнима одлуку пуковника Станишића г. г. официрима са Цетиња, затим историјат борбе”. (Глас Црногорца бр. 5 од 10/III 42, стр. 2).

ЗАЈЕДНИЧКА АКЦИЈА ЧЕТНИКА ДМ И ИТАЛИЈАНА

Ускоро Бајо Станишић са својим „националистичким трупама” уклапа се у окупаторски фронт против народа и учествује са окупаторима у заједничким акцијама против НОВЈ. О томе говори писмо Баја Станишића пуковнику Пецану:

ДОКУМЕНАТ
бр. 40

Пуковнику г. Пецана

Даниловград.

Националистичке трупе крећу се правцем: Бријестово — Кривац — Стола — Топово.

Не треба тамо гађати топовима.

у 16,45 час.
29. III.

Пуков. Станишић, с. р

О тој сарадњи говори се потпуно отворено. У „Гласу Црногорца” од 25/IV 1942, бр. 14, стр. 2, штампано је „Саопштење гувернарства, којим „Његова Екселенција Господин Гувернер ” одређује „сваком рањеном борцу националних одреда помоћ од 1000—3000 лира, као и помоћ породицама погинулих.

„ИДЕОЛОГИЈЕ СУ ЛУКСУЗ” — ЗА „НАЦИОНАЛИСТЕ”

Свакако је интересно пратити издају „националиста” четника ДМ како су је италијански фашисти регистровали у својим новинама. У истом броју „Гласа Црногорца” у коме је изишло Саопштење Гувернерства о регулисању помоћи и пензије рањеним националистима, фашиста Ђ. Биађи написао је чланак под насловом „Племенита фигура Генерала Блажа Ђукановића”, у коме између осталог каже:

„То дјело (борба против партизана) започели су национални елементи, којима се између осталих у земљи ставио на чело човјек јаке воље и здраве неоспориве војничке и грађанске спреме. Његов углед, његову љубав према земљи и народу, његово искуство, ставио је господин генерал Блажо Ђукановић у служби свога народа”, тежећи „да се поврати земљи мир и ред, два главна и неопходна услова за сваки даљи конструктивни развитак и просперитет. — Црногорцима треба „савршене сарадње и пријатељства са сваким, па и са моравима на земљи и птицама у зраку”. Ту потребу „г. генерал Ђукановић савршено и исправно схваћа, без обзира да ли се коси са овом или оном идеологијом. Идеологије су луксуз сред оваквог сиромаштва. Оне могу постојати у извјесним околностима, а никако у овој земљи која нема ни елементарне услове за сопствени живот. Кад човјек зависи о туђем круху нема ни потребите слободе ни довољно енергије да своје назоре испољи и заговара. Спас народа води г. Ђукановића, спас народа води националисте”.

Овај Бјађијев чланак, и поред лепих фраза, циничном отвореношћу изражава однос који је постојао између окупатора — господара и четника — слуге. „Ред и мир” који покушавају да успоставе окупатори и народни издајници, то је онај ред и мир који је потребан окупаторима за лакше пљачкање и поробљавање и био би углавном ред робља и мир гробља: „Националистима” је потребна сарадња и са моравима и са птицама, па и са фашистима, само не са народним борцима за слободу, јер би то било у интересу народа а против окупатора. А тврђење о идеологији као луксузу и о зависности четничкој од окупаторовог хлеба већ је отворено ругање.

ЧЕТНИЧКИ КОМАНДАНТИ СВОЈЕ И ИТАЛИЈАНСКЕ ЈЕДИНИЦЕ НАЗИВАЈУ „НАШИМ ТРУПАМА”

Четници и Италијани чине недељиву пелину. Италијани не само да четнике снабдевају свим што им је потребно него их штите својим топовима, тенковима и авијацијом, а четници прискачу у помоћ италијанским окупаторима и јуришају заједно с њима на борце НОВ.

Тако у једном писму Блажу Ђукановићу Бајо Станишић пише: „... За успјешно вођење операција према Ублима неопходно је потребно да обезбедите акцију авијације”.

А о заједничким борбама Италијана и четника злогласни четнички војвода Бошко Аграм, који је крив за многе патње црногорског народа, извештава Баја Станишића:

ДОКУМЕНАТ
бр. 41

Команда четничких трупа
за Црну Гору
Број: службено
Никшић, положај, 5. V. 1942.

Команданту народне војске Црне Горе и Херцеговине

На основу Вашег усменог наређења од данас, подносим следећи извјештај о завршетку брда „Уздомира” у следећим:

Према Вашем усменом наређењу од 4 маја т. г. данас у 4.30 часова јавио сам се са мојим одредом, јачине 135 четника подељених на 4 четничке чете, команданту оперативних Италијанских трупа Никшић — Кочане — Уздомир — Мокра њива. Од поменутог Команданта добио сам наређење да се четницима обезбеди десно крило Италијанских трупа које су оперисале против Уздомира.

Пошто је командант Италијанских оперативних трупа категорички захтијевао, да ја останем са њиме до завршетка операција, то сам команду повјерио Команданту никшићског четничког батаљона.

У 4.45 часова отпочела је артиљериска припрема за извршење напада. Италијанска артиљерија гађала је савршено прецизно врх и падине Уздомира у времену од пола часа. Упоредо са артиљеријом дејствовали су и бацачи. У 5.15 часова отпочео је пешадијски напад италијанске војске и четника. Правац напада означен је на приложеној скици.

Подилажење подножју Уздомира — прва фаза борбе — протекло је у слабом препуцавању између наших трупа и партизана. Када су наше трупе (Италијанске и четници) дошле у средину јужне падине Уздомира, комунисти су отворили јаку пушчану и митраљеску паљбу. У овом моменту четници су једним брзим налетом овладали каменитом чуком која угрожава источну падину Уздомира и пушкомитраљеском бочном ватром омогућили да италијанске чете подиђу под сам врх Уздомира. Када су италијанске чете подишле под сам врх Уздомира комунисти су их напали ручним бомбама и јаком пушчаном и митраљеском паљбом. Око врха Уздомира повела се борба прса у прса. Комунисти су у том моменту напали митраљеском паљбом лијево крило четника код села Глибавца. У овом моменту четници су једним дугим налетом заузели положај Топоване — чука која доминира Мокром њивом, и ако је овај положај био брањен од око 60 комунистичких ударника не узимајући у обзир још толики број комуниста, који им је дошао у помоћ. Тиме су четници омогућили Италијанским трупам да једним јединственим јуришом овладају врхом Уздомира.

Снаге комуниста које су браниле Уздомир рачунају се по прикупљеним подацима од мјештана од око 300—350 т. зв. ударника, са неколико митраљеза и пушкомитраљеза.

Губици: код четника 3 рањена.

Од партизана на Уздомиру нађено је 6 љешина, између којих је нађен љеш ваздухопловног поручника Станковића Ранка и политичког комесара Нерића Милана. Међу погинулим комунистима нађена је једна женска. По крвавим траговима који воде низ северну падину Уздомира, може се утврдити да је велики број мртвих и рањених комуниста извучено у позадину. При отступању низ сјеверну падину Уздомира, последије борбе прса у прса побијен је велики број комуниста, али се тај терен још није претражио.

Италијани су утврдили врх Уздомира и на њега извукли топове и бацаче.

Сада у 19 часова држе се положаји назначени у приложеној скици.

С молбом на знање.

Команда народне војске
Црне Горе и Херцеговине

Главни штаб

Број 549

6 маја 1942 год.

Страшевина

Командант,

четнички војвода за Црну Гору,

Командант,

Бошко Аграм, с. р.

Печат:

Четнички одред

Никшић

за Црну Гору

Примљено на знање. Предмет оставити у архиву.

Командант — пуковник,

Бајо Ј. Станишић, с. р.

КОМАНДА ЧЕТНИЧКИХ ТРУПА
ОД ЦРНЕ ГОРЕ
Број *Смисао*
Никшић, *Београд, 5. 2. 1942.*

2264
(1.1)

КОМАНДАНТУ НАРОДНЕ ВОЈСКЕ ЦРНЕ ГОРЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

На основу Вашег усменог наређења од данас подносим следећи извештај о заузећу брда "Уздомира" у следећем:

Према Вашем усменом наређењу од 4 маја т.г. јавио сам се Команданту оперативних Италијанских трупа Никшић-Кочане-Уздомир и оставио му се на расположење са мојим четничким одредом.

Данас у 4,30 часова са мојим одредом јачине 135 четника подељених на 4 четничке чете јавио сам се Команданту оперативних Италијанских трупа Никшић-Кочане-Уздомир-Мокра Ђива. Од поменутог Команданта добио сам наређење, да са четницима обезбидим десно крило Италијанских трупа које су оперисале противу Уздомира.

Пошто је Командант Италијанских оперативних трупа категорички захтевао, да ја останем са њиме до завршетка операције, те сам Команданту позјерио Команданту никшићког четничког батаљона.

У 4,45 часова отпочела је артиљеријска припрема за извршење напада. Италијанска артиљерија гађала је савршено прецизно врх и падине Уздомира у времену од пола часа. Упореде са артиљеријом дејствовали су и бацачи. У 5,15 часова отпочео је пешадијски напад Италијанске војске и четника. Правец напада означен је на приложеној скици.

Подилажење падножју Уздомира ²²⁶⁴ две фазе борбе - протекло је у слабом ~~двухтактним~~ препуцавању између наших трупа и партизана. Када су наше трупе (Италијанске и четници) дошле у средину јужне падине Уздомира, комунисти су отворили јаку пушчану и митраљеску паљбу. У овом моменту четници су једним брзим налетом овладали каменитом чуком која угржава источну падину Уздомира и пушкemitраљесном бачном ватром омогућили, да Италијанске чете подиђу под сами врх Уздомира. Када су Италијанске чете подишле под сами врх Уздомира комунисти су их напали ручним бомбама и јаком пушчаном и митраљеском паљбом. Ово врх Уздомира повела се је борба прса у прса. У истом моменту комунисти су напали митраљеском паљбом лијеве крило четника од стране Глибавца. У овом моменту четници су једним дивним налетом заузели положај Тепаване-чука која доминира Мокром Ђивом и ако је овај положај био браћен од око 60 комунистичких ударника, не узимајући у обзир још толики број комуниста који им је дошао у помоћ.

Тиме су четници омогућили Италијанским трупама, да једним јединственим јуришем овладају врхом Уздемира.

Падом врха Уздемира у главном је борба била завршена, сем непрекидног појединачног препуцавања између комуниста и наших, које је и доцније продужено.

Пад Уздемира и завршетак борбе био је данас у 7,20 часова по новом времену.

Снаге комуниста које су браниле Уздемир рачунају се по прикупљеним подацима од мештана око 300-350 т.ав.урачника, са неколико митраљеза и пушкомитраљеза.

Губитци:

Код четника 3 рањена;

Од партизана на Уздемиру нађено је 6 љешина, између којих је нађен и љеш ваздухопловног перучника Станковића Ранка и политичког комесара Нерића Милана. Међу погинулим комунистима нађено је и једна женска. По крвавим траговима који воде низ северну падину Уздемира може се утврдити, да је велики број мртвих и рањених комуниста изваучено у позадину. При еступању низ сјеверну падину Уздемира, после борбе прса у прса побијен је велики број комуниста, али се тај терен још није претражио.

Италијани су утврдили врх Уздемира и на њега извукли топове и бацаче.

Сада у 19 часова држе се положаји назначени у приложеној скици.

С молбом на знање.

Командант,
четнички војвода за Црну Гору,

КОМАНДА НАРОДНЕ
ЦРНЕ ГОРЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ
ГЛАВНИ ШТАБ

Број 549

6 маја 1942 год.

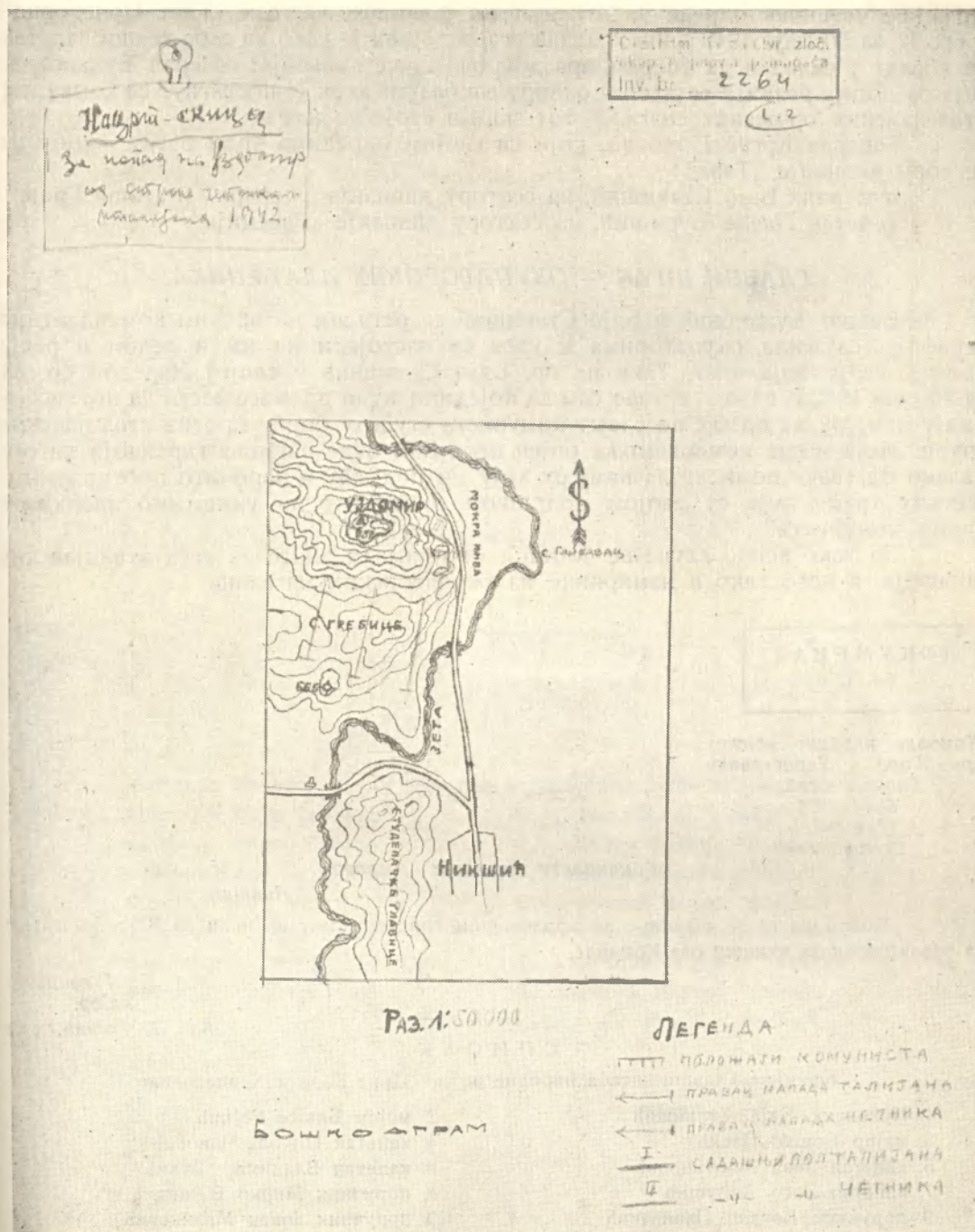
Свирашевица

Тригласно на знање. Преглед
основних з. архиву.

Командант
Народне Војске
Црне Горе и Херцеговине

Командант - уредник,
Варшавски

Извештају је додата и скица положаја на Уздомиру.

Јасно говоре сви документи: четнички командант окупаторе и четнике идентификује, називајући их „нашим трупима“, и изгубивши сваки осећај поноса признаје да су четници омогућили италиј. трупима да једним јединственим јуришем овладају врхом Уздомира“. Помоћ четника окупаторима овом и у другим приликама, била је помоћ непријатељима да победе наш народ.

ТЕРЕН ЧЕТНИЧКИХ „АКЦИЈА” ОДРЕЂУЈУ ОКУПАТОРИ

Терен четничких акција тачно је одредила италијанска команда везујући Дразине четничке одреде уз италијанске јединице. О томе „Глас Црногорца” у бр. 22 од 30 маја 1942 пише: „Један стари војник је узео на себе тешки задатак да доведе у склад и да координира добровољачке дивизије: генерал Ђукановић, чија се акција развија лојално у оквиру споразума који је постигнут са командом италијанских оружаних снага. У тој акцији стоје уз њега:

Генерал Крсто Поповић, који са својим одредима води ратну акцију на сектору дивизије „Таро”;
пуковник Бајо Станишић, на сектору дивизија „Ферара” и „Алпи Граје”;
капетан Павле Ђуришић, на сектору дивизије „Венеција”.

ГЛАВНИ ШТАБ — ОКУПАТОРОВИХ ПЛАЋЕНИКА

Блажо Ђукановић и Бајо Станишић са осталим четничким командантима верно су служили окупаторима и увек су настојали да им и делом и речју докажу своју лојалност. Тако на пр. Бајо Станишић у својој Наредби бр. 58 за 20 јуни 1942 г. каже: „сазнао сам да поједини људи проносе вести да потписани имају намјеру да одмах по слому комуниста ступи у борбу против италијанских трупа. Моја часна командантска ријеч нека Вам буде најбоља гаранција да сам далеко од сваке помисли за намјеру коју ми подмећу а нарочито против италијанских трупа које су својом подршком омогућиле да уништимо анархизам наших комуниста”.

За тако верно служење четници су примали плаге из каса италијанских дивизија, а исто тако и намирнице из окупаторских магацина.

ДОКУМЕНАТ бр. 42

Команда народне војске
Црне Горе и Херцеговине
Главни штаб
Број 1305
9 јула 1942 г.
Страшевина

Команданту дивизије „Ферара”

Никшић

Молим да се за официре по приложеном списку издају артикли из Вашег магацина уз готов новац за менажу ове Команде.

П. З. Команданта
мајор,
Бл. Л. Гојнић, с. р.

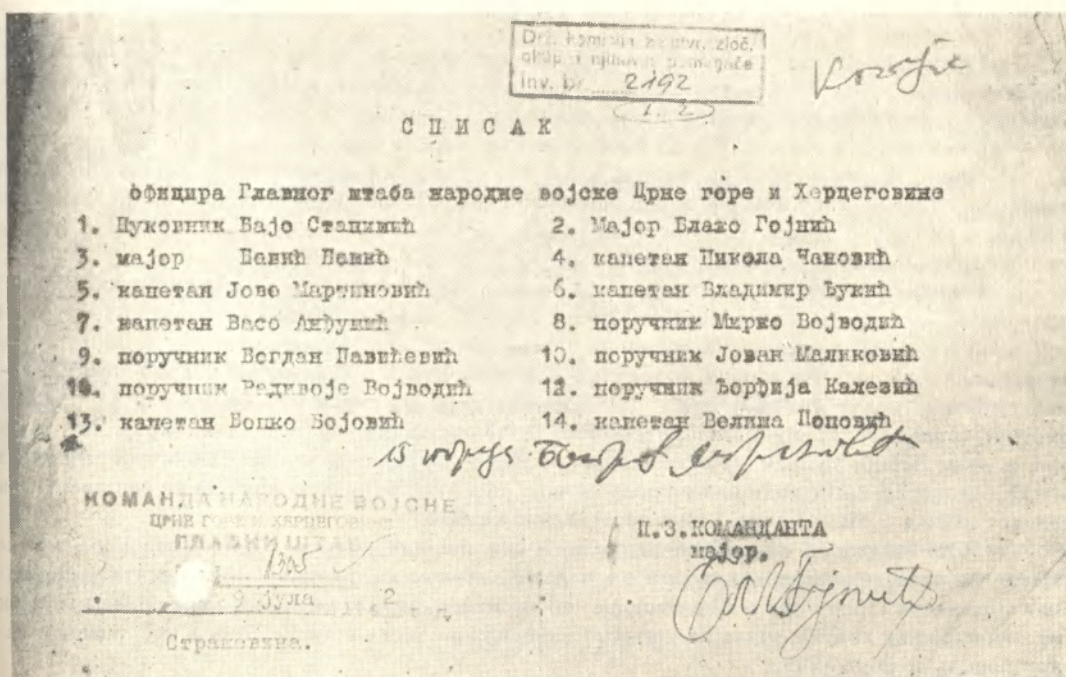
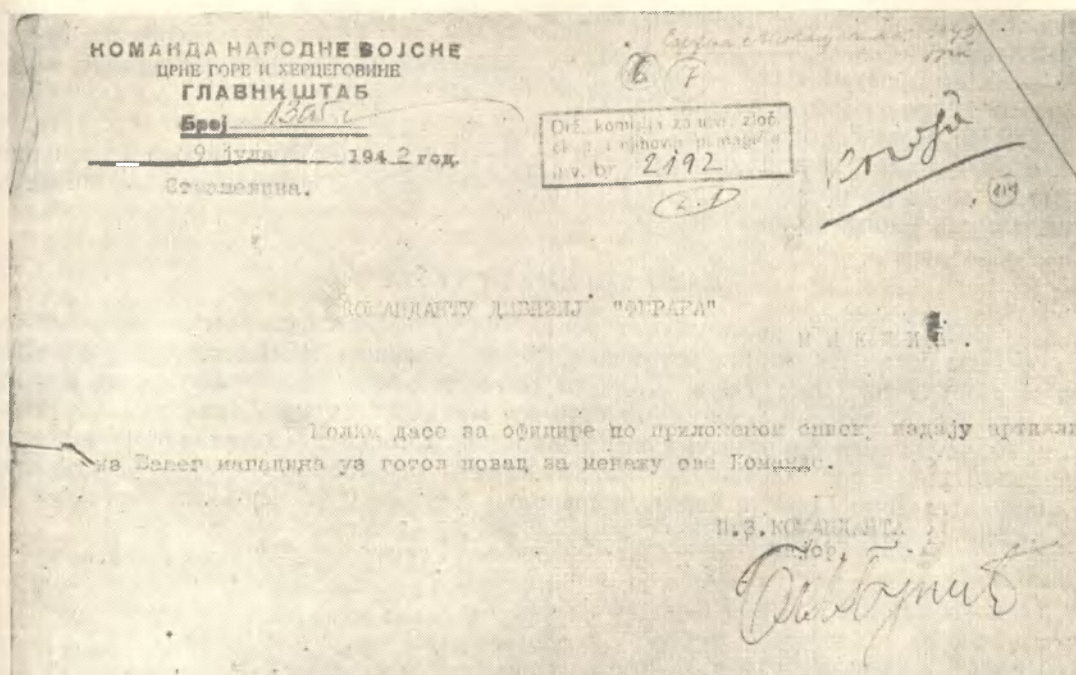
СПИСОК

официра Главног штаба народне војске Црне Горе и Херцеговине

1. Пуковник Бајо Станишић	2. мајор Блажо Гојнић
3. мајор Бошко Павић	4. капетан Никола Чановић
5. капетан Јова Мартиновић	6. капетан Владимир Ђукић
7. капетан Васо Анђушић	8. поручник Мирко Војводић
9. поручник Богдан Павићевић	10. поручник Јован Маликовић
11. поручник Радивоје Војводић	12. поручник Ђорђија Калезић
13. капетан Бошко Бојовић	14. капетан Велиша Поповић
15. поручник Батрић Марковић, с. р.	

Команда народне војске
Црне Горе и Херцеговине
Главни штаб
Број 1305
9 јула 1942 год.
Страшевина

П. З. Команданта
мајор,
Бл. Л. Гојнић, с. р.

А са своје стране Благо Буковик даје изјаву сараднику „Гласа Црногорца“:

„Прихватајући са задовољством понуду сарадње упућену ми са стране његове Екселенције Гувернера Црне Горе, примио сам у потпуној сагласности са мојим сарадницима — Претсједништвом Црногорског Националног Одбора, а тиме у вези и дириговање свих националних добровољачких одреда. Разумије се да ће свака моја акција бити предузета у потпуној сагласности и са одобрењем

Италијанских војних и цивилних власти". („Глас Црногорца", бр. 37 од 30 јула 1942 год.).

Оно „разумије се" — доказ је потпуног, нескривеног, најсрамнијег измењарства непријатељима наших народа.

На то је одговорио Пирцио — Бироли у „Гласу Црногорца" (бр. 39 од 4 ов. м. 42): „Радо сам прихватио сарадњу коју ми је предложио генерал Ђукановић у циљу да се за најкраће вријеме потпуно искоријени комунизам", — мислећи под тим на народ Црне Горе.

КРВАВИ ЧЕТНИЧКИ ТЕРОР ДМ

Због притиска јаких окупаторских снага, технички савршено опремљених, и због издајства Дражиних четничких банди, јединице НОВ биле су присиљене да се повуку из Црне Горе. Тада је почела хајка на незаштићени народ. Четници су се такмичили са окупаторима у мрцварењу људи, хапшењу, убијању. Али то четничким злочинцима није било довољно. Један од највећих крвника народа Црне Горе злогласни Бошко Аграм даје чак и оставку на положај команданта Црне Горе и Херцеговине зато што нису убијени сви они који су се дигли на окупатора.

ДОКУМЕНАТ бр. 43

Команданту Народне војске Црне Горе и Херцеговине
Пуковнику Г. Бају Станишићу,

ПОЛОЖАЈ

Господине Пуковниче, Послије погибије неумрлог ми друга војводе Радојице Никчевића, Вашом наредбом бр. 9 постављен сам за четничког команданта Црне Горе и Херцеговине. Како је ово наименовање за мене претстављало не само част већ и признање мога рада у односу на четничку борбу од 1916 до 1924 године а било и циљ и задатак да се непријатељи народа у Црној Гори — који су дана 13 јула 1941 године дигли ненародни устанак и против племенитог Италијанског војника и против најсветијих идеала Црне Горе и њене петовјековне борбе, за слободу — истребе као губа из торине, те сам ово наименовање, које ми је од Вас, као познатог родољуба долазило, примио са особитом радошћу.

У аманет тога звања ја сам учинио до сада све, у колико су то моје војничке способности дозвољавале, да према народу Црне Горе оправдам све повјерене ми дужности. На моју велику жалост, а вјерујем и на општу штету све од дана повјерене ми дужности, са разних страна, а то јест од стране подручних и Националних команда, па и само неинтересовање са Ваше стране лично, у мјесто да будем у раду на сређивању прилика у Црној Гори помогнут, прављене су ми разне потешкоће не само, него су у појединим крајевима Црне Горе, и то са Вашим знањем, вршене и врше се још и данас организације Четничког карактера које не одговарају нити воде циљу предложеном од моје стране а то јест: да се сви виновници крвавог устанка у Црној Гори казне заслуженом казном.

Моја прошлост, као борца за добро и спас народа у Црној Гори, Црне Горе и њене свијетле прошлости, не дозвољава ми да и даље останем на положају Команданта свих Четничких јединица Црне Горе и Херцеговине јер не желим да, и у најмањој мери, будем учесник у ма какве радње које би ишле на уштрб и наносиле на част истинске Црне Горе, њеног нападеног народа и моју личну.

Никшић, 22 маја 1942 године.

Команда народне војске
Црне Горе и Херцеговине
Главни штаб
Број 786
23 маја 1942 год.
Страшевина

Бошко С. Аграм, Командант
четника за Црну Гору и Херцеговину
Б. С. Аграм. с. р.

У вези наредбе Бр. 64 од 4 јуна тек. год. у акта.

Командант, пуковник
Б. Ј. Станишић, с. р.

Овај четник од 1916 г. можда има право кад тврди да је италијански војник племенит — али само према своме слуги Аграму Бошку и осгалим Дражиним официрима. А „племенитост” итал. војника према народу Црне Горе испољила се у хиљадама убијених невиних људи, десетинама хиљада интернираних, у попаљеним и опустошеним селима, што је Б. Аграм знао врло добро — као и остали команданти ДМ — јер је он лично предводио Италијане приликом њихових „растреламената” и такмичио се са окупаторским војницима у уништавању народа. Интензивније убијање тражи и командант Зетског Одрета, пуковник Мих. Мугоша, који у свом писму Пов. бр. 256 од 7 авг. 1942 критикује рад четничког војног суда због „блакости”. Тај суд који је многе родољубе осудио на смрт, (по речима самог М. Мугоше у писму Б. Станишићу од 20. VI. 1942 четнички суд под претседништвом Др. Вујића „од прошлог четвртка до данас у петак свршио је са 28 окривљених, извршио 14 смртних пресуда и пуно интернирања”) пустио је неке којима се баш ништа није могло пронаћи за што би били осуђени. Мугоша каже — ако нема оптужбе, да ће је он послати. Он захтева да се тај суд смени и постави нови који ће „да ревидира све оне предмете где је суд вршио ослобођење”. То „ревидирање” значи осуђивати на смрт.

А због чега су људи осуђивани? Из записника четничког „суда” видимо да је највећи број жртава осуђен на велике казне због учествовања у НО борби. Тај суд четника ДМ осуђивао је борце НОВ зато што су спречавали окупаторе да жаре и пале по нашој земљи, да убијају жене и децу. У оригиналном записнику о „вијећању Народног војног суда у Подгорици, сачињеном 21 окт. 1942 по кривици Јанка Челебића и осталих”, у образложењу кривице („криви су”) једног од 20 оптужених каже се дословно:

6) „Поповић Крсто што је био члан Комунистичко-партизанске организације; убио је два Италијана у Куновом Присоју; учествовао је у нападу на „Огорело Ждријело” са циљем да се одузме Цетиње од италијана; убио је три италијанска војника у Марковом Долу; убио је једног италијана на Букову”.

Због те „кривице” „гласали су три члана суда за казну интернације, а два за смртну казну. Стога му суд досуђује поред интернације још и казну од двадесет година робије”.

А осуђене на 20 година робије Италијани су редовито убијали.

Пребацивање четничких официра претпостављенима да су благи, било је неосновано, јер су Блажо Ђукановић и Бајо Станишић наређивали немилојсрдну борбу против „комуниста” — како су они називали цели народ који је мрзео окупаторе, само су давали инструкције да се терор врши заједно са окупаторима.

ДОКУМЕНАТ
бр. 44

Команда народне војске
Црне Горе и Херцеговине
Главни штаб
Број 1417
16-VII-1942 год.
Страшевина

У циљу боље организације службе безбједности, бржег и успешнијег свршавања службених и јавних послова и одржавања коректних односа између Националних и окупаторских власти, а сходно постигнутом споразуму,

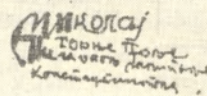
НАРЕЂУЈЕМ:

да се по градовима, варошима и варошницама не врше никаква хапшења од стране Националних власти без претходног споразума са надлежном Командом карабинијера.

Командант, пуковник:
Б. Станишић, с. р.

Достављено:

К-ту Националне команде, Никшић,
К-ту Националне команде, Данилов Град,
В-ном Референту, Подгорица,
П-ку Народног суда: Никшић, Данилов Град и Подгорица.

Тај четничко-окупаторски терор био је страховит. Стотине невиних људи је стрељано, хиљадама је затворено у тамнице националног одбора, а десетине хиљада предато је окупаторима да их они интернирају. У четничке затворе затваране су читаве породице са ситном децом. Против тога је приговорио чак и крвник Јаков И. Јововић, који извештава Баја Станишића у писму Бр. 8. од 30/V 1942: „У затвору се налази 489 лица најразноврснијих годишта. Тај конгломерат оволиког људства у којему има велики број ситне па и најситније деце, старца и старица одаје тако биједну слику да не може никако служити на част нашем националном покрету”. На то Б. Станишић дописује: „Није опоротно мешати се у надлежности грађанске власти”. О том терору и о расположењу у народу био је присиљен да пише Бају Станишићу и познати издајник поп Радојица Перишић, који у писму од 25/VII-42 каже:

**ДОКУМЕНАТ
бр. 45**

„До сада је суд позвао око 40 људи а у изгледу је да их позове још много и много. Ово све чини да се сваки Голијанин осјећа несигурним да може бити позват од суда и да трпи те тешкоће, а можда и да изгуби главу, а иако није ништа крив, иако његово племе зна да је исправан. Услед овога има много људи који се скривају и неодазивају суду, од досада позватих а такође мисле да учине и многи други, ако буду позвати. Због оваквог узнемирења обична је ствар да многи Голијани данас занемарују свој сиромашни дом и своје послове, уклањајући се у шуме и пећине и дневно и ноћно...

Братски те поздравља

поп Перишић”.

На то му одговара Бајо Станишић:

**ДОКУМЕНАТ
бр. 46**

Команда Народне војске
Црне Горе и Херцеговине
Главни штаб
Број службено
10 августа 1942 год.

Драги Попе.

Примио сам драго ми Твоје писмо од 5 овог месеца, Бр. сл., па хитам, ево, да Ти одмах одговорим.

Твоја запажања по свим питањима у Твом писму слажу се, у главним линијама, са мојим погледима сасвим. Питање осетљивости Голијана према раду Народнoг војног суда у Никшићу — и чуди ме и, чини ми се, нема довољно места ни оправдања. Ово тим више, што, специјално на тај Суд, постоји највише повике због његовог благог поступања према кривцима и оптуженицима ради комунистичке акције. И Теби, и мени и свим исправним Голијанима стало је, држим, највише до тога да се ауторитет Суда одржи на потребној, достојној висини. Нема — сматрам — потребе и разлога никаквом узнемиравању браће Голијана због тога, што ће Суд позивати кривце, оптужене и сведоке! Наводим Ти као чињеницу, да у мојим Бјелопавлићима, месту избијања нашег Покрета, налазе се 610 лица у затвору Нар. војног суда: окривљених, оптужених и под ислеђењем, па се свет због тога не буни; напротив, оптужује нове — чисти!

Умируј и образлагавај потребу судског рада и дижи углед Суда са својом околином колико више можете. Уосталом, својом наредбом бр. 83 за 8-VIII т. г., Дел. бр. 1670, обуставио сам право ислеђивања преко иследника и ослобођавања оних затвореника, за које не постоји оптужбе и то по процедури, назначеној у поменутој наредби, коју Ти достављам ради оријентације и прилагођења исте тамошњих прилика истој. Ово стога, што се Централни (један) суд за Ц. Гору налази у формирању (ради на томе генерал г. Букановић ових дана).

За наш састанак настојаћу, да се оствари у Бањанима, о чему ћу Ти благовремено јавити.

О формирању четничке чете под командом Голиј. батаљона не могу изаћи у сусрет, јер би то био изузетак, немогућа команда 3 четничког батаљона у Брезовику и др. разлози.

ДОКУМЕНАТ
бр. 47

Националној команди,

Страшевина

Као репресалија због атентата извршеног јуче над италијанским официрима, наређено је стријељање 20 комуниста од којих седамнаест, који се налазе у националистичком затвору.

Моли се, да се 17 заробљеника, о којима је горе ријеч предају у 11.30 ч. Команди краљ. карабињера.

Команда народне војске
Црне Горе и Херцеговине

Главни штаб

Број 1158

27 јуна 1942 год.

Страшевина

По запов. Начелник штаба
(мајор Марио Торсиело, с. р.)

Народном Војном суду,
Никшић

У вези предњег наређења предајте на расположење Команди Краљевских Карабињера у Никшићу 15 најопаснијих комуниста, а који се налазе у Вашем затвору.

П. з. команданта
генералштабни кап. I кл.
Влад. Ђукић, с. р.

VOJNA KOMANDA MJESTA NIKSIC

Br. 907

27 juna 1942 god. XX

PREDMET: atentat protiv italijskih oficira

NACIONALNOJ KOMANDI

STRASEVINA

Као репресалија због атентата извршеног јуче над италијанским официрима, наређено је стријељање двадесет комуниста, од којих седамнаест, који се налазе у националистичком затвору.

Моли се, да се седамнаест заробљеника, о којима је горе ријеч, предају у 11,30 часова Команди Краљевских Карабињера.

27/6

По заповијести
НАЧЕЛНИК ШТАБА
(Мајор Марио Торсијело)

1158
27 јуна 1942
Страшевина

НАРОДНОМ ВОЈНОМ СУДУ, НИКШИЋ. - У вези предњег наређења предајте на расположење Команди Краљевских карабињера у Никшићу 15 најопаснијих комуниста који се налазе у Вашем затвору.

П.З. КОМАНДАНТА
генералштабни капетан I кл.
Влад. Ђукић

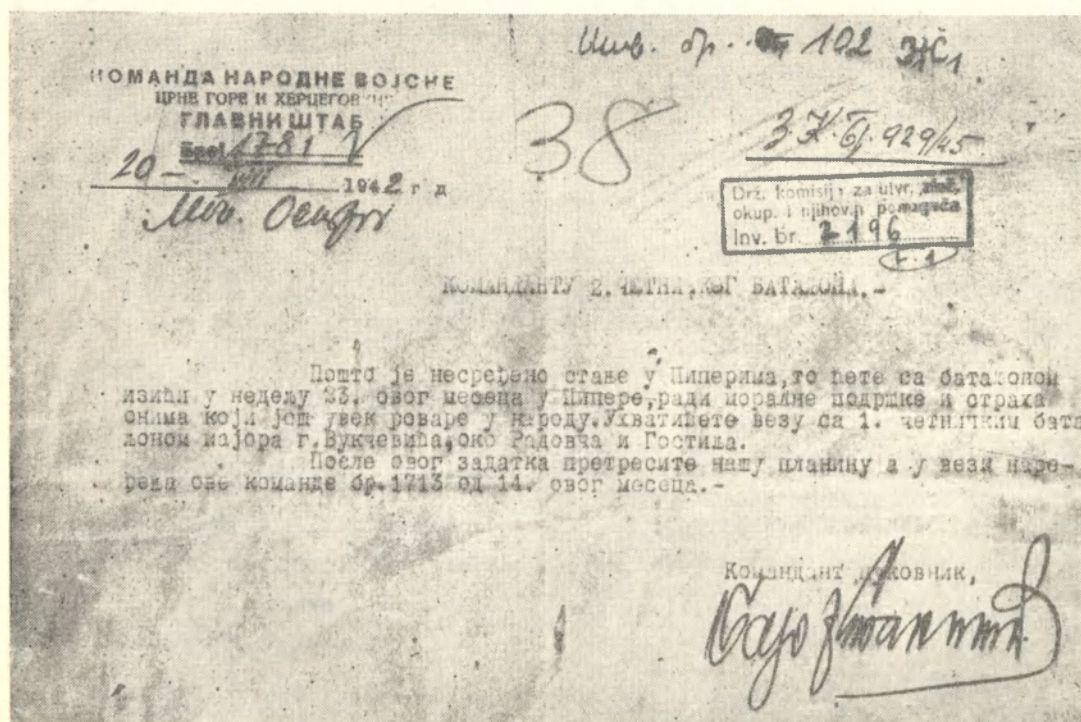
Али је четничким командантима све то било мало. Требало је уништити што више живе народне снаге, јер ће ти изроди тако доказати своју лојалност према окупаторима. Тако на пр. Бајо Станишић пише генералу Букановићу.

„... Расправити би требало са гувернером да се нови интернирци више не упућују у албанске логоре већ негде дубоко у Италији, како би било даље од наших граница, одвојени од мешања са досад интернираним лицима, као и да се лица обележена као екстремна и за која није доказано да су починили кривична дела, одвоје не у логоре већ у италијанске затворе у Италији, у циљу јачих репресалија...”

Врховни издајник Дража Михаиловић ни тиме није био задовољан. У писму Бају Станишићу од 20 јануара 1943 он сматра све то слабом „керенштином”. (види докуменат бр. 87).

А кад се народ због свега тога још одлучније дизао у борбу, издавана су нова наређења чији је смисао био да се у крви гуши „несређено стање”:

ДОКУМЕНАТ
бр. 48

Команда Народне војске
Црне Горе и Херцеговине
Главни штаб
Број 1781
20-VIII-1942 год.
Ман. Острог

Команданту 2. четничког батаљона

Пошто је несређено стање у Пиперима, то ћете са батаљоном изићи у недељу 23. овог месеца у Пипере, ради моралне подршке и страха онима који још увек роваре у народу. Ухватићете везу са 1. четничким батаљоном мајора г. Вукчевића, око Радовча и Гостиља.

После овог задатка претресите нашу планину а у вези наређења ове команде бр. 1713 од 14. овог месеца.

Командант пуковник,
Бајо Станишић, с. р.

С тиме су се Блажо Ђукановић и његова национална команда потпуно сагласили и још наредили поопштрење мера „у погледу санирања прилика“.

ДОКУМЕНАТ
бр. 49

3.7.81 929/65

КОМАНДА
етског летачког одреда
Бр. 3007
24 децембра 1942 г.
Мая. Острог.

Ред. број за унут. циљ
скуп. и пренош. команди
Inv. Br. 2197

КОМАНДАНТ

Главна национална команда актом својим Бр. 379 од 29 новембра 1942. године доставила је следеће:

4. - Примљен је извештај те команде Бр. 2920 од 25 овог месеца. Акцију коју је командант одобрио потпуно одобравам. Нарочито је она од највећег значаја у погледу санирања прилика у Пиперима. Ради овога Командант не настати да се овога пута акција у Пиперима у потпуности оконча. Све што је сумњиво разоружати, па на се и борби прибегло. Бити категоричан, без компромиса и неуспех. Од овога зависи наш даљи успех.

Од капетана г. Ђуришића добио сам такође извештај. На његовом терему стаје је добро. Прве потере на новом снегу уродиле су плодом. До сада је уништено 24 опасна комуниста, док их је око 15 на два места опкољено и држе их опседнуте већ три дана. Витлају их као гладне звори са једног краја на други. Господин Ђуришић у извештају даје наводи, да је добио податке да ће да беже на територију среза Никлићког, те да би их требало отуда потерати.

У вези са овим последним подацима командант не настати да се сви пребачени комунисти најенергичније протерају и хватају, док траје погодно снежно време за танку акцију.

У вези тражења муниције од стране те команде, командант армије у Подгорици са Бр. 11526 од 27 овог месеца, наредио је команданту места у Подгорици и команданту дивизије "Зара" у Никшићу да издаду траженоу муницију. С тога не командант наредити потчињеним командантима батаљона, да се, с позивом на горње наређење, обрате одговарајућим командантима за снабдевање муниције.

Предје се доставља на знање и управљање.

ДОСТАВЉАМО:

Свима командантима четничких батаљона и
Командиру Штапске чете.

КОМАНДАНТ - Д. Ј. Јовановић

Команда
Зетског летећег одреда
Бр. 3007
24 децембра 1942 г.
Ман. Острог

Команданту — — — — —

Главна национална команда актом својим бр. 397 од 29 новембра 1942 године доставила је следеће:

„Примљен је извештај те команде бр. 2920 од 25 овог месеца.

Акцију коју је командант одобрио потпуно одобравам. Нарочито је она од највећег значаја у погледу санирања прилика у Пиперима. Ради овога Командант ће настати да се овога пута акција у Пиперима у потпуности оконча. Све што је сумњиво разоружати, па ма се и борби прибегло. Бити категоричан, безкомпромисан и неумољив. Од овога зависи наш даљи успех.

Од капетана г. Ђуришића добио сам такође извештај. На његовом терену стање је добро. Прве потере по новом снегу уродиле су плодом. До сада је уништено 24 опасна комуниста, док их је око 15 на два места опкољено и држе их опседнуте већ три дана. Витлају их као гладне звери са једног краја на други. Господин Ђуришић у извештају даље наводи, да је добио податке да ће да беже на територију среза Никшићског, те да би их требало отуда потерати.

У вези са овим последњим подацима командант ће настати да се сви пребачени комунисти најенергичније протерају и хватају, док траје повољно снежно време за такву акцију.

У вези тражења муниције од стране те команде, командант армије у Подгорици са Бр. 11526 од 27 овог месеца, наредио је команданту места у Подгорици и команданту дивизије „Ферара” у Никшићу да издаду тражену муницију. С тога ће командант наредити потчињеним командантима батаљона, да се, с позивом на горње наређење, обрате одговарајућим командантима за снабдевање муниције”.

Предње се доставља на знање и управљање.

Достављено:
Свима командантима четничких батаљона и Командиру Штабске чете

Командант пуковник,
Баја Станишић, с. р.

Печат:

Команда Зетског летећег одреда

А у „Гласу Црногорца”, бр. 58, у чланку „Узалудне жеље рушилаца”, Блажо Ђукановић пише о томе: „чује се њихова (партизана) пријетња. А симпатизери ћуле уши и помаљају своје рогове као пуж из коружбе, али из ње не могу да се извуку, јер их сусријеће на сваком кораку мушка снага националне Црне Горе, која их вреба као мачка миша. Њихови рогови понекад прилично испузе, али се при првом потресу поново завуку у своју коружбу и тако чекају моменат да им њихови пријатељи помогну да се из свога лежишта извуку, које им сваког дана постаје све тјесније”.

Народу је заиста било тесно и тешко под терором ових изрода.

„КОМАНДАНТ ПУКОВНИК” — ДЕНУНЦИЈАНТ

Колико су ниско пали ови Дражини опуномоћеници, четнички команданти, сведочи следећи докуменат, потписан руком Баја Станишића, у коме он команданту дивизије „Ферара” тужи једног човека као „комунисту” и тражи „да буде прогоњен од органа те команде”.

ДОКУМЕНАТ
бр. 50

Команда народне војске
Црне Горе и Херцеговине
Главни штаб
Број 2814
11 новембра 1942 г.
Ман. Острог

Команданту дивизије „Ферара” — Никшић

Приликом мога боравка у Никшићу, данас око 17 часова пришла ми је испред канцеларије цивилног комесаријата једна група Жупљана на челу са г. Милошем Бојовићем, са захтевом да и даље на положају претседника Жупске општине остане досадашњи претседник Јаредић. Категорички сам овај захтев одбио са отвореним објашњењем, да је Јаредић неваљалац који користећи се положајем помаже комунисте. Рекао сам да желим да му то и у очи кажем и у том моменту са малог удаљења јавио се дотични Јаредић са речима да не говорим истину, и наставио је са непристојним довикивањем на моју адресу, што је дало повода мојим четницима из пратње да га изударају. Да лично нисам интервенисао сигуран сам, да би на том месту био и убијен.

Слободан сам извести ту Команду, да не могу и даље дозволити, да се на мом акциском реону налази на положају претседника општине човек типа Јаредићева, који као улични провокатор и помагач комуниста мислим треба да буде прогоњен и од органа те Команде.

Молим да будем извештен, какве ће консеквенце именовани Јаредић за данашњи иступ повући, пошто је у мом присуству од Краљевских карабињера лишен слободе, јер у случају његове појаве на реону мојих четничких јединица, не носим одговорност за његов живот.

Командант пуковник,
Бајо Станишић, с. р.

Није иикакво чудо што су и његови потчињени онаквим каквим их он описује у писму Баћовићу:

„Сазнао сам да се они баве прљавим пословима најниже врсте, као: утајом четничких оброка, спреме или новчане награде — из користољубља; да се неморално понашају у односу на женски свет. Неки од њих врше насиља, са циљем да изнуде ово или оно у личне сврхе”.

Није чудо што су људи са оваквим моралним квалификацијама упали у највећи злочин — срамну издају свога народа.

ЧЕТНИЦИ ПОПРАВЉАЈУ И ЧУВАЈУ ПУТЕВЕ ЗА ИТАЛИЈАНСКЕ ТЕНКОВЕ

Безбројни су документи који сведоче да су четници ДМ савесно вршили службу („ил сервицио” — како су то Италијани правилно називали) за рачун окупатора. Они су се чак бринули и за оправку путева које су народни борци минирали, да би спречили окупатора да са тенковима и моторизацијом продире у наша села и уништава народ. О томе говори следећи докуменат.

ДОКУМЕНАТ
бр. 51

Команда народне војске
Црне Горе и Херцеговине
Главни штаб
Бр. 1767
21 августа 1942 год.
Ман. Острог

К-ту Никшићског одреда

Италијанска команда места из Никшића са 06/1003 од 19. августа текуће године доставила је следећи акт:

„Умољавате се доставити податке (имена) националиста по занимању путара, ради евентуалног ослобођења од дужности код надлежних батаљона, пошто су у изгледу хитни радови на путевима.

Ради знања извештавате се да би исти имали да се запосле код друштва за путове „Мелоти“ са дневницом лира 35 и $\frac{1}{2}$ кгр. хлеба.

Умољавате се дати предност Избеглицама“.

Предње се доставља с тим да се повратком акта доставе податци за оне који се евентуално налазе код те команде.

Националне команде места Никшић Даниловград и војни референт у Подгорици расписаће предње општинама, и у колико би било оваквих лица прикупити податке од општина и доставити оном штабу што пре.

(М. П.)

Достављено:

К-тима одреда
К-тима Четничких батаљона
К-тима Националних команди места
К-рима Жандармериских чета

Командант пуковник,
Бајо Станишић, с. р.

А кад путеве поправе, онда чегници (по наређењу Италијана) морају и да их чувају од народа.

ДОКУМЕНАТ
бр. 52

(Командо дела дивизионе ди Фантерија „Ферара“)

Националистичкој команди — Ман. Острог

У вези наређења Команде трупа Црне Горе, та команда има да се стара о сигурности, помоћу патрола, читаве дужине пута од Никшића до Данилов Града.

То патролизирање има за циљ осигурање и надзор над колским путем у свако доба дана и ноћи.

Служба осигурања ће се вршити са:
— патролама јачине 4 човјека, који ће саобраћати на одређеним дионицама колског пута;
— сталним водовима јачине 12 људи, који ће вршити стражу код путних објеката (мостова, потпорних зидова, прекида пута чија је оправка у току).

Функционисање ове службе има отпочети на дан 1 септембра т. г.

По наређењу
П.пуковник Начелник штаба
(Марио Торсијело)
М. Торсијело, с. р.

Dez. kom. za ulov. zloč.
okup. i pripad. u magaca
inv. br. 2200
L. 1

COMANDO DELLA DIVISIONE DI FANTERIA "FERARA", (23*)
UFFICIO Načelnika Staba
SEZIONE Operazioni e Servizi

NO: 1/832 di prot. V.P. 52, li 21 avgusta 1942 -A XX
Risposta al: N. del

OGGETTO: Patroliranje na kolskom putu Nikšić-Danilovgrad.
Carte annesse N.

Al NACIONALISTIČKOJ KOMANDI
MAN. OSTRUG

U vezi naredjenja Komande Trupa Crne Gore, ta komanda ima da se stara o sigurnosti, pomoću patrola, čitave dužine puta od Nikšića do Danilovog Grada.

To patroliranje ima za cilj osiguranje i nadzor nad kolskim putem u svako doba dana i noći.

Služba osiguranja će se vršiti sa:

- patrolama jačine 4 čovjeka, koji će saobraćati na određenim dionicama kolskog puta;
- stalnim vočovima jačine 12 ljudi, koji će vršiti stražu kod putnih objekata (mostova, potpornih zidova, prekida puta čija je opravka u toku).

Funkcionisanje ove službe ima otpočeti na dan 1 septembra t.g.

Po naredjenju
P. PUKOVNIK NAČELNIK STABA
(Mario Torsijelo)
Mario Torsijelo

Trattare per ogni lettera, un solo argomento e indicare nella risposta il protocollo e l'Ufficio cui si risponde.

Команда народне војске
Црне Горе и Херцеговине
Главни штаб
Број 1813
23-VIII-1942 год.
Ман. Острог

Црногорском Националном покрету главна команда. — С молбом на знање и вјештачност. У комбинацију би могао ући за осигурање пута једино батаљон народне војске или специјална полиција пошто жандармерија и четници имају своје специјалне задатке.

Ушв. др. 102

3. К. Б. 929/45

КОМАНДА НАРОДНЕ ВОЈСКЕ
ЦРНЕ ГОРЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ
ГЛАВНИ ШТАБ
Бр. 1813
1942 год.
Манастир Острог

Молим ово сматрати врло хитним.

Молим ово сматрати врло хитним.

144

ГЛАВНА НАЦИОНАЛНА КОМАНДА
Бр. 144
8 септембра 1942 год.
Ц е т и њ а

КОМАНДАНТУ ЗЕТСКОГ ЛЕТЕЛЕТ ОДРЕДА
МАН. ОСТРОГ

У споразуму са командантом дивизије "Ферара" наставља да се да организујете и Ви као што је урађено код дивизије "Венеција" да се организује полиција која ће да патролира путевима, а која ће имати никакве везе нити са четницима нити са хандармеријом, а да се успостави и специјални кредит од стране команде дивизије за сдржавање и плаћање исте.

По заповијести команданта помоћник мајор

КОМАНДА НАРОДНЕ ВОЈСКЕ
ЦРНЕ ГОРЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ
ГЛАВНИ ШТАБ
Бр. 2086
1942 г. д.
Манастир Острог.

Да капетан Г. Лукић са овим актом лично пође у дивизију и реши ово питање.

Командант пуковник

Ако би се одобрило да ово осигурање врше батаљони народне војске, онда би било неопходно обезбедити исхрану људства које би вршило осигурање, као и повчане награде за онолико дана колико би сваки појединац био на дужности.

Молим ово сматрати врло хитним.

Командант пуковник,
Бајо Станишић, с. р.

Главна национална команда
Бр. 144
8 септембра 1942 године
Цетиње

Команданту Зетског летећег одреда

Ман. Острог

У споразуму са командантом дивизије „Ферара“ настојте да организујете и Ви као што је урађено код дивизије „Венеција“ да се организује полиција која ће да потролира путевима, а која неће имати никакве везе нити са четницима нити са жандармеријом, а да се успостави и специјални кредит од стране команде дивизије за одржавање и плаћање исте.

По заповијести команданта
помоћник мајор,
Бл. Гојнић, с. р.

(М. П.)

Команда народне војске
Црне Горе и Херцеговине
Главни штаб
Број 2086
16-IX-1942 године
Манастир Острог

Да капетан г. Ђукић са овим актом лично пође у дивизију и реши ово питање.

Бајо Станишић, с. р.

Четници ДМ организују, дакле, полицију, али она „неће имати никакве везе са четницима“, што значи да ће бити потпуно „легална“, тј. неће ни покушавати да превари народне масе као што то чине „илегалне“ групе четника, него ће и формално бити под командом окупатора, али зато ће не само „легални“ четници, отворене слуге окупатора, већ и они „илегални“ наплаћивати своје издајство у италијанским лирама, конзервама и макаронама.

После свега тога — није чудо што италијански генерали врше реви четничких трупа и упућују Дражином опуномоћенику за Црну Гору, Бају Станишићу, комплименте и похвале, јер је Дражина „Југословенска војска у Отаџбини“ обична банда плаћеника:

ДОКУМЕНАТ
бр. 53

Команда пјешадијске дивизије „Ферара“ (23)
Канцеларија Начелника штаба
1 Секција: Операције и Службе
Бр. 01/1137

Предмет: Похвала.

В. П. 52, 14 октобра 1942/XX

Пуковнику Бају Станишићу
Команданту Националистичког одреда

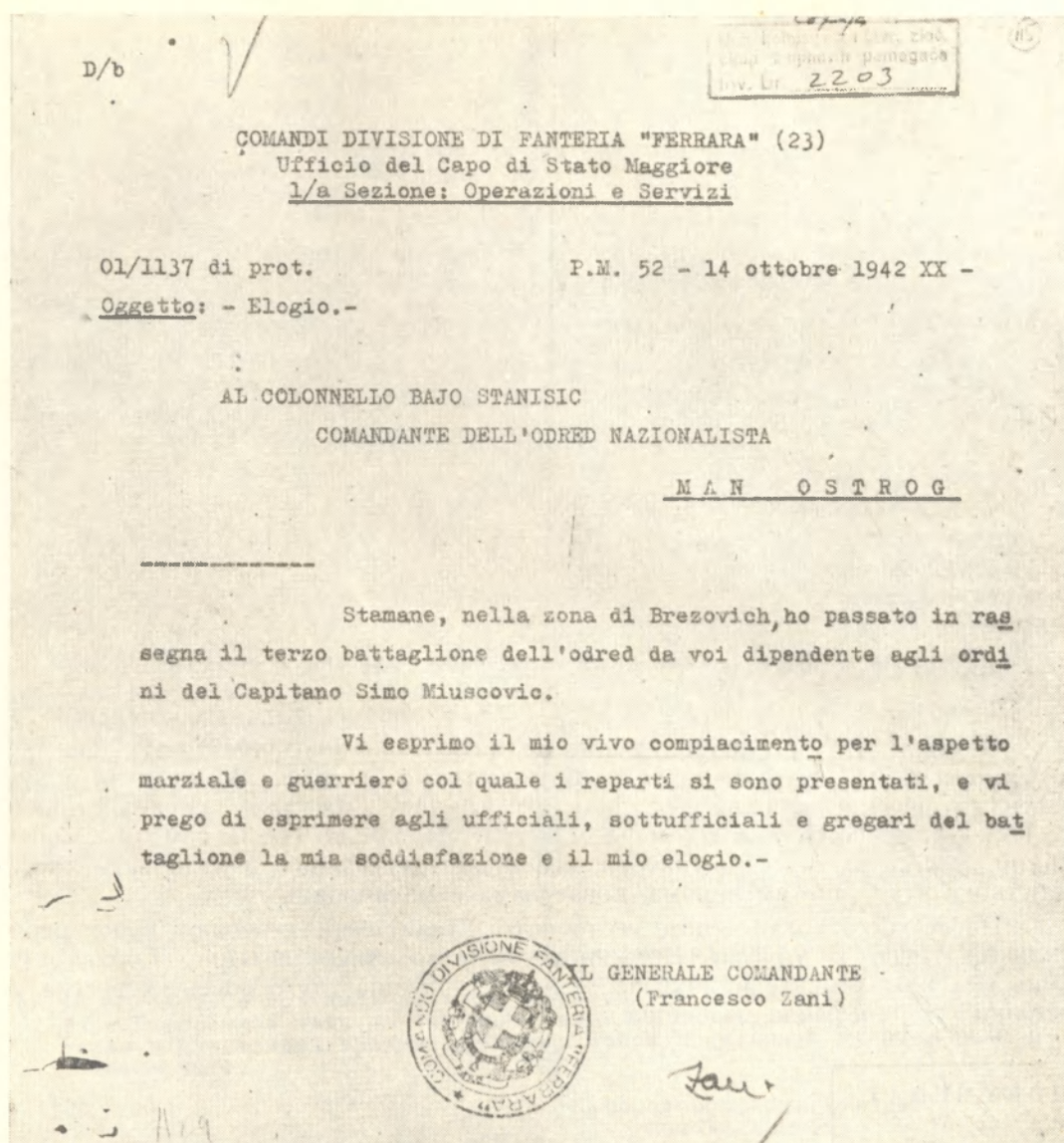
Ман. Острог

Јутрос сам у зони Брезовника, извршио реви трећег батаљона одреда вама подлежног, под командом Капетана Сима Мијушковића.

Изражавам вам моју живу радост за марцијалан и ратнички изглед, под којим су се јединице претставиле, и молим вас да изразите официрима, подофицирима батаљона моје задовољство и моју похвалу.

Печат: Командо дивизиона
фантерија „Ферара“

Централ Командант
(Франческо Цани)
Цани, с. р.

ПЛАЋЕНИЧКА ВОЈСКА ДМ

Ти војници „марцијалног и ратничког изгледа“ који одају почаст убици наших жена и деце, редовито су плаћени окупаторским новцем, по списку, за издају и за помоћ у извршавању злочина у нашој земљи.

ДОКУМЕНАТ

бр. 54

ПРИЗНАНИЦА

На 472.500.— Лира и словима: (четири стотине седамдесет две хиљаде, пет стотина), коју сам суму новаца примио из касе Главног Штаба Зетског Летећег одреда на име плата људства 2. четничког батаљона Зетског Летећег одреда за месец септембар 1942 г.

29-X-1942 год.
Ман. Острог

Примио,
Зарија П. Вуковић, с. р.
благ. 2. четнич. батаљона

Монета:
у готову 472.500.
Примио,
Зарија П. Вуковић, с. р.

Од Зарије П. Вуковића
скуп. / пријавио потписа
бр. 2249

Признаница

На 472.500.— Лира и словима: (четири стотине седамдесет две хиљаде, пет стотина), коју сам суму новаца примио из касе Главног Штаба Зетског Летећег одреда на име плата људства 2. четничког батаљона Зетског Летећег одреда за месец септембар 1942 год.

29-X-1942 год.
Ман. Острог

Примио,
Зарија П. Вуковић
благ. 2. четнич. батаљона

Монета:
у готову 472.500.
Примио,
Зарија П. Вуковић

А један акт интендантуре четничке команде за Црну Гору и Херцеговину говори о великим сумама новца које четници ДМ редовно примају од окупатора за борбу против свога народа. Тај акт открива сву поквареност четника ДМ, њихову моралну отупелост и грамзиву жељу за новцем који је, поред четничке мржње на све што је напредно и истински народно, био један од главних мотива издаје и непојмљивог моралног пада и губљења националног поноса и осећања. Тај акт гласи:

ДОКУМЕНАТ
бр. 55

Министарство одбране
Одделение за војну полицију
Београд, 14. 10. 1942. год.

Др. Комисија за исплату
окуп. и припад. баталјона
Лив. бр. 2384

ГЛАВНОМ НАЦИОНАЛИСТИЧКОМ ОДБОРУ

ЧЕТИНИЦИ

По указаној потреби упутно сам команданту дивизије "Берара" акт бр. 202 од 14. октобра 1942. године, следеће садржине:

Молим команданта за наређење да се исплати следећим баталјонима дневница-награда од по 15 лира дневно за време операција, јер до сада ови баталјони нису примали ништа, а за 20 дана по 15 лира дневно припада доле означеним баталјонима следећа сума новца:

Кочанском баталјону.....	79.050 лира
II. Гребешком баталјону.....	28.950 лира
Дукљанском баталјону.....	56.550 лира
Рудинско-Гребанском баталјону.....	36.550 лира
Муровском баталјону.....	75.900 лира
Свега за 20 дана.....	327.000 лира

Како је Е. Екселенција Губернер одобрио да се исплата изврши у две рате по 20 дана, то би за ове баталјоне требало исплатити 654.000 лира. Ови баталјони водили су борбу са комунистима на пољима: Уздомир, Кочане, Заврх, Зла гора, Риђане, Брованан, Куоде, Црно јело, Горне Неме, Пресјека, Дуга, Стози, Голија, Букотине, Гомије, Јаворан, Жива, Брезна, Бајово Поље, Нова, Волујак, Мупа, Криво, Мораково, Чавини, и Војник.

Војници ових баталјона стално траже исплату, обећана награде по 15 лира дневно, а њихове старешине које су их водиле у борбу против комуниста немају могућности ни да им дају позитиван одговор, а камо ли исплату. Када би се ова исплата извршила овим баталјонима, у околини Никшићској, у великој мери осетило би се код војника задовољство, јер би се осведочили да им се обећана награда исплаћује, а тако исто повећала би се сигурност за даље одржавање безбедности у својим регионима.

Исплату би терориста извршили још и из разлога да отплату приговори са стране разних провокаatora, да су војници преварени и да им се неће исплатити обећана награда. Општи интереси за одржавање реда и мира захтевају да се исплата у износу 654.000 лира исплати за горе поменуте националистичке баталјоне, јер им награда у опште није издавана, а стварносу водили борбу против комуниста.

О предлажем извештаваком команданта и молим да се предлаже исплата изврши, јер је то општи интерес. // Исто тако упутно сам команданту дивизије "Берара" акт бр. 204 од 23. октобра тек. год. следеће садржине:

За баталјоне Никшићског одреда извршена је исплата награде по 15 лира дневно за 40 дана (у две рате по 20 дана) то јест само за оне баталјоне који су подијелили спискове до 17. маја тек. године.

Како су националистички баталјони водили борбу са комунистима после 17. маја а воде је и сада у колико се када и где покажу комунисти да је неопходна потреба да се овим националистичким баталјонима изврши исплата награде по 15 лира дневно за време од 17. маја до 7. јуна тек. год. т. ј. дана када су сформисане четничке јединице за протјеривање комуниста.

Исплата још неисплаћених награда за националистичке баталјоне за време од 7. јуна до 7. јула т. ј. износила би 2.048.640 лира коју би суму исплата требало исплатити на каси дивизије "Берара" у Никшићу по поднетим списковима од стране команданата националистичких баталјона.

Интереси одржавање реда и мира на територији среза Никшићског неизменно захтевају да се ова исплата националистичким баталјонима изврши. Самом исплатом националистичким баталјонима створиће би се код националистичког већег воља и наклоност за одржавање реда и мира за чиме ће се терориста куде се комунисти придују те ону исплату на сваки начин требало извршити.

поред на Цетињу, да се нареди исплата напред наведена сума новца јер команданти батаљона, командири рота, на чела војних јединица који су водили борбу против комуниста, стално упуштају за исплату обављене награде од по 15 динара дневно за све време операција.

Сваки војник зна колико је дана провео у борби, и се правом тражи обављену награду, а савршене дисциплине и храбрости не могу по овоме питању ништа учинити, јер немају финансијске могућности, већ се обраћају Команди окупаторске власти која је напред напреду награду обављала и већ исплатила. Неопходно је потреба да се овај изостатак награде исплати, јер су остали неисплаћени били они војници који су гонили комунисте преко најтежег терена у Цани, Водујку, Вучеру и пребегли их преко дрине у Босну, да се пуним правом захтевају од националистичких старешина ову исплату.

Исто тако и грађанство потражило је исплату станова за време док се је националистичка војска налазила на становању у Никшићу, јер су војници становали били код најсиромашнијих појединаца, те у предлог предлажу потражиће сума од 37.320 динара за исплату станова у Никшићу.

За смирење политичких прилика у Никшићској околини, ова исплата била би од неоцењиве важности, јер разни провокатори и еминентни комунисти стално наглашавају како се националистима неће извршити ова исплата, јер су преварени и од стране италијанске команде и од стране националистичких старешина, што код простог војника-војника изазива озлобљеност, гунђање и претрчавање, која могу бити од штете и изгубити од користи.

У своме предмету изнете су чињенице и разлози на основи којих се заснива право на потрживање ове суме новца, на молбу сва старешина да се снаједно заузму око предлога за одобрење ове исплате.

НАСТАВНИК МАТР.
Илија М. Јанковић

10. марта 1943 г.
Мил. Овчар

ГЛАВНОЈ НАЦИОНАЛНОЈ КОМАНДИ. - Доставља се пред-
ве, да ако је ипак могуће, издејствује се код Гувернерства исплата пред-
ве суме новаца националним батаљонима за време борбе против комуниста.

ГЛАВНА НАЦИОНАЛНА КОМАНДА
Број 159
Цетиње, 10. марта 1943

ЗАСТУПА КОМАНДАНТА,
ПОТПУКОВНИК,
Мод. Ј. Јанковић

Команданту Женској митиншкој роте. -
Враћа се предлог да се обнови као и објекте Комунис-
ма.

Команданту, Београд,
Мил. Овчар

318
Лан. Траг

Команда народне ослободилачке војске
Црне Горе и Херцеговине
Интендантура
Број 297
7-XI-1942 год.

Главном Националном одбору

Цетиње

По указаној потреби упутио сам команданту дивизије „Ферара” акт бр. 202 од 14 октобра 1942 године, следеће садржине:

Молим команданта за наређење да се исплати следећим батаљонима дневница-награда од по 15 лира дневно за време операција, јер до сада ови батаљони нису примили ништа, а за 20 дана по 15 лира дневно припада доле означеним батаљонима следећа сума новаца:

Кочанском батаљону	— — — — —	79.050.— лира
Н. Требјешком батаљону	— — — — —	28.950.— лира
Луковском батаљону	— — — — —	56.550.— лира
Рудинско-трепачком батаљону	— — — — —	86.550.— лира
Жупском батаљону	— — — — —	75.900.— лира

Свега за 20 дана — — — — 327.000.— лира

Како је његова Екселенција Гувернер одобрио да се исплата изврши у двије рата по 20 дана, то би за ове батаљоне требало исплатити 654.000.— лира.

Ови батаљони водили су борбу са комунистима, на положајима: Уздомир, Кочане, Заврх, Зла гора, Риђане, Брођанац, Кусиде, Трубјела, Горње поље, Пресјека, Дуга, Стози, Голија, Вукотине Голије, Јаворак, Жива, Брезна, Бајово Поље, Пова, Волујак, Жупа, Крново, Моракова, Шавник и Војник.

Војници ових батаљона стално траже исплату, обећане награде по 15 лира дневно, а њихове старешине које су их водили у борбу противу комуниста немају могућности ни да им дају позитиван одговор, а камо ли исплату.

Када би се ова исплата извршила овим батаљонима, у околини Никшињској, у великој мери осетило би се код војника задовољство, јер би се осведочили да им се обећана награда исплаћује, а тако исто повећала би се сигурност за даље одржавање безбедности у својим реонима.

Исплату би требало извршити још и из разлога да отпадну приговори са стране разних провокатора, да су војници преварени и да им се неће исплатити обећана награда.

Општи интереси за одржавање реда и мира захтевају да се исплата у износу 654.000 лира исплати за горе поменуте националистичке батаљоне, јер им награда у опште није издавана, а стварно су водили борбу противу комуниста.

О предњем извештавам команданта и молим да се предња исплата изврши, јер је то општи интерес”.

Исто тако упутио сам Команданту дивизије „Ферара” акт Бр. 294 од 28 октобра тек. год. следеће садржине:

„За батаљоне Никшињског одреда извршена је исплата награде по 15 лира дневно за 40 дана (у двије рата по 20 дана) то јест само за оне батаљоне који су поднијели спискове до 17 маја тек. године.

Како су националистички батаљони водили борбу са комунистима после 17 маја а воде је и сада у колико се када и где покажу комунисти те је неопходна потреба да се свима националистичким батаљонима изврши исплата награде по 15 лира дневно за време од 17 маја до 7 јуна тек. год. т. ј. дана када су образоване четничке јединице за протјеривање комуниста.

Исплата још неисплаћених награда за националистичке батаљоне за време од 7 априла па до 7 јуна т. г. износила би 2.049.645 лира коју би суму новаца требало исплатити на каси дивизије „Ферара” у Никшићу по поднетим списковима од стране команданата националистичких батаљона.

Интереси одржавања реда и мира на територији среза Никшињског неминовно захтевају да се ова исплата националистичким батаљонима изврши.

Самом исплатом националистичким батаљонима створила би се код националиста много већа воља и наклоност за одржавање реда и мира за чишћење терена куда се комунисти крију те би ову исплату на сваки начин требало извршити”.

О предњем извештавам Главни национални одбор и команданта народне војске, с молбом радчи знања.

Мишљења сам да би и Главни национални одбор на Цетињу и Командант народне војске са своје стране требали учинити потребан предлог Гувернерству да се националистичким батаљонима исплати награда по 15 лира дневно за време од 7 априла до 7 јуна т. г. т. ј. дана када се прешло на четничку организацију.

11/XI *Инт*

Главна Национална команда
Пов. Број 130
Цетиње, 18-XII-1942

Начелник мајор
Милан М. Црногорац, с. р.

Начелнику интендантуре Зетског Летећег одреда, Никшић. — Пошто је истоветно питање покренуто и од стране Команданта Зетског Летећег одреда и потребно предузето код Гувернерства, с молбом на надлежност.

Печат: Главна Национална команда
Цетиње

По зап. команданта
Начелник мајор
Јанко Р. Пајовић, с. р.

Команда Народне ослободилачке војске
Црне Горе и Херцеговине
Интендантура
Број 346
30 децембра 1942 год.

Команданту Главне Националне команде Цетиње. — По предлогу бр. 282 од 14 октобра тек. год. одобрена је сума од 654.000 лира, за исплату националистичких батаљона до 7 јуна тек. год.

Молим за хитно дејство код Гувернера да се тражена сума одобри јер команданти батаљона, командири чета и војници стално ургирају за исплату обећане награде по 15 лира дневно за време борбе.

Исплата ове суме командантима националних батаљона који су водили борбу, била би од несумњиве важности за смирење политичких прилика у Никшићској околини.

По заповести команданта
Начелник Мајор
Милан М. Црногорац, с. р.

5/1 *ађ.*

Главна Национална команда
Број 10
Цетиње, 17 јануара 1943

Команданту Зетског Летећег одреда.

У вези акта бр. 27 од данас ове команде на знање.

Командант, Ђенерал,
Блаж. М. Ђукановић, с. р.

Команда Народне војске
Црне Горе и Херцеговине
Главни штаб
Број 220
23 јануара 1943 год.
Ман. Острог

Начелнику Интендантуре овога одреда — У вези акта број 219 од данас.

Заступа Команданта
Помоћник Мајор
Бошко С. Павић, с. р.

Команда Народне ослободилачке војске
Црне Горе и Херцеговине
Интендантура
Број 15
2-II-1943 год.

Команданту народне војске Црне Горе и Херцеговине. — У акту тога штаба Бр. 219 од 3 јануара 1943 године стоји:

„Свота од 2,049.645 лира накнадно тражена Дивизија Ферара није била није била није била исплаћена пошто је пуковник г. Станишић изјавио да неће бити тражене друге своте осим 2,300.000 лира који је новац ових дана одобрен те се има исплатити припадницима полиције дотичне зоне”.

Како потраживања награда од 2,049.645 лира за време борбе од 7 априла до 7 јуна 1942 год. нема никакве везе са сумом од 2,300.000 лира која је тражена од стране пуковника г. Станишића за исплату полиције то поново молим команданта да се учини предлог Гувернеству ради исплате обећане награде по 15 лира дневно за време борбе са комунистима г. ј. до 7 јуна 1942 г. кога се је дана прешло на четничку организацију.

Пуковник г. Станишић можда је изјавио да нема више пограживати друге своте од 2,300.000 лира за исплату жандармерије за одржавање реда у народу, али смело тврдим да пуковник г. Станишић никада није изјавио да неће потраживати обећане награде за време борбе од 7 априла до 7 јуна 1942 године која сума износи 2,049.645 лира јер ово стално потражују Команданти батаљона и командири чета, за време које су водили борбу са комунистима по најтежем терену.

Молим за хитно решење.

Начелник мајор
Милан М. Црногорац, с. р.

Команда Народне војске
Црне Горе и Херцеговине
Главни штаб
Број 336
18 фебруара 1943 год.
Ман. Острог

НАЧЕЛНИКУ ИНТЕНДАНТУРА ОВОГА ШТАБА. — Пошто Италијанска команда одбија да изврши исплату суме која се потражује, то ми у виду прегледа доставите извештај на име чега се тачно овај износ од 2,049.654 лира тражи, а за награде националним батаљонима тачно означите од када до када се награда тражи и за које бројно стање, како би се ово могло документовати и са акциским релацијама односних батаљона са којима овај штаб располаже. —

Командант пуковник,
Бајо Ј. Станишић, с. р.

Команда Народне ослободилачке војске
Црне Горе и Херцеговине
Интендантура
Број 44
8-III-1943 год.

Команданту Народне војске Црне Горе и Херцеговине

На основи предњег наређења доставља се преглед из кога се види колико треба да се исплати из Италијанске благајне националистима који су водили борбу противу комуниста, а којима је обећана награда по 15 лира дневно, коме батаљону, за које време, за колико дана, за које бројно стање и укупна сума за исплату, за време до 7 јуна 1942 године.

Ред. број	Коме да се исплати	од када до када	колико дана	колико војника	дневно лира	свега лира	Укупно лира
1.	Никшићском одреду	17—27	10	2.331	15	348.765	638.685
2.	Никшићском одреду	27—7	10	1.942	15	289.920	
3.	Пјешивачком батаљону	17—27	10	429	15	64.350	128.700
4.	Пјешивачком батаљону	27—7	10	429	15	64.350	
5.	Доњо Морачком батаљону	17—27	10	414	15	62.100	124.200
6.	Доњо Морачком батаљону	27—7	10	414	15	62.100	
7.	Четнички одред Никшић	17—27	10	422	15	63.600	105.150
8.	Четнички одред Никшић	27—7	10	277	15	41.550	
9.	Интендантура Ауто чета	17—27	10	141	15	19.680	34.410
10.	Интендантура Ауто чета	27—7	10	98	15	14.550	
11.	Пивски батаљон	1—20	20	775	15	232.500	465.000
12.	Пивски батаљон	20—10	20	775	15	232.500	
13.	Голски батаљон	17—2	20	458	15	137.400	274.800
14.	Голски батаљон	20—10	20	458	15	137.400	
15.	Чета Капетана Драшковића	17—7	20	96	15	28.800	78.000
16.	Штаб Никшићског одреда	17—7	20	68	15	20.400	
17.	Радничка чета, Страж, чета	17—7	20	96	15	28.800	
18.	Брестичка чета	17—7	20	98	15	29.280	
19.	Братоношки батаљон	27—17	20	110	15	33.000	134.100
20.	Кучки батаљон	27—7	10	51	15	7.650	
21.	Штабска чета Кучког батаљона	7—17	10	51	15	7.650	
22.	1 чета Братоношког батаљона	7—17	10	53	15	7.950	
23.	Љешански батаљон	7—17	10	306	15	45.900	
24.	1 чета 2 љешанског батаљона	7—17	10	45	15	6.750	
25.	2 чета 2 љешанског батаљона	7—17	10	84	15	12.600	
26.	3 чета 2 љешанског батаљона	7—17	10	84	15	12.600	

СТАНОВИ

27.	Доњо Кучки батаљон	16—7	21	21	8	2.800	37.320
28.	Горњо Кучки батаљон	16—7	111	17	10	3.290	
29.	Кучко братонож. бригада	16—7	21	22	10	3.460	
30.	Горњо Кучки батаљон	16—7	21	17	10	2.540	
31.	Горњо Кучки батаљон	16—7	21	10	10	1.980	
32.	Кучко братонож. бригада	16—7	21	26	10	5.040	
33.	Горњо Кучки батаљон	16—7	21	36	10	7.200	
34.	Горњо Кучки батаљон	16—7	21	31	10	4.210	
35.	Горњо Кучки батаљон	16—7	21	7	10	610	
36.	Горњо Кучки батаљон	16—7	21	35	10	6.190	

УКУПНО 2,049.645

Молим за дејство код команде армије у Подгорици и код Гувернерства на Цетињу, да се нареди исплата напред наведене суме новаца јер Команданти батаљона, командири чета, па и сами војници који су водили борбу противу комуниста, стално ургирају за исплатом обећане награде од по 15 лира дневно за све време операција.

Сваки војник зна колико је дана провео у борби, и са правом тражи обећану награду, а старешине националних трупа немогу по овоме питању ништа учинити, јер немају финансијске могућности, већ се обраћају Команди окупаторске власти која је напред наведену награду обећала и већ исплаћивала.

Неопходна је потреба да се овај заостатак награде исплати јер су остали неисплаћени баш они војници који су гонили комунисте преко најтежег терена у Пиви, Волујаку, Вучеву и пребацили их преко Дрине у Босну, па са пуним правом захтевају од националних старешина ову исплату.

Исто тако и грађанство потражује плаћање станова за време док се је националистичка војска налазила на становању у Никшићу, јер су војници становали баш код најсиромашнијих породица, те у предњем предлогу потражује сума од 37.320 лира за плаћање станова у Никшићу.

За смирење политичких прилика у Никшићској околини, ова исплата била би од неоцењиве важности, јер разни провокатори и симпатизери комуниста стално наглашавају како се националистима неће извршити ова исплата, јер су преварени од стране Италијанске команде и од стране националних старешина, што код простог сељака-војника изазива незадовољство, гунђање и препричавање, које само може бити од штете а никако од користи.

У самоме предмету изнете су чињенице и разлози на основи којих се заснива право на потраживање ове суме новаца, па молим све старешине да се свесрдно заузму око предлога за одобрење ове исплате.

Начелник мајор
Милан М. Црногорац, с. р

Мртвачка глава
са
укрштеним костима
Зетског четничког одреда
Бр. 607
10 марта 1943 год.
Ман. Острог

ГЛАВНОЈ НАЦИОНАЛНОЈ КОМАНДИ. — Доставља се предње, да ако је икако могуће издејствује се код Гувернерства исплата предње суме новаца националним батаљонима за време борбе противу комуниста.

Заступа команданта
потпуковник,
Тод. Ј. Пајовић, с. р

13. III. ађ.
Главна Национална команда
Број 159
Цетиње, 11 маја 1943

Команданту зетског четничког одреда. — Враћа се предмет да се обнови кад се побиједе комунисти.

Командант, ђенерал,
Блаж. М. Ђукановић, с. р

Штаб
Зетског летећег одреда
Број 318
— — — — 1943 г.
Дан. Град

Четници ДМ примају, дакле, редовно дневницу из касе италијанских дивизија с којима они иду у заједничке „акције” против незаштићених црногорских села, у хајку на мирне људе, жене и децу, и у борбу против народних бораца. Ти издајници који се нису стидели да се цинички заките украденим називом „народне ослободилачке војске”, борили су се за окупаторске лире и против народа и против његове ослободилачке војске. Тих 15 јудиних лира дневно, на које су четници мислили жарети и палећи, требало је да делује на „смирење политичких прилика у Црној Гори”, што је значило да што више људи треба да се корумпира новцем који дају окупатори и да тако ступе на пут издаје, на пут ДМ и емигрантске владе. А кад им господари Италијани, по навици и обичају свих

господара, закину од зараде за проливену братску крв, од ДМ постављени главни издајник за Црну Гору умирује их да се „предмет обнови кад се побиједе комунисти. Било би салдирање рачуна кад би се од Црне Горе, заједничким радом окупатора и четника ДМ, створила тамница и гробље.

ПОД ЛИЧНОМ КОМАНДОМ ДРАЖЕ МИХАИЛОВИЋА
ЧЕТНИЦИ СА НЕМЦИМА, ИТАЛИЈАНИМА И УСТАШАМА
НАПАДАЈУ НОВЈ У IV ОФАНЗИВИ

Док јединице НОВЈ у тешким борбама са окупаторима и њиховим помагачима продиру према Херцеговини, Бајо Станишић и Блажо Ђукановић ужурбаном се спремају да замореним народним борцима ударе с леђа. Зато врше припреме, мобилишу људе лажући их да ће у борбу прогив усташа. Поверљиви четнички људи држе зборове по целој земљи, уз пуну подршку италијанских окупатора.

ДОКУМЕНАТ
бр. 56

Штаб
Зетског летећег одреда
Број 70
11 јануара 1943 год.
Ман. Острог

Команда места:

Никшић
Даниловград
Подгорица и
Цетиње.

Господин Мирко Војводић, пор. Стево Јовићевић, Лука Мијушковић, и Богдан Павићевић националисти су ове команде, па су од исте овим овлашћени, да у име моје могу одржати заједничке скупове интелектуалаца и привредника, у вези акције за поход у Босну.

Услед тога молим све горе поменуте команде места, да поменутим дозволе ове скупове, и да им олакшају и омогуће најхитније одржавање ових скупова.

Командант пуковник
Бајо Станишић, с. р

Хитно се од Италијана тражи муниција.

ДОКУМЕНАТ
бр. 57

Команда Народне војске
Црне Горе и Херцеговине
Главни штаб
Број 163
21 јануара 1943 год.
Ман. Острог

Команданту дивизије Ферара

Моли доделу муниције.

Услед интензивне акције 3. и 4. батаљона и штабске чете овог одреда, у борби против комуниста, утрошена је огромна количина муниције, коју су горе наведене јединице имале на руковању.

Да би борбене способности овога Одрета, а нарочито горе наведених јединица, биле потпуно огарантоване и у будуће, молим Команданта, да се овоме одреду додели следећа количина муниције, а која ће бити подељена: 3 и 4 батаљону у штапској чети овога Одрета и то:
49.000 (четрдесет девет хиљада) метака за југословенску пушку;
20.000 (двадесет хиљада) метака за италијанску пушку;
790 (седам сто деведесет) комада бомби и
6.000 (шест хиљада) метака за митраљез италијански.

Молим да се горе наведена количина муниције што пре изда овоме одреду, те како би горе поменуте јединице овога одрета, могле успешно као и до сада, да воде борбу против комуниста, што је од животне важности за територије на којима оперишу горе наведене јединице овога одрета.

Командант пуковник
Бајо Станишић, с. р.

Са своје стране Блажо Ђукановић издаје летак 4 фебруара 1945 г. у коме тврди да су партизани уништени, да се у масама предају, да су вође побегле од војника итд. Све је то спадало у припреме за уништење партизана.

Да би сарадња са окупаторима у тим данима била што чвршћа, Бајо Станишић моли команданта дивизије „Ферара“ да успостави телефонску линију између дивизије и четничке команде.

ДОКУМЕНАТ
бр. 58

Команда народне војске
Црне Горе и Херцеговине
Главни штаб
Број 392
8 фебруара 1943 године
Ман. Острог

Команданту пешадиске дивизије „Ферара“

Пошто је ова команда потпуно одсечена од свих националних и италијанских команди, са којима свакодневно телефонски саобраћа, услед дотрајале телефонске жице на линији Крст Острог, која се не може више у опште оправљати и довести у исправност, то молим да се ова телефонска линија подигне од металне жице, и на стубове који већ постоје.

Потреба ове телефонске линије неопходна је, јер ова команда свакодневно има потребу саобраћаја телефонског са том командом, као и са осталим италијанским командама и националним установама.

Ово молим сматрати хитним. —

Командант пуковник,
Бајо Станишић, с. р.

Све ове припреме вршене су под личним руководством Драже Михаиловића. 17 фебруара 1943 он лично пише Бају Станишићу и писмо потписује својим псеудонимом „чика Ђока“:

ДОКУМЕНАТ
бр. 59

„Драги Бајо,

Данас сам добио депешу од Остојића под јучерашњим датумом да се комунисти изручују у правцу Херцеговине. Наступајући у три правца и то:

- од правца Прозор ка Коњицу и Коњиц су напали,
- долином ријеке Дрежнице и заузели су жељезничку станицу Дрежницу, 22 км. северно од Мостара;
- од Имотског ка Љубушком и на том правцу заузели су Груду.

Истерани из Совјетске републике, оставили су тамо Динарце да се предају, а овамо хоће да спасавају пролетерце из Херцеговине, Црне Горе и Србије и да образују нову републику.

Остојић је предузео све што може, али три хиљаде Херцеговаца је у Далмацији који са успехом продиру. Херцеговина је на тај начин ослабљена, морамо је помоћи и то што пре без иједног тренутка одлагања. Павле креће у правцу Калиновика са око 2500 људи а тамо ће их Остојић употребити док Павле остаје овде.

Настојте да што пре прикупите довољно снага које би биле у стању да за најкраће време интервенишу у правцу Билеће и Поповог Поља и даље ка Неретви. У исто време имати и довољно снага да се могу дићи на оружје, на територији Црне Горе.

Молим вас известите ме шта сте по овоме предузели и о свему обавестите генерала Блажа.

Моменат је да комунисти буду до нога потучени, ако будемо паметно радили. У противном излажемо се могућности почесног тучења.

17 фебруара 1943

Поздрав — чика Ђока”

23 часа

18 фебруара ДМ пише поново Станишићу, признајући велику победу партизана над Италијанима, али нестрпљив да са народним борцима „раскрсти једанпут за свагда”. (Види докуменат бр. 59).

Драги Бајо

Данас сам добио депешу од Остојића под јучерашњим датумом да се комунисти изручују у правцу Херцеговине. Наступајући у три правца и то:

— од правца Прозор ка Коњицу и Коњиц су напали,

— долином ријеке Дрежнице и заузели су жељезничку станицу Дрежницу, 22 км. северно од Мостара;

— од Имотског ка Љубушком и на том правцу заузели су Груду.

Истерани из Совјетске републике, оставили су тамо Динарце да се предају, а овамо хоће да спасавају пролетерце из Херцеговине, Црне Горе и Србије и да образују нову републику.

Остојић је предузео све што може, али три хиљаде Херцеговаца је у Далмацији који са успехом продиру. Херцеговина је на тај начин ослабљена, морамо је помоћи и то што пре без иједног тренутка одлагања. Павле креће у правцу Калиновика са око 2500 људи а тамо ће их Остојић употребити док Павле остаје овде.

Настојте да што пре прикупите довољно снага које би биле у стању да за најкраће време интервенишу у правцу Билеће и Поповог Поља и даље ка Неретви. У исто време имати и довољно снага да се могу дићи на оружје, на територији Црне Горе.

Молим вас известите ме шта сте по овоме предузели и о свему обавестите генерала Блажа.

Моменат је да комунисти буду до нога потучени, ако будемо паметно радили. У противном излажемо се могућности почесног тучења.

17 фебруара 1943

Поздрав — чика Ђока”

23 часа

18 фебруара ДМ пише поново Станишићу, признајући велику победу партизана над Италијанима, али нестрпљив да са народним борцима „раскрсти једанпут за свагда”. (Види докуменат бр. 59).

у једној од оних околина. Павле крете у
 правцу Комаровића са око 2500 људи и иако
 не их Остојић задржавају док Павле не стигне
 доде.

На састању је такође утврђено да се
 онега које се одије у ватру да за мајора
 те врше материјалну праву била и
 постојећу Пана и да се на крају у своме
 ме мисли и дрвома онега да се се могу
 на онега на шестину. Чак се
 можда и не може и не може
 по овоме прејати и о свему постојећем
 тегама б. тама.

Може да је са Комаровићем била
 иако ако била маломе дану, у
 постојећем са мотувином онега
 јуреца.

17 феб. 1943
 23 часа

Милић
 Јулијан

ДОКУМЕНАТ
 бр. 60

„..... Наредио сам Баховићу да са Херцеговцима удари из Динаре комунистима у
 леђа правцем Босанско-Грахово — Ливно — ж. станица Јабланица северно од Мостара. Зато
 време ће Остојић са прикупљеним снагама из Херцеговине и Павлових људи извршити офан-
 зивни удар са отсека Бјелашница — Прењ. планина. Наредио сам Јевђи да политички потпо-
 могне овај рад. Теткићи су принуђени да попуштају, јер су им комунисти заробили 2.000 људи
 у области Јабланица — Прозор..... Сад је јединствен моменат да са комунистима раскрстимо
 једампут за свагда. Не чекајте окупљање свих 2000 него слати снаге како се по деловима
 прикупљају.

Поздрав — чика Ђока”

То мучко „ударити у леђа” народним борцима који туку Дражине теткиће
 (Италијане), — типично је за Дражу Михаиловића и његове четнике.

Свим овим операцијама руководе „Врховна команда”, „Горски штаб”,
 „опуномоћеници Врх. команде” и лично сам ДМ, као што се види из претходних
 личних Дражиних писама. Ово је јасно и у следећем документу:

ДОКУМЕНАТ
бр. 61

Ко пише Командни Изасл. Врх. Команде Одакле С. Орловића Хан
 Коме пук. Баји Станишићу Где Мостар
 О. Бр. 9 датум 25 фебруара год. 1943 час. 6 мин.
 Карта размере 1:100.000 Секција Мостар-Прозор-Коњиц-Невесиње

Пуковнику г. Баји Станишићу.

Према наређењу Истакнутог дела Горског Штаба бр. 1 молим, да Ваше људство остане у Мостару сем предвиђеног дела за десну обалу Неретве.

Милим да најближи пут дођу код мене код
 Бурџи и Варвара једвајиде, ради добијања
 ципаркића за десну обалу. Ко најближем на
 језеру Врху одред опрема још десет до
 десет минута. Врху к. 847-Штаба Коса
 к. 847-Закла Траја - Тараши - Јасириница
 к. 1139.

Пук Врху команди стиваеи је и мајор
 Танџић.

С Врху у Баји за Крава и Битанџићу.
 Због нас војни величине и Слобади.

Командни Изасл.
 Милић
 Врх. Команде
 Јединица мајор
 Бор. С. Раушник

2257

Ко пише Командни Изасл. Врх. Команде — Одакле С. Орловића Хан
 Коме пук. Баји Станишићу — Где Мостар
 О. Бр. 9 — датум 25 фебруара — год. 1943 — час. 6 мин.
 Карта размере 1:100.000 — Секција Мостар—Прозор—Коњиц—Невесиње.

Пуковнику г. Баји Станишићу.

Према наређењу Истакнутог дела Горског Штаба бр. 1 молим, да Ваше људство остане у Мостару сем предвиђеног дела за десну обалу Неретве.

Молим да најхитније дођу код мене кап. Ђукић и војвода Јевђевић, ради добијања директива за даљи рад. По најновијем наређењу Ваш одред треба још данас да поседне линију: Вилењак к. 607 — Темина Коса к. 841 — Добра Драга — с. Горанци — Јастребинка к. 1139.

Под Вашу команду стављен је и мајор Пантић.
С Вером у Бога за Краља и Отаџбину.
Дража нас води величини и слободи.

Командни Изасланик
Штаба
Врх. Команде
Њштабни мајор
Бор. С. Радуловић, с. р

„Командни изасланик Врховне команде” „према наређењу истакнутог дела Горског штаба” наређује да се Бајово „људство” задржи у Мостару, тј. у окупаторовом гарнизону где је био и Бајо Станишић, како се из тог писма види. Тако су се четници ДМ, по наређењу Врх. ком. тј. ДМ, непријатељевим камионима возили у непријатељске гарнизоне, наоружавали се из непријатељских магацина, примали лире из непријатељевих каса и са непријатељима нашим спремали се да пролију крв своје браће.

Све је предвиђено: и веза између фронта са Националном командом и уредна веза свих издајника са окупаторима. 27 фебруара 1943 год. Блажо Ђукановић из Цетиња пише Станишићу.

ДОКУМЕНАТ
бр. 62

„Од стране ове команде упућује се пешадиски капетан г. Иличковић Д. Урош и пешадиски капетан г. Поповић Саво као официри за везу између те Команде и овог штаба. Напријед именовани биће у Мостару код официра за везу Гувернерства за Црну Гору, који располаже радио-станицом, путем које ће свакога дана достављати извјештаје од тога штаба овој команди.

Поред достављања извјештаја путем радио-станице доставићете ми сваког дана и извјештај путем курира, за што ћете одредити потребан број курира. Ови курири извјештаје предаваће у Никшићу капетану г. Ристу Бошковићу, који ће се бринути за даље њихово достављање овој команди.....

Преко Њ. Е. Гувернера добио сам извјештај од команданта VI корпуса о беспрекорном држању и понашању наших трупа, које су учиниле изванредан утисак, што чини част и мени као Главном команданту и цијелој Црној Гори.

Нека вас у светој мисији за добро народа прати божји благослов,

Командант, генерал
Блажо Ђукановић, с. р.”

Идеја уништења НОВ „ударцем у леђа”, дата од „Горског штаба” и ДМ, министра „војске у отаџбини” требала је да се спроведе што брже, док народне борце окупатори нападају са свих страна. Зато су четнички команданти нервозни што не иде све како они желе. О томе говори писмо Дражиног начелника штаба:

ДОКУМЕНАТ
бр. 63

„Господине пуковниче,

Идеја напада за уништење комуниста у цепу Неретве базира на муњевитом раду средње и леве колоне, која мора избити на Јабланицу и потпуно отсјећи отступницу комунистима ка Прозору и долином Дољанке. У овом циљу наредио сам да средња и лева колона почну напад.

Извештен сам да јуче иако сте имали огромну надмоћност у сваком погледу, отпора тако рећи није ни било. Ваше колоне нијесу ништа урадиле, ово доказује потпуну неспособ-

ност командног особља, и несхваћање идеје напада. Ви нисте нашли за потребно да ме ма о чему обавестите и ако ја руководим по наређењу г. Министра Војске, целом акцијом.

Команданти Ваших колона данас до мрака морају без икаквог изговора и по цену највећих жртава достићи линију: Гола Главица (к. 1661). Црни Поток — с. Равни — с. Доња — Јабланица — Гуменац (к. 1259) — Пласа Гребен (к. 1483) — Црни Врх (к. 714), јер ће једино тако поправити огроман неуспех од јуче и извршити задатак у духу дате идеје за рад... Калиновик, 28-III-43 г. у 18.30 ч.

Мајор *Остојић*, с. р.

Али иако су Дража и његови команданти све предвидели, иако је мајор Остојић „целом окцијом руководио по наређењу „г. Министра Војске”, насилно мобилисани четници бежали су испред јуначких јединица НОВ. О немоћном бесу четничких главешина врло живо говори следеће писмо:

ДОКУМЕНАТ
бр. 64

Господ. Пуковниче,

Узмите мотку у руке и натерајте Црногорце да се боре, а официрима наредите да један другом не подмећу, јер ради се о срамоти Црне Горе и Црногораца, а вашем образу и престижу.

Ово што пишем, не пишем напамет. Био сам у Мостару и био сам код делегата Врховне Команде. Говори се о борби прса у прса, а само један човек мртав.

Молим Вас г. Пуковниче не презајте нити од најдраконскијех мера. Верујте да икако физички могу издржати дошао бих код Вас, али као за ђавола маћи не могу 100 метара даљине, јер имам тешки бронхитис по јесној страни плућа. Поштује Вас

Ваш *Ст. Јовићевић*, с. р.

Моткама је требало гонити „Црногорце да се боре” на страни свога непријатеља и „најдраконскијим мерама” гонити их у издају.

ДМ и његови официри у својој издајничкој работи нису презали ни од чега.

Дража Михаиловић био је тада стално на фронту и руководио је тим акцијама непосредно и посредно, и наравно, био је о свему извештаван. 5 марта 1943, пуковник Станишић писао је извештај своме министру:

ДОКУМЕНАТ
бр. 65

Господину армијском ђенералу Дражи Михаиловићу, Министру војске, морнарице и ваздухопловства

Положај

Господине Министре, Према Вашем наређењу, са територије мога реона, са једном невероватном брзином, сакупио сам и довео у Мостар око 2200 Црногораца, цвет живе људске снаге, овога краја. Елан и одушевљење свих који су самном пошли, као и оних који су их послали и испратили превазишао је све оно што сам до данас као војник и ратник видео. Са болом у срцу њихови драги су их шиљали да притекну у помоћ браћи у Херцег-Босни, у борби против комуниста. Али колико је год било одушевљење и величанствен испраћај оних који су их пратили, ипак се на њиховим лицима могла прочитати и забринутост да ли ће нам се икад и како повратити...

Четници су како у путу тако и у самом Мостару и свуда где су дошли, својом примерном дисциплином и строго војничким држањем улили поштовање, како нашим пријатељима тако и противницима. Свуда и на сваком месту, куда су прошли и где су стигли, изазивали су код становништва толико поверење и поштовање, да се од нас врло тешко и са сузама растаје...

Своје одушевљење четници су посведочили пожртвованом борбом на свим секторима 26-III-1943 године и следећих дана у правцу Дрежнице, задајући противнику тешке ударце и са своје стране дајући знатне жртве. Захваљујући томе борбеном духу, комунисти од јуче

не дају ни отпора. Истина ова нас чињеница не задовољава потпуно јер још није дошло до њиховог масовног уништења, што нам је уствари циљ.

План који је израђен од Остојића, нису и поред заузимања свих нас, Италијани хтели да усвоје. План који су предложили Талијани био је за нас и са нашег гледишта повољнији...

Командант, пуковник,
Баја Ј. Станишић, с. р."

На ово писмо Баја Станишића, врховни командант плаћеничке и издајничке банде, Дража Михаиловић, одговара својеручно, задовољан што његови потчињени команданти тако добро спроводе у дело његове инструкције о сарадњи са окупаторима у борби против ослободилачке борбе свога народа. Доносимо факсимил а затим препис тога писма.

9. Мај 1943.

Драга Баја,

Добро сам Ваше писмо од 5. децембра.
Толико Комит и Чхвехтх ипостити су им
своје кор Вис и Ваших ипостити. Неодвишно сам
свесан да је се ипостити се одговара Миском на
ипостити ипостити.

Будући да су им ипостити
на ипостити ипостити ипостити. Нема
ипостити да је се ипостити се одговара Миском на
ипостити ипостити.

Будући да су им ипостити
на ипостити ипостити ипостити. Нема
ипостити да је се ипостити се одговара Миском на
ипостити ипостити.

Будући да су им ипостити
на ипостити ипостити ипостити. Нема
ипостити да је се ипостити се одговара Миском на
ипостити ипостити.

обавешање о свему до садашњег стања
 Он предност неће се прегледају, а у случају
 одобравају или коректирају. При овоме
 се руковођином средњих кадетина:
 Он радило само за себе и њихово лице;
 само нас се идућу интереси Арда и
 Бугарске Црковнице; за посматрање њих
 којимако једног непријатеља и противу
 другог, ваљало би било, као и то и да
 иако и непријатеља, без разумевања, паже;
 поштом у свом на најмање широким, а
 којима и најбоље широким ако је то
 потребно за ову сврху; сакупљају
 напор од свих непријатеља и њихових
 на свом. О свему овоме бори се на свом.
 Иако се се и би у свему овоме свом
 слашће.
 Мањем Ваг државске и државске
 погребне
 Писмо
 PS. Господи Контић и Јовићеве ће Вам и у свом
 нећемо

ДОКУМЕНАТ
 бр. 66

9 Марта 1943

Драги Бајо,

Добио сам Ваше писмо од 5 ов. мца. Господа Контић и Јовићеве изложили су ми
 стање код Вас и Ваших трупа. Необично сам сретан да је се народ цео одазвао листом на
 први позив.

Будите уверени да су Ми пред очима на првом месту интереси народа. Нема никакве бојазни да дође до неразмишљених наших акција али у свима својим потезима морамо бити одлучни и решени. Познајемо ми врло добро све наше непријатеље и знамо тачно докле и како можемо затезати.

Целокупним радом рукујем ја преко Бранка. Ниједно предузеће није наређено без мог одобрења. Бранко ме обавештава о свему до најмањих sitница. Сви предлози његови се прегледају, студирају, одобравају или коригирају. При овоме се руководило следећим начелима Ми радимо само за себе и никог више; нас само се тичу интереси Срба и будуће Југославије; за постижење циља користимо једног непријатеља противу другог, тачно онако, као што и сви наши непријатељи без разлике, раде; постићи успех са најмање жртава, али поднети и највеће жртве, ако је потребно за општу ствар; сачувати народ од сваког непотребног излагања на дому. О свему овоме води се рачуна. Мислим да се и Ви у свему овоме самном слажете.

Шаљем Вам другарске и братске поздраве

Чика Ђоко, с. р.

П. С. Господа Контић и Јовићевић ће Вам и усмено реферисати.

Ово лично писмо ДМ, можда боље него и једно друго, доказује оно што је нашим народима већ познато: да је ДМ, не само знао за сарадњу својих потчињених команданата са окупаторима, него да је читавом издајом лично руководио уклапајући четничке јединице под својом командом у општи план и систем окупаторских војних операција против народа Југославије.

Тако је ДМ лично, својом руком записао своју срамоту и издајнички рад свој и протународних емигрантских влада у чије се име у земљи спрезао са нашим највећим непријатељима.

Ово писмо ДМ сведочи да су сва наређења и интервенције Бранка чиче, мајора Остојића, уствари Дражина наређења и инструкции.

О ситуацији Станишић је истовремено известио и свог непосредног старешину генерала Ђукановића. Описујући улазак четника у Мостар, Бајо пише: „На скоро свима нашим заставама стајали су натписи: „С вером у Бога за Краља и Отаџбину”. Даље јавља да је Лукачевић „двјеста Талијана ослободио од партизана”.

Ти ослободиоци окупаторских злочинаца, у склопу непријатељских јединица и под командом окупаторских официра, одређују који ће се положаји бомбардовати.

ДОКУМЕНАТ

бр. 67

Команда народне војске
Црне Горе и Херцеговине
Главни штаб
О. Број 82
14-III-1943 год.
Крушевљани

Војводи Јевђевићу. —

У вези директиве за напад за 15 март текуће године издејствујте да авијација предузме најжешће бомбардовање просторије: Горња Бијела — Борци. Обратите пажњу авијацији да ће се давати знаци од стране наших трупа махањем ћебадима, шаторским крилима и заставама.

Скренути пажњу да се наши војници неће крити од авијације.

Печат: Команда Народне
војске Црне Горе и
Херцеговине.

Командант пуковник
Бајо Станишић, с. р.

Ради сигурнијег успеха акције, Врховна команда поставила је свога „командног изасланика“ мајора Бор. С. Радуловића који је у својим многобројним наређењима „уједињавао“ акције. Доносимо у препису једну такву „Директиву“:

ДОКУМЕНАТ
бр. 68

Командни изасланик
Штаба Врховне команде
О. Бр. 44
6 марта 1943. год
Положај
у — — — часова

ДИРЕКТИВА

Карта раз. 1:100.000 Секције Прозор—Ливно—Макарска—Мостар.

Према прикупљеним податцима последње упориште бољшевичко налази се на просторији Ливно—Шујица—Јаклићи—с. Савићи—Блишње језеро—Омоље—Бушко Блато—Лично. На тој просторији налазе се главне снаге са политичким органима и целокупном организацијом бољшевика у нашој држави.

Јачина бољшевика није тачно утврђена, али се према добијеним податцима цени око 4—5000 хиљада бораца заједно са политичком организацијом.

Намера је Врховне команде, да дејствујући по спољним операцијским правцима изврши потпуно опкољавање бољшевика и њихово дефинитивно уништење. У вези са оваквом намером Врховна команда препоручује и наређује, да се акцији по овој директиви приступи на најхитнији начин, без дангубљења и са највећом енергијом, како би постављени задатак био извршен за најкраће време.

Ради постигнућа постављеног циља истакнути део Горског штаба бр. 1 доставио је ову

ДИРЕКТИВУ

1) Распоред снага:

а) Снаге пуковника г. Баја Станишића:

— десна колона:

Командант мајор Јован Пантић.

У истом саставу ојачана остатком Требињске бригаде, који је до сада био у саставу мајора Весковића;

Задатак:

Поврће свој фронт на север с тим да одмах и за најкраће време поседне положај: Криж (к. 475) — Пласа Глава (к. 1577) — Островача (к. 1865) — Тринача — В. Виланац (к. 2116).

На овоме положају изразити најјаче груписање снага у центру.
Потребним делом снага посести истакнуте тачке: В. Шљеме (к. 1807) и Равна Страна (к. 1977).

Командно место Дива Грабовица.

Десно држати везу са Коњичком групом а лево са левом колоном.

Лева колона:

Командант мајор Гојнић Блажо.

Иста јачина и састав.

Задатак: Најпогоднијим правцем и најхитнији начин кренути ка северу са задатком да се што пре поседне положај: Црна Глава (к. 1804) — Развале (к. 1813) — Прушуља (к. 1739) — Бабље (к. 1264) — М. Вран (к. 2017) — Цигански кланац — Гола Глава (к. 1627) држећи ослонце на Чврсници и Вран планини.

Јаче груписање снага изразити на Вран планини.

Командно место засеок Мируша.

Десно држати везу са десном колоном, а лево са групом мајора г. Баћовића.

б) Група мајора Баћовића:

Поврнуће свој правац акције на северо-запад, са задатком да хитно поседне положај: Вранић (к. 1575) — Синаљ (к. 1481) — Обла Глава (к. 1108) — Слободник (к. 1111) — Ошљак (к. 1256) — Муслићи (к. 1157) — са задатком да обезбеди леви бок борбеног распореда наших снага и да поуздано затвори све правце, који од Ливна изводе ка р. Дрежанки.

Јаче груписање снага извршити на ослонцу Лип планина.

Резерву поделити у две групе: десно у с. Свињачу, а леву у с. Врпоље.

Командно место село Свињача.

Десно држати везу са левом колоном а лево са бр. 11.

в) Резерва:

Одред мајора Вековића пошто изврши превоз до Мостара образује резерву у с. Д. Дрежница и Дрежница.

Требињска бригада образоваће резерву код села Стрижева.

Резерва ће бити на расположењу Командног изасланика Штаба Врховне команде.

2. — Све покрете трупа извршити за најкраће време, пошто је намера Врховне команде, да не губећи време пређу у брзу и одлучну офанзиву на северу и западу, све до сусрета са бр. 11 и 12.

3. — Везе:

Командна места за команданта десне и леве колоне изволиће изабрати сам командант колоне.

Командно место командног изасланика 7. овог месеца од подне с. Бијело Поље.

Командна места команданата појединих група, резерви, код својих јединица.

Везу одржавати то:

а) Штаб пуковника г. Баја Станишића,

б) Штаб групе мајора г. Баћовића,

в) Поједини команданти чије су јединице предвиђене у резерви,

г) Војвода брат Јевђевић Добросав.

Умољава се брат војвода Јевђевић да прибави сва потребна средства за везу предвиђена у тач. 3 директиве О. бр. 34 од 4 марта ове године.

Група мајора г. Баћовића одржаваће везу преко релејних станица преко групи резерви.

4. — Снабдевање:

Умољава се војвода брат Добросав Јевђевић да благовремено изврши поуну трупа муницијом и храном и да у споразуму са интендантуром пуковника г. Станишића регулише све, што је потребно за уредно и брзо снабдевање јединица за сво време акције.

Снабдевање и одржавање везе са бр. 22 има искључиво бити преко војводе Јевђевића па се у овоме смислу забрањује сваки контакт са бр. 22 других органа.

5. — Санитетска служба:

Све групе, сем мајора Баћовића, упућиваће своје болесне и рањене на лечење у Мостар.

Група мајора Баћовића упућиваће своје болесне и рањене у с. Башићи, а даљу евакуацију вршити камионима за Мостар.

6. — О извршеном распореду снага поднети ми извештај 7. овог месеца до 16 часова, пошто од брзине извршеног распореда зависи даља одлука Врховне команде за офанзивну акцију, ради дефинитивног уништења Бољшевика.

7. — *Поступак са месним становништвом:*

У току акција развити што јачу пропаганду у духу и смеру Равногорског покрета. Придобити масе за наш покрет, како понашањем трупа, тако и опхођењем према месном становништву.

Најстрожије се забрањује свака пљачка и злостављање становништва.

8. — *Извештаји:*

Извештаје достављати два пута дневно и то:

- за ситуацију у току дана до 18 часова, и
- за ситуацију у току ноћи до 7 часова.

Извештаји да садрже:

- линију на којој су наши делови,
- линију, где су партизани и податци о њима,
- број губитака и број рањених,
- ратни плен.

Обраћа се пажња на уредно достављање извештаја, јер од уредности и тачности достављања извештаја зависи одлука Врховне Команде.

9. — *Умољава се војвода брат Јевђевић:*

- да изврши најхитније превоз групе мајора Весковића,
- да координира рад наших трупа са трупама бр. 22
- да изврши благовремено снабдевање трупа са храном и муницијом.
- да организује везу са Коњичком групом и групом мајора Баћовића.
- да организује пронаганду и бацање летака у партизанску просторију у којима нагласити да ће се обичним борцима опростити кривице, ако се предају и побију своје команданте и политичке комесаре, као и то, да им је даља борба бесциљна јер су опкољени са свију страна.

10. — *Прилог обавештајни билтен.*

С вером у Бога за Краља и Отаџбину

Дража Нас води величини и слободи.

Достављено:

Пуковнику г. Станишићу

Војводи Јевђевићу

Мајору Баћовићу

Командни изасланик

Штаба Врховне команде

Б-штабни мајор

Бор. С. Радуловић, с. р

То настојање Дражиног „командног изасланика” око „уједињавања акције” по инструкцијама ДМ, значило је уједињавање „бр. 11” (Немаца), „бр. 22” (Италијана), „бр. 33” (усташа), „44” (домобрана) и четника ДМ на истом послу — покушаја гушења народног устанка који се победоносно ширио Југославијом.

Али за четнике ДМ и њихове господаре ствари су пошле рђаво. На силу скупљени четници узмичу пред храбрим борцима НОВ. „Командни изасланик Врх. команде” наређује на сектору Неретве да се „поврати морал код трупа”.

ДОКУМЕНАТ
бр. 69

Командни изасланик
Штаба Врховне Команде

О. Бр. 73

13. марта 1943. године

Бијело Поље

8 часова

Пуковнику г. Бају Станишићу

Истакнути део Горског штаба бр. 1 депешом од јутрос наредио је:

1. — Да пуковник г. Станишић Бајо најхитније оде у Главатичево, где има све трупе на правцу Главатичево — Коњиц да прими под своју команду, успостави ред, поврати

морал код трупа, заведе преки суд и на све петоколоне и издајнике примени на њих најстрожије мере;

По доласку у Главатичево организовати штабну службу и према стварној ситуацији подесити даљи рад, тражећи да се по сваку цену одржи линија: Бјелашница—Паклена (906)—Борашица (1887)—В. Баре;

За акцију на овим правцима створити што јачу резерву у Главатичеву вршећи потребно прегруписавање снага, а у споразуму са мајором г. Баховићем и од делова Херцеговачких трупа, које се сада мобилишу.

2. — Да мајор г. Баховић пресели своје командно место код трупа поручника Поповића и мајора Пантића, како би јачи утицај изразио на потчињене команданте и своје јединице.

До даљег наређења колоне мајора г. Баховића, да најупорније бране садашњу линију положаја, с тим што ће мајор г. Баховић, што пре припремити једну јачу резерву у Дрежници и Бијелом Пољу.

3. — Мајор г. Баховић са особљем позадинске службе образоваће команду позадине у Дрежници, и све позадинске послове, као и везу са бр. 22 свршаваће преко војводе Јевђевића.

4. — Мајор г. Баховић утврдиће тачно да ли је командант Трнавског батаљона Вељовић бегунац и самовољно напустио положај и свога команданта бригаде, који је жив и здрав, па ако се утврди да јесте. Вељовића ухапсити и казнити за напуштање положаја и ширење лажних и паничних вести у позадини.

Од војника који су синоћ бежећи са положаја дошли у Бијело Поље, образовати резерву у Дрежници.

5. — Мајор Весковић да продужи акцију одређеним правцем и да ухвати везу десно са колоном Видачића а лево са колоном Копривице, који на Градини (1206) затвара правац од Идвора.

Мајор Весковић затвориће све правце између Брачке Драге и Голић Прењ пл. у коју је сврху Врховна команда појачала одред мајора Весковића са Требињском бригадом која се сада налази у Застољу.

6. — Војвода Јевђевић хитно ће изградити код команде бр. 22, да њихове јединице обезбеде правац долином реке Дрежанке, а да 1. и 2. четнички батаљон који су до сада били у с. Коњском и с. Стрижеву, образују резерву у Дрежници, с тим да ова резерва остане на расположењу Врховне команде, а која ће бити према приликама и ситуацији употребљена.

7. — Да мајор г. Баховић на најхитнији начин образује своју резерву од неколико мобилисаних на простору: с. Вељуша—с. Бијело Поље с тим да ова резерва буде јака око 2.000 људи.

8. — Организација командовања:

— свим трупам на правцу Главатичево—Коњиц командоваће пуковник г. Бајо Станишић;

— свим трупам на правцу између Брачке Драге и Голић Прења пл. командоваће мајор г. Андрија Весковић;

— свим трупам између Прења и Чврснице командоваће мајор г. Баховић Петар.

1. и 2. четнички батаљон биће на расположење Врховне Команде.

9. — Извештаји:

— пуковник г. Станишић образоваће релејне станице у с. Крушевљани и Придворци, ослањајући се на центар везе у Невесињу. Извештаје слати у духу плана 8 дерективе О. Бр. 44 од 5. марта т. г. с тим, што се исти извештаји имају слати Калиновику и потписатом;

— мајор г. Весковић образоваће релејне станице у Застољу и Потпориму и преко њих достављаће извештаје потписатом;

— мајор г. Баховић достављаће извештаје на досадашњи начин.

10. Врховна команда наређује још и ово:

— да се сви послови и захтеви од бр. 22 свршавају преко војводе Јевђевића.

Достављено:

Пуковнику г. Станишићу

Мајорима гг. Баховићу и Весковићу

Војводи Јевђевићу.

Командни изасланик

Штаба Врховне Команде

Ћ-штабни мајор

Бор. С. Радуловић, с. р.

И главни Дражин опуномоћеник Бранко чича, мајор Остојић, сав је ван себе и непосредно преноси „чичино” (Дражино) наређење:

ДОКУМЕНАТ
бр. 70

Пуковнику Станишићу,

Чичино наређење гласи: Продор се мора спречити по сваку цену до доласка Павлова. Једини начин за то је напад и опет напад на бокове и позадину црвених. Весковић ме известио, да их је ноћас напала претходница црвених и потисла до Чичева. Део њихов пребацио се на десну обалу Неретве у близини Главатичева. Наши делови са десне обале ништа не раде. Молим да трупе прикупите и још у току ноћи предузмете најенергичнији напад у духу дате директиве од јуче.

Пребаците довољно снага на десну обалу и уништите црвене на десној обали. Појачања сам тражио, јер Ви сте бар два пута јачи од бољшевика и опет напад није извршен. Пасиван рад само убија морал и губимо терен. Учинимо све да напад успе и да се црвени зауставе. Формирајте јаке резерве и парирајте све ударце. Пазите да не продру на десну обалу и преко Прења. Зашто их данас није нападнула лева колона у бок, него и она и десна посматрају како отступа средња. Захтевам највеће залагање старешина, иначе их ставити под преки суд, за неизвршење наређења. Баковићу наредити или да вас појача доласком на Вашу висину или да удари у бок и позадину бољшевика ка Бијело и Борцима, зависно од његове ситуације. Павле треба сутра да стигне овде. Јавите хитно шта сте предузели.

15 марта 1943. год.
Примљено у 17,45. ч.

Бранко

Забринут је и Ђукановић у Црној Бари и пише Бају:

„Драги Бајо, од тебе још не добих извештаја. Брине ме неизвјесност, јер овамошњи непријатељи Зелени и Црвени комунисти на сва уста шире алармантне вијести о Вашим неуспјесима тамо и великим жртвама које сте претрпјели у борби са тим гадовима тамо. Иако ми у то не вјерујемо, ипак овако неповољне вијести код лаковјерног свијета стварају забуну и расположење код комуниста и њихових симпатизера... чувај војску добро”.

Али Бајо Станишић није могао сачувати четничку војску: све више је било дезертера. О томе говори писмо „команданта комбинованог корпуса” мајора Петричевића, Пов. О. Бр. 7 од 13 марта 1943: „коњичка и 1 сарајевска бригада су у расулу и не постоје према добивеним извештајима а такође не постоје на терену ни 1 и 2 Дурмиторска бригада већ су у највећем нeredу побегле кућама у Црну Гору”.

О том расулу и дезертирању „мотком дотераних” четника говори и депеша чича Бранка од 16 марта 1943:

ДОКУМЕНАТ
бр. 71

„Ради задржавања бјегунаца молим Вас да Ви лично кренете још ноћас преко Ханског Поља за Главатичево, са 500 добрих бораца. Извидите и вратите на положај све бегунце.

Заведите преки суд и коловође стрељајте на лицу места, као и све сумњиве.

Видачић треба да уради исто, и да похита на положај: Паклена—Гудац—Борашница и ступа у везу са Лукачевићем.

Док наши напредују ова паника код Дурмитораца, а сада и Санџаклија, резултат је комунистичке пропаганде у нашим редовима.

Линија: Коњиц—Паклена—Борашница мора се одржати по сваку цену. Бегунцима саопштите да сам већ стрељао 100 ухваћених и да исто чека и све остале бегунце. Морал се мора повратити по сваку цену.

Јавите резултат.

Поздрав чика Бранко”

У писму Б. Станишићу од 18-III Бранко чича сав запенушен наређује да се „спречи по сваку цену дубљи продор комуниста према Невесињу” и даје директиву да се „гоне комунисти помоћу Немаца”, што је било сасвим непотребно, пошто је та пракса већ одавно постојала.

„Заповест” Баја Станишића и мајора Баћовића од 18-III јасно показује јединство циља, акције и команде четника ДМ и окупатора:

ДОКУМЕНАТ
бр. 72

Штаб
Оперативних јединица
О. Бр. Служб.
18 марта 1943 год.
у 17 часова
Положај

ЗАПОВЕСТ

Секције 1:100.000.—Невесиње—Мостар—Коњиц

Према последњим подацима партизани се налазе у с. Пресека—с. Кљуни—Лакат и на ђувицима изнад ових села. На Пјешчатој Гомили (1943) налазе се мањи партизански делови са аутоматским оружјем.

У селу Крушевљани налазе се два партизанска батаљона а у с. Главатичеву њихова комора, који су у току 18-III бомбардовани.

Партизанске снаге су мале. На целој просторији на левој обали реке Неретве цене се на 4—500.

Наше јединице налазе се у реону Улога, Невесиња, с. Горње Зимље и Г. Греле.

Задатак је нашој јединици да нападне партизана, да их туку и претерају са леве обале Неретве.

НАРЕЂУЈЕМ:

1) Десна колона

Командант капетан Видачић

Састав:

Требињски корпус,

Рогатишка бригада,

Босански батаљон,

Једна радио-станица

Свега:

1) 18 марта до 19 часова прикупиће се на линији: Вељача (1449)—К. 1436—Дебела Љут (1465)—Кук (1041)—Дернек.

19 марта у 6 часова предузеће напад правцем: Дебела Љут (1465)—Зујава (1445)—Лисац (1734)—Превија (1856)—Марисаваб (1727)—с. Крушевљани—с. Дралишево—Квањ—Тијеме (1328), са задатком да се комунисти туку и протерају на десну обалу реке Неретве.

Зона ширења десно по потреби а лево до линије: с. Хумчани—Хуманик (993)—Тисовица—Оштра Гомила (1275)—В. Градац (1074) све искључно Топола Стр. (1379)—с. Прковић (искључно)—К. 1087 (искључно)—с. Крушевљани (закључно)—с. Дралишево (закључно)—Равно Брдо (1033) закључно—Квањ (закључно).

Везу десно хватати и држати са калиновачким одредом, који наступа правцем: Улог—Пјешчево Брдо к. (1566) у циљу затварања правца и спречавања отступања комуниста у правцу Улога, а лево са колоном Бр. 22 на граници зоне дејства.

Везу одржавати ордонасима, радио станицом и палењем ватре.

Командно место команданата колоне на правцу кретања своје колоне.

2) 18 марта до мрака прикупиће се у селу Придворци.

19 марта у 6 часова предузети напад правцем: с. Придворци—с. Кљуни—с. Лука—с. Заборани—Иваново Брдо (1277) са задатком да

2) Средња колона

Командант: Н. Н.

Састав:

1 батаљон Бр. 22

1 чета борних кола Бр. 22

- 3) *Лева колона*
 Командант: мајор Гојнић
 3 четничка батаљона
 1 радио-станица
 Свега:
- 4) *Калиновачки одред*
 Командант: капетан Драшковић
 Састав:
 Део требињске бригаде,
 Део столачке бригаде
 Свега:
- 5) *I засебна колона*
 Командант: мајор Петрићевић
 Састав:
 Комбиновани одред
- 6) *II засебна колона*
 Командант: Н. Н.
 Састав:
 2 батаљона Бр. 22
 2 батерије Бр. 22
- 7) *Артиљерија:*
 1 батерија
- 8) *Општа резерва*
 Састав:
 Део Рогатичке бригаде,
 Део II сарајевске бригаде,
 Део дурмиторске бригаде.
- 9) *Везе:* Колоне ће одржати радиом, паљењем ватре, ордонансима и сигналним средствима:
 — 1 црвена значи: напредујемо под борбом.
 — црвене значи: не можемо даље због отпора.

на том правцу нападне комунисте, одбаци их преко реке Неретве и да одржава поуздану везу са десном и левом колоном.

Зона ширења десно до леве границе зоне дејства десне колоне, а лево до линије: с. Придворци—с. Кљуни—Оштра (1028) Страјиште (1107)—Херцегова Глава (1173)—к. 1281 (искључно)—Кућаница—К. 1380—Иванов Врх—К. 1279—Сљеме—Чесим—Радкамен.

Везу одржавати десно са десном колоном а лево са левом на границама зоне дејства, радиом, ордонансима и паљењем ватре.

Командно место команданата: на правцу кретања своје колоне.

Прикупиће се 18 марта до мрака на линији: с. Придворци—К. 911—Бадње.

19 марта у 6 часова предузеће напад правцем: с. Крушта—Осредак (1064)—Јовички Рат (1196)—Зелени Врх (1303)—Лисац (1497)—Уборак—Бахтијевица, са задатком да у додељеној зони туче и протера комунисте на десну обалу реке Неретве.

Зона ширења десно: до леве границе зоне ширења средње колоне, а лево по потреби. Јаче груписање снага извршити на свом левом крилу.

Место команданата на правцу кретања колоне.

19 марта у 6 часова кренуће правце: Улог—Пјевчево Бр. (1566)—са задатком да избије на линију: Плана (1516)—Пјевчево Брдо (1566)—К. 1477 са задатком да привуче на себе комунистичке снаге и да затвори правце који изводе ка Улогу.

Везу са десном колоном одржавати паљењем ватре.

У борби не ангажовати се много, а у случају јачег притиска отступати правцем Улог—Калиновик.

5) Добила је засебан задатак, да дејствује правцем Бијело Поље—Пријеворац (1266)—с. Доње —Зимље—с. Горње Зимље.

6) Добила је задатак да акцијом са правца с. Д. Зимље—Црна Гора и с. Д. Зимље—Бахтијевица—Обрлин потпомогне акцију групе из реона Невесиња.

Једна батерија кретаће се правцем за средњом колоном и потпомагаће акцију обеју колоне.

8) Кретаће се за средњом колоном у висини штаба.

Полази 19 марта у 4 часа правцем Невесиње с. Придворци, где ће се задржати до даљег наређења.

- 2 зелене значи: отступите на ранију линију.
- 1 црвена и 1 зелена: непријатељ с бока.
- 2 беле и 2 зелене: отступање.
- у вези тачке 11 ове заповести.

10) Санитетска служба:

Све рањене и све болесне упућивати на правац: Невесиње—Придворци—с. Кљуни—с. Лука—с. Заборани, са кога ће правца бити евакуисани у Невесиње.

11) На случај јачег притиска комуниста отступање ће бити по следећем:

- Десна колона: с. Горња Бијења—Кифино Село, с тим да одмах хвата везу са Невесињем;
- Средња правцем: с. Придворци—Невесиње;
- Лева колона правцем: с. Придворци—с. Бојиште—Градина (1138) и Барда (1203), које положаје посести за одбрану са правца севера и запада;
- Калиновачки одред: Улог Калиновик.

12) Приликом борби (напада и одбране) са комунистима избегавати напад са фронта већ више радити и дејствовати крилима ради обухвата. Обратити пажњу на драге (јаруге) кроз које се комунисти провлаче.

13) На случај неуспеха једне колоне, друге колоне задржаваће се на достигнутој линији и бочним дејством потпомоћи ће колону која је заустављена.

14) При појави авијације Бр. 11 своје линије показивати паљењем ватре и махањем шаторским крилима, капама, марамицама и томе слично.

15) Ми ћемо се налазити на правцу средње колоне.

Достављено:

Командантима колоне,

Изводно: команданту калиновачког одреда,

Мајору Петрићевићу, и

Поручнику Милојевићу.

КОМАНДАНТИ:

Пуковник,

Баја Ј. Станишић, с. р.

Мајор,

П. Баћовић, с. р.

Средња колона, бр. 22 (Италијани) и II засебна колона бр. 22 одржавају „поуздану везу са десном и левом колоном” четника ДМ. А и четнике и „колону 22” штити „авијација бр. 11” (немачка).

О томе говори и следеће писмо Баја Станишића:

ДОКУМЕНАТ

бр. 73

„Хитно пре свега

Јевђевићу или Богдану

Најхитније да се достави ова депеша Петрићевићу и известите када му је уручена.

Мајору Бошку Петрићевићу

Бијело Поље

Сутра 19 марта у 6 часова предузећесе напад на партизане на левој обали реке Неретве правцем: с. Придворци—с. Главатицево.

На правцу Придворци—Црна Гора—с. Заборани дејствује средња колона мајора Гојнића.

Са потчињеним вам јединицама хитно се упутите у току ове ноћи правцем Бијело Поље—Зазубак—Добро Дубље—Пријеворац. На Пријеворцу морате бити по сваку цену неизоставно 19 марта до 5 часова.

Са Пријеворца предузмите енергично надирање правцем: Пријеворац—Доње Змијемље—Дебело Брдо—с. Ћесин. Упоредо са вама дејствује требињска бригада са два батаљона Италијана и једном брдском батеријом, правцем Ханско Поље—Бахтијевица.

Десно ухватити везу са Гојнићем а лево са италијанском колоном.

Од Пријеворца наставите покрет 19 о. м. неизоставно у 6 часова.

Пуковник Станишић

СМРТ — ПО КРАТКОМ ПОСТУПКУ

Такво насилно гурање људи у борбу противу свога народа појачало је и онако велику мржњу народа према четницима ДМ, и у масама почиње да се јавља отпор. О томе опширно говори „инспектор жандармерије” Василије П. Петровић у свом писму Бају Станишићу:

ДОКУМЕНАТ
бр. 74

Инспекторат зоне
Националне жандармерије

Бр.

194 ... год.

Подгорица

Команданту четничких одреда за Црну Гору и Хецеговину.

Одмах по Вашем одласку дали су се деструктивни елементи на посао. Спремљено сјеме раздора посијали су у народу и имали успјеха.

Још нисте ни изашли из граница Губернства а већ су племена поплављена извештајима какви се ни у сну немогу сањати.

Изгледа да је материјал био раније припремљен, јер се само тиме да објаснити она брзина којом су у свим племенима — једновременно — допрли исти гласови, који су још првог дана узнемирили народ.

Курири са свих станица, из племена са разних страна, већ сутрадан донеше истовјетне извештаје: „Нагла промјена у народу”.

Одмах сам узео ауто Аћимића и пошао у обилазак жандармериских станица, ту добио исцрпне извештаје, па сам наредио да људство у својим реонима стално патролира и дозна ко то бушкара, као и предузимање превентивних мјера. У сваком племену позвао дотичног к-та нац. батаљона, председника општине и по неколико виђенијих људи, па их позвао да и они са своје стране енергично настану да се врење у народу смири и рад бушкарача укочи и онемогући.

На путу сам просто опсиједан од група са разним питањима:

„дали је истина да Бајо није прелазио Трубјелу”

„дали је сва Бајова војска погинула у Дуги”

„дали је усташка војска сачекала са борбом четнике на граници?”

„зашто су поведени људи у сигурну смрт и већ је нестало пола људства”

„дали је истина да су се двије четничке чете предале комунистима”. —

„јели истина да у мостарској и никшићској болници више нема мјеста, па се хитно раде бараче у Подгорици за рањенике”

„зашто се ноћу закопавају људи које мртве доносе са бојишта”, као и масу других питања, која су одмах убедљиво демантована.

Народ мисли у Зети да се борба води у Бјелопавлићима, Кући и Загорчу, Бјелопавлићи у Гацком пољу или Пиви, једном речју народ је вјеровао да се борба води у непосредној близини, а све ово због неке проклете артилериске ватре, која се заиста чула првих дана по Вашем одласку, а трајала 4 дана узастопно по цио дан.

По повратку са обиласка, одмах сам расписао билтен (као вијести донешене од једног болесника) и разаслао станицама у којему сам изнио стање.

Хушкачи и изроди не мирују

На иначе разорену душу народа и његов болесни мозак, навикнут да прима само фантастичне вијести, које су ови ниткови са њима својственом опретношћу проносили, ударано је на четнике, поход у Босну и уопште на национални покрет, са толиком жестином, да се народ одједном нађе у чуду и поче да вјерује.

(Исправни људи задрхташе и нађоше се у малом броју усамљени.

Одмах би јасна слика ко је националиста а ко не, ко је националиста на силу, а ко од срца.

Будите увјерени да је злог трага у народу остало доста и да је данас под националним плаштом маса ниткова и изрода.

(Жандармериске станице су достојно одиграле своју улогу. Оне су од првог дана формирања прибавиле списак сумњивих особа, па им у овим данима роварења одузели дозволе, наредили да се јављају свакодневно, да из племена несмеју ићи, да се њих двоје несмију састати.

Нажалост, неки и од официра, који осташе у позадини мало су утицали на смирење духова.

Команданти нац. батаљона спавају мртвим сном. Док нису почели пристизати извештаји од Вас увукли су врат у рамена и ћутали.

Ни репом да мрдну на стишавање.

На груписања симпатизера црвених, њихове састанке, пропаганду, нац. батаљони су жмурели и нису предузимали ништа.

Одзив за Босну ради појачања био је испод сваке критике.

Познато ми је настојање пуков. г. Мугоше по племенима у свом одреду, због чега је прибегао и затварању, па је изазвао Италијане и наредили да се затвореници пусте.

Једини је он послао 90 људи, које је капетан Симо Ђуришић одвео у Колашин. (55 вешњана и 35 зећана).

Из Пипера нико, из Подгорице нико, из Вешко Поља нико, из Кучко—Братонашког одреда нико.

Интересантно је да су се Кучи обратили војводи Павлу Ђуришићу за савјет, па им је он — наводно — наредио нико да не иде.

Ово племе сада је под окриљем Васојевића.

Народ овог краја је био много погођен алузијом у једном билтену, изашлом у Колашину.

Подгорица је постала уточиште зликоваца и расадника свог зла и бушкарања.

Муслимани су загрљени са италијанима и зеленима. Прије неки дан имали су неку прославу па су играли са карабинерима.

Срески одбор за ове зликовце и сједнице црвених у Подгорици — ништа не предузима. Раније они иђаху по селима и нешто рађаху, а сада се умирили. Иначе расписују добивене извештаје.

Суд за заштиту народа постао сентименталан.

Ново формиран и четнички батаљони већином су од дјеце, сумњивих и непоузданих. Задовољни су што леже у својим кантоманима, а мало да се мрдну имали би лова.

Инцидента није било.

У жупи је убијен један комуниста, а три ухваћена.

Извесни рањени донесу и по коју негативну вијест. Препричавају онако у повјерењу — шапатом. Нимало не хвале појединце, нарочито добровољце из Подгорице. (Ово је било и у Вашем последњем извештају).

Овај кратки извештај достављам Вам ради знања, побуђен и вођен једино искреношћу, да бар знате што се на Вашој територији ради и како се дише у Вашој отсутности.

Није ме руководила мржња према никоме, већ једино иповијест искреног Вашег потчињеног, који сматра за дужност да Вас извијести.

Заборавио је народ да се интересује за вијести са ратишта на фртовима, већ је једино упро очи ка Босни, и сваког дана само пита: Има ли шта ново из Босне.

Вама, господине пуковниче, и свом Вам потчињеном људству жели сваку срећу, сретно и успешно окончање започетог посла и скори повратак, са венцом славе, у нашу средину, где Вас народ жељно чека.

20/III. 1943 године

— Подгорица —

Ваш млађи

Василије П. Петричевић, с. р.

артилер. капетан

— Инспектор жандармерије —

Печат: *Инспекторат Националне жандармерије*

Зона Подгорица

„Нагла промјена у народу” није била нимало нагла ни неочекивана, него израз народне мржње и презира према четницима ДМ, слугама окупатора. По овом четничком официру у народу је „разорена душа и болестан мозак” зато што се побунио против братоубилачке борбе и забадања својој браћи ножа у

лећа од стране четника, док су народни борци водили најљућу борбу са непријатељима. Карактеристично је да и овај Дражин официр признаје да је „злог трага у народу остало доста”, а за њега је „зли траг” све што је поштено и што је против четника ДМ који служе окупаторима. А тврђење да је четнички суд постао сентименталан значи жељу да се створи још крвавији суд који ће побити све што не мисли као четници, а то је готово цео народ Црне Горе који је почео да се креће чим су се главне кољашке банде Драже Михаиловића, Баја Станишића и Павла Ђуришића удаљиле са територије Црне Горе и Санџака.

Да би колико толико „поправио” за четнике тешку ситуацију, генерал Ђукановић наређује мобилизацију, најављује оснивање преког суда и прети страшним казнама за „неизвршење наређења”.

ДОКУМЕНАТ
бр. 75

НАРЕДБА Бр. 97

Команданта Главне Националне команде за дан 27 март 1943 год.

Комунистичке снаге, гоњене од немачких и италијанских трупа и притијешњене снажним налетом наших националних снага у долини Неретве, нашле су јединог спаса да се пробијањем фронта извуку из страшне — по њих — ситуације. Да не буду ови похватани у долини Неретве пробијали су се код Зијемња (код Невесиња) и снажним налетом утопљеника који се дави, не презајући од жртава, успјели су да приморају наше трупе на повлачење.

Ово повлачење националних трупа пуковника Станишића и капетана Ђуришића извршено је по плану и они су заузели погодније положаје за борбу. Четнички батаљони у року од 23 дана непрестаних борби из дана у дан, нијесу имали могућности да се одморе и да бар једну једину ноћ проспavaju на миру. Одред мајора Баћовића, који је до сада у борби 90 (деведесет) дана почев од Кннна, па преко Босанског Грахова и Имотског, наступајући у двије колоне, успио је да очисти читав терен пред собом и да дође до Јабланице и Невесиња. И поред огромних жртава овај је одред у своје побједоносном маршу успио да свуда дође до побједи и да стигне у борбу код Невесиња, али поред овако огромних напада овај је одред скоро изгубио сваку људску отпорност и морао се повући на погодније положаје, делом код Невесиња, а дијелом у правцу Гацког.

Наше трупе под командом пуковника Станишића налазе се на јаким положајима код Гацког. Трупе Ловћенске бригаде затварају правце који воде к Бањанима и Опутној Рудини. Одред мајора Јоксимовића у јачини од 3.000 људи затвара правац ка Голији и Пиви. Нове наше снаге у јачини четири четничка батаљона, једног батаљона Цеклићана, Љуботићана и Цетићана, једног батаљона жандармерије од 400 људи — укупно 2.000 људи, упућују се правцем Никшић — Горанско.

Два батаљона из Катунске и Ријечке нахије у јачини од 1.000 људи, упућени су правцем Грахово — Вилусе.

Предузимајући команду нам овим трупама

НАРЕЂУЈЕМ:

- 1) Да се изврше све потребне припреме и да се трупе снабдију са свима потребама. У колико се буде имало могућности, људство ће се снабдијети са вешом и осталим потребама од својих кућа.
 - 2) Одржати потпуни ред, мир и спокојство. Дисциплина мора да буде чврста и снажна. Покорност старешинама безусловна.
 - 3) У Никшићу ће се формирати Пријеки војни суд, који ће по кратком поступку кажњавати све оне, који се огријеше о прописе Војно-казненог законика.
 - 4) Ступање у редове добровољаца није само добровољно већ и обавезно.
 - 5) Сваки рад уперен противу интереса Националног покрета има се драконским мјерама сузбити. Крваве тековине Националног покрета, мир и спокојство народа, морају се по сваку цијену очувати.
 - 6) Свако неизвршење наређења и самовољно отступање са положаја биће кажњено смрћу.
 - 7) Проношење неистинитих и алармантних вијести, као и свако потпомагање комунистичке акције — казниће се смрћу.
 - 8) Комунисти се не смију пустити на територију Црне Горе већ се имају енергично сузбити и уништити.
- Горње наређење има се безусловно извршавати.

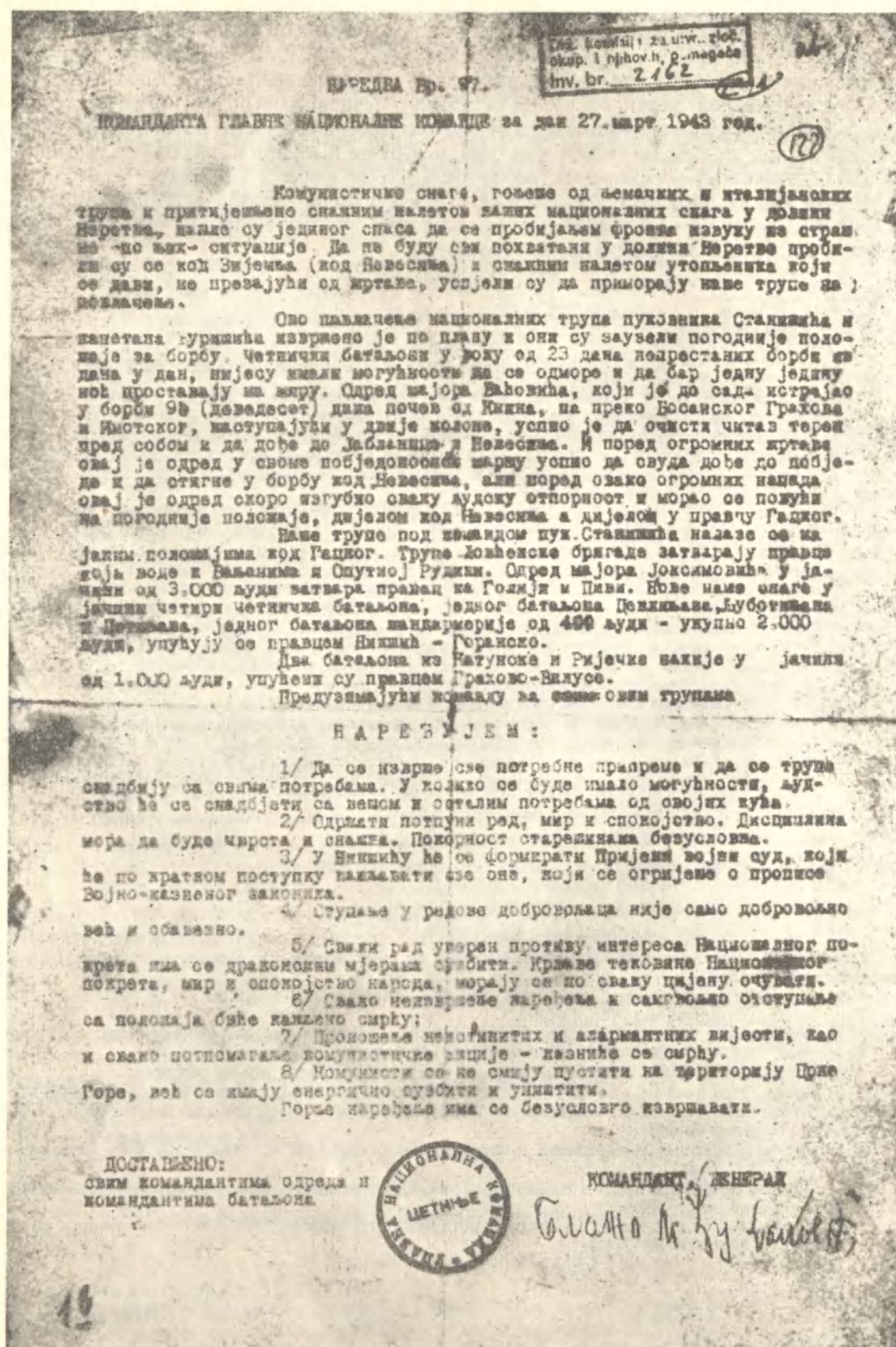
Достављено:

свим командантима одреда и
командантима батаљона

Командант, генерал

Блажо М. Ђукановић, с. р.

Печат:
Главна Национална команда
Цетиње

Најављена „Уредба о преком војном суду Главне Националне команде“ изишла је 5-IV-1943 Пов. С. бр. 175, потписана руком „Главног команданта националних трупа Црне Горе“, ђенерала Бл. Ђукановића. Она најбоље показује какво је стање у четничким редовима и шта су све четнички команданти предузимали да спрече деморализацију и расуло својих банди и незадрживи развој устанка црногорског народа.

„Уредбом“, која предвиђа само смртну казну, под преки војни суд стављају се:

»1) Сви они који се не одазову позивима националних команди и избјегавају вршења националних и војних дужности, позивајући се на политичка и друга убјеђења.

2) Официри, подофицири, каплари и редови који се и за најкраће вријеме удаље од своје трупе да би избјегли претстојећу борбу, или на бојишту самовољно напусте своје мјесто.

3) Официри, подофицири, каплари и редови који се на бојишту самовољно удаље од своје трупе ради преласка или предаје партизанима односно комунистима.

4) Војно лице које на бојишту самовољно напусти одређену службу под лажним изговором, било за вријеме борбе или ван ове.

5) Војно лице које на бојишту другогa ријечима или знацима наводи на бјегство или бацањем оружја распростире страх, или на ма који начин доводи у опасност насту-пање, отступање или уопште дисциплину или ред у трупи.

6) Ко на бојишту или у позадини не изврши добивену заповест која се тиче службе и услед тога настану штетне последице по националну борбу.

7) Ко на бојишту при извршењу добивене заповјести која се тиче службе од исте неовлашћено одступи, или је у чему прекори, а од тога настану штетне последице по војску.

8) Ко се на бојишту покаже непокоран и при том се одупре оружјем претпоста-вљеноме.

9) Ко на бојишту силом или пријетњом спријечи претпостављеног или старијег у извршењу његове дужности, или спријечи извршење његове заповјести.

10) Кад се на бојишту побуне најмање пет војних лица и противећи се војној вла-сти или извршењу њених заповјести и неће да врше војну дужност, и сваки онај који у побуну учествује.

§ 4.

Исто тако ставља се под пријеки војни суд:

1) Свако оно лице које умишљено позива или потстрекава другогa да изврши које од дијела наведених у тачкама 1—9 § 3 Уредбе или им у извршењу тих дијела помаже.

2) Свако оно лице које умишљено позива или потстрекава једно или више лица да учине дјело у тач. 10 § 3 ове Уредбе или им у извршењу тога дијела умишљено помаже.

3) Сва грађанска лица како на фронту тако и у позадини која шире алармантне вести, партизанску пропаганду, одржавају везе са комунистичким ћелијама и штабовима и раде противу интереса нашега народа.

4) Сва она лица која помажу на ма који начин партизанску борбу, било ријечју, дјелом, пропагандом, материјалним или физичким радњама потпадају под ову Уредбу.

5) Свако оно лице за које се докаже да је вршило несвијесно своју националну дужност и на тај начин помагало партизанску борбу, ма на ком положају то лице било у националном покрету.

6) Свако оно лице које је на ма који начин помогло кривцима партизанима да из-бјегну заслужену казну.

По § 10: »преки суд ради по слободном уверењу. Преки суд ради не придржавајући се редовног војно-кривичног поступка и његових формалности. Његов поступак је сасвим кратак«.

Тај преки четнички суд био је само једно средство више да се постигне онај крајњи окупаторов циљ — десетковати наш народ, а ономе што остане — терором наметнути ропски страх који би тим народним непријатељима омогућио да се одрже на власти. — Али су се сви они преварили. Никакав терор није могао да спасе четнике од пропасти, јер је против њих био народ.

Узалудни су били сви покушаји ген. Ђукановића да што више повеже издајничке елементе, наговештавајући у својој наредби бр. 202 од 10 априла 1943

да се „трупe у саставу бригадира Крста Поповића боре за исте идеале као и трупe под командом пуковника Станишића и капетана Ђуришића“. Дража Михаиловић врбује у своју „Југословенску војску у Отаџбини“ и опште познатог сепаратисту Крсту Поповића, кога су италијански окупатори за његове заслуге издајства нашег народа унапредили у чин италијанског генерала. „Идеал“ Дражине банде и издајника Крсте Поповића један је и исти: издајство, служба туђину и поробљавање свога народа. Али свесан народ Црне Горе сузбијао је све ове издајнике заједно. Тешко стање за четнике ДМ није могао да поправи ни појачани терор о коме говори следеће наређење ген. Ђукановића:

ДОКУМЕНАТ

бр. 76

Учв. бр. 101

ГЛАВНА НАЦИОНАЛНА КОМАНДА
ПОВ. Број. 2164
27 априла 1943 године
НИКИШИ

КОМАНДУ ЗЕТСКОГ ЧЕТНИЧКОГ ОДРЕДА. =

У вези са створеном ситуацијом издао сам наређење надлежним командантима летећих одреда:

- 1) Да се направи хитна ради интернирања комуниста, вихових симпатизера, саботера и др.
- 2) Да се поред формиранних летећих одреда у Подгоричком, Даниловградском и Никшићком срезу за чишћење позадине, формирају по општинама јединице јачине до 100 људи потпуно сигурних за патролирање и сигурност општина и да ове јединице имају по једног сигурног старешину који ће одговарати за сигурност из реалне општине. Све јединице биће потчињене среском команданту односно старешини Летећег одреда у срезу у којима овај није срески командант. Летећи одреди у срезу и чете сигурности по општинама имају разоружати све несигурне људе. Преносаче лажних вјести, комунистичке агитаторе и рушаче националног покрета имају лишавају слободе.

У раду на одржавању јавне безбедности у поједини бити немилосрдан и на сваки начин осигурати мир и спокојство народа.

Формирање чета по општинама имају безмеловно обезбедити сигурност путева и телеграфско-телефонских линија и мостова.

Командант Зетског летећег одреда формираће и реорганизоваће само од сигурних људи 3 четничка батаљона без обзира на јачину ових која се има кретати од 200 до 350 људи са одважним и сигурним старешинама.

Командант ће припремити смештај за 1100 Куча који сјутра пристижу у Никшић.

КОМАНДАНТ, генерал,
Димитрије Мисирковић

„Главна Национална команда
Пов. Број 210
17 априла 1943 године
Никшић

Команданту Зетског Четничког одреда

У вези са створеном ситуацијом издао сам наређење надлежним командантима летећих одреда:

1) Да се изврши хапшење ради интернирања: комуниста, њихових симпатизера, саботера и др.

2) Да се поред формираних летећих одреда у Подгоричком, Даниловградском и Никшићком срезу за чишћење позадине, формирају по општинама јединице јачине до 100 људи потпуно сигурних за патролирање и сигурност општина и да ове јединице имају по једног старешину, који ће одговарати за сигурност на реону општина. Ове јединице биће потчињене среском команданту односно старешини Летећег одреда у срезу у колико овај није срески командант. Летећи одреди у срезу и чете сигурности по општинама имају разоружати све несигурне људе. Преносаче лажних вијести, комунистичке агитаторе и рушиоце националног покрета имају лишавати слободе.

У раду на одржавању јавне безбедности у позадини бити немилосрдан и на сваки начин осигурати мир и спокојство народа.

Формиране чете по општинама имају безусловно обезбедити сигурност путева и телеграфско-телефонских линија и мостова.

Командант Зетског летећег одреда формираће и реорганизовати само од сигурних људи три четничка батаљона без обзира на јачину ових која се има кретати од 200 до 350 људи са одважним и сигурним старешинама.

Командант ће припремити смештај за 1.100 Куча који сјутра пристижу у Никшић.

Командант, Ђенерал,
Блажо М. Ђукановић, с. р.

Печат:
Главна Национална команда
Цетиње

ПОСЛЕ ОКУПАТОРСКОГ И ЧЕТНИЧКОГ ПОРАЗА НА НЕРЕТВИ И ДРИНИ

Снаге НОВ, које су се ослободилачки приближавале Црној Гори, чистиле су све пред собом и растурени четнички одреди бежали су главом без обзира. То је морао да призна и Бл. Ђукановић у својој Наредби бр. 382:

„НАРЕДБА БРОЈ 382

Командантима Националних трупа за Црну Гору за 16 маја 1943 године

Пошто су се националистичке формације у срезу Подгоричком и ако после једне веома успешне борбе која је нанијела партизанима огромне жртве у околини села Копиља у Пиперима, под утицајем јаке комунистичке пропаганде и напада на ове формације од стране комунистичких присталица расформиране, повукле са својих положаја и разишле у већини својим кућама сем извјесног броја из Зете, Љешкопоља и цио Љешански батаљон који је одступио по наређењима својих старешина, констатовао сам да ова формација која је и иначе била несигурна као цјелина више не постоји.

Да би национални покрет и у овом срезу могао да обезбиједи извесне снаге и тиме остане доследан свом високом позиву, онемогући ширење комунистичке пропаганде и поведе до краја бескомпромисну борбу противу комуниста и недозволи да својим крвоочним режимом понова овладају са народом и направе пустош и уништење нашег још преосталог несретног живља које ће бити изложено најстрашнијем уништењу са њихове стране било директно било индиректно налазећи се у међупростору претстојеће акције између комуниста и окупаторских снага

НАРЕЂУЈЕМ:

Да се у најскоријем времену формирају у срезу Даниловград, Никшићком и Подгоричком нове националистичке формације од чисто националног елемента водећи при овоме

строго рачуна да се у ове формације не увуче ниједан комуниста, па ни комунистички симпатизер, већ да те формације буду састављене од потпуно сигурног људства. Све што је несигурно и сумњиво одмах разоружати. Ако би случајно и присталице федералистичког уређења извршиле сличне формације настати да и ове буду састављене од потпуно сигурног људства. Ако би се установило да се и у ове формације увлачи несигурно људство одмах и о томе обавијестити и саставити списак таквих људи и доставити га потписом на надлежни поступак.

Да би се ово савјесно извршило препоручујем свима старешинама да у овом буду потпуно објективни одбацујући ранију политику, политичку подвојеност и личне размирице јер је циљ националног покрета да само уништи комунизам и обезбеди народу потпуно миран и опокојан живот до завршетка рата, када ће бити донешена, од онога ко буде био у моћи, дефинитивна одлука о судбини нашега народа и облику будућег државног уређења.

Примајући се по жељи народа и избору команданата националних трупа за Главног команданта националних трупа и претсједника Главног националног одбора ставио сам себи у дужност да код овако опромног терета и велике одговорности поставим себи у задатак једино борбу противу комуниста, ред, рад и мир до завршетка рата, што сам мојим прогласима објавио народу, те и од сада па до краја живота и потпуне побједе над комунизмом остајем доследан својој задатој ријечи и позивам, ради спасења народа све позитивне националне снаге Црне Горе да ме у мојој тешкој и одговорној дужности помогну како бих могао своје обавезе према народу извршити у духу мојих тежњи, жеља и напора.

Све за народ, а за себе ништа! Ово нека буде девиза свих часних, поштених и национално исправних синова нашега напаћеног народа.

Штаб
Зетског летећег одреда
Број 348
30 маја 1943 г.
Данилов Град

Командант, ђенерал,
Блажо М. Ђукановић, с. р.

Печат:
Главна Национална команда
Цетиње

По пријему к знању

У акта

Командант пуковник,
Б. Станишић, с. р.

Да би се извршило то „преформисање“ разбијених четника, врши се насилна мобилизација и стварају нови одреди, према недвосмисленим речима Б. Станишића „по захтеву италијанске команде“.

ДОКУМЕНАТ
бр. 77

„Штаб
Зетског летећег одреда
Бр. 354
20 маја 1943 год.
Данилов Град

Команданту Вражегмског национ. батаљона

Мојим наређењем Бр. 337 од 16 маја 1943 г. било је предвиђено да се формира на Јеленку даниловградски летећи одред. У састав овога одреда имали су да уђу борци из ранијег Зетског летећег одреда, који је по повратку из Херцеговине расформисан и борци упућени у своје националне батаљоне. По таквом наређењу одзив је био незадовољавајући и није постигнут жељени резултат.

Поново сам решио да позовем све истинске и поуздане националне борце без обзира да ли су припадали Зетском летећем одреду или националним батаљонима милиције и од њих да формирам летеће батаљоне. За сада је настала потреба да се формирају (2) два батаљона који ће носити назив 1 и 2 летећи батаљон.

На челу 1 батаљона поставио сам капетана 1 класе Јововића Јакова, а на челу 2 батаљона капетана Стојановића Шпира.

Први батаљон ће се формирати у Мартинићима, а други у селу — месту Месори (Павковићи).

И један и други батаљон формираће се из четничких јединица, које ће носити назив по бројевића од 1 до 4 за сваки батаљон. Јачине чета ће бити према постигнутом резултату пријављених бораца. У колико се буде пријавио већи број људства од оног по формацији за батаљоне, батаљони ће се претворити у одреде са бројним ознакама који носе батаљони.

Команданти батаљона предложиће ми командире чета ради постављања, а уједно ће поставити воднике на чело водова.

Циљ поновног формирања летећих батаљона је настао из новостворене ситуације и по захтеву италијанске команде, да би у садејству са њима могли да поведу акцију и чишћење терена. Остало људство у националним батаљонима имаће за задатак да задржи садање положаје, да се по формирању летећих батаљона и почетка акције обезбеђује патролирањем унапред ка непријатељу, извиђањем и прибирањем података о његовој јачини, кретању и намерама и да ноћу обезбеђују себе заседама на подесним местима, а доцније кад и ако настане потреба потпомогну акцију у борби противу партизана.

Верујем да ће сваки национални борац схватити сву озбиљност данашње ситуације у којој се налазимо и да неће наћи места лично нерасположење и зајевнице кад је у питању општа народна ствар. Сва су суседна племена у акцијама и то поједина сама, а поједина у садејству са Италијанима извршавају своје задатке, па част нашег племена и традиција наших предака не дозвољава да седимо скрштених руку, већ се с правом тражи од нас да и даље узмемо најактивнијег учешћа за добро нашег нападеног народа. Ми смо ти који смо међу првима почели борбу противу домаћих непријатеља па и последњи треба да је завршимо и до последњег да у њој истрајемо. Вама је врло добро познато и сведоци сте свега онога што сам са Вама чинио и учинио за спас нашег народа па и данас желим то исто да учиним и жртвујем самога себе до последњег даха, па чврсто верујем да ћете ме у томе и на даље помоћи, јер помажући мене, помогли сте себи, своје домове, помажете општој националној ствари.

Комунизам у Црној Гори биће ликвидиран и он се пред техничким средствима и људством окупатора не може да одржи, али ако га он — окупатор — буде ликвидирао без нашег учешћа, тада Вам гарантирам да неће остати ни последње неопалене колибе, а у заједници са нама спасиће се оно што треба и буде могуће спасти. Ваљда нећете дозволити да се направи згариште од наших домова, јердозволите ли, тада за своју несрећу тражите кривце у себи самима...

Да борци не би остали без средстава за подмирење својих потреба, понова сам издејствовао да месечне награде у новцу и храни буду оне и у оним износима и количинама које су и раније важиле за борце Зетског летећег одреда, с том разликом, што ће имати приступа у летеће батаљоне, како сам то напред напоменуо, и сви истински и поуздани национални борци из националне милиције без обзира да ли су или нису раније припадали Зетском летећем одреду.

Команданти националних батаљона милиције о овоме ће најхитније упознати сво људство у своје батаљону, извршити упис пријављених бораца у летеће батаљоне у спискове у дупликату и један списак доставиће команданту дотичног батаљона, а други овоме штабу ради благовременог требовања новца и хране.

Са уписом отпочети одмах по пријему овога наређења и завршити га најдаље за 24 сата с тим што ће од овога рока и упутити уписане борце на њихова места зборишта, тј. петрушински, павковићки и вражегрмски на Мосори, а сви остали у Мартиниће.

Достављено:

Свима командантима националних
батаљона овога среза

Командант пуковник,
Бајо Станишић, с. р.

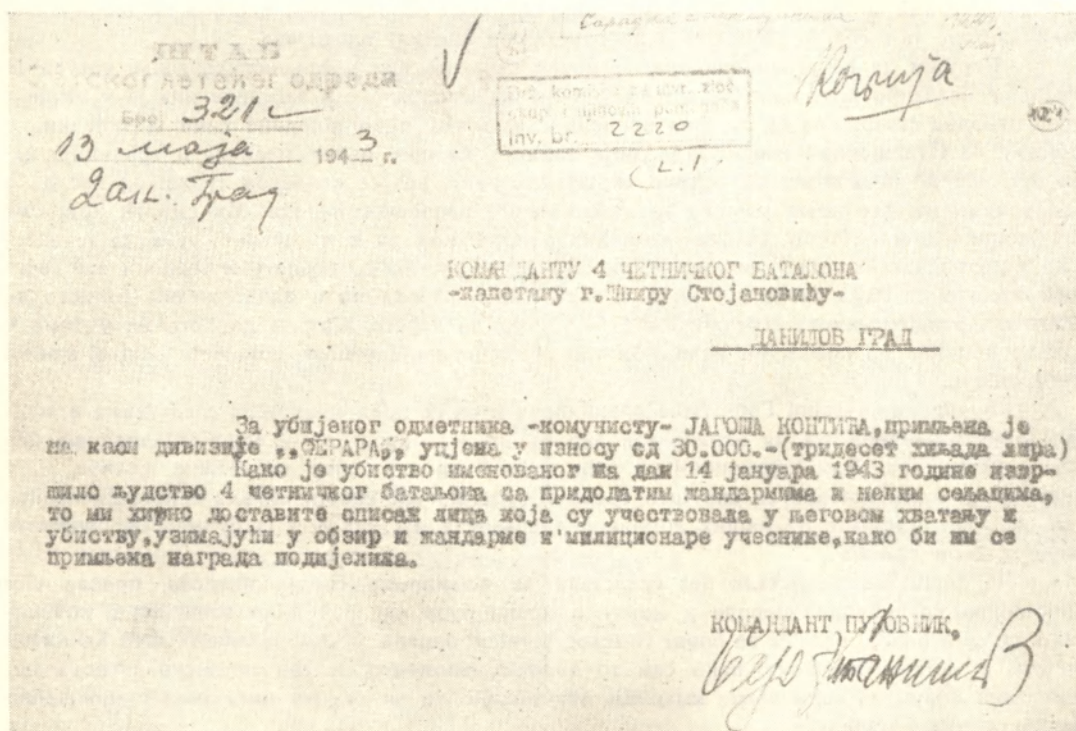
Печат: Команда Народне војске
Црне Горе и Херцеговине
Главни штаб

По устаљеној пракси за сав тај издајнички посао ће Италијани дати лире и конзерве.

СА КАСА ОКУПАТОРСКИХ ДИВИЗИЈА
ЧЕТНИЦИ НАПЛАЋУЈУ ГЛАВЕ НАРОДНИХ БОРАЦА

А тај четнички тобожњи „рад за народ“ је најпрљавији и најсрамнији посао који се уопште може замислити. За илустрацију несхватљивог моралног пада четника ДМ цитираћемо један докуменат потписан руком Баја Станишића (за кога је епископ Јоаникије у „Гласу Црногорца“ написао да је његова величина у његовој моралној уздигнутости). Ту се бестидном злочиначком отвореношћу говори о наплаћивању глава народних бораца са касе окупаторских дивизија.

ДОКУМЕНАТ
бр. 78

Штаб
Зетског летећег одреда
Број 321
13 маја 1943 год.
Дан. Град

Команданту 4 Четничког батаљона
капетану г. Шпиру Стојановићу

Данилов Град

За убијеног одметника — комунисту — Јагоша Контића, примљена је на каси дивизије »Ферара« уцјена у износу од 30.000.— (тридесет хиљада) лира. Како је убиство именованог на дан 14 јануара 1943 године извршило људство 4 четничког батаљона са придодатим жандармима и неким сељацима, то ми хитно доставите списак лица која су учествовала у његовом хватању и убиству, узимајући у обзир и жандарме и милиционаре учеснике, како би им се примљена награда подијелила.

Командант пуковник,
Баžo Станишић, с. р.

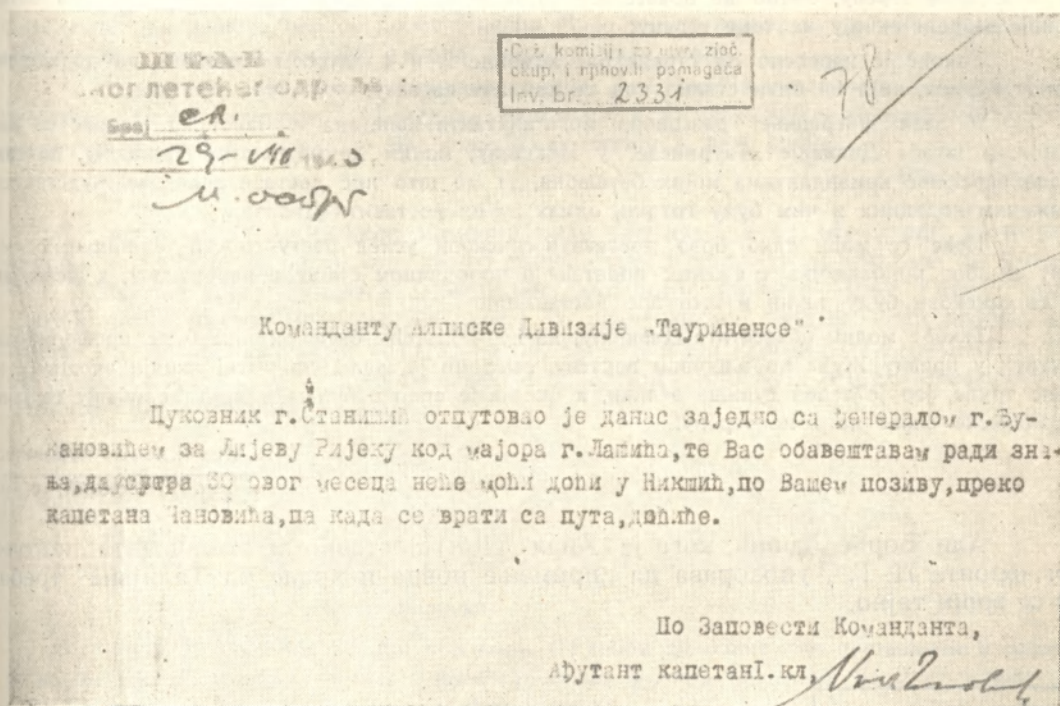
Овај докуменат, језив и крвав, открива нам, у свој његовој голотињи, злочиначки, морално отупели лик Дражиног четника, који и поред све страхоте злочина који је починио, као да не осећа његову тежину.

Због свега овога, због покварености, кукавичлука, издаје земље, због убијања истинских бораца за слободу, због трговања са савестима и животима људи, због недостатка сваког племенитијег циља и због све чешћих удараца НОВ — у четничким редовима наступа деморалисаност и расуло. А то је и разлог више да се четнички команданти потпуно, безусловно вежу за окупаторе, о чему Благо Ђукановић пише:

»Према окупаторским снагама показати потпуну лојалност, јер ћемо само тако успјети да се опасимо коначног уништења«.

А та лојалност се огледа у верној служби окупаторима с којима се четнички команданти састају и примају од њих наређења.

ДОКУМЕНАТ
бр. 79

Штаб
Зетског летећег одреда
Број сл.
29-VIII-1943 г.
М. Острог

Команданту Алписке дивизије „Тауриненсе“

Пуковник г. Станишић отпутовао је данас заједно са генералом г. Ђукановићем за Лијеву Ријеку код мајора г. Лашића, те Вас обавештавам ради знања, да сутра 30 овог месеца неће моћи доћи у Никшић, по Вашем позиву, преко капетана Чановића, па када се врати са пута, доћиће.

По заповести Команданта,
Ађутант капетан I. кл.,
Ник. Чановић, с. р.

Да су се четници потпуно утопили у окупаторску војску, показује следећи акт Баја Станишића упућен фашистичкој команди:

ДОКУМЕНАТ
бр. 80

Штаб
Зетског летећег одреда
Број 1024
24 август 1943 г.
Ман. Острог

Команди Президија Даниловград

Обавештавам Команду, да сам упутио 25 војника за осигуравање Царевог Моста и цесте.

Наредио сам команданту 2. летећег батаљона, да са својим људством хитно извиди терен у околини Гостиља и утврди да ли има комуниста, па у колико буде тачно да их има на наведеном терену, хитно ће обавестити ту Команду, те да у заједници са Вашим батаљоном изврши акцију на томе терену.

Такође је наређено од стране ове команде 2. и 4. летећем батаљону да одреде по једног курира, који ће бити стално код те команде за везу.

У вези јучерашњег разговора мога ађутанта капетана г. Чановића Николе са начелником штаба Дивизије „Тауринезе” у Никшићу, молим да обавестите Дивизију, да сам издао наређење командантима мојих батаљона, да ми што пре доставе спискове људства са траженим подацима и чим буду готови, одмах ћу их доставити Дивизији.

Неће се моћи тако брзо доставити спискови услед растурености јединица по терену и због прибављања тражених података о породичном стању и наоружању, а жеља ми је да спискови буду тачни и што пре достављени.

Такође молим обавестите Дивизију, да ћу 4. летећи батаљон чим буде преформиран упутити у правцу Жупе по њиховом захтеву, само ми је жеља да у тој акцији учествују и Ваше трупе, јер је терен сувише велики, а акција је врло озбиљна и претпостављају се јаче партизанске снаге на томе терену.

Командант пуковник,
Баја Станишић, с. р.

Али Ђорђе Лашић, кога је „чича” (ДМ) поставио за команданта „источног фронта Ц. Г.”, упозорава да „примање новца и хране од Талијана” треба да се врши тајно.

ДОКУМЕНАТ
бр. 81

„Драги и поштовани Господине Пуковниче,

Синоћ стиже једно одељење код мене послато од „Чиче”. Донесе указ о моме постављењу. Одређен сам за команданта источног фронта Црне Горе. Под мојом командом су свих пет срезова Лимског одреда (Андријевачки, Берански, Колашински, Шавнички, Жабљачки и Бјелопољски), три среза Метохије (Пећки, Ђаковачки и Источки). Осим ових седам срезова у моменту главне акције биће друге јединице под мојом непосредном командом. Ово се односи на Санџак, јер ми „Чича” пише опширно приватно писмо и оставља ми слободу постављења команданта бригаде.

... Да ли је Вама послато поводом овога незнам, али ако мене неко буде питао урадићу овако: За команданта Зетског одреда остајете Ви. Под Вашом непосредном ко-

мандом имају да буду пет срезова: Никшићски, Данилов-Градски, Подгорички, Цетињски и Барски... Осим ових пет срезова има да примите још пет срезова херцеговачких и Боке.

Ви сте претстављени као „недегалан” па Вас молим још једном будите хладнокрвни и избегавајте додир са окупатором. За везу са њима имајте погодног човека и преко њега нека се све ради. Ви ако мислите да још треба да будете у вези са њима, одлазак на састанке да буде највећа тајна.

Примање новца и хране од Талијана јавно, врло неповољно утиче на наш покрет, јер не можемо сваком доказати да наш покрет нема никакве везе са окупатором. Зато бих Вас молио да по срезовима имате по једно потпуно илегално одељење јачине 100 војника, под непосредном командом команданта бригада. Њима давати новац и храну, али тајно. Ви привидно са овима да немате везу, докле год будете одржавали везу са Талијанима, а после издати проглас народу и објаснити му зашто се је овако радило.... По батаљонима имати такође тајна одељења која ће водити команданти батаљона.

Молим Вас као Ваш одани официр и искрени пријатељ да у свом раду будете активни и трчите по селима да народ будите и привлачите себи. Комунистичке симпатизере, комунисте и њихове јатаке и окореле зеленаше немилосрдно убијати и будите у овоме брзи да би могли да извршимо друге задатке, који су на прагу и од којих зависи наш опстанак.

Божовић дође синоћ код мене. Дошао је да би Пипере претставио као свесне националисте. Хтео је да иде код „Чиче” али га ево враћам и наредио сам му да дође код Вас и Ви лично да решите ново уређење Пипера. Мало их похвалите и од њих захтевајте да се одметну у шуму и кажњавају изроде. Дајте им мало новца.

Молим Вас још једном депешом тражите од „Чиче” новац ако Вам је потребно... Неопходно би био састанак г. Ђенерала, Ваш и мој и то најхитније. Предлажем Пелев Брег или негде близу Биоча. Срдачно Вас поздравља, поштује и жели срећу,

Ваш Ђорђе, с. р.

Јасно је да за овакве маневре није требало да се зна изван четничких редова и зато је и написано да то писмо треба спалити и никоме не читати.

Истог дана Дражин „командант источног фронта Црне Горе” Ђорђе Лашић пише писмо Величку Бојовићу. У томе писму Лашић, који према Дражиним инструкцијама даје упутства како ће четнички команданти примати новац од окупатора, а да се то некако сакрије од народа, наређује и њему немилосрдно убијање свих поштених људи.

ДОКУМЕНАТ
бр. 82

Драги Величко,

Синоћ дођоше ови курири код мене. Са собом донесоше моје постављање и опширно писмо од „Чиче”. Поводом овога, а нарочито стања у овим крајевима не могу одмах поћи тамо. Проћи ће четири дана, па ћу се тамо појавити.

Независно са овим хитно предузми хватање и убијање домаћих разбојника и изрода. Формирај једно одељење од 100 људи под командом капетана Лалића. Ти лично иди са њима и кажњавајте све изроде без компромиса. Ако ово не будеш урадио не само да ће тебе убити него ће убијати све виђеније људе и све оне који сметају њиховом разбојничком и издајничком раду.

Сигурно си чуо за промену наше владе, *Урађено је по Дражином наређењу*. Хрвати нису ушли. Вероватно да ће се став наше владе јавно изменити. Неће се више помињат партизани и њихов рад. Ово што ти пишем вероватно је, а не сигурно, што се тиче става наше нове владе.

Срдачно те поздравља, твој

11/VIII-1943 год.

Ђорђе, с. р.

✓

Царин Велика

Синоф дозволуе сви Курери нуд мене. Са собом доносиме
моје поштоматство и обично бисмо од турс. Поводом овога, а
познатио ствари у овим крајевима, ниског издана стоту ста-
но. Проти ће себери дана та ту се мало појавише.

И поредено са овим кинес. Визуели Шериданте
и утврђе. Голуба Кабачина и Короча. Формирај једно ефе-
мичко од 100 војни под командом Кабачина. Ликуте. Не бисмо
ни са кинес. и Кашуба еве Короча без Корочина. Ако
ако не бисмо Короча не само да те Короча. Утврђе. Короча не
тако еве Корочина Короча и еве Короча Корочина Корочина
Корочина и Корочина Корочина.

Сигурно се не за Корочина Корочина. Корочина
је по Корочина Корочина. Корочина Корочина Корочина. Корочина
да ће се Корочина Корочина Корочина Корочина. Корочина се
вине Корочина Корочина и Корочина Корочина. Корочина Корочина
Корочина Корочина је, а не Корочина, Корочина се Корочина
Корочина Корочина.

Сигурно не Корочина Корочина.

11/10 109310.

Ту се види да Дражин опуномоћеник Лашић непосредно по добијању опширног писма од „чиче” наређује „убијање домаћих разбојника и изрода без компромиса”. По изврнутим моралним појмовима четника ДМ који су забадали браћи нож у леђа, ратовали против свог народа под командом окупатора и примали за издају макароне и лире, јасно је да су „домаћи изроди” уствари најбољи и најпознатији људи који нису хтели да буду слуге окупатора и који су се по цену живота борили на страни свог народа против бездушних окупатора који су свим средствима настојали да униште наш народ.

Порасле народно-ослободилачке снаге бациле су у бригу Баја Станишића и Блажа Ђукановића. О томе Б. Станишић пише Лашићу:

ДОКУМЕНАТ
бр. 83

Мртвачка глава са
две укрштене кости
Штаб
Зетског Четничког одреда
Пов. Бр. 1108
23-IX-1943 г.
Положај

Команданту групе 129 мајору г. Ђорђу Лашићу

Ситуација на моме сектору је следећа:

1. — На реону Катунске Нахије партизани су врло агилни. Они су заузели Чево и разоружали талијански гарнизон, те на тај начин дошли до веће количине оружја и муниције.
2. — Разбијени партизани из Херцеговине су се пребацили на реон општине Бањске, где шире своју пропаганду. Наредио сам Команданту Вучедолске бригаде, да ликвидира ове разбијене партизанске групе.
3. — На реону Црмичке Нахије је стање врло добро. У Ријечкој Нахији је стање још несређено, али се постепено поправља и ускоро ће бити задовољавајуће.
4. — На реону среза Подгоричког стање је добро.
5. — Стање на реону среза Даниловградског је добро. Стање постаје сигурније и боље.
6. — На реону среза Никшићског постоји извесан број мањих група комуниста. На реону овог среза је ситуација најнеповољнија у односу на друге срезове.
7. — У народу има мало оружја, сем у срезу Даниловградском. Осећа се свуда пропаганда комуниста, али им народ врло слабо прилази. Уопште народ је инертан — без заноса и борбеног полета, те због тога се слабо може покренути у борбу против комуниста. Изгледа да осећа брзо ослобођење, те би желео да овај час дочека жив. Отуда се може схватити ово стање код народа.
8. — Један део дивизије »Тауринези« се пробио за Боку, где води борбу са Немцима на реону Рисна. Батаљон ове АОСТА пришао је нама, али он је добио наређење да крене у помоћ својим јединицама на реону Боке. Ове јединице су одличног борачког квалитета и своје оружје неће дати никоме, а најмање Немцима или партизанима. Покушао сам на све могуће начине, да ове јединице задржим на своме реону, али нисам успео. Фашисти још држе Спуж. Има их у малом броју и у Граду. У Никшићу су само Немци. Сваког дана пролазе за Подгорицу и даље ка обали. Бомбардовали су околину Никшића и 20 и 21 овог месеца Чево.
9. — У врло тешком сам положају због немања радиостанице. Добијена станица је покварена. Добио сам био од Талијана једну домета 80 км., али су је одузели због одласка. Радио монтер није могао извршити оправку. Молим да се тражи једна исправна за овај штаб, или да се упуте на Север најхитније са потребним материјалом за оправку. Без радиостанице осећам велике потешкоће, те је ово неопходно потребно најхитније решити.
10. — Са мајором Баћевићем имам везу једино преко курира. Он држи Билећу и Требиње. Пришао му је 14 домобрански пук из Требиња.
11. — Хваљење партизана преко радио Лондона много штетно утиче на народ. Народ је због овога у недоумици.
12. — Недостатак оружја се осећа у великом. Нарочито се оскудева у аутоматским оруђима и муницији. Успео сам да извучем од Талијана једну мању количину муниције.
13. — Већ дуже времена немам никаквих финансиских средстава, те због овог наилазим на потешкоће. Молим да се о овом извести Врховна Команда.
14. — На дан 24 овог месеца штапски батаљон и јединице Никшићког корпуса водиле су борбу са партизанима око станице Стуба код Никшића. Имали смо 3 мртва и 4 рањена. По сазнању партизани су имали 6 мртвих и неколико рањених.
15. — Немци су запалили све магацине муниције у Никшићу и Даниловом Граду, као и бараке око Никшића, које су Талијани правили. У Никшићу су Талијани запалили неке магацине пре евакуације.

Предњи извештај достављам на знање.

Молим обавестите ме о ситуацији на Вашем сектору.

Командант пуковник,
Б. Станишић, с. р.

А ово „стање код народа” значи само појачани народни устанак за борбу противу окупатора и њихових четничких слугу.

Дан иза тога Б. Станишић шаље распис свим подређеним јединицама у коме их извештава да је позвао партизанае да се врате кући и пошто они нису прихватили овај „апел”, Станишић наређује појачан терор над породицама партизана и над свима који поштено мисле.

ДОКУМЕНАТ
бр. 84

Штаб
Зетског Четничког одреда
Број 1115
24 септембра 1943 године
Положај

Команданту Јуришног батаљона

Положај

И поред толико до сада проливане братске крви у братоубилачкој борби, коју су изазвали и наметнули партизани, потпомагани туђим агентима и плаћеницима, после капитулације Италије нашао сам се побуђен и сматрао сам за дужност, да их позовем кућама и да се један пут престане са братоубилачком борбом и проливањем братске крви.

Партизани нису прихватили овај мој апел, већ су на исти одговорили нападом мучки и подло из заседе на моје четнике 14 овог месеца код с. Стубе—Никшић, којом су приликом убили 3 а ранили 4 моја четника. Овај се случај поновио 23 овог месеца у Озринићима, где су партизани поново напали четнике и том приликом убили 2, а ранили 4 четника из Никшићског среза.

Горе наведена два случаја су јасан доказ, да партизани желе да продуже братоубилачку борбу и пролевање братске крви, те сам због тога принуђен да поново примим наметнуту борбу од стране партизана, и ако са болом у души и поводом тога,

Н А Р Е Ћ У Ј Е М :

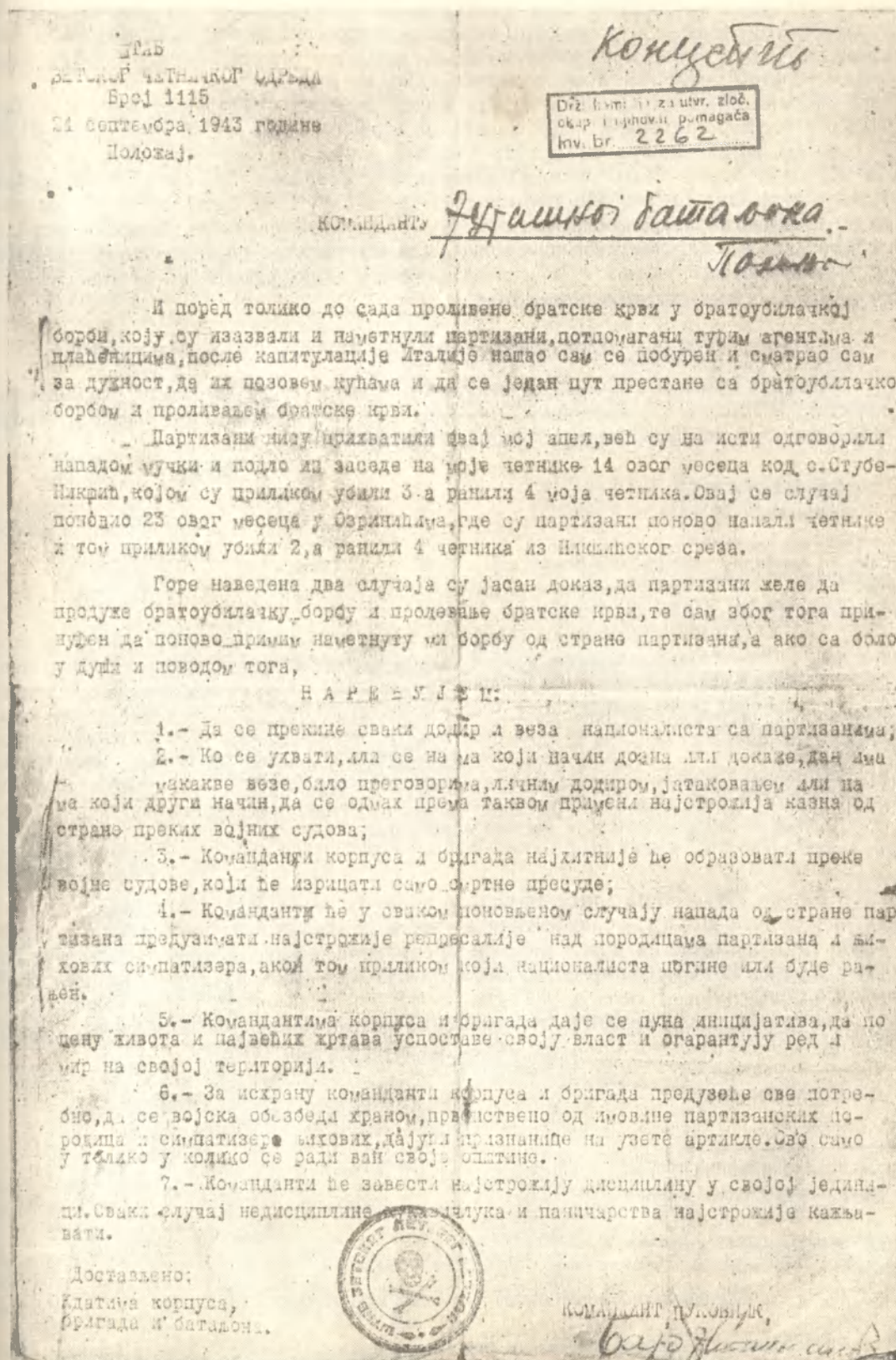
1. — Да се прекине сваки додир и веза националиста са партизанима;
2. — Ко се ухвати, или се на ма који начин дозна или докаже, да има макакве везе, било преговорима, личним додиром, јатаковањем или на ма који други начин, да се одмах према таквом примени најстрожија казна од стране преких војних судова;
3. — Команданти корпуса и бригада најхитније ће образовати преке војне судове, који ће изрицати само смртне пресуде;
4. — Команданти ће у сваком поновљеном случају напада од стране партизана предузимати најстрожије репресалије над породицама партизана и њихових симпатизера, ако том приликом који националиста погине или буде рањен.
5. — Командантима корпуса и бригада даје се пуна иницијатива, да по цену живота и највећих жртава успоставе своју власт и огарантују ред и мир на својој територији.
6. — За исхрану команданти корпуса и бригада предузеће све потребно, да се војска обезбеди храном, првенствено од имовине партизанских породица и симпатизера њихових, дајући признанице на узете артикле. Ово само у толико у колико се ради ван своје општине.
7. — Команданти ће завести најстрожију дисциплину у својој јединици. Сваки случај недисциплине, кукавичлука и паничарства најстрожије кажњавати.

Достављено:

К-датима корпуса
бригада и батаљона

Командант пуковник,
Бајо Ј. Станишић, с. р.

Печат: Штаб Зетског летећег одреда
Мртвачка глава са укрштеним костима

Овај крвлок, притешњен и у тешкој ситуацији, бестидно лаже; и после свих безбројних злочина које су починили он и остали четнички команданти у служби окупаторима, што је било познато и сваком детету у Црној Гори, он лицемерно жали што „партизани желе да продуже братоубилачку борбу” и са „болом у души” наређује нову четничку хајку на народ.

Станишић и Ђукановић издају многа наређења (Б. Ђукановић Пов. бр. 262 од 22 септембра 1943), Бајо Станишић Пов. бр. 1098 од 21 септембра, Пов. бр. 1108 од 23 септембра 1943 и др.) којима настоје да поправе што се може. Али народ је против њих. У писму Станишићу Стр. Пов. бр. 1 од 24 септембра 1943 г. Ђукановић пише: „По Вашем данашњем акту Пов. бр. 1113 од 23 септембра т. г. наредићу мобилизацију, али треба да сте свјесни... народ се нерадо покреће” Народ се, међутим, покренуо, али на устанак са партизанима. Зато генерал Ђукановић писмо и завршава речима: „Предузмите енергичан и безобзиран рад. Милости ни према коме”.

ЗА ИЗДАЈНИЧКИ РАД ДМ УНАПРЕЂУЈЕ СВОЈЕ КОМАНДАНТЕ

Капитулацијом Италије, и доласком Немаца у Црну Гору, Ђукановић, Станишић и Лашић, по наређењу Дражине Врховне команде, само мењају своје господаре. О томе јасно говоре следећи документи:

ДОКУМЕНАТ бр. 85

Ко пише: Командант Никшићког Корпуса
Коме: Команданту Зетског Четничког Одрода
Број служб. (2. X. дан 15 сат 40 минут)

Одакле
Куда
Положај
Положај

Дана 1. X. 1943 око 20 камиона са њемачким трупима стигли су у Никшић. Осим тога стигле су 2—3 моторизоване батерије. Јутрос у зору Немци су пошли у напад на партизана и то лево крило Капино Поље—Стуба—Милочани, а десно Драгова Лука—Товић у правцу Горње Поље. Борба се водила до подне. У борби су учествовали 5 бомбардера у два маха. Борба је престала и резултати још нису познати. Претпостављајући да би партизани могли отступити према Жупи, крећем са својим људством преко Озринића у правцу Каблене Главице. Сматрам да би било неопходно да пошаљете од својих трупа бар 100 бораца правац Буавице—Жупа с тим да с нама ухвате везу.

Молим да ми се о предњем достави ваше гледиште.

Командант мајор,
Башко Павић

Блажо Ђукановић пише Бају (стр. Пов. ор. 8 од 3 октобра 1943 г.): „Ако Жупу не очисте Немци, обавијестите ме да и ја од овуда једновременно упутим и један дио овамошњих снага које би пречистиле Жупу, Луково и даље све до Горњег поља”. И даље у писму, ко зна који пут он понавља: „Борбу водити само против партизана”.

За такав издајнички рад Ђукановић је постављен од Драже за команданта Црне Горе, Боке и Санџака: (Факсимил на страни 146).

ДОКУМЕНАТ бр. 86

Главна команда
за Црну Гору, Санџак и Боку
Стр. Пов. бр. 28
6. октобра 1943 год.
Положај

Команданту Јужног фронта — пеш. пук. г. Бају Станишићу

Положај

Последњим решењем постављен сам за команданта Црне Горе, Боке и Санџака. Ова територија подијељена је на два фронта и то: источни и јужни фронт.

За команданта источног фронта одређен је ђенералштабни мајор г. Ђорђе Лашић, а јужног фронта пук. г. Станишић Бајо.

Границе територија одредићу накнадно, када будем добио ближе податке од В. К.

Сједиште штаба ове команде одређено је наређењем В. К. које ће Вам се накнадно саопштити.

У духу раније добивених инструкција наставите рад у војничком и политичком погледу на досадашњој Вашој територији у циљу јачања националних снага и постизања што већег успјеха.

Редовно обавјештавајте потписатог о приликама и ситуацији на Вашој територији.

О предњем најхитније обавијестити К-та Бокешке бригаде кап. г. Иветића Ђура.

Према изложеноме, примите у своје руке целокупан рад на досадашњој Вашој територији и сва наређења имају потицати од Вас, како би се избјегле противуречности и стварала забуна чија се наређења имају извршавати. Потписати ће издавати само Вама наређења према добивеним подацима од Вас и команданта Источног фронта, а на директиве В. К.

Шифру, коју имате, доставите потписатоме.

Добро би било, ако сте у могућности, да што прије дођете код потписатог, ради даљег споразума и заједничког постављања команданата на поједине упражњене положаје.

Наредио сам кап. г. Јововићу да дође. Ако икако можете у току сјутрашњег дана дођите.

*Мртвачка глава
са укрштеним костима
Зетског Четничког одреда
Стр. Пов. Бр. 1160
11-X-1943 г.
Положај*

Командант, ђенерал,
Блажо М. Ђукановић, с. р.
У вези вођених разговора у акта
Командант, пуковник,
Бајо Ј. Станишић, с. р.

Али и поред настојања четничких команданата да својим наређењима, постављењима итд. сакрију тешку ситуацију у којој су се налазили, они су све брже ишли неславном крају. То је и разумљиво: пошто су изгубили главни ослонац и подршку, италијанске окупаторе, они су се везали с Немцима. Али та сарадња није могла да их спасе због тешких удараца која им је свуда наносила НОВ, због страшне, непојмљиве поковарености четничких вођа и нарочито због тога што је против четника био сав народ.

Све чешћи су гласови који говоре о томе. Поручник Радивоје Војводић пише Бају Станишићу:

„... Спасоје каже да не може да изда никакво наређење односно да се његова наређења не извршују. Он је предложио да се све национално људство које је поуздано издвоји и прикомандује јуришном батаљону, да и то мало људства имамо на окупу и да се не изгуби из рука. Нисам сигуран да ће ово успети али свакако ако их не запослимо изгубићемо их потпуно. Сами не верујете колико је дух код народа опао, а особито откада радио Лондон хвали партизанске успехе. Ово убија морал и правим борцима идеалистима. Не треба оклевати, моменат је за снажање, за излаз из ове ситуације, која је по мом мишљењу постала веома критична...”

А Спасоје Радоњић кука на сав глас:

Драги Бајо,

Налазим се у најтежој и најмрачнијој ситуацији, јер се у овом несрећном народу не може ништа учинити да ваља. Све је клонуло духом, привидно се налази на лицу места, а за борбу није, све се осећа усамљеним и нејаким и само размишља куда да се склоне.

Да ти поштено речем за нас у ствари мало ко заријеже и мари и то само привидно.... Да хоћемо ми Бјелопавлићи могли бисмо се спасити, али нажалост нећемо, него имамо да доживимо најсрамотнију капитулацију. Кумим те Богом реци ми шта ћу, куда ћу и на који начин да поступам, јер чисто више полућех...

Поздрав *Спасоје К. Радоњић, с. р*

ГЛАВНА КОМАНДА
ЗА ЦРНУ ГОРУ, САНЦАК И ВОКУ
Стр. Пош. бр. 28.
6. октобар 1943 год.
ПОЛОЖАЈ

15
НА ЛИЧНОСТ
2181

КОМАНДАНТУ ЈУЖНОГ ФРОНТА - пех. пук. г. БАЈУ СТАНИНИЋУ
ПОЛОЖАЈ

Последњим решењем постављен сам за команданта Црне Го-
ре, Боке и Санцака. Ова територија подијелена је на два фронта и то:
источни и јужни фронт.

За команданта источног фронта одређен је генералштабни
мајор г. Ђорђе Јашић, а јужног фронта пук. г. Станинић Бајо.
Границе територија одређују накнадно, након будућег доби-
блике податка од В.К.

Оједнаште штаба ове команде одређено је наређењем В.К.
које ће Вам са накнадно саопштити.

У духу раније добијених инструкција наставите рад у
војничком и политичком погледу на досадашњу Вакој територији у циљу
јачања националних снага и постизања што већег успјеха.

Редовно обавјештавајте потписатеља о приликама и ситу-
ацији на Вакој територији.

О предјем најбитније обавјештати К-та Вокешке бригаде
кап. г. Иветића Бура.

Према изложеном, примите у своје руке дјеловане
рад на досадашњој Вакој територији и сва наређења имају потписати од
Вас, како би се избјегле противуречности и стварала забуну чија се
наређења имају извршавати. Потписати не издавати само Вама наређења
према добијеним подацима од Вас и команданта Источног фронта, а на
директива В.К.

Са активним радом радио станицом ухватите везу са В.К.
и командантом Источног фронта.

Шифру, коју имате, доставите потписатељу.
Добро би било, ако сте у могућности, да што прије до-
ђете код потписатеља, ради даљег споразума и заједничког постављања
команданата на поједине управљене положаје.

Наредио сам кап. г. Јововићу да дође. Ако икако можете
у току сјутрашњег дана дојте.

КОМАНДАНТ, ГЕНЕРАЛ

Стеван М. Јурић

Стр. бр. 1160
11-8
Положај

У вези војних разговора У.К.Т.А

Командант, Тузовић

Василије

На то му Бајо Станишић и Блажо Ђукановић нису могли одговорити, јер ни они нису знали шта ће и куда ће, пошто их је народ, за кога они кажу да је клонуо духом, све више стезао и прогонио.

18 октобра 1943 Бајо Станишић, Блажо Ђукановић и њихови најближи сарадници неславно су погинули у Острогу у борби са јединицама Пете црногорске бригаде, плативши тако својим живогима за издају народа и за све злочине које су над њим починили за рачун најљућих његових непријатеља.

Остао је Ђорђе Лашић, лични опуномоћеник ДМ, усамљен и грозно прогањан од народа. Из тих дана постоји једно његово очајничко писмо Величку Бојовићу у коме жали што није погинуо да не гледа четничку „потпуну катастрофу“.

ДОКУМЕНАТ
бр. 87

Фундина 25. новембра 1943 год.

Драги мој Величко,

Јуче добих твоје писмо. Срећан сам што си жив и здрав. Много сам се био уплашио како за Тебе тако и за све остале и ако је наш расанак био врло непаметан и не размишљен. Требали смо да идемо сви заједно и да се заједнички и јуначки боримо против ове наше домаће немани — комуниста, али ми обратно поступисмо сваки оде своје ужом завичају мислећи да смо постали господари и да ћемо моћи да живимо код својих кућа. Ми смо људи неразумни и не паметни. Остадох сам у Лијевој Ријеци. Нападе ме једна бригада домаћих изрода. Борба је трајала два дана. Моји их тукоше добро. Ја сам лично видео 11 мртвих. Доцније сам добио извештај да је било 40 мртвих и велики број рањених. Ја сам имао само једног рањеног. Спремао сам се да кренем и ја преко Комова за Андријевицу, али на жалост баш у очи дана мога покрета чух за нашу потпуну катастрофу. Све се повуче за Подгорицу. Мислио сам да ћеш се и Ти са свима нашим повући и чеках вас 48 часова, потпуно сам, у Лијевој Ријеци. Нико не дође. Био сам у недоумици куда да пођем. Пођох за Куче, надајући се да ће се они јуначки борити против ових наших гадова. Зарија ме је примио потпуно пријатељски као и сви свесни националисти. Тамо сам био 10 дана и потпуно сам се одмарао. Но у срећи има и несреће нападоше нас комунисти и у Кучима. Кучи не хтеше у опште да се боре. Моји примише тешку борбу, у којој изгуби потпоручника Драгишу Дујовића једног од најбољих наших јунака и војника и оца Машана Ацића, старог човека, али великог јунака, поред овога имао сам четири рањена. Опокољен сам био са свију страна, али ипак успех да се ноћу извучем. Сада се налазим ево овде. Никада у оваквом положају нисам био. Опокољен спољним и унутрашњим непријатељима. Очајан сам. Не могу више да владам собом. Изгубио сам живце. Жао ми што нисам погинуо. Свој живот више ни мало не жалим јер сам свим разочаран. Сваки се разбегао на своју страну. Сваки себе спасава и остављен сам на милост и немилост свих зала. Свима је свеједно хоћу ли погинути или остати жив. Молим Бога да ми омогући да се вратим тамо и да казним све домаће изроде и издајнике. Нарочито ћу кажњавати официре и све интелектуалце који сачекаше комунисте и њима приђоше. Никакво оправдање нећу примити. Све ћу убијати. Сељаке сем зликовце нећу дирати. Оне који остадоше у шуми и који продужише борбу против комуниста наградићу не бирајући средства. Не само да ће им се надокнадити оно што су изгубили, него ће бити дупло награђени.

Видим да су Плављани и Гусиљани палили куће у тим нашим крајевима. Кривите их. Ја их ни мало не кривим. Комунисти су их напали, а они су нас казнили због рада наших виткова и изрода. Они нису могли моментално знати ко је комуниста, а које националиста. На жалост већина наших четника приђе комунистима и нападоше Арнауте. Резултат је жалостан. Нико смо и ништа. Нека пљачкају комунисти. Имају право. Ми нећемо да бранимо своје домове. Нама један једини циљ. Сачувати своје животе, макар и непоштено и не часно.

Што се тиче Немаца они имају намеру да униште комунизам на Балкану. Вероватно да ће успети, али се плашим да за нас не буде касно. У Словенији су потпуно тучени, у Далмацији такође. Радио Лондон јавља да су комунисти свуда у дефанзиви другим речима свуда су тучени.

Ја имам везу са министром. Тражио сам да упутим извесне одреде овако к нама ради уништења комуниста. Одговара да ће ово урадити. Мало верујем. Надам се да ће Недић упутити извесне јаче снаге овамо и да ће он ослободити овај крај.

Блажо и Бајо са 24 своја сарадника погинули су у нашој светињи Острог. Они су срећни, али је за нас незаменљив губитак. Све је изгубило главу. Сада тек знамо колико су врећели.

Стање на фронтовима спољним непромењиво. Немци су предузели мању офанзиву. Руси признају њихов успех. Енглези нису ни мало напредовали. Изгледа ми да чекају пролеће. Њих се нико не тиче, они гледају свој интерес и нико их више не интересује.

Што се тиче ове наше управе то није управа него ругло. Љубо не зна шта ради. Истина не може ништа ни да уради. Непаметан је човек. Веза са Недићем скоро никаква. Ова ствар није још добро решена, а не верујем ни да ће се решити како треба. Неће брзо. Шта ће доцније бити не знам. Какав је однос Дражин и Недићев ја не знам.

Што се тиче мог доласка тамо не могу ти одговорити када, али Ти могу рећи да ћу брзо тамо доћи. Ја сам у ово убеђен. Стање у другим срезовима добро је. Управо много боље него тамо код нас.

Што се тиче напуштања Балкана од стране Немаца мало вероватно. Они заузимају поједина острва у Средоземном мору.

Што се тиче Твога ради треба да буде енергичнији вештији него је до сада било. Хитно формирај мање одреде (јачине до 100 људи), туци мање групе комуниста и не дозволи им да пљачкају и арају. Ако буду нападале јаче снаге комуниста повлачи се ка Зрмوشي. Боље крити се у својим крајевима докле се може. Прикупи што више људства и скрени свакоме пажњу шта их очекује ако приђу комунистима. Морамо бити паметни и јаки да можемо да издржимо и преживимо свако зло које нас очекује. Успећемо да будемо победници.

Што се тиче новаца, сада Ти не могу ништа послати, јер немам. Радим ако икако могнем да добијем, макар и позајмицом, ако нешто добијем одмах ћу ти послати што више могнем. Истина мало наде има да ћу добити. Нико не смије да даје новац да се неби замерио комунистима. Мало је људи, али нељуди има и сувише. Доћи ће вријеме када ће бити за ово награђени, ако будемо паметни, али се ипак жалим да се оно неће урадити.

Мени лично прети велика опасност. Комунисти отворено кажу да имају још мене да убију и онда су ликвидирали са свима који им сметају. Они се варају и ако ја погинем надам се да ће ипак платити главом брзих дана.

Ако видиш да не можеш формирати јаче одреде и одељења за ову борбу формирај тројке које ће убијати водеће личности и све наше гадове који су пришли партизанима. Ако њих не могу казнити нека уништавају њихове породице.

Шаљем ову моју тројку. Она носи неколико прогласа. Треба да се постараш да се ово растури. Издао сам и за ове крајеве два прогласа. Шаљем Ти по један пример. Стремам још неколико прогласа за све крајеве.

Желим Ти срећу и успех у нашем тешком али високом позиву, Твој

Ђорђе, с. р

Напомена: Шаљем ти и Комесара г. Куртонију. По цену живота му сви изађите у сусрет. Његов циљ је идеалан за општу нашу ствар, а са друге стране он је потпуно заслужио да га чувамо и сачувамо.

Исти

Drž. komisija za utvrđ. zločin
okup. i njihovih pomagača
Inv. br. 6848

29. новембра 1943 год.

Драги мој Дражице,

Јуче дових твоје писмо. Срећан сам што си жив и здрав. Како сам се био уплашио како за тебе тако и за све остале и како је наш растајање био тако непамятан и нејасан. Треба ми да идеш са мном и да се сајединиш и јуначки борим се против ове наше домаће немачко-комунистичке окупације. Поступио сам тако да сам се ујединао са једном бригадом домаћих извојаша и да ћемо моћи да живимо код својих кућа. Ми смо људи изразумни и не падамо. Остадох сам у Липовој Ријеци. Нападнуо једна бригада домаћих извојаша. Бора је трајала два дана. Није их тузило добро. Ја сам лично видео 11 мртвих. Дођије сам добио извештај да је било 40 мртвих и велики број рањених. Ја сам имао само једног рањеног. Спремао сам се да кренем и ја преко Комака за Андријевцу, али на жалост сам уочи дана мога покрета чух за нашу потпуну катастрофу. Све се понавља. Ја сам се ујединао са једном бригадом домаћих извојаша и чекао до 40 часова, потпуно сам у Липовој Ријеци. Нико не дође. Био сам у недоумици куда да пођем. Пођох за Куче, мада јури се да ће се оди јуначки борити против ових наших татара. Заруја ме је примио потпуно пријатељски као и сви савезни националисти. Тамо сам био 10 дана и потпуно сам се одмарао. Но у срећу има и несреће. Нападнуо нас комуниста и у Кучима. Кучи не хтеа у опште да се боре. Ноји примише тешку обиду, у којој изгуби понеручника, драгину дугошну, једног од најбољих наших јунака и јој кина и јој кина алина, отаџа човека, али великог јунака, поред овога имао сам четири рањена. Опште сам био са својим отаџама, али ипак успех да се моћу извучем. Сада се налазио са својим отаџама у овакој положају нисам био. Опште сам спољним и унутрашњим непријатељима. Очајан сам, не могу више да изађем собом. Изгубио сам извештај ми што нисам погинуо. Свој живот живе ми мало не желим јер сам свима разочарао. Сваки се разочарао на своју страну. Сваки себје спасава и оставља сам на милост и немилост ових татара. Увима је сва једна комунистичка или остата жива. Мојом Бога да ми омогући да се извучем. Тако да не изађем са својим отаџама и нападнуо је једна бригада и све интелектуалце који су били комуниста и сви придоше. Никоме оправдање нећу примити. Све ћу убити. Свега сам зликоваца нећу дивити. Све који остадох у кући и који продужише борбу против комуниста наградњу на бирани предата. Не само да ће им се надокнадити оно што су изгубили него ће бити дуго награђени.

Видим да су Царајеви и Гусињани, нападну куће у тим нашим крајевима. Комунисти их не крију. Комунисти су их нападну, а они су нас извели због рада наших људи и изрода. Они нису могли морално знати ко је комуниста, а ко је националиста. Њиховост живима наших четника приђе комунистима и нападнуо је. Резултат је жалостан. Нико смо и ништа једна плачну комунистима, а у крају. Не можемо да бранимо своје домовине. Ја сам једини жив. Сачувао своје животе, мекар и исплатено и не часно.

Што се тиче немачки сви нису у ватру да униште комунизам на Балкану. Борбати се да не успети, али се плашим да за нас не буде катастрофа. Својим су потпуно тучени, у Андријевцу такође. Радио докдох јавља да су комунисти сауда у дефанзивни други рачме сауда су тучени.

Ја имам везу са министром. Тражио сам да упути извесне одреде да орамо, а нама ради уништења комуниста. Одговара да ће ове уредити. Тако верујем. Надам се да ће бити упути извесне јави онега, орамо и да ће он ослободити овај крај.

Овако и јајо се да своја сарадника погинули су у нашој окупацији. Они су срећни, али је за нас немачка гуоитак. Све је изгубио главу. Сада тек знамо колико је срећни.

Стаје на франго-има спољним немачким. Њима су предузели нашу офанзиву. Гуси пријављују успех. Ангдеси нису ни мало напредовали. Када ми да чекају, пратеће. Сви се јави мојим, они гледају свој интерес и нико их није интересу.

Што се тиче наше управе то није управа него рупло. Нико не зна шта ради. Истина не може бити ни да уради. Ја сам један човек. Шта са надишем скоро живи. Све стаје није још добро решена, а не верујем ни да ће се решити како треба. Ниса брао, шта ће доћије бити није знам. Какав је однос дражи и надишев је не знам.

Што се тиче мога доласка тамо, не могути одговорити када, али ћу могу рећи да ћу брао тамо доћи. Ја сам у ово убрзан. Стаје у другим

Навешћемо још неколико исказа истакнутих четника, најближих сарадника ДМ, који без икакве резерве изјављују да је ДМ свим руководио и за све знао (што он и сам каже у свом писму Бају Станишићу), да је ДМ лично дао директиву да се једни четници „легаллизују”, а други да буду „илегални”, што значи да једни отворено сарађују са окупаторима, а други прикривено.

Шеф четничког пропагандног одсека, Боривоје Јевтић, б. чиновник из Београда, изјављује: „Дража је наређивао да се ухваћени партизани убијају на лицу места, као и да се њихове породице кажњавају и имовина конфискује. Сем тога још је наређивао да се достављају имена партизанских симпатизера немачким и италијанским властима”. И даље: „Сви четници у Југославији били су под командом Врх. Команде и команданта Драже Михаиловића, да би се јаче спроводила борба против партизана, наредио је Дража да се један део четника легализује, т. ј. да буде у служби противника партизана (Немаца, Бугара, Љотићеваца, Муслимана и Недићеваца). Командант тих трупа у Црној Гори био је Павле Ђуришић. У исту сврху постојали су илегални четници, који су увјеравали савезнике да они воде оправдану борбу”.

Дражин шеф пропаганде, који је сигурно био упућен у све ствари, потврђује нам оно што цео народ већ одавно зна, а што читамо и у стотинама писаних докумената.

Ристо Ковијанић, члан бив. четничког одбора у Колашинском срезу, (а по његовој изјави „овај одбор имао је дужност снабдијевања становништва са храном, која је добијана од окупатора путем четничке команде, као и разреза реквизиције и успостављања реда у читавом срезу”) изјавио је: „У августу 1942 год. позвао је ДМ код себе у Поља све војне руководиоце већих оперативних јединица на савјетовање као и један број виђенијих интелектуалаца”. ... „У основној школи примио нас је ДМ. Били су присутни осим Павла Ђуришића, Перхинека и неки други официри Павловог штаба, сви команданти корпуса, као и сви команданти срезова (Радосав Јоксимовић, Милан Бандовић, Ђорђе Лазаревић и др.”).

„Мој други сусрет са ДМ био је у Липову на Лисјој Греди 25-ХП-1942 г. По наређењу Павла Ђуришића отишли смо нас неколицина, да са Дражом утачимо о покретању листа”.

Ове изјаве истакнутих и поверљивих људи ДМ потврђују да је ДМ одржавао састанке са свим четничким командантима и виђенијим интелектуалцима којима је давао инструкције и наређења за рад. ДМ је лично дириговао свим овим пословима, па је чак руководио и четничком штампом.

Навешћемо на крају и исказ Војислава Гојнића, председника четничког III већа суда, дат на саслушању 8 децембра 1944 г. у Цетињу. У том исказу крвник Гојнић, од ДМ постављен за председника четничког суда, једног од четничких инструмената за уништавање народа, открива све мреже прљаве четничке издаје, указује на повезивање свих народних непријатеља у борби против народа и нарочито подвлачи руководећу улогу Драже Михаиловића и емигрантских влада који су организовали и наређивали све оне непојмљиве злочине које су четници починили, спрежући се — по наређењу „министра војске” — са окупаторима огрезлим у нашој крви.

ДОКУМЕНАТ
бр. 88

С А С Л У Ш А Њ Е

Војислава Ј. Гојнића, судије из Брчели, општ. црмничка, среза барског.

Општа питања

Када си ступио у окупаторску службу — односно у национални покрет и какве си све функције у том покрету имао?

Зовем се Војислав Гојнић, из Брчела, општ. црмничке, по занимању судија, стар 48 година, ожењен имај двоје деце.

У национални покрет ступио сам у другој

десет жигосаних партизанских дјела почињена на територији Црне Горе у току 1941 и 42 године. Тенденција овога летака била је да та дијела партизанска прикажу као протународна и злочиначка. Овим је летаком позван народ на општи устанак против партизана, да се учини крај њихове борбе. Други летак био је објашњен у истом смислу и сличне садржине. Ове је прогласе Одбор прегледао, извршио стилистичке грешке, и одобрио Акционом Одбору да се прогласи умноже и издаду. Овај Одбор одржао је свега три сједнице послје чега је престао да функционише.

половини мјесеца фебруара 1942 године. Прво сам био на збору активних и резервних официра у Подгорици, на коме су говорили: Реља Пилетић и Шћепан Лазовић. После тога је одржан други због грађана вароши Подгорице, на коме су говорили: Др. Саво Радовић, Реља Пилетић, Вучета Дрљевић, поп Дракуловић, Новак Вулетић и Радоица Никчевић. Сви су говорници говорили о значају националног покрета и борбе против партизана. Овдје се изабра и главни Акциони одбор у који су ушли: Др. Саво Радовић, Михаило Пламенац, Арсо Петровић, Милутин Јелић, Илија Сјеклоћа, Бајо Станишић, Реља Пилетић и др. Овај одбор имао је за задатак прво, да буде претставник националног покрета, друго, да координира однос између националне војске и окупаторске, треће, да Одбор издејствује код Талијана снабдијевање националне војске: храну, одећу, обућу, и као четврто купљење прилога од стране грађана за потребе националне војске. Ови прилози су се састојали само у новцу. Напомињем да су на овом скупу грађана образовани финансијски и пропагандни одсјек. У првом су били као чланови: Нешо Шћеповић, Љубо Стијовић и други, чијих се имена не сјећам. У „пропагандни одсјек“ су ушли: Стево Греговић као претсједник, Зарија Вуксановић, Никола П. Поповић, Нешо Стијовић тргов., Вучета Дрљевић, Вуко Митровић, Јанко Пилетић судија, Миленко Гилић судија, Милош Врачар судија, сви као чланови Одбора. Прва сједница била је само конституисање, док сам на другој изабран за члана.

Финансијски одбор имао је за задатак: да обезбједи и набави финансијска средства за национални покрет.

Пропаганди одбор имао је за задатак да пропагира за национални покрет и да организује пропаганду у национални покрет. Смисао пропаганде била је: „Борба противу партизанског покрета и мобилизација маса у национални покрет“. Овај одбор добио је од Главног Акционог одбора два прогласа (летака). У првом прогласу била су жигосана партизанска дјела почињена на територији Црне Горе у току 1941 и 42 године. Тенденција овога летака била је да та дијела партизанска прикажу као протународна и злочиначка. Овим је летаком позван народ на општи устанак против партизана, да се учини крај њихове борбе. Други летак био је објашњен у истом смислу и сличне садржине. Ове је прогласе Одбор прегледао, извршио стилистичке грешке, и одобрио Акционом Одбору да се прогласи умноже и издаду. Овај Одбор одржао је свега три сједнице послје чега је престао да функционише.

Финансијски одбор имао је за задатак: да обезбједи и набави финансијска средства за национални покрет.

Пропаганди одбор имао је за задатак да пропагира за национални покрет и да организује пропаганду у национални покрет. Смисао пропаганде била је: „Борба противу партизанског покрета и мобилизација маса у национални покрет“. Овај одбор добио је од Главног Акционог одбора два прогласа (летака). У првом прогласу била су жигосана партизанска дјела почињена на територији Црне Горе у току 1941 и 42 године. Тенденција овога летака била је да та дијела партизанска прикажу као протународна и злочиначка. Овим је летаком позван народ на општи устанак против партизана, да се учини крај њихове борбе. Други летак био је објашњен у истом смислу и сличне садржине. Ове је прогласе Одбор прегледао, извршио стилистичке грешке, и одобрио Акционом Одбору да се прогласи умноже и издаду. Овај Одбор одржао је свега три сједнице послје чега је престао да функционише.

Финансијски одбор имао је за задатак: да обезбједи и набави финансијска средства за национални покрет.

Пропаганди одбор имао је за задатак да пропагира за национални покрет и да организује пропаганду у национални покрет. Смисао пропаганде била је: „Борба противу партизанског покрета и мобилизација маса у национални покрет“. Овај одбор добио је од Главног Акционог одбора два прогласа (летака). У првом прогласу била су жигосана партизанска дјела почињена на територији Црне Горе у току 1941 и 42 године. Тенденција овога летака била је да та дијела партизанска прикажу као протународна и злочиначка. Овим је летаком позван народ на општи устанак против партизана, да се учини крај њихове борбе. Други летак био је објашњен у истом смислу и сличне садржине. Ове је прогласе Одбор прегледао, извршио стилистичке грешке, и одобрио Акционом Одбору да се прогласи умноже и издаду. Овај Одбор одржао је свега три сједнице послје чега је престао да функционише.

Финансијски одбор имао је за задатак: да обезбједи и набави финансијска средства за национални покрет.

Пропаганди одбор имао је за задатак да пропагира за национални покрет и да организује пропаганду у национални покрет. Смисао пропаганде била је: „Борба противу партизанског покрета и мобилизација маса у национални покрет“. Овај одбор добио је од Главног Акционог одбора два прогласа (летака). У првом прогласу била су жигосана партизанска дјела почињена на територији Црне Горе у току 1941 и 42 године. Тенденција овога летака била је да та дијела партизанска прикажу као протународна и злочиначка. Овим је летаком позван народ на општи устанак против партизана, да се учини крај њихове борбе. Други летак био је објашњен у истом смислу и сличне садржине. Ове је прогласе Одбор прегледао, извршио стилистичке грешке, и одобрио Акционом Одбору да се прогласи умноже и издаду. Овај Одбор одржао је свега три сједнице послје чега је престао да функционише.

половини мјесеца фебруара 1942 године. Прво сам био на збору активних и резервних официра у Подгорици, на коме су говорили: Реља Пилетић и Шћепан Лазовић. После тога је одржан други због грађана вароши Подгорице, на коме су говорили: Др. Саво Радовић, Реља Пилетић, Вучета Дрљевић, поп Дракуловић, Новак Вулетић и Радоица Никчевић. Сви су говорници говорили о значају националног покрета и борбе против партизана. Овдје се изабра и главни Акциони одбор у који су ушли: Др. Саво Радовић, Михаило Пламенац, Арсо Петровић, Милутин Јелић, Илија Сјеклоћа, Бајо Станишић, Реља Пилетић и др. Овај одбор имао је за задатак прво, да буде претставник националног покрета, друго, да координира однос између националне војске и окупаторске, треће, да Одбор издејствује код Талијана снабдијевање националне војске: храну, одећу, обућу, и као четврто купљење прилога од стране грађана за потребе националне војске. Ови прилози су се састојали само у новцу. Напомињем да су на овом скупу грађана образовани финансијски и пропагандни одсјек. У првом су били као чланови: Нешо Шћеповић, Љубо Стијовић и други, чијих се имена не сјећам. У „пропагандни одсјек“ су ушли: Стево Греговић као претсједник, Зарија Вуксановић, Никола П. Поповић, Нешо Стијовић тргов., Вучета Дрљевић, Вуко Митровић, Јанко Пилетић судија, Миленко Гилић судија, Милош Врачар судија, сви као чланови Одбора. Прва сједница била је само конституисање, док сам на другој изабран за члана.

Финансијски одбор имао је за задатак: да обезбједи и набави финансијска средства за национални покрет.

Пропаганди одбор имао је за задатак да пропагира за национални покрет и да организује пропаганду у национални покрет. Смисао пропаганде била је: „Борба противу партизанског покрета и мобилизација маса у национални покрет“. Овај одбор добио је од Главног Акционог одбора два прогласа (летака). У првом прогласу била су жигосана партизанска дјела почињена на територији Црне Горе у току 1941 и 42 године. Тенденција овога летака била је да та дијела партизанска прикажу као протународна и злочиначка. Овим је летаком позван народ на општи устанак против партизана, да се учини крај њихове борбе. Други летак био је објашњен у истом смислу и сличне садржине. Ове је прогласе Одбор прегледао, извршио стилистичке грешке, и одобрио Акционом Одбору да се прогласи умноже и издаду. Овај Одбор одржао је свега три сједнице послје чега је престао да функционише.

Ти си Војине, између осталих потписао један извјештај италијанском ђенералу и команданту свих трупа у Црној Гори у којем тражите као претставници народа у Црној Гори, да се Бајо Станишић призна као стварни командант трупа у Црној Гори и да му се да пуна материјална и војничка помоћ, ради наоружавања националних јединица у сврху извођења борби противу партизана?

Како је дошло до тога да су ти повјерили партизанску архиву Зетског партизанског одреда?

Какве си све састанке имао са већим функционерима и какве сте све одлуке доносили?

Извештај команданту италијанских окупационих трупа у Црној Гори, који ми је овдје прочитан, прво су потписала четири официра и то: Шћепан Лазовић, Јаков Јововић, капетан Божовић и још један официр, чијег се имена не сјећам, а испод ових имена написано је да се саглашавамо са претставком и одобравамо садржину исте, као и акцију пуковника Станишића у Црној Гори. Ову изјаву потписао сам ја и осталих, колико се сјећам, 44 угледних личности из националног покрета. Ово је био први јавни акт сарадње националног покрета са окупатором, који је дошао као последица дириговане политике од стране Драже Михаиловића као овлашћеног претставника југословенске владе у земљи. Ја сам свјестан тога да је писмо команданту италијанских трупа било акт отвореног повезивања са окупатором и мобилизација нашег народа противу Народноослободилачког покрета, који је водио крваву борбу са окупатором, али такав мој став резултирао је као последица званичне политике Краља и Владе, коју су преносили на нас преко Драже Михаиловића.

Главни Акциони одбор повјерио је заплијену архиву партизанског Зетског Одреда: Михаилу Пламенцу, великосудији, Миленку Гилићу и Илији Сјеклоћи, судијама Окружног суда, да је среде и изврше извод сваког документа, који их је интересовао. Они су прегледали и извршили извод, којег су овјерили са својим потписима. Негдје око 18 јуна 1942 год. мени је повјерена архива са наређењем да из исте вршим извадке разним националним судовима по кривицама партизана и њихових симпатизера, који су били извођени пред суд. Ова је архива била код мене све до маја 1943 год. када сам је по наређењу Блажа Ђукановића предао поручнику Андрији Лубарди. Наравно мени су ову архиву повјерили као вишем судском функционеру, имајући у мене велико повјерење да нећу ништа од те архиве упропастити.

Ја сам имао састанка четири-пет са Блажом Ђукановићем и на овим састанцима разговарали смо о политици Националног покрета и потреби активног рада за тај покрет. Казао ми је даље да добијају материјалну помоћ од Драже Михаиловића у износу од 200.000.— лира за тај покрет, даље да је он највећи политички фактор у Црној Гори, постављен од Драже Михаиловића. Исто тако рекао ми је да примају и од Гувернерства помоћ у новцу преко Сава Радовића.

Касније сам се састао са мајором Лашићем у хотел „Европи“ и то више пута, од новембра 1943 до маја 1944 год., када је погинуо. Наши су разговори били: бриге за национални

покрет који је преживљавао кризу, а мајор Лашић је осјетио да ће доласком Павла Ђуришића, овај преузети команду, за то што је Дража Михаиловић имао више повјерења у Павла као војног руководиоца и организатора. Примјетио сам код Лашића, да се код њега испољава тежња, да мене чвршће веже код себе, како би имао што већу подлогу због ривалства Ђуришића. Поред разговора о стању у националном покрету Лашић ми је причао како он одржава везу са Дражом Михаиловићем и како по његовим директивама раде.

Даље имао сам састанак са делегатом Врховне Команде Вукадиновићем. Ово је био мој званични састанак са њиме, јер сам био постављен за члана Централног Комитета за Црну Гору од стране Драже Михаиловића. Акт мога постављења био је потпуно озваничен по свим прописима. Овај Централни Комитет сачињавали су три лица и то: Др. Јован Тошковић, Бошко Бојовић и Вуксан Бакић, а послје његове смрти ја сам дошао на његово мјесто. Задатак овога Комитета је био у случају искрцавања савезника и ослобођења Црне Горе, да изврши потпуно организовање цивилне и грађанске власти у Црној Гори и да као овлаштен претставник власти у Црној Гори дочека Савезнике, бившу југословенску владу и краља, које смо послје капитулације исцекивали да ће се искрцати негдје на црногорско приморје. Овај мој састанак са Вукадиновићем одржан је на Медуну крајем октобра 1943 године. Послије сам са Вукадиновићем неколико пута разговарао. До састанка овог комитета није дошло због погибије два члана у Острогу.

17 јуна 1944 год. састао сам се у хотел „Европи“ у Подгорици са војводом Павлом Ђуришићем. На овом састанку Павле Ђуришић понудио ме да уђем као члан у народну управу, јер су по његовом излагању Њемци приватили његов предлог, да се изврши смјена Љуба Вуксановића и осталих у „Народној Управи“. У нову „Народну Управу“ требали су да уђу: Јеврем Шаулић, Душан Влаховић, Никола Вукчевић, Нико Јерговић, Јово Ђукановић и ја. Даље ми је напоменуо Павле, да ме не буну спољно-политичка ситуација и да Дража Михаиловић ужива пуно повјерење Краља, а да је влада Субашића само један блеф тактичке сарадње. Подвукао ми је да ћу за улазак у „Народну Управу“ добити директни декрет од Драже Михаиловића. До промјене владе „Народне Управе“ требало је да дође због тога, јер она није уживала никакав ауторитет у народу, и друго, јер су постојали озбиљни сукоби између Љуба Вуксановића и Павла Ђуришића. Ја сам одбио да уђем у ову владу.

До промјене „Народне Управе“ није дошло услед тога што је присуство Павлово на Це-

На којима си конференцијама и зборовима све учествовао и на које си зборове и конференције ти говорио нападајући у оштрој форми Народноослободилачки покрет?

тиње изазвало нови сукоб оштрих размјера између „зеленаша“ и „бјелаша“, тако да је Крамарц остао на становишту да и даље остане стара Народна Управа на власт.

Послије повлачења партизана из Црмнице, одржао сам један збор црмничана на Цетињу, на коме је било присутно око 130 црмничана, на којем сам ја говорио о значају и циљевима Националног покрета, о потреби мобилизације свих националних снага у борби против партизанског покрета; даље критиковао сам радње партизана у времену 1941 и 1942 године, апелујући на присутне да помогну у пуној мјери акцију националног покрета.

У априлу 1942 године, одржали смо збор села у Подгору, гдје је говорио Јован Јоветић, наравно у духу Националног покрета.

Ја сам даље био присутан збору у селу Томиће гдје је најприје говорио Марко Маровић учитељ а после је ја, позивајући народ да се сврста у Национални покрет у борби против партизана. Исто такође одржали смо збор у Брчелима, наравно сви наши говори били су усмјерени против партизанског покрета, у смислу организовања и учвршћавања националног покрета на бази борбе против партизана.

Био сам присутан на збору интелектуалаца у сали Окружног суда у Подгорици у јуну 1942 год. Овај збор је сазвао Блажо Ђукановић и изложио тешко стање које влада у Националном покрету, с обзиром на неслогу која влада између „бјелаша“ и „зеленаша“. Овај збор имао је за циљ да се ангажују сви интелектуалци у смислу да дође до сарадње пуне између маса сепаратиста и четника, како би се извршило пуно јединство на бази борбе противу Народноослободилачке војске. Овдје су говорили у овом смислу и то: Благота Радовић и Глигорије Вукчевић, који су подвргли оштрој критички Блажа Ђукановића; Др. Војо Пајевић, који је нападао све оне, који су ма чиме критиковали Блажа Ђукановића. На томе збору говорио сам и ја у вези те дискусије. Углавном на крају постигнуло се је пуно јединство збора у погледу стварања јединства између четника и сепаратиста и у том смислу сјутра дан смо позвали око 200 лица „бјелаша“ и „зеленаша“ грађана из Подгорице. Овај се збор одржао у сали Трговачке Коморе. На овом збору говорили су: Глигорије Вукчевић, инжењер, Благота Радовић, Душан Вучинић, Марко Вулетић, судија, Радосав Драгојевић, држ. тужиоц, Митар Лаковић, официр, Владо Лаковић, чинов. финанс. дирекције, Војо Пајевић и ја. Сви су говори усмјерени били да се створи јединство ова два табора. У том смислу донесена је и резолуција, која је гласила да је неопходно потребно да се обије политичке струје

споразумију и у ту сврху изврши реорганизација националног покрета, с обзиром на комунистичку акцију у Црној Гори. Овдје је изабран један мјешовити одбор од 45 људи, којему је био задатак да то јединство спроведе у живот. Ја сам ушао у овај одбор у својству члана. Ми смо се подијелили у три делегације, од којих смо пошли: једна за Никшић, друга за Цетиње, и трећа за Бар, да би извршили утицај на све људе који су кочили ту заједничку сарадњу, а и на масе, да би дошло до пуног јединства. Ја сам са једном делегацијом пошао за барски срез, гдје смо одржали једну конференцију у смислу споразума, на којој сам ја говорио. На овој конференцији било је присутно 20—30 људи. У главном тенденција мога говора била је јединство ова два завађена табора, наравно у борби против партизанског покрета.

Присутан сам био збору у Подгорици у сали Трговачке Коморе, којег је био сазвао Љубо Вуксановић у децембру 1943 год. На овом збору говорио је о програму „Народне управе” Љубо Вуксановић и тражио поверење. Између осталих говорио сам и ја не слажући се са политиком „народне управе” и залажући се за потпуно присаједињење Црне Горе Србији, обзиром да то диригују политички и економски услови, а „Народна Управа” била је у том смислу кочница, што сам ја истакао.

У мјесецу децембру 1943 год. сазвао је збор активних и резервних официра мајор Лашић, на коме је дошао Љубо Вуксановић у пратњи Митра Поповића и Саве Радоњића, као и Др. Волмара, шефа њемачке обавештајне службе.

Тенденција ове конференције била је да се повјерење даде „Народној Управи”, према тражењу претсједника „Народне Управе” Љуба Вуксановића. У том смислу донешена је једна резолуција према којој се даје повјерење „Народној управи”, изражава се спремност официра за борбу противу спољних и унутрашњих нападача. Даље, у резолуцији је унесено, да се изврши потпуно присаједињавање Црне Горе Србији и прошири пуна Недићева власт. На овој конференцији говорили су: мајор Лашић, Љубо Вуксановић, Саво Радоњић, Јаков Јововић и ја. Мој говор био је у главном усмјерен за присаједињење Црне Горе Србији и упутно сам оштру критику политици „Народне Управе”.

Иза ове конференције, неколико дана, мајор Лашић упутно је једно писмо генералу Недићу у којему тражи, наравно истичући да је то општи интерес, да дође до помирења између Драже Михаиловића и Милана Недића, подвлачећи низ момената који диктују да дође до тог споразума. Нас је Лашић упознао

Када си постао претсједник националне омладине у Подгорици и какви су били циљеви и задаци те омладине?

Ти си био са мајором Гојнићем који је водио батаљон црнички и цетињски у борби против партизана на Паштровску Гору.

са овим текстом писма, које је упутио Недићу и у том смислу нас је позвао да напишемо исте претставке генералу Милану Недићу.

Ми смо око 40 угледних личности из Националног покрета из свих крајева Црне Горе, написали једну претставку Недићу, чија је садржина углавном изражавала тешко стање у Црној Гори у вези са борбама против партизана. Даље, изложене су тешкоће за сарадњу са зеленашима, а обзиром да је Црна Гора већ 1918 год. била уједињена са Србијом, ми смо тражили да се то уједињење поново спроведе у дјело! Резолуција се завршавала са ласкањем Недићу, истичући његову величину за наш народ из прошлости и садашњости.

У Подгорици постојала је организација омладине под именом „Омладинска организација за срез Подгорички“. У самој организацији биле су разне струје, највећим дијелом било је „равногорске омладине“, затим један дио омладине Блажа Ђукановића, Павла Ђуришића и Лашића. Наравно циљ ове организације био је: васпитање у националном духу.

Како су постојала разна струјања, како сам то раније изложио, једна делегација ове омладине позвала ме да се примим за претсједника ове омладине, истичући да моја личност би допринијела како би дошло до пуног јединства омладине. Ја сам се примио, пошао сам на скупштину омладине, говорио сам о значају организације омладине и њеним задацима у националном духу. Даље је одржана једна ванредна скупштина, ради измјене статута.

За вријеме похода ова два батаљона према Паштровићима, који су имали задатак да заповједну приморје од Боке до Бара, јер смо очекивали тих дана искрцавање Савезника, владе и Краља, шта је требало да се ми спојимо са Савезницима као војска. Како су партизани владали читавом територијом од Бара до Котора, то је дошло до сукоба са партизанима на Гори Паштровској. Овдје се борба водила неколико дана, а ја сам био у штабу мајора Гојнића. На нашој страни било је три мртва и 23 или 24 рањена. На концу успјели смо да партизана отиснемо са те територије и да овладамо приморјем, када је наступила права пљачка. Овога пута наша војска се понашала страшно у Паштровиће, јер је извршена велика пљачка имовине и хапшења.

Напомињем да је у овом међувремену дошло до једне конференције у Виру, на којој се дискутовало да ли да се прими од Њемаца оружје, храна и друго, т. ј. да ли да се приступи пуној сарадњи са Њемцима. Велика већина изјаснила се да се прими та помоћ, премда сам ја био против таквој одлуци, говорећи да причекамо још мало.

Када си постао претсједник III вијећа Суда за Заштиту народа у Подгорици и какве су компетенције биле овога суда?

Постављен сам за претсједника III вијећа у децембру 1942 год., изабран од самих судија, а моје постављење за судију дошло је од стране Блажа Ђукановића, потврђено накнадно од стране Драже Михаиловића.

Компетенције суда су биле: да суди свим партизанима и њиховим помагачима на територији бившег Окружног суда у Подгорици. Овај суд је био израдио уредбу по којој смо вршили суђења. У вези суђења ми смо се служили Кривичним Закоником и Законом о Заштити Државе. Углавном овом уредбом смо се служили за примјењивање кривичног поступка на сва лица, која су била оптужена од стране националних власти да су учествовали у партизанском покрету.

Чланови суда у овом вијећу били су: ја, као претсједник, Крсто Мандић претсједник Окружног суда, Батрић Јовановић, Глигор Вукотић и Марко Вулетић, судије апелационог вијећа Великог Суда, сви као чланови сталног вијећа. У случају запреке или изостанка судија, услед болести или другог, долазили су замјеници и то: Јоксимовић Миомир, дипл. правник, Вучковић Владимир, дипл. правник, Ђуричић Марко, дипл. правник и секретар Управног суда и Иванчевић Велимир, дипл. правник и секретар Трговачке Коморе.

Док се ти био претсједник овога вијећа, пуним твојим учешћем осуђени су на стријељање 2, док су 52 лица осуђена на робију и губитак часних права, за то што су припадала партизанском покрету и што су се борили против окупатора и домаћих издајника. Располажемо са пресудама које сте ви изrekli над поменутиим лицима и то:

Дана 5 јануара 1943 год. под број 34/42 осудили сте следећа лица:

1. Вујосевић Ивана, на 15 година робије и трајан губитак часних права.

Дана 13 јануара 1943 год. пресудом бр. 5/43 осудили сте:

2. Поповић Михаила на 2 године робије.

Дана 16 јануара 1943 пресудом бр. 42/43 осудили сте:

3. Кукуљичић Мира, на 5 година робије и 5 г. губитка часних права.
4. Шкатарић Славка, на 3 год. робије и 3 године губитка часних права.

Дана 2 фебруара 1943 год. пресудом бр. 37/42 осудили сте:

5. Никезић Радосава, на 7 година робије и трајан губитак часних права.
6. Ивановић Петра, на 15 година робије и трајан губитак часних права.

Дана 11 фебруара 1943 године пресудом бр. 52/43 осудили сте:

7. Раичевић Крста, на 20 година робије и трајан губитак часних права.
8. Милачић Љубицу, на 20 година робије и трајан губитак часних права.
9. Милачић Бранка, на 5 година робије и 5 година губитка часних права.

Ова је пресуда изречена 19 марта 1943 године пресудом бр. 92/43.

Дана 24 и 25 марта 1943 године пресудом бр. 95/43 осудили сте:

10. Ђуришић Милована, на 8 година робије и трајан губитак часних права.
11. Кнежевић Мата, на 6 година робије и трајан губитак часних права.
12. Кликовца Влада, на 10 година робије и трајан губитак часних права.

Дана 27 фебруара 1943 године пресудом бр. 69/43 осудили сте:

13. Павићевић Ђетка, на 5 година робије и 5 година губитка часних права.
14. Павићевић Јована, на 5 година робије и 5 година губитка часних права.

Дана 19 фебруара 1943 године пресудом бр. 84/43 осудили сте:

15. Поповић Милију, на три године робије.

Дана 19 априла 1943 године пресудом 124/43 пресудили сте:

16. Буровић Радосава, на 5 година робије.
17. Дантовић Милорада, на 10 година робије.
18. Лучић Милорада, на 10 година робије.
19. Станковић Илију, на 15 година робије.
20. Лучић Радомира-Рада, на 10 година робије.
21. Дамјановић Вељка, на 15 година робије.
22. Перовић Милорада, на 15 година робије.
23. Лучић Никодима, на 20 година робије.
24. Косовић Душана, на 20 година робије.
25. Лучић Сава, на 20 година робије.
26. Лучић Јаницу, на 3 године робије.

Дана 21 јануара 1943 године пресудом бр. 39/43 осудили сте:

27. Радановић Ђорђа на смрт.
28. Раичевић Ђорђа, на 1 годину робије.

Дана 28 јануара 1943 године пресудом бр. 18/2 осудили сте:

29. Ивезић Шпира, на 20 година робије и трајан губитак часних права.
30. Радановић Душана, на 7 година робије и трајан губитак часних права.
31. Мирочевић Андрију, на 5 година робије и 5 година губитка часних права.
32. Мрђеновић Јована, на 3 године робије и 3 године часних права.

Дана 10 фебруара 1943 године пресудом бр. 5/43 осудили сте:

33. Калужеровић Груја, на 5 година робије и 5 година губитка часних права.
34. Пешовић Михаила, на 5 година робије и 5 година губитка часних права.
35. Мирановић Зарију, на 3 године робије и 3 године губитка часних права.
36. Пешовић Андрију, на 3 године робије и 3 године губитка часних права.

Дана 11 марта 1943 године пресудом бр. 83/43 осудили сте:

37. Ивановић Мирка, на 8 година робије и трајан губитак часних права.
38. Стевовић Михаила, на 5 година робије и трајан губитак часних права.
39. Ивановић Луку, на 5 година робије и 5 година губитка часних права.
40. Ивановић Душана, на 3 године робије и 3 године губитка часних права.

Дана 4 марта 1943 године пресудом бр. 1/42 осудили сте:

41. Вуковић Срдана, на 3 године робије и 3 године губитка часних права.

Дана 29 марта пресудом бр. 95/43 осудили сте:

42. Јововић Влада, на 3 године робије и 3 године губитка часних права.

Дана 20 фебруара 1943 године пресудом бр. 80/43 осудили сте:

43. Кадовић Милету, на 20 година робије и трајан губитак часних права.
44. Вуковић Војина, на 20 година робије и трајан губитак часних права.
45. Јовановић Радивоја, на 20 година робије и трајан губитак часних права.
46. Грозданић Милутина, на 20 година робије и трајан губитак часних права.
47. Кадовић Милана, на 20 година робије и трајан губитак часних права.
48. Радоњић Бошка, на 15 година робије и трајан губитак часних права.
49. Вуковић Вељка, на 15 година робије и трајан губитак часних права.
50. Перовић Милана, на 12 година робије и трајан губитак часних права.
51. Кадовић Мироја, на 10 година робије и трајан губитак часних права.

52. Јовановић Милисава, на 10 година робије и трајан губитак часних права.

Негдје у марту мјесецу 1943 године вашом пресудом сте осудили:

53. Ђуровић Маринка на смрт.

Послије ове двије изречене пресуде исте су одмах и извршене.

Сви осуђени осуђени су мотивом: крив је, што је неустановљеног дана 1941 године, пришао комунистичко-партизанској организацији, или за то што је по неко од партизана извршио убиство по налогу својих штабова, неког од окупаторских шпијуна или неког од истакнутих непријатеља народноослободилачког покрета.

Истина је да сам ја у свим овим пресудама, у својству претсједника вијећа, учествовао и осуђивао. Националне власти привеле су нам све окривљене у судски затвор, одакле су после ислеђења привођени пред суд, а после пресуде опет враћени у затвор. Напомињем да су за једну велику већину постојале приватне тужбе. Где није постојала оптужница приватна подизао је државни тужилац, а пресуде су се заснивале на Закону јавне безбедности и поретка у држави као и Кривичног Законика, кад је у питању дјело лишења живота или које друго дјело предвиђено у овом закону.

Како сте могли примјењивати закон о заштити јавне безбедности и поретка у држави у времену када су нашу државу окупирали непријатељи и то: осуђивали сте борце против окупатора и домаћих издајника!

Ви сте из архиве Зетског партизанског одреда читали да су убијени непријатељи и шпијуни Народноослободилачког покрета осуђени на смрт од стране наших штабова и како сте могли осуђивати разне партизана који су као војници извршивали те задатке?

Коме сте предавали осуђене и гдје се они сада налазе?

Да ли ти је познато то да су Талијани стријељали све осуђене у знаку репресалија, а нарочито оне, који су били осуђени на по 20 година.

Из свег овог произилази да си био у служби окупатора и да сте за његов рачун вршили све ове напред побројене злочине!

Тачно је то да је овај Закон примјењиван онда када ми нијесмо имали фактички државе, односно слободне државне територије, али ми смо у овом смислу добили наређење од Драже Михаиловића, преко Блажа Ђукановића, који је потписао Уредбу о судовима а наравно, са чијом смо се политиком и ми солидарисали.

Истина је да сам ја велики дио архиве Зетског одреда читао, али ми се нијесмо руководили тим материјалом уопште, обзиром на прописе Кривично-Судског Поступка, које смо ми примјењивали. Углавном овај суд је имао само да суди партизанима, било да су извршили по наређењу својих старешина које убиство непријатеља народно-ослободилачког покрета.

Послије изречене пресуде, осуђени су враћани у судски затвор. Када је Суд укинут, сви осуђени су се налазили у судском затвору, а после су их Талијани одвели у Италију. Напомињем да је један дио од ових осуђених од стране Талијана, поведен за замјену талијанских официра и војника код партизана.

Чуо сам да су Италијани извјестан број осуђених изводили и у знак репресалија стријељали. Ова су стријељања вршена из логора из Бара.

Ја сам припадао националном покрету, који је био инструменат политике Краља и југословенске избјегличке владе и министра Драже Михаиловића у земљи. Наравно овај је покрет био потпуно на издајничким позицијама и отворене сарадње са окупатором, али још једном подвлачим: да је диригован од стране избјегличке владе и краља.

Војислав Гојнић, с. р.

Сви ови документи као и остала саслушања Дражиних четничких вођа у Црној Гори и Санџаку, слажу се у свему. Као Гојнићево, сва она говоре:

1) да је први корак истакнутих четничких вођа био борба против партизана и спрезање са окупаторима, што се потпуно слагало са „инструкцијом” ДМ да „са партизанима не може бити никакве сарадње” (в. Докуменат бр. 3).

2) да је „политика” четничке издаје била „последница званичне политике Краља и владе, коју су преносили на нас преко Драже Михаиловића”;

3) да су како „легални” тако и „илегални” четници под командом Блажа Ђукановића и Баја Станишића добијали редовну новчану помоћ од ДМ, као и редовну плату од окупатора. А новац који су давали и ДМ и окупатори за уништавање народа, био је уствари опљачкани народни новац;

4) да је постављање злочинаца у својству „судија” који су немилосрдно скидали главе родољубима потврђивао лично ДМ; ти судови потврђени од ДМ масовно су предавали своје сународнике Италијанима који су их интернирали по безбројним логорима у Италији и убијали;

5) да су Дразини официри и четничке вође који су се после капитулације Италије ставили у службу Немаца, повезали се са издајником Недићем, што је сасвим природно и разумљиво, јер су и ДМ и Недић имали исти циљ — борбу против народа, и заједно зато служили окупаторима.

Тај злочин незапамћене најсрамније издаје — злочин је четничких команданата Блажа Ђукановића, Баја Станишића и других, али је још више злочин лондонске издајничке противнародне клике са краљем на челу и њеног претставника у земљи Драже Михаиловића, који су директним наређењима гурали те морално отупеле четничке команданте на пут издаје, злочина и службе окупаторима у циљу борбе против свог властитог народа.

О Д Е Љ А К IV

ЈАКОВ Н. ЈОВОВИЋ — КАРИКА У ЛАНЦУ ДРАЖИНОВСКЕ ИЗДАЈЕ

Министар избегличких влада Дража Михаиловић, преко својих команданата којима је давао упутства и наређења и о чијем је раду био редовно обавештаван, повезивао се са највећим непријатељима наших народа, немачким и италијанским окупаторима, и заједно с њима уништавао сопствени народ који се борио за своју слободу.

Једну карику у том дражиновском ланцу издајица чини и »марински капетан, шоручник бојног брода I кл.» *Јаков Н. Јововић* командант II батаљона зетског четничког одреда, који је наредбом пуковника *Станишића* бр. 68 од 9 јула 1942 постављен за команданта четника среза даниловградског, по жељи Италијана унапређен од Дражиног опуномоћеника пуковника *Баја Станишића* за команданта Бјелопавлићког четничког одреда, а напослетку по жељи Немаца постављен за Дражиног „начелника штаба четника Црне Горе и Боке”.

ЛИНИЈА ДЕЛОВАЊА ЧЕТНИКА ДМ ИСТОВЕТНА СА ОКУПАТОРСКОМ

Основна линија деловања овог народног непријатеља била је истоветна са линијом коју су спроводиле његове старешине пуковник *Баја Станишић*, генерал *Блажо Ђукановић*, мајор *Ђуришић*, сви под командом генерала Драже Михаиловића, а то је бескомпромисна борба против Народно-ослободилачког покрета и — према њиховим речима — »савршена лојалност према окупаторима», што је значило помагање окупатора у борби против властитог народа.

О томе речито говори наредба бр. 1 потписана од *Ј. Н. Јововића* у којој он наводи да га је за команданта четника Даниловградског среза поставио пуковник *Станишић*, и да је »четничка власт успостављена легалним путем» (од Италијана), а у тачци IX каже: *Бескомпромисна борба против комунистичког режима и савршено поштовање и лојалност према италијанским војним властима, било је и остаје главна смерница нашег покрета... те ћемо као такви остати до краја рата».*

ДОКУМЕНАТ
бр. 89

НАРЕДБА БР. 1

КОМАНДАНТА II ЧЕТНИЧКОГ БАТАЈОНА ЗЕТСКОГ ОДРЕДА ЗА ДАН 15. јула, 1942. г.

Данас када су разбијени и уништени и из земље пробајани шесто-
ви и штабови партизанско-разбојничко-анархистичко-јамарског режима и када
у Црној Гори више не постоји ни једна организована њихова јединица, потреб-
но је свим снагама приступити конструктивном раду и сређивању прилика у
земљи.

Пошто сам наредбом Команданта Зетског четничког одреда пуковни-
ка г. Станковића бр. 68 за 9. јула, 1942. године, одређен за команданта четни-
ка среза Данилоградског то у циљу сређивања унутрашњих прилика у срезу и
успостављању реда и поретка, мира и народног олагодња и поштовања власти:

НАРЕЗУЈЕМ:

I
Четничка власт успостављена је легалним путем и једино тим пу-
тем може да буде замијењена.

II
Никаква организација на територији среза не може постојати нити
се образовати без одобрења команде четничког батаљона, изузев оне која је
већ успостављена легалним путем.

III
На територији среза не смеју одржавати никакве конференције нити
заборони на каквог карактера оили, без одобрења команде четничког батаљона.

IV
Наш покрет има једини и искључиви циљ стварање свестраног бла-
годња у народу па с обзиром на то искључује се свако политизирање које
се најстрожије забрањује. Снаги онај који се ухвати да врши на какву по-
литичку пропаганду, биће узет на најстрожију одговорност.

V
Свим средствима ће се онемогућити акција сваког оном који по-
куша да из оне наше крваве борбе извуче личну, политичку, материјалну или
моралну корист. Очекује се да ће сваки поштен човек у срезу искрено при-
путити на рад народног спаса и пружити најискренију сарадњу команди четничког
батаљона у циљу успостављања нормалних прилика у срезу.

VI
Нека у срезу буде јасно свакоме оном лицу, без обзира пола и
старости, друштвеног положаја и функција које врши, а које мисли да и да-
ље несметано и некажњено може вршити свој разорни рад против постојећег
стања и четничке власти, да ће у колико и даље наставити такав посао, бити
откривен и потпуно уништен. Нека се зна да ће четничка власт
знати и умјети да пронађе средства и начина којима ће себи придобити пуно
поштовање и ауторитет.

VII
Ко и даље послје свега што знамо о умасина комунистичког те-
рора, буде ове јамаре помагача било ријечју, било морално или материјално,
осјетиве на себе без икаквог дуготрајања удар Војног четничког суда. За
овијаве се најстрожије забрањује свака интервенција.

VIII
За сваку пљачку злонамјерну палећину, напад на четничке једи-
нице напад на постојеће власти, атентанте сваке врсте, учинилац или група
учиниоца ако буду ухваћени биће кањени стријелањем на лицу мјеста.

IX
Безкомпромисна борба против комунистичког и анархистичко-разбојничко-
јамарског режима и савршено поштовање и лојалност према италијанским вој-
ним властима, оило је и остаје главна смерница нашег покрета, јер једино
у томе лежи спас нашег народа та ћемо као такви остати до краја рата.

КОМАНДАНТ
Марински капетан I кл.

Јаков М. Јововић

НАРЕДБА БР. 1

Команданта II четничког батаљона зетског одреда за дан 15 јула 1942 год.

Данас када су разбијени и уништени и из земље протјерани шефови и штабови партизанско - разбојничко - анархистичко - јамарског режима и када у Ц. Гору више не постоји ни једна организована њихова јединица, потребно је свим снагама приступити конструктивном раду и сређивању прилика у земљи.

Пошто сам наредбом команданта Зетског четничког одреда пуковника г. Станишића бр. 68 за 9 јула 1942 годину, одређен за команданта четника среза даниловградског, то у циљу сређивања унутрашњих прилика у срезу и успостављању реда и поретка, мира и народног благостања и поштовања власти:

НАРЕЂУЈЕМ:

1. Четничка власт успостављена је легалним путем и једино тим путем може да буде замијењена.

2. Никаква организација на територији среза не може постојати нити се образовати без одобрења команде четничког батаљона, изузев оне, која је већ успостављена легалним путем.

3. На територији среза не смију се одржавати никакве конференције нити зборови ма каквог карактера били без одобрења команде четничког батаљона.

4. Наш покрет има једини искључиви циљ, стварање свестраног благостања у народу па с обзиром на то искључује се свако политизирање које се најстрожије забрањује. Сваки онај који се ухвати да врши ма какву политичку пропаганду биће узет на најстрожију одговорност.

5. Свим средствима ће се онемогућити акција сваком оном који покуша, да из ове наше крваве борбе извуче личну, политичку, материјалну или моралну корист. Очекује се да ће сваки поштен човјек у срезу искрено прионути на рад народног спаса и пружити најискренију сарадњу команди четничког батаљона у циљу успостављања нормалних прилика у срезу.

6. Нека у срезу буде јасно свакоме ономе лицу, без обзира пола и старости, друштвеног положаја и функција које врши, а које мисли да и даље може неометано и некажњено вршити свој разорни рад против постојећег стања и четничке власти, да ће у колико и даље настави такав посао бити ипак откривен и потпуно уништен. Нека се зна да ће четничка власт знати и умјети да пронађе средства и начина којим ће себи прибавити пуно поштовање и ауторитет.

7. Ко и даље последије свега што знамо о ужасима комунистичког терора буде ове јамаре помагао било рјечју било морално или материјално, осјетиће на себе без икаквог одуговлачења удар војног четничког суда. За овакве се најстрожије забрањује свака интервенција. За сваку пљачку, злонамјерну палевину, напад на четничке јединице, напад на постојеће власти, атентате сваке врсте, учинилац или група учиниоца, ако буду ухваћени биће кажњени стријељањем на лице мјеста.

8. Безкомпромисна борба противу комунистичког и анархисто-разбојничко-јамарског режима и савршено поштовање и лојалност према италијанским војним властима било је и остаје главна смјерница нашег покрета јер једино у томе видимо спас нашега народа те ће мо као такви остати до краја рата.

Командант
марински капетан I класе
Јаков Н. Јововић, с. р.

Овај уговор четничког издајства само је извршење овог наређења које је Дража Михаиловић издао команданту Црне Горе 20/XII-1941, Стр. пов. бр. Б. 370, и у којем изрично вели: »са партизанима не може бити никакве сарадње«, и наређује: »чишћење државне територије од свих народних мањина и ненационалних елемената«.

ДРАЖА ПОТСТИЧЕ ЧЕТНИКЕ НА БРАТОУБИЛАЧКО КЛАЊЕ

И док је Бајо Станишић по оваквој општој „Инструкцији“ врховног издајника и команданта потписивао уговор са непријатељем и његов потчињени командант Јаков Н. Јововић понављао дословне речи уговора о „бескомпро-

бом није предвиђен овакав случај. Мора сачекати крај рата, па у срећеним приликама судити му.

6 новембра т. г. петнаест разбојника пуштено је из националног затвора у Страшевици. Пустили су их бивши комунисти, а данашњи националисти. Вероватно је да неће ни овде бити никакве одговорности.

Активни наредник Николић-четник четничког батаљона држао је целу ноћ конференцију у селу Милочанима, са комунистима.

Недавно четници у шумама више Горњег Поља срели су се, и споразумно разминули са комунистима те нису пуцали један на другог. Такав исти случај догодио се у Злој Гори и два пута у Будошу.

Једном приликом у Злој Гори седам националиста састало се са једном комунистичком тројком и после споразума братски се растали и дали заверу да неће пуцати једни на друге.

Сем тога из свих срезова из старе Црне Горе траже да се ставе под команду Павла Ђуришића, наводећи да се тамо сувише благо поступа са комунистима и да би он врло брзо расчистио са керенштином.

Знам како вам као правом националисти овакви случајеви, тешко падају на срце и колико вам је стало до тога да се униште они зликовци који су немилосрдно мучили најгорим мукама и убијали наш народ. Зато и сматрам да ћете имати довољно одлучности да продужите своју досадашњу националну борбу.

Молим вас известите шта сте по предњим случајевима предузели.

20. јануара 1943 г.

Поздравља Вас

Драг. М. Михаиловић" с. р.

ЧЕТНИЧКИ КОМАНДАНТ — ИЗМЕЂАР ОКУПАТОРА

И резултат свега овог издајничког командовања министра и генерала Драже Михаиловића, као и уговарање пуковника Баја Станишића и генерала Блажа Ђукановића јесу покољи над слободољубивим црногорским народом, које врши један од њихових потчињених, Јаков Н. Јововић, у сталној заједници са италијанским окупаторима.

Италијански окупатори наређују Јововићу учешће у акцији било директно (писмо пуковника Карла Росија од 8/V), било преко генерала Блажа Ђукановића, односно преко Дражиног „националног одбора” на Цетињу.

ДОКУМЕНАТ
бр. 91

Факсимил

„47 Пеш. пук Фераре

Војна команда места

Данилов град

Прот. бр. 3611/П

Предмет: Употреба батаљона Јововића

В. П. 52, 2. 10. 1942-XX

Капетану Кнежевићу

при Националном одбору Данилов Град

Ноћас су очевидно комунистички елементи отворили ватру против стража Команде Црних Кошуља, које се налазе на мосту Спуж на Сушици (пут Даниловград—Подгорица)

Настојати да капетан Јововић почне ако је могуће у зору 3 овог месеца покрет у зони, обавештавајући ову команду о резултатима акције.

Треба обавестити ову Команду о часу кад је почео покрет да би се могла на време известити чета Црних кошуља Команде Спуж и јединице овога места које су у служби ради заштите аутоколоне.

Командант места,
Ђузепе Рошоли

Јакове,

Чим примиш овај акт, предузми мјере, да се не би сукобиле твоје чете са талијанским трупима. Овде ћеш видјети да је неко отворио паљбу на фашисте на Мост на Сушицу. О томе је дошао телеграфски извештај од генерала Морна из Подгорице. По доносиоцима овога писма ме одмах извести о чему се ради и сјутра рано о томе поднеси опширан извештај Команди Пресидија.

11,20 ноћу 2-X-1942

Поздрав,

В. Кнежевић, с. р.

Печат:

Команда 47 пешадиског пука
дивизије Ферара."

У страховитим италијанским „растреламентама“ Јововић, као и остали четнички команданти, учествовао је као најпослушнији извршилац наредаба о крвавом „чишћењу терена“. Тако на пр. командант 81 батаљона М. В. С. Н. (добровољачка милиција народне безбедности) наређује Јововићу да са јединицама 81 батаљона М. В. С. Н. четом експлоатора, Х четом Митра и са „црногорском полицијом“ изврши „акцију чишћења“ у зони Малог Гарча.

ДОКУМЕНАТ
бр. 92

Бр. 2212 прот.
Предмет

П. М. 14 11/8/1943

**СВИМ ЗАВИСНИМ ЈЕДИНИЦАМА — СРЕДИШТЕ —
КОМАНДИ БАТАЉОНА НАЦИОНАЛИСТА КАП. ЈОВОВИЋ**

Косовилуг

Рано сутра ујутро једна јединица одреда 81 батаљона под заповједништвом сентугона (кап. фашистички) Ренакиа Клаудија, у заједници са три чете националистичког батаљона под командом кап. Јововића и са још неким десетинама жандара црногорске жандармерије, извршиће акцију чишћења у зони Малог Гарча, гдје по добивеним обавијештењима се налазе партизански елементи.

Снаге које судјелују — 81 бат. М. В. С. Н.

1 чета — један вод стријелаца 36 људи

2 чета — једна десетина стријелаца 18 „

3 чета — једна десетина стријелаца 18 „

Чета Експлоратора — једна десетина 16 „

10 чета Митра — једна десетина 18 „

Батаљон кап. Јововић бр. 3 чете 200 „

Црногорска полиција — жандари 10 „

Задатак — Опколити М. Гарач (кв. 852); поставити на означеним тачкама, према добивеним обавијештењима да елементи који искоришћавају сваку теренску могућност, могу бити потпуно пресјечени, да се сврхом да се онемогући бјегство непријатељских елемената, побјеглим од акције чишћења, који би покушали да се спасу опкољавања. Остале снаге крећући се са сјевера зап. и са југа ист., вршит ће акцију чишћења на терену док се не споје.

Наређујем — Одреди Бат. Јововић дјеловат ће кренувши из Орашја и стићи ће квоту 852 на југу црквике која остаје пола обале.

Одреди формација 81 Бат. слиједит ће сјеверно од црквике док допру између Малог и Великог Гарча.

Почетак покрета сати 22.30 11/8

Почетак акције чишћења сати 4.30 дана 12/8

Знак завршетка операција пуцњем ручне бомбе и једним траком црвеног свијетла.

Лозинка — За 81 Бат.: „Легионари 81“; за националистичке одреде: „Кап. Јововић“.

Опрема — Обична; муниција; индивидуална и оружје; први оброк јела бит ће дат у сједиште.

Први Сениор Командант
Гилмо Затони, с. р.

COMANDO 81° BATTAGLIONE M.V.S.N.

N° 8242 di prot.

P.M. 14 11, 11/8/43

20

OGGETTO:

A TUTTI I REPARTI DIPENDENTI - SEDE
 AL COMANDO BATTAGLIONE NAZ. CAP. IOVOVIC
KOSOVILUG

Nelle prime ore di domani un reparto di formazione dell'81° Btg., al comando del Centurione Pennacchia Claudio, unitamente a tre Compagnie del Btg. nazionalista comandato dal Capitano Iovovic e ad alcune squadre di gendarmi della gendarmeria Montenegrina, effettueranno una azione di rastrellamento nella zona del piccolo Garac dove, informazioni attendibili, hanno segnalata la presenza di elementi partigiani.

Forze partecipanti -

81° Btg. M.V.S.N.		
1° Compagnia - un plotone fucilieri -	36 uomini	
2° Compagnia - una squadra "	18 "	
3° " " " "	18 "	
Plot. Esploratori - una squadra	16 "	
10° Compagnia Mitra - una squadra	18 "	
Battaglione Cap. Iovovic		
n°3 compagnie	200 "	
Polizia montenegrina - gendarmi	10 "	

Compito - Circondare il M. Garac (q. 852); lasciare nei punti di attestamento di cui agli accordi verbali di oggi, elementi che sfruttando ogni possibilità del terreno dovranno rimanere completamente occultati con lo scopo di impedire che elementi nemici sfuggiti al rastrellamento, tentino di uscire dall'accerchiamento. Le rimanenti forze, muovendo rispettivamente da Nord-Ovest e da Sud-Est rastrelleranno il terreno fino a prendere materiale collegamento.

Ordine - I reparti del Btg. Iovovic agiranno partendo da Orasje e raggiungeranno il crinale di q. 852 a Sud della chiesetta che rimane a metà costa.

Il reparto di formazione dell'81° Btg. seguirà il sentiero a Nord della chiesetta fino a raggiungere la selletta tra il Grande ed il Piccolo Garag.

Inizio del movimento - ore 22,30 dell'11/8

Inizio del rastrellamento - ore 4,30 del giorno 12/8

Segnale di termine dell'operazione - un colpo di bomba a mano ed un successivo razzo rosso.

Parola d'ordine - per l'81° Btg. : "Legionari 81"; per i reparti nazionalisti : "Cap. Iovovic".

Equipaggiamento - solito; munizioni: individuali ed'arma; il primo ran- cio di domani verrà consumato in sede.

IL PRIMO SENIORE COMANDANTE

Gilmo Zattoni
[Firma]

Потпуковник Бартоломео Фронтеду, телеграм од 19/IV-1943 пише:

ДОКУМЕНАТ
бр. 93

DAL COMANDO DELLA COLONNA FRONTEDDU
AL SIGNOR CAPITANO DI MARINA JOVOVIC

Ore 17 del 19 aprile 1943 alt Ho riferito a mezzo radio quanto mi avete comunicato alt Non voglio che Voi ed i Vostri pochi fedeli restiate soli alt Combattendo, se necessario, fiancheggiato dai nostri carri armati ripiegate sullo Stojkovac q.1369 alt Alla Vostra destra si schiererà il battaglione Lukovo del Colonnello Giukanovic sul Toplo Prisoje q.1280 alt Eseguite movimento prima della notte et collegatevi subito sulla Vostra destra con Battaglione Lukovo alt Ho avvisato Colonnello Giukanovic di collegarsi con Voi con la Sua sinistra alt Per Vostra conoscenza et sicurezza Vi informo che nostri mortai et cannoni proteggeranno la Vostra sinistra et possono battere tutta la piana di Brezna alt Eseguite movimento con ordine et prima di notte alt Ten. Col. Fronteddu

IL Ten. Colonnello
Comandante del Battaglione
(Bartholomeo Fronteddu)

„Од Команде Колоне Фронтеду
Маринском капетану Господину Јововићу

Сати 17, 19 априла 1943 Стоп Јавио сам преко радија што сте ми саопштили Стоп Нећу да Ви и ваши малобројни вјерни останете сами Стоп Борећи се, ако је потребно, потпомогнути од наших борних кола повуците се само на Стојковац Кота 1369 Стоп На Вашем десном крилу наћи ће се батаљон Луковски под командом Пуковника Ђукановића на Топлом Присоју Кота 1280 Стоп Извршите покрет прије ноћи и одмах се вежите десним крилом са Луковским батаљоном Стоп Извијестио сам Ђукановића да се споји са вама својим лијевим крилом Стоп Ради вашег знања и сигурности обавјештавам вас да ће наши бацачи и топови осигурати ваше лијево крило и да могу тући сву равницу Брезне Стоп Извршите покрет у реду и прије ноћи Стоп. Ппук. Фронтеду.

Жиг: Потпуковник
Командант Батаљона
Бартоломео Фронтеду, с. р.”

Овај докуменат показује колико су се четници под непосредном командом Драже Михаиловића, који се тада налазио у Црној Гори припремајући у заједници са Италијанима и Немцима четврту офанзиву против велике ослобођене територије Југославије, били саживели са окупаторима и постали једно,

имајући заједничку команду и исти циљ (угушивање Народно-ослободилачке борбе и уништење народа). То, осим многих докумената, доказује и писмо потпуковника Фронтеде, команданта III батаљона 48 пеш. пука:

ДОКУМЕНАТ
бр. 94

„Потпук. Фрондету
III Бат. 48 Пјеш. пука

(на итал. пошт. карти)

Госп. Капетану Јововићу,

На полеђини:

Ја само командујем батаљоном. Постоји г. пуковник Фламинини који командује са нама Италијанима и Националистима.

За све потребе требате се обраћати госп. пуковнику Фламининију команданту колоне.

Поздрав

Пук. Фронтеду, с. р.”

Сви Дражини „националисти” сарађују са окупаторима у свим злочинима против народа. Тако у писму од 3 јула 1943-XXI командант војне команде места — Даниловград, *Билмо Затони*, наређује Јововићу:

ДОКУМЕНАТ
бр. 95

„Фонограм на руке Бр. 3063/П

3 јула 1943 XXI

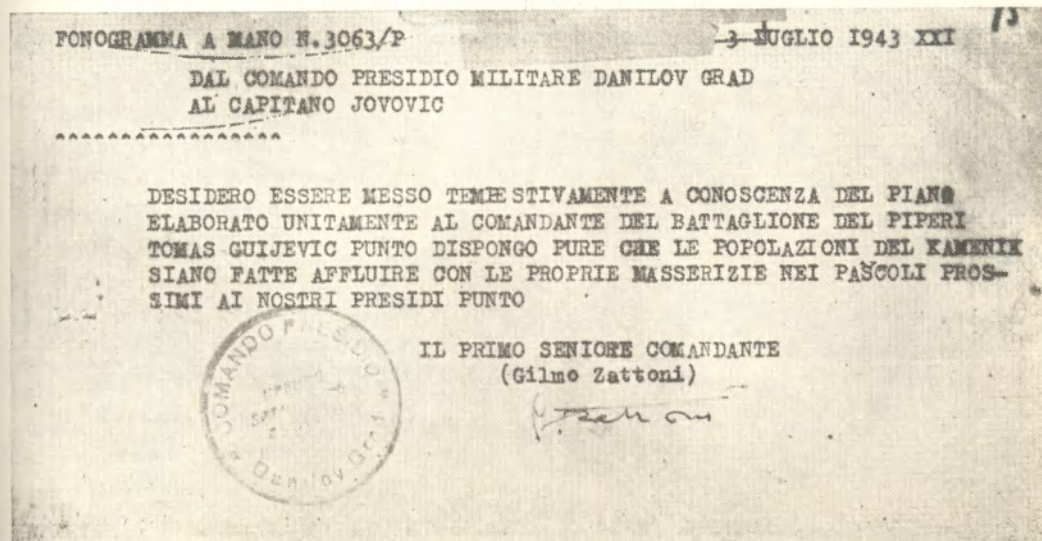
ОД ВОЈНЕ КОМАНДЕ МЈЕСТА ДАНИЛОВ ГРАД

Капетану Јововићу

Захтијевам да смјеста будем упознат са планом који је израђен у заједници са командантом пиперског батаљона Томашем Гијовићем. Предлажем да се живаљ Каменика са својом стоком привуче (домама) на пасишта најближа нашим мјесним командама.

Први старији командант

Билмо Затони.”

И Јововић је на то пристао. Тако су четници били гонићи који су нагнали народ у близину Италијана, да га они могу пљачкати и убијати.

О злочинству у истом смислу говори писмо које су Ј. Н. Јововићу писали Коста Ф. Бабић, Јанко П. Јововић, Драгутин Филиповић, Петко М. Брајовић, Трипко Ј. Филиповић, Живко Бабић и Радован Иковић, које је он хтео предати окупаторима и који му пишу:

ДОКУМЕНАТ
бр. 96

„Господину капетану Јакову Јововићу

Косић

Ми ниже потписани примили смо усмено наређење, с тим да се данас 21-VII т. г. јавимо Вама, ради упућивања талијанским властима.

Ви сте нам дали часну братску и официрску ријеч да нас нећете предати окупатору. На ту ријеч ми смо дали своју писмену обавезу, да под обавезом смртне казне нећемо помагати комунистички покрет и да нећемо штитити интересе српскога народа и српског националног покрета као и да окупатора нећемо изазивати на репресалије, већ да ћемо национални покрет помагати.

При датој обавези и даље остајемо, ма да не следујемо позиву окупаторских власти с обзиром на скорашње догађаје и раније искуство. Ради тога ми им не можемо вјеровати јер све зависи од развоја даљих догађаја.

Дакле, ми ћемо се склањати од окупатора, нисмо партизани, нисмо уопште ни били већ насилно мобилисани и од њихове стране поробљени. Од њих ћемо бјежати исто као од окупатора.

Од оружја немамо нити нам треба, јер немамо намјере никога нападати. Једини нам је циљ спасити своје животе.

Вама и даље остајемо захвални и вјерујемо у Вашу најбољу жељу да у овом тешком времену што више спасите српских живота, што значи да сте се старали и за нас да не спасите те верујемо да ћете на томе и даље настајати.

На чему вам доживотно остајемо благодарни.

21-VII/1943.

С особитим поштовањем

Јанко П. Јововић

Коста Ф. Бабић

Филиповић Драгутин

Петко М. Брајовић

Трипко Ј. Филиповић

Љубо Јововић

Зарија Бабић

Милош П. Иковић

Живко Бабић

Радован Иковић.”

Они га обавештавају да ће се „склањати од окупатора”, а сигурно и од Ј. Н. Јововића, који је ловио наше људе да би их изручио Италијанима.

Господину Павлу
Јанову Јововићу
Косић

Ми нисмо борилаца бранили, смо усмено
наредили, свима да се јави 21. VII. 1941. јавио
Ваша, ради умишљања издајачких вла-
шта.

Ми смо нити доди, гласу, браћу и официре,
није да нас неће прећи окупајемо.
На њу није ми смо доди своју усмену
овласту, да бод овластом етрити каже
нису борилаца комунистички боре и
да нису имали интерес србског на-
рода и србског националног боре
као и да окупајемо не само изабави на
рејсације, већ да нису национално боре
и неће бори.

Нити доди, бори и доди окупајемо, ма
да не етрити бори, окупајемо бори
е бори на етрити доди и бори
нису. Ради бори ми ми не етрити
бори јер етрити бори од бори
доди бори.

Доде, ми нису се етрити од окупајемо,
нису бори бори, нису у бори ми бори већ,
како ми етрити и од бори бори бори
бори. Од бори ми бори нису као од
окупајемо.

Од бори нису нису нису бори
бори, јер нису нису нису бори
ми. Једини нису је нису бори бори нису

Ваша и доде окупајемо бори и бори
ми у бори бори нису да у бори бори
бори, нису бори бори бори бори
нису бори да се се бори и да нас да не
бори не бори да нису на бори и доде
нису бори.

Ми нису Вас доди бори окупајемо бори
ф.

дари
21. VII 1943. год

с особиним поштомарком
Јанко П. Јововић
Насија Ф. Бабич
Филиповић Драгана
Београд
Милош П. Миловић
Милош Ј. Филиповић
Милош Јововић
Зоран Ј. Бабич
Милош П. Миловић
Милош Бабич
Драгана Миловић

ЧЕТНИЦИ ДМ СА ИТАЛИЈАНИМА УБИЈАЈУ ЖЕНЕ И ДЕЦУ

Јововића италијански команданти стално позивају на састанке. Резултат тих састанака је интернирање и стрељање невиних људи, паљење кућа, пљачка имовине. Наводимо само један пример из докумената које је прикупила Комисија за Црну Гору: »У селу Дужина 1 јуна јединице дивизије »Ферара« интернирале су 15 стараца, 50 жена и 65 деце ... Запалиле су 115 кућа, 90 штала и 80 колиба; опљачкале 4.000 оваца, 600 говеда, 150 коња, 200 кошница меда, 1.000 кокошки као и многе друге ствари и уништиле летину за 90.000 кг. жита, 180.000 кгр. кромпира и 400.000 кгр. сијена. Стријељале су 17 мирних грађана, већином жене, дјецу и старце. У италијанским злочинима у овом селу узели су учешћа као потстрекачи наговорачи четници Драже Михайловића: Бошко Аграм из Никшића, Јаков Јововић, капетан из Брда и Душан Милатовић, капетан из Бјелопавлића.«

Слично, па и горе, било је у свим другим крајевима Црне Горе, а злочинац Јововић цинички пише председнику спушке општине:

ДОКУМЕНАТ бр. 97

Команда
Даниловградског летећег одреда
Бр. 68
10 јуна 1943 године
Косово — дуг. —

Претседнику спушке општине

Служ

Дознао сам да сте за коњоводце који треба да пођу за Никшић одредили неколико бивших четника мога Одреда. Вама је добро познато да су четници два и по мјесеца проливали своју крв кроз Босну и Херцеговину у борби противу највећег непријатеља човје-

чанства — комунизма, те су то својом борбом ето и учинили да Ви слободно живите и да можете правити незгодне ствари, некоректне и неисправне када за коњоводца одређујете једног бившег активног потпоручника Војислава Бацковића.

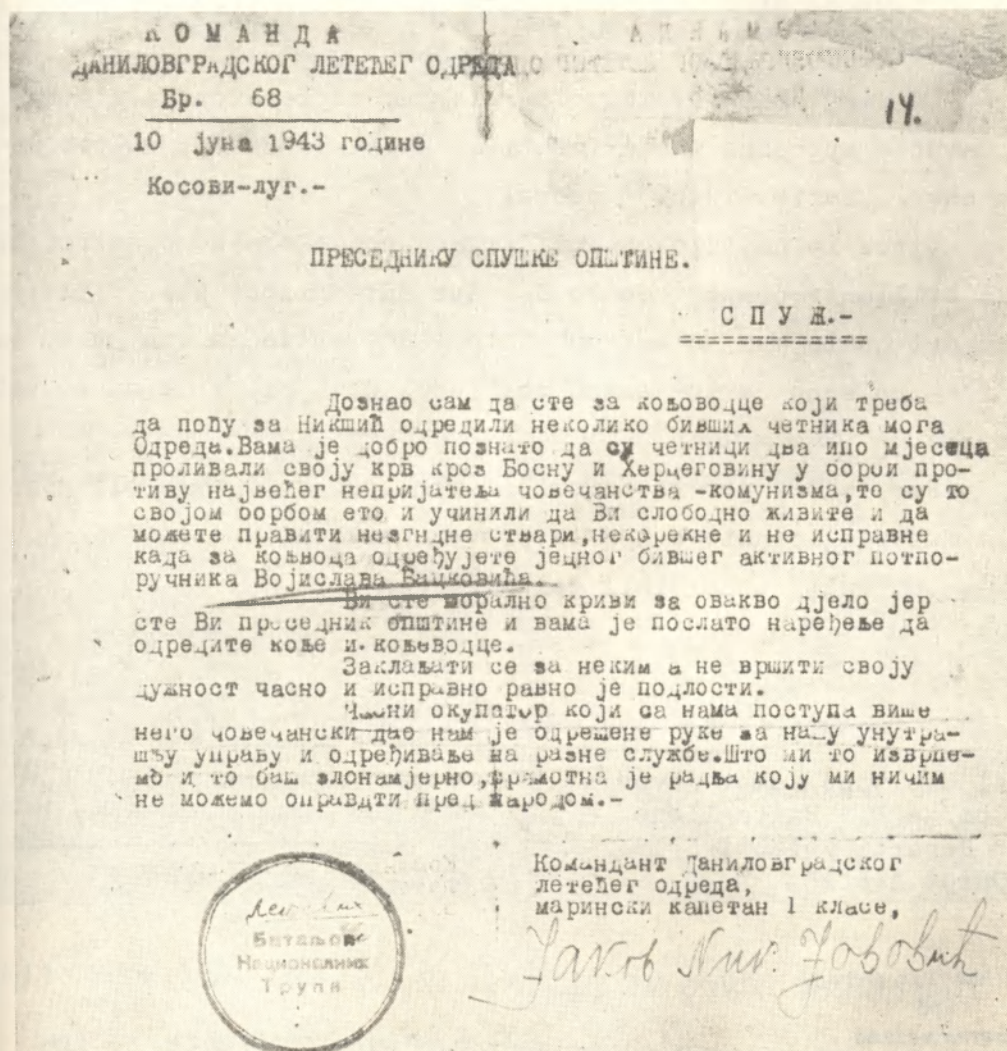
Ви сте морално криви за овакво дјело јер сте ви председник општине и вама је послато наређење да одредите коње и коњеводце.

Заклањати се за неким а не вршити своју дужност часно и исправно равно је подлости.

Часни окупатор који са нама поступа више него човечански дао нам је одрешене руке за нашу унутрашњу управу и одређивање на разне службе. Што ми то извршемо и то баш злонајерно, срамотна је радња коју ми ничим не можемо оправдати пред народом.

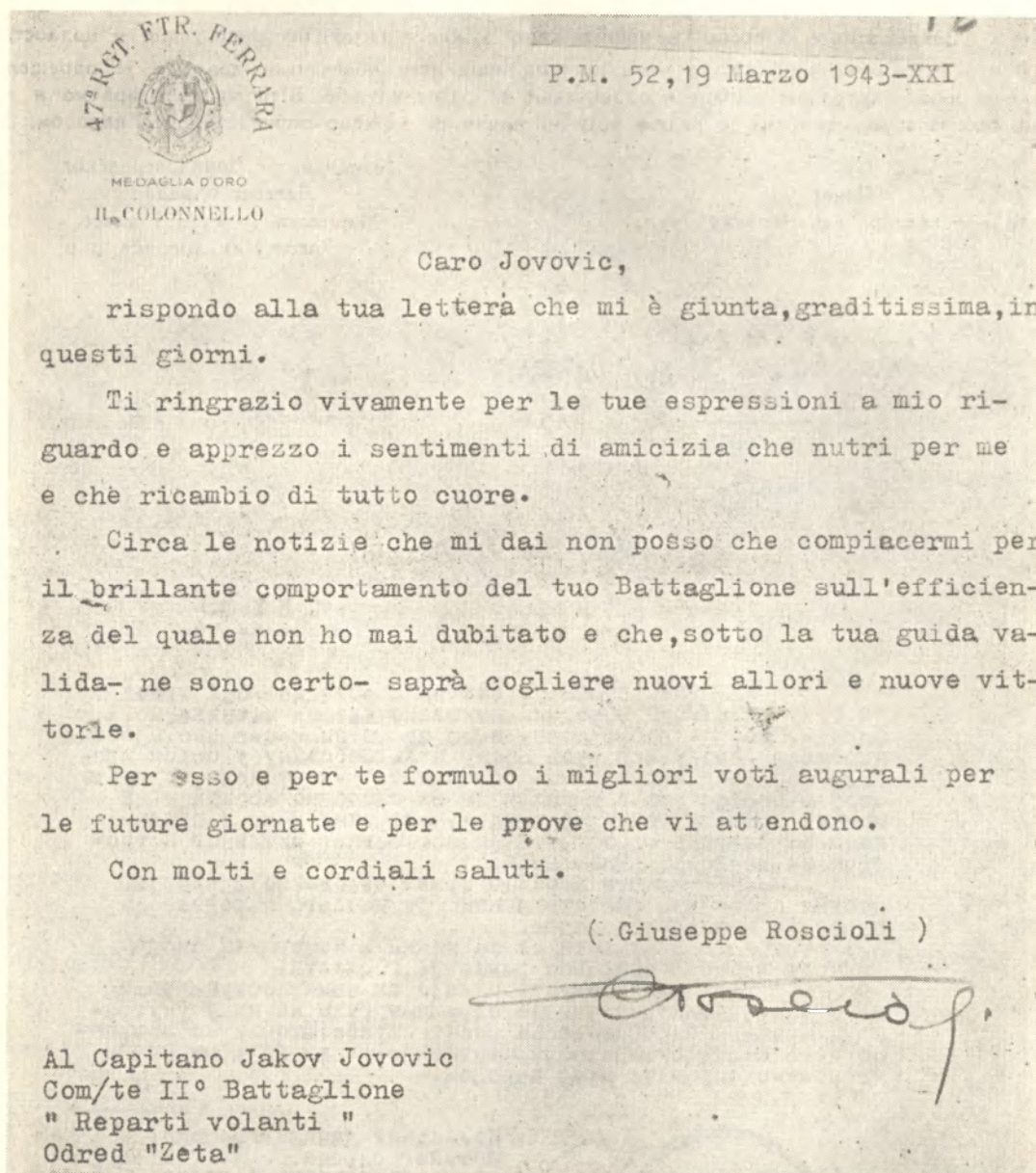
Печат:
Летећи батаљони националних трупа"

Командант Даниловградског
Летећег одреда,
Марински капетан I класе,
Јаков Ник. Јововић, с. р.

За све те услуге, за проливену крв, за омогућену пљачку, за помагање борбе против нашег народа Италијани Јововићу и осталим четничким командантима дају лире и интимно кореспондирају с њима. Тако командант 47 пеш. пука крваве дивизије „Ферара” пише:

ДОКУМЕНАТ
бр. 98

„47 Пјеш. пук Ферара
Грб
златна медаља
Пуковник

В. П. 52. 19 марта 1943-XXI

Драги Јововићу,

одговарам на твоје писмо, врло драго, које ми је стигло ових дана.

Много ти захваљујем за твоје изражавање у погледу мене и цијеним осјећаје пријатељства које према мени показујеш и које узвраћам из свег срца.

Што се тиче вијести које си ми саопштио не могу а да се не радујем због бриљатног успјеха твога батаљона, у чију ваљаност (ефикасност) нијесам никада сумњао, који под твојим вриједним вођством — у то сам увјерен — знаће да убере нове успјехе и нове побједе.

За њега и за тебе изражавам моје најбоље жеље убудуће и за борбе које вас очекују.

С много срдчних поздрава
Ђузепе Рошоли, с. р.

Капетану Јакову Јововићу
Команданту II Батаљона Летећих Одред
Одред Зета.”

Али други, мање деликатни, измеђарство ових издајца називају правим именом. У једном писму Јововићу, у коме се четницима ускраћују неке повластице, командант XXIV. батаљона краљ. карабиниера пише:

ДОКУМЕНАТ
бр. 99

XXIV Бат. К(раљевских) К(арабиниера) Моб(илни)
Станица Служ

Пресвијетлом Госп. Јововићу

По наредби више команде у мјесту Служу не могу више крстарити друге оружане патроле осим оних Окупационих трупа,

Молим Вас да одмах опозовете патролу која врши службу на мосту Зете.

Службу можете наставити ако испослужете дозволу мојих претпостављених.

С поштовањем

Бриг. Командант
(нечитко)”

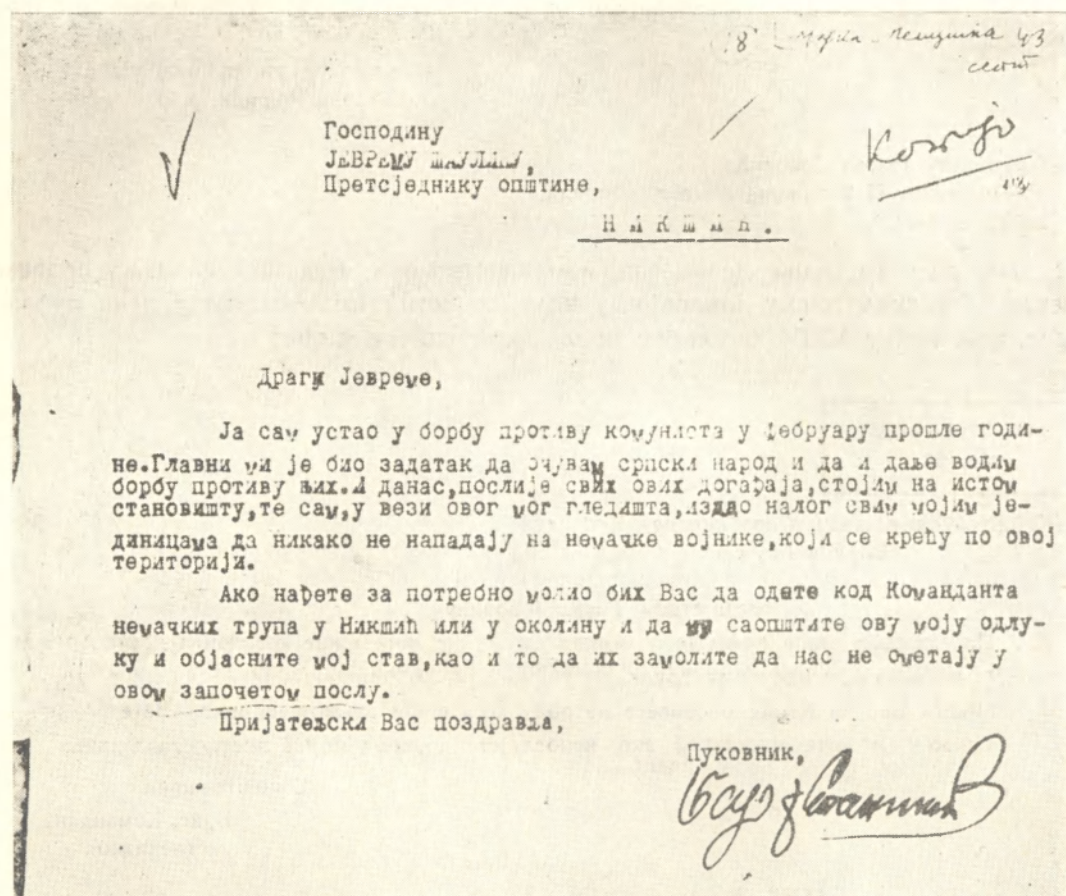
То служење окупатору, како се тај фашиста тачно изразио, било је врло ингензивно.

Кад су у борби с јединицама НОВ Италијани морали да беже, четници су им осигуравали повлачење, о чему говори писмо ђенерала Блаже Ђукановића Ј. Н. Јововићу: „Драги Јакове, због настале ситуације и обавештења са наше стране Италијанима је даљи боравак у Бјелопавлићима немогућ, треба их у току ноћашње ноћи или најдаље сутра у вече пребацити преко Пипера за Васојевиће... Са овим се сагласио и пуковник (Б. Станишић).

КАД СУ ОТИШЛИ ИТАЛИЈАНИ ЧЕТНИЦИ ДМ СЛУЖЕ НЕМЦИМА

Тако су испратили своју браћу по оружју и злочинима и дочекали Немце, који су запосели територију Црне Горе што су је држали Италијани. Четници Драже Михаиловића одмах су се наравно повезали с њима, идући за својим опуномоћеним командантом Бајом Станишићем који се, прво бојажљиво, а затим потпуно отворено нуди и Немцима као савезник у борби противу устаника Црне Горе, у тој борби која је, како он у једном оригиналном писму каже, одувек била јединка коју он води:

ДОКУМЕНАТ
бр. 100

„Господину Јеврему Шаулићу
Претсједнику општине

Никшић

Драги Јевреме,

Ја сам устао у борби противу комуниста у фебруару прошле године. Главни ми је био задатак да и даље водим борбу противу њих и данас, послје свих ових догађаја, стојим на истом становишту, те сам, у вези овог мог гледишта, издао налог свим мојим јединицама да никако не нападају на немачке војнике, који се крећу по овој територији. Ако нађете за потребно молио бих вас да одете код команданта немачких трупа у Никшић или у околину и да му саопштите ову моју одлуку и објасните мој став, као и то да их замолите да нас не сметају у овом започетом послу.

Пријатељски вас поздравља,

Пуковник
Баја Станишић.

Као Баја Станишић и сви остали четници Драже Михаиловића, и Јововић се спреже с Немцима, јер му је свеједно: и Немци уништавају наш народ као и Италијани, и Немци спречавају и ометају ослобођење нашег народа као и Италијани, дакле на истој су линији као и Дража Михаиловић и његови четници.

У писму „Фелдкоманданту генерал-мајору Кајперу“ — Цетиње, Јововић вели:

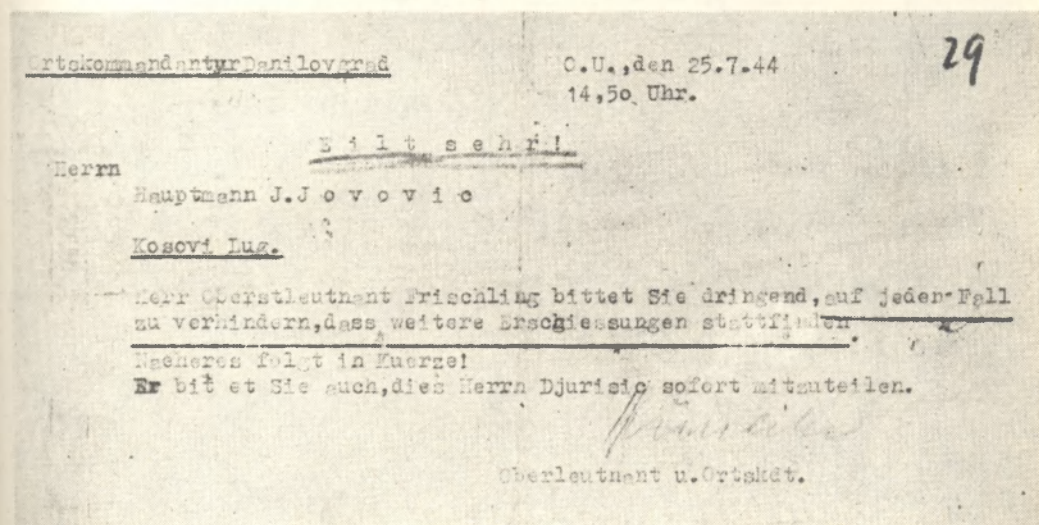
„Нарочита ми је част указана Вашим поверењем, пажњом и признањем које сте ми показали за моју борбу прстив комунизма. Захваљујем на великој пажњи што сте ми поверили команду над четничким одредима“. Јововић мисли да Немци треба да поклоне пуно поверење четницима „...своме данашњем часном сараднику у борби против комунизма“ који је „прихватио искрено и поштено витешки пружену руку за заједничку борбу против комунизма“. И он тражи од окупатора за борбу против свог властитог народа: „пужите нам животне потребе и ратни материјал, дајте власт у руке наше“. Он се брине да олакша положај немачке војске: „Ускоро... наши ће људи прелазити к њима... У том случају наступиће неизоставно крах националног покрета, а тиме ће настати веће тешкоће за немачку војску“. — Јововић моли генерала Кајпера „да се четничкој команди, у сагласности са немачком војном силом, оставе потпуно слободне руке у погледу уништавања комуниста на целом подручју Црне Горе“.

Јасно је да су Немци врло радо пристали да им ова четничка чудовишта помогну у уништавању нашег народа. Јововић је без милости стрељао сваког ко му је изгледао сумњив, а нарочито је био немилосрдан према борцима Народно-ослободилачке војске. Тако је, на пр., утврђено да је у пролеће 1944, у борби НОВ против Немаца, ударио нашим јединицама иза леђа, заробио Вукашина Аграмовића, из села Штедима, општине Кочанске, среза Никшићког, са 6 другова и после мучења све их стрељао. —

У заштити Вермахт-а злочинац Јововић је жарио и палио. И та „витешка сарадња неокаљаних вредности и хероја“ са немачким окупатором била је толико претеране ревности, да су Немци морали да заустављају руку тог крвника. Актом од 25/VII-1944 немачка команда места Даниловград обраћа се Јововићу:

ДОКУМЕНАТ

бр. 101

Команда места — Данилов Град

О. У. 25-7-44

14,50 часова

„ВРЛО ХИТНО! Госп. капетану Ј. Јововићу — Косови Луг.

Г. потпуковник Фришлинг моли вас да на сваки начин прекинете са даљим стрељањем. Ближа обавештења ускоро. Он вас такође моли да ово доставите г. Ђуришићу. Поручник Хинке ком. места“.

Али не само да су Дражини верни официри, чак и по мишљењу најкрвавијих Хитлерових слугу претеривали у крвничкој ревности убијајући свој народ, већ су гдешто потпуно замењивали окупатора, и окупатори их само „помагали“. Тако се злочинац капетан Јововић на помоћи захваљује фашистичком генералу, злогласном гувернеру Црне Горе Пирциу-Биролиу писмом (939) II-26/V-42, које му је лично предао: „Ја и сви моји другови-националисти захваљујемо Италијанској Војној Сили за величанствену помоћ која нам је указана“.

ЈОВОВИЋ ЈЕ РАДИО ПО ДИРЕКТИВАМА ДМ

Да је Јаков Н. Јововић један од многих, да је био само карика у ланцу једног система који је издају свог народа и помагање окупаторима сматрао као основну „смерницу“ свог деловања, а све по директивама Драже Михаиловића и његових опуномоћеника, сведоче многи документи који говоре да Јововић ништа није радио на своју руку, да је примао наређења ако не увек лично од Драже Михаиловића, оно увек од личних опуномоћеника Драже Михаиловића, ђенерала Блаже Ђукановића и пуковника Баја Станишића. То се види из досад цитираних докумената, али ћемо навести још неке.

Тако у оригиналном писму неком Стеви, 16/III-1943, Јововић пише:

ДОКУМЕНАТ
бр. 102

Богородица
16-III-1942. -

Драги Стево,

Као што сам вам већас
јављам се да сам озбиљно смис-
лио. Већ сам био и код Баја.
Реферисао сам му и био је
потпуно задовољан.

Стево, молим те ухвати ми
не слободу.

И бари се нешто свидео од
попу грмач преко радија. Но је
мај интродуцирати као одговор
на оне рече алармантне будеши.
Молим те рећи с. брату. Због
у свему деси се у следећем при-
в. Урн. То је бари већас још

бити за је одлично прилагођено
 десетом.
 2) Кажи мајору Кековићу да одмах
 приступи формирању свог
 батаљона и да га транспортује
 за Дан. Град као што и гласи
 Бајова депеша коју је јуче
 послао Ђенералу Г. Ђукановићу.
 Нека преко Нашинбенија
 извести дан поласка.
 Кажи мајору да са својом
 узне Бажом јузе, оротаце и
 јуказане националистичке ју
 ене свемо минам са неким
 грко мексиком. Већ су напав
 сени врху и сајтими (Звучу
 су јузице и сајтими не
 нине оф миде. Удас је асрију

Подгорица
 16 марта 1942 године

„Драги Стево,

Као што сам вам обећао јављам се да сам одлично стигао. Већ сам био и код
 Баја. Реферисао сам му и био је потпуно задовољан.

Стево, молим те учини ми ове ствари.

1) Бају се необично свидео мој говор држан преко радија. То је онај импровизи-
 рани као одговор на оне разне алармантне вијести. Молим Те реци Г. Бјађиу да га у
 свему донесе у следећем броју „Гл. Црн.“. То је Бајова жеља јер вели да је одлично про-
 пагандно средство.

2) Кажи мајору Кековићу, да одмах приступи формирању свог батаљона и да га
 транспортује за Дан. Град као што и гласи Бајова депеша коју је јуче послао Ђенералу
 Г. Ђукановићу. Нека преко Нашинбенија извести дан поласка.

и био убијен али су одмах оба
атентатора — на два официра — била
на лицу мјеста осуђена, осуђена и стријељана).

Бајо и Лазар Дамјановић
су врло задовољни са нашим
радом на Цетињу. Немојте да
се разочарају!!

Крстов курир је већ био
код Баја. И са те стране је Бајо
задовољан.

Мене Бајо не да никоме,
тако да нијесам пошао на
ону мисију. Поверио ми је
друге, потезе али и важније и
на раду сам.

Овамо као вазда, ствар иде
одлично. Ја сам веома задовољан.
Бајо исто. Наша војска
праведна ствар правилно напредује.

Мило би ми било да сви овамо дођете. Ми смо к вама били 918 а сада нам се одужите!

Кажите мајору да само собом узме биране људе, опробане и доказане националисте јер смо овамо имали са неким горко искуство, које су наине сами кривци платили (Двојица су покушали атентате на наше официре. Један је официр и био убијен али су одмах оба атентатора — на два официра — била на лицу мјеста осуђена, осуђена и стријељана).

Бајо и Лазар Дамјановић су врло задовољни са нашим радом на Цетињу. Немојте да се разочарају!!

Крстов курир је већ био код Баја. И са те стране је Бајо задовољан.

Мене Бајо не да никоме, тако да нијесам пошао на ону мисију. Поверио ми је друге, потезе али и важније и на раду сам.

Овамо, као вазда, ствар иде одлично. Ја сам веома задовољан. Бајо исто. Наша праведна ствар правилно напредује. Наша војска је сјајна. Све бирани борци.

Мило би ми било да сви овамо дођете. Ми смо к вама били 918 а сада нам се одужите!

промисли најпрегудје. Нама вјек
 је сјајна. Све орач вјеру.
 Мио да ми биса. да сви овомо
 дјелу. Ми смо к вена биса 18
 и сори нам се одушмие!
 Поздрав ми све пријатеље
 и националне наше цетињане
 и кажи ми да им је и Бајо и
 Лазар захвални на указаној
 ми пажњи као и њиховом
 посланику.
 Поздрав све Ваши
 Јаков
 За Драгу: Молио сам Неша
 да купи једно јагње и да Вам
 пошаље. То би учинио да
 се одмах враћам у штаб.
 Будите ми живи и здрави.
 Ваш Јаков

Поздрави ми све пријатеље и националне наше Цетињане и кажи им да им је и Бајо и Лазар захвални на указаној ми пажњи као и њиховом посланику.

Поздравља све Ваш
Јаков.

За Драгу: Молио, сам Неша да купи једно јагње и да Вам пошаље. То бих учинио ја, али се одмах враћам у штаб.

Будите ми живи и здрави
Ваш Јаков".

У писму пуковнику Станишићу, без датума, Јововић пише:

ДОКУМЕНАТ
бр. 103

Пуковнику Станишићу

Примио сам Ваше наређење о организацији и упућивању четника и одмах приступио његовом извршењу.

Партизани су тамо разагнати и као огладњели вукови размиљели су се по Бјелопавлићима и околини планина.

Сматрам као најважније за сада уништити ове групе које свакодневно врше упаде. Чим се формирају жандармериске станице и предузму ефективну службу, четници ће моћи да врше своје задатке ван Бјелопавлића — прије је немогуће.

Молим сагласност.

Командант
Бјелопавлићког Одреда
Капетан I. Класе
Јаков Н. Јововић.

28/V-1943 Јововићу пише *Богдан Павићевић*: „Молим Вас да одржавате што чешћу везу помоћу извештаја са ђенералом г. Ђукановићем који ће преко Лубарде извештавати г. Мориа, и тако исто и са пуковником г. Росколијем одржавати сваког дана везу”.

Депешом од 4/V-1943 Јововић тражи хитно састанак са ђенералом Ђукановићем, да расправе „извесне ствари веома важне и од пресудног значаја”.

Актом О.бр. 4 од 17/IV-1943 упућеним команданту „националистичких трупа” генералу г. Блажу Ђукановићу, Јововић моли да се изврши мобилизација, јер је „изгубио велики број људи”. Ђукановић најспремније пише команданту Бјелопавлићког одреда и команданту места Даниловград: „На тачно и најхитније извршење”.

Јасно је да је злочинац Јововић био под директном командом Дражених опуномоћеника. А да су генерал Блажо Ђукановић и пуковник Бајо Станишић Дражу Михаиловића обавештавали о свему и примали непосредно или посредно од њега наређења, сведоче поред горе наведених још и многи документи које доносимо на другом месту.

Тако је Јаков Н. Јововић, као и сви остали команданти ДМ, упао у издају и постао окупаторски слуга и најамник, по директним или индиректним инструкцијама ДМ.

ОДЕЉАК V

МИТРОПОЛИТ ЈОАНИКИЈЕ УЗ СТАНИШИЋА И ДРАЖУ МИХАИЛОВИЋА ЗА ПИРЦИЈА—БИРОЛИА И ОКУПАТОРЕ, А ПРОТИВУ НАРОДНОГ УСТАНКА

Раме уз раме са Дражом Михаиловићем и окупаторима стали су многи црквени великодостојници противу свога народа који је повео на живот и смрт борбу за своју слободу. Црногорски митрополит Јоаникије претставља међу њима типичан случај. Зато ћемо о њему овде објавити само пар карактеристичних докумената.

Навешћемо пре свега документе у слици, речите снимке једне смотре четничких банди коју врше раме уз раме Дражин поверљиви и одани командант Бајо Станишић, фашистички крвник гувернер Црне Горе Пирцио-Бироли и митрополит Јоаникије. На првој слици видимо како напред, у среди и генерал

Пирцио-Бироли, с десне стране Бајо Станишић, с леве митрополит Јоаникије, а у дну италијански официри и четници пењу се негде на планину да изврше смотру Дражине „Југословенске војске у Отаџбини“.

ДОКУМЕНАТ
бр. 104

На другим местима ове књиге доносимо похвалнице које упућују непријатељски официри Дражиним командантима пошто су извршили смотру над „батаљонима“ избегличких влада у Лондону; а овде ћемо донети фотграфије баш самог тренутка смотре коју врше у војничком поретку целат народа Црне Горе генерал Пирцио-Бироли и његови помагачи Бајо Станишић и митрополит Јоаникије. (Страна 183 и 184).

ДОКУМЕНАТ
бр. 105

Тако су најповерљивији команданти Господина Војног Министра избегличких влада и црквени великодостојници као митрополит Јоаникије спремали заједно са најкрволочнијим окупаторским злочинцима дражиновске банде противу нашег народа. А шта су те банде чиниле после оваквих смотри, види се на следећим фотографијама.

После борби противу народног устанка и НОВ, заједнички су Дражини четници и италијански окупатори стрељали заробљеног народног борца.

ДОКУМЕНАТ
бр. 106

Или су Дражин четник и италијански црнокошуљац мучки, из заседе убијали неустрашиве народне војнике НОВ, а затим се поред жртве фотографисали.

ДОКУМЕНАТ
бр. 107

Или је чак та жалосна Петрова и Дражина „Југословенска војска у Отаџбини“, загрљена са Мусолинијевим фашистима, играла око лешева побјених родољуба као на улици Херцег-Новог 21 јануара 1943 године.

Тако су пировали, палили и убијали наш народ, уза скут непријатеља, црквени великодостојници као што је митрополит Јоаникије и команданти, којима је, као што смо видели, Дража Михаиловић писао многа писма са „Драги Бајо“, позивајући их да још безобзирније кољу наш народ, прекоревајући их за „керенштину“.

А оваквим издајничким делима одговарале су и издајничке речи Дражиних говорника. Тако је и митрополит Јоаникије узајмио за своје пастирске посланице и беседе језик од Гебелса. За њега народни устанак у борби противу фашистичког поробљивача је онај „комунизам“ противу кога је Хитлер повео крсташки рат, да би уствари поробио цео свет, и он, Јоаникије, као прави фашист, иде у стопу за Хитлером и Гебелсом, противу „комунизма“, а уствари противу свога народа.

Митрополит Јоаникије непрестано је својим посланицама и беседама сипао свој гебелсовски отров на народни устанак и Народно-ослободилачку војску. На црквеним славама, на дочеку италијанских фашистичких команданата, у цркви са амвона, на банкетима које су приређивали окупатори или њихови помагачи, заједно са Блажом Ђукановићем, Бајом Станишићем, Павлом Ђуришићем, Ђорђем Лашићем, Јаковом Н. Јововићем, Крстом Поповићем и осталим окупаторским измећарима, митрополит Јоаникије сипао је лажи и клевете против НОВ, улагивао се окупаторима, распиривао братоубилачко убијање, ометао ослобђење нашег народа.

Противнародну работу митрополита Јоаникија бележи окупаторски „Глас Црногораца“ први пут 4-IV-1942, бр. 10, на стр. 20, доносећи његову ускршњу посланицу у којој се на неуобичајен начин за такве прилике лицемери, лаже, баца блатом на борце НОВ, ласка италијанским фашистима. Ево неколико одломака те посланице коју доноси италијански фашистички „Глас Црногорца“:

ДОКУМЕНАТ
бр. 108

„Ускршња посланица свему свештенству драгим својим сарадницима у винограду Господњем, преподобном монаштву и милом народу”...

... „Ах, срце ми се испуњава јадом и чемером, душа ми плаче кад помислим како је већ више година један дио нашега народа, нарочито омладина, и мушка и женска, отишла путем гријеха, запливала мутним комунистичким водама... мјесто да иду у неку грађанску опозициону странку и законитим средствима руше зло, иду у крајност, у комунизам. Неће еволуцију већ револуцију.

... Мало им је што су извели моралну пустош, већ су 13 јула 1941 г. дигли и крвави устанак који је нашем народу нанео такве ране да их ни деценије неће излјечити. Ту су стријељања, паљевине, затварања по тамницама, пустошења и друга зла. Комунисти су узрочници свега тога. Они су из заседе напали на благе италијанске војнике...

Цетиње, на Ускрс 1942 г.

Ваш смирени молитвеник у Бога
Митрополит Црногорско-приморски
Јоаникије

Ова инфамна фашистичка ускршња посланица „смиреног молитвеника” Јоаникија само је један специјалан вид „инструкција” и „директива” Драже Михаиловића о „бескомпромисној борби против комунизма”, говора и посланица Блажа Ђукановића и Баја Станишића, речи Пирцио-Биролиа, ускршњих посланица Милана Недића, а све је то само рефрен оног што су рекли Хитлер и Гебелс.

Јасан је став овог митрополита — издајника који заступа „еволуцију” место „револуције”, који тражи да омладина ступа у грађанске опозиционе странке, који борце НОВ назива комунистима, и који се пре свега и изнад свега буну што су ти „комунисти напали благе италијанске војнике”, његове господаре.

Митрополит Јоаникије био је врло активан: неуморно је говорио и радио против НОВ, одвраћао народ од борбе против „благих” италиј. војника”, рушио братство и јединство, слабио отпорну моћ народа, измишљао безбројне лажи против бораца народне војске, с намером да их дискредитује у очима народа, а цинично и бестидно хвалио окупаторе, иако је не само знао за све страховите злочине које су они починили над народом Црне Горе, већ их као у горе наведеној посланици и јавно признавао.

„Глас Црногорца”, орган италијанских окупатора и њихових слугу, ревностно бележи издајничку активност митрополита Јоаникија.

ДОКУМЕНАТ
бр. 109

Глас Црног. бр. 27 од 27. IV, 42:

„На парастосу пок. Драгу и Блажу Капицићима — одржао је народу дивну беседу против комунизма.”

Глас Црног. бр. 58 од 10-X-42, стр. 4:

„Г. митрополит извршио је канонску посјету Бајицама, којој су поред истакнутих националиста присуствовали и италијански официри који су претстављали дивизију „Перућа”, као и чланови Главног Националног одбора г. Анка Мартиновића који је заступао председника Националног покрета у Црној Гори ђенерала Блажа Ђукановића.

Говорили су: митрополит Јоаникије (против комунизма), претставник дивизије „Перућа”, ђенерал Крсто Поиовић. Затим је говорио Новица Радовић који се оштро окомио на комунисте, истичући да их треба гонити до истребљења.

У сриједу г. митрополит је посјетио Манастир Острог. На уласку у Острошки манастир г. митрополита дочекала је почасна чета под командом прослављеног хероја пуковника г. Станишића који га је бираним ријечима поздравио. — Сутра дан Њ. Високопреосвештенство отслужио је св. архијерску литургију и одржало дивну и садржајну бесједу против комунизма”.

Глас Црног. бр. 61 од 20 окт. 1942, стр. 31:

„Канонска посјета Њ. Високопр. Јоаникија селу Браићима.

...Послије овога Њ. В. пр. митрополит отслужио је свечану архијерејску литургију. На крају литургије Њ. В. П. Г. митрополит одржао је једну дужу и смишљену бесједу. Одлично је успјела у бесједи паралела између умрлога сина наинске удовице и наше комунистичке омладине. Наша комунистичка омладина, по излагању узвишеног бесједника била је духовно мртва”.

Глас Црног. бр. 62 стр. 3:

„На нарастосу судији Ковачевићу митрополит Јоаникије рекао је између осталог: „Све што су говорили комунисти то је лаж и превара на којима су хтјели изградити лажну зграду среће и уживања комунистичко-партизанског живота. — Нема подеснијег мјеста него да овдје донесемо чврсту одлуку и закунемо се Богу да ћемо се борити противу комуниста”.

Послије њега говорили су Блажо Ђукановић, претставник дивизије „Перућа”, пуковник Бајо Станишић и др.

Глас Црног. бр. 70 од 21-ХД-1942:

Канонске посјете г. Јоаникија

„После Јоаникија који је говорио против „комунистичке акције” говорили су италијански мајор командант Будве, Бајо Станишић, Блажо Ђукановић и др.

Иза литургије г. митрополит посјетио је логор интернираних у Бару и у истом осветио водицу. Пошто је интернирце пошкропио св. водицом, одржао им је поучну бесједу, износећи како су се појавили антихристи, те многи не признају Бога, па су код њих преовладали животињски инстинкти. А без Бога ништа се не може ваљано ријешити па ни економска ни социјална питања. Он је затим рекао да наш народ има неки залуталих синова и кћери, који иду за онима који муте људске главе и умртвљују срце и дух човјеков, па их архи-пастирски позива да се освјесте и покају”.

Глас Црног. бр. 73 од 1-ХД-42, стр. 2:

У Лијевој Ријечи „отслужио је кратко богослужење и одржао народу архипастирску поуку о св. Арханђелу Михаилу и другим небесним силама, као и против комуниста”.

„Сјутрадан г. митрополит... при крају литургије... одржао је другу и значајну бесједу на дневном јеванђељу о пролазностима овог свијета као и против комуниста, који су устали против три највеће светиње у нашем народу: против Бога, против нације и против породице. Он је рекао да су комунисти приграбили сиротињско, па као безумни јеванђелски богаташ рекли души својој: „јеђи пиј и весели се.”

После тога г. митрополит је отишао на банкет.

...Њ. Впр. на сат послје подне на сред пијаци у присуству четника на челу са војводом г. Ђуришићем... отслужио мало водоосвећење и одржао народу дугу и дивну архипастирску поуку дотичући се тешког времена у коме живимо и указујући на комунистичке противнике наше цркве и наше нације”.

Тако је г. митрополит у својим дугим и поучним беседима тровао народ и терао воду на италијански фашистички млин, заједно са Дражиним перјаницама Блажом Ђукановићем, Бајом Станишићем и другим издајницима.

Овај високи црквени функционер, који је издавао народ и традиције српског свештенства, који нема никаквих моралних скрупула, који безочно лаже и поред очевидних истина и догађаја који га демантују, који се цинично руга интернираним Црногорцима, иде са банкета на банкет и држи здравице фашистичким зликовцима...

Докуменат који доносимо садржи говор који је Јоаникије одржао и самом крвничком фашистичком гувернеру Црне Горе злогласном генералу Пирциу-Биролију.

ДОКУМЕНАТ
бр. 110

(Факсимил Док. 110 види на стр. 190—191).

Од речи којима је Јоаникије поздравио Пирција-Биролиа тешко је наћи срамнијих и подлијих. Митрополит Јоаникије знао је за нечувене муке којима је био извргнут народ Црне Горе, за хапшења, злостављања, масовна убиства, уништавање читавих насеља, а за што је наређења издавао крвник Пирцио-Бироли, па ипак Јоаникије за његову злочиначку делатност каже да је обележена „великодушним актом милости” и да се показао „велик као човјек, као војник, као државник”.

А Пирцио-Биролијева „побожна и херојска душа осјетила је да је право да се овдје у овој нашој највећој светињи заједнички помолимо господу Богу за вјечни покој и рајско насеље у борбама против паргизана заједнички погинулих италијанских и наших бораца.” Јасно је да ће такав издајник пити и у здравље сарадника Пирцио-Биролијевих „јунака и витеза брата ђенерала Блажа Ђукановића” и његовог изасланика храброг пуковника брата нашега Баја Станишића”.

Дражиновска спрега митрополита са окупаторима у борби противу народа иде и даље. У италијанској фашистичкој брошури „Пакао или комунизам у Црној Гори”, св. 8, Цетиње 1943, после два написана пуна гнусних клевета против свештеника, који су остали верни своје народу и прикључили му се у његовом ослободилачком рату, штампано је масним словима:

ДОКУМЕНАТ
бр. 111

„Одлуком Њ. Високопреосвештенства митрополита црногорско-приморског г. Јоаникија, МБр. 465 од 16-III-IV-1942 г. стављени су под Суд, отпуштени из црквене службе без права на пензију и стављени су под забрану свештенодјејства, јер су починили тешке кривице по канонско законским прописима узимајући активног учешћа у комунистичком покрету, који одричући вјеру у Бога иде директно против религије односно хришћанства чији су они претставници, стварајући саблазан вјерним и наносећи срамоту свештеничком чину:

Јагош. Стионових, бив. арх. намјесник у Колашину;

Блажо Марковић, бив. судски тужилац црквеног суда на Цетињу;

Видак Дракић, бив. парох брекупски, у срезу подгоричком и

Ђорђе Калезић, бив. парох слатинско-гостиљски, у срезу даниловградском;

који се налазе у одметништву.

Истом казном кажњен је и Руфим Жижић, бив. в. д. настојатеља манастира Бијеле, у срезу шавничком, који је такође у шуми с партизанима.

Тако је издајник Јоаникије, квалификујући народне свештенике-борце да су починили тешке кривице „стварајући саблазан вјерним”, уствари квалификовао себе и свој издајнички став по коме је тешка кривица борити се с народом и за народ. А пример ових правих народних свештеника је „саблазан вјерним”, јер је штетан и опасан окупаторима фашистичким господарима митрополита Јоаникија.

[illegible][illegible]

и унио, како би до краја рата у овој земљи владао мир, ред и рад. То смо јутрос у св. храму с побожином извршили.

Молим се и сада Св. Василију Острошком, Св. Петру Цетињском, Св. архиепископу Арсенију и Св. Стефану Циперском - нераспадљиве монте којих светитеља налазе се у Црној Гори да они својим моћним заступством помогну наше молитве пред престолом Творца.

Увјерен да сам вјеран тумач мисли и жеља свега Светосавског народа у Црној Гори, дajem ову чашу и пијем је за здравље Ваше Екzellenције, храброг војскоца српског ордена Бијелог Орла са мачевима, уважених госпођа и Ваших еминентних сарадника. *Због изјављеног ми ниталманском Драга Брату,*

Као вјеран тумач мисли и осјећаја свега нашега Светосавског народа у Црној Гори и Црној Србији пијем ову чашу у здравље Поглавара наше свете Српске Православне Цркве Његове Светости Патријарха Српског Господина Гаврила и апостолске друшине Његове чланова Св. Архиепископског сабора. Српска правда страда, неizmјерни бол раздира наше материнске груди, јер "дјеца њезина одоше у ропство, оне кој се сва мепота њезина." (Плач, 1, 5, 6). "Много је непријатеља њезиних, многи устају на њу." (Псалм, 5, 1). Пијем, браћо, у здравље нашега драгога брата генерала Блага Ђукиновића, команданта Националних трупа у Црној Гори, јунака и витеза, који налазећи се на неодложном службеном путовању у Савцаку, није могао данас посјетити с нама свети Острог, већ је одредио свога изасланика храброг пуковника брата нашега Баја Станишића; у здравље јунака и витезова његових сарадника, који предводе јунаке; у здравље браћо свих Вас и у здравље мученичкога, крстоноснога српскога народа.

"ВОЗЉУБИМ ДРУГ, ДРУГА"

Љубави нас учи Господ Исус Христос, љубави нас учи Св. Сава, а они су вође "ПУТИ ВОВОДЈАЧАГО В ЖИЗАН." (Тропар Св. Сави).

"Боже драги, који све управљаш,

Проведри ми нине Горе Црне,

Уклон од нас муње и громове,

И смугени облак градоносни."

МНОГАЈА БЕТА.

Драга Брату,
Митрополит црногорско-приморски

МИТРОПОЛИТ ЈОАНИКИЈЕ СЛУЖИ И НЕМЦИМА

Кад је под ударцима савезника и НОВ фашистичка Италија поклекла и кад јој је било онемогућено да са својим војним и фашистичким формацијама врши страховити терор над нашим народима и да подржава издајнике, своје слуге, ту улогу у Црној Гори преузела је Немачка. Није било великих измена: само су уместо итал. фашиста дошли немачки, уместо лира поткупљивало се маркама, а све остало је исто: и терор, и сарадња са издајницима.

Сви они који су служили Италијанима, прешли су у службу Немцима: Павле Ђуришић, Ђ. Лашић, Јаков Јововић и др., а међу њима и митрополит Јоаникије.

То је било сасвим природно и разумљиво, јер је овим окупаторским слугама било главно — борба против народа.

11-XII-1943, немачки орган на српском језику, „Црногорски вјесник“ у бр. 13 доноси говор митрополита Јоаникија одржан на радиу Цетиње „у оквиру националног часа“, који кипти мржњом на НОВ и на њене борце које он доследно и упорно назива комунистима, тврдећи да су комунистичке пароле: слободна љубав, одрицање Србину права на гусле, народне песме, народну историју и књижевност.

А у бр. 1. „Црногорског вјесника“ од 1-I-1944 штампана је Јоаникијева божићна посланица са познатом тематиком и фразама које је митрополит знао сигурно напамет. Ту се између осталог каже: „Прошла су два деценија како агитатори комунизма ревносно обилазе све крајеве где наш народ живи и усмено и писмено га уче да остави своје старе идеале и узме нове“. „... Карл Маркс није умео да располаже ни с најмањом сумом новаца а саставио је теорију о новцу“.

„... А какве је практичне резултате дао марксизам, који је водио у безбожни комунизам, болшевизам и партизанство, то и сувише добро осјећамо“.

Ова побожна посланица Јоаникијева штампана је упоредо са честитком „члана Ресора просвете, штампе и пропаганде“ Др. Обрада Новаковића:

Војницима великог немачког Рајха:

„Нарочиту ми част чини да могу најславнијој војсци свијета из свих времена честитати Нову Годину, у име своје владе и свога народа: Сретна вам нова 1944 година“.

А испод митрополитове божићне посланице је чланак Станислава Кракова, пун псовки на НОВ а крцат хвалама Драже Михаиловића.

Издајнички рад митрополита Јоаникија чини саставни део читавог система издаје ДМ. То се види по томе што је митрополит био окупаторски слуга, што је био одлучно против народа и његове НО борбе, што је — у смислу инструкција ДМ — водио „бескомпромисну борбу против комунизма“ (називајући тако, као и Дража, НОВ), што је глорификовао команданте ДМ у Црној Гори, Блажа Ђукановића и Баја Станишића, што је с њима био у свим акцијама где је требало преварити народ и заједно с њима дочекивао фашистичке команданте (в. слике): Из читавог његовог рада види се да је он био важна карика у ланцу издаје ДМ у Црној Гори, и да је, уз сарадњу и помоћ Дражиних команданата, помагао окупаторима да поробе народ Црне Горе и да ослабе и униште његову праведну борбу за слободу.

Бивши Митрополит црногорско-приморски Јоаникије био је „легални“ заступник издајства ДМ, залажући за то сав сјај митрополитског орната и углед високог свештеничког звања.

Четнички команданти Драже Михаиловића у Црној Гори који су од свог министра избегличких влада добијали директна наређења и инструкције, и митрополит црногорско-приморски Јоаникије, који је помагао Дражине офицере и сарађивао с окупаторима, учинили су да је страдање Црне Горе било тешко и крваво, и да су жртве биле огромне.

Сви они заједно су саучесници у тешком злочину издајства Драже Михаиловића.

Д Е О II

ИЗДАЈНИЧКА ОРГАНИЗАЦИЈА ДМ У ЗАПАДНОЈ БОСНИ

Слика коју нам пружају документи о издајству ДМ у Западној Босни и једном делу ист. Босне у суштини остаје иста она коју смо видели у документима са територије Црне Горе и Санџака. У Црној Гори су дражиновци слуге Италијана, а у Западној Босни Немаца.

Разлика је у томе што под чврстом пруском песницом дражиновци Западне Босне мање се паште да имају неку своју, од окупатора различиту политику, иако су и они под командом ДМ.

Разлика је у томе што служећи исте господаре које служе и усташе, морали су да са овима закључују уговоре и живе у најлепшем пријатељству, — док су они из Црне Горе могли тобож избегавати сваки додир како са Немцима, тако и са усташама, чак и у IV офанзиви кад су се са њима раме уз раме борили противу НОВ.

Но, ове разлике су теренске природе, а не битне. Уствари, и четници разних ових области, њихови команданти остају исти. Блажо Ђукановић, Бајо Станишић, Павле Ђуришић у Црној Гори и Дреновић, Раде Радић, Јован Мишић, Тешановић у Западној Босни једно су и исто. Под командом ДМ, његове Врховне команде и његових делегата и инструктора сви они подједнако служе окупаторе у борби противу народа који је устао да пружи отпор и да се ослободи. То је оно што се следећим документима неоспорно утврђује.

О Д Е Љ А К I

ЧЕТНИЧКО-УСТАШКИ УГОВОРИ

Ступајући у службу окупатора, четници су се неминовно морали наћи раме уз раме са усташама.

Документи које ниже објављујемо осветљавају само један део усташко-четничке сарадње. Ма где се они сретали — у Далмацији, у Лици, на Кордуну, у Босанској Крајини или у Херцеговини — четници праве са усташама прећутне, тајне или јавне »записнике«. Тај ланац указује на један те исти стил, на јединствену четничку »тактику«, ту се разоткрива једно те исто руководство и уочавају се нити, које све воде ка једном центру — у Равну Гору.

Докуменат који репродукујемо (бр. 1) није једини оригинални записник између усташа и четника на Крајини у поседу *Државне комисије*.

Аналогни писмени уговори склопљени су у свима четничким одредима у Босни. Заповедник четничког одреда „Петар Кочић“, бивши учитељ Урош Дреновић, закључује такав уговор већ 7 априла 1942 у канцеларији Котарске области у Варцар Вакуфу — (Мркоњићград). Са усташке стране уговор су потписали котарски претстојник Марко Јунгић, домобрански бојник Ервин Ратај и в. д. логорника К. Урумовић.

У име четничког одреда „Мањача“, његов заповедник бив. југословенски поручник Вукашин Марчетић и команданти батаљона Јован М. Мишић и Тодор

Јовановић, закључили су уговор 15 маја 1942 у канцеларији Велике жупе у Бања Луци, који су са усташке стране потписали велики жупан Др. Петар Гвоздић, домобрански пуковник Брозовић и стожерник Бељан.

Бивши учитељ Лазар Тешановић потписао је уговор у својству команданта четничког одреда „Обилић” дана 24 маја 1942 г., такође у Бања Луци, а уговору је приступио и четнички одред „Борија”.

Зенички четнички одред, чији је заповедник Голуб Митровић и начелник штаба Борислав Балаћ, склопио је такав уговор 14 јуна 1942 године; од стране усташа потписали су Др. Милан Бадовинац, заменик заповедника III домобранског збора пуковник Антон Прохаска и усташки потпуковник Иван Шојат.

На шта се обавезују ти војници такозване Југословенске војске у отаџбини? Признају суверенитет Н. Д. Х. и изражавају лојалност и оданост њеном поглавнику Анти Павелићу; прекидају сва непријатељства против усташких војних и грађанских власти; помагаће у свему усташке државне власти; добровољно ће сарађивати са усташком оружаном снагом, под усташком контролом, на сузбијању и уништавању партизана и народног устанка. А за узврат добиће муницију; добиће награде и усташка одликовања за истицање у борби против партизана; и њихове ће породице примати потпоре и примаће следовање из усташких магацина.

ДОКУМЕНАТ
бр. 112

З А П И С Н И К

Састављен дне 28 свибња 1942 год. у с. Липцу између представника државне власти Независне државе Хрватске, Великог жупана при Предсједништву владе др. Милана Бадовинца, пјешачког пуковника Богдана Мајетића, заповједника пјешачке дивизије и усташког потпуковника Ивана Сојата, с једне стране и заповједника Озренског четничког одреда Цвијетина Тодића, начелника штаба Цвијетина Ђурића и Бранка Стакића, и претставника Требавског четничког одреда, заповједника Саве Божића (свећеника), Петра Арнаутовића начелника штаба и Ђоке Милошевића као опуномоћеника четничког одреда Краља Петра II, свећеника Саве Божића, Петра Арнаутовића и Ђоке Милошевића, с друге стране.

На састанку закључено је слиједеће:

I

Припадници Озренских четничких постројби које постројбе граниче са запада р. Босном, од утока р. Спрече до утока р. Криваје, са сјевера р. Спречом до границе општине Пурачић, са југа р. Кривајом од утока у р. Босну до с. Подвољњак и затим укључиво село Танићи, Постога, Наџићи, Миљевићи, Цијановићи, Баредо до р. Криваје; са истока укључиво с. Вуковина, Прибитковићи, Лозна, Ораховица, Мусл. Милино Село, Сижје до р. Спрече

Припадници Требавских четничких постројби, са подручја које је ограничено са запада р. Босном до утока р. Спрече до села Таревци, са сјевера искључиво с. Таревци а укључиво села Симићи, Скугрић гор., Скугрић доњи. Крећање, са истока укључиво села Рајска, Зелина, срп. Шкиповац, са југа укључиво села Костајница, Станић ријека и Лукавица.

Припадници четничког одреда Краља Петра II са подручја које горњи опуномоћеници не могу сада ограничити (ово ће накнадно учинити заповједник тога одреда).

Признају врховништво Независне Државе Хрватске и као њени држављани изразују лојалност и оданост њеном поглавару, поглавнику, и приврженост Независној Држави Хрватској.

II

Претставници горе поменутих четничких постројби са свим својим постројама прекидају данашњим даном сва непријатељства према војним и грађанским властима Н. Д. Х.

III

На горе описаном подручју хрватског државног врховништва, хрватска власт испоставља своју редовиту власт и управу, а четничке постројбе са својим претставницима обавезују се у сваком правцу помагати државне власти Н. Д. Х. у сређивању опћих прилика на свом дијелу хрватског држ. подручја, те им у ту сврху пружати сваку помоћ.

IV

Обје уговарајуће странке споразумне су:

1) Да за вријеме изнимног стања самоуправну власт на описаном подручју врше заповједници четничких одреда, односно по њима именоване опћинске власти под контролом Н. Д. Х.

2) Да док постоји опасност од оружаних партизанских банди, четничке постројбе сарађују добровољно са хрватском оружаном снагом на сузбијању и уништавању партизана и да се у ту сврху задрже под контролом Хрватских војних власти.

3) Заповједници четничких постројби обавезују се у што краћем року а најдаље за месец дана, доставити Заповједнику 4 пјешад. дивизије у Добоју изказ свих постројби са подацима наведеним у два обрасца у пригибу (људства и наоружања).

4) Сваки онај који се затекне под оружјем, а није наведен у исказима сматраће се са обје стране као одметник.

5) Кад престане потреба за држање оружја од четничких постројби ове ће предати хрватским државним властима уз награду, која ће се одредити.

6) Стрељиво у колико то ситуација буде захтјевала издават ће хрватске државне власти четничким постројбама.

7) Четници, који буду рањени у борби са партизанима могу се лијечити у болницама и амбулантама, као и остали припадници оружане силе Н. Д. Х.

8) Припадницима четничких постројби признати ће се награде и одликовања у колико се истакну у борби против партизана.

9) Да удовицама и сирочади чији би храниоци пали у борби противу партизана додијели се потпора од стране државе у смислу постојећих закон. прописа који вриједе за све држављане Н. Д. Х.

10) Житељи поменутих подручја у погледу прехране уживају иста права као и остали држављани.

11) Обитељима чији су браниоци у њемачком заробљеништву, а не припадају партизанима, исплаћује се потпора у смислу постојећих закон. прописа, да се исплаћују мировине и ренте осигурања радничког свима онима који на то имају законско право, а лојални су грађани.

12) Житељству наведених подручја уколико буду имали препоруку од четничких заповједника дозволи запосљење на државним и другим јавним радовима.

13) Да се по могућности врате људи који су одведени у логоре, а по препоруци и исказу четничких заповједника. Док се не врате да се изда потпора њиховим породицама ако су сиромашног стања, као обитељима оних чији се храниоци налазе у њемачком заробљеништву.

14) Да се свим избјеглицама дозволи повратак несметан својим кућама, а у колико су страдали, да им се додијели помоћ, као и свим осталим настрадалим држављанима Н.Д.Х.

15) Да се дозволи кретање и измјена добара, као и осталим грађанима Н. Д. Х. у смислу постојећих прописа.

16) Да се по могућности омогући измјена постојећих југословенских новчаница са свих четничких подручја, а по исказу који ће предложити четнички заповједници.

V.

Четничка постројба судјеловат ће добровољно у сузбијању и уништавању комунистичко бољшевичких банди заједно са осталом оружаном снагом Н. Д. Х. под опћом заповједи заповједника ове оружане снаге при чему ће заповједници четничких постројби заповједати својим постројбама.

Четничке постројбе могу изводити самосталне акције против партизана но о овоме ће навријеме извјестити заповједника Хрватске оружане снаге.

VI.

Обје стране обавезују се да ће све тачке овог уговора тачно испуњавати и да ће са своје стране учинити све да органи, како једних тако других углавника овог споразума се придржавају.

III.

Горње одредбе овог споразума ступају одмах на снагу.

Липац 28 свибња 1942 год.

За озренски четнички одред
заповједник

Цвијетин Тодић, с. р.

Начелник штаба

Цвијетин Ђурић, с. р.

Савјетник штаба,

Бранко Стакић, в. р.

Заповједник

Саво Божић, в. р.

Начелник Штаба

Петар Арнаутовић, в. р.

Савјетник штаба

Ђоко Милошевић, в. р.

Велики жупан при претсједништву владе
Др. Милан Бадовинац, в. р.

Заповједник 4 п. дивизије
пуковник

Богдан Мајетић, в. р.

Усташки потпуковник

Иван Шојат, в. р.

Опуномоћеници четничког одреда Краља
Петра II Делегати Требавског одреда:

Саво Божић, в. р.

Петар Арнаутовић, в. р.

Ђоко Милошевић, в. р.

За тачност преписа јамчи
М. П.

Главар стожера 4 п. дивизије
Бојник Кадић в. р.

ДРАЖА МИХАИЛОВИЋ ПРЕКО ОСТОЈИЋА НАРЕЂУЈЕ ЧЕТНИЧКО-УСТАШКУ САРАДЊУ

Када је велика превара која носи име Дража Михаиловић почела да се разголићује, бранили су га необавештени пријатељи, да поједини локални команданти ступају на своју руку у сарадњу са окупатором или да су то одвојене четничке групе „без везе” са штабом „југословенске војске у отаџбини”. Али документи одузети из архива тих »одвојених група« речито говоре. Државна комисија располаже са великим бројем таквих докумената, од којих засад објављује само неке, којима се утврђује да су, као и у другим деловима Југославије, четници у Босанској Крајини били под командом Драже Михаиловића.

Писац следећег документа Бранко, јесте потпуковник Зарија Остојић, делегат В. К. за Босну и Херцеговину, преко кога је Дража издавао сва своја наређења, како то сведочи једно Дражино писмо; „Чича” је Дражин псеудоним који често налазимо у четничким списима; Радић је Радосав Радић, командант босанских четничких одреда у околини Бања Луке; Пејић је капетан I класе Манојло Пејић, његов начелник штаба; Врањешевевић је мајор Славко Врањешевевић, „најстарији стручњак” у Радићевом штабу; војвода Ђујић, заправо је распоп Момчило Ђујић, командант Динарске четничке дивизије; а Дреновић је Урош Дреновић, раније командант бригаде „Петар Кочић”, а доцније командант Бос. Крај. четничког корпуса са штабом у Мркоњић Граду и Бања Луци, немачко-усташким гарнизонима.

Као ниједан други, овај докуменат верно слика плитку »тактику« легендарног издајника. »Док не унишtimo бољшевикуе, према свима осталим водити политику«, а водити политику значи служити окупаторима и усташама, примати од Павелића награде и одликовања, убијати, робити и палити свој народ, и у исто време обмањивати да је Енглезима дао обећање да ће само њих свим силама помагати. Довољно је: да нико од официра и команданата не разговара са Немцима »него да све свршава Радић, коме нека се дају инструкције« и — савезничка верност неће бити окрњена, а војничка част и дужност према нападној отаџбини нису погажене! Није случајност да на првом месту четничке бригае стоји непријатељска валута — милиони лира и куна.

ДОКУМЕНАТ
бр. 113

402. — 20.-VII. Добио сам ваше писмо од седмог марта. Радили сте врло добро. Тако и продужите. По мајору Ђури Поповићу послао сам Вам детаљније инструкције за рад. Данас Вам шаљем милион куна. Чим променим лире у куне послаћу Вам још пет милиона. Кад Вам стигну упућени официри надам се да ће Вам бити лакше. Разумем Ваше тешкоће, али у толико су веће заслуге, а тешкоће ће се савладати — наставиће се —

403. — Важно је да знате да се је на Чичин протест код Енглеца, Москва одрекла наших партизана и да поново Лондон говори о Чичи а „Слободна Југославија” не напада нас. Чим су Немци почели офанзиву на Харков ситуација се изменила. Добили смо од Енглеца обећање да ће свим силама помагати само нас, јер су најзад увидели ко су наши бољшевици. Овамо се боримо већ четрдесет дана са четири пролетерске дивизије које води Тито. Чинимо крајње напоре да их тучемо само на жалост има наших одреда који се слабо залажу. Н. Сл.

404. — Надам се да ћемо успети само ће нам требати још месец дана. За ово време Ви са Врањешевећем, Пејићем и осталима продужите свом снагом, да се пре свега униште бољшевици у тој зони и сви њихови симпатизери, а само им ништа не веровати, а одреде сачувати по сваку цену, избегавајући борбу са Немцима. *Нико од официра и команданата, да не разговара са Немцима, него да све свршава Радић, коме Ви дајте инструкције. Н. Сл.*

405. — Док не уништимо бољшевике, који су непријатељи број један, према свим осталим водити политику. Тако морамо сад. Војвода Ђујић известио је да је ухватио везу са Дреновићем, и да ће му послати станицу и радиотелеграфију. Развите све службе што боље. Будите крајње опрезни према свима и узмите личну пратњу од двадесет до тридесет сигурних људи. Станицу ћу послати чим могућем, али сам сад веома заузет операцијама.

Поздрав свима тамо и Вама са жељом за пун успех.

Победа је наша. Крај депеше.

Д. и. в. ка. В. и. С.

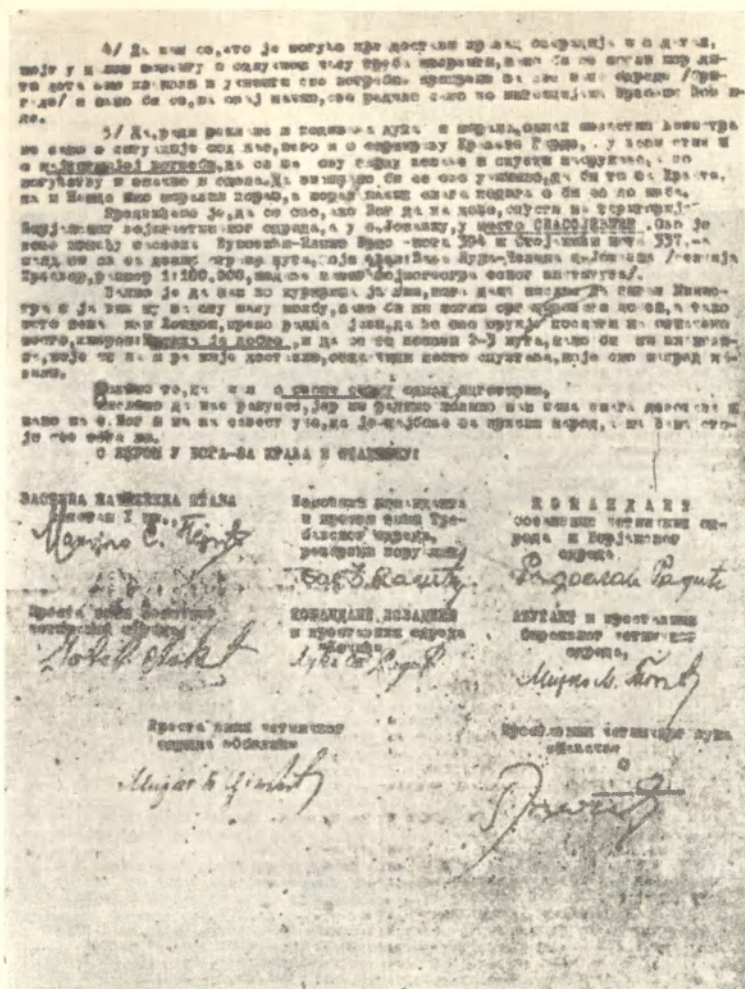
С. у. Б. З. К. и. О.
БРАНКО

Зависност Команде крајишких четничких одреда од Драже Михаиловића открива се даље у писму бр. 163/42 од 15 септембра 1942 те команде упућеном капетану Драг. Рачићу, команданту церске бригаде, једноме од најзначајнијих Дражиних команданата, доцније команданту „групе корпуса” у Западној Србији. Због дужине, докуменат доносимо у деловима. Анализа и коментар овде нису потребни. Четници разговарају отворено са својом Врховном командом.

Босанско - крајишки четници с правом очекују похвалу од начелника штаба своје врховне команде, јер се тачно придржавају његових заповести: они воде непоштедну братоубилачку борбу против „непријатеља број један“, а са окупаторима и са њиховим помагачима »воде политику« — помагања.

Погрешити они не могу, њихово схватање четничке линије непогрешиво је. То се огледа нарочито у реченици: „Браћа у Србији, ма у којим се формацијама налазили...“, јер то су уистини све четничка браћа, било да су у Недићевој државној стражи, у Пећанчевим бандама, Љотићевим добровољцима или Дражиним „корпусима“. Док опширно пишу о „успесима” у борби против НОВЈ и са насладом именују убиство др. Младена Стојановића и других родољуба, о борбама и успесима против окупатора они, наравно, немају шта да кажу, јер су са њима склопили уговор о служби за плату, али зато траже одећу и оружје из Енглеске.

[illegible]

Команда
Босанских четничких
одреда
Број: 163/42
15 септембра 1942 год.
у Босни

Брату

капетану Драгославу С. Рачићу
команданту Церске бригаде

Положај

Драги наш брате,

По формирању заједничке команде ових осам одреда у Босни: Зеничког, Озренског, Требавског, Борјанског, Обилић, (између Врбаса и Врбање), Мањача, Кочић (око Мркоњић града према Сани и Мањачи) и Ивоздени (око р. Пливе) и ухваћеној вези ради спајања са одредима према Звијезди Романији на истоку и Динарској дивизији на западу, што значи, по формирању заједничке команде свих оружаних снага целе Босне (изуев срезова сребреничког, власеничког и рогатичког) ми смо писмом од 21 јула т. г. у томе смислу известили нашег Министра чика Дражу, али због тога што су наши делегати наишли у Мајевици на Тебе, који си, имајући радио-станицу, био у могућности, да им скратиш пут и олакшаш задатак, примио ово писмо и, на нашу срећу, својим писмом од 8/VIII и поруком по нашим делегатима обавестио нас у најглавнијим потезима о најпотребнијим чињеницама и обећао, да ћеш ову нашу велику и моћну наоружану силу помоћи у стварању директне везе са нашом врховном командом, шаљући нам радио-станицу и телеграфиста.

После овог послали смо Ти једно писмо 22/VIII, којим смо Те известили, на који начин смо решили питање Ботића за први моменат, да би му се онемогућио рад и молили Те, да Ти, ако нађеш за сходно и по опште интересе Српства корисно, обавестиш источну Босну о стварним односима између Ботића и Драже.

Од тада до данас ми не упостависмо везу, не само са Врховном Командом, него је веза између нас и Тебе замрла.

У овом међувремену, код нас се дешавају историски догађаји: Напада нас неколико пролетерских бригада од Грмеча и југозападне Босне на свим местима, где се са њима граничимо и где су поред оних, који су ту од почетка устанка сконцентрисани сви комунисти, који су протерани из Србије, Санџака, Црне Горе и источне Босне, и та битка, најжешћа од свих досадашњих, имаће да одлучи, да ли ће у Босни, на према томе и у другим крајевима српских земаља завладати комунизам или Српство.

Као нешто што може да обрадује и нашег Министра и Тебе јесте новост, што је издало наређење и приступљено оснивању „четничке гарде“, која има да буде страх и трепет за наше непријатеље, као и неваљале Србе, а у исто време то ће бити део гарде, која ће дочекати и чувати нашег младог Краља, чим се спусти међу нас. Дакле и у најтежим часовима наше борбе, ми формирамо гарду Њ. В. Краља, јер Босна хоће да чува и сачува свог Краља боље, него што је досада чуван, када су га, поред Срба, чували и данашњи Павеличеви доглавници, Немци, Мађари, Турци и други издајници.

Налазимо се у времену тешких искушења и страдања, боримо се, заиста се боримо, за ослобођење целокупног српства, за присаједињење мајци Србији и, поред свих наших настојања, ми све до сада не успесмо, да успоставимо директну везу са нашом Врховном командом.

Чињенице се морају признати: Браћа у Србији, ма у којим се формацијама они налазили, после жестоких борби са многобројним непријатељима Српства и тешких искушења, данас носе оружје о своме рамену и живе у миру, чекајући заповест Врховне команде и одлучни час, у Црној Гори и делу Херцеговине прилике су исте, а једино Босна и Лика су те које су се на оружје дигле исти час кад и сви остали, ни пред ким не поклекнуше већ од почетка воде и до краја ће се водити борбе.

Али за наше борбе се не зна, немамо добре међусобне везе. Тако слушајући, са највећом радношћу, радио Лондон, чујемо да се објављују имена: одликовања, унапређења и признања хероја из свих крајева, али никако не и заслужних са попришта борби на територији српске Босне.

Потпуно је разумљиво, што те молимо да учиниш све што је у твојој моћи и помогнеш нам, да се директна веза између наших оружаних снага и Врховне команде, што је могуће пре оствари, а да одмах настанеш, да како нашег Министра тако преко њега и Њ. В. Краља, обрадујеш са тачним обавештењима како би се и нама поклонило бар мало пажње, што наш досадањи рад и успеси наших оружаних снага свакако заслужује.

На територијама напред поменутих одреда са комунизмом је пречишћено још пре оснивања ове команде. Између осталих, поменућемо само територијално највећи Борјански војночетнички одред, чији је командант брат Раде Радић, где је у борби, која је трајала 75 дана непрекидно, поубијано око 60 вођа и најагилнијих чланова комунистичке партије (као на пр. Др. Младен Стојановић, командант Босанске Крајине, Боснић, правник, секретар комунистичке партије Босне, Дичина, секретар оперативног штаба Босне, Данко-Митров-Шпанац, командант 4 одреда, Милан Радман, правник и политички комесар, Вера Винтер-аутер, новинарка и правник из Београда, Др. Херцлова из Бањалуке, комунистичка политичка радница и многи други), — не рачунајући стотине поубијаних бораца из њихових редова.

Према извештајима брата команданта и капетана брата Пејића, који су дошли из саме борбе, у којој су учествовали 14 дана, а која се води око р. Сане, а у којој учествује и Борјански одред, као помоћ одредима „Кочић“ и „Мањача“, — тамо је стање следеће:

Три пролетерске бригаде имале су задатак да заузму Мркоњић Град, униште наше одреде од овог места до Б. Луке, заузму Б. Луку, која је 80% комунистички расположена, па да одатле, појачани у броју и наоружању, дејствују даље према р. Босни и источној Босни. У овоме су благовремено сузбијени. Погинуо је један чувени комунистички ас, звани „Ратко“ командант бригаде.

Бригада поручника Мартиновића претрпела је око 25% губитака и била најурена преко реке Сане, али се је опет повратила, због споријег напредовања наших снага, које су оперисале преко Мањаче уз Врбас, према Мркоњић Граду, који су пролетери успели да заузму и потпуно опљачкају, а и у наоружању се појачају, јер је у Мркоњић Граду била Хрватска војска.

Обзиром на појачање и помоћ, коју је већ одред Борје поново послао и на чињенице, што су комунисти већ сузбијени у своме задатку, исход ове крваве борбе, биће завршен победом СРПСТВА уз многобројне жртве на једној и другој страни.

Њихове су бригаде јачине: 3 батаљона и пратећа чета, свега око по 1.200 људи. Сваки осми има пушкомитраљез, а у пратећој чети има 3—4 бацача и 3—4 митраљеза. муниције имају по 50—100 метака, а како стоје са резервом, то незнамо, али муницију штеде.

Завршавајући ово писмо, драги наш брате, ми Те молимо, да нам хитно помогнеш у овоме:

1) Да нам радиостаницу са телеграфистом што пре пошаљеш, по доносиоцима овога писма, међу којима је брат Мирко Топић, резервни потпоручник, учитељ и претставник Озренског четничког одреда у овој команди, у којој уједно врши дужност ађутанта.

2) Да наредиш потпоручнику брату Душану Дукићу, ако он пре дође тамо, да радиостаницу, ако је односе пре него што дође брат Топић, преда овој команди, која представља све оружане снаге ових крајева.

3) Да штамбиљ команде Југословенске војске, који се налази код Дукића, а који му је дат пре 5—6 месеци, када се није ни мало знало, какве су овамо прилике и колике војночетничке снаге, стави на расположење овој команди, да помоћу истог сузбија појаве подвајања и сепаратизма појединаца, јер је природније да овај штамбиљ буде на употреби код: команданта, официра који су у Босни још од почетка овог устанка, преставника свих четничких одреда, као и самог Дукића, коме је поверен, а свака употреба истог била би само у сагласности и у присуству свих ових лица, како се не би могао десити случај злоупотребе. Природније је и за Српство корисније, да се овим штамбиљом не служи само један човек, без оружане снаге и територије, него да тај штамбиљ служи за све снаге поменутих одреда на изложени начин, како би се омогућило проширење територије наше и на леву страну Санае у подручје Грмеча, које сада држе комунисти и где српски народ очекује спас од нас, као озебао сунца, — а тако исто имали би више успеха и са ону...

4) Да нам се, што је могуће пре достави правац операција и задатак, који у даном моменту и одлучном часу треба извршити, како би се могли израдити детаљни планови и учинити све потребне припреме за све наше одреде (бригаде) и како би се, на овај начин, све радило само по интенцијама Врховне Команде.

5) Да, ради рекламе и подизања духа и морала, одмах известиш Министра не само о ситуацији код нас, него и о формирању Краљеве Гарде а у вези с тим и о најхитнијој потреби, да се за ову гарду пошаље и спусти наоружање, а по могућству и значке и одела.

Предвиђено је, да се ово, ако Бог да па дође, спусти на територији Борјанског војночетничког одреда, а у с. Јошовку, у место *СПАСОЈЕВИЋИ*. Ово је поље између засека Вуковићи-Илино Брдо — кота 394 и Стојанићи кота 337, — а налази се са десне стране пута који води: Бања Лука—Челина—Јошавка (секција Прњавор, размер 1 : 100.000, издање нашег војно-географског института).

Важно је да нам по куририма јавиш, кога дана мислиш да питаш Министра и јавиш му за ову нашу молбу, како би ми могли организовати дочек, а тако исто нека нам Лондон, преко радио јави, да ће ово оружје послати на означено место, шифром: *Милица је добро*, и да се то понови 2—3 пута, како би ми знаковима које си нам раније доставио, означили место спуштања, које смо напред навели.

Молимо те, да нам о овоме свему одмах одговориш.

Мислимо да нас разумеш, јер ми радимо колико нам наша снага дозвољава и како нас Бог и наша савест уче, да је најбоље за српски народ, а на Вама стоји све остало.

С вером у Бога — за Краља и Отаџбину:

Заступа начелника штаба Капетан I кл., <i>Манојло С. Пејић</i> , с. р.	Помоћник команданта и претставник Требавског одреда, резервни поручник, <i>Вас. Ђ. Палић</i> , с. р.	Командант босанских четничких одреда и Борјанског одреда, <i>Радослав Радић</i> , с. р.
Претставник Зеничког четничког одреда, <i>Јово С. Лакић</i> , с. р.	Командант позадине и претставник одреда „Кочић”, <i>Лука Ст. Радић</i> , с. р.	Ађутант и претставник Озренског четничког одреда, <i>Мирко М. Топић</i> , с. р.
Претставник четничког одреда „Обилић”, <i>Мирко П. Дж</i>		Претставник четничког пука „Мањача”

С ДРУГЕ СТРАНЕ ПАВЕЛИЋ ЛИЧНО ИНСПИРИШЕ СПОРАЗУМЕ
СА ЧЕТНИЦИМА

Споразуми склопљени између усташких „дужностника” и четничких „војвода” стварно су обострана воља и дело Драже Михаиловића и Анте Павелића, јер су обојица подједнако били угрожени од народно-ослободилачког покрета. Као што је Дража „војводама” наређивао сарадњу са усташама, Павелић је с друге стране лично преко свог Главног Стана и својих повереника инспирисао и диктирао текстове записника са четницима. Државна комисија до данас нажалост није у поседу окружнице усташког министарства унутрашњих послова „од 30 липња 1942 В. Т. број 442—1942 (Гсп. број 1033—1942 Главног Стана Поглавника)”, али докуменат који се ниже репродукује пружа пун доказ о томе, да је Анте Павелић раширених руку прихватио „вал жеље четника за преговорима”, заправо жељу Драже Михаиловића да обједини четничке снаге са усташким „под обћом заповиједи заповиједника ове (читај: усташке) оружане снаге” а у интересу окупатора да се на територији Југославије у крви угуши народни устанак.

Упоредивањем текстова „смјернице” Главног Стана Поглавника и записника констатује се, да је исте диктирао Павелић а да су их „војводе” једноставно потписивали. То је уистини нова капитулација, још поразнија и срамнија од оне из априла 1941 године, јер се овога пута „Југословенска војска у отаџбини” обавезује на активну борбу против рођеног народа у непосредној служби одвратног издајника и крвника Анте Павелића.

ДОКУМЕНАТ
бр. 115

ЧЕТНИЦИ ДМ СА ПАВЕЛИЋЕВИМ УСТАШАМА — ПРИ ДОГОВОРУ

ДОКУМЕНАТ
бр. 115а

П. с.: На крају прочитати.

Припис 4)

Независна држава Хрватска
Министарство унутрашњих послова
Тајничтво министра

В. Т. Број 444-1-А-1942.

У Загребу, дне 25 сријња 1942 г.

Предмет: Битне тачке споразума са четницима
поступак код понуде четника за преговоре.

Великим жупанима свима

Савезно окружни министарства од 30 липња 1942 В. Т. Број 442-1942. (Г. сп. Број 3035-1942 од 26 липња 1942. Главног Стана Поглавника) — Главни Стан Поглавника издао је и другу окружницу у предмету од 30 липња 1942 године Гсп. број: 1070-1942, која гласи овако:

„До сада је Главни Стан Поглавника, преко свога повјеренства водио преговоре са слиједећим четничким групама:

- 1) Група Озренских четника, састојећи се из Озренског и Требињског одреда — (на подручју велике жупе Усора и Соли, те Посавје),
- 2) Група Мајевичких четника — (на подручју велике жупе Усора и Соли, те Посавје)
- 3) Група Зеничких четника — Зенички четнички одред — (на подручју велике жупе Лашва и Глаж).

Осим тога, по опуномоћеницима, вођени су преговори са четницима на подручју великих жупа Сана и Лука, те Плива и Рама, засјецајући и подручја великих жупа Ливац и Запоље, те Посавје.

Сви преговори, осим оних под точком 2), успјели су и записнички је утврђено да четници признају врховниство Независне Државе Хрватске и као њени држављани извршавају лојалност и оданост Хрватској, те да прекидају непријатељства према војним и грађанским областима Независне Државе Хрватске и обавезују се у сваком правцу помагати државне области у сређивању обћих прилика на циелом дјелу хрватског државног подручја, те им у ту сврху пружати сваку помоћ.

У осталим подробностима уговарајуће стране споразумеле су се у слиједећим:

(Овдје се изпушта од сл. а) до сл. п), јер је наведено оно исто, што је и у првој окружници под 4) од сл. а) до сл. п)

„Све ово односи се на припаднике односно држављане Независне Државе Хрватске.

У колико на том подручју има иноземаца, имају земљу оставити, а несметан одлазак има им се омогућити.

Четничке постројбе судјеловат ће добровољно у сузбијању и уништавању комунистичко-бољшевичких банди заједно са оружаном снагом Независне Државе Хрватске, под обћом заповједи заповједника ове оружане снаге, при чему ће заповједници четничких постројби заповиједати својим постројбама.

Четничке постројбе могу изводити самостално потребне акције против партизана, но о овоме ће на вријеме извести заповједника Хрватске оружане снаге.

Записнички су се обје стране обавезале, све горе наведено точно испуњавати и све учинити, да се обје стране споразума придржавају.

Вал жеље четника за мирним животом и преговорима и даље се осјећа, те се и даље склапају споразуми.

Потребно је, да извршни органи и дужностници на терену буду обавијештени о начину свога дјеловања при увођењу примљених обавеза у живот, те је ради тога нужно издати потребне упуте на темељу обћих смјерница за склапање уговора са четницима (достављене од Главног Стана Поглавника са Гсп. бр. 1035/42), да би се уговори де факто извршили.

Надлежни ће сваки у свом дјелокругу, заповиједити и регулирати сва она посебна питања, која спадају у њихову компетенцију и доставити на извршење подређеним и оних области на подручју великих жупа Босне, Херцеговине и обалног појаса, које за сада још овим нису обухваћене, да би у даном случају сви државни органи, без затезања, могли точно уредовати по свима питањима политичко социјалног односа војног значаја.

Према тому — садржај окружнице В. Т. број: 442-1942 једнак је овој окружници за оне који су склопили и за оне који ће склопити споразум — што се тиче точака под сл. а) до сл. п).

За све остало свака окружница вриеди и за себе онкао како гласи. Зато се предње приобћује ради знања и равнања те поступка у даном случају. Гдје је то потребно издат ће велики жупани у смислу горњег налога упуте подручним државним, управним и редарственим те самоуправним областима.

За дом спремни!

(М. П.)

Независна Држава Хрватска
Велика Жупа Сана и Лука
В. Т. број: 61/42

По овлашћењу министра унутрашњих послова
Велики жупан код министарства унутрашњих
послова:

Др. Николић, в. р.

Бања Лука 4. коловоза 1942.

Котарској области 1—5

Предње се доставља на знање и придржавање, савезно окружнице ове жупе В. Тај.
број: 50 од 4. VII. 42.

За дом спремни!

Печат: Грб

Независна Држава Хрватска
Бања Лука
Велика жупа Бања Лука

Велики жупан:

(Др. Драган рл. Хадровић)

Др. Драган Хадровић, с. р.

Грб

Независна Држава Хрватска
Котарска област Котор-Варош
В. Т. број: 25/42
Примљено: 11.VIII.1942 прилога

УПУТСТВО ЗА ПРАКТИЧНУ ПРИМЕНУ СКЛОПЉЕНИХ УСТАШКО-ЧЕТНИЧКИХ СПОРАЗУМА

Непосредно после склапања споразума, усташе су издавали упутства подручним командама за њихову практичну примену са свима појединосима.

Изроди и родоубице, који су политички живели од шовинистичке харанге, хоће да задрже у строгој тајности међусобне споразуме, који су доказ њихове беде и немоћи против оружаног отпора јуначких народа Југославије па акта ове природе оглашују за војничку тајну и наређују да се држе „под кључем како се непозвана лица не би могла са садржином овога списка упознати” као и да спале „чим би се појавила могућност да падне побуњеницима (читај: партизанима) у руке”.

ДОКУМЕНАТ

бр. 116

Заповједништво
10 пјешачке пуковније
Број 2439/тајно
У Бањој Луци дне 19. V. 1942.

Журно — тајно

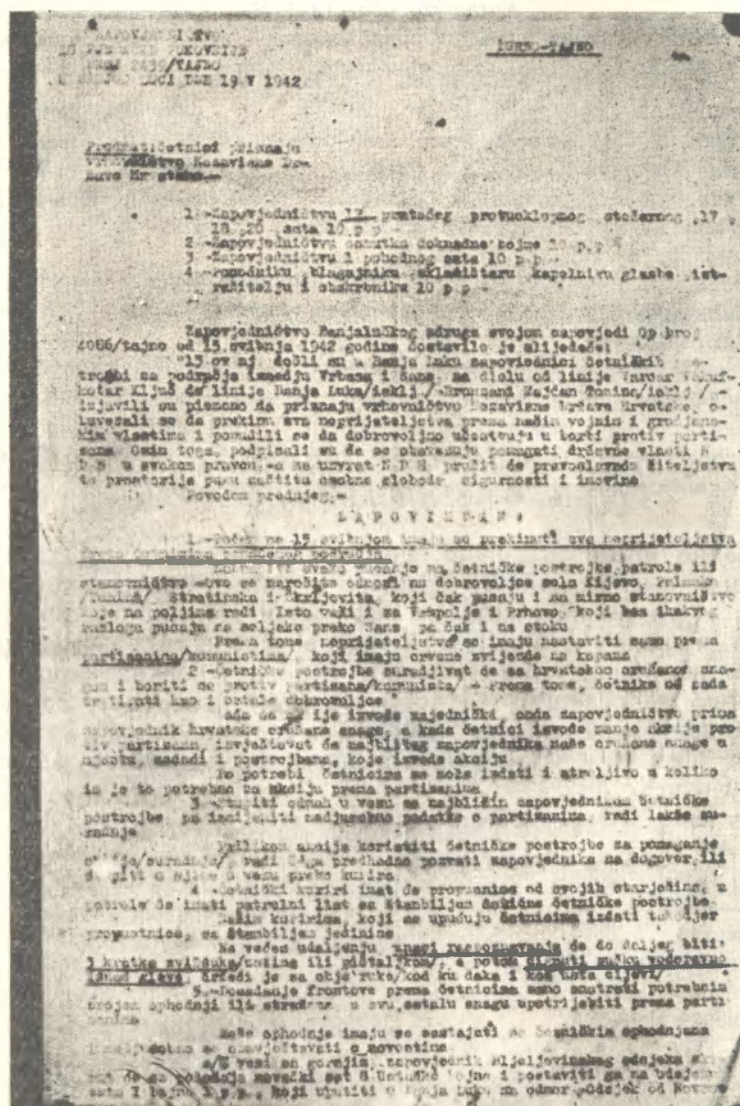
Предмет: четници признају
врховништво Независне Државе Хрватске

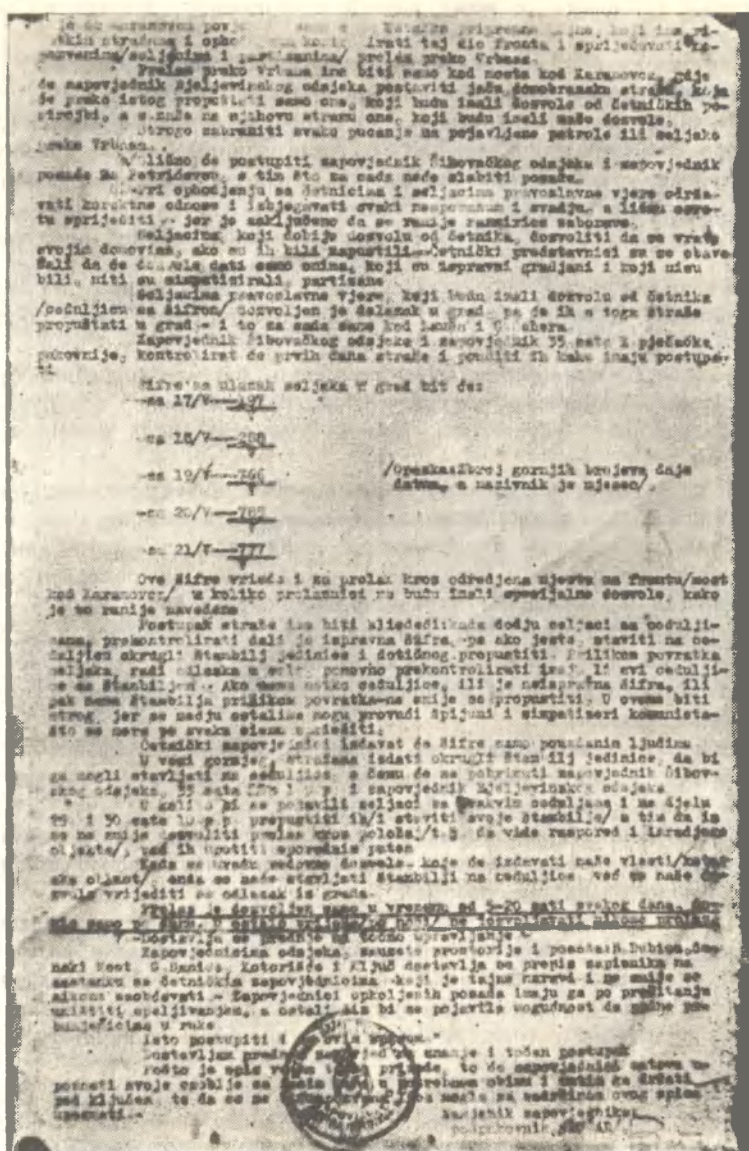
1. — Заповједништву 12. пратећег протуоклопног стожерног 17., 18., сата 10 п. п. —
2. — Заповједништву оснутка докнадне бојне 10. п. п. —
3. — Заповједништву 1. походног сата 10. п. п. —
4. — Помоћнику, благајнику, складиштару, капелнику глазбе, истражитељу и обскрбнику 10. п. п. —

Заповједничтво Бањалучког здруга својом заповједи Оп. број 4086/тајно од 15 свибња 1942 године доставило је слиједеће:

„13 ов. мј. дошли су у Бања Луку заповједници четничких постројби са подручја између Врбаса и Сана, на дијелу од линије Варцар—Вакуф—Котор Кључ до линије Бања Лука (искљ.) — Бронзани Мајдан—Томина (искљ.) — изјавили су писмено да признају врховништво Независне Државе Хрватске, обавезали се да прекину сва непријатељства према нашим војним и грађанским властима и понудили се да добровољно учествују у борби против партизана. Осим тога, подписали су да се обавезују помагати државне власти Н. Д. Х. у сваком правцу, — а за узврат Н. Д. Х. пружит ће православном житељству те просторије пуну заштиту особне слободе, сигурности и имовине.

Поводом предњег. —

ЗАПОВИЕДАМ:

1. — Почам са 15. свибњом имају се прекинути сва непријатељства према четницима означеног подручја.

Забранити свако пуцање на четничке постројбе, патроле или становништво. — Ово се нарочито односи на добровољце села Кијево, Паланка (Томина), Стратинска и Шкрљовита, који чак пуцају и на мирно становништво које на пољима ради. Исто важи и за Врхпоље и Прхово, који без икаквог разлога пуцају на сељаке преко Сане, па чак и на стоку.

Према томе, непријатељства се имају наставити само према партизанима (комунистима), који имају црвене звијезде на капама.

2. — Четничке постројбе сурађиват ће са оружаном снагом и борити се против партизана (комуниста), — према томе, четнике од сада третирати као и остале добровољце.

Када се акције изводе заједнички, онда заповједништво прима заповједник хрватске оружане снаге, а када четници изводе мање акције против партизана, извјештават ће најближег заповједника наше оружане снаге у мјесту, задаћи и постројбама, које изводе акцију.

По потреби, четницима се може издати и стрелјиво у колико им је то потребно за акцију према партизанима.

3. — Ступити одмах у везу са најближим заповједником четничке постројбе, па измијенити међусобно податке о партизанима, ради лакше сурадње.

Приликом акција користити четничке постројбе за помагање акција (сурадњу), ради чега претходно позвати заповједника на договор, или ступити с њима у везу преко курира.

4. — Четнички курири имају пропуснице од својих старјешина, а патроле ће имати патролни лист са штамбиљем дотичне четничке постројбе.

Нашим куририма, који се упућују четницима издати такођер пропуснице, са штамбиљем јединице.

На већем удаљењу, знаци распознавања ће до даљег бити: три кратка звиждука (устима или пиштаљком), а потом *дигнути пушку водоравно изнад главе*, држећи је са обе руке (код кундака и код уста цијери).

5. — Досадање фронтове према четницима само сматрати потребним бројем опходњи или стражама, а сву осталу снагу употребити према партизанима.

Наше опходње имају се састајати са четничким опходњама и међусобно се обавјештавати о новостима.

а) У вези са горњим, заповједник Бијељевинског одсјека скинут ће са положаја новачки сат 8 Усташке бојне и поставити га на одсјеку сата I бојне I. п. п., који упутити у Бања Луку на одмор. — Одсјек од Новоселије до Карановца повјерити само сату Усташке припремне бојне, који има ријетким стражама и опходањима контролирати тај дио фронта и спријечавати непозванима (сељацима и партизанима) прелаз преко Врбаса.

Прелаз преко Врбаса има бити само код моста код Карановца, гдје ће заповједник Бијељевинског одсјека поставити јачу домобранску стражу, која ће преко истог пропуштати само оне, који буду имали дозволе од четничких постројби, а с наше на њихову страну оне, који буду имали наше дозволе.

Строго забранити свако пуцање на појављене патроле или сељаке преко Врбаса.

б) Слично ће поступити заповједник Шибовачког одсјека и заповједник посаде на Петрићевцу, с тим што за сада неће слабити посаду.

6. — При опхођењу са четницима и сељацима православне вјере одржавати коректне односе и избјежавати сваки неспоразум и свађу, а личну освјету спријечити — јер је закључено да се раније размирице забораве.

Сељацима, који добију дозволу од четника, дозволити да се врате својим домовима, ако су их били напустили. — Четнички претставници су се обавезали да ће дозволе дати само онима, који су исправни грађани и који нису били, нити су симпатизирали, партизане.

Сељацима православне вјере, који буду имали дозволу од четника (цедуљицу са шифром) дозвољен је долазак у град, па ће их с тога страже пропуштати у град, — и то за сада само код Лауша и Г. Шехера.

Заповједник Шибовачког одсјека и заповједник 35. сата I. пјешачке пуковније, контролират ће првих дана страже и поучити их како имају поступати.

Шифре за улазак сељака у град бит ће:

— за 17/V — 197

V

— за 18/V — 288

V

— за 19/V — 766

V

— за 20/V — 785

V

— за 21/V — 777

V

(Опаска: з. број горњих бојева даје датум, а називник је мјесец).

Ове шифре вриједне и за пролаз кроз одређена мјеста на фронту (мост код Карановца) у колико пролазници не буду имали специјалне дозволе, како је то раније даведено.

Поступак страже има бити следећи: када дођу сељаци са цедуљицама, проконтролирати да ли је исправна шифра, — па ако јесте, ставити на цедуљицу округли штамбиљ јединице и дотичног пропустити. Приликом повратка сељака, ради одласка у село, поново

преконтролирати имају ли сви цедуљице са штамбиљом. Ако нема нетко цедуљице, или је неисправна шифра, или пак нема штамбиљ приликом повратка — не смије се пропустити. У овоме бити строг, јер се међу осталима могу провући шпијуни и симпатизери комуниста — што се мора па сваку циену спријечити.

Четнички заповједници издават ће шифре само поузданим људима.

У вези горњег, стражама издати округли штамбиљ јединице, да би га могли стављати на цедуљице, о чему ће се побринути заповједник Шибовског одсјека, 35. сата ЗС. 1. п. п. и заповједник Бјељевинског одсјека.

У колико би се појавили сељаци са оваквим цедуљама и на дјелу 29, и 50, сата 10. п. п. пропустити их (и ставити своје штамбиље) с тим да им се не смије дозволити пролаз кроз положај (тј. да виде распоред и израђене објекте), већ их упутити споредним путем.

Када се уведу редовне дозволе, које ће издавати наше власти (котарска област), онда се неће стављати штамбиљи на цедуљице, већ ће наше дозволе вриједити за одлазак из града.

Пролаз је дозвољен само у времену од 5 20 сати сваког дана, дакле само по дану. У остало вријеме (по ноћи) не дозвољавати никоме пролаз.

7. — Доставља се предње на точно управљање.

Заповједницима одсјека, заузете просторије и посада: Б. Дубица, Сански Мост, Г. Саница, Которишће и Кључ доставља се препис записника на састанку са четничким заповједницима, — који је тајне нарави и не смије се никоме саопћавати. — Заповједници опкољених посада имају га по прочитању уништити спаљивањем, а остали чим би се појавила могућност да падне побуњеницима у руке.

Исто поступити и са овим списом".

Достављам предњу заповјед на знање и точан поступак.

Пошто је спис веома тајне природе, то ће заповједници сатова упознати своје особље са истим само у потребном обиму и затим га држати под кључем, те да се не би непозвана лица могла са садржином овог списка упознати.

Печат:
Независна Држава Хрватска
(грб)

Заповједништво
10 пјешачке пуковније

Замјеник заповједника:
подпуковник, (Бучар).
Бучар, с. р.

ДОКУМЕНАТ
бр. 117

ЗАШТО СУ ПОТПИСАЛИ СПОРАЗУМЕ СА УСТАШАМА?

Наставак конференције „у Појезној“

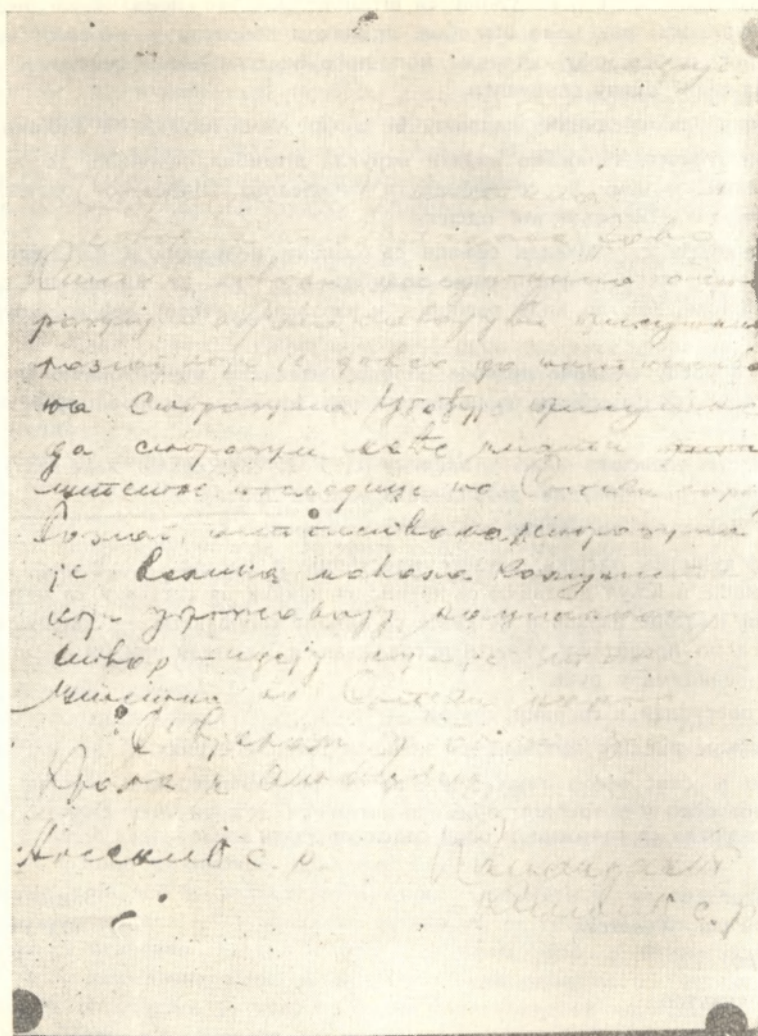
Споразум са Хрватима:

Говори К-п батаљона Јово Китић говори присутнима о споразуму — а објашњавајући присутнима разлог који је довео до потписивања споразума. Убеђује присутне да споразум неће имати штетне последице по Српски народ, разлог потписивања споразума је велика навала комуниста који угрожавају националну ствар — идеју која је тако штетна по Српски народ.

С вјером у Бога за Краља и Отаџбину,

Арсенић, с. р.

Командант,
Китић, с. р.

ЧЕТНИЧКА „ОСЛОБОЂЕНА“ ТЕРИТОРИЈА...

Као и сва друга кореспонденција међу удаљеним четничким штабовима, вишим и нижим, испуњен је и овај акт хвалисавим неистинама са циљем да се постигну незаслужена признања, одликовања и награде.

У читавим досијеима заплених четничких архива у Крајини, не може се нигде наћи ни једног метка испаљеног на Немце или усташе. Напротив, слика која се отуда добија, сасвим је другачија: свугде сарадња и интимност између четничких команданата, Немаца и усташа. Дугачка листа „ослобођених“ срезова, у овом документу резултат је издајничких компромиса и доказ колико је сарадња међу њима ишла у ширину и у дубину. Борбе, спомињу се и овде само против партизана и против њих се тражи помоћ у оружју, док се непријатељства против окупатора тобоже резервишу „кад за то дође време и ваше наређење“.

Територије које су четници сматрали својим и „слободним“, усташе су називали „територијом четничког тактичког дјеловања“, а Немци ни толико. За њих је то била једноставно њихова оперативна зона на којој су дозвољавали четницима толико „слободе“, колико се њима чинило потребним за одржавање тих својих помоћних трупа.

Из докумената, које ниже објављујемо, види се да су четници били обавезани предавати „кривце” са своје територије које затраже Немци или усташе, трпети да усташе проводе мобилизацију српских младића, обезбеђивати рад ратној индустрији, омогућавати набавке за војску НДХ, забрањено им је одржавати зборове са народом; сами команданти и „војводе” могли су путовати на своје договоре уз пропуснице усташких или немачких власти итд. Тачно толико „слободе” су уживали четници, колико су скупо платили „ослобођење”. Само у једном правцу они су уистини уживали неограничену слободу — у борби против оног „великог броја наше браће Срба, које су партизани успели завести”, како се на једном месту изразио Раде Радић, против свог властитог народа у тесној сарадњи са окупатором и са усташама.

Да код ДМ не би остала сумња о исправности политичке линије Команде бос. четничких одреда, Раде Радић уверава „брата у српству и у Христу” Дражу, да је њихова борба великосрпска. Та борба је у исто време и пронемачка и издајничка, али четнички командант ипак тражи да се његова веза са „врховном командом” провери преко — Лондона. Штавише, он тражи да савезнички авиони са Малте подупру заједничку акцију немачко-усташко-четничку, да би тако својом писменом изреком оставио трајан доказ о невероватној подлости четничке банде, која је у једном гигантском рату скоро свих народа света за „бити или не бити” уобразица да за своје реакционарне кољашке циљеве искористи обе зараћене стране.

ДОКУМЕНАТ

бр. 118

Команда
Босанских Четничких одреда
Југословенске војске у Отаџбини
Стр. Пов Број 224
1 децембра 1942 год.
Положај

Брату Дражи Михајловићу
Министру Војске Ваздухопловства и Морнарице у Отаџбини

Положај

Драги наш брате у Српству и у Христу,

Већ се навршило 16 мјесеци, од како је у овим српским крајевима почео наш српски устанак против највећих непријатеља читавог Српства, а то је против окупатора наше земље Нијемаца и против њиховог слуге Анте Павелића и читавог усташког режима који је успостављен у нашим крајевима.

Српски народ дигао се је на оружје „с вером у Бога за Краља и Отаџбину!”, да ослободи Отаџбину, сачува своје животе и поносно дочека долазак свога Краља у Отаџбину и то Петра II Карађорђевића, јер када је Бог хтео да избави народе Израиљцима је дао Мојсија, хришћанима Исуса Христа а нама Србима славне Карађорђевиће.

Почетак борбе није био лак јер је сваки ратовао у своме крају, без повезаности једних са другима и кад смо проширили нашу територију, ослобођену од окупатора спојили смо се у једну јединствену команду, где заједнички настављамо и даље борбу.

Од почетка борбе па до данас жеља нам је била да добијемо везу с вама — нашим министром, заступником нашег младог Краља. Везу са Вама тражили смо преко капетана Драгослава Рачића и слали курире и то 21-VII и 16-IX о. г. последњи пут ишао је и носио

писмо капетану Рачићу лично наш ађутант брат Мирко Топић, резервни потпоручник. Поред ове везе тражили смо још и везу путем капетана Митрановића 29-IX о. г. Брату капетану Митрановићу изложили смо усмено стање наше ствари преко чланова нашег штаба и то брата помоћника команданта резервног поручника Василија Лалића, команданта целокупне позадине територије Луке Радића и професора Ђоке Милошевића.

Брат наредник водник Јован Мишић доставио је испред мањачког пука један допис 18. јула о. г. Писмо је донијела и предала Марија Мишић своје мужу брату Рајку Мишићу, нареднику и он Вам га је лично предао. Напомињемо да је мањачки пук у саставу овога штаба где је и родно мјесто брата Рајка Мишића који се сад налази међу нама и ради на томе да се што пре успостави веза између нас и вас. Ми смо се увјеирили да је брат Рајко Мишић послат од вас јер нам је донео и предао ваша упутства и наређења.

До сада смо ослободили од усташа, Нијемаца и Италијана сва села и природна богатства срезова и то:

Озренски одред — срезове: тузлански, грачанички, добојски и маглајски;

Зенички одред — срезове: зенички, жепачки и височки;

Требавски одред — срезове: добојски, грачанички, градачачки, дервенски и бродски;

Борјански одред — срезове: добојски, дервентски, прњаворски, бањалучки, теслићки, тешањски и которварошки. Овај се одред протеже од планине Влашића више Травника па до реке Саве, где се вије српска заставица.

Одред „Обилић” — срезове: бањалучки, которварошки и травнички, а налази се између реке Врбаса и Врбање.

Одред „Мањача” — срезове: бањалучки, приједорски, Сански Мост и кључки. Овај је одред највише угрожен од партизана и комуниста зато што је најближи Грмечу и Козари планини.

Одред „Кочић” — срезове: Мркоњић Град, јајачки и кључки. Он је исто тако изложен надирању комуниста са Грмеча. Уз напред наведено прилажемо скицу ослобођене територије.

У свима ослобођеним мјестима ми смо господари целокупне ситуације где се непријатељ не смије кретати и ништа од животних намирница као и других природних добара не може добити.

Одреди „Озрен” и „Требава” сад воде борбу са партизанима у Мајевници (Источна Босна) а „Мањача”, „Кочић” и „Борје” у западном дијелу Босне т. ј. у Босанској Крајини са партизанима из Грмеча.

Ради ове борбе нама је потребна хитна помоћ, наине најхитнија помоћ у оружју, муницији да можемо што више мобилисати младића у борбу против партизана и припремити за бробу против заједничког непријатеља Нијемаца, Италијана и усташа, кад зато дође вријеме и ваше наређење.

Није само борба са партизаинма већ и са усташама, које помажу њихови савезници и та се борба чешће појављује те и њу савлађујемо.

У овој досадашњој борби српски народ у Босни је издржао највеће тешкоће, поднео жртве, изгубио многе синове, како у војсци тако у цивилном становништву, а на десетине хиљада порушено је и попаљено српских домова. — Многи су срезови у Босни без и једне српске куће јер су све погореле. Ко буде имао прилике од мјеродавних да прође нашим крајевима, увјериће се да смо страдали више него ма који други крај на Балкану, али смо зато постигли највећи успјех у борби и очистили највећи дио српске земље од непријатеља. Ово треба да нам признају сви наши пријатељи од којих очекујемо да ће нам порушене домове помоћи подигнути, а сирочадима указати помоћ да не гладују, јер су им родитељи за ову свету ствар дали животе.

Да би се увјерили да је ово све тачно, молим вас, господине министре, да упутите лице које је указом одређено за Босну и Херцеговину.

Како преко радио Лондона слушамо сваки дан успјехе наших савезника, ваше похвале и предлоге појединим борцима и крајевима, то је у интересу самих Вас и Владе у Лондону да се знаде за нашу борбу, патње и страдања те би и за овај крај требало порадити да се заслужи похвале, унапреде, награде и слично томе.

У Босни борба је чисто српска и народ се бори чисто за српску ствар под српском тробојницом, где пјевајући иде у борбу: „Док је Бога и српских мишица вијаће се српска тробојница”. Наш народ од најстаријег до најмлађег жели да се зна о његовој борби па Вас молимо да неколико пута преко радио Лондона објавите ово „Милица је здраво” поред овога потребно би било да се напише једна овећа свота летака и из авиона баци по нашим крајевима. У околини Грмеча, Петровца и Гламоча треба написати летке против партизана-комуниста, позвати српски народ да остави комунисте и приђе четницима. Ово је све лако постићи и авионом са Малте послати јер авион може зраком да хода куда и како хоће пошто непријатељ не располаже ни са чим што би авиону могло шкодити. Да би се знало за нас и да би ми могли имати везу са вама потребно је што прије да се упути радио станица овамо као и радио телеграфиста.

На последњој међуодредској конференцији приступио је одред „Мајевица” у састав ове команде, како видите наша се српска борба уједињује и протеже од источне до Западне Босне (од реке Уне до реке Дрине).

Молимо Вас, Господине Министре, и наш драги брате, да ово наше излагање жалби и жеља не буде „глас вапијућег у пустињи”, јер и међу нашим борцима, командирима, командантима и свим осталим јавним радницима има заслужних да се и о њима води, и треба да води рачуна.

Све предње примите к срцу као држављанин, Србин, патриота и доброжељитељ овог напаћеног народа. Из дана у дан наша се територија проширује у околини Прњавора, Дервенте, Мајевице и десне обале Саве.

У великој нади остајемо, да нас потпуно разумијете и да ћете нам учинити све што можете, где вам препуштамо, и радите како Вас Бог и Ваша савјест учи да с нама и херојском, много напаћеном народу овог краја помогнете.

И овом приликом, Господине Министре и наш драги брате, молимо Вас да изволите примити изразе нашег особитог поштовања, како Ви тако и сви остали мјеродавни фактори којима лежи на срцу добро српскога народа.

С вером у Бога за Краља Петра II и Отаџбину!

Помоћник,
Вас. Ђ. Чалић, с. р.
резер. пеш. поручник

Командант,
Радослав Радић, с. р.

Печат:
Југословенска војска
у Отаџбини — Горски штаб бр. 36

КОМАНДА
БОСАНСКИХ ЧЕТНИЧКИХ ОДРЕДА
ЈУГОСЛОВЕНСКИХ ВОЈСКЕ У ОТАЉНИИ
Број 444
1 ДЕЦЕМБРА 1942. ГОД.
НОВОКАЈ

БРАТУ ДРАЖИ МИХАЈЛОВИЋУ,
МИНИСТРУ ВОЈСКЕ ВОЗДУХОПЛОВСТВА И МОРИНАРИЦЕ У ОТАЉНИИ

НОВОКАЈ

ДРАЖИ НАШ БРАТЕ У СРПСКИМ И У ХРИСТИ,

СРПСКИ НАРОД ДИГАО СЕ ЈЕ НА ОРУЖЈЕ „С ВЕРОМ У БОГА ЗА КРА-
ЉА И ОТАЉНИИ!“, ДА ОСЛОБОДИ ОТАЉНИИ, СЛУЖБА СВОЈЕ ПРВОТЕ И НОСИОСКО ДОЧЕКА
ДОКАЗАК СВОГА КРАЉА У ОТАЉНИИ И ТО ЛЕТРА II КАРАВОРЕЉЕВИЋА, ЈЕР КАД ЈЕ БОГ
ИТЕО ДА ИЗВАДИ НАРОД ИЗРАЈЦИМА ЈЕ ДАО МОЈСИЈА, ХРИЋАНИМА ИСУСА ХРИСТА А
НАМА СРБИМА СЛАВНЕ КАРАВОРЕЉЕВИЋЕ.

ПОЧЕТАК БОРБЕ НИЈЕ БИО ДАК ЈЕР ЈЕ СВАКИ РАТОВАО У СВОЈЕ
КРАЈУ, БЕЗ НОВЕЗАНОСТИ ЈЕДИНИ СА ДРУГИМА И КАД СМО ПРОНИКЛИ НАШУ ТЕРИТОРИ-
ЈУ, ОСЛОБОДИЛИ ОД ОКУПАТОРА СВОЈИМ СМО СЕ У ЈЕДНУ ЈЕДИНСТВЕНУ КОМАНДУ, ГДЕ
ЗАЈЕДНИЧКИ НАСТАВЉАМО И ДАЉЕ БОРБУ.

ОД ПОЧЕТКА БОРБЕ НА ДО ДАНАС НИЈА НАМ ЈЕ БИЛА ДА ДОБ-
ЈЕМО БЕЗУ С ВАМА-НАШИМ МИНИСТРОМ, ЗАСТУПНИКОМ НАШЕГ МЛАДОГ КРАЉА. БЕЗУ СА НА-
НА ТРАЖИЛИ СМО ПРЕКО КАПЕТАНА ДРАГОСЛАВА РАЧИЋА И СЛАНИ КУРИРЕ И ТО 21-VIII-
И 16-IX- О.Г. ПОСЛЕДЊИ ПУТ УИАО ЈЕ И НОСИО ЛИСМО КАПИТАНУ РАЧИЋУ ЛИЧНО НАШ
АДУТАНТ БРАТ МИРКО ТОПИЋ, РЕЗЕРВНИ ПОТБОРУЧНИК. ПОРЕД ОВЕ БЕЗЕ ТРАЖИЛИ СМО
ЈОМ И БЕЗУ ЛУКЕ КАПЕТАНА МИТРАКОВИЋА 29-IX-О.Г. БРАТУ КАПЕТАНУ МИТРАКОВИЋУ
ИЗЛОЖИЛИ СМО УСМЕРИО СТАЊЕ НАШЕ СТИВАРИ ПРЕКО ЧЛАНОВА НАШЕГ СТАВА И ТО БРАТА
ПОМОЋНИКА КОМАНДАТА РЕЗЕРВНОГ ПОРУЧНИКА ВАСИЛИЈЕ ДАНИЋА, КОМАНДАТА ЦЕЛОКУП-
НЕ ПОЗАДИНЕ ОСЛОБОДНЕ ТЕРИТОРИЈЕ БРАТА ЛУКЕ РАЧИЋА И ПРОФЕСОРА ЗОКЕ МИКОЊЕ-
ВИЋА.

БРАТ НАРЕДНИК БОДНИК ЈОВАН МИНИЋ ДОСТАВИО ЈЕ ИСПРЕД МАЧА-
КОГ ПУКА ЈЕДАН ДОЛГО 18. ЈУЛА О.Г. ЛИСМО ЈЕ ДОКЊЕЛА И ПРИДАЛА МАРИЈА МИНИЋА
СВОЈЕ МУЖУ БРАТУ РАЈКУ МИНИЋУ, НАРЕДНИКУ И ОН ВАМ ГА ЈЕ ЛИЧНО ПРЕДАО. НАПОМ-
ЊЕМО ДА ЈЕ МАЧАЧКИ ПУК У СASTABУ ОВОГА СТАВА ГДЕ ЈЕ И РОДНО МЈЕСТО БРАТА
РАЈКА МИНИЋА КОЈИ СЕ САД НАЛАЗИ МЕЋУ НАМА И РАДИ НА ТОМЕ ДА СЕ ЕТО ПРЕ ГС-
ПОСТАВИ БЕЗА ИЗМЈЕБУ НАС И ВАС. МИ СМО СЕ УВЈЕРИЛИ ДА ЈЕ БРАТ РАЈКО МИНИЋ ИПО-
ДАТ ОД ВАС ЈЕР НАМ ЈЕ ДОНЕО И ПРЕДАО ВАША УПУТСТВА И НАРЕДБЕ.

ДО САДА СМО ОСЛОБОДИЛИ ОД УСТАНА, НИЈЕМАЦА И ИТАЛИЈАНА СВА
СЕЛА И ПРИРОДНА БОГАТСТВА СРЕЗОВА И ТО:

ОЗРЕНСКИ ОДРЕД-СРЕЗОВЕ: ТУЗЛАНСКИ, ГРАЧАНИЧКИ, ДОВОЈСКИ И МАГ-
ДАЈСКИ;
ЗЕНИЧКИ ОДРЕД-СРЕЗОВЕ: ЗЕНИЧКИ, ЕПАЧКИ И ВИСОЧКИ;
ТРЕБАВСКИ ОДРЕД-СРЕЗОВЕ: ДОВОЈСКИ, ГРАЧАНИЧКИ, ГРАЧАЧКИ, ДЕР-
ВЕНСКИ И БРОДСКИ;
БОРЈАНСКИ ОДРЕД-СРЕЗОВЕ: ДОВОЈСКИ, ДЕРВЕНТСКИ, ПРЉАВОРСКИ, ВА-
БАЛУЧКИ, ТЕСЛИЧКИ, ТЕЖАЊСКИ И КОТОРВАРОШКИ. ОВАЈ СЕ ОДРЕД ПРОТЕНЕ ОД ПЛАНИНЕ
ВЛАНИЧА ВИНЕ ТРАВНИКА ДО РЕКЕ САВЕ, ГДЕ СЕ ВИНЕ СРПСКА ЗАСТАВА.
ОДРЕД „ОБИЛИЋ“—СРЕЗОВЕ: БАЧАЛУЧКИ, КОТОРВАРОШКИ И ТРАВНИЧКИ,
А НАЛАЗИ СЕ ИЗМЈЕБУ РЕКЕ ВРБАСА И ВРБАЊЕ.
ОДРЕД „МАЧАЧА“—СРЕЗОВЕ: БАЧАЛУЧКИ, ПРИЈЕДОРСКИ, САПСКИ МОСТ И
КАУЧКИ. ОВАЈ ЈЕ ОДРЕД НАЈВИШЕ УГРОЖЕН ОД ПАРТИЗАНА И КОМУНИСТА ЗАТО ЕТО ЈЕ НАЈ
ВНИИ ГРМЕЧУ И КОЗАРИ ПЛАНИНИ.
ОДРЕД „КОЧИЋ“—СРЕЗОВЕ: МЕРКОНИЋ ГРАД, ЈАЈАЧКИ И КАУЧКИ. ОН ЈЕ
ИСТО ТАКО ИЗЛОЖЕН НАПРЕДНО КОМУНИСТА СА ГРМЕЧА. УЗ НАПРЕД НАВЕДЕНО ПРИДАЈЕМО
СКИПЦУ ОСЛОБОДНЕ ТЕРИТОРИЈЕ.
У СВИМА ОСЛОБОДЕНИМ МЈЕСТИМА МИ СМО ГОСПОДАРИ ЦЕЛОКУПНЕ СР-
ПСКАЈЕ ГДЕ СЕ НЕПРИЈАТЕЉ НЕ СМИЈЕ КРЕТАТИ И НИЈЕТА ОД ЛИВОТНИХ НАМИРНИЦА КАО
И ДРУГИХ ПРИРОДНИХ ДОБАРА НЕ МОЖЕ ДОБИТИ.
ОДРЕДИ „ОЗРЕН“ И „ТРЕБАВА“ САД ВОДЕ БОРБУ СА ПАРТИЗАНИМА У
НАЈЕВНИЦИ /ИСТОЧНА БОСНА/ А „МАЧАЧА“, „КОЧИЋ“, „ОБИЛИЋ“ И „БОРЈЕ“ У ЗАПАДНОМ ДИ-

У ПОСЛЕДЊИ Т.Ј.У ВОЈАСНСКОЈ КРАЈИНИ СА ПАРТИЗАНИМА ИЗ ГРМЕЧА.

РАДИ ОВЕ БОРБЕ НАМА ЈЕ ПОТРЕБНА КИТА ПОМОЋ, НАЈМЕ НАЈБЛИЖИЈА ПОМОЋ СРПСКИХ, СРБИЈАНИХ ДА ПОМОЋЕ ШТО БИМЕ МОЖЕМО СТИТИ НАЈБЛИЖИЈА ПОМОЋ У БОРБУ ПРОТИВ НАЈБЛИЖИЈА ДА И ПРИПРИМЕНИ ЗА БОРБУ ПРОТИВ ЗАЈЕДЛИЧКОГ НЕПРИЈАТЕЉА НИЈЕМАЦА, ИТАЛИЈАНА И РУСАНА, КАД ЗАТО ДОЂЕ ВРИЈЕМЕ И ВАМЕ НАРЕЂЕЊЕ.

НЕЈЕ САМО БОРБА СА ПАРТИЗАНИМА ВЕЋ И СА УСТАНАМА, КОЈЕ ПОМАКУ ВЛИЈУЊИТЕЛНИ И ТА СЕ БОРБА ЧЕШЊЕ ПОЈАВЉУЈЕ ТЕ И ЕУ САВЛАЂУЈЕМО.

У ОВОЈ ДО САДАШЊОЈ БОРБИ СРПСКИ НАРОД У БОЈИМ ЈЕ ИЗДРАГО НАЈВЕТЕ ТЕЖКОЊЕ ВОДНО КРИТЕ, ИЗГУБИО МНОГЕ СИНОВЕ, КАКО У ВОЈСЦИ ТАКО У ЦИВИЛНОМ СТАНОВНИШТВУ, А НА ДЕОТИНЕ ИМАДА ПОРУКЕНО ЈЕ И ПОМАЉЕНО СРПСКИХ ДОМОВА. МНОГИ СУ СРПСКИ И ВОЈСКИ БЕЗ И ЈЕДНЕ СРПСКЕ КУЋЕ ЈЕР СУ СВЕ ПОГОРЕЛЕ. КО БУДЕ ИМАО ПРИЛИКЕ ОД МИЉОДАВИХ ДА ПРОЋИ НАЈМЕ КРАЈЕВИМА УВЈЕРИТИ СЕ ДА СМО СТРАДАЛИ БИМЕ НЕГО НА КОЈЕ ДРУГИ КРАЈ НА БАЛКАНУ, АЛИ СМО ЗАТО ПОСТИГЛИ НАЈВЕТИ УСПЕХ У БОРБИ И ОЧИСТИЛИ НАЈВЕТИ ДНО СРПСКЕ ЗЕМЉЕ ОД НЕПРИЈАТЕЉА. ОВО ТРЕБА ДА НАМ ПРИЗНАЈУ СВЕ НАЈМЕ ПРИЈАТЕЉИ ОД КОЈИХ ОЧЕКУЈЕМО ДА ЋЕ НАМ ПОРУКЕ ДОМОВЕ ПОМОЋИ ПОДИГ-ЛУТИ, А СРПЧАДИМА УКАЗАТИ ПОМОЋ ДА НЕ ГЛАДУЈУ, ЈЕР СУ ИМ РОДИТЕЉИ ЗА ОВУ СВЕТУ СТРАДАНЈЕ ИЖИТЕ.

ДА БИ СЕ УВЈЕРИЛИ ДА ЈЕ ОВО СВЕ ТАЧНО, МОЛИМ ВАС, ГОСПОДИНЕ МИНИСТРЕ, ДА УПУТЕТЕ ЛИЦЕ КОЈЕ ЈЕ УКАЗОМ ОДРЕЂЕНО ЗА ВОЈСКУ И КЕРДЕГОНИЈУ.

КАКО ПРЕКО РАДНО ДОКОНА СЛУЖАМО СВАКИ ДАН УСПЕХЕ НАЈМЕ САВЕШНИКА, ВА-МЕ ПОКАЖЕ И КРЕДНОТЕ ПОЈЕДИНИМ ВОЈЦИМА И КРАЈЕВИМА, ТО ЈЕ У ИНТЕРЕСУ САМИХ ВАС И КРАЈЕ У ДОКОНУ ДА СЕ ЗНАДЕ ЗА КАКУ БОРБУ, КАКУ И СТРАДАЊА ТЕ БИ И ЗА ОВУ КРАЈ УРЕЂАМО ПОРАДНЕ ДА СЕ ЗАСЛУЖИ ПОКАЖЕ, УНАПРЕД, НАГРАДЕ И СЛУЖБЕ ЧОВЕ.

У ВОЈСКИ БОРБА ЈЕ ЧИСТО СРПСКИ И НАРОД СЕ БОРИ ЧИСТО ЗА СРПСКИ СТРАД ВОЈ СРПСКОМ ТРОБОЈНИЦОМ, ГДЕ ИЈЕВАЈУЋЕ ИДЕ У БОРБУ: «ДОК ЈЕ ВОГА И СРПСКИ ИЖИЦА ИЖИЦЕ СЕ СРПСКИ ТРОБОЈНИЦА». НАМ НАРОД ОД НАЈСТАРИЈЕ ДО НАЈМЛАЂЕГ ИЖИЦА ДА СЕ ЗНА О ВОЈСКОЈ БОРБИ ДА ВАС МОДЕМО ДА НЕКОЈИКО ПУТА ПРЕКО РАДНО ДОКОНА ОБЈАВИТЕ ОВО «ИЖИЦА ЈЕ ЗАРАВО» БОРБИ ОВОГА ПОТРЕБНО БИ БИЛО ДА СЕ НАЈМЕ ЈЕДНА ОБИКА СВОТА БИТАКА И ИЗ АВНОЈА ВАНИ ДО НАЈМЕ КРАЈЕВИМА. У ОКОЛИНИ ГРИМ-ЧА, НЕТРОВЦА И ГЕАНОНА ТРЕБА НАПИСАТИ ДЕТЕТЕ ПРОТИВ ПАРТИЗАНА-КОМУНИСТА, ПОЗНА-ТЕ СРПСКИ НАРОД ДА ОСТАВИ КОМУНИСТЕ И ПРВЕ ЧЕТИНИЦИМА. ОВО ЈЕ СВЕ НАКО ВОС-ТЕНИ И АННОКОМ СА МАЈТЕ ПОСЛАТИ ЈЕР АННОМ МОЛЕ ЗРАКОМ ДА КОДА КУДА И КАКО ДОЋЕ ПОШТО НЕПРИЈАТЕЉ НЕ РАСПОЛАЖЕ БИ СА ЧИМ ШТО БИ АВНОЈУ МОГЛО ИЖИЦИ. ДА БИ СЕ ЗНАЛО ЗА ВАС И ДА БИ ИМ МОГЛИ ИМАТИ БЕЗУ СА ВАМА ПОТРЕБНО ЈЕ ШТО ПР-ЈЕ ДА СЕ УПУТЕ БИМЕ РАДНО СТАНИЦА ОБАМО КАО И РАДНО ТЕЛЕГРАФИСТА.

НА ПОСЛЕДЊОЈ МЕЂУОДРЕДНОЈ КОНФЕРЕНЦИЈИ ДИРЕКЦИЈО ЈЕ ОДРЕД «НАЈБЛИЖИЈА» У САСТАВ ОВЕ КОМАНДЕ, КАКО ВЛАДИ НАМА СЕ СРПСКИ БОРБА УЈЕДИНЈЕТИ И ПРОТИВ ОД ИСТОЧНЕ ДО ЗАПАДНЕ ВОЈНЕ /ОД РЕКЕ ЈУНЕ ДО РЕКЕ ДРЕНЕ/.

МОЛИМО ВАС, ГОСПОДИНЕ МИНИСТРЕ, И НАМ ДРАГЕ БРАТЕ, ДА ОВО НАЈМЕ НАЈБЛИЖИЈА НАЈМЕ И МЕЉА НЕ БУДЕ, «ГНАС ВАНИЈУТЕГ У КУСТИЈА», ЈЕР И МЕЉУ НАЈМЕ ВОЈЦИМА, КОМАНДЕРИМА, КОМАНДАНТИМА И СВИМ ОСТАЛИМ ЈАВНИМ РАДИЦИМА ИМА ЗАСЛУЖИТИ ДА СЕ И О ВЛА ВОДИ, И ТРЕБА ДА ВОДИ РАЧУНА.

СВЕ ПРЕДБЕ ПРИМИТЕ И СРЦУ КАО ДРМАЊАНИ, СРПНЕ, ПАТРИОТА И ДОМОЊЕЛИТЕЛ ОВОГ НАНАШЕНОГ НАРОДА. ИЗ ДАНА У ДАН НАМА СЕ ТЕРИТОРИЈА ПРОКЕРПЕ У ОКОЛИНИ КРВАВОРА, ДЕРВЕНТЕ, НАЈБЕВЦИ И ДЕСНЕ ОБАКЕ САВЕ.

У ВЕЛИКОЈ НАМА ОСТАЈЕМО, ДА НАС ПОТРЕБНО РАЗУМИЈЕТЕ И ДА ЧЕТЕ НАМ УЧЕНИ-ТЕ СВЕ ШТО МОЖЕТЕ, ГДЕ НАМ ПРЕПУТАМО, И РАДИТЕ КАКО ВАС ВОГ И ВАША ОБЈАВИСТ У-ЧЕ ДА С НАМА И КЕРОЈСКОМ, МНОГО НАНАШЕНОМ НАРОДУ ОВОГ КРАЈА ПОМОГНЕТЕ.

И ОВОМ ПРИЛИКОМ, ГОСПОДИНЕ МИНИСТРЕ И НАМ ДРАГЕ БРАТЕ, МОЛИМО ВАС ДА НА-ВОДИТЕ ПРИМИТЕ ИЗРАЗИ НАЈМЕ ОСОБНОГ ПОШТОВАЊА, КАКО БИ ТАКО И СВИ ОСТАЛИ МИЉОДАВИХ ФАКТОРИ КОЈИМА ДЕЖИ НА СРЦУ ДОБРО СРПСКОГ НАРОДА.

С ВЕРОМ У ВОГА ЗА КРАЈА БИТРА II И ОТАЦИНУ!

ПОМОЋНИК
Бор. Г. К. Зелић,
ред. ред. Михаиловић

КОМАНДАНИТ
Рад. кол. Рад. кол.

МИЉОДАВИХ ФАКТОРИ КОЈИМА ДЕЖИ НА СРЦУ ДОБРО СРПСКОГ НАРОДА.

„...ЗА НАПАДЕ (НА НЕМЦЕ И УСТАШЕ) НЕМАМО НАРЕЂЕЊА ОД
СВОГ КОМАНДАНТА БРАТА ДРАЖЕ...”

Записник међуодредске конференције у селу Кулашима дана 1 децембра 1942 год. је четнички докуменат о себи. У њему се — са искреношћу затвореног круга, али без кајања — исповедају тешки пороци који терете савести тих „војвода” и „команданата” и откривају се морални извори недогледног низа кривичних дела од њих почињених. Ту се разоткрива да је дражиновштина не само један издајнички војно-политички систем, него и један злочиначки менталитет који се у „Југословенској војсци у отаџбини” одомаћио и уопштио.

Оно што је најкрупније у овом документу јесте деманти изговора Д.М. да он није саучесник у тобоже самовољним радњама појединих команданата. Нарочито у злочину издајничке сарадње са окупатором и са усташама у Бос. Крајини, као и у злочину братоубилачке борбе против НОВЈ — утврђује се из овога записника пуна одговорност Дражина, као иницијатора и наредбодавца. Штавише, налазимо доказе, да је Д.М. ауторитетом команданта, одозго, забрањивао акције против окупатора и онде где би се под притиском одоздо родила мисао да окупатора и усташе треба напасти. Историјат који записник обухвата, стиже тек до 1. дец. 1942 г. Познији документи, који су делимично објављени у овој збирци, доказују да је утицај Дражин у овом делу земљу постајао све више непосредан и све више интензиван, најзад апсолутан и војнички неприкосновен. Кроз десетине официра које ће почетком 1943 године овамо упутити, затим преко Дреновића, Тешановића, Марчетића и других упливних команданата са самог крајишког терена, Дража је постао апсолутни господар у једној средини, која је по својој четничкој оданости „краљу и отаџбини” једва чекала да му се сва слепо и без поговора преда. Рђава искуства са официрима, који су и пре овога времена упућивани из врховне команде, нису била кадра да поколебају веру крајишких четника у Д.М. Ни прилично жив босански регионализам није могао засенити ореол шефа јединствене четничке врховне команде.

Две су теме на конференцији нарочито опширно расправљане: однос према Д.М. и борба против „комуниста”, како су они стално називали НОВЈ, покушавајући без успеха да продуже 20-годишњу реакционарну хајку против комуниста у старој Југославији. У овом правцу карактеристична је реченица делегата Стевана Ботића: „Врло је незгодна борба против комуниста, јер наш тежак често пута каже, како ћу се ја борити против браће. . . .” Босански тежак сматрао је својим братом свакога ко се заиста борио против окупатора. У њему четници нису могли наћи ослонац. Због тога су га тражили у компромису са окупаторима и у „записницима” са усташама. На стотину места у четничким документима налазе се њихове сопствене констатације о великом расположењу народа према НОВЈ због њене непоштедне и херојске борбе против окупатора, али ни то није могло убедити Д.М. и његове команданте, да су усред свога народа усамљени, да живе о милости Немаца и усташа, и да је њихов пут — пут срама и издаје.

Велика је брига ових четника хватање директне везе са Д.М. јер су били осведочени, да кап. Рачић, који је одржавао везу између њих и Драже, не извештава верно о њиховим „успесима” због чега њима не стижу признања ни одликовања, а сумњали су такође, да Рачић љубоморно скрива пред њима канале за везу, како би на тај начин он иступао сам пред врховном командом испред целе источне и западне Босне као неки оберкомандант.

Још једна тачка дневнога реда била је предмет живе дискусије: „Наши даљи односи према Хрватима (читај: усташама) и Немцима”.

У свима трима тачкама срета се Дража па и краљ и „наша влада у Лондону”.

У целом веома опширном записнику не може се нигде наћи ниједног пуцња испљеног на окупатора, али зато врви бригом и саветовањима о борби против НОВЈ.

У критици односа према окупатору и усташама, казао је Дражин официр мајор Славко Врањешевих: „...јер сарадња и потчињавање није једно те исто.”

Мисао једног учесника да се нападне на домобранске гарнизоне у циљу разоружавања, одбијена је са мотивацијом да Немци „неће равнодушно гледати шта ми радимо”, и да „у духу наређења брата Д.М., ми би морали чекати”. Други су опет веровали да су им Немци толики пријатељи да, „кад им се објасни о чему се ради, они неће ни подузети ништа против четника”. Одбијајући исту мисао казао је „командант позадине” Лука Радић, да „сада не може да буде никаквих напада и да ће појединци морати да одговарају за све оно што чине на своју руку, јер ми за нападе немамо наређења од свога команданта брата Драже....”

ДОКУМЕНАТ

бр. 119

Број 229

1-XII-1942 год.

З А П И С Н И К

Међуодредске конференције Босанских четничких одреда одржана на дан 1 децембра 1942 год. у селу Кулашима, срез Прњаворски.

Конференцији су присутни Раде Радић, Командант Босанских четничких одреда, Лука Радић, Командант Позадине, Василије Лалић, Помоћник Команданта, и чланови овога штаба Мирко Топић, Мирко Џомбић, Јово Лакић и Бранислав Лазичић. Од Команданта одреда присутни су Прото Саво Божић, Командант Требавског четничког одреда, Лазар Тешановић командант четнич. одреда „Обилић”, мајор Славко Врањешевих као најстарији војни стручњак, Рајко Мишић одржач везе између Министра Драже Михаиловића и команде Босанских четничких одреда, Илија Малић делегат одреда, Боривоје, Стеван Ботић делегат одреда „Требава”, Мирко Ђукановић и Бранко Јеремић претставници четничког одреда „Мајевица”, који на конференцији имају да се приме за члана.

Брат Бранислав Лазичић предаје пуномоћ Команданата четничког пука „Мањача”, Вукашина Марчетића, којом се овлашће да истог заступа на овој конференцији, а брат Мирко Топић изражава мишљење да ће се командант одреда „Озрен” Џвијетин Тодић сагласити са закључцима ове конференције, а да није дошао вероватно због борбе коју је морао да предузме против партизана који су се појавили у Мајевици. Конференцији је такође присуствовао Михајло Стакић делегат Зеничког одреда а исто тако и Видовић правни референт одреда „Борје”.

Конференцију је отворио брат Раде Радић, Командант Босанских четничких одреда који поздравља све присутне са добродошлицом и наглашава да се ова конференција одржава баш на дан 1 децембра а то исто време кад се у Лондону прославља уједињење Југословена што нас симболички веже и што значи да радимо сагласно жељама нашега Краља и наше Владе у Лондону. Завршавајући поздравну реч брат Раде Радић кличе „живео Краљ Петар II.” што чланови конференције јединствено и сложено поздрављају.

Брат Раде Радић у име главног штаба предлаже конференцији следећи дневни ред:

- 1) Подношење извештаја о раду главне команде Босанских четничких одреда од оснотка исте па до данас и општи поглед на политичку ситуацију у свијету и код нас у вези са питањем наше четничке пропаганде.
- 2) Реч брата Саве Божића команданта „Требавског четничког одреда” као иницијатора ове конференције.
- 3) Наш однос према Дражи Михаиловићу Министру Војске у отаџбини и питање људи који долазе од њега а често исти немају ваљане легитимације.
- 4) Однос појединих одреда унутра — борци и млађи према старијима и обратно, однос старешине међусобно — правилник о организацији.
- 5) Однос одреда према овој заједничкој четничкој команди.
- 6) Борба против комуниста.
- 7) Наши даљи односи према Хрватима и Нијемцима.
- 8) Питање позадине, Уредба о организацији и друго у вези с тим и
- 9) Евентуалије.

Брат Раде Радић каже да после сваке тачке дневног реда треба да се отвори дискусија а у колико неко питање није узето у обзир треба да се изнесе и стави на дневни ред, па ћемо све да расправимо и решимо како је најбоље за читав српски народ. Сви чланови конференције без икаквог приговора усвајају дневни ред.

1) Прелазећи на прву тачку дневног реда Брат Раде Радић даје реч свом помоћнику брату Василију Лалићу који извештава о раду Главног штаба од његовог оснивања на састанку у Српској Грабској па до данас. У своме излагању брат Лалић истиче да је Главни штаб чинио напоре да повеже све четничке одреде у Босни. Упућено је писмо Динарској дивизији, а такође су чињени напори да се ухвати веза са одредима у Источној Босни. Чланови штаба обилазили су поједине одреде па се једном приликом нашли са братом Стеваном Ботићем на Дугој Њиви а после и на конференцији од 21 августа ов. г. у Липљу. Ми смо позвали браћу официре из источне Босне да приђу к нама и да раде са нама заједнички. Све ово чињено је у намери да се наши братски четнички одреди што чвршће међусобно повежу. Други наш напор ишао је затим да ухватимо директну везу са братом Дражом Михајловићем Министром војске у отаџбини.

Брат Лалић каже да су то били покушаји да се преко Радића ухвати веза са Министром Дражом Михајловићем, после је дошао брат капетан Бора Митрановић и он је упутно писмо мајору Петру Баћовићу команданту оперативног штаба за Босну и Херцеговину, а он је одговорио писмом.

Осим тога нарочита пажња била је посвећена борби против комуниста. Ових дана дошао је брат Рајко Мишић из Србије, који је родом из Мањачког сектора, он је код брата Драже завршио курс, а после тога примио је извештај од брата Јове Мишића и поднео реферат п.пуковнику Павловићу, односно Министру Дражи.

Након тога узима реч командант Раде Радић и опширно говори о борби против комуниста и о настојању о томе да се повежу сви четнички одреди. Да један другом пружају помоћ кадгод је то потребно. Појавиле су се комунистичке бригаде и из Црне Горе па је од нас тражена помоћ од стране Дреновића и Марчетића, ми смо им послали помоћ, али је то у почетку био нехатлук, зато су у главном криви Дреновићев и Мањачки одред, јер је наступила неслога, и комуна је надирала на Ситницу. Нас је тамо било само из Борјанског одреда око 400 и педесет људи и били смо тамо 18 дана. Од наших је погинуло пет људи, од Мањачког одреда 2 а од Дреновићког одреда 14, тамо није било чак ни воде, а дувао је врло хладан ветар што наши људи нису могли да издрже, јер су научили на бољи живот нису се борили радо као код своје куће, после је слана помоћ из Озрена и Требаве у истоме правцу и они су се вратили. Од Лазе Тешановића то је допринело много да се наша војска деморалише. У главном могу да кажем да и поновна наша настојања да укажемо помоћ нису уродила оним плодом који смо ми желели, из искуства које смо имали, ја видим да се даље овако не може и да ми морамо завести бољу дисциплину у својим редовима, а видио сам кад иду војници да са њима не иде старешинско особље. Сада треба добро да промислимо шта да радимо, комунисти су сада доста бројно јаки али се слабо боре моје је мишљење да у борбу треба у првоме реду да иде командно особље...

У погледу помоћи коју смо пружили треба да кажем да су се неки трудили и да се неки и нису трудили, а у првом реду није се трудио сам командант Мањачког пука. Ја мислим да има доста кривице на њему а да исто тако доста кривице има и на брату Дреновићу, који се сувише упустио у неке односе са Хрватима и Усташама.

Даље брат Лазичић износи опште погледе на данашњу политичку ситуацију у свету и каже да догађаји споља иду све више у прилог нама Србима и да у догледном времену можемо очекивати потпуну слободу свога народа, међутим уколико је спољна ситуација за нас повољна, у толико се у самим нашим унутрашњим питањима постављају извесне тешкоће које ми до сада нисмо успели да решимо. Једно од тих питања јесте питање борбе против комуниста. Они су доста јаки и против њих ће бити доста борбе, али ми сматрамо да ће се та борба на крају крајева завршити у нашу корист.

Узима реч брат Саво Божић командант Требавског одреда који поред осталог каже: Ми морамо бити захвални главном штабу на поднешеним извештајима. У вези са извештајем

о пропаганди, ја бих хтео да нагласим да би требало наћи материјалних средстава и да се на томе пољу ради што се више може... Гебелс је данас много важнији од Геринга и Рибен-тропа. Појачањем своје пропаганде ми морамо учинити нарочито ради својих противника, који имају у томе вредност и не презају ни од каквих средстава.

Говори се сада о приступању браће из Мајевце, па то питање тангира и мене. Ја сам нападан од р. Бранка Стакића да сам у томе погледу био лијењ а ја сам му одговорио да он живи у Тузли на домак саме Мајевце и да није ништа учинио и као командант одреда а и приватном својом иницијативом. Ја сам се трудио да дођем до овога тј. да Мајевачки одред ступи под јединствену команду свих четничких одреда у Босни, прилике у Мајевци су тешке, али ја сам и у томе одреду учинио што сам више могао.

Брат командант Радић говорио је о нашој међусобној помоћи у борби против партизана. Та је помоћ била површна и недовољна, а морамо признати да није била добра ни организација. Даље треба нагласити да наши борци нису били довољно дисциплиновани јер су вођени од људи које они нису довољно респектовали, тек наше помоћне трупе већином су узимане од добровољаца. Ми смо у своје одреду предузели врло енергичне мере у томе правцу да се ниједан борац нити ма која јединица не може да врати када хоће а да зато не буду кажњени. Код наших батаљона организовани су судови који ће одмах да суде на лицу места и да пресуђују инфлангани. Без тога нам нема спаса, јер без тога нема војске и нема успеха. Након тога се брат Божић осврће на питање пљачке и наглашава да је то једна јако немила појава у нашим редовима, која нас компромитује и срамоти нас и нашу војску просто брише као војску.

У погледу појаве партизана у Мајевци могу рећи да смо ми то схватили као врло озбиљну ствар и послали смо своје снаге да се са њима боре, не знамо до сада колико тамо има мачековаца и партизана, чуо сам да они имају у Тузли организовану једну бригаду. Ја сам заговарао да би ови одреди послали једну јачу помоћ од 5—600 људи па да ликвидирамо те комунисте у Мајевци. Они су тамо дошли да загосподаре са Мајевцом и житницом поса-вине да би се прехранили и у току зиме наоружали, ја би молио да би се са тим питањем позабавили и да донесемо неко решење.

Брат Мирко Тукановић у свом излагању објашњава зашто партизани желе да господаре Мајевцом те каже да је то у првом реду с тога што имају на тај начин везе са Сремом преко Саве и треба пребацују се кад хоће и како хоће. Њемачка и Хрватска војска су немоћне да им то онемогуће па комунисти слободно и комотно шетају тим путем. Други врло важан разлог је веза са Србима. У случају слома што може да буде врло скоро, Босна ће морати да добива директиве и помоћи из Србије, а та помоћ мора буде са преко Мајевце. Поред тога изгледа да би комунисти желели да створе директне везе са комунистичким одредима на Грмечу т. ј. да преко Мајевце створе једао коридор између Србије, Срема и Грмече у општем интересу било би да се партизани из Мајевце очисте и да се Сава блокира од стране четника. Стварно би било најзгодније да Озренци и Требавци запоседну Саву, доклен морају се наћи могућности да се Сава осигура кад то већ не могу учинити Хрвати и Нијемци. Поред Саве се налазе наши најплоднији крајеви и то би било необично од велике користи сматрам да би једна јача наша пропаганда у Срему могла да учини у нашу корист, али исто тако држим да смо немоћни да пошаљемо људе који би могли да изврше организацију истога посла. Мајевичком пијању треба посветити највећу пажњу јер тај проблем који се неће моћи лако решити ту треба добро мућнути главом и наћи неке излазе и један од тих излаза је тај да се запоседне Сава од стране четника то Хрватима неће бити право али шта ми можемо.

Узима реч Стеван Ботић и говори о стварима које су до сада изложене. Он истиче да су четничке организације врло слабе док су комунисти у том погледу у много бољем положају. Комунисти су много боље организовани из тога разлога што међу њима има много интелектуалаца. у нашим четничким редовима готово су сами сељаци, а тежак врло тешко спроводи организацију. Кривица је до наше организације то што наше командно особље не иде у борбу са својим људством знам из искуства у источној Босни да сваки ратник је ишао у борбу са својим људима. Треба наћи најпогоднија лица и ставити их на чело. Врло је незгодна борба против комуниста, јер наш човек тежак често пута каже како ћу се ја борити против браће, брат Ботић наводи неколико примера из Источне Босне и истиче пример Илије Гајића који је тамо имао успеха али су њега увек и често пута за наше људе није организована ни одећа па су они овлашћени да реквизирају сваки за свој рачун, код комуниста се реквизира заједнички, а код четника се пљачка, јер код нас нема дисциплине и реда, што се тиче партизана они су велики мајстори и увек су у свему добро

обавештени. Ми немамо својих хелија и никада не добијамо добрих и брзих извештаја, сви су наши одреди широм отворени, свима шпијунима. На тим чињеницама треба скренути нарочиту пажњу. Комунисти су данас нарочито активни јер теже да се дочепају хрватскога оружја....

Ми четници деморалисани смо као савезници усташа и Немаца, а то тако да и Лондон сам хвали партизане, а не нас четнике. Ми смо силом прилика склопили уговоре о примирју, али данас се ситуација мења да ће се успорити ослобођење, а са друге стране партизани постају све активнији према усташама. Данас се усташе пресвлаче у домобранска одела да би могли да пређу у партизане у часу кад дође до слома Немачке. Услед тога ми морамо мењати тактику и настојати да узмемо земљишта где нема усташа и домобрана, да би добили оружје. Немцима је стало до тога да се међусобно тучемо да они бране своје стратешке положаје. Треба да имамо на уму да с обзиром на данашњу ситуацију треба да заузмемо други став и да се боримо као што то раде партизани па да и ми узмемо оружје, ја сам мишљења да би било потребно да нападнемо Хрвате, и да узмемо оружје од Усташа, партизани у Мајевици могу се очистити са снагама Озрена и Требаве. Поред тога треба провести и zgodnu пропаганду јер се на тај начин ради у етапама. Не требамо да се надамо сувише брзом доласку Енглеза јер они иду полако, они ће очистити Африку и стати, јер у њих нема блицкрига, јер они иду полако али сигурно, па се зато може десити да се овај рат продужи читаву зиму. По свој прилици Балкан ће бити велико поприште борбе јер не верујем да ће се Немачка од једном распасти.

Поновно узима реч брат Лалић и истиче да наши командири чета, команданти батаљона у много случајева нису на челу својих јединица и не учествују са њима у борбама. То је стање у већини наших одреда. Већина наших интелектуалаца отишла је са комунистима или су просто изгинули, а у четничким редовима није било интелектуалаца.

2) Прелази се на другу тачку дневнога реда те добива реч брат Саво Божић командант Требавског одреда као иницијатор сазива конференције он истиче да је упутно једно писмо Главном штабу и молио да се сазове шири главни штаб а да није имао никаквога нарочитог питања испред свога одреда, него га је руководило то што је прошло много времена а да се нисмо састали. И исто тако руководили су га и моменти и спољне политичке ситуације. Једнако су ме у томе руководили унутрашњи разлози наше четничке организације и појава партизана, потребно је о свему томе да ми донесемо неке закључке и да поставимо смернице нашега будућег рада.

Овом приликом желим да нагласим још један разлог потребан сазивања ове конференције, а он се састоји у томе, што смо ми ступили у контакт са Хациефендићевом легијом од Градачца до Грачанице. Они су вољни да ступе са нама у сарадњу, али ја мислим да је потребно да им даднемо један сектор па да нас они делима увере да стварно желе сарадњу са нама. У данашњој нашој борби они би нам бар привремено добро дошли. Ствар је наша да о томе одлучимо али су свесни данашњег времена и превирања и пошли су да хватају души места, док је још времена. Ти муслимани састају се код др. Хациефендића код Тузле и они су се изјаснили против партизана и желе да им се дадне један сектор. У смислу ових преговора закључен је још један састанак.

А 3) У погледу односа према Дражи Михајловићу узима реч брат Лалић, помоћник команданта, који између осталог каже. „Ми смо до сада имали такав став да смо се до сада сматрали Дражином војском. У томе своме раду ми смо постигли то да смо добили нека наређења. Поред осталих добили смо и наређења да водимо организацију војске по упусту бр. 5. Требало би да ми једнога дана покренемо ту организацију. Међутим има три врсте чета, јер прву и другу врсту сачињавају старији људи а трећу чету млађи. Код Драже постоје бригаде и команде срезова, су по прилици исто што и наша организација позадине, и у то би дошла једна и друга чета по Дражиној формацији, а треће чете припадале би бригадама и оне би биле под командом команданта бригада. Бригаде би биле организоване према срезовима тако да сваки срез има своју бригаду. Међутим ту постоје потешкоће, јер има наших срезова који припадају под други или трећи наш одред. Код нас постоји сасвим друга организација зато што се налазимо у шуми. У Србији и Црној Гори то је zgodno провести јер се четници крећу и по градовима. Ту је организацију лакше спровести и извршити је тајно, а међутим ми поред свога задатка, имамо још један задатак, а то је да држимо ситуацију и да бранимо положаје у којима се налазимо. Свакако би било потребно да приступимо тој организацији како он то тражи, али исто је тако потребно да ми тој организацији приступимо према нашим приликама.

Брат Мирко Ђукановић у вези са овим питањем каже: Ми имамо друге формације и ми смо стали на становиште да не можемо вршити организацију по упусту бр. 5. Ми заиста вршимо ту организацију, али то је један мобилизациони план, који треба у моменту преврата и ослобођења да ступи у дејство. Формације остају исте а само треба направити план који ће ступити у дејство у моменту ослобођења. Брат Јеремић попуњава наводе брата Ђукановића.

Командант чет. одреда брат Радић изјављује: Да смо известили Врховну команду о томе каква организација постоји код нас.

Има реч брат Стеван Ботић који опширно говори о Државној организацији, она сада нема радње него тек припрема радњу за оно што треба да буде. Међутим ми смо у ратној и припремној радњи. Дражина радња је радна организација, а у нас су прилике сасвим другачије. Министар Дража Михајловић принципијелно не признаје никаквих штабова у Босни, ја сам био стално са њим у вези и он нам је слао своје офицере од којих је погинуло 28 у Источној Босни, а они који нису вратили су се натраг у Србију. Само је остао мајор Врањешевевић капетан Митрановић, капетан Пејић и неколико поручника и потпоручника. Дража је једном депешом преко радио станице коју је организовао Лазар Тркља тражио да ја и горски штаб дођемо њему и да ходамо по Црној Гори, ми смо му одговорили да нама тамо није место, него да треба да останемо у Босни. Ја сам тачно проводио ту њину уредбу бр. 5, али ни са тим он није био задовољан него је поставио команданте појединих сектора. Дамјановића је одредио командантом северне Босне. У мају је тражио 700 људи да их наоружа у Златибору. Он их тамо наоружао није, него је почео да гони партизане. Један батаљон је помогао Црногорцима да терају партизане из Црне Горе. Ми смо тражили муницију али је нисмо добили, иако смо пет пута припремали терен. Када су дошле пролетерске бригаде тражили смо помоћ, али је нисмо добили. Ја сам имао три радио станице: Једну сам дао Радићу, другу одредио за Средњу Босну а трећу за Романију, али је Рачић извршио препад и отео ми станице. Ви сте послали Микашиновића и он је био у томе друштву које ми је отело станицу. Ви сте настојали да се створи заједничка команда и да буде један заједнички штаб свих четника у Босни. Ми смо добили по својој иницијативи и сусрели се са њима. Међутим настале су интриге Рачића и те интриге расле су против мене лично. Што је год тражио Дража Михајловић ја сам то чинио, али око њега се купе људи који би хтели да буду господари Босне, кад она буде ослобођена и ја сам казао да смо ми дигли устанак и да ми хоћемо да будемо они који ће у будућности, решавајући питање уређења и напретка наше државе. Око брата Драже су скупљени углавном Црногорци и Србијанци који не познају наших прилика. Рачић је, кад је у Србији било тешко, побегао у Босну, а затим је опет побегао из Босне у Србију. Али побегли су и његови људи са пуним џеповима дуката које су у Босни опљачкали. Рачић је дошао у Мајевцу и рекао како Дража не признаје мене и горски штаб. Сад када су дошли пролетери он је кукавички прешао у Србију, а пикавце је предао партизанима. Безусловно нама је потребно да ухватимо везу са Министром војске братом Дражом Михајловићем и офицере које нам он шаље треба да примамо у своје штабове. Међутим у Босни има више вођа нашег народног устанка. Моје је мишљење да није право да се ти људи смењују са положаја које данас заузимају. Кад је дошла казнена експедиција сви су официри напустили Источну Босну, а остао сам само ја и рекао сам да ми треба да организујемо себе и да тражимо официре. Према томе нама официри требају као војнички стручњаци у штабовима, али команданти које је изабрао народ и војска треба да остану на своме месту. Организација по упусту бр. 5 може се провести само на папиру, и тако треба да буде, јер су то припремне радње, а одреди треба да остану. Потребно је безусловно да се успостави и одржи веза са Дражом Михајловићем и да се његова организација уплиће у нашу и обратно, а људи које је народ изабрао треба да остану до краја. Наши четнички одреди треба и даље да се организују и међусобно што чвршће повезују, а уједно треба тражити од брата Драже да нам се даду радио станице које су фактично наше а те станице биле су врло добре.

Помоћник команданта брат Василије Лалић истиче да односи према брату Дражи остају и даље као и раније, а то је да ми остајемо и даље његови. Друга ствар је то што долазе нови људи који се представљају као Дражини а немају за то никаквих доказа ни ваљане легитимације. Установило се често пута да многи од тих људи немају никакве везе са Братом Дражом и да се од њих нема никакве користи само штете. Након тога делегат Мајевце брат Ђукановић истиче да је Мајевица имала врло рђаво искуство са тим људима који долазе од Драже без потребних доказа и легитимација. Трагедија Мајевце почиње у

часу кад је Србија уплела своје прсте и кад су ти људи почели да нам прилазе. Све је било добро, док нису почели да долазе људи са појединим пусулама, а ми смо појединце морали протерати са Мајевице.

Такав један човјек дошао је са наређењем да је постављен за команданта Мајевице. Ми смо тај случај реферисали Дражи и рекли да тога човјека не можемо примити, јер се огрешио о интересе нашега народа али изгледа да то писмо није дошло до Драже. У сваком писму тангиран је макар по један од његових официра, а то су све људи као браћа и бране један другога. Ми пошљемо писмо Рачића а ухвати га човјек који је њему склон и његов пријатељ и то писмо не дође до Драже. Сви ти људи долазе са циљем, да постану команданти. После Рачића дошао је други и он каже изричито да није дошао да се бори него да постане командантом. Ја мислим једина помоћ коју Дража може да нам дадне то је помоћ у наименовању команданата. Ја сам то рекао и Рачићу и тражио од њега да нам макар позајми оружје, а он је одговорио да је оружје закопано у земљу. Ми знамо да је Србија пуна оружја. Србијанци су људи далековидни и они рачунају шта ће бити. 22 године они су нам говорили како су нас ослободили, али ја данас могу да кажем да је у бившој Југославији сваки циганин имао веће право него Србин из Босне. Срби Босанци морају данас да активно раде и ми то и чинимо али онда кад дође ослобођење ми требамо да кажемо браћи из Србије, да смо се ми сами ослободили.

Брат Ђукановић каже да је потребно да се нареди свим командантима одреда да немају са официрима који долазе у име Драже ништа, него сви они имају да се упуте команданту Босанских четничких одреда.

Овај предлог брата Ђукановића конференција једногласно усваја.

Узима реч брат Лука Радић командант позадине и каже: Мишљења сам а и верујем да то мисли и читав Српски народ и ја бих желео да све вође нашег устанка остану на свом месту. Томе се нико не може противити па нисам Дража. Нас је доста научила 1918 година и ми нећемо да се она понови ми хоћемо да сами будемо ослободиоци свога народа и да у будућу државу ступимо под условима које сами будемо поставили. Дражини официри нека долазе међу нас не као тутори већ као сарадници и ко од њих буде не-исправан ми ћемо га послати одакле је и дошао. Кад смо могли шеснајест месеци да водимо борбу ја мислим да нам се нико сам не може да намеће за татора и да монополише за овај наш рад. Ко то мисли томе места међу нама нема не може више бити да Мујо и Михајло буду једнаки јер данас важи само Михаило. Овај штаб и ови преставници нашега народа могу да дочекају ведрa чела свршетак рата и да отворено кажу да ступају у заједничку државу само под условима који одговарају потребама овога народа. Нико не треба да нам каже да смо ми дошли да вас ослободимо и да ми нисмо дошли ви би пропали. Послије борбе пушака требаће и борба ума.

Узима реч брат Бране Лазичић који у свом излагању истиче да смо ми сви четници сагласни у томе да треба да држимо везу са са братом Дражом Михајловићем и да га признајемо за свога Врховног команданта. То је наш принципијелни став од кога ми не требамо да отступамо.

Мајор брат Врањешевећ мисли да ми треба да имамо свога сталнога делегата из Босне код брата Драже, јер тамо има наших Босанаца, који су давно отишли из Босне, па нису довољно упознати са нашим данашњим приликама и наше ствари престављају онако како њима конвенира. Иначе мислим да ће брат Дража усвојити све оно што треба да се усвоји и што је корисно у нашим данашњим приликама.

Командант брат Раде Радић мисли да треба опет саставити једно писмо Министру брату Дражи Михајловићу и да се то писмо што брже пошаље. То писмо треба да носе нарочити делегати испред ове команде и њих треба да прате двадесет до тридесет људи, којима се не може спречити пут да дођу до брата Драже Михајловића.

Брат Перица Васић излаже како је он са још неким људима добио задатак да ухвати везу са Динарском дивизијом преко Дубровника. Наиме Хрвати оптужују пред Немцима четнике да су починили неке злочине код Прозора, мени је било стављено у задатак да одем и да то извидим, а тиме би био камуфлиран мој главни задатак да ухватим везу са Динарском дивизијом.

Ађутант брат Топић чита писмо др. Вурјанека од 5-1-1942 год. упућено брату Урошу Дреновићу о догађајима код Прозора, а у вези са излагањима Перице Васића.

У вези са официрима који долазе од брата Драже чита се писмо Душана Дукића. У вези са немилим појавама које се дешавају ради незгодног понашања неких од официра, конференција доноси закључак да се сваки официр који долази од Драже има покоравати наредбама ове команде, а у противноме случају да се мора казнити по постојећим прописима и након издржане казне вратити натраг одакле је и дошао.

Командант позадине брат Лука Радић излаже случај Илије Микашиновића те наглашава да је он био са братом Лалићем приликом обиласка Мотајнице. Он је говорио о међусобној слози Срба, а брат Василије Лалић је говорио да сада не може да буде никаквих напада и да ће појединци морати да одговарају за све оно што чине на своју руку, јер да ми за нападе немамо наређења од свога команданта брата Драже, него нам се увек препоручује стрпљење и уздржљивост. Том приликом брат Лалић није ниједном речју споменуо Микашиновића као ни другог дана, а након пет дана Илија Микашиновић пише писмо у којем брата Лалића назива гестаповцем и ловца туђих писама. Ја мислим да Микашиновић брата Лалића треба да поштује као члана ове команде. Кад такве људе примамо у своју средину, треба да за њих имамо кратку процедуру и да их пошаљемо одакле су и дошли.

4) Прелази се на четврту тачку дневног реда, те брат мајор Славко Врањешевић говори о односима млађих према старијима и старијих према млађима. У нашим четничким редовима главни разлог за неуспех у нашим досадашњим борбама, каже брат Врањешевић, јесте у томе што ми нисмо војнички организовани, да је ово добровољачка војска да није увек лако успоставити свуда ред. Ја то разумем, али има много грешака и до нас старешина, које се врло лако могле одстранити. Колико сам могао утврдити, ови су наши неуспеси долазили само због старешина који се са својом војском не налазе на положајима и због тога што нису дорасли за то да буду старешине и да заузимају положаје који за њих нису. Сва кривица је до старешина, и они ће изгубити борбу, ако буду овако наставили. Старешине су почеле да воде борбе о положаје. Они већ поступају као да је ослобођење већ ту. Једини старешина који је на свом месту, то је брат Лазар Тешановић и зато његов одред и ваља, код осталих старешина постоји правило, да док се борци боре да се они шетају. Има и таквих старешина који се шетају и који су своје јединице просто предали под команду Немаца, а ја сам био против тога, јер сарадња и потчињавање није једно те исто. Друга грешка јесте у томе, што се све наше старешине боре око положаја и зато што се сваки наш старешина заклео да ће сачувати главу док се рат не сврши. Однос између старешина и њихових потчињених није ни мало војнички. Куд год сам пролазио чуо сам како старешине наглашавају „Ја и моја војска”. Ја сматрам да нема моје или твоје војске, него је све ово војска српскога народа. Дешавају се и случајеви крајње недисциплинованости. Тако су недавно војници у Хан Колима дошли и једноставно пустили из затвора онога кога су хтели.

Постоје и трвења између појединих одреда, а извесни команданти као да су се заклели да ће да униште и упропасте своје одреде. Везе се морају организовати и ја мислим да нам у главном штабу буде прва дужност да израдимо план веза, само све ово није ништа ако ми нећемо заједнички сложено приступити овоме послу и порадити да се то и у дело спроведе. Каква је корист од оних наређења кад их нико неће да изврши.

Поводом ових питања узима реч брат Лаза Тешановић и каже:
Мене је забринула ова пљачка у толикој мери да ја ни по ноћи не спавам. Изгледа да смо ми заборавили борбу и да сматрамо да је борба завршена. Пљачкана је чак и српска сиротиња. Борци Требаве и Озрена који су ишли у помоћ стварно су пљачкали, али томе је крив Цигум, и мене интересује, да ли је он зато позван на одговорност. Даље брат Тешановић излаже како је на положају са Цигумом био уговорио шта ће да предузму и куда ко да крене, али непосредно иза тога Цигум је сазвао збор и наредио „на лево круг”. Војска се није појавила и није тражила да се то чини него је то била само његова воља, а тиме је мене и мојих 300—400 људи оставио да паднемо у клопку. Тражим да се Петар Цигум безусловно позове на одговорност јер је поред тога успут војска коју је он водио извршила такву пљачку да то народ неће никада заборавити а томе је крив само вођа те војске Петар Цигум.

Ад 6) Прелази се на питање борбе против комуниста. О овоме питању поднео је реферат брат Лазичић, који истиче да у борби против комуниста имају два средства и то

пушке и пропаганда. Он наглашава да је комунистичка пропаганда много јача од наше. Борбу против комуниста треба схватити озбиљно, јер она неће бити ни мало лака и стајати ће нас још много жртава. Али крајња победа остаће на нашој, а не на комунистичкој страни. Даље брат Лазичић истиче да се главне комунистичке снаге налазе на левој обали Врбаса у Босанској крајини и да тамо држе једно непрекинуто и везано подручје а са друге стране недавно су се појавиле комунистичке снаге и у Мајевници. Брат Лазичић моли да се овоме питању посвети пажња и да се донесу потребне одлуке.

У вези с овим питањем брат Тешановић мисли да партизана има 15—20.000 у Крајини. Циљ њихових операција јесте у томе да се спусте у низине и да траже храну. Борба против њих биће врло тешка, а он сматра да ће главни окршај бити на Врбасу и на Угру. Ако они успеју да пређу Врбас и Угар ситуација ће за све нас бити много тежа, па би зато ми под сваку цену требали да одржимо те позиције које су за нас врло добре.

Брат Перица Васић каже да је сазнао од Немаца да ће они успоставити железнички саобраћај Јајце—Повлака—Книн али он верује да су Немци за то неспособни. Немци би наводно хтели да успоставе жељезничку везу ради Либискога фронта.

Брат Топић истиче да заиста постоје неке четничке снаге у Далмацији. Требало би успоставити везу са тим људима и питати их зашто они ништа не раде јер би они у борби против комуниста да их нападају с леђа.

Брат Перица Васић каже да партизани оперишу и у Далмацији.

Брат Мирко Топић истиче да би наше положаје требало утврдити и ископати ровове. Ми нарочито треба да бранимо Врбас и у првоме реду потребно је да се тамо саграде ровови. У вези са рефератом брата Саве Божића по преговорима са милицијом Др. Хаџиефендића. Брат Раде Радић наглашава да би поп Саво требао приликом преговора да од милиције захтева да и они нападају комунисте. Брат Саво Божић каже да је та ствар још у почетку и да они не дају довољно гаранције, јер би они можда у борби издали. Њих треба најпре постепено опробати на делу. Док Хаџиефендић је сам нагласио да они морају ићи или са партизанима или са нама. Нема смисла да их ми одбацимо те треба бити врло тактичан и не треба пренаглити.

Ад 7) Брат Лазичић реферише о односу према Хрватима и Немцима те наглашава да би се с обзиром на развитак спољних догађаја као и на појаву да се већи број Хрватске војске готово без икаквог отпора предаје партизанима, а тиме предају и велике количине оружја и муниције. Требало би да ми ревидирамо свој однос према Хрватима и Немцима. Ако би савезничке трупе ускоро дошле у наше крајеве, могло би се да приговори да смо ми били савезници и сарадници непријатеља, већ самим тим што их нисмо напали. Нама је циљ да у часу слома имаднемо што више оружја у својим рукама да би било потребно да већ сада почињемо разоружавати мање Хрватске посаде и одузимати од њих оружје јер ће га они у противном случају просто предати у руке комуниста. Брат Лазичић мисли да Немци од овога не би правили неко нарочито питање.

Брат Мирко Ђукановић слаже се са предњим мишљењем али мисли да би се за то требало извршити извесне припреме а то је у првоме реду да се постигне јединство команде и да се напади изврше на више места у исто време, при томе морамо рачунати да би нам комунисти сигурно ударили са леђа, јер они су наши највећи непријатељи. Савезничке трупе када дођу неће нам рећи: „Закаснили сте”. Они се држе практичних мера и желе да искористе сваки одлучан моменат. Немци би у овоме случају били заинтересовани, и они би бацили све снаге да угуше сваки устанак у залеђу. Они неће равнодушно гледати шта ми радимо. Исто тако, ако би радили у духу наређења брата Драже Михаиловића, ми би морали чекати.

Мајор брат Врањешевећ истиче да се слаже са мишљењем брата Лазичића. Ту се ради о разоружању мањих трупа и гарнизона. То би требало извршити, а Немцима кад се објасни у чему се ради они неће ни покушати ништа против четника.

На темељу предње дискусије командант брат Раде Радић предлаже да се остави Главној команди да она о овоме одлучи према приликама у даноме моменту.

Конференција једногласно усваја овај предлог.

Записничар,
Вичић, с. р.

М. П.
Главни штаб
Босанских четничких одреда

Командант
Босанских четничких одреда,
Раде Радић, с. р.

**ЧЕТНИЧКИ КОМАНДАНТИ ЧУВАЈУ ЛИЧНЕ ПРИВИЛЕГИЈЕ
СТЕЧЕНЕ ИЗ УГОВОРА СА УСТАШАМА**

Поводећи се за својим вишим командантима, команданти четничких батаљона и командири чета почели су се такмичити у личном искоришћавању споразума склопљених са усташама.

Командант Озренског одреда Цвијетин Тодић хоће да сузбије ту „неправилност“, која прети да њега као команданта лиши свих благодети споразума. Јер ако се сваки „борац“ буде изравно обраћао усташким надлештвима, он неће имати са чим одржати своју превласт над њима. Поред тога, ту је опасност, да и сама команда над деморалисаним четницима тим путем постепено одструи у усташка заповедништва.

На другим местима читамо из докумената о четничкој „ослобођеној“ територији. Цвијетин Тодић опомиње своје четнике, да се може „десити каква неугодност“, ако се изван својих села појаве са четничком значком или под оружјем.

**ДОКУМЕНАТ
бр. 120**

Штаб
Озренског четничког одреда
Бр. 131/42
19 јуна 1942 год.
Озрен

Браћи Свима командантима батаљона Озренског четничког одреда

Положај

Неки команданти батаљона, па и командири чета обраћају се писмено хрватским војним властима, подносећи тиме неке молбе или жалбе нарочито о оном, што се односи на разне повластице склопљеног споразума. Осим те неправилности има их још. Поједине чете и водови, обраћају се директно овоме штабу, подносећи разне извештаје, тужбе, захтјеве и молбе. Да би се то спријечило, наређује се следеће:

1) Са хрватским властима, не могу се дописивати ни по чему, а нарочито што се односи на споразум ни батаљони, ни чете, ни водови. Све што се тражи од хрватских власти команданти батаљона, достављају овоме штабу, а штаб то тражи преко Заповједника 4 пјешачке Дивизије Добој. Водници и командири чета своје жеље и тражења, подносе писмено или усмено команданту батаљона, а овај, уколико нађе за потребно, доставља штабу. Тек 4. пјеш. дивизија упућује оној власти од које се нешто захтјева или на коју се ствар односи.

3) Упознајте све војне јединице, као и поједине људе који иду у градове или села изван нашег подручја, да тамо не могу ићи са оружјем и четничким значкама. Значке и оружје морају оставити код куће, јер им се у противном може десити каква неугодност.

5) До даљег наређења, пропутнице за градове и села изван нашег подручја, издаваће команданти батаљона, имајући на уму, да не пуштају оне који немају стварне потребе, као и оне који не знају господарити језиком и воле се опијати. У прилогу вам се доставља један примјерак пропутнице, те према њему израдите потребан број пропутница на чистом папиру са обе стране. Пропутнице радите исте величине, чисто и пишите читљиво.

Братски вас поздрављам: С вером у Бога за Краља и Отаџбину.

Печат:

Штаб Озренског четн. одреда

Командант:
Цвијетан Тодић, с. р.
29

Сарадња између четника и усташких управних власти била је толико интензивна, да је »котарски претстојник« у Мркоњићу тражио не само да се Дреновићев ађутант Божић пресели у град него, шта више, „негде близу зграде ове котарске области“.

ДОКУМЕНАТ
бр. 121

Независна држава Хрватска
Котарска област у Варцар Вакуфу
Број: 957/43
Варцар Вакуф, дне 16. 4. 43.

ВОЈНО ЧЕТНИЧКОМ ОДРЕДУ „КОЧИЋ“

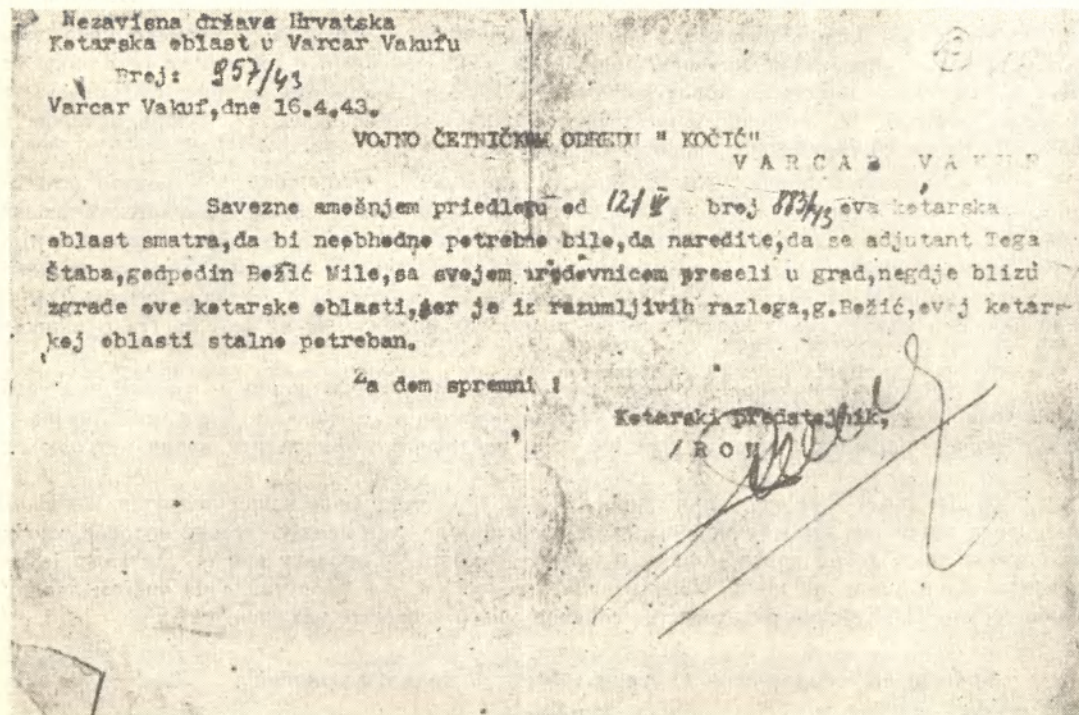
Варцар Вакуф

Савезно амошњем приедлогу од 12/IV број 883/43 ова котарска област сматра, да би неопходно потребно било, да наредите, да се ађутант тога Штаба господин Божић Миле, са својом уредовницом пресели у град, негде близу зграде ове котарске области, јер је из разумљивих разлога, г. Божић, овој котарској области стално потребан.

За дом спремни!

Печат:
Независна држава Хрватска
Котарска област
Варцар Вакуф

Котарски претстојник,
(Ром)
Ром, с. р.

ПАВЕЛИЋЕВИ ОФИЦИРИ ЕНЕРГИЧНО БРАНЕ УСТАШКО-ЧЕТНИЧКИ САВЕЗ

Бањалучки Здруг (дивизија) је највиша власт у Бања Луци. Начелник штаба Перовић извињава се команданту четничког »пука« »Мањача« због једног инцидента полициске природе и због разоружања једног четника. Уплашена од све снажнијег размаха народно-ослободилачког покрета, Павелићева „хрватска војска“ полагала је много на одржање склопљених споразума са четницима, јер јој је био неопходан тај савез у борби против НОВЈ. Она се осећала немоћном и поред издашне немачке помоћи.

ДОКУМЕНАТ
бр. 122

Бањалучки здруг
Оп. Број уредовно
Дне 28. XII. 1942
Бања Лука

Журно

ЗАПОВИЈЕДНИКУ ЧЕТНИЧКОГ ПУКА „МАЊАЧА“

г. Мишићу Јовану.

28. ов. мј. десио се неспоразум у Бања Луци, који је изазвао узбуну у редовима четника. — Наиме, редарство је јавило да се неколико четника налази у граду и да немају пропутнице. Наређено је да их упуте у здруг, да би им се издале дозволе (мислило се да су дошли по службеном послу). У редарству је нетко (изгледа намјерно) погрешно пренио то наређење и јавио да треба све оне, који су без дозвола вратити назад у своја села. Услед овога полиција је наредила сељацима да се одмах врате у села и 1 наоружаног четника су чак разоружали.

Чим ми је ово јављено, одмах сам наредио да му се врати оружје а сељаке не лира, већ им дозволи слободно кретање. За ово има највише заслуга четник г. Петар Сердар јер је он први јавио шта се дешава код Ферхадије џамије, а што још тада није било познато у здругу.

Да би се избјегли овакви неспоразуми, који само уносе неспокојство, а с друге стране руше повјерење сељака у државне власти и обратно, овај стожер поставиће страже код Г. Шехера и Лауша, с тим да само они прегледају пропутнице и само они буду надлежни за пропуштање у град и из града, — тако да се избјегне рад са органима, који уносе забуну и неред приликом редовног пролаза и доласка сељака у град.

Са своје стране умољавате се да објасните народу тај неспоразум, а ми ћемо настојати да се то више не понови.

Ја лично мислим да је за овакве неспоразуме много криво и то што нисте дозволили да се подигне телефонска веза до Хан Кола, јер би тада имали непосредну везу неби се морали бојати доласка у град, — а могли би се објаснити најбржим начином, са циљем да се сви неспоразуми за најкраће вриеме уклоне на задовољство обих страна.

Осим тога, били сте замољени да дођете на договор (или ако лично не пошаљете замјеника) па би се све овакве и сличне ствари договором одклониле, односно регулирале тако да до неспоразума у опће и не дође.

У опће жао ми је што се односи погоршавају у мјесто да иду путем склопљеног споразума.

Чујемо да су овђе по граду неки ширили алармантне гласове, да ће уговор бити прекинут, да се траже нови услови и тд. Извјештавам Вас да је ово плод несавјесних људи и оних којима није у рачуну да дође до споразума, па уносе овакве гласове и изазивају узбуну у граду и код Вас.

Петар Сердар дао нам је неке податке и већ смо дали ухапсити све оне, за које смо сазнали да су то говорили. Жао нам је само што нам од стране четника нису већ раније достављана имена оних, који су такве гласове проносили, да би и са њима брзо ликвидирали.

П. З. З.
Главар Стожера
Бојник (Перовић)
Перовић, с. р.

2)*

ОДЕЉАК II
ЧЕТНИЦИ ЗАПАДНЕ БОСНЕ ПОД КОМАНДОМ ДМ

На почетку чете које је сам немачки окупатор организовао ради своје борбе против партизана и народног устанка, четници Западне Босне се путем Дражених емисара и делегата повезују са ДМ, његовом Врховном командом и политиком „чекања“, а „чекајући“ помагања окупатору, политиком „избегличких влада“, које су за овакву издају делиле чинове и одликовања.

ЕМИСАРИ И ОПУНОМОЋЕНИЦИ Д. М. У БОСНИ

Командант бос. четничких одреда Радослав Радић није задовољан што од Драже није добио радио-станицу ради директне везе са њиме, али то не мења ништа на констатацији, да се његова команда сматрала потчињеном Дражи и од њега добивала упустава разним каналима и преко разних емисара, махом акт. официра и подофицира тзв. „Југословенске војске у отаџбини“. На основу тих упустава Радић је у Бос. Кобашу („који није био ничији“) „поставио четничку власт ступивши у везу и споразум са хрватском (читај: Павелићевом) војском преко Саве“.

Својом реченицом: хрватска војска својим операцијама пали и убија све Србе, „... у чему се углавном састоји њихова акција према партизанима“ — Раде Радић рекао је само пола истине, пошто се и четничка акција против партизана углавном састојала у пљачки, палежу, убиствима и проказивању недужног неборачког становништва, српског нарочито, јер су им и усташе и Немци оставили одрешене руке само над српским народом у Босни.

ДОКУМЕНАТ
бр. 123

Команда
Босанских четничких одреда
Бр. службено
4-X-42

Брату помоћнику Лалићу и Команданту позадине фронта Луки Радићу

Ваш извештај од 30 о. м. примио сам. Хвала Вам на труду и заузимању да помоћ што пре дође.

Из извештаја се не види одакле пишете, нити да ли сте и шта конкретно остварили у Озрену?

Пишем Вам из Јошавке, где сам стигао овог часа са војском из Мотајице. Ситуација је била таква, да сам, пре одласка на Мањачу, морао са војском да кренем у Мотајицу, да уништим и растерам Ступара и његову банду. То сам и извршио.

Пошто Бос. Кобаш са својом широм околином није био ничији, тамо сам поставио четничку власт, ступивши у везу и споразум са хрватским командантом преко Саве у Слав. Кобашу. У исто време разоружао сам и похапсио неке пљачкаше. Успут било је и изрицања казни на лицу места (батињањем), а дочек народа свуда неможе се описати.

Данас крећем са војском на Мањачу.

Шаљу Вам се последњи извештаји са територије одреда Кочић, а наши су у Мањачи били 30 о. м. испред Сурјана.

Тежиште сада је према Јајцу и Угру. Јајце је настрадало од авионског бомбардовања, а комунисти наносе велико зло српском народу пошто хрватска војска у својим операцијама пали и убија све Србе, у чему се у главном и састоји њихова акција према партизанима.

Молим Вас шаљите што чешће извештај о свом раду.

Што се тиче Митрановића, ако нам донесе радиостаницу, у реду. Али, дошао је још један, који има објаву да је капетан, за везу између нас и команданта Источне Босне и Херцеговине. По његовом причању, тамо ствар стоји овако:

Дража је за команданта Источне Босне и Херцеговине поставио мајора Баћовића (резервни официр, а иначе адвокат). Овај је био у служби у Србији, на неком положају шефа кабинета до марта ове године, када се је јавио Дангићу и упућен у Вишеградски срез. Одатле је ступио у везу са Дражом.

Овај Баћовић поставио је за инспектора Источне Босне и Херцеговине неког Ђуру Плећаша, шумског чиновника из Б. Луке, а иначе резервног капетана III класе и Пећанчевог војводу. Он се заиста борио и у Источној Босни.

Овај Плећаш одређује и поставља за везу између нас и ГЛАВНОГ КОМАНДАНТА неког капетана-резервног, који је, каже, техничар у цивилу. Разуме се, дошао је празних шака. И сам Плећаш каже да би дошао овамо, али не каже, како ће напустити толико висок положај инспектора војске у Источној Босни и Херцеговини.

Рачић каже да је он главни и преко њега учинисмо све да дођемо у директну везу. Сви они горе кажу да су они од Драже.

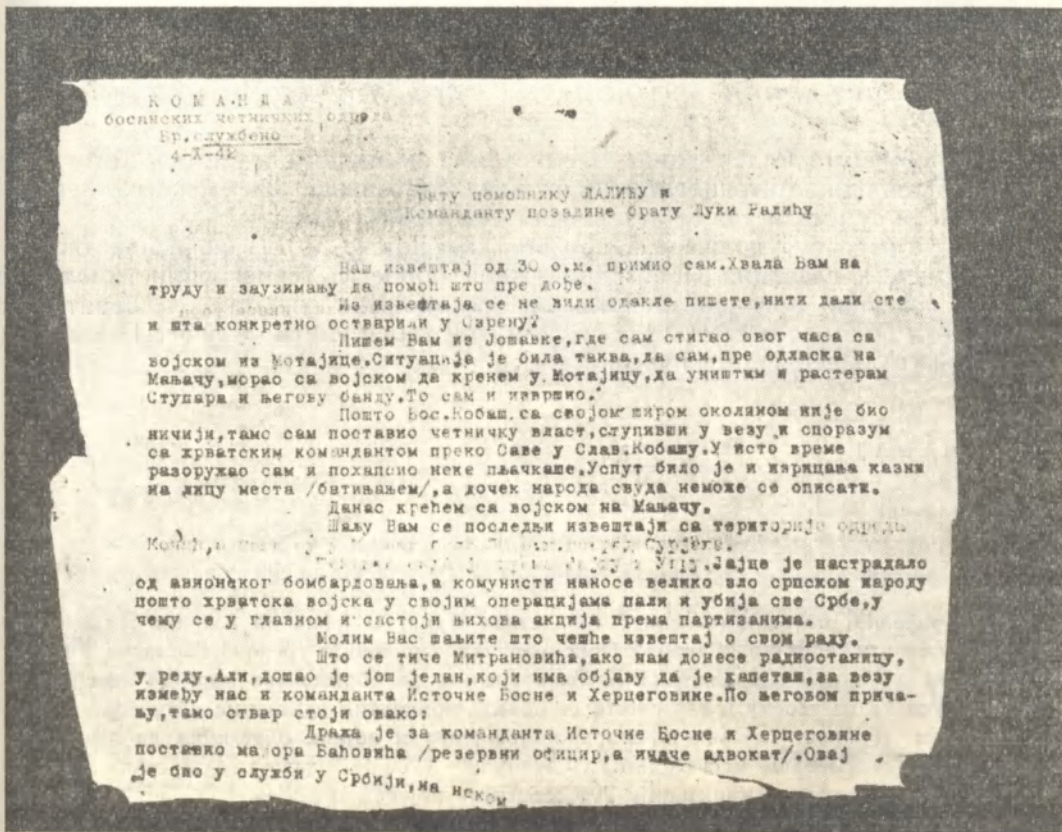
Сада ето и Митрановић. Ствар је у реду, само да донесе или пошаље радиостаницу и кад будемо могли да општим директно, онда ћемо томе, који нам то учини, бити захвални.

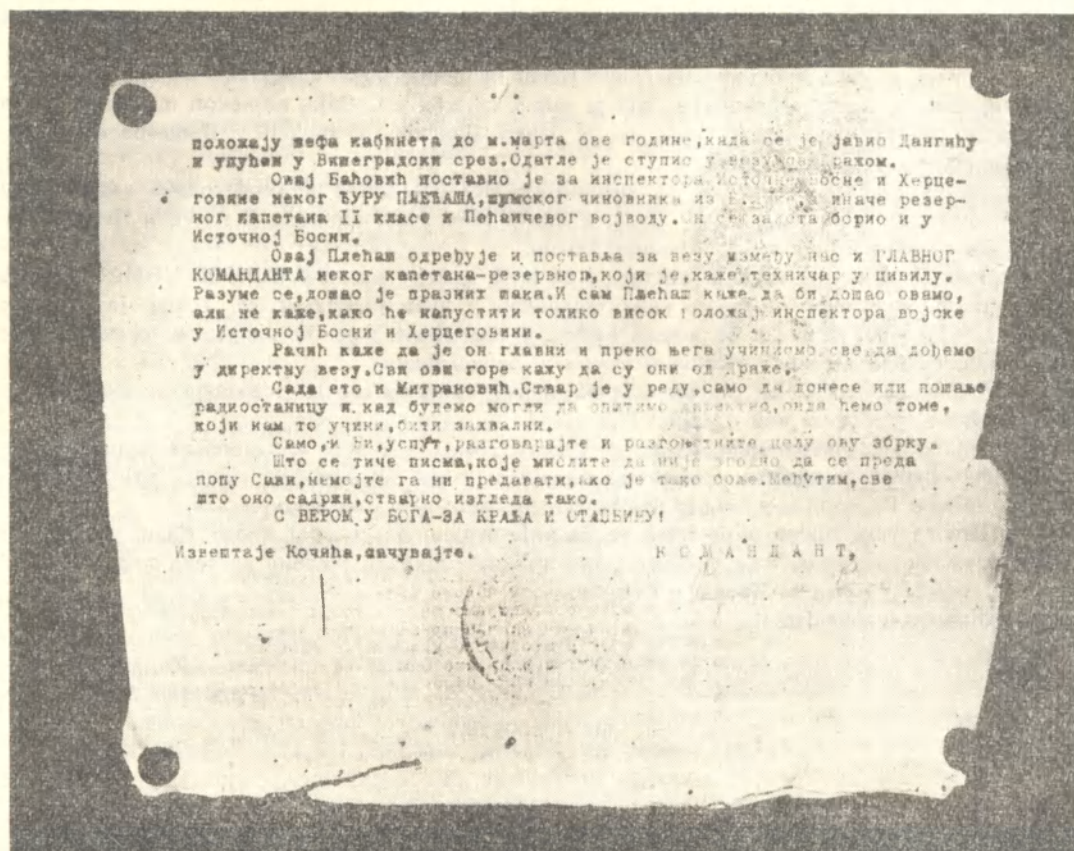
Само, и Ви, успут, разговарајте и разгонетните целу ову збрку.

Што се тиче писма, које мислите да није zgodно да се преда попу Сави, немојте га ни предавати, ако је тако боље. Међутим, све што оно садржи, стварно изгледа тако.

С вером у Бога за Краља и Отаџбину-
Извештај Кочића, сачувајте.

Командант
Радослав Радић, с. р.

РАНИЈИ ПЕЊАНЧЕВ „ВОЈВОДА“ — ДРАЖИН ОПУНОМОЋЕНИК

Информације Раде Радића о емисарима и опуномоћеницима ДМ тачне су. Разни Плењаша, Митрановићи и др. нису самозванци ни „лажни Шћепани“ већ људи који су имали уза се аутентична пуномоћја ДМ.

После него су удружене непријатељске војске у IV офанзиви опустошиле Крајину, а главнина НОВЈ продужила борбе у Херцеговини, мислио је ДМ да је наступио погодан тренутак за „ослобођење“ опустошене територије Гламоча, Бос. Грахова и Бос. Петровца и на тај терен упутио бившег Пећанчевог „војводу“ Буру Плењаша са пуномоћјем.

ДОКУМЕНАТ
бр. 124

ПУНОМОЋ

По указаној потреби овлашћујем капетана Бура Плењаша да изврши организацију Грмечко-клековачког корпуса „Гаврила Принципа“ на територији срезова Босанско Грахово, Бос. Петровац и Гламоч. Додељивање осталих срезова за образовање корпуса зависиће од постигнутог успеха на терену и тек пошто се овлада поменутим срезовима. Ову поделу извршиће накнадно. Дужност је свих официра, подофицира и војних обвезника да извршавају наређења капетана Плењаша и свесрдно га потпомажу у раду а исто тако и свих власти да потпомажу на све начине организацију Југословенске војске. Апелујем код свих на братску слогу и потпомагање до пожртвовања.

Организацију спроводи по упуту бр. 5.

Корпус ће бити под непосредном командом Врховне команде, док оперативна ситуација не буде другачије захтевала. —

1 априла 1943 год.
Слободне Српске планине

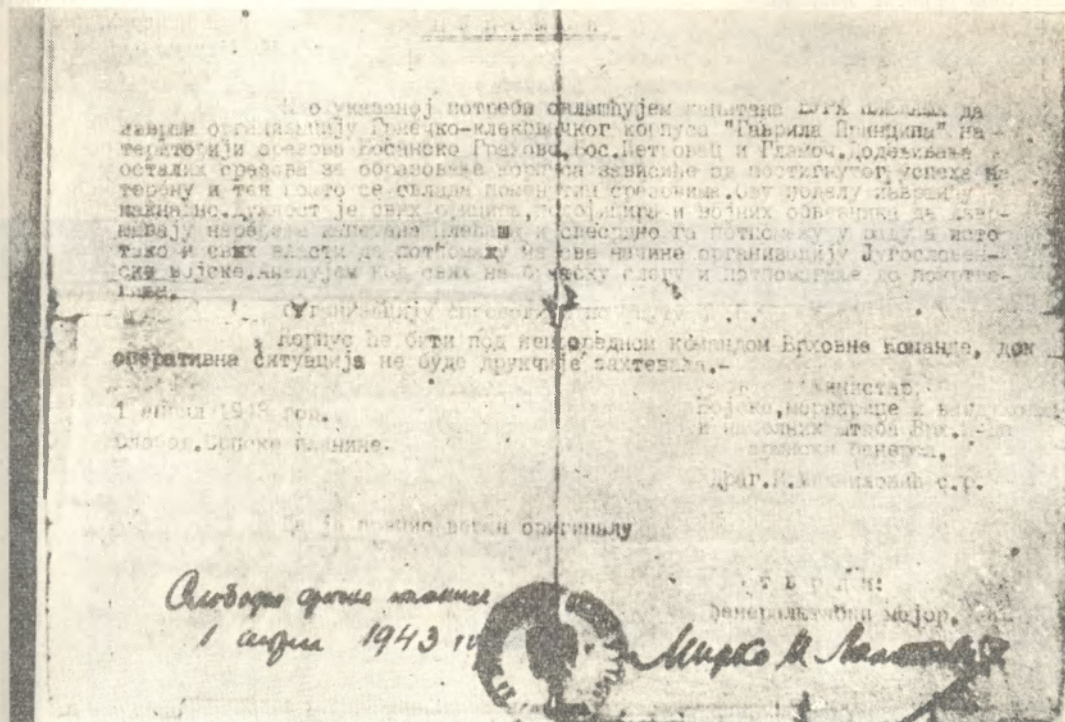
Министар
Војске, морнарице и ваздухопловства
и начелник штаба Врх. К-де
армиски ђенерал,
Драг. М. Михаиловић, с. р.

Да је препис веран оригиналу

1 априла 1943 год.
Слободне Српске планине

тврди:
ђенералштабни мајор,
Мирко М. Лалатовић, с. р.

Печат: Команда Југословенске војске
у Отаџбини са грбом.

ВЕЗА ЗА Д.М. ПРЕКО КАП. МОМЧИЛОВИЋА

У документима из четничких архива из зап. Босне често се сретa име капетана Момчиловића, преко којегa пролази пошта из штаба ДМ за Крајину.

Оригинално пуномоћје потписано лично од Драже Михаиловића доказује, да је кап. Момчиловић званично лице у „Југословенској војсци у отаџбини” и да пошта, курири и остало што пролази кроз његов штаб, добија потврду аутентичности.

Име мајора Баћовића потврђује такође да информације Раде Радића о ланцу организације ДМ у Босни нису хипотезе ни вероватности него утврђена стварност.

ДОКУМЕНАТ
бр. 125

ПУНОМОЋИЈЕ

Којим опуномоћием и ПОСТАВЉАМ за команданта I. Босанског корпуса капетана II класе Милорада Ј. Момчиловића за срез Сарајевски, Вишеградски, Рогатички, Чајнички и Фочански, да ради на организацији Југословенске војске у Отаџбини. Цео посао у наведеној области именовани ће обављати тачно у духу датих му усмених упуштава.

Сва војна и цивилна лица и власти имају се у свему покоравати наређењима именованог. Именовани има право давати и одузимати овлашћења за рад у моје име. Сва раније дата овлашћења разним лицима стављају се ван снаге. Има право реквизиције за рачун војске у духу наших Закона.

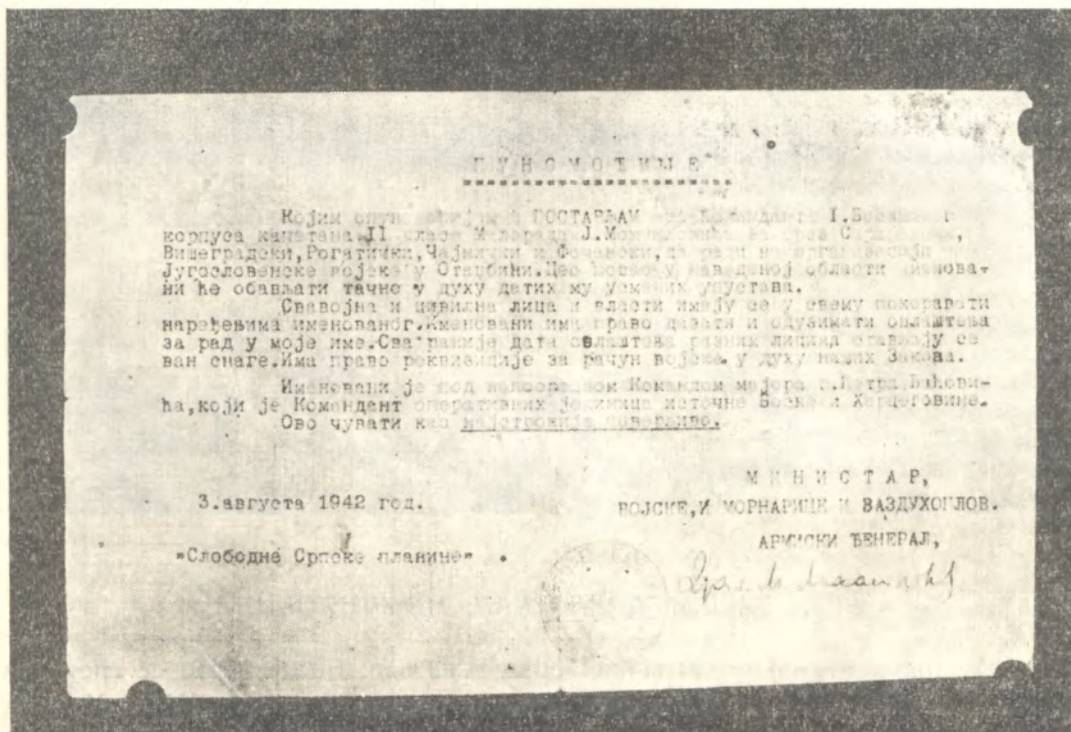
Именовани је под непосредном командом мајора г. Петра Баћовића, који је командант оперативних јединица Источне Босне и Херцеговине.

Ово чувати као најстрожије поверљиво.

3. августа 1942 год.
„Слободне Српске планине“

Министар
Војске, морнарице и ваздухопловства
армиски генерал,
Драг. М. Михаиловић, с. р.

Печат:
Команда Југословенске војске у Отаџбини
(губ)
Горски штаб бр. 1

ВЕЗА ЗА ДМ ПРЕКО „ВОЈВОДЕ“ ЂУЈИЋА

Још један докуменат повезаности четничких банди у разним деловима земље, између себе и са врховном командом, пружа акт „војводе“ Момчила Ђујића са којим пред Дреновићем легитимира Ђуру Плећаша. Најкрупнија потврда о тој повезаности јесте навод о потпуковнику Аћимовићу (заправо, адво-

кату Младену Жујовићу из Београда), који је дошао из штаба „Највеће команде” као „заједнички командант” Ђујићев и Дреновићев (за Далмацију, зап. Босну и Лику).

На овом месту треба подвући циљ ДМ да искористи огроман притисак окупационих и издајничких војска на главнину НОВЈ кроз IV и V офанзиву и велику активност коју је тада развио да поседне територије зап. Босне и Лике. Два су му чиниоца потпуно омела успех: личке и крајишке јединице НОВЈ које су остале на своме земљишту, и сам народ, који се сродио са народно-ослободилачком борбом, дао јој сву своју живу снагу, и мрзео издајничке и пљачкашке четничке банде.

ДОКУМЕНАТ
бр. 126

Команданту корпуса брату Урошу Дреновићу

Положај

Брат Плећаш, командант корпуса Гаврила Принципа доћиће к Вама ради разговора о заједничким операцијама у духу наређења претпостављене нам команде.

Брат војвода Плећаш има овлаштење од потписатога да са Вама утврди основна начела о заједничком раду а детаље ће регулисати оперативни план.

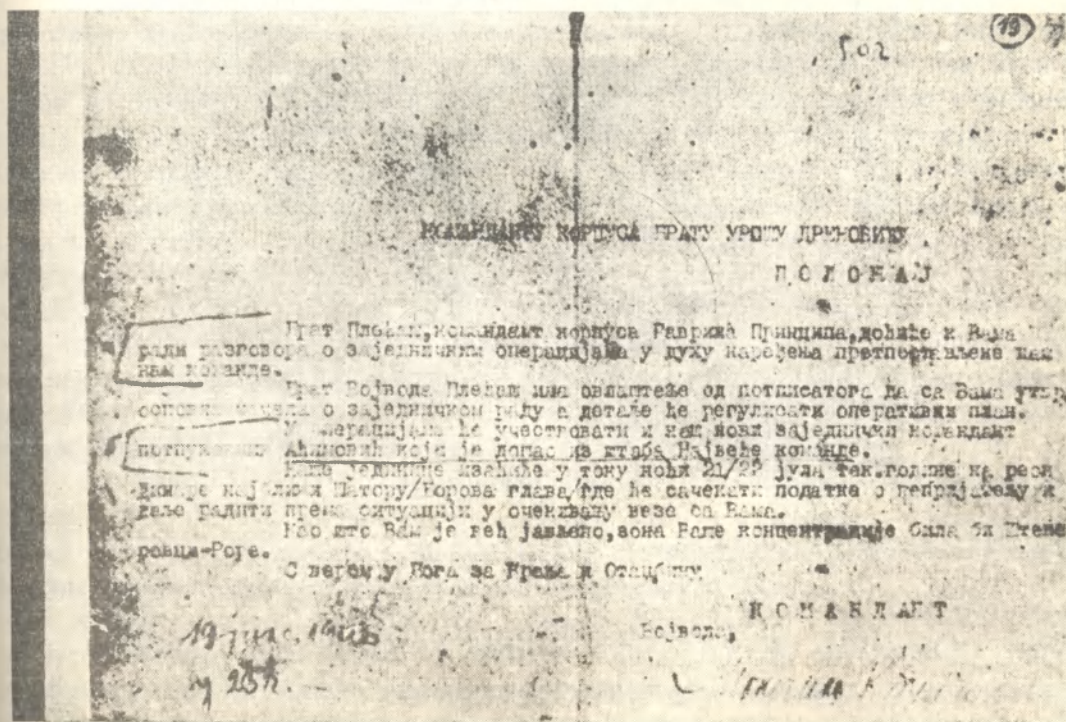
У операцијама ће учествовати и наш нови заједнички командант потпуковник Аћимовић који је дошао из штаба Највеће команде.

Наше јединице изаћиће у току ноћи 21-22 јула тек. године на реон Динаре најближи Шатсру (Борова глава) где ће сачекати податке о непријатељу и даље радити према ситуацији у очекивању везе са Вама.

Као што Вам је већ јављено, зона Ваше концентрације била би Штекеровци—Роре. С вером у Бога за Краља и Отаџбину.

19 јула 1943 г.
у 23 ч.

Командант
Војвода, Момчило Р. Ђујић, с. р.

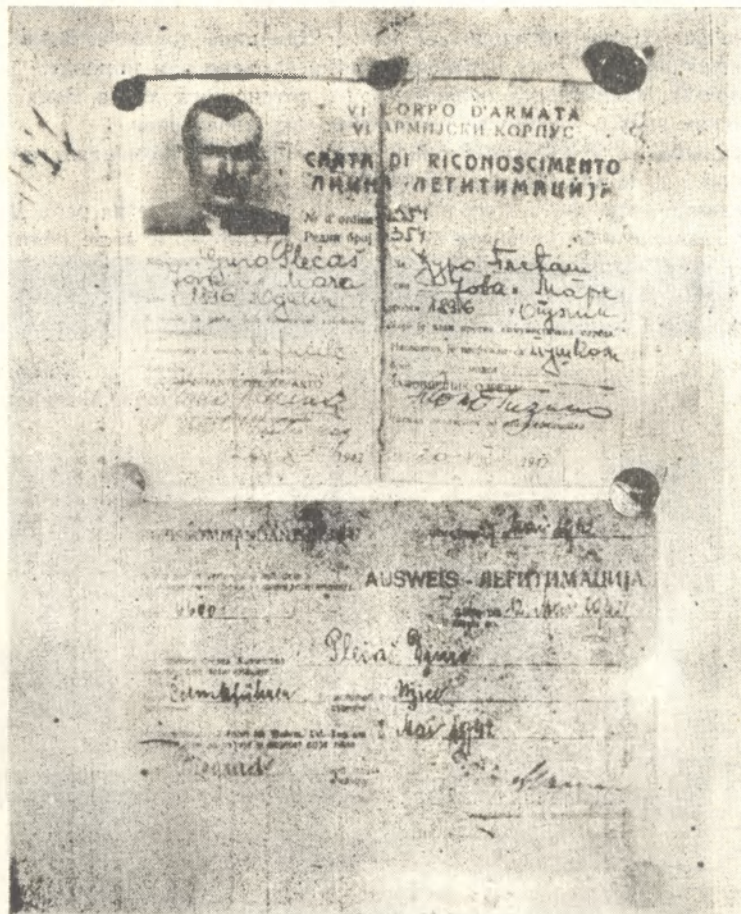

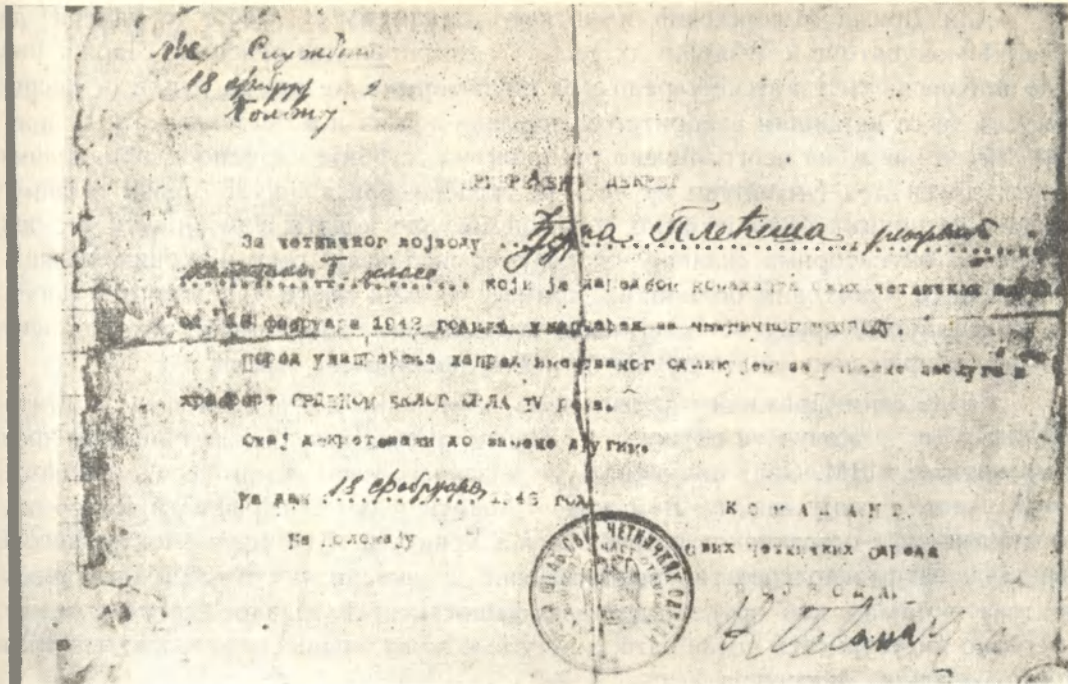
КАРИЈЕРА ДРАЖИНОГ КОМАНДАНТА БУРЕ ПЛЕЋАША

Пре него што ће постати „командант“ три среза у „Југословенској војсци у отаџбини“ по одлуци ДМ, Буро Плећаш истакао се у разбојничким одредима Косте Пећанца. За показане способности Пећанац га је унапредио за „војводу“, а за храброст одликовао га орденом Белог Орла IV реда (!).

Одликотани „јунак“ био је у поседу немачке легитимације као „четник-фирер“, а доцније и италијанске, коју су потписали командант четничког одреда Томо Гузина и један талијански официр из VI армиског корпуса.

ДОКУМЕНАТ
бр. 127

ДИРЕКТИВНА ДЕПЕША, У КОЈОЈ ДМ ОТВОРЕНО ГОВОРИ О
ВОЈНОЈ САРАДЊИ СА ОКУПАТОРОМ

Следећи докуменат садржи обавештења и упуства — из марта 1943 год. — које лично Дража Михаиловић (Чича), преко свог делегата акт. капетана Митрановића, депешом шаље четничким командама у Крајини. Поред војне сарадње и службе окупатору ту се „најстрожије поверљиво” као успех истиче грозан масовни злочин истребљивања читавог муслиманског сеоског становништва у Санџаку, са намером да се направи утисак на кољашке присталице у Крајини; откривају се задње мисли, злонамерне и перфидне, према муслиманима у Босни и према Хрватима, које министар југословенске државне владе и начелник врховног штаба не сматра равноправним грађанима већ страним елементом, који се са успехом може употребити у братоубилачкој борби. Али оно што овде треба подвући јесте доказ да је Дража Михаиловић зачетник свих издајничких радњи ма где се налазиле четничке јединице. У запленим документима из њихових архива у Србији, Црној Гори, Херцеговини, Далмацији, Босни, Лици избија свуда потпуно исто схватање задатака, чита се сасвим једнообразно тумачење односа према окупатору и квислинзима.

На једном месту Дражине депеше каже се: „... опколили смо их на зони Прозор—Доњи Вакуф—Томиславград—Ливно”. Ко је опколио? — Генерал-издајник одговара: „Немци држе Ливно, Шујицу и Прозор, Талијани су око Раме и Вранице, док су наше јединице на простору Враница—Имотски”.

Утврђени ратни злочинац са златним плетеницама, који се рекламирао као југословенски Мак Артур, не либи се казати „ми” тј. окупатори и „Југословенска војска у отаџбини”, не стиди се написати да се нашао у истом фронту са непријатељем и окупатором своје земље. Он ту мисао саопштава својим подручним командама, и она за њих мора да има карактер обавезног упуства.

Али Дража Михаиловић има своју „политику”: „Наша је намера да користећи окупаторе и чувајући их се. . . .”. Док први део реченице садржи још једно признање систематске сарадње са окупаторима, те пружа исповест неспособности да са највишим ауторитетом државне власти и војне силе који су предати самоме њему на неограничено располагање, сузбије народноослободилачки покрет; други део („чувајући их се”) је украсна фраза, јер и Дражи и свима његовим четницима било је јасно, да је немогућно ковати а не мрчити се; они стварно са окупаторима склапају споразуме, снабдевају се у њиховим магацинима, лече се у њиховим болницама, примају од њих плате, садејствују у њиховим операцијама, крећу се наоружани по њиховим упориштима итд., о чему само ова збирка докумената пружа бројне недвосмислене доказе.

Као у свим Дражиним директивама, и овде је основна мисао „уништити комунисте” и — „сачувати војску. . . .”. Ово је црвена нит која се провлачи кроз ратну политику ДМ. Овај докуменат је класичан доказ како је „легендарни херој” схватио своју мисију. Војску не трошити у рату, већ чувати је за мир, као инструменат осветничког истребљивања Хрвата и муслимана због усташких зверстава, затим као средство за остварење великосрпских империјалистичких прохтева и најзад, као оруђе једне архифашистичке владавине, коју је Дража намеравао инаугурисати после рата, а коју је његова равногорска клика називала просто: четничка диктатура.

Овај план је негде са више негде са мање јасноће изражен и у документу који ниже преносимо. Сметње плану Дража није видео ни у окупатору ни у усташама. Када Савезници потуку Италијане и Немце на великим европским фронтovima, они ће и сами изаћи из земље; са њима ће пасти и усташе, које су они импортирали. Опасност прети једино од „комуниста”, како ДМ и његова пропаганда намерно називају слободољубиве народе Југославије и њихов покрет оружаног отпора. Из неуспеха четничке организације научио је Дража, да се партизани не би могли одржати, нити се са успехом борити против десетоструког непријатеља, када иза њих не би био народ са свима својим средствима. А народ је свуда. Дража га види чак и у четничким редовима; зато наређује да се одреди „очисте од симпатизера комуниста”.

Да би подигао морал, Дража парадире са „младим краљем”, обећава ратни материјал из Енглеске и шаље милионе куна са напоменом, да ће послати још више пошто размени новац, ма да му је познато, да његова војска не оскудева са кунама у западној Босни, јер прима следовање и плате од НДХ.

У своју „Југословенску војску у отаџбини” ДМ унео је манир туђ витешког карактеру војника — лаж и хвалисање. То му је најјефтиније средство за одржавање морала код својих кољача. Користећи разбијеност саобраћаја и немогућност непосредног обавештавања, четнички команданти са Дражом на челу, огромно лажу и међусобно се обмањују. У доба када је ову депешу упутио — крајем марта 1943 — била је већ разбијена у парампарчад највећа концентрација четничких снага која је икада ироведена у току целог рата. То је уистини најодсуднији тренутак у четничкој акцији; страдале су нарочито баш црногорске формације којих никада није било ни близу 50.000. О томе ће говорити други оригинални документи.

У доба IV офанзиве Дреновић и његови четници пратили су као водичи кроз планине немачке трупе до Гламоча и Ливна. То је тај пут о коме кап. Миграновић тражи извештај.

ДОКУМЕНАТ
бр. 128

Стр. пов. бр. служб.
Делегат Врховне команде за Западну Босну
Бора Митрановић, капетан
23. марта 1943 год.
Положај

Најстрожије поверљиво!

Команданту Војно четничког одреда „Кр. Петар II”
брату нар. воднику Јовану Мишићу

Потписати је од Врховне команде добио наређење и депеше следеће садржине:

1. — Комунисти после неуспелих борби у западној Босни и Крајини упутили су своје главне снаге ка Херцеговини са намером да се пробију за у Црну Гору, Албанију а евентуално и Грчку ради добијања помоћи од Енглеза. Јачина њихових снага била је 12.000 људи. У непрекидној даноноћној борби од 16-II т. г. до данас разбили смо им две пролетерске дивизије па и по њиховом признању имали су око 4000 мртвих и рањених. У последњих неколико дана опколили смо их на Прозор—Доњи Вакуф—Томислав град—Ливно и надам се да ћемо их уништити за неколико дана.

2. — Немци држе Ливно, Сујицу и Прозор, Талијани су око Раме и Вранице, док су наше јединице на простору Враница—Имотски. По неким подацима Тито са око 100 људи и штабом пребегао у Шејковиће (источна Босна). Мањи део снаге комунисти су упутили између Врбаса и Босне ка Славонији или источној Босни. Треба бити веома опрезни.

3. — Наша је намера да користећи окупатора и чувајући их се предузме гоњење разбијених и то веома енергично ових разбијених партизанских снага у циљу чишћења свих српских крајева до Саве. Према томе ви тамо заједно са одредима из источне Босне предузмите енергично гоњење, чишћење и тучење ових разбијених снага где их год сретнете. Нарочито пажњу обратите на зону између Босне и Врбаса. Зато је потребно најхитније организовати „Борје” и остале одреде те да се неопходно створи координација свих одреда западне Босне и преко Дреновића повезати се са одредима Динаре и Лике. На Динари је војвода Ђујић а у Лици Ђенералштабни мајор Славко Бјелајац, последњег је седиште у Лици—Оточац.

4. — У Санџаку смо све Турке по селима ликвидирали сем оних по варошима, заузели смо Бјелимиће код Калиновика (предали се без борбе у наше руке пало је око 2000 пушака више аутоматског оружја и другог драгоценог ратног материјала). Сада учествује 1000 (хиљаду) Муслимана под командом капетана Лукачевића у борбама против комуниста на граници Херцеговине.

5. — Мајора Фехима Муса Кадиха „Чича” (Ђенерал Дража) је именовао за команданта свих четничких Муслимана у Југославији, те ћемо тако у свим срезовима где су Муслимани имати њихове чете и батаљоне под командом наших команданата бригада. До сада рад на придобијању домобрана иде врло добро и капетан Момчиловић има већ неколико официра код себе у штабу. Према овоме свему можемо сматрати да смо у новој години свршили многе војничке послове. Стање у Србији је врло добро. Мајор Ђурић у организацији стигао у Јужној Србији све до Велеса, Кичева, Гостивара и Битоља. Имамо своје организације у РУМУНИЈИ, БУГАРСКОЈ, АЛБАНИЈИ и ГРЧКОЈ, отуда нам јављају да рад иде такође врло добро. Наше снаге под оружјем сада само у Црној Гори броје преко 50.000 хиљада одлично наоружаних људи са сјајним моралом.

6. — Сад дакле на западној зони односно на зони западно од линије река Босна Неретва треба овако свршавати:

- 1) Уништити комунисте.
- 2) Извршити организацију јединица и омладине као и повезати, чврстом и најсигурнијом везом све области.
- 3) Остварити што јачу пропаганду — обавештајну службу као и спровести сигурно све остале службе.
- 4) Организовати начин командовања.
- 5) Сачувати војску и народ од свих непријатеља.
- 6) Привући Муслимане и домобране и после срушити државу усташку Анте Павелића.
- 7) Извршити војну и духовну припрему војске и народа за општи устанак и бити готов за главне догађаје који могу наступити већ од маја месеца. До овога се времена све ово мора посвршавати.

7. — По завршетку започетих операција против комуниста регулисаће се начин командовања у споразуму са тамошњом командом и командантима одреда а дотле ви вршите дужност мога делегата за западну Босну.

8. — За неколико дана долазе тамо осам врло добрих официра са мајором Ђуром Поповићем на челу вама на распоред. Такође ће бити послата једна летећа бригада састављена од Црногораца и Херцеговаца. За вас су тражене три радио станице поред ове која ће вам се одмах пошто се оправи послати. Добијене официре употребите као своје инструкторе. Настаните да се сви одреди потпуно очисте од симпатизера комуниста а ове предузети одмах. Ових дана послаћу вам два милиона куна за помоћ сиромашним одредима као и за српску сиротињу, чим се размени новац послаћу вам још.

9. — Кад успоставите радио везу настаћу да одмах тражим за вас — Западну Босну њене одреде ратни материјал од Енглеске који ћете добити.

Ја се много уздам у неустрашиве праве Србе из тих крајева да ће они као и до сада умети да се покажу да су заиста достојни великих њихових предака достојни частног Србиновог имена да су прави и најхрабрији војници нашег младог Краља, поздраве које су команданти и борци тих крајева испоручили мени а преко мене Њ. В. КРАЉУ до срца су нас ганули. Наш млади Краљ као и ја захваљујемо се и желимо вам да пребродимо све тешкоће и да ускоро дође нама свима сунце слободе, ми се поносимо нашим херојским Босанцима западне Босне и поздрављамо их са

Живели храбри борци западне Босне, Живела Србија и Југославија!

С вером у Бога за Краља и Отаџбину!

Братски поздрав
Вама и свима вашим борцима
Чича

Премосећи вам примљене депеше ја вас све молим да по њима у свему поступите. Још једаред молим брата Дреновића да ме о свему извештава као у најкраћем времену поднесе ми писмен извештај о његовом путу у Ливно.

Молим команданте одреда да само потребно саопште од овога својим људима док све друго чувају као највећу тајну. Овај извештај чувати на сигурном месту те да по цени живота не падне у руке непријатељу за што ће бити одговорни лично команданти одреда.

С вером у Бога за Краља и Отаџбину!

Капетан,
Бора Митровић

DELEGAT
VRHOVNE KOMAND.
ZA
ZAPADNU BOSSU
BOVA MITRANOVIC
KAPETAN
23. III 1943. g.
POLOZAJ.

KOMANDANTU...
bratu...

Potpisati je od Vrhovne Komand. dobile naredjenja i dopete
sledece sadržine:

1.-Komunisti posle neupepolnih berbi u zapadnoj Bosni i Krajini
uputili su oveje glavne snage ka Hercegovini sa nameren da se pre
bije sa u Crnu Goru, Albaniju a eventualno i Grčku radi debijanja po
medu od Engleza. Jedinice njihovih snaga bile je oko 12.000 ljudi. U
neprekidnoj danoj berbi od 15. II v.g. do danas razbili sme in
dva proleterske divizijske pa i po njihovu prisutanju imali su oko 4000
mrtvih i ranjenih. U poslednjih nekoliko dana opkolili sme ih na 88
u Preser-Donji Vakuf-Fomislav gradu Livnei nrdan se da sme ih uništ
titi na nekoliko dana.

2.-Nemci drže Livne Gajicu i Preser, Talijani su oko Rame i Vra
nice dok su nađe jedinice na preteru Vranica. Nepeke. Po nokim po
dacaite fite sa oko 100 ljudi i staben probogae u ojkavide (Intečna
Beana). Manji deo snaga Komunisti su uputili izmenju Vrbaga i Beane
ka Slavoniji ili Istочноj Bosni. Treba biti verna opresni.

3.-Nada je namera da keristodi okupatere i duvajući ih se pre
camene genjenje razbijenih i te vopna energidne ovih razbijenih par
tisanakih snaga u cilju šidćenja svih arpakih krajeva de ava. Prema
vemu ti tame zajedne sa edredina iz Istčne Beane predumato energid
ne genjenje šidćenje i tučenje ovih razbijenih snaga sme ih god svet
note. Nareditu palnju okratiti na smu izmedja Beane i Vrbasa. Iate
je potrebne najhitnije organizovati "Berje i ostale edrode to da se
nepredne stveri koordinacija ovih edreda zapadne Beane i preke Brene
vica povesati se sa edredima Dinare i Liko. Na Dinari je Vejveda Dju
jid a u Lici djenoralstaban majer Slavke Bicalajac, poslednjeg je sediš
te u Lici. Ovečae.

4.-U Sandjaku sme sve Turke po solima likvidirali sem onih po
varešima, uzupeli sme Ejolnide kod Kalinevika (prodali se bez berbe
u male ruke pale oko 2000 pušaka više automatskog orudja i drugog dra
gocenog ratnog materijala). Sada učestruje 1000 hiljadu Muslimana pod
komandom kapetana Lukadevića u borbama protiv komunisti na granici
Bosnegovine.

5.-Majera Fehima Musa Kadića "ČICA" (djenoral Draža B je ime
nerae sa Komandanta svih četnika Muslimana u Jugoslaviji, te sme take
u svim aresevlia gde su Muslimani imati njihove četo i bataljone pod
komandom naših komandanata brigada. De sada rad na pridebijanju deneb
rama ide vrlo dobre i kapetan Memčilević ima već nekoliko oficira kod
sebe u štabu. Prema svemu svemu mešeme smatrati da sme u novej gadi
ni svršili mnoge vojničke poslove. Stanje u Srbiji je vrlo dobre. Majer
Bjuric u organizaciji stigao u Južnoj Srbiji svo de Voleza, Kiševa,
Bostivara i Birelja. Imame svoje organizacije u ROMUNIJU, BUCARSKU,
ALBANIJU I GRČKU, etna nam javljaju da rad id takedje vrlo dobre.
Nabe snage pod erukom sada sme u Crnoj Gori breje preke 30.000 hi
ljada edlišne naceruanih ljudi sa sjajnim moralom.

6.-Sad dakle na zapadnenoj seni ednesne na seni zapadne ed li
nije reka Bosna Heretva treba svake svršavati:

1. Uništiti komuniste.
2. Izvršiti organizaciju jedinica i emladine kao i pove
nati, izoren i najsigurnijem vorem svo oblasi.
3. Otvoriti ste jađu prepaganene-obaveštajnu službu kao
i sprovesti sigurne sve ostale službe.
4. Organizovati način komandevanijh.
- 5.-Sačuvati vojnu vojsku i nared od ovih nepriznatelja
- 6.-Privući Muslimane i Demebrane a peole studiti drda
va Bataćka Anto Javelića.
- 7.-Izvršiti vojnu i duhovnu pripremu vojske i nareda
sa opšti natanak i biti getev sa glavne degedjaje koji mogu nastupiti
sa vod od maja meseca. D

De svega se vremena sve ovo mora posvršavati.

7.- Po završetku zapečatih operacija protiv komunista regulisao se način komandovanja u operacijama sa tanežnjem komandom i komandantima odreda a detle Vi vrute dužnost međa d. legata. sa zapadnu Beonu.

8.- Za nekoliko dana pelaze tame jedan vrlo dobrih oficira sa majerem Djurem zapečatih na selu Vama na rasporod. Takedjo do biti poslata i jedna na letede brigada sastavljena od Crnogoraca i Hercegovaca. Za vas su tražene tri radio stanice perod sve koje do Vama se odmah poste se op ravi poslata. Debitveno oficire upotrebito kao vojno instruktore. Nas tanite da se sv. odredi potpuno obiste od opanatizera komunista a sve preduseti odmah. Ovih dana poslata Vama dva miliona kuma za pemeć sira mađin odredima kao i sa srpsku čaratinju, čim se razmoni nevac posla du Vama još.

9.- Kad uspostavime radio vezu nastadu da odmah tražim za Vas- Zapadnu Beonu njene odred ratni materijal od Engleskojki dote debiti. Ja se mnoge usdam u neustrajivo prave Srbo iz tih krajeva da će oni kao i da sada umeti da se pekažu da su zaista dostejni velikih njihovih predaka dostejni časnog Srbinaveg inena da su pravi i najhrabriji vojnici našeg mladog Kralja, pozdrave koje su Komandanti i boreci tih krajeva isporučili meni a preke mene HJ.V. KRALJU de srca su nas ganuli. Naš mladi Kralj kao i ja zahvaljujeme se i Bolime Vama da prebrodimo sve teškoće i da uskoro donjo svima nama sunce slobode, ni se pene sime našim herojskim boracima zapadne Beone i pozdravljame ih sa živeli hrabri boreci zapadne Beone, živeli Srbija i Jugoslavija!

S verem u Boga za Kralja i Otadžbinu!

Brateki pozdrav
Vama i svima našim boreci
na čiča.

Prenoseći Vam primljeno d. peče ja Vas sve molim pe njima u sve na postupate.

Još jedared molim brata Dragavića da me e svemu inoveštava kao u našraden vremenu pednese mi pishon izveštaj e njegoven putu sa Liv.

Molim Komandante odreda da same potrebne saepšte od svega sve im ljudima dok sve druge duvaju kao najveću tajnu. Ovaj izveštaj duvati na sigurnom mestu te da pe cemu života ne padne u ruku neprijatelju naša de bari odgovorni lične Komandanti odreda.

S verem u Boga za Kralja i Otadžbinu!

KAPETAN.
[Signature]

ДЕЛЕГАТ ДМ ОБЈЕДИЊАВА ЧЕТНИЧКЕ ОДРЕДЕ У КРАЈИНИ

После доласка капетана Митрановића, у Крајини се ништа није изменило на војно-политичкој линији тамошње команде босанско-четничких одреда као ни појединих одреда. То је доказ да је и до тада рађено по упуствима ДМ. Шта више, у ово доба налазимо појаве још чвршћег наслона на Немце и на усташе. „Тактика“ се састоји у томе да се Дражини официри приликом конкретних разговора са Немцима и са усташким претставницима, као и пријема наређења од њих, држе позади а напред иступају локални „команданти“ и „војводе“. Али у операцијама и у практичном извођењу склопљених утаначења и примљених наређења, официри иступају напред и руководе.

Овај период, тј. почетак 1943 године, обележен је живим настојањем ДМ да се четнички одреди, до тада релативно аутономни услед суревњивости и нетрпељивости њихових команданата, обједине. У документу који смо напред пренели наређује дословно: „... да се неопходно створи координација свих одреда западне Босне и преко Дреновића повезати се са одредима Динаре и Лике“.

У извршењу тога наређења капетан Митрановић одржава конференције у команди Мотајичког четничког одреда. После конференције командант Форкапа упућује акт команди босанског четничког одреда и потписује да је „принципијелно за потпуну војну организацију по упутству бр. 5 врховне команде” и завршава: „Дража нас води ка величини и слободи!” — са чиме још једаред потврђује своју потчињеност Дражи.

ДОКУМЕНАТ

бр. 129

Команда
Српско Мотајичко четничког одреда
Број: службено
20 априла 1943 год.
Положај

Команди Босанских четничких одреда

Делегине

У присуству делегата Врховне команде брата капетана Митрановића и претставника те команде брата Радића Лвке и Лазичића Бране, и претставника те команде одржан је 19 априла 1943 год. заједнички састанак на коме су се претресала питања наше заједничке борбе свих националних јединица и сви смо се изјаснили за следеће:

1. Да је потребна сарадња свих четничких јединица.
2. Да је потребна што јединственија команда и повезаност.
3. Да се прекине са свим свађама, суревњивостима и размирицама које иду само на штету наше националне борбе.
4. Да се баци у заборав све оно што је до сада разним интригама појединаца створило раздор између појединих одреда и јединица.
5. Да се енергично чисте сви пљачкаши, црноберзијанци као и сви они који онемогућавају нашу заједничку борбу руковођени личним амбицијама било то за положај или за личну корист.
6. Да се очисте сви самовољници из четничких јединица који не извршавају наређења и да се цела оружана снага реорганизује на потпуно војничкој бази.

У вези горе изложеног команда овог одреда је и раније заступала горе изложено те и овом приликом потврђујемо да смо уверени да је наш успех сигуран и на корист нашега народа ако се у истину поступи искрено и пође путем сарадње и консолидације свих националних снага у Босни.

Питање од стране ваших делегата, да ли ћемо се учланити у команду босанских четничких одреда решиће се на састанку свих старешина овога одреда пошто све појединости претресемо, али вам одмах можемо рећи да не желимо бити само формални члан, јер смо констатовали да поједини одреди који се налазе под командом босанских четничких одреда извршавају наређења те команде врло слабо скоро никако па нам је жеља да се предузму потребне мере обједињења команде као и доследно извршење њених наређења.

Принципијелно смо за потпуно војну организацију по упутству бр. 5 Врховне команде.

С вером у Бога за Краља и Велику Србију!

Дража нас води ка величини и слободи!

Начелник штаба:
Лукачевић, с. р.

Печат:
Команда Српског
Мотајичког четничког одреда

Командант одреда
Форкапа, с. р.

**ПРОВОДИ СЕ ВОЈНА ОРГАНИЗАЦИЈА ПО УПУСТВУ БР. 5 ВРХОВНЕ
КОМАНДЕ**

Јединствена војна организација у смислу упуства број 5, издатог од стране ДМ, проводи се и у Босанској Крајини. Најелитнији четнички команданти први приступају том послу, који треба да загарантују успех послератних планова. Ту су Дреновић, Марчетић, Мишић и други.

Ма да припадници „југословенске војске”, они се обвезују да ће се руководити једино „општим интересима српскога народа. . . .”, изјављују надаље да ће извршити свако наређење врховне команде. Примерак записника са оригиналним потписима послаће: делегату Министра војске и морнарице и ваздухопловства.

Као и увек, четнички команданти разбацују се фразама. Они ће, веле, „свим расположивим сретствима водити борбу против свих непријатеља српскога народа”, док су се кроз цео рат стварно борили једино против „непријатеља број један” то јест против српскога народа, а Немце, Италијане и усташе они су, по рецепту своје врховне команде, „вештом” политиком фино претворили у пријатеље и савезнике тј. служили им.

Закључци на конференцији у Хан Колима — где је тада боравила и немачка посада — не остављају сумњу, да је ДМ иницијатор и наредбодавац издајничке и злочиначке војно-политичке линије четника у Босанској Крајини.

**ДОКУМЕНАТ
бр. 130**

ЗАПИСНИК

Са конференције у Хан Колима од 3 јуна 1943 године између команданата четничког одреда „Кочић”, четничког одреда „Краљ Петар II”, четничког пука „Мањача” и војних инструктора код наведених јединица на коме је донето у интересу четничког покрета и у циљу ефикасније борбе против непријатеља српског народа решење, које гласи:

1. Четнички одред „Кочић”, четнички одред „Краљ Петар II” и четнички пут „Мањача” од данас стапају се у једну целину и образују „Босанско крајишки четнички корпус”.

2. Босанско крајишки четнички корпус формираће две бригаде, свака бригада формираће се од 3—5 батаљона, сваки батаљон формираће по 3 чете, а свака чета састојаће се од три вода.

3. При штабу корпуса образује се преки војни суд, који сачињава: претседник, 3 члана и секретар. Чланове суда одређиваће својом наредбом командант корпуса за свако суђење. Војни суд судиће по ратном војном суд. кривичном закону свакоме ко се ма у чему огреши о опште интересе српскога народа четничког покрета. Војни суд функционисаће као потпуно самостално тело и заклеће се да ће у свему исправно радити.

4. Командант корпуса организоваће: пропагандно, обавештајно, економско, санитетско и политичко одељење. За ова одељења командант корпуса прописаће потребне уредбе и директиве за рад.

5. Корпус се сматра као једна целина и свим материјалним средствима потребним за вођење четничке борбе располагаће командант корпуса. Располагање овим материјалним средствима прописаће се Уредбом економског одељења команде корпуса.

6. Сви чланови присутни овој конференцији руководећи се општим интересима српскога народа и њему својственог четничког покрета у пуном разумевању и братској љубави решили су, да се на одговорна места овога корпуса поставе следеће личности: за команданта „Босанско крајишког четничког корпуса” поставља се четнички војвода Урош М. Дреновић. За помоћника команданта корпуса поставља се пешадиски поручник Вукашин Ј. Марчетић. За начелника штаба корпуса поставља се капетан пешадиски I класе Лазар Т. Богетић. За ађутанта и секретара преког војног суда поставља се артилериски поручник Теодор Ђ. Бошков, кога ће до јављања на дужност заступати брат Миле Божић. За команданта I бригаде „Војвода Мишић” поставља се брат Јован П. Мишић. За команданта II бригаде „Змијање” поставља се брат Павле С. Митић. За команданта III бригаде „Кочић” поставља се брат Митар Тривунчић, а за његовог помоћника брат Мићо Азарић. Команданти I и II бригаде предложиће лица команди корпуса за своје помоћнике.

За претседника преког војног суда поставља се ваздухопловни поручник брат Лука Б. Ђукановић.

7. Постављене личности узимају на себе пуну одговорност пред војним и народним судом, ако свим расположивим средствима не би водили борбу против свих непријатеља српског народа. Исто тако наведене личности одговорне су пред војним судом ако не би свим расположивим средствима извршили свако наређење врховне команде.

Одговорно особље „Босанско крајишког четничког корпуса” обавезује се да ће свим расположивим средствима извршавати наређења оперативне команде на подручју Босне, коју би успоставила врховна команда. У војничком погледу овај корпус извршаваће сва наређења команде оперативних јединица при команди Босанско четничких одреда. У случају каквога спора између ове оперативне команде и команде Босанско четничких одреда овај корпус са Врбаском четничком бригадом биће на страни команде оперативних јединица. Овај корпус дужан је свим расположивим снагама помоћи све четничке одреде на њихово тражење.

8. Овај записник са оригиналним потписима одговорних личности Команде Босанско крајишког четничког корпуса има се доставити: делегату Министра војске и морнарице и ваздухопловства код јединица средње и западне Босне, Команди Босанских четничких одреда, претседнику војног суда. Командант корпуса задржаће један примерак за своју архиву.

С вером у Бога за Краља и Отаџбину.

3 јуна 1943 године

Хан Кола

Павле Митић, с. р.
Лазо Богетић, с. р.
Лука Б. Ђукановић, с. р.
Теодор Ђ. Бошков, с. р.
Лазо Тешановић, с. р.
Митар С. Тривунчић, с. р.

Чланови конференције:

Урош Д. Дреновић, с. р.
Вукашин Ј. Марчетић, с. р.
Јово Мишић, с. р.

Препис оверава Начелник штаба
капетан,
Лаз. Т. Богетић, с. р.

**ШОВИНИСТИЧКА ХАРАНГА И ИНТРИГЕ —
ДРАЖИНА СТРАТЕГИЈА.**

„Команда западне Босне” добила је радио- станицу и она сада доставља подручним командама депеше примљене од Чиче (Драже Михаиловића).

Повезујући садржину тих депеша са догађајима крајем 1943 године, не може бити сумње у аутентичност њихову.

„Бјелајчев“ је сектор Лика, Горски Котар и Хрватско Приморје. После капитулације Италије, а пре него што ће Немци запосести те крајеве, бандити Драже Михаиловића остали су без подршке окупаторске војске, услед чега је њихова судбина била запечаћена. Ни осам дана се та бедна југословенска војска у отаџбини није могла одржати на сопственим ногама, ма да је од Италијана била добро снабдевена оружјем, муницијом, храном. После веома слабог отпора, она је уништена од јединица НОВЈ. Преживели и растурени официри ипак су се сабрали и успели да побегну, а војнике су оставили на целилу. Имали су намеру да побегну чак у Србију, али им, ето, Дража Михаиловић наређује да се задрже у Босанској Крајини, у тамошњим његовим јединицама.

Затим слеђују депеше пуне харангерских клевета и савета за политичке интриге од једног ратног министра војске, армиског ђенерала, који је по сваку цену решен да не ратује, са вером, не у Бога, него у политичку харангу и интриге да ће му оне победу донети, одушевљен вероватно својим почетним успесима, када му је ишло за руком да обмањује савезнике и да у земљи одржава у заблуди кругове, који нису имали могућности да се упознају са истином.

Још један доказ руководства Драже Михаиловића босанско-крајишким четницима пружа наредни докуменат.

**ДОКУМЕНАТ
бр. 131**

Команда
западне Босне
Пов. Об. Бр 5
23 децембра 1943

О Б

ОБАВЕШТАЈНИ САДРЖАЈ КОМАНДАНТУ I И II КОРПУСА

Од ЧИЧЕ примљена је следећа депеша :

Број 219 од 2. XII 1943. Саопштите официрима, који су код Вас дошли из Лике са терена Бјелајчевог да ми они нису потребни у Србији. Ни по коју цену нису смели да напусте терен, а кад су га већ напустили требало је да иду код Војводе Ђујића, те да ослоном на њега продуже рад. Пошто нису то учинили онда наређујем да остану у Западној Босни и да их одмах распоредите у борачке јединице. Известите о извршењу.

Од ЧИЧЕ. број 220 од 2. XII 1943 године. Примљене су све Ваше депеше од броја 99 до броја 101 и бр. 106. Продужите што енергичнији рад, поздравите све наше команданте и борце, а нарочито Врањешевећа, Дреновића и Тешановића. Извештавајте стално о свима покретима комуниста и Немаца.

Од ЧИЧЕ број 268 од 3. XII. 1943 године. Југословенски комунисти обећали су Косово Албанији, да би привукли у своје редове и Арнауте против Срба. Ово обећање дао је ТИТО. Циљ је да је обезбеде данашње границе независне Државе Хрватске стварањем већине Хрвата и Муслимана на штету Срба, где је никад није било. Да се ово постигне најпре су било сами било навлачењем казненних експедиција само кроз српске крајеве побили стотине хиљада Срба, а сада треба разорити и уништити снагу српског народа у Србији, Савицу и Црној Гори. ТИТИ за ово нису довољни Хрвати, Муслимани и белосветски олош већ покушава обећањима српских земаља, да придобије Арнауте и Бугаре и са свих страна нападне Србију. Овај се план не разликује од немачких и Павелића планова против Српског

народа, јер је то иста политика, коју воде исти непријатељи нашега народа. ТИТО данас обећава Арнаутима славно српско КОСОВО, понос наше историје, а сутра ће сигурно Јужну Србију обећати Бугарима, а Бачку и Банат Мађарима, да би Србију свели на београдски пашалук. Ово у виду летка растурило свуда у народ. ЧИЧА.

Поводом овога расписа команданти корпуса исто ће у што већем броју у виду летка умножити и свуда по народу растурило, а по сигурним и поузданим људима протурити у народ у партизанској позадини.

Од ЧИЧЕ: У вези Вашег извештаја по депешама 96—98 добро је што се овако комунисти цепају и раздвајају (ово у вези денеше о Хуски и његовом иступу из партизанских редова). Муслиман Хуска Миљковић је стари непријатељ Нурије Поздерца, добро је са њиме ухватити што чвршћу везу и употребити га за борбу против комуниста и што боље их завадити. Ако у томе успете тамо учиниће се велико дело. Муслиманима обећати да се никакве колективне одмазде неће вршити, у будућој држави њима је место уз Србе. Кажите им да у штабу Врховне команде седи један Муслиман бивши народни посланик и да смо образовали муслимански акциони комитет у Сарајеву и створили смо солидну базу за њихов будући положај у земљи, за њихову пуну верску и просветну аутономију. Дакле са муслиманом Хуском Миљковићем хватајте што чвршће везе. ЧИЧА.

Поводом овога наређења шеф пропагандног одељења Западне Босне и команданти корпуса израдиће ово наређење у виду летка и растурило га међу муслимански свег. Потпис да буде и то са леве стране „Слободне Југословенске планине“ а са десне стране „Команда Западне Босне“. У будуће све летке које издају поједина пропагандна одељења издаваће са напред наведеним потписом.

Од Чика Бранка:

Број 907 од 8 XII 1943. Врло добро што су се Италијани потукли са комунистима. Немци заузели од комуниста Пријеполје и Пљевље. Има тамо преко 2000 мртвих комуниста док их је 3000 заробљено, а око 2000 рањених. Од Талијанске Дивизије „Венеција“ која је била са партизанима преко 1000 их је заробљено.

О Д Е Љ А К III

СЛУЖБА ОРГАНИЗАЦИЈЕ ДМ НЕМЦИМА И УСТАШАМА У ВОЈНИМ ОПЕРАЦИЈАМА ПРОТИВУ НОВЈ

Тек када је Дражина Врховна команда чврстом дисциплином стегнула четничке одреде Западне Босне, они су постали саставни и нераздвојни део окупаторске и усташке војске у борби противу народа.

ДРАЖЕ МИХАИЛОВИЋА ЧЕТНИЦИ САСТАВНИ ДЕО ХИТЛЕРОВЕ ВОЈСКЕ У БОРБИ ПРОТИВУ НАШЕГ НАРОДА

Директиве издате од Драже Михаиловића, поред склопљених споразума између крајишких четника и усташа иза којих су стајали Немци, нису остале мртво слово на хартији. Обузети још страснијом мржњом против Народно-ослободилачког покрета него и сами Немци и усташе, четници узимају најживљег учешћа у операцијама против НОВЈ.

Оно што није забележено у записницима чита се у следећим документима: да четничке јединице улазе као саставни део у оперативна наређења Хитлерових и Павелићевих официра, некад Фрица, некад Брозовића или Биндера и других. Поседају положаје раме уз раме усташки здругови и бојне, и четнички одреди „Карађорђе“ и „Краљ Петар II“. Четници извештавају немачке и усташке штабове о покретима наших трупа, пружајући овима елементе за оперативне планове; кад им иде рђаво, четници зову у помоћ своје савезнике, а кад овима не иде од руке, прискачу четници. Тако се све чвршће и чвршће повезују браћа у оружју и саучесници у злочину.

ДОКУМЕНАТ
бр. 132

3. ВОЈНО ЧЕТНИЧКА ЧЕТА БОРЈЕ
БАТАЉОНА „КАРАБОРБЕ“
Број: 218/42.
4 октобра 1942 године
у Масловарима.

КОМАНДАНТУ ВОЈНО ЧЕТНИЧКОГ БАТАЉОНА „КАРАБОРБЕ“

Извештавам команданта, да сам по добивеним извештајима, да се комунисти налазе у околини Травника и да су угрозили наш сектор, дана 30 септембра т.г. кренуо са свом војском која ми се је налазила на осуству и у чети, према Корићанима, те дошао тамо састао сам се са хрватском војском, од које сам сазнао, да партизани држе Гостиљ и Понир и да су заузели Јајце. Хрватска војска ми је рекла, да нијемци иду од Травника, те да ће они и нијемци држати и бранити наш сектор, и да ми нијесмо за сад потребни. Брат Тешановић извјестио ме је, да је појачао страже и осигурао сектор око Скендер Вакуфа, где је употребио и мојих 30 војника са положаја око Бочца. Према овоме сам коју војску повукао са овог положаја и повратио се у чету на 3 ов. мј. Опширан извештај поднио сам команди батаљона „Мркоњић“ као и команди одреда.

Брата Шатару послаћу у тај штаб, чим га могу сменити са дужности коју сам му задао, као главног царинарника на нашој и хрватској граници у Дабовцима.

С молбом на знање и надлежност.
С вјером у Бога — За Краља и Отаџбину!

Командир чете:
Јотановић Буро

3. Војно четничка чета Борје
батаљона „Караборбе“
Број: 218/42
4 октобра 1942 године
у Масловарима

КОМАНДАНТУ ВОЈНО ЧЕТНИЧКОГ БАТАЉОНА „КАРАБОРБЕ“

Извештавам команданта, да сам по добивеним извештајима, да се комунисти налазе у околини Травника и да су угрозили наш сектор, дана 30 септембра т.г. кренуо са свом војском која ми се је налазила на осуству и у чети, према Корићанима, те дошао тамо састао сам се са хрватском војском, од које сам сазнао, да партизани држе Гостиљ и Понир и да су заузели Јајце. Хрватска војска ми је рекла, да нијемци иду од Травника, те да ће они и нијемци држати и бранити наш сектор, и да ми нијесмо за сад потребни. Брат Тешановић извјестио ме је, да је појачао страже и осигурао сектор око Скендер Вакуфа, где је употребио и мојих 30 војника са положаја око Бочца. Према овоме сам коју војску повукао са овог положаја и повратио се у чету на 3 ов. мј. Опширан извештај поднио сам команди батаљона „Мркоњић“ као и команди одреда.

Брата Шатару послаћу у тај штаб, чим га могу сменити са дужности коју сам му задао, као главног царинарника на нашој и хрватској граници у Дабовцима.

С молбом на знање и надлежност.

С вјером у Бога — За Краља и Отаџбину.

М. П.

Командир чете,
Јотановић Буро, с. р.

ДОКУМЕНАТ
бр. 133

Независна држава Хрватска
Банјалуčki Здруг
Оп. Број: 4371 тај.
Дне 27. V. 1942.

На руке!

284 у

Тајно — Журно!

ЗАПОВИЈЕДНИКУ ЧЕТНИЧКОГ ПУКА »МАНЈАЧА«.

Pojedine grupe partizana (komunista) pokušavaju prodrijeti pravcem ka Jošikovoj Vodi i Bronzanom Majdanu. Dočekani od četničkih i domobranskih snaga, dijelom su otstupili, a dijelom su ostavili zaštitne dielove, pa nastavljaju iste pokušaje prema Bronzanom Majdanu.

Prema prikupljenim podacima, oko 1 čete partizana sa 1 teškim mitraljezom nalazi se kod želj. postaje Piskavica, druga grupa primećena je kod Rakitovače, a izvjesni manji dielovi primjećeni su u pokretu ka Kumberuši.

Da bi se partizani odbacili na sjevero-zapad i spriječilo njihovo dalje nadiranje na jug,

ЗАПОВИЈЕДАМ :

1. — 28. ов. мјесеца ће се акција почев од 5 сати опћим правцем: Банја Лука — Пискавица, са циљем да се изадје и учврсти на положају: Шушњарика (366) — к. 310 — к. 289 — с. Радуловићи — к. 219 — к. 262 (Плављани) — Потоћанин — к. 185 (Максимовићи) — к. 302 — к. 403 — к. 417, гдје се има ухватити вежа са посадом Дебелјака, а преко овога и са посадом Санског Моста.

Акцијом ће руководити подпуковник Бућар Јосип.

2. — У акцији ће, поред домобранских снага, узети учеšћа и четничке формације, под заповиједништвом заповиједника пука Марчећића.

3. — Четничке формације имају се 28. ов. мј. до 5 сати прикупити на линији: засеок Бунчи — Бркићи — Благојевићи — к. 380 (Арнаућани) са тежиштем на левом крилу.

Полазак точно у 5 сати правцем: Радића Бр. (352) јужно од Бронзаног Майдана—Мирчићи — Бабићи — Максимовићи — Аджан — к. 343 — Мјадуги — к. 302, с тим да се потом заузме положај: од к. 185 преко к. 302 и к. 403 до 417 (искљ.) гдје се има ухватити вежа са посадом из Дебелјака.

Десно од четника наступат ће и јуришна бојна са којом одржавати вежу како у току напредовања тако и после на положају.

На положају се утврдити и остати до даљег наредјења.

4. — Значи распознавања :

a) Знак распознавања између четничких и домобранских јединица по досадањем: »Три кратка звиждука, а потом водоравно издигнута пушка над главом, држећи је обема рукама«.

b) Ноћу oponašати глас кукавице: позив 2 пута (ку-ку ку-ку) а одзив: три пута (ку-ку, ку-ку, ку-ку).

c) Значи распознавања: Одзив »Пушка«, лозинка: »Пискавица«.

d) Када зракoплов баци црвену ракетлу, ставити биело платно, а делови у првој линији имају ставити биеле крпе, мaramice ит.д. на главу или леђа, у току 5 минута. Потом те знаке скинути.

Ово је потребно да би зракoплов точно утврдио линију на којој се налазе четнички и домобрански диелови.

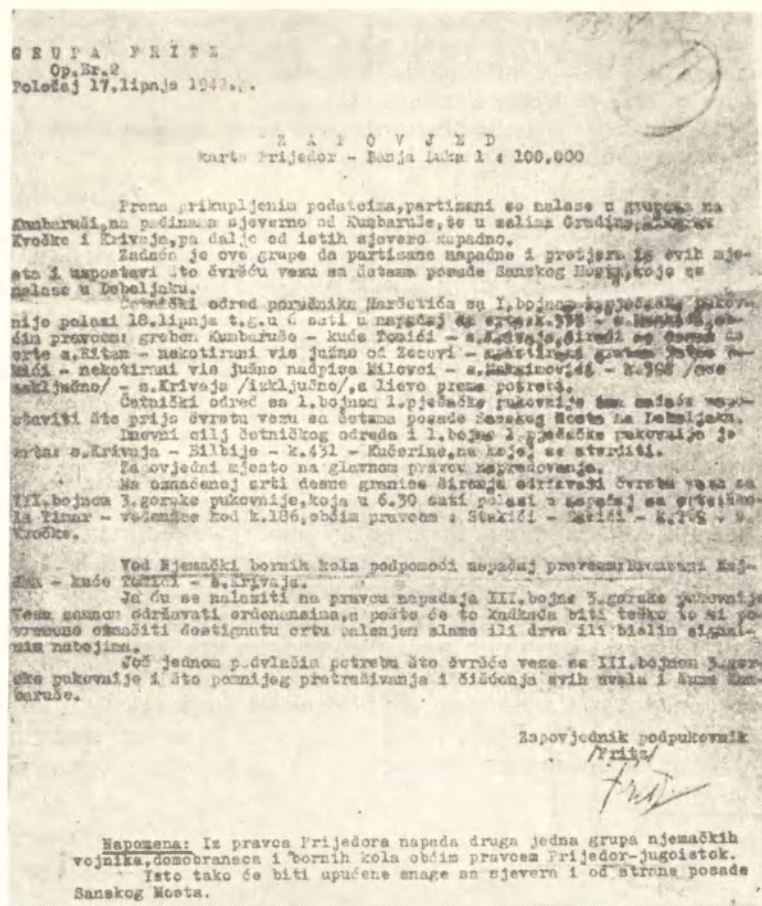
Прије него баци ракетлу опалит ће кратки рафал као знак пажње. — На ово скренути пажњу војницима, да би се знали равнати.

e) Иначе, као знак до које се је линије дошло, остaje и даље дим. Но при томе палити само мале струкове слaмe и пруча, а строго се забрањује паљење кућа или штала.

5) — Зракoплови ће помагати акцију извидањем, митраљирањем и бомбардовањем почев од 5 сати 28. ов. мј.

ДОКУМЕНАТ

бр. 134

Grupa Fric

Op. br. 2

Položaj 17. lipnja 1942 g.

Z A P O V I J E D

Karta Prijedor — Banja Luka 1 : 100.000

Prema prikupljenim podacima, partizani se nalaze u grupama na Kumbaruši, na padinama sjeverno od Kumbaruše, te u selima Gradina, Kvočke i Krivaja, pa dalje do istih sjevero zapadno.

Zadaća je ove grupe da partizane napadne i protjera iz ovih mjesta i uspostavi što čvršću vezu sa četama posade Sanskog Mosta, koje se nalaze u Debeljaku.

Četnički odred poručnika Marčetića sa I. bojnom 1. pješačke pukovnije polazi 18. lipnja t. g. u 6 sati u napadaj za crte: k. 333-s. Huskići, obćim pravcem: greben Kumbaruše — kuće Tomići — s. Krivaja, šireći se desno do crte s. Ritan — nekotirani vis južno od Zecovi — nekotirani greben južno Vekuće — nekotirani vis južno nadpisa Milovci — s. Maksimovići — k. 302 (sve zaključno) — s. Krivaja (izključno), a lievo prema potrebi.

Četnički odred sa I. bojnom 1. pješačke pukovnije ima zadaću uspostaviti što prije čvrstu vezu sa četama posade Sanskog Mosta na Debeljaku.

Dnevni cilj četničkog odreda i I. bojne 1. pješačke pukovnije je crta: s. Krivaja — Bilbije — k. 431 — Kučerine, na kojoj se utvrditi.

Zapovjedno mjesto na glavnom pravcu napredovanja.

Na označenoj crti desne granice širenja održavati čvrstu vezu sa III. bojnem 3. gorske pukovnije, koja u 6.30 sati polazi u napadaj sa crte: škola Timar — vodenica kod k. 186, obćim pravcem: Stakići — Babići — k. 269 — c. Kvočke.

Vod Njemačkih bornih kola podpomoći napadaj pravcem: Bronzani Majdan — kuće Tomići — s. Krivaja.

Ja ću se nalaziti na pravcu napadaja III. bojne 3. gorske pukovnije. Vezu samnom održavati ordonansima, a pošto će to kadkada biti teško to mi povremeno označiti dostignutu crtu paljenjem slame ili drva ili bielim signalnim nabojima.

Još jednom podvlačim potrebu što čvršće veze sa III. bojnem 3. gorske pukovnije i što pomnijeg pretraživanja i čišćenja svih uvala i šuma Kumbaruše.

Zapovjednik podpukovnik,
(Fritz)

Napomena: Iz pravca Prijedora napada druga jedna grupa njemačkih vojnika, domobranaca i bornih kola obćim pravcem Prijedor—jugoistok.

Isto tako će biti upućene snage sa sjevera i od strane Sanskog Mosta.

НЕМАЧКИ МАЈОР ПУТЛИЦ КОМАНДУЈЕ ЧЕТНИЧКИМ ОДРЕДИМА.

Када је опасност далеко, четници умеју да се пауне, али чим је опасност непосредна, они се без резерве бацају у наручја ма коме било од кога се надају помоћи. То више није ни сарадња, како ће на једној међуодредској конференцији рећи Дражин мајор Врањешевић, него потпуно потчињавање и слепа служба.

Докуменат који ниже репродукујемо доказује :

1. Да четници са положаја упућују извештај својој вишој команди по налогу немачког мајора Путлица а преко домобранског здруга (дивизије);
2. да мајор Путлиц распоређује четничке одреде за борбу;
3. да им он дотура муницију на немачким камионима;
4. да се Дреновић на Врбасу бори раме уз раме са немачким трупама и грчевито хвата везе са њима под притиском IV црногорске бригаде.

ДОКУМЕНАТ бр. 135

Грб

Бањалучки здруг

Број 6812^{тај.}

Дне 27-VIII-1942

Бања Лука

Вукашину Марчетићу — у штабу Раде Радића

Четнички вођа Митровић, извјештава по налогу немачког мајора Путлица:

I.

„Од јучер прије подне нападају око 10.000 партизана лиево крило четника (батаљон Азарић), на простору Ситница—Дубрава. Данас око 16 сати повукао се је батаљон по заповједи мајора Путлица, на простор Луњевац—Кадина Вода.

Нападач: II. црногорска бригада, са 4 тешка митраљеза, 2 њемачка машинска пиштоља, а осим тога сваки десети борац са једним лаким митраљезом. Многи су партизани у талијанским униформама и имају талијанске ручне бомбе. Тешки бацачи мина, ношени на коњима, установљени су — количина непозната. Ова бригада, према изјави мјештана из Кадине Воде има за циљ и намјерава, да обиђе тамошње њемачке трупе и да прекине њихово снабдјевање. Партизани имају два топа, 1 од ових оставили су у шуми Дијељевине (звана Јелак — 3 км југо-источно од Ситнице). Топове вуку по 3 коња.

Док Азарић цијени јачину партизана само на 1000 људи, мјештани тврде, да се на простору источно од цесте: Ситница—Чађевица—Дубрава, налази око 2000 људи (партизана).

Међу Црногорцима налази се велики број жена и дјеце, као и партизани из Дрвара и Босан. Петровца.

Азарић у споразуму са немачким мајором Путлицом, повлачећи се, да не би био одсјечен. Даљу заповјед за употребу добит ће од мајора Путлица. Азарић има један тешки бацач (8 цм), за који је утрошио муницију. Пјешачка и за митраљезе муниција у међувремену се ближи крају.

Мајор Путлиц моли, да један теретни самовоз донесе муницију.

II.

Једна даље група партизана (I. црногорска бригада), која је заузела Варцар Вакуф, избила је преко Тријебова до Сурјана на Врбасу. У Сурјану је данас у 16 сати. Према изјави мјештана циљ јој је Бања Лука. Јачина око 2000 људи. Наоружање и одиело није познато. Напредује јер не налази отпор. Колико је познато, Врбас није прешла према истоку.

Дреновић — његова јачина није позната — јавио је да ће покушати да пређе Врбас према западу, да би ухватио везу са Азарићем и њемачким трупима. Неколико одјељење Тешановићевих, при томе ће га помагати.

III.

Стање западно од цесте Хан Кола—Ситница:

Западно од цесте, синоћ се је ставила под заповједништво мајора Путлица и чета четника. Она се је налазила у околини Јелика (8,5 км сјеверно од Ситнице). По налогу мајора Путлица, чета се вечерас повлачи у Кочице (9,5 км сјеверно од Ситнице).

Заповједник генерал.
Брозовић, с. р.

ДОКУМЕНАТ бр. 136

Војно-четнички батаљон
„Карађорђе”
К. Бр. 364227/II
у Прибинићу
Податке о ком.
прол. банди доставља. —

Повјерљиво

ЗАПОВЈЕД. 4 ПЈ. ПУКОВ.

Теслић

Пролетерска банда која се је пребацила из Комара-планине, налази се сада концентрисана у шуми негде у саставу Буковице-Вучије до Гелића Стоја. Јачина око 180 људи са 14 аутоматских оруђа. Задатак извиђање (насилно) терена за наступ јачих комунистичких снага. —

25 ов. мес. моје нарочито изаслате патроле сукобиле су се са комунистичком патролом. Кретање пролетера је овамо. —

Информисан сам да комунисти по заузећу неког добро наоружаног села располажу сада са довољном количином стрељива (муниције). — Са снагама којима располажем ликвидират ћу са њима, али ми је потребна што хитније муниција, а сходно потписатом споразуму. —

Ком. група је наводно из Црне Горе.

С молбом на надлежност. —

Веза наша т. број 2880/42. —

Командант,
Т. Арсенић, с. р.

ДОКУМЕНАТ
бр. 137

[illegible]

ДОКУМЕНАТ
бр. 137а

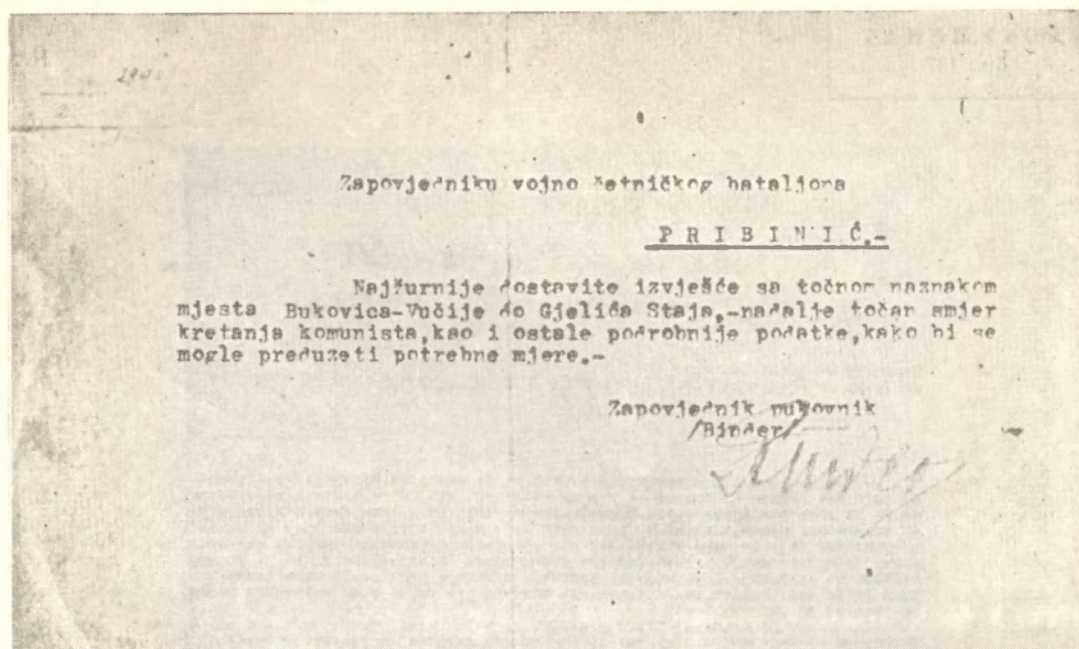
Стожер
4. пјешачке пуковније
Бр. 2898/Бојно
21 српањ 1942
Теслић

ЗАПОВЈЕДНИКУ ВОЈНО ЧЕТНИЧКОГ БАТАЉОНА

Прибинић

Најжурније доставите извјешће са точном nazнаком мјеста Вуковица—Вучије до Белића Стаја, — најдаље точан смјер кретања комуниста, као и остале подробније податке, како би се могле предузети потребне мјере. —

Заповједник пуковник
(Биндер)
Биндер, с. р.

ДОКУМЕНАТ
бр. 138

Независна држава Хрватска
Стоžер
4 пјеšaчке пуковније
Бр. Уредовно Тајно
25 проsinца 1942
Теслић

Т а ј н о

ЧЕТНИЧКОМ БАТАЛЈОНУ »TANKOSIĆ« (за Кitiћа)

Безувјетно 26 ов. мјесеца у 5 сати ујутро будите са заповједницима сатова, ако пак није могуће због ситуације — борбеног распореда све прикупити а оно безувјетно са најпотребнијима и најближима командирима чета у Г. Теслићу гдје се имате јавити сатнику Арпаду Лудвигу, ради добивања даљње заповједи и наређења.

Ово је врло важно, за даљњи рад.

Заповједник пуковник (Binder)
Binder с. р.

ДОКУМЕНАТ
бр. 139

Теслић 29-ХII-1942
у 10 ч.

ЗАПОВЈЕДНИКУ III. БОЈНЕ

Четници су изгубили Густу Теслић, Долиће и Влajiће, због тога одмах повући снаге на јужни обруч Теслића с тим, да се изврши појачање ватрених положаја на Липићима (Лугу) и континуелно вежу са онима на Барићима—Бардаци—Рудник. Распоред теškог оруђа:

Na Lipićima ostaviti jedan gorski top, ali ne na cesti nego odmah lijevo ispred župnikovog stana. Takode ostavite na istom mjestu jedan bacač. Teške strojnice rasporediti tako da zatvorite sve prilaze na cjeloj liniji naših položaja koji vode iz Dolića, Vlajića i Gust. Teslića i Gomjenice.

(Na Šimiće odredit ću ja sam jedan top Pito i jedan teški mitraljez) isto ću sada poslati jednu tešku strojnicu i bacač na Rudnik radi odbrane.)

Ljudstvu koje ostaje na položajima narediti da se ukopa i da naročito za teška oruda izrade položaje. Odrediti časnike zapovjednika položaja kako na Lipićima tako i na Barićima i Brdacima.

Časnicima i cjelom ljudstvu saopćiti da se ova linija pod nikojim uslovom ne može i nesmije ostaviti jer je to zadnja linija odbrane za Teslić i gubitkom ove linije gubit će se Teslić i time svi životi i cela imovina Državna.

Pečat :
Независна држава Хрватска
Стоžер
4. пјешачка пуковнија
" Осijekу

Заповједник пуковник,
(Binder)

ДОКУМЕНАТ
бр. 140

Команда
босан. крајиш. четничког корпуса
Пов. бр. 103
8 новембра 1943 године
Положај

Доставља извештај о навали
партизана од Мркоњића Чађе-
вице — Кључа и Санског Моста.

Хитно је.

НЕМАЧКОЈ КОМАНДИ БАЊА ЛУКА I с.

Командант Урош Дреновић са положаја (Водички Врх) 7 новембра 1943 године у 22,15 часова доставио је извештај штабу ове команде у следећем:

„Борбе са партизанима настављене су и 7. о. м. преко целог дана на читавом нашем фронту. Лево крило добро се одржало, али десно је услед јаког партизанског појачаног напада морало отступити све до Горњег Первана.

Бојећи се заобилажења, због повлачења десног крила, морао сам се пред непријатељем повући на линији: Рупари—Бусије—Рацуне, са по једним батаљоном у Марчетама и Стубловима.

Овакав распоред морао је бити те да би се десно крило појачало и онемогућило даље надирање партизанских снага.

Војници су остали без муниције и јачи партизански напад не може се савладати.

Са изложеног, наређујем, да одмах са командантом II бригаде и свима резервама из позадине поправите десно крило и изравните фронт самном; да се одмах шаље курир у Б. Луку Немачкој Команди I с и тражи хитна помоћ у муницији, људству и авионима и да ме о резултату обавестиш до 12 часова, 8-XI.”

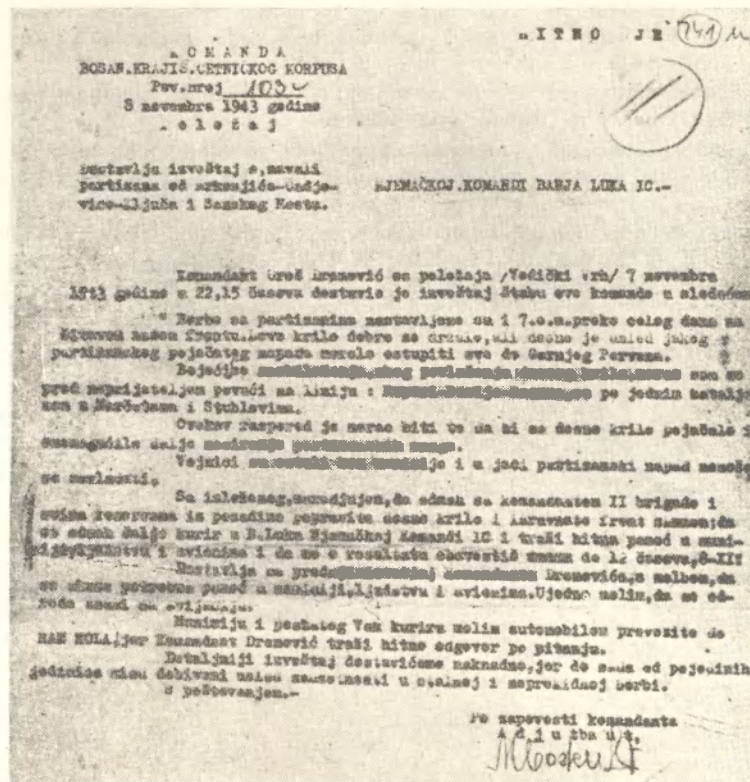
Доставља се предњи извештај Команданта Дреновића, с молбом, да се укаже потребна помоћ у муницији, људству и авионима. Уједно молим, да се одреде знаци за авијацију.

Муницију и послатог Вам курира молим аутомобилом превезите до ХАН КОЛА, јер Командант Дреновић тражи хитно одговор по питању.

Детаљнији извештај доставићемо накнадно, јер до сада од појединих јединица нису добивени услед заузетности у сталној и непрекидној борби.

С поштовањем. —

По заповести команданта
ађутант,
М. Божић, с. р.

ДОКУМЕНАТ
бр. 141

Оперативни штаб
Босанско крајишког четничког корпуса
Пов. бр. Служб.
11.-Х1-43 год. у 16 ч.
Положај

КОМАНДАНТУ БОСАНСКО КРАЈИШКОГ ЧЕТНИЧКОГ КОРПУСА

Положај

Непријатељ на десном нашем крилу панично се повлачи и одступа према Кључу, где је претрпео преко 20 мртвих и више рањених. На десном крилу поред I и II групе које су гониле непријатеља били су и Њемци. На левом нашем крилу у Павићима наше две чете ступиле су у борбу са непријатељем око 7 часова ујутру и вођена је жестока борба нарочито на левом крилу где су наши борци били измјешани са непријатељем који је био куд и камо надмоћнији. На страни непријатеља било је неколико мртвих и више рањених, а од наших један мртав и три теже рањена, али су наши на левом крилу услед надмоћности непријатеља били принуђени да се повуку до самих Бусија (Добриња), где су поново груписани извршили против напад потпомогнути са левог крила батаљоном прве бригаде брата Живковића од Клисине цркве. Непријатељ је приморан на одступање и наше јединице имају сада иницијативу у својим рукама.

Пред našim snagama povlače se Sanški odred, Podgrmečki odred i Zoriha brigada (XIII), koji su ukupno jachine oko 1.500 boraca.

Немци су заузели Сански Мост.

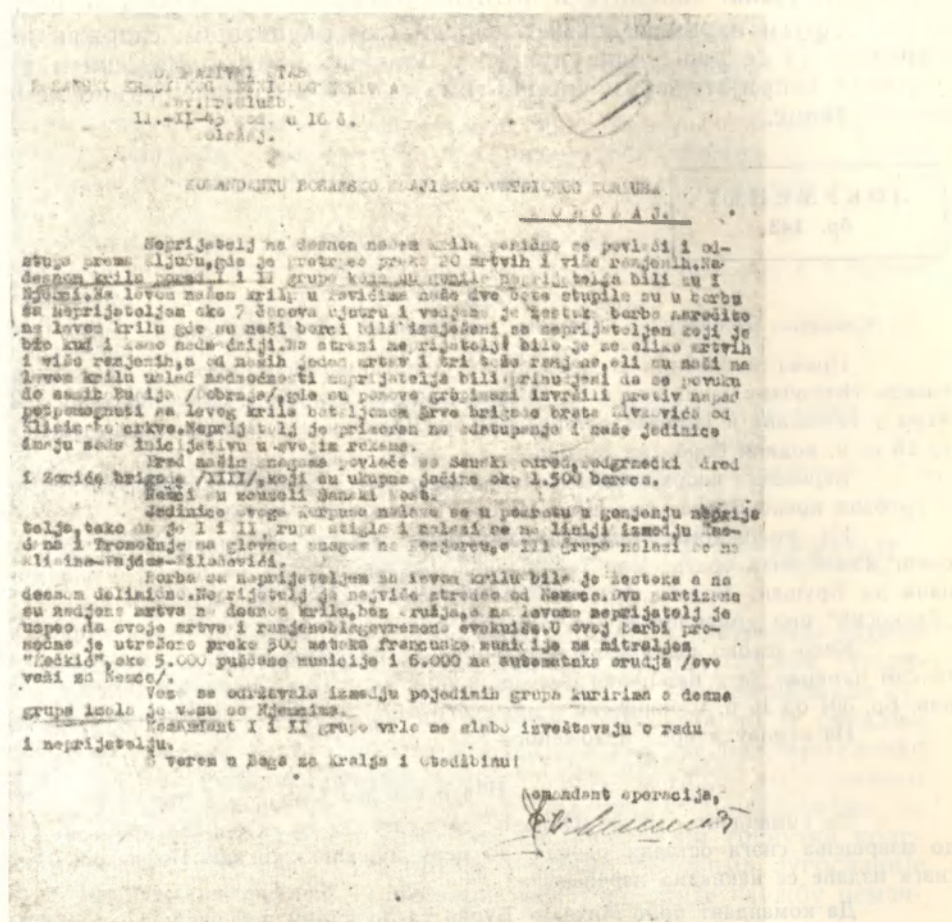
Јединице овога Корпуса налазе се у покрету у гоњењу непријатеља, тако да је I и II група стигла и налази се на линији између Кмеђана и Тромешње са главном снагом на Косјерићу, а III група налази се на Клисина—Пајдос—Милошевићи.

Борба са непријатељем на левом крилу била је жестока а на десном делимично. Непријатељ је највише страдао од Немаца. Два партизана су нађена мртва на десном крилу, без оружја, а на левоме непријатељ је успео да своје жртве и рањене благовремено евакуише. У овој борби просечно је утрошено преко 300 метака француске муниције за митраљез „Кевчић“, око 5.000 пушчане муниције и 6.000 на аутоматска оружја (ово важи за Немце).

Веза се одржавала између појединих група куририма а десна група имала је везу са Немцима.

Команданти I и II групе врло ме слабо извештавају о раду и непријатељу.
С вером у Бога за Краља и Отаџбину!

Командант операција,
Ј. М. Мишић, с. р.

„ЈУГОСЛОВЕНСКА ВОЈСКА У ОТАЏБИНИ“, РАЈХСВЕР И РЕЂО ЕЗЕРЧИТО
У САДЕЈСТВУ КА ИСТОМЕ ЦИЉУ.

Ова заповест за покрет и концентрацију четничких трупа на подручју Врбаса потиче из јануара 1943 год., дакле из времена IV офанзиве подузете од удружених непријатељских војних снага против главнине НОВЈ. У тој офанзиви учествовали су: „Вражја дивизија“, 7 СС-дивизија „Принц Еуген“, 36, 369, 714 и 718 немачке пешадијске дивизије са великом техником и авијацијом; у офанзиви су узеле учешћа све расположиве усташко-домобранске снаге, затим италијанске дивизије „Ре“, „Ломбардија“, „Сасари“, „Мачка“, „Бергамо“, „Месина“, „Емилија“ и „Мурђе“ помогнуте такође тенковима и авијацијом. Покрај те велике модерно опремљене војске, четници у Бос. Крајини, као помоћне

трупe добили су сасвим споредан задатак да затворе један вероватан правац одступања НОВЈ. Према томе овај докуменат не сведочи о некој самоиницијативној и одвојеној операцији четника, већ о једном релативно малом задатку у општем плану офанзиве, који су израдили немачки командант за југоисток генерал фон Лер и италијански командант II армије генерал Роата у Риму. Тако треба протумачити шкрте уводне речи у заповест Дражиног официра, мајора Врањешевића, где се као непријатељ означава НОВ а као војска која садејствује против истом непријатељу — Немци. „Југословенска војска у отаџбини“, инвазионе трупе Рајхсфера и Ређо езерчито нашли су се — на југословенској државној територији — у једној борбеној линији, у оружаном садејству ка истоме циљу. Мајор Врањешевић преноси у своју заповест тај циљ из Лер—Роатиног плана: опколити и потпуно уништити заједничког непријатеља.

Други изрични доказ о сарадњи са окупатором садржан је у завршној наредби, да се рањеници упућују у болнице у Котор Вароши и у Бања Луку, у двама непријатељским упориштима где су постојале једино немачке и усташке болнице.

ДОКУМЕНАТ
бр. 142

ЗАПОВЕСТ

(Секција: Прњавор — Травник — Мркоњић Град, размера 1:100,000)

Према добивеним и провереним податцима непријатељ — партизани — под притиском Њемачких јачих снага од Травника преко Турбета и Јајца, повукао се 15 о. м. преко Угра у Корићане и Имљане остављајући на Шишави и у Витовљу заштитничке делове, који су 16 о. м. водили борбу на Витовљу.

Вероватна непријатељева намера јесте да се са напред поменутога простора пробије и пребаци преко Врбаса код Црне Ријеке, Бочца или у Крупи.

На положајима Кобиља—Влатковићи налази се одред „Обилић“ под командом самог команданта брата Лазе Тешановића. На положајима на десној обали Врбање од Стопана до Крушева Брда налазе се комбиноване снаге батаљона „Мркоњић“, „Карађорђе“ и „Танкосић“ под командом брата Михајла Ђурића са којим се налази и брат капетан Челар.

Како је ово једна изванредна прилика да се непријатељ опколи и потпуно уништи, то сам намеран да у најкраћем року прикупим све снаге како је то мојим наређењем строго пов. Бр. 304 од 16 о. м. наређено и најенергичније нападем непријатеља и из тога уништим.

На основу напред изложенога

Н а р е ђ у ј е м

Да командант одреда „Обилић“ са људством свога одреда држи досадање положаје до извршења снага осталих одреда, по цену највећих жртава. По извршеном прикупљању снага издаће се накнадно наређење.

Да командант брат Михајло Ђурић са људством повереног му комбинованог одреда остане и даље на положајима на којима је до сада био и исте под цену највећих жртава одржи до доласка снага, које ће се прикупити, како је то ниже наведено.

Јединице одреда „Мањача“ и „Краљ Петар II“ као и одреда „Кочић“ одмах по пријему овога наређења, кренуће на концентрациску просторију Скендер Вакуф и то, јединице одреда „Мањача“ и „Краљ Петар II“ правцем: Карановац—Јаворани—Рађићи—Скендер Вакуф, где ће их дочекати командант одреда „Обилић“. — Јединице одреда „Кочић“ прећи ће Врбас код Црне Ријеке и даље се кретати преко Брегова за Скендер Вакуф.

Јединице „Боријанског одреда“ концентрисаће се на Борцима изнад Масловара. Сви батаљони кретаће се најкраћим правцем до ове концентрациске просторије, где ће добити наређења за даљи рад.

Концентрацију односно покрет јединица под командом старешина, како је то мојим наређењем напред наведеним регулисано, сви команданти одреда наредиће одмах по пријему ове заповести, тако да све јединице буду концентрисане на одређеним просторијама најдаље 22 о. м. до 16 часова.

Кретање јединица вршити даноноћно, те да се не деси као што се је раније дешавало, да се на концентрацијској просторији на поједине јединице чека и по два дана.

Одмах по избијању на концетрациску просторију ухватити везу између јединица десне и леве колоне на линији Ободник—Шипраге.

Командант десне колоне биће брат Петар Алексић, а помоћник капетан брат Славко Челар. Остали официри имају да пођу како је то мојим ранијим наређењем регулисано.

Напомињем свима командантима, да у погледу исхране важи моје наређење од 10 о. м. и не може бити изговора, војници су гладни нема хране, — исто тако уколико се односи на одећу и обућу.

Ја ћу се 22 о. м. у 12 часова налазити на командном месту у Ободнику до кога времена ће ми команданти колоне упутити по 6 најотреситијих војника за курирску службу.

До 22 о. м. извештај ми слати у Јошавку, а даље у Ободник.

Командант одреда „Обилић” и комбинованог одреда брат Михајло Ђурић 22 о. м. до 12 часова доставиће ми исцрпан извештај о стању код непријатеља. Покрет јединица извршити у највећој тајности.

Команданти батаљона и командири чета позади својих јединица образоваће рањеничке прихватнице и батаљонска превијалишта, где рањеницима указивати прву помоћ.

Теже рањенике упућивати у болницу у Котор Вароши, а врло тешке одмах у болницу у Бањој Луци.

Ја ћу се кретати са Десном колоном где ми слати извештај.

Извештаје ми слати редовно тако да буду код мене до 6 сати увечер, а у хитним случајевима у свако доба.

Достављамо командантима:

Врбаске Бригаде,

Мањачког пука,

Одред Краљ Петар II и

I батаљона Мањачког пука.

Командант операција

мајор,

Славољуб Д. Врањешевевић, с. р.

ДРАЖИНИ ЧЕТНИЦИ „НОСЕ ДОБРУ ВОЉУ ДА СЕ БОРЕ У САРАДЊИ СА НЕМАЧКИМ ТРУПАМА”

Док су у другим крајевима — где није било Немаца — четнички одреди маркирали непријатељство према Немцима, а у неприкривеној служби Италијана, у исто време, одреди у Босни — где су били Немци — „искоришћавали су” окупатора против „непријатеља број један”, против НОВЈ. Ма да је сарадња са Италијанима претстављала исто тако такву издају, тобожње непријатељство против Немаца било је само блеф врховне команде једне војске, коју никако није могло васкрснути из мртвих. Јер када је нестало наслона на Италијане — после њихове капитулације — ДМ и његова војска нису се ни тренутка колебали да успоставе тесну сарадњу са Немцима у свима деловима Југославије гдегод је било Немаца и четника, тј. да уствари успоставе своју службу немачким окупаторима.

Докуменат који се ниже објављује, треба пренети у оквир IV непријатељске офанзиве — камо временски спада — и у оквир оног великог броја оригиналних докумената италијанских, немачких и четничких, међу којима су и документи потписани лично од ДМ или од његових ноторних војних и политичких помагача, као што су генерал Блажо Ђукановић, пуковник Бајо Станишић, мајор Остојић, Добросав Јевђевић, поп Момчило Ђујић и други. Тада не може бити сумње да је „командант” Раде Радић писао писмо бр. 17 од 17 јануара 1943 г. команданту немачке војске у Бања Луци у смислу упустава примљених од ДМ. Раде Радић, охрабрен обманама равногорског штаба, да иза њега стоје западни савезници, као окорели издајник стављао је равнодушно на папир речи од којих свака вреди образа и главе.

Као доказ о злочину издаје, ово нам писмо не казује ништа што већ нисмо прочитали у десетинама других четничких докумената. Али подвучи треба стално понављање немоћи „Југословенске војске у отаџбини” у сусретима са НОВЈ. Ма да су ту четници и њихови протектори Немци и всташе,

наше јединице заузимају без тешкоће варош Прњавор. Радић пише да је свему крив оберлојтнант Липрехт зато што ставља у сумњу „добру вољу четника да се боре у сарадњи са немачким трупима . . .” и криви су Немци који уопште не умеју ратовати, док се четници повлаче, „јер је непријатељ био надмоћнији у наоружању”. У ствари, наше јединице вршиле су тада са успехом диверзионе акције са циљем, да на разне стране привуку непријатељске снаге и онемогуће њихов концентричан напад на врховни штаб и на политичко претставништво народа, тада управо конституисани АВНОЈ, или како ће се на једном месту изразити генерал фон Лер, на „Титову државу”.

ДОКУМЕНАТ
бр. 143

Команда
Босанских четничких одреда
Број 17
17 јануара 1943 год.
Положај

Команданту Немачке војске у Бањој Луци

Бања Лука

Трупе Њемачке војске које су 16 ов. месеца биле упућене да оперишу прогив партизана од Клашница према Дервенти, повратиле су се и ако није дошло до продора са партизанима, јер су партизани били грунисали своје снаге према Прњавору, те је Прњавор јуче у 2 часа после подне пао у руке партизана.

Четници Борјанског одреда који су сарађивали са Њемачким трупама заузели су положаје који су им одређени и сада их држе, а ти су положаји на Дервенти и у Хрвањанима код Руско-православне цркве.

Партизани који су ушли у Прњавор пљачкају робу из радња и иревозе је преко Лишње за Вршане, а одатле ће вероватно и даље да превозе преко Снеготине за Лишње.

Мишљења сам да је потребно да се поново упуте јаче Њемачке снаге које би у сарадњи са четницима пресјекле овај пут партизанима и повратиле опљачкану робу и партизанима који су заузели Прњавор пресјекли оступницу.

Изненађује ме да је Њемачки оберлојтнант г. Липрехт могао у Клашницама да изјављује, како уопште нема партизана на положајима Деветина—Кремењак, него да су то пвцали сами четници, и ако су четници Борјанског одреда на 14 ов. месеца читав дан водили борбу са партизанима на наведеним положајима па су том приликом на страни четника два мртва и два теже рањена о чему се можете уверити, јер се та два рањеника налазе у домобранској болници у Бањој Луци. Непријатељ је био надмоћнији јер је имао 3 бадача и више тешких и лаких митраљеза.

Исти дан водила се је борба у Јошавци између партизана и четника па су се и тамо четници морали да повуку према Челинцу, јер је непријатељ био надмоћнији у наоружању.

На темељу предњих чињеница молим, да изволите упозорити г. Липрехта да не даје изјаве које нису у складу са стварношћу, а чиме он баца неосновану сумњу у добру вољу четника да се у сарадњи са Њемачким трупама боре противу комуниста, јер је чињеница да су партизани заиста били на положајима Деветина—Кремењак пре два дана али су се повукли према Прњавору што најбоље сведочи пад Прњавора у њихове руке.

Као што је напред наглашено молим да поново изволите упутити Њемачке снаге и то што хитније, којима би био задатак да оперишу у правцу Прњавора, Горшана и Бранишаца.

Печат: Главни штаб Босанских
четн. одреда (грб)

Командант,
Р. Радић, с. р.

„ЈУГОСЛОВЕНСКА ВОЈСКА У ОТАЏБИНИ” — ХИТЛЕРОВ БАШИБОЗЛУК.

Четврта непријатељска офанзива, на своме левоме крилу у Бос. Крајини, у пуном јеку је. Поред великих својих снага скупљених са целог Југо-истока као и усташко-домобранских трупа, које су из Загреба упућене са музикама, Немци

ангажују до последње четничке пушке. На само једном месту Дражини „команданти” и официри сконцентрисали су 2.500—3.000 четника. Из ове наредбе обавештајног одељења (Ic) немачке команде у Бања Луци, избија оно што је одавна било јасно свима који су у пракси посматрали немачко-четничке односе. Четници су Хитлеров башибозук: они заузимају, без поговора, положаје тамо где их упуте Немци и долазе под команду „немачке војске која се налази у близини”. У категоричким реченицама осионог Немца чита се потпуна потчињеност „Југословенске војске у отаџбини”, која је у истини спремна извршити свако наређење свога послодавца у кога она слепо верује, да ће му успети уништити ослободилачки покрет југословенских народа.

Четничка навика да кољу изгледала је нерационална хитлеровским стручњацима за уништавање народа, и забрањују им убијање заробљеника. Заробљеници су Немцима потребни из више разлога: у обавештајне сврхе, ради евентуалне замене, ради упућивања на принудан рад и најзад, ради личног задовољства у убијању. Због тога наређују четницима да им морају све заробљенике предати.

ДОКУМЕНАТ
бр. 144

Њемачка команда
Бања Лука

Бања Лука, дне 14-II-1943 год.

Госп.
Команданту четника Раде Радићу
Положај

Потврђујући ваш извјештај да је приспело 2.500 до 3.000 четника на подручју Јошака—Шњеготина наређујемо Вам:

1) Четничке јединице имају да у југозападном правцу надиру, тако да се пребаце преко ријеке Врбас и Угар дне 16. II. 1943 год. и то на простору од Црне Ријеке до Мокрог Луга.

2) Затим имају да одмах заузму цесту Језеро—Мркоњић Град—Чађевица. Препреке које се на овој цести налазе имају се одмах уз помоћ цивилног становништва отстранити.

3) Има се успоставити веза са њемачком војском која се налази у близини.

4) Даљње ангажовање бити ће наређено од тамошњих команданата њемачке војске.

5) Пребеглице које су на темељу из авиона бачених летака (исказница), јаве или предају, несмију се стрелјати, него се имају предати најближој њемачкој јединици. Ово точно извести.

Њемачка команда
Одељење Ic
Шиорацки, с. р.
(капетан)

ДРАЖА НАРЕЂУЈЕ КОРЕКТАН СТАВ ПРЕМА НЕМЦИМА

Овде нису потребне дедукције да би се доказало директно наредбодавство ДМ. Плану Немаца, Италијана (и усташа), да у току јануара — марта 1943 по сваку цену ликвидирају НОВЈ, приступио је и Дража, мобилисавши у том циљу максимум својих снага. Раде Радић извештава све четничке команданте да је успео „ухватити нове везе са одређеним факторима који управљају нашом четничком борбом”. Са „везом” дошла су и охрабрујућа обавештења „да четници из Херцеговине оперишу од Прозора према Бугојну и даље а исто тако из Книнске Крајине у правцу Гламоча и Дрвара”, док „јакe формације немачке и хрватске војске оперишу на Грмечу...” Са обавештењима која указују на војно садејство његово са окупацијоним и усташким трупама, доставио је ДМ у Крајину такође потврдну директиву, да треба упорно продужити линијом издаје: „Наш став према Немцима и Хрватима остаје исти... Нарочито са Немцима треба одржавати коректан став у односима...” Види се, Дража је

много полагао на лојалност према хитлеровцима, од чијих је великих војних средстава очекивао оно за шта се сам осећао потпуно немоћан тј. да ће уз њихову помоћ успети угушити народно-ослободилачку борбу, коју је водио како се Радић изражава, „велики део наше браће Срба које су партизани успели да заведу”.

ДОКУМЕНАТ

бр. 145

Команда
Босанских четничких одреда
Број 92
18 фебруара 1943 год.
Положај

Свима командантима четничких одреда у Босни

Ова команда сматра својом дужношћу и обавезом да Вам изложи данашњу ситуацију, у вези са догађајима унутра самих наших одреда и у вези са односима према Хрватима и Немцима.

1 децембра 1942 године одржана је заједничка конференција ове команде са командантима четничких одреда који су учлањени у овој команди сем оних команданата који се нису могли одазвати позиву да дођу на ову конференцију због прилика које су тада владале у њиховом крају. На конференцији која је одржана 1 децембра 1942 год. у Кулашима изложен је претставницима одреда сав ранији рад ове команде од њеног оснотка па до тога дана. Веома опсежан записник о свему што се је расправљало на конференцији у Кулашима достављен је свима четничким одредима који припадају овој команди и они су се из тога записника могли најтачније да обавесте о правом стању ствари.

Баш у време док је ова команда у Кулашима одржавала конференцију са преставницима појединих четничких одреда, а на којој је у чланство био примљен и братски четнички одред „Мајевица”, партизанске снаге продрле су до Јајца преко Угра р. и нападе четнички одред „Обилић” и „Борје”. На жалост, потребно је признати да су те комунистичке бригаде имале приличног и привременог успеха, јер су успеле да ова два одреда прилично деморалишу и да у њихове средине забију клин, тако да су снаге ових одреда биле подвојене и између појединих јединица нису постојале за извесно време никакве везе.

Међутим отпором наоружаних четника и политичким радом ове команде, ми смо успели да од партизанских снага очистимо подручје четничких одреда „Борје” и „Обилић”. Помоћ коју су упутили братски четнички одреди „Озрен и Требава” а која се сада под командом начелника штаба ове команде брата мајора Врањешевећа креће десном обалом Врбаса и према Угру и Влашићу добро је дошла и успела је да до сада очисти остатке партизанских снага које су се налазиле на подручјима четничких одреда „Борје и Обилић”. С друге стране четнички одреди „Мањача, Мањача—Краљ Петар II. и Кочић” имају задатак да се групишу и да сачекају прогоњене партизанске снаге на линији Бочац—Ситница.

Ова команда такође је обавештена да јаке четничке снаге из Херцеговине противу комуниста оперишу од Прозора према Бугојну и даље а исто тако и Книнске крајине четничке снаге оперишу противу комуниста и партизана у правцу Гламоча и Дрвара. Кад се овоме дода да јаке формације Њемачке и Хрватске војске противу партизана оперишу баш на самом Грмечу, где су разбијене главне партизанске снаге и заплењени њихови магацини (хране и оружја), те пошто су из руку партизана одузети градови: Босанска Крупа, Бихаћ, Петровац и Кључ, при чему се партизани имали огромне губитке, треба рачунати с тиме да ће партизанске снаге у најкраћем времену бити потпуно разбијене и неспособне за било какву даљњу озбиљну борбу.

И овај пут напомињемо да нам је жао што су партизани успели да заведу на лош пут велики део наше браће Срба, на којем ће путу погубити главе и иметке без икакве потребе.

Наш став према Немцима и Хрватима остаје исти све дотле док они не покажу да имају друге намере према нама него што су их имали. Нарочито са Немцима треба одржавати један коректан став у односима, јер је њихова снага још увек толика да би могла уништити још велики број нашег народа, што нама свакако није у интересу. Ми не би имали никакве користи ни од слободе ни од ове земље, ако на њој не буде Српског народа.

У интересу читавог српског народа и четничке борбе, *наређује* се свима командантима одреда да тачно и савесно поступе према свима расписима и наређењима која су им до сада слана, а нарочито по наређењима која су им послана последњих дана.

На концу напомињемо да смо успели да ухватимо нове везе са одређеним факторима који управљају нашом четничком борбом о чему можемо пак усмено да обавестимо преставнике појединих одреда приликом њиховог доласка у ову команду.

С Вером у Бога за Краља и отаџбину!

Главни штаб Босанских
четн. одреда (грб)

Р. Радић, с. р.
Командант.

„ВОЈВОДА” ЂУЈИЋ ВИДИ ЈЕДИНИ СПАС У НЕМАЧКОЈ АКЦИЈИ

По завршетку немачко-италијанске офанзиве противу „Комунистичке републике у Лици и зап. Босни”, „војвода” Ђујић из Далмације успео је да се повеже са четницима у Крајини — кроз пустињу која је иза проласка хитлеровских хорди остала у подручју Гламоча, Дрвара и Бос. Петровца. Заправо, поручник Цвегичанин састао се са Дреновићем у Гламочком пољу, тамо где је гај издајник био дошао као немачки водић преко Срнегице, Чардака и других планина југо-западне Босне. „Војвода” Ђујић хоће да стави изван сумње ауторитет својих планова па саопштава да са „надлежним старешином има сталну везу”.

Ма да се главнина НОВЈ повукла из зап. Босне у Херцеговину и тамо прихватила огорчену победоносну битку против огромне немачко-италијанско-усташко-четничке премоћи у троугаонику Прозор—Коњиц—Мостар, удружени далматински, лички и крајински четници ни тада нису могли да се мере са локалним партизанским снагама, које су остале на свом терену те прешле у офанзиву против окупатора и њихових помагача.

Као и увек, на раздаљину четницима иде добро: „ситуација у Херцеговини развија се повољно”, али на сопственом терену они напуштају положаје, повлаче се, губе упоришта и „једини спас би био када би Немци предузели акцију према Лици”. Овако пише Ђујић, о коме ћемо у италијанским документима читати да је — у ово исто време — претио Италијанима, да ће његова војска напасти Немце, ако се са њима ма где срегне, због чега су италијански генерали Роага и Спиго разбијали главу како ће, у заједничкој офанзиви са Немцима, употребити четничке формације, а да се оне нигде не сретну са Немцима.

ДОКУМЕНАТ
бр. 146

Грб
Штаб Динарске Четничке Дивизије
Бенералштаб
О. бр. 218
17 априла 1943 год.
Положај

Само Слога Србина Спаслава;
На личност!

Команданту Бригаде „Петра Кочића”

У времену немачко-талијанске офанзиве противу Комунистичке републике у Лици и Западној Босни, послао сам курира за везу с Вама поручника Цветичанина. Са њиме и Богуновићем уговорена је заједничка акција према Дрвару за 17 фебруар т. г али се наша бригада Гаврила Принципа повукла пре времена као и одред Мане Роквића те су партизани заузели Грахово пре него што су се наше јединице концентрисале.

Од 25 марта па све и данас налазимо се у борби са партизанима Босне и Лике. Према информацијама према нама су: 10, 12 и 4 Краишка бригада и 1, 2, 3 Личка бригада и Лички одред. Борбе су биле најжешће од 4—6 априла. Партизани су имали велике губитке. Ми смо изгубили 28 мртвих и 29 рањених док за судбину око 50 бораца не знамо ништа.

Од ових тешких губитака трупе су се повратиле и сада се спремамо за акцију.

Партизани се налазе на линији Грахово—Струмица—Плавно—Велебит. Од јуче наш корпус у Велебиту налази се у акцији с циљем чишћења Велебита и у тој акцији има успеха.

Циљ наше акције коју намеравамо извести је хватање везе с том бригадом. Молим да ми најхитније по куриру преко Ивића Богдана јавите где су Ваше снаге и када ли би се и где најпогодније могли састати. Правац наше акције зависи ће од ситуације и од извештаја који добијамо од Вас.

Ситуација у Горњој Лици је доста тешка. Мајор Бјелајац био је принуђен да врши евакуацију зоне те је становништво пребачено на острво Крк а где ће се четници налазити није нам још познато. Према њему су Приморске и Кордунске бригаде. Предложити смо надлежном старешини са ким имамо сталну везу да се ови четници, ако имају намеру да евакуишу своју зону, пребаце овамо те како би се лакше повезали са том вашом групом и заједнички предузимали операције.

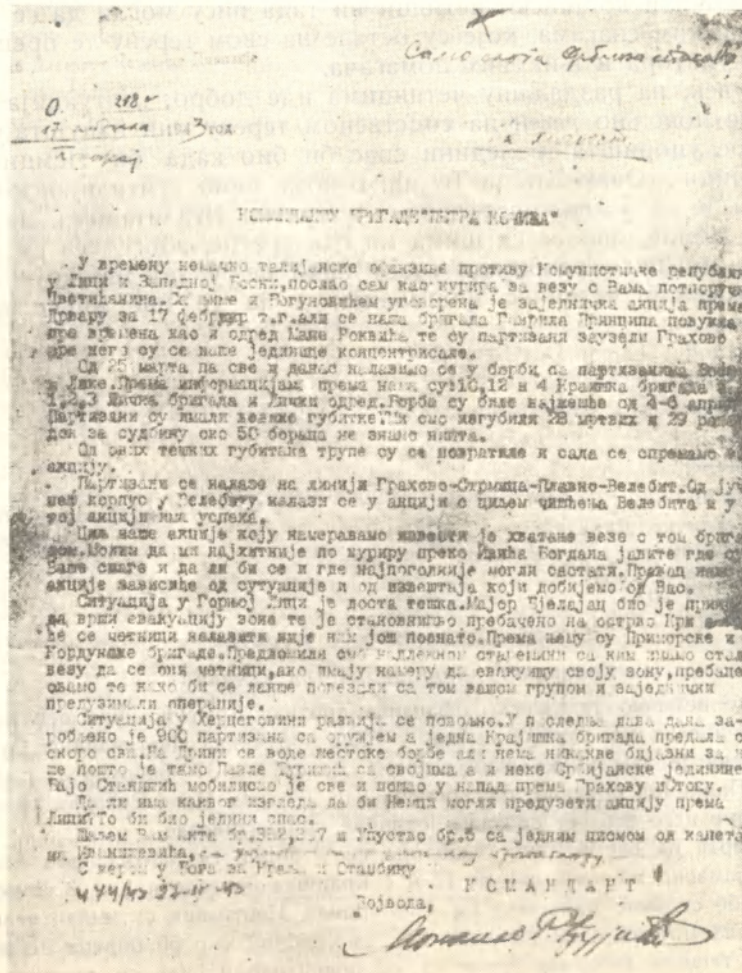
Ситуација у Херцеговини развија се повољно. У последња два дана заробљено је 900 партизана са оружјем и једна Крајишка бригада предала се скоро сва. На Дрини се воде жестоке борбе али нема никакве бојазни за наше пошто је тамо Павле Ђуришић са својима а и неке Србијанске јединице. Бајо Станишић мобилисао је све и пошао у напад према Грахову и Стоцу.

Да ли има каквог изгледа да би Немци могли предузети акцију према Лици? То би био једини спас.

Шаљем Вам акта бр. 382,397 и Упуство бр. 5 са једним писмом капетана Иванишевића, са упуством за националну пропаганду.

С вером у Бога за Краља и Отаџбину.

Командант Војвода,
Момчило Р. Ђурић, с. р

ДРАЖИН КОМАНДАНТ РАДИЋ НА ПРЕГОВОРИМА СА НЕМАЧКИМ
И ДОМОБРАНСКИМ ОФИЦИРИМА

Границе четничке „ослобођене” територије настале су и обележене су споразумима са усташким властима, уз одобрење немачког окупатора. Понекад долази до препирака између четника и усташа због повреде граница, али то налажи на бигку међу врапцима ради туђег проса, јер Немац је прави господар. Раде Радић је свестан тога и тражи интервенцију немачке команде против превласти „хрватске војске”. Херман Јансен и мајор Динке решиће ко је у праву.

ДОКУМЕНАТ
бр. 147

Грб
Независна Држава Хрватска
Стожер
9/II-1942
Дервента
Предмет: Одговор на допис
9 о. м.

Заповједнику 10 сата 5 п. п.

Прњавор

Примљен је Ваш допис бр. службено од 9 о. м., са преписом писма команданта Бос. четничких одреда г. Раде Радића, број служб. од 7 о. м.

На састанак са г. Раде Радићем можете изићи и саопштити му, да се није могло обавијестити г. Хермана Јансена и мајора Динке-а.

У разговору са г. Раде Радићем примите његове жеље без икакве обавезе јер ће о њима одлучити ово заповједништво.

При том разговору изнесите му:

Заповједник Бос. чет. одреда г. Раде Радић склопио је дана 9. IV. 1942 год. споразум у Бањој Луци са представницима хрватских власти у име Борјанског одреда, па је одмах после тога дошао, 15. VI. 1942, у Прњавор, када је утврђена граница подручја тактичке дјелатности Борјанског одреда. Та граница иде линијом: Херцегов Сто—Чапљак—Хајдучко Гробље (268) — Мотаица Градина (652) — Милино Брдо—Церова Коса—Горњи Смртићи—Стари пут Дервента—Прњавор до к. 213 — Илова—Калабе—Васичи—Гавраново Брдо (искључено) — Градина—Муслимански Галиповци—Радошиће—Сионице—Кремна—Грнаћево Брдо — Мусин Цер—Јефтићев Млин—Дријен — к. 266—267—200 — Сочаница (искључено) — Мала Сочаница искључено — Хаџић—Сплетена Липа—Мали Прњавор искључено — Хаџићи и даље у правцу Руданке.

Хрватска војска увијек је частно и поштено одржавала склопљени споразум, као што га одржава и са осталим четничким одредима, нарочито са Озренским и Требавским четничким одредом, гдје никад није дошло до прекорачења одређене границе тактичке дјелатности, јер се је и једна и друга страна придржавала одређеног споразума, те су услед тога настали међусобни срдачни односи и може се рећи скоро једну годину дана и једна и друга страна ради на смировању са великим успјехом.

Од стране хрватске војске прекорачена је линија тек. 4. о. м. јер се недјела Форкапе и његових присталица више нису могла трпјети. Од дана подписа уговора од стране Мотаичког одреда стално су се догађали инциденти, за које искључиво и једино носи кривицу Форкапа и његово друштво.

Хрватска војска и не жели ништа друго него да се свака страна повуче у границе одређене склопљеним споразумом. Сво становништво које се налази на територији нека мирно остане код својих кућа и огњишта али се ни један наоружани на тој просторији не

може налазити, без оружја а уз пропусницу може долазити, као што је то уређено са Требавским и Озренским одредом.

Да би се ово извршило потребно је, да се све четничке постројбе одмах повуку у границу рада одређену склопљеним споразумом. Хрватска војска уколико је исту прешла, одмах ће се вратити са подручја које по уговору припада четницима.

Досадашња борба водила се је само против Форкапиних присташа, који нису ни признавали ни г. Радића, нити се држали одредаба склопљеног споразума, него су приступили партизанима у најодсуднијем моменту. Хрватска војска далеко је од помисли да води борбу против присталица г. Раде Радића, већ напротив желимо сарадњу и борбу раме уз раме против партизана.

Уколико би приликом заузимања села и мјеста, која су изван граница тактичке дјелатности Борјанског одреда, т.ј. налазе се унутар тактичког дјеловања хрватске војске, наишли на отпор, сматрат ћемо дотичне партизанима и сваки отпор сломити.

Заповједник
пуковник (Мајетић)
Мајетић, с. р.

ДОКУМЕНАТ
бр. 148

Команда
Босанских четничких одреда
Број 69/43
дана 10-11-1943 г.
Положај

Заповједнику четврте пјешачке дивизије

Добој

У вези са Вашим дописом бр. О.П. 33 (тајно) од 7 о. м., а који сте упутили Команданту четнич. батаљона „Кнез Арсен” у Вел. Илови и који сам допис примно овај час на путу, па ми је немогуће да на исти у целости одговорим, част ми је извести Вас следеће:

1) Код Команданта Њемачке Војске у Бањој Луци предузео сам најхитније кораке у циљу да се на подручју четн. сектора „Борје” све јединице хрватске војске повуку на своје раније положаје а да не прилазе на подручја предвиђена споразумом, као ни на она подручја која су четници после споразума очистили од комуниста и данас вија факти држе у својим рукама.

2) Исцрпан одговор на Ваш горе наведени допис добићете у року од 48 сати и у њему ћете добити сва потребна обавештења о ситуацији у прњаворском срезу.

3) Док се ствари не објасне и не изведу потпуно на чистац, молим Вас да изволите наредити јединицама хрватске војске да се одмах повуку са сектора четн. одреда „Борје” и да више не врше никаква насиља над српским становништвом.

Командант
Р. Р.

ЧЕТНИЧКИ КОМАНДАНТ ПОЗАДИНЕ „ПРЕТИ” УСТАШАМА...

Препирке због граница између усташа и четника увек су исте природе и једнаке „оштрине”. Дражин „командант позадине” Лука Ст. Радић прети команданту Бањалучког здруга, да ће четници обуставити борбу против „комуниста”. НОВЈ је страشان баук за усташе и за четнике, и када се најтеже посвађају, прете једни другима да ће их у борби „против комуниста” оставити на цедилу.

Радић мисли, да претња не би била озбиљна када је уједно не би: „доставио немачкој војној команди у Бања Луци ради знања и равнања”.

ДОКУМЕНАТ
бр. 149

Главни штаб
Босанских четничких одреда
Бр. 139/42
Дана 7-ХП-1942 год.
у Босни

Команди Бањалучког здруга

Бања Лука

Док наше четничке јединице воде борбу против комуниста који надиру од Мркоњића града, који је ваша војска предала комунистима у руке без обзирне борбе, како смо обавештени Хрватске власти послале су Хрватску жандармерију у Карановац. Ово је изазвало велико огорчење у Српским народним масама и ми четници сматрамо то једним потпуно нелојалним и нетактичким гестом са стране Хрватских власти.

Пошто наша жандармерија свуда одржава на нашим секторима потпун ред и мир тако да нема потребе да се и то Хрватске власти мешају без претходног споразума са одговорним четничким командама, слање жандарма у Карановац сматрамо најобичнијим и најпростијим изазивањем, и свакако једним гестом који треба да послужи комунистима као згодна пропаганда против нас четника. Стога тражимо да се Хрватска жандармерија одмах повуче са Карановца, јер у противном случају ми ћемо бити присиљени да је уклонимо оружаном силом, а у поновљеном случају ми ћемо обуставити борбу против комуниста и ви ћете исто тако морати да им предате Бања Луку као што сте предали и Мркоњић град.

Препис овога дописа доставили смо Њемачкој војној команди у Бањој Луци ради знања и равнања.

Писмени одговор по овој ствари очекујемо у року од 48 сати по примитку овог дописа.

Ађутант,
Мирко П. Цоновић, с. р.

По наређењу команданта
члан штаба,
Лука Ст. Радић, с. р.

О Д Е Љ А К IV
КАЉУГА ДРАЖИНОГ ИЗДАЈСТВА

У овоме одељку ћемо навести најразноврсније документе, који често изгледају, иако у оригиналу, парадоксални и невероватни, јер сведоче о грозном блату у које је ДМ срзоао оне које је у већини случајева присилно мобилисао, с једне стране окупатор а с друге он, министар војни избегличких влада. Разни ови документи раскривавају одвратне односе који су настали између Дражених четника и Павелићевих усташа као плаћених слугу и њихових господара Немаца, поробљивача српског и хрватског народа.

НДХ ВРШИ МОБИЛИЗАЦИЈУ НА ЧЕТНИЧКОЈ „ОСЛОБОЂЕНОЈ
ТЕРИТОРИЈИ”

Право НДХ да на „територији четничког тактичког дјеловања” врши мобилизацију није споразумима оспорено. Напротив, из акта пуковника Мајетића види се, да су четнички штабови дужни пружити подршку усташким властима у том циљу.

ДОКУМЕНАТ
бр. 150

Независна Држава Хрватска

4. пјешачка дивизија

(грб) Стожер

Број 6080 (тајно)

17-VII-1942 г.

Добој

Заповједнику Борјанског војног одреда

Од стране попундбених заповједништава позвати су на служење обвезатног дјелатног раздобља — младићи и са територије тактичког дјеловања тога одреда.

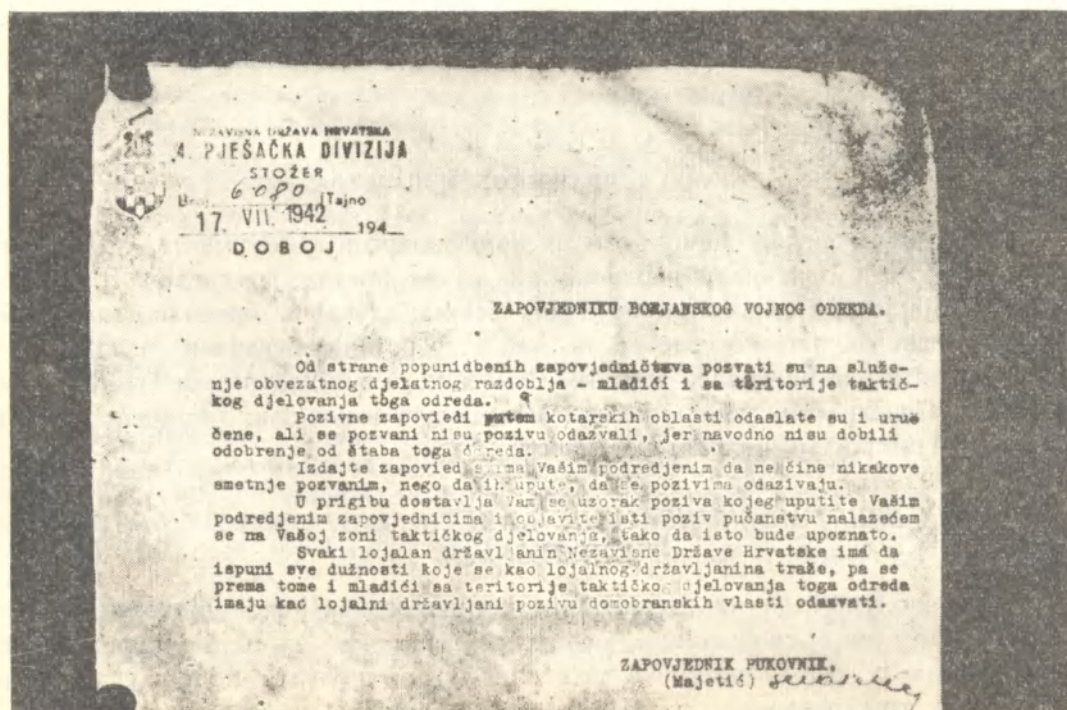
Позивне заповиједи путем котарских области одаслате су и уручене, али се позвани нису позиву одазвали, јер наводно нису добили одобрење од штаба тога одреда.

Издајте заповијед свима Вашим подређеним да не чине никакове сметње позваним, него да их упуте, да се позивима одазивају.

У пригибу доставља вам се узорак позива којег упутите Вашим подређеним заповједницима и објавите исти позив пучанству налазећем се на Вашој зони тактичког дјеловања, тако да исто буде упознато.

Сваки лојалан држављанин Независне Државе Хрватске има да испуни све дужности које се као лојалног држављанина траже, па се према томе и младићи са територије тактичког дјеловања тога одреда имају као лојални држављани позиву домобранских власти одазвати.

Заповједник пуковник,
(Мајетић) *Мајетић*, с. р.

НАРОД БОЈКОТУЈЕ ЧЕТНИЧКЕ ЗБОРОВЕ

На „ослобођеној” четничкој територији суверена права врши — немачки окупатор преко свога војно-полициског обавештајног одељења „Ic”. На прост захтев капетана Др. Вурианека, Дражин поручник Марчетић дужан је изручити Немцима десет „комуниста”, заправо десет мирних српских људи и жена, које четнички слуган неће бити у стању да заштити.

Писмо кап. Вурианека бр. 98 (Ц)РР од 18 марта 1943 сведочи о занимљивим фактима:

Четници немају права сазивати зборове на „својој” територији без „посебног одобрења немачке команде”.

Четници принуђавају „све мушкарце изузев дјеце” да морају доћи на њихове зборове, јер ће иначе бити оглашени за партизана, што на хитлеровско-усташко-четничком „правном” језику претставља претњу најтежим последицама.

Кап. Вурианек констатује да се упркос тешкој претњи „позиву одазвало врло мало особа и да четници о томе воде истрагу”.

Ма да кратак, овај докуменат пружа драгоцен доказ о правом расположењу народа у Бос. Крајини. Доказ је тим више значајан, што обухвата догађај непосредно иза IV непријатељске офанзиве, пошто су већ преко те земље прохујале велике масе непријатељске војске и технике, те су у Крајини остале само слабе снаге НОВЈ, ангажоване у оштрим контраофанзивним бојевима. Акт Хитлеровог обавештајца сведочи да је народ и на четничкој „ослобођеној” територији био уз партизана, и да се није дао ломити четничким претњама.

ДОКУМЕНАТ
бр. 151

Немачка команда
одељење Ic.
Бр. 97/ч/РР

Бања Лука, дне 18-III-1943 год.

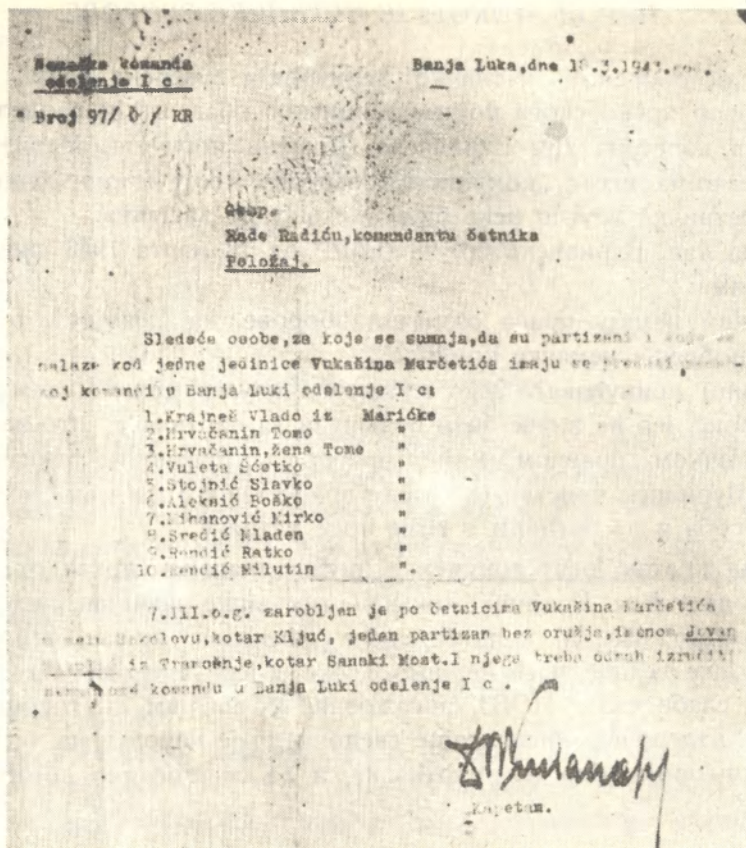
Госп.
Раде Радићу, команданту четника
Положај

Следеће особе, за које се сумња да су партизани и које се налазе код једне јединице Вукашина Марчетића имају се предати немачкој команди у Бања Луки одељење Ic:

1. Крајнеш Владо из Марићке
2. Хрвачанин Томо „
3. Хрвачанин, жена Томе „
4. Вулета Шћетке „
5. Стојнић Славко „
6. Алексић Бошко „
7. Михановић Мирко „
8. Средић Мирко „
9. Рендић Ратко „
10. Рендић Милутин „

7-и о. г. заробљен је по четницима Вукашина Марчетића у селу Соколову, котор Кљуд, један партизан без оружја, именом Јован Николић из Трамошње, котор Сански Мост. И њега треба одмах изручити немачкоме команданту у Бања Луки одељење Ic.

Др. Вурианек, с. р.
капетан

ДОКУМЕНАТ
бр. 152

Немачка команда
одељење I c.
Број 98/Ц/РР

Бања Лука, дне 18-III-1943 год.

Госп.
Раде Радићу, команданту четника
Положај

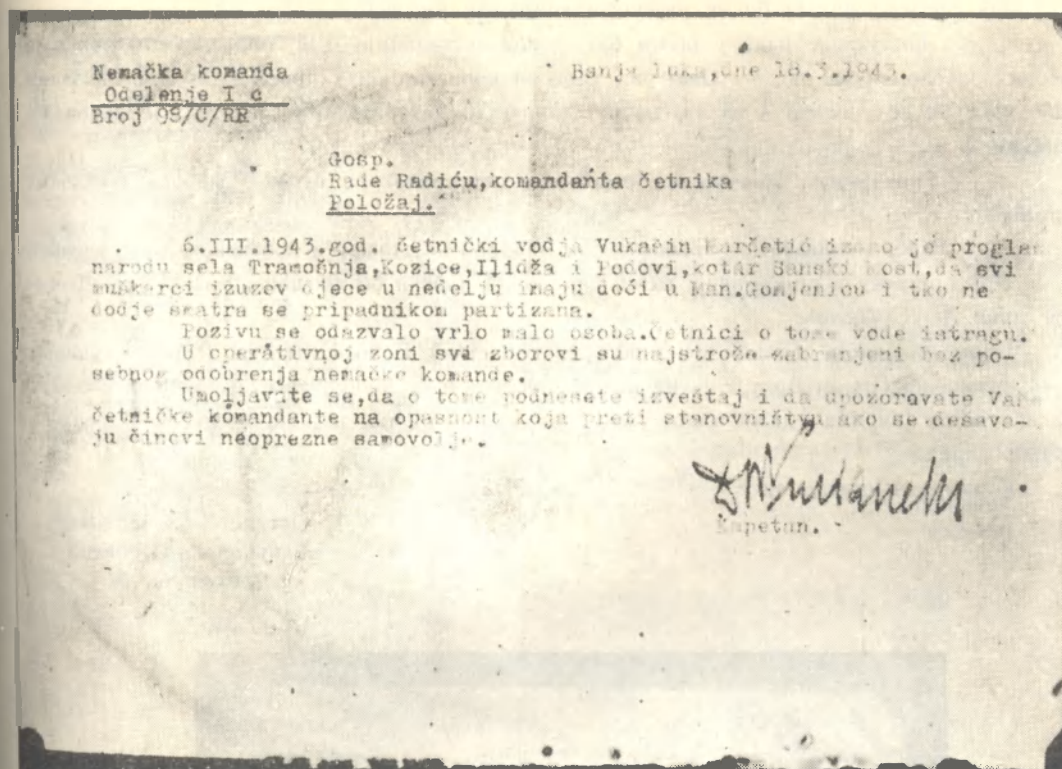
6. III. 1943 год. четнички вођа Вукашин Марчетић издао је проглас народу села Трамошња, Козице, Илића и Подови, котар Сански Мост, да сви мушкарци изузев дјеце у недељу имају доћи у Ман. Гоњеницу и тко не дође смагра се припадником партизана.

Позиву се одазвало врло мало особа. Четници о томе воде истрагу.

У оперативној зони сви зборови су најстрожије забрањени без посебног одобрења немачке команде.

Умољавате се, да о томе поднесете извештај и да упозоравате Ваше четничке команданте на опасност која прети становништву ако се дешавају чинови неопрезне самовоље.

Др. Вурићек, с. р.
капетан

ЧЕТНИЦИ ОБЕЗБЕЂУЈУ РАД ХИТЛЕРОВСКО-УСТАШКОЈ РАТНОЈ ИНДУСТРИЈИ У ТЕСЛИЋУ

На својој територији четници су обавезни обезбедити рад хитлеровско-ушташкој ратној индустрији. Затим, они су дужни уклањати узроке „неодазивању православних младића на ставњу и новачење (регрутовање)” за Павелићеву војску.

ДОКУМЕНАТ
бр. 153

(Грб)
Независна Држава Хрватска
Стожер
4. пјешачке пуковније
Бр. 2939/тајно
1 коловоз 1942
Теслић

Заповједнику Борјанског четничког одреда
(Радојици Радићу)

У циљу претреса и доношења одлука по разним питањима потребан је журан састанак, који би се одржао с Вама или Вашим опуномоћеником у с. Горњи Теслић. — Дан истог састанка одредите сами и јавите нам.

На састанку имала би се ријешити слиједећа питања:

1. — Продужење рада у шуми од стране Дестилације Д.Д., оправка комуникација потребних за споменути рад. — Овај рад у шуми користио би у првом реду православном живљу, који би се упустио и на тај начин, дошао до материјалних средстава и живежних намирница.

2. — Спречавање пљачке и бесправних поступака од стране дјелова четничких постројби и

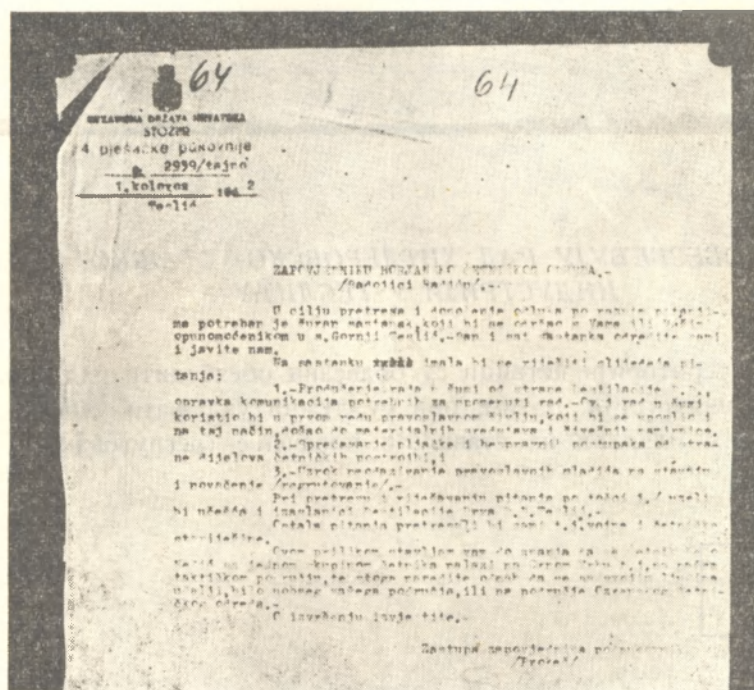
3. — Узрок неодрживања православних младића на ставњу и новачење (регрутовање).

При претресу и ријешавању питања по тач. 1 (узели би учешћа и изасланици Дестилације дрва Д. Д. Теслић.

Овом приликом стављам до знања да се четник Недо Недић са једном скупином четника налази на Црном Врху т. ј. на нашем тактичком подручју, те стога наредите одмах да се са својим људима удаљи, било уопсег вашег подручја, или на подручје Озренског четничког одреда.

О извршењу извјестите.

Заступа заповједника
подпуковник (Прокеш)
Прокеш, с. р.

ЧЕТНИЦИ ПОСРЕДУЈУ У НАБАВКАМА ЗА НЕМАЧКУ ВОЈСКУ

Шеф обавештајног одељења немачке команде у Бања Луци кап. Вурианек примио је од поручника Марчетића, команданта четничког пука Мањача, 4 писма, и жели да га види у својој канцеларији, јамачно ради усменог поверљивог договора. Потом, Вурианек се интересује, да ли је Дражин официр нешто предузео ради набавке зоби и кромпира за немачку војску.

ДОКУМЕНАТ
бр. 154

Немачка команда
одијелење 1ц
капетан др. Вурианек
Број 35/Ч. В. М.

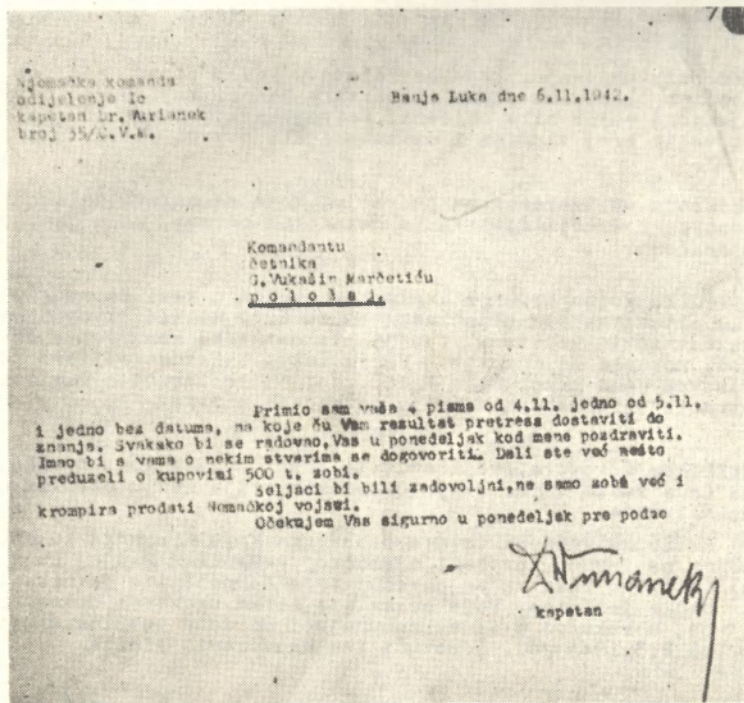
Бања Лука, дне 6-XII-1942.

Команданту четника г. Вукашин Марчетићу
Положај

Примио сам ваша 4 писма од 4. XI. једно од 5. XI. и једно без датума, на које ћу Вам резултат претреса доставити до знања. Свакако би се радовао, Вас у понедељак код мене поздравити. Имао би с вама о неким стварима се договорити. Дали сте већ нешто предузели о куповини 500 т. зоби.

Сељаци би били задовољни, не само зоби већ и кромпира продати Немачкој војсци. Очекујем Вас сигурно у понедељак пре подне.

Др. Вурианек, с. р.
капетан

„...ЧЕТНИЦИ СУ СЕ БОРИЛИ РАМЕ УЗ РАМЕ СА НЕМАЧКОМ
ВОЈСКОМ...”

Немачки обавештајни официр (1ц) у Бања Луци Вурианек пише ствари незгодне за војску Драже Михаиловића на Крајини, у којој се — у овај час — поред самозваних „војвода” и „команданата” налази око 20 активних официра, изасланих из Врховне команде, на положајима начелника штабова и инструктора.

И како је у т. IV те VIII, IX и X дефинисао шта је четничка „ослобођена” територија — о разврату и пљачки овде не говоримо — Вурианек у т. VII признаје четницима да су се, истина „борили раме уз раме са немачком војском, али их је зато немачка војна сила у заједничкој борби стално по-
дупирала”.

ДОКУМЕНАТ
бр. 155

Njemačka komanda
odjel. Ic
broj 165/Č./J.M.

Banja Luka, dne 16. 4. 1943

Četničkom komandatu
Jovanu Mišiću

P o l o ž a j.

Iz Vašeg pisma od 11. 4. 1943 god. proizlazi, da ste si stvorili sasvim krivu sliku o posljednjem razvitku. U sljedećem bit će Vam pokazane prilike onako, kako stvarno jesu.

I.

Kod onih uhićenja, koje navadjate u Vašem pismu, radi se u cijelosti o članovima jedne pljačkaške bande, koji su po naredjenju njemačke vojne sile uhićeni. Nedvojbeno je dokazano, da su počinili velik broj zločina i da su stajali u vezi sa partizanima.

II.

Uhićenja su izvršena na području, koje se nalazi daleko izvan granica područja djelovanja četničkih odreda, koje je ugovorom utanačeno.

III.

Njemačka vojna sila je imala nakanu, da u vezi sa drugim otvorenim pitanjima ovu pljačkašku bandu čini neškodljivom u saradnji sa četničkim vodstvom. Ona je sve četničke komandante dne 5. 3. 1943 god. pozvala na dogovor u Banja Luku. Nažalost se tome pozivu odazvao samo gosp. Rade Radić. No, on je izričito naglasio, da je opunomoćni zastupnik sviju četničkih odreda.

IV.

Prilikom dogovora, koji se tada dne 5. 3. 1943 god. održao, gospodin se Rade Radić u ime sviju četničkih vodja medju ostalim obvezao i na sljedeće:

- a) Četnička komanda će sve osobe, za koje njemačka komanda traži, da se izruče, predati njemačkoj komandi u Banjoj Luci.
- b) Četničko vodstvo se obvezuje, da će pojedine četnike ili četničke jedinice, koje se nalaze izvan ugovorom utanačenih granica, u roku od 8 dana, računajući od dana potpisa sporazuma t. j. od 6. 3. 1943 god., povući iza ugovorenih linija.

V.

Od dana utanačenja (6. 3. 1943) je njemačka vojna sila tražila izručenje od preko 60 osoba, koje terete teški dokazi. Medjutim do danas nije izručeno ni jedno od zatraženih lica. Isto tako njemačka vojna sila uzaludno čeka na povlačenje četnika, koji se nalaze izvan ugovorom utanačenih granica.

VI.

Njemačka vojna sila ne poznaje zapostavljanje ili pretpostavljanje (protežiranje) jedne vjerske zajednice. Svatko, tko se ogreši o postojeće zakone, bit će pozvan na odgovornost i bit će kažnjen na odgovarajući način bez obzira nato, kojoj vjerskoj zajednici on pripada.

139/4

- 2 -

VII.

Ako su se četnici borili rame uz rame sa njemačkom vojskom protiv svetskog neprijatelja komunizma, to ih je njemačka vojna sila u zajedničkoj borbi stalno najbolje podupirala.

Njemačka bi vojna sila mogla očekivati, da će četnici njemačku vojnu silu, sećajući se zajedničke borbe, i u buduće u njezinim naporima oko smirivanja zemlje u svakom pogledu podupirati. U mjesto toga njemačka vojna sila mora ustanoviti, da četničko vođstvo ne samo ne izručuje slixovce, već da se ogo i postavlja za njihovu branitelja.

VIII.

Njemačka vojna sila žali, što mora ustanoviti, da se uhićenje i kažnjavanje prljavih elemenata sa strane četnike smatra izazivanjem.

Njemačka vojna sila je preko mjesec dana čekala, da četnici ispunje obaveze, koje je gosp. Rade Radić za sve četničke komandante svojim potpisom preuzeo. Njemačka vojna sila smatra, da bi ona mnogo prije imala pravo, da ovo "neispunjavanje danih obećanja" smatra izazivanjem.

IX.

Područje južno od rijeke Save je naredjenjem od 18.1.1943 god. proglašeno njemačkim operacionim područjem. Njemačka vojna sila mora na ovom području očekivati, da prije svega njeni suborci najtočnije ispunjavaju njena naredjenja i njene zapovjedi. Ona unutar operacionog područja ni u kojem slučaju neće dozvoliti, da se njenim zahtjevima ili zapovjedima ne učovolji. Ona će se pobrinuti zato, da svi djelovi pučanstva njena naredjenja u jednakoj mjeri točno i savjesno ispunjavaju.

X.

Njemačka vojna sila naglašuje, da ona smatra svojom svetom dužnosti u zemlji stvoriti mir i red. I ona se bori, da seljacima omogućuje mirno i nesmetano obradivanje svoje rodne grude.

Ne postoji dakle za nikoga potreba, da bježi ili da čak prebегне partizanima. Tko ipak bježi, taj time dokazuje, da nema čistu savjest; a tko se bavi mišlju, da prebегне partizanima ili tko zaista prebегне, taj si je sam izrekao svoju osudu.

Za njemačku komandu
P.N.

[Signature]
satnik

Нјемачка команда

одјел. II

Број 165/Ч.Ј. М.

Бања Лука, дне 16-IV-1943.

Четничком команданту Јовану Мишићу

Положај

Из Вашег писма од 11. IV. 1943 год. произлази, да сте створили сасвим криву слику о последњем развиту. У слидећем бит ће Вам показане прилике онако, како стварно јесу.

I.

Код оних ухићења, које навађате у Вашем писму, ради се у цијелости о члановима једне пљачкашке банде, који су по наређењу њемачке војне силе ухићени. Недвојбено је доказано, да су починили велик број злочина и да су стајали у вези са партизанима.

II.

Ухићења су извршена на подручју, које се налази далеко изван граница подручја дјеловања четничких одреда, које је уговором утаноно.

III.

Њемачка војна сила је имала у намену, да у вези са другим отвореним питањима ову пљачкашку банду чини нешкодљивом у сарадњи са четничким водством. Она је све четничке команданте дне 5. 3. 1943 год. позвала на договор у Бања Луку. Нажалост се томе позиву одазвало само госп. Раде Радић. Но, он је изричито нагласио, да је опуномоћени заступник свију четничких одреда.

IV.

Приликом договора, који се тада дне 5. 3. 1943 год. одржао, господин се Раде Радић у име свију четничких вођа међу осталим обавезао и на слидеће:

а) Четничка команда ће све особе, за које њемачка команда тражи, да се изруче, предати њемачкој команди у Бањој Луци.

б) Четничко водство се обвезује, да ће поједине четнике или четничке јединице, које се налазе изван уговором утаничених граница, у року од 8 дана, рачунајући од дана потписа споразума т. ј. од 6. 3. 1943 год., повући иза уговорених линија.

V.

Од дана утаничења (6. 3. 1943) је њемачка војна сила тражила изручење од преко 60 особа, које терете тешки докази. Међутим до данас није изручено ни једно од затражених лица. Исто тако њемачка војна сила узалудно чека на повлачење четника, који се налазе изван уговором утаничених граница.

VI.

Њемачка војна сила не познаје запостављање или претпостављање (протежирање) једне вјерске заједнице. Сватко, тко се огрешо о постојеће законе, бит ће позван на одговорност и бит ће кажњен на одговарајући начин без обзира на то, којој вјерској заједници он припада.

VII.

Ако су се четници борили раме уз раме са њемачком војском против светског непријатеља комунизма, то их је њемачка војна сила у заједничкој борби стално најбоље подупирала.

Њемачка би војна сила могла очекивати, да ће четници њемачку војну силу, сећајући се заједничке борбе, и у будуће у њезиним напорима око смиривања земље у сваком погледу подупирати. У мјесто тога њемачка војна сила мора установити, да четничко водство не само не изручује зликовце, већ да се оно и поставља за њиховог бранитеља.

VIII.

Њемачка војна сила жали, што мора установити, да се ухићење и кажњавање прљавих елемената са стране четника сматра изазивањем.

Њемачка војна сила је преко мјесец дана чекала, да четници испуне обавезе, које је госп. Раде Радић за све четничке команданте својим потписом преузео. Њемачка војна сила сматра, да би она много прије имала право, да ово „неиспуњавање даних обећања” сматра изазивањем.

IX.

Подручје јужно од ријеке Саве је наређењем од 18. 1. 1943 год. проглашено њемачким операционим подручјем. Њемачка војна сила мора на овом подручју очекивати, да прије свега њени суборци најточније испуњавају њена наређења и њене заповједи. Она унутар операционог подручја ни у којем случају неће дозволити, да се њеним захтјевима или заповједима не удовољи. Она ће се побринути зато, да сви дјелови пучанства њена наређења у једнакој мјери точно и савјесно испуњавају.

X.

Њемачка војна сила наглашује, да она сматра својом светом дужности у земљи створити ред и мир. И она се бори, да сељацима омогућује мирно и несметано обрађивање своје родне груде.

Не постоји дакле за никога потреба, да бјежи или да чак пребегне партизанима. Тко ипак бјежи, тај тиме доказује, да нема чисту савјест; а тко се бави мишљу, да пребегне партизанима или тко заиста пребегне, тај си је сам изрекао своју осуду.

За немачку команду
п. н.

Др. Вурианек, с. р.
сатник.

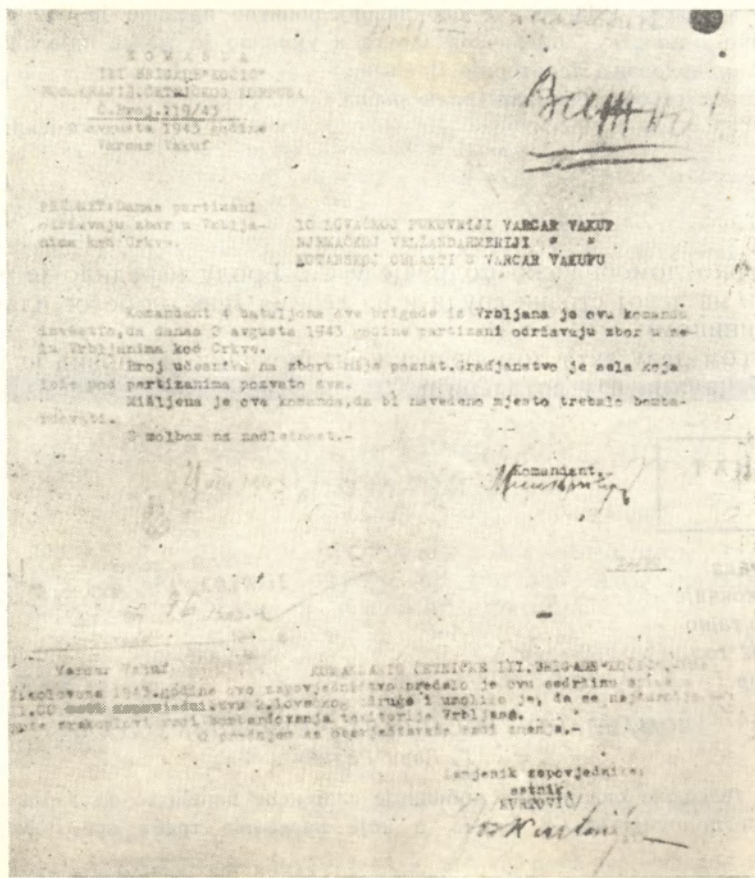
ДРАЖИН КОМАНДАНТ БРИГАДЕ ТРИВУНЧИЋ ТРАЖИ ДА УСТАШЕ
БОМБАРДУЈУ СРПСКИ НАРОДНИ ЗБОР КОД ЦРКВЕ

Тотално уништење и опустошење напредне варошице и читаве општине Брувно у Лици, општи палеж Јање код Јајца, примање италијанских учена на главе родољуба јесу само примери узети из небројног низа доказа да су „српски осветници“, четници ДМ истребљивали српски народ истом мером окрутне нечовечности са којом су тај крвави посао радили њихови послодавци окупатори. У светлу тих чињеница види се, колико је лицемеран био изговор ДМ да се он уздржава од борбе са окупатором зато да би српски народ спасао од биолошког уништења.

Злочиначка подлост професионалних издајника нашла је класичан израз у документу који овде објављујемо.

Дражин командант бригаде Мил. Тривунчић саопштава штабу Павелићеве 10. ловачке пуковније и немачкој фелдјандармерији, да се на православни Илиндан (2 августа) 1943 одржава народни збор код цркве у селу Врбљанима па тражи да се село бомбардује. Наравно, Павелићев сатник Куртовић није оклевао да канибалски захтев саопшти даље на надлежно место.

ДОКУМЕНАТ
бр. 156

Команда у 11 сати Зорићу
Бос. крајиш. четничког корпуса Важно!
III бригаде „Кочић”
Ч. број 119/43
2 августа 1943 године
Варцар Вакуф

Предмет: Данас партизани одржавају збор
у Врбљанима код Цркве.

10 ловачкој пуковнији Варцар Вакуф
Немачкој фелджандармерији Варцар Вакуф
Котарској области у Варцар Вакуфу
Командант 4 батаљона ове бригаде из Врбљана је ову команду известио, да данас
2 августа 1943 године партизани одржавају збор у селу Врбљанима код Цркве.
Број учесника на збору није познат. Грађанство из села која леже под партизанима
позвано све.
Мишљења је ова команда, да би наведено мјесто требало бомбардовати.
С молбом на надлежност.

Командант,
Мил. Тривунчић, с. р.

2/VIII. 1943
(Грб) Пов.
Заповједништво
10. ловачке пуковније
Оп. Бр. 76/тај.
Оп. бр. 76 194 г.
Варцар Вакуф

Команданту четничке III. бригаде „Кочић”

Дне 2 коловоза 1943 године ово заповједништво предало је ову садржину списа
у 11,00 сати заповједништву 2. ловачког здруга и умолило је, да се најжурније упуте зра-
коплови ради бомбардовања територије Врбљана.
О предњем се обавјештавате ради знања.

Замјеник заповједника:
сатник
(Куртовић)
Јос. Куртовић, с. р.

II. зборно домобранско подручје у Сл. Броду наредило је четницима да
морају носити на левој страни груди и на леђима знак од белог платна у облику
слова V (латиницом).

У другом делу акта домобрански натпоручник Ивановић нуди четницима
појачање у бацачима и у артилерији.

ДОКУМЕНАТ
бр. 157

Сатнија бојница
I. пјешачке пуковније
Број уредовно/тајно
дне 30. IX. 1942 год.
Прњавор

Веома журно!
Особно на руке!

КОМАНДАНТУ БОСАНСКИХ ЧЕТНИЧНИХ ОДРЕДА
Г. Ради Радићу

Путем телефона ова посада добила је слиједеће наређење од заповедника II домо-
бранског борног подручја из Сл. Брода, а које наређење треба ова посада да пренесе
наслову, и то:

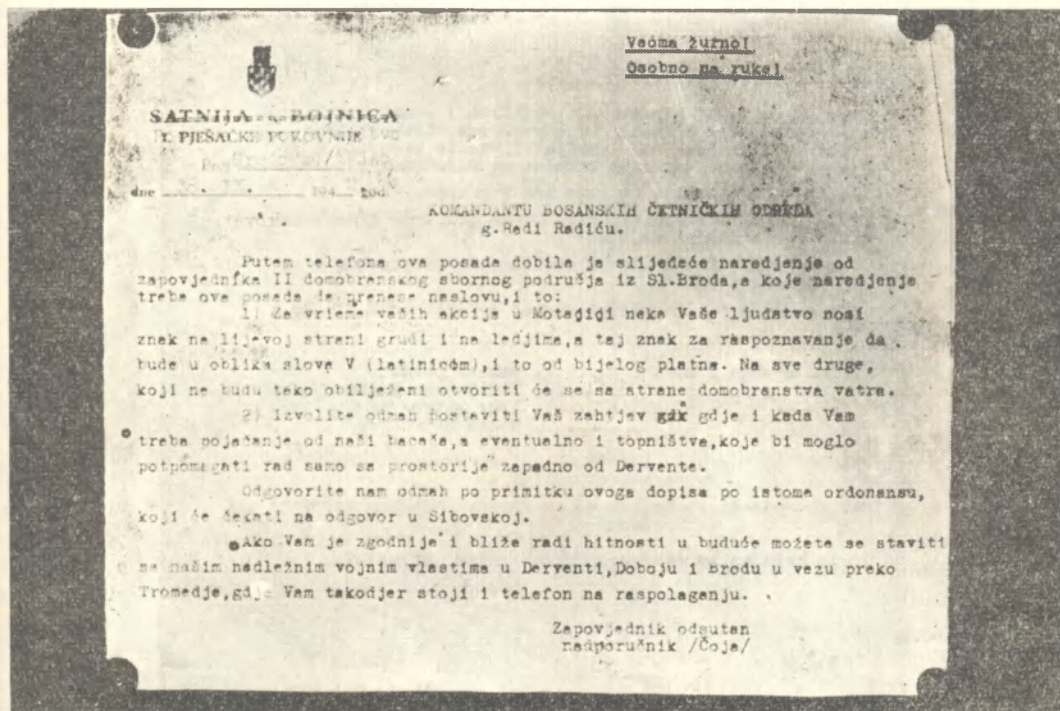
1) За вриеме тешких акција у Мотајици нека Ваше људство носи знак на лијевој страни груди и на леђима, а тај знак за распознавање да буде у облику слова V (латиницом). и то од бијелог платна. На све друге, који не буду тако обиљежени отвориће се са стране домобранства ватра.

2) Изволите одмах поставити Ваш захтјев гдје и када Вам треба појачање од наши бацача, а евентуално и топништва, које би могло потпомагати рад само са просторије западно од Дервенте.

Одговорите нам одмах по примитку овога дописа по истоме ордонансу, који ће чекати на одговор у Шибовској.

Ако Вам је згодније и ближе ради хитности у будуће можете се ставити са нашим надлежним војним властима у Дервенти, Добоју и Броду у везу преко Тронеђе, гдје Вам такође стоји и телефон на располагању.

Заповједник одсутан
надпоручник (Чоја)
Ивановић, с. р.

„СЛОГА” ЧЕТНИКА И МУСЛИМАНСКЕ МИЛИЦИЈЕ ПОД НЕМАЧКОМ КОМАНДОМ

Крвно завађени четници и муслиманска милиција мире се, и под немачком командом сложено окрећу оружје против властитог народа. „Слога” се одржава понижавајућим претњама немачког официра.

ДОКУМЕНАТ
бр. 158

Госп. Сијарић

Наређујем да од данас сваки Муслиман и сваки четник под заједничком командом буде послушан, дисциплиниран и коректан.

Међусобна непријатељства су престала и прекорачења ове наредбе казниће се најстрожије!

Муслиманска милиција на југу има 2 групе.

Група Гаљан и Група Сијарић. Свака група је самостални одред под командом мојом. Оба две групе имају држати сталну везу међусобно и са подкомандом у Угло. Сваки дан има да се шаље извештај на подкомандо у Угло и то:

Бројно стање пушака: српске писте
 италијанске писте
 лаке митраљез
 теске митраљез.

Положај одреда: ту има да се наведе места и брда на коме се налази милиција.

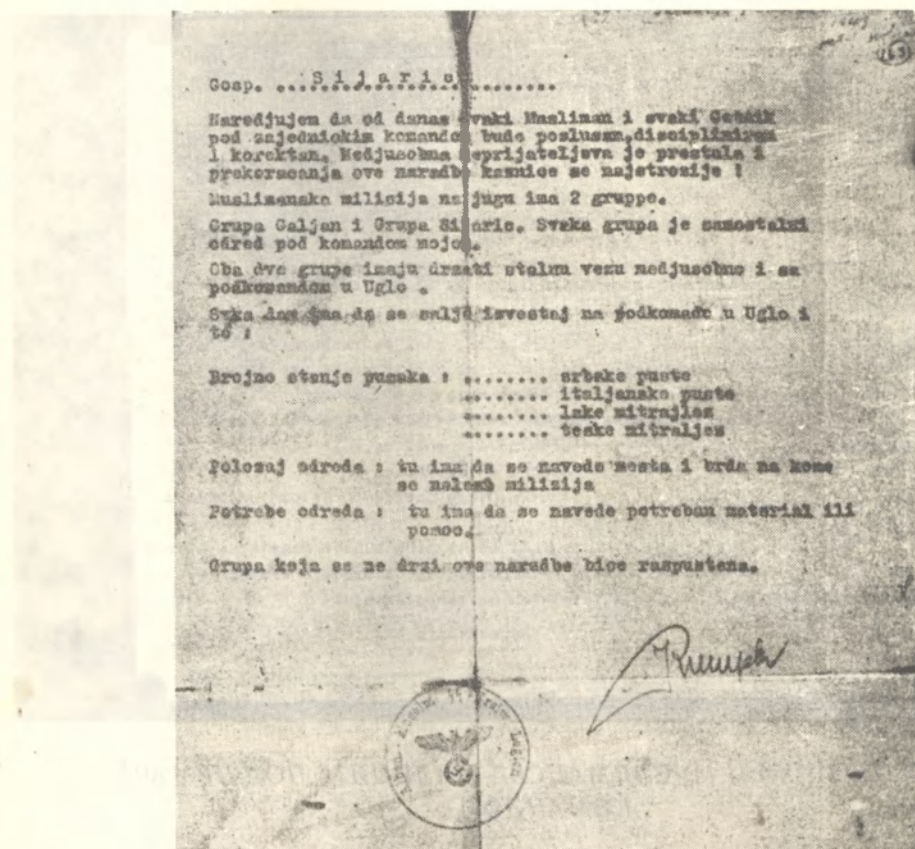
Потребе одреда: ту има да се наведе потребан материјал или помоћ.

Група која се не држи ове наредбе биће распуштена.

Печат:

Албан. Муслем СС-Фрајв. Легион

Румпл, с. р.

СТАЊЕ ИЗМЕЂУ ЧЕТНИКА УСТАША И НЕМАЦА ДОБРО ЈЕ...

Заменик комаиданта четничког лука „Мањача” извештава претпостављену команду, да је „стање између нас, Хрвата (читај: усташа) и Немаца добро”.

Из акта који репродукујемо јасно се види, да је чување добрих односа са усташама и са Немцима стављено у дужност четничким командантима као основа Дражине ратне политике. Због тога Азарић уноси ту тачку у редован извештај исто као што уноси податке о сукобима са партизанским патролама, јер је борба против НОВЈ такођер основни задатак Дражине војске.

ДОКУМЕНАТ
бр. 159

Штаб
1. Крајишког четничког пука
„Мањача”
Пов. бр. Службено
3 маја 1943 године
Положај.

Бр. 234
Њемачка и Хрватска посада у Ханколима
појачана је са 100 њемачких војника и
истурили своје патроле и заседе у наш
сектор, и њихове патроле се крећу по
нашим селима.
З. V. 43

Марчетић, с. р.

КОМАНДИ БОСАНСКИХ ЧЕТНИЧКИХ ОДРЕДА

Положај.

Подносим извештај о ситуацији на сектору пука у следећем:

1) На сектору пука стање је редовно, сем што се из Козаре партизани појављују и спуштају до нашег сектора и пруге Бања Лука Приједор, тако да се ноћу између 24/25 априла о. г. пустили робље из сабирног логора из Приједора, а патроле које досижу до сектора пука враћамо уз кратке борбе. Такође су се партизани у мањем броју прије неколико дана појавили у селу Раткову Доњем, које се граничи са сектором пука, припуцали на нашу patrolу и побегли. У мањем броју се налазе у Љубинској планини.

2) Стање између нас, Хрвата и Немаца је добро. Наши четници не иду у Бања Луку никако, сем појединих сељака.

О предњем се извештавате ради знања и предузимања потребних мера о напред наведеним тачкама.

С вером у Бога за Краља и Отаџбину.

М. П.

Замјеник Команданта пука
М. Азарић, с. р.

ДРАЖИНА ВОЈСКА ВИШЕСТРУКО ПЛАЋЕНИЧКА

Питање снабдевања „Југословенска војска у отаџбини” у Бос. Крајини решавала је на онај начин како то по правилу решавају све најамничке војске: пљачком, уцењивањем, примањем уговорене награде из руку разних својих господара.

Документи које овде објављујемо (бр. 112) доказују постојање обавезе од стране усташа и Немаца да снабдевају храном, оружјем и осталом спремом четничке јединице на име противуслуге за њихове војне услуге у заједничким операцијама против НОВЈ. Ма да ови документи не обухватају све немачко-усташке обавезе, ипак се из тог малог броја пригодно писаних исправа види да се сви четнички команданти, без стида, отворено и у званичној форми, обраћају окупаторима, непријатељима за „фасунге“ (следовања) и друге услуге. Ту је најчувенији крајишки издајник Урош Дреновић, који је у својству четничког „војводе“ дао изјаву, да је увек признавао Независну Државу Хрватску, да ће се заједно са усташком војском борити против партизана и да ће се са својим наоружаним људима ставити на потпуно располагање домобранству.

ДОКУМЕНАТ
бр. 160

ИЗЈАВА

госп. Уроша Дреновића представника и заповједника четничке групе „Петар Кочић” дана у которској области у Варцар-Вакуфу, дне 27-IV-1942 године.

Потписати изјављујем, да сам увијек признавао Независну Државу Хрватску, али да сам отишао у шуму, да спасим голи живот народа у овом крају, као и себе, који су неодољиви елементи почели немилице убијати и пљачкати. Уједно изјављујем, да ћу заједно са својим наоружаним људима, када очистимо заједно са хрватском војском, према наређењима војног заповједништва читав овај територији од комунистичких банди, ставити се на потпуно располагање са својим наоружаним људима домобранству.

Присутни:

- 1) Бојник
- 2) нечитко
- 3) нечитко

Урош Дреновић с. р.

ДРЕНОВИЋ ТРЕБУЈЕ БРАШНО У УСТАШКИМ МАГАЦИНИМА

Уколико је Дражин уплив преко делегираних официра постајао међу крајишким четницима већи, тим су важнији командни положаји поверавани Дреновићу. Раније командант одреда „Петар Кочић“, Дреновић је доцније постављен за команданта корпуса, док није завршио смрћу издајника, покошен митраљеским рафалом из савезничког авиона, када се код Мркоњић Града возио на немачком тенку.

Дражиног команданта Дреновића и његову војску плаћају и издржавају не само Немци већ и усташе. Тако у једном документу видимо да Дреновић тражи од усташке Котарске области хлебно брашно за својих 700 бораца, који „на Ситници држе положај према партизанском сектору.“

ДОКУМЕНАТ
бр. 161

Штаб
војно-чет. одреда „Кочић“
Бр. Службено
31-VII-1942
Предмет: Тражење хране за 700
бораца на Ситници. —

Врло је хитно.

КОТАРСКОЈ ОБЛАСТИ

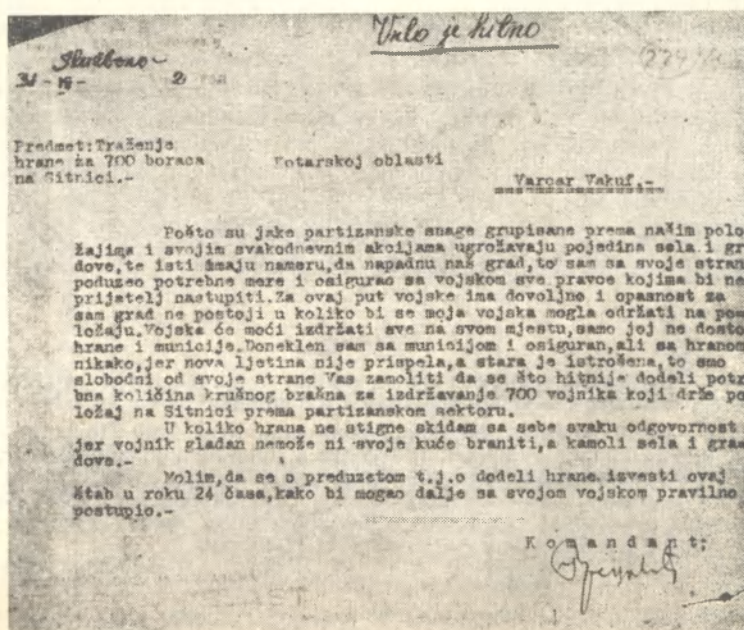
Варцар Вакуф

Пошто су јаке партизанске снаге груписане према нашим положајима и својим свакодневним акцијама угрожавају поједина села и градове, те исти имају намеру, да нападну наш град, то сам са своје стране предузео потребне мере и осигурао са војском све правце којима би непријатељ могао наступити. За овај пут војске има довољно и опасност за сам град не постоји уколико би се моја војска могла одржати на положају. Војска ће моћи издржати све на свом мјесту, само јој не достоји хране и муниције. Донекле сам са муницијом и осигуран, али са храном никако, јер нова лјетина није прispела, а стара је истрошена, то смо слободни од своје стране вас замолити да се што хитније додели потребна количина крушног брашна за издржавање 700 војника који држе положај на Ситници према партизанском сектору.

У колико храна не стигне скидам са себе сваку одговорност јер војник гладан не може ни своје куће бранити, а камоли села и градове.

Молим, да се о предузетом т.ј. о додели хране извести овај штаб у року од 24 часа, како би могао даље са својом војском правилно поступити.

Командант
Дреновић с. р.

ЧЕТНИК ПРИМА ПУНО СЛЕДОВАЊЕ ДОМОБРАНСКОГ ВОЈНИКА У НДХ.

Овај докуменат јасније од свих других пружа доказе о томе, да су четничке команде примале из домобранских (усташких) магацина као и на државним благајнама НДХ, за читаво своје људство пуно следовање према табlici следовања за хрватску (Павелићеву) војску. Четници који су у плаћеној служби НДХ, истина, дисциплински су независни, али су полициски под контролом власти НДХ. За злочин издаје међутим најбитније јесте, да се они у оперативном смислу сматрају делом Павелићеве војске због чега се у званичном документу називају „четници-суборци” или „четничко-суборачке постројбе”. Однос Дражине „Југословенске војске у отаџбини” према НДХ носи сва обележја односа плаћених помоћних трупа.

ДОКУМЕНАТ
бр. 162

Заповједништво
Бањалучког здруга
Број 1009
у Бања Луци, 9. II. 1943

Великој жули Сана и Лука, на знање:

Заповједнику Босанско четничких одреда Ради Радићу.

Заповједнику четничког одреда г. Урошу Тешановићу.

Заповједнику четничког одреда г. Урошу Дреновићу.

Заповједнику четничког одреда г. Јовану Мишићу.

Повјеренику Запростоке за велику жупу Сана и Лука.

Обскрбном упоришту Приједор.

Обскрбном упоришту Сански Мост.

Састав.

Заповједник II Домобранског зборног подручја са I. бр. 3232 од 29 сјечња доставио је слиједеће:

„Од стране овог заповједништва Ибр. 787/43. тражено је преко заповједника Бањалучког здруга, да се са четничким-суборачким постројбама споразумно склопи утаначење у погледу осигурања меса са њихових подручја, с тим, да се ове постојбе саме обскрбљују и да дозволе органима Запростоке рад на овом подручју.

Заповједништво Бањалучког здруга бр. 405/43 доставило је утаначење склопљено са претставницима четничко-суборачким постројбама у слиједећем:

1) Приправни смо да изађемо у сусрет, те да се за наше потребе за сада до коначног сређења прилика сами бринемо за потребе у месу, али да нам се зато даје потребан новац за набавку по цијени која је одређена код домобранства по 1 кгр. За количину меса која се има свакодневно платити важи свакодневно бројчано стање. Новац би примали сваких 10 дана с рачунима у којима би се изнијело бројчано стање, а рачуни ће бити овјерени од надлежног заповједника, продавца, као и од примаоца монете. Исплату молимо да буде на благајни 10. Пјешачке пуковније, гдје примамо и остале намирнице — само увјек уредно, јер ми не располажемо са већим сумама да би могли чекати на дуг, те би нам у том случају даља обскрба била онемогућена.

2) Немамо ништа против, да повјереницима „Запростоке” који набављају стоку за домобранство дозволимо на нашем још слободном подручју да се могу кретати са дозволом домобранства и нашом, те уколико нађу, купе стоку за потребе домобранства. Овдје само напомињемо да је наше подручје сада мало и ограничено, јер су код појединих навала партизани заузели доста велики дио нашег подручја и опљачкали све што год су нашли.

Према предњем а савезно заповједи Министарства домобранства бр. 211 (тајно) овог заповједништва Ибр. 7548 (4ај. 42). Обскрба месом за четничко-суборачке постројбе има бити према закљученом утаначењу с тим, да господарски уред 10. п. па достави односним четничким одредима све готове обрасце рачуна и осталих поднесака како би се ликвидација меса вршила без великих потешкоћа.

Ликвидација ових рачуна има бити на терет глобално додијељених прехранбених навјера од стране овог заповједништва за 1943 годину. При исплати рачуна устегнути односне пристојбе.

Органи Запростоке имаду се такођер придржавати предњег утаначења.

Умољава се Министарство домобранства за сугласност предњег”.

Предње се шаље с молбом на правилан поступак.

Умољава се заповједник четничких одреда и остали заповједници четничко-суборачких јединица, да према склопљеном споразуму дозволе закуп стоке на четничком подручју органима заједнице за промет стоком (Запросток), који су четничко-суборачким заповједништвима дужни показати исказнице-легитимације овјерене од стране грађанских и војних власти (наших и њемачких).

Пошто је, како се то из предњег текста види, од стране изасланика четника-суборача изјављено, да немају ништа против, да повјереницима „Запростоке” који набављају стоку за домобранство дозволе, да се у ту сврху могу кретати са дозволом домобранства и њиховом, то се надам да у том погледу неће бити никаквих сметњи.

Ово ће заповједништво у сваком случају прије слања повјереника Запростоке на четничко-суборачко подручје ступити и првенствено у везу и споразуму са односним заповједником дотичног четничког сектора.

Предлог по овом слање овом заповједништву повјереник Запростоке за Велику Жупу Сана и Лука др. Анте Љубетић са ознаком четничког краја, гдје би органе Запростоке требало упутити за закуп.

Печат:

Независна држава
Хрватска — Бањалучки
здруг — Бања Лука
(грб)

Замјеник заповједника
подпуковник.
Кувшић, с. р.

МУНИЦИЈА ЗА ЧЕТНИКЕ У УСТАШКИМ МАГАЦИНИМА

Команданти „четничко-суборачких постројба” како се „Југословенска војска у отаџбини” званично називала у НДХ, сасвим су се одомаћили у Павелићевом домобранству. Раде Радић саставља требовање за муницију баш као да га упућује у магацин властите војске.

Требовање је датирано у време IV непријатељске офанзиве против НОВЈ и веома је издашно. Удружени окупатори и њихови домаћи помагачи нису штедели, дубоко уверени да ће то бити последњи утрошак муниције против партизана.

ДОКУМЕНАТ

бр. 163

Команда
Босанских четничких одреда,
број 14
13 јануара 1943 год.
Положај

ТРЕБОВАЊЕ

По коме да нам се из убојног слагалишта бањалучког здруга у Бањој Луци изда ниже наведена муниција и то:

- 1) 26.000 и словом двадесет и шест хиљада метака за пушку „Маузер” кал. 7,9 мм.
- 2) 4.000 и словом четири хиљаде метака за пушку „Малихер” кал. 8 мм.
- 3) 4.000 и словом четири хиљаде метака за француску трометку.
- 4) 500 и словом пет стотина метака за самокрес „Шмајсер” кал. 9 мм.
- 5) 250 и словом двије стотине и педесет ручних бомби.
- 6) 200 и словом двије стотине бацачких мина кал. 80 мм.
- 7) 200 и словом двије стотине сигналних метака разне боје.

Предња муниција и бомбе потребна је за попуну код 250 бораца — четника који се налазе на положају према партизанима на сектору Клашнице — Прњавор.

Командант,
Р. Радић, с. р.

ЧЕТНИЦИ СЕ ЛЕЧЕ У УСТАШКИМ БОЛНИЦАМА

Према склопљеном уговору, војне власти НДХ обвезале су се лечити у својим болницама рањенике и болесне четнике.

ДОКУМЕНАТ
бр. 164

(Грб)
Домобранска болница
Бања Лука
Бр. 394
26-11-1943 г.
Бања Лука.

Заповједништву 1 Четничког батаљ., Кочић

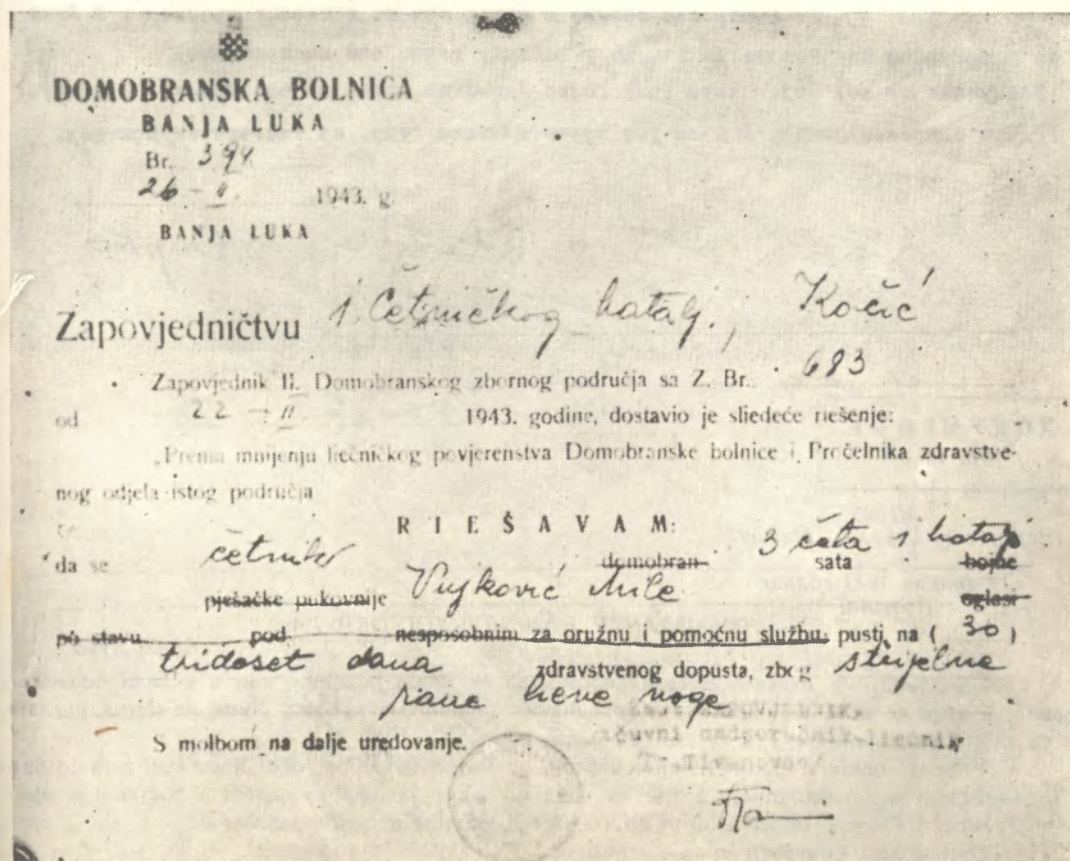
Заповједник II. Домобранског зборног подручја са З. Бр. 693 од 22-II-1943 године, доставио је слидеће ришење:

„Према мнијењу лечничког повјереништва Домобранске болнице и Прочелника здравственог одјела истог подручја

да се четник, 3 чета 1 батаљон Вујковић Миле пусти на (30) тридесет дана здравственог допуста, због стријелне ране ливе ноге.
С молбом на даље уредовање.

Печат:
Независна Држава Хрватска
Бања Лука
Домобранска болница.

Заст. Заповједника
причувни натпоручник-лиечник
(др. Тивановац),
др. Тивановац, с. р.

ДОКУМЕНАТ
бр. 165

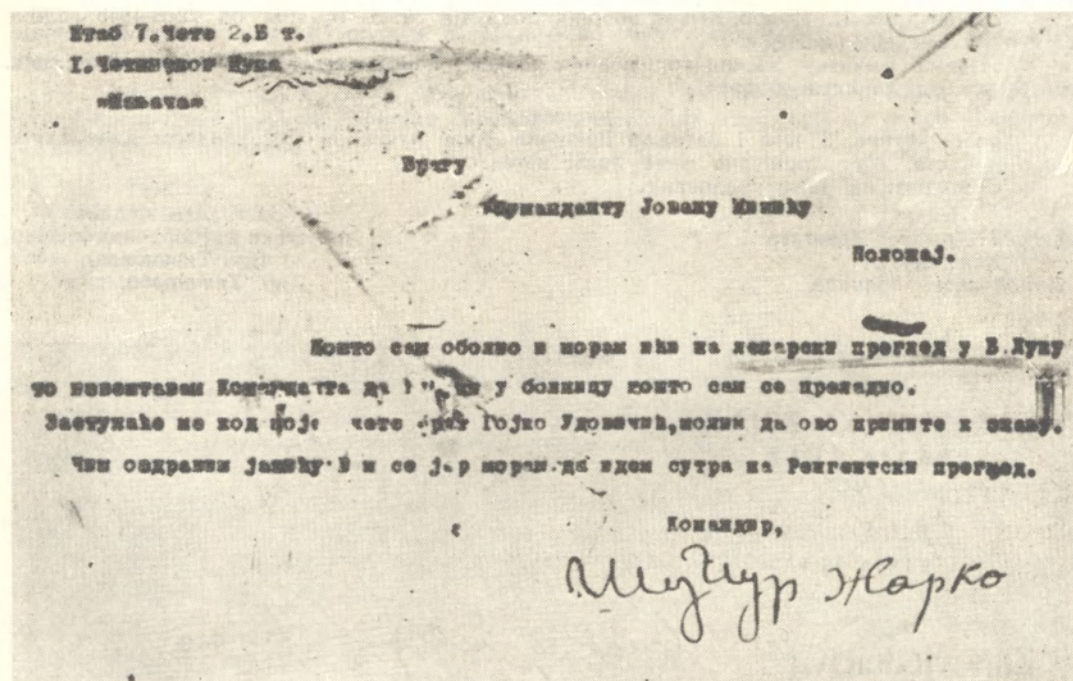
Штаб 7. Чете 2. Б т.
I Четничког пука
„Мањача“

Брату
КОМАНДАНТУ ЈОВАНУ МИШИЋУ
Положај

Пошто сам оболио и морам ићи на лекарски преглед у Б. Луку то извештавам
Команданта да ћу ићи у болницу пошто сам се преладно.

Заступаће ме код моје чете брат Гојко Удовичић, молим да ово примите к знању.
Чим оздравим јавићу вам се јер морам да идем сутра на Ренгентски преглед.

Командир,
Шућур Жарко, с. р.

ДОКУМЕНАТ
бр. 166

Штаб
четничког одреда „Мањача“
Бр. сл.
15 априла 1943 године
Положај

КОМАНДАНТУ БАЊАЛУЧКОГ ОКРУГА

Бања Лука

Из приватних извештаја сазнали смо, да су наши четници, као и остали болесници
цивили, а који се лече у државним и грађанским болницама у Бања Луци из истих послати,
то се незна сада уопште где се сви ти људи налазе.

У вези горњег, молим горњи наслов, за хитан извештај овој команди, шта је било
са рањеницима и болесницима, и где се сада налазе у колико су живи. У колико је извр-
шена евакуација ових болесника у друго место, молим навести разлог.

Ово молим сматрати врло хитним.
(М. П.)

Командант,
Јов. Мишић, с. р.

ДОКУМЕНАТ
бр. 167

Домобранска болница

Бања Лука

Бр. 3806

27. VIII. 1942 г.

Бања Лука

Предмет: Повраћај издате
момчадске опреме.

ЗАПОВЈЕДНИЧТВУ БАЊА ЛУЧКОГ ЗДРУГА.

Приликом одпуста са лечења у овој болници, издата је недостајућа опрема добровољцима четницима и то:

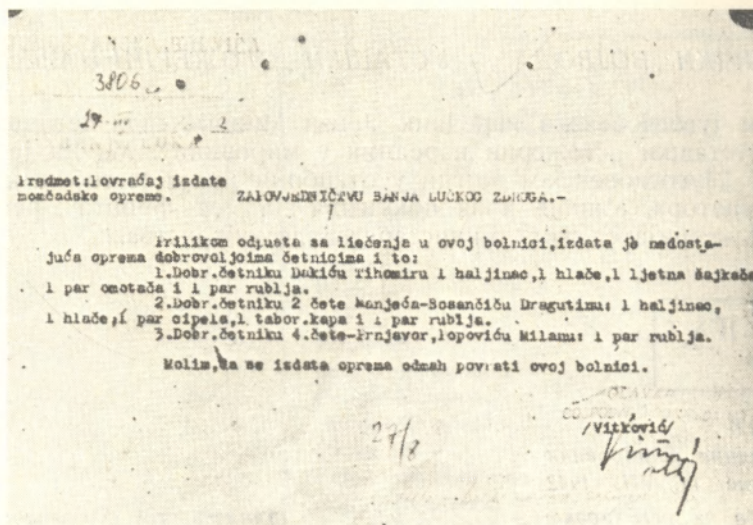
1. Добр. четнику Дукићу Тихомиру 1 хаљинац, 1 љетна шајкача, 1 пар омотача и 1 пар рубља.

2. Добр. четнику 2 чете Мањача-Босанчићу Драгутину: 1 хаљинац, 1 хлаче, 1 пар ципела, 1 табор. капа и 1 пар рубља.

3. Добр. четнику 4. чете — Прњавор, Поповићу Милану: 1 пар рубља.

Молим, да се издата опрема одмах поврати овој болници.

Главар
Господарског уреда
(Витковић)
Витковић, с. р.

**ЧЕТНИЦИ ПРЕКО НЕМАЦА ИНТЕРВЕНИШУ ДА ИМ УСТАШЕ
ИЗДАЈУ ОДЕЋУ, ОБУЋУ И МУНИЦИЈУ**

А Јован Мишић, командант I. четничке бригаде „Живојин Мишић”, доцније командант пука „Мањача”, тражи од немачког обавештајног официра (одељ. „Ic”) у Бања Луци, оберлојтнанта Вурианека, да изврши притисак на усташке власти ради дознаке одеће, обуће и муниције. Вурианек другарски одговара и препоручује Мишићу да помаже Дреновића.

ДОКУМЕНАТ
бр. 168

Надпоручник Др. Вурианек

М. Б., ден 8. 9. 42.

Вођи четника
господину Јовану Мишићу

Преко Ваша курира затражили сте да интервенишемо код бањалучкога здруга, да Ваши четници добију одијела, ципеле и муницију.

Муниција Вам је, колико је мени познато, у знатним количинама додјељена. Муниције за пиштоља немамо сад на располагању, и бити ће само изнимно потребна. У погледу одеће и ципела обраћам Вам пажњу на Вашу пуковнијску заповијед Нр. 22 од 8. 8. 42 год. Према којем Ви од народа убирате незаконити порез, да ове ствари набавите.

Ми нажалост неможемо Вама у томе помоћи, пошто је то интерна ствар хрватских управних власти.

Ја мислим да је дужност свију нас да радимо на ослобођењу од партизанске Куге. Али о томе Ви не говорите у Вашој пуковнијској заповиједи, него говорите само о окупаторским хордама.

По мојем мијењу Ваш ослободилачки покрет усмјерен је против комуниста, од њих штитите народ и села. Другарска је задача свих четника да угроженим друговима помогну. На пр. Браћи под Дреновићем.

Ми радимо овде на умиривању земље и да искоријенимо мржњу. Радите и Ви у том смислу.

Са најбољим поздравима

Ваш

Др. Вурианек с. р.
Надпоручник.

ЧЕТНИЧКИ „ВОЈВОДА“ — УСТАШКИ „СТОЖЕРНИ НАРЕДНИК“

Бивши југословенски наредник Јован Мишић, сада четнички „војвода“, уједно је и усташки „стожерни наредник у мировини“. Ма да је на положају команданта у „Југословенској војсци у отаџбини“, која се тобож „бори“ против усташа и окупатора, Мишић ипак покушава да „са фронта“ регулише своју пензију код „непријатељског“ министарства домобранства.

ДОКУМЕНАТ
бр. 169

ЈОВАН МИШИЋ

Стожерни наредник у мировини
у Рекавици, дне 15. VII. 1942Предмет: Молба за регулирање
мировинеМинистарству Хрватског домобранства.
(Повјеренству за примање дочастника)

На темељу Законске одредбе о мировинском стаљишу умировљеника Хрватског Домобранства (вјестник наредби бр. 24/42 г.) и § 3 Проведбене наредбе одтискане у вјеснику наредби Хрватског домобранства бр. 24/42. стр. 487 достављам следеће податке за регулирање мировине и то:

- 1) Чин: наредник водник III класе (сада стожерни наредник).
- 2) Презиме и име: Мишић Јован.
- 3) Година и мјесто рођења: 1909 у с. Рекавици, опћина Рекавица, котар Бања Лука.
- 4) Вјера садашња и пријашња: Православни. Нисам прелазио из једне вјере у другу.
- 5) Завичајност: село Рекавица, опћина Рекавачка, котар Бања Лука од рођења.
- 6) Живио у мировини: и прије и после 10 травња живим у Бања Луци.

- 7) Име жене: Наталија.
 - 8) Вјера садашња и пријашња: православна.
 - 9) Завичајност жене прије удаје: Прилеп — сада Бугарска.
 - 10) Колико има неоскрбљене деце: двоје.
 - 11) Када је умировљен: Послије преврата по распаду Југославије опћа одлука за све особе које нису могле бити примљене у Хрватско Домобранство.
 - 12) Да ли је био члан сокола или четничког удружења или неког другог противхрватског удружења за вријеме Југославије: Био сам члан Југословенског сокола.
 - 13) Точни наслов садањег боравишта: село Рекавица опћина Рекавица, Котар Бања Лука.
 - 14) Прилажем изјаву са власноручним подписом којим тврдим да су моји горњи подаци точни.
 - 15) Молби прилажем као доказало да сам умировљен једино исјечак чековне упутнице на основи које ми се исплаћује мировина јер другог доказа немам.
- ПРИЛОГ: Приписи чековне упутнице и изјава којом јамчим за точност података.

Стожерни наредник у мировини
Мишић Јован

ЧЕТНИЧКЕ ЛЕГИТИМАЦИЈЕ НА НЕМАЧКОМ И ХРВАТСКОМ ЈЕЗИКУ

Легитимација овог издајника која је у поседу Државне комисије, доказује да су усташе и Немци штампали посебне формуларе легитимација за четнике на немачком и хрватском језику и да је овај „стожерни наредник у пензији“, плаћан као такав од Павелића, носио истовремено исправе Дражиног команданта.

ДОКУМЕНАТ
бр. 170

AUSWEIS No.	
IZKAZNICA BR.	
Für den Četnik	
Dienstgrad	
Za četnika čin	
Name	
Prezime	
Vorname	
Ime	
Wohnort	
Mjesto stanovanja	
Četnik Abteilung	
Četničkog odreda	
Četnik Batt.	
Četničkog bataljona	
Četnik Kompanie	
Četničke čete	
Ausgestellt den	
Izdano dana	
Dienststempel	
M. P.	
Unterschrift des Četnikkommandanten	
Potpis četničkog komandanta	

**ПАВЕЛИЋЕВ ПУКОВНИК КОНТРОЛИШЕ ДА ЛИ СЕ ДРАЖИНИ
КОМАНДАНТИ МЕЂУСОБНО ПОТПОМАЖУ**

Мишић, активни Дражин командант а Павелићев пензионисани „сто-
жерни наредник“, добија одговор од команданта 4 домобранске пуковније у
Теслићу, пуковника Биндера, где му се саопштава да поделу четницима од
усташа одобрене обуће и одеће треба да изврши споразумно са Китићем ко-
мандантом четничког батаљона „Танкосић“.

**ДОКУМЕНАТ
бр. 171**

Стожер
Пјешачке пуковније
Бр. 4336/Тајно
24-X-1942
Теслић

на руке.

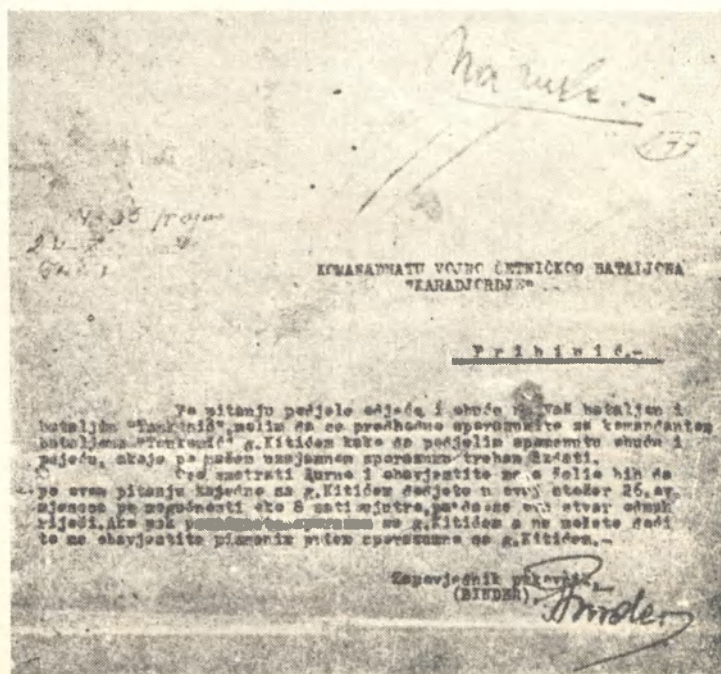
Команданту војно четничког батаљона
„Карађорђе“

Прибинић

По питању подјеле одјеће и обуће на Ваш батаљон и батаљон „Танкосић“, молим
да се предходно споразумете са командантом батаљона „Танкосић“ г. Китићем како да подје-
лим споменућу обућу и одјећу, ако је по нашем узајамном споразуму треба издати.

Ово сматрати журно и обавјестите ме, а желио бих да по овом питању заједно са
г. Китићем дођете у овај стожер 26. ов. мјесеца по могућности око 8 сати ујутро, па да се
ова ствар одмах ријеши. Ако пак постигнете споразум са г. Китићем, а не можете доћи, то
ме обавјестите писменим путем споразумно са г. Китићем.

Заповједник пуковник
Биндер с. р.

**ШЕФ ОДЕЛЕЊА „Јс” НЕЋЕ ЗАБОРАВИТИ ЧЕТНИЧКО
ПРИЈАТЕЉСТВО**

Оберлојтнант Вурианек саопштава Мишићу, да му не може врагити оду-
зети ручни митраљез и уверава га уједно, да „неће заборавити његово пријатељ-
ство.” Ево слике достојанства Дражиног команданта, слугерање немачке ко-
манде.

**Д О К У М Е Н А Т
бр. 172**

Капетан Др. Вурианек
Госп.

Бања Лука, дне 12. 4. 1943 год.

ЈОВАНУ МИШИЋУ, вођу четника
Положај

Врло ми је жао, што немогу удоволити Вашој жељи, али мени су руке везане,
јер с свим пигањима одлучује главна команда.

Установљено је, да је овај ручни митраљез био власништво хрватске војске и био
је укњижен у нашастару.

Будите уверени, да нећу заборавити наше пријатељство, али морате и Ви имати за
моју ситуацију разумевање.

У Вашем интересу је, да удовољите захтевима немачке команде.

Уз поздрав
Др. Вурианек с. р.
капетан.

**ДРАЖИНИ КОМАНДАНТИ ОБИЈАЈУ НЕМАЧКЕ ПРАГОВЕ
РАДИ „ФАСУНГА”**

Из писма што га под Пов. бр. О. 101 од 11 новембра 1943 Мишићу пише
Дреновић види се да четници од Немаца добијају муницију и остали „фасунг”
на тај начин што „војводе” лично иду у окупатороља упоришта и његове ко-
манде по таквим пословима.

**Д О К У М Е Н А Т
бр. 173**

Команда
Босан. Крајиш. четнич. корпуса
Пов. О. број 101
11 новембра 1943 год
Положај

у 8.15 часова

Команданту операција ове команде
брату Јови Мишићу

Брате Јово, синоћ добих твој извештај као и изјашњење, које си послао командан-
тима колона. Ја у том Те потпуно разумијем и подупирем — све ћемо предузети да се
кривци најстрожије казне.

Толико панику и лаж направити а без нечега немогу да схватим поједине људе. Ка-
жњавајте на лицу мјеста. Гледај свакако да се одређена акција изврши, јер је то сада лако,
пошто је Сански Мост повраћен. Ја сам према оном Твом извештају јучер послао извештај и
поново тражио муницију од Нем. из Б. Луке. Позват сам доље у Бања Луку ради фасунга,
те ћу данас доље а сутра имам посла у Команди Западне Босне ради довршења неких важних
послова, које ћу ти рећи кад се састанемо.

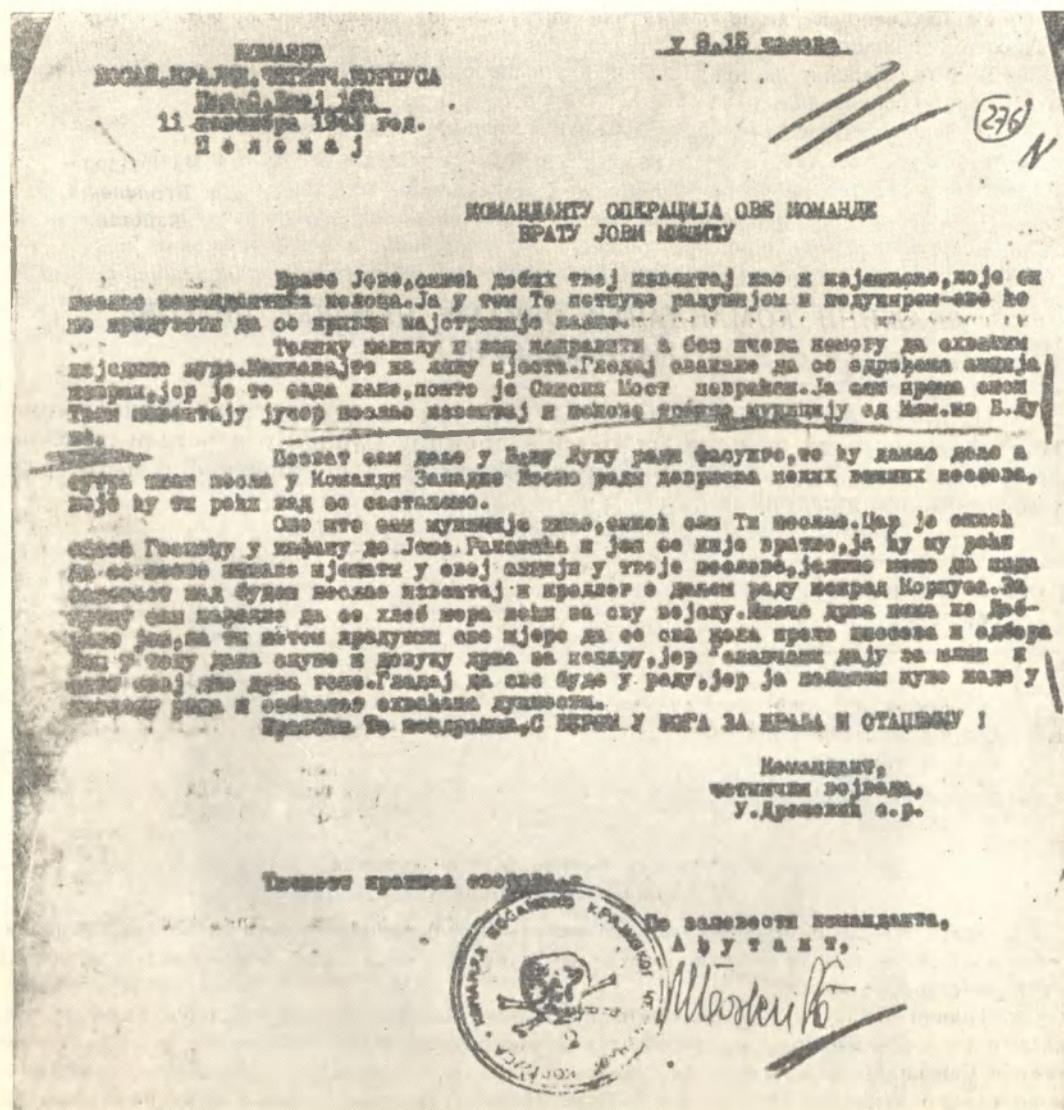
Оно што сам муниције имао, синоћ сам Ти послао. Цар је синоћ одвео госпођу у кафану Јоше Раковића и још се није вратио, ја ћу му рећи да се несме никако мјешати у овој акцији у твоје послове, једино може да изда заповест кад будеш послао извештај и предлог о даљем раду испред Корпуса. За храну сам наредио да се хлеб мора пећи за сву војску. Иначе дрва нема из Добриње још, па ти потом предузми све мјере да се сва кола преко кнезова и одбора још у току дана скупе и довуку дрва за пекару, јер Рекавчани дају за млин и опет свој дио дрва гоне. Гледај да све буде у реду, јер ја полажем пуно наде у погледу рада и озбиљног схваћања дужности.

Братски Те поздравља, с вером у Бога за Краља и Отаџбину!

Печат:

Команда босанског четничког корпуса

Командант,
четнички војвода,
У. Дреновић с. р.
тачност преписа оверава
По заповести команданта,
Ађутант,
М. Божић с. р.

ДРАЖИНИ КОМАНДАНТИ СЛОБОДНО СЕ КРЕЋУ ПО НЕМАЧКО-УСТАШКИМ ГАРНИЗОНИМА

Писмо Дреновићева ађутанта М. Божића јасно је. Он иде у немачко-усташко упориште — Бања Луку — да набави неке ствари за делегата Дrajине Врховне Команде за западну Босну, капетана Бору Митрановића. Од Немаца је грабио муницију и одлазио у њихову команду у циљу обавештавања. За Брану Лазичића, који је члан штаба корпуса, пише да он лично подиже потребне ствари, а интендант корпуса Ђукић да је стално у Бања Луци. Ово шећкање и слободно кретање разноразних четничких команданата по немачко-усташким упориштима у пуноме је складу са саветом што им га је, преко мајора Бранка Остојића, упутио Дража Михаиловић, да са хитлеровским окупаторима и усташким јамарима „воде политику”.

ДОКУМЕНАТ
бр. 174

Драги ми брате Мишићу.

Јучер сам био у Бањој Луци ради набавке неких ствари за брата капетана Митрановића. Јутрос сам му исте послао и послао сам у састав III бригаде 18 бораца који су се повратили са лечења из болнице те да би олакшао корпуску исхрану.

Брат Проле наредио ми је за неку муницију да идем тражити. Ја сам јуче био у Њемачкој команди ради неких информација, пошто се проговара да је пало Јајце и сама радио станица Дјонау и Загреб ово су јавили, те сам добио обавештење, да је само блокирано, док још није пало и да су неки чланови владе похватани.

У погледу муниције, ја ништа неби успео. Тамо долази Бране Лазичић и кажу ми да је он од стране наше да све потребне ствари он лично тражи. Ово је мени речено зато, што сам ја за Бору требао добити завоја за прву помоћ неколико комада те због овог нисам тамо ни добио већ сам морао на другом месту тражити.

Питали су ме за Уроша те сам им рекао да је отишао по неком задатку у партизанску позадину, а такође, су питали за Вас и рекао сам им да сте на положају.

Брате Мишићу, наш интендант брат Ђукић је већином у Бањој Луци по чијем одобрењу и на основу чега неznam. О храни у корпусу нико се не стара. Јутрос сам требао доћи до Вас али нисам могао једино да би омогућио да се храна набави бар за данас. Ко ово омета неznam, а нико неће да нареди да се штаб корпуса бар разформира и људство које је способно за борбу пошаље у јединице а неспособно да се смести где има услова зато.

Молим Вас по овом предузмите потребно.

Уједно Вас молим за одобрење да одем код јединица III бригаде да тамо прикупим податке које су потребни брату мајору, јер бригада је како чујем око Прњавора и ту је потребно више дана да се то све среди.

Уједно Вас молим, да наредите потребно у случају да се храна за корпус неможе давати, те како би се људство могло распоредити.

Братски Вас поздравља. —

22-XII-1943

М. Божић с. р.

Драги ми брате Мишићу,

(22) D

Јучер сам био у Бањој Луци ради набавке неких ствари за брата Крстена Митрановића. Јутрос сам му исте послао и послао сам у састав III бригаде 18 бораца који су се повратили са лечења из болнице те да би олакшао корпуску исхрану.

Брат Проле наредио ми је за неку муницију да идем тражити. Ја сам јуче био у Немачкој команди ради неких информација, пошто се преговара да је било дајце и сам радио станица Донео и Загреб ово су Јавили, те сам добио обавештење, да је само блокирано, док још није пало и да су неки чланови владе похватани.

У погледу муниције, ја ништа неби успео. Тамо долази Зрне Лазичић и кажу ми да је он од стране наше да све потребне ствари он лично тражи. Ово је мени речено зато, што сам ја за Бору требао добити завоја за прву помоћ неколико комада те због овог нисам тамо ни добио већ сам морао на другом месту тражити.

Питали су ме за Уроша те сам им рекао да је отишао по неком задатку у партизанску позадину, а такођер су питали за Вас и рекао сам им да сте на положају. Ја сам мислио да идем код III бригаде да средим оне податке, али нисам могао отићи пошто ми је Боро наредио да му набавим неке ствари без којих не може радити

1312

Моге сам му набавио а нешто нисам могао јер ствар која му је најпотребнија дата је у рад код Столе, а он је за 10 дана под присмотром због Милана Лазичића.

Брате Мишићу, наш интендант брат Ђукић је већином у Бањој Луци по чијем одобрењу и на основу чега неznam. О храни у корпусу нико се не стара. Јутрос сам требао доћи до Вас али нисам могао једино да би омогућио да се храна набави бар за данас. Ко ово смета неznam, а нико неће да нареди да се штаб корпуса бар разформира и људство које је способно за борбу пошаље у јединице а неспособно да се смести где има услова зато.

Молим Вас по овом предузмите потребно.

Уједино Вас молим за одобрење да одем код јединица III бригаде да тамо прикупим податке који су потребни брату мајору, јер бригада је како чујем око Призвора и ту је потребно више дана да се то све среди.

Уједино Вас молим, да наредите потребно у случају да се храна за корпус не може давати, те како би се људство могло распоредити.

Братски Вас поздравља,

22-XII-1943

Милош Јукић

1312

ДРЕНОВИЋ МОЛИ ХРАНУ СА УСТАШКОГ КАЗАНА

Пошто су усташе заборавиле обавезу из уговора „о заједничкој сарадњи“ — да лече и хране рањене и болесне четнике, Дреновић их својим актом од 5 јуна 1942 г. потсећа. Понизно и с горчином моли Дражин командант усташе, да пружи рањеним и болесним четницима храну са њиховог, усташког казана, „да не буду гладни“.

ДОКУМЕНАТ
бр. 175

Вој. чет. штаб „Кочић“
Број: Службено
5 јуна 1942 год.

Посадном заповједништву

Мркоњић Град

Позивом на закључени записник у Бањој Луци у смислу заједничке сарадње наши рањеници и болесници имају се хранити на државни трошак т. ј. од војних власти. Молимо Вас, да се од данас па и у будуће шаље са нашег казана храна за рањене и болесне четнике да не буду гладни и са тиме би учинили нама услугу и олакшицу. О извршењу овога и удовољењу ове наше молбе молимо Вас извјестите нас писмено равнања ради.

Посадно заповједништво

Печат:

Командант

Бр. 33/тај

1. Војно-четнички

Дреновић с. р.

6 липња 1942 г.

батаљон

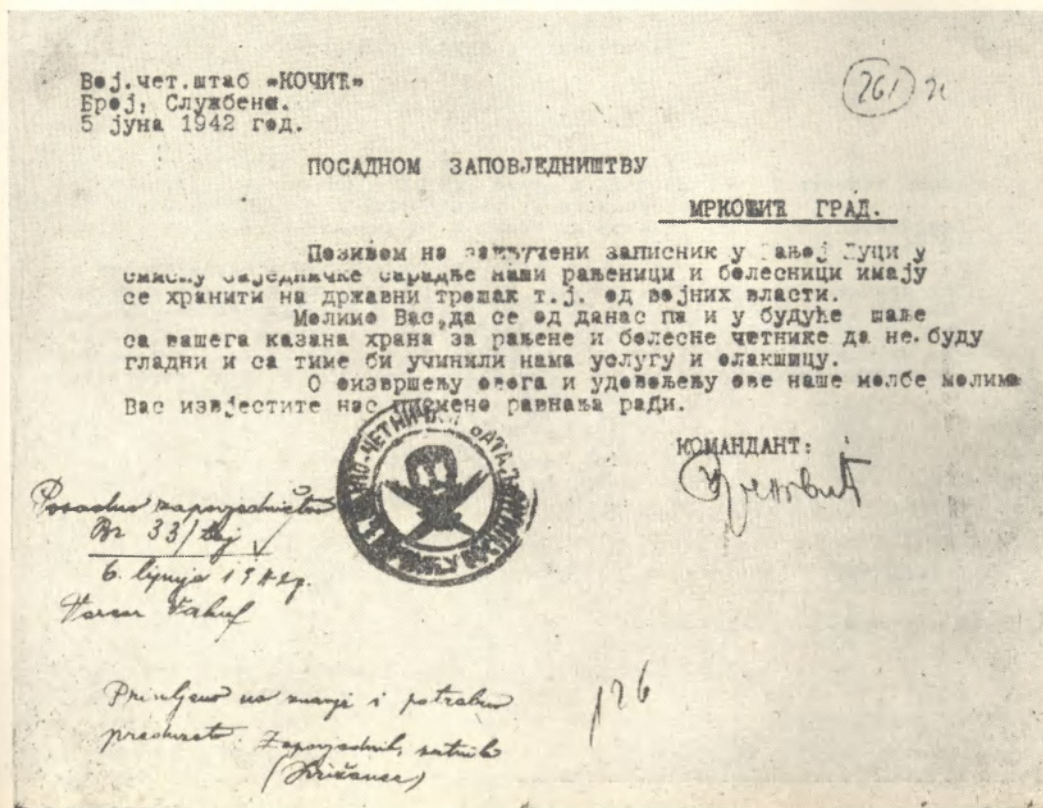
Варцар Вакуф

Кочић у Босни

Примљено на знање и потребно предузето.

Заповједник сатник

Крижанец с. р.

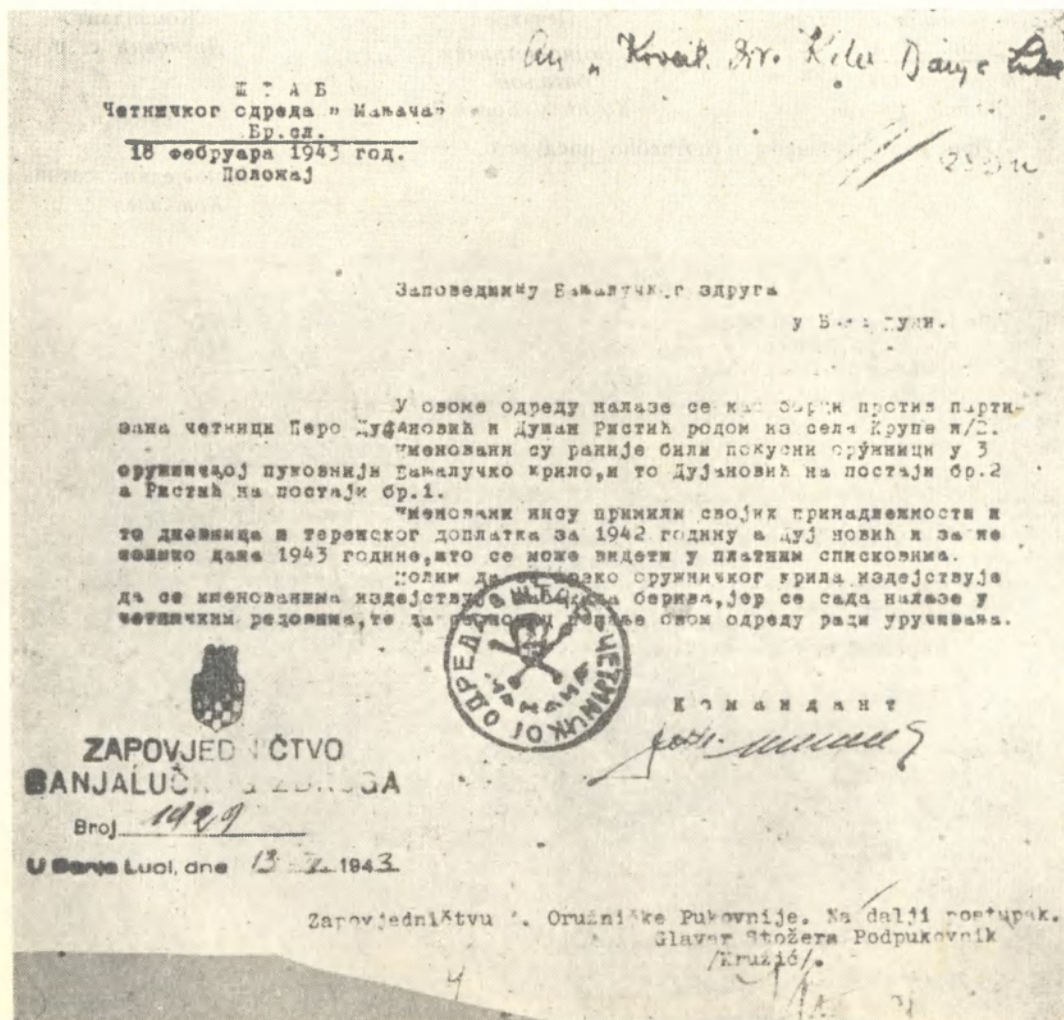

„ПОКУСНИ ОРУЖНИЦИ“ — У ЧЕТНИЧКИМ РЕДОВИМА

А Јован Мишић у својству команданта одреда „Мањача“, званично, актом од 18-фебруара 1943 г. интервенише код усташког заповедништва здруга у Бања Луци, да се његовој двојници четника, бившим „покусним оружницима“, исплате заостале плате, „јер се сада налазе у четничким редовима“. Правни основ овог тражења јесте, да је потпуно свеједно, да ли се поменути четници налазе на служби у усташком „оружништву“ (усташкој жандармерији) или у четничким редовима.

Ради бољег успеха интервенције, али исто тако ради доказа дубљег моралног пада овога изрода, акт је предат преко неке немачке команде, јер је на њему руком исписана примедба: Ан „Кроат. Див. Кдо Бања Лука“.

ДОКУМЕНАТ
бр. 189

Штаб
Четничког одреда „Мањача”
Бр. сл.
18 фебруара 1943 год.
Положај

Ан. „Кроат. Див. Кдо Бања Лука”

Заповеднику Бањалучког округа

у Бања Луци

У овоме одреду налазе се као борци против партизана четници Перо Дујановић и Душан Ристић родом из села Крупе и 2).

Именовани су раније били покусни оружници у 3 оружаног пуковнији Бањалучко крило, и то Дујановић на постаји бр. 2 а Ристић на постаји бр. 1.

Именовани нису примили својих припадности и то дневница и теренског доплатка за 1942 годину а Дујановић и за неколико дана 1943 године, што се може видети у платним списковима.

Молим да се преко оружничког крила издејствује да се именованима издејствује заостала берива. јер се сада налазе у четничким редовима, те да се новац пошаље овом одреду ради уручивања.

ГРБ

Печат:
Штаб четничког одреда
„Мањача”.

Командант
Јов. Мишић с. р.

Заповједништво
Бањалучког војног здруга
Број 1929
13-III-1943

Заповједништву 3. оружничке пу-
ковније на даљи поступак
Главар стожера подпуковник
Кружић

Када је престао са деловањем усташки бањалучки здруг, поручник Бенић писао је Мишићу да му саопшти имена четника у болницама, да би их он могао доставити Немцима, који су тада зацело узели под своју команду цео војни санитет у Бања Луци.

ДОКУМЕНАТ
бр. 188

Драги Јово!

Бањалучки здруг је престао са дјеловањем, а ја сам овдје остао за ликвидацију. Поводом овога списа молим Те наведи имена несталих четника са даном када су ступили у болницу и у коју па ми пошаљи а ја ћу просједити Немцима и болници.

Уз поздрав
Бенић с. р.
поручник

ДРЕНОВИЋ СЕ ЗВАНИЧНО ДОПИСУЈЕ СА УСТАШКОМ
ПОЛИТИЧКОМ И ПАРТИСКОМ ХИЕРАРХИЈОМ

Дражин командант корпуса, Урош Дреновић дописује се званично, у стварима редовне администрације, са Главним усташким стожером у Загребу, са Великом жупом Плива и Рама и са нар. послаником из Јајца, дакле са највишом усташком политичком и партиском хијерархијом. У акту бр. 347 од 19 марта 1943 г. пише, да је стожернику у Јајцу Јеролиму Катићу лично предао југословенске новчанице, које су својина његовог четничког одреда и појединих четника, ради замене у куне.

ДОКУМЕНАТ
бр. 178

Штаб
Војно четничког одреда „Кочић”
Број 347
19 марта 1943
Варцар Вакуф

Журно је.

Предмет: Моли да се пошаље
замјени новац за овај одред

Овај одред издејствовао одобрење код надлежних за замену југословенских новчаница за Хрватске новчанице и новац својина овог одреда и пучанства (добровољаца) четника предат је Великој Жупи Плива и Рама на руке тадањем стожернику Усташког стожера Јеролиму Катићу.

Како су биле сталне борбе противу комунистичке банде на овом сектору, то се наведени новац није могао ни примити.

Са изложеног, моли се горњи наслов за дејство, да се преко надлежних издејствује одобрење, те да се замењена сума новца овог одреда достави преко поште у Јајцу на овај одред, те како би се новац поделио коме припада.

Достављено: Главном Усташком стожеру Загреб, Великој Жупи Плива и Рама и Народном заступнику у Јајцу

Печат:
Војно четнички
одред --- Кочић

Командант одреда
У. Дреновић, с. р.

ДРАЖИНИ ЧЕТНИЦИ ТРАЖЕ ПОМОЋ ОД НЕДИЋА

Али ни пљачка ни „фасунзи“ нису били кадри да задовоље грамзивост тих добро плаћених издајника, којима су појмови најпросечнијег људског морала постали туђи. Кроз три године навикнути да играју херојску лакрдију, и бесрамну и трагичну у исто време, заклоњени иза немачко-усташких упоришта, корумпирани лагодним животом нерадника — пустахија, „војводе“ нису осетиле стида када су пружили руку тражећи плату за издају савезничке ствари чак из Лондона. У писму што су га упутили кап. Радославу Рачићу за Дражу Михаиловића, које је објављено напред под р. бр. 3 докумената у тачки 5, они пишу о „најхитнијој потреби да се за „краљеву гарду“ пошаље и спусти наоружање, по могућству и значке и одела“; прецизирају место за спуштање пошилике из авиона и саопштавају договорени знак, којим ће им се преко радио Лондона наговестити долазак авиона.

Но са тим нису још исцрпени сви извори које су четничке „војводе“ могле да користе. Остао је још „отац Србије“ Милан Недић, њихов ортак у издаји. Поред молбе коју упућују њему непосредно, они моле и министра Богољуба Кујунџића да молбу препоручи. Заправо, они то не називају молбом, него „апсолутним правом да траже, да се свима захтевима њихове претставке удовољи“. Зацело стога што, сасвим правилно, Недића сматрају својим ортаком, потврђујући још једном да су Дража и Недић лице и наличје једне исте издајничке зле паре, Недић је, како је народ говорио за време окупације, „легални“ Дража, а Дража је „илегални“ Недић. Ево једног документа у ком се види успостављање директне везе Дrajине команде западне Босне са Недићем и његовим министрима ради добијања четничке одеће и помоћи уопште. Акт потписује са својом бандом исти Дреновић који је потписивао горе наведене акте најприсније сарадње са Немцима и усташама.

**ДОКУМЕНАТ
бр. 179**

Команда
Западне Босне
Бр. службено
28 марта 1944 године
Положај

Господину Богољубу Кујунџићу, министру

Београд

Господине Министре,

У вези са приликама и догађајима који су се већ од пре три године развијају у Босанској крајини, и са патњама и невољама српства које живи у Босанској Крајини и око ње, ми смо као одговорни људи упутили једно писмо Претседнику српске владе, армиском ђенералу Господину Милану Ђ. Недићу. Част нам је у прилогу овога писма да Вам доставимо препис те наше претставке.

Надамо се да ће те Ви, као ранији претставник политике српског народа у Босанској Крајини и свих Срба који живе око Крајине, најбоље разумети смисао, значај и важност ове наше претставке, овог нашег првог и евентуално, последњег апела народа и бораца из ових крајева за братску помоћ осталих делова српства. Ми врло добро разумемо, у каквим се приликама ко налази, али у исти мах верујемо да никоме није теже него нама.

Поред Владе Краљевине Србије, сматрамо да би помоћ за борбу коју ми данас издржавамо под врло тешким условима, требали да пруже и сви они људи који су раније на подручју ове наше напаћене Крајине стицали капитале, а данас их у Београду стичу још у већој мери, а не питају се како живи овај наш народ, који се налази готово у ничијој земљи.

Господине Министре,

Поред овога што смо у својој претставци Господину Министру Претседнику изложили, од Вас, као човека и као Србина, *са апсолутним правом захтевамо и тражимо, да се свима захтевима наше наведене претставке удовољи.* Та цена минимална је, кад се зна шта је досада претрпео народ ових крајева и шта треба још да их претрпи, ако, се Тито са својим разбојничким бандама буде навраћао чешће у наше крајеве. Немојте погрешно разумети реч цена, јер ми нисмо уцењивачи, него треба и Ви лично и сви фактори данашње Србије да то разумеју као ону везу крви и срестава која треба да одржи све Србе на окупу, као што смо то изложили Претседнику српске владе г. Недићу, ми Срби немамо никаквог разлога, да са знањем о чињеницама и о фактима који су код нас, сакријемо од Вас. Напротив, ми верујемо да ће све ове наше ствари наићи на боље разумевање код Вас него код других, јер Ви из ранијег времена, и по роду и по соју, и по љубави према српском народу ових крајева боље познајете прилике, него други који се налазе у данашњој српској Влади. Због тога очекујемо, да ћете бити човек који не заборавља свој родни крај и жели да му увек, у границама могућности укаже своју љубав и своје признање.

Миленко (Лека) Копривица биће у будуће једини овлаштени у име свих нас да претставља нашу организацију као што је доле потписана да прима сва упуства и сва материјална средства која иду у корист наше борбе, а свака остала лица су у томе погледу искључена и молимо Српску владу, да сва таква лица прогласи сумњивим лицима и да их на лицу места преко својих органа похапси, а потом да путем редовне везе затражи од нас информације.

Господине Министре,

Крајина је српска и остаће српска. Данас јој, поред њене снаге, треба и мало помоћи. Та помоћ треба да се састоји у што више соли и новаца. Ако би било и одела четничког, какво се носи у Србији, и какво се носило у време ранијег српског четовања, добро би нам дошло. Ми имамо много људства, али имамо мало срестава да га уздржавамо. Кад би бар сваки наш командир четничке чете могао да добије раније четничко одело, то би већ

и психолошки много утицало на народ, а о увођењу четничке дисциплине и реда да и не говоримо. Ради тога Вас молимо, да се по могућности пошаље око 250 комплетних четничких одела за погрее овога краја, јер ће то много подигнути углед Српског народа и његовог отпора против свих силника.

Још један пут Вас молимо, Господине Министре, да разумете наше погрее и да их савесно заступате код Краљевске Српске Владе.

С вером у Бога — за Краља и Отаџину!

Живео Краљ Петар II!

Живео сложан српски народ!

Командант Босанско-крајиш-
ног четничког корпуса

У. Дреновић с. р.

Командант западне Босне,
Мајор,

Славољуб Брањешевих, с. р.

Командант средњо-босанског
четничког корпуса

Л. Тешанових, с. р.

Шеф пропаганде,

Т. Перових, с. р.

Печат:

Команда бос. крајиш. четн.
корпуса

ЧЕТНИЦИ — ОРГАНИ НЕМАЧКОГ „ЗИХЕРХАЈТСДИНСТА“

У позадини четници врше службу немачке „зихерхајтсполиције“. Они достављају имена Срба и Српкиња који неће да се покоре и пркосе окупатору, док ће исту такву службу над муслиманима и католицима у Босни вршити усташке управне власти.

Хитлеровци, пошто су упали у Југославију, развили су унапред спремљену политику распиривања братоубилачког рата, изазивајући грозне националне и верске погроме са циљем да се наши народи међусобно истребе. Али када се бољи део народа Југославије ујединио у народно-ослободилачком покрету против те злочиначке намере и непоштедном борбом угрозио војне позиције хитлероваца на Балкану, умели су они да за час измене путеве своје истребљивачке политике. Свима средствима префињене корупције они су у своја кола упрегли упоредо четнике и усташе, поделивши између њих власт на начин како се практиковало једино у црначким колонијама. На истој територији, право живота и смрти над Србима вршили су четници, а над муслиманима и католицима усташе.

Доставе сваке врсте, као што је докуменат који ниже објављујемо, могле су имати само ове последице: или одвођење у логоре и на принудан рад или непосредно убијање под било којим изговором.

ДОКУМЕНАТ

бр. 180

Команда

III бригаде „Кочић“

Босанско крајишког четничког корпуса

Ч. број 115

1 августа 1943 године

Положај

Претмет: Податци о лицима која треба
држати под надзором и ограничити
кретање

Заповедништву њемачке жандармерије В. Вакуф

По Вашем тражењу доставља се попис особа које су биле у служби партизана и из чијих чланова породица има и данас у партизанима, и то су:

1) У партизанској служби налазили су се следећа лица из Варцар Вакуфа, која су се сада повратила својим кућама и налазе се под строгим четничким надзором, и то:

Гашић Јово син Ристин, Вуковић Никола син Николин, Демировић Милан син Јовин, Радић Лена жена пок. Михајла, Пупић Анка жена пок. Јована, Бурановић Јелка и Мара кћери Васине, Демировић Милена кћи Јовина, Демировић Љуба жена Николина.

Сви горе наведени предали су се четницима те пошто су испитани пуштени су на слободу својим кућама под строги четнички надзор.

2) Из Варцар Вакуфа још се и данас налазе следећа лица у партизанској служби, а то су:

Љупко Милић син Глишин, Вељко Ијаца, Вељко Чанковић, Војо Травар, Угљеша Иветић, Никола Демировић, Тихо Видекењић, Ђорђо Шункић, Мирко Гашић, Јово Радић, Бранко Ракита, Милева Челик, Лела Ракита, Олга Бабић, Милка Бабић, Зора Бркић, Станица Костић, Мара Костић, Мара Радић, Дара Радић, Пупић Добрила, Пупић Станислава, Пупић Небојша, Милан Рајак, Мара Малиновић, Бела Чулић, Чалата Рафо, Вуковић Боро, Вуковић Ђоко, Комарица Рада, Гашић Десанка и Галић Илија.

У граду док су град држали партизани са истим су сарађивали и други, али су ти били присилно натерани на тај рад за партизане.

Ове податке ми дајемо само за православце, док за Муслимане и Католике обратите се Котарској Области, Жандармерији и онђинском редарству у Варцар Вакуфу, које свакако мора да води ове податке о свима.

Предње се доставља, с молбом на надлежност. —

Командант,
Четнички војвода
У. Дреновић, с. р.

НЕМАЧКО-УСТАШКО-ЧЕТНИЧКО ПРИСНО ПРИЈАТЕЉСТВО

Братство у оружју и јединство у циљевима створили су убрзо атмосферу праве „камерадшафт“ између четника, усташа и хитлероваца. Они су повезани не само злочиначким ортаклуком, него и правим пријатељским расположењима. На једном месту један четнички командант тражи од свог претпостављеног Јове Мишића да му пошаље новаца како би до краја могао добро угостити двојицу немачких радиотелеграфиста. Други пут усташки надпоручник Иван Чоп пише истом Мишићу тоном опробаног другарства: „Како си ми иначе? Шта има новог код тебе?...“ Немачки оберлојтнант Каселман не заборавља да честита „храбри четници један сретан и здрав божић“. Домобрански сатник Феризбеговић набавља цигарете за команданта четничког батаљона „Танкосић“, а Мирко Мишић из Дудпоља саопштава Јовану (Мишићу) да су га тражили „Хорват и неки пуковник и немачки неки официр“, да су оставили „цедуљу“ и упутили поздраве, а интересовали су се колико је четника на Корановцу. Очито је да су то били виши официри из штабова домобранских и немачких у инспекцији оних делова положаја које су, заједно са њима, држали четници против НОВЈ.

ЧЕТНИЧКИ, УСТАШКИ И ДОМОБРАНСКИ ПЕЧАТИ НА ИСТОЈ ИСПРАВИ

Четничку објаву потврђује усташка команда зато да би четнички курир могао на путу користити средства и примати помоћ усташких власти. Четник се, заиста дисциплиновао, као сваки припадник „хрватских оружаних снага“, јавља „заповједништвима посада“. Ово је једини начин на који четнички курири могу да се крећу.

ДОКУМЕНАТ
бр. 181

Штаб
Војно Четничког одреда „Кочић”
Број службено
14 новембра 1942 год.
Положај

БРАТУ БОГДАНУ КИЗИЋУ —
И БОЖИ ЋУКУ,

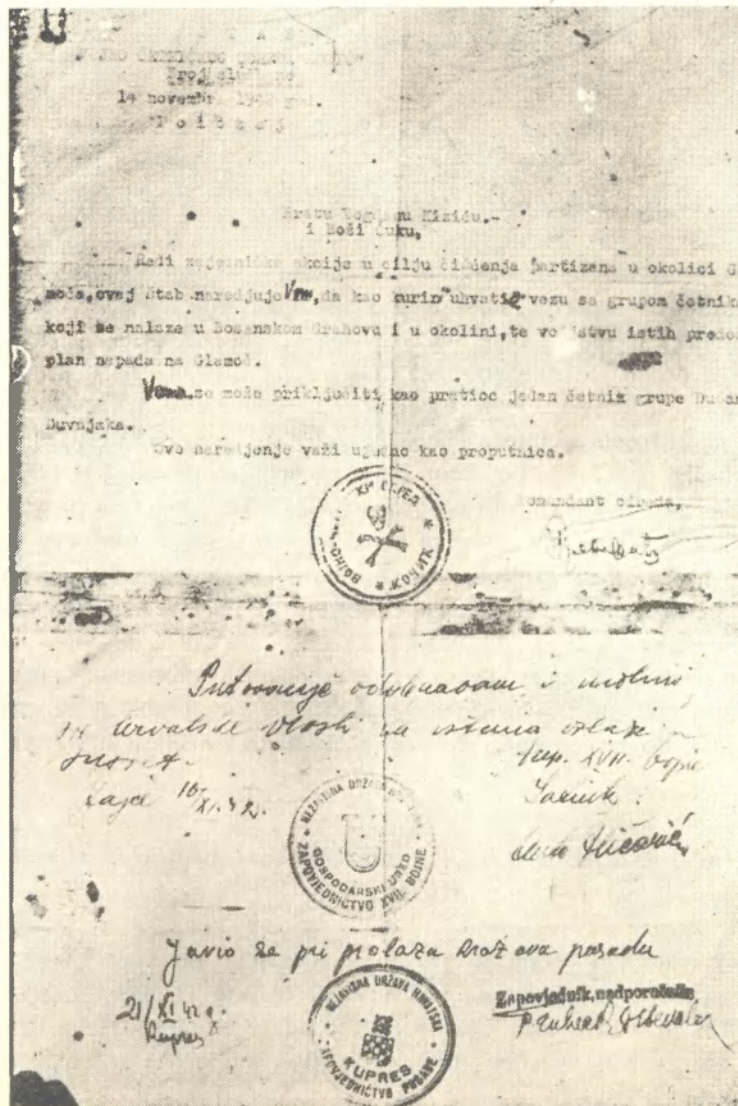
Ради заједничке акције у циљу чишћења партизана у околици Гламоча, овај штаб наређује Вам, да као курири ухватите везу са групом четника који се налазе у Босанском Грахову и у околини, те вођству истих предочи план напада на Гламоч.

Вама се може прикључити као пратиоц један четник групе Душана Дувњака.

Ово наређење важи уједно као пропутница.

Печат: Четнички грб
Војно-Четнички одред
„Кочић”

Командант одреда,
Дреновић, с. р.

Путовање одобравам и молим све хрватске власти да истима излазе у сусрет.

Јајце 10/XI. 42.

Печат: Усташки грб
Независна Држава Хрватска
Господарски Уред
Заповједништво XVII Војне

Зап. XVII бојне

Сатник:
Анте Пличарић, с. р.

Јавио се при пролазу кроз ову посаду.

Заповједник, надпоручник,
потпис нечитак,

Печат:
Независна Држава Хрватска
Заповједништво Посаде
Купрес

21/XI. 42.
Купрес

ЧЕТНИЧКИ ПЕЧАТ И ПОТПИС — ИМАЈУ ЗВАНИЧАН КАРАКТЕР У НДХ.

Четничком пуку „Мањача” придодато је једно одељење бацача са домобранском послугом. Командант пука одобрава одсуства домобранском нареднику Славку Мајсторовићу и издаје му „отворену заповијед” тј. војну путну исправу каква је прописана у домобранству. Павелићево домобранство и Дражини четници не само што оперативно садејствују, они се на махове и организационо потпуно уједињују. Четнички печат и потпис изравнати са службеним печатима и потписима усташке државне власти.

ДОКУМЕНАТ бр. 182

Штаб I. Војно четнички пук
„Мањача”
Број: 16/42
16 јула 1942 год.
Хан-Хола.

ОТВОРЕНА ЗАПОВИЈЕД

За Мајсторовић Славка домобранског наредника из села Пријека, котар Глина, на служби при четничким постројбама 7 чете I. чет. пука као вођа бацача.

Којем се одобрава 15 дана допушта јер му се његова јединица налази на одмору. Именовани путује у Златар Бистрица — Загреб — Глина и назад.

Именовани полази на пут 18-VII-1942 године, а у ову команду имаде се јавити 3-VIII-1942 год. у 8 часова ујутру.

Именовани има право на возњу желе ницом и свим државним превозним средствима са сниженом цијеном од 75% — попушта.

Исти има са собом привремену домобранску исказницу.

Хан-Хола
16-VII-942.

Печат: Четнички грб
Штаб I. Крајишког
Четничког пука — Мањача

Командант,
Раковић, с. р.

Печат: Окучани
21. VII. 42.

Печат: Златар Бистрица
30. VII. 42.

Сврха доласка: Састанак са К-дантом Марчетићем.
С вером у Бога — за Краља и Отаџбину.

Редов четник
батаљ. „Петра Мркоњића“
Пајо Морача, с. р.

Ђушићу К-данту, 1. редовној дружини (160/1)
Личности

Ђушићу К-данту писаног писма о следећем:
Дана 12-го 1943. године је један Немачки
SS* (године) веројатно са својим поборницима
који је био у Заједу и вратио се са собом
Ђушићу Свеном Јурићем и Ђушићу Миловом
Радошковићем (закључено), који је вратио ратно
оружје. Нови поборници.

Ђушићу Свеном седео је у бочици дугачкој,
мртвој, свеном и Радошковићу орлози
за јачање. Ђушићу К-данту Радошковићу
Радошковићу. —

Свједок долазак: Састанак са
К-дантом издржан.

Сврхом у бочици Краља и Отаџбину
Један ратник Јако Морава
Дана 12-го 1943. године

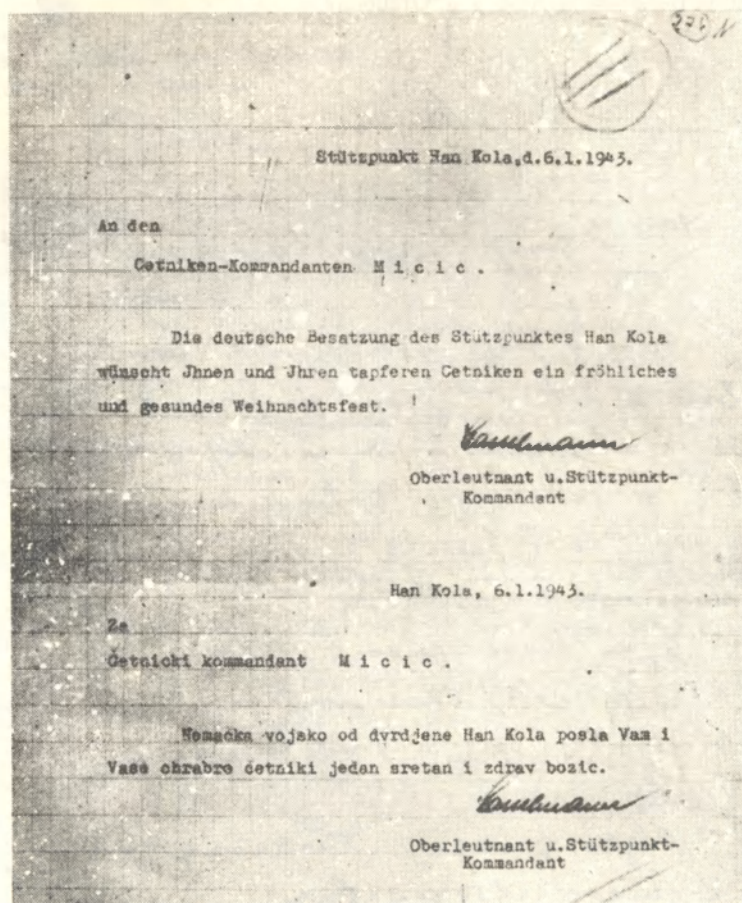
ДОКУМЕНАТ
бр. 184

Han Kola, 6. 1. 1943.

Za Cetnicki kommandant Micic.

Nemacka vojsko od dvrđjene Han Kola posla Vam i Vase chrabre cetniki jedan sretan i zdrav bozic.

Kasselmann
Oberleutnant u. Stutzpunkt-
Kommandant

ДОКУМЕНАТ
бр. 185

Помоћнику команданта Б. К. Ч. корпуса

Брату Мишићу Јови.

Брате команданте.

1) Пошто се код нас налазе два Њемца и са њима радио станица, те према томе молио бих Вас, да ми пошаљете мало пара за потребност. Већ сам и својих пара трошио у име њих. Пошаљите нам паре у што краћем року.

2) Узели смо 1 пушку и муниције 800 комада, те исто није плаћено, а кошта пушка 9.000 куна, а муниција 5.000 куна. Те према томе Вас молим да ми их пошаљете да бих исто исплатио.

3) Одговорите нам молим Вас да ли сте примили писмо, за Мирка Рађевића.

Пошто се је именовани хтио и од ранијег да нам се преда. Те према томе да се њему не би шта догодило. И да ми се о њему у што краћем року изјести.

За све оне који се налазе код мене Војвода ми је рекао да се обратим на Вас. Ми се налазимо у Кључу.

Хан Кола 3. V. 1943

Команданту Командантства Б.К.Р. Копује (286) N
 Драги Мишићу Јови

Брате команданте!

1) Данас је на телефон јавио њемачки надпоручник Јеневај, да би сутра дошао из Б. Луке овамо и да би хтио с вама разговарати. Надпоручник Јеневај долази овамо сутра у 13 сати, па ако вам је могуће будите и ви лично сутра 4. V. т. г. у 13 сати у Хан Коли код г. Чеде (гостионица).

Изволите предње примити на знање и надлежност.

Заповједник упоришта
 „Хан Коли“
 Надпоручник:
 Иван Чоп, с. р.

136

Команданту II одреда четника (на руке г. Мишића)

Данас је на телефон јавио њемачки надпоручник Јеневај, да би сутра дошао из Б. Луке овамо и да би хтио с вама разговарати. Надпоручник Јеневај долази овамо сутра у 13 сати, па ако вам је могуће будите и ви лично сутра 4. V. т. г. у 13 сати у Хан Коли код г. Чеде (гостионица).

Изволите предње примити на знање и надлежност.

Заповједник упоришта
 „Хан Коли“
 Надпоручник:
 Иван Чоп, с. р.

Драги Мишићу!

Горње писмо је службено. Ово друго је приватно!

Што има тај њемачки надпоручник с тобом разговарати ја то не знам. Ја сам само извршио пренос телефонске молбе.

Како си ми иначе?! Што има новог код тебе? Сигурно си већ чуо за мој случај у ком нисам нити најмање крив. Уосталом када се састанемо разговараћемо!

Много те поздравља

Надпоручник:
 Иван Чоп, с. р.
 39*

[illegible]

ДОКУМЕНАТ
бр. 186

Драги Јоване пошто је вас јутрос тражијо Хорват и неки Пуковник и Њемачки неки официр овде на Карановцу пошто вас није било они су позвали мене и ја сам ишо к њима они су питали за вас а ја им нијесам доказао за вас пошто ја неznam где се ви налазите и они су вама по слали ову цједуљу и рекли су да вас ја поздравим, и питају ме колико има четника овде на стражи а ја сам њима рекао да нас има 20 стално а још да имамо као помоћ и додатак страже по потреби. Друго нема ништа код нас

Дудпоље

Мишић Мирко с р

„СТОЖЕР” ЧЕТНИЧКОГ ОДРЕДА

Да би се што јаче зближили са усташама, штабови појединих четничких одреда израђивали су печате латиницом са текстом „стожер“ (уместо штаб) четничког одреда.”

(239) 6

Драго Јоване, пошто је вас јурило пројект Карбаџи
неки Пукљавић и један његов савезник, где се Карбаџи
пошто вас није било ни у избору, ни у
самој кочици, ни у једном од вас, а ја
на избору долази да вас пошто је познат где
се он налазио, а он је био, и сам објаснио
и рекао да је да се одради, а једној од кочици
има једног где се налазио и ја сам знао, рекао да
вам није до сада, ни један да имате право да се
својим савезницима, а један од вас

Драго
Михаиловић

130

ДОКУМЕНАТ
бр. 187

148

Штаб

Зеничког четничког одреда

Број: 29

1 септембра 1942 године

Положај.

КОМАНДАНТУ ГЛАВНОГ ШТАБА БОСАНСКИХ ЧЕТНИЧКИХ ОДРЕДА. —

Према усменом наређењу Командантовом, у прилогу достављам Штамбиљ Зеничког
Четничког Одрода са натписом „Стожер Зеничког Четничког одреда“ с молбом на употребу.

Прилог штамбиљ.

С вером у Бога — за Краља и Отаџбину

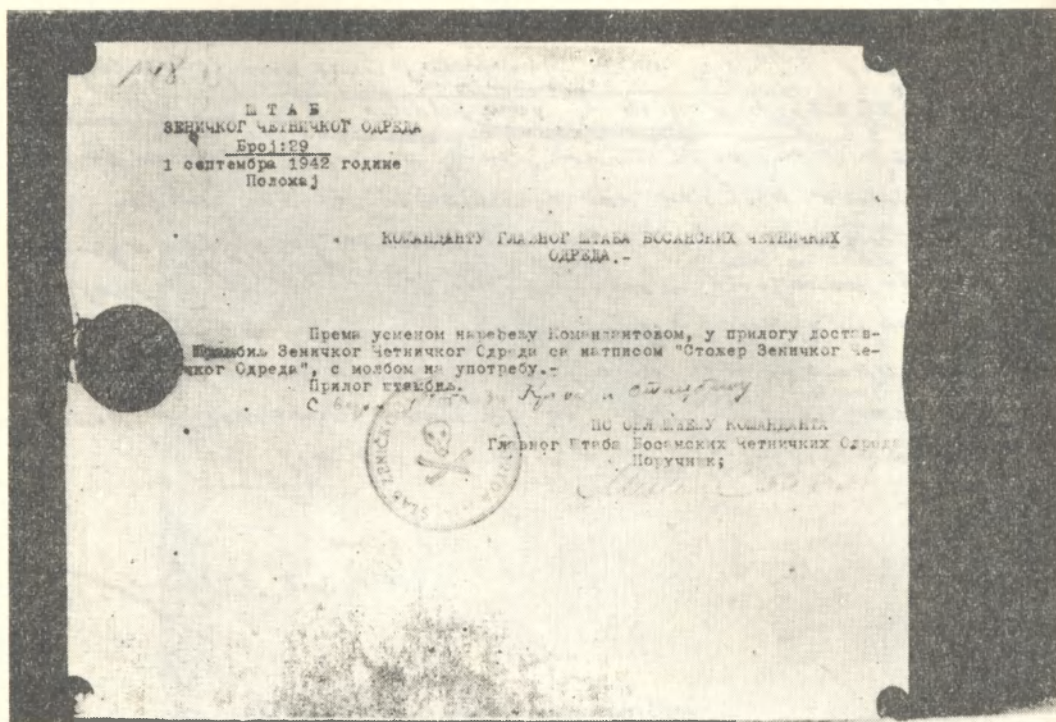
Печат: Штаб зеничког четничког
одрода са мртвачком главом.

По овлашћењу Команданта

Главног Штаба Босанских Четничких Одрода

Поручник,

Мих. Скакић, с. р.

ВЕЋАЊА ЧЕТНИЧКИХ КОМАНДАНАТА СА НЕМЦИМА И УСТАШАМА — ПО
ИНСТРУКЦИЈАМА ДРАЖЕ МИХАИЛОВИЋА

Докуменат који овде репродукујемо сведочи о скупним већањима свих четничких команданата на Крајини са Немцима, по позиву њиховом, у њиховој команди у Бања Луци. Начелник штаба Команде бос. четничких одреда, акт. мајор Славко Врањешевећ, који је докуменат потписао, био је раније у штабу Драже Михаиловића, одакле је, јер је рођени Крајишник, упућен на Крајину као војни стручњак и инструктор.

ДОКУМЕНАТ
бр. 188

Команда
Босанских четничких одреда
Бр. службено
2 марта 1943 године
Положај

КОМАНДАНТУ ОДРЕДА „КОЧИЋ” брату УРОШУ ДРЕНОВИЋУ.

Положај

Пре неколико часова примио сам извештај од Команданта Босанских четничких одреда брата Раде Радића, у коме ми јавља, да су Немци позвали на конференцију у Бања Луци све Команданте и то: Радића, Тешановића, Дреновића, Марчетића, Мишића, ради решавања важних питања. Конференција ће се одржати у немачкој команди у Б. Луци. Овој конференцији неће присуствовати претставници хрватских ни војних ни цивилних власти.

Командант ми је наредио, да позovem све Команданте на предконференцију, која ће се одржати у Карановцу на дан 4 о. м. у 12 часова. —

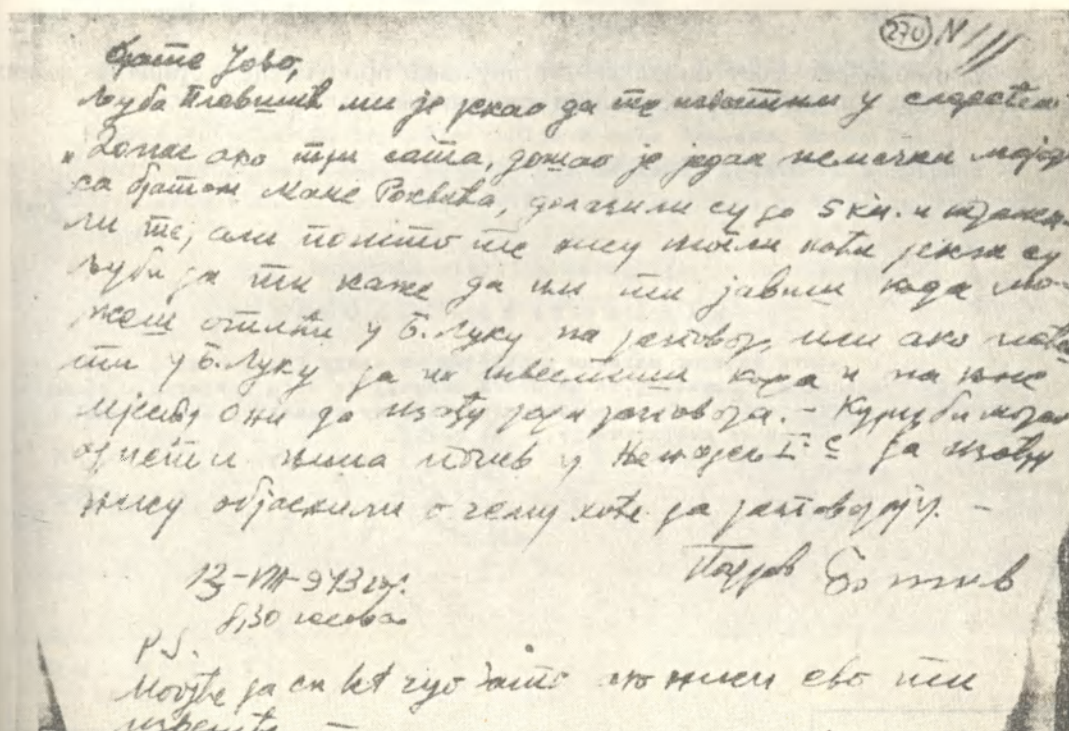
Према напред изложеном позивам те, да без икаквог изговора и одлагања без обзира на ситуацију на положају, дођеш 4 о. м. до одређеног часа у Карановац.

Ово сматрај врло важним и најхитнијим. Молим Те користи сва могућа превозна средства, па и моторцикл и на време дођи на предконференцију.

Братски те поздравља нашим четничким поздравом
С вером у Бога за Краља и Отаџбину!

Начелник штаба, мајор,
Славољуб Враћешевих, с. р.

Дреновићев ађутант М. Божић извештава Јована (Мишића) да га је тражио један немачки мајор у друштву брата познатог издајника „војводе“ Мане Роквића (Дрвар—Книн). Мајор га позива на договор у Бања Луку, а вољан је да се састане и на другом месту. Позив да му се преда у немачком обавештајном одељењу „I c“. у Бања Луци.

Брате Јово,
Љуба Плавшић ми је рекао да те известим у следећем „Данас око три сата, дошао је један немачки мајор са братом Мане Роквића, долазили су до 5 км. и тражили те, али пошто те нису могли наћи рекли су Љуби да ти каже да им ти јавиш када можеш отићи у Б. Луку на разговор, али ако нећеш ти у Б. Луку да их известиш када и на коме месту они да изађу ради разговора. — Курир би морао однети њима позив у Њем. одељ. I c. да изађу. Нису објаснили о чему хоће да разговарају. —
12-VIII-943 год.
у 8.30 часова
П. С.
Могуће да си већ чуо за то ако ниси ево ти извешће. —
Поздрав
Божић с. р.

ДОКУМЕНАТ
бр. 189

Брате Јово,

Љуба Плавшић ми је рекао да те известим у следећем „Данас око три сата, дошао је један немачки мајор са братом Мане Роквића, долазили су до 5 км и тражили те, али пошто те нису могли наћи рекли су Љуби да ти каже да им ти јавиш када можеш отићи у Б. Луку на разговор, али ако нећеш ти у Б. Луку да их известиш када и на коме месту они да изађу ради разговора. — Курир би морао однети њима позив у Њем. одељ. I c. да изађу. Нису објаснили о чему хоће да разговарају. —

12-VIII-943 год.
у 8.30 часова

П. С.

Могуће да си већ чуо за то ако ниси ево ти извешће. —

Поздрав
Божић с. р.

Сама себи је довољна и собом јасна ова забелешка што је оставља команданту батаљона акт. поручник Вукашин Марчетић, помоћник Дреновићев у команди корпуса.

ДОКУМЕНАТ
бр. 190

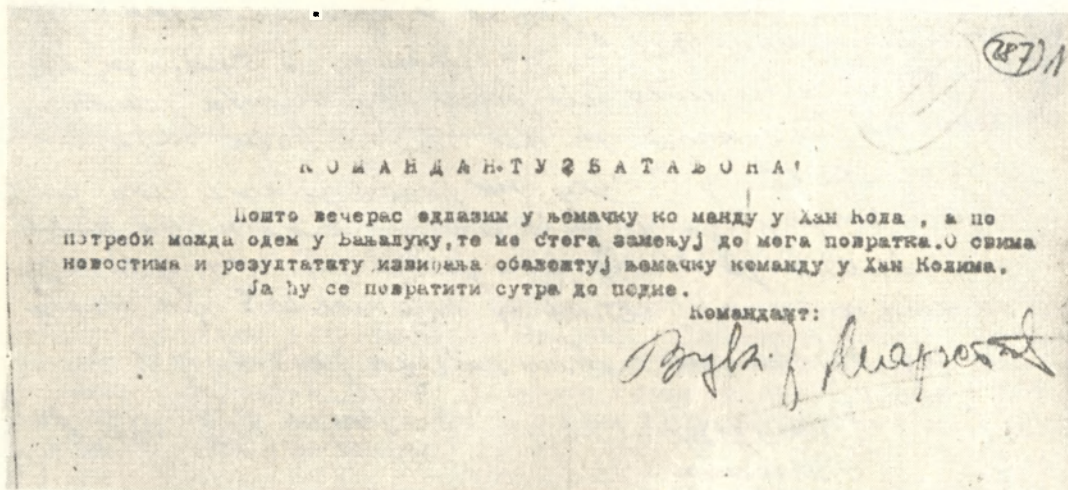
КОМАНДАНТУ БАТАЉОНА!

Пошто вечерас одлазим у њемачку команду у Хан Кола, а по потреби можда одем у Бањалуку, то ме стога замењуј до мога повратка. О свима новостима и резултату измијања обавештуј њемачку команду у Хан Колима.

Ја ћу се повратити сутра до подне.

Командант:
Вук. У. Марчетић, с. р.

„Војводе“ не могу ни да се састану без пропуснице усташких војних команди, које им одређују и предмет саветовања.

ДОКУМЕНАТ
бр. 191

ПРОПУТНИЦА

за заповиједника четничког пука „Мањача“ г. ВУКАШИНА МАРЧЕТИЋА и заповједника 1. батаљона чет. пука „Мањача“ г. МИШИЋА ЈОВАНА, — који са 8 (осам) четника иду на конференцију у село Грабску, котар Добој, — ради бирања заједничке управе, која ће имати задаћу да сарађује са хрватском владом, као јединствено представништво четника на овом подручју.

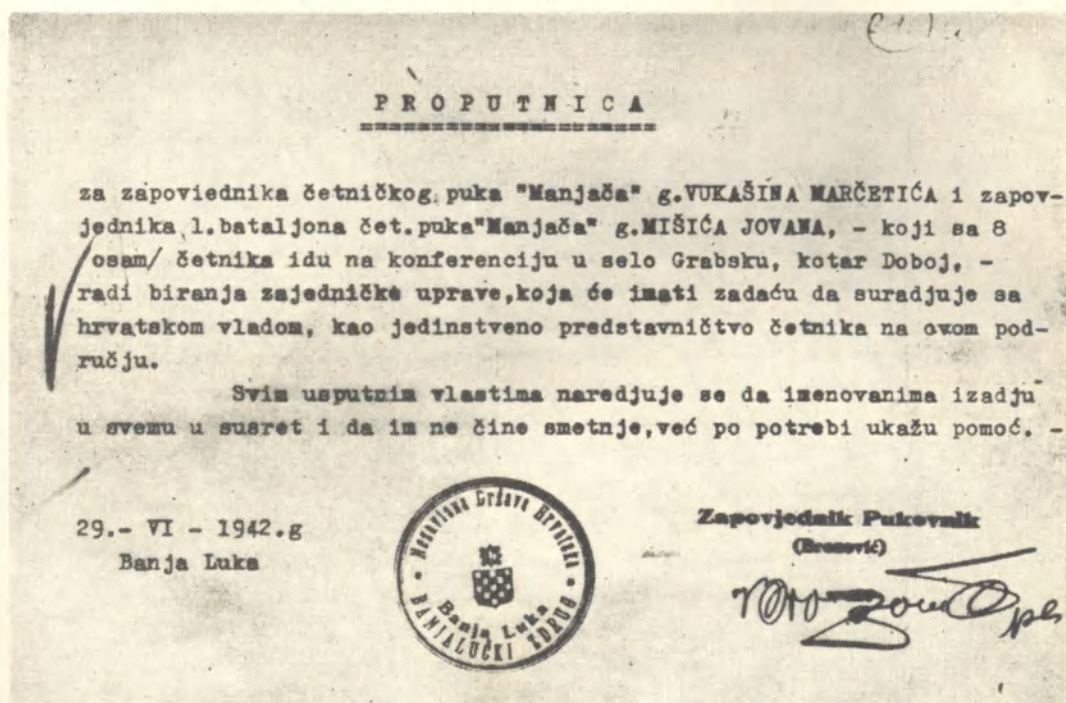
Свим успутним властима наређује се да именованима изађу у свему у сусрет и да им не чине сметње, већ по потреби укажу помоћ. —

29. — VI — 1942 г.
Бања Лука

Печат:
Независна Држава
Хрватска
Бањалучки здруг
Бања Лука

Заповједник Пуковник
(Брозовић)
И. Брозовић, с. р.

Под руководством специјалног Дражиног инструктора, начелника штаба Команде босанских четничких одреда током 1943, мајора Врањешевећа, одговорни четнички официри Радић, Тешановић, Дреновић, Марчетић и Мишић држе конференције у „Ic“, обавештајном одељењу немачке команде у Бања Луци. Сам Врањешевећ као „начелник штаба“ држи „предконференцију“ (он који је „илегалан“) са осталима (који су „легални“) пре него што ови пођу на конференцију у немачку команду. И сва ова Дражина банда је у тако тесној вези са Немцима и усташама, да се и сама не састаје без њиховог знања и контроле и да јој чак и на путним исправама пише да организује „заједничку управу, која ће имати задаћу да сарађује са хрватском владом“, разуме се владом усташком, Павелићевом.

ДОКУМЕНАТ
бр. 192

Брату команданту 1 пука Јови Мишићу!

Брате Јово могу вам јавити да се налази 2500 комуниста који су кренули према нама. Кључ је ноћас нападнут у 12 сати и прилика је сва да ће га одузети. Зато одмах поступи према тим, или војску на положај или ме обавијести шта да радим, пошто ни моја војска ту није сва већ је има до Мајдана. То извјести и у Бању Луку, ако се мисле борити нека иду одмах са војском и авионима и то што хитније. Ако не стигнете ви или каква јака помоћ прије него што ударе на нас ја се не могу одржати. Ја се налазим са три чете на положају од Запољка до Чађавице.

Вагра се већ види у околини Кључа.

Борба траје већ 2 сата и утишава се.

Да ли је одузет неznam.

27-VIII-42

Печат:
Војно четнички батаљон
Мањача

Командант 1 батаљона
Мића Зарић, с. р.

Брате Команданте!

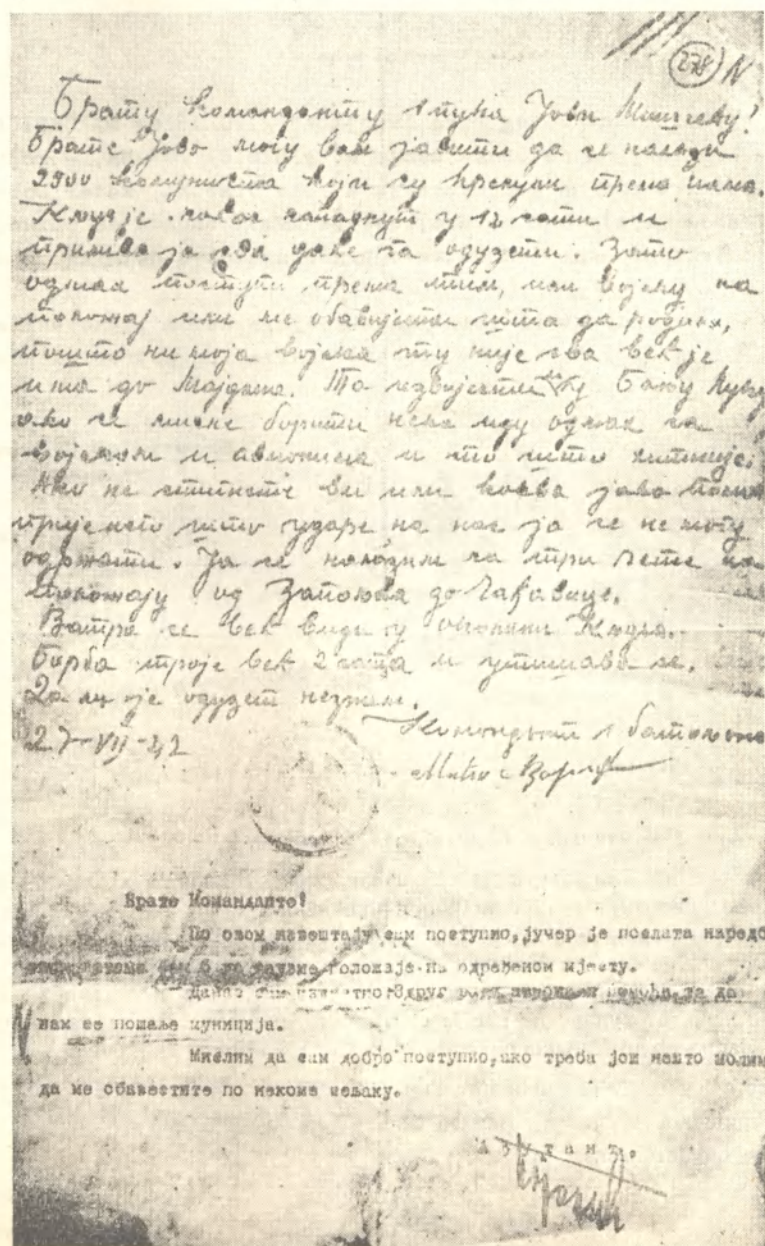
По овом извештају сам поступио, јучер је послата наредба свим четама сем 6 да заузме положаје на одређеном мјесту.

Данас сам известио Здруг ради авиона и помоћи, те да нам се пошаље муниција.

Мислим да сам добро поступио, ако треба још нешто молим да ме обавестите по некоме сељаку.

Ађутант,
Бојанић, с. р.

Писмо начелника штаба Здруга бојника (мајора) Перовића допуњује доказе о сарадњи четника у операцијама око Кључа са »хрватским оружаным снагама« јула 1942 године. У њему се види да су усташе испунили јучерашњи захтев Дражиног команданта Зарића и да су га чак и авионима помогли у борби против НОВЈ, која је Кључ ослобађала.

ДОКУМЕНАТ
бр. 193

Бањалучки здруг
Оп. Број уредовно
Дне 28. VII. 1942 год.
Бања Лука

Журно

ЗАПОВИЕДНИКУ ЧЕТНИЧКОГ ПУКА „МАЊАЧА“

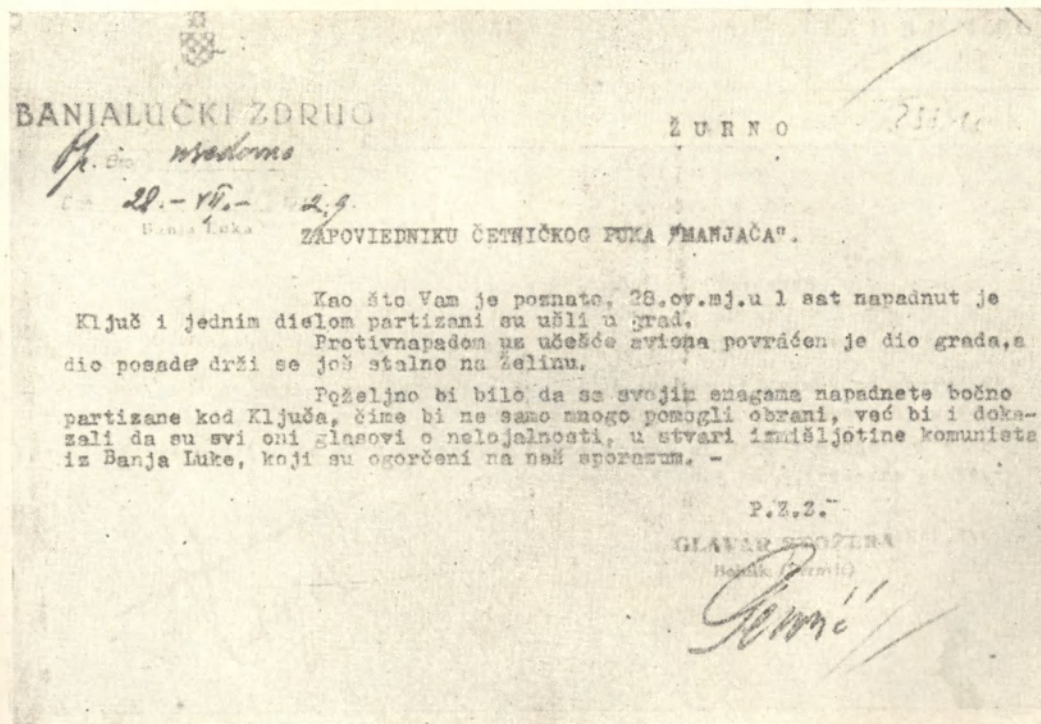
Као што Вам је познато, 28. ов. мј. у 1 сат нападнут је Кључ и једним диелом партизани су ушли у град.

Противнападом уз учешће авиона повраћен је дио града, а дио посаде држи се још стално на Желину.

Пожељно би било да са својим снагама нападнете бочно партизана код Кључа, чиме би не само много помогли обрани, већ би и доказали да су сви они гласови о нелојалности, у ствари измишљотине комуниста из Бања Луке, који су огорчени на наш споразум. —

П. З. З.

Главар Стожера
Бојник (Перовић)
Перовић, с. р.

Паника је обузимала и »војводу« Дреновића ма да је Кључ подаље од Ситнице. Затражио је помоћ у јачини једног батаљона (бојне); и Павелићев генерал Брозовић му је ту помоћ послао.

ДОКУМЕНАТ
бр. 194

Бањалучки здруг
Број 6060 тај.
Дне 30. VII. 1942
Бања Лука

Журно — Тајно

ЗАПОВЈЕДНИКТВУ ЧЕТНИЧКОГ ПУКА „МАЊАЧА“. —

Заповједник четничког батаљона „Кочић“, г. Урош Дреновић затражио је појачање од овог заповједништва, бар једне бојне. Ово Вам је сигурно већ познато.

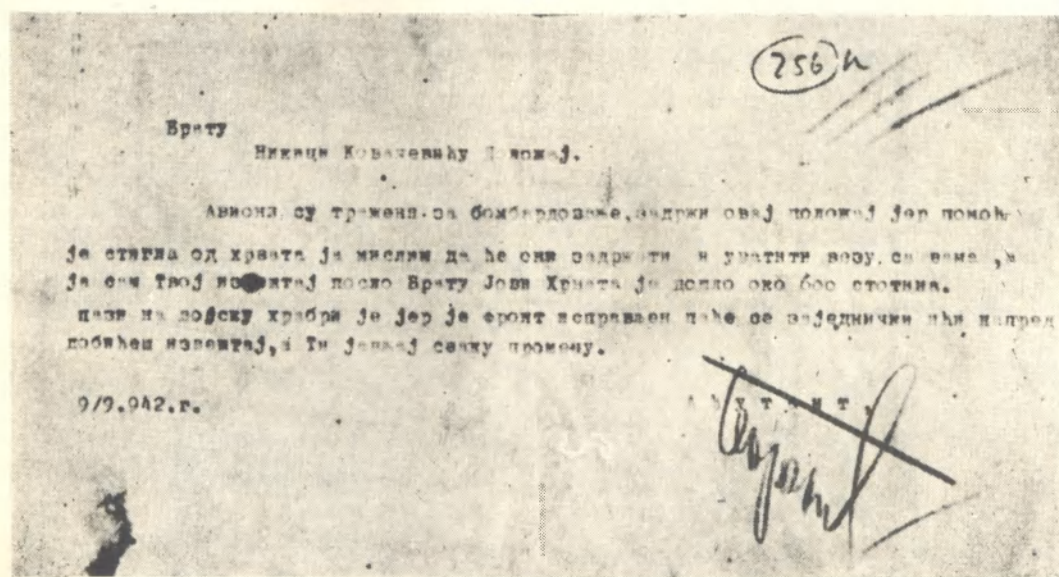
Та бојна бит ће му упућена кроз који дан, правцем Бања Лука—Хан Кола—Ситница до његовог положаја.

Извјештавате се о предњем ради издавања потребног наређења (обавештења) подређенима. —

Заповједник генерал
(Брозовић)
Брозовић, с. р.

И док НОВ неодољиво чисти окупаторе и њихове помагаче и шири ослобођену територију, ађутант команданта пука »Мањача« Бојанић, четнички хрватождер, храбри једног свог командира, да се држи, јер долазе у помоћ Хрвати и немачки авиони.

ДОКУМЕНАТ
бр. 195

Брату Никици Ковачевићу

Положај.

Авиони су тражени за бомбардовање, задржи овај положај јер помоћ је стигла од Хрвата ја мислим да ће они задржати и уватити везу са вама, а ја сам твој извештај послао

Брату Јови, Хрвата је дошло око 600 стотина, пази на војску храбри је јер је фронт исправ-
љен паће се заједнички ићи напред добићеш извештај, а Ти јављај сваку промену.

Четнички печат
9. 9. 1942 г. са бившим југословенским грбом Ађутант,
Бојанић, с. р.

Командир 3 чете батаљона „Карађорђе” био се спремио да се бори про-
тив партизана на граници свога сектора, али дошла је „хрватска војска” и уве-
рила га, да ће она са Немцима да брани његов сектор. Ти »сектори« — који су
претстављали територијалну поделу надлежности између усташа и четника —
били су одвојени чак и царинском баријером, као што се из овог документа види.

ДОКУМЕНАТ
бр 196

3. Бојно Четничка Чета Борје
Батаљона „Карађорђе”
Број 218/42.
4 октобра 1942 године
у Масловарама.

КОМАНДАНТУ БОЈНО ЧЕТНИЧКОГ БАТАЉОНА „КАРАЂОРЂЕ”

Извештавам команданта, да сам по добивеним извештајима, да се комунисти
налазе у околини Травника и да су угрожили наш сектор, дана 30 септембра т. г. кренуо
са овом војском која ми се је налазила на осуству и у чети, према Корићанима, те
дошавши тамо састао сам се са хрватском војском, од које сам сазнао, да партизани
држе Гостиљ и Понир и да су заузели Јајце. Хрватска војска ми је рекла, да нијемци иду
од Травника, те да ће они и нијемци дојати и бранити наш сектор и да им ми нијесмо
за сад потребни. Брат Тешановић извјестио ме је, да је појачао страже и осигурао сектор
око Скендер Вакуфа, где је употребио и мојих 30 војника са положаја око Бочца. Према овоме
сам моју војску повукао са овог положаја и повратио се у чету на 3 ов. мј. Опширан
извештај поднио сам команди батаљона „Мркоњић” као и команди одреда.

Брата Шатару послаћу у тај штаб, чим га могу сменити са дужности коју сам
му задао, као главног царинарника на нашој и хрватској граници у Дабовцима.

С молбом на знање и надлежност.

С вјером у Бога — за Краља и Отаџбину!

Печат:
Вој. чет. чета Борје

Командир чете:
Јотановић Срдо, с. р.

ДОКУМЕНАТ
бр. 197

ДРАЖИН ВОЈВОДА ЈЕВЂЕВИЋ ГОВОРИ ЧЕТНИЦИМА И ИТАЛИЈАНИМА

ИТАЛИЈАНИ И ЧЕТНИЦИ ДМ „ЗА КРАЉА“ ПРОТИВ НАШЕГ НАРОДА

ДОКУМЕНАТ
бр. 128ДРАЖИНИ ОФИЦИРИ КАПИТУЛИРАЈУ ПРЕД НЕМЦИМА
И УСТАШАМА

Ништа мање неспокојство није владало у редовима четника пред НОВЈ. Инциденти који су били кадри пореметити склопљене споразуме са усташама и Немцима изазивали су на њиховој страни панику.

Докуменат који ниже објављујемо оптужује директно Дражу Михайловића за сарадњу и помагање окупатора и усташа. Јер поред команданта бос. четничких одреда Раде Радића, наредбу су потписали акт. мајор Славко Врањешевећ, начелник штаба, официр који је из Врховне команде Драже Михайловића послат на тај положај, као и сам Дражин делегат акт. капетан Бора Митрановић, коме је нарочито била поверена војно-политичка линија „Југословенске војске у отаџбини“ у Бос. Крајини.

Команда
Босанских Четничких Одред
Ч. Бр. Сл.
15-IV-1943
Положај

КОМАНДАНТУ ЧЕТНИЧКОГ ОДРЕДА

Према примљеним подацима, братски четнички одреди: Озренски и зенички нападнути су од стране Немаца и Хрвата, такође сазнајемо и за напад Хрвата на једну чету Мањачког одреда брата Јове Мишића, као и за концентрацију Немачких и Хрватских снага према четничким одредима Требава и Борје.

Одмах по сазнању ова команда уложила је писмен протест-преставку Немачким и Хрватским командама у Добоју и Бањој Луци, као и Зеници, образлажувајући ситуацију каква је данас и молећи их, да се непријатељства са њихове стране обуставе, те да се, ако постоји какав инцидент, овај ликвидира на миран начин, на тај начин, што би једна заједничка комисија имала да испита узроке инцидента.

Обзиром на то, да још није час оружаног сукоба са Немцима и Хрватима а ово нарочито стога, што су још увек код појединих одреда (Мајевица, Борје, Обилић, Мањача, Кочић) борбе свакодневне са партизанима, нашим моментално највећим непријатељем, то је у интересу наше борбе и покрета: да се избегавају, што је више могуће, сви оружани сукоби са Немцима и Хрватима, па о томе команданти одреда треба да одмах нареде потребно и то.

1) Ако непријатељ обустави оружани сукоб, да и одреди који су били нападнути, одмах такође обуставе оружану акцију,

2) Да команданти одреда настану свима средствима, да се свима пљачкама, злочинствима и неделима, једаред за свагда стане на пут, а нарочито самовољи и да се сви кривци за ово егземпларно казне,

3) Да команданти одреда заведу највећи ред и дисциплину у својим одредима, тако, да они буду стварни команданти и да се њихова наређења извршавају без икаквог поговора,

4) Да сви одреди буду потпуно војнички спремни да сваког момента могу да ступе у акцију, ако буду нападнути од ма чије стране.

5) По сваку цену, веза између појединих одреда и са овом командом, која се налази на територији одреда „Борја”, мора у свако доба сигурно функционисати.

6) Све припремити за евентуалну евакуацију хране и становништва из пограничних села према непријатељу тако, да се ово изврши у најкраћем времену.

7) Свим силама настати, да се сачува потребна хладнокрвност, како код становништва тако и код старешина и бораца, а свим силама настати, да се избегне сва могућа паника због моменталних прилика.

8) Избегавати свим средствима, изазивање непријатеља као и муслиманског и католичког живља на нашој и ван наше територије, већ према њима показати што је могуће коректније држање и настати, да се оваким држањем избегну сукоби.

9) Извиђање и обавештајну службу развити до максимума, а у томе бити веома опрезан и чувати наше тајне.

10) У колико нису заведени преки судови по одредима, ове одмах устројити.

На случај да и поред свега, поједини одреди буду нападнути од стране Немаца и Хрвата, природно је, да ће одреди борбу примити, али предходно покушати, да се дође до контакта са нападачем, да би се сукоб избегао.

У колико буде постојала могућност помоћи између појединих одреда, кад се сви изложена средства буду исцрпела, наредиће се потребно, према конкретној ситуацији у појединим одредима.

О свима догађајима одмах извештавати.

Начелник Штаба
мајор,
Славољуб Врањешевећ, с. р.

Делегат Врх. кде
капетан Бора Митрановић, с. р.

Командант,
Р. Радић, с. р.

Д Е О III

ДМ СА ЦЕЛОМ СВОЈОМ „ЈУГОСЛОВЕНСКОМ ВОЈСКОМ У ОТАЏБИНИ“ У СЛУЖБИ ОКУПАТОРА ТОКОМ IV ОФАНЗИВЕ

У отсудном часу IV непријатељске офанзиве на ослобођену територију наше домовине наши народи су још једном непосредно искусили то да је ДМ са читавом својом организацијом само покорни слуга окупатора и најодвратнији издајник. Јер читава његова жалосна „војска“ под командом окупатора и раме уз раме не само са Италијанима и Немцима већ и усташама и домобранима, ишла је на то да се главнина Народноослободилачке војске уништи и ослобођена територија стави поново под власт непријатеља. Тачно по плану што су га израдили непријатељски команданти Роата и фон Лер и под командом ових непријатељских генерала полази и сам ДМ лично, са свима својим бандама, на Имотски, Мостар и Неретву да у отсудном часу зада ослободилачким дивизијама НОВ четничку каму у леђа. Овим се ДМ раскринкао коначно и неповратно пред свима нашим народима и многим савезницима које је дотада успевао још како тако да држи у заблуди.

О овоме објављујемо овде три групе докумената:

Групу италијанских докумената која доказују да је IV офанзива припремљена од италијанских и немачких окупатора и да је у њој ДМ употребљен као обичан слуга, обичан измеђар окупатора;

Групу писаних четничких докумената из саме офанзиве из којих се јасно види служинска и издајничка улога ДМ;

Серију радио-телеграма ДМ и његових непосредно потчињених команданата који доказују да је у отсудним догађајима IV офанзиве ДМ био изванредно одана и ревносна креатура окупатора.

О Д Е Љ А К I

ИТАЛИЈАНСКИ ДОКУМЕНТИ О ДРАЖИНОЈ ПЛАНској СЛУЖБИ НЕПРИЈАТЕЉУ

МУСОЛИНИ И ХИТЛЕР УКЉУЧУЈУ У СВОЈЕ ВОЈНЕ ПЛАНОВЕ ИЗДАЈУ ДМ

У исто време када је у Риму између италијанске врховне команде и немачког команданта за Југоисток (ОБСО) фон Лера израђен план за IV офанзиву против главнине НОВЈ (територија између железничке пруге Карловац—Огулин—Книн и линија Бос. Нови—Сански Мост—Кључ), пројектована је такође у Риму, уз сарадњу фон Лера, одвојена операција херцеговачких и црногорских четника са циљем: „очистити од партизанских формација зону Гламоч, Ливно и Томиславград.“ Пошто је ова операција била замишљена једновремено са првом фазом IV офанзиве (Вајс 1), јасно је да је концепција била: затворити јужну отступницу главнини НОВЈ, која би се тим правцем могла повлачити услед притиска удружених немачко-италијанско-усташких снага са севера. Иако до у танчине припремљена, ова операција није успела. Врховни штаб НОВЈ, смелим потезима

у толикој мери је изманеврисао све планове фон Лера, Уга Кавалера, Роате и других наци-фашистичких генерала, да се њихов ударац у IV офанзиви расплинуо у ништа и они су били принуђени да одмах приступе припреми за V офанзиву. Иако дакле ова одвојена четничка операција није изведена, низ изворних италијанских исправа пронађених у архиви штаба II армије („Суперслода“) у Сушаку пружа доказе: да су Италијани и Немци сасвим тачно знали да четници стоје под командом ДМ, министра избегличке владе и да су ту околност вешто користили;

да је коначну одлуку на италијанској страни о односу према четницима и о њиховој употреби доносила италијанска врховна команда, а то значи — лично Мусолини;

да је војничка служба четника била веома корисна Италијанима;

да су четници или „Југословенска војска у отаџбини“ употребљавани у саставу италијанских трупа, под непосредном командом италијанских генерала и придодатих официра;

да су Италијани давали четницима све наоружање, да су им пружали сву опрему и целокупно снабдевање и старали се о њиховом транспорту.

Ради бољег разумевања докумената који ће се ниже објавити, потребно је објаснити да су Италијани у децембру 1942 пребацили групу од неких 2.700 четника из Херцеговине, под командом „војводе“ Петра Баћовића, лађама и возом у Книн, да би та група отуда кренула на извршење задатка у правцу Гламоча.

Дражина „Југословенска војска у отаџбини“ различито се назива у италијанским документима. Некад четници, некад М.В.А.К. или В.А.К. или још краће А.К. (Милиција волонтери антикомуниста), некад црногорски националисти или једноставно Црногорци, Херцеговци и сл.

Не само Мусолини него је и Хитлер хтео имати удела у експлоатацији издаје ДМ. Поред пољских панова, Дража је био још један фашистички адут за покушаје уношења неспоразума у редове Савезника. На саветовању у Риму фон Лер није се сматрао надлежним по питању употребе четника већ је одлуку резервисао за самог Хитлера (О.К.В. — немачка врховна команда), а Роата у своме акту који се ниже цитира, указује на суштину питања са њиховог гледишта: „...промена југословенског министарства у Лондону значи појачан покушај да се усклади и сроди акција ДМ са партизанима. То нас упућује на још јачу акцију четника... како би продубили јаз између двају покрета“. У тој подмуклој игри својих господара узимао је учешћа и лоши слуга Павелић, а четници — отровно оружје у рукама фашистичких зликоваца — били су вобразили да су својом војничком снагом и политичком вештином стекли уважење окупатора.

ДОКУМЕНАТ
бр. 200

Шифровани телескрипт.

Вој. пошта 10. — 12 јануара 1943.

ОД СУПЕРСЛОДЕ, ОПЕРАТИВНО ОДЕЉЕЊЕ — ВРХОВНОЈ КОМАНДИ
Број прот. 560

Нисам још примио вест о ставу О. К. В. према познатој операцији четника против партизана предложеној у Риму генералу Леру. Међутим, недавна промена југословенског министарства у Лондону поготову ради приступа четничких вођа, значи појачани покушај да се усклади и сложи акција Драже Михаиловића са партизанима. То нас упућује на још јачу акцију четника о којој је уводно реч, како би продубили јаз постојећи између двају покрета. О познатим формацијама Црногораца, које би требале учествовати у споменутој акцији, говорио сам са Поглавником. Он је коначно пристао да, ако је то војнички потребно и ако се споменуте формације не сматрају четничким, него као добровољачки одреди у саставу италијанских снага, да се на кратко време употребе, а по свршеним операцијама врате у Црну Гору. Молим да ми се изволи саопштити да ли могу у том правцу радити.

Генерал Роата.

TELECOMUNICAZIONI SUPERIORI

DA COMANDO SUPERIORE
AT SUPERSLODA
AT GOVERNATORATO MONTENEGRO

X

Drž. komis. za utv. zloč. okup. i nepovrat. oštećenja
Inv. br. 1422

2011
N°. 2010.

fin. del 12

Risposta 560 data 12 gennaio del Comando Superaloda.

Anterisimo impiego temporaneo per Weiss di reparti volontari Montenegri inquadri in ambito forse italiano essendo quanto concordato fra Eccellenza Roatta et Paglavnik.

Accordi diretti al riguardo fra Superaloda et Governo Montenegro di cui prego inviarmi notizia.

Tali reparti volontari dovranno ripartire in Montenegro al termine delle operazioni.

VCO CAVALLERO 20501201

COMANDO SUPERIORI P.M.10
11 13 gennaio 1943 XII
Destinato Com. Fortina

1539

T. Col. Mullins informa che autorizza
invece per nostro 560, e noi:
- onore e questione Montenegro
2 on
- questione di Cetrice di nord
Le due, in vista della nostra, come
proposte a dr. R.

15/1, ne 11, 30

2 12/1

ПРИПРЕМЕ ЗА КОНЦЕНТРАЦИЈУ ЧЕТНИКА

Чим је из Рима стигао позитиван одговор, Роата хита да организује и оствари пројектовану четничку операцију.

Начелник италијанског врховног штаба Уго Кавалеро говори о Дражиним четницима као о „одредима укљученим у састав италијанских снага“. Такво и јесте фактичко стање крвника Баје Станишића и Павла Ђуришића, које италијански командант пребацује у саставу своје војске на територију Херцеговине и Хрватске.

ДОКУМЕНАТ
бр. 201

Шифровани телеграм
Од Врховне команде
Суперслоди
Гувернерству Црне Горе
Бр. 2181

Одговор 560 дана 12 јануара Команде Суперслоде.

Одобравам привремену употребу за ВАЈС црногорских добровољачких одреда укључених у саставу италијанских снага у смислу споразума између Екселенције Роате и Поглавника.

Нека се у том погледу изравно споразумеју Суперслода и влада Црне Горе и о том молим извештај.

Ти добровољачки одреди мораће се вратити натраг у Црну Гору нетом се заврше операције.
Уго Кавалеро 20301401

Команда Суперслоде П. М. 10
дне 15 јануара 1943 — XXI
дешифровао пор. Фортина.

(Факсимил на страни 325).

РОАТА ОБАВЕШТАВА ПАВЕЛИЋА И КОМАНДУ НЕМАЧКИХ ТРУПА
У ХРВАТскоЈ О ПОЧЕТКУ ЧЕТНИЧКЕ ОПЕРАЦИЈЕДОКУМЕНАТ
бр. 202

Шифровани телескрипт

П. М. 10,11

15 јануара 1943.

ОД СУПЕРСЛОДЕ — ОПЕРАТИВНО
ИТАЛИЈАНСКОЈ МИСИЈИ ЗАГРЕБ

761. Према одобрењу које је дао Поглавник, 3.000 Црногораца ускоро ће дејствовати из Прозора у правцу Гламоча једновременно са акцијом исто толиког броја по прилици Херцеговаца из Книна у правцу истог места. Пошто не располажемо са довољно погодних бродова, пребацивање Црногораца извршиће се железницом уместо морем. Биће предузете све мере у циљу да се спрече инциденти за време путовања. По завршетку операција, и Црногорци и Херцеговци вратиће се натраг у своје земље.

Генерал Роата.

ДОКУМЕНАТ
бр. 203

Телешифра

Од Суперслоде — оперативно
Вишој команди Сид-Ест
а на знање:

П. М. 10, дне 19-1-1943. XXI

Команди Немачких трупа у Хрватској

Према овлашћењу Врховне команде саопштавам, да ће првих дана наредног месеца започети четничка операција пројектована на састанку у Риму. Операцију, са којом ће управљати командант XVIII армиског корпуса, извешће херцеговачке формације са полазном тачком из Прозора са заједничким циљем у Гламочу. По завршетку операције, чије се трајање предвиђа 15—20 дана, Херцеговци и Црногорци, према израженој жељи поглавниковој, вратиће се у своје земље.

Генерал Роата,

(Роата је преко читавог текста делеше написао црвеном оловком „сорпасато” и даље: У своје време обавестити XVIII о делима М.В.А.К., ако је још од важности „Вајс”—Роата. У десном горњем углу записао је плавом оловком „и за Хрвате”). (Факсимил на страни 328).

РОАТА САСТАВЉА ПЛАН ЗА ЧЕТНИЧКУ ОПЕРАЦИЈУ

Командантима VI и XVIII армиског корпуса саопштава Роата оперативни план за „херцеговачке и црногорске формације М.В.А.К. које су под нашом командом”. Две ствари он препоручује: Прво, да „горње формације за време и после операције не дођу у додир са немачким и хрватским трупама”. И Павелић, и Хитлер, и Мусолини — и Дража сагласили су се у погледу ове операције, али домаће становништво требало је да се одржава у заблуди као да су четници, усташе и Немци смртни непријатељи. Друго што Роата препоручује јесте, да се не понови грозан покољ извршен претходног октобра од стране четника у Прозору над католичким и муслиманским живљем. У вези са тим препоручује да се четницима придода што више италијанских официра, али не ради тога да се становништво не би клало, већ да се не би клали само „католици и некомунисти”.

TELECIPIRA

Drž. komisija za utvrđivanje
činjenica i njihovih
1413

DO L.

DA SUPERSLODA OPERAZIONI

AT COMANDO, SUPERIORE SUD-SUD EST

et, per conoscenza :

AT COMANDO TRUPPE GERMANICHE IN CROAZIA

SR. _____ DI PROT.

IN SEGUITO AUTORIZZAZIONE COMANDO SUPREMO (.) COMUNICO CHE LA PRIMA
PROSSIMA MESA VERBA INIZIATA PER PARTI CETHICI OPERAZIONE PROSPET-
TATA IN RIUNIONE (.) OPERAZIONE (.) COMANDANTE EST AFFIDATA
COMANDANTE XVIII CARP. (.) VERBA SVOLTA DA OPERAZIONI EREDOVANI PAR-
TENTI DA PARTI MONTENEGRIE (.) PROZOR (.) CON OBIETTIVO
COMUNICAZIONE (.) AT (.) DI PERVEDIBILE SUATA 15-20
CETNI (.) EREDOVANI MONTENEGRIE (.) COMANDA DEDICATO FOCALITIK
(.) EREDOVANI RISPETTIVI PARTI (.)

A suo fine
avverte
aperta
XVIII
di C.S. fanno : onore "Weiss"

Con riferimento telegrafica 20/1
colloquio C.S. (.) ha inviato in sto
ordine "Comando superiore sud
est seguente comunicazione (.)" 14.

Nuovo copia L

M31

anche per roots

18/1/43

ДОКУМЕНАТ
бр. 204

Шифровани телескрипт
Суперслода — Оп. одељење
Команди XVIII Армиског корпуса
Команди VI Армиског корпуса
и, знања ради:
Команди V А. Корпуса
Интендантури Суперслоде
бр. прот. 771

В. П. 10, 15 јануара 943-XXI

Независно од операција које ће бити изведене на територији VI и XVIII А. К. од стране наших трупа у сарадњи са немачким и хрватским трупима према акту 550 од 11. т. м. ове Команде, херцеговачке и црногорске формације М. В. А. К. које су под нашој командом развиће своју делатност између XVIII и VI А. К., и то:

Прво: Оперативни циљ: очистити од партизанских формација централне делове, а посебице зону Гламоч, Ливно и Томиславград.

Друго: Водиће операције: са запада, херцеговачке формације са правцем Книн—Гламоч; са истока црногорске формације, са правцем Прозор—Гламоч. Достигавши заједнички циљ, горе наведене формације очистиће околни терен. Постепено, путем и начином који ћу накнадно означити, повратиће се исти у Херцеговину односно у Црну Гору.

Треће: Не (понављам: Не) сме се догодити да горње формације за време и после операције дођу у додир са немачким и хрватским трупима. Исто тако не (понављам: Не) сме се догодити да се формације М. В. А. К., које су криве за раније изгреде на штету муслимана и католика, придруже црногорским трупима које наступају од Прозора.

Пето: Придодавање наших официра тим формацијама треба да је што у већем броју и надзор вршен од стране енергичних људи, способних и вичних добрим и рђавим обичајима М. В. А. К., да би се безусловно избегли инциденти и испади према католичком некомунистичком становништву; тиме сачувати наш ауторитет и престиж. У истом циљу споразумети се са одговорним четничким вођама, упозоривши их да прекршаји у том погледу неће бити толерисани и да ће то нашкодити будућим узајамним односима.

Шесто: Потребно је да формације Динара попа Ђујића остану као посада у полазним базама Грачац — Отрић — Книн, уз припомоћ наших трупа. Дозвољавам, међутим, евентуално учешће делова тих формација у операцијама вођеним од стране Херцеговаца, с тим да се по завршетку операција дотични делови имају вратити у своју зону.

Седмо: Почетак операција зависи од транспорта црногорских трупа за Прозор, који ће, како се може предвидети, бити довршени тек крајем месеца. Ток операција неће премашити 15—20 дана. На дан 20 фебруара црногорске формације морале би се већ налазити источно од Неретве. Обезбедити.

(Факсимил на страни 330).

Генерал Роата

ПИРЦИО БИРОЛИ ОПРЕМА ЦРНОГОРСКЕ ЧЕТНИКЕ

Злогласни Пирцио Бироли живо се заузео да се „црногорске националистичке формације”, а то су четници ДМ, што хитније мобилишу, пребаце и концентришу на опредељеном зборном месту у Јабланици на Неретви. Алармирана је и интендатура Суперслоде. Види се, сви шефови италијанско-фашистичког окупационог апарата желели су да четнике што савршеније наоружају и опреме, да би тако што више уштедели крваве жртве својој војсци.

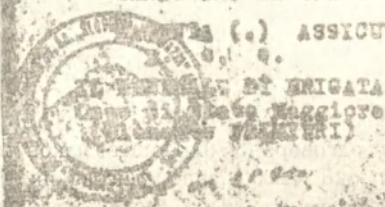
[illegible]

PRIMO (.) DIREZIONE ORGANIZAZIONE AFFIDATA AL COMANDANTE ESSE
 CARMI (.) ORGANIZZAZIONE LOGISTICA (.) AZIONARI EVENTUALI NA
 ZIONALI (.) CONCORDO MOSTRI TRATTI M.E. ET ASTE (.) INQUADRA-
 MENTO FORMAZIONI PER PARTE MOSTRI UFFICIALI AT CURA XVIII CARMI
 TRATTI FORMAZIONI UFFICIALI (.) VI CARMI PER FORMAZIONI MONTAGNE
 ET CONCORDO MOSTRI TRATTI M.E. ET ASTE (.) CONCORDO AVIAZIO-
 NE DETERMINATO D'INTERA TRA XVIII CARMI ET ATTOTATTICO (.) OTRO
 COLLEGAMENTI (.) RIMANDO AT PUGLIO N. 76/TR. QUESTO COMANDO (.)

SECONDO (.) INQUADRAMENTO MOSTRI UFFICIALI DEVE ESSERE MASSIMO
 POSSIBILE ET ~~CONCORDO MOSTRI TRATTI M.E. ET ASTE~~ (.) CAPACIT ET NATURA
 MOSTRI ET CATTIVI AZIONARI M.V.A.C. (.) AT FINI SVITARE ASSO-
 TAMENTE ~~CONCORDO MOSTRI TRATTI M.E. ET ASTE~~ INCIDENTI ET MOSTRI VERSO POPOLAZIONE CATTO-
 LICA NON COMUNISTA (.) ET PER CICLO STESSE SALVAGUARDARE MOSTRA
 AUTORIZA ET MOSTRO PRISTICIO (.) AT INTERNO FINI (.) INTERNO
 ET MOSTRO MOSTRI CON CARMI RESPONSABILI MOSTRI (.) AVVERTENDO
 ET INTERNO ET INTERNO ET INTERNO ET INTERNO ET INTERNO
 ET INTERNO ET INTERNO ET INTERNO ET INTERNO ET INTERNO

TERZO (.) PER OTTOBRE CHE FORMAZIONI DINARA FORTE MOSTRI
 MOSTRI AT PRISTICIO MOSTRI TRATTI M.E. ET ASTE (.) ET CO
 CONCORDO MOSTRI TRUPPE (.) AUTORIZZO CONCORDO TRATTI M.E. ET ASTE
 MOSTRI ALIQUOTE MOSTRI FORMAZIONI AT OPERAZIONI CONDOTTE DA EN-
 TERNO (.) RESTANDO INTERNO CHE AT TRATTI OPERAZIONI MOSTRI
 ALIQUOTE MOSTRI TRATTI M.E. ET ASTE (.)

QUARTO (.) INIZIO OPERAZIONE DETERMINATO DA TRASPORTI FORMA-
 ZIONI MONTAGNE AT PROZOR (.) CHE PREVEDIBILMENTE NON SARAN
 NO ULTIMATI CHE FINI MESE (.) CICLO OPERATIVO NON MOSTRI SOE-
 TARE 15 - 20 GIORNI (.) CON 20 FEBBRAIO P.M. (.) FORMAZIONI
 MOSTRI ET MOSTRI DOVRANNO GIA' TRATTI TUTTE AT ORIENTE
 MOSTRI (.) ASSICURARE (.)

GENERALE N O A T T A

ДОКУМЕНАТ
бр. 205*Шифровани маркониграм*

Од Гувернерства Црне Горе
Суперслоди
Бр. 237/оп

15 јануара 1943.

У циљу издавања одредаба о сакупљању познатих црногорских националистичких формација, држи се у виду, да ће требати у свему 12 дана док се прикупи железнички материјал и изврши пребацивање из Никшића у Јабланицу. Молим да ми се саопшти макар и приближан дан почетка покрета.

Пирцио Бироли.

Команда Суперслода
15 јануара 1943/XXI
дешифровао: пор. Т. Биаси.

ДОКУМЕНАТ
бр. 206

Од Интендантуре Суперслоде — Штаб
Команди Суперслоде — овде

Послато 15 јануара 1943-XXI
сати 11,15
Примљено сати 16,10.

Интендантура Суперслоде штаб бр. 324 С. М протокола. На адресу Гувернерства Црне Горе, а на знање команди Суперслоде. (Одговор на телеграм 179/ОП од 12 јов. мес., упри логу препис за Суперслоду). Ова интендантура није у стању снабдети националистичке добровољце са кухињским прибором пошто располаже са веома оскудним средствима. Генерал интендант Суперслоде.

Да је препис веран оригиналу, тврди
Начелник штаба
пуковник Р. М. Камера
(печат)

ДОКУМЕНАТ
бр. 207

Од Гувернерства Црне Горе
Интендантури Суперслоде

Бр. 179/ОП. У вези мога акта бр. 20/ОП и вашег одговора 3/78. Пошто након познатих разговора изгледа извесно да ће бити употребљени око 4.000 националистичких добровољаца као помоћ у операцијама, молим да ми се саопшти да ли је та интендантура у стању снабдети поменуте добровољце са свим кухињским прибором потребним за припремање хране. У повољном случају потребно ми је знати колико времена би било потребно док тај материјал стигне у зону VI армиског корпуса. В. Д. Гувернера генерал Ментасти — бр. 1805, 1201.

ДОКУМЕНАТ
бр. 208

Шифров. маркониграм
Гувернер Црне Горе
Интендантури Суперслоде —
и знања ради
Суперсолди — Операционо одељење
Команди VI Армиског корпуса
Команди XVIII Армиског корпуса
Команди трупа Црне Горе
Бр. 327/оп

Примљено 18-1-1943
1415

Веза депеша 366 и СМ 1319-2

Познате црногорске формације које полазе броје 4.000 људи, од којих је 2.000 наоружано југословенским нушкама „Маузер” калибра 7,9 и 500 наоружано италијанским пушкама.

Молим ту интендантуру да нареди издавање још 1.500 пушака, 50 митраљеза и 10 оацача од 81, са одговарајућом муницијом.

Потребно је такође припремити и снабдевање муницијом за 2.500 пушака које су већ расподељене.

Указујем Суперсолди, осим тога, на потребу артиљериске потпоре, чија интервенција осетно утиче на борбену способност националистичких формација.

Потребно је даље побринути се за требовање материјала ради додељивања сигналних пиштоља, платна за сигнализацију, 20 серија топографских карата 1:100.000 оперативне зоне.

Кухињски материјал који ће од стране те Интендантуре бити лиферован заједно са оним који је одређен од стране Команде трупа Црне Горе, довољан је за потребе тих формација. Потребно је, међутим, да Интендантура Суперслоде пошаље и 2000 војничких порција и 3000 чутурица, пошто трупе Црне Горе не располажу тим материјалом.

Црногорски националисти полазе са по једним покривачем и једним шаторским крилом за сваког човека и најпотребнијим санитетским материјалом.

Формације не (понављам: не) располажу транспортним сретствима и немају (понављам: немају) — као последица изузетно тешких препрека — потребан кухињски материјал.

Потребно је због тога обезбедити у Јабланици стварање базе за снабдевање животним намирницама, дрвима, муницијом и побринути се за транспортна средства у односу према пројектованим операцијама.

Очекујем олобрење пре започињања покрета да би се избегла криза у снабдевању.

Генерал Пирцио Бироли

ДОКУМЕНАТ
бр. 209

Стигло: 18-1-1943. XXI,
сати 21.45

Шифровани телескрипт

Од Интендантуре Суперслоде
Гувернерству Црне Горе — Цетиње
а на знање:
Суперсолди — Оперативно
VI. Армиском корпусу — Дубровник
XVIII. Армиском корпусу — Сплит
Команди трупа у Црној Гори — Подгорица
Делегацији интендантуре 125 — Дубровник
Команди Басемилес 99 — Мостар
Бр. 454/С. М. прот.

Одговор на маркониграм бр. 327/Оп. од 17 ов. мес.

1) Пристајемо на све што тражите осим сигналних пиштоља и сигналних заставица, којих немамо;

2) неопходно је, из политичких разлога, да формације крену из Црне Горе потпуно наоружане и опремљене —;

3) доследно томе стићи ће у базу 22, вероватно у петак 22 ов. месеца брзим средствима, следећи материјал: 1.500 пушака „Маузер“, 44 пушко-митраљеза Ц.С.Р.Г., 10 бацача од 81, муниција 1 Унфок за наведено оружје, 20 серија топографских карата. Кукињски прибор већ је дозначен 2.000 порција, 3.000 чутурица, 4.000 ћебади.

Примићете засебно обавест о транспортним средствима.

4) Снабдевање после путовања железницом вршиће се из центра за снабдевање у Јабланици који се већ оснива. Јамчим за оснивање тога центра снабдевања;

5) Пошто је неопходно потребно да се покрет изврши кроз најкраће време, а у вези са тачком 2) и 3), потребно је да формације које су већ наоружане и опремљене ступе без даљњега у покрет.

6) Суперслода ће вам одговорити у погледу помоћи у артиљерији.

На основу заповести Екселенције Команданга Армије.

Генерал интендант Суперслоде.

ДОКУМЕНАТ

бр. 210

Од Суперслоде — оперативна
Команди инжењерије Суперслоде
а на знање:

Команди VI. Армиског корпуса
Команди XVIII. Армиског корпуса

П. М., дне 20 јануара 1943 г.

П. М., дне 20 јануара 1943 г.

Телескрипт

Бр. 1025. Веза телеграма Команде XVIII армиског корпуса бр. 1039 од 19 ов. мес. У циљу остварења хитне оперативне везе са познатим формацијама М.В.А.К., команда XVIII армиског корпуса затражила је три станице Р. 4 за товарење. Пошто сада ова команда не располаже ни са једном станицом траженог типа молим да споразумно са заинтересованим командама прикупите у посадама VI или XVIII армиског корпуса потребне станице Р. 4. . . .

Генерал Роата

ДОКУМЕНАТ

бр. 211

Шифровани телескрипт

Суперслоде

Команди VI Армиског корпуса

и, знања ради,

Гувернеру Црне Горе

Команди XVIII Армиског корпуса

Интендантури Суперслоде

Бр. 1116/оп

Предато 21-I-1943-XXI
1407

У вези Т. С. бр. 810, који молим, доставите XVIII А. К.

Прво. Како произлази из Т. С. бр. 771 ове Команде, операције ће бити започете крајем месеца или почетком фебруара. Управљати се према том датуму за транспорте, имајући у виду и садржину Т. С. ове Команде.

Друго. Одлуке по питањима на које је та Команда указала својим Т. С. 1009, биће донете приликом следећег доласка у додир, о коме је реч у Т. С. бр. 1096 ове Команде од данас. Но у погледу поменутих тешкоћа односно истовремених операција од стране четника, нема препрека да би могле бити узете у испитивање одвојене операције од стране Херцеговаца и од стране Црногораца, остајући чврсто при томе да се 20 фебруара сви морају наћи источно од Неретве, да би после били враћени у домовину. У таквом случају правац операција од стране Херцеговаца био би поверен XVIII А. К. а онај од стране Црногораца VI А. К.

Треће. С обзиром на горње, никаква штета ако начин организације и припреме буду различите, као што могу бити различити и наша помоћ у људству, одредима за везу и у

разном материјалу за исте операције. Но сигурно ће бити обезбеђено наше особље које ће бити у сваком случају уврштено у те одреде, а у вези саопштеног у тач. 5 наведеног транскрипта.

Четврто. Пошто није могућно прибавити комору, користити се месним изворима или потпомоћи деловима узетих од наших одреда.

Генерал Роата

ДОКУМЕНАТ
бр. 212

OPERATO MARCOTICHANKA giunto il 20/1/1943 XII 30

DA COMANDO TRUPPE MONTENEGRO PODGORICA 107/1
20 GEN 1943

AT INTENDENZA SUPERSELODA - STATO MAGGIORE
st. per esecuzioni:
AT COMANDO SUPERSELODA OPERAZIONI
AT COMANDO VI CARH OPERAZIONI
AT COMANDO XVII CARH OPERAZIONI
AT COMANDO GRUPPO MILIZIA NAZ STRADA MONTENEGRO OPERAZIONI

Nr. 391/OP. DI PROT. 366? 1441

RIFERIMENTO TELEGRAMMA 36-STATO MAGGIORE (.)

GRADINI CHE FUCILI MITRAGLIATORI C.S.R.G. DESTINATI DA CODESTA INTEN-
DENZA AT FORMAZIONI MONTENEGRINE POSSONO SOSTITUITI CON ALTRI TIPI
DIVERSI POICHE' COMANDO GENERALE MILIZIA (.) DA ESPERIENZA FATTA DA
RECENTI OPERAZIONI IN MONTENEGRO (.) FUCILI MITRAGLIATORI C.S.R.G.
RISULTANO DI CATTIVO FUNZIONAMENTO (.) INFATTI PREDETTO MATERIALE (.)
INIZIALMENTE DISTRIBUITO AT FORMAZIONI NAZIONALISTE EST STATO RITIRATO
E SOSTITUITO CON ALTRO DI MIGLIORE FUNZIONAMENTO (.)
IN SOSTITUZIONE EST POSSIBILE MATERIALE DOVREBBE ESSERE AVVIATO DIRET-
TAMENTE AT JAHLANICA PER SUCCESSIVA DISTRIBUZIONE REPARTI (.)
FORMAZIONI MONTENEGRINE SONO RIPARTITE ORGANICAMENTE IN DUE GRUPPI
BATTAGLIONI (.) PRIMO GRUPPO SU TRE BATTAGLIONI RISPETTIVAMENTE DI
FORZA NOVACENTO (.) 300 (.) 750 (.) SECONDO GRUPPO SU QUATTRO BATTAG-
GLIONI DI FORZA 350 (.) 500 (.) 200 (.) 400 (.)
COMANDANTE FORMAZIONI.....COLONNELLO RAJO STANISKO (.)
RISERVA COMUNICARE INIZIO MOVIMENTO (.)
PERO INTANTO FAR CONOSCERE CON QUALI MEZZI TRASPORTO MATERIALE GIUN-
GERA' BASE 22 (.) NEL CASO IN CUI TRASPORTO SI EFFETTUASSE MEZZO
FERROVIA OD COLONNA GRADINI CHE MATERIALE STESSO PROSEGUIRE FINO
A NIKSIC A CURA CODESTA INTENDENZA (.)
ITINERARIO MIGLIORE PER PROSECUZIONE AUTOCOLONNA EST BASE 22 -
GETTINJE - PODGORICA - NIKSIC (.)
RIMANGO ATTESA NOTIZIE IN MERITO (.)

GENERALE FIRZIO RIZOLI 39019

justina uff. civ. I

Шифровани маркониграм

Команда тупа Црне Горе — Подгорица

Интендантури Суперслоде Главни штаб

и знања ради,

Команди Суперслоде операционо одељење

Команди VI Армиског корпуса

Команди XVIII Армиског корпуса

бр. 391/оп

Примљено: 20-1-1943.XXI

Веза телеграм 366 Главног штаба.

Желео бих да митраљеви Ц.С.Р.Г. намењени од стране Интендатуре Црногорским формацијама буду замењени другим, различитим типовима, пошто је Генералној команди милиције, према искуству учињеном у последњим операцијама у Црној Гори, позната њихова неисправност. Горњи материјал, испрва раздељен нашим националним формацијама повучен је и замењен другима који је боље функционисао.

Ако је замена могућа, материјал би требало послати непосредно у Јабланицу ради постепене раздиобе одредима.

Црногорске формације подељене су органски у две групе батаљона. Прва група од три батаљона у снази од 900, 900, 750 људи, друга група од четири батаљона у снази од 350, 500, 200, 400 људи.

Командант формација пуковник Бајо Станишић.

Молим саопштити путем каквих транспортних средстава ће материјал стићи у базу 22. У случају да се транспорт обави путем железнице или ауто колоном било би пожељно да исти материјал настави пут све до Никшића уз старање те Интендатуре.

Најповољнији правац путовања ауто колоне је: База 22 — Цетиње — Подгорица — Никшић.

Генерал Пирцио Бироли 230019

ДОКУМЕНАТ
бр. 213

БАЈО СТАНИШИЋ СА ИТАЛИЈАНИМА

ГЕНЕРАЛ СПИГО ЈЕ СКЕПТИЧАН. — ЊЕГОВ ПЛАН ПОДУДАРА СЕ СА
ПЛАНОМ „ВОЈВОДЕ“ БИРЧАНИНА

Командант XVIII арм. корпуса генерал Спиго, који је моралну и војничку вредност четника изближе упознао, скептичан је. Боји се неуспеха операције, а још више брине због четничке навике да врше злочине, да пљачкају, пале и

убијају мирно хрватско и муслиманско становништво. По утврђеној окупаторској пракси, генерал Спиго категорише становништво на партизанско и непартизанско. Оно прво тј. породице партизана су изван закона, остављене на милост и немилост разбојничким бандама четника, усташа и окупаторске солдатеске.

Генерал Спиго дакле сумња у успех операције онако како је операцију Роата замислио. Он предлаже други план тј. сматра „могућном и корисном изоловану акцију самих Херцеговаца ка Бос. Грахову, стварајући од истог базу за продор према Дрвару, Ливну и Србу . . .” овај план поклапа се скоро дословно са планом који је у једном писму Дражин делегат за Далмацију, зап. Босну и Лику Илија Трифуновић-Бирчанин саопштио Роати. Подударност планова потиче свакако отуда, што су и Бирчанин и Спиго имали своје штабове у Сплиту — и споразумели се. Спигу је конвенирало да му четници — поседањем територије југозападне Босне и јужне Лике — „створе сталну заштиту десног бока дивизије Сасари”, која је била у саставу његова арм. корпуса, а Бирчанин је, у сагласности са Дражом, сновао да „ослободи” поменућу територију пошто је Немци и усташе „очисте” од партизана. Овај исти план покушао је лоцније, после смрти Бирчанинове, остварити његов наследник „потпуковник Аћимовић” (Младен Жујовић), али је, као и сваки четнички војни подухват, доживео потпун слом.

ДОКУМЕНАТ
бр. 214

Шифрован телескрипт

Команда XVIII А. К.

Команди Суперслоде Оперативно одељење
и знања ради:

Команди VI А. К.

бр. 1038/оп.

19 јануара 1943.

Веза тачке 1^о, 2^о, 3^о т. с. 771/оп. — За тач. 4^о, 5^о и 6^о засебан одговор.

Операција треба да има као први циљ Бос. Грахово и Томиславград, други заједнички циљ Ливно и затим чишћење околних зона до Гламоча; постоји знатна тешкоћа пролаза Прозор — Томиславград.

Зоне које се имају прећи све су католичке и муслиманске, постојаће сигурно јака опозиција и од стране непартизанског становништва према православнима.

Из тога ће проистећи одмазда, која ће бити повод отпору од стране православних, па ма какве биле наше наредбе, претње, или евентуално присуство нашег придодатог официра.

Из овога разлога оперативна корист је веома спорна, осим тога треба узети у обзир да је према последњим искуствима, способност Херцеговаца да се за дуго време боре удаљени од наших снага, ограничена. Црногорце не познајем.

Не сме се стога искључити могућност неуспеха тих операција, које би немогуће било поправити снагама овог армиског корпуса, будући да су уплетене на другој страни у борбу; православни би нас окривили због неуспеха, и наши противници извукли би велике предности на нашу штету.

Напротив, сматрам могућном и корисном изоловану акцију самих Херцеговаца ка Бос. Грахову, стварајући од истог базу за продор према Дрвару, Ливну, Србу, и стварајући посредно заштиту десног бока дивизије Сасари.

Исто би тако Црногорци из Прозора могли дејствовати према Равну, стварајући тиме базе за напад на Шуицу и Томиславград; на тај начин имала би се највећа контрола над херцеговачким и црногорским акцијама.

Херцеговцима би командовао генерал Ђануци, коме би био придодат херцеговачки командни елемент.

Наредбе ће тим елементима бити издаване путем шифре и путем радио емисија са радном Р4 херцеговачким командама; у Книну ће бити херцеговачка база за снабдевање која ће постепено бити премештена од истих херцеговачких трупа у Бос. Грахово; слична организација треба да буде остварена у Прозору од стране VI арм. корпуса коме ће ова команда, када та Команда буде одобрила, предати копију шифре.

Генерал Спиго

svt. copia

Telescritto cifrato

Da XVIII Carm
A Supersloda - operazioni
e.p.c. A VI Carm

N.1038/Lp. 19 gennaio 1943

Riferimento capi 1°, 2°, 3° tele 771/Cp. Per capi 4°, 5° e 6° risposta a parte.

Operazione deve avere per primi obiettivi rispettivamente Bos Grahovo et Tomislavgrad, secondo obiettivo comune Lino indi rastrellamento zone circostanti fino a Glamoč; difficoltà transito Prozor - Tomislavgrad notevoli.

Zone percorse sono tutte cattoliche et musulmane, est sicura opposizione violenta popolazione anche non partigiani a ortodossi.

Ne conseguirà rappresaglia che sarà pretesto a reazione ortodossi a malgrado qualsiasi nostro ordine, minaccia aut presenza eventuale nostro ufficiale inquadramento.

Per questa ragione opportunità operazione est molto discutibile, inoltre est da considerare che da recenti esperienze capacità erzegovest a combattere per lungo tempo lontani da nostre forze est limitata. Non conosco montenegrini.

Non è quindi da escludere insuccesso operazione assolutamente non sanabile con forze questo C.A., tutte impegnate altrove; dallo insuccesso ortodossi incolperebbero noi et avversari trarrebbero grande vantaggio a nostri danni.

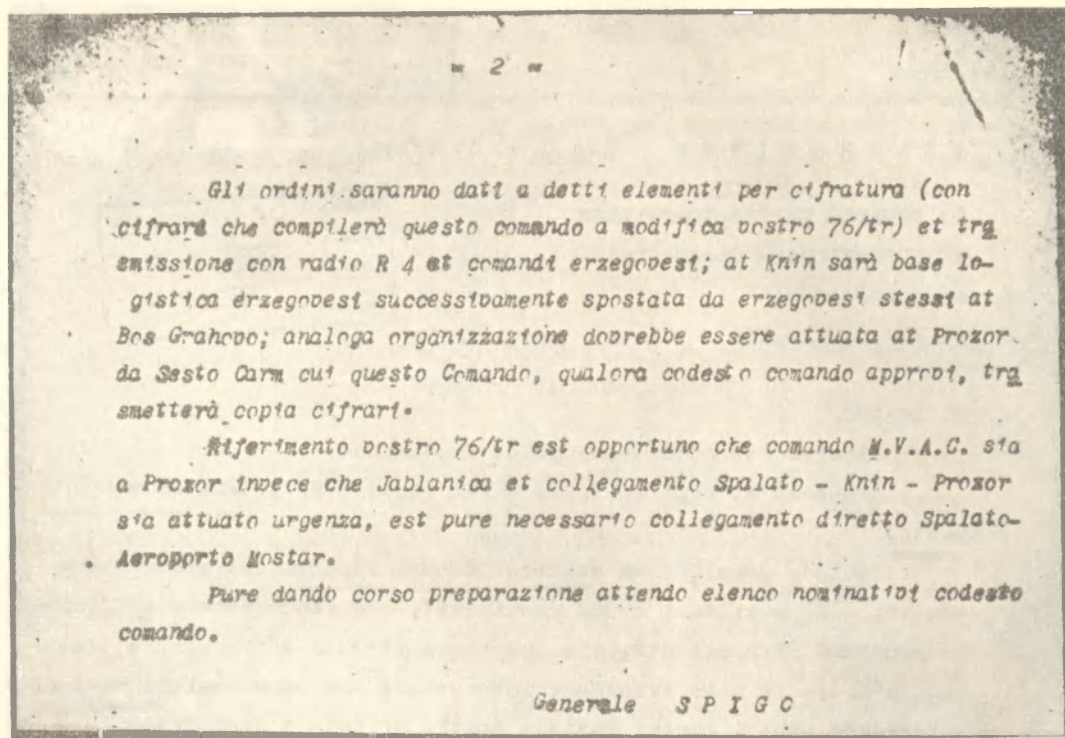
Ritengo invece possibile et utile azione isolata soli erzegovest su Bos Grahovo facendone base per puntare verso Drvar Lino Srb et costituendo indirettamente protezione fianco destro divisione Sassa ri.

Analogamente montenegrini da Prozor potrebbero agire verso Ravno facendone base per puntare verso Sutjoka et Tomislavgrad; così si potrebbe avere maggiore controllo azione erzegovest montenegrini.

Erzegovest saranno comandati da Knin da Generale Giannuzzi affiancato da elemento comando erzegovest.

..../..

1067

ДОКУМЕНАТ
бр. 215

Телескрипт
Од Команде XVIII Армиског корпуса
Суперслоди — оперативно
а на знање:
VI. Армиском корпусу.
Бр. 1039/оп.

П. М. 10, дне 19-1-1943 са 21

Веза познати телескрипт Суперслоде.

Одговарам на тачке 4, 5, 6, — На тачке 1, 2, 3, одговор засебно.

Искључујем могућност садејства наших трупа у виду помоћних а не главних трупа, што би отежало проблем снабдевања а које би у случају евентуалних неуспеха, биле изгубљене без икакве могућности да им се помогне; због истих разлога искључујем учешће одељења за радио везу и наших трупних официра, а распоредио сам најмањи број официра са потребним реквизитима.

Нећу, понављам нећу, употребити локалне елементе у операцијама. (Овде је црвеном оловком уписана примедба „Дјуџ“ тј. поп Ђујић. Оп. прев.).

Што се тиче пријатељских одреда који су већ на територији овог армиског корпуса, да ћу им оно што је пописано у моме листу 163 од 4 ов. мес., искључујући бацаче од 45 а ограничујући муницију сразмерно према количини са којом располажем; треба напротив упутити одмах три станице Р. 4 за товарење, пошто удаљеност и потреба да се товарице искључују употребу другог типа станице.

Не располажем ни са једном Р. 4 пошто су све заузеле у „Сасари“.

За транспорте нећу дати никаква средства а пријатељи нек се постарају за транспорт сами употребом људства и са својим средствима; могло би им се уступити евентуално 4—5 камиона без особља.

У току су припреме за упућивање пратећег оружја и радио.

(У левом углу потпис плавом оловком „Роата“)

Генерал Спиго.

12

Dir. Amm. ... inv. br. 1420

TELESCRITTO P. M. 10. H 19/1/1943 194 - XXI Ore 21.---

DA COMANDO XVIII° CORPAMILES
AT SUPERSLODA - Operazioni-

per conoscenza:
AT VI° CORPAMILES

N. 1039/OP.

Riferimento noto teletscritto Supersloda.

Rispondo ai capi 4, 5, 6. - Per capi 1, 2, 3, risposta a parte.

Escludo possibilità concorso nostri reparti che assumerebbe posizione di ausiliari e non preminente, che renderebbero difficile problema rifornimenti, che sarebbero perduti senza alcuna possibilità aiuto in caso eventuale insuccesso; analoghe ragioni escludo intervento nostri nuclei radio e nostri ufficiali inquadramento, inoltre dispongo numero minimo ufficiali con requisiti voluti.

Non, dico non, impiegherò elementi locali per operazione.

Circa materiali per reparti amici che già sono in territorio questo Carm, darò quanto è precisato mio foglio 163 in data 4 corrente ad esclusione mortai da 45 e riducendo munizioni in relazione disponibilità; occorre invece immediato arrivo tre stazioni R.4 sommeggiabili, distanze e necessità sommaggio escludono altro tipo stazioni.

Non ho disponibilità alcuna R.4 essendo tutte impiegate con "Sassari".

Per trasporti non darò alcun mezzo perchè amici provvedono con impiego personale e mezzi propri; si potrebbe eventualmente cedere quattro o cinque autocarri senza personale.

E' in corso addestramento impiego armi accompagnamento e radio

Generale SPIGO

121
trattiva in possesso uff. I a cui
è stata inviata copia del presente
tele.

Уз предњи лист скопчан је лист мањег формата са забелешком пером, од самог Роате, ове садржине:

„Као пример *негативног* одговора, заиста леп пример.

Прелазећи преко онога што је битно (шта да се ради да би се решило питање Херцеговаца, где да се употребе) не може из свега да се закључи ништа. Или, изводи се закључак, да су *неизводиве* замишљене операције Херцеговаца и Црногораца великог стила.

Обавештење закашњело и у супротности са ранијим записницима”.

(Црвеном оловком додана је још примедба ове садржине:

„У току је пожурница за попуњење одговора. Постарати се за Р.4—3”)

ФАШИСТИЧКИ ПОТПУКОВНИК КОНСОЛЕ И ЂЕНЕРАЛ ЂАНУЦИ — ЧЕТНИЧКИ КОМАНДАНТИ

Поред наређења и упуштава која је, преко радна, дневно слао командантима VI и XVIII арм. корпуса и договарања са гувернером Црне Горе генералом Пирцио Бироли-ем, у вези са овом одвојеном четничком операцијом, Роата је упутио на терен у Сплит и Дубровник најповерљивијег официра, специјалисту за четничке ствари у штабу II армије, шефа обавештајне службе, пуковника Грињоло. Савестан извештај тога пуковника, користан можда у оно време за Роату, данас је ауторитативан доказ колико се чврсто „Југословенска војска у отаџбини” била уопчала у италијанску окупаторску војску. Дража Михаиловић ставио је у службу окупатора своју војску, са којом су италијански генерали расплаћали неограничено, једнако као са батаљонима фашистичке милиције. У борби против НОВЈ код Грачаца, пише пук. Грињоло, „Херцеговци су се борили врло добро заједно са једним нашим батаљоном црних кошуља”, наглашавајући са тим да између четника ДМ и „црних кошуља”, не постоји разлика у односу на оружани отпор нашега народа.

Поред све опреме и наоружања, Италијани су придодавали четничким формацијама своју артиљерију и своје радио станице, а потпуковник фашистичке милиције Консоле ушао је у штаб Баје Станишића као непосредни руководилац операције из правца Провор—Гламоч.

Пук. Грињоло није ништа пропустио у циљу да се припреме за одвојену четничку операцију што потпуније изврше. Поред штабова VI и XVIII арм. корпуса, он је консултовао Јевђевића, Баћовића и команданта динарског сектора генерала Ђануци, који је испред штаба XVIII арм. корпуса имао сталну специјалну дужност да мобилише, организује, снабдева и руководи са четницима у јужној Лици и Далмацији тј. са Дражином „динарском дивизијом”. Овај Ђануци је требало да руководи са операцијом, у којој иначе нису узимале непосредног учешћа италијанске јединице, из правца Книн—Гламоч.

Поред имена Баћовића и Дражина „алтер его” Јевђевића, пук. Грињоло спомиње и кап. Бергинца. То је заправо капетан односно мајор Рудолф Перхинек, официр из врховне команде, којег је Дража употребљавао за најповерљивије задатке. Перхинек путује у пратњи итал. официра Галена у Сушак, где се налази штаб II армије.

ДОКУМЕНАТ

бр. 216

21. јануара 1943. Команди Суперслоде обавештајном уреду. В.П. 10 Предмет: четничко-црногорске операције.

Стигавши у Сплит 16 тек. мес. ступио сам у контакт са командом XVIII Корпуса и са капетаном Бергинцом, а поводом телефонске вијести пуковника Зануси, премјестио сам се 18 тек. мј. у Дубровник да би сакупио односне податке у погледу потреба гледе оружја, му-

ниције и материјала за црногорске формације и да би дао извесна саопштења команди VI Корпуса за потребе пуковника Барбера а обзиром на операције које ће се извршити. Авион није могао да се спусти у Дубровнику и искрцао ме је у Котору одакле сам копненим путем стигао у Дубровник 19 ов. м.

Прегледавши одлуке упућене од Интендантуре Суперслоди за директно упућивање у Котор материјала потребног Црногорцима, поновно сам путовао за Сплит дана 21 ов. м.

Циклус операција четничко-црногорски разматра се са много озбиљности од стране Команде VI Корпуса, који је подузео рационалне и сходне одлуке, да би осигурао успјех операција. То исто се не би могло рећи за команду XVIII Корпуса, која гледа на операције са много скепсе, било зато што је ангажована у другим операцијама те сматра да нема довољно средстава да евентуално подупре акцију групе Баћовић, било зато што нема много поверења у снагу ове групе, ако буде ангажована у акцији на већем простору. Команда XVIII Корпуса сматра да би упутила групу Баћовић без наших официра за везу и без сигурних средстава за везу. Јединица подесна одлука, која је до данас подузета је она да се повери команда формација М. В. А. Ц. генералу Бануци, за кога ми кажу да је врло енергичан и способан.

Команда VI Корпуса је предузела — у колико то одобри команда XVIII Корпуса следеће одлуке:

- а) Формације које ће учествовати у операцијама:
Командант: Пуковник Бајо Станишић (описан ми је као човек врло подесан)
1^а група батаљона од 4 батаљона наоружаних 2550
2^а група батаљона од 3 батаљона наоружаних 1650
1 батаљон М. В. А. К. (босанских) потребан, јер су одлични познаваоци терена.
- б) Прикључити:
код црногорске команде:
потпуковник Консоле — командант М. В. А. К. VI Корпуса
2 официра тумача
1 официр Р. Т. (радио-телеграфиста)
1 официр лијечник:
Код формација:
1 официр за везу код сваке групе батаљона
1 официр за везу код сваког батаљона
- ц) Помоћна артиљерија:
2 брдске батерије под директном командом потпуковника Консоле
- д) Везе:
радиотелеграфска мрежа смештена за прво вријеме у Јабланици и Прозору, а послије у Мостару.
- е) Правац операција:
У прво вријеме: Јабланица—Прозор, а послије: Мостар—Посушје—Томиславград (када формације буду стигле до овог последњег мјеста).
- ф) Снабдевање:
VI Корпус не може дати комору и обавијестио је о томе црногорско гувернерство, осигураће међутим снабдевање помоћу ауто колона дуж операцијских правца.
- г) Почетак пребацивања жељезницом:
Дне 25 ов. месеца: концентрација свих формација у Јабланици предвиђена је до 28 јануара.
Команда VI Корпуса сматра за подесно да изврши операције по слиједећем плану:
а) развијање од Прозора према Томиславграду;
б) почетак покрета на Ливно истом када Херцеговци буду у могућности да крену из Бос. Грахова на Ливно.

Јутрос у једном разговору, који сам имао са генералом Спигом, генералом Пиацини и генералом Бануци, који је дошао на неколико сати из Книна, стекао сам утисак, да је гледиште команде армиског корпуса радикално измењено. Одређено је да уступи становити део потребног материјала групи Баћовић, међу осталим 10 бацача кал. 81 и 2 топа кал. 75; говорило се о евентуалном додељивању официра за везу, лекова и радио апарата. Са оружјем и муницијом, којима се на месту располаже, могуће је да се осигура групи Баћовић

одговарајућа ватрена моћ. У споразуму са генералом Бануци, који познаје врло добро ситуацију, препоручио сам му да се требамо држати прилично уздржљиво према локалним четницима попа Ђујића, који барем за сада, док не буду реорганизовани и прочишћени, не уливају много поверење. Баћовић не тражи превозна средства, задовољиће се са комором и колама које ће сакупити рејони Книна.

У команди армиског корпуса постоји становита скепса у погледу могућности да се у целости изврши оперативни циклус који је пројектован; сматра се да ће група Баћовић наићи на снажан отпор и да неће моћи стићи до Ливна. Четници напротив показују велико самопсуздање. У ствари, како ми је такође потврдио и генерал Бануци, ради се о људима солидним, добро извежбаним и добро командованим. У другој фази недавне акције у Грачацу око поновног заузимања тога места, које су партизани на препад били освојили, Херцеговци су се борили врло добро заједно са једним нашим батаљоном црних кошуља.

Генерална проба стварних могућности групе Баћовић видеће се ових дана у акцији на Врлику, коју четници тако живо желе.

Сутрашњи долазак пуковника Зануси у Сплит има се управо захвалити провидности, јер ће послужити да се уклони и последње неповјерење и на дефинитиван начин утврдити оперативни план, који за сада није потпуно јасан. Једна од највећих потешкоћа је у томе, што је одређено, да се не дозволи сусрет групе Баћовић са групом Црногораца, иако треба обавијести упутити према Херцеговини.

На основу утисака, које сам понио из контакта са командом армијског корпуса и са четничким вођама Јевђевићем, Баћовићем и Катанићем, сматрам за сходно да резимирам ситуацију овако :

Четничко-црногорска ситуација може успети врло добро ако команда XVIII Корпуса, која управља операцијама, буде у контакту са двема групама осигуравајући радио везу а нарочито са групом Баћовића.

Требаће се помирити са неизбежним притужбама од стране Хрвата ради убиства и пљачке, јер ће бити стварно немогуће, па и уз присуство официра за везу, спречити да четници наставе уобичајене поступке, које су вршили и у ранијим случајевима. Лојални четници, како се у осталом већ знало, вриједе мало; осим ако генерал Бануци не успе да их за кратко време реорганизује избацивши сумњиве елементе. Биће добро да се на њих превише не ослањамо у погледу окупације зоне Грачац—Отрић—Зрмања. Права је штета што се Херцеговци не могу задржати у зони, правећи тако јаки заштитни појас испред наших посада у Далмацији. У том погледу ништа се не може учинити. Херцеговци желе да се што прије врате у своју зону.

Са паробродом који сутра полази шаљем на Сушак капетана Бергинца. Као што сам већ знао, Бергинц је првокласни елеменат, који је много користио у овом периоду. Даћу прецизне упуте потпоручнику Галену препоручивши му нарочито да стоји, слуша и гледа а мало говори; данас је ситуација промењена јер М. В. А. К. читавог XVIII Корпуса повјерена одличном генералу, а највећа питања су већ решена. Можда неће бити потребно да се Галеп задржи у зони за дуље време, већ и зато јер он још није упућен у полигичку ситуацију и неће моћи пружити нарочиту помоћ у својој обавештајној активности.

Очекујем сутра пуковника Зануси у Сплиту, а даље ћу се управљати према директивама које добијем.

пук. Грињоло

Drž. komisija za utv. zločin
okup. i njezovih pomagača
Inv. br. 1272. 31. Janja 1943 27/101

AL COMANDO DI SUPERSLODA
Ufficio Informazioni

P.M. 10

Oggetto: Operazioni etnico-montenegrine.

Giunto a Spalato il giorno 16 corrente, preso contatto con il Comando del XVIII° corpo e con il Capitano Berghina, in seguito a comunicazione telefonica del Col. Zanussi, mi sono trasferito, il giorno 18 corr. a Ragusa per riunire i dati relativi al fabbisogno di armi munizioni e materiali per le formazioni montenegrine, e per fare alcune comunicazioni al comando del VI° Corpo, per conto del Col. Barbero, in merito alle operazioni da svolgere. L'aereo non ha potuto ammarare a Ragusa e mi ha disposto a Cattaro, di dove, via terra, sono giunto a Ragusa il 19 corrente.

Preso visione delle disposizioni impartite dall'Intendenza Supersloda per il diretto invio a Cattaro dei materiali occorrenti ai montenegrini, sono ripartito per Spalato il giorno 21 corr.

Il ciclo operativo etno-montenegrino viene considerato con molta serietà dal Comando del VI° corpo che ha preso disposizioni razionali ed opportune per assicurare la riuscita dell'operazione. Non altrettanto si può dire del Comando del XVIII° corpo che considera l'operazione con molto scetticismo, sia perché, impegnato in altre operazioni, non ritiene di avere i mezzi necessari per sostenere eventualmente l'azione del gruppo Bacevic, sia perché non ha molta fiducia nelle possibilità di questo gruppo, se sarà impegnato in azione a vasto raggio. Il Comando del XVIII° corpo si propone di avviare il gruppo Bacevic senza nostri Ufficiali di collegamento e senza mezzi sicuri di collegamento. Unica disposizione opportuna, presa fino ad oggi, è quella di assegnare il comando della formazione A.V. A.C. al Gen. Giannuzzi che mi dicono molto energico e capace.

(L.3.) Drž. kom. za istraž.
okup. i njez. pomoć
Inv. br. 1272.3) Giorno 22 gennaio 1943

Questa mattina, in un colloquio avuto con l'Ecc. Spigo, il Gen. Piazzi ed il Gen. Giannuzzi, venuto per poche ore da Knin, ho riportato l'impressione che il punto di vista del comando del Corpo d'Armata fosse radicalmente mutato. Si è stabilito di concedere l'aliquota di materiali necessari per il gruppo Bacevic e, fra questi, 10 mortai da 81 e due pezzi da 75; si è parlato di eventuale assegnazione di Ufficiali di collegamento, medici e mezzi radio. Con le disponibilità in posto di armi e munizioni è possibile ~~prevedere~~ assicurare al gruppo Bacevic adeguata potenza di fuoco. D'accordo con il Gen. Giannuzzi, che conosce molto bene la situazione, ho raccomandato di tenersi piuttosto stretti in concessioni verso i cetnici locali del Pope Duije che, per ora, almeno fino a che non saranno riorganizzati ed epurati, non danno molto affidamento. Bacevic non chiede mezzi di trasporto al seguito; provvederà con salmerie e carri riuniti in regione di Knin.

Nel comando del Corpo di armata persiste un certo scetticismo circa la possibilità di svolgere interamente il ciclo operativo progettato; si ritiene che il gruppo Bacevic incontrerà forti resistenze e non potrà raggiungere Livno. I Cetnici invece ostentano grande sicurezza. In effetti, come mi ha anche confermato il Gen. Giannuzzi, si tratta di gente solida, bene addestrata e ben comandata. Nella seconda fase dell'azione recente a Gracno, per la ricoccupazione della località occupata di sorpresa dai partigiani, gli ersegovesi si sono battuti molto bene in concorso con un nostro Btg. di CC.NN.

La prova generale delle reali possibilità del gruppo Bacevic si avrà nei prossimi giorni, con un'azione su Vrhlika, vivamente desiderata dai cetnici.

La veduta a Spalato, domani, del Col. Zanussi, è veramente provvisoria, perché servirà a rimuovere le ultime diffidenze ed a sta-

(4) Diz. kom. za zbiranje
okup. i njihovu pomagala
Inv. br. 1272 4)

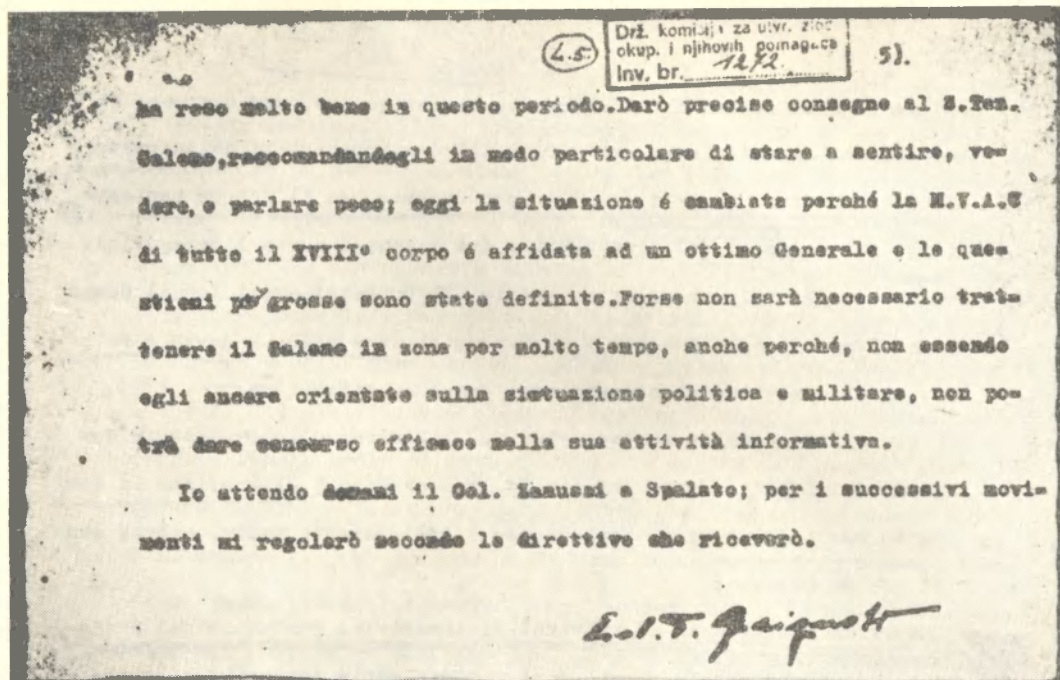
bilire in modo definitivo il concetto operativo che, per ora, non è
ben chiaro. Una delle maggiori difficoltà è rappresentata dalla prescri-
zione di non fare incontrare il gruppo Bacevic con il gruppo montene-
grino, pur facendo defluire tutti e due i gruppi verso l'Erzegovina.
Sulla base delle impressioni riportate nei contatti avuti con il Coman-
do del Corpo di armata e con i capi cettici Jevdjovic, Bacevic e Kata-
nio, credo opportuno riassumere come segue la situazione:

- L'operazione cettica montenegrina può riuscire molto bene se il Co-
mando del XVIII° corpo, che dirige le operazioni, si mantiene in con-
tatto con i due gruppi, assicurando i collegamenti radio, specie con
il gruppo Bacevic;

Occorrerà rassegnarsi ad inevitabili lamenti, per uccisioni e raze
che, da parte croata, perché sarà materialmente impossibile, anche
con la presenza di Ufficiali di collegamento, impedire che i cettici
segua i soliti procedimenti già adottati in precedenti occasioni;

- I cettici locali, come del resto già si sapeva, valgono poco; a meno
che il Gen. Giannuzzi non riesca in breve tempo a riorganizzarli, eli-
minando gli elementi deboli; sarà bene non fare troppo assegnamento
su di loro per la occupazione della zona Gracac- Otric- Zermanja.
- E' un vero peccato che gli erzegovesi non possano fermarsi in zona;
soltanto il gruppo Bacevic avrebbe potuto assicurare l'occupazione
della zona anzidetta, costituendo un'efficace fascia protettiva din-
nanzi ai nostri presidi della Dalmazia. Su questo punto non vi è nul-
la da fare; gli erzegovesi desiderano rientrare al più presto nella
loro zona.

Con il piroscafo in partenza domattina rimando a Sussa il Cap.
Berghins. Come già sapevo, il Berghins è elemento di primo ordine che

ДРАЖА ПОЖУРУЈЕ ОПЕРАЦИЈЕ

Капетан Ракочевић је Дражин официр. Он је упућен у штаб XVIII арм. корпуса у Сплиту ради веза, пошто генерал Спиго има да командује са целом операцијом. Јамачно по инструкцијама свога највишег команданта, Ракочевић пожурује операције.

ДОКУМЕНАТ
бр. 217

Шифровани телескрипт
Команда XVIII Армиског корпуса
Команди Суперслоде — оп. одел.
бр. 1/54/М. В. А. К.

20 јан. 1943

Капетан Ракочевић Миле, отпослан од Црногораца да би ухватио везе, молим да се убрза покрет од Црне Горе ка Прозору, за који исти предвиђа да неће трајати мање од 15 дана.

Предвиђа штетне реперкусије на морал Црногораца.

Генерал Спиго

ПАРТИЗАНИ ПРЕД ВРАТИМА!

Кад је све било припремљено, али пре него што је могла бити завршена концентрација црногорских четника у Јабланици, у подручју Прозора, Томиславграда, Равна и Имотског, појавили су се предњи делови НОВЈ у офанзивном налету према Херцеговини.

ДОКУМЕНАТ
бр. 218

Шифровани телескрипт
Команда VI Армиског корпуса
Команди XVIII Армиског корпуса
и знања ради:
Суперслода — операционо одељење
Бр. 851/оп.

21 јануара 1943

Веза бр. 1039/оп.

1) Слажем се да Црногорци искористе повољну прилику и у прво време наступају од Прозора ка Томиславграду; али је искључено стверити базу у Равну; постоји и потреба брзо прећи планински превој и стићи у... (није дешифровано, примедба прев.) као и преместити линију за снабдевање ка (није дешифровано, прим. прев.) ...цеје—Мостар као згоднију и лакшу.

У другој фази акција би могла бити управљена према Ливну, стога је потребно да и четнички одреди истовремено крену ка истом месту и напредовање буде подешено на начин да се постигне истовременост акције.

2) Потребно је имати у виду и актуелно пребацивање партизанских маса на вододелници додељеној Црногорским формацијама.

Према поузданим вестима произилазило би да снага партизанских формација износи једна група неутврђеног броја људи североисточно од Прозора; око 2000 људи око зоне Равно; 2500 људи око зоне Томиславграда; других 2000 у приморској зони јужно од Имотског.

Значи, Црногорске формације избијајући од Прозора ка Томиславграду могле би наићи сукцесивно или чак и истовремено на знатне партизанске масе и сматрам да и покрет у прво време — т.ј. избијање ка Томиславграду, — буде остварен тада, када ће четничке формације учинити да се осети њихова акција ка Дувну.

3) Односно наређења Суперслоде да се избегне додир одреда са Хрватима или Немцима, сматрам да придавање наших официра за везу тим формацијама одговара сврси; ово је увелико потребније у случају када би, остварујући акције друге фазе ка Ливну, дошло до контакта између Црногорских и четничких одреда.

4) Најзад, молим имати у виду да је потребно избећи истовремени повратак у домовину четничких и црногорских формација по завршетку операција, а како би ове последње требало да имају првенство јер морају даље путовати, потребно је оклевати са враћањем у Херцеговину четн. трупа.

Још би боље било када би ове биле упућене у Метковић поморским путем.

21 јануар 1943/XXI
Дешифровао: мајор Манфреда — пор. Бијазо

Генерал Негри

ЧЕТНИЧКА ОПЕРАЦИЈА ОБУСТАВЉЕНА

Чим је сазнао за нову ситуацију на терену, Роата је — несумњиво по одлуци врховне команде у Риму — обуставио ову одвојену четничку операцију. Али учињене припреме нису ипак биле узалудне. Ускоро ће партизанске дивизије потпуно уништити дивизују „Мурђе” и угрозити у толикој мери положаје VI арм. корпуса у троугаонику Мостар—Коњиц—Прозор, сам град Мостар и рударску зону Широки Брег, да ће Роатин наследник Роботи опет ангажовати „Југословенску војску у отаџбини” да покуша забити нож у леђа сопственом народу у славној битци на Неретви.

ДОКУМЕНАТ
бр. 219

Путем телескрипта
Команда Суперслоде
Гувернеру Црне Горе
Команди VI армиског корпуса
Команди XVIII армиског корпуса
и ради знања: Интендантури Суперслоде

Бр. 1339/оп. Прво. Врховна команда саопштава да се упућивање црногорских формација у Херцеговини ради учешћа у познатим операцијама, неће (монављам: неће) вршити. Наредити потребно ради обуставе њиховог железничког превоза и ради враћања натраг у полазну зону делова формација који би већ били пребачени у Херцеговину. Обуставити такође и предвиђену раздеоу оружја и материјала истима.

Друго. XVIII армиски корпус нека свакако за операције у ужем обиму — припрема формације са сопствене територије, снабдевши их и потребним средствима, подразумевајући ту и потребне одреде артиљерије и бацача 81. Пожељни су што хитнији извештаји о томе, саопштавајући вам да се акција има извести почетком фебруара, да ће трајати не више од 15 дана и завршити се враћањем херцеговачких формација у своја родна места. Превоз поморским путем из Сплита не после 20 фебруара.

Треће. Као последица горњег, обустава пута за Сплит и Дубровник овог подначелника штаба.

Генерал Роата 221524

МОТИВ НЕМАЧКО-ИТАЛИЈАНСКИХ ОКУПАТОРА ЗА IV ОФАНЗИВУ БИО ЈЕ ЕЛИМИНИСАТИ „ТИТОВУ ДРЖАВУ”

Велики успеси које су народи Југославије постигли у надчовечанској борби до јесени 1942 године много су забринули немачке и италијанске окупаторе. После првог заседања АВНОЈ-а у Бихаћу, новембра 1942 год., они су у званичним исправама нашу ослобођену територију назвали „Титовом државом” и тачно оценили велику опасност која је отуда претила њиховим политичким плановима и војним позицијама у Југославији. У децембру састали су се у Риму немачки командант за Југоисток Фон Лер и генерали из италијанске врховне команде, међу њима и командант II армије Роата, где су заједнички скројили план за своју четврту офанзиву против НОВЈ. Та офанзива пројектована је као војна операција крупних размера уз издашну употребу живе снаге и технике. Према доцнијем извођењу видело се да су окупаторски генерали имали на расположењу велика средства и да су се при израђивању плана користили ранијим тешким искуствима у борби против партизана. И овога пута, као и раније, они су главни ударац усмерили у правцу где се налазио Врховни штаб. План је био: провести дубоко стратешко опкољавање са циљем тактичног стезања обруча око главнине наших јединица, а потом њихово тотално уништење. Немци су концентрисали своје снаге у Карловцу, Глини, Босанској Костајници и Бања Луци. Концентрација у Сарајеву уследила је касније, када је било предвиђено да ће наша главнина бити потиснута из Босанске Крајине, у долини реке Неретве и Врбаса. У Лици (код Госпића и Огулина) и у Далмацији (код Книна и Сиња) биле су концентрисане италијанске дивизије са четничким снагама, намењене за четврту офанзиву.

Са југоистока и истока је Дражина „Југословенска војска у отаџбини” затварала обруч.

Четврта офанзива започела је средином јануара 1943 године једновременим концентричним нападом свих непријатељских снага. „Титову државу” хтели су фашистички окупатори по сваку цену елиминирати.

Докуменат који ниже објављујемо, а потиче из прве фазе офанзиве, сведочи о мотивима који су офанзиву покренули и које су немачки и италијански генерали држали стално пред очима као циљ офанзиве. Видећемо да ће исти циљ бити и у Дражиним документима.

ДОКУМЕНАТ
бр. 220

Немачки штаб за везу
— код „Суперслоде” —
Бр. 36/43 Поверљиво

Поверљиво
О. У. дне 11 фебруара 1943

КОМАНДО СУПЕРИОРЕ ФФ. АА. „Словениа — Далмациа”

Овде.

Из разговора одржаних дана 8 фебруара у Београду између армиског генерала Лера и генерала Роботи произлази, да је премештај дивизије „Ре” у правцу Словеније и дивизије „Сасари” у правцу средње Далмације предвиђен. По мишљењу вишег команданта за Југоисток, евакуација тих подручја имала би за последицу непосредно ускрснуће Титове Државе.

Виши командант за Југоисток моли да му се хитно саопшти, које су мере предузете да би се спречила та нова опасност.

По наређењу
поручник
Декслер, с. р.

МОБИЛИСАВШИ МАКСИМУМ СВОЈИХ СНАГА ДМ СТАВИО ИХ ЈЕ НА
РАСПОЛОЖЕЊЕ ИТАЛИЈАНСКИМ ГЕНЕРАЛИМА

Окупаторском плану за уништење ослободилачког покрета народа Југославије и за елиминирање оружаног отпора приступио је Дража Михаиловић са свима својим снагама у Босни и Херцеговини, Црној Гори, Далмацији и Лици и ставио их на расположење генералу Роати односно штабу италијанске II арм., који је руководио операцијама у својој окупацијској зони. До последњег човјека ДМ присилно је мобилисао на територији коју је он, у сенци окупаторских топова контролисао, да би његове снаге биле што бројније заступљене и његова помоћ окупатору што ефикаснија. Пред саму офанзиву Дражини опуномоћеници Блажо Ђукановић у Црној Гори, Добросав Јевђевић у Босни и Херцеговини и Илија Трифуновић Бирчанин у Далмацији и Лици склопили су уговоре са италијанским генералима о снабдевању и транспортовању четничких контингената, остављајући италијанским генералима пуну слободу оперативног коришћења најмљених четничких трупа.

Као пример таквих аранжмана износимо ниже тачке уговора склопљеног између Јевђевића и Роате и писмо Илије Трифуновића Бирчанина истом генералу Роати. На другом месту објављени су документи о стварној опреми четничких трупа од стране италијанске војне интендантуре.

ДОКУМЕНАТ
бр. 221

1.) Италијанска армија споразумна је узаконити и снабдјети још три хиљаде четника у Херцеговини и источној Босни, и то у требињском котору 500, у билећком 400, у Гацком 400, у љубинском 400, у јаворском 600, у невесињском 400, док ће 600 људи послати као појачање босанском батаљону.

2.) Италијанска армија споразумна је да пошаље четницима 5000 људи, да појача дивизију артиљеријом, бацачима, минама, храном и оделом, да о свом трошку и својим

средствима пребаци људе са муницијом у срезове Метковић, Сплит и Книн.

3.) Талијанска армија споразумна је да узакони 250 жандарма, 4 жанд. официра на подручју Херцеговине.

4.) Талијанска армија споразумна је да ослободи ухићене четнике из Херцеговине и изврстан број ухићених из логора, на темељу пописа, које је доставио Јевђевић.

5.) Талијанска армија споразумна је изручити 25 хиљада униформи за све четнике, који се налазе под командом војводе Бирчанина.

6.) Талијанска армија споразумна је да Јевђевићу за четничке батаљоне да 2 бацача, 200 мина, 800 пушака и 70 хиљада метака.

7.) Талијанска армија споразумна је да ослободи дра. Нику Свилокосу и Видака Ковачевића и преда их на располагање војводи Бирчанину.

8.) Талијанска армија споразумна је да преда 300 пари скија четничкој планинској дивизији.

9.) Талијанска армија споразумна је уклонити хрватски текст са четничких легитимација и остало би само талијански.

10.) Талијанска армија споразумна је да плаћа за четнике предаје лично Команданту, који ће затим поделити четницима.

11.) Талијанска армија споразумна је и обвезује се куповати четницима суво воће и мармеладу у Италији, с тим да се плаћање врши у талијанским лирама.

12.) Талијанска армија неће тражити да четници замене своје капе и униформе.

13.) На темељу уговора утврђује се да се четничка зона има граничити с линијом Сплит — Невесиње — Улог — Калиновик. Због тога у ову зону не могу улазити усташе и домобрани.

14.) Четницима ће се повећати дневни оброк и изједначити с obroком талијанских војника. Овде се разумјева и дувач, мармелада и коњак.

ДОКУМЕНАТ

бр. 222

ЊЕГОВОЈ ЕКСЕЛЕНЦИЈИ ГЕНЕРАЛУ М. РОАТА

Сушак.

Са појачањима из Херцеговине имао бих намеру да поновно заузмем Босанско Грахово, Гламоч, Срб и Лапар.

Тражим хитно обавештење:

1. Колико пушака ми се може ставити на располагање да се наоружавају четници на територији коју ћемо заузети пошто снаге, ангазоване у борби и у маневру, неће смети да се ослабе ради чврстог поседања заузетог земљишта.

2.) Је ли за ове операције осигурано довољно муниције и је ли обезбеђена служба снабдевања (исхрана).

3.) Да ли В. Е. може да ми стави на располагање за ове операције 12 бацача од 81 мм и 24 тешка митраљеа са вашом послугом.

Ако Екселенција жели помоћи ове операције, молим да се хитно издаду наређења XVIII армиском корпусу.

Војвода Бирчанин.

ПОРЕД УСТАША, „ЦРНИХ КОШУЉА” И РЕДОВНЕ ИТАЛИЈАНСКЕ ВОЈСКЕ, У ОПЕРАТИВНУ ЗАПОВЕСТ ГЕНЕРАЛА РОАТЕ УЛАЗЕ И ЧЕТНИЦИ ДМ У ЛИЦИ И ДАЛМАЦИЈИ

План за операције у IV офанзиви у италијанској окупационој зони — у Горском Котару и Лици — израдио је командант II италијанске армије генерал Роата, који је издао и оперативну заповест Пов. бр. 550 и доцније допунску заповест Пов. бр. 800.

Та два акта једнога од најкрвавијих рагних злочинаца, која су у ствари наређења за вршење масовних злочина над нашим народом у Лици, предвиђају и учешће у операцијама четничких одреда ДМ, као помоћних трупа. Јединице

„Југословенске војске у отаџбини” — које Роата овде назива „Добровољна антикомунистичка милиција” — налазе дакле места уз батаљоне „у” (усташке) уз „црне кошуље”, уз редовну италијанску окупаторску војску и Павелићеве домобране, у тој оперативној заповести, заправо у злочиначком плану за истребљење нашега народа у Лици и за потпуно опустошење те јуначке покрајине. За улогу четника овде карактеристично је и то, да је „велики чвор” тј. предео који је био позорницом офанзиве, настањен у најпретежнијем делу српским народом и да је варварски план погађао баш тај српски народ.

Заповест генерала Роате није остала мртво слово на хартији. Његова мешовита солдатеска сручила се као апокалиптично искушење на Лику, премашујући својим бројем скоро број нападнутог становништва. Авијација, тенкови и артиљерија употпуњавали су бес удружених фашистичких хорди. Али после тешког пораза Италијана на планини Зулешевци, који им је задала НОВЈ, у одбрани народа и земље, ни Дражина „Југословенска војска у отаџбини” није била кадра својом измеђарском помоћи спасти IV непријатељску офанзиву у Лици од потпуног неуспеха. Потврду за то налазимо у другим италијанским и четничким документима.

ДОКУМЕНАТ
бр. 223

Препис

Доставити лично
Преко официра

Грб
Виша Команда оружане силе
„Словенија — Далмација”
(2 Армија)

Оперативно одељење
Пов. бр. 550 дел. прот.
Одговор

В. П. 10, 11 јануара 1943/XXI

Приложене карте

Предмет: Зимске операције

(Секције: Трст, Загреб, Београд, Анкона, Сарајево, Нови Пазар. Размера: 1 : 500.000)

Екс. Команданту V Армиског корпуса — — — — — 3 преписа

и на знање:

Екс. Команданту XI Армиског корпуса — — — — — 2 преписа

Екс. Команданту XVIII Армиског корпуса — — — — — 3 преписа

Госп. Генералу Команданту инжењерије Суперслоде

Госп. Генералу Команданту Авиације Суперслоде

Госп. Генералу интендантуре Суперслоде

У вези са усменим наређењима која су већ дата, не издајући још непосредна наређења за извршење, изложићу овде у главним линијама претстојеће зимске операције које ће се предузети.

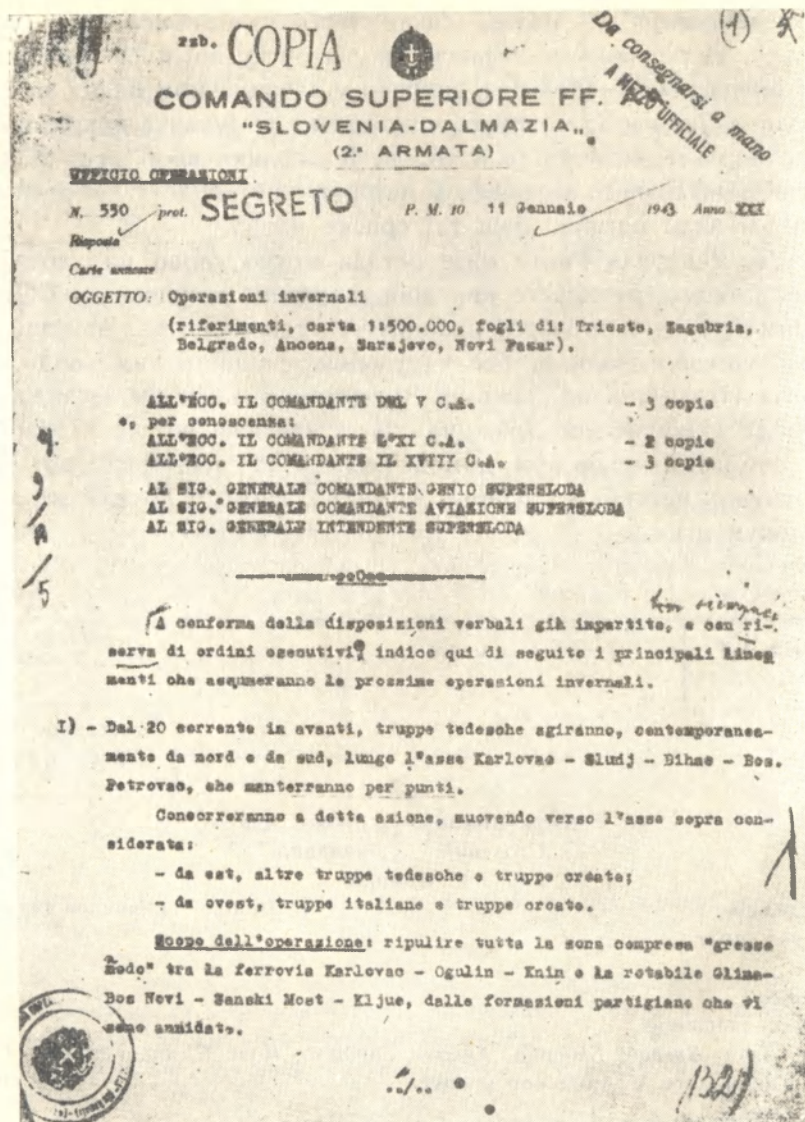
I) Од 20 о. м. ступиће у акцију немачке трупе једноремено са севера и са југа, дуж линије Карловац—Слуњ—Бихаћ—Босански Петровац, који ће се узети за основне тачке.

У тој ће акцији учествовати, крећући се према назначеној линији:

— са истока, друге немачке трупе и хрватске трупе.

Циљ операције: очистити читаву зону која захвата „велики чвор” између жељезничке пруге Карловац—Огулин—Книн и друма Глина—Босански Нови—Кључ од партизанских формација које су се ту угнездиле.

II) Италијанске трупе које ће учествовати у операцијама биће под командом генерала Глориа, команданта V армиског корпуса.

Биће подељене у три групе:

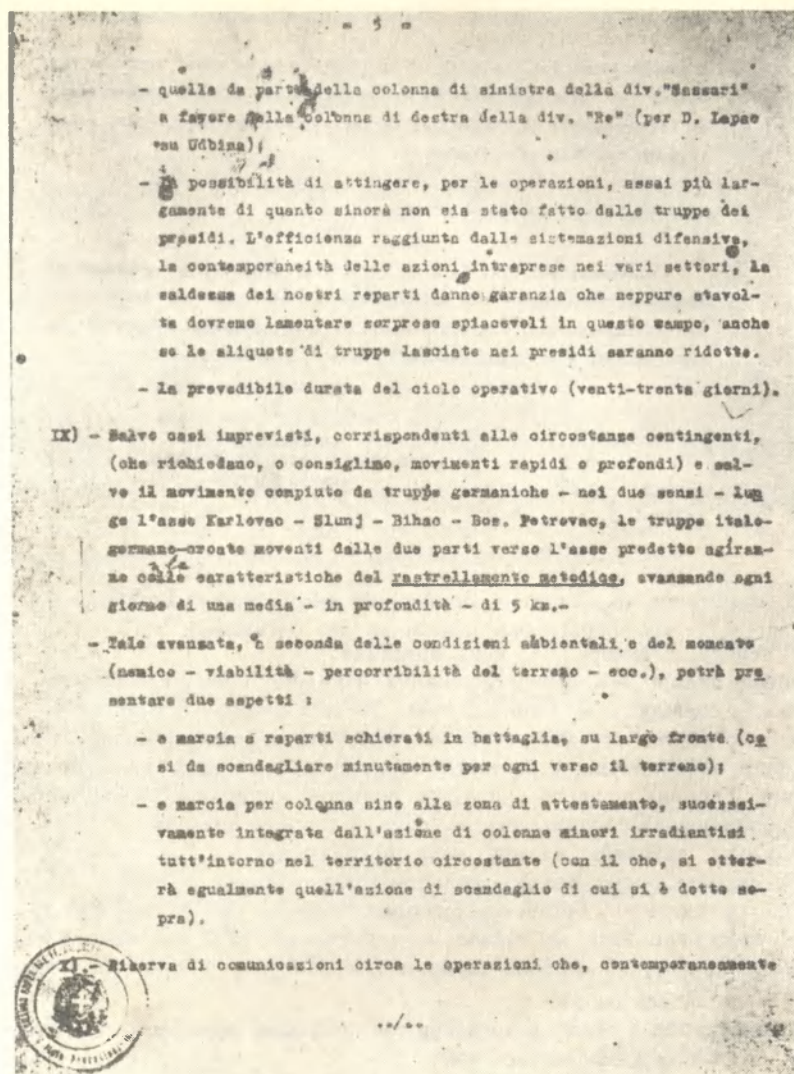
- на северу, дивизија „Ломбардија”,
- у центру, дивизија „Ре”,
- на југу, дивизија „Сасари”.

III) На северу дивизија „Ломбардија” нека предвиди:

- а) акцију са северо-запада и запада према Слуњу;
- б) постепено образовање, од тачке до тачке, фронта на југоистоку између Слуња (који вероватно неће бити захваћен) и железничке пруге Огулин—Врховине.
- в) контролу зоне између друма Карловац—Слуња и железничке пруге Карловац—Огулин—Врховине, северно од поменутог фронта;
- г) узастопну акцију, са линије Бриње—Нови—Делнице—Врбовско—Огулин—Пашки—Врховине—Оточац, против партизанских банди, смештених у пределу Капеле.

IV) За време поменутих операција дивизија мора да држи чврсто у рукама предео око Карловаца и да осигура редовно функционисање железница, водећи нарочито рачуна о прилазима са севера (Горјанци) и запада (Босиљево).

— Генерал Сципионе биће командант Карловца и италијанско-хрватских трупа, одређених за одбрану предела и П. Ф.

— Генерал Фаби биће командант трупа које добију задатке о којима се говори под а) и г).

V) Снаге: ове садашње, осим тога два батаљона и две моторизоване чете (чета бацача пламена и мех. чета „Зара“) из XI армиског корпуса.

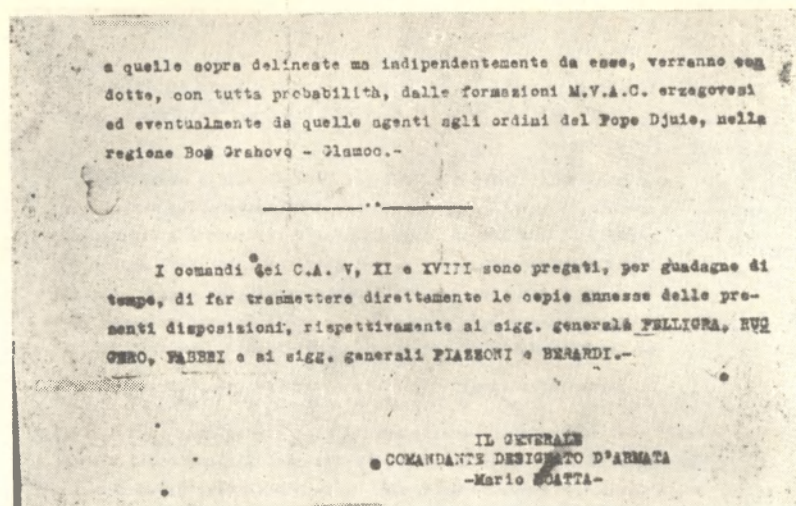
Треба потсетити да:

— посада предела око Карловца неће морати да се потпуно смањи (када се има на уму да ће моћи да се ослободе два пешадиска батаљона из дивизије „Ломбардија“, замењена са два батаљона која ће 18 о. м. упутити на полоажј XI армиски корпус. Један батаљон (италијански, хрватски или, најбоље, мешовити) једна моторизована чета моћи ће привремено да се удаље за контролу о којој се говори под в).

— за задатак о коме се говори под а) неће смети да се ангажује мање од 4 батаљона и једне моторизоване чете;

— за извршење задатка о којем се говори под г) неће бити потребно више од два појачана батаљона;

— у операцијама о којима се говори под г) учествоваће, поред свих локалних формација добровољне антикомунистичке милиције и дела наших јединица које ће у почетку бити ангажоване у пределу Служа (бар два батаљона и једна моторизована чета), делови

других посада, смештених око прстена Бриње—Нови—Делнице—Врбовско—Огулин—Плашки—Врховине (снаге које одговарају бар једном до два батаљона).

VI) У центру, дивизија „Ре“ нека предвиди:

- вођење акције дуж линије Врховина—Пријебој према Бихаћу;
- вршења напада дуж линије Буних—Удбина према Кореници.

Снаге: оне којима се сада располаже, појачане са једним до два батаљона и са 2—3 моторизоване чете које одреди V армиски корпус, са три батаљона појачана из дивизије „Сасари“ (правац Удбина) и са три хрватска заштитна батаљона (XXXI „У“, XXXII „У“ и један батаљон домобрана) расподељена по горе означеним правцима

VII) На југу, дивизија „Сасари“ нека предвиди:

- а) операције према Бихаћу, правцем Брувно—Доњи Лапац;
- б) да се удари на Босански Петровац, правцем Срб—Кулен Вакуф.

Снаге: дивизиске које се налазе на територији XVIII армиског корпуса, појачане са 2—3 механизоване чете, 2 батаљона дивизије „Бергамо“, 3—4 батаљона берсаљера.

VIII) Имати засада на уму:

— годишње доба и терен, а то значи све потребне припреме, да би се избегле тешкоће зимских операција у планинској зони

— потребу да операције буду апсолутна тајна не само за становништво него и за војне и грађанске хрватске власти и за јединице добровољне антикомунистичке милиције. Како се концентрација снага не може да избегне, наводити као правце напада супротне од оних које стварно намеравамо да извршимо;

— апсолутну забрану да се формације Добровољне антикомунистичке милиције употребе на нашем боку, осим у операцијама о којима се говори под д. глава III. Ово не искључује да се поједини елементи који су нарочито поуздани могу употребити за водиче.

— пружање помоћи коју колоне морају узајамно да указују једна другој а исто тако суседним немачким и хрватским јединицама.

Нарочито долази у обзир:

— помоћ од стране дивизије „Ре“ у правцу Слуња;

— помоћ коју ће пружити крајње колоне дивизије „Ре“ у корист централне колоне, која оперише правцем на Буних;

— помоћ од стране леве колоне дивизије „Сасари“ у корист десне колоне дивизије „Ре“ (преко Доњег Лапца према Удбини);

— могућност да се операцијама захвати много више него што су досада учиниле трупе појединих гарнизона. Ефикасност која се постижава систематском одбраном, истовременост подузетих акција на разним секторима, чврстина наших јединица дају гаранцију да ни овај пут нећемо морати да зажалимо за тешкоће потхвата у овој борби, па и кад би неке трупе које су остављене у гарнизонима биле смањене.

— По предвиђању, трајање оперативног циклуса двадесет—тридесет дана.

IX) Ако не буде ничег непредвиђеног, што зависи од случајних околности (које буду изискивале и саветовале брзе и дубоке покрете), без обзира на брзину напредовања немачких трупа — у два правца — дуж линије, Карловац—Слуњ—Бихаћ—Босански Петровац, италијанско-немачко-хрватске трупе, које се крећу са две стране према поменутој линији, дејствоваће са карактеристикама *методског чишћења*, напредујући свакодневно отприлике 5 км. у дубину.

— Овакво напредовање, (према приликама средине и момента) непријатељ, проходност путева, могућност прелажења терена итд.) може да добије два вида:

— или марш јединица у еволуционом поретку, на широком фронту (тако да се најпажљивије претражи сваки комадић терена);

— или марш у колони до полазних положаја, постепено допуњавањем акцијом мањих колона, растурених по територији наоколо (чиме ће се постићи исто тако акција претраживања о којој је горе говорено).

X) Накнадно ће се дати саопштења о операцијама које ће истовремено са горе изложеним али независно од њих, водити формације Добровољне антикомунистичке милиције Херцеговаца и евентуално они који дејствују под командом попа Ђујића у пределу Босанско Грахово—Гламоч.

Умољавају се команде V, XI и XVIII армиског корпуса, како би се добило на времену, да директно доставе приложене копије наређења господи генералима Пелигра, Ругеро и Фабри, на које се односе и господи генералима Пиазони и Берарди.

Генерал
Командант Армије
— Марио Роата —

ДОКУМЕНАТ
бр. 224

Препис

Предати лично

(Грб)
Виша Команда оружане силе
„Словенија — Далмација“
(2 Армија)

Пов. бр. 800 дел. прот.

В. П. 10, 16 јануар 1943/XXI

Одговор

Приложене карте

Предмет: Зимске операције

(Секције: Трст, Загреб, Београд, Анкона, Сарајево, Нови Пазар. Размера. 1 : 500.000)

Експ. Команданту V. армиског корпуса

Вој. пош. 41

Госп. Ген. Команданту авиације Суперслоде

Вој. пош. 10

и, на знање:

Експ. Команданту XVIII. армиског корпуса

Вој. пош. 118

Госп. Ген. Интенданту Суперслоде

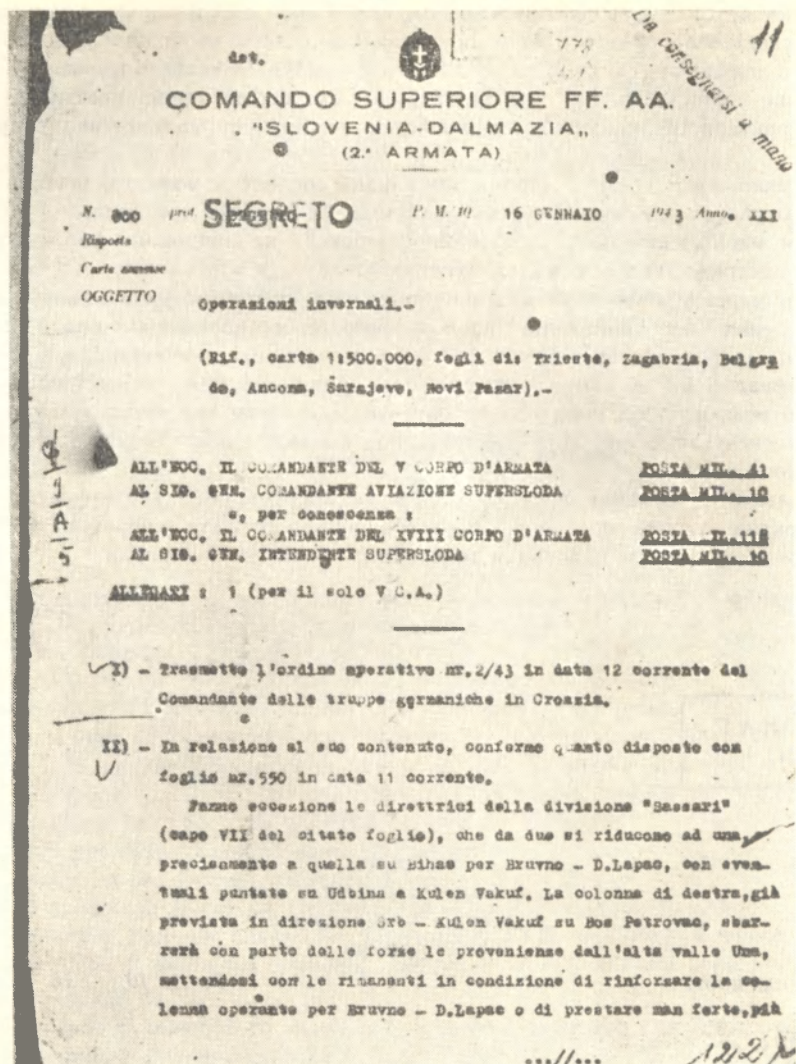
Вој. пош. 10

Прилози: 1 (само за V. армиски корпус)

I). — Достављам оперативно наређење команданта немачких трупа у Хрватској бр. 243 од 12 о. м.

II). — У вези са његовим садржајем потврђујем оно што је изложено у акту бр. 550 од 11 о. м.

Изузетак чине правци кретања дивизије „Сасари“ (глава VII поменутог акта) који се са два своде на један и то управо на онај према Бихаћу преко Брувна—Доњег Лапца са евентуалним скретањем на Удбину и Кулен Вакуф. Десна колона, за коју је већ предвиђен правац Срб—Кулен Вакуф на Босански Петровац затвориће једним делом својих снага прилазе из долине Горње Уне стварајући могућност да се са преосталим трупама појача ко-

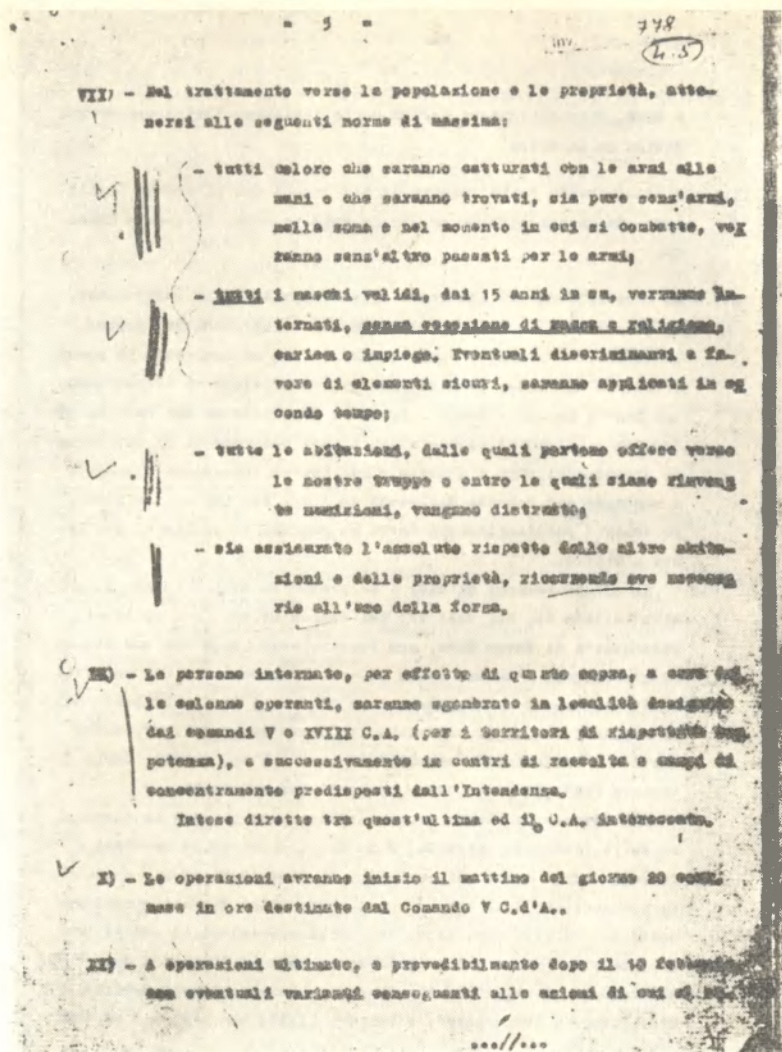

лона која онерише преко Брувна—Доњи Лапац или да се пружи јача подршка више према северу десној колони дивизије „Ре“ која оперише преко Удбине на Кореницу.

III). О накнадном доношењу одлуке о којој се говори у глави X поменутог акта бр. 550 постоји депеша ове команде бр. 771 од 15 о. м.

IV). Потреба обезбеђења саобраћаја између фронта и позадине и, нарочито, осигурања редовног железничког саобраћаја захтева, бар у почетку, т. ј. док се не искључи могућност јаког непријатељског отпора који нарочито долази до израза између Купе и линије Сушак—Огулин и на унутрашњем делу Капеле, да се од 10—12 покретних батаљона (подразумевајући ту и II. хрватски батаљон, смештен у Оштаријама, и месне одреде Добровољне антикомунистичке милиције (М. В. А. К.) као подршку јединица смештених на П. Ф. између Лича и Личког Лешћа. Нарочито треба утврдити предео Огулина и Личког Лешћа—Оточца.

Имајући то у виду, треба се побринути да акције о којима се говори под д) у глави III. акта 550, подразумевајући ту и освајање Равне Горе, могу да уследе тек десетак дана после почетка осталих операција. То ће дозволити да вам се одреди већи број снага које ће се делом одвојити од горе поменутих покретних батаљона, делом из колоне, а осим тога из дивизије „Ломбардија“ (2 батаљона и 1 моторизована чета), и из дивизије „Ре“ које оперишу према истоку.

Не би било потребно да вам наглашавам да ће се морати обратити пажња на обезбеђење осталог саобраћаја између фронта и позадине, нарочито друмова и личке железнице, са линије Вратник—Врховине према Ловинцу, а осим тога на наше јединице које нису директно заузеле операцијама о којима је реч, на хрватске батаљоне који држе зону (у Оточцу IX. батаљон „У“; у Госпићу XXXIV. батаљон „У“; између Оточца и Ловинца, изуzeвши Госпић, III. батаљон „Личке страже“, 2. чета XXXIII. батаљона „У“ и 2. чета I/12 пеш.; између Госпића и Карловца I. батаљон „Личке страже“).

V). Што се тиче службене везе, упућујем вас на акт ове команде бр. 76 (тр. од 15. в.м.)

VI) Што се тиче учествовања авијације, Аеротактика ће, поред помоћи коју ће пружати колонама по наређењу V. армиског корпуса и у споразуму са истом командом, реизавати:

— о евентуалним акцијама за помоћ немачко-хрватским јединицама (према тражењу и расположивим снагама);

— о акцијама за помагање операција које су поверене херцеговачким и црногорским формацијама, о којима се говори у поменутој депеши бр. 771. Непосредан споразум са XVIII. и VI. армиским корпусом.

Даће се осим тога упутства за распознавање, за ваздухопловце и јединице (италијанске, немачке и хрватске).

" 2 "

778
(12)

a nord, alla colonna di destra della divisione "Re" operante per
Ubbina su Koronica.

III) - A scioglimento della riserva di cui capo I del ricordato foglio
550, sta il telex nr. 771 in data 15 corr. di questo Coman-
do.

IV) - La necessità di dar sicurezza alle retrovie, e, in particolare,
di garantire il regolare funzionamento delle ferrovie, impone,
inizialmente almeno, e cioè finché non sia da escludere la possi-
bilità di una forte reazione nemica, manifestantesi segnatamente
tra Kupa e la linea Sused - Ogulin e nell'interno del Kapela, di
destinare dai 10 ai 12 bgt. mobili (ivi comprese il II battaglia-
no creato di recente a Ostarje e le locali formazioni M.V.M.),
a sostegno dei reparti dislocati in P.F., tra Lika e Lika Lese-
na - Otocac.

In considerazione di ciò, è da prevedere che le azioni di cui
alla lettera d), del capo III del foglio nr. 550, ivi comprese la
ricognizione di Ravna Gora, non possano aver luogo che una decina
di giorni dopo l'inizio delle rimanenti operazioni. Ciò permet-
terà di destinarvi un maggior numero di forze, tratte in parte dai
battaglioni mobili di cui sopra, in parte dalle colonne, oltre
che della divisione "Lombardia" (2 bgt. e 1 op. carri), delle di-
visioni "Re", in prime tempo operanti verso oriente.

Non dovrebbe esservi bisogno di ricordare che per la sicuren-
za delle rimanenti retrovie, e in particolare delle rotabili e
ferrovie della Lika, dal parallelo di Vratak-Vrhovina a quello
di Lovina, si dovrà fare assegnamento, oltre che sui nostri re-
parti non direttamente impegnati nelle operazioni di cui si tra-
ta, sui bgt. croati che presidiano la zona (a Otocac II bgt. "U",
a Ostarje III bgt. "U", tra Otocac e Lovina, specie come III
bgt. "Guardia della Lika", 2 op. del III bgt. "U" e 2 op. del

...//...

VII). У допуну овоме што је изнето у VIII. глави акга 550 обраћам пажњу на по-
требу:

— да се колоне, нарочито јединице које ће дејствовати одвојено од главнине,
снабдеју оруђима — као и артиљеријом — и спремом која ће им осигурати потребну опе-
ративну самосталност и самостално снабдевање, водећи рачуна да прилике годишњег доба
и, нарочито, планински терени могу да их приморају да за неко време остану изоловани.
Када се ова напомена има стално пред очима, ниједан одред неће никада моћи да се сматра
изолованим.

— да се овим колонама додели изврстан број инжењераца (и, евентуално понто-
нијера) поред справа за чишћење снега да би се могле одмах да успоставе комуникације;

— да се у најширем обиму употребе, као транспортна средства, саонице које ће се
пабавити код разних посада, уколико њима располажу, или реквизирати на лицу места;

— да буде што више предовољства за трупе које су изложене тешкоћама;

— да се предузму мере предострожности, како би се избегла свака могућност
сукоба и инцидента, у додиру са немачко-хрватским трупама које оперишу правцем Карло-
вац—Слуњ—Бихаћ—Босански Петровац;

— да се према покретним хрватским трупама које дејствују по нашим наређењима
иступа на исти начин као према нашим трупама; то значи да их треба снабдевати, бринути

се за безбедност и одмор и да се на терену не употребе ни теже ни лакше него као да се ради о нашим властитим трупима;

— спречити да се одметнички одреди који побегну пред акцијом немачко-хрватских трупа увуку међу наше колоне и да се угнезде по нашем територију;

— да се испита целисходност повратка трупа другим путевима, а не онима којима се наступало и то у циљу да би се извршило што темељније чишћење терена као и да би се искористили бољи путеви;

— да се избегне да наше оружје не претрпи ни најмањи неуспех. Од марта 1942 па даље, за време оперативног циклуса који је био жесток као никада раније и без предаха наша Армија може да се похвали да је непријатељу задавале само батине. Циклус који је тако добро започет и вођен не може имати друкчији крај: морамо и овај пут да му дамо батина и то много жешћих него икада раније.

VIII). У поступању према становништву и власништву, треба се држати следећих начела:

— сви они који буду заробљени са оружјем у рукама, или који буду затечени, па и без оружја, у зони борбе и у време борбе нека се без даљег стрелају;

— сви способни мушкарци, од 15 година навише, нека се интернирају, без обзира на расу или вероисповест, функцију и службу. Извесни изузеци у прилог поузданих елемената, примениће се накнадно;

— све куће из којих се врше напади на наше трупе и у којима се пронађе муниција нека се поруше;

— нека се обезбеди апсолутно поштовање других кућа и власништва, прибегавајући где устреба и употреби оружја.

IX). Интернирана лица, на горе поменути начин, од колона које оперишу, сакупиће се у места која одреде команде V. и XVIII. армиског корпуса (према територијалној надлежности) и постепено слати у сабирне логоре које одреди Интендантура.

О томе ће се она непосредно споразумети са заинтересованим армиским корпусом.

X). Операције ће почети изјутра 20 о. м. у часу који одреди Команда V. армиског корпуса.

XI). Када се операције заврше, према предвиђању после 10 фебруара, са извесним изменама услед акција о којима се говори у другом ретку бр. IV. овог акта (акције које иду за освајањем Равне Горе и Капеле) Г. У. V. армиског корпуса распоредиће се према наређењу из циркулара бр. 23100 од 25 новембра 1942.

Накнадно ће бити наређен распоред за И. У. XVIII. армиског корпуса.

XII). Желео бих да примим до 17 о. м. увече, у две копије, наређења која ће Екселенција Командант V. армиског корпуса издати потчињеним јединицама.

Једну од тих копија послаћу даље Екселенцији Команданту немачких трупа у Хрватској.

Генерал

Командант Армије

— Марио Роата —

ЧЕТНИЦИ ИЗ ХЕРЦЕГОВИНЕ УПУЋЕНИ СУ У СЕВ. ДАЛМАЦИЈУ И ЛИКУ

Да би појачао свој удео у офанзиви, ДМ упутио је у Книн — италијанским средствима — мајора Петра Баховића са 2700 четника из Херцеговине. У италијанским документима које овде преносимо четници се називају и МВАК (Милиција Волонтарија Антикомуниста). Разликују се „херцеговци“ тј. Баховићеви „локални“ тј. Ђујићеви четници.

Из свих ових докумената — депеша — који су пронађени и одузети из штаба II армије у Сушаку, произлази, оно исто што је констатовано по сто пута, да су четници ДМ помоћна трупа италијанско-фашистичког окупатора, од њега наоружана и оперативно потпуно потчињена италијанским штабовима, искоришћена за братоубилачку борбу и за истребљивање наших народа.

Та продана „југословенска војска“ примила је у задатак у првој фази IV офанзиве да стегне, заједно са италијанским дивизијама, јужни део обруча (Грачац—Книн—Сињ), који су Хитлерови и Мусолинијеви генерали пројектовали са циљем опкољавања и уништавања главнине НОВЈ.

ДОКУМЕНАТ
бр. 225

Телескрипт
Суперслода — операционо одељење
Италмисионе — Загреб
и ради знања:
Команди XVIII армиског корпуса

В. П. 10, 30 јануара 1943-XXI

Према Т. С. 1413 од 26. т. м. молим известити Хрватски главни штаб, да ради успостављања ранијег положаја у зони северно од Книна где су знатне партизанске снаге нападе наш гарнизон Стрмицу и настављају притисак угрожавајући ово главно место, Команда XVIII армиског корпуса започела је операције са снагама са којима је у тој зони располагала, тј. са италијанским јединицама и месним формацијама М. В. А. К. С обзиром на ситуацију и с обзиром на контраманевар о коме је била реч у горе поменутом телеграму, ако буде потребно акција ће се моћи проширити са циљем да се спречи покушај партизана да се повуку према југу услед притиска италијанских и немачко-хрватских колона са севера. Потврђујем да ће акција М. В. А. К. тупа бити ограничена на северозападни део зоне о којој је реч у поменутом Т. С. и да ће бити одржавана у најнеопходнијим границама.

Генерал Роата.

ДОКУМЕНАТ
бр. 226

Шифровани телескрипт
XVIII. армиског корпуса
V. армиском корпусу
и ради знања:
Суперслода оперативно одељење
Команди дивизије „Сасари”
Бр. 1548/оп

27. јануара 1943

Веза Т. С. 130 од 27 текућег месеца петог Арм. Корпуса.
У вези саопштења путем радиа 1507 оп и будући да се формације М. В. А. К. налазе ангажоване у другом правцу, није могућно помоћи М. В. А. К. захтевано путем радиа, те појачати посаду Зрмање другим батаљоном.

Генерал Слиго.

ДОКУМЕНАТ
бр. 227

Шифровани телескрипт
Команда XVIII. армиског корпуса
Суперслода — операционо одељење
и ради знања:
Команди V. армиског корпуса
Бр. 1806/оп

Предато 1. 2. 43 у 31.15 часова
Примљено 2. 2. 43 „ 3 „

Веза т. с. 1720 и 1745 Суперслоде и саопштеног овој Команди од 31 прошлог месеца.

Друга зона.

20) Операције на Босанско Грахово биће извршене само од стране херцеговачких јединица М. В. А. К. немајући на расположење итал. одреде, а и пошто је цеста систематски разорена — како сам у своје време известио — не дозвољава потребно снабдевање националних група.

Не можемо се ослонити на борбеност локалних М. В. А. К. што се потврдило за време блокаде Стрмице.

40) Ради непосредног затварања горњег тока долине Уне које сматрамо неопходним, умољава се та виша Команда да испита могућност да ми буде додељено неколико батаљона VI армиског корпуса. — Међутим, да би омогућно посади Зрмање да изврши акције северније, уступио сам реченој посади 300 М. В. А. К

Генерал Слиго

Дешифровао: Мајор Манфреда

ДОКУМЕНАТ
бр. 228

Шифровани телескрипт
Суперслода — операционо одељење
Команда XVIII. армиског Корпуса
Бр. 1091|Оп

примљено 7. 2. 43.
предато —

У вези усменог питања потпуковника Микелоти-а.

Батаљони Книнске посаде и локалне херцеговачке формације М. В. А. К. у тој зони држали су се дефанзивно са појединим офанзивним продорима ка Стрмици и Пољаки, у циљу обезбеђења комуникација пешадиске дивизије.

Генерал Слиго

ДОКУМЕНАТ
бр. 229

Шифрован Маркониграм
Команди XVIII. армијског корпуса
Команди Суперслоде операционо одељење
Бр. 2184 оп.
Веза телеграма бр. 2136

предато 9. 2. 1943
примљено 9. 2. 1943

Прво: Стрмица је поседнута још увек са локалним јединицама М. В. А. К. у тој зони јављено је за око 2.000 одметника.

Генерал Слиго.

ДОКУМЕНАТ
бр. 230

Б Е Л Е Ш К А

Јутро 10 фебруар. — Пуковник Зануси телефонирао је штабу XVIII.

1. Четнике не треба упутити ка Босанском Грахову; ако је могућно држати са њима Стрмицу, утолико боље, но ван тога места не смеју бити упућени.

2. Упознати: — Херцеговце са фактом да ће пре но што ће се вратити својим домовима, узети учешће у операцијама „Вајс 2” са истовременом акцијом у зони северно од Книна (отприлике у зони Книн — Стрмица — Паћене — Сучевић — Купирово — Калдрма);

— Локалне четнике са фактор да се после „Вајс 2” могу вратити у Босанско Грахово (али где, засада, још не смеју стићи).

ДОКУМЕНАТ
бр. 231

Шифровани телескрипт
Команда XVIII. армиског Корпуса примљено 11. II. 1943 — XXI
Команди Суперслоде — оперативно одељење предао 11. II. 1943 — XXI

Бр. 2202/оп. у вези настављеног телеграма 2188/ или 2197/ од 9 овог месеца, а пред-
виђајући да ће дивизија „Сасари“ остати у зони Книн — Сплит.

10) Дати реченој Команди искључиво оперативну одговорност у зони Книн — Дрниш,
у циљу да би се олакшале Команди дивизије „Бергамо“ поверене операције.

20) Заменили посаде „Бермано“ са батаљонима „Сасари“ а појачавајући их одредима
који се враћају са операција „Вајс“, а у циљу да би се располагало са два пука и пет „Бер-
гамо“ готових за евентуалну употребу као и одреде који би могли бити одређени за поја-
чање херцеговачких формација, да би се чврсто одржала у поседу Стрмица, и развиле у своје
време акција на Србу, како је наређено од стране те Команде.

Пошто локалне формације М. В. А. К. не уливају поверење да ће моћи одржати гар-
низоне Грачац — Зрмања и железничку пругу Книн — Грачац, молимо саопштити може ли
повлачење заштитних одреда бити истовремено са упућивањем дивизије „Сасари“ у зону Книн
— Сплит, или се предвидело замењивање дивизије „Сасари“.

дешифровао: мајор Манфреда — поручник Бијази

ДОКУМЕНАТ
бр. 232

Шифровани телескрипт
Команди XVIII. армиског корпуса 13. II. 10, 9 марта 1943
Суперслоди — оп. одељење
и ради знања:
Команди В. А. К.
Команди пешадиске дивизије „Сасари“
Веза 1398/оп. Суперслоде

Како се предвидело, побуњеници потиснути на другим местима, продиру ка Книну и
жел. прузи; њихова снага неколико хиљада са артиљеријом и бацачима; напали су и потисли
М. В. А. К. од Плавна и Голубића и опколили М. В. А. К. Стрмице.

Посада Книна и Дрниша састављена је свака од по једног батаљона берсаљера вело-
сипедиста које сам појачао једним батаљоном дивизије „Зара“.

С обзиром на дату ситуацију, наредио сам повратак М. В. А. К. са операција Врлика
и послао један батаљон дивизије „Бергамо“ у Книн, у циљу одбијања побуњеника и обезбе-
ђења железничке пруге и комуникација за Грачац.

Није ли стога могуће заменити одред дивизије „Сасари“ у Зрмањи.

Команда Суперслоде, п. м. 10, 27 јан. 1943/XXI

дешифровао: мајор Манфреда

ДОКУМЕНАТ
бр. 233

Шифровани телескрипт
Команда XVIII. армиског корпуса 13. II. 10, 7. III. 1943.
Суперслоди
бр. 1977/Оп.

Одговор на питање пуковника Зануси-а

1) Локалне и херцеговачке формације М. В. А. К. за сада су уплетене у акцију чиш-
ћења у врљичкој зони.

2) Почетак познатих операција може се предвидети за 2. фебруар. Учествоваће све
херцеговачке формације; помагаће локалне формације М. В. А. К. неки итал. одреди. Вршити

уобичајене акције на вододелници Книн — Стрмица — Бос. Грахово у циљу ублажења притиска на посаду М. В. А. К. у Стрмици и Плавну и у циљу чишћења побуњеничке формације у зони Плавно — Стрмица — Босанско Грахово; ако ситуација дозволи, предвиђена је евентуална акција према Србу.

3) Појачан притисак партизана на посаду М. В. А. К. Гачког данашњи папад партизана на посаду М. В. А. К. у Стрмици, прецизне информације о придоласку и прикупљању неколико хиљада побуњеника, са артиљеријом и бацачима у зони Бос. Грахова тежећи Стрмици и Книну, које су вести потврђене јучерашњим ваздухопловним извиђањем, не (понављам: не) саветују премештање оперативних праваца.

Са истих разлога евентуална измена плана не може бити угодна Херцеговцима а нарочито локалним М. В. А. К. одредима који виде своје домове већ угроженим.

Команда Суперслоде

26. јан. 1943/XXI дешифровао: мајор Манфреда — поручник Биаси.

ЧЕТНИЦИ ОСИГУРАВАЈУ БОКОВЕ НЕМАЧКИМ КОЛОНАМА

Да би јаче ученили Италијане, Дражине „војводе” на овом сектору представљају се као „непријатељи” Немаца. Пред Италијанима избацују претње да ће напасти Немце ако се са њима сретну, ма да у то исто време Дражини команданти у Србији нису престали пактовати са Немцима, команда босанских четничких одреда у отвореној је служби Немаца, поп Ђујић у једном писму вапије да би још једна немачка офанзива у Лици „била једини спас”, а неће проћи ни месец дана па ће Дража лично депешом наредити Јевђевићу у Мостару: „ако вам нису довољне италијанске снаге, позовите Немце”. Због тога су италијански генерали без икаква страха од четничких претњи могли ове употребити за осигурање десног бока немачких колона, које су се кретале правцем Петровац—Дрвар—Бос. Грахово—Ливно.

ДОКУМЕНАТ

бр. 234

Телескрипт

Суперслода — операционо одељење

Команди XVIII. армиског Корпуса

и знања ради:

Италмисионе — Загреб

Бр. 2361

В. П. 10, 12 фебруара 1943.-XXI

Прво. Друга фаза операција „Вајс” започеће вероватно 25 т. м. и трајаће око 20 до 30 дана.

Друго. Немачка дивизија СС коју директно интересује акција тога армиског корпуса кретат ће се дуж правца: Босански Петровац — Дрвар — Бос. Грахово на Ливно.

Треће. У тој фази учествоваће, осим одреда тог Армиског Корпуса и Хрвата означених телескриптом бр. 2.000 о коме је била реч, и локалне и херцеговачке формације налазеће се сада у стрмичкој зони, које ће бити употребљене искључиво у циљу остварења акција чишћења зоне ограничена следећим местима: Книн — Стрмица — Калдрма — Купиново — Сучевићи — Пађене, а у циљу да се тиме посредно обезбеде немачке колоне крећуће се од Дрвара ка Босанском Грахову. Потсећам да ово мора бити на начин, да се безусловно избегне оваки додир између четника под нашом командом и немачких трупа. У циљу нека се повећа број наших официра придодатих тим четничким формацијама ако је потребно, разговарно утуивши официрима, о којима је реч, схватање, да се, ма по коју цену, имају избећи дела непријатељства од стране четника према немачким трупам.

Место: По завршеној операцији, Херцеговачки четници вратиће се поново у своја места пребивања. Заостале формације могу бити још употребљене за последње акције чишћења које та Команда буде сматрала корисним. Четничке формације из зоне Босанско Грахово не треба да се врате у своја места пребивања све док немачке трупе не буду напустиле речену зону. Уверити четнике да ће Немци скрупулозно поштовати насеље Босанско Грахово, добра и породице истих четника.

ДОКУМЕНАТ
бр. 235

Телескрипт
Команди XVIII. армијског Корпуса
Суперслода — оперативнo одељење
бр. прот. 2427

В. П. 10, 13 фебруара 943 -- XXI

Одговор на ваш Телескрипт 2202 од 11 текућег месеца

Треће. Односно употребе четника и задатак који им се има поверити, остајем при реченом у тач. 3 мог јучерашњег Т. С. 2361.

Пето. Односно формација М. В. А. К. Грачачке и Зрмањске посаде, имати на уму речено у гл. VI, нашег добро познатог акта 23100, упозоравајући вође тих формација да ће те операције „Ваје“ умањити активност и притисак партизана на територији уз зону Грачац — Книн, и да би се, по завршетку покрета наших одреда, могло наставити железничким саобраћајем међ Грачацом и Книном ако би га речене формације знале штитити.

Шесто. Имати најзад на уму да ће тамо где четници не би могли сами држати посаде у Грачацу и Зрмањи, бити потребно побринути се за појачање наших трупа распоређених до. лином Зрмање.

Генерал Роботи

ДОКУМЕНАТ
бр. 236

wt. 0

Dr. komisija za utv. zločin
okup. i njihovih pomagača
Inv. br. 7235

TELESCRITTO

DAL COMANDO XVIII CORPO D'ARMATA
AT SUPERSLODA OPERAZIONI

Nr. 2684.-

Cetnici ercegovesi insistono per essere autorizzati effettuare
puntata su B. Grahovo scopo prendere contatto con popolazione et
profughi et scopo soddisfare desiderio gregari per i quali obbiet-
tivo Bos Grahovo habet grande valore morale.-

Cetnici si impegnano di entrare at Strmica dopo breve tempo at
comunque su nostro ordine.-

Data distanza cdi trovati ancora truppe tedesche ritengo richie-
sta accettabile et chiedo autorizzazione.-

General S P I G O

inviata copia a

partenza 18/2/43 ora 11,05

Arrivato II 18.2.43

„Телескрипт 18. II. 1943
Сл. Команде XVIII. армијског Корпуса
Суперслоди оперативном одељењу
Бр. 294

Херцеговачки четници инсистирају да им се допусти да изврше продор на Бос. Грахово са циљем да дођу у контакт са народом и избјеглицама те да задовоље жељу својих чланова за које Бос. Грахово има велику вриједност.

Четници се обвезују да ће се након кратког времена вратити у Стрмицу а у сваком случају по нашем наређењу — — — — —

Генерал Спиго”.

БИТКА НА НЕРЕТВИ

Депеше из италијанске врховне команде, из штабова II армије и VI и XVIII армиског корпуса, поводом ситуације која се, средином фебруара, створила на Неретви услед изненадног налета наших дивизија, пружају поразну слику најамничке улоге Драже Михаиловића и његове „Југословенске војске у отаџбини”.

Избегавајући отворен судар са огромно надмоћнијим непријатељским снагама у западној Босни и Лици, наш Врховни Штаб је смелим покретима — у правцу источне Херцеговине и Санцака, преко Неретве — предузео контра-офанзиву, која је италијански VI армиски корпус довела у тешку ситуацију. Сам командант корпуса сматра ту ситуацију некад деликатном некад критичном, дубоко импресиониран чудесном ударном снагом релативно мале партизанске војске. Као вихор ударила је та војска на Неретву, овладавши муњевитом брзином читавим простором од Мостара до Коњица. Ванредно утврђена упоришта Прозор и Јабланица и читав низ мањих италијанских упоришта уз жељезничку пругу и уз једину главну цесту били су на јуриш заузети, а сам град Мостар и рударска зона Широкога Бријега угрожени. Италијанска дивизија „Мурђе” била је до ногу потучена и потпуно уништена.

У очајној ситуацији, генерал Амико вапио је помоћ, али штаб II. армије није располагао ни са каквим италијанским резервама и могао је да му упуту у помоћ једино четнике Драже Михаиловића.

Општа мобилизација четника у Црној Гори, Херцеговини и Санцаку вршена је тада ужурбано и јединице су бацане у борбу чим је која формирана. 18.000 четника добро наоружаних италијанским оружјем, под командом бивших југословенских активних официра, посело је планинске превоје на обалама Неретве са задатком да, у први мах, ублаже притисак на италијанска упоришта а затим да затворе НОВЈ пут ка Невесињу и онемогуће јој извлачење из обруча који су на том страшном терену око ње почели да стежу са свих страна, поред четничких, још и немачке, усташке, домобранске и италијанске снаге. Дража Михаиловић из Калиновика лично је командовао својом војском. Зарија Остојић, Бајо Станишић, Павле Ђуришић, Петар Баћовић, Добросав Јевђевић, Војислав Лукачевић, најистакнутији Дrajини команданти заповедали су јединицама у борби. Њима је успело да у први мах помогну генералу Амику, али су у завршној фази те славне битке сами доживели катастрофалан пораз, од којег се неће никада више опоравити.

Из италијанских депеша види се колико је била драгоценa четничка служба у једној за окупатора заиста мучној ситуацији. У свакој депеши реч је о четницима и читају се велике наде, које су италијанске високе команде полагале у њихову издајничку помоћ.

ДОКУМЕНАТ
бр. 237

Телефонско саопштење
Команда VI Армиског корпуса
Команди Суперслоде

В. П. — XXI Часова 22,00

Прво: Посада у Прозору је изолована и нападнута.
Из долине Дрежнице стигле су у Долину Неретве знатне партизанске формације.
Друга маса напада на Горјанце угрожавајући Мостар.
1500 партизана примећено је да се крећу према Широком Брегу.
Већа је опасност сада за Горјанце.
Друго: Мобилизација Добровољне антикомунистичке милиције објављена је 12 о. м.
Стигло је данас у Мостар 1000 људи који су одмах употребљени на лакту Неретве
сутра 18 биће у Мостару расположива и друга 1000 Добровољне антикомунистичке милиције;
осталих 3000 милиционара Добровољне антикомунистичке милиције почеће од сутра да пристижу у Коњиц.

inviata copia a *Rec.*

OGGETTO:

INVIATO: *19 febbraio 1941*

DA COMANDO VI° CARL. - Operazioni

AT COMANDO SUPERSLODA - Operazioni

Nr. 2428/Op.

PRIMO

Dal Giorno 15 al 18 febbraio forti masse partigiane rinforzate numerosi mortai hanno avuto successo di fronte ai presidi in valle Rana, nonché di qualche piccolo distacco per la protezione linea ferroviaria. At evitare che piccoli presidi isolati possano essere facilmente superati, ho ordinato di farli ripiegare sui presidi maggiori.

Questa mattina ho conferma che su Kenije sono ripiegati presidi ferrovia di P. Lukac - Brdani et su Nava presidi Ostrova. Non ho notizie precise di altri piccoli presidi.

In zona miniera Divisione Fanteria "Murge" ha conquistato forte spacci vari presidi at Siraki - Brijeg, che ritengo necessario mantenere almeno fino a che situazione non diventi più minacciosa, sia per proteggere zona miniera sia perché vi si appoggia per ora schieramento trappolato in collegamento tra settore "Murge", settore divisione Fanteria "Mastina".

Già previsto altro schieramento creato più arretrato in caso ripiegamento imposte presidio Siraki - Brijeg.

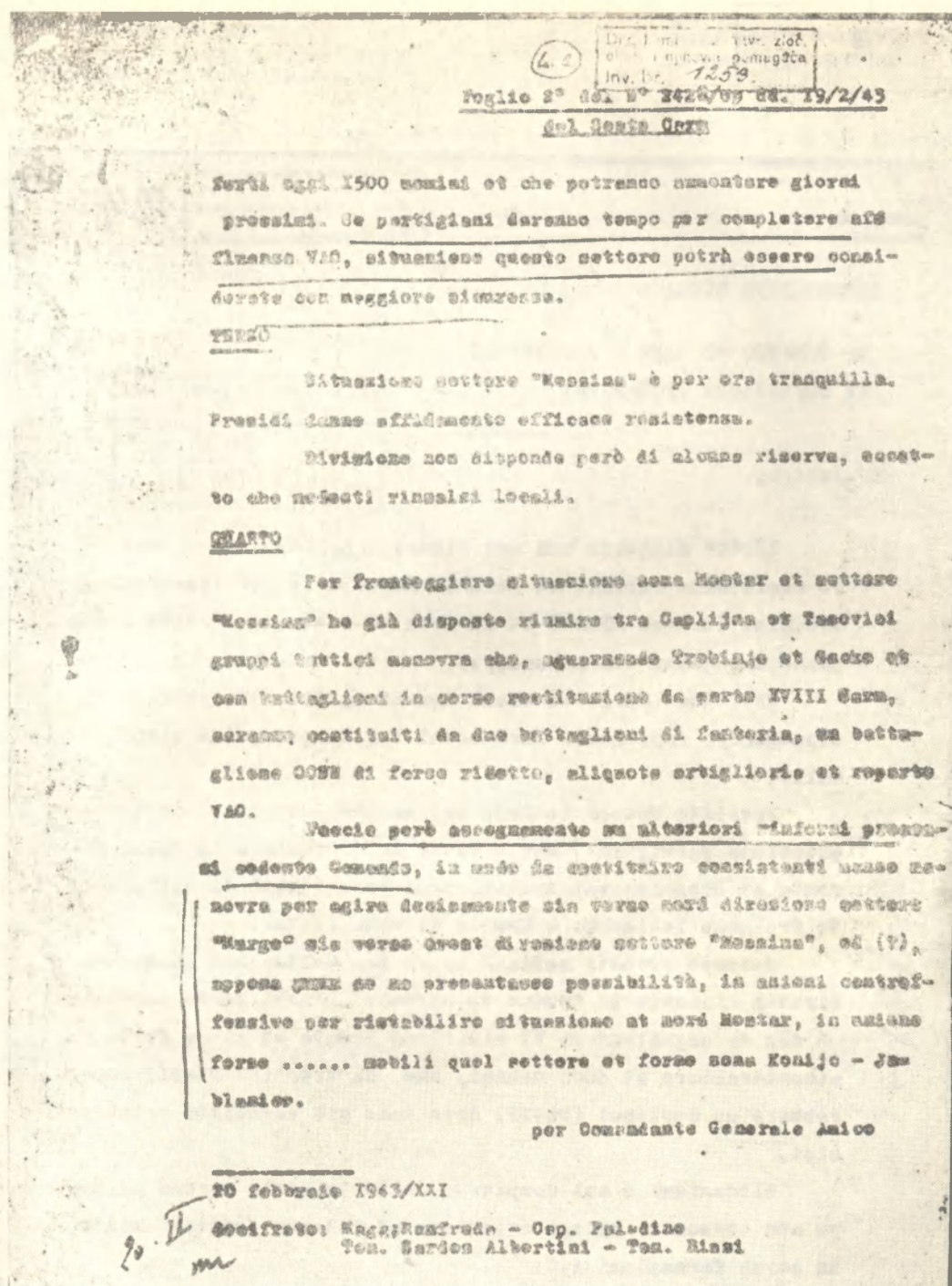
SECONDO

Per effetto presenza forti masse partigiane in valle Rana, at cavallo sbocco valle Drenica, zona "Murge" è rimasta divisa in due distinti settori operativi.

SETTORE NORD: impernia sua difesa su presidi Rana et Jahlanica et Kenije, che non hanno però forte consistenza. Detti presidi possono contare solo su concorso nostre formazioni V.A.C. in afflusso at Kenije et che ho ordinato far proseguire, non senza arrivare luogo su Jahlanica fino a dare sufficienti rinforzi at detto presidio. Come già segnalato afflusso V.A.C. è in ritardo su previste et si prolungherà sicuramente ancora per vari giorni. Non ho modo dare altri aiuti at quei presidi che sono svuotati quando possibile.

SETTORE SUD: impernia sua difesa su Mostar et Siraki - Brijeg, queste ultime da mantenere finché possibile per motivi già detti. Oltre at forse presidio opere questo settore può disporre, senza massa mobile, di due battaglioni di fanteria et gruppi V.A.C.

191

Треће: III/56^a је последњи од 4 батаљона који претстављају покретне снаге Армиског корпуса. Тражен је II/5^a од дивизије „Месина“.

Према данашњим вестима 3 и 4 пролетерска бригада пробијају се из правца Љубушки—Вргорац.

Четврто: Уверавам да ће се учинити све што је могуће са расположивим снагама.

Генерал Амико

Поменуто саопштење дао је телефоном поручник Миланеси, дежурни официр XVIII Армиског корпуса у 22 часа.

Примио: мајор Манфреда.

ДОКУМЕНАТ
бр. 238

OGGETTO:		Drž. komisija z uvr. zloč. okup. i njihovih pomagača Inv. br. 1239	129
TELECOMUNICATO CIPRATO		partenza	
DA COMANDO VI CARM - OPERAZIONI		Data e ora	arrivo 16.2.43 XXI
AT SUPERSLODA OPERAZIONI			20.20
Nr. 2234/Op.		COMANDO SUPERIORE FF. II. "SLOVENIA-DALMATIA" UFF. CIO. OPERAZIONI	
		N° 2659	
		Arrivato il 17 FEB. 1943	

I/260^a fanteria non est riuscita nel tentativo superare resistenza ribelli at cavallo Nerenta in corrispondenza Drenica (Presor 22-23) et at sera 16 febbraio sostava fortemente impegnata con avversarie.

Divisione Marge cercherà domani mattina 17 febbraio di sconfiggerle impiegando formazioni V.A.O. per prime disponibili.

Presidio Presor isolato est sempre sottoposto at forte pressione partigiani. Per effetto infiltrazione in Valle Nerenta at Drenica est inibita ogni possibilità di collegamento fra zona Iablanica - Konjic et zona Mostar.

Secondo recenti notizie si va ora delineando anche una diretta minaccia su Mostar da parte rilevanti forze partigiane che da segnalazione VI Divisione croata et altra fonte accenderebbero at 4000 uomini, che da Vrdac (PI-PL-BL) punterebbero su Goranci (PL-BF) dove sono già segnalati primi nuclei.

Situazione è nel complesso delicata anche perché maltempo non consente impiego aviazione et ritarda concentramento in cerca formazioni A.C.

Ha disposto per avviare stanotte da Gajpljina at Mostar III/36esima che è però ultimo elemento disponibile in tutte il CARM.

Per il Comandante Generale AMICO

„Шифровани телескрипт
Команда VI А. К. — оперативно одељење
Суперслода — Опер. одељење
Бр. 2254/оп.

отпослано
примљено 16. 2. 43 20,20 час.

1/260 пешадиски није успео да сломи отпор побуњеника на поткови Неретве у правцу Дрежнице (Прозор РР—ВН) и 16 фебр. увече налазио се заложен у јакој борби са непријатељем.

Дивизија „Мурђе” настојаће да га сутра изјутра 17 фебруара растерети употребивши формације М. В. А. К. којима располаже у овом тренутку.

Опкољена посада у Прозору стално је изложена јаком партизанском притиску. Као последица продирања у долину Неретве, онемогућена је свака веза између јабланичко-коњичке зоне и мостарске зоне.

Према садашњим вестима оцртава се чак и непосредно угрожавање Мостара од стране знатних партизанских снага, које, према извештајима VI хрватске дивизије и другом извору, износе до 4000 људи и који би са Врда (ПИ—ПЛ—БЛ) могли продрети ка Горијаницама. (ПЛ—БФ) одакле већ извештавају о првим групама.

Ситуација је у целини деликатна још и стога, што рђаво време не дозвољава употребу авијације и задржава ток концентрације формација А.С.

Наредио сам да се ноћас упуту из Чапљине III/56, али је то последња расположива јединица у целом армиском корпусу.

За Команданта,
Генерал „Амико”.

ДОКУМЕНАТ
бр. 239

„У преводу:

„Телескрипт”
Од Суперслоде, оперативно одељење
Команди VI. Армиског корпуса 17. II. 1943
и ради знања
Команди XVIII. армијског корпуса
Бр. 265 протокола.
На Ваш 2254 од 16. фебруара.

Прво: Да се успостави ситуација у Прозору и долини Неретве и да се ријеше задаци о којима је ријеч у тачки другој телескрипта ове команде бр. 2137 од 8 фебруара, док тај армијски корпус у прво вријеме и док XVIII корпус не ријешу своју нарочиту ситуацију, мора рачунати само на своје властите снаге.

Друго: Обзиром на то и обзиром на вјероватност да и друге формације партизана потиснуте према југоистоку од операција које су у току и да не дођу на територију, која припада томе армијском корпусу, потребно је да та команда распореди и искористи до највеће мјере помоћ властитих формација М. В. А. К.

Генерал Роботи”.

ДОКУМЕНАТ
бр. 240

Телеграм

Датум послато 18/2/43 11,05 ч.
примљено 18/2/43 14,45 ч.
Команда XVIII. Армиског корпуса
Команди Суперслоде — оперативно одељење
Бр. 2683/оп.

У вези са усменим саопштењем начелнику штаба ове команде.

Народни посланик Јевђевић је међу осталим саопштио и ово: почевши од 30 о. м. биће концентрисано у Коњицу на Неретви 5000 добровољаца антикомунистичке милиције из Босне под командом мојом и Баћовића.

Ово је у споразуму са VI Армиским корпусом да би се извела операција против паргизана који пристижу из зоне Имотског и Прозора.

Имамо италијанску артиљерију и бацаче са италијанском послугом. Тачка Јевђевић

Генерал Слиго.

TELESCRITTO

DATA 18/2/43 11.05

ARRIVATO 18/2/43 13.45

N° 2738

Arrivato 18 FEB. 1943 Anno XXI

DAI COMANDO XVIII CORPO D'ARMATA
AL COMANDO SUPERSELODA OPERAZIONI

Nr. 2683/op.

At seguito comunicazione verbale al Capo S.M. codesto Coman-
do.

On.le JEVDEJEVICHIA comunicato fra l'altro quanto segue : inizia-
re il 20 corrente saranno concentrati al Voznja sul Neretva cinque mila
M.V.A.C. di Bosnia dipendenti da me et Pacevica.-
Queste in accordo con VI Carr per fare un'azione contro partigiani
che arrivano da zona Imotski et zona Prozor.-
Abbiamo artiglieria e mortai italiani con personale italiano.-
Finisce. Jevdjevich

Generale S P I G O

ШТАБ II АРМИЈЕ НЕРВОЗАН ЗБОГ КРИТИЧНЕ СИТУАЦИЈЕ НА НЕРЕТВИ

Штаб II армије (Суперслода) са Сушака, на чијем је челу сада генерал Роботи заменио Роату, показује велику нервозу због ситуације на Неретви. Обавештава ОБСО (немачка виша команда за Југоисток — генерал Лер) и предлаже да се операције од стране немачке војске поведу „веома брзим ритмом са циљем да се благовремено олакша јаки притисак на наше снаге“.

Бојазан од последица сусрета четника са немачким трупама није била ни мало оправдана. Не само што су једни за друге знали да садејствују у истим операцијама против истог непријатеља, већ ће они у току битке да се састану и да раме уз раме продуже борбу. Дража ће шта више наредити Јевђевићу да потражи помоћ Немаца (11) ако италијанске (22) снаге буду недовољне, а мајор Лукачевић, који се на десном крилу додиривао са Немцима, наредиће да се хвата веза са њима ради усклађења операција; Јевђевић ће се састати — потајно без знања Италијана — са немачким официрима за везу у Мостару и са њима утаначити линију преко које неће прелазити ни Немци ни четници, да би се на тај начин одржала пред Италијанима, пред сопственим народом и пред Савезницима, обмана о Дражином непомирљивом непријатељству против Немаца.

ДОКУМЕНАТ
бр. 241

„Фонограм

Од Суперслода оперативно
О. Б. С. О. (преко Немачке групе за везу
код Суперслода).
Бр. прот. 2721.

П. М. 10, дне 18 фебруара 1943-XXI

Веза телефонска деша 2.677 од 17 ов. мес.

Притисак партизана, који се све више осећа у средњем делу долине Неретве где већ
снажно нападају сва наша упоришта, као и прилив других знатних снага у зони северо-

Drž. komisija za istr. del.
okup. i njezinih pomagala
Inv. br. 1245. 147

PRISTO:

BR. 10. II 13 FEBRUAR 1943 - XXI On

DE SUPERLODA OPERACIONI

DE M.B.S.O. (tramite Males Collegamento Germanico presso Superloca)

Br. 2721 di prot.

A seguito fono 2677 del 17 corrente mese.

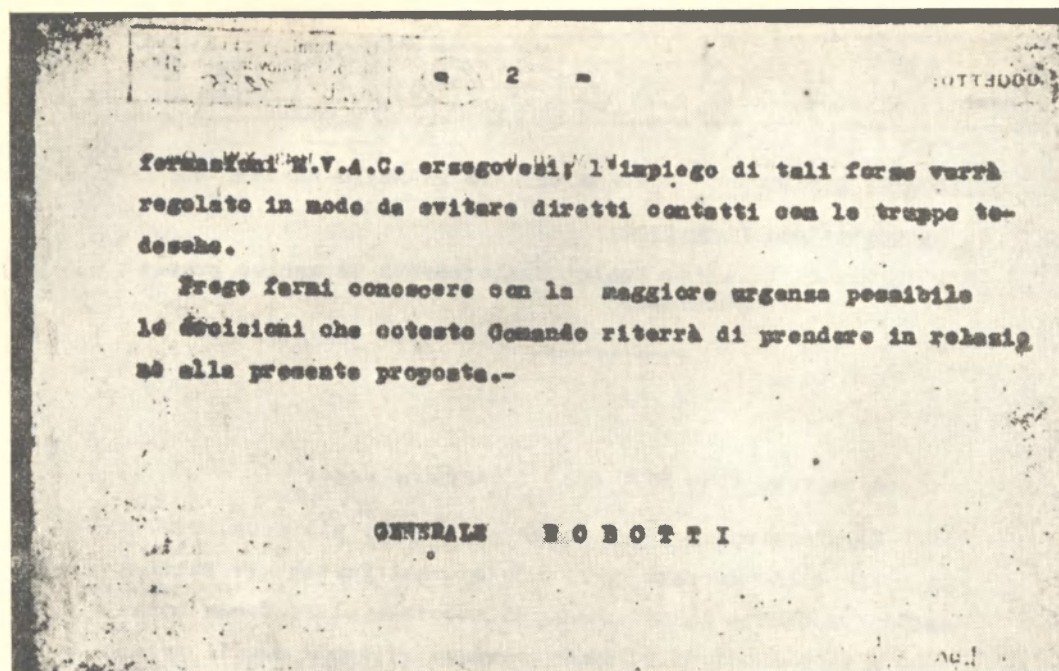
La pressione partigiana che va sempre più accentuandosi in media Valle Serenata in tutte ormai fortemente tutti i nostri presidi e la affluenza di notevoli altre forze nella zona a nord-ovest di Rijbnaki rendono evidente che il grosso delle forze partigiane datta la spinta della operazione "Weiss" sta riversandosi nella zona sopradetta.

Perché questo Comando sta attuando tutti i possibili provvedimenti per arginare ed arrestare tali forze, ritiene che per la loro definitiva distruzione si renda necessario anche un proprio intervento tedesco, intervento che - se avviene di questo Comando - riuscirebbe, nella attuale situazione, particolarmente redditizio qualora venisse diretto contro il torgo delle forze partigiane di cui si tratta e ciò a parte del concorso da Sarajev di cui al fono 2677 del 17 corrente.

A tal scopo si prospetta l'opportunità di dare alla operazione Weiss il maggiore contributo possibile e l'efficienza più alta.

Si prospetta altresì la necessità, allo scopo di alleviare tempestivamente la forte pressione su nostre forze in Valle Serenata, di spingere l'operazione stessa con ritmo molto caldamente.

Infine che nell'azione di arginamento delle forze partigiane in questa zona, questo Comando ha dovuto ricorrere ad impieghi di

источно од Љубушког. недвосмислено указују да се главнина партизанских снага, под при-
тиском операције „Вајс“, прилива у зону горе описану.

Док ова Команда предузима све могуће мере да би те снаге задржала и зауста-
вила, сматра уједно потребним непосредан захтев Немаца ради њиховог потпуног уништења,
захват, који би — по мишљењу ове Команде — у садањој ситуацији успео, нарочито кад би
се усмерио у леђа партизанским снагама и то независно од садејства из правца Сарајева о
којему је била реч у телефонској депеши 2677 од 17 ов. мес

У том циљу указује се као целисходно да се чим пре започне са операцијом „Вајс ”2”
са горе наведеним задатком.

Указује се потребним такође, да се операција поведе веома брзим ритмом са циљем
да се благовремено олакша јаки притисак на наше снаге у долини Неретве.

Обавештавам вас да је ова Команда — у акцији задржавања партизанских снага,
која се сада изводи — морала прибећи употреби херцеговачких формација М. В. А. К.;
употреба тих снага биће регулисана на начин да се избегне израван додир са немачким
трупама.

Молим да ме се најхитније изврсти о одлукама које ће та Команда донети у вези
са овим предлогом.

Генерал Роботи”.

ЗА ПОМОЋ ЧЕТНИКА ЗАИНТЕРЕСОВАНА ЈЕ ИТАЛИЈАНСКА
ВРХОВНА КОМАНДА У РИМУ

ДОКУМЕНАТ
бр. 242

Телеграм
Суперслода — Оперативно одељење
Врховној команди
Бр. 2720 прот.

В. П. 18 фебруар 1943 — XXI часова

У вези са телеграмом 1637 17. о. м.

Прво: Ситуација на територији VI Армиског корпуса, где су већ сада операције
„Вајс” успеле да потисну главнину партизанских снага, изненада је за последња 24 сата

постала тешка. Партизанске масе, које се цене на 12.000 добро наоружаних људи, опколиле су посаду у Провору која пружа отпор, долина Неретве је прекинута на месту где се са-стаје са долином Дрежнице и непосредно је угрожена рударска област. Развој ове ситуа-ције треба вероватно довести у везу и са познатим Титовим упуштима.

Друго: Да би се одговорило ситуацији, VI Армиски корпус концентрисао је снаге неких мањих посада и био је овлашћен да употреби све расположиве снаге, подразуме-вајући и јединице добровољне антикомунистичке милиције, првенствено према оперативним захтевима, занемарујући, ако би било потребно и директну одбрану рудника. Од своје стране ова команда је хитно наредила да се VI Армиском корпусу упуте два батаљона из XVIII Армиског корпуса.

Треће: Немачка команда О. Б. С. О. већ је обавештена о ситуацији и настојала је да пружи могућну помоћ: било предузимајући пре времена операције „Вајс 2” да нападне са леђа партизанске формације које су заузете против VI Армиског корпуса, било одређујући евентуалну интервенцију из Сарајева као директну помоћ посадама у горњем току Неретве.

Четврто: Организација „Тот” потпуно је напустила рударску зону.

Пето: Накнадно ће се послати доцније вести.

Генерал Роботи

ЧЕТНИЦИ ИЗ ЦРНЕ ГОРЕ НУДЕ СЕ ИТАЛИЈАНИМА У НЕВОЉИ

Дражини четници из Црне Горе нуде се Италијанима. Италијани у кри-тичној ситуацији прихватају оберучке понуђену помоћ ма да их забрињава чег-ничка навика за пљачком.

ДОКУМЕНАТ
бр. 243

Хитан фонограм

примања 23,30 18/2 43

Датум

слања

VI Армиски корпус

Суперслоги

Без броја

Прва вест. Према добивеним информацијама крајна посада на северу Армиског кор-пуса који почиње са словом П пала је после отпора под притиском многобројних непри-јатељских снага.

Друга вест. Понуђена је група од 2000 Црногораца за наше операције.

Црногорска влада на коју смо се обратили дала је своју сагласност. Молим да се ово оснажи.

Официр на служби у XVIII Арм. корпусу

Преноси Дежурни официр про XVIII Армиском корпусу који преноси телефонско саопштење VI Армиског корпуса преко радија.

Прима дежурни официр мајор Ц. Малфа.

OGGETTO:

157

12.50

18.30 18/2/43

arrivo

partenza

Da VI° CORPAMILES

AS SUPERSLODA

Senza numero.

Prima Notizia. Da informazioni pervenute presidio estremo nord Corpo armata che comincia con lettera P è caduto dopo aver resistito pressione forze nemiche numerose.

Seconda Notizia. E' stato offerto nucleo 2000 montenegrini per nostre operazioni.

Interpellato Governo Montenegro si è dichiarato favorevole.

Prego autorizzare.

Per questo punto occorrerebbe risposta prima che si domani a messo ponte radio.-

UFFICIALE DI SERVIZIO ~~VI~~ CORPAMILES

Trasmette Ufficiale di servizio XVIII° C.A. che trasmette comunicazioni telefoniche avuta dal VI° C.A. a messo ponte radio.

Riceve Ufficiale di servizio Magg. C. Malfa

ДОКУМЕНАТ
бр. 244

В.П. 19 фебруар 1943: XXI часова 00.10.

Фонограм

Команда Суперслода — Оперативно одељење

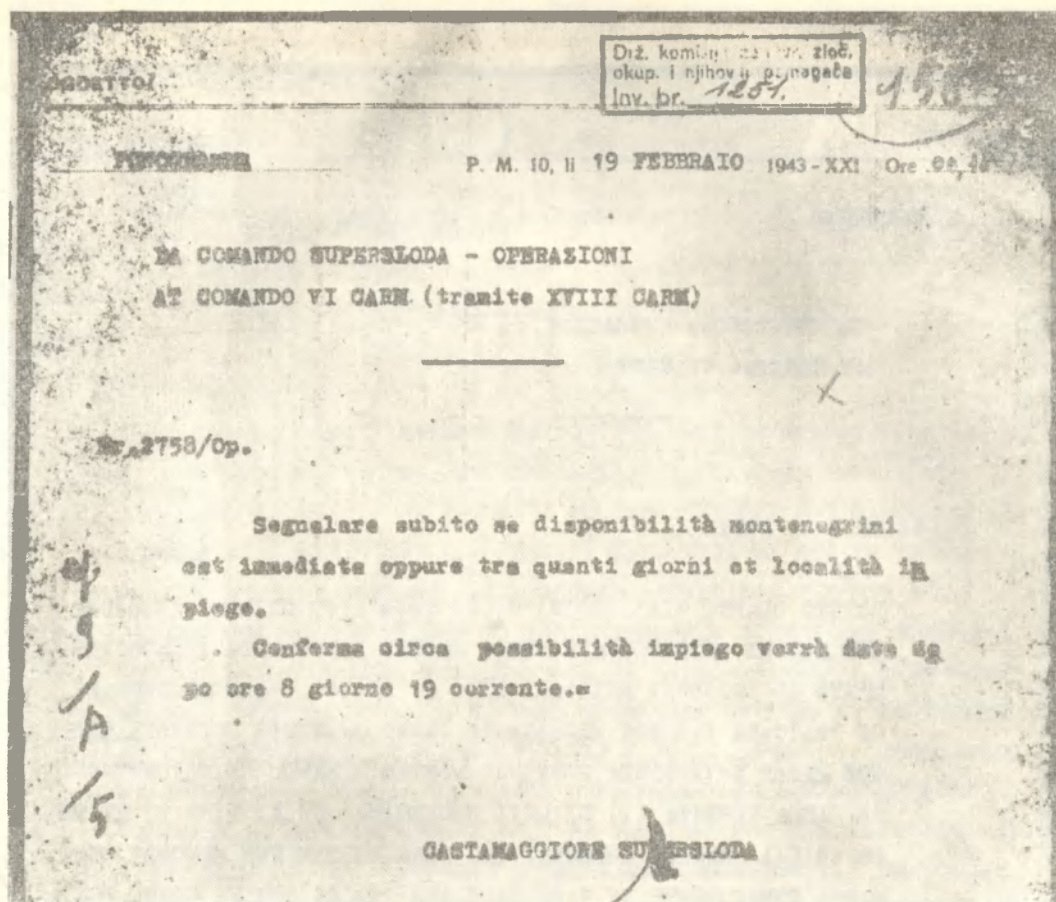
Команди VI Армиског корпуса (преко XIII Армиског корпуса)

Бр. 2758/Оп.

Јавите хитно да ли се може одмах да располаже са Црногорцима или кроз неколико дана као и место где ће се употребити.

Потврда о могућности употребе доставиће се после часова 19. о. м.

Начелник Штаба Суперслода

ДОКУМЕНАТ
бр. 245

„Телескрипт

П. М. 10, дне 19 фебруара 1943 — XXI

ОД СУПЕРСЛОДА ОПЕРАТИВНОЈ КОМАНДИ VI АРМИЈСКОГ КОРПУСА

Бр. прот. 2769

Веза вашег тражења преко радија које је стигло ноћу 19.

Док се не успостави ситуација, Црногорци се могу употребити али избегавајући апсолутно штете и пљачку становништва.

Генерал Роботи”.

ДОКУМЕНАТ
бр. 246

Телеграм

Суперслода — Оперативно одељење
Команди VI Армијског корпуса

Бр. 2745 прот.

В. П. 18. фебруара 1943 — XXI

Понављам оно што је већ наређено дацањим телеграмом 2700 а то је да акција тог армијског корпуса мора да буде усмерена искључиво на војне захтеве докле год је ситуација деликатна. Потребно је да се стално води рачуна о могућности да противничка маса нападне на Мостар са циљем према доњој Неретви. Услед тога намеће се потреба да се удруже све снаге — подразумевајући и четнике — у области Мостара да би се јака маса супроставила и да се учини оно што досада није било могућно с обзиром на извештај истурених батаљона.

Генерал Роботи

COPIA ✓

OGGETTO: _____

ESPRESSO: _____ P. M. 10, H 18 FEBBRAIO 1943 - XXI Ore

DA SUPERSLODA OPERAZIONI
AT COMANDO VI CAPE

Dir. Com. _____
okup. i njhova u mjestu
Inv. br. 1247

NR. 2745 DI PROT.

RIPETO QUANTO GIA' ORDINATO CON TELE 8700 ORDINNO ET CIOE'
CHE AZIONE COSTATO CAPE DEBBA ESSERE IMPONTATA ESCLUSIVA-
MENTE AD ESIGENZE MILITARI FINO AT QUANDO STABIONE PERMAN-
GA DELICATA (.) EST NECESSARIO TENERE PRESENTE POSSIBILITA'
CHE MASSA AVVERSARIA PUNTI SU MOSTAR MIRANDO ULTERIORMEN-
TE BASSA NARENJA (.) DI QUI' NECESSITA' DI RIUNIRE TUTTE LE
FORZE (-) ETHNICI COMPRESI (-) ZONA MOSTAR PER OPPORRE UNA
MASSA CONSISTENTE ET FARE CIO' CHE FINORA NON E' STATO POS-
SIBILE DATA DISLOCAZIONE DEI BATTAGLIONI AVANZATI (.)

GENERALE ROBOTTI

ДОКУМЕНАТ
бр. 247

Телеграм
Суперслода — Оперативно одсељење
Врховној команди
Бр. 2780 прот.

В. П. 19 фебруара 1943 — XXI Час

Ситуација у долини Неретве услед појачаног притиска партизана све деликатнија. Заузета је посада у Прозору и неке мање посаде на жељезничкој прузи. Партизани су заузели и Брадину. Посаде Јабланица и Коњиц су изоловане и жестоко притиснуте. Партизанска опасност сада већ захвата и Мостар и рударску област и не искључује се могућност да после тога захвати и доњи ток Неретве. Имајући у виду ту евентуалност, наредио сам VI Армиском корпусу да приступи концентрацији свих снага добровољне анти-комунистичке милиције у области Мостара да супротстави снажну масу партизанском притиску и да не пропусти ни једну могућност да се одбрани рударски басен од евентуалних партизанских подухвата. Предвиђена је и употреба 2000 Црногораца. Немачка команда обавештена је о ситуацији.

Генерал Роботи.

OPERATIVO
(154)

OGGETTO: _____

P. M. 10, H 19 FEBBRAIO 1943 - XXI Ore

DA SUPERELENDA OPERAZIONI
AL COMANDO SUPREMO

Dr. kon. z. v. zloč.
eksp. i pravov. pomagala
Inv. br. **1248**

NR. **2780** DI PROT.

SITUAZIONE IN HALLE MARITIME SOTTO CRESCENTE PRESSIONE PARTIGIA
HA VA FACENDO SEMPRE PIU' DELICATA (.) PRESIDIO PRONOR NE AL-
CUNI PRESIDII MINORI SU FERROVIA SOPRAFFATTI (.) ANCHE STADINA
COOPERATA DA PARTIGIANI (.) PRESIDIO JALANICA NE KONTRO IMPLATI
NE PORTAMENTI IMPEDITI (.) MIRACOLA PARTIGIANA INVESTE ORMAI
DEBILITANTE ANCHE MOSTAR NE ZONA MINERARIA NE NON E' ESCLUSO
CHE SIANO ESPANSIVI ULTERIORMENTE SU RASDA MARITIMA (.) IN TUTTO
NE SARE' SVILUPPATA (.) HO DATO ORDINE AL VI CANE DI ORIENTARSI
AL CONTINGIMENTO DI TUTTE LE FORZE M.V.A.C. COMPRESA QUELLA
DI MOSTAR PER OPERARE UNA NASCA CONSISTENTE IN PRESSIONE INTEL-
LETTUALE NE DI NON TRASCURARE NESSUNA POSSIBILITA' PER RIFORNIRE IL
OSTO MINERARIO DA SVILUPPARE ULTERIORMENTE (.) PRESSIONE
MIRACOLA 2.000 MONTEPULCINI (.) COMANDO TIRICO IMP. MARITIMO
OPERAZIONE (.)

NOVOSTI

18 FEB. 1943 Anno XXI

ДОКУМЕНАТ
бр. 248

„Шифровани Т. С.
Команда VI армиског корпуса
Суперслоги — опер. одељење
бр. 2356/оп.

отпослато 18-11-43, у 20 часова
примљено 19-11-43, у 1,15 „

Веза ваш 2699/оп од данас.

XVIII Армиски корпус извештава да ће сутра, 19-11, упутити у Метковић један од два батаљона, за које је та команда наредила да буду стављени на расположење овој Команди, и то 2 батаљон 55 пука дивизије „Марке”.

Иста Команда додаје да нема других одреда на расположењу.

Изволите известити не могу ли рачунати да ће нам додељени 2 батаљон бити хитно стављен на расположење, утолико пре штити прилив М. В. А. К. трпи знатно закашњење.

За команданта
Генерал Амико”.

ЈЕВЂЕВИЋ И БАЋОВИЋ ТАКОЂЕ БИ ПОХИТАЛИ ДА СПАСАВАЈУ
СИТУАЦИЈУ НА НЕРЕТВИ

Јевђевић — Дражин делегат за Босну и Херцеговину — покушава да сам равна са четничким деловима у битци, али га генерал Спиго опомиње, да је он самс плаћен Црнац и ништа више.

ДОКУМЕНАТ

бр. 249

„У преводу:

„Телескрипт

18. II. 1943.

Од Команде XVIII. армијског корпуса
Команди Суперслоде оперативном одсљењу
Бр. 2683/оп.

У поводу усменог саопштења начелнику главног штаба те команде.

Поштовани Јевђевић саопштио је међу осталим како слиједи:

„Почетком 20. овога месеца бит ће концентрирани у Коњицу на Неретви пет хиљада да М. В. А. К. из Босне који овиси о мени и Баћовићу.

Ово у споразуму са VI армијским корпусом да се изврши акција против партизана који стижу из зоне Имотски и зоне Прозора.

Имамо артиљерију и бацаче талијанске са талијанским персоналом.

Генерал Спиго”.

ДОКУМЕНАТ

бр. 250

„Т. С.

Команда XVIII. армијског корпуса
Команди Суперслоде опер. одељење
Бр. 2821/оп.

Јевђевић је упутио преко VI армиског корпуса следећи Т.С.

„Да би се спасла ситуација у Херцеговини, наредили смо Баћовићу да се одмах упути са својих 2.700 људи из Босанског Грахова према Ливну.

Молим вас да потпомогнете задатак Баћовића давши му животне намирнице и евентуално италијанску помоћ, пошто он по сваку цену мора кренути.

Јевђевић”.

Одговорено је:

„Умољава се саопштити Јевђевићу да је само ова Команда надлежна да изда наређења херцеговачким формацијама Баћовића. Имајући у виду велике опасности покрета трупа и немогућност олакшати им њихов задатак и давање евентуалне помоћи, не овлашћујемо дотичне формације да изврше горње наређење Јевђевића”.

Наређено је сектору Динара да не саопшти Баћовићу ништа о Јевђевићевом наређењу и да не дозволи да се Јевђевићева наређења изврше, односно да он нешто у том правцу само подузме.

Генерал Спиго”

0000070:

Drž. korp. 1854
okup. i. r. p. 1854
inv. br. 1854

187

partenza 21 FEB 1943

Data 20/2/43
arrivo 23.10

TELESCRITTO

DA COMANDO XVIII CARME
AT COMANDO SUPEREGLODA OPERAZIONI

N. 2821/Op.

Jevdjevic ha inviato tramite VI Carm seguente teletexto :

"Per salvare situazione in Erzegovina abbiamo dato ordine al maggiore Macovic di proseguire subito da Bosansko Grahovo verso Livno coi suoi 2700 uomini .
Vi prego facilitare compiti Macovic dando viveri e eventuali aiuti italiani perchè ad ogni costo deve muoversi

Jevdjevic "

E' stato risposto :

"Pregho comunicare a Jevdjevic che solo questo comando è competente impartire ordini a formazioni erzegovine del Regno. Tenendo conto anche presenti gravi pericoli esecuzioni sanguinarie e impossibilità facilitare loro compiti e concedere eventuali aiuti, tutte formazioni non saranno autorizzate eseguire quanto disposto da Jevdjevic "

E' stato ordinato a settore Binara di non dare comunicazioni a Macovic delle disposizioni Jevdjevic e non permettere esecuzioni disposizioni Jevdjevic e eventuali iniziative in merito .

Generale SPIGO

6 Serie

1 Eccellenza
2 Capo di S.L.
1 S. Capo di S.L.
2 Ufficio Operazioni
1 Ufficio "I"

ГЕНЕРАЛ АМИКО ЗОВЕ ЧЕТНИКЕ „НАШЕ ФОРМАЦИЈЕ В.А.К.”

Притисак дивизија НОВЈ на неретвански сектор постаје сваким даном снажнији. Генерал Амико извештава штаб II армије, да је зона дивизије „Мурђе” остала подељена у два оштро одвојена сектора, којима прети опасност уништења. Једине снаге које могу да их спасу јесу „наше формације В.А.К.” — пише генерал Амико, јер „нема средстава да пружи другу помоћ тим посадама...”.

ДОКУМЕНАТ
бр. 251

„Шифровани телескрипт

Предато 19 фебруара 1943

Примљено 20 фебруара 1943

ОД КОМАНДЕ VI. АРМИЈСКОГ КОРПУСА — ОПЕРАТИВНО
КОМАНДИ СУПЕРСЛОДА — ОПЕРАТИВНО
Бр. 2428/Оп.

Прво.

Између 15 и 18 фебруара јаке масе партизана ојачане бројним бацачима заузеле су Прозор и упоришта у долини Раме те савладале понеко мало одељење за заштиту жељезничке пруге. Наредио сам да се мале изоловане посаде повуку у већа упоришта. зато да не би биле лако савладане.

Јутрос сам добио потврду да су се у Коњиц повукла одељења за заштиту пруге из П. Лукач—Брадња а у Раму одељење из Острошца. Немам тачних извештаја о другим малим посадама.

Пешадиска дивизија „Мурђе”, у рударској зони, концентрисала је у Широком Бријегу распршене снаге из разних посада; сматрам да Широки Бријег неопходно треба држати барем дотле док ситуација не постане више опасна, колико ради заштите рударске зоне толико ради подршке хрватским трупам, које поседају простор између сектора „Мурђе” и сектора пеш. дивизије „Месина”.

Већ су предвиђени други прихватни положаји, више у позадини, за хрватске трупе у случају да посада Широког Бријега буде присиљена на повлачење.

Друго.

Услед напада снажних партизанских маса у долини Неретве, у окуци састава долине Дрежнице, зона „Мурђе” остала је подељена у два оштро одвојена оперативна сектора.

Северни сектор: његова одбрана остала је на посадама у Рами, Јабланици и Коњицу, које међутим нису довољно јаке. Те посаде могу рачунати једино на помоћ наших формација В.А.К., које пристижу у Коњиц а којима сам наредио, да редом пристижу и продужују за Јабланицу док се то упориште довољно не ојача. Како је већ саопштено, пристизање В.А.К. је у закашњењу према ономе како се предвидело и отегнуће се сигурно кроз још неколико дана. Немам средстава да пружим другу помоћ тим посадама осим авијације када је могућно.

Јужни сектор: одбрана овога сектора ослања се на Мостар и Широки Бријег, а овај последњи ће се држати док буде могућно из разлога већ наведених. Осим са снагама посаде, овај сектор располаже, као са покретном масом, са два батаљона пешадије и са групама В.А.К. у јачини од 1500 људи, које ће моћи наредних дана да се повећају. Ако партизани оставе времена да се заврши прилив В.А.К., ситуација овога сектора моћи ће се сматрати сигурнијом.

Треће.

Ситуација у сектору „Месина” за сада је мирна. Посаде улевају поверење да ће се са успехом одбранити.

Дивизија међутим не располаже ни са каквим резервама, осим неке скромне локалне потпоре. —

За Команданта генерал Амико”.

КОНФЕРЕНЦИЈА У РИМУ О ОРГАНИЗАЦИЈАМА ДРАЖЕ МИХАИЛОВИЋА

Италијани су врло добро знали да су „наше формације В.А.К.“ — организације Драже Михаиловића. С обзиром на положај Драже Михаиловића као министра у југословенској избегличкој влади у Лондону и као начелника штаба врховне команде „Југословенске војске у отаџбини“, Италијане је веома интересовала политичка вероватност у вези са четничким изродима. Због тога се у врховном штабу у Риму сазивају нарочите конференције највиших чинилаца италијанске војске, на којима несумњиво узима учешћа и Мусолини лично, као први маршал царства, стварни врховни командант италијанске војске, да би се донеле одлуке о коришћењу четничких формација за фашистичке ратне планове.

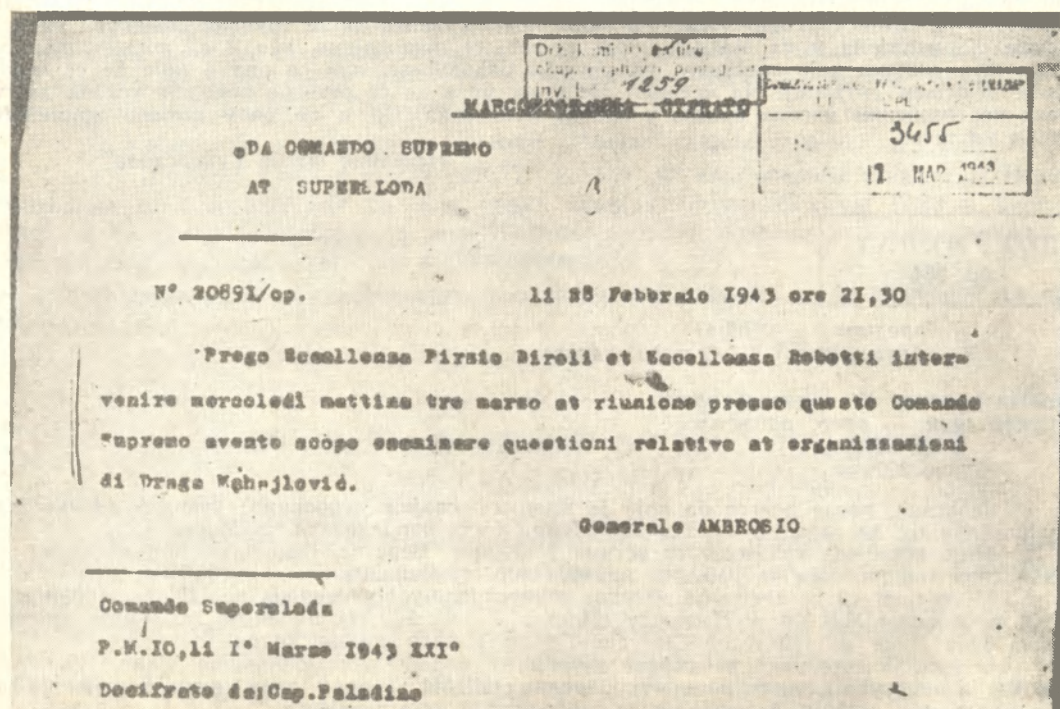
ДОКУМЕНАТ
бр. 252

„Шифровани радиограм
Од Врховне команде
Суперслоги
Бр. 10891/оп.

дне 28 фебруара 1943 сати 21,30

Молим Екселенцију Пирцио Бироли и Екселенцију Роботи да у среду ујутру 3 марта узму учешћа на састанку код ове Врховне команде, на коме ће се проучити питања у вези са организацијама Драже Михаиловића.

Ђенерал Амброзио“.

ЧЕТНИЦИ ДМ СПАСАВАЈУ ИЗВОРЕ ХИТЛЕРОВЕ ПРОИЗВОДЊЕ АВИОНА

Од какве је важности било рударско подручје Широки Бријег са рудницама боксита, код Мостара, и какве су све сложене операције предузете од стране немачких и италијанских трупа заједно са четничким и усташким трупама, утврђује се из низа депеша и преписке команди осовинских трупа у току IV непријатељске офанзиве против НОВЈ.

Наиме, у току припрема које су имале за циљ да спрече продор народно-ослободилачке војске преко Неретве према југоистоку, као и обухватање и уништење исте на томе подручју, дошло је до очите несагласности у погледу правца наступања нацистичке и фашистичке војске. Најпре је постојао споразум према коме је италијански VI корпус имао да изврши затварање правца Ливно—Мостар, на коме се налази и рудокопно подручје боксита, и како се команда овог корпуса није осећала довољно снажна да затвори овај правац, то су се имале употребити и четничке формације ДМ. У ту сврху, преговарао је генерал Пиациони са делегатом ДМ Добросавом Јевђевићем, који је имао да изврши концентрацију црногорских четника према Широком Бријегу.

ДОКУМЕНАТ

бр. 253

„Шифровани телескрипт

П. М. 10, дана 3 марта 1943 XXI

ОД СУПЕРСЛОДА — ОПЕРАТИВНО
ТАКТИЧКОЈ КОМАНДИ VI АРМИСКОГ КОРПУСА

Бр. прот. 3578

Веза телеграма 2984/Оп. од 2 ов. мес. овога Армиског корпуса.

Констатије се да су захтеви које је пуковник Фафенрот упутио тој команди, били упућени такође Суперслоди од ОБСО.а. Треба имати у виду да ти захтеви не воде рачуна о постигнутим споразумима између италијанске Врховне Команде и О.К.В., о којима говори телеграм ове Команде од 28 фебруара, а немачке команде их стално игноришу. Добићете међутим даљња упутства у том погледу. Што се тиче затварања правца Ливно—Мостар, јасно је да се не може извести херметичко затварање са самим оним снагама са којима сада располаже VI. Армиски корпус; ипак се може претпоставити да се трупама „Месине“, са хрватским формацијама и са М.В.А.К., које су већ на положајима, као и са новим херцеговачким формацијама које пристижу, укључујући Баћовићеве, или са онима које ће се ослободити решењем ситуације на средњој Неретви, могу да се остваре повољни услови да се спречи партизанским масама пролаз у правцу југоистока. Но и по овом питању примићете тачнија упутства.

Начелник штаба Суперслода”.

ДОКУМЕНАТ

бр. 254

”предато 3/3/43
примљено 4/3/43 у 2,35 часова

Т. С.

Тактичка команда VI армиски корпус

Суперслоди — опер. одељење

бр. 3212/ор.

Следи 3206/оп.

Јевђевић, после разговора које је имао са својим шефовима, уверава да његови војници одбијају да сарађују с нама ако Немци буду напредовали ка Мостару.

Није искључен конфликт са истима у долини Неретве, нарочито после познатог Вранчићевог говора који је узбудио православно становништво.

Наговарам га да треба да изврши концентрацију Црногораца на Широком бријегу, а 1.500 присталица М.В.А.К. у Пасичиду (Мостар ЛБ — АЛ) за поменуте операције против бригаде које беже из Имотског—Посусје—Груде, и ради помоћи колони Баћовић.

С тога је апсолутно неопходно зауставити колоне између Коњица—Раме—Прозора, иначе ми је немогуће владати њима (тј. одредима МВАК. — прим. прев.) нити сматрам да ће они, у противном случају, извршавати са своје стране моја наређења.

Генерал Пиациони 16300303”

ДОКУМЕНАТ
бр. 255

„Т. С.

В. П. 10, 3 март 1943

1266

Команда Суперслоде

Групи за везу Бобно

и знања ради:

Немачкој групи за везу код Суперслоде (предато у руке)

бр. 3594

Команда VI. армиског корпуса обавестила нас је о чему је пуковник Пфафенрот известио исту команду. Достављени захтеви и дате информације не одговарају познатим споразумима о којима је реч у нашем Т. С. бр. 3462 од I-III. За сада је најважније избећи додир и инциденте између немачких и четничких трупа и стога је потребно да операције 718 и 717 дивизије — стављене нам у изглед једним саопштењем од 2 ов. м. од стране ОБСО и то: Продор 718 дивизије од Коњица према северу у леђа партизанским формацијама које у прозорској области стоје фронтално према 717 дивизији — буду извршене у долини Раме, и то северно од линије Коњиц—Јабланица—Прозор, као што је више пута пројектовано од ове команде. Важно је уз то што пре сазнати када ће немачке команде примити извештај о познатим споразумима, и кад ће се припремити на њихово извршење.

Генерал Роботи.”

ДОКУМЕНАТ
бр. 256

„У преводу:

Л. 25.

Шифрирани телескрипт

Од Тактичке команде VI. Армијског Корпуса

Суперслоди

3. III. 1943.

Бр. 3216/Оп.

1. Након што је ријешена ситуација у сектору Дрежнице у току је ново регруписање снага да би се извршила операција у сектору Дивизије „Месина“ и оданле елиминисале далматинске бригаде које притискују на фронт ове дивизије — помоћи обухватног покрета од Широког Бријега и Пасичине (ЛИ — АЛ)

2. Учествоваће у операцијама дивизије „Месина“ слиједеће трупе.

Од Широког Бријега колоне „СКОТ“, колоне „Б“ која оперише западно од Неретве састављена од I и II/55^а, 49^а батаљон црних кошуља, брдска батерија 75/13 и батерија 103/15 те око 2000 Црногораца, од зоне Пасичина око 1500 антикомунистичких добровољаца који су стигли 2. марта у Мостар из Главатичева.

Покрети ради сакупљања трупа формација М.В.А.К.моћи ће се завршити од дана 5 марта

Генерал Пиацини”.

НЕМЦИ ИМАЈУ ПРВОРАЗРЕДАН ИНТЕРЕС ДА ЗАШТИТЕ
РУДНИКЕ БОКСИТА

Међутим, Немци саопштавају италијанској II армији да ће они, према заповести Фирера, а у сарадњи са усташким јединицама, водити офанзиву у правцу подручја бокситне руде „са највећом одлучношћу и са употребом свих расположивих снага“. Ово је било у противности са ранијим споразумом о заједничком плану операција против НОВЈ, према коме запоседање рудокопног подручја код Мостара од стране Немаца — није било предвиђено, те се генерал Примери жали италијанској врх. команди да немачке команде игноришу овај споразум.

ДОКУМЕНАТ
бр. 257

„Поверљива ствар команде.
Немачки штаб за везу
код
Команде Супериоре ФФ. АА.
„Словенија — Далмација”
Брф. Тгб. Бр. 52/43 г. Кдос.
Веза: Тамошњи Бр. 3385 од 28. 2. 43.
Командо Супериоре ФФ. АА. „Словенија —
Далмација” Оперативни уред

О. У. дана 1. 3. 43.
2. отправка
1. отправак

Овде

У вези наведеног вашег акта даје ОБСО данас следећи одговор:
1). О таквом једном утаначењу између ОКВ и Командо Супремо ОБСО-у није ништа познато.
2) Сагласно са поновно потврђеном заповести Фирера о продужењу операције „Вајс II” на Ливно, ОБСО ће водити офанзиву у правцу подручја боксита са највећом одлучношћу и са употребом свих расположивих снага, при чему све немачке јединице остају под немачким вођством.
3) Команда Суперслоде хитно се умољава, да недвосмислено и без одлагања удовољи следећим тамо већ познатим жељама ОБСО-а:
а) Наступање италијанских снага преко линије СИЊ—КНИН проти цести ЛИВНО—ГРАХОВО.
б) Са довољним снагама затворити празнине између МОСТАРА и ЛИВНА.
ц) Повући све четничке јединице из простора око Мостара и северно од Мостара, иза једне црте која ће ићи око 5 км. источно од долине Неретве, зато да би се под сваку цену избегли сукоби са немачко-хрватским трупама.

За тачан препис:

Дрекслер
поручник

ОБСО (Окдо. Хересгрупе Е)
Ia Нр. 610/43 г. Кдос.

Л. С.”

МОСТАРСКИ РУДНИЦИ „ВАНРЕДНО ИНТЕРЕСУЈУ ОСОВИНУ”

Стога је на дан 3-III-1943 г. пом. генерал конферисао са претставником немачке команде Дизнером, настојећи да се испуни постојећи споразум и упозоравајући га да би било незгодно да немачке трупе оперишу у рудокопној зони код Мостара. Том приликом, немачки претставник Дизнер изјављује да се Фирерова наредба за напредовање према Мостару може схватити као позив и овлашћење за напредовање у случају да то италијанска команда затражи, ако није у стању да овлада ситуацијом. Према томе, очигледно је да је италијанској команди била добродошла акција немачких трупа у циљу потискивања НОВ, али им није никако конвенирала њихова интервенција у рудокопном подручју боксита. То се потврђује и депешом генерала Роси II армији, у којој се изрично вели да мостарски рудници ванредно интересују осовину, због чега их је Италија увек брижљиво бранила и продужиће да гарантује њихову сигурност, те да, према томе, није потребно да се немачке снаге спуштају долином Неретве јужно од Јабланице.

ДОКУМЕНАТ
бр. 258

Копија

„Дати телефонским путем
Команда Суперслоде
Врховној команди
бр. 3630

В. П. 10, 4 марта 1943 — XXI

— Уред генерала Кастелано (за Екселенцију Роботи)
— Саопштава се следећа забелешка за Екс. Роботи-а.

1) Немачке команде настављају да игноришу или да се праве да игноришу познат споразум. Шеф Главног штаба Литерс отишавши 2 ов. мес. за Мостар поновио је VI А. корпусу исте захтеве достављене нам од стране О. В. С. О. својим бројем 55/43 од 2. III. VI А. К. дао је одговарајући одговор.

2) Конферисао сам јуче поподне 3 т. м. са Дизнером изложивши му цело питање и упозоравајући га да је моментано најважније и најпрече то да се пружи могућност Команди VI А. корпуса да оствари познат споразум, у циљу омогућења да се одлучно пречисти ситуација у долини Неретве која је пошта добрим путем, и која не захтева непосредну помоћ од стране немачких трупа у Мостару и рудокопној зони, избегавајући истовремено сваки инцидент између Немаца и четника. Дизнер се сложио са овим становиштем.

3) Пошто из извештаја приспелих нам од О. В. С. О. произилази намера да се упуту 718 дивизија из Коњице долином Раме ка Прозору у циљу затварања партизанских формација које се енергично супротстављају 717 дивизији, рекао сам Дизнеру, да је таква намера потпуно у складу са нашим оперативним плановима, пошто дозвољава, међу осталим, да задржи акцију немачких трупа северно од познате линије.

4) Најзад, потребно је да се познат споразум стави до знања заинтересованим немачким командама и да од стране ових буде примљен. Иначе остаје утисак да желе игнорисати га да би се створио довршен факт, што би могло бити од тешких последица с обзиром на став који Јевђевић заузима према напредовању немачких трупа ка Мостару.

5) Диснер ми је рекао да нам је Фирерова наредба за напредовање према Мостару — претстављена од стране немачке команде као безусловна — има, напротив, схватити као позив и овлашћење за напредовање у случају нашег захтева ако нисмо у стању да владамо ситуацијом. Један разлог више да би споразум био примењен.

Ген. Примиери”.

ДОКУМЕНАТ
бр. 259

„Шифровани телескрипт
Бр. прот. 20988/Оп.

дмс 5 марта 1943/XXI

ОД ВРХОВНЕ КОМАНДЕ
СУПЕРСЛОДИ

Равнања ради саопштава вам се да је дана 4 марта стављено до знања О.К.В.-б следеће:

„Мостарски рудници интересују ванредно Осовину због чега је Италија увек са нарочито брижљивошћу бранила рударску зону и продужиће да гарантује њену сигурност. Према томе, сматра се за непотребно да се немачке снаге спуштају долином Неретве јужније од Јабланице.

Умољавате се да благовремено упутите заповест у том смислу О. Б. суд-ест”.

По наређењу
Генерал Роси”.

49*

C O P I A

TELESCRITTO CIBRATO

DA COMANDO SUPREMO
AT SUPERSTORMA

Drž. komisija za utvr. zloč.
okup. i njihovih pomagača
Inv. br. 1292

3786
Arrivato il 5-3-43

N° 20982/Op. di pres. 11 5 marzo 1943/XII

Si comunica per norma che in data 4 marzo est stato rag-
giuntato al C.E.V. quanto segue :

4
3
2
1

- 1° Missioni Mostar interessanti in modo prominente Asse et
- 2° quindi Italia habet sempre tutelate con particolare ri-
- 3° guarda suoi miniere et continuerà garantirme sicurezza.
- 4° In conseguenza si ritiene inutile che forse tedesche seap
- 5° fare in Val Narenta at sud Jablanica.
- 6° Si prega far pervenire in tempo ordini in tal senso al C.E.
- 7° sud-est "2.-

4°ordine GENERALE R O S S I

Comando Supergloia Ufficio Cifra

P.M. 10 11 5 MARZO 1943/XII

Decifrate : Ten. Sardos Albertini - Ten. Biasi.

**УМЕСТО ДА СРУШЕ „ТИТОВУ ДРЖАВУ” НЕМЦИ ВИДЕ УГРОЖЕНЕ ИЗВОРЕ
СВОЈЕ РАТНЕ ИНДУСТРИЈЕ**

Међутим, немачка виша команда за Југоисток саопштава II армији друк-
чије директиве које су добиле немачке трупе, а према којима је циљ рушење
Титове државе у зони Гламоч—Ливно—Бугојно—Јајце офанзивом према југо-
истоку, уз употребу 717 и 718 дивизије, једне СС дивизије и 369 хрв. дивизије,
у циљу наглог продора и разбијања народноослободилачке војске, а нарочито
у циљу посудања мостарске бокситне зоне.

ДОКУМЕНАТ
бр. 260

Немачка трупа за везу при
Суперслоди
Бр. 62/45 г. Кдос

1291
О. У., 6 марта 1943

ГЛАВНОЈ КОМАНДИ ФФ. АА. „СЛОВЕНИЈА — ДАЛМАЦИЈА“

У месту.

О. В. С. О. саопштава путем маркониграма Ia бр. 651/43 г. Кдос од 5-III-43 друге директиве за извођење операција:

1) Рушење Титове државе у зони Гламоч—Ливно—Бугојно—Јајци захтева безобзирно продужење гоњења ка југоистоку од линије Ливно—Бугојно, а у сарадњи са борбеним снагама 717 и 718 дивизије.

2) У том циљу вршити продор са СС дивизијом дуж правца Ливно—Томиславград на Мостар и са 369 хрватском дивизијом дуж правца Сујца—Купреш према линији Јабланица—Прозор. Ради се о томе да се непријатељу путем наглог продора одузме могућност да се среди за организовани отпор. Потребно је да борбене снаге 717 и 718 дивизије униште непријатељске снаге налазеће се пред тим дивизијама и прочистити зоне источно и северно од пута Г. Вакуф—Прозор—Рама—Коњиц и тиме спрече непријатељски продор према северо-истоку.

3) Циљ је операција да се поседну и одрже мостарске бокситне рудокопне зоне. Према томе непожељно је даље напредовање четничких трупа према западу и северозападу преко пута Мостар — Јабланица — Прозор. Издата наређења о држању немачких трупа према четницима — антикомунистима остају у пуној мери у важности и обавезне су.

По заповести
поручник Дрекслер“.

ИТАЛИЈАНИ БРАНЕ ПРЕСТИЖ СВОЈЕ ВОЈСКЕ

На ово следује одговор злогласног генерала Роботи, који изјављује да му је немогућно да прими овакву измену у војној организацији поверене му територије, утолико пре што су и италијанска врховна команда и Дуче потврдили да је линија на којој треба да се зауставе немачке и четничке трупе у циљу избегавања сусрета: Коњиц—Рама—Прозор. Дакле, јасно је да не само италијанска команда већ и сам Мусолини употребљава тобожњу могућност сукоба немачко-ушашких трупа са издајничким формацијама четника ДМ, само као изговор за одбрану престижа италијанске војске.

ДОКУМЕНАТ
бр. 261

„Ручни фонограм

П. М. 10, дне 6 марта 1943.

ОД СУПЕРСЛОДЕ — ОПЕРАТИВНО

ОБСО-у (преко немачког штаба за везу код Суперслоде)

Бр. прот. 3797.

Веза вашег саопштења 648/43 и 651/43 од 5 марта.

Дана 4 и 5 о. мес. Врховна Команда и Дуче потврдили су ми да линија на којој треба да се зауставе немачке и четничке трупе, у циљу избегавања сусрета, јесте линија Коњиц — Рама — Прозор; исто тако ми је потврђено, да је О. К. В.-у стављено до знања да није потребно да немачке трупе наступају на Мостар и да окупирају рударску зону пошто ту зону поседују и осигуравају италијанске трупе. Примећујем да утначени циљ за „Вајс II“ није био

Мостар и да би наступање из Ливна у правцу Мостара претстављало у сваком случају операцију јужно од линије горе споменуте, на којој би се немачке трупе морале зауставити. С друге стране, немогућно ми је прихватити ма какву измену у војној организацији територије по мојом јурисдикцијом без претходног овлашћења моје Врховне команде. У вези нашег захтева да се затвори правац Ливно — Мостар, додајем да италијанске трупе, које у своме саставу обухватају и четничке формације, ступају већ из подручја Мостара у правцу запада. С обзиром на предње, није ми могућно да прихватим ограничења зоне у којој се могу употребити четници, о чему се говори у тач. 3. нашег саопштења 651/43. Као што је познато, увече 4 марта стигла је у Кочерин једна велика формација четника, који долазе из Сиња преко Посушја. Ово моје гледиште потврђује и мир у рударској зони где може опет да се преузме посао.

Генерал Роботи”.

ЈЕДИНО УЗ ПОМОЋ ЧЕТНИКА ДМ ИТАЛИЈАНИ СУ УСПЕЛИ ОВЛАДАТИ РУДНИЦИМА БОКСИТА

Али Немци неотступно остају при своме. Они саопштавају генералу Роботи да је немачка команда добила наређење да окупира рудокопну зону и задржи је све до „нормализовања ситуације”, док ће 717 и 718 дивизија оперисати до линије Прозор—Рама—Коњиц, а СС-дивизије на линији од Ливна ка Мостару. На ово генерал Роботи одговара да њему није могуће пристати на овакву измену, јер четничке формације већ оперишу у рудокопној зони и западније од ње, као и да му наредба за овакву измену може доћи само од италијанске врховне команде. Из овога се утврђује да су италијанске трупе тек помоћу издајничких четничких формација Драже Михаиловића могле завладати тим важним подручјем на коме се налазе рудници боксита, који имају највећи значај за немачку војну индустрију. Надаље произилази од колике је важности било подручје бокситних рудокопина код Мостара за оба фашистичка разбојника, Хитлера и Мусолинија, и како су тежак ударац осовинском ратном потенцијалу нанеле снаге НОВ ослобађајући ово подручје од фашиста, као што је јасно са друге стране и то колику су издају починиле четничке формације Драже Михаиловића учествујући заједно са непријатељем у одбрани ове области која је за Немце имала огроман интерес.

ДОКУМЕНАТ бр. 262

„Телескрипт

7. III. 1943

Суперслоде — операционо одељење

1289

Врховној команди

Бр. прот. 3817

Прво. О.Б.С.О. саопштила ми је јуче, 6 т. м. (у изводу):

А) Немачка Команда у Хрватској добила је наређење да окупира рудокопну зону и задржи је окупирану све док нормализована ситуација не дозволи обнову редова;

Б) Немачке трупе 717 и 718 Дивизије за сада (за сада!) неће прекорачити линију Прозор—Рама—Коњиц; обрнуто, СС дивизије деловаће на линији од Ливна ка Мостару.

В) Захтевано је хитно повлачење источно од Неретве свих четничких формација.

Друго. Саопштио сам (у изводу):

А) У рудокопној зони коју контролишу италијанске трупе, влада мир: радови могу тамо бити поново започети;

Б) Линија задржавања дуж познате ивице (уговорене у циљу избегавања конфликта) саопштена ми је недавно од стране моје Врховне Команде; предвиђене операције дивизије СС ка Мостару осујетиле би циљ ради кога је ова линија утврђена. С друге стране, никад није било уговорено ни утврђено да Мостар буде објектом операција ”Вајс”.

В) Четничке формације укључене међу наше трупе већ оперишу у рудокопној зони и још западније од ње; друга једна четничка формација долазећи од Сиња преко Посусја 4 т. м.

увече, стигла је у Кочерин, што потврђује да је сада стање у тим крајевима потпуно под нашом контролом. С обзиром на горње, није ми могућно усвојити границу источно од Неретве као зону за употребу четника.

Г) Најзад упозоравам да ова саопштења односећи се на било какве војне промене организације на територији контролисаној од стране трупа наше војске, могу ми доћи само од италијанске врховне Команде.

Генерал Роботи”.

ДОКУМЕНАТ
бр. 263

„Т. С.
Суперслода — опер. одељење
Команди VI армиског корпуса
бр. прот. 3958

В. п. 10, 9 марта 1943

У потврду телефонског саопштења, прописује се одговор одпослан О.Б.С.О. — преко немачке групе за везу, и ради знања групи Бобио. Почиње. Бр. прот. 3948. Одговор на ваше саопштење од 8 ов. м.

Прво. Потврђујем своје саопштење бр. 3797 од 8 ов. м. и то: да ми није могућно пристати на Ваше становиште односно немачке окупације мостарске рудокопне зоне, у толико што свака промена у војној организацији територије налазеће се под мојом управом може ми бити наређена само од италијанске Врхов. команде. Стога је нужно у првом реду да се по овлашћењу постигне сагласност — између О.К.В. и италијанске Врховне команде.

Друго. С тога је потребно да немачке трупе не пређу линију Имотски—Посусје—Вучје поље—Кунић—Мирадовица, а коју сам својим Т.С.бр. 3867 од 8 ов. м. означио команди Литерс, пошто се источно од те линије налазе у току операције вршене од италијанских трупа и четничких формација, Генерал Роботи. Завршено. Одговор горњи препис предат је у целости Врховној команди заједно са радиогорамом од О.Б.С.О”.

ДОКУМЕНАТ
бр. 264

„Шифровани Т. С.
Врховна команда
Суперслоди
и знања ради
V Суперезерчито-у

предато 11/3/43 19,30 часова
примљено 11/3/43

Врховна команда санкционише. Споразум склопљен посредништвом екселенције Роботи и генерала Литерс-а приликом разговора у Мостару, односећи се на учешће немачких трупа према мостарским рудницама, — ово горње подразумевајући да ће боравак немачких трупа у тој зони бити ограничен на време потребно за развијање операција у циљу уништења партизана у сарадњи са италијанским трупама.

Команда Суперслода
дешифровано од мајора Манфреда

Генерал Амброзио”.

ДОКУМЕНАТ
бр. 265

„Шифровани маркониграм
Група Бобио
Суперслоди
Команди VI армиског корпуса
Команди XVIII „ „
Италмисноне — Загреб
бр. прот. 335/A/3

Предато 15-3-43 у 16,30 часова
примљено 15-III-43 у 20.00 „

Напредовање немачких трупа у правцу зоне боксита наставља се по споразуму. Других новости нема.

мајор Бобио”.

ДОКУМЕНАТ
бр. 266

„Врло хитан ручни фонограм
Команда Суперслода — опер. одељење
Немачкој групи за везу — у месту
бр. 4139/оп.

Молим саопштити О.Б.С.О. да је италијанска Врховна команда одобрила склопљени споразум на дан 10 о. м. у Мостару између мене и генерала Литерса, утврђујући да ће окупација рудне зоне од стране Немаца имати само привремен карактер и бити ограничена на време потребно за развијање операција ради уништења партизана уз припомоћ италијанских трупа.

Ипак сам се постарао да преко Команде VI армиског корпуса саопштим генералу Литерсу да ће горњи споразум моћи прећи у извршење тек пошто он истом армиском корпусу буде изјавио свој пристанак на то саопштење.

В. П. 10, 12 марта 1943 22,30 часова.

Генерал Роботи”.

**ПОСЛЕ БИТКЕ НА НЕРЕТВИ, СИТУАЦИЈА ЈЕ ИЗМЕЊЕНА. —
САДА ЧЕТНИЦИ ДОЗИВАЈУ У ПОМОЋ ИТАЛИЈАНЕ**

После победе на Неретви над удруженим немачко-италијанско-ушастко-четничким војскама, напредујући у унутрашњост Херцеговине, јединице НОВЈ разбиле су и распршиле четничке снаге и заузеле сва њихова важнија упоришта. У невољи, Јевђевић је депешом тражио од команданта VI армиског корпуса генерала Пиациони да италијанске трупе помогну распршене четничке одреде, који су покушавали да се спасу од потпуног уништења. Али Пиациони, који још није преболео властите крваве губитке у Прозору и на Неретви, није био вољан да за спас четника жртвује своје војнике. Он је пристајао само на једну за њ мање ризичну акцију (поновно заузимање Невесиња), која за угрожене четнике у том часу није имала нарочити интерес.

ДОКУМЕНАТ
бр. 267

ОПЕРАТИВНИ ПЕРЕСКРИПТ

Вој. Пошт. 39 7 априла 1944
П. Р. Мостар из Дубровника бр. 2 X — 119 — 7/4 — оу Н. 20
5236
А-1-24-11

**ИЗ КОМАНДЕ ШЕСТОГ АРМИСКОГ КОРПУСА — ОПЕРАТИВНО
КОМАНДИ МОСТАРСКОГ СЕКТОРА ЗА ВОЈВОДУ ЈЕВЂЕВИЋА**

5236/ОП. Одговарам на ваш јучерашњи телескрипт. Као што вам је одговорио генерал Амико, колоне Скоти добро је решила и продужује да добро решава свој задатак сарадње са левим крилом наше колоне. Не могу и нећу се поводити са иницијативама појединих ваших команданата који распрштавају на све стране и слабе своје снаге. То није добро ратно правило и ја не могу да га одобрим. Овластио сам генерала Амика да сарађује са вашим трупама у заштиту нашег левог крила, да би вам се омогућило поновно освајање Невесиња. То моје овлашћење остаје на снази и можете се са њим користити кадгод узмете да постигнете наведени циљ. Генерал Пиациони. 11000704

Виђено:
Пуковник, Начелник штаба
(Ц. Циљана)
Циљана

ГЕНЕРАЛ БАНУЦИ И „ВОЈВОДА“ ПЕТАР БАЋОВИЋ

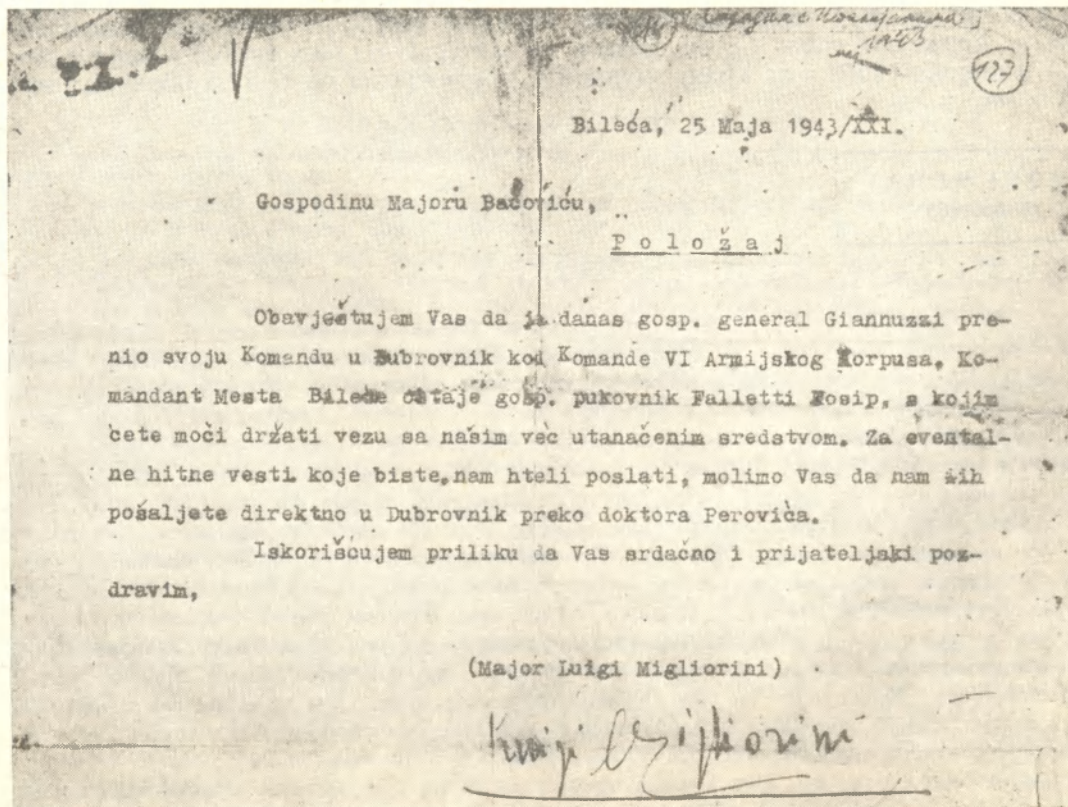
Генерал Бануци био је командант динарског сектора, са седиштем у Книну, тј. официр деташиран специјално за четничке ствари на тремећи Далмације, Лике и Босне. То је практично значило да је тај Мусолинијев генерал био стварни командант Дrajине Динарске дивизиске области.

Маја 1943 године прелази генерал Бануци у Дубровник. Пошто се о томе обавештава Дrajин командант за источну Босну и за Херцеговину мајор Петар Баћовић, значи да се он премешта на овај други сектор у истом својству специјалисте за четничке ствари.

Односи између четника ДМ и италијанске окупаторске војске добили су, како се види, одређену организациону форму, израђену у току две године тесне сарадње на основу једне исте идеје водиле. Дража, Јевђевић, Ђујић, Ђукановић и др. формулисали су то као „пријатељство српског и италијанског народа“ и као борбу противу истог заједничког непријатеља — ослободилачког покрета српског и осталих народа Југославије.

Бануци је упознао Баћовића за време његовог боравка у Книну децембра — јануара 1942—1943 и стекао о њему високо мишљење, као што се види из извештаја лук. Грињоло и из депеша генерала Спиго. Пошто је ваљда увидео да му је јалов посао на тремећи са Ђујићевим четницима, које није успео сложити и дисциплиновати, кренуо је на југ зато да би Баћовићу помогао залечити тешке ране задобивене у тек завршеним бојевима IV офанзиве. Поред тога, четнички сектор Херцеговине, Црне Горе и Санџака постао је за Италијане знатно важнији после доласка главнине НОВЈ у те пределе и након што су Немци открили своју намеру да у том делу италијанске окупационе зоне својим снагама предузму нову офанзиву против НОВЈ.

ДОКУМЕНАТ
бр. 268

Билећа, 25 Маја 1943/XXI.

Господину Мајору Баћовићу,

Положај

Обавјештујем Вас да је данас госп. генерал Ђануци пренео своју Команду у Дубровник код Команде VI Армијског Корпуса. Командант места Билеће остаје госп. пуковник Фалети Јосип, с којим ћете моћи држати везу са нашим већ утаиаченим средством. За евентуалне хитне вести које бисте нам хтели послати, молимо Вас да нам их пошаљете директно у Дубровник преко доктора Перовића.

Искоришћујемо прилику да Вас срдечно и пријатељски поздравим,

(Мајор Луићи Миљорини)

Луићи Миљорини, с. р.

О Д Е Љ А К И

ЧЕТНИЧКИ ПИСАНИ ДОКУМЕНТИ ИЗ IV ОФАНЗИВЕ

ДМ РАМЕ УЗ РАМЕ СА НЕМЦИМА, ИТАЛИЈАНИМА И УСТАШАМА У IV ОФАНЗИВИ ПРОТИВУ ОСЛОБОЂЕНЕ ТЕРИТОРИЈЕ И НОВ

Да би појачао помоћ Италијанима, министар избегличких влада, издајник Дража Михаиловић у почетку 1943 године прелази у Црну Гору и наређује убијање народних бораца (в. писмо Бају Станишићу бр. 90). Он је ту да би припремио и са тога сектора офанзиву коју му је непријатељ наредио.

Док су се јединице НОВ у IV офанзиви померале из Западне Босне према Херцеговини, у сталној борби са Немцима, Италијанима и усташама, Дража Михаиловић је лично и преко свога заменика, „чика Бранка” тј. Остојића био у вези са окупаторима и заједно с њима нападао наше јединице. О томе сведоче многи оригинални документи четничких команданата, у којима се о тој сарадњи говори отворено. Зарија Остојић (за кога Дража у својеручном писму Бају Станишићу каже да њему, Дражи, Остојић реферише о свему до ситница, и да увек извршава његове наредбе) наређује четничким командантима да траже појачања од окупатора, да захтевају од њих бомбардовање положаја и колона НОВ, а за храну, муницију и оружје да се такође обраћају окупаторима.

ДОКУМЕНАТ
бр. 269

Мајору Пантићу,

ВРЛО ХИТНО! На положај послати хитно бар хиљаду људи за први моменат и одмах их пребаци камионима до Јабланице и са Италијанима нападни комунисте према ситуацији. Ако нису прешли Неретву посести положаје за одбрану на левој обали Неретве. Ако су прешли реку напасти их од Јабланице у бок и позадину. Командант коњичке бригаде нека хитно мобилише све снаге своје и муслиманске из Жупе и Бјелимића и нека све прикупи у околину Коњица. Рад према ситуацији. Ако су прешли комунисти реку Неретву Вукчевић нека их нападне са фронта, док ти нападаш из позадине. Ако нису прешли онда се Ти са њим повежи и створите две групе за удар. Једну на простору Јабланица—Острожац, а другу на простору Коњиц—Острожац. Пре поласка нареди да се хитно камионима пребаци пет стотина људи из билећске и љубинске бригаде код Стоца, а пет стотина људи из гатачке и голицке бригаде да се пребаци у Невесиње. Нареди хитно мобилизацију свих људи са оружјем из невесињске, мостарске, љубинске и столачке бригаде. Од невесињаца створити најхитније једну групу која ће бити способна за рад било према Провору, било према Мостару. Све старешине да сачувају пуну хладнокрвност и да уложе сав труд да се све припреме изведу најхитније и борба води с највећом одлучношћу. Алармирајте све италијанске гарнизоне крај Неретве, да активно учествују у борбама и да нам дају муницију храну и аутоматско оружје. Пет хиљада црногораца су на путу ка мени. Мобилисаћу одмах

бригаду за рад према Коњицу док не стигну црногорци. Одржите морал трупа по сваку цену и објасните им долазак помоћи и да комунисти беже из Далмације. Прикупљајте непрекидно податке о ситуацији што тачније и јављајте редовно дању и ноћу да бих био у стању да доносим целисходне одлуке. Податке проверавати и не веровати алармантним гласовима. Комунисте ћемо сигурно тући. Са Гузином, Зечевићем и Јевђевићем преузмите све по овоме наређењу.

Примљено у Невесињу 16-И-1943
године, у 10 часова прије подне.

Бранко чича

ЧЕТНИЦИ ДМ СНАБДЕВАЈУ СЕ ИЗ МАГАЦИНА ОКУПАТОРА

Четнички команданти слушају наређења. Командант коњичке четничке групе, капетан Војислав Лукачевић, у писму „команданту Дурмиторског корпуса“ указује на извор снабдевања: »Одмах по пријему овога направите списак свих оруђа и пушака по моделима како би благовремено тражио муницију за сваку врсту оруђа, пошто се муниција баца у Коњиц авионима«. У истом писму има један интересантан став који показује злочиначки однос Дражиних четника према својој браћи, а респект пред господарима, лукавим политикантима Немцима, који су умели да се претставе као заштитници извесних група и народа, а у ствари су били истребљивачи свега што није било немачко. Ту се дословно каже: »Наредите најстрожије под претњом смртне казне сваку паљевину, пљачке и убијање муслимана или католика за сада док се Немци налазе у Коњицу«. Из тога је јасно излазило да паљевина, пљачка и убијање муслимана и католика треба да почне чим Немаца не буде у Коњицу. — Тачно према »инструкцијама« Драже Михаиловића.

ДОКУМЕНАТ бр. 270

Штаб коњичке
групе
24-И-1943
Бијела

КОМАНДАНТУ ДУРМИТОРСКОГ КОРПУСА.

По доласку у Главатичево кренућете за село Борци где ће Вам начелник штаба коњичке бригаде издати храну.

Из Борака кренућете најкраћим путем за положаје које има да поседне ваш корпус а то су Превиа—Турови Вис—кота 1152.

На овом положају већ се налази одред капетана Полексића који ће ући у ваш састав. Десно од Вас налази се Загорски батаљон, фочанска бригада и Миљевински батаљон. Они ће бити на положајима Бушвици—Доња Бијела—Паклена.

Лево од Вас налази се коњичка бригада и Обаљски батаљон под командом поручника Вучковића. Они ће бити на положајима Вис—Љубина планина.

Пошто изађете на положаје Ваша база за снабдевање биће Доња Бијела односно школа у Бијелој где треба упућивати комору са требовањем појединих бригада и батаљона.

Одмах по пријему овога направите списак свих оруђа и пушака по моделима како бих благовремено тражио муницију за сваку врсту оруђа, пошто се муниција баца у Коњиц авионима.

Овај списак доставићете ми што пре. Ја се налазим у штабу код школе у Бијелој, где изволите доћи ради упознавања са општом ситуацијом и узајамног договора.

С вером у Бога за Краља и Отаџбину!

Командант капетан
Вој. Лукачевић с. р.

П. С. Наредите најстрожије под претњом смртне казне сваку паљевину, пљачке и убијање муслимана или католика за сада док се Немци налазе у Коњицу. Све претпостављене старешине, онога војника који тако нешто учини биће предате преком војном суду при овом штабу ако нису у стању да одрже ред, дисциплину код својих војника.

У овом погледу поступка према неспрском живљу накнадно ће се донети одлуке. Све ово саопштити на потпис Вашим к-а бригада — к-ма батаљона и командирима чета.

Вој. Лукачевић, с. р.

ДРАЖА ЛИЧНО РУКОВОДИ БОРБОМ ПРОТИВ НАРОДА

Као бесни пси Италијани и Немци нападали су јединице НОВ које су са рањеницима надирале према Неретви. Окупатори су прикупили огромне снаге и хтели да приведу у дело дуго и пажљиво припремано уништавање главнина Народно-ослободилачке војске. Ту идеју уништења народне војске прихватили су и четници Драже Михаиловића, срећни што су могли помоћи окупаторима да угуше отпор нашег народа. У писму мајора Остојића, преносиоца личних наређења министра ДМ пуковнику Бају Станишићу, та издајничка идеја уништења народног отпора ставља се у први план:

ДОКУМЕНАТ
бр. 271

Пуковнику Станишићу.

Господине пуковниче,

Идеја напада за уништење комуниста у цепу Неретве базира на муњевитом раду средње и леве колоне, које морају избити на Јабланицу обе десне колоне и потпуно прећи отступницу комунистима ка Прозору. И долином Дољанке.

У овом циљу сам наредио да средња и лева Колона почну напад.

Извештен сам да јуче иако сте имали огромну надмоћност у сваком погледу, а отпора тако рећи није ни било.

Ваше Колоне нису ништа урадиле, ово доказује потпуну неспособност комадног особља и несфаћање идеје напада.

Ви нисте нашли за потребно, да ме ма о чему обавестите иако ја руководим по наређењу Господина Министра Војске, целом акцијом.

Општи интерес је био да ми одговорите на упућене депеше, иако сте старији од мене.

Био сам стога принуђен да синоћ издам непосредно наређење командантима средње и леве Колоне, о чему Вас обавештавам.

Команданти Ваших колона данас до мрака морају без икаквог изговора и по цену највећих жртава достићи линију: Гола Главица (к. 1661) — Црни Поток — с. Доња Јабланица — Гуменац (к. 1259) — Пласа Гребен (к. 1483) — Црни Врх (к. 714) јер ће једино тако поправити огроман неуспех од јуче и извршити задатк у духу дате идеје, за напад.

Права је срамота да све Ваше многобројне старешине већином активни и са свима војничким школама да их уче како се ради.

Резервни капетан Војислав Лукачевић, који сјајно ради противу главних снага комуниста у непрекидним даноноћним борбама већ 10 дана и то без артилерије и аутоматских оруђа.

Обавештавам Вас да сам о свему овоме известио Господина Министра и да ћу ако Ваше Колоне данас не постигну дате им циљеве, бити приморан да сменим све Ваше команданте и да их ставим под суд ради неспособности и неизвршења наређења, по наређењу Господина Министра.

Задатци се имају постићи без икаквог изговора, у интересу опште ствари. Неспособни под суд.

Нека свима буде за пример у храбром и успешном вођењу јединица хероја капетана Војислава Лукачевића.

Молим да предње примите на знање и да ме редовно обавештавате о току операција, предње и леве колоне.

Мајор Остојић, с. р.

Предато из Калин. 28-И-43 г.

у 8,30 ч.

Предато у Нев. 10,40 ч.

Дешифровано 28-И-43 г.

у 12,30 ч.

Богд. Радојчић, с. р.

Од свађе четничких команданата због тога што четничке банде беже разбијене испред јединица НОВ, у том писму свакако је интересантније признање овог најповерљивијег човека Драже Михаиловића, да тим операцијама руководи уствари „Господин Министар”, јер се то јасно види из реченица: „Ја руководим по наређењу Господина Министра целом акцијом”, и: „О свему овоме известио сам Господина Министра”.

Тукovski Ky Сичинику,

Тосигине Туковиче,

Dr. št. št. št. št. št.
okup. i epilogi št. št. št.
Inv. br. 5520

Идеја најага за укинување комунистичка у
ниту Перембе базира на мултиплу фазу средба
и лева Корона, која морају извршити на
рабнанику две десне Корона и потпуно престати
одатитивну комунистичка на Прозору. И дојави
Лоханке.

• • • • • Овои зову сам наредно да средба и лева
Корона потпу најага.

Извршити сам да јуре како сите и мати
огромну нагласити у сваком поједи, а оти тра-
мако рети није ни бисо.

Ваме Корона мачу мичица. уградиле, ово дока-
зује потпуно неспособност Командој објекта, и
неспособност идеје најага.

• • • • • Ви миче мати за потребно да ме не
о перу одбеситице како ја ружавогла по
наредној Тосигине Јулијанеј Вјорке, целом
вкупно.

Вичити мичерес једно да ми отворитице на
јужне диме, како сите етарини од мене.

Ово сам сиво и ружиче да сивот уздам.

исторедно наређење ⁵⁵²⁰ Командантинске средине и
неке Короне, о чему Вас обавештавам. ~~II~~

Командантинске Короне данас до пираке изиђу
без икаквог изговора и по чему највећиме противља
држиме миним: Јона, Јабина (к. 1661) — Јурић Јован —
с. Рава — с. Јона Јабина — Јурић (к. 1259) —
Јаса Јабина (к. 1483) — Јурић Врх (к. 1414) јер не једини
токо извршеним отроком, неједином од јуре и изборним
задатком у духу даме, идеје за напад.

Трба је спречити да све Ваше мноштво не изађе
мине бити уопште алијубе и да свима којима
мислите да их уне како се ради, ~~разговара~~

Рејером Капетан ~~Јурић~~ Јурићаб Јурићаб, који
јавно ради противу наших своја Комунитета и
неједином данашњим брдама бити јесет рана. и
по јурић Јурићаб и јурићаб.

Обавештавам Вас да сам с обимом Ваше извесно
Јурићаб Јурићаб и да је као Ваше Короне данас
не једини даме по јурићаб, јурићаб
да свима све Ваше Командантине и да не свима
погледу ради неспособности и неједином наређења,
по наређењу Јурићаб Јурићаб.

Задатком се и јурићаб Јурићаб без икаквог изговора,
у миним даме свима, неспособност погледу.

Нека свима биде за јурићаб храброст и једини
биде јурићаб Јурићаб Јурићаб Јурићаб.

ЧЕТНИЦИ ДРАЖЕ МИХАИЛОВИЋА У САСТАВУ ОКУПАТОРСКИХ ТРУПА

Један од најгорих четничких команданата издајника, командант коњичке групе Војислав Лукачевић, кога Дражин заменик Остојић назива „херојем”, у својим наредбама за напад на јединице НОВ говори о тесној сарадњи са Немцима и Италијанима, који четницима одређују бојни распоред као својим трупама. Тако он у свом наређењу број 1. од 28-II-1943 године каже: „... нападу ће потпомагати борна кола путем ка Острожцу. База за снабдевање трупа у Коњицу комором, а чим се ослободи пут за Острожац, комором, колима, аутомобилима и евентуално возом. Рањенике преносити у Коњиц. Штаб групе у Коњицу у кући Рајка Зељковића”.

Борна кола која ће помагати напад четника су немачка или италијанска, „база за снабдевање трупа” аутомобилима и возом припада Немцима и Италијанима, а штаб четничке групе је у Коњицу где је и штаб немачких и италијанских трупа.

У Наредби бр. 42 од 1 марта 1945 године дајући командантима колона извештај о ситуацији, он саопштава положаје Немаца и усташа и каже: „У току целог дана на захтев групе вршена митраљирања и бомбардовања непријатељских положаја. За 2 март тражено да италијанска авијација бомбардује Прозор, митраљира пут Прозор—Рама. Немачка авијација да бомбардује Шишин Крч, Челинска планина, Пласак планина, к. 1577. Митраљирање линија Челопек—Гај—Квок к. 1345—Шишин Крч—Подгорелица планина.

Данас су италијански авиони бацали храну и муницију... тражено је да се храна дотура односно баца према бројном стању за сваку колону. Средња колона примаће храну из Коњица. Војницима скренути пажњу да при наиласку авиона запале ватре у троуглу размака 100 метара, и команданти развију платна. Команданти колона извештаваће свакодневно о стању код комуниста на свом сектору као и захтеве која места да се митраљирају и бомбардују у току сутрашњег дана”.

ДОКУМЕНАТ
бр. 272

Штаб коњичке групе
О.бр. 42
1 март 1943 године у 18 час
Извештај о ситуацији.

КОМАНДАНТИМА КОЛОНА ОВЕ ГРУПЕ

До 18 часова 1 марта ситуација код ове Групе била је следећа:

Комунисти се задржавају слабијим снагама на линији Реповци — Снежник — Виниште — Крапуши — Острожац — М. Речице — В. Прењ.

Група мајора Касаловића (Лева колона) у току данашњег дана имала је очистити терен од с. Идбара до Чарског Врха К. 828 до 18 часова. Резултат акције непознат.

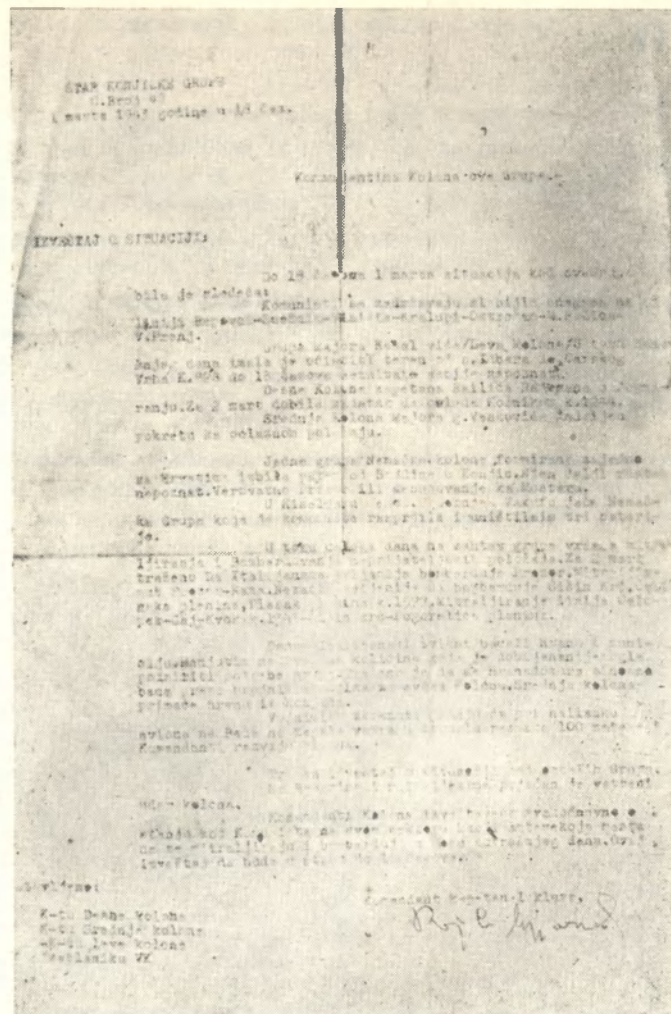
Десна колона капетана Раилића Радомана у формирању. За 2 март добила задатак да овлада Кожником к. 1244.

Средња колона мајора г. Весковића Андрије у покрету ка полазном положају.

Једна Група Немачке колоне формирача заједно са Хрватима избила путем од Брадине у Коњиц. Њен даљи задатак непознат. Вероватно Прозор или дебушовање ка Мостару.

У Кисељаку Немци, у Горњем Вакуфу јача Немачка Група која је комунисте распршила и уништила им три батерије.

У току целог дана на захтев групе вршена митраљирања и бомбардовања непријатељских положаја. За 2 март тражено да италијанска авијација бомбардује Прозор. Митраљира пут Прозор — Рама. Немачка авијација да бомбардује Шишин Крч, Челинска планина, Пласак планина к. 1577. Митраљирање линија Челопек — Гај — Квок к. 1345 — к. Шишин Крч — Погорелица планина.

Данас су Италијански авиони бацали храну и муницију. Међутим недовољна количина која је добијена није могла подмирити потребе групе. Тражено је да се храна дотура односно баца према бројним стањима за сваку Колону. Средња колона примаће храну из Коњица. Војницима скренути пажњу да при наиласку авиона не беже но запале ватру у троуглу размака 100 метара, и Команданти развију платна.

Тражен извештај о ситуацији код осталих Група.

Са бацачима и митраљезима појачан је ватрени удар колона.

Команданти Колона извештаваће свакодневно о стању код Комуниста на свом сектору као и захтеве која места да се митраљирају и бомбардују у току сутрашњег дана. Овај извештај да буде у Штабу до 16 часова.

Достављено:

К-ту Десне колоне
К-ту Средње колоне
К-ту леве колоне
Изасланику В. К.

Командант Капетан I класе,
Вој. С. Лукачевић, с. р.

У наређењу О. бр. 93 Лукачевић извештава да су јединице НОВ растерале четнике: „У току 7 ов. м. комунисти су у својим рукама имали Крстац и довољну снагу пребачену преко Неретве и са успехом гонили деморалисане делове Лево колоне”. Даље јавља да су према Острошцу „упућена појачања припадника броја 11 (Немци) са борним колима и топовима”. У помоћ разбијеним четницима доћи ће и Италијани: „Јевђевић јавља да ће сутра снаге из Мостара са линије Црни Кук—Мала Видова—Глогово поћи у напад ка Крстацу”.

ДОКУМЕНАТ
бр. 273

Штаб коњичке групе
О.бр. 93
7 марта 1943 год. у 23,30 ч.
Коњиц

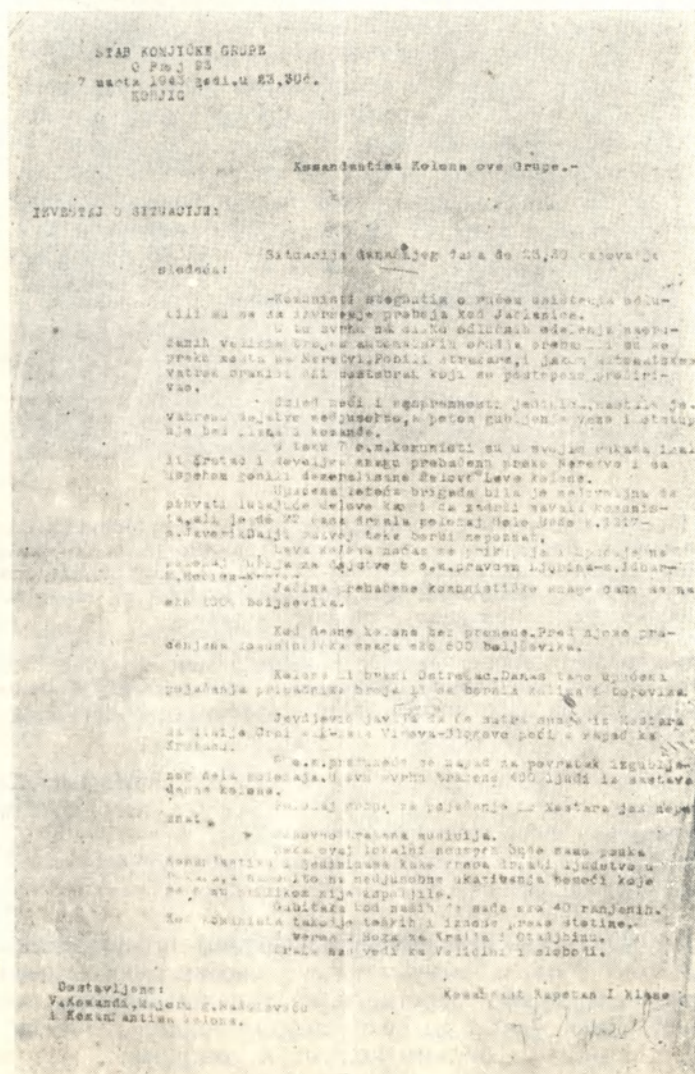
КОМАНДАНТИМА КОЛОНА ОВЕ ГРУПЕ

Извештај о ситуацији:

Ситуација данашњег дана до 23,30 часова је следећа:

— Комунисти стегнутим обручом уништења одлучили су се за извршење пробоја код Јабланице.

У ту сврху неколико одлучних одељења наоружаних великим бројем аутоматских оруђа пребацили су се преко моста на Неретви. Побили стражаре, и јаком аутоматском ватром бранили ужи мостобран који се постепено проширивао.

Услед ноћи и неспремности јединица, настало је ватрено дејство међусобно, а потом губљење везе и отступање без плана и команде.

У току 7 о. м. комунисти су у својим рукама имали Крстац и довољну снагу пребачену преко Неретве и са успехом гонили деморалисане делове Лево колоне.

Упућена летећа бригада била је недовољна да прихвати лутајуће делове као и да задржи навалу комуниста, али је до 22 часа држала положај Гло Брдо к. 1217 — с. Извори. Даљи развој тока борби непознат.

Лева Колона ноћас се прикупља и упућује на положај Турија за дејство 8 о. м. правцем Љубина — с. Идбар — М. Рачица — Крстац.

Јачина пребачене комунистичке снаге цени се на око 1000 бољшевика.

Код десне колоне без промене. Пред њоме процењена комунистичка снага око 800 бољшевика.

Колона 11 брани Острожац. Дачас тамо упућена појачања припадника броја 11 (Нијемци) са борним колима и топовима.

Јевђевић јавља да ће сутра снаге из Мостара са линије Црни кук — Мала Видова — Глогово поћи у напад на Крстац.

8 о. м. предузеће се напад за повратак изгубљеног дела положаја. У ову сврху тражено 400 људи из састава десне колоне.

Положај (групе за појачање из Мостара још непознат.

Поново тражена муниција.

Нека овај локални неуспех буде само поука Командантима и јединицама како треба држати људство у рукама, а нарочито на међусобно указивање помоћи које се овом приликом није испољило.

Губитака од наших до сада око 40 рањених. Код комуниста такође тешки рањеници износе преко стотине.

С вером у Бога за Краља и Отаџбину.

Дража нас води ка Величини и слободи.

Достављено:

В. Команди, Мајору г. Радловићу
и Командантима колоне.

Командант Капетан 1 класе.

Вој. С. Лукачевић, с. р.

Све је ово било према наређењима ДМ, јер о свему овоме је он био извештен, пошто и на овом наређењу као и на осталима, стоји „Достављено В. Команди”.

ДМ ТЕЛЕГРАФСКИ ЧЕСТИТА ЧЕТНИЦИМА ЗБОГ ПОМОЋИ КОЈУ ПРУЖАЈУ ОКУПАТОРИМА

Храбре јединице НОВ нису могли да зауставе ни Немци, ни Италијани, ни усташе, ни плаћеничке банде ДМ. О томе Лукачевић каже: „Слабији комунистички делови у току ноћи 6/7 марта својом одлучношћу и решеношћу на смрт успела је да се пребаци преко Неретве код Јабланице, уносе панику код посадне трупе, те створи забуну код јединица које су ускоро почеле са ватреним дејством једне између друге”. Даље он понавља идеју окупатора, мајора Остојића и ДМ: „команданти јединица нису схватили да је ово последња фаза борбе за уништење Бољшевичке немани код нас”. Дража је честитао својим четницима због помоћи коју пружају окупаторима, али сасвим у незгодно време баш кад су били до ногу потучени и бежали главом без обзира. О томе Лукачевић каже: „Са жаљењем ово констатујем да је ово дошло баш онда када је Господин Министар Војске и Морнарице изразио телеграфску честитку трупама на њиховом храбром држању”.

ДОКУМЕНАТ
бр. 274

НАРЕДБА О БРОЈ 91

Команданта Коњичке групе за 7 март 1943 год.

Акција против напада.

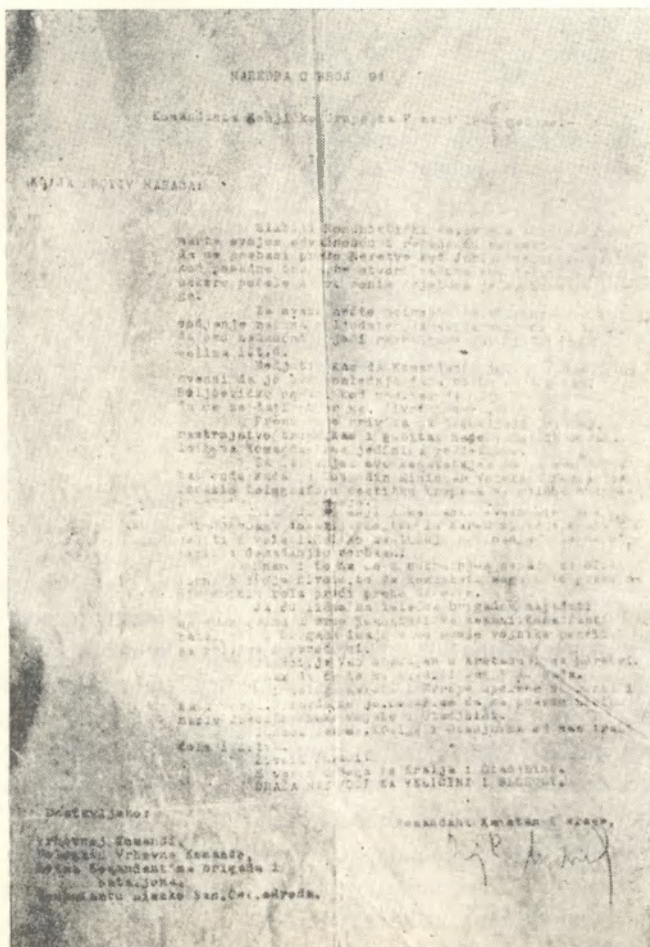
Слабији комунистички делови у току ноћи 6/7 марта својом одважношћу и реше-
ношћу на смрт успела је да се пребаци преко Неретве код Јабланице, унесе панику код
посадне трупе, те створи забуну код јединица које су ускоро почеле са ватреним дејством
једне између друге.

За овако нешто потребно је било недовољно вођење рачуна о људству, успавља-
вање (нечитко) да смо надмоћни и јачи, разбашкареност људства по селима и т. д.

Међутим као да команданти јединица нису били свесни да је ово последња фаза
борбе за уништење Бољшевичке немани код нас. Као да нису били свесни да ће се дати
отпор на живот и смрт.

Према томе кривица за изгубљени положај, растројство трупа, као и губитак нај-
одличнијих бораца лежи на командантима јединица подједнако.

Са жаљењем ово констатујем да је ово дошло баш онда када је Господин Мини-
стар Војске и Морнарице изразио телеграфску честитку трупам на њиховом храбром ...
(нечитко).

Знам да су моји Команданти свесни за сада у овом поразу доказују колико их народ њинога краја има ценити и волеги. Колико заслужују признања која су постигли у досадашњим борбама.

Знам и то да ће се у сутрашњем нападу заложити лично и своје животе, те да Комунисти могу само преко њихових мртвих тела прећи преко Неретве.

Ја ћу лично са летећом бригадом нападати на овом реону у срце комунистичке немани. Команданти батаљона и бригада имају и све своје војнике понети на крилима и помоћи им.

Јунаци, ја вас очекујем у Крстацу и на Неретви.

Знам да ће те ме следити као и до сада.

Очи целог народа и Европе уперене су у нас и нашу борбу. Оправдано је. Докажимо да са правом носимо назив Југословенске Војске у Отаџбини.

Јунаци, закон Краља и Отаџбине од нас тражи дела и жртве.

Живели јунаци.

С вером у Бога, за Краља и Отаџбину.

Дража нас води ка величини и слободи.

Достављено:

Врховној Команди
Делегату Врховне Команде
свима Командантима бригада и батаљона
Команданту Лимско Сан. Чет. Одред

Командант Капетан I класе,
Вој. С. Лукачевић, с. р.

Ето тако је Дражина измеђарска „Југословенска војска у Отаџбини“ „с вером у Бога, за краља и Отаџбину“ — по Дражином наређењу издавала отаџбину и борила се с окупаторима против свога народа, а Дража јој за то слао телеграфске честитке и захвалнице.

ОКУПАТОРИ БОМБАРДУЈУ ПОЛОЖАЈЕ НОВ НА ЗАХТЕВ ЧЕТНИКА

О том потпуном изједначавању четника ДМ са окупаторским трупима у IV офанзиви — као и пре и доцније — говоре и други документи, пописани од Дражиних команданата који су у долини Неретве својој браћи у тешкој борби са Италијанима и Немцима забадали нож у леђа, све по наређењу и под командом Драже Михаиловића.

И »11« и »22« (четничка шифра за Немце и Италијане) рачунали су на помоћ својих савезника — четника ДМ, одређивали им терен и место операција, издавали им храну, оружје и муницију, — све као својим војницима, што су они у ствари и били.

Злогласни Дражин официр Ђирило Димитријевић, који је био снабдевен немачким аусвајсима и усташким пропутницама, пише:

ДОКУМЕНАТ
бр. 275

„Штаб коњичке групе
О број 49
2 марта 1943 год. у 18 часова
Коњиц

КОМАНДАНТИМА КОЛОНА ОВЕ ГРУПЕ

Извештај о ситуацији:

До 18 часова ситуација је следећа:

Комунисти држе положаје Лисин к. 1744 — Снежник С. Бармиш — Совна к. 855 и даље десну обалу Неретве.

Према извештајима Врховне команде у Дрежници су у току 1 марта биле снаге 1 Комунистичке дивизије Дапчевића.

Наша десна колона предузела је јутрос у 8 часова напредовање ка Кознику К. 1244. Резултат до овог момента непознат. Изгледу су да се успело овладати Козником јер се у том правцу није чуло јаче ватрено дејство.

Наша Лева Колона предузела је јутрос чишћење терена ка Чарском Врху ради одбацивања Бољшевика на десну обалу Неретве, затварање пута Рама—Прозор као и појављивања у бок комунистичким снагама пред Средњом Колоном.

У току дана митраљирани су и бомбардовани сви циљеви које је овај Штаб тражио од 11.

Није још тражено бомбардовање следећих циљева јер Команданти колоне нису доставили извештаје које су им тачке иставиле јачи отпор, односно које према податцима долазе у обзир за бомбардовање и митраљирање.

Ургирано је код 11 да се муниција достави. Речено је да је Армија 11 била са дивизијом 22 у вези по овом питању. Међутим још никакав извештај по овом до овог момента није примљен. Ургирано је такође и преко Јевђевића.

Колашинска група добила је задатак да оде за Бјело Поље код Мостара. Одат ак извршен у 0,30 часова.

Плеваљска бригада пре подне прошла кроз варош ради уласка у састав десне колоне. Утисак на присутне је јак. Коментари код Немаца веома повољни док код Хрвата и Усташа изазива страх те тежње да 11 треба да нападне наше снаге како би се од Коњица отерали.

Командант Групе Капетан Ђурић отишао до леве колоне Мајора г. Касаловића ради констатовања ситуације на овом отсеку и према Прењу.

Средња колона такође је у току јучерањег дана имала успехе и до мрака се налазила на линији Ободић к. 1212 — Видова к. 1451 — Варде —

С вером у Бога за Краља и Отаџбину.

Победа је наша.

Дража нас води ка Величини и Слободи.

Доставља се предње с молбом на знање.

Достављено:
К-ту Десне колоне,
К-ту Лево колоне,
Мајору Г. Радуловићу
Чика Бранку.“

По заповести команданта.
За начелника Штаба Потпоручник,
Ђир. Ђ. Димитријевић, с. р.

Као пси, четници ДМ њушкали су и извиђали испред својих господара и јављали им положаје НОВ, да их ови могу бомбардовати и митраљирати, да могу уништавати читава села и невино сеоско становништво.

KOMANDANTINA KOLONA OVE GRUPE.-

IZVEŠTAJ O SITUACIJI:

Do 18 časova situacija je sledeća:

Komandanti desne kolone polaze iz linije K.1744-Snežnik S. Bernič-Sovna k.855 i dalje desnu obalu Neretve.

Prema izveštajima Vrhovne Komande u Drežnici su u toku 1. marta bile snage 1. Komunističke divizije Dapčevića.

Naša desna kolona preduzela je jutros u 6 časova napredovanje ka Kozniku K.1844. Rezultat do ovog momenta nepoznat. Izgleda su da se uspešno ovladati Koznikom jame u tom pravcu nije čula jače vatrene dejstve.

Naša leva kolona preduzela je jutros čišćenje terena ka Čarskom Vrhcu radi odvajanja Boljševika na desnu obalu Neretve. Kretanje puta Rama - Dobroćko i pojavljivanje u broj komunističkim snagama pred Srednjom Kolonom.

U toku dana mitraljirani su i bombardovani svi ciljevi koje je ovaj Stab tražio od 11.

Nije još traženo bombardovanje ostalih ciljeva jer Komandanti kolona nisu dostavili izveštaje koje su im tako istavile jači otpor, odnosno koje prema podacima dolaze u obzir za bombardovanje i mitraljiranje.

Urgirano je kod 11 da se municija dostavi. Rečeno je da je Armijska 11 bila sa divizijom 22 u vezi po ovom pitanju. Međutim još nikakav izveštaj po ovom do ovog momenta nije primljen. Urgirano je takođe i preko Javijevića.

Kolasijska grupa dobila je zadatak da ode za Bjele Polje kod Mostara. Odlazak izvršen u 0,30 časova.

Pljevaljska brigada pre pođne prošla kroz varos radi ulaza u sastav desne kolone. Utisak na prisutne je jak. Komandanti kod Nemaca većina poboljni dok kod prvata i Kozaka i ustaša izaziva strah to tešnje da li treba da napadne naše snage kako bi se od Kozaka otarali.

Komandant Grupa Karpetan Džurđević obišao je lijeve kolone Majora g. Kozakovića radi konstantovanja situacije na ovom otoku i prema Prijanju.

Srednja kolona takođe je u toku jučerašnjeg dana imala uspehe i Kozak se nalazi na liniji Obedić k.1212-Višova k.1451-Varde-

S varom u Boga za Kralja i Otadžbinu.

Pobeda je Naša.

Dražo nas vodi ka Veličini i Slobodi.

Dostavlja se prednje s molbom za znanje i

na znanje.

Dostavljeno:

K-tu Desne kolone,
K-tu lijeve kolone,
Mj. oru. C. Račuleviću
Čika Branku.

Po zapovesti Komandanta,

Za načelnika Staba Pet. oručnik,

Pet. oručnik

ДУЖНОСТ ЧЕТНИЧКОГ КОМАНДАНТА МЕСТА — „КОЛАБОРАЦИЈА СА
ВЛАСТИМА ИТАЛИЈАНСКЕ ОРУЖАНЕ СИЛЕ“

Да би сарадњу са окупаторима продубио, Дража Михаиловић преко потчињених команданата успоставља нарочите органе, у градовима запоседнутим од окупационих трупа, четничке команданте места, чија је једина дужност да настоје да веза са окупаторима буде што тешња, и да би окупатори преко њих могли што брже четницима издавати наређења.

ДОКУМЕНАТ

бр. 276

СТАВ КОНЈСКЕ ГРУПЕ
3. Беој. 70.-
4. марта 1943. године
КОНЈИЦ

По указаној потреби служба, а како су послови на чисто унутрашњим питањима све већи и већи, то да би се служба у месту, као и редовно снабдевање јединица успесно ресили, основа се КОМАНДА МЕСТА КОНЈИЦ.

За команданта места у Конјичу одређује се резервни поручник г. БАБОНИЋ ЈОВО.

Престерје Команде места одређиће сам командант места у споразуму са Председником Конјичке општине.

На заузеле престерје плаћаће се одговарајућа кирија према погодби.

У дужност Команданта места Конјич спадају следећи послови:

- Колабарација са месним властима Италијанске оружане силе,

- Потпомагање рада Интендантског снабдијелца, а нарочито снабдевање истог пратосним средствима и људском радном снагом.

- Одржавање реда и безбедности у месту са добијеном и потчињеном му јединицама, као и у сарадњи са Окупационим трупама,

- Решавање свих спорова између грађана и четника, и евентуалне доставља Групи на даљу расправу.

- Издавање прописница и разних исправа грађанима који одлазе у зонама где цивилна власт врши четничке власти.

Командант места Конјич настоје да се ред, мир и служба у свако доба уредно одржава и буде загарантован зашта ми је лично одговоран.

Одласком Групе из Конјича и Конјичке операционе зоне, одређиће се замена команданту места од месних органа.

Достављено:

Командант Каретан I класе,

Италијанској оружанеј сили,
Немачкој оружанеј сили,
Команданту Беоње колоне,
Команданту лево колоне,
Групој резерви,
Команданту места Конјич.

„Штаб коњичке групе

О број 70

4 марта 1943 године

Коњиц

По указатој потреби службе, а како су послови на чисто унутрашњим питањима све већи и већи, то да би се служба у месту, као и редовно снабдевање јединица успешно решили, оснива се КОМАНДА МЕСТА КОЊИЦ!

За команданта места у Коњицу одређује се резервни поручник г. БАБОВИЋ ЈОВО. Просторије Команде места одредиће сам Командант места у споразуму са Претседником Коњичке општине.

На заузете просторије плаћаће се одговарајућа кирија према погодби.

У дужност Команданта места Коњиц спадају следећи послови:

— Колаборација са месним властима Италијанске оружане силе,

— Потпомагање рада Интендантског слагалишта, а нарочито снабдевање истог преносним средствима и људском радном снагом.

— Одржавање реда и безбедности у месту са добивеном и потчињеном му јединицом, као и у сарадњи са Окупационим трупима.

— Решавање свију спорова између грађана и четника, и евентуалне случајеве доставља Групи на даљу расправу.

— Издавање пропусница и разних исправа Грађанима који одлазе у зонама где цивилну власт врше четничке власти.

Командант места Коњиц настаће да се ред, мир и служба у свако доба уредно отпавља и буде загарантован зашта ми је лично одговоран.

Одласком групе из Коњица и Коњичке операционе зоне, одредиће се смена Команданту места од месних органа.

Достављено:

Италијанској оружаној сили,

Немачкој оружаној сили,

Команданту Десне колоне,

Команданту Лево колоне,

Групној резерви,

Команданту места Коњиц.

Командант Капетан I класе,

Ђурић, с. р.

У ВОЈНИЧКОЈ САРАДЊИ СА НЕМЦИМА (11) И ИТАЛИЈАНИМА (22) ЧЕТНИЦИ ДМ ЗАРОБЉАВАЈУ ПАРТИЗАНСКЕ БОЛНИЦЕ

Следећи документи доказују да су се четници ДМ утапали у окупаторске формације, уврставане у њих или појачаване окупаторским трупима.

Дражин официр мајор Блажо Р. Гојнић у својој заповести О. бр. 37 од 5 марта 1943 каже: »Коњичка група имала је велики успех и заробила је болницу од 300 рањеника«. Затим наређује да други четнички батаљон дејствује правцем Шодрова глава — Црне Локве итд. и каже: „Овај батаљон појачава се са водом бр. 22“. Никшићкој бригади наређује да одржава везу са трупима бр. 22, дајући тачно правац дејствовања трупа бр. 22 тј. Италијана. »Тражење артиљеријске ватре биће испаливањем три црвена сигнална метка. Авијација дејствоваће испред колоне на захтев Команданата«.

Начелник Штаба коњичке групе, потпоручник Ђирило Димитријевић у заповести команданту I дурмиторске бригаде О. бр. 95 од 8 марта 1943 године извешава: »Лукачевић је на положају Голо Брдо са летећом бригадом и делом колоне 11«, тј. са Немцима.

„БОРБА БЕЗ ПРЕКИДА“ — ПРОТИВ СВОГА НАРОДА

Борбе у IV офанзиви су у долини Неретве достигле свој врхунац. Окупатори, заједно Немци и Италијани, прикупили су огромне снаге и заједно са свим квислиншким трупима, усташким и четницима, са ДМ на челу, наваливали су на народне борце, са жељом да униште главнину снага народног отпора. Дража и његови команданти, чврсто повезани с окупаторима, као саставни део

њихових снага, желе да униште народни отпор и да целу земљу предају Немцима и Италијанима, а они да и даље остану потајне а главне њихове слуге. Али су се јединице НОВ, иако уморне и исцрпене, са великим бројем рањеника, са оскудицом у оружју и муницији, против многобројних и савршено опремљених непријатеља, херојски бориле и незаустављиво крчиле себи пут.

Следећи документи, телеграми Дражиног заменика Бранка Остојића, показују нервозну, чак и хистеричну ужурбаност да се „у име Бога приступи уништењу болшевика у цепу Неретве који треба да им буде гробница“.

ДОКУМЕНАТ
бр. 277

30. Sub. № 122-м. 3.7.6/929

МИНИСТАРСТВО САОБРАЋАЈА

Хитан приватни телеграм

MINISTARSTVO SAOBRAĆAJA

Хитан privatan telegram

Примљен — Primljen					Отправљен — Otpremljen				
Година	Месец	Дан	Време	Потпис	Година	Месец	Дан	Време	Потпис
1941	11	11			1941	11	10		

Радловићу и Баговићу. — Видачић држи линију: Витош (778) — Луковиште (748) — Влаха (1056). Петрићевих заузео Кулу у данас продужава ка Доловима. Весковић треба да је ухватио везу са њима и тресбијском бригадом која држи Преворач (1850). Петрићевих јавља да комуниста у Борцима има око 900. Пренеси луковнику Бају наређење да хитно процени напад на Борке и заузимање линије: Паклена — Гођевац — Кисер — Борањница — Особац — Велике Баре и то: Петрићевих и Видачић правац: Кула — Борци — Гођевац избијање на линију: Паклена — Гођевац — Борањница (исклучно), с тим да снаге улуте десном обалом за хватање везе са Војом и спрече продор ка Умованима. Весковић правцем: Руда Ластва — Црно Поље — Послушник, у циљу избијања на линију: Борањница — Тарда — Особац (заклучно). Тресбијска бригада помера се ка Доловима. Избија на линију: Особац — Велике Баре и обезбеђује бок и позадину Весковићу и осталима. Баговићу сам наредио да затвори Прева код Зекантара. Вока би у исто време дејствовао од Луте ка Пакленој у бок и позадину комунистима ~~хитно~~ испред Видачића. Било би неопходно да што пре створимо наш чврст фронт на линији: Коњиц — Паклена — Гођевац — Борањница — Особац — Мотика — Кантар — Велико Брдо — Гола Глава — Градина, и даље камо сам држи Баговић. Тиме се постиже дефинитивно опкољавање Болшевика, а по том приступити у име Бога

Име и презиме команданта: _____
Име и презиме адјутаанта: _____

./.

њиховом уништењу у ~~хитно~~ целу Неретве који треба да буде гробница болшевика. Све остало по раније јављеном. Резерве створити. Правце преко Прева и ка Умованима затворити. Снабдевање регулисати што пре и боље. Морал подићи на највећу висину. Појачања су на путу. Болшевици ћемо уништити. Победа је наша. Промоси свима хитно ово наређење. Јављај ситуацију.

Бранко чича.

Дешифрирао и шифру уништио: _____

Печат: ВЕЛИКОЈ НАЦИОНАЛНОЈ ВОЈСЦИ СРБИЈЕ

Потпис: _____

Телеграм

Примљен
14-III у 11 час.

Отправљен
14-III у 13,40 час.

Радуловићу и Баћковићу. — Видачић држи линију: Витош (778) — Луковиште (748) — Влах (1056). Петрићевећ заузео Кулу и данас продужава ка Доловима. Весковић треба да је ухватио везу са њима и требињском бригадом која држи Преворац (1850). Петрићевећ јавља да комуниста у Борцима има око 900. Пренеси пуковнику Бају наређење да хитно процени напад на Борке и заузимање линије: Паклена, — Гођевац — Кисер — Борачница — Особац — Велике Баре и то: Петрићевећ и Видачић правац: Кула — Борци — Гођевац избијање на линију: Паклена — Гођевац — Борашница (искључиво), с тим да снаге упуте десном обалом за хватање везе са Војом и спрече продор ка Умољанима. Весковић правцем: Руда Ластва — Црно Поље — Послушник, у циљу избијања на линију: Борашница — Тарда Особац (закључно). Требињска бригада помера се ка Доловима. Избија на линију: Особац — Велике Баре и обезбеђује бок и позадину Весковићу и осталима. Баћковићу сам наредио да затвори Прењ код Зекантара. Воја би у исто време дејствовао од Љуте ка Пакленој у бок и позадину комунистима испред Видачића. Било би неопходно да што пре створимо наш чврст фронт на линији: Коњиц — Паклена — Гођевац — Борашница — Особац — Мотика — Кантар — Велико Брдо — Гола Глава — Градина, и даље како сад држи Баћковић. Тиме се постиже дефинитивно опкољавање болшевика, а по том приступити у име Бога њиховом уништењу у целу Неретве који треба да буде гробница болшевика. Све остало по раније јављеном. Резерве створити. Правце преко Прења и ка Умољанима затворити. Снабдевање регулисати што пре и боље. Морал подићи на највећу висину. Појачања су на путу. Болшевици немо уништити. Победа је наша. Пренеси свима хитно ово наређење.

Дешифрирао и шифру уништио:
Коста (презиме нечитко)

Бранко, чича
Пуковнику г. Станишићу на знање. —

Печат:
Невесињски војночетнички корпус
Горски штаб

ДОКУМЕНАТ
бр. 278

Телеграм

Примљено 17/III у 2 часа и 35 мин.

Пуковнику Станишићу! Врло је вероватно да комунисти целокупне Ваше снаге задржавају јаким побочницама, а главну снагу упућују преко Главатичева и Оцака у правцу Калиновика. Према Баћковићу у области Јабланице исту улогу врше њихове заштитнице. Према овоме а у вези стварне ситуације на Вашем фронту оставити само најпотребније снаге према левом крилу и резерве, вршећи што јачи притисак у правцу Главатичева а јаке снаге од најмање 2000 људи упутите левом обалом у правцу Обља и спремите их за удар у правцу севера у бок и позадину комуниста који нападају ка Калиновику. Места и правац употребе решите Ви сами на основу података које Вам пружи авијација о месту и правцу непријатељске колоне. Задоцнити не смеје ни једног тренутка. Само због досадашњег млатавог и неактивног рада Ваших трупа и непребацавања на десну обалу дошло је до овога продора ка Калиновику. Захтевам од Вас и свих Ваших старешина највеће залагање у овом одсудном моменту и да овом приликом поправе грешке из прошлих дана, а чим стигне мајор Ђуришић извршићу напад правцем: Калиновик — Оцац — Главатичево. Ви и мајор Баћковић морате у овом моменту да одиграете одсудну улогу ударајући у бок и позадину непријатеља док Ђуришић не буде нападао фронтално. За случај да нам се од сутра прекине телефонска веза ово нека Вам буде директива за рад следећих дана док се веза поново не успостави. Створи јединство фронта. Авионом бацајте извештаје у Миљевину код цркве. Чим се веза прекине знак три ватре у виду равноструког троугла на растојању од 100 метара. Захтевајте најинтензивније извиђање из ваздуха и командовањем, како би се прикупили што тачнији подаци о непријатељу и нанели му што веће губитке. Још нисам од Вас примио ни једног извештаја. О раду Ваших трупа и положају немам уопште никаквих података.

Од колике је ово штете по општу ствар јасно је свакоме. Учините све да се грешке одклоне и да се предузме најенергичнији рад. То захтевају интереси опште ствари. Извештавајте ме о ситуацији што пре и што тачније. Борба без прекида.

Бранко, с. р.

Дража преко мајора Остојића захтева »најенергичнији рад«, јер то захтевају »интереси опште ствари« Немаца, Италијана и четника. Зато он наређује »борбу без прекида«, — борбу против свога народа.

„ГЛАВНИ ЧИЧА“ НАРЕДИО ЈЕ ИЗДАЈУ

ДОКУМЕНАТ
бр. 279

Пуковник, Бају Станишићу.

Главни чича наредио је да са вашим снагама непрекидно нападате на бокове и позадину комуниста правећи клинове у њихов распоред маскирајући два аутоматска оруђа својих ударних јединица, као што раде партизани. Према овоме предузмите брзи енергичан напад у циљу избијања на линију: Кључи (963) — Послушник (1741) — Особац (2026) — в. Баре, а мајору Весковићу наредите да удари у бок и позадину партизана правцем: Црно поље — Послушник и правцем Борачка Драга — Борци. Што хитније образујте резерву на простору: Главатицево — Чичево — Чемерно.

Требињска бригада из састава (нејасно) Весковића налази се у Црно поље. Морал код бољшевика у опадању, заробљеници причају да им је правац напада: Борци — Љута — Калиновик. Лукачевић јавља да им је правац напада: Љубина — Јошаница — Бијела — Борци.

Баћевил сутра напада правцем: Градина — Борачка Глава — Мала Лисина — Сиљевица. Изабаците довољно снага на десну обалу Неретве и задржите правац ка Умозанима, заузимајући што пре линију: Шаклена — Бораница — Вел. Баре.

Јавите тачно бројно стање ваших снага.

Примљено 14. III 43. у 23.30 ч.
дешифр. и шифру уништио

Радуловић

Господине пуковниче,

Нисмо журили са преносом ове депеше, јер смо ми Вама депешу истог садржаја послали још јуче чим смо је примили од Бранка, пошто смо видели да се на Вас односи.

Поштује Вас,

Пуковнику Бају Станишићу.

Главни чича наредио је да са вашим снагама непрекидно нападате на бокове и позадину комуниста правећи клинове у њихов распоред маскирајући два аутоматска оруђа својих ударних јединица, као што раде партизани. Према овоме предузмите брзи енергичан напад у циљу избијања на линију: Кључи (963) — Послушник (1741) — Особац (2026) — в. Баре, а мајору Весковићу наредите да удари у бок и позадину партизана правцем: Црно поље — Послушник и правцем Борачка Драга — Борци. Што хитније образујте резерву на простору: Главатицево — Чичево — Чемерно.

Требињска бригада из састава (нејасно) Весковића налази се у Црно поље.

Морал код бољшевика у опадању, заробљеници причају да им је правац напада: Борци — Љута — Калиновик. Лукачевић јавља да им је правац напада: Љубина — Јошаница — Бијела — Борци.

Баћевић сутра напада правцем: Градина — Борачка Глава — Мама Лисина — Сиљевица. Изабаците довољно снага на десну обалу Неретве и задржите правац ка Умољанима, заузимајући што пре линију: Паклена — Борацница — Вел. Баре.

Јавите тачно бројно стање ваших снага.

Примљено 14-III-43 у 23,30 ч.

Радуловић, с. р.

Дешифр. и шифру уништио
Коста (презиме нечитко) с. р.

Господине пуковниче,

Нисмо журили са преносом ове депеше, јер смо ми Вама депешу истог садржаја послали још јуче чим смо је примили од Бранка, пошто смо видели да се на Вас односи.

М. Г.

Поштује Вас,

Команда
Невесињског војночетничког
Корпуса
Бр. 194

Коста (презиме нечитко) с. р.

И овај докуменат, као и многи други, доказује да је »главни чича«, »чича« , »чича Ђоко« и како се све није звао издајник ДМ лично руководио борбом против НО војске, да је наређивао ову најодвратнију службу окупаторима. »Главни чича«, главни издајник, водио је остале издајнике путем највеће срамоте, у борбу против свог властитог народа.

Али мајор Остојић нема чиме да обрадује Дразу. Јевђевић га извештава да — по извештајима авијације четници »помичу свој фронт« тј. беже.

ДОКУМЕНАТ
бр. 280

Бранко мила!
Невесињска авијација и одвајем некако
сада који је пришао од Дукљевита. Овдје на десној
обали по право при Невесињу, заузео Пакла Паклина на
десној обали по право Дукљевита. Истекована за још линију
Градина. Дукљевита, водила два кабина и наша
до српских партизана. Ружу баци бару из Грива Паклина.
Из јаворника прела билај крају се велике партизанске
поморе. Нето тако у Гриву Паклин - билај. Нето се
новасијска фронтна прела: пријево билај. Нето се
белорусијај тако партизан да је данас новасијска
заузео Невесињска Паклин и Гриву партизан
Дукљевита партизанска да прија још прија. Још
се оорнемо. Нето се свој фронт на линију: Паклин -
Грива - билај. Баји се за Гриву Паклин. Новасијска
лија са десна и Гриву партизанска. Партизанска
нито још партизанска још и мени кад билај при
недесно и још још не савај. Јевђевић

Бранко чича,

Извештај авијације и последњи телеграф сада који је приспео од Лукачевића: Куреш на десној обали по трећи пут вечерас заузео Пласа Главицу. На левој обали колона босанско-херцеговачка заузела линију Градац — Локожница, потисла два батаљона и нашла 20 мртвих партизана. Чују јаку борбу из правца Коњица. Из Јаворника према Бијелој крећу се велике партизанске коморе. Исто тако у правцу Мајдан — Бијела. Наши се повлаче са фронтом према: Пријевље — Бијела. Немачки генералштаб шаље радиограм да је данас после поден заузео Томислав Град — Прозор и зону Звијериња. Лукачевић телеграфира да криза још траје. Бори се огорчено. Помиче свој фронт на линију: Поубир — Турија — Бијела. Боји се за Црно Поље. Повлачим све снаге са десна и извршићу противнапад. Протестујем што рђаво извештаваш чичу о мени кад већ три недеље ни једем ни спавам.

Јевђевић, с. р.

О свему је, наравно, извештен и чича.

У другом писму Јевђевић јавља да су разбијени одреди „хероја“ Лукачевића, да Пивљани и сви остали беже.

Коначни пораз и окупатора и њихових усташких и четничких паса.

Мајор Остојић је очајан. Он пише мајору Баховићу да тражи помоћ од бр. 22 — Италијана, а пуковнику Станишићу да организује гоњење комуниста из позадине помоћу Немаца.

ДОКУМЕНАТ
бр. 281

Бранко чича,
Извештај авијације и последњи телеграф сада који је приспео од Лукачевића: Куреш на десној обали по трећи пут вечерас заузео Пласа Главицу. На левој обали колона босанско-херцеговачка заузела линију Градац — Локожница, потисла два батаљона и нашла 20 мртвих партизана. Чују јаку борбу из правца Коњица. Из Јаворника према Бијелој крећу се велике партизанске коморе. Исто тако у правцу Мајдан — Бијела. Наши се повлаче са фронтом према: Пријевље — Бијела. Немачки генералштаб шаље радиограм да је данас после поден заузео Томислав Град — Прозор и зону Звијериња. Лукачевић телеграфира да криза још траје. Бори се огорчено. Помиче свој фронт на линију: Поубир — Турија — Бијела. Боји се за Црно Поље. Повлачим све снаге са десна и извршићу противнапад. Протестујем што рђаво извештаваш чичу о мени кад већ три недеље ни једем ни спавам.

Јевђевић, с. р.

О свему је, наравно, извештен и чича.

У другом писму Јевђевић јавља да су разбијени одреди „хероја“ Лукачевића, да Пивљани и сви остали беже.

Коначни пораз и окупатора и њихових усташких и четничких паса.

Мајор Остојић је очајан. Он пише мајору Баховићу да тражи помоћ од бр. 22 — Италијана, а пуковнику Станишићу да организује гоњење комуниста из позадине помоћу Немаца.

Датум: 18. 11. 1941. г.

Бранко чича

Пуковнику

Г. Станишићу. — Павле сутра стиже код мене. Изненађује ме да наши команданти нису у стању да пруже одбрану на прихватним положајима него им је први прихватни положај кућа. Предузмите све да линији, коју само изаберете према ситуацији зауставите све нападе трупа и спречите по сваку цену дубљи продор комуниста на Невесињу. Као ослонци нека вам служе: Црвез—Црна Гора и Вележ пл. Објасните људима да су појачања стигла и да издрже још дан два како би били у стању да организујемо напад за уништење комуниста. Тражите од Баћовића да мобилише све снаге и да вас помогне, а да његове колоне енергичније гоне из позадине комунисте помоћу Немаца. Нека Баћовић најхитније организује одбрану Невесиња, које је морала чувати по сваку цену до доласка Ђуришића. Само активним радом и непрекидним противнападима можете задржати јединице у својој руци. Зауставите комунисте, известите хитно о ситуацији.

Примљено у 0,20 час.
дешифр. 18-III у 1,30 час.

Бранко чича, с. р.

ДОКУМЕНАТ
бр. 282

1367

Мажору Баћовићу, задремавши сам очуно, снагом отвором
тресах које су браниле продор ка Невесињу. Тачне податке
немам, али из Баћове дресне видим да су његове
трупе одишале за око 30 километара ка југу.
Он и Миле, морате обави дава да ~~успут~~ утврдише.
Криве нитре и мило бине потпојаше пуковнику
бају како би се продор ка Невесињу по сваку цену
спречио до доласка Павлова, који сунашине
код мене. Ситуацију хитно у везу са пуковником
бајом и на ослонцима: Црвез—Црна Гора и
Вележ тачноа према ситуацији изаберете
најбољегу линију на којој се мора по сваку
цену спречити дубљи продор ка Невесињу. Тражите
хитно податке од ~~фил~~ тачноа. Организујте
одбрану Невесиња. Захваљујући мило сенте донадо-
бави даву и ноту, а такође и непрекидно мобилише
јављујуће ситуацију.

Бранко чича
(отјис)

Мајору Баћевићу запрепашћен сам очајно слабим отпором трупа које су браниле продор ка Невесињу. Тачне податке не знам, али из Бајове депеше видим да су његове трупе одступиле за око 20 километара ка југу. Ви и Илић морате ових дана да учините крајње напоре и што боље помогнете пуковнику Бају, како би се продор ка Невесињу по сваку цену спречио до доласка Павлова, који сутра стиже код мене. Ступите хитно у везу са пуковником Бајом и на ослободницама: Црвени—Црна Гора и Вележ планина према стварној ситуацији изаберите најпогоднију линију на којој се мора по сваку цену спречити дубљи продор ка Невесињу. Тражите хитно појачање од бр. 22 Талијана. Организујте одбрану Невесиње. Захтевајте што чешће бомбардовање дању и ноћу, а такође — непрекидно извиђање јављајте ситуацију.

Бранко чича, с. р.
(Остојић)

Али Дражи Михаиловићу нису помогли његови господари. Његове банде које су примале следовање од Италијана и Немаца, пуцале из италијанског и немачког оружја, са италијанском и немачком муницијом, заштићаване италијанском и немачком моторизацијом и авијацијом, вођене италијанским и немачким официрима, биле су од јединица НОВ страховито разбијене, тако да се од тог ударца никад више нису опоравиле.

Ови оригинални четнички документи, који се односе на тешко али славно раздобље борбе НОВ у IV офанзиви, доказ су: 1) да се Дража ставио потпуно у службу највећих непријатеља наших народа и свим средствима помагао њихову борбу против НОВ; 2) да су се четнички одреди ДМ уклопили у окупаторске формације и примили њихову команду; 3) да су као саставни део окупаторских трупа примали од Немаца и Италијана храну, одело, оружје и муницију; 4) да су, сагласивши се са окупаторским главним циљем — уништењем народног отпора, — примили окупаторски и Дражин израз за народне борце, називајући их »комунистима« и »бољшевицима«. А изнад свега ови документи су доказ да је том издајом и борбом против властитога народа руководио лично министар војске и морнарице избегличких влада, »Командант Југословенске Војске у Отаџбини«, главни издајник и највећи злочинац — Дража Михаиловић.

ЧЕТНИЦИ ДМ ПРИМАЈУ НАРЕЂЕЊЕ ОД НЕМАЧКОГ ОФИЦИРА

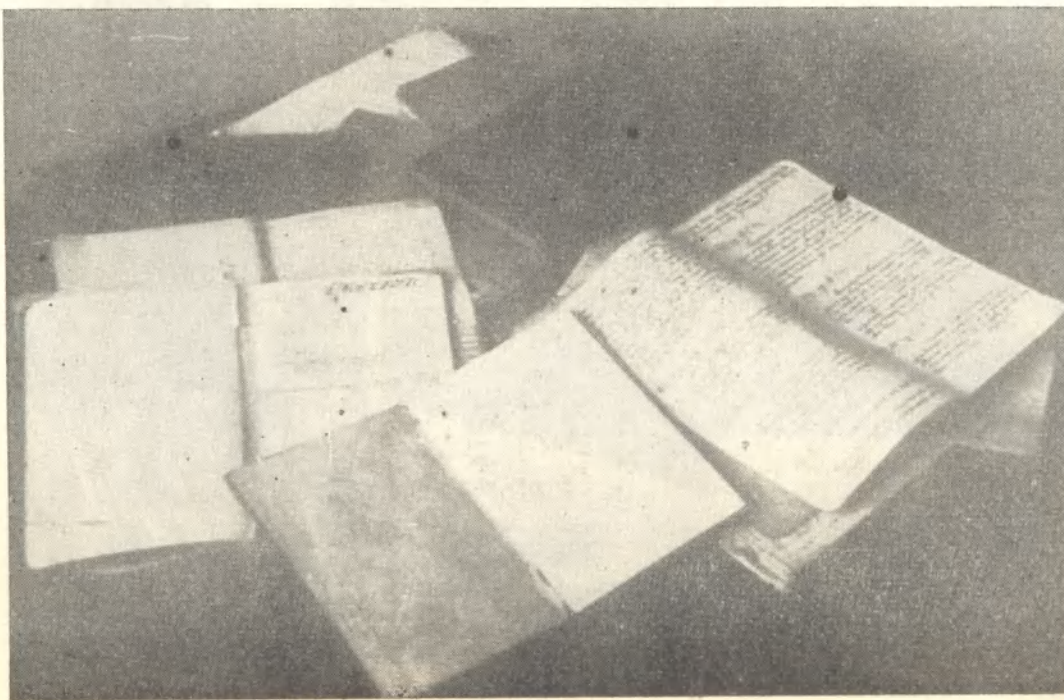
ДОКУМЕНАТ
бр. 283

О Д Е Љ А К III

РАДИО-ТЕЛЕГРАМИ ДМ ЗА ВРЕМЕ IV ОФАНЗИВЕ

Све горе изложено потврђују и широко допуњују многобројни радио-телеграми које су међусобно изменили Дража Михаиловић и његови команданти за време IV офанзиве. У овим телеграмима, чије многе штабске протоколе поседује Државна комисија, можемо у стопу пратити ове слуге окупатора са ДМ на челу.

ШТАБСКИ ПРОТОКОЛИ ДМ РАДИО-ТЕЛЕГРАМА

WMERI	DISRA	RETZU	MAISC	ELKEG
RANDE	PHILO	NIEDE	JENES	SEVOU
YRIGD	ESXAY	WERDE	MERKE	TUZIU
WERIT	PEQUI	SDRED	NOTSA	LEDCH
EFSAL	KONGA	LEVRE	DANSU	NEMOU
DIEUX	MERSI	YTOTE	ENFAC	ELBOA
PITAI	NEBLE	MITET	JALLA	IERIP
OSTER	GERED	XILIT	HAVEJ	APREZ
STRIU	DEZET	IJNBD	SWUQ	JENCK
HAIZI	HERTM	ANMET	FLUID	ITEDE
BEAUC	OUPPL	UIQHI	LAISE	CHACU
EJOUR	KARTE	LIMIT	UBEDE	TOUTS
EVERI	TRAPE	INENT	REISU	MELAC
LOISO	NDEVI	SAPLA	NOHET	TEJIM
JYARD	SCOTL	IRAND	QUILL	FUILL
ETANT	MENTEN	DUTZX	WERTI	SULFA
IRLAN	DEAIS	ETQUE	SONCH	ARGEM
ENTCE	NTRAU	KNOSA	MISJE	FUSJI
GECAR	ILSON	TOUWO	URRES	ELON

TAJNO IME: / *Wyrobnik kadrant /*
 580 do 584 *Wyrobnik*

QUIES	BLAPA	ITICD	YRGEH	UJELI
DUNEV	OIXSA	NSUNM	OTSIL	CONTE
MPLAT	AILJS	ATRAF	FORDY	XILKA
KAITE	LGENE	RALDJ	URDI	JANCK
ETDEV	ANTLA	TRISS	TESDE	SESYE
UXCEF	UTLUI	AGEQU	ILETA	AITET
AUROL	EWIA	LEZET	RTHCE	XUJAK
ARBID	ESVOL	KERDE	UTSCH	ARBAJ
TANTD	INCON	SEQUE	NCERE	NDITE
AREZO	NWUID	ITEXO	UBLIE	XVOUZ
LECIE	LMALE	RHESE	MENTY	ENADI
SPOSE	AUTRE	MENYP	GERTU	DEXIJ
LAVIE	DEPOS	ESPAN	CHANZ	ITEWB
REWUH	GEJKA	PEREX	WERTU	GERSV
DEAYC	DEFEN	CEGZU	JIKOP	EHSAL
CERHY	WITNA	EROKL	APAIR	ESDRA

TAJNO IME: / *Wyrobnik kadrant /*
 585 do 589 *Wyrobnik*

ДОКУМЕНТИ
бр. 284

.....
radio gramidobetpetjed
anpriamjenixkostinim
eubducejemilanponavl
jammilanxmilandakonce
ntriseraduvojojsohi
xcicamužshvaljujedek
uicilizvontajednleax
milannekaideodmahvot
raverapnavl tantraver
sinekamuporutlaadeke
anjevoce sefastrarked
aapozdravioediceit
adelizalidabudentajac
iveziseicem.....
.....
cedantilicni tekodnae
xstonicskeraadlardeje
neahaiapatizeraizelo
venackeniemojeslucali
slimozagouticatinanju
xizvesticemostenicuza
lazuxuslaroviusdobro
izd raverzoraneretrone
olezeotifuaxnilanudo
overamexxkanalzateren
kopacnikdetrazitikep
etanairkatoma sevicah
oncljedetrazitiya fut
cibrujaninaxdracacay
cedetkazitinaforacosi
ceapaylanecodica....
.....
zanavacseohratitanilan
ukacivlinevlovieaxnek
avavizdaunozniznancu
kajupotpicaitesantapo
povlšonnavl lanitadep
vioxlolskamaradikazro
snekeproduziradnabrete
keipocicizanastradelep
aradiceobkomunistaxiz
aditehitnojeandstancu
zasecuideitomuacitvan
sejavinekunodrazkazati
noscetiristanceseke
inaetverita ledumceuz
aradub o radupodivasok
omandox
.....
zamilanaxxprekepeoban
ihlicastoniteuvezusac
lanovimacderickihbri
tanskihgicijanjihovim
pretstavniciainovina
rimaxzacedaimubacu ite
kivertirnapicseuko ti
naihobavastitedafrazi
makontaktxapentlece
eimsaopstavatisve nos
toceovandostavl latix
trazitevezuscharicane
extrebasaznatifitina
nieljeniastranibnisij
akadipartizanskavodok
tva.....

upust vazava sradxxnike
niski neodrzavativezu
xizigrava jtedobreggar
tizapazavezusamilanom
vka jomycaomidruzimās
eto imaseukazepotrēba
odredite jednoliceko je
ceoveobilazitina jbolj
euyceibrikupla jtiped
ajteodnosnosifrovaned
epesexripovecan jubro
jastanicaorganizu jtei
nolancanomsistemuxza
vaneke znasamo jedanav
imorateznatigveostali
nekabuduvezanijedanpo
jedanynikoneameznatig
desustaniceovotrebada
jengrefaktnoizvedenexp
azitestaika voradite xv
istenam jakopotrebni v
use sasompametnoudesit
ex javitenam cim budete i
stuo si turalixetoprepo
nifimotrebunovasi fr

Хрпе радиотелеграмских протокола у разним Дражиним штабовима, шифрама и дешифрованим текстовима описују сваки корак издајничке организације ДМ. Делеше су нарочито честе и многобројне кад ДМ пође раме уз раме са окупаторима у офанзиву противу партизана и ослобођене територије. А о IV-тој офанзиви их је безброј. Навешћемо само оне које су најтипичније.

Од припрема до коначног пораза и уништења Дражених банди ове радиоделеше бележе пут најодвратније издаје, најгнусније службе непријатељу за коју је историја досад знала. Четници ДМ су плаћеничке трупе својих господара — „22” (Италијана) и „11” (Немаца).

П Р И П Р Е М Е

ДОКУМЕНАТ
бр. 285

471)

бр. 167

Поручнику Гузини — шиф. хитно пов.

Сазнајте хитно и јавите:

1) Тачан положај и правце дејства комуниста, ка Посушју и Широком Брегу, и њихове снаге на простору Купрес—Томислав Град—Имотски—Макарска?

2) Колике су снаге Италијана у Имотском и оне које су отишле према Широком Брегу.

3) Ко држи и са коликим снагама Посушје—Витину, Љубушки, Вргорац и Макарску?

4) Где се налази Јевђевић?

Предузмите хитно следеће:

1) да се ставе у приправност бригаде:

Коњичка, Невесињска, Мостарска, Столачка и Љубињска спремне за покрет кад се нареди.

2) Мајор Пантић да дође на реон Мостарске бригаде и лично руководи припремама бригаде наведених под бр. 1.

3) Ви пронађите један тастер за станицу која ће се ових дана послати тамо.

4) Јављајте хитно све новости.

11-11-43 у 8.30 час. Положај.

Чика Бранко

ЧЕТНИЦИ ДМ ДАЈУ ЉУДЕ, ИТАЛИЈАНИ ОРУЖЈЕ

ДОКУМЕНАТ
бр. 286

483)

бр. 179

Команданту 350

13-11-43

Не може се из Херцеговине дати више од 1.000 људи, а остатак ће се довести са другог краја. Ову хиљаду узети овако:

Мостарска бригада 150

Столачка „ 150

Муслимана „ 200

Требињска „ 100

Билећка „ 100

Невесињска „ 300

Ако Италијани дају 1.000 пушака да осигурамо позадину даћемо и другу хиљаду из Херцеговине. Све ове јединице да се ставе под команду команданта Коњичке бригаде као команданта колоне. Муслимане узети из Коњичке Жупе. Они морају у сваком случају поћи. Све остало остаје како сам наредио Јевђевићу.

Чика Бранко

2.000 ЧЕТНИКА ИТАЛИЈАНИМА НА РАСПОЛОЖЕЊЕ

ДОКУМЕНАТ
бр. 287

475)

бр. 171

Команданту 350

10-11-43

Да Италијани питају Јевђевића и Баћовића, пошто наводно ти немаш право да то наредиш. Ако они одобре можемо дати 2000 четника који ће се борити до последње капи крви да не пусте комунисте у Херцеговину. Да дају оружје и муницију. Ако они одобре, наредићемо скупљање четника и у најкраћем року ставити их на расположење, Салатић

ДРАЖИНИ ЧЕТНИЦИ СА СВОЈИМ ТЕТКИЋИМА

НИ НАЈМАЊЕГ СУКОБА СА НЕМЦИМА!

ДОКУМЕНАТ
бр. 288

480)

бр. 176

Команданту 401

13-11-43

Са муслиманима ступите у везу. Примите их на сарадњу и одмах за положај, али као засебне јединице. На све могуће начине избегавајте ма и најмање сукобе са Немцима. Салатић

ДРАЖИН ЗАМЕНИК ЧИКА БРАНКО (ЗАХАРИЈЕ ОСТОЈИЋ) У ИМЕ ДМ ИЗДАЈЕ
НАРЕЂЕЊА

ДОКУМЕНАТ
бр. 289

488)

Војводи Јевђевићу

14-11-1943

Потпуковнику Јовановићу наредио сам преко Никића и Павлове станице места да крене своју дивизију која ће ићи у два правца: Закмур—Јелеч—Обаљ — лева обала Неретве и Ћурево—Борач—Улог — лева обала Неретве, па обе у Коњиц. Кроз Калиновик не сме нико проћи. Снабдевање уснут од плена из Чајнича и нешто им ми дајемо у Улогу

и Јелашцима. У Коњицу чекаће мајора Весковића — сада Јовановића, поручник Вукчезић, а обећао сам да ћеш ти бити у Коњицу. Рекао сам да су Босанци. Са трупом иду одлични официри и надам се пуном успеху у сваком погледу. Чичу и Павла известио сам о наређењу Јовановићу и тражио да се трупе безусловно одмах упуте. Ти уреди пут на Динару према покрету Павлових. Данас очекујем од Чиче и Павла детаљнији извештај. Похвалио сам те код Чиче, само немој да квариш мишљење. Оцене дајем док сам овде ја, а на основу тога Чича. Тако му је по закону се управљај и ти и сви остали. Јуче ми се јавио сам Ђујић. Пета је сигурно у покрету од Доброг Села и Срба преко Ресановца ка Грахову, према ономе од пре. Сутра ћу ти јавити детаљније. Ради знања припремам Требавски и Борјански одред за акцију правцем: Дервента — Котор Варош. Митрановић са Требаве јавља да су комунисти били заузели Прњавор па се сада вратили код Котор Вароши, где их има око 5.000. Наши их добро бију а и Немци. Не верујем да ће комунисти ићи на Макарску, јер би то било глупо него ка Продору. Ако Павлови пођу сутра биће први ешалон у петак а други у суботу у Коњицу. Разрадио сам им план рада до Гламоча. Ако буду сви слушали наређења Врховне команде, биће пун успех и уништење црвених. Група „Јурао 701“ наша, нека ради. Поздрав Бранко.

„ЧИЧА ОДОБРИО ПОЛАЗАК“ — У ИЗДАЈУ

ДОКУМЕНАТ
бр. 290

489)

бр. 185

Капетану Никићу

14-11-43

Најхитније по сигурним куририма пренесите мајору Весковићу следеће наређење: Комунисти у Лици тучени. Њихове главне снаге повлаче се ка Херцеговини и већ су делом прешле десној обали Неретве. Народ испред њих бежи у Мостар и Коњиц. Моменат је да се одсутно туку дејством по правцима: Грахово — Гламоч — Ливно и Прозор — Ливно — Гламоч. Од Грахова надиру Херцеговци и Динарци са Талијанима, а од Прозора ће ићи Црногорци и Херцеговци са 4000 Талијана од Имотског. Неопходно због ове ситуације да Црногорци стигну у року од 5 дана у Коњиц, где их чека храна, пола милиона метака и 8 тешких бацача са 1 батеријом. Чича начелно одобрио полазак, али Павле није стигао у Колашин. Ради добитка у времену крени одмах трупе ка просторији: Закмур — Врбница — Ђурово Завајт—Требушче—Закмур. Наређења за покрет од Хум—Завајт—Требушче—Закмур—Врбница — Ђурово — Хум. Наређење за покрет од Дрине до Коњица чека у Закмуру. Ти дођи хитно код мене, а за покрет организује преко најстаријег официра према добивеном наређењу. Поздрав Чича Бранко.

ХРАПА И МУНИЦИЈА ОД ИТАЛИЈАНСКЕ КОМАНДЕ

ДОКУМЕНАТ
бр. 291

492)

бр. 188

Команданту Улошког батаљона.

16-11-1943

Комунисти су се појавили код Прозора. Мора се сиречити упад истих у Херцеговину. У том циљу прикупити цео Улошки батаљон, најхитније и кренути одмах, а најдаље сутра зором правцем: Улог—Трешњевица — обалом Неретве — с. Бијела где ће те се ставити под команду команданта Коњичке бригаде и добити наређења за даљи рад. Ваш ком. бригада је извештен о томе. Храну и муницију добићете по доласку у Бијелу од Талијанске команде у Коњицу. До мрака известите о припремама. Чича Бранко.

ЈЕВЂЕВИЋ ОСИГУРАВА ЧЕТНИЦИМА ДМ ХРАНУ И МУНИЦИЈУ ОД ИТАЛИЈАНА

ДОКУМЕНАТ
бр. 292

493)

бр. 189

Мајору Пантићу — положај

16. II. 43

Стално извештавај о ситуацији. Провери да ли је тачно да су комунисти прешли Неретву код Јабланице како је Томо ноћас јавио. Јевђевић да хитно дође у Невесиње да осигура храну за групу у Коњицу која ће бити јачине око 1.000 људи. Исто, тако да осигура муницију. Хитно га позовите што није дошао. Форсирај да се трупе што пре окупе и крену. Извештаје ми стално шаљи. Ч. Бранко.

ЧЕТНИЧКИ КОМАНДАНТИ ХТЕЛИ БИ ПО СВАКУ ЦЕНУ ДА ЗАУСТАВЕ ПРОДОР НОВ

ДОКУМЕНАТ
бр. 293

494)

бр. 190

Капетану Никићу.

16. II. 43

Комунисти јуче опколили Прозор, а по неким подацима ноћас прешли Неретву код Јабланице чиме је непосредно угрожена Херцеговина. Да би се створило време за долазак црногорца, Ви ћете 17 ов. м. до мрака формирати одред јачине 500 људи из Фочанске бригаде под командом команданта бригаде и сутра до мрака исти прикупити на простору с. Миљевина с. Ђеђево. Ово наређење извршити без икаквог изговора и контра предлога, а о извршењу извести сутра до мрака. Од к-та санџачког корпуса тражити појачање, односно да његове снаге остану у Заборку и Тртању. Бранко.

ЧЕТНИЦИ ТРАЖЕ МУНИЦИЈУ ОД НЕМАЦА

ДОКУМЕНАТ
бр. 294

495)

бр. 191

Поручнику Вукасовићу.

16. II. 43

Комунисти јуче опколили Прозор, а синоћ прешли Неретву код Јабланице. Да би се створило време до доласка црногорца који су на путу, ви ћете 17 ов. м. до мрака прикупити 400 људи на простору Добро Поље где ће ова снага остати у резерви до даљег наређења. Људство ће бити под вашом непосредном командом. На фронту код Сарајева оставити слаб застор са досадањим задатком. Немце уплашити са доласком комуниста од Фојнице и гледајте да преко погодног лица извучете муницију, без икаквих обавеза. Известите о извршењу. Чика Бранко.

„СА ТАЛИЈАНИМА НАПАДНИ КОМУНИСТЕ“

ДОКУМЕНАТ
бр. 295

496)

бр. 192

13. II. 43

Прикупити хитно бар 1.000 људи за први моменат и одмах их пребацили камионима до Јабланице и са Талијанима нападни комунисте према ситуацији. Ако нису прешли Неретву посести положаје за одбрану на левој обали Неретве. Ако су прешли реку напасти их од Јабланице у бок и позадину. Команда Коњичке бригаде нека хитно мобилише све своје снаге и муслимане из Жупе и Бјелимића и нека све скупити у околини Коњица. Ако су прешли комунисти реку Неретву Вукчевић нека их нападне с фронта док ти нападаш с позадине. Ако нису прешли онда се ти са њим повежи и створите две групе за удар, једну на простору Јабланица — Острожац, а другу на простору Коњиц — Острожац.

Пре поласка нареди да се хитно камионима пребаци 500 људи из Билећке и Требињске бригаде код Стоца, а 500 људи из Гатачке и Голијске бригаде пребаци у Невесиње.

Нареди хитно мобилизацију свих људи са оружјем из Невесињске, Мостарске, Љубињске и Сто. лачке бригаде. Од Невесињаца створити најхитније једну групу која ће бити способна за рад било према Прозору било према Мостару. Све старешине да сачувају пуну хладнокрвност и да уложе сав труд да се све припреме изведу најхитније. Борба се води са највећом одлучношћу. ? на више тачака. Оваквим радом створити време за прикупљање босанске дивизије, а потом

Припремати офанзивне акције правцима :

Прозор — Ливно

Прозор — Љубушки

Мостар — Посушје — Томислав Град — Ливно и

Чапљина — Љубушки — Имотски — Ливно.

Ова акција мора да донесе одлучно тучење комуниста а за њено извођење морају се добити прецизни подаци о снагама и тежњама комуниста. Снаге за рад по правцу Прозор — Љубушки да ли би ми од босанаца са батеријом и аутоматским оружјем од Теткића, а и другим правцима ишли би њихови и до наших.

За сад не дозвољавам прелаз наших на десну обалу Неретве, нити ма какво делимично залагање снага, јер је то крпарски. Све наше старешине и људство морају бити свесни да комунисти беже од пораза, да су преморени и гладни и да су изгубили борбени дух. Сва наређења Врховне команде извршивати без поговора а успех је осигуран. У овом правцу развијте тамо што јачу пропаганду, затим употреби Шантића и друге.

За спречавање прелаза код Дрежнице посети положај Гогово—Варда—Погледало и са њега артилеријом тући Дрежницу. Уредити сигурне везе са свима к-тима у Херцеговини.

Обезбедити храну и муницију за све.

Преко Талијана запретити муслиманима у Фазлагиха Кули и Хрватима на Фочи — Ушће — Лима — Горажде — Јахорина. Прикупити хитно што више података о зони: Јајце — Гравник — Сарајево — Неретва — Море — Сињ — Гламоч — Јајце.

Заузми се што енергичније за остварење предњег, па је успех сигуран. Петру сам јавио што си рекао. Чича.

С НЕМЦИМА — ПРОТИВ СВОГА НАРОДА

ДОКУМЕНАТ
бр. 296

ИТАЛИЈАНИ МОРАЈУ ДА ДАЈУ ХРАНУ И ОРУЖЈЕ, „У ПРОТИВНОМ НАПУШТАМО ПОЛОЖАЈЕ И ИДЕМО У ШУМУ А ЊИМА КАКО БОГ ДА”

ДОКУМЕНАТ
бр. 297

500)

бр. 196

17. II. 43

Војводи Јевђевићу

У вези депеше од јутрос ради обезбеђења Херцеговине и тучења комуниста са старешинама тамо а искоришћујући Талијане извршити у што краћем року груписање снага у Херцеговини и то:

- 1) Коњичка група:
Коњичка бригада 333 бораца
Бјелимићи 200 „
Жупа 200 „
Улошки батаљон 150 „
свега 883 бораца

Распоредиће се на просторији Коњиц с. Устп с. Шпинани с. Бијела с. Забрђе. За ову групу од Италијана тражити 6 бацача, 4 митраљеза и 5 пушкомитраљеза.

- 2) Бјелопољска група:
Бјелопољски батаљон 200 бораца
Босански батаљон 200 „
2 батаљона Нев. бриг. 600 „
свега 1.000 бораца

Распоредиће се на просторији с. Припрођани, с. Лишани, с. Кути, с. Врапчићи. За ову групу од Италијана тражити 8 бацача 5 митраљеза и 5 п. митраљеза.

- 3) Благајска група:
Благајски батаљон 150 бораца
1 батаљон Нев. бригаде 350 „
свега 500 бораца

Распоредиће се на просторији с. Драчевице — с. Благај — с. Врањевићи — с. Ходбина — с. Буна — с. Драчевице. За ову групу тражити од Итал. 4 бацача, 3 митраљеза и 2 п. митраљеза.

- 4) Чапљинска група:
Столачка бригада 250 бораца
Требињска „ 250 „
свега 500 бораца

Распоредиће се на простору с. Бивоље Брдо — с. Црнићи Г с. Прибиковци — с. Почитељ — с. Бивоље брдо. За ову групу тражити од Италијана 4 бацача, 3 митраљеза и 2 п. митраљеза.

- 5) Невесињска група:
Гатачка и Голијска бриг. 500 бораца
Остатак Невесињ. бриг. 450 „
свега 900 бораца

Распоредиће се на простору Кифино Село — с. Миљевац — с. Жиљево — Ватковићи. За ову групу тражите од Итал. 7 бацача, 4 митраљеза и 4 п. митраљеза.

- 6) Станачка група:
Билећска бригада свега 250 бораца

Ова група доћи ће у Столац. Од Италијана за ову групу тражити 2 бац., 2 митраљеза и 2 п. митраљеза.

7) Командант Коњичке бригаде подчиниће и муслимански Коњички батаљон који се налази у Коњицу, а такође и команданти свих осталих група мобилисаће све муслимане Четнике и узети под своју команду.

8) Ти обезбеди храну, муницију и аутоматска оружја. Ви сте наведене групе према томе тражењу.

9) Јављај непрекидно податке и настој да се све уреди по овоме и мојој јутрошњој депеши.

10) Овај план не могу изменити. Они морају да пристану на ово у противном ми напуштамо положаје и идемо у шуму а њима како Бог да, Нека морал наших бораца и старешина буде на висини јер ћемо сигурно згужвати црвене и победити. Чика Бранко.

ДРАЖИН ДЕЛЕГАТ БИ ХТЕО ДА КОМАНДУЈЕ

ДОКУМЕНАТ
бр. 298

501)

бр. 197

Војводи Јевђевићу.

17. II. 43

Распоред снага има да се изврши тачно по мојим наређењима. Недозвољавам прелазак на десну обалу Неретве нашим деловима док се не прикупе снаге за офанзивну акцију. Немој да нас Италијани вуку за нос упућивањем својих водова са нашим бригадама. Бјело-пољска група нека уништи партизана који су прешли на леву обалу Неретве. Поново подвлачим да ја сам командујем нашим снагама и да не дозвољавам ничије мешање а нарочито кад је то наопако. Чика Бранко.

ДА ЛИ КОМАНДУЈЕ ДРАЖИНА ВРХ, КОМАНДА ИЛИ ЈЕВЂЕВИЋ СА ИТАЛИЈАНИМА?

ДОКУМЕНАТ
бр. 299

502)

бр. 198

Војводи Јевђевићу.

17. II. 43

Ово што се ради тамо је скандал. Изричито (наређујем) забрањујем да и један наш војник пређе на десну обалу Неретве док се не прикупе босанци. Не дозвољавам да се мешаш у ствари које не разумеш. Ако овако продужиш тражићу депешом од Министра да те смени сместа или мене или тебе. Све ствари имају се организовати како сам наредио у две данашње депеше.

Разуми главно-спречити упад у Херцеговину до доласка босанаца, а потом офанзива. Ни Свети Петар да нареди друго се не може радити. Потом даље — Питам да ли овде командује наша Врховна команда или ти са Италијанима. Натераћеш ме да прекинем све везе и да нападнеш њих у место комуниста. Вукчевић неможе ићи нигде, него само бранити дате му положаје. Зечевић да се врати на леву обалу Неретве, а ни један војник да не пређе док не наредим. Затворићемо на време правце ка Коњицу. Снаге на путу. Бранко.

ЧЕТНИЦИ ДМ ВЕЋИ ИТАЛИЈАНИ ОД ИТАЛИЈАНА

ДОКУМЕНАТ
бр. 300

503)

бр. 199

17. II. 43

Саопштити свима официрима и старешинама да им забрањујем под претњом смртне казне да изврше ма и једно наређење Војводе Јевђевића које се односи на војничке операције. Забрањујем да и један наш војник пређе на десну обалу реке Неретве док се не прикупе снаге за предузимање офанзивних операција, што ћу накнадно наредити. Ви, мајор Пантић и остале старешине да формирате хитно наређење групе према депеши од јутрос. Употребу трупа вршити према приликама тек при покушају непријатељског прелаза на леву обалу реке у ком случају разбити га енергичном акцијом две најближе групе. Извештавајте о ситуацији. Чика Бранко.

ДРАЖИНЕ ВОЈВОДЕ СТРЕЉАЈУ ПРИСИЛНО МОБИЛИСАНЕ ЧЕТНИКЕ КОЈИ НЕЋЕ ДА
СЕ БОРЕ РАМЕ УЗ РАМЕ СА ИТАЛИЈАНИМАДОКУМЕНАТ
бр. 301

504)

бр. 200

Војводи Јевђевићу.

18. II. 43

Коњичкој бригади наредио сам потребно. Јави овде се налази Сачаковац. По могућству ухватити 50 одбеглих из Благојевог багаљона разоружати и стрељати а оружје дати сигурним који хоће да се боре са комунистима. Из требињске бригаде извући 150 на место 250 људи. Људима објаснити да се кућа не брани у својој општини већ далеко унапред. Билећани да остану у Невесињу. Преко Поповца натерати муслимане по сваку цену у борбу и запрети им преко радио станице. Тражити да Талијански командант у Коњицу да храну и муницију за босанску дивизију Јовановића, и да исту шаље преко Вукчевића за Главатичево ни једног војника више не упутити на десну обалу Неретве. Учинити све да се оствари формирање трупа како сам наредио, јер је то једини начин да спречимо упад трупа у Херцеговину. Нека Талијани бране сами десну обалу. Учинити све да сачувамо Коњиц. Данас стиже Вуксановић у Умолане, а сутра упућујем Матовића са 500 људи ка Коњицу. Прексутра стиже 2500 људи у Мисевину на путу још 2.000 људи за ове људе морамо обезбедити храну и муницију за Југословенску пушку у Калиновику. По Ђокиним исказима могуће је упућивање кола преко Марина. Авијоном односно комором или комбиновано учинити све да ми се пошаље храна и муниција Радуловића и Ристу са наређењем за даљни рад. Јави шта је са прелазом партизана код Белог Поља и да ли су прешли на леву обалу код Острошца. Је ли поседнут положај према Дрежници. Пружи ми што тачније податке о непријатељу и хитно јављај сваку промену. Напрегнути све силе да се одржи морал код људи победа је наша. 8 сат. 45.

Чика Бранко

ДРАЖА ЛИЧНО ВРШИ РАСПОРЕД ЧЕТНИКА

ДОКУМЕНАТ
бр. 302

506)

бр. 202

Војводи Јевђевићу.

18. II. 43

Чича јавља: Павловић 2.500 људи на путу ка мени. Пуковнику Бају наредио да спреми његове за покрет. Тражио сам да Бајо даде 2.000 једну на Гацко, а другу на Билеће. Независно од овога Воја Лукачевић, који је код мене већ је уредио својих 2.000 људи, од којих пола сутра стиже у Миљевину. Данас Вукасовић стиже са 400 у Умаване, а сутра ће посести Бјелашницу са 400 муслимана од Умчана и својима.

Сутра креће одавде Воја Лукачевић са 600 људи из Калиновичке и Брезовачке бригаде преко Обља и Главатичева ка Коњицу и узима све код Коњица под своју команду. Муса Кадић отишао у Бјелиниће да покрене све муслимане на положаје код Коњица. Сутра долазе у Невесиње Радуловић и Р... са станицом и упућивањем за рад.

Ти јави колико се где наше снаге налазе по наређеним групама и на десној обали Неретве. Најхитније упутити људе за рашчишћавање пута: Невесиње — Улог а ја ћу до Улога. Чим се пут оспособи шаљи хитно храну и муницију. Преко Талијана изради превоз Бајових од Гацка и Билећа. Талијане крени на активан рад и подигни им морал. Тражи да што јаче бомбардују комунисте јер их то највише растројава, нарочито оне према Коњицу и Мостару. Шта је са групом на Љубушком? Нека непрекидно извиђају из ваздуха. Напиши летке са Шантићем да долазе Црногорци и Босанци и запрети да ћемо стрељати све издајнике и спалити њихове куће. Где је Пантић? Покрени старешине на најактивнији рад. Подижите морал. Сигурно ћемо до ногу потући комунисте, само извршавајте сва наређења и спречите упад на левој обали. Баћовић узео Грахово а Немци Дрвар. Комунисти се тамо предају у масама. Покрени Немце и Хрвате на рад преко Талијана. Јављај новости. Победа је наша. Бранко.

ЧЕТНИЦИ ДМ БРАНЕ КОЊИЦ И ИТАЛИЈАНЕ

ДОКУМЕНАТ
бр. 303

507)

бр. 203

Команд. Фочанске бригаде

18. II. 43

У току ноћи предузимати покрет са бригадом правцем: Миљевина—Борија. Од Борија 300 људи под Вашом командом продужиће покрет правцем. Влакове—Врховине, Доња Раута где преноћити 19 фебруара; 20. II — продужити правцем Доња Вута—Умољани где се јавити под команду поручника, Вукасовића команданта II Сар. бригаде 200 људи одвојити на Боријама и упутити у Калиновик одакле ће под командом капетана Лукачевића кренути у правцу Коњица. Све снаге на правцу Коњица — Умољани под командом су капетана Лукачевића и у непосредној су вези. Ако не дође непредвиђени број људи пола упутити у Калиновик под командом једног к-та батаљона а другу полу лично повести у Умљане. Час поласка из Миљевине јавити. Људство које треба да дође у Калиновик треба да је у истом 18 фебруара до 6 часова изјутра према томе подесити покрет. Чика Бранко.

ИТАЛИЈАНСКИ АВИОНИ ИЗВИЂАЈУ . . .

ДОКУМЕНАТ
бр. 304

508)

бр. 204

18. II. 43

Талијански авијони нека осматрају од Устиколине до Умољана у близини Коњица јер се на целом терену покрети врше. Салатић.

. . . И БАЦАЈУ ХРАНУ ЧЕТНИЦИМА

ДОКУМЕНАТ
бр. 305

510)

бр. 206

Матовићу

18. II. 43

Покрете трупа у случају наилаaska Талијанских авиона не сакривати. Потребно је да Италијани осмотре наше покрете ради давања хране и муниције. Салатић.

ЧЕТНИЦИ СЕ ПРИКУПЉАЈУ СА СВИХ СТРАНА

ДОКУМЕНАТ
бр. 306

502)

бр. 206

18. II. 43

Надирање комуниста на Невесиње мора се задржати по сваку цену. Ако се може нека Пантић и Милутиновић одрже линију Приграде— Порим — Обаљ. Линија Обрзин — Рујиште — Добро Дубље — Орлов Кук — Мост код Бијелог Поља мора се задржати по цену највећих жртава.

Скупите све снаге из Невесиња, Благаја и Мостара и употребите у ову сврху. Тражи се да се тачно установе покрете комуниста на левој обали и непрекидно бомбардују. Јави са колико се снага располаже за овај задатак и шта можете привући са других страна. Тамо долази Радловић и Риста. Наредићу Лукачевићу да упуту 500 људи од Главатичева преко Чесама на Зимље за удар у бок комунистима. Јави шта знаш о ситуацији на делу Дрежница—Јабланица—Коњиц. — Бранко.

ЧЕТНИЦИМА ПОМАЖУ ТЕНКОВИ И АВИЈАЦИЈА ОКУПАТОРА

ДОКУМЕНАТ
бр. 307

503)

бр. 208

19. II. 43

Војводи Јевђевићу

Комунистичке снаге на левој обали Неретве код Рама и Јасењана морају се најхитније уништити, напад извршити путем Мостар—Јабланица, за што употребити тенкове. Неопходно је да авијација саучествује у нападу бомбардовањем кад се ово заврши очистити пут до Јабланице.

Овај простор комуниста нам врло опасан. Нека Пантић лично руководи нападом и извести о резултату. Бранко.

НАСИЛНО МОБИЛИСАЊЕ ЧЕТНИКА ЗА ПОМОЋ ИТАЛИЈАНИМА

ДОКУМЕНАТ
бр. 308

504)

бр. 209

19. II. 43

Подпоручнику Томи Гузини

Известити да ли се још може прикупити снага у Херцеговини. Мобилишите све расположиве снаге.

Да ли је формирана Чапљинска група? За Тр . . . корпус боље би било да се одреди Милојевић или неки официр из састава тога корпуса него Гутић који не познаје људе нити они њега. Настојте да један одличан официр прими команду тамо. Сву расположиву количину хране шаљите хитно за Калиновик јер сваког дана овуда пролазе јединице, остаћемо без хране и нећемо моћи да их исхранимо. Морине су сада проходније него прије може се све учинити. Чика Бранко.

ДОКУМЕНАТ
бр. 309

505)

бр. 210

20. II. 43

К-ту 800

Мобилишите 500 људи како је то речено капегану Глумцу. Исти да буду окупљени негде око Устиколине и да чекају наређења за покрет. Командант ове колоне биће капетан Глумац. За ојачање фронта према Дрини наредите Вишегр. бригади да Вам упути потребан број људи. На све могуће начине хватајте везе са долазећим Црногорцима и форсирајте њихове покрете да што пре дођу овамо. Чика Бранко.

ЧИЧА ПРИВРЕМЕНО ОБУСТАВЉА УБИЈАЊЕ МУСЛИМАНА, ЈЕР ХОЋЕ ДА ИХ
ИСКОРИСТИДОКУМЕНАТ
бр. 310

506)

бр. 211

20. II. 43

Капегану Полетићу Марку

Маљевина, Калиновик, тако да у Калиновику будете најдаље до 12 часова. Забрањујем да на правцу кретања пљачкате и убијате муслимане. За ово сте ми лично одговорни. Овамо се другаче поступа, јер и они учествују с нама против комуниста и усташа, у борби. Чича Бранко.

ЧЕТНИЦИ ТРАЖЕ ОД СВОЈИХ ТЕТКИЋА (ИТАЛИЈАНА) ТЕШКЕ БАЦАЧЕ И АРТИЉЕРИЈУ

ДОКУМЕНАТ
бр. 311

507)

бр. 211

20. II. 43

Војводи Јевђевићу

Пантић и Радуловић да напредују све снаге за спречавање даљег надирања комуниста за Зижљу. Тражи од Тетића тешке бацаче и артилерију да појачају Пантића јер ће тако лакше успети. Пантићу поручи да се десним крилом наслони на Обаљ и затвори сигурно правац Ледешница — Пиштала — Застоме, којим ће покушати да га одбију. У току сутрашњег дана Воја Лукачевић ће послати снаге на линију: Обрћин — Застоме — Гола Глођа и појачање Јоцу. Чим прикупим снаге нападачи са Прења избићемо их у Неретву. Јоца по сваку цену да се држи на линији Бјелашница — Прењ — Бијело Поље, прикупимо снаге и ударимо обухватно ради уништења делова на левој обали.

Јоцу олакшати нападом од Мостара на Дрежници. Појачања пристижу. Све ће бити добро. Подижите морал. Јави шта знаш о стању код Коњица, Брадине Раме, Јабланице и Љубушког. Нека се извијањем из ваздуха утврде тачно правци њиховог надирања на целом фронту и из позадине где се појачавају. Ово је неопходно због доношења одлука за даљи рад. Јави тачну линију фронта делова на левој обали црвених и наше положаје. Молим те храну и муницију шаљи што пре. Треба бар молим метак за Југословенску пушку. Могу ли бацати храну и муницију из ваздуха ово ће требати Воји Лукачевићу а нарочито смо . . . Коњица а и мало овде за појачање. Да ли главне снаге комуниста иду левим крилом или центром њиховим? Како је могло прећи преко Неретве 3.500 људи за кратко време. Колико мостова имају? Нека их бомбардују авијација. Јављај се на макар и повољне вести. Чича наредио да изрази хитно да Баћовић крене од Грахова преко Хизим за удар у позадину. Учини све да се ово оствари најхитније и објави народу да је заузет Гламоч и да Херцеговци долазе кући гонећи комунисте. Стављај час предаје на депешама. Бранко,

ХЕРОЈСТВО БОРАЦА НОВ ИЗАЗИВА КОД ЧЕТНИКА „НАЈВЕЋУ КРИЗУ“

ДОКУМЕНАТ
бр. 312

509)

бр. 214

20. II. 43
у 9,30 час

Капетану Никићу,

Јавите долазак Вишеградске бригаде а хитно продужите скупљање бар 200 људи у муслиманима. Не заборавите да овамо имамо највећу кризу и да од брзине доласка појачања зависи да ли ћемо одржати фронт. Кад би пала фронта, Ви би се ваљда уверили у исправност мојих наређења. Форсирајте долазак јединица из Санџака и Црне Горе. Кажи да сам наредио покрет и дању и ноћу без обзира на замор јер то ситуација захтева. Чика Бранко,

ОДРЖАВАЊЕ МОРАЛА ПУТЕМ ПРЕКИХ СУДОВА

ДОКУМЕНАТ
бр. 313

510)

бр. 215

Војводи Јевђевићу

Што ми не одговараш на депеше? Ја још немам преглед ситуације. Запамти да морам тачно по часовима сваког дана знати положаје, и снаге и намере комуниста, и Италијана а такође и наших доле. Једино се тако може командовати. Учини све да Пантић изађе на линију: Вилењак — Томина Коса — Добра Драга — Горанци — Јастребанка. Нека се стално бомбардује и извиђа. Тражи да се Талијани у Мостару хитно појачају са приморја. Ако се одржи наведена линија, ситуација је спасена, и Мостар очуван. Убеди их у ово.

Знаш ли што о стању код Коњица и јужно од Мостара. Баћевићу сам јавио стање овде, да ти не можеш доћи и да он креће по Чичином наређењу од Грахова ка Ливну и Јабланици. Заведите према потреби преке судове и одржите морал. Спалите коју кућу од оних који су побегли у шуму и позови Херцеговце, да одрже и одбране се црвених. Сад ползжу испит у борби за своје домове, Краља и Отаџбину муслимани такође. Притежи Поповца нека докажу братску сарадњу као Бјелимићи и Планина који су добри. И комунистима је тешко јер су претрпели неуспех и беже са Динаре. Јављај се и назначи време података које до- стављаш. Победа је наша. Бранко.

ЧИКА БРАНКО НАРЕЂУЈЕ ДА СЕ ПОБИЈУ СВИ КОМУНИСТИ У ОКУПАТОРСКИМ ГАРНИЗОНИМА: МОСТАРУ, НЕВЕСИЊУ И ОСТАЛИМ ВАРОШИМА

ДОКУМЕНАТ
бр. 314

511)

бр. 216

Мајору Радуловићу

20. II. 43

Са пратњом одмах крени у Невесиње инсталирај се код Гузине и организуј брзу штабну службу, од 1.000 прикупљених људи у Невесињу остави 200 за посаду а 800 одмах камионима за Бијело Поље пребаци. Обезбеди и сигурно мост код Бијелог Поља и пошаљи 400 људи Панتيћу који има задатак да по сваку цену овлада положајем: Леденица — Кленова Драга к. 620. Плога—Лозине. Преко Јевђевића изрази давање бацача и артиљерије и аутоматског оружја Пантићу у што већем броју. Заведите преке судове и кажњавајте немилице издајнике. Побите све комунисте у Мостару, Невесињу и осталим варошима и подигните морал на највећу висину. Воја Лукачевић сада има под руком 3.500 људи и држи чврсто у својим рукама све положаје од Бјелашнице према Коњицу до Застола ка Прењу. У току сутрашњег дана 500 Војиних људи биће на Застолу, готови да помогну Пантића за набијање комуниста у Неретву.

6.000 Црногораца на путу ка мени и вама. Приредићемо страховито тучење црвених — Командант I Сарајев. бриг. са 1.000 људи полази сутра са Романије правцем: Тмор — Миша — Врањача, и ударајући у бок и позадину непријатеља, који тежи на Бјелашницу. У најкраћем времену предузећу офанзиву десним крилом општим правцем Бјелашница — Прозор. Ти проучи преузимање офанзиве обема обалама Неретве на Дрежници и Јабланици с тим што ће Вас помоћи лево крило Лукачевића. На овај начин уништићемо све њихове снаге на левој обали Неретве.

Саопштити ово Јевђевићу и свима старешинама и са Јевђевићем преузми потребно да стабилизујеш ситуацију у области Мостара. Јави ми тачно груписање непријатељских и наших снага и целокупну ситуацију тамо, како бих могао издати целисходна наређења. Поздр. Чича Бранко.

„БЕСОМУЧНА ПРОПАГАНДА“ ЗА ПОДИЗАЊЕ МОРАЛА КОД ЧЕТНИКА И ЗА АКТИВИЗИРАЊЕ ЧЕТНИКА

ДОКУМЕНАТ
бр. 315

512)

бр. 217

Војводи Јевђевићу

20. II. 43

Воју Лукачевића пријави као потпуковника Јовановића он је јуче стигао у Главатицево, а данас ће ступити у везу са Коњицом. Довео је 2.000 босанаца, али има и 1.200 муслимана. Изрази давање оружја, муниције и хране Воји, јер ћу му наредити хитно офанзиву обема обалама Неретве, са линије Бјелашница — Коњиц — Бијела на линији: Прозор — Рама — Јабланица. Тражи дрско од Теткића све што Воја тражи јер си одржао реч и спаси смо им Коњиц а надам се и Раму и Јабланицу. Да бих могао наредити напад Пантићу јави тачно ситуацију на целом фронту. Разбићемо сигурно црвене и показати ко су четници. Развите бесомучну пропаганду за подизање морала нашим. Објави да Баћовић наступа са Гламоча ка Ливну. Покрени Теткића на офанзиву према моме плану. Нека се све старешине руководе нашим геслом. С вером у Бога за Краља и Отаџбину. Дража нас води ка величини и слободи. Победа је наша! Чича Бранко.

ИТАЛИЈАНИ И ЧЕТНИЦИ ДМ — ЈЕДНА ВОЈСКА

ДОКУМЕНАТ
бр. 316

513)

бр. 218

Мајору Радуловићу

20. II. 43

Одобравам да са станицом и пратњом кренеш за Бијело Поље пошто Јевђевић гарантује. Хитно да ме обавестиш на којој линији Талијани затварају правац Мостар — Широки Бријег.

Пантић са 1300 људи да се пребаци камионима на десну обалу Неретве преко Мостара и предузме надирање Мостар — Горанци — Дрежница. Да се тражи од Талијана да му се да једна брдска батерија, 15 тешких бацача и 20 митраљеза.

Капетан Зечевић са 500 људи да предузме надирање правцем: Порим—с. Раван—с. Јасењани — Дрежница а овој колони Талијани да додају 5 тешких бацача и 5 митраљеза. Код Бијелог Поља створити резерву 500 људи. Из Невесиња узети 800 људи и форми. рати ове две групе и резерву од досадашњих Пантићевих снага јужно од Мостара. У Невесињу да остане посада од 200 људи.

Да се обрати пажња на отсеку Мостар—Затон и преко Талијана да се тражи да и они овај правац осигурају и спрече свако надирање црвених у том правцу. Колоне да буду у тесној међусобној вези и да се шире до Неретве по унутрашњим крилима. Напад предузети тек када се све организује. Пантић да буде обазрив нарочиту пажњу да обрати на леви бок, како не би у настану био почесно тучен. Да Зечевић надире и што боље потпомаже Пантића. Тражити да десном обалом са Пантићем иде 1000 Талијана. Авијација да бомбардује што жешће с. Врд—с. Дрежницу као и све концентрације црвених у долини Неретве. Поздрав Чича Бранко.

ЧЕТНИЦИ СЕ СЛУЖЕ РАДИО-СТАНИЦАМА „ТЕТКИЋА“ (ИТАЛИЈАНА)

ДОКУМЕНАТ
бр. 317

514)

бр. 219

Мајору Радуловићу

Веза наређена од пре подне, а пошто је ситуација на левој обали Неретве поправљена и нема потребе да Воја Лукачевић шаље своје људе од Главатичева на Застоје. Пошаљи му хитно курире правцем: Бијело Поље, Застоје — Чемерно — Главатичево и јави да људе узме за рад на Коњицу. По овој линији установи стални канал са Војом док се не добије веза левом обалом Неретве преко Јабланице: Раме и Коњица. Извиђањем из ваздуха прибавити тачне податке о кретању и јачини непријатељских снага на целом фронту и хитно извести. Јави са коликом снагом ми располажемо тако и како теку припреме за напад на Дрежницу. Обратите највећу пажњу да не буде почесног тучења. Наша главна тежња за рад је да се спречи упад у Херцеговину до доласка појачања док се прикупе снаге и припреме за напад и добије што јаснија слика о непријатељу у овом правцу подели цео посао тако. Подигните морал. Кажњавајте комунисте по варошима и очистите наше редове од њихових симпатизера и јављајте што тачнију ситуацију.

Ако будете што добили преко р. станице Теткића из Коњица од п. пуковника Јовановића за Јевђевића да поручи „Стрицу“ то ће бити од Воје Лукачевића за мене. Исто тако за сваки случај потребе јављају ја Јовановићу преко Јевђа. Бранко 26. II. 43 у 15 час.

„ЛЕГАЛНИ“ ЧЕТНИК ДМ СА ИТАЛИЈАНСКИМ ОФИЦИРОМ

ДОКУМЕНАТ
бр. 318

ЧЕТНИЦИ ТРАЖЕ ДА ИТАЛИЈАНИ ИЗВИЋАЈУ ПОЛОЖАЈЕ „НЕПРИЈАТЕЉА“, ТЈ. НОВ

ДОКУМЕНАТ
бр. 319

515)

бр. 220

Мајору Радуловићу

Што се не јављаш? Прикупи што тачније податке о целокупној ситуацији па јави, по карти да могу радити тражи преко Јевђевића бомбардовање места. Прикупљање бољшевика извиђањем из ваздуха тачно установити покрете непријатеља и правце кретање евентуално појачања: извидети правце: Бугојно — Прозор — Јајце; Бјелашница — Прозор — Шуице — Ливно — Мостар — Имотски — Ливно — Гламоч — Грахово — Метковић — Љубушки — Имотски — Макарска. Јављај хитно све од интереса за даље одлуке 20. II. 1943 г. у 21 час. Бранко.

„ПОБИТИ СВЕ ШТО НЕ ВАЉА“ — А ЗА ЧЕТНИКЕ ДМ ЗНАЧИ ПОБИТИ СВЕ ОНЕ КОЈИ
МРЗЕ ОКУПАТОРЕ

ДОКУМЕНАТ
бр. 320

516)

бр. 221

Мајору Радуловићу

Све извештаје који долазе од Јевђе примај Ти, среди оно што је за мене достави а по осталим предузимај потребно, како не би добивао дупле депеше. Шифрујте само оно што је најважније а све остало отворени текст.

Место адресе „Чика Бранку” стављајте број 800. У Невесињу побите све комунисте у Мостару од групе која је као резерва образовати тројке и побити све што не ваља. Податке тражити од Српског комитета.

ЧЕТНИЧКО ВОЂСТВО ЈЕ ЗБУЊЕНО, ЈЕР НИ ОНИ, НИ НЕМЦИ, НИ ИТАЛИЈАНИ НЕ МОГУ ЗАУСТАВИТИ НОВ

ДОКУМЕНАТ
128 dg

517)

бр. 222

Мајору Радуловићу

Отиди у Бијело Поље и уреди све за тучење комуниста на левој обали Неретве. Поставај да ми се достављају тачни подаци јер ме Јевђевић извештава све контра и тиме ствара забуну. Груписање изводи према приликама на терену. Ако је тачно да има 2.000 на левој обали, онда левом обалом упуту јачу колону. Све заробљенике преко Главатичева спроводити овамо и не предавати Теткићима ни пошто. Ухватити везу са Војином потпоручником Кривокапићем који ће бити данас на Застољу. Бранко.

ДОКУМЕНАТ
бр. 322

518)

бр. 223

Војводи Јевђевићу

Све извештаје као и предлоге шаљи ми преко Радуловића како би он имао целину, а ја лакше могу да доносим одлуке кад радим само са једним јер у том случају неће бити контрадикције између вас двојице. Извештаји да ми се достављају тачно, јер је немогуће да су се комунисти у току јучерашњег дана два пута пребацивали с десне на леву страну Неретве. Из извештаја не видим место где је вођена борба на десном крилу. Овакви извештаји неповољни и по њима се не може донети одлука. Имам податке да комунисти нападају Јабланицу. Брадину и Брђане тражи хитно бомбардовање на овим местима. Чика Бранко.

21. II. 43 г. — 8,30 час.

ДМ НАРЕДИО ДА СЕ КРЕНЕ ПА БИЛО ЛЕГАЛНО ИЛИ ИЛЕГАЛНО

ДОКУМЕНАТ
бр. 323

519)

бр. 224

Војводи Јевђевићу

Мислим да цифру 40.000 треба поделити бар с два. За нас најважније да спречимо упад у Херцеговину до доласка појачања, па ћемо се тући макар после и са 50.000. Ти по сваку цену тражи да Баћовић предузме операције са Теткићима правцем Грахово — Гламоч — Ливно — Јабланица у сусрет нама. Кажи док он не крене ми нећемо прелазити на десну обалу Неретве па макар потукли све њихове гарнизоне, тражи оружје, муницију, храну, све потребе и предају ових комуниста из Мостара, Дубровника Мостара и свих вароши на нашој зони. Чичи сам поручио да ћу забранити слушање Лондона на десној зони Бирчаниновој ако овако продужи и то ћу стварно и урадити. Тражио сам хитно давање помоћи. У Трново дошло 700 Усташа у домобранским униформама. Држе се непријатељски према народу. Поручи ми преко Теткића да ће бити с „нама” ако упадну Талијанску окупациону зону. Поповац нека поручи муслиманима из Херцеговине да се поведу за примером Бјелимића и Планине које су заједно са четницима на положајима. Нека почне преговоре са Кулом Фазлаглића за приступање с нама као Бјелимићи и нек им замајава док ми завршимо посао са бољшевицима а после ћемо им приредити Чајнице. Само ово Поповац не мора знати.

Баћовић моли да му изразиш дозволу за покрет. Пожури да крене илегално јер је Чича наредио да крене одмах па било легално или илегално. Шаљи ми храну и муницију. Јави

ситуацију на целом бојишту. Тражи бомбардовање комуниста пред Градином, Острошцем и Дрежницом. Шта је са наређеним нападом ка Дрежници? Тражи војничке податке Радуловићу да ми их јави по карти. Победа је наша! Чича Бранко. 20. II. у 21 ч.

СВЕЈЕДНО ЈЕ ДА ЛИ СУ НА ПОЛОЖАЈУ ЧЕТНИЦИ ИЛИ ИТАЛИЈАНИ

ДОКУМЕНАТ
бр. 324

523)

бр. 227

Капетану Мартиновићу

21. II. 43

Све долазеће трупе да крећу ка концентрацији просторији у Мостар. У Мостару ће се вршити развођење по мојим директивама. Од последњег транспорта оставите у Гацку 200 људи с тим да остану на селима, а глас пронети да их има 2.000 и да ће још доћи. Пошто остају Талијани нема потребе да их се више оставља. Извештавајте о пролазу и бројном стању сваког ешалона.

СЛУЖИТИ ОКУПАТОРИМА И БОРИТИ СЕ ПРОТИВ НАРОДА, ДМ И ЊЕГОВИ ОФИЦИРИ
НАЗИВАЈУ „НАДМУДРИТИ СВЕ“

ДОКУМЕНАТ
бр. 325

524)

бр. 228

Војводи Јевђевићу

22. II. 43

Јовановићу јави хитно преко Коњица да појача лево крило на рачун десног да поседне положај: с. Радешине — Созан — Присоја — Голо Брдо — Речица — Борје — Градина — Гола Глава — Велико Брдо — Цритлов — Овча и сигурно затвори правац од Јабланице и Раме на Бјелој и Коњицу. Он лично да управља одбраном левог крила и да буде у вези са Вуловиче.

Према Немцима да узме резервисан став и да не прелази на десну обалу Неретве. Ти га на подесан начин извести о правцима надирања Немаца.

Радуловићу јави следеће:

Десном обалом Неретве не упућивати ништа већ једино али сигурно држати мостобран код Рашке Горе.

Левом обалом организовати јак напад и избити на линију: Овча — Лупоглав — к. 1793 — Велика Баба — Равна Глава — Лазине и на овој линији по сваку цену спречити надирање комуниста ка Зимљу и Невесињу.

Обратити пажњу на кретање комуниста јужно од Мостара. Са Јовановићем да ухвати чврсту теренску везу.

Ти уради следеће:

Јави извор података о кретању Немаца и установи да ли ће прелазити на леву обалу Неретве и њихове даље намере.

Проучи могућност пребацивања Баговића сувим или морем до Макарске — Љубушки — Мостар.

Данас ћу га обавестити о ситуацији. Не бој се за њега јер се увек може провућ између Немаца.

Посматрај даљи развој ситуације и јављај. Главно сачувати ову леву обалу Неретве и своје снаге од сваког изненађења, а користити радње окупатора за уништење комуниста. Сачувати хладнокрвност и надмудрити све. Победа је наша. Бранко.

ЧЕТНИЦИ ДМ КОРИСТЕ НЕМЦЕ И НЕМЦИ КОРИСТЕ ЧЕТНИКЕ,
АЛИ „ИЗБЕГАВАЈУ ДОДИР“

ДОКУМЕНАТ
бр. 326

526)

бр. 230

Мајору Радуловићу

Веза твоја и Јевђина последња депеша. Пошто су комунисти од Немаца од Брадине и Гор. Вакуфа били принуђени на продирање ка Прењу и Црвцу, ми морамо по сваку цену

одржати Прењ у својим рукама. Лукачевићу преко Јевђе и Коњица: да поседне положај Раде-
шине — Присоје — Речица — Гола Глава — Велико Брдо — Црноглав — Овча и сигурно
затвори правац Јабланица—Бјела долина Неретве. Ти на левој обали држи само Мосто-
бран код Рашке Горе, са евентуалним проширењем до линије: Визељак — Томина Коса —
Добра Драга—Горанци—Јастребинка и остале снаге групиши на левој обали са задатком
да сузбијеш на линији Овча — Лупоглав — Б. Ђеба с. Раван — Главе — Лазине и сигурно
затворити правац: Дрежница — Раван — Зимље — Невесиње. Ако си у стању предузми напад
до Дрежнице само буди обазрив према левом боку. Формирај резерву на простору: Подго-
рани — Припређани — Зељуша — Хони а сем тога нешто држи у Мостару и у Чапљинској
групи. Да си увек у стању одговорити на сваки удар северно и једино од Мостара, поткренљи-
вати напредовање колоне левом обалом и ударити комунисте у бок и позадину од Прозора
ка Коњицу, ако Воја буде притиснут.

Са Војом ухвати курирску службу преко Воркапића коме је задатак затворити правац:
Блахтијевица — Главатицево. Обавести га детаљно о ситуацији код тебе и покретима Немаца
и организуј узајамну помоћ.

Чим стигну појачања, наредићу тучење комуниста на простору: Острожац — Рама —
Јабланица — Дрежница где би се могли уништити. Тражи да их стално бомбардују, а нареди
нарочито Јабланицу и Раму. Бајо ће употребити и према ситуацији у духу предњег али је
пожељно не цепати јединице. Буди обазрив према Немцима. Главно да сачувамо леву обалу
и тучемо комунисте, на кривини Неретве, а даљи рад подесићемо према приликама. Извући
што више можеш хране и муниције нарочито Југословенске и пребаци у Невесиње а делове
упућуј овамо. Појаву Немаца морамо искористити чувајући се додира са њима. Јављај се.
Победа је наша. Бранко. 22. II. 43 положај

„ТУРЦИМА СУ ДАНИ ОДБРОЈАНИ“

ДОКУМЕНАТ
бр. 327

528)

бр. 232

Команданту Гатачке бригаде

Каква је потреба изискивала да се становништво евакуише и чека у снегу. Не постоји
опасност напада из Куле пошто су тамо остали Талијани.

Вашим поступком и припремама које нису биле на својем месту даћете повода Тур-
цима да вас нападну пре него што смо у стању да их ми нападнемо услед ситуације са парти-
занима. Преко погодних људи ступите у везу са Турцима водите преговоре о измирењу и
тако их заварајте док се главни посао не сврши. Њихова судбина је решена, а дани одбро-
јани. Известите о успеху лажних преговора.

23. II. 1943 г. 11 час.

ПОДАЦИ О СНАГАМА САВЕЗНИКА — ЧЕТНИКА ДМ, НЕМАЦА И ИТАЛИЈАНА

ДОКУМЕНАТ
бр. 328

531)

бр. 235

Мајору Радуловићу

Да бих дао директиве за даљи рад потребно ми је хитно да знам следеће:

1) Колико су јаке снаге из Херцеговине, где се налазе и како су наоружане и каквог
су морала.

2) Колико су јаке снаге пуковника Баја где се налазе и да ли ће Бајо доћи?

3) Колико су јаке Талијанске снаге и где се налазе? какав је њихов план рада.

4) Докле ће да иду ка југу Немци и њихове намере?

5) Што тачније податке о комунистима, њиховој јачини и покретима на целом фронту
од Ивана до Љубушког, да ли им долазе појачања, одакле и где су сада.

6) Када ће Јевђевић изградити полазак за Баћовића и којим правцем? Да ли Гламоч — Ливно — Јабланица или морем до Макарске а потом на Љубушки па на Мостар?

7) Да ли се држи Јабланица и колике су снаге комуниста према њој?

Јави одговоре што тачније на ова питања па ћеш добити даље наређење за рад. Воја држи све наређене положаје од Бјелашнице до Острошца. Данас му упућујем Касаловића са 1200 људи, а сутра 300 људи из његовог I ешалона. 23. II. 43 г. у 8 ч. Бранко

ИТАЛИЈАНСКА АРТИЉЕРИЈА ПОМАЖЕ ЧЕТНИКЕ

ДОКУМЕНАТ
бр. 329

534)

бр. 238

23. II. 43

Војводи Јевђевићу

Ради тешке ситуације Јовановића тражи да га артиљерија из Коњица и сва аутоматска оруђа у свему помажу, јави му се да ли . . . с. Забрђе — Вис — Лисину — Црни Врх — Голу Главицу брани свим силама скидајући потребно са Бјелашнице. Нарочито нагласи да Прењ несме никако изгубити. Јави му да ће сутра по подне у селу Борке стићи 1.500 људи нека издржи и спречи продирање у долину Неретве до доласка појачања. Од Талијана тражи што жешће бомбардовање комуниста испред Јовановићевог фронта. По свој прилици озде је њихова главна снага. Не дозволи да се трупе пук, Станишића употребљавају на десној ооали Неретве даље од Мостобрана јер је главно сачувати Прењ у својим рукама од осталог наредити броју 700.

Чика Бранко

ГРЧЕВИТИ НАПОРИ ЧЕТНИЧКОГ ВОЂСТВА ДА СЕ ПОСТИГНЕ НАМЕРА ОКУПАТОРА —
ДА СЕ УНИШТИ ГЛАВНИНА НОВДОКУМЕНАТ
бр. 330

535)

бр. 239

23. II. 43

Мајору Радуловићу

За сада остани на положају на коме си — Бајове људе не употребљавати на десној обали јер је тежиште рада на Прењу. Пошто изгледа да су комунисти главну снагу бацили на Воју. Према овоме са 500 Бајових људи појачати наш положај а на просторији Падлорим — Послојани — Његуше довести 500 Бајових у резерву остатак његових да остане у Мостару спремни за дејство на југ или север.

Од Херцеговаца формирати један одред од 300 добрих бораца под командом доброг старешине и упутити са нашег десно: од Љушне нреко к. 1905 на Кентар и Девојачки Кук — Црни Врх и Љубиње и тиме помогну Баји. Ово радити одмах а Воју хитно известити преко радио станице.

Уговори знаке распознавања на твоје људе јави их Воји да обавести његово лево крило.

Од Воје тражите да почну линију његовог положаја да се држи Прења и што упорније брани тачку. Јави му се да ће сутра до подне имати 1.500 људи Касаловићевих и преко сутра још 1500 нових. Ти обрати пажњу на гребен Прења и ухвати везу са левим крилом Војиним, како би му се обезбедила позадина. Насилним надирањем у правцу села Јасењани прикупи податке о непријатељу испред тебе, јер је могуће да су комунисти све снаге бацили на Воју видећи да не могу продрети преко тебе.

Извиђањем из ваздуха прикупљати што тачније податке о непријатељевим снагама на целом фронту, што хитно јави за даљи рад. Проучи правце за помоћ Воји јер се даје прилика да тучемо комунисте у делу Неретве одговори на јутрошњу депешу и јављај стање код тебе и на фронту код Воје.

Чика Бранко

ЧИКА БРАНКО ЈЕ НЕЗАДОВОЉАН, ЈЕР СУ, ПО ЊЕГОВОМ МИШЉЕЊУ, ЊЕГОВИ ГОСПОДАРИ — ОКУПАТОРИ — НЕАКТИВНИ

ДОКУМЕНАТ

бр. 331

536)

бр. 240

Војводи Јевђевићу најхитније

23. II. 43

Јави најхитније положај који држи Јовановић његове снаге и све што се зна о комунистима према њему. Да ли што предузимају окупатори из Коњица против комуниста преко Козановића. Тражи хитно бомбардовање комуниста из ваздуха и топова, ред према Дрежници зависи од стања Јовановића.

Чика Бранко

ЧЕТНИЦИ ТРАЖЕ ПОМОЋ ОД ИТАЛИЈАНА И НЕМАЦА

ДОКУМЕНАТ

бр. 332

537)

бр. 241

Војводи Јевђевићу

Лукачевић на левој обали имао свега 700 православних и 700 муслимана. Муслимани се разбегли после прве борбе, те остали само наши. Захтевај од Талијана да одрже по сваку цену само још сутра до мрака јер до подне сутра Воји присиже 1.500 Црногораца који ће сигурно задржати комунисте. Нека Талијани непрекидно бомбардују комунисте и траже помоћ од Немачке колоне из Брадине. Лукачевићу који се представио као капетан Никола Ђујић заменик Јовановића, поручи да по сваку цену задржи у својим рукама линију: Златар—Коњиц—Гођевац—Барашница—Особац на коју му стиже сутра до подне 1.500 људи. Ако случајно Коњиц падне нека организују да се нашим за 2.500 људи баца храна и муниција у село Борци засеок Борчевине код цркве а доцније у Чичевац знак 2 чаршава у виду правоугаоника. Ово је неопходно јер се људи без хране и муниције не могу борити, а то би било страшно.

Надам се да ће Воја издржати до доласка појачања јер је првокласни официр и борац, али радио с туђим људима. Наше трупе свакодневно марширају по правцу: Миљевина—Калиновик—Главатичево—Борци— па немојте да их бомбардују.

Бранко

ЛУКАЧЕВИЋ ЈЕ „У КРИЗИ“, ИАКО СЕ БОРИ РАМЕ УЗ РАМЕ СА НЕМЦИМА И ИТАЛИЈАНИМА

ДОКУМЕНАТ

бр. 333

538)

бр. 242

Мајору Радуловићу

23. II. 43

Ситуација код Коњица нејасна, Јевђа јавио да је данас Коњиц нападнут. Воји сам наредио да по сваку цену брани линију: Златар—Коњиц — на целој обали Повлена Гођевац—Бара—Особац и да се веже с тобом код Велике Баре.

Ти јави стање на фронту код тебе. Држи садањи положај, а оних 300 људи упути не на Контар, од Меденице или Обља из Бјеле Воде — долазе да ухвате везу са левим крилом Војиним и да ударе у бок комунистима при надирању на Горњу Бијелу. Ово је хитно и неопходно, јер Воја преживљава кризу и сутра док му у подне не стигне 1.500 људи у појачање.

Нека се извиди непријатељ код Дрежнице и према Љубушком а бомбардују непрекидно који нападају Воју. Кад му је пошао Кривокапић.

23. II 43. г.

Положај

ЧЕТНИЦИ ДМ ГРЛЕ СЕ С НЕМЦИМА

ДОКУМЕНАТ

бр. 334

ЧИКА БРАНКО ЈЕ НЕРВОЗАН

ДОКУМЕНАТ

бр. 335

бр. 243

239)

Војводи Јевђевићу

Несмемо парчати трупе. Док ми не буде јача ситуација код Коњица и положај Лукачевића, не могу дати ништа за десну обалу, јер имам утисак да главна снага напада Воју. Зар код толике ситуације нисте у стању, да ми пружите потребне податке за доношење одлука? И Ти и Радуловић да ми сутра до 6 часова дате одговоре, на моје депеше и све тражене податке, па ћу Вам наредити даљи рад.

23. II. 1943 г. у 23.30 час.

Бранко

ДОКУМЕНАТ

бр. 336

бр. 244

240)

Мајору Радуловићу

По Богу што ме остависте без икаквих обавештења о ситуацији код Коњица и шта је пред Вама тамо? Имам осећај да се цела снага комуниста одлучила на Воју, а мени су везане руке јер ми ништа не говорите о положају комуниста, Војиних трупа и Талијана и Немаца. Са Јевђом учини све да се Коњиц одржи и Војо још сутра сачува бар положај: Златар—Паклона—Гођевац—Барашница—Особац храну и муницију шаљите хитно код мене и Воји из Коњица ако се држи или на Барче, ако је Коњиц пао.

Страхота како ме шутке и нередовно извештавате. Понављам Ти -- прикупљај све податке и јављај редовно сваку промену ситуације. Шта си предузео по мојим последњим наређењима? Зашто Твоја станица не ради. Ако си сигуран у телефонску везу пребаци станицу Воји. Хоћу сместа извештај о Коњицу, положају Војиних трупа и стању код Вас.

23. II. 1943 г. у 22 ч.

Бранко

ДОКУМЕНАТ
бр. 337

542)

бр. 246

Мајору Радуловићу и Јевђевићу

Ако се још данас одржи Коњиц и линија Златар—Паклема—Гоњевац—Барошница—Особац — а Ви Ваше положаје створићемо предуслове да одсудно тучемо комуниста у цепу Неретве.

Хитно ми одговорите на следећа питања:

- 1) Колико су јаке наше снаге из Херцеговине и њихов положај?
- 2) Колико људи има пуковник Бајо и где су?
- 3) Колико људи дају Талијани и за који правац?
- 4) Колико оружја и муниције Вама дају, а колико Јовановићу?
- 5) Колико су јаке снаге комуниста на отсеку: Иван—Коњиц—Дрежница—Мостар—њихове положаје и где им је главна снага?
- 6) Где су снаге црвених од Имотског и њихову јачину. Ово је важно да не ударе у бок наших снага, које ће ићи десном обалом Неретве?
- 7) Да ли се држи Коњиц и линија: Барешница—Златар—Особац и где су комунисти испред Лукачевића?
- 8) Тачан положај Немачких колона од Гор. Вакуфа и Брадине и њихове намере. Има ли комуниста према овим колонама.
- 9) Да ли ће Италијани обезбедити леви бок наших снага? десном обалом и спречити акције на цепу Неретве продор на фронту Мостар—Чапљина?
- 10) Хоћете ли обезбедити муницију и храну за 5000 људи код Коњица колико ће их бити за 2 дана. Захтевам да ме засебно обавештавате у духу ових питања, јер за доношење одлука морам имати тачан преглед ситуације на целом фронту и шта спремају комунисти из позадине.

Подигните морал људству. Победа је наша!
24-11-43 г. у 8.15 ч.

Бранко

САВЕЗНИЦИ: ЧЕТНИЦИ ДМ И 11, 22, 33, 44 И 55

ДОКУМЕНАТ
бр. 338

543)

бр. 247

Мајору Радуловићу

У целокупној преписци у будуће употребљавати следеће шифре:

За Немце број 11, за Талијане број 22, за усташе број 33, за домобране број 44, Мостар—Муџица за 26 и 27 ов. м. и Невесиње—Нишан за 28 и 29 ов. м. Ово саопштавати трупама и употребљавати за везу са Војом. Пуковника Јовановића престављаће мајор Косановић, који данас стиже у Барне. Воја је капетан Никола Ђујић.

Он тврди да му Талијани још нису дали муницију. Нека Јевђа хитно реши давање муниције и хране за трупе код Коњица јер људи имају 5 до 10 метака на пушку и са тим се не може напасти.

Ово је најхитније! — Победа је наша!

24-11-43, у 8.40 ч.

Бранко

ДОКУМЕНАТ
бр. 339

„ИДЕЈА НАПАДА НА НОВ“

544)

бр. 248

Станишићу, Јевђевићу и Радуловићу

Идеја напада за тучење комуниста у цепу Неретве.

Према прикупљеним подацима комунисти располажу са 3 дивизије и то 2 на одсеку: Прозор—Дрежница, а једном код Имотског и Посушја. У току данашњег дана авионским извиђањем примећени су покрети трупа на Коњицу, Острошцу—Рама и Кочерину. Положаји

комуниста познати су командантима. Наша је намера да на садањим положајима задржимо даље надирање комуниста и да по пристизању појачања предузмемо напад са 3 колоне у циљу тучења комуниста у цепу реке Неретве.

У томе циљу даје се командантима следећа идеја за напад према којој ће извршити груписање снага и издати заповести за напад. У овоме циљу десна Колона у области Коњица предузеће напад са линија: Златар (к. 878)—Ђединовац (к. 604)—Паклена (к. 906)—Гође-вац (929)—Шупљи Кук (1654)—Борошница (1887)—Особац (2026)—Велике Баре (1888) — општим правцем Гођевац (1029)—Црни Врх (1400)—Речица (к. 1444)—Табановица (к. 596)—Кабланица у зони десно до реке Неретве а лево до линије Велике Баре (к. 1888)—Овча (2021)—Велики Прењ (1916)—Загорска Коса (885)—Рисовац (1035)—К. 182 у долини Неретве. Маневар изводи од Прења у правцу Неретве тежећи ударима у бок и позадину и надирању ка Коњицу. Бјелашницу обезбедити потребним снагама. Средња колона: предузеће напад на линији Кероч (2019)—Планиница (1627)—Бучово Брдо (1100)—Долови (628)—с. Равне—Бијела—Мандићи правцем: Долови (628)—Забрђе (627)—Кут (1254)—Варда (1243)—Глогово (1123) с. Г. Грабовица, у зони десно до леве границе десне колоне, а лево до реке Неретве.

Маневар извести десном Колоном у правцу Видове и Самограда.

Лева колона предузеће: Види прилог на корицама овог дневника.

КООРДИНИРАЊЕ ОПЕРАЦИЈА ЧЕТНИКА, НЕМАЦА И ИТАЛИЈАНА

ДОКУМЕНАТ

бр. 340

545)

бр. 249

Војводи Јевђевићу

Баћовић јавља најбоље му конвенира пут железницом до Солина, па пешке правцем Макарске — Вргорац — Љубушки — Мостар. Отишао јуче у Сплит, да ово уреди. Подржи га свим силама, поткрепи чињеницом да једино Баћовића имамо за обрачун са групом Бујана од Имотског. Лукачевић се жали да му Италијани нису дали муницију, уредити то најхитније као и за храну, јер ће за 2 дана тамо бити 5000 људи.

Хитно привуците снаге из Херцеговине према мојим наређењима:

Бајо нека убрза долазак његових 2000.

Преко Теткића обезбеди леви бок и задржи покрет Немаца ка Мостару.

Чим будете имали довољне снаге нека се предузме напад по јављеној идеји на Дрежницу, како би тукли црвене на десној обали пре доласка појачања, а после ће се са овим снагама да унишимо групу Бујанову.

Морамо радити муњевитом брзином. Са Лукачевићем држите сталну везу. Јавите му тачан напад на Дрежницу. Све што му јавиш у моје име шаљи као презиме Салатића. Хитно одговори на све.

25-II-1943 г. у 8 сати

Бранко

ДОКУМЕНАТ

бр. 341

546)

бр. 250

Мајору Радуловићу

Најхитније

Слово А војничке је азбуке да старешине знају у свако доба дана а ноћи тачно бројно стање људства, оружја и материјала иначе су неспособне.

Војнички је скандал да ја, поред свих наређења још не знам колико и где имамо људи за борбу у Херцеговини. Наређујем Ти да ми се данас до подне, без икаквог изговора доставе тачна бројна стања и места свих јединица у Херцеговини. Ристу Ковачевића пошаљи хитно да обиђе Благајску и Чапљинску групу, припреми их за борбу и разоружај несигурне. Зашто је Требињска бригада дошла у Мостар кад треба да затвори правац — отсек Мостар—Чапљина. Пуковник Бајо нека хитно привуче све своје према датој идеји напада, припремите хитно напад на Дрежницу како би тукли почесно комунисте према цепу Неретве, па после групу Бујанову. Морамо радити муњевитом брзином. Нека се старешине продрмају и изврше сва наређења припреме.

Јави кад можете предузети напад. Обрати пажњу на групу Бујанову. Немце укочите. Буди у сталној вези са Војом. Хитно одговори на све.

Лукачевић се зове капетан Никола Ђујић. Победа је наша.
25-II-43 г. у 9 ч. положај.

Бранко

ЗА БРЗИ ДОЛАЗАК БАЈА СТАНИШИЋА У ПОМОЋ ОКУПАТОРИМА ЧИКА БРАНКО КАЖЕ
ДА ЈЕ ОД ОГРОМНОГ ЗНАЧАЈА

ДОКУМЕНАТ
бр. 342

547)

бр. 251

Пуковнику Бају Станишићу

Ваш брз долазак са Црногорцима у помоћ браћи Херцеговцима од огромног је значаја и остаће као једна историска потврда да је братство и слога Црногораца и Херцеговаца неразлучно.

Херцеговина ће бити вечито захвална Вама и вашим херојима. За претстојећи напад молим да се примите команде над средњом и левом колоном. Потребна је да се снаге најхитније прикупе и напад отпочне што пре, како би комунисте тукли почесно. Идеју напада послао сам јучер, па вас молим да се иста што савесније у дело спроведе, а употребите Радловића за разраду.

Ваше мислим, да употребимо десном обалом али снаге комбинујте према потреби. Ако се припреме заврше данас, можете већ сутра отпочети напад ка Дрежници али пре тога питајте Лукачевића да ли ће Коњичка група бити довољно спремна — готова да почне напад прекосутра, пошто они почињу дан раније. Треба обратити највећу пажњу на леви бок и отсек Мостар—Метковић док се сврши са комунистима у цепу Неретве. Победа је наша.
25-II-43 г. у 11 час.

Чика Бранко

ПОЈАЧЕЊЕ ОД ИТАЛИЈАНА

ДОКУМЕНАТ
бр. 343

548)

бр. 522

Радловићу и Јевђевићу

У току данашњег дана и ноћи послаћу Вам идеју за напад за тучење комуниста у цепу Неретве. Верујем да је Воја одржао линију: Златар—Паклена—Барашница—Особац, јер данас тамо има око 3000 људи.

Напад десном и левом обалом Неретве са Ваших садашњих положаја треба да почне један дан пре Коњичке групе. Потражите хитно појачање Талијана да загворе правце: Широки Бријег—Мостар и Љубушки—Мостар. За чишћење леве обале треба нам 3 дана од почетка рада.

Ако имате снаге, нека пуковник Бајо предузме сутра напад, са циљем избијања на линију Вилењак—Томина Коса—Горанци—Јастребина, а Талијани да му обезбеде леви бок на линији Јастребина—Вирац. Све проучити у духу идеје коју ћете добити па јавите пазећи на лево крило и отсек Мостар—Чапљина.

24-II-1943 г., у 15 ч.

Бранко

ПРЕУЗИМАЊЕ ВЛАСТИ ОД ПАВЕЛИЋЕВЕ ВОЈСКЕ

ДОКУМЕНАТ
бр. 344

549)

бр. 523

Команданту Гатачке бригаде

Забрањујем предузимање власти у Гацку од Хрвата јер то шкоди политичким циљевима и намерама нашим. Сем тога могу се умешати у ствар и Немци што нам није моментално

потребно и може нас коштати много жртава. Хрвати ако напуштају Гацко то је њихова ствар, са њима поступите како сам у ранијој депеши објаснио.

Неизвршење овог сматраћу издајством и немилосрдно казнити. Ово саопштити и Црногорцима. Известити шта је урађено.

24-II-1943 г. у 20 сати.

Чика Бранко

ЧЕТНИЦИМА ОКУПАТОРИ БАЦАЈУ ХРАНУ И МУНИЦИЈУ ИЗ АВИОНА

ДОКУМЕНАТ
бр. 345

550)

бр. 254

Војводи Јевђевићу

Јовановић има код Коњица групу од 3.800 људи, те може одвојити за напад 3000 људи, ако му је то довољно, обзиром на јачину комуниста испред њега. Најважније да му се у току сутрашњег дана баци муниција, храна и аутоматска оруђа и то код Коњица или у селу Борке. Молим те ово сигурно обезбеди како не би губили у времену. Пошто вести између мене и Јовановића путују 24 ч. ради брзине ступи са њим у везу преко Коњица радиом и питај да ли је добио мој план за напад и може ли са садањим снагама предузети напад прекосутра. Ако може онда Ви предузмите напад сутра са средњом и левом колоном, јер по плану је да Јовановић напада дан доцније.

Нека се све припреме детаљно изврше, јер ће се само тако успех потпуно постићи према замисли датој у плану. Јави хитно шта си урадио. Победа је наша.

25. II. 1943 г. у 17.30 ч.

Поздрав Бранко

ЧЕТНИЧКИ НАПАД УЗ ПОМОЋ ТЕНКОВА ОКУПАТОРА

ДОКУМЕНАТ
бр. 346

551)

бр. 255

Мајору Радуловићу

Напад средње и леве колоне почиње један дан пре напада десне колоне. Када ће почети напад средње и леве колоне, зависи од припрема десне колоне и процене Лукачевића и Касаловића да ли су довољно јаки да са садањим снагама нападају, јер им појачања стижу тек за 2 дана. По овоме се споразуми непосредно са Војом јер веза од њега до мене путује 24 часа. Бајо нека иде десном обалом али се постарај да и средња колона буде јака 1500 људи и да путем иду тенкови. Ако Воја одговори позитивно на све и ако је примио оружје, муницију и храну, што бацити на Коњиц или на Борике онда ви од Мостара почните напад сутра пазећи будно на леви бок.

25. II. 43 г. у 16 ч. — Победа је наша!

Бранко

ДОКУМЕНАТ
бр. 347

„ЧИЧА НАРЕДИО...”

552)

бр. 256

Војводи Јевђевићу

Јавио сам тачно и Баћовићу и Чичи шта радиш. Чича наредио да одеш на дан два али сам те задржао због потребе овде и што ми је Радуловић јавио, да је Баћовићу одобрен полазак. Ти тако одговори Баћовићу а остани ту до почетка напада, на после иди ако му дотле не одобре пут. Одговорност за све сносим ја, како је тамо? Је ли Бајо избио у висину Пантића. Шта ради Бујан и где је? Прекосутра Вам шаљем преко Главатичева на Велушу 1500 Васојевића најбољих бораца, како би имали снагу према Буљану.

26. II. 43 у 11 ч. — Победа је наша

Бранко

ДОКУМЕНАТ
бр. 348

ОКУПАТОРИ ПРЕБАЦУЈУ ЧЕТНИКЕ ВОЗОМ

553)

бр. 257

Војводи Јевђевићу

Овога момента добих депеше од Баговића да сутра 27 ов. м. креће возом до Солина, а после пешке за Макарску—Вргорац—Љубушки и Мостар. Муницију добити, морал одличан, задатак ћу му дати. Ваљаће нам против Буљана.

Коњичкој групи обезбеди храну, муницију и аутоматска оруђа, па ако ће прекосутра Бајо да предузме напад, Ви од Мостара у име Бога почните сутра. Воји сам послао Радио-станицу, а коју сам му послао са Радуловићем послати на оправку овде, ако се не може тамо оправити. Старовићу поручи да не дира Хрвате док ово главно не свршимо. Провиди преко Прења се морају затворити, за сваку сигурност. Победа је наша.

26. II. 1943 г. у 16.30 ч.

Бранко

„ТОК ПРИПРЕМА ЗА НАПАД“ НА ПРЕМОРЕНЕ БОРЦЕ НОВ КОЈИ ШТИТЕ 4000 РАЊЕНИКА

ДОКУМЕНАТ
бр. 349

554)

бр. 258

Мајору Радуловићу

Јави ток припрема за напад и јачину нападачких колона са бројем топова и аутоматских оруђа. Да ли је Бајо избио на линију Вилењок—Томина Коса—Горанци—Јастребинка? Где се налази Буљанова колона од Посушја? Да ли имаш довољно снага за одбрану левог бока и отсека Мостар—Метковић?

Је ли Воји бачено довољно муниције, хране и аутоматских оруђа? Имаш ли везу са њим? Да ли су затворени правци преко Прења ка Борцима и Главатичеву? Тамо је требало да наступа Црногорска ударна бригада, моја тежња је почесно тучење прво бољшевика у лепу Неретве, а после Буљанове колоне, коју задржати док се прво не сврши. Воји шаљем још 1200 бораца, који ће му стићи 28 до подне. Весковић код мене. Њега са 1500 Васојевића намеравам упутити правцем: Главатичево—Жељуша или преко Невесиња, ако можете обезбедите брз транспорт до Мостара. Он би био у резерви за обезбеђење левог бока од Буљана, а доцније лева колона за напад на Буљана.

Весковић у Жељуши може бити 29-ог у вече. Према овоме напад средње и леве колоне може почети сутра, ако Воја буде готов. Воја држи Љубињу планину, те ће имати лакши посао, него што сам мислио.

Групе за обезбеђење одељка Мостар—Метковић држати чврсто за време напада на Рами. Воју питај кад може почети напад. Данас му шаљем радио станицу. Објави му тамо. Весковић има станицу. Нека се пази на шифровање тамо. Моји овде исправно раде — одговори на све. Победа је наша.

26-II-43 г. 11,30 ч. — Бранко.

ЧЕТНИЦИ СУ ЗАРОБЉЕНЕ БОРЦЕ НОВ ОДМАХ УБИЈАЛИ, КАО И НЕМЦИ

ДОКУМЕНАТ
бр. 350

556)

бр. 260

Пуковнику Станишићу

Желим пуно среће у нападу. Надам се потпуном успеху. Чим се начну бољшевички положаји, нека колоне што више гурају напред, јер је Коњичка група притешњена јачим снагама, док јој не пристигну појачања, која су на путу. Са Лукачевићем молим остварите непосредну везу преко Коњица, бацање извештаја из авиона и куририма и извештавајте о вашем напредовању.

Нека Пантић обрати пажњу на десни бок и прелазе преко Прења, а Талијани да сигурно обезбеде леви бок Гојнића.

Молим да ме обавештавате о ситуацији. Заробљенике после кратког саслушања побити. Победа је наша!

27-11-43 г. у 8 ч. — Бранко.

БР. 22 ДАЈЕ ХРАНУ, МУНИЦИЈУ, РАДИО СТАНИЦЕ

**ДОКУМЕНАТ
бр. 351**

557)

бр. 261

Војводи Јевђевићу

Коњичка група данас јака 4000 људи, а сутра 5000. Лукачевић сјајно води борбу са главним снагама комуниста. У Коњицу нема хране, ни муниције.

Хитно данас нека бацају храну и муницију целог дана, за 5000 људи код Коњица и у Борике без обзира на знаке, јер Војо држи чврсто Коњиц. Нека број 22 баци хитно једну радио станицу у Коњиц, како би Војо имао сталну везу са вама тамо. Ради олакшања Воји нека наши гурају напред док могу, ако напад успе, у што верујем. Баћовић данас креће. Победа је наша.

27-11-43 г. у 15 ч. — Бранко.

ПОНОВНО НАРЕЂЕЊЕ ДА СЕ ЗАРОБЉЕНИ БОРЦИ НОВ ОДМАХ ПОБИЈУ

**ДОКУМЕНАТ
бр. 352**

558)

бр. 262

Мајору Радуловићу

Желим срећан почетак и пун успех у нападу. Без обзира на постављене циљеве у директиви за први дан напада, ако се успех постигне, гурајте што више напред, чувајући се почесног тучења, како би што више помогли Воји.

Воју напада цела 2 дивизија и води непрекидне борбе. Јуче је наредио општи противнапад у циљу избијања на линију Челебић—Љубина—Црни Врх—Гола Главица.

Форсирај Јевђевића да се Воји баца непрекидно муниција и храна за 5000 људи код Коњица и Борике без обзира на знаке, јер само тако може сутра предузети напад. Са њим буди у вези куририма и бацајте му извештаје из авнона.

Обавести га о нападу средње и леве колоне и тражи да он предузме напад сутра. Ја сам му послао писмо, али не знам да ли ће га добити. Весковић ће сутра бити у Главатичево, али ћу га изгледа употребити код Воје јер је тамо тешка ситуација.

Обрати пажњу на прелазе преко Прења и леви бок леве колоне. Јављај редовно о напредовању наших и ситуацији. Баћовић данас креће овамо. Одржавајте морал! Заробљенике по кратком саслушању побити. Победа је наша.

27-11-43 г. у 9,25 ч.

Бранко

**МУНИЦИЈУ ЧЕТНИЦИ ДОБИЈАЈУ И ОД УСТАША (КОЈЕ ОВДЕ НАЗИВАЈУ ХРВАТИМА)
А УСТАШАМА ЗОВУ ЖЕНЕ И ДЕЦУ КОЈЕ КОЉУ**

**ДОКУМЕНАТ
бр. 353**

559)

бр. 263

Старовићу

Обзиром на ситуацију са Немцима, одмах прекинути све са Хрватима око преузимања власти.

Оставите им власт док се не сврши са операцијама само гледај да на леп начин извучеш што више муниције.

27-11-43 г. у 17,20 ч. — Бранко.

ДОКУМЕНАТ
бр. 354

УПРОПАШЋЕН ПЛАН ДРАЖИНЕ ВРХ. КОМ.

560)

бр. 264

Мајору Радуловићу

Јевђевић ме извештава да Воја напредује ка Острошцу и Вама, а да Ви тамо данас нисте избили ни на полазне положаје, на које сте требали избити још синоћ. На овај начин цео план је упропашћен, а комунисти, у место да буду уништени и стерани у Неретву, побећи ће ка Прозору некажњени.

Саопшти пуковнику Станишићу и командантима колона да ако сутра не постигну циљеве које сам им дао за други дан напада за средњу и леву колону, сместа ћу их сменили као неспособне са командантских положаја, и ставићу под суд за неизвршење наређења, Врховне команде. Ако је тачно ово што Јевђевић пише, онда је то прави војнички скандал. Извештајем са авиона нареди Лукачевићу да се не излаже сам. Пантић сутра има да ухвати непосредну везу са Војом. Јави хитно ситуацију јер ово што се ради тамо је страшно.

27-II-43 г. у 20 ч. — Бранко.

ЧИКА БРАНКО ЈЕ БЕСАН, ЈЕР МУ ПАРТИЗАНСКА СТРАТЕГИЈА И БОРБЕНОСТ БОРАЦА НОВ МРСЕ ПЛАНОВЕ

ДОКУМЕНАТ,
бр. 355

561)

бр. 265

Мајору Пантићу

28 ов. м. до мрака са твојом колоном имаш да избијеш на линију Гола Глава—Црни Поток—Доња Јабланица по сваку цену без икаквог изговора па макар стигао са пола бројног стања. Неизвршење наређења сматраћу као злочин, сменићу те са положаја и повести судски поступак. Никаква наређења пуковника Станишића у погледу кочења покрета несмеш да примаш. Напад почети зором и извести га највећом енергијом до постигнућа циља. Десним крилом ухватити везу са колоном капетана Лукачевића а пријем депеше потврди и ти.

27-II-43 г. у 21 ч. — Чика Бранко.

ЗАХТЕВИ ЧЕТНИКА ДМ ОД 11 (НЕМАЦА) И 22 (ИТАЛИЈАНА)

ДОКУМЕНАТ
бр. 356

564)

бр. 268

Војводи Јевђевићу

Драги Јевђо сад од тебе тражим следеће:

1) Да се са бр. 11 и бр. 22 споразумеш да се четницима даде за чишћење зона: Рама —Прозор—Шујица—Ливно—Макарска—Морска обала до ушћа Неретве. Десна обала Неретве —Рама с тим да број 11 на ову зону не прелази, већ чисти осталу зону северну.

2) Да бр. 22 даде муницију, храну и аутоматско оруђе за 20.000 четника за ове операције. Са Баћовићем ми ћемо имати у ствари око 15.000, а оних 5000 право је да дигнемо да обезбедимо давање топова и бацача и помоћ авијације за бомбардовање и извиђање.

3) Да број 22 да својих 5000 људи и обезбеди превозна средства за пребацивање наших снага према оперативним потребама. Да за сваку колону да радио станице и телефонски материјал.

4) Резултат по овоме морам да знам за 3 дана ради припреме наређења и промене мога командног места, негде око Невесиња. Ако се ово испуни гарантујем за успех у најкраћем року.

5) Мајор Весковић са 2000 Васојевића стиже данас до мрака у Главатичево. Одатле ћу му дириговати према резултатима данашњих напада. Зато ми до мрака неизоставно јави што тачније ситуацију на целом фронту где се налази Буљанова колона. Ако Весковић остане

дуже у резерви у Главатичеву, за њега се мора бацати храна и муниција. Знак 2 чаршава у виду правоугаоника, или 3 ватре на растојању од 150 метара у виду троугла. Он је понео станицу али ако се веза не ухвати онда ћу му покрет наредити преко тебе са потписом Салатића, наређење има да се баци из авиона на означено место.

6) Уложи све снаге, прети, обећавај, похваљуј, потстичи са Војом и покрену на најенергичнији рад све старешине и војнике из средње и леве колоне, јер од брзине њиховог рада зависи да ли ћемо потпуно уништити бољшевице у цепу Неретве или ће нам побећи. Кривца за слаб рад и кукавице казнићемо законским казнама без милости јер за успех наше свете ствари ја сам потпуно безобзиран, одговори ми на све ово тачно. Од Баћовића сам тражио да ми јави предвиђена места преноћишта да му бацамо храну и муницију. Победа је наша, ако будемо храбри и способни.

28-II-1943 г. у 11.30 ч. — Поздрав Бранко.

ЧЕТНИЦИ СЕ БОРЕ ПРОТИВ НОВ ПОД ЗАШТИТОМ АРТИЈЕРИЈЕ И АВИЈАЦИЈЕ
ОКУПАТОРА

ДОКУМЕНАТ
бр. 357

568)

бр. 272

Мајору Радуловићу

Извести ме што пре и што тачније о резултатима данашње борбе и положајима обостраних снага. Јесте ли бацили храну и муницију Воји и обавести га да сутра напада. Где су Буљанове снаге и шта предузимају. Авијација да непрекидно бомбардује позадину комуниста, пут Дрежницу—Јабланица—Рама—Прозор и извиђа покрете појачања.

Артиљерија да врши промене положаја по мери напредовања колоне. Јављај се редовно. 27-II-43 г. у 12 ч. Бранко.

НАРЕЂЕЊЕ ЗА „АКЦИЈУ“ ЧЕТНИКА У IV ОФАНЗИВИ ДОШЛО ЈЕ ОД ДМ ЛИЧНО
И ЊЕГОВЕ КОМАНДЕ

ДОКУМЕНАТ
бр. 358

569)

бр. 273

Пуковнику Станишићу

Идеја напада за уништење комуниста у цепу Неретве базира на муњевитом раду средње и леве колоне, које морају избити на Јабланицу пре десне колоне и потпуно пресећи оступницу ка Прозору и долином Дољанке. У овом циљу сам и наредио да средња и лева колона почну напад један дан пре од десне колоне. Извештен сам да јуче и ако сте имали огромну надмоћност у сваком погледу а отпора тако рећи није било, Ваше колоне нису ништа урадиле. Ово доказује потпуну неспособност командног особља и несхватање идеје напада. Ви нисте нашли за потребно да ме ма о чему обавестите иако ја руководим по наређењу госп. Министра целом акцијом. Општи интерес је био да ми одговорите на упућене вам депеше и ако сте старији од мене. Био сам стога принуђен да синоћ издам наређење командантима средње и леве колоне о чему вас обавештавам. Команданти Ваших колоне данас до мрака морају без икаквог изговора и по цену највећих жртава достићи линију: Гола Главица (1661) — Црни Поток — с. Рама — с. Д. Јабланица — Гуженац (1259) — Пласа — Гребен (1483) — Црни Врх (714), јер ће једино тако поправити огроман неуспех од јучер и извршити задатак у духу дате идеје за напад. Права је срамота за све наше многобројне старешине већином активне и са свима војничким школама да их учи како се ради рез. капетан Војислав Лукачевић, који сјајно ради са главним снагама комуниста у непрекидним дано-ноћним борбама. Већ 10 дана и то без артиљерије и аутоматских оруђа. Обавештавам вас да сам о свему овоме известио господина Министра, ако ваше колоне данас не постигну дате им циљеве, бићу приморан да сменим све ваше команданте и да их ставим под суд за неспособност и за неизвршење наређења Врховне команде. Наређење господина Министра је: старешине у стрелачки строј, задаци се имају постићи без икаквог изговора у интересу опште ствари нека

свима буде пример за угледање у храбром и успешном вођењу јединица херој капетан Војислав Лукачевић.

Молим да предње примите на знање и да ме редовно извештавате о току операција средње и леве колоне.

28-11-1943 г. у 8,30 ч.

Мајор Остојић

ДОКУМЕНАТ
бр. 359

570)

бр. 274

Мајору Радуловићу

Потерај све старешине без обзира на положај у стрељачки строј. Данас до мрака средња и лева колона морају избити без обзира на губитке и замор на линију: Гола Главица (1661) — Црни Поток — с. Равно — с. Д. Јабланица — Гуженац (1259) — Пласа Гребен (1483) — Црни Врх (714).

У овом циљу нека Пантићева десна потколоне најхитније заузме линију: Ободић (1212) — Самоград (1374) — Видову (1451) — јер ће овај маневар десним крилом изазвати пад свих осталих тачака и отсећи комунисте од Дрежнице од оних код Јабланице. Ти лично изађи на положај код Јоце и дај свима убрзање. Срамота је за све старешине средње и леве колоне са многобројним високим војним школама и за Херцеговце и Црногорце под њиховом командом да им даје пример личне и командантске храбрости и умешности у вођењу трупа рез. капетан Воја Лукачевић и то са Санџаклијама. Поручи свима да ћу, ако данас не постигну дате им циљеве све старешине средње и леве колоне сменити и ставити под суд за неспособност, кукавичлук, и неизвршење наређења Врховне команде. О свему сам извести Господина министра и добио одобрење за најстрожије законске мере. А ја нећу штедети никог. Ти мораш да развијеш највећу енергију у раду, потстрекавај све на муњевиту брзину, јер ће једино тако спрати љагу због јучерашњег неуспеха.

Са Војом ступити што пре у непосредну везу са средњим крилом десне колоне. Пазити на покрете Буљанове колоне и Немаца. Воји бацати муницију и храну. Хитно ме извештавати о свакој промени ситуације, наше и непријатеља. Ако унесете пуну енергију, умешност и брзину у посао победа ће бити наша. Успеси ће бити награђени, а неуспеси и кукавичлук кажњени. Муњевита брзина потребна је више него икад, јер од данашњег рада средње и леве колоне зависи да ли ће комунисти бити уништени или ће побећи. Победа је наша. На старешинама је да се покажу.

28-11-43 г. у 15 ч. — Бранко.

ЧЕТНИЦИ ДМ РАСПОЛАЖУ И СЛУЖЕ СЕ ТЕХНИКОМ ОКУПАТОРА

ДОКУМЕНАТ
бр. 360

571)

бр. 275

Мајору Радуловићу (Чика Бранку)

Гузина ме усмено известио да бољшевици слабир снагама беже ка Јабланици, Рами и Прозору, а главне снаге упућују ка Ивану. Најхитније ме извести:

1. Које линије држе предњи делови средње и леве колоне и ако знаш десне колоне.
2. Где се налазе бољшевици пред нашим колонама а куд је продрла колона Буљанова која је ишла на Кочерину?

3. Има ли каквих снага бољшевичких на прелазима преко Прења.

4. Шта бољшевици предузимају према Ивану? Авионским ниским извиђањем тачно установити све покрете бољшевика на целом фронту и у позадини. Ово морам знати до сутра до 7 ч. најдаље ради издавања даљих наређења. Ђујићу хитно бацити храну, муницију и санитарски материјал код села Бјеле. Знак бело платно 0,45 м. ширине и 4 м. дужине тако је сам Воја тражио. Средњу и леву колону потерај да сутра неизоставно постигну циљеве за трећи дан напада, јер комунисти очигледно беже. Пантић је крив, кад није у стању да натера команданте потколоне за извршење своје задаће. Нека их одмах смени и стави под суд. Исто јави Гојнићу.

Пут хитно оправљајте и гурајте тенкове напред. Бомбардовање и извиђање из ваздуха непрекидно вршити а податке хитно достављајте. Зар за 5 дана нисте у стању да приметите покрете Буљанове колоне. Поред бацања из ваздуха организуј хитно достављање Воји хране и муниције, комором преко Главатичева за Борке и Бијелу. Захтевам од свих старешина и бораца највеће залагање и жртве. Све оне који не буду дали максимум од себе, сматраћу за саботере и немилосрдно са њима рашчистити.

Успеха нема без жртава, а у борби се испит полаже. Они који на њему падну више нису достојни да заузимају ма какав положај у нашој организацији. О свему ћу објективно извести Господина Министра и са неспособним прочистити дефинитивно рачуне. Свако мора доћи на своје место то је закон који нам поставља наш свети циљ.

Јављај се што чешће. Победа је наша. 28-II у 17 ч. — Бранко.

ДРАЖИН ЗАМЕНИК ВРШИ РАСПОРЕД ДА БИ ИЗВРШИО ПЛАН ДМ И ОКУПАТОРА

ДОКУМЕНАТ
бр. 361

573)

бр. 277

Мајору Радуловићу

Према јављеној ситуацији, наредио сам Воји да са снагама које има уради што може да очисти леву обалу пред собом и да гура левим крилом правцем Речица — Доња Јабланица и држи Бјелашницу и прелазе преко Прења. Ти му ово хитно пренеси још данас бацањем наређења Салатића код села Доње Бијеле. Весковићу сам наредио да дође у Бијело Поље, где ће примити храну и муницију. Нареди хитно Јоци да што пре заузме линију Обод — Видове — Варци и гурне ка железничкој станици Прењ и Доња Јабланица како би пресекао оступницу Пеку Дапчевићу. Десним крилом нека ухвати везу са Војом. Гојнић нека пође енергично напред, тежећи левим крилом да што пре пресече правац Дрежаница — Перутац — Стрижево и онемогући Пеку Дапчевићу да се повуче долином Дрежанке.

Тежиште је данас на спољним крилима средње и леве колоне и пружа се прилика да се Пеко набаци на Чврсницу, ако колоне буду добро радиле. Тражи што јаче бомбардовање Пекових снага и оних пред Војом код Јабланице и Раме. Нека се хитно утврде извиђањем из ваздуха правци повлачења бољшевика и тачно место Буљанове групе. Морамо радити муњевитом брзином. Команде места повежи телефоном и померај их унапред према мери напредовања колоне. Андрију ћемо сутра употребити према приликама. Јављај што више, чешће и потпуније податке о ситуацији. Победа је наша.

1-III-43 г. у 10,45 ч. — Бранко.

ЛАЖНЕ ВЕСТИ ЗА „ДАВАЊЕ МОРАЛА“

ДОКУМЕНАТ
бр. 362

574)

бр. 278

Војводи Јевђевићу

Весковићу наређено да дође у Бијело Поље. Он јавља јутрос радијом да Воја меси бољшевице који у нeredу беже ка Рами и Јабланици, оставили су преко 500 мргвих. Употребил ово за дизање морала код средње и леве колоне. Храну и муницију шаљи само за 5000 људи, пошто Весковић долази тамо. Не верујем да је Касаловић узео Чарен Врх (828) — јер се исти налази изнад села Раме. Ако је то тачно онда је сјајно. Поради да број 22 оправи своју станицу у Коњицу или добије другу, јер се овако ужасно губи у времену.

Бомбардовање и извиђање треба вршити непрекидно. Морам хитно знати где се налази Буљанова група и који су правци повлачења бољшевика на целом фронту. Јави положаје Бајових колоне. Напред! Победа је наша.

1-III-43 г. — Бранко.

ЧИКА БРАНКО (З. ОСТОЈИЋ) ТРАЖИ ОД ОКУПАТОРА АВИЈАЦИЈУ, АРТИЉЕРИЈУ И ТЕНКОВЕ

ДОКУМЕНАТ
бр. 363

576)

бр. 280

Војводи Јевђевићу

Ко ти је јавио за Баћовића да стиже у Шестановац и да продужује за Имотски? Камионе за Весковића тражи али упућивање за Широки Бријег не могу дозволити пре него тачно сазнам:

- 1) На коме се простору налази група Вице Буљана и шта предузима?
- 2) Колике су снаге комуниста у Имотском бар приближно?
- 3) Има ли каквих покрета комуниста ка Имотском или од Имотског и куда?
- 4) Који су положаји наших колона према Дрежници и Јабланици?
- 5) Куда се повлаче комунисти са фронта Коњиц—Рама—Дрежница и које положаје држе?

Тек потом можемо употребити и задњу резерву коју претставља Весковић а без резерви се не сме остати. Од броја 22 тражи да они упуте једну колону јачине 2000 људи правцем: Витина—Груде—Имотски, једновременно када Весковић буде надирао од Широког Бријега за Посушје њему обезбедити помоћ артиљерије, авијације и евентуално тенкова. Зашто је Требињска бригада предата Бају, кад ја нисам дозволио.

Бојим се да Баћовић не буде изложен почесном тучењу пре него му стигну колоне у сусрет. Воји обезбеди храну и муницију за 5000 људи. Авијонска извићања су ми врло важна. Победа је наша. 1-III-43 г. у 16 ч. — Бранко.

ЧЕСТИТКА ДРАЖИНОГ ЗАМЕНИКА ИЗДАЈНИКУ БАЈУ СТАНИШИЋУ ЗБОГ УСПЕШНЕ ПОМОЋИ ОКУПАТОРИМА

ДОКУМЕНАТ
бр. 364

578)

бр. 282

Пуковнику Станишићу

Вама и свима вашим херојима срдечно честитам на постигнутим успесима. За прекрет у ситуацији у нашу корист заслуга припада првенствено Вама. Известио сам господина министра о овим радосним вестима. Настојте свим силама да се тај елан одржи и да пресечете оступницу бољшевицима долином Дрежанке, правцем Чабуља — Росне Пољане (1290) — Дебело Брдо (1511) — према Дрежници упутити само слабије снаге јер тамо може да испоји дејство средња колоне. Пазите леви бок од групе Буљанове.

Молим да ме извештавате о даљем току догађаја. Победа је наша.

2-III-43 г. у 9 ч. — Поздрав Чика Бранко.

ЗА ПРОЛИВЕНУ БРАТСКУ КРВ ЧЕТНИЦИ СУ ПРИМАЛИ НОВАЦ ОД БР. 22 (ИТАЛИЈАНА)

ДОКУМЕНАТ
бр. 365

580)

бр. 284

Мајору Радуловићу

Бају саопштити

Означи време пада појединих тачака радио телеграфиста да уведе у рад твоју станицу и објасни рад твоме манипуланту. Пушке и муницију пошаљи хитно овамо по сигурним куририма. Правити што веће уштеде у муницији, а од бр. 22 непрекидно извлачити новац и дићи што већи број аутоматских оруђа. За Баћовића како сам наредио јуче. Развите бесомучну пропаганду ради дизања морала употребљавајући сва сретства. Комунисте систематски уништавати тројкама наше редове немилосрдно пречистити. Јављај се редовно. Победа је наша. 2-III-43 г. у 10,20 ч. — Бранко.

БАЈО СТАНИШИЋ И ЊЕГОВИ ЧЕТНИЦИ СА ОКУПАТОРСКИМ ОФИЦИРОМ

(Фот. 22)

ДОКУМЕНАТ
бр. 366ЧЕТНИЧКО ВОЂСТВО СТАЛНО ФОРСИРА ОКУПАТОРЕ ДА БУДУ АКТИВНИЈИ У БОРБИ
ПРОТИВ НАШЕ НАРОДНЕ ВОЈСКЕДОКУМЕНАТ
бр. 367

581)

бр. 285

Војводи Јевђевићу

Не свиђа ми се да Баховић сам удара на Имотски и Посушје. Много је боље да обиђе Имотски правцем: Шестановац — Заграза. Сливно — Ружићи, избегавајући тамо и бољше-
вике и усташе. Дотле ћу формирати две колоне од наших, и то: Весковић и Требињац код
Широког Бријега за удар преко Кочерина на Посушје и Гојнић са Бајовима у изворном делу
Дрежанце за удар са северо-истока. Ти гурај бр. 22 да бар нешто придају уз Весковића и
Гојнића да буде што гушћа чорба. Овај итинерер треба јавити Баховићу, ако је сигурно да не
падне непријатељу у руке и реци му само да му крећу две колоне у сусрет, али не означити
правце и имена. Потребно ми је непрекидно извиђање покрета бр. 11 и бољшевика како бих
могао наредити даље потребно. Остало сам наредио Радуловићу. — Чика Бранко.

СВА СРЕДСТВА ОКУПАТОРА СТОЈЕ ЧЕТНИЦИМА ДМ НА РАСПОЛОЖЕЊУ

ДОКУМЕНАТ
бр. 368

653)

бр. 2084

11-XII.

3/301

Јевђевић нека предузме све да издејствује код Италијана пролаз сувом зоном: Ја-
бланица—Ливно—Гламоћ за хиљаду пет стотина Црногораца. Ово нека правда војничким раз-
лозима а нека слободно да гаранцију да четници неће никога да дирају на овоме путу: наст

ЧИКА БРАНКО (З. ОСТОЈИЋ) ТРАЖИ ОД ОКУПАТОРА АВИЈАЦИЈУ, АРТИЉЕРИЈУ И ТЕНКОВЕ

ДОКУМЕНАТ
бр. 363

576)

бр. 280

Војводи Јевђевићу

Ко ти је јавио за Баћовића да стиже у Шестановац и да продужује за Имотски? Камione за Весковића тражи али упућивање за Широки Бријег не могу дозволити пре него тачно сазнам:

- 1) На коме се простору налази група Вице Буљана и шта предузима?
- 2) Колике су снаге комуниста у Имотском бар приближно?
- 3) Има ли каквих покрета комуниста ка Имотском или од Имотског и куда?
- 4) Који су положаји наших колона према Дрежници и Јабланици?
- 5) Куда се повлаче комунисти са фронта Коњиц—Рама—Дрежница и које положаје држе?

Тек потом можемо употребити и задњу резерву коју претставља Весковић а без резерви се не сме остати. Од броја 22 тражи да они упуте једну колону јачине 2000 људи правцем: Витина—Груде—Имотски, једновременно када Весковић буде надирао од Широког Бријега за Посушје њему обезбедити помоћ артиљерије, авијације и евентуално тенкова. Зашто је Требињска бригада предата Бају, кад ја нисам дозволио.

Бојим се да Баћовић не буде изложен почесном тучењу пре него му стигну колоне у сусрет. Воји обезбеди храну и муницију за 5000 људи. Авијонска извиђања су ми врло важна. Победа је наша. 1-III-43 г. у 16 ч. — Бранко.

ЧЕСТИТКА ДРАЖИНОГ ЗАМЕНИКА ИЗДАЈНИКУ БАЈУ СТАНИШИЋУ ЗБОГ УСПЕШНЕ ПОМОЋИ ОКУПАТОРИМА

ДОКУМЕНАТ
бр. 364

578)

бр. 282

Пуковнику Станишићу

Вама и свима вашим херојима срдечно честитам на постигнутим успесима. За прекрет у ситуацији у нашу корист заслуга припада првенствено Вама. Известио сам господина министра о овим радосним вестима. Настојте свим силама да се тај елан одржи и да пресечете оступницу бољшевицима долином Дрежанке, правцем Чабуља — Росне Пољане (1290) — Дебело Брдо (1511) — према Дрежници упутити само слабије снаге јер тамо може да испољи дејство средња колона. Пазите леви бок од групе Буљанове.

Молим да ме извештавате о даљем току догађаја. Победа је наша.
2-III-43 г. у 9 ч. — Поздрав Чика Бранко.

ЗА ПРОЛИВЕНУ БРАТСКУ КРВ ЧЕТНИЦИ СУ ПРИМАЛИ НОВАЦ ОД БР. 22 (ИТАЛИЈАНА)

ДОКУМЕНАТ
бр. 365

580)

бр. 284

Мајору Радуловићу

Бају саопштити

Означи време пада појединих тачака радио телеграфиста да уведе у рад твоју станицу и објасни рад твоме манипуланту. Пушке и муницију пошаљи хитно овамо по сигурним куририма. Правити што веће уштеде у муницији, а од бр. 22 непрекидно извлачити новац и дићи што већи број аутоматских оруђа. За Баћовића како сам наредио јуче. Развите бесомучну пропаганду ради дизања морала употребљавајући сва сретства. Комунисте систематски уништавати тројкама наше редове немилосрдно пречистити. Јављај се редовно. Победа је наша. 2-III-43 г. у 10,20 ч. — Бранко.

БАЈО СТАНИШИЋ И ЊЕГОВИ ЧЕТНИЦИ СА ОКУПАТОРСКИМ ОФИЦИРОМ

(Фот. 22)

ДОКУМЕНАТ
бр. 366ЧЕТНИЧКО ВОЂСТВО СТАЛНО ФОРСИРА ОКУПАТОРЕ ДА БУДУ АКТИВНИЈИ У БОРБИ
ПРОТИВ НАШЕ НАРОДНЕ ВОЈСКЕДОКУМЕНАТ
бр. 367

581)

бр. 285

Војводи Јевђевићу

Не свиђа ми се да Баћовић сам удара на Имотски и Посушје. Много је боље да обиђе Имотски правцем: Шестановац — Заграза. Сливно — Ружићи, избегавајући тамо и бољше-
вике и усташе. Дотле ћу формирати две колоне од наших, и то: Весковић и Требињац код
Широког Бријега за удар преко Кочерина на Посушје и Гојнић са Бајовима у изворном делу
Дрежанце за удар са северо-истока. Ти гурај бр. 22 да бар нешто придају уз Весковића и
Гојнића да буде што гушћа чорба. Овај итинерер треба јавити Баћовићу, ако је сигурно да не
падне непријатељу у руке и реци му само да му крећу две колоне у сусрет, али не означити
правце и имена. Потребно ми је непрекидно извиђање покрета бр. 11 и бољшевика како бих
могао наредити даље потребно. Остало сам наредио Радуловићу. — Чика Бранко.

СВА СРЕДСТВА ОКУПАТОРА СТОЈЕ ЧЕТНИЦИМА ДМ НА РАСПОЛОЖЕЊУ

ДОКУМЕНАТ
бр. 368

653)

бр. 2084

11-XII.

3/301

Јевђевић нека предузме све да издејствује код Италијана пролаз сувом зоном: Ја-
бланица—Ливно—Гламоћ за хиљаду пет стотина Црногораца. Ово нека правда војничким раз-
лозима а нека слободно да гаранцију да четници неће никога да дирају на овоме путу: наст

ДОКУМЕНАТ
бр. 369654)
3/327

бр. 2085

11-XII

Павле ће издејствовати од гувернера Црне Горе да се његови пребаце аутоколоном до Никшића а одатле возом до Јабланице. Ово Јевђевић нека тражи од Италијана ради добијања возова. Са првим ешалоном вашим пребацити једну радио станицу за Динарце и одмах ухватити везу са вашим станицама.

ИТАЛИЈАНИ ВРШЕ ПРЕКОМАНДОВАЊЕ ЧЕТНИЧКИХ ЈЕДИНИЦА, А „ОЦЕНУ ДАЈЕ“ 1001 (ДРАЖА)

ДОКУМЕНАТ
бр. 370

750)

бр. 178

13-II-43

За Чика Бранка

Јавићу армији да босанци ради олује на Бјелашници не могу стићи пре суботе. Немојте овај рок продужавати, јер ће се открити ствар, па је све пропало. Казаћу да се командант босанске дивизије зове потпуковник Јовановић, а прва два официра Ђуровић и Петровић, јер траже имена команданата. Они су босанске трупе и долазе на мој позив. Ако дођу до суботе сачекаћу их са Италиј. пуковником одређеним за њихову везу у Коњицу. Чувати у тајности да она два италијанска официра не сазнају. Молим препустите мени за ове 2000 јер од тога зависи све остало.

Узећемо 1500 наших. Је ли чича мени што поручио. Јавите Баћовићу да не могу стићи пре суботе. Брзојавићу данас у Фијуму да нашу дивизију прекомандују на правац иза Бос. Грахова, како сам се са Баћовићем споразумео. Наглашавам да без мог пропуста, тамо могу да упропасте ствар јер мени се не би ишло да не морам.

Колико је мени познато трулу Југославију рушимо заједно, а оцене даје 1001. Наредите да босанска дивизија Јовановићева буде апсолутно дисциплинована, да до Коњица не врши ни пљачку ни убиства те да касније нипошто не убију хрватско становништво јер сваки инцидент у том правцу довешће Немце. Известите Чичу о моме раду. Јавите ми линију положаја Баћовићевих.

Молим одговор до 14 часова у току данашњег дана јер путујем у армију. Враћам се сутра. — Јевђевић.

ЧЕТНИЦИ — САСТАВНИ ДЕО ОКУПАТОРСКИХ ТРУПА

ДОКУМЕНАТ
бр. 371

777-

бр. 201

18-II-43

Чика Бранку

Овога часа вратио сам се са пута. Дејствовао сам у две групе према Дрежници, једном Милутиновићевом левом обалом Неретве у намери да непријатељске снаге које су прешле реку бацим у Неретву, а другом јачом са којом сам ја ишао десном обалом преко Рашке Горе и Пометеника и Домазета избио на линију Бркин Брода. Лево од мене дејствовао батаљон Италијана. Комунисти сазнали за наш покрет и покушали јачим снагама од Богадана па преко Горанаца да им се створе иза леђа и одсеку. Сазнао сам, од Италијана тражио бомбардовање њихово. Извукао сам се и сада се налазим на линији Пометеник—Трновача.

Милутиновићу сам наредио да по сваку цену држи мост од Бијелог Поља — Ситуација врло озбиљна и Мостар може пасти сваког часа, ако не стигну појачања. Предложио сам дивизији да се уреди да са трупама поседну брда око Мостара одакле би непријатељ могао да надире и да се чврсто држи мост код Белог Поља и да се што пре упуте појачања. Авијони непрекидно да извиђају и да туку митраљезирају масе које надире на мост тако да би се дан два могли држати.

ВОЈВОДЕ ДРАЖИНЕ ЗАБРИНУТЕ СУ ЗБОГ ТОГА ШТО ЈЕ УГРОЖЕН ИТАЛИЈАНСКИ
ГАРНИЗОН У ЈАБЛАНИЦИДОКУМЕНАТ
бр. 372

768)

бр. 197

18-II-43

Чика Бранку

Гарнизон Јабланица угрожен. Тамо је 6 топова за нас и огромна храна. Можеш ли појачати помоћ. Ако наставиш са расписима против мене напустићу дужност. — Поздрав Јевђевић.

ДОКУМЕНАТ
бр. 373

СУДБИНА ЧЕТНИКА ВЕЗАНА ЗА ОКУПАТОРЕ

769)

бр. 198

18-II-43

Чика Бранку

Брадина заузета. Италијански гарнизон уништен. Молим остави ситнице. Ради се о нашој судбини. Ти незнаш како је овде. Трупe су поколебале. Да нисам овде наопако. Званично Италијани јављају да оперишу 3 дивизије партизана. Снага 12 хиљада на левој обали пребачено 600 партизана наше снаге 300. Хоће ли послати појачање. Босански батаљон контролише пут и мост код Бијеле. Мост у Бијелом Пољу у нашим рукама са обе стране. Наши се не мичу. Нема опасности. Гузина се враћа у Невесиње јавиће ти све опширно. Немогуће гонити Благајце по шумама. То остави за касније. Билећани су овде већ дошли. Хоћемо ли их вратити или држати овде. — Јевђевић.

ДРАЖИН КОМАНДАНТ ЂОРЂЕ ПАНТИЋ ДРЖИ ПОЗДРАВНИ ГОВОР ПИРЦИУ-БИРОЛИУ
(Фот. 21)ДОКУМЕНАТ
бр. 374

ЧЕТНИЦИ ДМ ЗАШТИЋУЈУ ИТАЛИЈАНСКА УПОРИШТА

ДОКУМЕНАТ
бр. 375

771)

бр. 200

18-11-43

Чика Бранку

Са Зечевићем 600 људи у селу Заштита Мостара од Горанаца. Осигурена му оступница у Бело Поље капетан Милутиновић са 350 људи Рашка — Гора Бела према Дрежници. Поручник Реметић са 100 људи. Резерва да се баца са камиона где треба. Куреш са 400 људи овде. Предлажем да поседну коту . . . 5 км. од Мостара ради заштите од Широког Бријега. Лукачевић је бољи од Радуловића. Одреди и дај њему команду. Пантић храбар и добар највише радим да очувам морал поколебаних трупа. Италијанима ћу јавити. Израдићу сигурно прелаз Бајових. Победићемо. — Јевђевић.

ДОКУМЕНАТ
бр. 376

773)

бр. 202

10-11-43

Чика Бранку

ЧЕТНИЦИ И ИТАЛИЈАНИ СУ ЗАБРИНУТИ

Италијани од пола ноћи немају радио-везу са Коњицом. То ме забрињава. Вест о побуни батаљона Пребиловци још није потврђена. То ме такођер забрињава. Број партизана на левој обали стално расте. То ме такођер брине. Пантић је стигао. Даће наређење Гатачкој бригади да помогне Милутиновића да их сузбије. Милутиновић дефанзивно одлично. Осигуран храну и муницију даћу из Невесиња, припреми коње. Италијани ми пребацују и тврде да су њихови гарнизони зато уништени што нисмо одржали реч да до четвртка стигну наших 3600 људи.

Да су бомбардовали интензивно Јасењане на левој обали где је концентрација и Горанце. У последњим вестима патрола партизани се повлаче из Горанаца а избијају њихове патроле у Богодол. Италијанске снаге око Мостара 4 батаљона, две хиљаде људи, нешто бацача и тешка артилерија. За Широки Бријег наредили евакуацију. Немци и организација „Тот“ дефинитивно напустили Херцеговину. Њихов штаб обећао вршити пресију на Крешево из Сарајева.

Хрвати савршено индиферентни а Италијани се боје да их позову на сарадњу да се не предају партизанима. Вечерас тек у Благај дошло свега 80 муслимана више нико не долази. За Бајове Црногорце сам тражио да одобре по потреби и возове и пролаз не разумем како ће Лукачевић преко Мостара за Коњиц, ваљда преко Невесиња. Још до вечерас живи Италијански гарнизони: Рама 400, Јабланица 500, а Коњиц 600, код Прозора изгубили 11 тенкова, изврстан број људства, сигуран број мало официра. Летке сам издао већ јуче. Италијанима према исказу стижу велика појачања. Мостар врло директно угрожен. Питај Баћовића је ли се споразумео за покрет овамо или треба интервенисати.

Поделио сам људству 100 пушака, 150 граната дат ћу Лукачевићу кад наиђе у Невесиње за Калиновачку бригаду. Партизани су у току ноћи између 18 и 19 ов. м. заузели Равно. Милутиновић се под борбом повукао на линију — Сулановци. Помоћ Милутиновићу огишла, наши на целом положају су повезани. — Јевђевић.

ИТАЛИЈАНСКА АРМИЈА ОДОБРИЛА ВОЗОВЕ ЗА ЧЕТНИКЕ

ДОКУМЕНАТ
бр. 377

774)

бр. 203

Чика Бранку

Комунисти прешли на леву обалу Неретве у јачини 3.500 од Дрежнице до Прења и настоје да преко Ледомице—Турина и Зијемља и продру у Невесиње. Наши ће их задржати. Пантић и Милутиновић са снагама са којима располажу настоје да прије њих оду у Порин,

у ноћашњој борби један део Белопољског батаљона пребегао комунистима. Армија одобрила возове и камионе за пренос 2000 Бајових од Никшића до Билећа и Гацка. Свакако хитно доћи у Невесиње да лично одатле командујеш нашим снагама. — Јевђевић.

ТЕШКА СИТУАЦИЈА — ЗА ЧЕТНИКЕ И ОКУПАТОРЕ

ДОКУМЕНАТ
бр. 378

780)

бр. 209

19-11-43, 9 ч.

Чика Бранку

У вези наређења, наредили смо да се изврши напад према Јабланици. Немогуће је извршити напад тенковима јер су сви мостови од Бјелог Поља до навише разрушени.

Пантић је концентрисао све снаге да затвори правац до Порима на линији Подграђани—Порим. Сада сам дозначио 10.000 оброка у Невесиње.

Пошаљите ксње. Авioni бомбардују стално. Верујем у Бога и у Вас, али је ситуација врло тешка. Победићемо. Муслимани из Благаја дошли на дужност и запосели Хум. — Јевђевић.

„САЈЕДИЊЕЊЕ АЛПИНЕ“ ИТАЛИЈАНСКИХ БРДСКИХ ЈЕДИНИЦА СА ЧЕТНИЦИМА

ДОКУМЕНАТ
бр. 379

815)

бр. 243

Чика Бранку

Тек сада сам у прилици да детаљно обавестим о ситуацији. Ја знам да сам до сада био недовољан у извештајима. Почећу са мојим доласком овде 21 ов. м. у 15 ч. стигао сам у село Градину, код Орловића Хана. Једна велика У главном пљачкао и палио куће и силазила на положај како је стигла и шта је где хтела. Чим сам дошао овде, са Јоцом отишао сам на положаје и донекле смо успоставили ред на ономе услову којег сам ти јуче означио. Целокупна снага је била распоређена на положајима. Остало је без резерве на основу тога одлучили смо, да се остане на досадашњим положајима и да се предузму све мере опрезе, и обезбеђење. Да се једна брдска батерија остави под Отележ. Да се два дугачка топа 105 мм. поставе код Хана Орловића и да у току целе ноћи врше узнемишавајуће гађање на део Дрежница — с. Драчево. Да се муслимански батаљон из с. Г. Зимље преведе у с. Подпорим. Да се батаљон из с. Гнојнице превезе у резерву код с. Жујбише. Да Кривокапић у току ноћи остане у с. Подпорим. За сваки случај са њим сам лично ухватио везу, а даље са Лукачевићем. Данас Кривокапић треба да ради по Војином наређењу. Да се образује офанзиван мостобран код Бијелог Поља. Све ово урађено до пола ноћи. У току ноћи издали смо заповест која је у главном ове садржине:

У сврху да се скрати фронт да се изврши преформирање трупа јер су јединице убациване у борбу без икаквог реда. Да се изврши организација командовања и да се поставе снаге у пеољан положај. Данас у подне поседнута је линија Плажнаница — к. 627 — Буково Брдо — с. Бјело Поље — Рачићи — Долови к. 620 — с. Равно — Бијела — Мандићи. Резерву сам поделио у две групе: једна на простору с. Равни, друга Камина к. 360. У току ноћи и данас до подне није било борбе, а артилерија стално гађа само се бојим контра батирања, јер су комунисти заробили Талијанску батерију дугачку од 105 мм. Према прикупљеним подацима јачина комуниста који нас нападају износи две Пролетерске бригаде, а циљ им је да упадну у Херцеговину. У борбама су одлични. Наоружани аутоматским оружјем и ликовцима.

Нападају смело, брзо и мангупски: „Хопа Мико!“ и „Хопа Секо!“ то су им команде које збуњују наше војнике. Извиђамо из ваздуха и Италијани кажу да има партизана на правцима Широки Бријег — Мостар — Љубушки — Мостар али ја се бојим упада у јужну Херцеговину, те сам резерву из Невесиња данас пребацио у Благај. Резерву из Чапљине из Стоца, а које су у хлебирању нашли. Сима је дошао. Ја сам му показао твоје наређење. Остатак ће доћи данас и сутра. Италијани хоће Симу одмах да употребе и да избију у с. Горанци. То је одбијено под изговором да он то не може учинити без Баја. Италијани

стално хоће да ми сајединимо Алпину са Црногорцима али ми чекамо твоју директиву по овоме па ћемо све урадити. При изради директиве узми у обзир ове елементе:

1) Немогуће је за који дан заузети Прозор.

2) Црногорци заједно са Талијанима да крену десном обалом Неретве. Јевђевић је у погледу Немаца категорички тражио од Италијана да се они не пуштају на леву обалу Неретве, и да ми терамо комунисте. Ако Немце пусте да ће наићи на наш отпор јер ми сарађујемо само са Италијанима. Јевђевић је врло користан, он расте онамо где се не сеје.

Само је склон да доставља непроверене извештаје, као и оне застрашујуће. Иначе овде нису биле неке велике борбе. Има свега 3 мртва и 30 рањених. Партизана има око 100 мртвих 12 заробљених који ће бити тамо упућени. Станица долази данас из Невесиња. Овакав резервисан став као и Црногорци очекују твоје директиве. Све оне моје намере нисам могао предузети јер сам их онда саставио на погрешним информацијама али сада сам ушао у ствар. Онда сам се одлучио како сам изнео. Брзи рад може нас од Немаца спасти. Од сад добијаћеш уредније и тачније извештаје, јер сам са Јоцом уредио став и сва му упуства дајем. Ја ћу бити у селу Приграђани или у с. Жељуши што ћу ти јавити када дође станица. Према најновијим подацима Јабланица се још држи. Победа је наша.

Предато: 22-И-1943 у 19,30 ч. Примљено: у 20,15 ч. — Радуловић.

НА ТРАЖЕЊЕ ЧЕТНИКА НЕМЦИ БОМБАРДУЈУ ПОЛОЖАЈЕ НОВ

ДОКУМЕНАТ
бр. 380

816)

бр. 244

Чика Бранку

Да не бих чекао до сутра то те извештавам директно, а уједно извештавам и њега, јер он шифрује и пошаље овамо преко 8 сати. Дакле авијон је вечерас у 5,30 ч. констатовао, да се јаче комунистичке снаге на десној обали Неретве крећу од Госпић — Градац према Пологу и Добрићу. Моји извештаји су резултати извиђања директних саопштиња. Талијански генерал се према томе управља, а до сада су били апсолутно тачни. Пробаћу преко Талијаана да се држим у сталној вези са Јовановићем, јер се догађаји развијају брзо, ти ниси упознат са ситуацијом на време. Главатичево нису бомбардовали Талијани него 10 штука које сам по твојој жељи тражио из Сарајева. Рекао да не желим више да Немци бомбардују. Учинићу све за Баћовића само не могу императорски да диктирам, јер се равнам по ситуацији и не желим да имамо обоје против себе него Италијане противу Немаца. Ослони се на мене да ћу урадити све што може најспособнији човек да уради. Твоју сам депешу доставио Јовановићу.

Треба хитно Италијанског новца. Шаљи одмах по куририма јер је неопходно. Јави колико можеш послати. Ваши су на левој страни надмоћнији. Твоју наредбу за напад понови јер мислим да је боље пожурити док не стигну комунисти који стижу од Љубиње планине и Мезеруша је немачка зона. Данас сам ти дозначио нових 15.000 obroка у Невесињу за Павла. То је број који нисмо уговорили. Ја не могу да им диктирам има строге резерве 50 квинтала брашна у Невесињу. То морам чувати Баћеву. Молим те немој да мислиш да ја не радим све што треба. Сувише сам паметан да ме ма ико води за нос, али знам шта могу а што не могу. Сад дајем храну за 2000 Бајових и Лукачевића а да су Павлови дошли у одређени час како смо рекли нашли би муницију и храну у Јабланици, они су до сада дали 300.000 метака имају још 500.000 метака.

22-И-1943 г. — Јевђевић.

СПОРАЗУМ СА НЕМЦИМА, БРАТСТВО У ОРУЖЈУ СА ТЕТКИЋИМА (ИТАЛИЈАНИМА)

ДОКУМЕНАТ
бр. 381

821)

бр. 249

Чика Бранку

Данас сам са немачким официрима направио споразум да не прелазе леву обалу Неретве, и да међусобно избегавамо контакт. Комунисти имају 3 дивизије 2 Прозор—Дрежница

а 1 Имотски. Далмацију без Јовановића не могу дати. Теткићи са 5 батаљона иду са Црногорцима са десне стране Неретве. А ми са 800 Теткића са леве да униште групу у Дрежници. Јави 700 шта мислиш? Имамо са ове стране 8 топова и 7 бацача. Ако одеш Баћовићу овде ће ствар отићи до ђавола.

Послао сам курира у Сплит да га одмах цусте. Гарантујем нека..... Пошаљи ми хитно 200.000 лира за храну.

23. II. 43 г.

Јевђевић

НА НЕМАЧКОМ СЕ ОБЈАВЉУЈЕ И ФОТОГРАФИЈАМА ИЛУСТРУЈЕ САВЕЗ ДМ
И ИТАЛИЈАНА

ДОКУМЕНАТ
бр. 382

Die italienischen Generale in Dalmatien arbeiteten offen mit Draža Mihailović' Tschetniken zusammen: unser Bild zeigt den General Negri, wie er eben die Front einer Tschetnikenabteilung abschreitet.

ИТАЛИЈАНИ ТРАЖЕ ПОЈАЧАЊЕ ОД ЧЕТНИКА

ДОКУМЕНАТ
бр. 383

825)

бр. 253

За Чика Бранка

Сад је почела борба на десној обали Неретве на Планиници у висини под нашим мостобраном. Талијани траже наша појачања. Имамо 700 Црногораца и 500 Требињаца. Бојим се да не угрозе леву страну. Дај диспозиције.

23. II. 43

Јевђевић

АКО ПРОДРУ ЧЕТНИЦИ, НИЈЕ ПОТРЕБНО ДА СЕ ЗАЛАЖУ НЕМЦИ

ДОКУМЕНАТ
бр. 384

827)

бр. 256

За Чика Бранка

Ако продremo у околину Дрежњана отпада потреба доласка Немаца. Јавила Италијанска армија.

26. II. 43

Јевђевић

ИТАЛИЈАНИ, НЕМЦИ И ЧЕТНИЦИ БЕЗ УСПЕХА НАПАДАЈУ ЈЕДИНИЦЕ НОВ

ДОКУМЕНАТ
бр. 385

832)

бр. 261

За Чика Бранка

Радио Коњиц се од синоћ од 10 ч. не јавља никако. Нисам добио ни један одговор од Лукачевића. Данас ће бацити храну и муницију у Чипево.

Немци су јуче били пред Коњицом. Бојим се да је Лукачевић разбијен. Јављам ти све што знам, Италијани не знају више. Бајо је стигао ноћас. Синоћ је Далматинска бригада северно од Широког Бријега напала Талијане. Немачка колона од Вакуфа је 25 км. пред Прозором. Ако је икако могуће прећи у Невесиње сад ћу ти довести Радуловића на телефон. Треба дати Бају ширу иницијативу.

24-II-1942, у 8 ч.

Јевђевић

ЧЕТНИЦИ ДМ СМАТРАЈУ ДА ЈЕ ЊИХОВО СЛУЖЕЊЕ ОКУПАТОРИМА И ИЗДАЈА СВОГА НАРОДА — ПРАВЕДНА СТВАР

ДОКУМЕНАТ
бр. 386

833)

бр. 262

Чика Бранку

Одговарам ти на твоје двије депеше од данас: 1. — У Херцеговини приближна јачина наших снага: Куреш 550 људи и 10 митраљеза, Јевђевић 1150 људи и велики број митраљеза и један бацач и резерва од 180 и 2 митраљеза, мостобран 95 са 1 митраљез мајор јачине што на чета 92 са 3 митраљеза. Муслимански батаљон око 80 људи. Део групе: Чајнице: бригада Требиње—Бистрица 150. Ову су групу Италијани превели у Мостар. Део бригаде Гацко 120 у Невесиње. Група Столац и Чапљина непознато и ако Јевђевић стално ургира. Бајовци до данас само 700.

Талијанима код Горе у резерви један батаљон и на десној обали 3 батаљона на непознатим положајима, јер ништа не знам, а имају задатак према Дрежници. Немци за сада не иду на југ. Италијани су рекли да ће позвати Немце у помоћ ако ми не заузмемо Дрежницу. Друго не знам ништа о Немцима то Јевђевић тврди да они неће прелазити Неретву. Јевђевић ми каже да је забринут јер Вранчић по Мостару брбља да ће Немци и Хрвати истерати четнике из Херцеговине. Италијани су га протерали. На целом сектору од Ивана до Љубушког оперишу 3 дивизије 1 на Имотском 1 на Коњицу и 1 на Ивану. Наоружани су до зуба и имају артиљерију.

Италијани кажу да комуниста има 12.000. За Баћовића Јевђевић још ништа не зна јер му нису још одговорили. Ургирао је опет и чим добије одговор бићеш обавештен. Јевђевић тврди да је Јабланица пала. Један железничар који је одатле побегао тврди да се Италијани још бране из касарне. Цео гарнизон Дрежница заклан је. Из друге депеше видим да код Воје није у реду. Ја упућујем Кривокапића са 80 муслимана на Девојчин кук. Требиње

гледаћу до сутра да превучем до с. Порим јер их Талијани оће да баце на десну обалу као и Бајовце. Рекао сам Јевђевићу за ово?

Ја сам био на положају од 10 ч. до 16.30 и проценио сам да су им испред Јоце слабе снаге са јаким аутоматским оруђем ради заштите бока у односу са снагама које нападају Воју, са Војом нема никаква веза. По твојим депешама ја видим да је Јоца удаљавао се са досадашњих положаја па са њим 24 вршите насилно извиђање. Кривокапић кад стигне на одређени положај онда ће Пантић кренути напред. Сад је тражио бацач, телефоне и митраље. Теби је то у Плужине послато, 15.000 obroka хране, Јовановићу је јуче бачено 50.000 метака и 3000 obroka хране. Кад се предузме напад на Дрежницу утурићу Талијанима лево крило је најчвршће. Моја радио станица позивала цео дан данас, нареди да се сва веза успостави што пре. Јевђевићу за Јовановића. Салатићу да депеше за 700 и 800 иду пре свих и да се тачно преносе. Ја сам оптимиста и верујем да је наша праведна ствар и ако Лондон свашта брбља.

24. II. 1943 г. у 12 ч.

Радуловић

ЧЕТНИЦИ НЕЋЕ ДА СЕ ЗАМЕРЕ НЕМЦИМА

ДОКУМЕНАТ
бр. 387

845)

бр. 264

Бранку

Да Црногорци обуставе предузимање власти у Гацку, пошто шкоди ради политичке ситуације са Немцима.

24. II. 1943 г. у 16 ч.

Јевђевић

ГОСПОДАР И СЛУГА

(Фот. 20)

ДОКУМЕНАТ
бр. 388

НЕМАЧКИ АВИОНИ ДОЛАЗЕ ЧЕТНИЦИМА У ПОМОЋ. — ИТАЛИЈАНИ ПРЕТЕ ДА ЋЕ ПРЕКИНУТИ САРАДЊУ

ДОКУМЕНАТ
бр. 389

864)

бр. 265

Чика Бранку

Ја потпуно схваћам твој положај и разумем све али шта могу. Мене овде растргоше, а видим да ти ни моји извештаји не стижу на време. Од мог доласка до данас упутно сам ти 6 депеша. Моја станица стално позива и не може да ухвати везу. Сада ћу те детаљно извести.

Општа ситуација:

Данас сам тек ухватио везу са Лукачевићем и он ми је послао опширан извештај, главне моменте већ ти је Јевђевић детаљно доставио а ја ти дајем даље извештаје. Из Бијеле од 23 ов. м. да је код њега добро. Положај ми није означен па сам рекао да мене и тебе обавести. Ја сам га помогао, а сутра шаљем босански батаљон са 9 митраљеза, јачине 200 бораца.

Данас и јуче је била врло тешка ситуација. Италијани су ултимативно захтевали да дамо снаге за десну обалу иначе ће прекинути сарадњу са нама. Рок је био 24 до 1 сат. Ја сам био у тешкој ситуацији и нашао сам ово средње решење: да Требињци пређу на десну обалу и 1 батаљон Црногораца. На овај прелаз Бајо је већ био пристао, али сам ја то исправио и још ћу тај батаљон Црногораца код Баја вратити чим га заменим Херцеговцима. На ово сам морао дати пристанак јер нисам смео прекинути, јер нам требају још. Јевђевић сада уверава да Немци неће на леву обалу. Они су сад код Брадине а њихове предходнице већ су код Коњица. 7 авиона немачких дошло је у Мостар као помоћ. То је све што ја знам до сада, а зашто јавићу ти радио станицом.

Општа ситуација:

Морал наших трупа и Срба одличан је, наредно сам да се у летцима зове Србија што је врло добро.

Посебна ситуација:

Код Пантића распоред и јачину јавио сам ти већ. Он сада врши само насилна извиђања и стално заробљава по којег комунисту, који су сви домобрани. За групе?... још немам податке и ако стално ургирам код Талијана. На десној обали Неретве 3 батаљона и један вод брдских топова правац Мостар—Горанци—Дрежница. Исти Талијани дају Јоци батаљон као и 4 тона 105. мм. и 2 брдска. Правац од Широког Бријега затворен са једним батаљоном Италијана и Муслимана. Бајо је стигао 23 у 1 ч. Има 1100 људи а последњи ешалон стиже ноћас и он не зна колико ће бити јак. Ранији ешалон али су овако формирали: 3 батаљона и Требињска бригада, а сада сам их овако распоредио: батаљон од по 750 бораца у Бијело Поље, бригаду у Мостар с тим што је један батаљон на десној обали на простору Микољача. С. Голац, Резерве за Италијане 300 и стварно 200 људи. Последњи ешалон из Требињске бригаде и долази у Мостар. Сем тога Бајо је на молбу попа Перишића оставио да осматра Фазлагиха Кулу, неznam по чијем наређењу. Долазак Црногораца изазвао огроман утисак код Срба и потиштеност код Хрвата. По другим питањима јављам ти:

1) Јавио сам ти за оружје и муницију, дају колико тражим, у Невесињу правимо резерву муниције. Бацача и митраљеза немају. Ја сам од Зечевића тражио да се домобрани разоружају па да се њима да то оружје, али немамо изгледа успех.

2) Јачину комуниста јавио сам Ти. Положаје њихове не зна нико, а Јевђевић каже да то не зна ни Армија. Према Јоци су на обали Бијелог Потока. Данас је први авионски извештај који имам после доста мука, и гласи: Вице Буљан надире од Посушја ка Кочерину. Велика маса комуниста налази се на просторији Неретва—Рама—Острожац—Коњиц. Коњиц се још држи

3) За Имотски не знам ништа. Изгледа да Талијане не интересује, јер је ослабио притисак, за то ја бринем. Тражим стално податке али ми се чини да Јевђевић, да ме??..., могао је Имотски.

- 4) Положај Немаца не знају ни Италијани или неће да кажу.
 - 5) Обезбеђен је леви бок за маневар на цепу Неретве, како сам ти јавио.
 - 6) Храна за Лукачевића бачена је данас а за муницију сам ти јавио. Обезбедиће се храна за 5000 и муниција. Морал одличан а нарочито доласком Црногораца. Италијани не пуштају из Мостара ни Хрвате ни муслимане који нису у муслиманској организацији.
 - 7) Понови како ће се звати Лукачевић јер је име нејасно.
 - 8) За знаке предато је 24—25 и 26—27, 28—29 ја сам преправио овако: 24—25—26, 26—27. Сматрам да је погрешно шифровање. Нареди да се боље и савесније ради.
 - 9) Нека Симић слуша на време.
 - 10) Јави где Баја мислиш да употребиш, и то једино преко мене да не би Јевђевић стално нешто измишљао да измени новом ситуацијом. Победа је наша.
25. II. у 3.40 ч. Радуловић

ОКУПАТОРИ ИЗ АВИОНА БАЦАЈУ ХРАНУ ЧЕТНИЦИМА

ДОКУМЕНАТ
бр. 390

847)

бр. 266

Чика Бранку

Јуче авион ради хлеба и муниције кружио је дуго времена али није нашао уговорени знак у Чичеву. Дајте тачно место и који знак белим платном.

Данас ћу дефинитивно одговорити докле могу Немци прећи.

25. II. 43 г. у 11,15 ч.

Јевђевић

ЦРНОГОРСКИ ЧЕТНИЦИ ДМ ТРАЖЕ ОД ОКУПАТОРА МАЗГЕ И НОСАЧЕ

ДОКУМЕНАТ
бр. 391

852)

бр. 271

Чика Бранку

Павлових 2000 стигло Лукачевићу ситуацију спасили. Саопштења из авиона јер је радио веза покварена. Јуче су бацали стално муницију у Коњиц. Јави му Немци ће бити сигурно заустављени јер им је Италијанска армија наредила да Раму не прелазе можда ће силом покушати. На југу врло слаби и ја се највише бојим од те стране. Баховић би спасао ситуацију. Све сам у том правцу предузео. Црногорци су добили наређење али још нису кренули јер траже мазге и носаче. Наши иду без свега. Иначе Црногорци су дисциплиновани, односно изгледају.

26. II. 1943 г. у 9.45 ч.

Јевђевић

СЛУЖИТИ НЕПРИЈАТЕЉИМА — ВОЈВОДЕ НАЗИВАЈУ „ДРЖАТИ СИТУАЦИЈУ”

ДОКУМЕНАТ
бр. 392

855)

бр. 274

Чика Бранку

Молим јави тачно снаге које су преко тебе прешле нама јер не знам ништа. Италијани не дају моје депеше Баховићу. Молим те јави му следеће: Тражио сам категорички да се упуте или преко Макарске или преко Метковића. Дали су пристанак. Ако не изврше, нека откаже свему послушност. Овде држим ситуацију према Немцима, Хрватима и Италијанима. Везу између Црногораца наших и Италијана, као пребацивања и наоружања трупа и коначно одавде могу тражити његов повратак. Да одем може се ствар окренути наопако. Јер се војно-политичка ситуација сваки час мења. За сутрашњи напад ће те известити Радуловић он је теориски врло добар официр али изгледа да је врло опрезан — фино речено.

Ја сам потпуно задовољан политички и војнички. Само да једном знаш шта је дошло јер за све Бајове уредио сам за све данас.

27. II. 43 у 12 ч.

Јевђевић

ОКУПАТОРСКИ ОФИЦИР ЈЕ УСЛУЖАН ПРЕМА ЖЕНИ-ЧЕТНИКУ ДМ

(18)

ДОКУМЕНАТ
бр. 393

КАД ЈЕ „ИТАЛИЈАНИМА ЗОРТ“ ДОВЕЗУ ЧЕТНИЧКУ БРИГАДУ

ДОКУМЕНАТ
бр. 394

856)

ор. 275

Чика Бранку

Примио сам твоју депешу која почиње са словом „Н“. Ја се трудим да добијем опште податке од општег интереса. Али што могу кад ми ни команданти не знају бројно стање. За наред у Благају ја сам тек јуче сазнао и одмах сам рекао Јевђевићу да остатак Требињске бригаде од 500 бораца преведе у Благај. Остали распоред у Херцеговини јавио сам ти. Требињску бригаду Талијани су преварили и довели кад им је било зорт. Сада је покрај Мостара. Разоружање у Благају већ сам био наредио Благајцима. Ја овде не бих могао да останем сам али ако се нареди ја ћу Ристу послати и сувише имам посла па и њему треба помоћи. Бајовци нешто затежу и праве се важни. Ја сам им јутрос у 6 ч. саопштио директиве али они још нису посели положај Вилењак—Горанци ма да су ме јутрос уверавали да ће у 15 ч. посетити положај. Припреме код Баја иду споро а Италијани затежу па сматрам напад ће 27 ов. м. отпочети ма да сам ја ургирао за 26. Депеше врло задоцњавају те ради тога долази до неспоразума. Мислим да имаш све податке за Јужну Херцеговину. Бајо је био узео Требињску бригаду под своју команду без мог одобрења, те сам успео да је доведем овамо где сам ти већ јавио. У име Бога 27 ов. м. почињемо напад у свануће отпочеће артиљ. припрема затим од 7 до 8 бомбардовање из ваздуха а потом напад пешадије. Јоцин фронт скраћујемо утирањем у борбени поредак италијански батаљон. На отсеку код Јоце ништа ново. Врши само извиђање. Кривокапића сам упутио по твом наређењу јер нисам имао другог. Он ми се данас јавио од села Борци где је стигао јуче. Добро је што је сам променио правац и што је оти-

шао Лукачевићу, јер овде није више потребан. Успут није имао борбе. О Буљану немам других података, тражио сам их од Јевђевића. Лукачевићу је данас бачена храна и муниција. Са Лукачевићем имам само курирску службу која траје 2 дана. Релејне станице се не могу поставити.

26. II. 1943 г. у 10,45 ч.

Радуловић

ОКУПАТОРИ ИЗДАШНО ПОМАЖУ ЧЕТНИКЕ КОЈИ ИМ СЛУЖЕ

ДОКУМЕНАТ
бр. 395

857)

бр. 276

Чика Бранку

Већ сам јавио да радио веза не ради са Коњицом. Храна и муниција бачена авионом. Данас смо добили на леву обалу још 8 топова 105 мм. На обе стране имамо против Дрежнице 18 топова. Чекам одговор за Баћовића.

26. II. 1943 у 12,40 ч.

Јевђевић

ЧЕТНИЦИ СЕ ПРИВИКАВАЈУ НА ГАРНИЗОНИРАЊЕ У МОСТАРУ,
КАО ДЕО ИТАЛИЈАНСКЕ ВОЈСКЕ

ДОКУМЕНАТ
бр. 396

858)

бр. 277

Чика Бранку

Достављам податке у следећим: *Општа ситуација:* Јевђевић потписао уговор да Немачке групе не прелазе реку Раму и изгледа да за сада Немци немају аспирације на леву обалу Неретве. Чак су Немци молили Јевђевића да им уручимо неке заробљенике па ће нам учинити услугу. Њихови предњи услови, а кажу да ће се помоћи Италијанима са дивизијом Месина, јачине 2500 људи посео положај. Широки Бријег—Мужице—Страник—Дубрава—Ружић ту је један пук Хрвата под командом пуковника Ранића, иначе су Италијани врло коректни али врло тешко излазе у сусрет. Помажу нас у односу на домобране, јер се иначе боје домобрана. Мештани одушевљени су достојанственошћу и понашањем Црногораца, њихова је политика да поведу Немце. Ако Јевђевић оде код Баћовића овде је ствар пропала. Сада је овде тежиште рада а не код Баћовића, те према томе Баћовићу није потребан. Детаље добићеш путем иисма иначе су сада овде прилике задовољавајуће. Јевђевић ради на томе да имамо један стални гарнизон у Мостару од 500 војника због свих евентуалности. Ја ово гурам и форсирам а ти већ знаш због чега. Да би се ово остварило, још сада их привикавам на гарнизорање у Мостару.

Ако се успе на овоме онда је то одлично мислим да ћеш се ти са овим сложити. *Посебна ситуација:* Код Баја колоне су заузеле нападни положај. Све је готово. Почетак напада је овако замишљен: Од 6.30 до 8.30 арт. припрема а од 8 до 8.30 бомбардовање из ваздуха, у 8.30 пешадија креће у напад. Јоцин је положај ојачан још са 6 топова великих, 2 брдска топа и тенкови учествоваће. Мислим да ће се бољшевици рђаво провести, јер смо у сваком погледу надмоћнији. Војницима дата индивидуална плата. Командна места су на терену са радио станицама. Дакле ми смо учинили све што смо могли. Сада сам успоставио сталну курирску везу са Лукачевићем а јавио ми се Кривокапић, он је у задњи час дошао Лукачевићу и појачао га још 24 ов. м. Кажу да је ситуација код њих добра. Кривокапић је у борби на планини Љубињи, а пре него што је пошао дао сам му један пушкомитраљез. Курир каже да су: Љубиња планина — Г. Бијела и Коњиц у нашим рукама. Мени није јасно како код њих изгледа фронт. Тражио сам податке када их добијем јавићу ти. Лукачевићу је јуче бачена храна и муниција. Теби је Јевђевић послао 30.000 obroka од када сам ја овде. Сматрам да ћу ти сутра јавити радосне вести. Баја предлаже да се Хрвати које смо заробили код комуниста врате њиховим командама и како би их придобили за нас што више.

Хрвата има много код комуниста. Да ли се „Шева“ јавио?

26. II. 1943 г. у 20.50

Радуловић

ОКУПАТОРИ ВРШЕ АРТИЉЕРИСКУ ПРИПРЕМУ ЗА НАПАД ЧЕТНИКА
НА ПОЛОЖАЈЕ НОВДОКУМЕНАТ
бр. 397

862)

бр. 281

Чика Бранку

После огромне припреме од 18 топова која је трајала од 6.30 до 8.30 час. и бомбардовање авијонског, одреди су прешли у напад. Напредује се полако јер митраљеска гнезда партизана нису уништена, у селу Појила. Лева обала Неретве једна група партизана спрема је противнапад али је одбијена и потучена. Авијација и артиљерија и даље сарађује са нашом акцијом.

Примљено: 27. II. 1943 г. у 22.20 ч.

Јевђевић

...АЛИ ЈЕДАН ПАРТИЗАНСКИ МИТРАЉЕЗ ЗАУСТАВЉА ЦЕЛУ ЧЕТНИЧКУ КОЛОНУ

ДОКУМЕНАТ
бр. 398

863)

бр. 282

Чика Бранку

Данас је предузет напад али није испао по мом очекивању. Артиљериска припрема допуњена авијонским бомбардовањем савршена. Напад пешадије слаб и очајан, борбе тако рећи није ни било. На фронту средње колоне само један митраљез непријатељски а испред леве колоне два. Колоне нису постигле дневни циљ ма да није било отпора. Ја сам бесан. Ђукић нешто изводио, а слабо ради, лева колона потпуно подбацила. Средња није прешла Бели Поток. Лева колона није дошла у њену висину. У 11.30 захтевао сам бржи рад и онда је нешто постигнуто, где су наши сада није ми јасно јер ми до сада Ђукић није доставио извештај и ако сам 2 пута тражио. Сада сам од Баје тражио да ноћним нападом постигне дневни циљ или да сутра постигне данашњи и сутрашњи. Напад лепо припремљен и замишљен само је слабо изведен. Дудићу је бачена храна и муниција без обзира на знаке, промена у распореду је у томе што сам део из Жељуше повео у Приграђане са истим задатком. Да ли је потребно да Дудића помогнем делом из Мостара акцијом преко Вакантара... Радио станицу сам послао на оправку.

27. II. 1943 г. у 22.30 ч.

Радуловић

5000 ЧЕТНИКА СА 18 ТОПОВА И 18 БАЦАЧА НЕ МОГУ ДА САВЛАДАЈУ
500 БОРАЦА НОВ СА ЈЕДНИМ БАЦАЧЕМДОКУМЕНАТ
бр. 399

868)

бр. 287

Чика Бранку

Са 18 топова и 18 бацача наших 5000 људи нису данас макли никуд против 500 партизана који су имали 1 бацач и неколико митраљеза. Наши немају никако официра а оно што ваља са Баћовићем је. Опростите мени се чини да су Бајови више фразери него борци јер имају преко 100 официра и подофицира активних. Једино је ударна група Босанци али њих је узео по својој заповести Верујем да их је 5000.

27. II. 1943 г. у 18.15 ч.

Јевђевић

ДОКУМЕНАТ
бр. 400

ДЕМОРАЛИСАНИ ЧЕТНИЦИ

869)

бр. 288

Чика Бранку

Достављам теби и Радуловићу без коментара. Италијански генерал доставио је Бају Станишићу следеће: Ноћас у 2 ч. трупе које су стигле до линије село Брког, почеле су у нeredу да се повлаче према Горанцима. Официри не могу да их држе. Храну коју су добили за три дана појели су за један дан. Похитајте и својим ауторитетом вратите војску. Бајо је отишао одмах у 10 ч. Наша средња колона почела је енергично напредовање. Лукачевићу данас шаљем са 200 коња храну и муницију преко Порима и Глазатичева.

28 II, у 10.55 ч.

Јевђевић

ГЛАВНА ВЕЗА ЧЕТНИКА СА ОКУПАТОРИМА — „ВОЈВОДА“ ЈЕВЂЕВИЋ ПИШЕ ВРХОВНОЈ ИТАЛИЈАНСКОЈ КОМАНДИ У ФИЈУМИ ЗБОГ ПРЕГОВОРА СА НЕМЦИМА И ДОБИЈА ЉУБАЗНО ПИСМО ОД ДМ

ДОКУМЕНАТ
бр. 401

873)

бр. 293

Чика Бранку

Одмах сам написао предлог Врховној команди у Фијуми, јер те ствари ови овде не могу да решавају ни изван свога корпуса а камо ли са Немцима. Образложио сам војнички и политички по њиховом укусу. Не знам хоћу ли добити одговор за 3 дана. Мало ме брине што Немци желе да Мостар ради „Боксита“ у њихову сферу.

Овај њихов командант, који је дошао врло је љубазан и то ме забрињује. Свакако ћу учинити све што желим. Добио сам љубазно писмо од Чиче.

28. II. 43 г. у 21,45 ч.

Поздрав Јевђевић

НАСИЛНО МОБИЛИСАНИ ЧЕТНИЦИ БЕЖЕ . . .

ДОКУМЕНАТ
бр. 402

875)

бр. 295

Чика Бранку

Са положаја је побегло 22 четника из Дабра које смо похватили и вратили назад, с тим да се тамо образује суд који ће им судити. Међутим ја сам извештен да је побегло 30 људи из Улошког батаљона, од којих смо 2 ухватили и налазе се у затвору. Молим за објашњење како да се поступа са бегунцима из борбе.

28. II. 1943 г. у 21.40 ч.

Гузина

ЧЕТНИЧКО ВОЂСТВО ХВАЛИ СЕ ЗБОГ „УДАРА У ЛЕЂА“ ПАРТИЗАНИМА КОД КОЊИЦА

ДОКУМЕНАТ
бр. 403

876)

бр. 296

Чика Бранку

Тек сада сам у стању да ти доставим извештај о ситуацији код мене. По прикупљеним подацима на фронту између Плачнице — планине Прењ комунисти су 27 ов. м. до мрака пребацили другу дивизију Пека Дапчевића, јачине сд око 4.000 људи али су успели да благовремено поседну положај на десној обали и да задрже Бајовце. Грешка је била сва у томе што Ђукић није хтео да изврши наређење и да још 26 ов. м. поседне положај и да

27 предузме надирање, били би у Дрежницу ушли без борбе, а овако стигло је појачање. Детаљи борбе овако су се развијали; Јоца је отишао код средње колоне са мојим планом Томину косу да поведе енергичније леву колону јер је тамо наступио напред. Ја сам остао да извођењем десног крила избије на ону линију коју си ти одредио код левог крила на командном месту, пошто сам јуче био на положају и пошто смо све детаље за ово предвидели.

Ситуација код средње колоне од 18.30 до 6.30 оваква је: Бели Поток чини један потпуно кршни камен чију западну ивицу дано-ноћно 26—28 ов. м. брани врло велики број митраљеза и бацача. Према томе средњу и леву колону и потколону треба да покрене десна подколоне. Ова колоне вођена потпоручником Кнежевићем изгубила је Кобно Поље вршећи обухват Дрежнице са северне стране и до мрака како ме Јоца извештава избиће на линију Обосји Видови.

У вези са тим Италијани и Куреш извршиће ноћу напад те ће код те потколоне извршити обухват на Дрежницу. Ја се надам да ће Дрежница бити још ноћас где Пеко има свој штаб. Ја сам извршио концентрацију ватре на цркву у Дрежницу и овога часа гађају је 20 цеви. Пристигла знатна појачања са већим бројем аутоматских оруђа и како је терен врло тежак то је Јоца постигао одличан успех. Детаље од Јоце још немам али ћу ти доставити чим их примим. Код леве колоне упрскана је ствар, неодлучношћу Гојнића и слабом радом Мијушковића чији је батаљон наишао на јак отпор у нeredу оступио код Марјанове Букве ка Доброј Драги па је при томе изгубио један бацач и 1 пушкомитраљез.

Први батаљон је на линији Јадрин — Лисковје — Крушевица. Други батаљон на положају на Томиној коси јер је био нападнут у току ноћи па се са положаја повукао. То ти је ситуација од у 15.30 ч., а Баја ме уверава да ће успоставити ред и предузети енергичан најзад напад. Због овог нeredа послао сам опет мостобран са Требињском бригадом јер ми је изгледало, да ће бити угрожен Бајо, како су ме уверавали није био снабдевен муницијом добијо за Грчку у место наше. А за бацач врло мало. Грешка је код Ђукића што је противно мојој вољи узео полазне положаје ка главном непријатељском положају, за тим код Гојнића коме је ово прва борба и који је неумешан у командовању и најзад код Мијушковића који је направио наред на левом крилу. Ти узми па Бају једну топлу депешу пошаљи пошто Црногорци нису баш сасвим криви кад уместо наше добивају Грчку муницију. Детаље преко радио сутра слушајте, пошто сам станицу поправио. Чим добијем друге вести јавићу ти. Од Весковића добио сам извештај он је у Главатичеву. Тражио сам од Талијана да му пошаљу храну и муницију. Успоставио сам релативне станице за везу са Лукачевићем али ми он ништа не одговара. Код Коњица одлично. Бољшевици беже. Удар у леђа изазвао је њихово бекство ка Јабланици и Прозору.

Умакоше нам али ми ћемо их јурити. Успеха ће бити и ако не онаквог каквог смо замишљали јер нам киднуше. Ја улажем сву своју енергију и треба да знаш да се Бајовци не бију неких 8 месеци и да су у средњој колони народни трибуни сем Јоце који је данас положио испит. Код мене имам на мом расположењу 28 пушака, 10 сандука муниције кад по пуним магацин послаћу преко Главатићева у Калиновик, имам и батерију за станицу. О Буљану нема ништа он стоји на једном месту и врши извиђања и можда и организацију за то треба да задржиш у јужној Херцеговини. На све моје ургенције других података немам. Знаш да је овај извештај недовољан али је терен врло тежак и курирска веза отежана. Комунисти су заробили потпоручника Драгићевића из Бајовог одреда и код њега нашли Бајову заповест за рад, те тако они сада знају наше намере.

Овај потпоручник убио је спроводника и вратио се назад, али сам га ја ставио под кључ.

1. III. 1943 г. у 3.50

Радуловић

ДОКУМЕНАТ
бр. 404

ИТАЛИЈАНИ И ЧЕТНИЦИ — ЈЕДНА ВОЈСКА

886)

бр. 306

Чика Бранку

Поводом најновије директиве, Италијани су примили нашу основну идеју са овим груписањем и правцима: Коњичка група да продужи дејство на запад како ти замишљаш. Јоца са 1 батаљоном и Италијанском артиљеријом долином Дрежанке за сједи-

њење са Војом како ти замишљаш. Баћовић да остане на предвиђеним положајима и да сачека акцију наших трупа. Бајо са 3 батаљона и 2 италијанске батерије да предузме акцију правцем: Широки Брег — Груда — Имотски, опкољавајући леви бок Буљана. Весковић са 2 батаљона и италијанском артилеријом правцем: Метковић — Вргорац — Имотски, чистећи јужну страну до мора и дејствујући на Буљана са југа. Резерва у две групе: десно Требињска бригада Широки Бријег лево остатак Требињске групе и Љубушки. Ако се ово усвоји имамо уредно снабдевање храном и муницијом брже се састајемо са Баћовићем.

З-III-43, у 2,50 ч.

Радуловић

ДОКУМЕНАТ
бр. 405

ИТАЛИЈАНИ И ЧЕТНИЦИ — ЈЕДНА ВОЈСКА
(17)

ЧЕТНИКЕ ЧЕКАЈУ АУТОМОБИЛИ И ВОЗОВИ ОКУПАТОРА

ДОКУМЕНАТ
бр. 406

887)

бр. 307

Чика Бранку

Најхитније одговори на послату депешу. Чекају аутомобили и возови. Све је спремно за транспорт трупа на нове правце. Ако се не одобри хране и муниције немамо. Баћовић је угрожен.

З. III. 1943 у 10,30 ч.

Радуловић

ИТАЛИЈАНИ ДАЈУ ЧЕТНИЦИМА СВЕ ШТО ИМАЈУ

ДОКУМЕНАТ
бр. 407

888)

бр. 308

Чика Бранку

Од Италијана сам узео 90.000 obroka резерве. Муниције дају све што имају. Немогуће је водити чисто своје операције јер ћемо се сукобити и открити карте. Разговарај са Радловићем и Бајом и молим те води рачуна о стварности јер ја заиста не могу даље.
З. III, 1943 г. у 12,40 ч. Јевђевић

ЧЕТНИЦИ САРАЂУЈУ ПОТПУНО СА НЕМЦИМА

ДОКУМЕНАТ
бр. 408

890)

бр. 310

Чика Бранку

Талијански одговор стигао и гласи: У Коњицу је било свега 600 Немаца. Половина отишла према Рами, сарађује потпуно са потпуковником Јовановићем, даје му храну и авијацију. Других 300 хтели су само у Мостар, ради заштите својих рудника. Одговорио сам: не усвајам. Кренућемо у предвиђеном правцу само ако цела група Пангићева остане у Јабланици. Чекам одговор. Јевђевић

ЧЕТНИЦИ ДМ САРАЂУЈУ ПОТПУНО СА НЕМЦИМА

ДОКУМЕНАТ
бр. 409

(Фот. 14)

ХРАНА ОД НЕМАЦА ПРЕКО ИТАЛИЈАНА

ДОКУМЕНАТ
бр. 410

892)

бр. 312

Чика Бранку

Јави хитно Лукачевићу да пошаље комору до Алексине јер је сада оправљен пут, да тамо, где ћу му чим дође дати муницију колико хоће. Храну су позајмили Немци Италијанима у Коњицу и тамо може узети храну. Победићемо.

4. III. 43 г. у 16,30 ч.

Поздрав Јевђевић

ЧЕТНИЦИ ТРАЖЕ ДА СЕ БОМБАРДУЈУ МЕСТА ГДЕ СУ ПАРТИЗАНСКИ РАЊЕНИЦИ

ДОКУМЕНАТ
бр. 411

894)

бр. 314

Чика Бранку

Лукачевић јавља: „Јуче 3 марта Косановић заробио 1 топ од 75 мм, велики број миграљеза поред пушака. Међу мртвима 2 политичка комесара из Јабланице. Евакуисано 300 рањених партизана. Њихова се болница налази у селу Јасеници. Једна колона бежи према Слатини — Мухарици — Прозор. Молим извиђање и бомбардовање у тој зони. Један део материјала пао у воду. Наш лекар негује Италијанске рањенике“. П тражи санитетски материјал и бомбе. Накнадно јавља да се не бомбардује јер су тамо стигле наше колоне.

4. III. 1943 г. у 19.35 ч.

Јевђевић

ЧЕТНИЧКИ СПОРАЗУМ СА НЕМАЧКИМ ГЕНЕРАЛОМ ЛИТЕРСОМ

ДОКУМЕНАТ
бр. 412

904)

бр. 322

Чика Бранку

Немци заузели Ливно и Грахово. Лукачевићу сам јавио на основу мога споразума са генералом Литерсом да Немци неће доле, а он да само у споразуму са Литерсом иде на Прозор. Био сам са Радуловићем у Широком Бријегу. Почело је насилно извиђање. Доцније ћу јавити позиције, јер јуче авиони нису извиђали.

6. III. 43 у 13.05

Јевђевић

НЕМЦИ НАПАДАЈУ НОВ С ЈЕДНЕ СТРАНЕ, ИТАЛИЈАНИ С ДРУГЕ, А ЧЕТНИЦИ ЋЕ ДА
УДАРЕ У БОКДОКУМЕНАТ
бр. 413

907)

бр. 325

Чика Бранку

Баћовић стигао у Кочерин. Партизани заузели Јабланицу. Куреш упућен да их нападне у бок. Бр. 11 налази се у Прозору, Ливну и Вакуфу. Према томе партизани су опкољени са севера, истока и југа. Мислим да би у односу на нову ситуацију требао издати нова упутства за рад с тим да Баћовић по сваку цену задржи се где је а потом да предузме акцију ка северу, како би се партизани опколили и са запада. Хитно јави твоје намере.

5. III. 43 г. у 16.30

Радуловић

БРАТСТВО У ОРУЖЈУ ИЗМЕЂУ ЧЕТНИКА И НЕМАЦА

ДОКУМЕНАТ
бр. 414

908)

бр. 326

Чика Бранку

Касаловић ухватио контакт са Пантићем, Рајичић напредује под борбом. Касаловић је дуж Неретве од Јабланице до Раме. Код Добриноше Рајичић стигао у Јабланицу, заузео Блуновиће, Реповиће, Туловиће, а циљ је данашњи: Битовња — Петрови, Немачка колона се зауставила на линији: Лисићи — Косановићи, данас нападају Сеника — Подхум.

5. III. 43 г. у 17.30 ч.

Јевђевић

ДОКУМЕНАТ
бр. 415

ЊИХОВИ ОДНОСИ СУ СРДАЧНИ

(Фот. 15)

ЗАЈЕДНИЧКИ ПЛАН ЧЕТНИКА И ОКУПАТОРА

ДОКУМЕНАТ
бр. 416

909)

бр. 327

Чика Бранку

Баћовић чека у Кочерину. Како партизана у тој зони нема, Талијанска армија предлаже да сутра направимо заједнички план, да наше снаге у Широком Брегу и Баћовића окренемо према Ракитном чим се заврше ове операције на Имотском. Дај ноћас Радуловићу упуте шта да предложим како би координирао напред план да не буде неспоразума. Позиције сам ти послао: Чекам хитно одговор.

5. III. 1943 г. у 19.20

Јевђевић

Д Е О IV

ДРАЖА МИХАИЛОВИЋ НА ДЕЛУ ИЗДАЈЕ, У СВОЈИМ СВАКОДНЕВНИМ РАДИО-ТЕЛЕГРАМИМА КОЈЕ ЈЕ СЛАО И ОД СВОЈИХ ПРЕТСТАВНИКА И КОМАНДАНТА ДОБИЈАО

О Д Е Љ А К I

ДРАЖА МИХАИЛОВИЋ НАРЕЂУЈЕ САРАДЊУ СА ОКУПАТОРИМА

Из депеша које овде објављујемо види се да је Врховна команда четника ДМ са Дражом на челу била центар одакле се плела мрежа издаје и планови за братоубилачко клање.

„Чича”, „Чика Ђока”, „Чича Пера” или „командант 1001”, „88” — тј. министар војске избегличких влада, генерал Дража Михаиловић, не само да је знао све што раде његови четници, него је он сам издавао наређења и директиве, одређивао курс „политике”, прописивао тактику издаје. — У том смислу карактеристична је депеша бр. 33 у којој „Чича” говори о својим „легализованим” и „илегалним” четницима, тј. о четничким формацијама којима је допуштено и наређено да се отворено вежу са окупаторима, да примају од њих плату, храну и оружје, да учествују у „акцијама” заједно са окупаторима, а „илегални” да буду привидно самостални, тј. да се отворено не вежу са окупаторима, али практично они су били исто што и легални четници ДМ, јер су примали следовање од непријатеља и помагали му у свим његовим злочинима против народа. Форма „илегалности” била је потребна ДМ због тога да би покушао да превари Савезнике и народ као да тобоже постоје неке четничке јединице без везе са окупаторима. — О томе у истој депеши говори и ДМ кад наређује „илегалним” јединицама да уништавају „љотићевце”, комунисте и „Пећанчеве” (од чега је у пракси спроведена само борба против НОВ), а ни једном речи, бар форме ради, ДМ не помиње борбу против окупатора. — У депеши бр. 44 ДМ издаје наређење да његови четници сарађују са Недићевцима, што је сасвим природно, јер су и недићевци и четници ДМ слуге једних те истих господара. — „легалне” слуге непријатеља.

Дражи су његови команданти реферисали о свему, тражили одобрење за сваки поступак. И ДМ је био не само обавештен да његови четници кољу „турску” и „шокачку” децу, да Италијани „дозвољавају” да се партизани нападну и да зато дају храну и муницију, да су „наши” (тј. четници ДМ) „у гарнизонима заједно са Талијанима” — него он све то лично наређује. „Чича” наређује да се продужи „досадања политика према теткићима” (Италијанима); ДМ наређује да се исплате новца који су дали Италијани врше преко четничких старешина; ДМ наређује да се муче и убијају борци НОВ; ДМ наређује да његове руље кољу голоруко невино становништво. — А према Савезницима, преко издајничке емигрантске владе, Дража изиграва „борца”, „савезника”, који радио-станици „Карађорђе” шаље извештаје о „херојским” борбама и тражи помоћ у оделу, храни и оружју, добијајући је истовремено и од окупатора. А кад је његова издаја обелодањена и мистификација раскринкана, он протестује што радио Лондон „намигује на комунисте”.

„ЛЕГАЛНИ“ И „ИЛЕГАЛНИ“ ЧЕТНИЦИ ДМ

ДОКУМЕНАТ
бр. 417

33)

11-IX

У многим нашим крајевима осећа се застој у раду. Многи легализовани делови прешли су у мирнодопски живот. Многи заборавили да је рат и да непријатеља има много и свуда. Наредујем да сви команданти бригада образују Летеће јединице како ће то бити за сваког наређено. Ове јединице не могу бити легалне. Њихово је место шума и планина. Њихова акција брза и одлучна против свих и сваког. Лелагни делови да им послуже за снабдевање и прикривање. Ове јединице има да уништавају народне издајнике и све унутрашње непријатеље, Љотићевце, комунисте и Пећанчеве. О формирању ових јединица као и о њиховом раду извести; пред догађајима који настају ови летећи делови послужити као језгро за мобилизацију свих снага бригаде. Предње саопштити свима суседима. Чича.

„ЛЕТЕЋЕ БРИГАДЕ“ — ОДРЕЂЕНЕ ЗА ВРШЕЊЕ ТЕРОРА И ЗА БОРБУ ПРОТИВУ НОВ

ДОКУМЕНАТ
бр. 418

34)

11-IX

Ваше летеће бригаде образујте онако како сте се са Бранком договорили. Оне морају бити способне за брзе покрете у свима правцима и за улажење у састав летећих корпуса за извршење свих задатака. Известите о извршеном формирању. Састав бригаде 2 батаљона по 3 чете и 1 штабна чета. Чете јачине од 50 људи, а штабна чета од најбољих и најхрабријих војника. Команданти Летећих бригада од најбољих официра. Чича.

ДМ ВОДИ СВЕ ПОСЛОВЕ

ДОКУМЕНАТ
бр. 419

36)

11-IX

Хитно ми је потребан поновни одговор од Илије, да ли човек чека на месту које зна Рапатец. Чим добијете онај одговор доставите хитно. Поздрав Чича.

„ЧИЧА“ ПРИМА ИЗВЕШТАЈЕ И ДАЈЕ ДИРЕКТИВЕ

ДОКУМЕНАТ
бр. 420

39)

11-IX

Примио сам извештај о Плећашу и осталим. Задовољан сам са стањем организације у Босни. Ботића безусловно онемогућити. Писмо Ботићево још писам примио немам везе са Матићем. За онај санитетски материјал обратите се на Грубача. Романију несмемо изгубити. Пролетерска бригада мора бити уништена тим што је организација тамо добро спроведена. За Вашу фамилију чинио сам питање. Поздрав Чича.

ДМ НАРЕЂУЈЕ САРАДЊУ СА НЕДИЋЕМ

ДОКУМЕНАТ
бр. 421

44)

16-IX

521/II — Матић је бајаги радио с нама али је имао својих рачуна. Није дао ништа нарочито али смо имали помоћи. Примите сарадњу Недићеве дринске групе и нека то Грубач уреди да они остану на месту и да Грубача помажу и одржавају везу са њим. Са Љубљаном сада имамо директну радио везу. Слажем се са помоћи Дангићу. Поручите војводи Илији да што пре узме ситуацију у своје руке и нека што пре позове Бјелајца и потпуковника Мухића.

ЛИКВИДИРАЊЕ „ТУРАКА” — ЧЕСТИТКА КРАЉУ

ДОКУМЕНАТ
бр. 422

523/524 — Је ли станица оправљена потпуно. На покушај талијана да наоружају турке ултиматум да ће напасти турке и талијане урадите и ви. Турке полако ликвидирати одузимати им оружје за наше људе. Њ. В. Краљу послата је честитка. Известите да ли је велики број немачких породица исељен и куда. *Шантића упутите к мени преко Павла а Костић нека се врати и однесе наше пошиљке.* Писмо Ботићево примио, Ботића ометати а његове људе који нам прилазе користити где нађете за потребно. Место на Романији испало из комбинације. Што пре активирајте радио станицу. Велику суму новаца ускоро ћете добити и ви и Војвода, Рачић известио да је на Мајевици потпуно онемогућио Ботића. У све срезове где се он креће шаљите организаторе који немају улогу и који ће се стављати на расположење онима који имају наше овлашћење. Поз. Чича.

ДМ ТРАЖИ ЗА СВОЈЕ ВОЈВОДЕ МАТЕРИЈАЛ ОД ИТАЛИЈАНА

ДОКУМЕНАТ
бр. 423

71) бр. 994 12.X
Павле Ђуришић моли да му Јевђа набави што више комплета карти секција од Италијана. Да првом приликом пошаље овамо а по потреби може да их купи. Чича.

ОДОБРЕЊЕ ОД ОКУПАТОРА ЗА „ПРОДУЖЕТАК ОПЕРАЦИЈА”

ДОКУМЕНАТ
бр. 424

87) бр. 1139 19-X
Зечевић је данас 18 ов. м. пошао вама са осталим. Одобравам рад ваше емисионе станице и она ће носити назив Косово понављам Косово. Салатић јавља да очекује продужење операција према Том. Граду и Ливну. Ако не успете да добијте одобрење за продужетак операција нека се у том крају продужи четничка акција даље наставак.

ДМ СМАТРА ДА СУ ХРВАТИ „ЖИВАЉ ВАТИКАНА” И ЗАТО ТРЕБА ДА БУДУ УНИШТЕНИ

ДОКУМЕНАТ
бр. 425

88) бр. 1140 19-X
Веза са Динарцима мора се успоставити. Морате оставити читав низ одреда а везаних међу собом да се овај циљ оствари, а новцем осигурати исхрану. Што се тиче Ватикана нека он заштити прво наш живаљ, па ће мо ми њихов. Петнаестог наш авион није долазио. То је нешто друго било. Уносимо до сада није стигао смета му рђаво време. Имајте га редовно. Он нас мора пронаћи. Залутати не може. Поздрав Јевђи, Баховићу и Салатићу.

ДМ ТРАЖИ ПОДАТКЕ О БРОЈНОМ СТАЊУ СВОЈИХ ЧЕТНИКА — ОКУПАТОРСКИХ ИЗМЕЂАРА

ДОКУМЕНАТ
бр. 426

105) бр. 1227 26-X
Пошаљите тачан извештај о бројном стању људства и оружја по бригадама на целој вашој зони и то издвојено за прве и друге чете. Где нисте сигурни назначите приближне податке. Јавите шта је урађено у погледу организације, командовања у вашим срезovima западне Босне. Ове податке јавите депешом, а детаљ по урученим прегледима доставите накнадно ио куриру. Подвлачим потребу што тачније податке. Чича.

НАРЕЂЕЊЕ ДМ ЗА ЧЕТНИЧКУ АКЦИЈУ ПРОТИВ НОВ

ДОКУМЕНАТ
бр. 427

108)

бр. 1281

27-X

Примио сам извештај Салатића о путу Иштвана и Јевђе. Слажем се распоредом хрв. официра и подофицира. Јесте ли примили моје телеграме за четничку акцију према Прозору и Ливну и шта сте урадили по томе. Чича.

ДРАЖУ ОБАВЕШТАВАЈУ О ПРЕГОВОРИМА СА ИТАЛИЈАНСКИМ ОКУПАТОРОМ

ДОКУМЕНАТ
бр. 428

III

124)

8-VIII

Да омогућимо Баћовићу слободно кретање по Херцеговини код талијана понудили смо им споразум са нашим трупам у трећој зони они усвајају једино уз услов да примимо статус Херцеговачких четничких јединица које они сматрају добровољачком милицијом под својом контролом. Ја и Јевђевић мислимо да одгађамо дефинитивно решење док од вас не добијемо инструкције а мислимо да треба објединити босанско херцеговачку команду. Они мисле да створе ситуацију код нас као што је с Павлом у Црној Гори. Хитно и прецизно нам одговорите какав споразум да примимо.

ДРАЖИНИ ОФИЦИРИ ОДЛАЗЕ НА ПРЕГОВОРЕ У ИТАЛИЈУ

ДОКУМЕНАТ
бр. 429

163)

11-IX

Ситуација у Лици страшна сви су наши од комуниста сатерани у жицу. Комунисти држе десет срезова. Мајор Бјелајац за кога је јавио Бирчанин да је отишао за Крајину, налази се у Абацију, Иштван.

ВЕЗА СА ИЗДАЈНИЦИМА У СЛОВЕНИЈИ

ДОКУМЕНАТ
бр. 430

164)

10-IX

Мајор Новак из Љубљане хитно тражи да му се упути капетан Перхинец.

БАЋОВИЋ ТРАЖИ ОДОБРЕЊЕ ОД ДМ ДА СА ИТАЛИЈАНИМА НАПАДНЕ НОВ

ДОКУМЕНАТ
бр. 431

165)

10-IX

Талијански командант армије из Дубровника тражи састанак самном. Циљ састанка је изгледа да ми нападнемо комунисте са неколико хиљада четника у Лици. Динарска дивизија слаба и неорганизована. Молим дозволу или наређење могу ли се састати или не, и са каквим овлашћењем. Иштван.

ПРЕКО ДМ ЧЕТНИЧКЕ ВОЈВОДЕ ПОЗДРАВЉАЈУ КРАЉА

ДОКУМЕНАТ
бр. 432

170)

12-IX

Молим да о дану Краљевог рођендана будете на највишем месту тумач најлепших жеља Босанско-херцеговачког одреда Југословенске војске. Иштван.

ОД ДМ ТРАЖЕ ДОЗВОЛУ ЗА АКЦИЈУ ПРОТИВ НОВ ЗАЈЕДНО СА ИТАЛИЈАНИМА

ДОКУМЕНАТ
бр. 433

VI

207)

19-IX

Од комуниста нам прети велика опасност требало би што пре предузети акције, противу њих, дали можемо такву акцију извести у споразуму са талијанима. Са талијанским командантом армије нисам се састао и ако је то тражио од мене два пута јер нисам имао дозволу од вас.

ВОЈВОДА ЈЕВЂЕВИЋ ИЗВЕШТАВА ДМ О САРАДЊИ СА ИТАЛИЈАНИМА

ДОКУМЕНАТ
бр. 434

217)

бр. 88

Конференција са Командантом италијанских армија балканских прошла добро добила велика проширења аутономије. Стављају значајне предлоге хитан извештај писмени следи. Војвода Бирчанин тешко оболео вратио се у Сплит. Талијани дали јуче три хиљаде пушака за Мику. Јевђевић.

ИТАЛИЈАНИ И ДМ ДАЈУ ДОЗВОЛУ ЗА НАПАД НА НОВ

ДОКУМЕНАТ
бр. 435

227)

бр. 83

Талијани дозвољавају да партизане нападне са 5000 људи и да једанпут раскрстимо са њима. Храну и муницију добили би од Италијана за ову акцију. Молим најхитније одговорите да ли одобравате. Иштван.

ИТАЛИЈАНИ И ЧЕТНИЦИ ЗАЈЕДНО „У ГАРНИЗОНУ И У ЖИЦИ“

ДОКУМЕНАТ
бр. 436

231)

бр. 94

Комунисти нападају Бања Луку. Комунисти нису прикљештени, држе територију Прозор, Вакуф и даље на запад све до Виторог и Динаре нл. Талијани су само у гарнизонима и жици с нашим заједно. Спремили смо 4000 људи да нападнемо комунисте. Јевђевић отпутао за Дубровник да тражи од талијана потребно.

ЗА СВЕ АКЦИЈЕ ВОЈВОДЕ ТРАЖЕ ОДОБРЕЊЕ ОД ДМ

ДОКУМЕНАТ
бр. 437

229)

бр. 94

Све што радим тражим претходно ваше одобрење. Са великим закашњењем добијем одговоре или уопште не добијем. Вршим припреме за напад на комунисте а још немам вашег одговора. Два пута сам нишао молим хитно одговор. Иштван.

ДРАЖИНУ ВОЈСКУ ПЛАЋАЈУ ИТАЛИЈАНИ

ДОКУМЕНАТ
бр. 438

245)

бр. 14

7-X

Радмиловић ради одлично. Пре 15 дана отишао у Боку Которску није се више вратио када тражи новац добије увек.

ЧИЧА НАРЕЂУЈЕ ДА СЕ НАСТАВИ „ПОЛИТИКА“ СЛУЖЕЊА „ТЕТКИЊИМА“
(ИТАЛИЈАНИМА)ДОКУМЕНАТ
бр. 439

439)

бр. 137

29-1-43

Војводи Јевђевићу,

Чича наредио да Баћовић остане и даље на Дипари а Ви да продужите досадању политику према теткињима. Са Хрватима никаквих преговора, ако желе да приђу, а нема шта да преговарамо. Од Немаца за сада нема бојазни од напада. Пита дали Ви можете обезбедити муницију и храну за Црногорце, ако би ишли илегално. Златника нема док не дођу нови. Павле јавио, према талијанским изворима да се Совјетска Динарска република љуља и да ће је Италијани сами ликвидирати са нашим тамо. Комунистима иде рђаво. Тражи да стално јављате новости и да останете још у Херцеговини. Одговорите. Чика Бранко.

ДМ ПРЕДЛАЖЕ ДА ЧЕТНИЦИ ПРЕТЕ ИТАЛИЈАНИМА ОДМЕТАЊЕМ ОД ЊИХ У ШУМУ

ДОКУМЕНАТ
бр. 440

582)

бр. 1478

31-X-42

Протествовао сам што је радио-Лондон почео да нешто намигује на комунисте. Наша влада и ја боримо се против оваквих глупости и ја сам отворено изјавио да Харисон нема права да се меша у наше унутрашње ствари. Наставите што јачу пропаганду у народу. Талијани нису заузели Колашин. Полако одустају од ове намере. Према њима увек енергичан став и решеност за шуму јако помаже. Хвала вам на понуди што ћу користити за случај теже ситуације.

Хвала Вам. Понављам да нам је веза са Динаром неопходна. Не можемо радити у правцу Лике ништа без веза. Област гоњег Вакуфа и Прозора је муслиманска, а на њу се одмах наслања чисто српска област купрешка гламочка. Знаш да треба искористити муслимане да преко њих ухватим материјал. Везу са Динарцима. Хрватски и муслимански официри могу нам за све послужити. Динарцима јавити погодним начином да и они делују према

Купресу и Прозору као и да је то у њиховом општем интересу. Ситуацију у источ. Босни што пре поправљати. Нека наши к-ти бригада најенергичније тамо раде, ако Иштван и Јевђа сада не могу нека пошаљу Зечевића и још кога да обиђу К-те на терену и донесу им довољно новца за издржавање одреда и ублажење беде.

Бојим се да Иштван није и сувише шкрт у погледу новца. За рад наше радио-станице коју постепено уводимо у рад почевши од првог новембра потребни су нам актуелни догађаји за области Босне и Херцеговине и Приморја, а специјално из Сарајева, Мостара, Дубровника, Боке Которске и Сплита и то почевши од дана када примите ову депешу. Од интереса су Немци, Талијани, Гестапо, Усташе, Муслимани и издајници. Вести да буду такве да покажу да смо свуда и на сваком месту и да све знамо и све пратимо. Хитно и свакодневно по пријему ове депеше шаљите вести.

Ова станица носиће назив „Карађорђе“ радиће на таласној дужини 40 м. од 22,45 минута по окупаторском времену.

ЧЕТНИЦИ ДМ ФОТОГРАФИШУ СЕ СА ИТАЛИЈАНСКИМ ФАШИСТОМ

ДМ „РЕГУЛИСАВА“ ИЗДАЈУ ЗА ЦЕЛУ ЗЕМЉУ

ДОКУМЕНАТ
бр. 441

585)

бр. 1495

Разумем да је моје присуство потребно свуда али са овог места регулисавам за целу земљу. Врло тешко ми је да се одвајам јер онда кидам са свима за извесно време. Ситуацију треба добро размотрити. Главаре босанске саслушати и све ми њихове тежње испоручити. Летећи корпус већ постоји јер летећа бригада код вас је формирана. Исто тако у Босни па кад их споје корпус је готов.

Чича.

ДМ ДАЈЕ ДИРЕКТИВЕ У ПОГЛЕДУ НОВЦА КОЈИ СУ ДАЛИ „ТЕТКИЊИ“ (ИТАЛИЈАНИ)

ДОКУМЕНАТ
бр. 442

587)

бр. 1527—1528

Примио сам са задовољством извештај о преоријентацији јављених општина у срезу никшићком. Наредићемо Бају Станишићу да одмах ове људе прихвати и помогне. Наредио сам да ми Хомоље пошље извештај за Саву Љешевића. Што се тиче новаца који су донели да поделе теткињи узмите им све али под условом да исплате не врше они јер су ваши делови разбацани већ да то иде преко наших старешина. Њих није грех преварити али одузети им сваку могућност приближавања људству и везивања истог. У погледу официра решите како је најбоље. Овде изгледа примају. Ја се у то нисам мешао. Наставак.

ДМ ДОБИЈА НОВАЦ И ОД НАРОДНИХ НЕПРИЈАТЕЉА ИЗ БЕОГРАДА

ДОКУМЕНАТ
бр. 443

590)

бр. 1588

Јавите ми хитно ко претставља Херцеговачки одбор у Београду да би смо могли ступити у везу са њима у погледу финансирања које они врше. Ја с њима нисам имао везе. Станица Карађорђе још није прорадила. Јавићемо на време.

Чича

ДМ НАРЕЂУЈЕ ДА СЕ ВРШИ УТИЦАЈ ПРЕКО НОВЦА

ДОКУМЕНАТ
бр. 444

592)

бр. 1669 и 1640

7.XI

Зар још нису послате штапине и мине за бродове. Пуковник Јаковљевић није се добро показао. Опет ступите са њим у преговоре да видимо шта хоће и шта нам нуде. Зависно од користи коју будемо имали ОАРС (море) делићемо се. Нарочито примените користи у источној Босни. Хитно је обзиром на извештај Митрановића да помогнемо новцем све одреде које је он јавио: Зенички, Озренски, Требавски затим одреде Борје, Обилић, Мањача, Кочић, Гвоздени и Гламочки. Новаца имате нека се одмах осети наш утицај преко новца.

Одреди на левој обали Босне на Врбасу претстављају против комуниста и за наше даље надирање к Западној Босни. Молим Вас да све саопштите као врло важно. Јевђа нека спасава Свилокоса и друге похапшене. Нико се у ваше послове не надлежно не меша. Радмиловић је добио сва упутства за рад у тој зони.

Чича

602)

бр. 1723

13.XI

Новац који сам вам доделио сразмерно је обзиром на територију коју држите. Тражио сам још кад добијем доделит ћу вам поново. Задовољан сам са закључцима које сте донели на сабору на Митровдан. Број делегата импозантан.

Да ли сте Мировића упутили на леву обалу Босне да повеже оне одреде за које нисмо ни знали. Прихватање ових одреда од првокласног је значаја. Вашу депешу бр. 125 неразумем довољно јер у Источној Босни само Мајевица није под вашом командом. Западна Босна је под командом војводе Илије.

Поздрав Чича

ДМ ИЗДАЈЕ НАРЕЂЕЊЕ О МУЧЕЊУ НАРОДНИХ БОРАЦА

ДОКУМЕНАТ
бр. 445

621)

бр. 1850-B

24 нов.

Павле јавља да она три ухваћена комуниста су из Црне Горе, Судите им тамо. Доставите њихове изјаве. Испитати их о њиховим јатацима и свему што не буду натерати их да открију. Павле каже да су врло опасни.

Чича

ДМ ИНТЕРВЕНИШЕ И У НАЈСИТНИЈИМ СТВАРИМА

ДОКУМЕНАТ
бр. 446

622)

бр. 1853

2 нов.

Случај Петка Ђетковића команданта батаљона показује крајњу разузданост и недисциплину. Известите К-та шта сте предузели против њега. Недозвољавам ни по какву цену овакве појаве. Чуди ме да сте ми овакав случај уопште доставили. Ја треба да задовољавам само ђефове појединаца. Наставља се.

624)

бр. 1854

Господина Баћовића молим да обрати пажњу на овакве појаве које ми много личе на оно што се догађало у Источној Босни пре њене прошлогодишње пропасти. Верујем да ће он то довести уред. Срамота ме је да признам да месецима треба само да мирим завађене а ми треба да стварамо нову Југославију.

Чича

„СВЕТ НЕ РАЗУМЕ“ КАКО ДМ ВАРА ИТАЛИЈАНЕ

ДОКУМЕНАТ
бр. 447

632)

бр. 1882

Да ли је мајор Бјелајац у Сплиту? Грђић при оваквом стању треба да буде у Сплиту Поручити Бјелајцу и Иванишевићу да предузму све мере за одбрану области Книна где су комунисти. Неразумем како бисте бродовима шиљали помоћ јер нас то компромитује код света. Без обзира што ми варамо Талијане свет то неразумје. Наст. се.

Примљ. 27 нов. 1942 год.

ДОКУМЕНАТ
бр. 448

ОКУПАТОРИ СУ ПРЕВОЗИЛИ ЧЕТНИКЕ ДМ КАО СВОЈЕ ТРУПЕ

ДМ НАРЕЂУЈЕ ДА СЕ ПРЕФАРБА ОДЕЛО ДОБИЈЕНО ОД ОКУПАТОРА

633)

бр. 1893

28 нов.

Добивено одело не само префарбати него и прекројити колико год можете. Понављам своје задовољство на успеху уз потребну опрезност. Примео к знању да је Баћовић пошао нама. Поздравите много господина Грђића

Чича

ДМ ЛИЧНО ЧИТА И ЛИЧНО ОДГОВАРА НА ДЕПЕШЕ

ДОКУМЕНАТ
бр. 449

635)

бр. 1918

1 децембар

Не разумем коме сте послали депешу бр. 190. Откуд да ја поред вас свих директно упутим депешу команданту Невесињске бригаде и среза невестињског због пљачке и уби-

јања. Наредите то ви тамо то су вама непосредно подчињени. Баћовић овамо још није стигао. Исто тако не разумем ни оштрину ни неодмереност ваших речи. Знајте да ваше депеше лично читам и лично одговарам: Кад је у Невесиње пошла хрватска чета као и у Гацко.

Чика Ђока

ДМ ТРАЖИ ПОДАТКЕ ЗБОГ НАПАДА НА НОВ

ДОКУМЕНАТ
бр. 450

640)

бр. 1934

Салатић нека нареди да ауто чека шестог у подне у Брезовику. Врло је важно да Салатић што пре дође до тачних података о ситуацији код Динараца. Морамо потпуно знати које положаје држе наше трупе, који су одреди и са колико укупне снаге. Колико је комуниста према њима. Даље: акције које се воде држање наших трупа и морал код Динараца. Ове податке што хитније пратити од Иванишевића као и податке о нашим трупам у Лици под командом мајора Бјелајца. Спремамо акцију да помогнемо Динарце али без ових података не можемо ништа предузети. Што пре послати ове податке.

Поздрав Чича

ДМ ИЗДАЈЕ НАРЕЂЕЊЕ О БОРБИ ПРОТИВ НОВ У БОСНИ

ДОКУМЕНАТ
бр. 451

642)

бр. 1962

6 децембра

З/412

Никакве огорчене борбе нису вођене на Мајевици. Већ услед неслоге наших они су тамо врло јако продрли. Наредио сам Рачићу да преко Дрине од Лознице дејствује према вама са истока, а ви наредите вашим са југа да их задрже и одбаце понова на Саву. Они су прешли из Срема. Ни по коју цену несмеју понова доћи у Шековиће. Према турцима који су се одметнули из Кладња а нису са нама предузети исте мере да се разоружају и разјуре.

Чича

ДМ НАРЕЂУЈЕ ДА СЕ ИЗДЕЈСТВУЈУ ТОПОВИ ОД ИТАЛИЈАНА ЗА БОРБУ ПРОТИВ
НАРОДНЕ ВОЈСКЕ

ДОКУМЕНАТ
бр. 452

644)

бр. 1972

6 децембар

ЛИГ З/460

Баћевић пошао и он ће вам донети све одлуке које смо учинили, до тог времена прикупљајте податке о ставу Италијана и наших трупа у Далмацији и у Босни. Према Мајевици образовати фронт према партизанима. Одреди са леве стране Босне да олакшају Динарцима својим нападима у правцу Јајце — Кључ — Босански Петровац. Нека други не седе док остали гину. Сви на посао. Нека Јевђевић издејствује топове и бацаче са довољно муниције. Ово је врло важно. Француске униформе примам радо.

Чича

ДМ ОПОНУМОЋУЈЕ ОСТОЈИЋА (ЧИКА БРАНКА) ДА У ЊЕГОВО ИМЕ РУКОВОДИ
ИЗДАЈНИЧКИМ РАДОМ

ДОКУМЕНАТ
бр. 453

655)

бр. 2086

11-XII

Акцијом ће руководити мајор Остојић. Он полази на пут дванајстог овог месеца преко Шавника на Автовац, где да га сачека Баговић са аутом, петнајстог овог месеца. Капетан Богуновић и наредник Вукић из Динара да сачекају код вас долазак мајора Остојића. Известите о досадашњим припремама.

Поздрав Чича

ДМ УКЛАЊА ОНЕ КОЈИ МУ СМЕТАЈУ

ДОКУМЕНАТ
бр. 454

656)

бр. 2082

11-XII

3/330

Бенерал Љуба Новаковић под јаком стражом послат попу Перишићу. Преместите га у Калиновик и тамо чувајте добро јер би нам могао сметати. Ускратити му везу са људством, радио станицу због које сте се изљубили са Павлом морате створити јер су курири већ отишли. да ми донесу ону енглеску станицу.

Чича

ДМ ДАЈЕ ДИРЕКТИВЕ СВОЈИМ КОМАНДАНТИМА У ЦРНОЈ ГОРИ

ДОКУМЕНАТ
бр. 455

657)

бр. 2076

11-XII

7/349

Бенерал Ђукановић не трпи мајора Радуловића то ми је и сам казао. Љуба Новаковић је ухваћен и биће послат на ваш терен да се затвори. То је велика кучка. Могао нам је јако сметати. Воја Лукачевић тренутно је дошао до Павла али се одмах враћа. Примео знању место за спуштање материјала. Знаке дао сам чика Брнку он ће их донети.

Чича

ДОКУМЕНАТ
бр. 456

680)

бр. 2404

30.XII

„Јгд“ 3/382

Јавите Јевђи да студент шофер није Павлов већ Ђоке Лашића. Још нисам добио планове које ми је тим путем послао. Незнам тачно што је све Јевђа предао тада. Нисам добио други материјал који ми је обећао у запечаћеном коверту, преко Павла. Не треба писма давати које коме већ их слати по сигурним куририма који нама да дођу до тачно одређеног места. Тај је најсигурнији пут.

Чича

ЈЕВЂЕВИЋ („ЈЕВЂА“) СА ИТАЛИЈАНИМА И ЧЕТНИЦИМА ДМ

ДМ ЈЕ ИЗВЕШТЕН О САРАДЊИ СА ИТАЛИЈАНИМА И О ПРЕГОВОРИМА СА
ПАВЕЛИЋЕВИМ ОФИЦИРИМА

ДОКУМЕНАТ
бр. 457

695)

бр. 125

30-1-43

Чика Бранку

Известите Чичу да сам брзојавио италијанској врховној команди да тражимо да војска, ради опасне ситуације остане још горе, јер су хтели да је врате пре времена. Биће усвојено, и ја мислим да је боље да остану, јер са оним јадима тамо било би зло. Немци јављају да су заузели Слуњ и 15 км. напред.

Партизани данас јављају заузели Стрмицу и Голубић логоре Љубињска и Столачка бригада ово држале. Питао сам Италијане радиограмом, одговарају следеће: „борбе оштре и упорне“. Наши местимично напредују. Мислим да је посве погрешна информација о слабљењу користи Лике. Нас нападају сви лички такозвани „крвави батаљони“.

За илегални пролазак Црногораца могу дати одмах 1 вагон брашна. Могу купити за лире 2 вагона граха, по 20 лира. Пиринач само за злато. Муниције су ми дали још 50.000 али сада од јуче не дају, веле није стигло из Италије.

Врховни партизански штаб издао комунике, да су Црногорци одбили да се боре противу партизана. Афера „Великани“ ликвидирана, села уништена, 4 коловође стрељано, осталих 6 сутра. — Сви остали разоружани. Јавите још Чичи да је све јача пропаганда комунистичка у италијанским трупима. Јуче су затворили много војника и депортирани у Италију.

Поновна хрватски ђенерали преговарали у Дубровнику самном. Нуде да оделимо Херцеговину у зоне и да заједнички позовемо Италијане да испуне обавезу о напуштању Херцеговине и Дубровника. Тактизирам да добијем хране. Не усвајам ништа. Прекосутра рано идем за Дубровник. Сутра ујутро јавићу се опет. Молим одговорите јавићу се опет.

Јевђевић

ДМ ОПОНУМОЋУЈЕ ОСТОЈИЋА (ЧИКА БРАНКА) ДА У ЊЕГОВО ИМЕ РУКОВОДИ
ИЗДАЈНИЧКИМ РАДОМ

ДОКУМЕНАТ
бр. 453

655)

бр. 2086

11-XII

Акцијом ће руководити мајор Остојић. Он полази на пут дванајстог овог месеца преко Шавника на Автовац, где да га сачека Баћовић са аутом, петнајстог овог месеца. Капетан Богуновић и наредник Вукић из Динара да сачекају код вас долазак мајора Остојића. Известите о досадашњим припремама.

Поздрав Чича

ДМ УКЛАЊА ОНЕ КОЈИ МУ СМЕТАЈУ

ДОКУМЕНАТ
бр. 454

656)

бр. 2082

11-XII

3/330

Ђенерал Љуба Новаковић под јаком стражом послат попу Перишићу. Преместите га у Калиновик и тамо чувајте добро јер би нам могао сметати. Ускратити му везу са људством, радио станицу због које сте се изљубили са Павлом морате створити јер су курири већ отишли. да ми донесу ону енглеску станицу.

Чича

ДМ ДАЈЕ ДИРЕКТИВЕ СВОЈИМ КОМАНДАНТИМА У ЦРНОЈ ГОРИ

ДОКУМЕНАТ
бр. 455

657)

бр. 2076

11-XII

7/349

Ђенерал Ђукановић не трпи мајора Радловића то ми је и сам казао. Љуба Новаковић је ухваћен и биће послат на ваш терен да се затвори. То је велика кучка. Могао нам је јако сметати. Воја Лукачевић тренутно је дошао до Павла али се одмах враћа. Примии знању место за спуштање материјала. Знаке дао сам чика Брнку он ће их донети.

Чича

ДОКУМЕНАТ
бр. 456

680)

бр. 2404

30-XII

„Јгд” 3/382

Јавите Јевђи да студент шофер није Павлов већ Ђоке Лашића. Још нисам добио планове које ми је тим путем послао. Незнам тачно што је све Јевђа предао тада. Нисам добио други материјал који ми је објавио у запечаћеном коверту, преко Павла. Не треба нисма давати које коме већ их слати по сигурним куририма који нама да дођу до тачно одређеног места. Тај је најсигурнији пут.

Чича

ЈЕВЂЕВИЋ („ЈЕВЂА“) СА ИТАЛИЈАНИМА И ЧЕТНИЦИМА ДМ

ДМ ЈЕ ИЗВЕШТЕН О САРАДЊИ СА ИТАЛИЈАНИМА И О ПРЕГОВОРИМА СА
ПАВЕЛИЋЕВИМ ОФИЦИРИМА

ДОКУМЕНАТ
бр. 457

695)

бр. 125

30-I-43

Чика Бранку

Известите Чичу да сам брзојавио италијанској врховној команди да тражимо да војска, ради опасне ситуације остане још горе, јер су хтели да је врате пре времена. Биће усвојено, и ја мислим да је боље да остану, јер са оним јадима тамо било би зло. Немци јављају да су заузели Слуњ и 15 км. напред.

Партизани данас јављају заузели Стрмицу и Голубић логоре Љубињска и Столачка бригада ово држале. Питао сам Италијане радиограмом, одговарају следеће: „борбе оштре и упорне“. Наши местимично напредују. Мислим да је посве погрешна информација о слабљењу користи Лике. Нас нападају сви лички такозвани „крвави батаљони“.

За илегални пролазак Црногораца могу дати одмах 1 вагон брашна. Могу купити за лире 2 вагона граха, по 20 лира. Пиринач само за злато. муниције су ми дали још 50.000 али сада од јуче не дају, веле није стигло из Италије.

Врховни партизански штаб издао комунике, да су Црногорци одбили да се боре противу партизана. Афера „Великани“ ликвидирана, села уништена, 4 коловође стрељано, осталих 6 сутра. — Сви остали разоружани. Јавите још Чичи да је све јача пропаганда комунистичка у италијанским трупима. Јуче су заговорили много војника и депортирани у Италију.

Понова хрватски ђенерали преговарали у Дубровнику самном. Нуде да оделимо Херцеговину у зоне и да заједнички позовемо Италијане да испуне обавезу о напуштању Херцеговине и Дубровника. Тактизирам да добијем хране. Не усвајам ништа. Прекосутра рано идем за Дубровник. Сутра ујутро јавићу се опет. Молим одговорите јавићу се опет.

Јевђевић

ПУНОМОЋИЈЕ ДМ ЗА ПРЕГОВОРЕ ЧЕТНИКА СА УСТАШКИМ ВЕЛИКИМ ЖУПАНОМ

ДОКУМЕНАТ
бр. 458

718)

бр. 147

7.11.43

Приликом конферисања са Хрватским жупаном у Кницу, Пантић показао оригинално пуномоћје Чичино. Жупан то одмах јавио Италијанској Врховној команди. Сад га Италијани траже. Јавите Чичи да не доноси решење о наследству војводе док не прими Баћовић свог курира.

Јевђевић

ДМ ДОБИЈА ИЗВЕШТАЈЕ ДВАПУТ МЕСЕЧНО

ДОКУМЕНАТ
бр. 459

Бр. 193. 13. IV.

Сваког ирвог и петнаестог у месецу достављајете о оснивању Равногорских одбора и о јачини летећих ваших бригада.

ДРАЖИНА ВРХ. КОМАНДА ИЗВЕШТЕНА ЈЕ И О ЧЕТНИЧКИМ АКЦИЈАМА ПРОТИВ НОВ У СРБИЈИ

ДОКУМЕНАТ
бр. 460

Бр. 246. 22. VI.

Потребно је да се што пре вратите, јер су црвени поново прешли у Делиградски корпус и оикољени на Буковику.

Пилетић је имао борбу и губитака а Синиши је наређено да одмах упути одређено људство хиљаду војника а што до сада није учинио.

Известио сам В. К.

пук. Павловић, с. р.

КУКАВИЧЛУК ЧЕТНИКА ОНЕМОГУЋИО ПЛАН ДРАЖИНЕ В. К.

ДОКУМЕНАТ
бр. 461

Бр. 33. 363. 19. VII.

Комунисти бројно много слабији од нас а њи по оружању нису јачи, прича о транспортима са оружјем су пропаганда коју прихватају наши паничари и кукавице да правдају своје бежање. Последњи транспорт који је пао случајно нама, видео сам да им Енглези шаљу само храну и ни једног метка а камоли оружје. По тачном извештају група комуниста која је бројала близу 200 људи имала је два пушкомитраљеза и један машингевер. Та је група била из састава снага код Јошнице.

За неуспех предузете акције мора имати криваца а они морају бити кажњени најтежом казном. У противном кривицу носе водеће старешине. Известите што сте предузели да се на јединице може рачунати са поуздањем као и кад ће те бити спремни да кренете напред.

Рачунајте да је време драгоцено и да сте сада онемогућили план Врховне Команде.

Поздрав ђенерал Трифуновић

ОГОРЧЕЊЕ ДРАЖИНОГ КОМАНДАНТА СРБИЈЕ ЗБОГ КУКАВИЧКОГ БЕЖАЊА ЧЕТНИКА

ДОКУМЕНАТ
бр. 462

Бр. 33364. 19. VII.

Веза Ваша бр. 413, 414, 415, 416 извршите хитно преформирање.

Паничаре и кукавице стрељајте почев од старешина, није требало олош ни водити, већ борце.

Хитан рад на овом терену неопходан због комбинација В. К. која непрекидно ургира јер јој је цео рад по њеном плану укочен.

Да бежимо испред слабијих комуниста то им подижемо морал и најбоља је пропаганда у народу.

Транспорти су им донели само и једино храну. Коју сам и ја лично јео ни метка нису примили и ову грамоту треба да спречимо или да извршимо сви самоубиство.

Поздрав генерал Трифуновић

О Д Е Л Ј А К И

ВЕЗЕ ДМ СА КРАЉЕМ И ЕМИГРАНТСКОМ ВЛАДОМ

ДМ је одржавао сталне везе са емигрантским владама у Лондону, примао од њих директиве, слао им обавештења, тражио новац и материјал, уговарао места где ће авиони бацати робу и оружје, помоћу кога ће се уништавати народ и његова ослободилачка војска. Тако је то умиљато јагње сисало две мајке: окупаторе и непријатеље нашег народа у Лондону. Засад наводимо само неке од депеша које говоре о томе.

„ЗА РАЧУН ВЛАДЕ У ЛОНДОНУ“

ДОКУМЕНАТ
бр. 463

46)

IV

Потребно ми је хитно да дознам за рачун наше владе у Лондону да ли се у Сарајеву налази Албанац Јусуф-беј Соколи који је био наш конзул у Скадру а у Сарајеву је имао пре рата своју кућу.

Чича

СА ИЗБЕГЛИЧКОМ ВЛАДОМ И КРАЉЕМ СМЕ ОПШТИТИ САМО ДМ

ДОКУМЕНАТ
бр. 464

219)

бр. 90

У име официра личних одреда мајор Бјелајац преко кума министра Кнежевића писао влади и Краљу. Влада преко лондонског радиа шифром „Славко је здраво“ потврдила пријем. Ђирчанин и ја забранили смо му свако даље општење са њима без вас. Хитан извештај следи.

ПОДАЦИ ИНТЕРЕСАНТИ ЗА „ОНЕ ПРЕКО ВОДЕ“

ДОКУМЕНАТ
бр. 465

596)

бр. 1665

9-XI

Важио је да дознамо од хоца које су ишле у Рим, прво: шта је од хоце тражио Муфтија Хусеин. Друго: шта је од њих уопште тражено. Треће: шта су се у Риму и с киме договорили. Четврто: где се сада налази Муфтија Хусеин и да ли је у свађи са Рашид Алијом који је дизао устанак у Ираку. Нека Јевђа што пре прикупи ове податке и достави јер су од интереса за оне преко воде.

Поздрав Чича

„ОНИ ПРЕКО ВОДЕ“ ТРАЖЕ НАЗИВЕ НЕМАЧКИХ ЈЕДИНИЦА, КОЈЕ СЕ ЗАЈЕДНО СА ЧЕТНИЦИМА ДМ БОРЕ ПРОТИВ НОВ

ДОКУМЕНАТ
бр. 466

620)

бр. 1863

25 нов.

Врло хитно

Хитно су нам потребни тачни називи немачких јединица за које сте јавили да су стигле у Сарајеву а шта су и други потврдили. Ово траже они преко воде. Пажурите.

Чича

У ИМЕ СВОЈЕ „ХРАБРЕ ВОЈСКЕ“ ДМ ПОЗДРАВЉА СВОГА КРАЉА

ДОКУМЕНАТ
бр. 467

659)

бр. 2016

13-XII

У име официра, подофицира, каплара и редова наше храбре војске упутно сам данас честитку за Славу Њег. Величанству Краљу. Саопштите свима, понављам свима на знање.

КРАЉ ЧЕСТИТА ДРАЖИ ЗБОГ „ХРАБРЕ И УМЕСНЕ“ БОРБЕ ПРОТИВ НАРОДА

ДОКУМЕНАТ
бр. 468

690)

бр. распис

5.1-43

Чича

Њ. В. Краљ, наш Врховни командант, доставио ми је на први дан Божића следећу честитку:

Вама и Вашим јуначким борцима шаљем срдчане честитке за Нову годину, уверен да ће нам она донети победу и ослобођење Југославије. Томе великом делу много доприносе напори целог народа у борби којом руководите храбро и умесно. Петар II. Ову честитку саопштите свима јединицама и народу! Живео Петар II! Живела велика и моћна Југославија!

Генерал Михаиловић

ИЗДАЈНИЦИ СЕ ПРЕТСТАВЉАЈУ КРАЉУ

ДОКУМЕНАТ
бр. 469

Бр. 309, 15. III. 1943.

У Каиру је стигла једна наша мисија од најистакнутијих и најспособнијих официра, који ће се преставити Њ. В. Краљу и Влади где ће ситуацију истаћи и јачину наших снага и широке размере наше организације.

БЛАГОДАРЕЊА ЗА ЧЕТНИЧКОГ КРАЉА ПЕТРА

ДОКУМЕНАТ
бр. 470

Бр. 589. 25. III. 1943.

На дан 27 марта на дан када је ступио на престо Њ. В. Краљ Петар II да се одрже свуда зборови и говори. Где буде могуће да се одрже и благодарења.

Чича

ЧЕТНИЦИ ДМ ОДРЖАВАЈУ БЛАГОДАРЕЊА ЗА ДУГ ЖИВОТ СВОГА КРАЉА И КРАЉИЦЕ И — НЕ БОРЕ СЕ ПРОТИВ ОКУПАТОРА

ДОКУМЕНАТ
бр. 471

Бр. 956. 6. IV. 1943.

Од сада у свима храмовима при преносу свете тајне и при благодарењима да се помиње име Краљице Александре. На први дан Ускрса после свете литургије да се одржи благодарење за срећан и дуг живот Високи владоца Краља и Краљице.

Имамо обавештења да комунисти спремају саботаже и терористичке нападе против окупатора под нашим именом.

Комунисти су извршили избор терориста за ове задатке, који ће носити одела и ознаке четника.

ЧЕТНИЦИ КРАЉА ПЕТРА И ДМ БОРИЛИ СУ СЕ САМО ПРОТИВ БОРАЦА НОВ
У СЛУЖБИ ОКУПАТОРА

ДОКУМЕНАТ
бр. 472ДОКУМЕНАТ
бр. 473

КРАЉ И КРАЉЕВСКА ВЛАДА БОДРЕ ДМ

Бр. 385. 21. IV. 1943.

Краљ и Краљевска влада чврсто су уз нас. Ми смо стално у вези са нашом владом и у пуној размени обостраних обавештења. Краљ и Краљевска влада бодре нас и поручују да сви заједно и сложено истрајемо у овој тешкој политичкој и војној борби. Краљ и народна војска сада су више но икада једнодушни и решени да победи наша свест. Млади Краљ потпуно разуме нашу борбу и чврсто је решен да на тој линији издржи.

ДОКУМЕНАТ
бр. 474

ЧЕТНИЦИ ДМ — „БОРЦИ“ КРАЉА ПЕТРА

Бр. 548. 30. IV. 1943.

Његово Величанство Краљ у Лондону дао је изјаву Енглеским новинарима, да савезници нису давали довољно помоћи покрету Драже Михаиловића.

Даље је Њ. В. Краљ истакао, да су борци Генерала Михаиловића његови борци. Енглески листови поводом овога донели су закључак да Краљ не сматра Титову војску као саставни део Југословенског народа. Оваква изјава и коментар Енглеских листова проширио се убрзо у штампи многих земаља у иностранству.

Крај депеше.

БОРЦИ КРАЉА ПЕТРА СА НЕМЦИМА

ДОКУМЕНАТ
бр. 475

ПУРИЋ И КРАЉ ШАЉУ ДРАЖИ БЛАГОСЛОВ

Бр. 982. 18. V. 1943.

Од Њ. В. Краља добио сам следећу депешу. Генералу Михаиловићу у име краљице и своје захваљујем Вам господине министре, Југословенској Војсци у Отаџбини, цркви и моме Југословенском народу на честиткама достављеним поводом венчања. Нека Вам Бог подари свој благослов и снагу са којом ћемо истрајати до коначне победе и ослобођења.

Петар II.

Пурић стр. Пов. бр. 189 од 12. V. 1943.

ДОКУМЕНАТ
бр. 476

КРАЉ И ЊЕГОВА ВЛАДА СА ЧЕТНИЦИМА ДМ

Бр. 388. 13. V. :

Његово Величанство Краљ и Краљевска влада стоје чврсто уз нас и уз народ. Они су утолико чвршће уз нас, уколико је пропаганда радио Лондона непоштенија. Знајте сви да су Краљ и влада са нама и зато збијмо редове и будимо јаки! Понављам Краљ и Влада стоје чврсто уз нас.

И остале депеше, било да их шаљу Врховна команда или лично Дража, било да их шаљу четнички команданти Дражи, доказују да ниједан ДМ четнички командант ништа није радио на своју руку, без знања и без директива Драже Михаиловића, који у једној депеши (в. докуменат 449) изричито каже да све

депеше сам чита и на све сам одговара, као што у једном рукописном писму (в. докуменат 66) вели да се ништа не ради без његова знања и да свим акцијама он лично руководи. Из ових депеша, као и из других докумената види се да је Дража Михаиловић лично издавао наређење за „акције” против народа и његове ослободилачке војске, као и за сарадњу са окупаторима. А његови команданти и војводе, крваво су спроводили у дело те Дражине инструкције и наређења.

О Д Е Љ А К Ш

ДМ У СЛУЖБИ ОКУПАТОРА

Из депеша упућених од Врховне команде ДМ и оних које четнички команданти шаљу Дражи и његовој врховној команди јасно се види сарадња и пуна повезаност четника ДМ са Италијанима, Немцима, Павелићевим домобранима а посредно и са усташама. Најприснија веза одржавана је са „теткићима” (Италијанима) и о њој се говори отворено, док се веза и сарадња са осталима помало прикрива, али не може да се сакрије.

ДОКУМЕНАТ
бр. 477

РЕЦЕПТ ДМ — ДА ЋЕ СЕ ЧЕТНИЦИ ОДМЕТНУТИ ОД ИТАЛИЈАНА У ПЛАНИНЕ — ПРЕПОРУЧУЈЕ И ЧИКА БРАНКО

374)

бр. 97

13-1-

Команданту 580

Ситуација у односу на комунисте следећа:

IV пролетерска бригада спустила се у село Боговићи и Миошићи код Станболчића са намером да се пробијају даље у нашу зону јачина око 1500 људи. Одмах уплаши Талијане и кажи да су дошли у Прачу и горе наведена села са намером да крену према Фочи јер су ту и прошле зиме зимовали да би се спречило њихов долазак у зону Фоче хитно тражи да ти дају једну брдску батерију 20 пушкомитраљеза и 500.000 метака. Постави услове ако ти не изађу у сусрет да ћеш се са својим људима повући у планине где ти знаш а њима шта Бог да. Одмах им изјави да борбу са њима не можеш примити ако ти не ставе на расположење потребна средства за вођење борбе а која смо ти навели. Истовремено им изјави да ћеш ти повући своје снаге према комунистима а они да гарантују сигурност нашем становништву од Турака. Било да поседну положаје које ти држиш, било да забране Турцима да се померају са досадашњих њихових положаја. Мобилиши одмах 1000 људи на просторију Устиколина—Јабука. Остави застор од Челебићског батаљона према Турцима. У ових 1000 људи да уђе и Миле Радовић кога по потреби и ојачати. Одмах предузети извиђање од Устиколине и Јабуке у правцу Станбулчића и северно. Јављај резултате извиђања као и резултате на положају према Турцима т. ј. њихово држање. Ону резолуцију коју смо доставили за Турке убацуј међу исте да их моментално смиримо. Чика Бранко.

ДОКУМЕНАТ
бр. 478

НАРЕЂЕЊЕ ЧЕТНИЦИМА ДА КУКАЈУ КОД ИТАЛИЈАНА

404)

бр. 104

14-1-

Команданту 580.

I

Најенергичније продужити кукање код Талијана да се што више извуче а нарочито муниције. Бити дрзак и запретити напуштањем положаја. Јавити шта се добије.

ДОКУМЕНАТ
бр. 479

ЧЕТНИЦИ ДМ ТРАЖЕ ДА ВЛАСТ БУДЕ ЧЕТНИЧКО-ИТАЛИЈАНСКА И ДА ИТАЛИЈАНИ ДАЈУ СРЕДСТВА ЗА БОРБУ ПРОТИВ НОВ

417)

бр. 116

18-1-

К-ту 512

Састаните се са талијанским пуковником који долази из Плеваља и кажите да се IV и VI пролетерска бригада налазе на линији Прача—Сјетлина—Стамбулчић јачине преко 3000 људи. Јуче су наши делови са голе Јахорине водили борбу са њиховим извиђачким

деловима који су дошли на демаркациону линију и одбили их. У чајничком срезу налазе се Ибрахим Шатор, Мујо Хоџић и др. Мујић вође муслимана комуниста који имају мисију од партије да комунизирају муслимане. Оне ће вероватно успети у томе пошто муслимани немају вере у Хрватску државу. Ако успеју онда је сигуран напад на Фочу и све остале гарнизоне у тој зони тим нре што су и прошле зиме ту били у зимовнику. Ако дође до напада и ми не можемо примити борбу јер се благовремено није изашло у сусрет нашим жељама. Ми ћемо у том случају само бранити наше интересе, а њима шта Бог да. Једино у случају да испуне ове услове: 1) Да се Турци повуку и разоружају са досадашњих положаја. Да ми држимо положај на Дрини. 2) Да власт у срезу чајничком где ми поседнемо буде мешовита талијанско-четничка. 3) Да се покажњавају сви комунисти и зликовци, и 4) Да нам се дају у изобилу средства за вођење борбе као што смо раније тражили. Салатић.

ЧЕТНИЦИ ДМ И ИТАЛ. ОКУПАТОРИ — ЈЕДНА ВОЈСКА

ОКУПАТОРИ ПЛАЋАЈУ ЧЕТНИЦИМА ДМ ЗА ВЕРНУ СЛУЖБУ

ДОКУМЕНАТ
бр. 480

696)

бр. 126

30-V.43 г.

Капетану Салатићу

Италијани ми дали рачун треће зоне за војску 900.000 динара. Шаљем 600.000. Дајте Миљевини 160.000. Калиновику 220.000 да командири поделе сиротињи. Остатак 100.000 дао сам Невесињском корпусу, и мени задржао 200.000 за набавку материјала, све до обрачуна. Скице послате. Пожурите чишћење пута. Храна је овде због евентуалног доласка Црногораца треба слати храну од оног старог остатка златника пошаљите хитно по куриру 5 комада за поверљиве сврхе.

Јевђсвић

ЧЕТНИЦИ ДМ — САСТАВНИ ДЕО ОКУПАТОРСКЕ ВОЈСКЕ

ДОКУМЕНАТ
бр. 481

698)

бр. 128

7-11-43

Капетану Салатићу

Молим те јави како је Ковачевић кре... Чујем рђаве вести. Јави јеси ли дао на мој терет Влади Станковићу нешто новца како сам тражио. Добићеш сада за три горња батаљона одело од Италијана. Томо је већ преузео, само њихови курири требају доћи на Плужине да узму од Невесињске бригаде 80 копорана и чакшира. Не заборави прехрану Рогатичког среза.

Јевђевић

ИТАЛИЈАНИ ПРИМАЈУ ЧЕТНИКЕ ДМ У СВОЈЕ БОЛНИЦЕ

ДОКУМЕНАТ
бр. 482

720)

бр. 148

7-11-43

Чика Бранку,

У току 6. фебруара избили смо до друма. Чајнице—Горажде без нарочитог отпора. Са Ружићем имам везу. Он се налази код Безујна.

Италијани се још нису мешали. Примају рањенике у болницу и излазе у сусрет у сваком погледу. Ми смо их известили да су нас Турци напали, 7 ов. м. продужавамо напад и све иде добро. Поздрав

Тасовац

ДРАЖИН „БОРАЦ“ СА ИТАЛИЈАНОМ

„СЛЕДОВАЊЕ” ОД ИТАЛИЈАНА

ДОКУМЕНАТ
бр. 483

748)

бр. 176

14-11.43

Капетану Салагићу

Ради контроле јављам да сам предао невесињској бригади за вас: 10.560 кг. брашна, 4.600 кг. пиринца, 551 кило уља, 204 кг. конзерви, 800 кг. грашка, 550 кг. сира, 200 кг. кафе, 400 кг. шећера, 572 кг. соли и 143.000 цигарета.

Ако не вратите старе и нове вреће нећемо ни ми ни ви добити више хране.

Јевђевић

ЧЕТНИЦИ ДМ ОД ИТАЛИЈАНА ТРАЖЕ ОДОБРЕЊЕ ЗА ПОКРЕТ

ДОКУМЕНАТ
бр. 484

993)

бр. 143

15-XI

Динарске наше трупе у страшној ситуацији. Партизани из целе државе концентрирани против њих, јер избегавају борбу са нама. Правићу последњи пут у Фиуми да нам Талијани одобре покрет. Без пристанка немогуће кренути из разних разлога. Молим јавите пристајете ли у најгорем случају да тражим да нас пребаце преко Сплита на фронт.

Јевђевић

ХРАНА ОД ИТАЛИЈАНА ЗА „ЈОШ 650” ЧЕТНИКА

ДОКУМЕНАТ
бр. 485

995)

бр. 145

15-XI

Коначно сам успео да Талијани дају данас храну за још 650 људи Калиновик-Миљевина

Јевђевић

ДМ ОРГАНИЗУЈЕ ИЗДАЈУ У СЛОВЕНИЈУ

ДОКУМЕНАТ
бр. 486

1039)

бр. 182

Одбили смо талијански захтев да пошаљемо из наше или Бирчанинове зоне трупе против партизана у Словенију. Тражили смо да одобре да као наш делегат тамо оде Грђић да организује тамошње одреде у вези са Новаком.

Јевђевић

ИТАЛИЈАНИ ПРЕВОЗЕ ЧЕТНИКЕ ДМ БРОДОВИМА

ДОКУМЕНАТ
бр. 487

1055)

бр. 206/3

Талијани су пристали да нам пребаце три хиљаде људи бродовима преко Сплита у Книн. Том приликом можемо ликвидирати комунисте пренети станице и свршити све остало. Ради свега молим одмах упутите мајора Баћовића натраг. Молим да се мени одобри у споразуму са Баћовићем да водим одред у Книн са начелником штаба ђенералштабним официром јер ћу повести већину Босанаца.

Јевђевић

„ЛЕГАЛИЗАЦИЈА” — ТЕРМИН ЗА ОТВОРЕНО ИЗМЕЂАРСТВО

ДОКУМЕНАТ
бр. 488

1044)

бр. 194

Добацио сам тридесет хиљада оброка хране за Босну, путујем данас за Италију. Одобрени су ми начелно и... легализацију још четири хиљаде људи ако наша недисциплина не поквари све.

Јевђевић

„ЛЕГАЛИЗОВАНИ” ЧЕТНИЦИ ДМ СА ОКУПАТОРИМА

ИТАЛИЈАНИ ДАЈУ ПЛАТЕ ЧЕТНИЦИМА

ДОКУМЕНАТ
бр. 489

1122)

бр. 64

Команд. 1050

Италијани нам дају плату за новембар и децембар. Хоћемо ли новац делити четницима. Ако нећемо боље да га не примамо, јер се ствара међу четницима незадовољство и многи новац команданти остављају себи.

„СЛЕДОВАЊЕ” ОД ИТАЛИЈАНА

ДОКУМЕНАТ
бр. 483

748)

бр. 176

14-II.43

Капетану Салатићу

Ради контроле јављам да сам предао невесињској бригади за вас: 10.560 кг. брашна, 4.600 кг. пиринца, 551 кило уља, 204 кг. конзерви, 800 кг. грашка, 550 кг. сира, 200 кг. кафе, 400 кг. шећера, 572 кг. соли и 143.000 цигарета.

Ако не вратите старе и нове вреће нећемо ни ми ни ви добити више хране.

Јевђевић

ЧЕТНИЦИ ДМ ОД ИТАЛИЈАНА ТРАЖЕ ОДОБРЕЊЕ ЗА ПОКРЕТ

ДОКУМЕНАТ
бр. 484

993)

бр. 143

15-XI

Динарске наше трупе у страшној ситуацији. Партизани из целе државе концентрирани против њих, јер избегавају борбу са нама. Правићу последњи пут у Фиуми да нам Талијани одобре покрет. Без пристанка немогуће кренути из разних разлога. Молим јавите пристајете ли у најгорем случају да тражим да нас пребаце преко Сплита на фронт.

Јевђевић

ХРАНА ОД ИТАЛИЈАНА ЗА „ЈОШ 650” ЧЕТНИКА

ДОКУМЕНАТ
бр. 485

995)

бр. 145

15-XI

Коначно сам успео да Талијани дају данас храну за још 650 људи Калиновик-Миљевина

Јевђевић

ДМ ОРГАНИЗУЈЕ ИЗДАЈУ У СЛОВЕНИЈУ

ДОКУМЕНАТ
бр. 486

1039)

бр. 182

Одбили смо талијански захтев да пошаљемо из наше или Бирчанинове зоне трупе против партизана у Словенију. Тражили смо да одобре да као наш делегат тамо оде Грђић да организује тамошње одреде у вези са Новаком.

Јевђевић

ИТАЛИЈАНИ ПРЕВОЗЕ ЧЕТНИКЕ ДМ БРОДОВИМА

ДОКУМЕНАТ
бр. 487

1055)

бр. 206/3

Талијани су пристали да нам пребаце три хиљаде људи бродовима преко Сплита у Книн. Том приликом можемо ликвидирати комунисте пренети станице и свршити све остало. Ради свега молим одмах упутите мајора Баћовића натраг. Молим да се мени одобри у споразуму са Баћовићем да водим одред у Книн са начелником штаба ђенералштабним официром јер ћу повести већину Босанаца.

Јевђевић

„ЛЕГАЛИЗАЦИЈА” — ТЕРМИН ЗА ОТВОРЕНО ИЗМЕЂАРСТВО

ДОКУМЕНАТ
бр. 488

1044)

бр. 194

Добацио сам тридесет хиљада оброка хране за Босну, путујем данас за Италију. Одобрени су ми начелно н... легализацију још четири хиљаде људи ако наша недисциплина не поквари све.

Јевђевић

„ЛЕГАЛИЗОВАНИ” ЧЕТНИЦИ ДМ СА ОКУПАТОРИМА

ИТАЛИЈАНИ ДАЈУ ПЛАТЕ ЧЕТНИЦИМА

ДОКУМЕНАТ
бр. 489

1122)

бр. 64

Команд. 1050

Италијани нам дају плату за новембар и децембар. Хоћемо ли новац делити четницима. Ако нећемо боље да га не примамо, јер се ствара међу четницима незадовољство и многи новац команданти остављају себи.

ПРЕКО РАДИО СЕ МОГУ ПОМЕНУТИ ЧЕТНИЧКИ КОМАНДАНТИ ЗА КОЈЕ СЕ НЕ ЗНА
ДА ОДРЖАВАЈУ ВЕЗУ СА ОКУПАТОРИМА

ДОКУМЕНАТ
бр. 490

1149)

бр. 92

20-1

Од 430

Према усменом саопштењу п. поручника Живановића Чика Бранко је тражио имена старешина ради објављивања преко радио. Јавно се могу поменути све старешине изузев Саве Дерикоње, Радивоја Косорића и Боже Племића који одржавају везу са непријатељем по одобрењу Момчиловића.

ПРЕГОВОРИ ИЗМЕЂУ ЧЕТНИКА ДМ И ПАВЕЛИЋЕВИХ ОФИЦИРА

ДОКУМЕНАТ
бр. 491

1154)

бр. 97

Капетану Салатићу

На захтев хрвата Глумац и Матовић иду данас у Осаницу на преговоре. Тамо долазе виши хрватски официри из Сарајева.

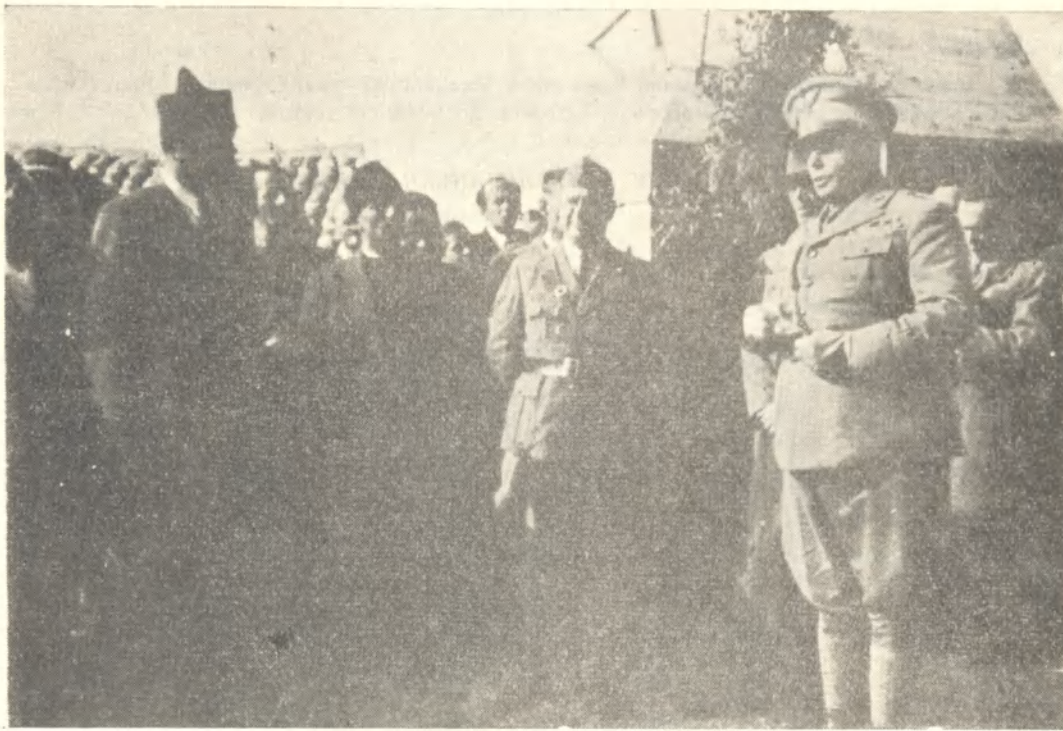
Кекић-Јовановић

ЧЕТНИЦИ ДМ, ПАВЕЛИЋЕВИ ДОМОБРАНИ И УСТАШЕ — ЗАЈЕДНО ТЕРЕВЕНЧЕ

ДОКУМЕНАТ
бр. 492

КРВНИК ПИРЦИО-БИРОЛИ ПОЗДРАВЉА БАЈА СТАНИШИЋА И ЊЕГОВЕ ЧЕТНИКЕ

ДОКУМЕНАТ
бр. 493ПРЕГОВОРИ О ЗАЈЕДНИЧКОЈ АКЦИЈИ ИЗ МЕЂУ НЕМАЧКИХ ДЕЛЕГАТА (ПАВЕЛИЋЕ-
ВИХ ОФИЦИРА) И ИТАЛИЈАНСКИХ ДЕЛЕГАТА (ОФИЦИРА ДМ)ДОКУМЕНАТ
бр. 4941155)
Од 580
К-ту 800

бр. 98

24-I-43

Никић није овде већ је на положају а он је одобрио да ја идем на преговоре са Хрватима јер он није могао услед тога што није био у близини. Били смо позвани од стране Хрвата пошто је Миле Радовић раније разговарао са једним хрватским поручником. На преговорима су били од Хрвата: пуковник Гашчић, заповедник 13 пуковније и 2 бојника. Од нас су били: Глумац, под именом капетан Лазовић, Миле Радовић и Боро Гладојевић. Они хоће да наша четничка команда за све четнике у Босни води преговоре са њима. Сагласни су да домобранство и четници држе власт, само да признају Хрватску државу а то питање решимо са Италијанима. Гарантују потпуну равноправност Србима. Ја сам тражио да четници уђу у гораждански срез до линије Јабука седло—Црни Врх—Прача и да држе са домобранима власт. Они хоће, само да ми то исто дозволимо у Фочи, да признамо Хрватску државу. Хитно, пуковник ми је показивао уговор Косорића и Дерикоње, где су се они у овом погледу сагласили. Ја сам им одговорио да ћу о свему извести своју команду па нека она реши. Сагласили су се да се заједно боримо против партизана, иначе су љути на Бјелимиће и траже да им се домобрани врате са оружјем. Кажу да ће по овоме и Немци интервенцију тражити.

Италијани за ово не знају, али ће дознати од Хрвата, па ће бити збрке, нарочито због капетана Лазовића (Глумца). Молим да се нареди или да прекинемо преговоре или да се одреди комисија за исте. Хрвати се сматрају као немачки делегати, нас сматрају као италијанске.

Капетан Глумац

63

ДОКУМЕНАТ
бр. 495

КРВНИК РОАТА — ЧЕТНИЧКИ НАРЕДБОДАВАЦ

1168)

бр. 111

28-1

Чика Бранку

Чичи — Смењен је брзојавно командант балканских снага генерал Роата који се је самном залагао за акцију Црногораца, Одговор до 6 часова ујутру.

Јевђевић

ДМ ЧЕТНИК И ИТАЛИЈАНСКИ ОФИЦИР

ДОКУМЕНАТ
бр. 496

ЧЕТНИЦИ СЛОБОДНО ШЕТАЈУ ПО ОКУПИРАНИМ ГРАДОВИМА

ДОКУМЕНАТ
бр. 497

Бр. 409. 21. IV.

Команданти ће најенергичнијим мерама спречити нашим четницима да се крећу по варошима и да уопште воде рачуна о своме кретању јер се у последње време примећује да су се јако ослободили и постали веома небазриви, ово их излаже опасности да буду ухваћени а поред тога дају неповољну слику немарности и томе слично. Треба разликовати буда-лаштине од јунаштва избегавати мешавину са окупаторским снагама и осталим јединицама које нису наше.

И ЧЕТНИЦИ СА БРАДАМА ШЕТАЈУ ПО ГРАДОВИМА СА ОКУПАТОРСКИМ ВОЈНИЦИМА

ДОКУМЕНАТ
бр. 498

Бр. 978. 18. V.

Имам извештаја са више страна да наши четници иду у варош и чак и они са брадама и вршљају тако да их сви виде. Има случајева да путују возом са оружјем. Наредио сам и наређујем свима да се такви хватају и одмах стављају под нареки војни суд, за такве своје срамне поступке.

Потврдите пријем овог наређења.

ЧЕТНИЦИ ДМ — СЛУГЕ ОКУПАТОРА — НЕ ДИРАЈУ ОСТАЛЕ ОКУПАТОРОВЕ ПОМОГАЧЕ

ДОКУМЕНАТ
бр. 499

Бр. 488. 13. VI.

Скреће се пажња свима командантима да недирају људство Националне службе, нити да се дирају њихови магацини.

САРАДЊА СА БУГАРСКИМ ФАШИСТИМА

ДОКУМЕНАТ
бр. 500

Бр. 561. 30. V.

Командант Нишке области са Нишком четом налази се у Соко Бањи и јавља у Девичким појатама.

Партизани су у Манчи запалили станицу, наши одреди воде тешке борбе у Лесковачком округу са 4.000 партизана. Бугари су примили борбу са партизанима. Потребно је да Ви притиснете северни крај Девике, ја ћу источни. На фронту Скробница — Галилавинас — Радмировац — Топпица.

Капетан Божа.

ЧЕТНИЦИ ДОБИЈАЈУ МУНИЦИЈУ ОД ОКУПАТОРА

ДОКУМЕНАТ
бр. 501

Бр. 2. 24. VI.

Мобилишите људство, немој да дејствујемо са непотпуним снагама. Објединимо команду и не дозволимо да црвени боље познавају војничка правила. Најхитније предузмите да се преко легалних добије муниција. Ми је немамо, морамо се спаћи.

Довиђења твој Петар.

ДОКУМЕНАТ
бр. 502

ЛУКИЋ, БИРЧАНИН, ДАНГИЋ И ДРУГЕ ДМ ВОЈВОДЕ СА НЕМЦИМА

С НЕМАЧКИМ И БУГАРСКИМ ФАШИСТИМА — ПРОТИВ НАРОДА

ДОКУМЕНАТ
бр. 503

Бр. 5. 25. VI.

Хитно алармирај и немачке и бугарске гарнизоне за дејство противу црвених. Ја сам у покрету ка теби и стижем данас изнад Подгорца. Одмах ухвати везу са мном да би се договорили о начину легалних како би преко њих обезбедили муницију. Понављај муницију.

Поздрав Петар.

НИ НА ТРАЖЕЊЕ САВЕЗНИКА ЧЕТНИЦИ НИСУ ХТЕЛИ ДА НАПАДАЈУ ПОСТРОЈЕЊА КОЈА СУ РАДИЛА ЗА ОКУПАТОРА

ДОКУМЕНАТ
бр. 504

Бр. 255 — 256, 21. X. Кз.

Код мене су прешли од Сенише 5 енглеских официра. Рутем каже да је мајор Смит стручњак за руднике. Хоће да бомбардују Бор са 50 авиона. Ми да нападнемо једновременно и да унутра изврши саботажу погодно лице. Сматрам да је то сад нерентабилно. Бор је јако утврђен, ми би требали да откријемо велике снаге и утрошимо ово мало муниције. Сад је чак и корисно да одржимо Бор исправан, како би после рата ова индустрија одмах радила. Можда је Енглезима и циљ да униште европску индустрију па чак и ово мало наше спротиње.

(Деп. послате В. К.-и).

О Д Е Љ А К IV

ЧЕТНИЦИ ДМ ПО ДРАЖИНОЈ „ИНСТРУКЦИЈИ“ КОЉУ, ТЕРОРИШУ
И ПЉАЧКАЈУ НАРОД

Тачка 5 Дражине злочиначке „Инструкције“ (види докуменат бр. 3) сгрсвођена је у дело крваво и немилосрдно. По тој „Инструкцији“ и по директним наређењима Драже Михаиловића и његових најближих сарадника, четници су поклали десетине хиљада муслиманског и хрватског живља, голоруког и беспомоћног, док су истовремено са усташама, који су поклали стотине хиљада невиних Срба, пијанчили, братимили се, склапали уговоре и признавали „Врховништво НХД“.

По другом ставу 5 тачке исте „Инструкције“ и по више пута поновљеним наређењима Драже Михаиловића четници су заједно са окупаторима и под њиховом командом водили борбу против народноослободилачке војске, хватали народне борце, сами их убијали или предавали окупаторима. Ту борбу против народа и његове војске четници ДМ речником окупатора звали су борбом против комуниста.

ДМ „ОДОБРАВА“ Т. Ј. НАРЕЂУЈЕ КЛАЊЕ У ФОЧИ

ДОКУМЕНАТ
бр. 505

1)

8-VIII у 9 час. од станице ЕЈИ

Воја стигао, извештаји примљени, чича одобрио напад на Фочу. Павле довлачи артилерију и бацаче и 600 (шест-сто) људи. Од ваших учествоваће Момчиловић са целокупним људством.

Босански батаљони раније распоређени у Херцеговини 150 људи из среза Невесињског 150 људи из среза Гатачког ове људе пробрати и упутити сва аутоматска оружја и бацаче са муницијом. Нешићу већ потребно наређено, место прикупљања за село Миљевину где треба да буду 8 о. м. увече, храну понети за 5 дана. Момчиловић да поведе падобранце обучене у четничко одело њихову радиостаницу и Војину пратњу. Операцијама лично љу управљати због ситуације код вас, останите тамо док вас не позовем. 4/8,25 час.

У вези вашег извештаја писменог слажем се са тим што одлучите ви и Јсвђевић пуномоћ послаћу лула, муло један.

ДОКУМЕНАТ
бр. 506

3)

10-VIII у 8 часова

Напад на Фочу води Бранко и он је тамо. Верујем да ће га извести и без обзира на Талијане. Знак за обележавање терена као и доле за авионе јавићу вам. У погледу напада на Фочу ступите у директну везу са Бранком. У Херцеговини могло би се урадити слично као и у Црној Гори. Да Хрвати не долазе потребни легални наши одреди за базу мира и реда и за прокривање наших организација и бригада. Никаква влада нити управа изван четничких организација, помоћ у оружју и храни.

ДОКУМЕНАТ
бр. 507

10)

III

17-VIII

Одуговлачење напада на Фочу ствар компромитована. Наредио сам потребно мајору..... Хиљадуједан.

Будите спремни за пријем у времену од 20 до 31 о. м. јављено је да ће дати ако дознамо тачно дан јавићемо. Слушајте радио емисије. Чича,

БИРЧАНИН ТРАЖИ ОДОБРЕЊЕ ОД ДРАЖЕ ДА КОЉЕ МУСЛИМАНЕ

ДОКУМЕНАТ
бр. 508

188)

15-IX

Војвода Бирчанин шаље денешу на талијанском језику из канцеларије групе армије да нападнемо муслимане. Имао сам у програму као што сам вас известио да нападнемо усташка гнезда где су у већини Муслимани. Молим за одговор да ли да извршим наређење војводе Трифуновића. Скрштених руку не можемо седити.

ЧЕТНИК ДМ ВЕЖБА СЕ У КЛАЊУ

ДОКУМЕНАТ
бр. 509

ЗА КЛАЊЕ У ФОЧИ „ВОЈВОДЕ“ ПРЕБАЦУЈУ ОДГОВОРНОСТ НА ДРАЖУ

ДОКУМЕНАТ
бр. 510

129)

15-VIII

Наређење за напад на Фочу извршићемо али скидамо са себе сваку одговорност јер ће исти имати рђавих последица за народ. Молимо одложите напад док примите наш послани извештај.

Одговорите још данас Јевђевић и Баћовић.

ЧЕТНИЦИ ДМ „ДУХОВНО ПРИПРЕМАЈУ“ ИТАЛИЈАНСКЕ ПУКОВНИКЕ
ЗА КЛАЊЕ У ФОЧИДОКУМЕНАТ
бр. 511

130)

I

17-VIII

Талијански пуковник разговарао са Јевђевићем и самном, духовно је припремљен за напад на Фочу поклонили смо му један тепих. Војску за напад на Фочу прикупљамо и храном снабдевамо. По свршеној операцији следи опширан извештај о току догађаја.

ПО ЧЕТНИЧКОМ ИЗВЕШТАЈУ ЗАКЛАНО 300 ЖЕНА И ДЕЦЕ

ДОКУМЕНАТ
бр. 512

132)

I

20-VIII

После политичког осигурања од последица јуче су наше трупе под командом мајора Остојића после кратке и оштре борбе заузеле Фочу. Наши губитци четири мртва, непријатељски око 1000 од чега жена и дјеце 300 предузели смо све да ово оправдамо ради заштите од санкција према нашем живљу у Хрватској зони чега много страхујемо. Главни део напада извеле наше снаге у јачини 1600 људи.

РАДИО ЛОНДОН ОБЈАВЉУЈЕ „ВЕЛИКУ ЧЕТНИЧКУ ПОБЕДУ“ У ФОЧИ

ДОКУМЕНАТ
бр. 513

134)

III

Радио Лондон да објави војно четнички одреди који су под командом мајора Петра Баћовића, потукли су до ноге усташке формације у Фочи. Ово је нова победа над марионетском Хрватском, којом приликом је погинуло осам стотина усташа. Заробљено мноштво оружја муниције и другог ратног материјала. Ово нам је потребно а не може нам шкодити јавите кад ће се објавити да саопшtimo да свак слуша.

УБИЈАЊЕ НАРОДНИХ БОРАЦА

ДОКУМЕНАТ
бр. 514

205)

IV

Јанко Јоловић вођа комуниста у Рогатичком срезу који је хтео да доведе пролетерску бригаду из Шејковића са друговима ухваћен и убијен. У Црној Ријеци ухваћено 11 комуниста од тога 2 стрељана а 9 премлаћено. Капетан Ковачевић Миливоје вратио се са пута где је ишао да испита снаге комуниста. Комунистичке су снаге око 12.000 људи. Несметано раде и нико их не узнемирава. А ако зазме тако несметано постоји опасност да инфилтрирају у наше крајеве.

МАСЕ БЕЖЕ ПРЕД ЧЕТНИЧКИМ ТЕРОРОМ

ДОКУМЕНАТ
бр. 515

259)

бр. 34

15-X

Италијани много незадовољни ради покоља становништва. Партизани зауставили Немце код Јајца. Ако изградим могућност покрета сигуран сам у успех јер масе које беже пред нашим терором шире страховиту панику. Тражили смо колаборацију Бирчанинових одреда. Данас путујем у Прозор. Јевђевић.

ЧЕТНИК ДМ МОРА ДА ЗНА СВОЈ ЗАНАТ

ДОКУМЕНАТ
бр. 516

261)

бр. 36

15-X

Један одред Динарске дивизије са норуч. Вељком Илићем напао је комунисте између Омиша и Сплита. Погинуло 800 непријатељских војника. Погинуо наш командант Илић. Бирчанин јавља да су том приликом четници поклали доста жена и деце. Јевђевић.

ЧЕТНИК ДМ МОРА ДА ЗНА СВОЈ ЗАНАТ

ДОКУМЕНАТ
бр. 517

НЕМЦИ ЗАБРАЊУЈУ ЧЕТНИЦИМА ПОКРЕТ ЗБОГ КЛАЊА ЖЕНА И ДЕЦЕ

ДОКУМЕНАТ
бр. 518

262)

бр. 37

Ради покоља великог броја становништва од стране четника, Немци и Хрвати категорички траже да не крећемо даље. Још смо у Прозору. Надам се савладати отпор. Покрет ћемо јавити. Јевђевић.

ЧЕТНИЦИ ДМ ПОСЛЕ ПОКОЉА ВРАЋАЈУ СЕ ОДУШЕВЉЕНИ

ДОКУМЕНАТ
бр. 519

276)

бр. 58

23-X

У операцијама Прозор заклано преко 2000 Шокаца и Муслимана. Војници се вратили одушевљени. Иштван.

ЧЕТНИЧКЕ ТРОЈКЕ УБИЈАЈУ СВЕ ОНЕ КОЈИ СЕ БОРЕ ПРОТИВ ОКУПАТОРА,
НАЗИВАЈУЋИ ИХ „КОМУНИСТИМА“

ДОКУМЕНАТ
бр. 520

281)

бр. 2

6-IX-1942 г.

Тајно помоћу тројки убијати све истакнуте комунисте. О овом наређењу може знати само командант и тројка која је посао извршила. По извршеном убиству форме ради водити истрагу. О извршеном извести. Баћовић, Хитно је. Свима бригадама.

„МИЛОСТИ НЕМА“

ДОКУМЕНАТ
бр. 521

282)

бр. 3

22-X-1942

На територији те бригаде живе: Кокољ Владо, Ковачевић Вељко, Салатић Јово, Шаренац Ранко, Глоговац Жарко, Вучинић Лука, Мишељић Петар, Леро Благоје, Анђелић Новак, Патић Стево, Комненовић Стево, Војновић Симо. Све именоване једне ноћи тајно помоћу тројки ликвидирати и извести. Милости нема. Сви су опасни комунисти, Баћовић.

ПЛАН ЗА НАПАД НА „ТУРКЕ“

ДОКУМЕНАТ
бр. 522

295)

бр. 16

Команданту 580

Да капетан Глумац изради план за напад на Турке у чајничком срезу. План израдити према снагама којима располаже и које би му још требале. План доставити овој команди. Салатић.

У ВЕЛИКОЈ СРБИЈИ „НЕЋЕ НИКО ЖИВЕТИ ОСИМ СРБИНА“

ДОКУМЕНАТ
бр. 523

306)

бр. 28

К-ту II Сарајевске

Може бити да ће сарадња са Муслиманима код наших људи изазвати нерасположење према нашој организацији. Објаснити људима да је сада моменат да ми морамо са њима сарађивати да би смањили број наших непријатеља. Да их завадимо са Хрватима да се они побију а ми да гледамо своја посла. Ми смо доста проливали крви треба и други то исто да ради. Сваком нека буде јасно да ћемо ми после рата или у датом моменту извршити свој задатак и да у српским земљама неће нико други живети осим србина. Ово објасните људима и да ово приме као нужну потребу. Ово се не може писати нити јавно говорити јер би и турцима дошло до ушију то не треба ширити од уста до уста. Салатић.

НАРЕЂЕЊЕ ЗА ПОКОЉ У ЧАЈНИЧУ

ДОКУМЕНАТ
бр. 524

312)

бр. 34

К-ту 580

Одобрава се први напад на Чајничке Турке. Да командант корпуса ухвати везу са капетаном Лукачевићем као и осталим суседним командантима и заједно са њима изврши напад на чајничке Турке што пре. Капетан Салатић.

ЧЕТНИЦИ ДМ, УСТАШЕ И НЕМЦИ — У БОСНИ

ДОКУМЕНАТ
бр. 525

ЛИКВИДИРАЊЕ НАРОДНИХ БОРАЦА

ДОКУМЕНАТ
бр. 526

329)

бр. 51

24-XII

Команд. 580

Буковицу не нападати пре генералног чишћења чајничког среза. Комунисте у Буковици ликвидирати тројкама ако је могуће, ако није онда тражити од Италијана интервенцију да их изјуре. Командант 1050.

ЧЕТНИЦИ ДМ УНИШТАВАЈУ НАРОД

ДОКУМЕНАТ
бр. 527

778)

бр. 207

19-II-43

Капетану Салатићу

Црногорци убијају муслимански живаљ када наиђу у овом и у чајничком срезу. Издај потребна наређења за срез калиновачки.

ИТАЛИЈАНИ СУ ДОЗВОЛИЛИ ЧЕТНИЦИМА ДА У „СВОЈОЈ ЗОНИ“ РАДЕ ШТО ХОЋЕ

ДОКУМЕНАТ
бр. 528

965)

бр. 116

Свилокос ухапшен јер Талијани тврде да је његов зет командант подморнице која торпедује бродове око Дубровника. Ослободићемо га сигурно. Дванаест села запаљено. 350 убијено. Мислим да се у послове наше зоне за коју одговарамо нико не меша.

Јсвђ. — Баћовић

ДРАЖИНЕ ЛЕТЕЋЕ БРИГАДЕ — ЗА БОРБУ ПРОТИВ НАРОДА

ДОКУМЕНАТ
бр. 529

Бр. 148. 12. IV.

Поново наређујем да се хитно стварају летеће бригаде, које ће бити способне да иду свуда. Скрећем пажњу да је ово врло важно и требало је већ да буду спремне. Напомињем да многи команданти још нису увидели важност ове потребе, да многи ово сматрају олако. Овакво схватање је врло велики и неопростиви грех. Кроз најкраће време, понављам кроз најкраће време наредићу груписање летећих бригада у јуришне корпусе на привремени рад на уској територији земље.

крај депеше.

ЛИК ДРАЖИНОГ ЧЕТНИКА

ДОКУМЕНАТ
бр. 530

Бр. 455. 25. IV.

Примећено је да многи вуку по терену женске ради блуда, што не сме да буде. Исто најстрожије забрањујем. Ко се огреши о ово ставићу га под најтежу одговорност. Затим много се пије, опија и банчи и многе старешине траже да им се спремају нарочита јела.

ЧЕТНИЦИ ДМ ЖРТВИ ВАДЕ СРЦЕ

ДОКУМЕНАТ
бр. 531

ДОКУМЕНАТ
бр. 532

Бр. 43 21. V. 1944

Неки команданти скупљају око себе покварене жене, са њима проводе блуд јавно пред борцима и народом, а ово исто дозвољавају и својим потчињеним. Неки команданти и њихови потчињени приређују раскошне гозбе какве се ни у мирно доба нису приређивале. Пијанчење, опијање и коцкање честе су појаве код њихових старешина. Поједини команданти батинају народ где год стигну, наређују самовољно контрибуције, убијају без суда и пресуде.

ЧЕТНИЦИ УБИЈАЈУ НАРОДНЕ БОРЦЕ

ДОКУМЕНАТ
бр. 533

Бр. 33 320 14. VII.

Од затвореника у Бољевачком концентрационом лагеру извојити комунисте и јатаке и стрељати.

Бенерал Трифуновић, с. р.

СА ТОПОВИМА ДОБИЈЕНИМ ОД ИТАЛИЈАНА — ПРОТИВ НОВ

ДОКУМЕНАТ
бр. 534

51)

бр. 713

Неколико пута сам вам поновио да комунисте уништавате свуда без милости како испред фронта тако и позади. До сада вам нисам бранио оружану акцију против комуниста који покушавају натраг. По свему изгледа да су комунисти тамо добро прикљештени и да сад беже према нама. Скрећем пажњу нашим одредима морају бити очишћени од сваког комунисте. По потреби заведите преке судове. Према комунистима који надиру ка Коњцу и Крешеву предузмите следеће. Највише обезбедити Рашнице, Јахорине, Трескавице и Црвањ планине западно од Улога. У области Калиновика и Улога да имате јаке резерве и то јаче код Калиновика.

наставак бр. 714

Трескавица и Црвањ су врло важне тачке. Прикупите за борбу што више снага и чим се појаве напасти их. Комунисти ни по коју цену несмеју продријети на вашу територију. Развите што јачу обавештајну службу према њима. Извуците од талијана што више оружја, муниције, хране и обуће. Гледајте на сваки начин да добијете брдске топове и бацаче са нашом послугом. Брдски топови и бацачи имаће пресудну улогу и цела ствар биће свршена једном за свагда. Нека Јевђа употреби сву вештину за ово добијање као што је Павле, пролетос добио.

Чича.

НАРОДНИ БОРЦИ У ЧЕТНИЧКОМ ЗАТВОРУ

ДОКУМЕНАТ
бр. 535

705)

бр. 135

У Дужима има око 50 затвореника-одметника и комуниста из последње побуне. Упутите одмах Ковачевића и Дукића да поведу поступак јер је хитно ради хране и због италијана.

Јевђевић

САСЛУШАЊА ВРШЕНА НА НАЈДРАСТИЧНИЈИ НАЧИН

ДОКУМЕНАТ
бр. 536

1046)

бр. 195

Тројицу комуниста нисмо ликвидирали из разлога што је Јевђевић тражио да их пошаљемо у Невесиње да се тамо ликвидирају. То му је потребно из мени непознатих разлога али их је тражио по сваку цену. Из њихових изјава не може се ништа докучити сем оног што смо јавили. Саслушања су вршена на најдрастичнији начин али ништа није помогло јер су исти идеални комунисти који гину за идеју али не одају ништа.

Салатић

ЧЕТНИЦИ ДМ КОЉУ

ДОКУМЕНАТ
бр. 537

О Д Е Љ А К V

УНАПРЕЂЕЊА И ОДЛИКОВАЊА ЗА ИЗДАЈУ

Четници ДМ постали су, дакле, издајнице, слуге окупатора, брагоубице, прљави плаћеници и помагачи окупаторских злочинаца и заједно са усташама стекли неславно име најкрвавијих и најодвратнијих издајника свога народа; они су народне невоље увећавали, постростручавали; четници ДМ окупаторима-зверима били су слуге, калаузи и потказивачи. Да није било њих и њихове издаје, непријатељи не би успели да нанесу народу толико зла, и жртава би било бескрајно мање.

Али четници ДМ нису само наводили целатску руку окупатора да уништава наш народ: они су и сами убијали и пустошили за рачун окупатора и за рачун емигрантских влада у Лондону. Четници ДМ водили су праве акције опустошења у многим крајевима Југославије: они су побили на стотине хиљада невиних људи, жена и деце, попалили читаве области, уништавали народну имовину. Четници ДМ добро су научили крвави целатски занат од својих господара

СС-оваца и италијанских фашиста и такмичили су се са њима у измишљању најстрашнијих злочина којима ће измучити и истребити народе Југославије.

И није нимало случајно а ни чудно да су за такав свој рад били одликовани и унапређивани од емигрантских влада са краљем Петром на челу, ти исти четници који су као саставни део окупаторских трупа улазили у окупаторске „бојне распореде“, примали италијанске макароне и немачке конзерве, добијали плату у лирама и маркама. Емигрантске издајничке владе одликовале су и унапређивале целате, убице, паликуће, издајнике свога народа и слале им од народа отети новац.

Један део депеша које ћемо навести, говори о тим признањима злочинцима и окупаторским плаћеницима од стране оних који су под заштитом савезника и под фирмом рада за народ — диктовали борбу против народа, ометали његово ослобођење и помагали окупаторима.

ДМ САОПШТАВА ДА ЈЕ ЕМИГРАНТСКА ВЛАДА ОДЛИКОВАЛА
НАЈВЕЋЕ ЧЕТНИЧКЕ ЗЛОЧИНЦЕ

ДОКУМЕНАТ
бр. 538

68)

бр. 958

Предс. владе са Вој. Каб. бр. 110 известио је да су одликовани Карађ. Звезд. IV. р. са мач.

Петар Баховић мајор, Радован Бусатовић потпоручник, и четничке војводе Добросав Јевђевић, Радојица Перишић и Момчило Ђујић. Претседник владе известио је да из специјалних разлога није објављено преко радија Лондон за Јевђевића. Моје мишљење да је то због протеста Москве али је у исто време и признање владе да смо на добром путу. Предње достављам као званичну потврду и честитам свима од свег срца одликовања. Све Вас много поздравља Чича.

12-X

ДОКУМЕНАТ
бр. 539

КРАЉ ПЕТАР УНАПРЕЂУЈЕ ЗА ИЗДАЈУ

94)

бр. 1194

Указом Њ. В. Краља бр. 1209 унапређен је у чин кап. I кл. поручник Зелевећ Владимир. Честитамо. На основу предњег издати му писмену потврду. Чича.

23-X

УСЛОВ ЗА ОДЛИКОВАЊЕ И УНАПРЕЂЕЊЕ — БОРБА ПРОТИВ НАРОДА

ДОКУМЕНАТ
бр. 540

990)

бр. 140

Сви предложени официри, подофицири и војници за одликовање и унапређење по свом досадашњем раду потпуно заслужују да буду унапређени и одликовани. Други предлог немогуће ми је правити јер би изазвао негодовање међу предложеним.

Иштван

15-IX

ДМ ЧЕСТИТА НА УНАПРЕЂЕЊУ И ОДЛИКОВАЊУ

ДОКУМЕНАТ
бр. 541

603)

бр. 1729

У невесињском срезу имате две бригаде. Не желим да се врше смене јер још лакше може доћи до веће распре а сада је и Петар Самарџић задовољан пошто је одликован и унапређен у чин резервног поручника. Одликован је Карађорђевог звездом са мачевима.

Чича

ДОКУМЕНАТ
бр. 542

КРАЉ И ДРАЖА ОДЛИКОВАЛИ СУ ОВАКВЕ

„ПО СВОМ РАДУ ЗАСЛУЖИУ ДА БУДУ ОДЛИКОВАНИ“

ДОКУМЕНАТ
бр. 543

ДОКУМЕНАТ
бр. 544

608)

бр. 1783

Молим Вас да доставите моје честитање Петру Самарцићу на чину резервног потпоручника и одликовање Карађорђевог звезде са мачевима.

Чича

*ИЗБЕГЛИЧКЕ ВЛАДЕ, НЕМИЛИЦЕ ДЕЛЕ НАРОДНИ НОВАЦ „ВОЈВОДАМА“***ДОКУМЕНАТ**
бр. 545

56)

бр. 796

Нека за војводу Бирчанина иде одређена сума. Пошаљите ми сигурне људе преко Павла по којима ћу Вам послати још 2,500.000.— тако ћете и Ви и Бирчанин имати по 5,000.000.— Бирчанин мора да оживи рад не само у Далмацији него и далеко ка Сушаку.

1-X

*ИЗБЕГЛИЧКЕ ВЛАДЕ БАЦАЈУ ТЕШКЕ „ЛИРЕ“ ВОЈВОДАМА
ЗА УНИШТАВАЊЕ НАРОДА***ДОКУМЕНАТ**
бр. 546

76)

бр. 1017

Има да вам се баци поред осталог и 15.000.000.— лира. Ово чувати у највећој тајности јер народ краде пакете са парама. Кажите да има доста експлозива и да не пинају. Распоред новаца наредићу. Одмах ћете га склонити на сигурно место. Чича.

12-X

*НОВАЦ ЈЕ САМО ЗА ПРОПАГАНДУ***ДОКУМЕНАТ**
бр. 547

180)

Новац који сам добио скоро сам поделио а већи део за Босну. Примећујем да је новац врло важно средство за нашу националну пропаганду. Потребно је да јавите да нам што више новаца пошаљу.

12-X

*МИЛИОНИ СЕ ДЕЛЕ КОЉАШИМА***ДОКУМЕНАТ**
бр. 548

604)

бр. 2268

У депеши број 122 помињете као команданта Сарајевске бригаде Дерикоњу док сам ја по Вашем предлогу поставио Булатовића. По Вашој депеши рачунали сте по један милион динара или Лира на сваки срез. То је потпуно произвољно са Ваше стране јер морате се ослонити на суме које сам Вам доделио. Трудим се да добијем још али имам тешкоћа. додељивања.

Чича

14-XI

ДМ ПЛАЋА „ВОЈВОДАМА“ ЗА ЊИХОВ ПРЉАВИ ПОСАО

ДОКУМЕНАТ
бр. 549680)
1/245

бр. 2268

Војвода Бирчанин протестује да му је задржан један милијон и седам (стотина хиљада динара од новца њему намењеног. Ја се не слажем са овим задржавањем и нисам га одобрио. Одмах да му се пошаље цела сума.

Чича

22-XII-42

И ИТАЛИЈАНИ ПЛАЋАЈУ „ВОЈВОДЕ“ ДМ

ДОКУМЕНАТ
бр. 550

444)

бр. 142

Војводи Јевђевићу

Подела новца нејасна. Миљевини 16.000, Калиновику 220.000 а осталих 220.000.— не знам коме је. Молим пошаљите признаницу на 200.000.— лира, Златнике ћу послати чим пође први курир — новац за месо нисам добио од Талијана. Одговори ми за новац коме је трећи дао. Салатић.

31-I-43

Тако на једној страни видимо удружене окупаторе, њихове помагаче „легалне“ и „илегалне“ четнике ДМ и емигрантске владе у Лондону са краљем Петром на челу, са њиховим одликовањима и парама, а сви су они имали један циљ: борбу против народа, његове војске и његовог ослободилачког устанка.

О Д Е Љ А К V
УЗ ОКУПАТОРЕ А ПРОТИВ НАРОДА И НОВ У СРБИЈИДМ НАРЕЂУЈЕ ОРГАНИЗОВАЊЕ ЛЕТЕЋИХ БРИГАДА ЗА БОРБУ
ПРОТИВ НАРОДНЕ ВОЈСКЕДОКУМЕНАТ
бр. 551

Бр. 222 — 2/XII

Поново скрећем пажњу да ће борба против комуниста бити само онда ефикасна, ако се летеће бригаде остваре, попуњене само сталним људством, а не мобилисаним. Летеће бригаде овако формиране важиће за територију целог корпуса, а по потреби оне ће се груписати и у јуришне корпусе за специјалне задатке. Немам довољно речи да подвучем важност летећих бригада овако формираних. Нека ме команданти извести, што су у томе погледу урадили. Летеће бригаде носе назив свога корпуса, означајући их бројевима почев од 1. Бригаде могу носити и имена народних јунака, или јунака из њихове средине, а исто се могу узимати и имена историјских личности. Команданти ће достављати предлоге за ове називе. —

ЧЕТНИЦИ ДМ БОРЕ СЕ САМО ПРОТИВ НОВ

ДОКУМЕНАТ
бр. 552

Бр. 275 — 4/XII

Група комуниста која је од Кесеровића пошла из Топлице, појавила се на Руднику. Нама је ранила око 400 људи. Капетан Калабић ступио је у најоштрију борбу са њом. На дан 1 децембра водио је борбу код села Јарменовца, западно од Шаторње. Одатле су они отступили ка селу Вођута, 5 км. источно од Белановице. Капетан Калабић и даље води борбу са овом групом, која је до сада изгубила 42 мртва што је пребројано.

ДОКУМЕНАТ
бр. 553

ДМ ВРШИ РАСПОРЕД ОФИЦИРА

Од Боре 26. III.

Миша Радојловић добио данас наређење од Чиче да одмах крене да прими дужност к-данта Млавског и Смедеревског корпуса као к-дант групе корпуса под командом пуковника Павловића. Он треба да пође тек по одговору јер је тражио да команду прими под неким условима. Тражио је наша наређења и Дујине ствари да препише и да пренесе у свој штаб. Ја сам му све дао. Миша жали што се са вама неће видети. Јавио је Чичи да школа резервних официра остане код нас. Не знам како ћемо. Јавите. —

*ДРАЖИНА ВК ИЗВЕШТЕНА ЈЕ О АКЦИЈИ НЕМАЦА ПРОТИВ
НОВ, КАО И О ПОТПОМАГАЊУ ТЕ АКЦИЈЕ СА СТРАНЕ ЧЕТНИКА*

ДОКУМЕНАТ
бр. 554

Од Боре 27/III

Извештена Врховна команда о акцији Немаца из Бора. Курир пољ. страже из Салаша стигао. Данас га враћам са важном поштом. Огорчене борбе наших трупа и комуниста у Топлици и на Јастрепцу. Тамо су сконцентрисане јаке снаге комуниста из Босне и Хрватске. Јавите да ли да упутим Брани који иде у акцију на Јастребац. Молим одговорите на моје депеше. Има ствари које су озбиљне и хитне.

ДОКУМЕНАТ
бр. 555

ДМ НАРЕЂУЈЕ МОБИЛИЗАЦИЈУ

Број 774. Од Чиче 31. III

Одмах извршите мобилизацију свих својих јединица. Извршите хитне припреме за евентуалне покрете ван својих територија.

Одмах известите о извршењу.

Ово наређење и као наређење достављено као најхитније свима од Чиче! Најхитније Шућа.

МЕТЕЖ МЕЂУ ЧЕТНИЦИМА ЗБОГ НЕУСПЕХА У БОРБИ СА ПАРТИЗАНИМА

ДОКУМЕНАТ
бр. 556

Бр. 33396 — 23/VII

Бенерал Трифуновић наредио је да се овом штабу достављају све пресуде преких судова у препису, после досадашњих неуспехних борби. Достављено свима командантима група и корпуса у Источној Србији.

Началник штаба мајор Младеновић

ДОКУМЕНАТ
бр. 557

МОРАЛ ЧЕТНИКА „ИСПОД НУЛЕ“

Од Леониде 28/IV

Налазим се у Леновцу, Макс у Николинцу, Кент у М. Извору.

Непријатељ је синоћ остао изнад Влашког Поља. Немамо података да ли је даље кренуо. 27. V. водио сам борбу у сарадњи са Кентом. Борба је вођена у току целог дана. Комунисти су остали надмоћнији и сада су апсолутни господари терена. Морал људства наших бригада је испод нуле, те се ове јединице не могу употребити за борбу противу комуниста.

У току дана успевали смо да спречимо бегство наших војника у маси једино употребом оружја противу њих.

Девис

СТАЛНЕ БОРБЕ ПРОТИВ НОВ

ДОКУМЕНАТ
бр. 558

Бр. 977 — 3. VII.

Мајор Рачић са близу 10.000 људи ушао је у акцију преко Ибра против партизана, који су стизали на Копаоник. И. Кесеровић је поправио ситуацију код себе.

Други Косовски корпус је успешно вршио акцију ових дана на Копаонику. Надамо се да ће са ове стране комунисти бити тучени, није искључено да ће под притиском са ове стране покушати да побегну преко Мораве тамо.

Наставак.

ДОКУМЕНАТ
бр. 559

Бр. 61—6. VII.

Предузета офанзивна акција врло јаким снагама Рачића и Кесеровића у области Бруса. Операције се повољно развијају.

Потребно је да Пилетић са снагама под његовом командом што пре очисти десну обалу дужине Мораве, што је важно за даљу акцију, према Јастребцу. Пилетић да хитно извести детаљно о ситуацији наших и комунистичких снага на десној обали Мораве.

„ЧИШЋЕЊЕ СРПСКИХ ЗЕМАЉА” — ОД ОНИХ КОЈИ СЕ БОРЕ ПРОТИВУ ОКУПАТОРА

ДОКУМЕНАТ
бр. 560

Бр. 576 — 30. IV

Попуните јединице сталним људством. Као стално људство узети годишта од 1919 до 1923, што ће се она тражити за отслужење војног рока, и пре 6 месеци не могу се пуштати. Ово људство има да остане 6 месеци стално под оружјем.

Команданти срезова преко Равногорских одбора и радних чета регулисати обраду њихових имања. Сталне четнике у овим јединицама употребиле су вође тројки, за десетаре, воднике и командире чета по потреби. Уколико се не води борба, ово људство стално обучавају, јер ћу ускоро наредити покрет трупа за освајање и чишћење српских земаља од комуниста.

НАРЕДБА ДА СЕ ПОБИЈУ НОСАЧИ СА БЕОГРАДСКЕ СТАНИЦЕ КОЈИ СУ ПОБЕГЛИ ОД СПЕЦИЈАЛНЕ ПОЛИЦИЈЕ

ДОКУМЕНАТ
бр. 561

Бр. 867 — 13. V.

У Београду је ухапшено неколико носача са железничке станице због комунистичког дјелања и пружања помоћи партизанима. Носачи, Душан Тица, понављам Душан Тица и Мија Брешић, понављам Мија Брешић. У случају хватања, према њима предузети потребно.

СВЕ ЧЕТНИЧКЕ СНАГЕ ПРОТИВ НОВ

ДОКУМЕНАТ
бр. 562

Бр. 219 — 1. VI.

Упутите све своје слободне снаге против комунистичких група, које су се појавиле у Ист. Србији, у области Соко Бање, Ниша и Књажевца. П. пуковник Љуба Јовановић да обједини команду над свим овим снагама. Под команду потпуковника Јовановића ставља се делигредски и књажевачки корпус. Сви команданти да ступе у везу са п. пуковником Јовановићем. Достављено: Пилетићу, Јовановићу, Осоколићу, Весићу и Јани Петровићу.

НАПАДИ НА НАРОДНЕ БОРЦЕ КОЈИ ОМЕТАЈУ ОКУПАТОРЕ

ДОКУМЕНАТ
бр. 563

Бр. 292 — 4. VI.

Потребно је да се што пре очисте комунистичке трупе које су се појавиле у Источној Србији. За ову операцију даће Млавски корпус 1000 војника. Крајински корпус 600 војника, Тимочки корпус 600 војника. Ове снаге да што пре избију на линију: Соко-Бања — Сврљиг.

Сем горе наведених снага за ову акцију употребиће се и све расположиве снаге Нишавске групе корпуса и делиградског корпуса.

Команду над свим овим снагама објединиће п.пуковник Пилетић. До доласка п.пук. Пилетића, п.пуковник Љуба Јовановић да продужи започету акцију. Понављам, потреба је да се што пре очисте комунистичке трупе са десне обале јужне Мораве.

Сви команданти ступиће у радну везу са п.пук. Пилетићем. Наставак.

НЕДИЋЕВИ НАЧЕЛНИЦИ — ДРАЖИНИ ЉУДИ

ДОКУМЕНАТ
бр. 564

Од Начелника 13. III.

Налазим се у Бољевцу. Према наредби да свршим са увођењем у дужност к-та среза као и смене Исидора. Постављени к-нт среза упорно остаје при томе да је тешко болестан што се и утврђује. Јонић тврди да не може сам вршити дужност јер нема доброг помоћника. Ситуација створена доласком новог начелника захтева, да број дана будемо обазриви. Мишљења смо да Исидора задржимо још краће време, да видимо његове намере. После цело питање Бољевца решићемо. Молим јавите ваше мишљење. С овим се слаже и Начелник и Чича и Кент.

ЧЕТНИЧКИ ОДРЕД ДМ КОЈИ „ОСИГУРАВА“ ЛОГОР НА МЕТИНОМ БРДУ
ЗА РАЧУН ОКУПАТОРА — ПРОТИВ БРАЋЕДОКУМЕНАТ
бр. 565

Бр. 609 — 14 VI.

Са партизанима је вођена борба код села Врела, Кравља и Гојмановца у току три-нестог. Успели су да разбију Пољску стражу.

Ја сам их напао и ноћ је прекинула борбу. Ми држимо линију: Лабуково, Бршљаницу, Љути Врх, Церје и Гани Врх. Ја сам у Попшици где се ви налазите и какав је распоред Ваших снага. Потребно је да их и Ви притиснете са севера и запада.

Кап. Биса

ПОД ПРЕКИ СУД СТАВЉАЈУ СЕ ЧЕТНИЦИ КОЈИ БЕЖЕ ИСПРЕД ПАРТИЗАНА

ДОКУМЕНАТ
бр. 566

Бр. 33311 — 13. VII.

На целом овом простору бори се 1200 комуниста. Ми смо много и много јачи. Јавите кад мислите да се зауставите. Смењујте одмах страшљиве и неспособне старешине и стављајте под преки суд. Исто тако и бегунце и паничаре и одмах стрељајте.

Мој преки суд неће штедети никога. Неподношење извештаја сматрати као саботажу и повешћу истрагу. Оставићу да командују само храбре и способне старешине. Јавите одмах ситуацију код Вас.

Генерал Трифуновић

ЧЕТНИЧКИ ОДРЕД ДМ КОЈИ „ОСИГУРАВА“ ЛОГОР НА МЕТИНОМ БРДУ

ДОКУМЕНАТ
бр. 567

ДРАЖИНА ВРХОВНА КОМАНДА „НЕПРЕКИДНО УРГИРА“ БОРБУ ПРОТИВ НОВ

ДОКУМЕНАТ
бр. 568

Бр. 33364. — 19. VII.

Веза Ваша бр. 413, 414, 415, 416 извршите хитно преформирање. Паничаре и кукавице стрељајте почев од старешине, није требало олош ни водити већ борце.

Хитан рад на овом терену непходан је због комбинација ВК која непрекидно ургира јер јој је цео рад по њеном плану укочен.

Да бежимо испред слабијих комуниста то им подижемо морал и најбоља је пропаганда у народу.

Транспорти су ми донети само и једино храну коју сам и ја лично јео. Ни метка нису примили и ову срамоту треба да спречимо или да извршимо сви самоубиство. Поздрав

Генерал Трифуновић

ДМ ТВРДИ ДА ЈЕ БОРБА ПРОТИВУ ОКУПАТОРА — САМОУБИСТВО

Од интереса је један проглас који је ДМ упутио свим својим организацијама, у коме он даје принципијелно објашњење свог става према окупаторима. У тим својим тезама ДМ оправдава своју службу окупаторима тиме што би борба против њих била самоубиство.

Главне су му мисли: Русија и Енглеска су егосцентричне и боре се за своје интересе. Ослободилачке снаге сваког народа (које Дража зове Коминтерна) носе ненадокнадиву штету тим народима. Зато се морају признати „сопствени национални интереси“ сваком народу па и нашем, и ти народи имају право „да свим средствима приступе обустављању ове борбе, самоубилачке у својој

суштини..." „маса" су задовољне што их четници одвраћају од борбе против окупатора.

У овом „принципијелном објашњењу" Дража се сам разголитио: он признаје да му није ни на крај памети да се бори противу окупатора, сматрајући да је НО борба самоубилачка, као и Велмар Јанковићев „Српски цивилни план", а „Спас Српства" да је у сарадњи са окупаторима, као и Недић. — „Маса" о којима ДМ говори да су задовољне јер их четници не воде у борбу са окупаторима, уствари су онај олош који је пристао да постане окупаторски плаћеник. А „гезе" о „егоцентричности Русије и Енглеске" тачно су понављање оног што је о тој теми рекао Гебелс: А народи Југославије демантовали су Дражу Михаиловића и његову лаж да масе неће борбу.

ДОКУМЕНАТ
бр. 569

25. II. Бр. 804.

Данашња Русија је скоро исто толико егосцентрична у својој политици, колико и Енглеска.

Данашњи рат који она води против Хитлерове Немачке: — тема револуционарнија него отаџбински карактер. —

25. II. Бр. 805.

И сама чињеница стоји:

„Русија на својој територији толерира коминтерну" служећи се при томе истим оним средствима, којима се служи Енглеска вековима.

25. II. Бр. 806.

Као и Енглеска у много случајева у својој империјалној историји, тако и Русија не води рачуна о ономе што ће то разарање *Коминтерне* нанети ненакнадиву штету народима који се налазе под Хитлеровом влашћу, — што је разумљиво. —

Она на ове појаве у свету гледа кроз призму сопствених интереса националних, што је до сада признавано као једно од основних права сваке нације. —

25. II. Бр. 807.

Међутим исто право које се данас признаје Русији мора логично бити признавано и свакој другој нацији па и онима који су данас изгубили националну слободу. — Полазећи са гледишта својих најбитнијих интереса као нације и империје сасвим је разумљиво што је Русија чим је заратила позвала поробљене народе на оружани устанак против окупатора. —

Бр. 798.

С друге стране исто је толико разумљиво, што су поробљени народи опет с правом гледајући на овај позив са гледишта својих садашњих и будућих националних интереса, задржали себи право да сами одлуче о моменту оружане борбе против окупатора. — Уколико су тек неки народи као што је случај са српским народом ушли неблагоприятно у ову борбу право је тих народа да свим средствима приступе обустављању ове борбе, самоубилачке у својој суштини.

ДМ ТРАЖИ ДА СЕ ЊЕГОВА ИЗДАЈА И СЛУЖЕЊЕ ОКУПАТОРИМА ПРИЗНА КАО
ПРИРОДНО ПРАВО „СВАКЕ НАЦИЈЕ"

Бр. 809.

Најискључивији моралисти у историографији не одричу ово право ни једној нацији. — У осталом у историји нема случаја да се један народ жртвовао до самоуништења ради интереса неког другог народа или неких општечовечанских интереса.

Бр. 869.

Потребно је стално имати на уму и пратити психологију наших народних маса. — Оне су данас уморне и очигледно задовољне, да је четнички покрет ослободио жртава, које

им је наметнуо партизански режим. — Због тога су данас спремне да приме дисциплину националног покрета без роптања.

У овим Гебелсовим тезама које преноси читава серија Дражиних депеша разголићује се потпуно издајничка улога ДМ и његова служба интересима окупатора.

РЕЗУЛТАТ ДРАЖИНОГ „ПОРАТНОГ ГЛЕДИШТА“

ДОКУМЕНАТ
бр. 570

ЛАЖНИ ПЛАН ЗА НАПАД НА БОР „ЛУКАВСТВО“ ДА СЕ ОД САВЕЗНИКА
ИЗВУЧЕ ОРУЖЈЕ

ДОКУМЕНАТ
бр. 571

4. IV. 43 г. Бр. 128

Рутем је послао Каиру следећу депешу:

Пилетић има план за напад на Бор — Прва потреба лако бомбардовање (на пример) са 3 авиона по 2 бомбе од по 50—100 кгр. са извесним бројем запаљивих. — Ми ћемо да наложимо ватре око Бора као помоћно средство за оријентацију. — Кад бомбардовање буде завршено извршићемо прекид и поремећај у раду машина у руднику. — Под мојом командом биће партија разарања.

4. VI. 43 г. Бр. 129.

Сматра се да ће прекид производње трајати 2 месеца. — За ово је потребно: 1 бомбардовање, јер ако напад буде тако почео, биће мања вероватноћа репресалија. — 2. оружје за Дражину војску. — За ову акцију потребно је 2.000 пушака. — Војници се морају узети из најближе околине Бора у циљу тајности. Погребне припреме 1 месец дана.

Ово сматрајте као наше лукавство да нам убрзају слање оружја.

ХАПШЕЊЕ ЧЕТНИКА ОД СТРАНЕ НЕМАЦА — САМО ЈЕ ТРИК ДА СЕ НАРОД ПРЕВАРИ

ДОКУМЕНАТ
бр. 572

Од Боре 8. III.

Девис извештава да је наш к-дант у Зајечару Небојша Кулачић ухапшен од стране Немаца. Верује се да је то трик.
Прва бољевачка и Зајечарска бригадна школа поздрављају свога к-данта чичу.

ЗАЈЕДНО СА НЕМЦЕМ ТИЛЕРОМ ЧЕТНИЦИ УЦЕЊУЈУ ОБВЕЗНИКЕ У БОРУ

ДОКУМЕНАТ
бр. 573

Од Боре 10. III.

Кент јавља: према издагом наређењу сви су похапшени и одређени послати за Оснић. Шта да радим са онима који су остали код мене по тачци 4. издатог наређења, Андре јавља да је Небојша Кулачић ухапшен због уцене обвезника на раду у Бору. Изгледа да ће и Тилер имати неприлика.

САРАДЊА СА БУГАРСКИМ ОКУПАТОРИМА

ДОКУМЕНАТ
бр. 574

Од начелника 18. III.

Елаборат за бугарске ствари је код Ере. Тамо је и план за сарадњу са Бугарима. Понеси га са собом, ја и Гандић долазимо. Поздрав Дуја.

ЧЕТНИЦИМА И БУГАРСКИМ ФАШИСТИМА „СПАС ЈЕ У ЗАЈЕДНИЧКОМ РАДУ“

ДОКУМЕНАТ
бр. 575

Бр. 251 — 3/XII.

У нади да се створи слога за сарадњу са Бугарима. Команданти корпуса предузеће да до везе дође тајно, и о томе ме извести, а ја ћу давати упутства за сваки конкретан случај. Прва база за ове разговоре нека буде: „Србима и Бугарима једини је спас у заједничком раду“.

ТЕСНА ВЕЗА ЧЕТНИКА И БУГАРСКИХ ФАШИСТА

ДОКУМЕНАТ
бр. 576

Бр. 250 — 3/XII

Имамо јасних знакова да бугарски нацистички елементи желе искрену сарадњу са нама. Ово наређење важи само за команданте корпуса. Команданти корпуса предузеће мере да ступе у тесну везу са Бугарима, и да ове везе оставе на националној бази.

Наставак

НЕМЦИ УНИШТАВАЈУ НАШ НАРОД АЛИ СВОЈЕ САВЕЗНИКЕ —
ЧЕТНИКЕ НЕ ДИРАЈУДОКУМЕНАТ
бр. 577

I од Леониде 26. V.

Јуче су Немци у јачини 300 блокирали Заграђе, упалили су једну кућу и једну шталу, одвели 13 људи; опљачкали са 50.000 дин. из Задруге сву робу; одвели 13 говеда, свиње, овце.

Тилер је држао говор и рекао да они не дирају Дrajине.

Девис

НЕМЦИ ПРЕДАЈУ БАЦАЧ ЧЕТНИЦИМА ДМ

ДОКУМЕНАТ
бр. 578

ДА ЛИ МУСЛИМАНЕ УБИЈАТИ ИЛИ ПРЕВОДИТИ У ПРАВОСЛАВЉЕ?

ДОКУМЕНАТ
бр. 579

25. V. 43 г. Бр. 117.

У Бору има око 80 Муслимана на раду. — Један побегао и код нас је. — Да ли их треба убијати или преводити у православље.

„ПО ХИТЛЕРОВОМ СИСТЕМУ“

ДОКУМЕНАТ
бр. 580

26. V. 43 г. Бр. 119

У сагласности са Лојдом мишљења смо да становништво села Михајловца, Радујевца и Прахова у датом моменту треба протерати у Румунију по Хитлеровом систему. —

ПРЕСЕЛЕЊЕ СЕЛА КОЈА СУ ПРОТИВ ЧЕТНИКА

ДОКУМЕНАТ
бр. 581

28. V. 43 г. Бр. 122

Муслимани у Бору су из околине Бихаћа. Села Михајловац, Радујевац и Прахово треба прогнати јер се код њих није ништа успело за нашу ствар до данас. —

МНОГЕ ЉУДЕ ЧЕТНИЦИ СУ ПОСЛАЛИ У ХАРКОВ, ТЈ. УБИЛИ

ДОКУМЕНАТ
бр. 582

Од Ниде 18. III.

За Фрању данас шаљем тројку. Жарко Зековић је јуче дошао код мене у Грлиште и рекао да сте ви послали у Зајечар радио станицу и да он зна где је и име телеграфисте. Ово је рекао пред његовом ћерком, Срба је отишао за Харков. Признао је делимично свој додир са мошиновцима. Жена Србина рекла Пајкићу да сте јој ви рекли да је Срба убијен.

Нелзон

ЧЕТНИЦИ ДМ ВЕЖБАЈУ СЕ У КЛАЊУ

ДОКУМЕНАТ
бр. 583

ОРГАНИЗАЦИЈА Ц. Н. К.

ДОКУМЕНАТ
бр. 584

Бр. 922. 1. VII.

Централни Национални комитет проширен је према одлуци конгреса у Ба, он је изабрао своје претседништво и поделио се на одборе према природи послова. Сви политички и невојнички послови спадају у надлежност комитета следствено Шумски окружни начелници, обласни национални комитет, и равногорски одбори имају се обраћати у будуће за објашњење и упуства само на извршни одбор Централног националног комитета.

ДОКУМЕНАТ
бр. 585

Наставак Бр. 923. 1. VII.

Сва упуства прописи и наређења која издаје комитет обавезни су за равногорске одборе и све наше грађанске власти.

Шефови пропаганде добијају главне линије за пропаганду од централног комитета. Ово достављам среским равногорским одборима, обласним националним комитетима где постоје, Шумским окружним начелницима, Окружним и среским командантима.

крај депеше.

*ДРАЖИН Ц. Н. К. — ПРОТИВ НАРОДА А ЗА МОНАРХИЈУ И КРАЉА ПЕТРА***ДОКУМЕНАТ**
бр. 586

Бр. 266. 11. VI.

Поводом образовања Шубашићеве владе Ц. Н. К. решиће на својој седници кроз који дан какав ће се став заузети. Док Ц. Н. К. не буде донео своје одлуке саопштите трупама и народу следеће:

Прво: Да је ово израз нужне Британске политике.

Друго: Да војска остаје верна Краљу и националним идеалима без обзира шта се у иностранству ради.

Треће: Ми смо и даље и још више непомирљиви непријатељи комуниста.

Четврто: Да ће Ц. Н. К. заузети став са политичког гледишта према Шубашићевој влади и да ће тај став бити објављен широм земље и достављен иностранству.

Пето: Да наше везе са Краљем нису прекинуте због доласка Шубашића на власт.

Шесто: Наше везе са савезницима остају и даље непромењене.

*ИЗДАЈНИЦИ У ИНОСТРАНСТВУ СТАВЉАЈУ СЕ НА РАСПОЛОЖЕЊЕ ДРАЖИНОМ Ц. Н. К.-у***ДОКУМЕНАТ**
бр. 587

Бр. 355. 18. VII.

Наш амбасадор у Вашингтону и наш војни изасланик потпуковник Живан Кнежевић са особљем амбасаде изјавили су на конференцији Америчких новинара да не признају Шубашићеву владу и да се стављају на расположење В. К. Југословенске војске у Отаџбини и Ц. Н. К. од којих очекују инструкције за даљи рад.

*Ц. Н. К. СЕ БУНИ ШТО ДР. ШУБАШИЋ КАО „МАНДАТОР КРУНЕ“ НИЈЕ СТУПИО У ВЕЗУ СА ДМ***ДОКУМЕНАТ**
бр. 588

Бр. 597. 24. VII.

Централни Национални Комитет, Краљевине Југославије на своме састанку одржаном од 20—23 VII. 1944 год. у Слободним планинама Југославије размотрио је ситуацију створену образовањем нове Југословенске владе под председништвом Др. Ивана Шубашића. И после свестране дискусије у којој су узели учешћа сви чланови комитета, једногласно констатије: Др. Иван Шубашић као и мандатор круне ни доцније као први министар без образоване владе није сматрао за потребно да ступи у додир са преставницима народног покрета чије борбене снаге сачињавају Југословенску војску којом командује ђенерал Д. Михаиловић и ако му је морало бити познато.

О СВЕМУ СЕ РЕФЕРИШЕ ДРАЖИ (ЧИЧИ)

ДОКУМЕНАТ
бр. 589

Бр. 315 од 11 нов.-фор ВРАЖИЈА — станица У2Е (пон. У2Е) радиће сваког дана од 8 до 10 GMT са станицом којом ће радити Симић пон. Симић и ова ће станица примати све депеше за ФАН Грбец и остале. Немам ни енергије ни времена да се друкчије реши то питање и тако сам реферисао Чичи. Са радом Давида су до сада били сви задовољни а школу ја немогу да обучавам јер смо у покрету а носим за 5 станица собом бензин што није лако већ уреди да тамо тако Симић прима све у одређено време остале станице нека вежбају међусобно па када буде више времена радићемо са истима.

Кап.

ДРАЖИНИ ТЕЛЕГРАФИСТИ ЧЕСТИТАЈУ БОЖИЋ И НОВУ ГОДИНУ

ДОКУМЕНАТ
бр. 590

Бр. 363 од 5 јануара — Фор аллс: Телеграфисти центра Бр. 1 честитају свима командантима и својим колегама срећне празнике Христовог Рођења и срећну Нову годину. Дража нас води величини и слави!

ЛУКАЧЕВИЋЕВА РАДИО-СТАНИЦА

ДОКУМЕНАТ
бр. 591

Бр. 2—16 јануара — Јосип — Веза 144. Наречено је да Лукачевић шаље своју станицу на оправку али другу уместо његове одмах доставите својим куриром да не остане без везе. Најбоље да ми доставите комплетну станицу да његову комплетну повучем.

ДМ ИМА ВЕЗУ СА СВИМ ЧЕТНИЧКИМ ШТАБОВИМА

ДОКУМЕНАТ
бр. 592

Бр. 43 од 30 јануара Јосип: стигао курир из Мајевице и тражи станицу ја сада имам једну али иде за Романију. Шаљите ми једну за Мајевицу, а ја ћу вам слати материјал. Шаљите ми по куриру нашем ако су моји већ кренули и известите одмах јер морам да шаљем и мотор. Тамо је сада најважније. Хитно ме известите о мојим куририма дали су кренули исто о нашем. Са тастером и слушалицама ћу ја комплетирати.

ЗА СВЕ СЕ ЈАВЉА ЧИЧИ (ДРАЖИ)

ДОКУМЕНАТ
бр. 593

Бр. 52 од 1 јануара Секс. Ствари се налазе у кући и испод куће где су становали Енглези у Коштунићу код приватне школе у јарузи је кућа. Са WPK успостављена веза. Јави Чичи. Радио телеграфист слао али може се. Раковић врши са станицом ПЕТ пробе и веза од нас немогућа. Наредили смо да ради са гецом. Имаш пошту код мене. Поздрав свима Певец.

„НЕШТО ЛЕПОГ ЗА ПОЈЕСТИ И ПОПИТИ“!

ДОКУМЕНАТ
бр. 594

Бр. сл. ЕМИЛ — Драги циго — молим када шаљеш материјал овамо гледај да буде што више контакта и ако имаш жице шаљи мени и Радосаву нешто лепог за појести и попити као класићима. Курир да дође право у центар за везу и тако да тражи канал јер ћу га ја даље. Јави кад креће. Бр. 58 — Старом Расу радио материјал по списку.

ДОКУМЕНАТ
бр. 595

Бр. 73 од 8 фебруара — Рас Рас — Шаљи нешто масти или сланине и дувана јер смо остали без — нека дођу право у центар. Наређење ћу ти одмах слати за авалски чим израдим потребно за пребацивање као знаке за све твоје станице примићеш за два дана а наредићу и авалском да прекине рад са нама. Ако имаш хартије шаљи.

СТАНИЦА ПАВЛА ЂУРИШИЋА**ДОКУМЕНАТ**
бр. 596

Бр. 82 од 13 фебруара — Пинирам — јавите дали су курири стигли са станицом. Имам још једну станицу за Ђуришића зато му сада можете одмах једну уступити а за другу сам већ тражио да шаље курире.

НЕМЦИ У ЧЕТНИЧКОЈ КУЋИ**ДОКУМЕНАТ**
бр. 597

Бр. 87 од 16 фебруара ЈО ЈО: комунисти су прешли 10 ов. м. Дрину на Бадовинцима. Погинуло је 7 Немаца који су становали у мојој кући. Види шта је са мојим братом Ђорђом свештеником из Бадовинаца.

ОНИ СУ ДОБРИ ПРИЈАТЕЉИ**ДОКУМЕНАТ**
бр. 598

ПАВЛЕ ЂУРИШИЋ, ДРАЖИН ОФИЦИР, ОДЛИКОВАН ОД ХИТЛЕРА, У СТАЛНОЈ ЈЕ ВЕЗИ СА ДМ

ДОКУМЕНАТ
бр. 599

Бр. 119 од 27 фебруара — ЈОСИП — станица иде Павлу Ђуришићу. Дајте све мом куриру Попадићу. Пратњу дајте ви. По исгима ћу слати ствари за вас. Треба једна станица за Топлицу. Материјал слаћу ја и курири ће доћи до вас. Колико вам недостаје материјала узмите од Стојадиновића. Моји курири да одмах крену овамо.

ЧЕТНИЦИ СУ СЛУЖИЛИ КАО ВОДИЋИ И СУБОРЦИ НЕМАЦА

ДОКУМЕНАТ
бр. 600

НЕМЦИ ОДОБРАВАЈУ ИЛИ ЗАБРАЊУЈУ ЧЕТНИЦИМА ТРАНСПОРТОВАЊЕ МАТЕРИЈАЛА

ДОКУМЕНАТ
бр. 601

Бр. Сл. од 6 августа: Додер моли да јавим следеће за Нешка Недића: Из Куршум-лије стигло три вагона хране. Наредили сте да сву храну пошаљемо у Брус. Молим за оба. вештење. Има овде шест вагона хране. Три вагона послата у Брус 5 о. м. Немци не дозвољавају транспорте од Ваљева ради инцидента код Уба. Где се шаље пошта. Шаљите наређење преко Врх. Ком за Косјериће. Додер. — Одговори преко нас.

„ПРЕМА НАРЕЂЕЊУ В. К.”

ДОКУМЕНАТ
бр. 602

Бр. Сл. од 11. августа. АСЕН: Према наређењу Врх. Ком. требао сам доћи на територију Раковића да формирам центар бр. 2. Сада када сам стигао и са Вама се мимоишао Врх. Ком. ми наређује да кренем до Вас, у место где Ви одредите. Молим најхитније јавите, где да сместим центар а такође ко ће ми дати материјална средства за центар. Одговор хитан молим преко кап. Певеца. — Саша Теодоровић.

ДРАЖИНОЈ В. К. ПОТРЕБНО ЈЕ МАСТИ

ДОКУМЕНАТ
бр. 603

Бр. 171 од 31 марта ФЕРДО: за В. К. потребно је масти, сланине, брашна и пасуља. Јавите нам шта можете од овог да пошаљете и то преко Раковића с тим да ће наши курири доћи у сусрет.

ФОТИЋ ЈАВЉА . . .

ДОКУМЕНАТ
бр. 604

Бр. 181. од 19. априла — ЦИК-ЦИК: Станица Пресе јавља нотом следеће: Lola and Ins party arrived safely. His presence most helpful. Regards Fotic. Понављам: Лола и његова група здраво стигла. Њихово присуство значи највећу помоћ. Фотић.

СВЕ СЕ ОКРЕЋЕ ОКО „ЧИЧЕ”

Бр. 195. од 27. маја, Рас Рас: Коња ми шаљите за Теочин на Стеву Деспота који ће га спровести даље. Шта је са коњима товарним за које сам ти јавио? Јави ми се једном и писмом да знам како живиш и шта ми радиш. Спасоје ће доћи како си јавио. Био је код Чиче.

„РЕШИО ЛИЧНО МИНИСТАР”

ДОКУМЕНАТ
бр. 605

Бр. 243 од 27 јуна ВРАЖИА. За школу је решио лично министар да улази у састав овога центра. Школи потребне станице зато врати одмах. Материјал који ти није потребан за фониску станицу нарочито променљиве кондензаторе. Јави како стоји рад фониске јер смо чули само, кад смо јавили. Рони нека скрати депеше како је наређено, највише 305 слова. Већу не примамо. Јави и поздрави га.

ДОКУМЕНАТ
бр. 606

Бр. 278 18 јула АЕРО: У вези наређења начелника штаба В. К. упутите расположиве радио-телеграфисте по могућству искусније овог центра, бар шест, преко команде Београда. Ово је због акција на терену врло хитно, јавите шта сте у том погледу предузели.

„НАРОД ЈЕ ПОКВАРЕН”, ЈЕР МРЗИ ЧЕТНИКЕ

ДОКУМЕНАТ
бр. 607

Бр. 361 од 4 фбр — Емил — за неки дан послаћу вам станицу МЗ са мором — она је сасвим исправна и нова. Све радио станице и остали радио материјал који је скинут са америчког авиона послаћу вам мало касније. Ја имам мислим највеће тешкоће у земљи, неznam дали ћу да издржим, народ је покварен а комунисти јаки, помоћ никакву не добијам од других корпуса. Издржао сам тешке борбе са комунистима и победио сам јавите се чешће.

ДМ И ХРАНУ ПРИМА ЛИЧНО

ДОКУМЕНАТ
бр. 608

Бр. 28. од 5. маја, Гурко: Ваша веза бр. 186. Овог момента вратили су се курири који су спроводили храну за Трепчу и даље. Храна је лично предата Чичи.

Милошевић

ЧЕТНИЦИ „СТРАДАЈУ”, ЈЕР НАРОД ПОБЕЂУЈЕ

ДОКУМЕНАТ
бр. 609

Бр. Службено од ? ЗЕЦ: Чул сем да лакко набавих оловне акумулаторје. Попљи везј шест комадов по шест волтов али штири по двансјт волтов. Че имаш, експедирај такој. Али бош посла веш за Михајла? Чисто је растрган. А мени денарја. Сем шворц. Сви стра- дамо. То бом же објаснил, закај.

ИЗДАЈНИЦИ НА ОКУПУ

ДОКУМЕНАТ
бр. 610

Бр. 8. од 1 јуна, Вразија: Да ли је тајни број за радиослужбу исти за све јединице. Достави ми карактеристике за штабове, Лашића, Баћовића, Остојића, Врањешевећа, Лукачевића, Војводине, Срема и Баната. Одреди ми одмах талас за рад са овим и оним ранијим достављеним, најбоље 77 или 82 или 65, али води рачуна за МЗ станице. Ја сам на пријему од 7 до 16 часова сем док трају расписи. Ово је врло хитно. Достави ми знак и кључ за легитимисање. Стојадиновић.

НОВАЦ ДАЈЕ „ЧИЧА”

ДОКУМЕНАТ
бр. 611

Бр. 550 од 12 августа, АСЕН за Сашу. Дођите са центром у село Риљац, срез Трстеник, каналом Бечањ, Лаћевци, Гледић и даље. Новац до доласка нека вам да Певец или чика а кад стигнете овамо добићете од мене. Ген. Трифуновић.

КАД ЧЕТНИЧКИ НАРЕДБОДАВЦИ, НЕМЦИ, ПРОПАДАЈУ И ПРЕД ПЕРСПЕКТИВОМ ДУГОГ ПУТА, ТЈ. БЕГСТВА СА НЕМЦИМА, ЧЕТНИЦИ ХОЋЕ ДА СЕ СТАВЕ ПОД ЗАШТИТУ АМЕРИЧКИХ ОФИЦИРА

ДОКУМЕНАТ
бр. 612

Наше снаге извучене испред руске и партизанске инвазије у Србији упућене у правцу југа. Налазе се сада у безизлазном положају. Партизани су сазнали за наш покрет

ка југу и врше притиске сваким даном све јаче. Собзиром на дуг пут, који је пређен и који нам претстоји, као и обзиром на ограничено наоружање, нарочито у муницији, храни и одећи, потребно је најхитније решење донети за очување ових снага. Наставак..... Неповерљиво држање муслимана и њихов однос са партизанима још више угрожава ово стање. Молим прво да се издејствује стављање наших снага под команду и заштиту њихових официра. Друго, да се нашим снагама на југу нареди што хитније успостављање везе са нама. Наставак..... Да нам се одреди најбољи правац кретања у том смислу. Обзиром на корисну акцију, коју наше снаге могу повести са савезницима против окупатора у овом моменту. Треба посредним путем интервенисати одмах код партизана да нам не ометају наш покрет, као што сад чине. Понављам, да се у противном налазимо пред катастрофом у људству у коме случају ми смо пред савезницима показали и слабост нашег покрета. *Бенерал Кукић, Крај депеше. 26 октобра 1944 год.*

КАЛАБИЋ ТРАЖИ ВЕЗУ СА ОСТАЛИМ ЗЛОЧИНЦИМА

ДОКУМЕНАТ
бр. 613

Бр. 717. 17 октобар. Драги Јоже. Јавими се где сте. Ја сам у Ивањици. Ово ми је неопходно, потребни су ми позивни знаци: Баћовића и Лукачевића, Ђуришића и Ђурића. Достави како знаш. Извести Лукачевића да је његова госпођа са дететом са мном.

Чика Пера

„ЧИЧА“ ЈЕ, НАРАВНО, ИЗВЕШТЕН

ДОКУМЕНАТ
бр. 614

Бр. 699. 11 октобар — Чика Пера. Драги Јоже. Већ два месеца нисам примио ни један распис јер немам кључева. Шаљу ми се депеше са туђим кључем. По свему ми изгледа да неко саботира па сам о овоме известио и Чичу. Молим те извиди у чему је ствар. И кључеве за регул, радио службе сам тражио, али узалуд. Код мене је сада добро. Надам се ускоро још боље. Братски поздрав

Чика Пера

ЧЕТНИЧКИ САВЕЗНИЦИ НЕМЦИ „ДОБРО СЕ ДРЖЕ“

ДОКУМЕНАТ
бр. 615

Рас (Тан Тан) 27 октобар. Цела околина око Краљева се тресе од артилериске канонаде а борбе се воде несмањеном жестином. Ја се налазим између две ватре и за сада се не могу извући. Немци се добро држе и све немилосрдно уништавају. Покупили су сву стоку јер слабо стоје са храном.

ЧЕТНИЦИ НЕМАЈУ МОГУЋНОСТИ ЗА ЖИВОТ И РАД

ДОКУМЕНАТ
бр. 616

Од Сијама, 5 новембар. Четврти новембар. Привремено све ђаке под данашњим даном распоредио сам по јединицама на станицама, пошто техничке и материјалне могућности за рад и живот немам. Са осталима пришао сам групи Стојадиновића.

Аранђеловић

ДОКУМЕНАТ
бр. 617

**ЧЕТНИКУ СЕ ТЕШКО КРЕТАТИ КАД СУ НЕМАЧКЕ
КОЛОНЕ ДАЛЕКО**

502 од 16 новембра: Г. Мајоре, депешу бр.: 418, примио сам. Кренути одмах не могу. Нем колоне су далеко а ја сам код Кесера у Плевљима. Када се приближимо тражићу везу од вас. Депешу од мајора Филиновића примио је Август и даће два ком. батерија.

Поздрав 502.

УЗ ОКУПАТОРЕ ЧЕТНИЦИМА ЈЕ ЛАКО

**КАД СУ НЕМЦИ ДАЛЕКО, ЧЕТНИЦИ СЕ ИНТЕРЕСУЈУ ЗА САВЕЗНИЧКО
ИСКРЦАВАЊЕ**

ДОКУМЕНАТ
бр. 618

502 од 16 новембра: Драги г. мајоре, Батерије ћу Вам послати. Јовановић ће ићи с нама јер су Немци далеко. Ми ћемо кренути сутра. Чим се приближимо јавићу се и Јовановић ће поћи ка вама. Овде много бринемо о нашој судбини и резултату наше дуге борбе. Да ли је извршено искрцавање у Метковићу? Милисав је код Дроње као и Стања и Јоца и Милован. За Ваше не знам ништа.

Поздрав свима Август.

ДОКУМЕНАТ
бр. 619

С НЕМЦИМА И СА КРАЉЕМ — ДО КРАЈА

Бр. 18 од 15/XII. — Нека преса пренесе следећу депешу коју му упућује гарда: „Њ. В. Краљу Петру Другом — Ваше Величанство, сви официри, подофицири, каплари и редови Горске гарде Вашег Величанства верни датој заклетви на верност Вашем Величанству и Отаџбини, решени да до краја истрају на трновитом путу за добро и будућност Вашег Величанства и миле нам отаџбине, честитају крсно име Вашем Величанству са жељама да га идуће године проведете у светлом дому Карађорђевића, у престоном граду Београду и кличу Вам: да живи Њ. В. Краљ Петар други, да живи Њ. В. Краљица Александра, да живи цео Краљевски Дом. — Командант Горске гарде Њ. В. артиљериски мајор Никола Калабић”. Крај поруке.

С НЕМЦИМА ДО КРАЈА

ДОКУМЕНАТ
бр. 620

ИЗДАЈНИЦИ СЈЕДИЊУЈУ ШТАБОВЕ

ДОКУМЕНАТ
бр. 621

Бр. 98 од 22/XII — Генерал Трифуновић је самном. Сјединили смо штабове. Ово исто достављам Лалатовићу и Андрићу непосредно. Андрић не треба да ми шаље пропагандну секцију, пошто сам је ја образовао овде. — 582.

ПОМОЋ НЕМЦИМА, ДЕПЕША КРАЉУ

ДОКУМЕНАТ
бр. 622

Бр. 132 од 24/XII. — Све припремљене депеше за иностранство за честитање празника пошаљите. депешу и пуковнику Мак Д. — Чича.

У НОВОЈ СИТУАЦИЈИ ДМ НАРЕЂУЈЕ ДА СЕ ХИТНО ЧЕСТИТА БОЖИЋ КАТОЛИЦИМА,
КОЈИ СУ У ВРЕМЕ КУРСА КЛАЊА НАЗИВАНИ ШОКЦИМА И УСТАШАМА

ДОКУМЕНАТ
бр. 623

Бр. 135 од 24/XII. — Преко Југо и Балканпресе упутите честитке свима католицима широм целе Југославије поводом празника Х. Р. и Н. Г. Ово извршити одмах и путем летака и у Сарајеву. 583.

ДОКУМЕНАТ
бр. 624

Бр. 220 од 31. XII. — Преко пресе хитно честитајте нову годину свима католицима. — 583.

ПРИЛАГОДИТИ СЕ НОВОЈ СИТУАЦИЈИ — ЗНАЧИ БЕЖАТИ С НЕМЦИМА

ДОКУМЕНАТ
бр. 625

Бр. 133 од 24. XII. — На депеше које сте ми послали из иностранства одговорите преко Петковића-Фотића следеће: Генерал Михаиловић није ни помишљао да напушта земљу у данашњим тешким часовима. Активност бораца ЈВУО прилагођава се приликама. Са Русима је чак било борбене сарадње а нигде није дошло до сукоба. Све што можемо ми чинимо да што већи број наших интелектуалаца избацимо у иностранство, али у томе имамо великих тешкоћа непрободивих. Даље дајте депешу Петковићу: Одлично је што сте постигли директну везу са Вашингтоном. Са Ђоновићем и Путником држати што бољи контакт. Слажем се са закљученим зајмом. Известићемо ако што дознамо за фамилију Ракића. Мачек се држи загонетно и на све наше поруке није одговорио, али је пуштао неке гласове симпатије за нас. Пуковник Мирко Лалатовић нека да потребне податке Петковићу у погледу обавештења војних и економских као и имена стрељаних у колико их има.

ДМ ЈАВЉА ФОТИЋУ ЗА „БОРБЕНУ САРАДЊУ СА РУСИМА“ — А КОЉЕ СОВЈЕТСКЕ ОФИЦИРЕ (У МИХАЈЛОВЦУ, ОКТОБРА 1944 ГОД.)

ДОКУМЕНАТ
бр. 626

ИНДУСТРИЈАЛЦИ ПОМАЖУ ЧЕТНИКЕ

ДОКУМЕНАТ
бр. 627

Бр. 945. — 3. III

Поверљиво за све команданте корпуса. Немојте слати своје курире за фабрику Јовановића и Петровића, Грделица, Ике Станковића и сина у Лесковцу, и Владе Теокаревића у Параћину. Ове фабрике даваће материјал само овлашћеном лицу са „Чичиним” потписом. Примљени материјал равномерно ће се делити онима, којима је најпотребнији.

Нигде не дирати јединице националне службе.

ДМ, перјаница издаје и реакције, стварао је аранжмане помоћу којих је мислио да осигура себи власт, „да изманеврише”, „да сваког искористи и завара”, како сам пише у једном писму. ДМ је једно време примао савезничке авионе са савезничким оружјем и материјалом, добијао немачке шарце, склапао уговоре са Италијанима и следовао из њихових магацина оружје и храну, пактирао са усташама и истовремено наређивао клање поштених Хрвата (називајући усташе Хрватима, а жене и децу које су четници поклали, усташама), борио се раме уз раме са зеленокадровцима и клао муслимане, имао везу са Недићем и примао вреће „лира” из авиона избегличких влада. Зар је онда чудо што је преговарао и са другим народним непријатељима? Депеше које ћемо навести, говоре о разговорима са Мачековим и Коршчевим делегатима.

ДРАЖА ПРИМА МАЧЕКОВОГ ДЕЛЕГАТА

ДОКУМЕНАТ
бр. 628

77)

бр. 1000

Проверите да ли је то заиста Мачеков делегат. Ако је тачно примите га и спроведите до мене. Да ли је Мачек у могућности да уопште може општити са киме па чак и делегате слати. Проверите. Поздрав Чича.

12-X

ДРАЖА СЕ ПОВЕЗУЈЕ СА МАЧЕКОМ

ДОКУМЕНАТ
бр. 629

664)

бр. 2214

У погледу примљеног од Хрвата којим траже састанак у име Мачека омогућите то и нека то Бранко прими на себе. Добро је ако успемо да их сада вежемо за себе да не би се одметали у комунисте. Иштван нека по овоме ради договорно са Бранком

18-XI

Чича

ЈЕВЂЕВИЋ САВЕТУЈЕ ДМ ДА СЕ БРАНИ ЗБОГ САРАДЊЕ СА ОКУПАТОРИМА ТИМЕ ШТО С ЊИМА САРАЂУЈУ И ДРУГИ ИЗДАЈНИЦИ

ДОКУМЕНАТ
бр. 630

221)

бр. 92

Видео сам у армији оригиналан уговор Корошчеве клерикалне странке са Италијанима ради сузбијања комуниста у Словенији молим употребите поводом словеначких приговора нашој сарадњи. Јевђевић.

Све ове цитиране депеше, из огромних броја других које нисмо навели, доказују оно што је нашим народима већ добро познато: да су четници ДМ пак-

тирала са свим непријатељима народа и служили свакоме ко је желео да их употреби у борби против народа Југославије.

Али оне доказују и то да Дражини четници нису били само разуларене банде, које су деловале засебно, свака на своју руку; четници ДМ служили су окупаторима и деловали по плану који су поставили Дража Михаиловић и емигрантска влада у Лондону. Ниједна четничка формација, ма на ком терену била, није радила ништа без знања и одобрења ДМ и његове Врховне команде и ниједан четнички злочин није извршен а да за њега није знао, да га није наредио или одобрио Дража Михаиловић са својом В.К.

Ове депеше, као и остали оригинални документи доказ су да су Дража Михаиловић и емигрантска влада одговорни за проливену крв, за многобројна страдања нашег народа, за срамну издају и за планско ометање ослободилачких настојања свих народа Југославије.

Страховито их оптужују њихова дела и њихови властити документи.

ШЕФ СПЕЦИЈАЛНЕ ПОЛИЦИЈЕ, КРВНИК ПАРАНОС У ДОСЛУЦИ СА ДМ

**ДОКУМЕНАТ
бр. 631**

16. V. 1943 г. Бр. 109.

Разликујте Параноса из општине од Параноса шефа специјалне полиције који штити и помаже наше људе и ослобођава поједине из логора.

Даје ми пуно полета Ваш одговор у денешн бр. 2117 и не бежим од одговорности и свестан сам на који ћу начин дићи наш углед.

**ДОКУМЕНАТ
бр. 632**

Бр. 199. 10. VIII. 43.

Илија Паранос, шеф специјалне полиције из Београда тражи састанак са Сашом. Мисли да нам помогне датог момента у преузимању власти без рекламе. Јавите Сашу да може ступити у везу са Параносом преко адвоката Рајка Поповића. Попеску.

ПОСЛЕ НЕДИЋА СЛУЖБА КОД ДМ

**ДОКУМЕНАТ
бр. 633**

Анте, Чичи: Налазим се у Чачку где је данас дошао и Ликић са станицом од Обреновца, пошто су се наше јединице повукле. Молим канал да дођем до Чиче у циљу реферисања по важним политичким питањима и ситуацији после разрешења од дужности Недићеве владе.

Анте.

**ДОКУМЕНАТ
бр. 634**

Лика: Дан касније пошто је Рачић напустио положаје исеред Обреновца и кренуо за Краљево преко Раље и Крагујевца, дошао сам и ја у Чачак. Јавио сам се Раковићу који ми је наредио да останем код њега. Молим наредите ми протечно.

Лика.

ДОКУМЕНАТ
бр. 635**ОРУЖАНО БРАТСТВО ДМ И НЕДИЋЕВЕ СДС**

Бр. лл 535 15. VI.

Веза Ваш 359 и 360. Пилетића помозите свесрдно у акцији и заложите се свим силама да се комунисти разбију и униште. Користите и даље СДС. Наређено по депеши 316.

Дражин „Централни национални комитет” није, дакле ни могао признати владу споразума Тито—Шубашић, јер је за њега главно било с једне стране борба противу народа, борба коју је он звао Гебелсовим речником „борба противу комунизма”, а с друге стране савез са Недићевом гестаповском „Специјалном полицијом” и „државном стражом” Недића и Драгог Јовановића.

ОДЕЉАК VI**ДМ МИНИСТАР ЕМИГРАНТСКИХ ВЛАДА И КРАЉА****ДОКУМЕНАТ**
бр. 636

Бр. 2007 6. V.

Ми везу са Лондоном имамо и станица коју нам нудите нека буде резервна. Веома сам задовољан са вашим радом, нарочито са обавештењима да је слога са свима суседима од сад загарантована.

ДОКУМЕНАТ
бр. 637**ЧЕТНИЧКИ ЗБОРОВИ ЗА КРАЉА**

Од Чиче 24. III.

На дан 27 марта, на дан када је ступио на престо Њег. Вел. Краљ Петар II, да се одрже свуда зборови.... где буде могуће да се одрже.

ДОКУМЕНАТ
бр. 638**А НАРОД СЕ БАТИНА**

СВЕЧАНА ДЕПЕША КРАЉУ И НЕДИЋЕВ ГОВОР

ДОКУМЕНАТ
бр. 639

Од Боре 28. III.

Данас послата свечана депеша и поздрави Краљу и Дражи поводом прославе 27 марта. У. Д. Пољу одржани зборови, говори. Свечана забава са програмом месне пропагандне групе. Јуче Недић одржао врло интересантан говор. Хитно, понављам хитно, пошаљите 500.000.— динара.

ИЗДАЈНИЦИ НАРОДА И САРАДНИЦИ ОКУПАТОРА ГОВОРЕ О ДЕМОКРАТИЈИ

ДОКУМЕНАТ
бр. 640

Бр. 586 — 13/XII

Претседник краљевске владе г. Божидар Пурић доставио ми је следећу депешу: „Поводом стварања комунистичког Комитета Народног ослобођења Југославије, који себи придаје важности привремене владе, Краљевска Југословенска влада дала је следеће саопштење за јавност. Следује саопштење: „Овај насилни терористички покрет, не одговара ни у чему демократским и социјалним схватањима нашег народа, нити његовом народном духу.”

Наставак

ПУРИЋЕВИ И ДМ ДЕМОКРАТИ ВЕЖБАЈУ СЕ У КЛАЊУ

ДОКУМЕНАТ
бр. 641

„МУШКИ СТАВ” ИЗДАЈНИКА ПУРИЋА

Бр. 588 — 13/XII

Одговорио сам Претседнику Краљевске Југословенске владе, честитајући му мушки став, који је влада заузела. Чврсто збијмо своје редове да поднесемо све незгоде, које нам, нажалост, наши савезници наносе.

УЗ ДМ СУ ЧВРСТО КРАЉ И ПУРИЋ

ДОКУМЕНАТ
бр. 642

Енглези гледају сада да на сваки начин оборе нашу владу у Каиру. Њ. В. Краљ је чврсто уз нас као и претседник владе Пурић. Збијмо своје редове што чвршће, јер сада можемо очекивати још теже нападе Енглеза, на нашу акцију.

НАЈТОПЛИЈА БЛАГОДАРНОСТ ДМ ЧЕТНИЦИМА ЗБОГ САРАДЊЕ СА ОКУПАТОРИМА
А ЗА ДОБРО КРАЉА ПЕТРАДОКУМЕНАТ
бр. 643

Бр. фф. — 573 од 27. V.

Поводом Ускршњих честитки, свима изражавам своју најтоплију благодарност нарочито ме радује што из честитки видим јасно готовост и крајњу решеност на све напоре за опште добро Краља и Отаџбине. Бићу веран тумач ове одлучности код Њ. В. Петра II нашег врховног Команданта. Издржавамо и победићемо. Само напред! Да живи Њ. В. Краљ Петар II! Да живи Краљевина Југославија.

Бенерал Михаиловић

„У ИМЕ КРАЉИЦЕ И СВОЈЕ” КРАЉ СЕ ЗАХВАЉУЈЕ СВОЈИМ ЧЕТНИЦИМА

ДОКУМЕНАТ
бр. 644

Бр. фф. 982 — 18. V.

Од Њ. В. Краља добио сам следећу депешу: „Бенералу Михаиловићу” — У име Краљице и своје захваљујем Вам, господине Министре Југословенске војске у Отаџбини, Централном националном Комитету, Цркви и моме јуначком народу на честиткама достављеним поводом венчања. Нека Вам Бог подари свој благослов и снагу са којом ћете истрајати до коначне победе и ослобођења.

Петар II

Пурић Стр. Пов. бр. 189 од 12 маја. —

СТАВ ЕМИГРАНТСКЕ ВЛАДЕ — НАРЕЂЕЊЕ ЗА ДМ

ДОКУМЕНАТ
бр. 645

Бр. 589 — 13/XII.

Ово саопштење Краљевске владе растуриите у виду летака свуда у што већем броју и позовите све Србе и све исправне Југословене да схвате став наше владе, као наређење кога се имамо држати, без обзира на све, што се иза ове ствари буде развијало. Централни Национални Комитет и ја лично, поздравили смо овај одлучни став наше владе. Чврсто збијмо наше редове.

Крај

Д Е О V

ДОКУМЕНТИ О ИЗДАЈСТВУ ДМ У СРБИЈИ

Подмукло издајство Дражино и његово служинство непријатељу нарочито је развило своје отровне вреже у Србији. И ту су се четници поделили на „легалне” и „илегалне”, али ту се „легалним” ставио на чело Коста Пећанац са Недићем, а затим сам Недић, а „илегалним” ДМ. Ова околност да у Србији ДМ није морао као у Црној Гори, Босни, Херцеговини, Далмацији и Словенији изигравати истовремено и „илегалног” и „легалног”, те се тако брзо пред народом компромитовати, дозволила је дужу камуфлажу овоме најтежем издајнику и ноторном кољашу народа Србије.

Поред тога практиковао је он у Србији још и тактику наизменичних избојних завађања са окупаторима, али разуме се без пуцња и капи крви, закључивања „примирја” и „споразума”, — тако да је бар једним малим делом народ, пред којим се демонстрирало са завадама, а пред којим су се брижљиво крила „примирја” и „споразуми”, био држан у забуни и заблуди. Али сав народ Србије прозрео је и ову дражиновску тактику и систематску четничку службу непријатељу.

Ми ћемо у овоме делу књиге изнети поред других још и документе који непобитно доказују како су по налогу ДМ 1) његови команданти у Србији, као и у другим нашим земљама, закључивали споразуме са окупаторима за борбу противу НОВ и народа, и 2) како су често раме уз раме са другим квислинзима и Немцима борили се противу народа Србије и његовог устанка.

ТИПИЧНИ „ПАКТ” ДРАЖИНЕ СЛУЖБЕ ГЕСТАПОУ И НЕМАЧКОМ КОМАНДАНТУ ЈУГОИСТОКА

Наведимо пре свега типични случај потписивања „пакта” између чувеног Дражиног команданта Николе Калабића, као пуномоћника Дражине „Врховне команде” с једне стране, и шефа ваљевског гестапоа Сајдла, и Фрурста Фредеа, пуномоћника немачког команданта за Југоисток с друге стране.

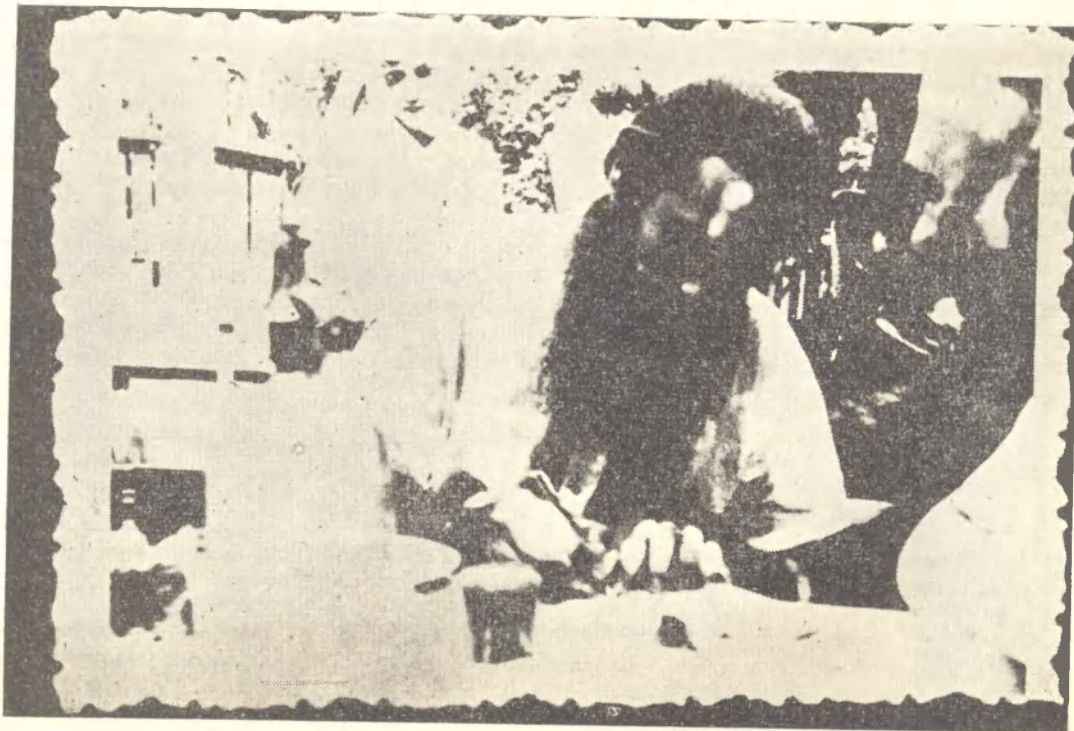
Оно што ће у тексту овог „пакта” одмах пасти у очи јесте да је он истоветан са другим пактовима које су Дражини команданти потписивали у Црној Гори, Далмацији, итд., да је он истоветан са пактовима које су потписивали у Црној Гори са Италијанима Павићевић (види докуменат бр. 33), Бајо Станишић (види документа бр. 38, 39), или у Босни са Немцима и усташама Дреновић, Раде Радић и многи други (видети документа II Дела). Ово доказује да су ови „пактови” службе окупаторима противу народа закључивани по истом систему и наређењу ДМ.

А за овај конкретно узети „пакт”, који је потписан између с једне стране претставника немачког команданта Југоистока, Фредеа и шефа ваљевског гестапоа Сајдла, и с друге стране Николе Калабића, команданта ДМ одреда и поручника Мијатовића, претставника Јеврема Симића, инспектора четника ДМ, имамо и фотографских доказа. Тако је потписан у Бујачићу код Ваљева, 27 новембра 1943, у врту дома Јелице Кузмановић, где се приредила типична четничка гозба која је снимљена и ми на следећим сликама видимо сва горе именована лица, команданте ДМ, претставнике немачког команданта Југоистока и шефа гестапоа.

ДОКУМЕНАТ
бр. 646

Снимљен је и тренутак у коме Калабић пред насмејаним лицем шефа гестапоа, Сајдла потписује „пакт” службе непријатељу.

А сам текст овог „пакта“, овог „споразума“, до чијег аутентичног преписа је Државна комисија дошла, гласи :

С П О Р А З У М

ИЗМЕЂУ ГЛАВНОГ ВОЈНОГ ЗАПОВЕДНИКА ЗА ЈУГОИСТОК, КОГА ПРЕТСТАВЉА РИТ-МАЈСТЕР ФРУРСТ ФРЕДЕ И ЧЕТНИЧКОГ ОДРЕДА КАПЕТАНА НИКОЛЕ КАЛАБИЋА, У СПОРАЗУМУ СА ПУКОВНИКОМ ЈЕВРЕМОМ СИМИЋЕМ, ИНСПЕКТОРОМ ЧЕТНИКА ДРАЖЕ МИХАИЛОВИЋА, КОГА ПРЕТСТАВЉА ПОРУЧНИК МИЈАТОВИЋ.

У области која обухвата грочански, умљански, врачарски, нодунавски, космајски, мленовачки, опленачки, аранђеловачки, лепенички, крагујевачки, гружански, качерски и колубарски срез, капетан и пуковник Симић се обавезују да ће се сви њихови одреди уздржати од сваког дела саботаже против немачке војске, њених савезника и месних одреда који се боре на њеној страни. Решеност на заједнички отпор противу комунистичког непријатеља. Горе наведена покрајина се даје Калабићу и Симићу да воде независну борбу противу комуниста. У случају већих операција, четнички ће одреди са пристанком Калабића и Симића бити присаједињени немачкој команди и добијаће уиутства за вођење операција од немачке команде за време односног периода.

У циљу да се обезбеди што боља сарадња једна ће немачка мисија за везу бити установљена при Главном штабу капетана Калабића што је могуће пре. Четнички одреди капетана Калабића у горе наведеној области добиће војне инструкције од немачке војске према погрбама војне ситуације.

Одлуке овог уговора ће остати тајне.

Узајамна помоћ даваће се на пропагандном пољу ради вођења рата прогив комуниста.
27 новембра, 1943

Капетан *Никола Калабић*
за пуковника *Јеврема Симића*
поручник *Мијатовић*

И оваквих типичних дражиновских „споразума“ и „уговора“ службе окупаторима у борби противу народа, који се гебелсовским језиком назива „комунизмом“, било је безброј у Србији као и у другим крајевима наше отаџбине. Њих су сви ДМ команданти закључивали са непријатељем по истом типу, јер су их писали по истим „упуствима“ ДМ. А резултати ових и оваквих споразума били су да се читава организација ДМ са Павлом Ђуришићем, Бајом Станишићем, Бирчанином, Ђујићем, Дреновићем, Радом Радићем, Новаком и у Србији са Калабићем, Симићем, Кесеровићем, Рачићем и Трифуновићем на своме челу потпуно је изједначила са другим издајницима и слугама окупатора. Резултат је да Дражина „Југословенска војска у Отаџбини“ бори се раме уз раме са недићевцима и љотићевцима у саставу и под командом немачке војске противу свога народа. Резултат је и то да, као слепо оруђе у рукама лондонских избегличких влада, Дражиновска банда, заједно са немачким фашистима, недићевцима и љотићевцима врши невиђени терор над својим народом, а за рачун непријатеља.

Типичан пример за овај сложен тероризам, који се вршио над нашим народом широм читаве Србије, по селима и градовима, затворима и логорима, јесте пример вешања заробљених партизанских руководилаца народне НОВ, Илије Катића и Тихомира Сарића. Мешовита банда немачких фашиста, недићеваца, љотићеваца и четника је априла 1942 ове народне борце заробила и извела на јавно вешање. Прво их је изблиза снимала.

ДОКУМЕНАТ
бр. 647

Затим је снимала говор којег овим јуначким борцима и мешовитој банди држи срески начелник, љотићевац и недићевац Саво Ивезић.

ДОКУМЕНАТ
бр. 648

ДОКУМЕНАТ
бр. 647

ДОКУМЕНАТ
бр. 648

А кад су добри синови свога народа Катић и Сарић вешањем погубљени, узео је после Недићевог начелника реч Дражин командант тамнавског корпуса, Будимир Босиљчић, да излије бес претњи народу и народним борцима за слободу.

ДОКУМЕНАТ
бр. 649

Баш као што је Дражин командант, капетан Никола Калабић раме уз раме са својим оцем, злогласним недићевцем потпуковником Калабићем борио се у саставу немачке војске у I офанзиви противу ослобођене Србије и народног устанка, тако и Дражин командант Босиљчић заједно са недићевско-љотићевским среским начелником Ивезићем убија, по наређењу и за рачун окупатора, два заробљена народна борца. И све то чини та шарена, „легална” и тобож „илегална”, банда по утврђеним „сопразумима”, „уговорима”, „пактовима” који је стављају у најобичнију службу окупаторима.

По слову ових „споразума” у немачким оперативним наређењима видимо исту ту шарену банду у којој нарочито место заузимају четници ДМ. Они су редовно бандити од поверења; уз сваку немачку јединицу се предвиђају као водичи у броју од 10 до 40. У великом броју оваквих немачких докумената наведимо за пример оперативно наређење немачке армијске групе Петерсен од 2/XII-43, у којем против „неколико дивизија” НОВ, за које непријатељ вели да су „одличног наоружања и високог борбеног морала”, скоро уз сваку есесовску колону непријатељ распоређује по 10 или 40 четника ДМ да послуже као највернија водичка пашчад.

ДОКУМЕНАТ
бр. 650

Gefechtsgruppe Petersen
Pe./Be. Tgb. Nr. 112 /43 g.Kdos.

O.U. 2.12.43.

Prof. Prof. Prof.
45145/1843

Div. Kommando za u.v. zloč.
okup. i njihovih p. magata
inv. br. 4226

Geheime Kommandosache.

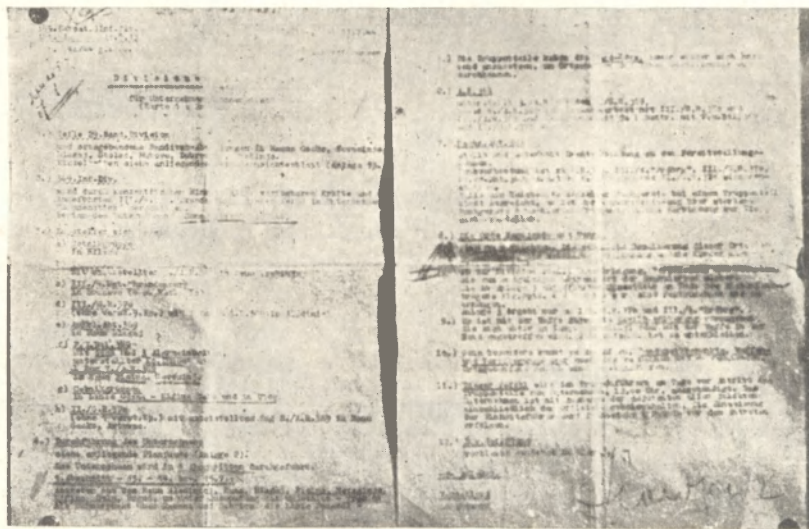
Ausfertigung.

9 Ausfertigungen.

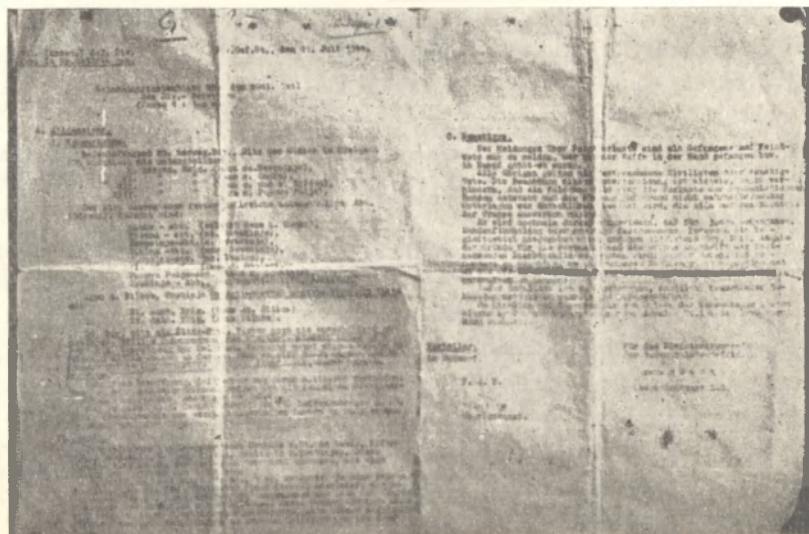
Gefechtsgruppenbefehl für den Angriff
in nördlicher Richtung !

- 1.) Feind: in Stärke von mehreren Divisionen hat sich im ostbosnischen-montenegrinischen Raum versammelt. Die Feindverbände sind in ihrer Bewaffnung und Kampfmoral hoch einzuschätzen.
- 2.) SS-Geb.Jg.Rgt. 13 ohne III./13, mit unterstellter: I. u. II. Battr./A.R.7, 3./Pl.Stl.7, Stabsbattr./A.R. 1., 2., 3. u. 4. Battr./A.R.7, 1 Kr.Tr.Zug, Div.Fu. und Div.Fe.Spre.Trup. und 100 Cetniks hat den Auftrag, den Feind im ostbosnischen Raum auf engen Raum zusammenzudrängen und zu vernichten. Dazu stößt die Gefechtsgruppe Petersen am 4.12.43. über den Cemernossattel nach Norden vor und erreicht als 1. Angriffsziel beiderseits der Drina die Linie Foca - Rataj.
- 3.) Trennungslinien:
rechts: zu 1. Geb.Div. - Unterlauf der Piva, - Visok (15 km SO Foca) - Rogatica.
links: zu SS-Geb.Jg.Rgt. 14: 1178 (NW Fojnica) - 1879 Dugo - 1535 Vis - Jelec - Rataj (zu Petersen) - 1040 & Ravnje Vrh 6 km NW Foca)
Trennungslinie zwischen den Kampfgruppen Zeitler (rechter Kolonne) und Breimeier (linke Kolonne) 1858 & 10 km nördl. Cemernossattel - Drinabogen (3 km SW Foca).
- 4.) I. Kampfabschnitt: (Linie Foca - Rataj, beiderseits der Drina)
Es treten an:
Rgt.Str.Kp. mit 10 Cetniks, und erreicht im Laufe des 3. Dez.43. den Raum Bakorina NO Cemernossattel.
Weitermarsch am 4.12.43. 06.00 Uhr über
Bakorina - 1352 - 1410 - 12227 - 1332 - 1355 -
Bubina Glava Prevja 1384 - 1408 - 1467 - 1519 -
und sichert mit einem Zug auf den Höhen etwa 3 km NW 1519 bis die Gefechtsgruppe am 5.12.43. mit Ende d. dem Punkt 1519 passiert hat.

Али по слову истих „споразума“ четници ДМ учествују и масовно у борбама уз непријатеља а противу свога народа. У многим немачким оперативним наређењима видимо да Хитлерови генерали дају ратни распоред Дражиним „бригадама“ и „корпусима“, па чак и читавим покрајинским организацијама. Наведимо примера ради наређење бр. 121 генерала Најдхолдта за офанзиву на ослобођену територију Херцеговине од 11.VII-1944 у којем читава Дражина „Југословенска војска у Отаџбини“ тога краја фигурира као саставни део Хитлерове армије.

И Најдхолдтов обавештајни официр, пуковник Бусман истовремено специјалним агентом извештава штабове своје дивизије о оданости четника у борби противу народа на ослобођеној територији.

А како хитлеровци лажљиво чувају ове своје слуге, Дражине четнике, — и како високо цене њихову помоћ види се из многих оперативних наређења у

7.7-Freiw.Geb.-Division
"Prinz Eugen"
Ia / Tgb.Nr. 128/44 Geh.
O.U., den 22.1.1944
Tgb.-Nr. 33/44 Geh.
Geheim 29/1
D.2. Kom. 22.1.1944
okup. 1.1.1944
Inv. Nr. 1227
27
Salto 19
für die Überholung u. Auffrischung der Truppe
(Dauer: ca. 4 Wochen)

Die n-Division "Prinz Eugen" hat in unausgesetztem Einsatz seit der Kapitulation des italienischen Verräterkönigs Marschleistungen vollbracht, wie sie sich ein Aussenstehender einrich nicht vorstellen kann. Sie steht damit obenbürtig neben der 1. Geb. Division, welche in der gleichen Zeit, nach der Überbrückung Griechischlands zu uns stossend, nicht weniger geleistet hat.

Dar Truppe steht nun die wohlverdiente Überholungs- u. Erholungszeit bevor, die sie befähigt machen soll für die neuen, noch nicht vorausschenbaren Märsche und Kämpfe des Entscheidungsjahres 1944, wo es auf jeden einzelnen und den letzten deutschen Mann ankommt.

Für alle Truppen- u. Einheitsführer kommt es daher auf die intensive und gl. mässige Ausnutzung dieser Auffrischungszeit an. Niemand darf sich selbst überlassen werden. Folgende Massnahmen sind in der folgenden Reihenfolge durchzuführen:

- 1.) Sofort nach Beziehen einer Unterkunft Sicherung nach allen Seiten. Zur Beaufsichtigung der Aufklärung je nach Unterbringungsraum Verbindung mit Genniks, Domobranen und Milizen aufnehmen. Verhalten zu Genniks wie zu Mitkämpfern, kameradschaftlich merkennend, aber nicht würdelos anbejehnd. Keine politischen Gespräche mit ihnen! Alleinige Basis der Kampfmoralität: Gleicher Kampf gegen Kommunisten.
- 2.) Organisation:
Kurz und schlecht ausgebildete Männer, schlechte Schützen, Kommandierte in Ausbildungszüge zusammenfassen. Für Wach- und Sicherungsdienst, für Streifen und Spähtruppe kampfbewährte und gut ausgebildete Schützen einteilen, welche der Ausbildung nicht so sehr bedürfen.
Sinnmaß hat bei allen Maßnahmen zu verfahren.

- 2 -

којима се Немцима нарочито налаже „другарско признавање” четника и истиче да је једина база овога другарства заједничка борба противу народног устанка. Примера ради наведимо само прву страницу наређења бр. 128 команданга дивизије „Принц Еуген” од 22 јануара 1944, у којем се дословно наређује:

„Да би се олакшало извиђање, ухватити одмах, према простору смештаја, везу са четницима, домобранима и милицијом. **Држање према четницима** као према саборцима, другарски их признавајући, али никаквог понижавајућег братимљења. Никакве политичке разговоре са њима! **Једина база за заједничку сарадњу:** Заједничка борба противу комуниста.

Кад је реч о сарадњи хитлероваца са домобранима, четницима и муслиманском милицијом, онда се нарочита пажња обраћа Дражиној „Југословенској војсци у Отаџбини”, као врло важним „миткемпферима” (саборцима) хитлероваца, немачких завојевача, непријатеља наших народа. А окупатори посвећују нарочиту пажњу четницима зато што су њима нарочито задовољни.

Јер окупатори су заиста необично задовољни својим измећарима, четницима ДМ. Они свуда у Југославији, а нарочито у Србији, крију из тактичких разлога велику услугу коју им четници лондонских избегличких влада чине у борби противу народа, — али у својим илустрованим листовима у Немачкој не шкртаре они нимало у похвалама четника ДМ. Примера ради, наведимо овде само једну страницу највећег немачког илустрованог часописа, „*Berliner illustrierte Zeitung*“, бр. 12 из 1944. Ту се доноси брадати лик Дражиног четника са краљевском кардом, испод којег пише:

ЧЕТНИЧКИ ОФИЦИР

Четници се боре раме уз раме са немачким трупама. Они су се заклели да се неће ошишати пре него што истребе свој завичај од бољшевичке куге. Осим тога они се овим видно разликују од избријаних московских најамника.

Оно што је са свима другим Дражиним командантима и Калабић у „споразуму“ са гестаповцем Сајдлом и претставником команданта Југоистока, Фредом потписивао, — оно што је са свима другим Дражиним командантима Дражин командант тамнавског корпуса Босиљчић уз недићевског среског начелника радио и говорио, — то исто је „*Berliner illustrierte Zeitung*“ хвалио, — а то је потпуно служинство четника немачким фашистима у борби противу српског народа и његовог херојског устанка.

УДРУЖЕНА БАНДА ГЕСТАПОА, СПЕЦИЈАЛНЕ ПОЛИЦИЈЕ, НЕДИЋА, ЉОТИЋА И ДРАЖЕ МИХАИЛОВИЋА

У „Заводу за принудно васпитање омладине“ у Смедеревској Паланци страховито је мучена народна омладина која је мрзела окупаторе (в. Саопштење Државне комисије бр. 10). У том мучењу учествовали су Гестапо, Специјална полиција, Недић и Љотић. Тој банди припадао је и Дража Михаиловић који је са Недићем и Љотићем делио резултат „принудног васпитања“ смедеревског завода — робијашнице, омладинце који су тобож били „преваспитани“. Омладинци су, по наређењу Недићевог министра Јонића, упућивани под стражом у одреде Недића, Љотића и Драже Михаиловића. Тако су Недић, Љотић и Дража, по наређењу Немаца, заједнички давили и уништавали омладину, и заједнички у својим редовима тражили начина да је искористе и дотуку.

У документима које ћемо цитирати, интересно је да ни Недићев министар Јонић, ни немачко-недићевски агент Милован Ђ. Поповић не праве никакву разлику између Љотићевог добровољачког корпуса, Недићеве Српске државне страже и четника Драже Михаиловића, и све их називају једним именом — „Српски оружани одреди“, јер они и јесу једно те исто — од Немаца наоружани одреди за службу окупаторовом циљу — уништавању пре свега народног устанка, а затим и самих наших слободољубивих народа.

Цинизам издајника Јонића и његовог управника Поповића иде дотле да они говоре о „склоностима“ и „слободном избору“ затвореника робијашнице „Смедеревског завода“ које они међутим „непосредно предају оружаним одредима“ Љотића, Недића и Драже Михаиловића.

ДОКУМЕНАТ бр. 651

Министарство Просвете и Вера
Опште одељење
Стр. пов. бр. 16
30 августа 1944 год.
Београд

УПРАВИ ЗАВОДА ЗА ПРИНУДНО ВАСПИТАЊЕ ОМЛАДИНЕ

Смедеревска Паланка

Овлашћујем Вас да све оне питомце Завода за које Управа сматра да су већ преваспитани или, пак, да показују довољно склоности ка овоме, можете одмах отпустити из Завода и упутити их у поменуте одреде, извештавајући ме редовно о сваком таквом случају. Ови се питомци имају предавати одредима, непосредно од стране Завода.

Уједно Вам стављам у дужност, да ми изволите што пре доставити списак свих оних питомаца Завода који се, према мишљењу Завода, до данас нису преваспитали, а не пружају ни наде да ће се уопште икада преваспитати.

Експ. 30-VIII-1944 г. Р. М. Р.
Београд

Министар просвете и вера
Велибор Јонић с. р.

ДОКУМЕНАТ
бр. 652

Завод за принудно васпитање омладине

Пов. бр. 466

5 септембра 1944 год.

Смедеревска Паланка

Предмет: Извештај о стању питомаца
у српске оружане одреде.

НАЧЕЛНИКУ ОПШТЕГ ОДЕЉЕЊА МИНИСТАРСТВА ПРОСВЕТЕ И ВЕРА

Београд

Поводом Ваших тражења извештавам Вас да су из редова заводских питомаца ступили у српске оружане одреде 104 лица.

Многи су питомци изјавили жељу да ступе у одреде у другим крајевима Србије. Међутим, на основу наређења г. Министра просвете и вера Стр. пов. 16 питомица треба предавати непосредно оружаним одредима. Из тога разлога све оне који су се јавили за разне добровољачке одреде предали смо овдашњем батаљону добровољаца, све оне који су се јавили у четнике, предали смо Команданту 1 јасеничке бригаде, а који за СДС предали смо Команданту среског одреда СДС у Паланци.

У вези са стањем питомаца у националне оружане одреде саопштавам да смо девет питомаца, који уживају глас тежих криваца, под претњом страже упутили Управи града Београда ради интернирања, али не слања у логор. Ви сте већ извештени да су шесторица од њих и поред пратње од седам оружаних лица успела близу Младеновца да утекну из воза.

Управник завода,
Мил. Ђ. Поповић с. р.

ДОКУМЕНАТ
бр. 653

ЗАВОД
ЗА ПРИНУДНО ВАСПИТАЊЕ ОМЛАДИНЕ
бр. 2798
4 септембра 1944 год.
СМЕДЕРЕВСКА ПАЛАНКА

ГОСПОДИНУ МИНИСТРУ ПРОСВЕТЕ И ВЕРА, ВЕЛИБОРУ ЈОНИЋУ

Београд

Част ми је известити Вас да сам у вези Вашег строго поверљивог акта бр. 16 од 30 августа 1944 године послао данас у српске оружане одреде по добровољној пријави и слободном избору 104 питомаца и то: у Српски добровољачки корпус 53, у Српску државну стражу 26 и у одреде Драже Михаиловића 25.

Милован Ђ. Поповић

Завод за принудно васпитање омладине

Бр. 2798

4 септембра 1944 год.

Смедеревска Паланка

ГОСПОДИНУ МИНИСТРУ ПРОСВЕТЕ И ВЕРА ВЕЛИБОРУ ЈОНИЋУ

Београд

Част ми је известити Вас да сам у вези Вашег строго поверљивог акта бр. 16 од 30 августа 1944 године и послао данас у српске оружане одреде по добровољној пријави и слободном избору 104 питомца, и то: у Српски добровољачки корпус 53, у Српску државну стражу 26 и у одреде Драже Михаиловића 25.

Управник завода,
Милован Ђ. Поповић, с. р.

Тако је Недићев министар Јонић „преваспитавао” родољубиву, антифашистичку омладину, да би у њој сломио народни дух и насилно је ставио у службу непријатељу. Тако је он ову омладину насилно делио подједнако Љотићу, Недићу и Дражи Михаиловићу. На тај начин је Гестапо регрутовао преко Недићевих министара у оне банде које су му служиле у Србији противу српског народа.

О овој Јонићевој деоби имамо и слика.

На сликама се види „управник”, Љотићевац, Мил. Ђ. Поповић, два четника ДМ, један Недићев инспектор и један официр СДС, шарена али јединствена банда која је, по наређењу Немаца, уништавала нашу патриотску омладину.

ДОКУМЕНАТ
бр. 654

„ТО СУ И ДЕЦА ЗНАЛА...”
ПРИЗНАЊА ГЕНЕРАЛА БУГАРСКЕ ОКУПАЦИОНЕ ВОЈСКЕ
О СЛУЖБИ ДМ НЕМЦИМА

Бивши генерали бугарског окупационог корпуса, који су као и четници ДМ служили окупаторима, причајући о својој издаји и измењарству, нису могли

да мимоиђу ни издају ДМ, ни његово помагање окупаторима. То што сведоче ови живи генерали бугарске окупационе војске није нимало ново, јер су за Дражине везе са Немцима „и деца знала” (како каже један од ових генерала), али је ипак интересно како слуге окупатора говоре један о другоме, а значајно и признање које карактерише однос међу њима. Ови бугарски фашисти знали су тачно где се налази лично Дража Михаиловић, и због суревњивости и љубоморе која постоји код ових измеђара, упозоравали су Немце на то, с напоменом да би га могли увек лако ухватити. Али су Немци, врховни господари ових слугу, регулисали односе међу њима налазећи за сваког од њих онакав облик дириговања који ће за њих као окупаторе бити најбољи и најефикаснији. Четовање ДМ под видом независности требало је да буде немачко-четничка мистификација са циљем да превари народне масе, које су Дражину помоћ мрским окупаторима сматрале највећим злочином и најсрамнијом издајом.

Како је изгледало издајство ДМ са становишта издајника бугарског народа, генерала Симеона Симона и Асена Николова, то се види из њихових признања која су они дали пред иследником *Државне комисије*, која ћемо овде навести да би наша документација била заиста свестрана.

ДОКУМЕНАТ
бр. 655

ЗАПИСНИК

састављен од Државне комисије за утврђивање злочина окупатора и њихових помагача у канцеларији Жељезничке станице у Београду, на дан 6 септембра 1945 године.

Присутни: Иследник — Исаковић Милош
Записничар — Стефановић Јелица.

Приведен је из транспорта генерал мајор Симеон Симов, из Ђустендила, рођен 10 септембра 1895 г., од оца Григора, мајке Марије, рођ. Василијеве, ожењен, отац двоје деце. Бугарин, вере православне, неосуђиван, па изјави:

Од акција које је моја дивизија подузимала наводим следеће:

Приликом ибарске акције из моје дивизије изузето је испод моје команде два батаљона 61. пука под командом Станболџијева, потпуковника. Ова два батаљона придодата су 25 зборној дивизији чији је био командант за ову акцију генерал Грозданов, чије је седиште било у Пожаревцу. Целокупном овом акцијом као главни командант над свим трупима и то: немачким, бугарским, добровољачким, Српском државном стражом и четницима ДМ био је генерал Фелбер. Сем ових јединица били су и делови Руског корпуса, јединице Арнаута. Знам да је немачки официр за везу са Руским корпусом био пуковник Шродер. Дознао сам доцније да је између четника и Немаца била тесна веза и да су Немци снабдевали четнике муницијом и оружјем...

Некако новембра или децембра 1943 г. састали су се опуномоћеници четника ДМ и Немци. Од стране Немаца био је мајор Нител последњи крајскокомандант у Крушевцу, а од стране четника један капетан чијег се имена не сећам, знам да је био растом мали, плава налазио се у руднику Лиса. Преговори између једних и других водили су се како на терену, тако и у Београду.

Ја код дивизије нисам имао обавештајну службу али сам преко Немаца био обавештаван о свим покретима партизанских одреда, јер су њих четници ДМ обавештавали. Немци су у Ужицу имали нарочито одељење за обавештавање које је црпело податке од четника ДМ.

Више пута, још пре ибарске акције, а и после тога, виђао сам камионе пред немачком крајскокомандантуром који су преносили муницију. Када сам ја питао за кога је та муниција обавештен сам да се она упућује четницима ДМ.

Било је покушаја од стране четника ДМ да и од мене добију муницију, али сам ја то категорички одбио. У име четника код мене је долазио неки инжињер Младеновић са рудника Лисе. Ово је било 1944 г.

Било ми је познато где се налази штаб Драже Михаиловића. О овоме су знали и Немци. Ма да су Немци говорили и ширили пропаганду да би желели да га ухвате, међутим ја сам стекао утисак да они то не желе.

Што се тиче Српске државне страже, полиције као и окружних начелника, сви су били дражиновци, одн. сарађивали су са Дражиним покретом...

Прочитано, признато с тим да ми је потпуно било јасно и разумљиво за време инквата и читања.

Генерал мајор, Симеон Симов, с. р.
Иследник,
М. Исаковић, с. р.

ДОКУМЕНАТ
бр. 656

ЗАПИСНИК

састављен од стране Државне комисије за утврђивање злочина окупатора и њихових помагача на дан 5 септембра 1945 г. у канцеларији железничке станице у Београду.

Присутни: Иследник Државне комисије Ми-
лош Исаковић и записничар Наталија Па-
вишић

Присутни од стране војске: Од стране Југ.
армије: потпоручник Љубисав Ристић, од
стране бугарске војске Христов Димов, пот-
поручник при Етапној команди у Београду.

Приведен је из транспорта АСЕН НИКОЛОВ, генерал бив. бугарске војске, рођен у Трнову 25 септембра 1891 г. од оца Николе и мајке Зуице, рођена Илијева, ожењен, са 1 дететом, неосуђиван, писмен, Бугарин, вере православне, па изјави:

Рат ме је затекао као команданта III дивизије на граници турској са седиштем у Свиленграду.

Почетком рата Немачке против Југославије ја као командант дивизије писам добио никакво специјално наређење.

1 јануара 1942 г. постављен сам за команданта I бугарског окупационог корпуса у Нишкој Бањи. До тога времена бугарске трупе налазиле су се само у анектираним крајевима Југославије и то с мањим формацијама које су чувале пругу, док су веће формације биле у области Македоније и Пирота. 12 јануара 1942 г. дошао сам у Србију и преузео команду над корпусом. На овом положају остао сам све до септембра 1944 г. када сам од стране Немаца заробљен због иступања Бугарске из рата и са штабом сам одведен за Немачку.

Приликом постављења за команданта корпуса добио сам инструкције и општа наређења од тадашњег министра војске генерала Даскалова, са задатком да обезбедим железнички саобраћај на линији Пирот—Ниш—Скопље, одн. Грделица, Ниш—Лапово, Ниш—Књажевац—Зајечар као и Прокупље до Куршумлије. Сем тога моје трупе имале су да обезбеде извесне мостове сувоземних путева и да очувају ред и мир на овој територији. По наређењу генерала Даскалова стављен сам под непосредну команду заповедника Србије, тада генерала Бадера. На овоме све акције које су предузимане од стране мојих трупа, предузимане су једино по наређењу немачке команде. Ја сам имао овлашћење да предузимам самосталне акције само када се у тим акцијама употребљавао батаљон и мање формације. Веће формације од батаљона као пукови и дивизије биле су употребљене искључиво по наређењу Немаца.

Приликом ових акција заробљеника као и лица која су нам била сумњива, да су учествовала у борби или да су подржавали партизане самоиницијативно смо хватали и предали их Немцима...

У 1942 г. моје јединице по наређењу Немаца у знак репресалија вршиле су паљења кућа, у оним пределима где су вођене борбе и где је становништво помагало партизане...

Највећа акција која је предузета од стране наших трупа била је почетком 1944 г. коју смо ми звали „Ибарском акцијом” или акцијом „Мораче” по партизанском генералу Морачи. У овој акцији наше трупе учествовале су заједно са немачким, педићевским, добровољачким и четничким одредима Драже Михаиловића.

Од наших јединица у овој акцији учествовали су 24 дивизија под командом генерала Симова Симеона и 25 под генералом Гроздановим Николом.

Наше јединице у ово време имале су директну везу са четницима ДМ. Од њихових команданата сећам се имена Лукачевића и Раковића. Знам да су учествовали и Кесеровићеви

одреди. Веза четника ДМ и Немаца била је веома чврста и целокупно снабдевање четничких трупа вршили су Немци. Заповести и распоред свих трупа које су учествовале у овој акцији вршио је генерал Фелбер. Четници ДМ имали су код немачке команде своје офицере за везу...

Помоћу обавештајне службе коју сам имао, знао сам тачно за седиште Драже Михаиловића, о месту његовог штаба били су упознати и Немци. Ми смо имали могућности да га ухватимо кад хоћемо. Разговарао сам са одговорним немачким командантима о овоме, међутим они су ми саопштили да они не желе да га ухвате, из чега сам ја извео закључак да они заједно сарађују и да Немци само хоће да га користе у своје сврхе. Било ми је познато да Немци помажу Дражу, јер су то и деца знала, а исто тако да Дража помаже Немце и да једни друге користе у своје сврхе. Преко своје обавештајне службе дознао сам да дражиновци код нас Бугара грде Немце, а код Немаца нападају нас Бугаре.

Добровољачки одреди који су се називали Љотићевским одредима нису се добро гледали са четничким одредима ДМ, али су акцијама против партизана заједнички наступали, док се сарадња између Српске државне страже и четника ДМ огледала у пуној мери и тесној повезаности...

Обавештавања о кретању партизанских одреда добијали смо од српских начелника Недићеве Државне страже. Од октобра 1943 г. добијали смо обавештења и од четника ДМ. Обавештења која смо добијали од четника увек су била тачна и она су нам у многоме користила у борби против партизана...

Прочитано и потписано и изјављујем да ми је унети текст потпуно јасан и да се слаже у потпуности са мојим излагањем.

Николов, с. р.

Иследник
М. Исаковић, с. р.

НЕМАЧКИ ГЕНЕРАЛ ШТАЛ, ДОМОБРАНСКИ КАПЕТАН И ДРАЖИН
КОМАНДАНТ РАДЕ РАДИЋ

НЕМЦИ ДАЈУ ОДОБРЕЊЕ ЗА ПОКРЕТ ЈАВОРСКОГ ОДРЕДА

Још у месецу јулу 1942 године у окупираној Србији постоји активна сарадња између власти квислинговске владе и четничких банди и то сарадња за чије је остварење потребно одобрење немачких војних власти. Доказ за то налази се у месечном извештају окружног начелника округа ужичког.

ДОКУМЕНАТ
бр. 657

Окружно начелство округа ужичког
Пов. број: 2540/42
1 августа 1942 год.
Ужице

Предмет: Извештај о општем стању и
расположењу народа у округу ужичком.

Претседнику српске владе армиском ђенералу
господину Милану Ђ. Недићу

Београд

Позивом на наређење Министарства унутрашњих послова Пов. I бр. 96/41 од 26-XII-1941 год. част ми је поднети следећи извештај:

Дана 16 јула о. г. добивана су обавештења, да једну већу наоружану комунистичку банду гони са територије среза студеничког војвода Машан Ђуровић са својим четничким одредом, па је било изгледа да ће се та банда пребацити на територију среза моравичког овог округа. Срески начелник са одредима српске државне страже среза моравичког предузео је одмах потребне мере, да би се тај прелазак онемогућио, па је затражио одобрење од немачких војних власти и за покрет јаворског четничког одреда, који је распоређен на чувању границе према Санџаку од Јавора до Кокина Брода. О томе је достављен посебни извештај Министарству под пов.бр. 2375/42 од 17-VII-1942 год. и пов.бр. 2383 од 18-VII-1942 г.

Окружни начелник,
М. С. Кораћ, с. р.

Као што се види кољачке војводе спречавале су прилаз народноослободилачким борцима на територију Недићеве Србије, радећи заједно са квислинговским властима и њиховим агентима, али по претходном одобрењу немачких војних власти. То је период када стидљиви дражиновци служе Немце под изговором да са њима немају никакав додир. Међутим њихова веза је и чврста и стварна. Горњи докуменат то најбоље показује. Четнички одред чува српску границу од Срба за рачун окупатора.

**СУПРОТНОСТ ДРЖАЊА ПРЕМА ОКУПАТОРУ ДРАЖИНОВАЦА И ПАРТИЗАНА
У ОЧИМА НЕДИЋЕВОГ НАЧЕЛНИКА**

У своме месечном извештају за март 1943 године недићевско начелство округа моравског даје карактеристику ситуације на овај начин:

**ДОКУМЕНАТ
бр. 658**

Окружно начелство Округа моравског
К.Пов. бр. 475/42
1 априла 1943 године
Јагодина

Предмет: Месечни извештај за месец
март 1943 год. о приликама у округу
моравском.

Шефу Српске државне безбедности
Команди јавне безбедности
Београд.

У вези постојећег наређења I бр. 96 од 26/2-41, част ми је доставити следећи извештај о приликама у округу моравском за месец март 1943 год.

1) Као што је констатовано у извештају од прошлога месеца, стање јавне безбедности погоршало се у овом округу од почетка ове 1943 године. То погоршање продужило се и у месецу марту.

Угроженост јавне безбедности односи се углавном, на срезове: ресавски, деспотовачки и параћински. Појединачних појава одметника било је у срезу раваничком, али акција се стварно кретала у поменута три среза.

Одметници се састоје од три групе: присталица Драже Михаиловића, партизана и обичних разбојничких групација, које искоришћују ово стање и врше обична криминална дела.

Присталице Драже Михаиловића појављују се у последње време у већим формацијама од 50, 100 па чак и 200 људи. Њихова акција се састоји, судећи по одметничким изјавама, у прогањању комуниста. Овакве изјаве дају нарочито у последње време и захтевају од сељака да их у овој борби помажу, јер су веле, комунисти највећи непријатељи српскога народа. Сем тога присталице Драже Михаиловића обилазе села, одржавају зборове и одводе понегде претседника општине, чланове општинских управа или деловође. Обично их одводе „Команданту”, који им запрети да пазе како се опходе са народом и да се побрину да хране буде за њихове сељане као и за одметнике, па их онда пуне кућама. На зборовима неки саветују општ. управама, да дају нешто за реквизицију и да сарађују, колико се мора, са нашим и немачким властима.

Партизани се појављују највише у тројкама и четворкама. Они не само што забрањују сваки контакт и рад са властима, него где дођу пале архиве и остављају летке са паролама комунистичке идеологије, позивајући народ на отворену борбу са окупаторским властима и издајницима српскога народа како они називају српске власти и присталице Драже Михаиловића.

Током месеца марта, партизани су почели и са сечењем телеграфско-телефонских стубова.

Печат:
Начелство Округа моравског
Крајсамт Јагодина

За Окружног начелника
Помоћник
Митровић, с. р.

Док дражиновци држе зборове и саветују да се ради са окупаторским властима, дотле народноослободилачка акција води отворену борбу са окупатором, спречавајући сваку сарадњу и реметећи окупаторске комуникационе везе. Ова супротност држања најбоље илуструје ко је доприносио општем напору уједињених народа у борби на Балкану, и доказује да је организација Драже Михаиловића својим држањем у окупираној Србији радила отворено још много пре постигнутог споразума са Немцима у корист мрског окупатора. Скривена акција у корист фашизма временом се појачала и постала јавна.

ДРАЖИНА НАРЕДБА БР. 4. ЗА 1942 ГОДИНУ О ПОСЛУШНОСТИ ОКУПАТОРУ

У свом извештају о политичким приликама у округу краљевачком за мај 1942 године Недићев начелник округа краљевачког описује акцију Драже Михаиловића и препоручује Дражу своме шефу. Ту стоји:

ДОКУМЕНАТ
бр. 659

Окружно начелство Округа краљевачког
Стр. Пов. Број 7/42
10 јуна 1942 год.
Краљево.

Предмет: Извештај јавне безбедности
и политичким приликама у округу
Краљевачком.

I

Господину Претседнику Владе

II

Господину Министру унутрашњих послова
Београд.

Част ми је поднети извештај о јавној безбедности, политичким приликама и свима другим важним моментима који су се десили у времену од последњег извештаја до данас...

Дража по свом старом обичају и даље издаје своје познате наредбе. До ових наредба је врло тешко доћи, с обзиром на њихову велику дискретност. И поред тога претстојник полиције у Чачку извештава ме, да је од једне поуздане особе сазнао за наредбу број 4, у којој Дража препоручује људима велику уздржљивост, послушност према властима и стрпљење у погледу очекивања развоја догађаја. Настојаћу да прибавим и један примерак те наредбе, коју ћу у оригиналу доставити Министарству.

До сада се није могло приметити да неко од службених органа цивилних, војних или четничких стоји у вези са Дражом или његовим људима...

Печат:

Начелство Округа краљевачког
Крајсамт Краљево

Окружни начелник,
Драг. Маринковић, с. р.

Као што се види Дражине наредбе за пасивно држање становништва према окупатору још 1942 године у суштини претстављају одржавање снаге осовинских сила, јер његово наређење послушности према властима значи укључење југословенских народа у фашистичку ратну машину и супротност ставу и акцији народноослободилачке борбе.

ОКРУЖНО НАЧЕЛСТВО ОКРУГА КРАЉЕВАЧКОГ

Свр. Пов. Број 7/42

10 јуна 1942 год.
КраљевоПредмет:Извештај јавне без-
бедности и политичким прили-
кама у округу Краљевачком.

I

ГОСПОДИНУ ПРЕДСЕДНИКУ ВЛАДЕ

II

ГОСПОДИНУ МИНИСТРУ УНУТРАШЊИХ ПОСЛОВА

БЕОГРАД

Част ми је поднета извештај о јавној безбедности, политич-
ким приликама и свима другим важним моментима који су се десили у
времени од последњег извештаја до данас...

Дража по свом старом обичају и даље издаје своје пов-
нате наредбе. До ових наредба је врло тешко доћи, с обзиром на њихову
велику дискретност. И поред тога претстојник полиције у Чачку извештава
ме, да је од једне поуздане особе сазнао за наредбу број 4 у којој Дра-
жа препоручује људима велику уздржљивост, послушност према властима и
стрпљење у погледу очекивања развоја догађаја. Настојаћу да прибавим
и један примерак те наредбе, коју ћу у оригиналу доставити Министарству.
До сада се није могло приметити да неко од службених
органа цивилних, војних или четничких стоји у вези са Дражом или његовим
људима.

Према извештају достављеним с молбом на излаз.

МИНИСТАРСТВО УНУТРАШЊИХ ПОСЛОВА

I Бр 18867

K1-П 1942

Београд

II

ОКРУЖНИ НАЧЕЛНИК.

Др. Маринковић

24/6 8 окт
Сенатор,
М

ОДНОС ДРАЖИНОВАЦА И НЕМАЦА У ЈАНУАРУ 1943 Г. У
ПОЖАРЕВАЧКОМ ОКРУГУ

У извештају о стању јавне безбедности у округу пожаревачком за време прве половине јануара 1943 године Недићев начелник округа пожаревачког износи и истиче да је Дражин горски штаб бр. 3. лојалан према окупатору. Ево извода из тога извештаја:

ДОКУМЕНАТ
бр. 660

Окружно начелство Округа пожаревачког
Пов. Бр. 26/43
15 јануара 1943 год.
Пожаревац

Предмет: Извештај о стању јавне безбедности у Округу пожаревачком у времену од 1 до 15 јануара.

Шефу Српске државне безбедности
Команди јавне безбедности
Београд.

У вези наређења Министарства унутрашњих послова К. Бр. 490/42 и Шефа Српске Државне безбедности I Бр. 32418 од 23 новембра 1942 год. и I Број 29124 од 9 новембра 1942 год. част ми је доставити петнаестодневни извештај о стању јавне безбедности о округу пожаревачком од 1 до 15 јануара 1943 год.

Од 1 до 15 јануара 1943 године на подручју округа пожаревачког догодила су се следећа тежа кривична дела:

Из неколико наведених случајева види се да је на подручју овога округа отпочела четничка акција у знатним размерама. Ова акција се највише осећа у срезу млавском где се налази штаб четника под именом „Горски штаб бр. 3”. У срезу млавском постоје четири четничке јаке групе односно 4 бригаде. I групу води Богдан Прица ваздухопловни наредник. Ова група се креће у границама среза рамског и пожаревачког док се, II група коју води жандармериски поручник Јагош Живковић креће према граници среза звишког. III групу води капетан Банковић. Ова се група креће у срезовима хомољском и деспотовачком али не врши никакве злочине, јер је сам капетан Банковић, према обавештењу, потпуно лојалан како према српским тако и према окупаторским властима. IV групу води поручник Вујичић. Ова група се креће према срезу моравском. Све ове групе имају свој штаб на Бељаници и стоје под командом Синише Пазарца. Ове четничке групе крстаре по свима општинама среза млавског али не дирају Немце.

Печат:
Начелство Округа пожаревачког
Крајсамт Пожаревац

Окружни начелник
Драг. Маринковић, с. р.

Као што се види Дражина организација у округу пожаревачком још у јануару 1943 године, по оцени злогласног немачког сарадника садањег Недићевог окружног начелника Драгољуба Маринковића, јесте потпуно лојална како према немачким окупаторима, тако исто и према издајничким измећарима. Дражиновци крстаре по округу, издржавајући се на терену, што значи пљачкају, али као своју свету дужност сматрају да се не смеју дирати Немци.

ОКРУЖНО НАЧЕЛСТВО ОКРУГА ПОЖАРЕВАЧКОГ
 Пош. Бр. 25/43
 15 јануара 1943 год.
 Пожаревац.

Држ. књижица за утвр. због.
 окуп. и њихових помагача
 лив. бр. 6753

ПРЕДМЕТ: Извештај о стању јавне безбедности у Округу пожаревачком у времену
 од 1 до 15 јануара 1943 год.

ШТАБУ СРПСКЕ ДРЖАВНЕ БЕЗБЕДНОСТИ
 Команда Јавне безбедности

БЕОГРАД.

У вези наредба Министарства Унутрашњих послова К.Бр. 490/42 и
 Већа Српске Државне безбедности I Бр. 32418 од 23 новембра 1942 год. и I Бр. 29124 од 9 новембра 1942 год. част ми је доставити петнаестодневни извештај
 о стању јавне безбедности у Округу пожаревачком од 1 до 15 јануара 1943 год.
 Од 1 до 15 јануара 1943 године на подручју Округа пожаревачког
 догодила су се следећа тежа кривична дела:

Из неколико наведених случајева види се да је и на подручју
 овог округа отпочела четничка акција у знатним размерама. Ова акција
 се највише осећа у срезу млавском где се налази штаб четника под назо-
 вом "Герски штаб бр. 3". У срезу млавском постоје четири четничке јаче
 групе односно 4 бригаде. I групу води Богдан Прица ваздухопловни наред-
 ник. Ова група се креће у границама среза рајског и пожаревачког, док се
 II група коју води командирски поручник Јагон Кивковић креће према
 граници среза заичког. III групу води капетан Банковић. Ова се група кре-
 ће у срезовима хомолском и диспотовачком али не врши никакве злочине,
 јер је сам капетан Банковић, према обавештењу, потпуно лојалан према
 држави српској тако и према окупаторским властима. IV групу води поручник
 Вујискић. Ова група се креће према срезу мравеком. Све ове групе имају
 свој штаб на Велицици и стоје под командом Синише Назарца. Све четничке
 групе кретају по свим општинама среза млавском, али не дирају немце.

Према извештају част ми је доставити о молбом ради збога и да-
 ле безбедности.

Министарству Унутрашњих послова-Набавит
 ШТАБУ Српске Државне безбедности
 Команда Јавне безбедности
 Београд

ОКРУЖНИ НАЧЕЛНИК,
[Својеручни потпис]

3

НА ДРАЖИНОМ ЗБОРУ У ПАМБУКОВИЦИ ВЕЛИЧА СЕ КРАЉ И НАРЕЂУЈЕ
 ДА СЕ ИЗВРШУЈУ ОКУПАТОРСКИ ЗАХТЕВИ

Извештај окружног начелника Недићеве Србије за другу половину маја
 1943 године показује какав је став организације Драже Михайловића. Они у
 име краља наређују и опомињу народ на извршење наредаба окупаторских
 власти. Ево извода из једног таквог документа:

ДОКУМЕНАТ
бр. 661

Окружно начелство округа ваљевског
Пов. број 1875/43
4 јуна 1943 године
Ваљево

Предмет: Извештај о општем стању
за месец мај 1943 године.

Шефу српске државне безбедности
Команда јавне безбедности

Београд
У смислу наређења Министарства унутрашњих послова Пов. I број 96 од 26 децембра 1941 године и наређења Министарства унутрашњих послова — Кабинет Пов.број 539 од 7 децембра 1942 године, — част ми је доставити следећи извештај:

Организација службе јавне безбедности спроведена је како је означено у прошлом моме извештају.

Акција партизана:

Ноћу између 16/17 маја комунистичка банда запалила је железничку станицу Латковић која је до темеља изгорела. Иста ова група комуниста прикрила се у селу Бабајићу где је од командира одреда СДПС среза колубарског нападнута и присиљена да се повуче у срез колубарски — Лазаревац одакле је и дошла.

Акција Драже Михаиловића:

Током месеца маја нарочито је појачана акција припадника Драже Михаиловића на територији среза подгорског и ваљевског, који су у овоме времену учинили следеће:

16 маја т. г. око 19 часова 5 наоружаних људи ушло је у општинску седницу општине памбуковачке и натерали претседника општине те им је овај из општинске касе морао дати 300.000.— динара који се новац налазио у каси прикупљен на име казне за испоруку кукуруза. После овога поменутих пет лица одржало је збор у једној кафани у Памбуковици на коме су збору величали Краља Петра II, комунистима најстрожије претили, а народ опомињали на извршење наредаба власти како наших тако и окупаторских. Ова лица изгубила се у непознатом правцу.

С молбом на надлежност

Печат:
Начелство округа ваљевског
Kreisamt Valjevo

Окружни начелник,
Драг. М. Лукић, с. р.

Један докуменат који показује лице и наличје праве и лажне борбе за народ. Док народноослободилачки борци спречавају непријатељске комуникације, дотле кољачи и пилићари пљачкају народ и наређују му да извршује наређења недићевских и окупаторских власти. Како изгледају те њихове опомене, то добро зна напаћени народ, кога наочиглед окупаторских власти кољу Дражине тројке. Али дражиновска идеологија сарадње са окупатором спроводи се под уобичајеним величањем личности краља Петра. Окружни начелник то само региструје као обичну свакодневну чињеницу, чињеницу за коју у окупираној Србији није потребан никакав коментар.

ДРАЖА ВРШИ ПОЛИЦИСКУ СЛУЖБУ У СРБИЈИ

Недићев начелник округа шабачког у извештају о општим приликама у Подрињу за месец јануар 1944 г. овако карактерише Дражин рад:

ДОКУМЕНАТ
бр. 661

Окружно начелство Округа шабачког

Број 870/44

7 фебруара 1944 године

Шабац

Предмет: Месечни извештај о општим
приликама.

Министарству унутрашњих послова
Одељење за државну заштиту

Београд.

Част ми је за месец јануар т. г. поднети извештај о општој ситуацији у подручном ми Округу у следећем:

!! По грани јавне безбедности

Стање у погледу јавне безбедности у току месеца јануара било је такође без већих успеха.

Четници Д. М. крећу се у свима срезovima овога Округа и врше на своју руку неку врсту полицијске службе.

Особито пажњу посвећују тражењу комуниста и њихових симпатизера, па, ако такве пронађу, убијају их.

У последње време, запазио се покрет припадника Д. М. у правцу Пецке, среза азбуковачког, где је Рачић сакупљао четнике и давао им упутства за борбу против комуниста.

Од најзначајнијих акција, које су четници — припадници Д. М. извршили у току месеца јануара т. г. ваља споменути следеће:

28 случајева одвођења и 7 убистава.

Печат:

Начелство Округа шабачког
Крајсамт Шабац

Окружни начелник
Свет. Стефановић, с. р.

Ето то је резултат споразума Дражине организације и Немаца. Окупатор растерећује своје снаге. Поред Недићеваца и Љотићеваца, руских издајника и Бугара још и Дражина организација повећава сигурност окупационих полицијских трупа. И „легална” Недићева полипија с болом у души констатује ову конкурентску појаву али из страха и лојалности према заједничком господару, квислинговци су замукли.

9

ОКРУЖНО НАЧЕЛСТВО ОКРУГА ШАБАЧКОГ
Број 870/44
7 фебруара 1944 године
Шабач

ПРЕДМЕТ: Месечни извештај о општим
приликама.

МИНИСТАРСТВУ УНУТРАШЊИХ ПОСЛОВА
Одељење за државну заштиту
БЕОГРАД

Част ми је за месец јануара т.г. поднети извештај о
општој ситуацији у подручном ми Округу у следећем:

II ПО ГРАНИ ЈАВНЕ БЕЗБЕДНОСТИ

Отаме у погледу јавне безбедности у току месеца јануара
било је јакође без већих успеха.

Четници Д.М. крећу се у свима срезовима овога Округа
и врше на своју руку неку врсту полицијске службе.

Особиту пажњу посвећују тражењу комуниста и њихових
симпатизера, па, ако такве пронађу, убијају их.

У последње време, запажено се покрет припадника Д.М. у
правцу Пење, срез за азбуковачког, где је Рачић сакупио четнике и давао им
упутства за борбу против комуниста.

Од значајнијих акција, које су четници - припадници Д.М.
извршили у току месеца јануара т.г. ваља напоменути следеће:
28 случајева одвођења и 7 убиштава.

Молим да се предњи извештај прими на знање.

ОКРУЖНИ НАЧЕЛНИК
Шабачког округа

МИНИСТАРСТВО УНУТРАШЊИХ ПОСЛОВА
Одељење за државну заштиту
БЕОГРАД

10-5-1944 г.

ПОМАГАЊЕ ОКУПАТОРА ЈЕСТЕ ГЛАВНИ ЗАДАТАК ДРАЖИНОВАЦА

Недићев начелник округа пожаревачког подноси извештај о јавној безбедности у своме округу за време прве половине месеца јуна 1943 године подвлачи лојалност организације Драже Михаиловића према окупатору. У томе извештају налазимо:

ДОКУМЕНАТ
бр. 662

Окружно начелство Округа пожаревачког
Пов. Број 371/43
15 јуна 1943 године
Пожаревац

Предмет: Извештај о јавној безбедности
у округу пожаревачком у времену од 1
до 15 јуна 1943 године.

Шефу Српске државне безбедности
— Команди јавне безбедности —

Београд.

У вези наређења Министарства унутрашњих послова К. Број 490/42 и Шефа српске државне безбедности I бр. 29124 од 9 новембра 1942 г. и I бр. 33418 од 23 децембра 1942 г., — част ми је доставити петнајстодневни извештај о стању јавне безбедности у округу пожаревачком у времену од 1 до 15 јуна 1943 године.

9 јуна о. г. око 19 часова стигло је у Курјаче око 30 четника и тамо се задржали кратко време, а потом отишли у Кличевац где су запосели државну пошту. У Кличевцу ју стигли баш у време када је претседник општине држао збор грађана ради испоруке вуне и четници су наредили да се сиромашнима и избеглицама изда потребна храна. Један од четника изјавио је на збору да грађани морају испоручивати све што тражи окупаторска власт.

Истог дана једна група четника била је у селу Мијаловцу и у Десини.

Из овога се види да се на подручју среза рамског налази стално четнички одред присталица Драже Михаиловића у јачини 50—60 људи под командом вазд. мајора Пере Николића. Четници обилазе стално сва села среза рамског и за сада предузимају само акцију против партизана и криминалних типова.

У овом раздобљу наоружане групе — присталице Драже Михаиловића крсгариле су по срезу млавском и то у овим местима: 31 маја у Орешковици; 31 маја у Каменову; 31 маја у Добрњи; 31 маја у Крвији; 31 маја у Лопушнику; 31 маја у Рашанцу; 7 јуна у Рашанцу; 6 јуна у Каменову. У свима овим местима наоружана лица нису реметила ред и мир, него су већином тражили храну за себе и саветовали сељаке да удовољавају обавезама према окупаторским властима.

Начелство Округа пожаревачког
Крајсфорштеунг Пожаревац

Окружни начелник,
Драг. Маринковић, с. р.

Још један доказ како ови непријатељи народа отворено излазе пред становништво са саветом, то ће рећи претњом народу да пружи окупатору све што он тражи. У време кад савезници проглашују блокаду Европе, да би економски уништавали немачку ратну силу, кад народноослободилачка војска наноси на свакоме кораку ударце немачким империјалистима и диже дух отпора, — у то исто време организација Драже Михаиловића препоручује грађанима да испоручују све што тражи окупаторска сила. Тиме се дражиновци јасно приказују као помоћ окупаторској посади, драгоцену помоћ која може да постигне резултате потпуно неприступачне самоме окупатору.

15 јуна 1943 године
Пошаревац

ПРЕДМЕТ: Извештај о јавној безбедности
у Округу покарвачком у време-
ну од 1 до 15 јуна 1943 године.-

ШЕФУ СРПСКЕ ДРЖАВНЕ БЕЗБЕДНОСТИ
-Команда јавне безбедности-

В е о г р а д

У већи наређења Министарства унутрашњих послова К. Број 490/42 и Шефа српске државне безбедности I бр. 29124 од 9 новембра 1942 г. и I бр. 33418 од 23 новембра 1942 г., - част ми је доставити ветијакстодневни квестај о стању јавне безбедности у Округу пожаревачком у времену од 1 до 15 јуна 1943 године. 4

9 juna o.g. oko 19 časova stiglo je u Kurjace oko 30 četnika i tamo se zadržali kratko vreme, a potom otišli u Kličevac gde su zaposeli državnu Poštu. U Kličevac su stigli baš u vreme kada je predsednik opštine drжао збор грађана ради испоруке зрна и четници су наредили да се сиромашнија и мањеглицама изда потребна храна. Један од четника изјавио је на збору да грађани морају испоручивати све што тражи окупаторска власт. Затим су наредили да сиреми вечера за 10 људи и храна за 3 запреге. Око 22 часа напустили су село и са собом су одвели ова лица: Александра Тилића, Зиворада Тилића, Смишу Грујина, Светислава Јовановића и Александра Молеровића.

Истог дана једна група четника била је у селу Мајит-
ловцу и у Десињу.

Из овога се види да се на подручју среза рамског налази стално четнички одред присталица Драке Михајловића у јачини од 50-60 људи под командом вазд. мајора Пере Николића. Четници обилазе стално ова села среза рамског и са села предузимају само акцију против партизана и криминалних типова.

У овом раздобљу наоружане групе- присталице Драже Михајловића крстарице су по срезу млавском и то у овим местима: 31 маја у Орешковици; 31 маја у Каменову; 31 маја у Добрињу; 31 маја у Кривици; 31 маја у Лопушнику; 31 маја у Рашанцу; 7 јуна у Рашанцу; 8 јуна у Каменову. У свима овим местима наоружана лица нису реметила ред и мир, него су већином тражили храну за себе и саваторжали сељаци да удовољавају обавезама према окупаторским властима.

Предм извештај част ми је доставити с молбом на

Доставлено:

Министарству унутр. послова -
 Већу опште државне безбедности
 ишца јавне безбедности
 Београ

ОБРУЖНИ НАЧЕЛНИК.

4

27 МАРТ У ЗНАКУ ПОСЛУШНОСТИ ПРЕМА ОКУПАТОРУ

Бележећи догађаје из прве половине априла 1943 године Недићев начелник округа пожаревачког износи акцију организације Драже Михаиловића у своме округу. Из ове регистрације види се да је акција Дражине организације била уперена на помагање окупационе силе и у духу тзв. смиривања, дражировци наређују народу да слуша окупаторско наређење. Тако:

ДОКУМЕНАТ
бр. 663

Окружно начелство Округа пожаревачког
Пов. Број 239/1943
15 априла 1943 год.
Пожаревац

Предмет: Извештај о јавној безбедности у Округу пожаревачком у времену од 1 априла до 15 априла 1943 год.

Шефу Српске државне безбедности
— Команди јавне безбедности —
Београд.

У вези наређења Министарства унутрашњих послова К. бр. 490/42 и Шефа српске државне безбедности I Бр. 29124 од 9 новембра 1942 г. и I Бр. 33418 од 23 новембра 1942 год., част ми је доставити петнаестодневни извештај о стању јавне безбедности у округу пожаревачком од 1 до 15 априла 1943 године.

1) У Срезу рамском Велико Градиште:

а) 6 априла т. г. пребацила се на подручје среза рамског једна група присталица Драже Михаиловића код села Вел. Бреснице и обишли села Макце, Гареве, Дољашницу, Љубиње, Печаницу, Камијево, Царевац, и Труброде. У селу Љубињу наредили претседнику општине да поправи натписну таблу на општинској згради да се грб јасно види.

в) Група присталица Драже Михаиловића наведена под тач. а) обилазила је и даље села Десине, Ђурково, Кисиљево и Тополовник за ових 15 дана. У свима селима куда је ова група прошла одржала је скупове сељака и позивала их да буду мирни и да слушају наређења власти. Истовремено делили су плакате: говор Краља Петра II одржан на радио станици Лондон на дан 27 марта о. г., као и плакат са насловом „За Отаџбину“, а са потписом „Горски Штаб Југословенске војске у Отаџбини“. Група је била наоружана са пушкама и пушкотраљезима.

Печат:
Начелство Округа пожаревачког
Крајсфорштеунг Пожаревац

Окружни начелник,
Драг. Маринковић, с. р.

И док 27 март претставља празник отпора, празник скидања срамног пристанка на поробљавање, славу нашега народа, дотле организација Драже Михаиловића делећи летке о 27 марту показује сву своју одвојеност од народа позивајући становништво да буде мирно и да слуша наређење власти. Чиста негација отпора и значаја 27 марта.

Г. С. 1914 Е
18/IV.43. 19.

ОКРУЖНО НАЧЕЛСТВО ОКРУГА ПОЖАРЕВАЧКОГ
Пов.Број: 239/1943
15 априла 1943 год.
Пожаревац

ПРЕДМЕТ:Извештај о јавној безбедности у
округу пожаревачком у времену
од 1 априла до 15 априла 1943 г.

ШЕФУ СРПСКЕ ДРЖАВНЕ БЕЗБЕДНОСТИ
-Команда јавне безбедности-

Београд

У вези наређења Министарства унутрашњих послова К.бр.490/42
и Шефа српске државне безбедности I Бр.29124 од 9 новембра 1942 г.
и I Бр.33418 од 23 новембра 1942 год., част ми је доставити петнаес-
тодневни извештај о стању јавне безбедности у округу пожаревачком
од 1 до 15 априла 1943 године.
Од 1 до 15 априла 1943 године на подручју округа пожаревач-
ког догодила су се следећа тежа кривична дела:

1/ У СРЕЗУ РАМСКОМ - ВЕЛИКО ГРАДИШТЕ:

а) 6 априла т.г.пребацала се на подручје среза рамског јед-
на група присталица Драже Михајловића код села Вел.Бреснице и об-
ли села Макце,Гарево,Добашницу, убице,Печаницу,Камијево,Парезац и
Гриброве.У селу Лубињу наредили претседнику општине да подвези на-
писану таблу на општинској згради да се глас јасно види.

Група присталица Драже Михајловића наведена под тач. а)
обилазила је и даље села Досине,Ђураково,Исијево и Гополовници за
ових 15 дана.У овима селима куда је ова група прошла одржала је
скупове сељака и позивала их да буду мирни и да слушају наређења
власти.Истовремено делили су плакате: Говор Дража потрага одржан
на радио станици Лондон на дан 27 марта о.г.,као и плакат са насло-
вом "За Отаџбину" а са потписом "Госки Штаб Југословенске војске у
Отаџбини".Група је била наоружана са пушкама и пушко-митраљезима.

Предњи извештај част ми је доставити с молбом на знање.-

Достављено:
1/Министарству унутр.послова-набављено
2/Шефу српске државне безбедности-
манда јавне безбедности

Београд.

ОКРУЖНИ НАЧЕЛНИК
М. Ј. М. М. М.

РАЗОРУЖАН ДРАЖИН ВОЈВОДА ЧЕКА ДА МУ СЕ ВРАТИ ОРУЖЈЕ

Командант златиборског четничког одреда извештава организацију Драже Михајловића да се борио у Босни, да је прешао у Србију, али да је неким неспоразумом разоружан од стране Немаца, иако је имао одговарајућа документа о легалном постојању одреда. Сад чека даља наређења за рад и додаје: „Оружје ћу добити”.

ДОКУМЕНАТ
бр. 664

КОМАНДАНТ
ЗЛАТИБОРСКОГ
ЧЕТНИЧКОГ ОДРЕДА

РАДОВИЋ Б. ДУШАН,
артилериски капетан
4 мај 1942 године
Положај.

Моли за распоред.

У току прошлог месеца са својим одредом пребацио сам се преко Дрине под Старог Брода, па сам на положајима око Телурића во-
дио борбу са Усташама. Дана 2 маја т.г. позвао сам се на десну оба-
лу Дрине, под притиском непријатеља.

Дана 3 маја т.г. око 9 часова на положајима око Вехале на Тари планини пресрели су ме Немци и разоружали мојих 69 људи, а ја сам имао одговарајућа документа о легалном постојању одреда на територији Србије. Отпор нисам дао, јер нисам имао инструкција.

Своје људе, који су махом Босанци прекаљени кроз борбе и
гериловске подухвате, сачувао сам и држим их на окупу на погодном месту.
Овуда ћу добити.

Молим ва хитно наређење куда да кренем у још једну да се
испуњава. Напазим се у околини Утице.

З вѣром у Бога за Грѣха и Отаѣбину .

КОМАНДАНТ, КЭЛЭТЭН,

Yuz. B. Razobit

Командант
Златиборског четничког одреда
Радовић Б. Душан,
артилериски капетан
4 мај 1942 године
Положај

Моли за распоред.

У току прошлог месеца са својим одредом пребацио сам се преко Дрине код Старог Брода, па сам на положајима око Перушића водио борбу са усташама. Дана 2 маја т. г. повукао сам се на десну обалу Дрине, под притиском непријатеља.

Дана 3 маја т. г. око 9 часова на положајима око Вежање на Тари планини пресрели су ме Немци и разоружали мојих 69 људи, иако сам имао одговарајућа документа о легалном постојању одреда на територији Србије. Отпор нисам дао, јер нисам имао инструкција.

Своје људе, који су махом Босанци прекаљени кроз борбе и герилске подухвате, сачувао сам и држим их на окупу на погодном месту. Оружје ћу добити.

Молим за хитно наређење куда да кренем и ком одреду да се прикључим. Налазим се у околини Ужица.

С вером у Бога за Краља и Отаџбину.

Командант, капетан,
Душ. Б. Радовић, с. р.

Овај рапорт показује сву понизност официра Дражине „војске” према Немцима. Група која је била пресретнута од Немаца покорно предаје оружје на прву немачку заповест. Отпор не даје, јер нема инструкција. Пре би требало рећи да оружје положи јер има општу инструкцију да са Немцима не долази ни у какву супротност. Треба подвући да је ово било још 1942 године. Али Дражин капетан зна да су Немци добри, према његовим људима, па не растура свој разоружани одред већ нека чека да добије поново одузето му оружје.

ДРАЖА САРАЂУЈЕ СА КРАГУЈЕВАЧКИМ КРВНИКОМ МАРИСАВОМ

У архиви Дражиног команданта мајора Рачића нађене су све депеше од августа 1943 године које је он упућивао својим потчињенима. У тим депешама јасно се види колико је био сложен заједнички рад свих непријатељских измеђара у борбама противу нашега народа. Нарочито подвлачимо да је мајор Рачић наредио команданту јастребачког одреда потпуковнику Кесеровићу да сарађује, чак да ангажује сарадњу крагујевачкога целата, човека који је одбродвао крагујевачке жртве, Љотићевца Марисава Петровића. После овога не може бити никакве дискусије о стварним размирицама између организације Драже Михаиловића и Љотићевог српског добровољачког корпуса. Они су сложни у једном: у ломљењу националног духа отпора и борби против свог народа.

ДОКУМЕНАТ
бр. 665

27-VIII-1943

Депеша за Кесеровића:

Са Жељина Виљца и Погледа почињем напад данас у седам часова у три колоне и то преко Нерађе на Обрадову чуку, преко Бановца на Брус и преко Александровца на Шљивову. Предузмите напад на Трнавску чуку да би везали црвене да ми не ударе у леви бок. Вашем десном крилу наредите да напада према Александровцу и хвата везу са мојим левим крилом. Паљење ватре значиће заузимање маркантних тачака. Ангажујте Марисава за напад са Вама. Егон нека са борним колима продире према Александровцу. Мајор Рачић.

За први јуришни корпус:

У шест часова крените у напад правцем Смрека Стражиште Караула-Нерађе. Са Стражишта упутите један део снаге за бочно дејство према селу Плало јер се тамо чује борба. Са Нерађе нападните Козник—Јеринин Град, кога брани један противколски топ. На Нерађи останите док трећи корпус не пређе друм Милентија Александровац, а онда гурајте напред да што пре заузмате Обрадову Чуку и Палез одакле ћете упутити једну колону за Брус, ради заузимања Бруса и напада у леђа црвеним, ако оставе јачи отпор трећем корпусу. Лево од вас је трећи корпус, чија десна побочница иде десном обалом Расине. Заузеће Нерађе, Козника и Обрадове чуке обележити са две ватре у правцу исток запад и са белом или зеленом ракетлом. Мајор Рачић.

Ова два оперативна наређења указују да борбена сарадња организације Драже Михаиловића са окупатором и другим његовим трабантима није случајна ни спонтана, већ унапред плански смишљена и прорачуната. Тенденција сарадње није увек последица немачке иницијативе. Овде се види да је Дражин командант, мајор Рачић, издао наређење своме потчињеноме, злогласном Кесеровићу да се сам постара за ангажовање у једној борби највећег злочинца међу Љотићевцима — Марисава Петровића.

ЉОТИЋЕВЦИ СЕ ИЗЈАШЊАВАЈУ ДА СЕ НЕ БОРЕ ПРОТИВ ДРАЖИНОВАЦА

Интересантан је један извештај среског начелства у Свилајнцу о предавању Недићевог министра Михаила Ољана о ставу српског добровољачког корпуса, тј. Љотићеве оружане организације према организацији Драже Михаиловића. Тај извештај гласи:

ДОКУМЕНАТ
бр. 666

ОПШТИНА ДРАЖИЋИ ОРГАНИЗАЦИЈА МОРАВСКИ
БРОЈ 6011
13 марта 1943. године из
ЈАГОДИНА

Предмет: Предавање г. Ољана Министра
на расположење

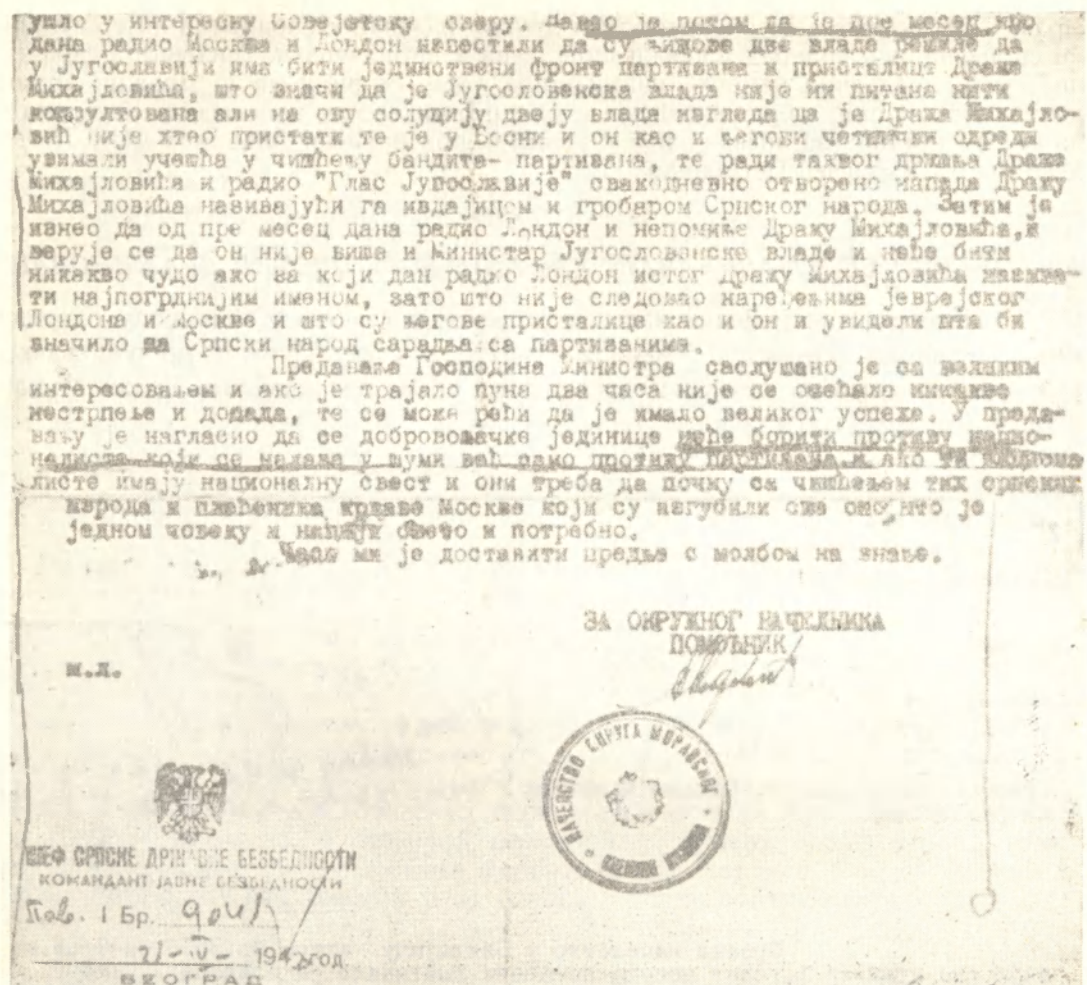
175.43. II 5
5.5.43
— Министарство одбране
14.3.1943. / 6.3.1943. Министарство

БЕТАРАД 6742

Среско начелство у Свилајнцу актом бр.3698 од 9 окт.м. који акт примачу 10 овог месеца по подне доставило је следеће:

Јуче у подне стигао је својим приватним послом г. Ољан Министар на расположење у Свилајнац и одмах путем председника општине наредио је да се у 16 часова одржи јаван збор за грађанство у сали опш. биоскопа у дому "Синђелић". Председник општине о овоме је одмах известио општинску Немачку команду места и затражио одобрење да се овај збор предавања одржи пошто је г. Ољан дошао у једно да види успех IV добровољачког батаљона који се сада налази у срезу ресавском ради чишћења терена од бандита.

Биоскопска сала дома "Синђелић" била је препуна грађанства, тако да је у њој било око 1500 душа. Господин Министар дошао је у 16.30 часова када је отпочео своје предавање које је трајало пуна два часа. Господин Ољан је сликовито, убедљиво са пуно интересовања развио своје предавање о одржању реда и мира и о потреби рада, као битних услова за наш опстанак и опстанак васцелог Српског народа. Говорио је о борби двеју револуција — са једне стране националисте с друге стране интернационалисте и да је наш интерес да ми као мали народ помогнемо и будемо уз оне који се боре за националну револуцију, која је противу комунизма и оног што је културно, хумано и корисно. Затим је изнео вође наше политике пре рата, које нас је скупо отишла тако да смо због планерике Јукића, Вичанића и др. морали да се профемо и да они и данас у Лондону воде Југословенску политику. Говорник је изнео да се сада требамо и ми Срби организовати од комунистичке најезде и да долазак добровољачког батаљона IV у ово место је доказ да је се почело са чишћењем оних који желе да ово мало српског народа упропасте, јер када би сутра победила револуција интернационална то би било страшно за наш Српски народ и нарочито за све исправне Србе националисте и садашње јавне функционере које пропаганда Лондона и Београда навлачи на њих. Затим је рекао да је питање Балканског полуострва решено у Казабланци и да је одговорно

Окружно начелство Округа моравског
Број 6011

13 марта 1943 године
Јагодина

Предмет: Предавање г. Олћана
Министра на расположењу.

Шефу Српске државне безбедности
Команди јавне безбедности

Београд.

Среско начелство у Свилајцу актом бр. 3698 од 9 ов. м. који акт примљен 10 овог месеца по подне доставило је следеће:

„Јуче у подне стигао је својим приватним послом г. Олћан — Министар на расположењу у Свилајцац и одмах путем председника општине заказао је да се у 16 часова одржи јаван збор за грађанство у сали овд. биоскопа у Дому „Синћелић“. Претседник општине о овоме је одмах известио овдашњу Немачку команду места и затражио одобрење да се овај збор — предавање одржи пошто је г. Олћан дошао уједно да види успех IV добровољачког батаљона који се сада налази у срезу ресавском ради чишћења терена од бандита.

Биоскопска сала дома „Синћелић“ била је препуна грађанства, тако да је у истој било око 1500 душа. Господин Министар дошао је у 16 и 30 часова када је отпочео своје

предавање које је трајало пуна два часа. Господин Олћан је сликовито, убедљиво са пуно интересовања развио своје предавање о одржању реда и мира и о потреби рада, као битних услова за наш опстанак и опстанак васцелог Српског народа. Говорио је о борби двеју револуција — са једне стране националисте с друге стране интернационалисте и да је наш интерес да ми као мали народ помогнемо и будемо уз оне који се боре за националну револуцију, која је противу комунизма и оног што је културно, хумано и корисно. Затим је изнео вођење наше политике пре рата, које нас је скупо стало тако да смо због плаћеника Јукића, Бичанића и др. морали тако да прођемо и да они и данас у Лондону воде „Југословенску политику“. Говорник је изнео да се сада требамо и ми Срби организовати сви од комунистичке најезде и да долазак добровољачког батаљона IV у ово место је доказ да је се почело са чишћењем оних који желе да ово мало српског народа упропасте, јер када би сутра победила револуција интернационална то би било страшно за наш Српски народ а нарочито за све исправне Србе националисте и садашње јавне функционере које пропаганда Лондона и Москве назива издајцима. Затим је рекао да је питање Балканског полуострва решено у Казабланки и да је ово тло ушло у интересну Совјетску сферу. Навео је потом да је пре месец и по дана радио Москва и Лондон известили да су њихове две владе решиле да у Југославији има бити јединствени фронт партизана и присталица Драже Михаиловића, што значи да југословенска влада није ни питана нити консултована али, на ову солуцију двеју влада изгледа да Дража Михаиловић није хтео пристати, те је у Босни и он ко и његови четнички одреди узимали учешћа у чишћењу бандита — партизана, те ради таквог држања Драже Михаиловића и радио „Глас Југославије“, свакодневно отворено напада Дражу Михаиловића називајући га издајцом и гробаром српског народа. Затим је изнео да од пре месец дана радио Лондон и не помиње Дражу Михаиловића и верује се да он није више Министар југословенске владе и неће бити никакво чудо ако за који дан радио Лондон истог Дражу Михаиловића назове најпогрднијим именом, зато што није следовао наређењима јеврејског Лондона и Москве и што су његове присталице као и он увидели шта би значило за српски народ сарадња са партизанима.

Предавање Господина Министра саслушано је са великим интересовањем и ако је трајало пуна два сата није се осећало никакво нестрпљење и досада, тек се може рећи да је имало великог успеха. У предавању је нагласио да се и добровољачке јединице **неће борити противу националиста који се налазе у шуми већ само противу партизана и ако ти националисти имају националну свест и они треба да почну са чишћењем тих српских изрода и плаћеника краве Москве који су изгубили све оно што је једном човеку и нацији свето и потребно.**

Част ми је доставити предње с молбом на знање.

Печат:

Начелство Округа моравског
Крајсамт Јагодина

За Окружног начелника
Помоћник
Митровић, с. р.

Љотићевски идеолог, Недићев Министар Олћан у своме говору јасно показује праву садржину зборашког односа према организацији и покрету Драже Михаиловића. Љотићевци, ти најчистији браниоци фашизма у Србији, отворени немачки сарадници без резерве и без задње мисли, јавно на збору наглашују да се њихове трупе, српски добровољачки корпуси, неће борити противу дражиноваца у шуми. Олћан показује да Дража не прима савезничку одлуку о јединственом фронту народног отпора, и да је он постао противник такве борбе, што га нужно води у сарадњу са љотићевцима. Пуна фашистичка сагласност.

ДРАЖИНОВЦИ У АПРИЛУ 1943 Г. ШИРЕ ГЛАСОВЕ О ПРЕГОВОРИМА СА НЕМЦИМА

Април 1943 г. јесте кобан по осовину. Свуда порази. Логично је да се чека оживљење акције на Балкану. Народноослободилачка војска то и врши. Народ очекује акцију на Балкану. И у тој атмосфери немачки фелдкомандант у Београду констатује „нема изгледа да ће присталице Драже Михаиловића постати агресивне према окупаторској сили“ и наслућује нешто о Дражиним преговорима са Немцима, околност о којој ова нижа команда још не зна.

ДОКУМЕНАТ
бр. 667

Feldkommandantur 599

MONATSBERICHT

für die Zeit vom 25. III. 43. — 25. IV. 43.

Dagegen gewinnt die D. M. Bewegung an Boden. Es besteht kein Zweifel, dass weite Kreise der Bevölkerung dieser Bewegung wohlwollend gegenüberstehen, ja sie sogar bewusst unterstützen. Trotz unseres Ausweichens in Nordafrika, das naturgemäss die Gemüter erhitzte, liegen keine Anzeichen vor, dass die D. M. Anhänger aggressiv gegen die Besatzungsmacht vorgehen werden. Im Gegenteil wird diesmal vom London aus gebremst und eine abwartende Stellung bezogen. Die Ereignisse auf dem Nord-Afrikanischen Kriegsschauplatz beherrschen das Blickfeld aller militärischen und politischen Debatten des Volkes, das noch immer hofft, dass wie 1918, abermals der Anstoss des Zusammenbruches vom Balkan aus erfolgen wird.

Ein hartnäckiges Gerücht taucht immer wieder auf, das von Verhandlungen der Besatzungsmacht und D. M. durch Mittelsmänner spricht. Interessant ist wohl, dass sonst neutrale Serben diese angebliche Verhandlungen unverhehlt begrüßen und hiermit indirekt ihre Stellungnahme für D. M. bekunden.

Aus einer Meldung der 704 I. D. geht hervor, dass in einem konkreten Falle ein Strafgericht von D. M. Anhängern gegen Plünderer im Kreise der Dorfbewohner durchgeführt wurde. Die Stellungnahme der D. M. Anhänger gegenüber den Kommunisten ist unverändert feindlich.

Превод:

Фелдкоманда 599

Београд, 25 априла 1943

Месечни извештај

за време од 25. 3. 43—25. 4. 43

Напротив покрет Драже Михаиловића добија у земљишту. Нема сумње да су шири кругови народа наклоњени овом покрету, шта више они га и помажу. И поред нашег повлачења у Северној Африци, које је природно загрејало духове, нема изгледа да ће присталице Драже Михаиловића постати агресивне према окупационој сили. Догађаји на северно афричком ратишту упутили су поглед свим војним и политичким дебатама народа на то, да ће као и 1918 г. наново доћи са Балкана повод за слом.

Увек се јавља упоран глас, који говори о преговорима окупационе силе и Драже Михаиловића, путем посредника. Интересантно је да иначе неутрални Срби стварно поздрављају ове тобожње преговоре и на тај начин индискретно испољавају свој став за Дражу Михаиловића.

Из једног извештаја 704 пешадиске дивизије види се да су припадници Драже Михаиловића у једном конкретном случају извршили пресуду над пљачкашима у присуству сељака. Непријатељски став припадника Драже Михаиловића према комунистима, остао је непромењен.

ПОСЛУШНОСТ И ЛИФЕРОВАЊЕ ОКУПАТОРУ — ТО СУ ДРАЖИНЕ ПАРОЛЕ

У полумесечном извештају Недићевог начелника округа пожаревачког за другу половину априла 1943 г. јасно се истиче акција организације Драже Михаиловића уперена на послушност окупатору и лифEROвање хране. Тако :

ДОКУМЕНАТ
бр. 668

ОКРУЖНО НАЧЕЛСТВО С. Р. ГА ПОЖАРЕВАЦКОГ
Пов. Број: 266/43

30 априла 1943 год.
Пожевац

Предмет: Извештај о јавној безбедности у
Округу пожевацком у времену
од 15 до 30 априла 1943 год.

Београд.

У вези наређења Министарства унутрашњих послова бр. 490/42 и Шефа Српске државне безбедности I бр. 29124 од 9 новембра 1942 год. и I бр. 3418 од 23 новембра 1942 год., част ми је доставити петнаестодневни извештај о стању јавне безбедности у Округу пожевацком од 15 до 30 априла 1943 године.

Од 15 априла са југоисточне стране појављују се групе илегалних четника тзв. Горвачке групе, нагла се јавили поручником, а неким од њега, траже партизана, говоре да само партизани гоне а народу и општинским властима саветују послушност окупатору у интересу чувања што већег броја Срба, које партизани доводе у положај да за једног, од партизана убијеног Немца, дају сто српских глава. Они су били у Вожевцу 16, у Воликом селу 17, у ~~Братинцу~~ 18, у Топоници и Братинцу између 18 и 19, у Петки и Кивки 21 априла и то све ноћу, сем у Топоници, где су били око 18 часова. Примећени су поручници Првуловић и ~~Браво~~ и капетан Јагош.

16 априла у село ~~Добра~~ дошла је једна група илегалних четника од око 40 лица, наоружаних са пушкама, под командом поручника ~~Доврић~~. Пошто су наредили да им се спреми храна, поручник ~~Доврић~~ интервјуисао се са једним из села долазе партизани и у исто време питао је да ли грађани испоручују кукуруз за ~~дрис~~. ~~Востан~~ је народу да наводи испоруку кукуруза, како не би морали отићи у логоре.

Предњи извештај, част ~~Доврић~~ доставити о молбом на знање.

Достављено:

- 1/ Министарству унутрашњих послова
- кабинет -
- 2/ Шефу Српске државне безбедности
- Команди јавне безбедности -

Београд.

ОКРУЖНО НАЧЕЛСТВО

Илија Михаиловић

5

Окружно начелство Округа пожаревачког
Пов. Број 266/43
30 априла 1943 год.
Пожаревац

Предмет: Извештај о јавној безбедно-
сти у Округу пожаревачком у времену
од 15 до 30 априла 1943 год.

Шефу Српске државне безбедности

Београд.

У вези наређења Министарства унутрашњих послова К. бр. 490/42 и Шефа Српске државне безбедности I бр. 29124 од 9 новембра 1942 год. и I бр. 33418 од 23 новембра 1942 год., част ми је доставити петнаестодневни извештај о стању јавне безбедности у округу пожаревачком од 15 до 30 априла 1943 године.

Од 15 априла са југоисточне стране појављује се група илегалних четника тзв. Горњачке групе, негде са једним поручником а негде без њега, траже партизана, говоре да само партизана гоне, а народу и општим властима саветују послушност окупатору у интересу чувања што већег броја Срба, које партизани доводе у положај да за једно, од партизана убијеног Немца, дају сто српских глава. Они су били у Божевцу 16, у Великом селу 17, у Крављем долу 18, у Топоници и Братинцу између 18 и 19, у Петки и Живици 21 априла и то све ноћу, сем у Топоници, где су били око 18 часова. Примећени су поручници Првуловић и Првош и капетан Јагош.

16 априла у селу Црљевац дошла је једна група илегалних четника од око 40 лица, наоружаних са пушкама, под командом поручника Ловрића. Пошто су наредили да им се спреми храна, поручник Ловрић интересовао се да ли у село долазе партизани и у исто време питао је да ли грађани испоручују кукуруз за Дирус. Саветовао је народу да изврши испоруку кукуруза, како не би морали одлазити у логоре.

Предњи извештај, част ми је доставити с молбом на знање.

Печат:

Начелство Округа пожаревачког
Крајсфорштеунг Пожаревац

Окружни начелник,
Драг. Маринковић, с. р.

Достављено:
Министарству унутрашњих послова
— Кабинет —

Шефу Српске државне безбедности
Команди јавне безбедности

Београд.

Значи чим пре уговоре о активној сарадњи, за време док је постојао само уговор о примирју, Дражина организација је пружала најактивнију потпору окупатору.

ДРАЖИНА ОРГАНИЗАЦИЈА У ТУЛАРИМА ДРЖИ ЗБОР У КОРИСТ ОКУПАТОРА

Извештај окружног начелника Недићеве Србије за округ ваљевски о стању у првој половини јуна 1943 године показује да с једне стране окупатор и његови трабанти хапсе присталице комунистичке партије, да би их, разумљиво, лиферовали јајиначким целатима, док с друге стране присталице Драже Михаиловића, наоружани, држе зборове пред општинама и ту саветују и прете народу да мора да извршује наређења окупаторских власти и њихових издајничких измећара. Ова супротност доказује се овим документом:

ДОКУМЕНАТ
бр. 669

Окружно начелство округа ваљевског
Пов. број: 2009/43
16 јуна 1943 године
Ваљево

Предмет: Извештај по наређењу Министарства унутрашњих послова бр. 490/42 за време од 1 до 16 јуна 1943 године.

Шефу српске државне безбедности
Команда јавне безбедности

Београд

У смислу наређења Министарства унутрашњих послова број 490/42, — част ми је доставити извештај:

10) Ноћу између 3/4 јуна 1943 године откривен је и похапшен месни комитет КПЈ за Ваљево који се састојао из пет чланова заједно са секретаром.

11) 7. јуна око 21 час једна група од 60 наоружаних људи присталица Драже Михаиловића дошла је у Совљак и наредила претседнику општине да прикупи људство своје општине. Пред општинском зградом ова је група одржала збор на коме је нарочито говорено противу комуниста и о борби против истих затим да народ извршује наређења окупаторских и наших власти. После збора група се разишла у правцу Тулара.

Начелство округа ваљевског
Ваљево

Окружни начелник,
Драг. М. Лукић, с. р.

Овај докуменат показује сву супротност борбе народно-ослободилачких бораца и издајства кољача Драже Михаиловића. Док једни бивају хапшени, да би ишли у сигурну смрт, докле други јавно, наоружани, пред властима окупаторских трабаната траже од народа да извршује наређења непријатеља који је поробио нашу земљу. Треба ли јаснијег доказа о тој супротности?

У МАЈУ 1943 ГОД. ДРАЖИНОВЦИ АГИТУЈУ У КОРИСТ ОКУПАТОРА

Месечни извештај Недићевог начелника округа моравског за април 1943 год. подвлачи да организација Драже Михаиловића отворено саветује становништву окупиране Србије ред и мир и сарадњу са окупатором.

ДОКУМЕНАТ
бр. 670

Окружно начелство Округа моравског
К. Пов. Број 475 42
5 маја 1943 године
Јагодина

Предмет: Месечни извештај за месец април 1943 године о приликама у округу моравском.

Шефу Српске државне безбедности
Команди јавне безбедности
Београд.

У вези постојећег наређења I бр. 96 од 26-II-1941 године част ми је доставити следећи извештај о приликама у округу моравском за месец април 1943 године. }

Стање јавне безбедности

1) У погледу јавне безбедности примећује се осетно смањење разних дела учињених од стране одметника. Док је у месецу марту било нотирано 153 дела, током месеца априла било је свега 96 дела. Изгледа, да је овоме, углавном, узрок дефанзивно држање присталица Драже Михаиловића. Они се наике сада ограничавају само на пропаганду комуниста и њихових симпатизера. Куда се год појаве саветују становништву ред и мир и сарадњу са српским и окупаторским властима. Траже да их народ помаже у истребљивању партизана, који својим неделима наносе само несрећу српскоме народу. Трагајући за комунистима присталице Драже Михаиловића на један посредан начин утичу и на смањење разних дела, јер партизани бежећи од Дражиних људи имају све мање времена за спровођење своје акције.

Печат:
Начелство Округа моравског
Крајсамт Јагодина

За Окружног начелника
Помоћник
Љ. Митровић, с. р.

ОКРУЖНО НАЧЕЛСТВО ОКРУГА МОРАВСКОГ
К.Пов. ВРСЈ 476/42

5 маја 1943 године
ЈАГОДИНА

Предмет: месечни извештај за месец
април 1943 године о приликама у
округу Моравском.

ШЕФУ СРПСКЕ ДРЖАВНЕ БЕЗБЕДНОСТИ
Команди јавне безбедности
БЕОГРАД

У вези постојећег наређења I бр.96 од 26-II- 1941 године
које ми је доставио следећи извештај о приликама у Округу моравском за
месец април 1943 године.

СТАЊЕ ЈАВНЕ БЕЗБЕДНОСТИ

1/ У погледу јавне безбедности примећује се осетно смањење
разних дела учињених од стране одметника. Док је у месецу марту било но-
тирано 153 дела, током месеца априла било је свега 96 дела. Изгледа, да
да је овоме, у главном, узрок дефанзивно држање присталице Драже Михајло-
вића. Они се наике сада ограничавају само на пропаганду комуниста и
њихових симпатизера. Куда се год појаве саветују становништву ред и мир
и сарадњу са Српским и окупаторским властима. Траже да их народ помаже
у истребљивању партизана, који својим неделима само наносе несрећу срп-
скоме народу. Трагајући за комунистима присталице Драже Михајловића на
један посредан начин утичу и на смањење разних дела, јер партизани бежа-
ћи од Дражиних људи имају све мање времена за спровођење своје акције...

М.Н.

ЗА ОКРУЖНОГ НАЧЕЛНИКА
ПОМОЋНИК
Љ. Митровић

Ствар је јасна. Дражиновци с једне стране раде за окупатора кољачким утицајем на мирно становништво (коме свуда саветују сарадњу с окупатором), а с друге ометају саботерску акцију партизана. Значи помагање непријатеља и саветом и делом.

ДРАЖИНОВЦИ ОМОГУЋУЈУ ПРОНАЛАЗАК НАШИХ ОДБЕГЛИХ РАДНИКА

Капетан Илија Павловић био је једно време у Српској граничној стражи. После тога прилази покрету Драже Михаиловића и оперише у Подрињу. Међутим из докумената који се овде износе, види се, да је он и после т. зв. нелегалности био стварни немачки сарадник.

**ДОКУМЕНАТ
бр. 671**

Окружно начелство округа шабачког
Број 13674/43
16 новембра 1943 године
Шабач

Предмет: 15-дневни извештај.

Министарству унутрашњих послова
Одељење за државну заштиту

Београд

19) Према извештају Команде Српске државне страже у Шапцу на дан 9 ов. м. у селу Радовашница, среза поцерског, једно одељење од 16 стражара СДПС које је било упућено ради проналаска одбеглих радника из Немачке, било је изненада опкољено од стране четничких заседа одбеглог граничног капетана Илије Павловића. Пошто су им стражари, на питање куда иду, одговорили, капетан Павловић им је рекао: да и даље слободно врше своју дужност и да мисли да ће и они четници ових дана прићи одредима СДС да се заједнички боре против комуниста. О овоме догађају поднет Вам је извештај под Пов.бр. 857 од 15 о. м.

Печат:
Начелство округа шабачког
Крајсамт Шабач

Окружни начелник,
Свет. Стефановић, с. р.

У овоме документу показује се у чему је стварно одметање капетана Павловића. Он и даље ради за окупатора као Дражин официр. Његов одред на терену опкољава одељење Српске државне страже. Али кад се уверава да квислинговци стварно раде за Немце, да су пошли да траже одбегле раднике, који су одређени за Немачку, али који свесни ситуације не желе да иду у велики Рајх и тамо раде за т. зв. Нову Европу, Павловић ослобађа квислинговце и саветује им да слободно врше своју дужност, надајући се да ће према преговорима Драже с Немцима ускоро доћи и до формалног сједињења Дражиних и Недићевих одреда.

ДОК У ТИМОКУ НАРОД ВОДИ БОРБУ ПРОТИВ ОКУПАТОРА, ДРАЖИНОВЦИ МУ НАРЕЂУЈУ ДА ОКУПАТОРУ МОРА СВЕ ДАТИ

Извештај окружног начелника Недићеве Србије за округ зајечарски о стању у првој половини новембра 1943 године показује на врло јасан начин сву супротност схватања своје улоге од стране бораца народно-ослободилачког покрета и Дражиних бандита. Док партизани ометају сваку експлоатацију за рат важних метала и горива из овог рударског базена, дотле Дражина организација у том истом рејону захтева од становништва да се окупатору мора све дати и да даје стражаре који ће чувати привредне објекте борског базена. Ево документа који јасно показује ту супротност:

ДОКУМЕНАТ
бр. 672

Окружно начелство округа зајечарског
Каб. Пов. број 361/43
16 новембра 1943 год.
Зајечар

Министарству унутрашњих послова
Одељењу за државну заштиту

Београд

На основи наређења тога Министарства Каб.бр. 490/42 част ми је поднети следећи извештај:

И у првом полумесечју новембра т. г. продужени су напади бандита Д. М. и партизана између себе и на мирно становништво повереног ми округа.

Хронолошки ред догађаја је следећи:

31 октобра т. г. група партизана од 70 напала је предузеће рудника „Добра Срећа“ у Ивни и уништила електричну централу, федер машину, у јами две теретне машине и две пумпе и из магацина однели све намирнице као и кајише од локомобила.

1 новембра т. г. у Дреновцу, среза тимочког дошло је до сукоба између присталица Д. М. и партизана којом је приликом убијен присталица Д. М.

1 новембра нађен је у Лубници леш убијеног Јована Ђ. Трајиловића из Лубнице.

2 новембра т. г. дошли су у село Рготину, среза зајечарског, присталице Д. М. и извели из куће Танасковића Најдана, Микића Стевана, трговца и Глигорија Танасковића, земљоделца и убили их а Јована Матијевића изболи ножем, који је и ако рањен успео да побегне кући. Истога дана изведен је из воза на прузи између Метовнице и Борског Рудника Павле Спасојевић, председник општине метовничке и на стотину метара од пруге заклан од наоружаних људи. Вероватно од присталица Д. М. Том приликом исти наоружани људи разоружали су и припаднике О. Т.

4 новембра т. г. непознати наоружани људи у јачини од 30—40 људи насилно су одвели из Грљана грађане: Јована С. Петровића, Велимира С. Динчића, Добросаву С. Динчића, Петра Р. Николића и Војина С. Станисављевића, Ђорђа Ж. Мицића, Стојана Р. Николића и Косту Ј. Ницуловића. Село Злот, среза борског било је бомбардовано 2 новембра т. г. у 13 и 20 часова од непознатих авиона, којом је приликом погинуо Милан Степановић из Брестовца.

5 новембра т. г. немачки одред из Д. Милановца сукобио се у Топоници, поречког среза са групом четника Д. М. и том приликом убијена су два четника.

6 новембра т. г. одведен је председник бољетинске општине Панта Станојевић из Бољетина, поречког среза од стране наоружаних људи, којом је приликом злостављан и тучен тако да се ипак могао довући до салаша Тодора Вучковића.

7 новембра т. г. опљачкан је у селу Сипу, кључког среза Живојин Радуловић из Сипа од непознатих крадљиваца који су му узели 8.000 румунских леја и 88.000 динара.

8 новембра т. г. у Андријевцу у радњи Калче Васиљковића кројача из Андрејевца била су три непозната лица у сељачком оделу и том приликом узели од два бугарска војника чизме.

9 новембра т. г. Вукадиновић Виден из Дреновца заклао је на путу Андрејевац—Дреновац Перку жену Ивана Милутиновића из Дреновца. Истога дана одведен је од непознатих људи Павле Радуловић из Бучја, борског среза и нађен је заклан на месту званом „Крш“. Истога дана стотину партизана напали су рудник „Нови Балкан—Бурдељ“ узевши динамит и порушивши компресор и граник. Са машина су поскидали кајишеве, запалили су жичану жељезницу у шут а срушили су бремзу. Из рудничког магацина однели су разне намирнице. Истога дана убијена је од непознатих људи на путу од Прахова ка Самариновцу Радмила С. Здравковић из Неготина. Истога дана непозната лица су на железничкој станици Грљан полупала телефонске апарате, узели извесну количину коверата и удаљила се у непознатом правцу.

10 новембра т. г. група присталица Д. М. упала је у брикетницу рудника „Српски Балкан“ у Грљану и из магацина узела 100 кгр. ђона, машински кајиш и изван број уну-

трашњих аутомобилских гума. Истога дана тројица непознатих наоружаних лица убили су Тошу Н. Бојковића, поткивача из Заграђа. Истога дана присталице Д. М. одржале су збор у Кобушници где су наредили народу да буде послушан и да даље подноси ратне терете као и да се бори против комунизма.

11 новембра т. г. непознати наоружани људи одвели су из куће Живковића Љубомира, земљорадника из Репушнице, заглавског среза, чији је леш нађен сутра дан на месту званом „Бара“. Истог дана група Д. М. од 10 људи дошла је у Грлиште и захтевала од тамошњег грађанства да се стави у службу стражара ради чувања од упада партизана. Том приликом наредили су становништву да се окупатору мора дати све и да у селу мора владати ред и мир. Истога дана нађени су лешеви Ђорђевића Ђорђа и жене му Персе из Трговишта, заглавског среза, на месту званом „Дубрава“. Ово двоје убијено је од непознатих лица.

Печат:
Начелство округа зајечарског
Крајсamt Зајечар

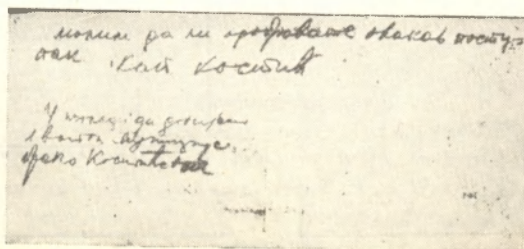
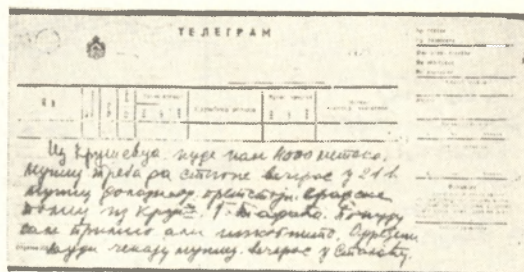
Окружни начелник,
Вој. Николић, с. р.

Овај докуменат јасно показује да с једне стране борци народно-ослободилачког покрета уништавају електричну централу, спречавају рад у руднику „Добра срећа“ који ради за окупатора, онеспособљавају експлоатацију рудника „Нови Балкан“, чији угаљ претставља допринос за фашистичку борбу, а — да с друге стране група Драже Михаиловића у томе истоме крају јесте најобичнији трабант окупатора употребљена да с оружјем у руци напада на народноослободилачке борце и да агитацијом и претњом спречава ширење саботерског покрета, којим је прожето слободољубиво и родољубиво становништво и који је нанео страховите штете окупатору.

НЕМЦИ ДАЈУ ДРАЖИНОВЦИМА МУНИЦИЈУ

Телеграм писан руком дражиновског команданта у крушевачком округу капетана Костића показује да је снабдевање Дражине организације муницијом вршено од стране Немаца преко Недићеве полиције и да су Дражини људи ту муницију примали на самој железничкој станици. То се види из овог документа.

ДОКУМЕНАТ
бр. 673

Телеграм

У изгледу да добијемо 1 вагон муниције преко Костићевих.

Кап. Костић, с. р.

покрета.

ДРАЖИН КОМАНДАНТ СКАКИЋ У ВЕЗИ СА НЕМЦИМА

ДОКУМЕНАТ
бр. 674

[illegible]

Absendestelle:	Ort	Dat.	Zeit
Oblt.		19.	15.45
Herbert	Brza Palanka	11.	

An Herrn Hauptmann Skakic

Ihren Brief habe ich erhalten. Ein Antwort ist bereits unterwegs.

Soldatische Grüsse,
Herbert, e. h.

На полеђини ове исправе налази се превод, који гласи:
Поручник Херберт

Брза Паланка

Господину капетану Скакићу.

Ваше писмо примио сам. Један одговор је у путу.

Са стране стоји:
Преведите и напишите шта пише Скакић с. р.

Војнички поздрав од
Херберта.

ОКУПАТОР ШАЉЕ НОВАЦ ДРАЖИНОЈ ОРГАНИЗАЦИЈИ

Месечни извештај Недићевог начелства округа краљевачког за новембар 1943 год. указује како је окупатор слао новац Дражиној организацији. Новац се шаље железницом и Дражиновци маскирају новац. Ствар пролази без жртава и без отпора. С друге стране извештај показује прави узрок овог догађаја.

ДОКУМЕНАТ бр. 675

Окружно начелство Округа краљевачког
Пов. број 858
2 децембра 1943 год.
Краљево

Предмет: Месечни извештај за
новембар 1943 године.

Министарству унутрашњих послова
Кабинет —
Београд.

I

Јавна безбедност

У току месеца децембра криминалитет је био у опадању. Осим неколико убистава политичког карактера других већих злочина није било.

Био је напад на воз у селу Брђанима, среза љубићског од стране одметника Д. М. Циљ овог напада је био да се узме неки новац Народне банке, који је овим возом транспортован. Жртва није било нити је когод пружао отпора одметницима.

Илегална организација ДМ имала је и у току овог месеца највише утицаја на догађаје у округу.

У срезу драгачевском успостављена је власт. Илегалне банде Милутина Јанковића и Даче Симоновића напустиле су моментано срез и отишле на Јавор у борбу противу партизана.

На граници среза жичког, левачког и грузанског дошло је 26 ов. месеца до сукоба између четника ДМ којима командује поручник Васић и једне веће групе партизана — 400 на броју. Партизани су имали 28 мртвих а четници 4 мртва и 22 рањена. Партизани су се пробили према Руднику.

Појава других партизанских банди у Округу није било.

II

Политичке прилике.

Као важан моменат јесте преоријентисање у редовима организације Д. М. Очевидно се запажа жеља за контактом и неким споразумом са окупаторским и домаћим властима. Поједини вођи су у више махова тражили контакт са властима. Узроци ове преоријентације леже у промени става Лондона према Дражи Михаиловићу, због комунистичке опасности, коју је организација Д. М. непосредно осетила и дошла до сазнања да по садашњим условима

не може одолети навали партизанских банди с једне стране и притиску власти с друге стране, све веће продирање у свест људи, који овој организацији припадају да је њихов став неоправдан, нарочито после прогласа Претседника Владе и његове политике груписања националних снага. Надовезују се и други узроци, разочарање, зима, беда итд. ...

Печат:
Начелство Округа краљевачког
Крајсмаг Краљево.

Окружни начелник,
М. Достанић, с. р.

49

ОКРУЖНО НАЧЕЛСТВО ОКРУГА КРАЉЕВАЧКОГ
Ген. број 6746

2 децембра 1943 год.
Краљево

ПРЕДМЕТ: Месечни извештај за новембар 1943 године.

МИНИСТАРСТВУ УНУТРАШЊИХ ПОСЛОВА
КАБИНЕТ
БЕОГРАД

6746

ЈАВНА БЕЗБЕДНОСТ

У току месеца децембра криминалитет је био у опадању. Осим неколико убиства политичког карактера других већих злочина није било. Био је напад на воз у селу Брђанима, срезом Јурићког од стране одметника Д.М.Циц овог напада је био да се узме неки новац Народне банке, која је овим возом транспортован. Према није било нити је когод пуцао отпора одметницима.

Илегална организација Д.М.мала је и у току овог месеца највише утицаја на догађаје у округу.

У срезу Драгачевском успостављена је власт. Илегална банде Милутина Јанковића и Даче Симића напустили су моментано срез и отишли на Јавор у борбу противу партизана.

На граници среза Јурићког, левачког и гружанског дошло је 26. ов. месеца до сукоба између банде Д.М. којима командује торучник Васић и једне веће групе партизана, 400 на броју. Партизани су имали 23 мртвих а четници 4 мртва и 22 рањена. Партизани су се гробили према Руднику.

Појава других партизанских банди у Округу није било.

II
ПОЛИТИЧКЕ ТЕНДИЦЕ

Као важан момент јесте преоријентисање у редовима организације Д.М. Очевидно се започео жеља за контактом и неким споразумом са окупаторским и домаћим властима. Тоједини вођи су у више махова тражили контакт са властима. Узроци ове преоријентације леже у промени става Лондона према Дражи Михаиловићу, због комунистичке опасности, коју је организација Д.М. непосредно осетила и дошла до закључка да под садашњим условима неможе одолети навали партизанских банди с једне стране и притиску власти с друге стране, све веће продирање у свест људи, који овој организацији припадају да је њихов став неоправдан, нарочито после прогласа Претседника Владе и његове политике груписања националних снага. Надовезују се и други узроци, разочарање, зима, беда и т.д.

С.М.

ОКРУЖНИ НАЧЕЛНИК
М. Достанић

6746

Јасно излаже ствар на видело. Окупатор шаље новац жељезницом. Дражина организација инсценира напад. Напад без крви и жртава. Нико не пружа отпор. Ето то су те слане Дражине паре. Један нови узрок инфлацији у Србији. Другим речима: финансирање Дражине акције улази у окупационе трошкове, које сноси народ дајући реквизиције.

С друге стране бележи се прави узрок овог догађаја. Дражине организације дају од себе гласа да желе да буду стварни и јавни сарадници окупатора и да се више не задовољавају само скривеном сарадњом и уговором о примирју. „Код организације Драже Михаиловића се запажа жеља за контактом и неким споразумом” са окупатором. Дражиновци постају окупаторски жандарми, а то треба издржавати и платити.

ДРАЖИНИ ЧЕТНИЦИ ТРАЖЕ ДОДИР СА ОКУПАТОРОМ

У извештају за прву половину децембра 1943 године Недићев начелник округа краљевачког коментарише образовање народне владе ослободилачког покрета и реакцију организације Драже Михаиловића, која се у том моменту оличава у развоју односа Дражиноваца, Немаца и Недићеваца за активну борбену сарадњу. Ова издајничка работа добро је илустрована у томе извештају.

ДОКУМЕНАТ
бр. 676

Окружно начелство Округа краљевачког
Пов. број 901
15 децембра 1943 год.
Краљево.

Министарству унутрашњих послова
— Кабинет —
Београд.

Предмет: Петнаестодневни извештај за
прву половину месеца децембра.

Народно расположење

Најважнији догађај образовање Титове Владе изазвао је велику реакцију у свима слојевима и нерасположења према Енглеској и Америци. Овај догађај је правилно оцењен од народа и допринео више него сви други да дође до изражаја жеља за уједињењем свих Срба у борби противу комунизма.

Са великим интересовањем прати се развој односа између организације Д. М. немачких и наших власти и изражава се жеља да ова организација приступи народном фронту противу комуниста. На четнике се врши јак притисак да напусте свој досадашњи став и да приђу Српској Влади. Отуда стални покушаји појединих вођа да дођу у додир наших власти.

Печат:
Начелство Округа краљевачког
Крајсмаг Краљево.

Окружни начелник,
М. Достанић, с. р.

Још једна констатација о акутном стању преговора између Дражине организације и окупатора, преговора да се из стања примирја и толеранције пређе у отворено савезништво противу свога народа. Међутим Дражини команданти, свакако по овлашћењу, још пре свршених преговора стално покушавају да на своме сектору успоставе ту сарадњу.

ОКРУЖНО НАЧЕЛСТВО ОКРУГА КРАЉЕВАЧКОГ
Гов. број 901
15 децембра 1943 год.
Краљево

23 17
6752
113

ПРЕДМЕТ: Петнаестодневни извештај за прву половину месеца децембра. -

МИНИСТАРСТВУ УНУТРАШЊИХ ПОСЛОВА
- К А Б И Н Е Т -

БЕОГРАД

НАРОДНО РАСПОЛОЖЕЊЕ

Најважнији догађај образовање Титове Владе изазвао је велику реакцију у свима слојевима и нерасположење према Енглеској и Америци. Овај догађај је правилно оцењен од народа и допринео више него сви други да дође до изражаја жеља за уједињењем свих Срба у борби против комунизма. Са великим интересовањем прати се развој односа између организације Д.М. немачких и наших власти и изражава се жеља да ова организација приступи народном фронту против комуниста. На четнике се врши јак притисак да напусте свој досадашњи став и да приђу Српској Влади. Отуда стални покушаји појединих вођа да дођу у додир наших власти.

С.М.

ОКРУЖНИ НАЧЕЛНИК
Дражиновић

МИНИСТАРСТВО УНУТРАШЊИХ ПОСЛОВА
ОДЕЉЕЊЕ ЗА АРХИВНУ СЛУЖБУ
I. Бр. 37488
20-11-1943
БЕОГРАД

211/6

САРАДЊА ДРАЖИНОВАЦА И НЕДИЋЕВАЦА ПО СПОРАЗУМУ С НЕМЦИМА

Петнаестодневни извештај квислинговског окружног начелника из Ужица за другу половину месеца новембра 1943 године даје најбољу илустрацију о присности сарадње дражиноваца и Немаца. Начелник је истакао сарадњу дражиноваца у борби против народноослободилачког покрета заједно са Недићевом државном стражом. То је написано машином. Али он сматра за дужност да томе дода својом руком још и фразу: „По споразуму с Немцима“. Ево тога документа:

ДОКУМЕНАТ
бр. 677

Окружног начелство округа ужичког
Пов. број 311/43
1 децембра 1943 год.
Ужице

Предмет: Петнаесто-дневни извештај
о ситуацији у округу.

Министарству унутрашњих послова
Одељење за државну заштиту

Београд

На основи наређења Министарства унутрашњих послова I бр. 96 од 26 децембра 1941 год. доставља се извештај о општој ситуацији за другу половину месеца новембра 1943 год. у следећем:

Стање јавне безбедности у округу није повољно обзиром на присуство јачих партизанских снага у срезу златиборском које су успеле да заузму извесан број села у том срезу. Припадници Д. М. организују се у борби против партизана а у сарадњи са државном стражом. По споразуму с Немцима.

Окружни начелник,
Мирко Ацић, с. р.

Ненавикнут још на формулу отворене сарадње са дражиновцима недићевски начелник сматра за потребно да себе оправда и да истакне да је та јавна сарадња сада легална у односу према окупатору и зато пре потписивања акта додаје својом руком и крупним словима: „По споразуму с Немцима“. Ништа тачније и ништа јасније. По споразуму са Немцима, дражиновци отворено сарађују са квислинговцима.

ПРОТИВЉЕЊЕ ЉОТИЋЕВАЦА СПОРАЗУМУ НЕДИЋА И ДРАЖЕ

Док се воде преговори између Недића и дражиноваца о активної сарадњи са Немцима, преговори који су вођени и непосредно са Немцима, командант Српског добровољачког корпуса сматра да су дражиновци као Љотићевски стари непријатељи још увек непоуздани. То се види из овог писма;

ДОКУМЕНАТ
бр. 678

Српски добровољачки корпус
Штаб
Пов. I/6 Бр. 1605
1-ХП-1943 год.
Београд

Акција Д. М. у вези са преговорима
за легализовањем у округу Краљевачком.

Господину Претседнику Српске владе
— Кабинет —

У последњих неколико дана одметници Драже Михаиловића под командом „Команданта корпуса“ поручника Предрага Раковића, бившег војводе, чине све преко својих легалних претставника преко немачких војних и полицијских власти да се легализују, а у исто време својом усменом и писменом пропагандом иступају отворено у борбу против националних радника за ред и мир у Србији који су се као такви истакли током 1941, 1942 и 1943 год.

1. — Под насловом „ОКУПАТОРСКИ ПСИ“, у свом писаном пропагандом материјалу одметници Д. М. под командом Раковића отворено нападају најистакнутије раднике за ред и мир у Србији износећи у овоме летку-писму 25 имена тих радника са територије округа Краљевачког.

2. — Под насловом „ИЗДАЈНИЦИ“ при чијем се врху налазе вешала са обешеним људима у униформи српских добровољаца ови одметници позивају народ да не ступа у редове добровољаца који ових дана врше мобилизацију јер ће сви доћи на вешала као „издајници“ и. т. д.

Доставља се предње са приложеним пропагандним материјалом с молбом на знање.

Формациски састав и старешине јединица војне организације Д. М. на територији округа Краљевачког познати су из ранијих извештаја ове команде. Из тих извештаја види се да се под командом Раковића налазе у већини робијаши, пљачкаши и којекакав олош из редова српског живља који се није нигде могао скрасити већ под командом оних који живе и раде само од пљачке, бандитизма и томе слично.

ДОСТАВЉЕНО:

Претседнику Српске владе

Шефу I/б отсека СДК

В. —

(Забелешка руком)

Ово је стара ствар. — Мислим да смо приложене летке читали пре х. месеца. Проверити и пронаћи па реферисати.

4. XII. 43.

Ац.

Командант, пуковник

Мушицки, с. р.

Овај акт и забелешка на њему најбоље показују љубомору старих и верних, првих немачких сарадника, љотићеваца, што ће од сада морати још и легално да деле љубав и власт својих господара. Сарадња са дражиновцима у виду фактичког рада на терену путем просте међусобне толеранције и заједничке борбе противу НОВ њима би била дража него потпуни споразум, јавно проглашен. Само Немци се на то нису освртали, исто онако као што се на то нису обазирали ни дражиновци. Споразум је постигнут и извештаји недићевских власти из почетка 1944 године оперишу са њима као са готовом чињеницом.

КОМАНДАНТ ДРАЖИНЕ ГОЧКЕ БРИГАДЕ ВОДИ ПРЕГОВОРЕ СА КОМАНДИРОМ НЕДИЋЕВОГ ТРСТЕНИЧКОГ ОДРЕДА

У извештају за другу половину новембра 1943 године Недићев начелник округа крушевачког износи развој односа између среског начелника у Трстенику и команданта Дражине друге трстеничке (Гочке) бригаде. Ту налазимо:

ДОКУМЕНАТ
бр. 679

Окружно начелство Округа крушевачког

Пов. Бр. 1427

30 новембра 1943 године

Крушевац

Предмет: Петнаестодневни извештај о
догађајима на територији Округа кру-
шевачког од 15—30 новембра 1943 год.

Министарству унутрашњих послова

Одељење за државну заштиту

Београд.

У смислу постојећих наређења част ми је доставити извештај о догађајима на те-
риторији Округа крушевачког за протеклих 15 дана у следећем:

14/22 овог месеца срески начелник у Трстенику одредио је за свог заменика Милана
Ванића да обиђе општину Чаирску и село Горњу Црнишаву у погледу јавне безбедности.
Том приликом обилазећи село Г. Црнишаву именованог Ванића пресрели су присталице Д.М.

и са њиме разговарали о осигурању јавне безбедности, наглашавајући му и предочавајући околност која свима прети од стране комунизма. У тако вођеном разговору изјавили су жељу за зближењем са свима Србима, те да се ојача Српски пут, у борби прогив комунизма. На постављена питања одговорили су да они против окупационе војне силе немају ништа нити ће јој у њеним пословима сметати, а против комунизма да ће се сви борити свим средствима те у борбу позивају сав српски народ. Поводом тога командант II Гочке бригаде Никола Гордић написао је један проглас у коме позива све Србе на окуп у борбу против комуниста. У прогласу спомиње 1941 годину када су комунисти хтели у Србији да подигну устанак и упропасте српски народ, па што им то није успело они покушавају сад у овој го-

ОКРУЖНО НАЧЕЛСТВО ОКРУГА КРУШЕВАЧКОГ
Пов. Бр. 1453
30 новембра 1943 године
Крушевац

ПРЕДМЕТ: Петнаестодневни извештај о
догађајима на територији
Округа крушевачког од 15-30
новембра 1943 године.

МИНИСТАРСТВУ УНУТРАШЊИХ ПОСЛОВА
Одељење за државну заштиту БЕОГРАД

У складу постојећих наређења част ми је доставити извештај о догађајима на територији Округа крушевачког за протеклих 15 дана у следећем:

14/22 овог месеца Српски начелник у Трстенику од-
ређено је свој заменик Милан Ванић да обиђе општину Чаирску и село Горбу
Припаву у погледу јавне безбедности. Том приликом обилазећи село Г. Припаву
и селованог Ванића пресрели су присталице Д. У. и са њиме разговарали о осигу-
рању јавне безбедности, наглашавајући му и предочавајући опасност која свима
прети од стране комунизма. У тако вођеном разговору изјавили су жељу за
зближењем са свима Србима, те да се ојача Српски пут у борби против комуниста.
На постављена питања одговорили су да они против окупационе војне силе немају
ништа нити ће јој у њеним пословима сметати, а против комунизма да ће се сви
борити свим средствима те у борбу позивају сав српски народ. Поводом тога
Командант II Гочке бригаде Никола Гордић написао је један проглас у коме
позива све Србе на окуп у борбу против комуниста. У прогласу спомиње 1941
годину када су комунисти хтели у Србији да подигну устанак и упропасте
српски народ, па што им то није успело они покушавају сад у овој години
покушавајући у своје редове највеће непријатеље српског народа као што су
усташе, Турци, Мађари, Арнаути и т.д. под вођством Хрвата Јосипа Броза Тита.
Затим тим прогласом позива све национално исправне Србе и Српкиње, да
ставе на расположење све своје снаге и оружје у борби против нашег унутрашњег
непријатеља комунизма.

15/22 овог месеца око 16 часова када су 10 немач-
ких војника наоружаних по наређењу своје претпостављене војне власти прикуп-
љали стоку у селу Лапошу среза трстеничког, нападнути су од стране 40-50
комуниста на три стотине од села Лапоша и том приликом добили су рањена 2 не-
мачка војника. Борба која се водила између комуниста и немачких војника траја-
ла је око 20 минута, све док нису из села Лапоша пристигле присталице Д. У. и
преузеле борбу са комунистима. Када су они пристигли и преузеле борбу немачки
војници су се повукли и камионом отишли преко Трстеника у правцу Брљачке ба-
је, а два рањена немачка војника пребачена су у Крушевац у болницу једним не-
мачким камионом кога су случајно успут срели да иде од Брљачке баје за Круше-
вац. У овој преузетој борби присталице Д. У. успели су да комунисте разјуре и
дали је било између њих кртва не познато.

16/Начелник среза рањског доставио је следећи
извештај:
Ноћас између 22 и 23 овог месеца капетан Весић
са својим одредом прошао је кроз Рањско.
17/Командир одреда СДПС среза трстеничког доставио
је оригинално писмо Николе Гордића које гласи и то:
"Командиру Српске страже-Трстеник.
Надао сам се да сте остали доследни Ваших ранијих
обавеза али јуче сам се нажалост уверио о противном. Са својим људством оидео

сам у Почковину ради извршава задатка. Прелазно сам увече обавестио Ваше
људе у Почковину да се склоне а људству сам наредио да у случају ако се они
не буду могли склонити ни у ком случају да не пуцају на њих, као ни на милици-
ју, Међутим и Рати људи и милиција отворила је ватру на моје људе и тем проли-
ком погинуо ми је један човек, а један тежи рањен и поред тога губитка нисам
народно одмахнуо, која не бевулово доћи ако Ваше људство не урадуите и не
повучете га Почковине, Ђилић нас да не најхитније обавестиате па да се
да се Југословенском војском сарађујете само искрено, или не, а да се
пити поганим наређењима која будете добијали, нарочито у границама Ваше моћи,
или ћете остати и даље на гледишту елитних издајника Трстеног народа Јативе-
ца.

8 новембра 1943 године
Пума.

Командант
II Трстеничке "гочке" бригаде
Никола Гордић, с.р.

21/Према извештају поверљиве личности комунисти
су ступили у борбу са четницима присталица Д. М. између ђила Крнове и Ју-
говца, Живојин Николић командант места у Малој Дреници преко свог курира
Молио је Српског начелника у Трстенику за Чунцију, пошто му је иста нестала
у борби против комуниста. Вођа комуниста је неки антикомунистички агитатор
а пољошник Божовић вадлукопловни наредник. Поп Булаковић, присталица Д. М.
овог месеца у 16,20 часова пошао је са једном патролом у Манастир Југослав-
и по једној сестри калуђерици упутно молила да му се што пре пошаље Чунција
у противном вели, да вите не може издржати напад комуниста који је врло јак.
Комунисти се овога тренутка налазе у селу Милутовцу.

Активност партизана и борба са припадницима Д. М.
Код Д. М. попуштање према Српској влади па чак од појединих
команданата батаљона и понуде за измирење и баратњу. Доброволци у затињу акти-
висти, јер се преферирају у пукове и припремају за уништавање и организовање.
Још не државна стража малобројна и слабог наоружања врши безбедност у вароши.
Поред вароши и села тражи снажни трети и прави ауторитет између партизана од
сејиз стражује а драминоваца којих се заситио и који су претрпели дебакл и
разочарање своје симпатизере. И налази га у генералу Недићу. Чак и сву вал-
вост као пошл у организовану акцију против несносног терора Пуме и вртогла
се пропаганде...

пропагандно-живом рецју и лаутспрекером окупне пропаганде
на против партизана и разбојништава. Али на та су потребна шира овлашћења не
како да нападамо комунизам и људство акцију, него да обилато величамо ауторитет
генерала Недића. Само тако ће се јавити пропаганда. На ономе што обарамо и
ручамо треба истовремено видети, подизати

ОКРУЖНИ НАЧЕЛНИК
Никола Гордић

дини прибирајући у своје, редове највеће непријатеље српског народа као што су усташе, Турци, Мађари, Арнаути итд. под пољством Хрвата Јосипа Броза званог Тита. Затим тим прогласом позива све национално исправне Србе и Српкиње, да ставе на расположење све своје снаге и оружје у борби против нашег унутрашњег непријатеља комунизма.

15/22 овог месеца око 16 часова када су 10 немачких војника наоружаних по наређењу своје претпостављене војне власти прикупљали стоку у селу Лапошу среза трстеничког, нападнути су од стране 40—50 комуниста на три стотине од села Лапоша и том приликом лакше су рањена 2 немачка војника. Борба која се водила између комуниста и немачких војника трајала је око 20 минута, све док нису из села Лапоша пристигле присталице Д.М. и преузели борбу са комунистима. Када су ови пристигли и преузели борбу немачки војници су се повукли и камионом отишли преко Трстеника у правцу Врњачке бање, а два рањена немачка војника пребачена су у Крушевац у болницу једним немачким камионом кога су случајно успут срели да иде од Врњачке Бање за Крушевац. У овој преузетој борби присталице Д.М. успели су да комунисте разјуре а дали је било између њих жртава није познато.

17 Командир одреда СДПС среза трстеничког доставио је оригинално писмо Николе Гордића које гласи и то:

„Командиру Српске државне страже — Трстеник.

Надао сам се да сте остали доследни Ваших ранијих обећања али јуче сам се нажалост уверио о противном. Са својим људством сишао сам у Почковину да се склоне а људству сам наредио да у случају ако се они не буду могли склонити ни у ком случају да не пуцају на њих, као ни на милицију. Међутим и Ваши људи и милиција отворила је ватру

на моје људе и том приликом погинуо ми је један човек, а један тешко рањен и поред тога губитка нисам наредио одмазду, која ће безусловно доћи ако ваше људство не уразумите и не повучете из Почевине. Молим Вас да ме најхитније обавестите да ли сте вољни да са југословенском војском сарађујете, само искрено, или не, и дали ћете поступити по свим наређењима која будете добијали, наравно у границама ваше моћи, или ћете остати и даље на гледишту елитних издајника српског народа Љотићеваца.

8 новембра 1943 године
Шума.

Командант
II Трстеничка „гочка” бригада
Никола Гордић, с. р.

21) Према извештају поверљиве личности комунисти су ступили у борбу са четницима присталицама Д.М. између Мале Дренове и Милутовца, Живојин Николић командант места у Малој Дренови преко свог курира молио је среског начелника у Трстенику за муницију пошто му је иста нестала у борби против комуниста. Вођа комуниста је неки активни капетан Миленковић а помоћник Божовић ваздухопловни наредник. Поп Булаковић, присталица Д.М. 25 овог месеца у 16,20 часова дошао је са једном патролом у манастир Љубостињу и по једној сестри калуђерици упутио молбу да му се што пре пошаље муниција у противном вели, да више не може издржавати напад комуниста који је врло јак. Комунисти се овога тренутка налазе у селу Милутовцу.

Активност партизана и борба са припадницима Д.М.

Код Д.М. попуштање према српској влади па чак од појединих команданага баталјона и понуде за измирење и сарадњу. Добровољци у затишју активности, јер се преформирају у пукове и припремају за умножавање и организацију. Српска државна стража малобројна и слабог наоружања врши безбедност у вароши. Народ вароши и села тражи снажни трећи и прави ауторитет између партизана од којих страхује и дражиноваца којих се заситио и који су претрнели дебакл и разочарали своје симпатизере. И налази га у генералу Недићу. Чека његову заповест као позив у организовану акцију против несношљивог терора шуме и вртоглаве пропаганде...

Печат:
Начелство Округа крушевачког

Окружни начелник
Рад. С. Павловић, с. р.

Богатство података садржаних у овом извештају доказује да су Дражини команданти сматрали за сасвим природно да се упуштају и у усмене и у писмене преговоре са Недићевским властима. У тим преговорима Дражин командант бригаде каже да они против окупационе војне силе немају ништа ниги ће јој у њеном послу сметати. Али бориће се прогив народноослободилачког покрета. Има ли јаснијег изјашњавања у корист фашизма и непријатеља, а прогив сопственог народа и његове слободе.

Ствар није остала на преговорима. Присталице Драже Михаиловића за време борбе код Лапоша долазе у помоћ немачким војницима и преузимају борбу са народноослободилачким борцима да би се омогућило Немцима повлачење ка Трстенику.

Ово активно савезништво само по себи објашњава да се Дражина команда обраћа преко манастира Љубостиње немачкој експозитури, среском начелнику у Трстенику, за муницију.

Другим речима: преговори за заједничку сарадњу, заједничко проливање крви и снабдевање муницијом од стране окупатора против свога сопственог народа, то су карактеристике дражиновске акције у крушевачком округу у време друге половине новембра 1943 године.

НЕПРИЈАТЕЉ ПРЕПОРУЧУЈЕ ПЛАНСКО ИСКОРИШЋАВАЊЕ ДРАЖИНИХ ЧЕТНИКА

Поверљиви месечни извештај београдске немачке фелдкоманде 599 за период од 25-X до 15-XI-1943 год. подвлачи високи борбени морал народноослободилачке војске, коју он назива комунистима. Углед покрега Драже Ми-

хаиловића је у опадању. Зато окупаторски интерес захтева прикупљање и планско организовање Дражених четника у борби против народноослободилачке војске. То јасно излази из овог документа:

ДОКУМЕНАТ
бр. 680

Feldkommandantur 599

MONATSBERICHT
für die Zeit vom 25. 10. 1943. bis 15. 11. 1943.

Im Bereich der Feldkommandantur Belgrad und der Kreiskommandantur Pozarevac herrscht nach wie vor Ruhe und Ordnung. Die Fäden des Organisationsstabes Titos für den Raum Serbien und Makedonien wurden aufgedeckt. Die im Bereich der Feldkommandantur operierende Četnikgruppe des Kalabić hat in den letzten Zusammenstößen mit aus Syrmien über die Save gewechselten kommunistischen Gruppen den Kürzeren gezogen. Die Kommunisten besitzen die bessere Führung und vor allem eine bessere Ausrüstung. Das Ansehen der Draza Mihajlovic-Bewegung ist unstrittig im Sinken. Es wäre angezeigt, über den Kopf des Draza Mihajlovic hinweg die antikommunistisch eingestellten Četnikgruppen im serbischen Raum gegen die Kommunisten planmässig zu organisieren. Es besteht sonst die Gefahr, dass auch ein Teil dieser Gruppen mit selbstständigen Unterführern zu den Kommunisten hinüberwechselt, zumal sie von der Besatzungsmacht bedrängt und von den über eine höhere Kampfmoral verfügenden Kommunisten schwer bekämpft werden.

Превод:

Фелдкоманда 599

МЕСЕЧНИ ИЗВЕШТАЈ
За време од 25. 10. 1943 до 15. 11. 1943

У подручју Фелдкоманде Београд и крајскоманде Пожаревца владају као и раније ред и поредак. Везе Титовог организационог штаба за Србију и Македонију су откривене. Калабићева четничка група која оперише у подручју фелдкоманде се повукла у последњим сукобима са комунистима који су се пребацили из Митровице преко Саве. Комунисти имају боље вођство и пре свега и боље наоружање. Углед покрета Драже Михаиловића је неоспорно у опадању. Било би добро, да се мимо Драже Михаиловића, антикомунистичке настројене четничке групе у српском простору плански организују против комуниста. Иначе постоји опасност да се један део ових група са самим нижим старешинама пребаце комунистима, нарочито оне групе које је потиснула окупациона сила и комунисти који располажу вишим борбеним моралом, тешко савладали.

Дражина „Југословенска војска у Отаџбини“, верни слуга немачких окупатора у опадању је и распадању. И немачки фашисти су се озбиљно забринули да у ДМ чете махом присилно мобилисан народ не придружи се партизанским одредима. Зато, кад се под јаким ударцима Народно-ослободилачке војске разбегли Дражини виши штабови, и кад је настала могућност да се народ „са самим нижим старешинама пребаци“ у НОВ, хитлеровци су морали да се побрину да Дражину организацију некако сами реорганизују. Чим је „углед покрета Драже Михаиловића“, тога слуге немачких окупатора, почео да „опада“, ови су одмах помишљали на неку другу „планску организацију“ којом ће Дражину заменити, једну служинску организацију другом служинском.

НЕМАЧКИ КОМЕНТАР СПОРАЗУМА СА ДРАЖИНОМ ОРГАНИЗАЦИЈОМ

У своме месечном извештају за период децембар 1943 и јануар 1944 године фелдкомандантура 599, одговорна немачка команда у Београду, јасно показује колико је противнародни рад Дражиних организација у Србији. Ту се изрично каже:

ДОКУМЕНАТ
бр. 681

Feldkommandantur 599

MONATSBERICHT

für die Zeit vom 15. Dezember 1943 bis 15. Januar 1944.

Das Abkommen mit den einzelnen Cetnikführern hat eine weitere politische Beruhigung der Bevölkerung mit sich gebracht, wenn auch ein grosser Teil der Bevölkerung auf einen Sieg der Sowjets baut. Die Anfangserfolge der Russen in der Winteroffensive westlich Shitomir riefen wiederum das niemals ganz erloschene Hoffen und Sehnen nach der Befreiung des Landes von der Besatzungsmacht wach.

Auch im Südwestbereich der Feldkommandantur ist durch Verdrängung der Kommunisten durch die Cetniks mehr Sicherheit eingetreten. Im Raum nordöstlich Pozarevac Richtung Veliko-Gradiste hat der Cetnikführer Sokolović eine Partisanengruppe stark bedrängt. Auf kommunistischer Seite sollen über hundert Mann gefallen sein, darunter der Führer Cerbanović. Die Cetniks hatten 31 Tote.

Превод :

Фелдкоманда 599

МЕСЕЧНИ ИЗВЕШТАЈ

За време од 15 децембра 1943 — 15 јануара 1944 год.

Уговор са појединим четничким вођама, донео је са собом велико политичко смирење народа, и ма да велики део народа рачуна на победу Совјета. Почетни успеси Руса у зимској офанзиви западно од Житомира наново су пробудиле наду и чежњу која се никада није потпуно угасила, за ослобођењем земље од окупационе силе.

У југозападном подручју фелдкоманде је потискивањем комуниста од стране четника наступило више безбедности. У простору североисточно од Пожаревца и правцу Велико Градиште, четнички командант Соколовић је потиснуо једну партизанску групу. Кажу да је из комунистичкој страни пало више од 100 људи, међу којима и командант Цербановић. Четника је било 31 мртвих.

Немачки комаидаит јасно види ствар. Велики део народа у Србији рачуна на победу Совјета и совјетски успеси распламтали су наду и чежњу народа за ослобођење од окупационе силе. И док је тако, по процени немачке одговорне команде расположење српског народа, прикупљају се некакве „националне снаге“, које иду против те велике тежње народа. Они иду у борбу против тих наредних тежњи. То је супротност у корист окупатора. Четници организације Драже Михаиловића су, каже сам немачки извештај, они који окупатору осигуравају већу безбедност. Они се боре за Немце. Треба ли непосреднијег доказа о противнародној работи у корист окупатора за сузбијање народног покрета, покрета који — то каже сам непријатељ — одговара жељама већине становништва.

СПОРАЗУМИ ИЗМЕЂУ ДМ И НЕМАЦА У СРБИЈИ

Сарадња Дражиних банди са окупатором и његовим трабантима у окупираној Србији није била никаква случајна појава у борби против народно-осло-

бодилачког покрета, већ напротив она претставља смишљени и плански рад заснован на споразумима. Ти споразуми били су закључени углавном непосредно између Дражиних организација и немачких окупаторских власти. То се зна да је Недићева влада морала да се повињава овоме споразуму, да са њим рачуна као са елементом, који смањује њену моћ владања и да је сарадња између ова два измеђара била с времена на време прожета великом љубомором и страхом који ће имати већи утицај на Немце.

За доказ да је постојање овог споразума била ствар опште позната и доследно спровођена од Дражиних организација и Недићевих полицијских власти, најбоље служе ових неколико докумената изабраних у низу обилнога материјала.

Не водећи рачуна о споразуму Драже и Немаца једна четничка разбојничка банда напада и пљачка једног немачког генерала. Али кад је вођство Дражиних банди сазнало за тај инцидент, све одузете ствари и оружје враћени су немачким властима.

ДОКУМЕНАТ
бр. 682

Окружно начелство округа краљевачког
Пов. Број 15
2 јануара 1944 год.

Предмет: Месечни извештај за децембар
1943 године.

МИНИСТАРСТВУ УНУТРАШЊИХ ПОСЛОВА
— Кабинет —

Београд

I.

Јавна безбедност

У току месеца децембра криминалитет је био у опадању.

Било је неколико убистава и одвођења политичког карактера, док разбојништава, пљачки и сличних кривичних дела није било.

20 и 24 децембра у четири маха заустављани су и разоружавани немачки војници на путу Краљево—Крагујевац у близини села Витановца од стране четника из одреда поручника Васића. Исти су зауставили и аутомобил окружног начелства и одвели агента-пратиоца Окружног начелника. Опљачкали су једног немачког генерала. Ово друго је ликвидирано од самих четника, а све одузете ствари и оружје враћене су немачким властима.

Других аката саботаже или напада на наше или немачке претставнике власти није било.

У срезу драгачевском ликвидиран је Милутин Јанковић, односно најурен од стране самих четника из среза и према непровереним подацима ухапшен је у главном штабу Д. М. и стављен под суд.

II.

Политичке прилике

Организација Д. М. врши и даље јак утицај на народне масе. Сprovedена у крагујевачком округу на војничкој бази и подржавана оружаним одредима, она је моћан фактор у политичком животу округа.

У току месеца децембра главне вође оружаних одреда Д. М. успоставиле су контакт са претставницима немачких власти и постигли споразуме о ненападању. Ма да су ови споразуми много допринели смиривању духова они нису радикално решили питање опстанка организације Д. М. и њених односа са редовним властима што највише интересује народне масе. Оружани одреди Д. М. су тежак терет народу и материјално исцрпљује села. Зато је сељак очекивао да ће споразум донети растерећење, да ће одреди ући у састав српске оружане силе и тиме и њихово издржавање пасти на терет државе. Свакодневне су жалбе сељака на терете које морају да снесу и на разна давања одредима Д. М.

Комунистичка акција је остала и даље на конспиративној основи. У Чачку су наше власти извршиле провалу у окружни комитет према извештају Претстојништва полиције у Чачку и у организацију СКОЈ.

Појава партизанских одреда на територији округа није било.

Печат:
Министарство унутрашњих послова

Одељење за државну заштиту

Пов. I. Бр. 823 I/1

15-1-1944 г.

Београд

Окружни начелник,
М. Достанић, с. р.

Печат:

Начелство округа краљевачког

Крајсamt Краљево

Из овога документа види се да су Дражини бандити опљачкали једног немачког генерала, али да је то било нешто што је дошло спонтано од самих четника, да је Дражино вођство тај акт осудило и да је цео инцидент ликвидан од самих четника, па су немачким властима враћене све ствари и оружје. А с друге стране окружни начелник тврди да су у месецу децембру 1943 године главне вође Дражиних оружаних одреда успоставиле контакт са претставницима немачких власти и мирно плачкале домаће становништво, које чека да ће сад, после Дражино-немачког споразума, издржавање ових бандита прећи на терет државе.

НЕМАЧКИ ПЛАН СА ДРАЖИНОВЦИМА ТРЕБА ДА СМАЊИ ОПАСНОСТ ЗА НЕМЦЕ ОД ЗАСЛУЖЕНЕ КАЗНЕ

Немци су свесни да су задужили својим злочинима народ у Србији и да треба да очекују одмазду. Међутим немачки фелдкомандант у Београду се нада да ће се то избећи споразумом са Дражиним четницима. То се види из овог извештаја:

ДОКУМЕНАТ бр. 683

Feldkommandantur 599

MONATSBERICHT für die Zeit vom 15. 11. bis 15. 12. 1943.

Die Ruhe und Ordnung wurde im Bereich der Feldkommandantur Belgrad und der Kreiskommandantur Pozarevac nicht gestört. Im Kreise Pozarevac sind die Cetnik-Verbände entschlossen, den Kampf aktiver gegen die Kommunisten zu führen, wenn auch kein diesbezügliches Uebereinkommen mit der Besatzungsmacht festgelegt wurde.

Das Uebereinkommen der Besatzungsmacht mit den Cetniks, zwecks gemeinsamen Kampfes gegen die Kommunisten, wurde fast ausnahmslos freudig begrüßt, vielleicht mit dem unausgesprochenen Gedanken, über die schwere Zeit ohne Sühnenmassnahmen hinweg zu kommen.

Превод:
Фелдкоманда 599

МЕСЕЧНИ ИЗВЕШТАЈ за време од 15. 11. — 15. 12. 1943 г.

Ред и поредак у подручју фелдкоманде Београда и крајскоманде Пожаревац нису поремећени. У пожаревачком округу су четници одлучили да поведу активну борбу против комуниста, ма да није постигнут никакав уговор који се односи на то.

Споразум окупационе силе са четницима, у циљу заједничке борбе против комуниста, скоро је без изузетка радосно поздрављен, можда са неизраженим мислима, да се кроз оно тешко време прође без одмазде.

Ето једног искреног примера. Споразум са Дражином организацијом претставља објективну помоћ по начелу „подели па владај”. Срби ће се тући

између себе. Једни за окупатора други за народ. А у тој борби, надају се Немци, они који иду с окупатором спасиће Немце од заслужене одмазде. Да би се то обистинило, Немци се брину па предлажу реорганизацију својих помагача — организације Драже Михаиловића, које треба плански организовати да би боље послужили својим господарима.

УГОВОР СА ДРАЖОМ МИХАИЛОВИЋЕМ У ОЧИМА ОКУПАТОРА

У своме месечном извештају за период јануар и фебруар 1944, немачка фелдкоманда 599 објашњава да је уговор четника о оружаном примирју са окупатором донео потпуно смирење, али да је народ против тога. Стога Дража Михаиловић доноси одлуку да откаже уговор, али тај отказ не спроводи у дело.

ДОКУМЕНАТ
бр. 684

Feldkommandantur 599

MONATSBERICHT

für die Zeit vom 15. Januar 1944 bis 15. Februar 1944.

Die Ruhe und Ordnung wurde im Bereich der Feldkommandantur Belgrad und der Kreiskommandantur Pozarevac nicht gestört. Trotz des Bestrebens der Kommunisten, die Organisation in Belgrad aufzubauen ist noch jeder Versuch in dieser Richtung von den wachsamem Polizeiagenten in seinen Anfängen unterbunden worden. Die Kommunisten können sich nicht sammeln, da sie dauernd von allen auf serbischen Boden befindlichen antikommunistischen Organisationen gejagt werden. Ihre Aufspaltung in Grüppchen verurteilt sie zur Verteidigung.

Durch die Festnahme von Žika Popovic, Lehrer aus Rabrovo, Polit-Kommissar für Ostserbien, seitens der Cetnicks wurde den Partisanen ein schwerer Schlag zugefügt. Nach serbischen Meldungen soll am 13.2.44 unmittelbar vor Kucevo bei einem unerwarteten Zusammenstoß der Leute des Vojvoden Tribrodjanin mit Partisanen auch der Stellvertreter des Popovic, Damjanovic, in die Hände der Cetnicks gefallen sein.

Durch die eindeutige Stellungnahme der serbischen Bevölkerung gegen die jugoslawische Regierung Titos hat Draza Mihajlovic in den letzten Wochen wieder an Ansehen gewonnen. Der Vertrag über die Waffenruhe der Besatzung smacht mit den Cetnicks hat eine weitere politische Beruhigung gebracht. Nun scheint Draza Mihajlovic sich genügend stark zu fühlen um den Kampf gegen die Besatzungsmacht aufnehmen zu können. Auch der Umstand, von der Bevölkerung wegen Zusammenarbeit mit der Besatzungsmacht verurteilt zu werden, war sicherlich einer der Gründe, die Draza Mihajlovic veranlassten durch einen vorgeschobenen Mann, den Obersten Simic, den Vertrag über Waffenruhe zu kündigen. Die Kündigung des Vertrages wirkte sich bis jetzt noch nicht aus, bedingt durch das winterliche Wetter.

Превод :

Фелдкоманда 599

МЕСЕЧНИ ИЗВЕШТАЈ

за време од 15 јануара до 15 фебруара 1944

Мир и поредак у подручју фелдкоманде Београд и крајскоманде Пожаревац, нису поремећени. Упркос настојања комуниста да у Београду створе организацију, сваки покушај у том правцу је од стране будних полицијских агената у своме почетку угушен. Комунисти не могу да се прикупе, пошто су стално гоњени од стране свих антикомунистичких организација које се налазе у Србији. Њихова подвојеност у групице натерује их на дефанзиву. Хапшењем Жике Поповића, учитеља из Раброва, политичког комесара за источну Србију, од стране четника, нанет је партизанима тежак ударац.

Према српским извештајима треба да је 13. 2. 1944 непосредно пред Кучевом, при неочекиваном сукобу људи војводе Триброђанина са партизанима пао у четничке руке и Дамјановић, заменик Поповића.

Једнообразним ставом српског народа према југословенској Титовој влади, углед Драже Михаиловића је последњих недеља порастао. Уговор о оружаном примирју окупа-

ционе силе са четницима је донео политичко смирење. Сада изгледа да се Дража Михаиловић осећа довољно јаким да може да предузме борбу против окупационе силе. И околност да га народ осуђује због заједничког рада са окупационом силом, била је сигурно један од разлога, који су побудили Дражу Михаиловића да помоћу свог делегираног човека, пуковника Симића, откаже уговор примирју. Отказ уговора није се до сада извршио због зимског времена.

**НЕДИЋЕВ ОКРУЖНИ НАЧЕЛНИК ОЦЕЊУЈЕ ПОЛИТИЧКИ ЕФЕКАТ
СПОРАЗУМА ИЗМЕЂУ ДРАЖИНЕ ОРГАНИЗАЦИЈЕ И НЕМАЦА**

У општој карактеристици „народног” расположења у округу краљевачком за другу половину месеца децембра Недићев окружни начелник истиче да је Дража своју политику отвореног прилажења Немцима одредио с обзиром на савезнички став у Москви, али да он верује — таква је пропаганда — да ће Лондон и Вашингтон у одлучном моменту дати подршку четницима иако они помажу чак и отворено окупаторе.

ДОКУМЕНАТ
бр. 685

Окружно начелство Округа краљевачког
Пов. Бр. 8
3 јануара 1944 године
Краљево.

Предмет: Петнаестодневни извештај за
другу половину месеца децембра 1943
године.

Министарству унутрашњих послова
— Кабинет —
Београд.

Интересовање је и даље велико за питање односа између организације ДМ и наших и немачких власти. Поред опште жеље да се дође до уједињења националних Срба, народ у решењу питања организације ДМ гледа и своје материјално растерећење. Све се више осећа материјално исцрпљење села. Поред редовних дажбина, кулука и реквизиција села морају да издржавају читаве одреде људи ДМ чији прохтеви нису мали. Организација и надаље разрезаје новчане намете на село и на појединце, скупља животне намирнице и захтева да их појединци у селу хране. Данас већ има маса домаћинских кућа које су већ утрошиле све залихе своје и сточне хране и налази се у тешком положају. Ма да сељак не сме своје негодовање отворено да изјасни оно је очигледно.

Опасност од акције Рибареве Владе и Тита је озбиљно схваћена. Реакција на политику Лондона, Вашингтона и Москве је жива и у том погледу доиста влада једнодушност, ма да људи из ДМ покушавају да оправдају свој досадашњи став подржавањем уверења да је политика Лондона и Вашингтона диктована московском ситуацијом и да ће исти српски национални покрет добити њихову подршку кад то буде требало. Но они сами осећају да нису убедљиви па избегавају да се много заузимају за енглеску политику. Појединци пак отворено нападају Лондон.

Печат:
Начелство Округа краљевачког
Крајсамт Краљево

Окружни начелник,
М. Достанић, с. р.

Окружни начелник сматра да уређење односа између Дражине организације и окупатора треба да има у првом реду економски ефекат. Он верује да ће Дражиновци престати да пљачкају. Искрено признаје да су те пљачке народу дозлогрдиле, али да сељак не сме отворено да искаже своје негодовање, иако је оно очигледно, јер опасност од клања лебди над њим као оштар мач.

Што се тиче оправдања прилажењу на отворен начин непријагељу, по овом извештају, Дражина организација баца кривицу на савезнике, на московску ситуацију, али верује да претстоји расцеп савезничке коалиције и да ће по расцепу Лондон и Вашингтон пружити подршку овим окупаторским сарадницима. Ипак и та нада и таква сплетка не држи све. Дешава се да се у одбрани новог курса отворене сарадње са окупатором, из редова Дражине организације отворно напада на Лондон. Тако се после лаганог прелаза дошло до чворне тачке. Свака веза ослоња на савезнике ишчезава и пропаганда Дражине организације упућује се искључиво на окупатора.

ДРАЖИНОВЦИ КОЉУ ПО ПОДРИЊУ

Недићев начелник округа шабачког у месечном извештају за децембар 1943 године показује да постоји стварна сарадња окупатора и Дражиноваца и да је та сарадња омогућена тобож пасивним ставом Недићеваца и Немаца који пуштају Дражу и његове трабанте да без милости кољу и убијају људе. То су изрази непосредно употребљени у овом извештају.

ДОКУМЕНАТ бр. 686

Окружно начелство округа шабачког
Број 103/44
5 јануара 1944 године
Шабач

Предмет: Месечни извештај о општим
приликама.

Министарству унутрашњих послова
Одељење за државну заштиту

Београд

Част ми је за месец децембар 1943 године поднети извештај о општој ситуацији у подручном ми округу у следећем:

У току месеца децембра 1943 године јавна безбедност није имала нарочитих промена на територији овога округа, ма да је у неколико била друкчија него прошлог месеца.

Илегални четници, припадници Д. М. због пасивног става наших одреда и окупаторске силе, просто су се размилили по округу и појављују се врло често у свим местима округа и у свако доба дана и ноћи.

Групе илегалних четника, нарочито у последње време, предузеле су праву рацију на комунисте и њихове симпатизере и безобзирно и без милости кољу и убијају људе, који су ма чим дали повода подозрењу у овоме смислу. У осталом, у томе погледу њихова служба обавештавања изгледа функционише беспрекорно. Сем тога четници су самовласно предузели и неку врсту полициске службе по селима, уперену против пљачке и крађа.

Ова појачана акција илегалних четника уноси приличан немир у народу с једне стране, док с друге стране чине велике сметње и нашим властима и оружаним одредима у вршењу њихове службе. Узнемиреност народа, потиче из сазнања, да о овим појавама морају обавештавати власти, а не знају какав ће став на концу окупатор заузети према четницима и оним људима, који су им под морањем чинили извесне услуге. Сем тога, четничке групе ударајући и приличан намет на сељаке у виду новчаних прилога и прилога у натури, који намет прилично тешко пада сељаку, јер је с друге стране дужан удовољавати и својим материјалним обавезама према окупатору и према нашим властима. Ови прилози чине често пута значајне своте новца и значајне количине хране за појединце, који, ма да их „добровољно“ прилажу, брекћу код теретом свестраних обавеза и кулука.

Нашим властима и нашим оружаним одредима илегални четници чине сметње више посредно него непосредно, ма да су и они у убеђењу да помажу наше власти, јер спречавају пљачке и крађе, прогоне и уништавају комунисте и препоручују народу удовољавање наређењима власти.

Од тежих кривичних дела четници су у току децембра извршили 9 убиства из политичких разлога т.ј. из разлога што су убијени били осумњичени као комунисти или комунистички симпатизери и 4 убиства због пљачке и разбојништва.

Окружни начелник,
Свет. Стефановић, с. р.

Недићев окружни начелник хвали своје помагаче, Дразине четнике што му клањем и терором помажу у служби окупатору. Као Маџари у Војводини тако и Дразини четници у Србији „предузели су праву рацију”, тако вели Недићев и Бадеров окружни начелник, „и безобзирно и без милости кољу и убијају људе, који су ма чиме дали повода подозрењу”... Довољно је само подозрење да се мрзи непријатељ и воли слобода свога народа, па да се дражировци, те слуге окупатора баце на народ. Овај начелник истиче такође и то, како народ „брекће” под троструком пљачком окупатора, недићеваца и дражиноваца, под њиховим троструким „наметима”, „обавезама” и „кулацима”. Овај начелник пас чувар окупатора најзад нарочито истиче то како Дразина „Југословенска војска у отаџбини” наређује народу да народ „удовољи наређењима” његове власти.

ДРАЖИНА ОРГАНИЗАЦИЈА ОСИГУРАВА ИСПОРУКЕ ЗА ОКУПАТОРА У ПОЖАРЕВАЧКОМ ОКРУГУ

Исцрпни извештај Недићевог окружног начелника за јануар 1944 г. даје детаљне податке о саставу и јачини Дразине организације у округу пожаревачком. После тога у извештају се подвлачи да је цела борбеност ових јединица организације Драже Михаиловића уперена само противу народноослободилачке војске и на агитацију у корист непријатеља, у корист извршења његовог наређења и прикупљања реквизиције. Из тога извештаја износимо:

ДОКУМЕНАТ бр. 687

Окружно начелство Округа пожаревачког
Пов. Бр. 48/44
31 јануара 1944 год.
Пожаревац.

Предмет: Извештај о општој ситуацији
у Округу пожаревачком у месецу јануару 1944 год.

Министарству унутрашњих послова
Одељење за државну заштиту

Београд.

У вези наређења Министарства Пов. Бр. 96 од 26 јануара 1942 године част ми је поднети следећи извештај о општој ситуацији у округу пожаревачком у месецу јануару 1944 године.

II. Акција четника Драже Михаиловића: Акција четника у означеном периоду, како сам већ напред навео, састојала се у бескомпромисном уништавању свега онога што је имало ма какве везе са партизанима. Изгледа да је борба код Дољашнице, у којој је изгинуо знатан број четника, ове отрезнила те су извршили реорганизацију својих одреда и ставили себи у задатак да цео округ очисте од партизана и њихових симпатизера.....

На подручју округа постоје у главном следећи четнички одреди:

1. Одред капетана Кузмановића броји око 80 људи. Има официре: потпоручника Добривоја Мајсторовића и потпоручника Александра Молеровића. Креће се у срезу рамском. Губитке које је одред претрпео за време борби у Дољашници још није попунио.

2. Одред жандармериског капетана Јагоша Живковића броји до највише 250 људи. У одреду се налазе више официра и подофицира од којих су познатији: Павле Вујасић,

Ловрић и Јуришић поручници; Воја Угриновић, Драган Лазић, Никола Шкофа, и Бонак, сви потпоручници. Реон дејства овога одреда је у срезу млавском, и он је успео да у селу Рановцу живог ухвати Жику Поповића. Овај одред је добро снабдевен са свачим изузев оружја.

3. Одред капетана Крсте Рончевића броји око 60 људи. Потпоручник Роглић који је раније био у овом одреду одвојио се са извесним бројем људи и формирао свој посебан одред. Снабдевање овога одреда је врло слабо те четници живе врло мизерно. Са одећом и обућом такође врло слабо стоје. У одреду се налази још и поручник Брковић и потпоручник Зрнић. Реон дејства овога одреда је у срезу голубачком.

4. Одред капетана Синише Оцокољића, који се крије под именом Синише Пазарца броји око 4—500 људи. У овом одреду налази се још и следећи официри: Филиповић Милица, Богдановић Павле, звани „Прица”, Поповић Јован и Илић Радосав, сви поручници. Прица треба ускоро да пређе у срез рамски, за команданта среског одреда. Недавно је овај одред посетио пуковник Драгослав Павловић који је командант за целу источну Србију и који се креће са пратњом од 150 људи. Овај одред се креће у срезу хомољском и у протеклом месецу имао је успеха у борби са партизанима тиме, што је убио Јована Шербановића, познатог комунистичког вођу. Припадници других народности, који су раније били у овоме одреду, сви су или ликвидирани или растурени.

5. Одред Воје Јевремовића, познатог као војвода Триброђанин, има око 250 људи. Креће се по срезу звишком и одржава ред по свима селима тога среза пошто других оружаних органа нема. Група Руса, који су раније били у овом одреду је ликвидирана.

6. Одред капетана Банковића броји око 150 људи. У одреду се налазе следећи официри: мајор Миле Јовановић, као нека врста надзорне власти, капетан Тадић, поручник Старчевић Александар, поручник Павловић Драгомир, звани „Паја” и потпоручник Милан Николић. Овај одред дејствује у срезу моравском и то на тај начин што сваки од напред наведених официра се појављује у мањим групама у појединим селима.

7. Одред поручника Бране Мргоде, броји око 100 људи и креће се у срезу пожаревачком.

Код свију наведених одреда, поред главног задатка који се састоји у уништавању партизана и њихових симпатизера, осећа се тенденција у конструктивном правцу за сарадњом са српским властима. Сви они поучавају народ о потреби поштовања и извршавања свију наређења како окупационих тако и српских власти. Нарочито настоје да народ изврши своје обавезе у испорукама како не би непотребно страдао услед доласка казнених експедиција и присилног прикупљања одређених количина намирница. Поред тога они прогоне и кажњавају и извршиоце обичних кривичних дела, спречавају ширење неморала и јавно излажу руглу жене оне које су склоне блуду.

Печат:
Начелство Округа пожаревачког

Окружни начелник,
Драг. Маринковић, с. р.

Јасна карактеристика акције организације Драже Михаиловића. Ова организација бескомпромисно уништава партизана и њихове симпатизере. Значи уништава дух отпора и борбене снаге народноослободилачког покрета. А све то ради са тенденцијом сарадње са недићевским издајничким апаратом, који стоји на расположењу окупатору. У том погледу сви Дражиновци у пожаревачком округу су сложни. Они поучавају народ да треба вршити окупаторова наређења. Брину се да се окупатору изврше лиферације. Они то раде у време тоталног рата у коме је блокада Европе један од важних елемената. Треба ли јаснијег доказа о издаји и сарадњишту са непријатељима.

ПРИЈАТЕЉСКИ СУСРЕТИ ДРАЖИНОВАЦА И НЕДИЋЕВАЦА НА ЈАСТРЕПЦУ

У петнаестодневном извештају Недићевог начелника округа шабачког за прву половину јануара 1944 г. описује се слободно крстарење Дражених четника кроз Подриње и мирни њихови сусрети са Недићевим патролама и властима.

ДОКУМЕНАТ
бр. 689

Окружно начелство Округа шабачког
Број 358/44
17 јануара 1944 године
Шабач

Предмет: 15-дневни извештај.

Министарству унутрашњих послова
Одељење за државну заштиту

Београд.

У вези наређења Министарства унутрашњих послова — Кабинет Каб. бр. 410/42 и наређења Шефа Српске државне безбедности — Команде јавне безбедности у Београду I бр. 32418/42 од 23 новембра 1942 године, част ми је поднети следећи извештај:

а) За протеклих 15 дана на територији овога Округа важнијих догађаја било је и то:

8) Према извештају Команде Српске државне страже у Шапцу на дан 30 децембра 1943 године у селу Табановић, среза мачванског, дошло је 8 непознатих наоружаних лица кући Николе Станића, где су вечерали па потом се удаљили, саветујући народу да одржава ред и мир и пријављује комунисте. О овоме догађају поднет Вам је извештај под бр. 83 од 4 ов. мес.

19) Према извештају Среског начелства у Шапцу, на дан 1/2 ов. м. ноћу, у селу Мајуру среза поцерског, прошли су кроз атар општине око 20 непознатих наоружаних лица задржавајући се кратко време у општинској судници. О овоме догађају поднет Вам је извештај под бр. 67 од 4. ов. м.

25) Према извештају Среског начелства у Шапцу, на дан 3 ов. м. прошла је кроз село Добрић и Богосавац, среза поцерског, једна група од око 200—300 непознатих наоружаних четника са заставом на челу. Група се задржала на пијаци у Добрићу, распитујући се за комунисте, па се иотом удаљила у правцу Цера. О овоме догађају поднет Вам је извештај под бр. 102 од 5. ов. м.

26) Према извештају Среског начелства у Богатићу, на дан 3 ов. м. у селу Бадовинцима, среза мачванског, непозната наоружана лица из четничких редова одредила су као четничке курире: Петрушић Трифуна, и још 4 човека из Бадовинаца, који ће за случај напада комуниста имати одмах обавестити четнике и који се, према четничком наређењу, не смеју одређивати за друге сврхе. О овоме догађају поднет Вам је извештај под бр. Пов. 2 од 10 овог месеца.

30) Према извештају Команде Српске државне страже у Шапцу, на дан 4 ов. м. на путу између Рибара и Петловаче, среза мачванског, патрола СДПС станице Прњавор срела се са око 500 четника под вођством Николе Сокића. Четници су питали патролу где иде па су потом отишли својим путем. О овоме догађају поднет Вам је извештај под бр. 131 од 7 ов. месеца.

40) Према извештају Команде Српске државне страже у Шапцу, на дан 10/11 ов. м. ноћу у селу Прњавору, среза мачванског, једна група од око 250 илегалних четника из одреда Георгија Бојића „Цице” а под вођством Влајка Антонића дошла је у село и распитивала се за комунисте и њихове јатаке па се иотом удаљила из села. Том приликом једна патрола СДПС срела је ове четнике, али их четници нису дирли. О овоме догађају поднет Вам је извештај под бр. 285 од 15 ов. м.

Печат:
Начелство Округа шабачког
Крајсмаг Шабач

За Окружног начелника
Помоћник,
Мићкић, с. р.

Из овога јасно излази карактер Дражине организације. С обзиром на постигнут споразум њени чланови и одреди слободно се крећу кроз Подриње, срећу са Недићевим властима и патролама, гоне борце народноослободилачког покрета, гоне дух отпора и гоне све оно што се стварно бори против фашизма.

ДРАЖИНОВЦИ УЧЕСТВУЈУ КАО ПОМОЋ НЕДИЋЕВЦИМА У БОРБИ

Начелство среза моравског у извештају о појавама у јануару 1944 године детаљно описује борбе које су Недићевци водили против бораца народноослободилачког покрета у селу Трњану и Љупгењу. Ту се показује учешће дражиноваца у овој акцији да би се спречило разарање главне непријатељске железничке комуникације на Балкану.

ДОКУМЕНАТ бр. 690

Начелство Среза моравског
Бр. 62
5 фебруара 1944 године
Житковац

Министарству унутрашњих послова
Јавној безбедности

Београд.

На основу постојећег наређења, част ми је поднети следећи месечни извештај о важнијим догађајима и појавама у току месеца јануара 1944 године на територији среза моравског у Житковцу:

И у току месеца јануара сва пажња партизана била је усредсређена на то, да се пробију и сићу до железничке пруге да би јој нанели квар и прекинули саобраћај. У овоме су партизани успели само једном да дођу до железничке пруге и оставе експлозив, који је оштетио пругу и за кратко време саобраћај заустављен, без тешких последица. Другом приликом, партизани су прошли преко железничке пруге у селу Трњану, којом приликом су демолирали стражару на постаји у Трњану и ранили једног цивилног стражара, који је у болници подлегао ранама. Тако исто, у току месеца јануара били су два сукоба са партизанима и то: први са пољском стражом овога среза, којом приликом им је притекао у помоћ и одред ДМ. У овој борби су погинула два партизана, који су на месту борбе нађени, а верује се да их је било доста рањених, али пошто су партизани били бројно више, однели су своје рањене и евентуалне мртве. Ово се закључује и по томе, што је по снегу виђен траг крви. Другом приликом су се сукобили партизани са одредом ДМ. Борба је трајала 2 сата. Од стране присталица ДМ има мртвих 30, док за партизана не је утврђено, јер су били бројно знатно надмоћнији те су се присталице ДМ повукли...

На дан 3 јануара 1944 године одред СДПС овога среза сукобио се је са партизанима изнад села Љуптења на граници среза расинског. У помоћ СДС је пришао и одред ДМ и то у моменту када је одред СДПС био у тешкој ситуацији. У борби су погинули два партизана, који су нађени на месту борбе, а било је више рањених. Ово се закључује по томе, што је нађен траг крви у снегу. Од стране СДС није нико рањен, нити је било губитака, а од стране ДМ рањен је лакше вођа одреда.

Печат:
Начелство Среза моравског

Срески начелник,
М — — М — —
(потпис нечитак)

Овај докуменат пружа драгоцене податке о учешћу организације Драже Михаиловића, с оружјем у руци, противу народноослободилачке војске у моменту када су њени делови имали да прекину најважнију саобраћајну железничку артерију, преко које је ишло целокупно снабдевање непријатеља на Балкану. Кад народни одреди пробијају и долазе до пруге, појављује се одред Драже Михаиловића. Он притиче у помоћ недићевцима.

ДРАЖИНОВЦИ СЛОБОДНО КОЉУ ПО ПОДРИЊУ

Месечни извештај за фебруар 1944 године Недићевог начелника округа шабачког показује да Дражиновци крстаре по округу и уз толеранцију власти присилно мобилишу младиће и кољу симпатизере народно-ослободилачког покрета, које кратко означавају као људе склоне комунизму.

ДОКУМЕНАТ
бр. 691

Окружно начелство округа шабачког
Број 1990/44
11 марта 1944 године
Шабац

Министарству унутрашњих послова
Одељење за државну заштиту

Београд

Част ми је за месец фебруар т. г. поднети извештај о општој ситуацији у подручном ми округу следеће:

Четници Д. М. крећу се у већим и мањим групама по свим срезовима овога округа, а нарочито појачано у граничним срезовима: мачванском и азбуковачком.

Никакве веће акције, уперене против јавног реда и поретка нису предузимали, сем што су од народа вршили насилно снабдевање храном и новцем и што су вршили у неколико случајева одвођење сеоских младића у циљу мобилизације или обуке. Иначе, главну пажњу посвећују за сада још увек чувању граница од прелаза комуниста и њиховим симпатизерима у унутрашњости округа. Од значајнијих акција ове врсте, које су четници Д. М. предузимали и извршили у току месеца фебруара, ваља споменути следеће: два убиства, 1 покушај убиства, и 52 младића одведена-мобилисана. Убиства су извршена над лицима, осумњиченим као склони комунизму.

Што се тиче појаве комуниста у току месеца фебруара било је више случајева. У срезу јадарском, чешће се појављивао познати комуниста Слободан Борисављевић са мањом групом из Босне, али увек само кратко време, па се после поново враћао у Босну ма да су га наши одреди стално пратили и ловили.

Печат:
Начелство округа шабачког
Крајсамт Шабац

Окружни начелник,
Свет. Стефановић, с. р.

Као што се види из овога документа, Недићев начелник региструје да се Дражини четници крећу по округу и врше клања и принудну мобилизацију. Али ни на крај памети не долази му да наведе да су његове снаге пратиле или ловиле ове кољаче. Међутим за народноослободилачку групу за коју је сазнао да се краће време налазила у овоме округу, одмах врло брижљиво додаје: »ма да су је наши одреди стално пратили и ловили«.

ДОКУМЕНАТ
бр. 692

ПРИМЕРИ ДРАЖИНОГ ИЗДАЈСТВА У ШАБАЧКОМ ОКРУГУ

У шабачком округу окупациону власт врше Немци, Руси-емигранти, дражиновци, љотићевци и недићевци, сви заједно, пљачкајући и малтретирајући

народ, кољући, убијајући, пљачкајући, сваки за свој рачун, али чим се сретну они се међусобно поздрављају и пријатељски растају. Приближну слику живота и Дражиног издајства у овоме округу даје чак и следећи петнаестодневни извештај окружног начелника.

Д О К У М Е Н А Т
бр. 693

Окружно начелство округа шабачког

Бр. 869/44

2 фебруара 1944 године

Шабац

Предмет: 15-дневни извештај.

МИНИСТАРСТВУ УНУТРАШЊИХ ПОСЛОВА

Одељење за државну заштиту

Београд

У вези наређења Министарства унутрашњих послова — Кабинет Каб. бр. 410 42 и наређења Шефа Српске државне безбедности — Команде јавне безбедности у Београду 1 бр. 32418/42 од 23 новембра 1943 године, част ми је поднети следећи извештај:

- а) За протеклих 15 дана на територији овога Округа било је важнијих догађаја и то:
 - 2) Према извештају Среског начелства у Владимирцима, на дан 10 јануара т. г. у месту Свилеуви, среза посаво-тамнавског, једна група наоружаних људи наишла је поред општинске суднице у Свилеуви, где се распитивала за партизане и наредила да се о појави одмах извести власти, а потом су отишли у Ваљевски округ. О овоме догађају поднет Вам је извештај под бр. 345 од 18 јануара т. г.
 - 3) Према извештају Среског начелства у Богатићу, на дан 11 јануара т. г. у Бадовинцима, среза мачванског, једна група илегалних четника долазила је у село Бадовинце, те је остала на ручку код Ердевичког Милутина, а потом се удаљила у непознатом правцу. О овоме догађају поднет Вам је извештај под бр. 340 од 18 јануара т. г.
 - 4) Према извештају Среског начелства у Богатићу, на дан 11 јануара т. г. у селу Клење, среза мачванског, пред вече дошла је једна група илегалних четника где је сакупљала од сељака новчану помоћ а затим се удаљила. О овоме догађају поднет Вам је извештај под 339/44 од 18 јануара т. г.
 - 9) Према извештају Команде Српске државне страже у Шапцу, на дан 13 јануара т. г. у Лозници, среза Јадарског, напустио је своје родитеље Светислав М. Глигорић, ученик VI разреда гимназије и отишао у непознатом правцу, те се сумња да се придружио шумским. Разлог одласка што је био слаб ђак. О овоме догађају поднет Вам је извештај под бр. 435 од 21 јануара т. г.
 - 14) Према извештају Среског начелства у Богатићу, на дан 14 јануара т. г. у селу Петковици, среза мачванског, илегални четници који су се били настанили у Петковици, напустили су ово село и отишли у правцу Јавора и Мучна. Истодобно одвели су са собом Јелену Бајић из Петковице. О овоме догађају поднет Вам је извештај под бр. 434 од 21 јануара т. г.
 - 15) Према извештају Пореске управе у Богатићу, на дан 14 јануара т. г. на путу Богатић—Шабац, среза мачванског, непознати илегални четници одвели су насилно са собом Стевана Петровића, порезника Пореске управе у Богатићу. О овоме догађају поднет Вам је извештај под бр. 565 од 26 јануара 1944.
 - 16) Према извештају Среског начелства у Круињу, на дан 13 јануара т. г. у селу Белотићу, среза рађевског, један четнички одред опколио је кућу Крсте Секулића, где се налазио сакривен Љубомир Муцић из Комирића, који се налази у шуми од 1941 године као партизан. Муцић је употребио оружје и убио једног четника, а потом су четници убили Муцића.
- Истог дана четници су убили Јелисавету, жену Крсте Секулића а 15 јануара убили су: Секулића Душана, Петровића Чедомира и Ристић Новку, све из Белотића, као јатаке убијеног Муцића. О овоме догађају поднет Вам је извештај под бр. 624 од 28 јануара т. г.
- 18) Према извештају Среског начелства у Владимирцима, на дан 14/15 јануара ноћу, из места Владимирци и Круле, среза посаво-тамнавског, непознати наоружани људи одвели

су младиће: Лазића Вукосава из Владимираца и Рутинић Мирка из Крнула. О овоме догађају поднет Вам је извештај под бр. 537 од 15 јануара т. г.

19) Према извештају Среског начелства у Владимирцима, на дан 14/15 јануара ноћу, у селу Прову, среза посаво-тамнавског, непознати наоружани људи одвели су младиће Лазића Миодрага и Узановића Драгојла оба из Прова. О овоме догађају поднет Вам је извештај под бр. 536 од 25. 1. т. г.

20) Према извештају Команде Српске државне страже у Шапцу, на дан 15 јануара т. г. у Лозничком Пољу, среза јадарског, одељење Српске државне пољске страже у Лозници сукобило се са једном групом комуниста у коме је сукобу рањен стражар Милош Јосић, који је после умро. Партизани су потиснути у правцу Дрине. О овоме догађају поднет Вам је извештај под бр. 321 од 16 јануара т. г.

21) Према извештају Команде Српске државне страже у Шапцу, на дан 15 јануара т. г. у селу Суботици, среза посаво-тамнавског, са сеоске игранке одведени су од стране илегалних четника Живорад Димитријевић и Никола Ђукић, обојица из села Суботице ученици VIII разреда гимназије. Оба ова ђака неустановљеног дана су од четника негде стрељани око села Пецке. Разлог је што су певали комунистичке песме и у 1941 години учествовали у комунистичкој акцији. О овоме догађају поднет Вам је извештај под бр. 561 од 25 јануара т. г.

22) Према извештају Среског начелства у Богатићу, на дан 15/16 јануара т. г. ноћу, у селу Клење, среза мачванског, 3 наоружана непозната човека дошли су у село Клење и преко ноћи од грађана исте општине прикупљали су добровољни прилог у новцу и намирницама за своје потребе. О овоме догађају поднет Вам је извештај под бр. 433 од 21 јануара т. г.

23) Према извештају Среског начелника у Богатићу, на дан 15/16 јануара ноћу, у селу Белотићу, среза мачванског, по наређењу шумских људи, напустио је село Белотић Благоје Гавриловић, избеглица и до сада се није вратио. О овоме догађају поднет Вам је извештај под бр. 449 од 21. 1. 44.

24) Према извештају Српске државне страже у Шапцу, на дан 16 јануара т. г. у селу Јаловику, среза посаво-тамнавског, насилно је одведен од илегалних четника у шуму сељак Јанко Михаиловић. Разлог одвођења што је у лијаном стању викао: „Живео Стаљин и Тито”, а псовао мајку Дражи и његовим четницима. О овоме догађају поднет Вам је извештај под бр. 455 од 21 јануара т. г.

25) Према извештају Среског начелника у Богатићу, на дан 16 јануара т. г. у селу Причиновићу, среза мачванског, око 4 часа дошла су у општину Причиновић, два човека на коњима и са собом одвели 4 товарна коња. Ови људи били су у бундама и није се видело да ли су били наоружани. О овоме догађају поднет Вам је извештај под бр. 428 од 21 јануара т. г.

26) Према извештају Среског начелства у Богатићу, на дан 16 јануара т. г. у селу Белотићу, среза мачванског, око 3 часа ујутру два непозната наоружана човека одвели су два коња од Рајка Јосиповића без да су му исте платили. О овоме догађају поднет Вам је извештај под бр. 432 од 21 јануара.

27) Према извештају Среског начелства у Богатићу, на дан 16/17 јануара ноћу у Богатићу, среза мачванског, једна група од око 40 наоружаних четника Д. М. под вођством Николе Игњатовића и Синђића дошла је у Богатић и свратили у кафану „Дрина” где су обвезници националне службе држали забаву. Том приликом узели су од великопродаваца дувана и 100 комада шибица. Дознало се да је ова група кренула према Љубовији. О овоме догађају поднет Вам је извештај под бр. 430 од 21 јануара т. г.

29) Према извештају Команде Српске државне страже у Шапцу, на дан 17 јануара т. г. у селу Јаловику, среза посаво-тамнавског, око 16 часова сусрела се једна немачка патрола из Дебрца са 16 наоружаних четника, те су се задржали у разговору око 15 минута, а потом поздравили и раставили. О овоме догађају поднет Вам је извештај под бр. 395 од 20 јануара 1944.

30) Према извештају Команде Српске државне страже у Шапцу, на дан 17 јануара т. г. у селу Прову, среза посаво-тамнавског, око 18 часова, дошло је 30 непознатих наоружаних четника. ДМ и у кафани Милоја Иванковића, одржали забаву. Предавачи су говорили о национализму и о самом ДМ. О овоме догађају поднет Вам је извештај под бр. 395 од 20 јануара т. г.

31) Према извештају Команде Српске државне страже у Шапцу, на дан 17 јануара т. г. у селу Липолист, среза мачванског, једна група наоружаних илегалних четника дошла је у село и распитивала се код председника општине да ли има комуниста и лица која

одричу послушност властима. Отпутовали су у намери да се пребаце у Босну. О овоме догађају поднет Вам је извештај под бр. 587 од 26 јануара т. г.

32) Према извештају Команде Српске државне страже у Шапцу, на дан 18 јануара т. г. у Лозници, среза јадарског, један одред III добровољачког пука из Шапца, похапсио је у Лозници следећа лица сумњива као комунисте и то: 1) Милоша Мајсторовића, 2) Младенку Пљаца, 3) Јовицу Рашковића, 4) Радомира Ђурића, 5) Наталију Мићановић, 6) Гедона Коцаковића, 7) Јелу Пантелић, 8) Пају Дамњановића, 9) Божу Ђунића и Драгу Милутиновић. Сви су предведени у Шабац. О овоме догађају поднет Вам је извештај под бр. 436 од 21 јануара т. г.

33) Према извештају Среског начелства у Богатићу, на дан 18 јануара т. г. у селу Метковићу, среза мачванског, дошао је један ненаоружани четник ДМ у село Метковић и наредио да му општина да одела и обуће, и тако је од општине добио 3 пара опанака, 3 пара веша и 1 пар чарапа. Рекао је да је то за четнике. О овоме догађају поднет Вам је извештај под бр. 447 од 21 јануара т. г.

36) Према извештају Среског начелства у Богатићу, на дан 19 јануара т. г. у селу Липолисту, среза мачванског, немачки војници насилно су одузели без ичијег одобрења од сељака 50 комада кокошки, 150 кг. сланине и 10 комада гусака. О овом догађају поднет Вам је извештај под бр. 667 од 27 јануара т. г.

39) Према извештају Команде Српске државне страже у Шапцу, на дан 21 јануара т. г. у Љубовији, среза азбужовачког регрутна комисија СДК и СДС из Шапца, наишла је на илегалне четнике, који су са мајором Вукадиновићем Предрагом и капетаном Видом Богдановићем и рекли да они чувају границу пошто нема других оружаних одреда. Комисији нису сметали у њеном раду. О овоме догађају поднет Вам је извештај под бр. 516 од 25.1.44.

40) Према извештају Среског начелства у Владимицима, на дан 21 јануара т. г. у селу Каони, среза посаво-тамнавског, око 17 часова дошла су 4 непозната наоружана четника и са собом одвели: Павловића Предрага, Павловића Животу и Макевића Цветина, сва три из Каоне. О овоме догађају поднет Вам је извештај под бр. 538 од 25 јануара т. г.

44) Према извештају Команде Српске државне страже у Шапцу, на дан 22/23 јануара т. г. ноћу, сви четници са територије среза посаво-тамнавског отишли су у правцу села Пецке, где их је дочекао мајор Рачић. По сазнању отишли су у борбу против комуниста али где, не зна се. О овоме догађају поднет Вам је извештај под бр. 562 од 25 јануара т. г.

45) Према извештају Команде Српске државне страже у Шапцу, на дан 23 јануара т. г. у Владимицима, среза посаво-тамнавског два непозната четника дошла су код среског лекара Др. Петра Кајганића с тим, да једнога од њих прегледа. Лекар је прегледао и установио да један од ове двојице болује од реуме. Четници су припадали групи Саве Илића. О овоме догађају поднет Вам је извештај под бр. 588 од 26 јануара т. г.

46) Према извештају Команде Српске државне страже у Шапцу, на дан 24 јануара т. г. у Драгињу, среза посаво-тамнавског, немачка патрола похапсила је претседника општине и још 9 сељака у вези са неспорученим житом сељака Жарка Николића. На интервенцију четника Саве Илића, сви сељаци су одмах пуштени, а четници загарантовали испоруку жита. О овоме догађају поднет Вам је извештај под бр. 590 од 26 јануара т. г.

Част ми је предњи извештај доставити с молбом на знање.

Министарство унутрашњих послова
Одељење за државну заштиту

Пов I Бр. 2310 I/1

8-III-1944 год.

Београд

Окружни начелник,
Свет. Стефановић, с. р.

Печат:

Начелство округа шабачког
Крајсamt Шабац

Низ случајева изнетих у овом извештају окружног начелника округа шабачког показује какав је однос између дражиноваца и недићеваца. Дражини четници слободно шетају кроз цео подрински округ, али то није илегално кретање већ кретање на основу споразума и опште праксе.

Најбољи доказ за ово служи тачка 29. горњег документа. Ту се каже да су 17 јануара 1944 године у селу Јаловику 16 наоружаних четника сусрели једну немачку патролу, да су се те две јединице задржале у разговору око 15 минута, потом поздравиле и раставиле. Има ли јаснијег доказа о при-

сности односа? Али то није случајни сусрет, нити поздрав људи из два табора који тренутно не желе сусрет. Низ тачака показује да су дражиновци вршили пропаганду у корист окупатора и да су натеривали сељаке да сарађују са непријатељем. У тач. 2 види се да они упућују грађане да окупаторским властима пријављују партизане. Из тач. 13 види се да дражиновци држе у селу Совљаку 14 јануара пред општином збор сељака и говоре против комунизма. Из тач. 16 види се да у селу Белотићу дражиновци нападају 1944 године на сељаке који су 1941 године били у народно-ослободилачком покрету. Из тач. 27 види се да дражиновци учествују на забави обвезника Националне службе. Из тач. 31 јасно излази да се дражиновци код председника општине у селу Липолисту распитују да ли ко од грађана не извршује наређења власти. Из тач. 39 види се да Дражини четници, заједно са својим старешинама, мајором Предрагом Вукадиновићем и капетаном Видом Богдановићем, срећу регрутну комисију Српског добровољачког корпуса (љотићевске организације) и Српске државне страже (Недићеве организације), не сметајући регрутним комисијама у раду и међусобно се објаснивши да они чувају српску границу. Исто тако је карактеристична и садржина тачке 46. Из ње се види да су четници елеменат који са успехом интервенише код Немаца да буду пуштени сељаци похапшени као саботери, неиспоручиоци жита, али уз гаранцију тих истих четника дату окупатору да ће жито бити испоручено. Јасно је, да све ово показује да је у округу шабачком савршена сарадња немачко-љотићевско-недићевско-дражиновска.

ПРИМЕРИ ДРАЖИНОГ ИЗДАЈСТВА У УЖИЧКОМ ОКРУГУ

У извештајима начелника округа ужичког сматра се као нормално да се без објашњења констатује да Дражини припадници сарађују са Недићевим одредима у борби против народно-ослободилачког покрета. Ево документа:

ДОКУМЕНАТ бр. 694

Окружно начелство округа ужичког
Пов. број 54/44
15 јануара 1944 год.
Ужице

Предмет: Петнаесто-дневни извештај
о ситуацији у округу.

МИНИСТАРСТВУ УНУТРАШЊИХ ПОСЛОВА
— Одељењу за државну заштиту —

Београд

На основи наређења Министарства унутрашњих послова I бр. 96/41 доставља се извештај о општој ситуацији за прву половину јануара 1944 год. у следећем:

Стање јавне безбедности у протеклом времену погоршало се је услед акције партизана у срезovima моравичком и ариљском. Захваљујући акцији немачких и бугарских трупа наших одреда СДП и граничне страже, као и четничких одреда успело се је, да партизани буду потиснути, али не и сасвим истерани из округа. У последњим сукобима у срезovima ариљском и моравичком партизани су претрпели знатне губитке.

Припадници Д. М. у сарадњи са нашим одредима СДС учествују у борбама противу партизана.

Печат:

Окружно начелство округа ужичког

Ужице

Печат:

Министарство унутрашњих послова

Одељење за државну заштиту

Пов. I. Бр. 978

19-I-1944 г. Ц/1

Београд

Још једна констатација присности сарадње Немаца, Бугара, недићеваца и дражиноваца.

Замењује

Окружног начелника

Помоћник

Марковић, с. р.

ДОКУМЕНАТ
бр. 695

ОКРУЖНО НАЧЕЛСТВО ОКРУГА УЖИЧКОГ

Пов. број: 54/44.
15 јануара 1944 год.
Ужице.

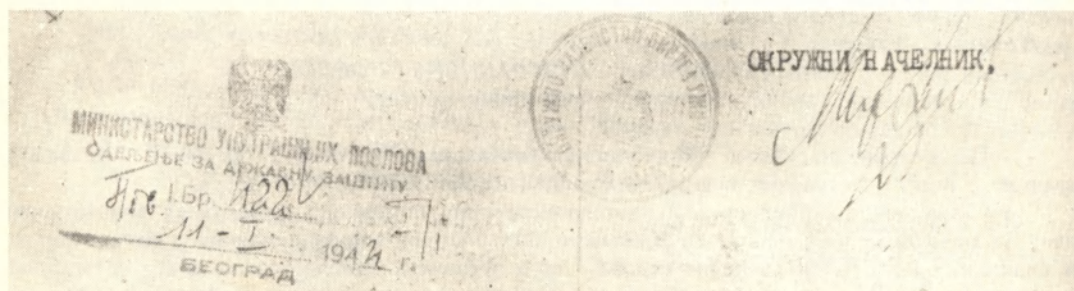
Предмет: Петнаесто-дневни извештај
о ситуацији у округу.

МИНИСТАРСТВУ УНУТРАШЊИХ ПОСЛОВА
ОДЕЉЕЊУ ЗА ДРЖАВНУ ЗАШТИТУ

БЕОГРАД.

На основу наређења Министарства унутрашњих послова I бр. 96/41 доставља се извештај о општој ситуацији за прву половину јануара 1944 год. у следећем:

Стање јавне безбедности у округу у протеклом времену погоршало се је услед акције партизана у срезovima мора-вичком и ариљском. Захваљујући акцији немачких и бугарских трупа наших одреда СДП и граничне страже, као и четничких одреда успело се је, да партизани буду потиснути, али не и сасвим истерани из округа. У последним сукобима у срезovima ариљском и моравичком партизани су претрпели знатне губитке. Припадници Д.М.у сарадњи са нашим одредима СДС учествују у борбама противу партизана.

ДОКУМЕНАТ
бр. 696

Окружно начелство округа ужичког
Пов. број: 311/43
1 јануара 1944 год.
Ужице

Предмет: Петнаестодневни извештај
о ситуацији у округу.

МИНИСТАРСТВУ УНУТРАШЊИХ ПОСЛОВА
— Одељењу за државну заштиту —

Београд

На основу наређења Министарства унутрашњих послова I број 96 од 26 децембра 1941 год. доставља се извештај о општој ситуацији за другу половину месеца децембра 1943 год. у следећем:

Стање јавне безбедности у округу у протеклом времену побољшало се је. Партизанске групе у главном повукле су се са територије овога округа, сем мањих група, које су успеле да се поново увуку у поједине периферне општине среза златиборског. До сукоба са овим групама није долазило. Кретање ових група контролишу четнички одреди на Златибору.

Припадници Д. М., који су организовани у борби против партизана одржавају и надаље контакт са немачким трупама и војним властима непосредно и преко Команданта СДС у Ужицу.

Окружни начелник,
Мирко Ацић, с. р.

ПО СПОРАЗУМУ ДРАЖА МИХАИЛОВИЋ ИМА ПРАВО САМО НА ОКУПАТО- РОВЕ ТЕЛЕФОНСКЕ ЛИНИЈЕ

Врло је занимљив и важан докуменат из руку орашачког среског начелника по коме се види да је споразум Д. М. са Немцима дао право дражиновцима да се служе немачким телефонским линијама, али није обухватио и линије које су биле под управом Недићеве владе и њених чиновника.

Начелство среза орашачког

Стр. Пов. бр. 6

6. II. 1944 године

Аранђеловац

Управнику поште

Аранђеловац

Окружно начелство у Крагујевцу Стр. Пов. бр. 12 од 1. фебруара 1944 године доставља следеће :

Синоћ ми се јавио један избезумљени тип из одреда Калабићевог, под именом обавештајног официра бр. 1. Јанко, а у ствари то је бивши претседник општине са Рудника, који се је одметнуо у шуму. Он је говорио са мношвом из Горње Шаторње.

Како Влада Народног Спаса, нема никакве везе са шумским безумницима и гробарима српског народа, а у споразуму са овдашњим Крајскомандантом, у интересу реда и мира, нашао сам се побуђен да издам следећу

НАРЕДБУ

Забрањујем свима српским властима у Српској државној стражи да путем телефона или усмено долази у везу са присталицама Драже Михаиловића, јер склопљени споразум између присталица Драже Михаиловића и окупаторских власти, нема никакве везе са Владом Народног Спаса и Српским властима.

Забрањујем свима поштама и свима српским властима да дозвољавају телефонске разговоре са државних апарата са поштом у Горњој Шаторњи, која је у рукама четника и четници крај телефона дежурају. Ако је четницима потребан какав, телефонски разговор, стоје им на располагању телефони окупаторских власти.

Забрањујем свима поштама у округу да на тражење поште Горња Шаторња дају ма какву везу српским властима и српској државној стражи. На случај да се и деси такав разговор, пошта која буде дала везу, мора да зна ко је и са ког апарата говорио па да о томе одмах обавесте Окружно Начелство.

Забрањујем поштама, да ван канцелариског времена дају везу мени лично преко мога стана, већ то све власти имају да чине преко дежурног чиновника у Начелству, који ће мени саопштити жеље појединих среских начелника и српских оружаних одреда. Мени се веза може дати у стану само на тражење Београда и окупаторских власти.

Што се тиче поште у Шаторњи, Такову и Теочину, овдашњи Крајскомандант ће предузети мере да се те поште укину, јер служе само шуми и ником другом. Са моје стране такође је учињен предлог да се пошта у Гор. Шаторњи укине као штетна и непотребна.

Ову наредбу, Претстојник полиције и срески начелник ће на потпис саопштити: целокупном свом особљу, целокупном особљу поштанском које крај телефона дежурају и Командирима Српске Државне страже.

Ову наредбу пошти Горња Шаторња, Таково и Теочин не саопштавати.
Доставља се предња наредба да исту на потпис саопштите свом особљу које де-
жура и обавља телефонску службу.
О извршењу хитно известити ово начелство.

Печат:
Начелство среза орашачког
Аранђеловац

Срески начелник
Т. Живковић, с. р.

Горњи званични акт показује најпотпуније да су тзв. недићеве власти понекад чак биле љубоморне на своје конкуренте у измећарској окупатору, сматрајући дражиновце као своју нелојалну конкуренцију.

Као што се види из овога документа Недићев окружни начелник из Крагујевца констатује да постоји „склопљени споразум између присталица Драже Михаиловића и окупаторских власти“, али ако већ мора да га трпи онда га сматра као нешто што недићевци могу да игнорирају и закључује да тај споразум нема везе са издајничком Недићевом владом, већ да је споразум непосредни однос Драже Михаиловића и окупатора.

Начелник издаје забрану да се Дражини бандити служе телефонима који су у рукама недићевских власти, али је свестан да их тиме не спречава у служењу телефонском мрежом, јер „ако је четницима потребан какав телефонски разговор, стоје им на расположењу телефони окупаторских власти“, то је чињеница пред којом се клања Недићев окружни начелник.

Треба ли јаснијег доказа о непосредном односу немачког окупатора и Дражине организације у Србији?

НЕДИЋЕВСКИ КОМАНДАНТИ УРГИРАЈУ ДА СЕ ДРАЖИНОВЦИМА ДА МУНИЦИЈА РАДИ ЗАЈЕДНИЧКЕ БОРБЕ

У борбама са народноослободилачким покретом у топличком округу такође учествују четници Драже Михаиловића заједно са недићевцима и Бугарима против народних бораца. Иако се формално врши разлика између њих, стварно недићевски команданти траже да им се осигура давање муниције. То се види из ових докумената:

ДОКУМЕНАТ бр. 697

Посада у Блацу
2 батаљон С.Д.С.
Бр. сл.
5. II-1944 год.

Извештај о стању и ситуацији

Команданту 2 бат. С.Д.С

Данас 6-II-44 г. пук бугарске војске стигао је у Блаце око 4 ч. и у 6 продужио покрет ка Јошаници и Вел. Плани.

100 стражара остало је у посади а са осталима кренули смо са Бугарима ради снаж-
није акције и давања података као и спасавање невиних.

Посада у Блацу од стране Бугара није предвиђена и ја морам остати без посаде па настојати да нам се пошаље замена.

После ове акције Бугара требало је дејствовати са четницима, дужа и детаљнија акција ради потпуног уништења партизана. Зато треба настојати да се четницима да муниција. Ово издејствовати по сваку цену. О току акције поднећу извештај.

Командант посаде
кап. Бог. Д. Стојановић, с. р.

ОПИСИ БОРБИ КОЈИ ОПРАВДАВАЈУ ДАВАЊЕ МУНИЦИЈЕ ДРАЖИ МИХАИЛОВИЋУ

У рапорту команданата Српске државне страже показује се да је помоћ четника Драже Михаиловића, пружена окупатору и његовим измећарима у округу топличком, била ефикасна и да се на њу и увек рачунало. То се види из овог извештаја.

ДОКУМЕНАТ
бр. 698

STAB
DES 2. BATAILLONS D. SSW.
N. 243

Nisch, den. 31. Januar 1944

inv. br. 2140
1.1

An die
Polizei-Gebietskommandantur I
in Nisch.

Betrifft: Bericht über das 2. Bataillon der SSW im Einsatz bei Blace.

Laut Befehl der Polizei-Gebietskommandantur I in Nisch wurden am 26. Januar 1944 3 Einheiten des 2. Bataillons der SSW unter Führung des Hauptmannes Bogosav Stojanović in der Stärke von 200 Mann über Prokuplje nach Blace entsandt, um dort als Besatzung zu verbleiben.

Das Bataillon kam nach Blace am denselben Tage um 13,30 h. Überholend am Wege Blace - Beloljin die bulgarischen Truppen, die Blace vor der Ankunft des Bataillons verliessen. Nachdem, nach untereins bezogenen Angaben, auch die DM. und die Kommunisten Blace nach dem Abgange der Bulgaren einnehmen wollten, so beauftragte Hauptmann Stojanović den Marsch und erreichte Blace vor der DM. und der Kommunisten.

Wie Hauptmann Stojanović berichtet, wurde am 27. Januar eine grosse Zahl der DM. Leute vor Blace gesichtet und gleichzeitig bekam er von einem DM. Führer ein Ultimatum, ihm das 2. Bataillon der SSW zu übergeben, weil derjenige Führer mit 1500 Mann nach Blace einziehen werde. Hauptmann Stojanović schlug das Angebot ab und besetzte die hauptsächlichsten Häuser zur Verteidigung, während die DM. das südliche und südwestliche Teil Blaces bezogen. Hauptmann Stojanović fand, dass er verhältnismässig schwächer sei angesichts der DM. und vieler Kommunisten in der Umgebung und in einem Kampfe unbedingt unterliegen müsste, beschloss, sich mit seinen Leuten vor Morgengrauen der Nacht vom 27./28. Januar ins Dorf Krivaja zurückzuziehen. Um die Mannschaft mit Lebensmitteln zu versorgen, sandte er 1 Kompanie frühmorgens am 28. Januar nach Krivaja, 1 Kompanie nach Krivaja und 1 Kompanie nach Mala Dragisa. Sogleich als die Einheiten in die erwähnten Dörfer kamen, begann der Kampf gegen 8,30 h. Die Kommunisten griffen in der Stärke gegen 3000 Mann an unter Einsatz vieler SSW mit der Absicht 1 Kompanie von den übrigen 2 abzuschneiden; in der Unmöglichkeit einer solchen Stärke der Kommunisten standzuhalten, wichen 2 Einheiten während des Gefechtes allmählich auf die Linie Probovac / SSV - Ku. 418 zurück; etwas später, gegen 9 h, wurde auch die 4. Kompanie von dem überlegenen Feinde angegriffen und gegen 16 h vollständig abgeschnitten von der Marschrichtung gegen Blace und zudem noch umzingelt. Unter Feuerhilfe der Bulgaren und Minenwerfer aus Beloljin gelang dieser Einheit gegen 16,30 h den kommunistischen Ring zu durchbrechen und über Novi Dol nach Blace zu kommen.

Die 1. und die 3. Kompanie der SSW gelangten unterdessen im ständigen Kampfe auf die bezeichnete oben erwähnte Linie, wo ihnen 800 DM. Mann zu Hilfe kamen, entsandt von demselben Führer der DM. der vorher dem Hauptmann Stojanović das Ultimatum sandte; die Kommunisten umzingelten jedoch auch diese Linie vom Norden her und beide Kompanien mitsamt den DM. verliessen diese Stellung und zogen sich nach Blace zurück. Am gleichen Tage vor Dunkelwerden unternahmen die 2 SSW Kompanien und 1500 DM. Mann einen Ausfall aus Blace gegen die Kommunisten und vertrieben sie in der Richtung Blace - Velika Plana.

Die 4. Kompanie umging Pročnik - Lungula - Stubalj und gelangte am 30. Januar zu den übrigen 2 Kompanien des 2. Bataillons der SSW nach Blace, wo das Bataillon in einer Feile steht, die DM. Mannschaft aber in anderen Teile.

In diesen Kämpfen fiel der Wachmann Jedomir Stojčić, gebürtig aus Nisch, 2 Wachleute wurden leicht und 1 schwer verwundet und liegen im Krankenhause in Prokuplje; die DM. Leute hatten 6 Tote und 10 Verwundete /unter den Toten befinden sich 2 Mann des Vojvoda K. Pećanac/.
Vorderhand ist Blace vor jeder Gefahr durch die Kommunisten befreit.

Die Kommunisten hatten 100 Tote, bestätigt durch Zählen der Leichen während des Gegenangriffes aus Blace und weitere 30 Tote vor der Linie der 4. Kompanie, jedoch nicht gezählt sondern nach Beobachtungen während des Gefechtes. Laut Meldung des Hauptmannes Stojanović vereinigten sich bei Blace die Kommunisten aus den Bezirken Jablanica und Toplica, um im Unternehmen teilzunehmen; es besteht Besorgnis, dass diese Gruppen in den Rasinski Bezirk gehen werden, sobald eine Zusammenarbeit mit DM. nicht zustande kommen sollte.

Hauptmann Stojanović fragt "ob er eine Mitarbeit mit DM. annehmen und in welche Beziehungen die SM. Mannschaft mit DM. treten sollten". Daraus sieht man, dass er gezwungen ist, sich auf die DM. zu stützen, anderenfalls er grosse Verluste durch die Kommunisten hätte und angesichts ihrer Ueberlegenheit er aus Blace fort müsste.

Vom einen Verbrauche der Munition berichtet Hauptmann Stojanović diesmal nicht, jedoch verlangt er Nachschub.

Major u. stellvertr. Kommandant

Штаб
2. батаљона С.Д.С.
Бр. 743
31 јануара 1944 г.
Ниш

КОМАНДАНТУ СРПСКЕ ДРЖАВНЕ СТРАЖЕ

(за Ј. Б.)

КОМАНДАНТУ НИШКЕ ОБЛАСТИ СДС.

Према наређењима немачких власти упућено је 3 чете овога батаљона у јачини 200 људи под командом капетана Богосава Стојановића 26. јануара преко Прокупља за Блаце, где су ове јединице имале да остану као посада.

Батаљон је стигао у Блаце истог дана у 13 часова и 30 минута пресревши на путу Блаце—Белољин бугарске трупе које су ово место напустиле пре пристајања батаљона. Како су према податцима добивеним у току марша, и комунисти, и ДМ. журили ка Блацу да га заузму по одласку Бугара, капетан Стојановић је и сам формирао пожурио и успео да у Блаце уђе пре ДМ. и комуниста.

27. јануара око 13 часова, како капетан Стојановић извештава, примећено је гомилање великог броја ДМ људи око варошице а одмах потом добио је ултиматум од некаквог команданта ДМ корпуса да му стави батаљон под команду извештавајући он истовремено да ће у Блаце да уђе са 1500 четника. Капетан Стојановић је одбио овакав захтев и посео одређене објекте за одбрану, а ДМ су ушли у јужни и југозападни део Блаца. Напазећи да је несразмерно слабији и да би у борби на сваки начин подлегао, а сем тога обзиром и на присуство великог броја комуниста у ближој околини, одлучио се и повукао у току ноћи 27/28 јануара, пред зору, и отишао ка селу Криваји. У намери да се снабде храном он је рано ујутру 28. јануара предузео покрет са 3 четом у село Кривају, са 1. четом у Сувају а са 4. у село Малу Драгушу. Чим су чете пристигле у односна села отпочела је код 1 и 3 чете борба око 8 часова и 30 минута. Комунисти су напали у јачини 3000 људи са врло великим бројем тешких митраљеза са тежњом одсецања 4. чете од остале две. У наставку борбе 1. и 3 чете, немогући да одоле толиким гомилама комуниста отпочеле су постепено повлачење ка линији: Врбовац (527) — к. 424 — к. 418. Нешто мало доцније (око 9 часова) нападнута је надмоћном снагом и 4 чета па је око 16 часова потпуно отсечена од сваког отступног правца ка Блацу и од остале две чете, а уз то још и опкољена. Уз ватрену помоћ Бугара из Белољина који су пришли и бацањима тукли комунисте, ова чета је успела да се око 16 часова и 30 минута пробије из комунистичког обруча и одступи преко Сувог Дола у село Тучаре.

1. и 3. чета повлачећи се под ватром избили су на горе поменућу линију и ту им је притекло у помоћ 500 ДМ четника послати од истог оног команданта који је дан раније пре послао онакав захтев кап. Стојановића. Међутим су комунисти изманевровали и овај положај обухватајући га са севера тако да је морао бити напуштен и обе чете са четницима су се повукле у Блаце.

Истога дана пред сам мрак 1 и 3 чета са четницима ДМ у јачини око 1500 људи извршили су из Блаца испад и у борбама које су настале одбацили комунисте из вароши гоњећи их правцем Блаце—Вел. Плана. После краћег гоњења вратили су се натраг а комунисти су се повукли ка В. Плани.

4. чета је 30. ов. месеца заобилазним правцем Плочник—Чунгула—Слубаљ одмар шовала у састав батаљона, који се сада налази у једном делу Блаца, док су у другом четници ДМ.

У овим борбама погинуо је стражар 4. чете Чедомир Остојић родом из Ниша, 2 су лако рањена из исте чете и налазе се у болници у Прокупљу. Из 3. чете 1 стражар је тешко рањен — укупно 1 погинуо, 2 лакше и 1 теже рањен, ДМ су имали 6 мртвих и 10 рањених међу којима су погинуле и 2 бивше војводе К. Пећанца.

Није јављено о утрошку муниције, али је капетан Стојановић тражио попуну. За сада је од Блаца отклоњена опасност.

Заступа Команданта,
мајор:
Мил. П. Николић с. р.

ТАЈ РАПОРТ ИДЕ И САМОЈ НЕМАЧКОЈ КОМАНДИ ПОЛИЦИСКОГ ПОДРУЧЈА I У НИШУ

У рапорту се дословно цитира мишљење капетана Стојановића који се пита да ли да прихвати садејство са одредима Драже Михаиловића и какав однос треба да буде са њима. То је ствар коју треба да реши немачка команда.

ДОКУМЕНАТ
бр. 699

Stab
Des 2. Bataillons D. SSW.
Nr. 743
An die

Nisch, den 31 Januar 1944.

Polizei-Gebietskommandantur I
in Nisch

Betrifft: Bericht über das 2. Bataillon der SSW im Einsatz bei Blace.

Hauptmann Stojanovic fragt »ob er eine Mitarbeiter mit DM annehmen und in welche Beziehungen die SS-Mannschaft mit DM treten sollten«. Daraus sieht man, dass er gezwungen ist, sich auf die DM zu stützen, anderenfalls er grosse Verluste durch die Kommunisten hätte und angesichts ihrer Ueberlegenheit er aus Blace fort müsste.

Vom einen Verbräuche der Munition berichtet Hauptmann Stojanovic diesmal nicht, jedoch verlangt er Nachschub.

Mil. P. Nikolic s. r.
Major u. stellvertr. Kommandant

Овај докуменат јасно показује да је свака сарадња недићеваца и дражиноваца чист немачки посао о коме немачка окупациона полиција мора бити обавештена до детаља и за коју се од Немаца мора да тражи благослов.

У ГРОЦКОЈ ДРАЖИНОВЦИ И ЉОТИЋЕВЦИ ВРШЕ РАЗМЕНУ ОРУЖЈА И МУНИЦИЈЕ

Дуго је постојало уверење да су ортодоксни фашисти — Љотићевци остали до краја непомирљиви непријатељи Дражиноваца и да Дражина орга-

низација начелно одбија сваку сарадњу са Љотићем. Међутим, документат који овде репродукујемо показује да су Дражиновци у борби противу својега народа најзад дошли на потпуно исту линију.

ДОКУМЕНАТ
бр. 700

Окружно начелство округа Београдског
К. Пов. Бр. 46
15 јуна 1944 године
Београд

Извештај о дневним догађајима број: 157

Срез грочански: 4. Дана 26 маја т. г. дошли су у Гроцку официри са неколико војника из IV пука срп. добровољачког корпуса из Смедерева. Они су се састали са четничким официрима и том приликом дошло је до размене ствари, оружја и муниције које су на дан 20 маја приликом акције добровољци и четници једно другоме одузели. Приликом састанка дошло је до узајамног поверења између четника и добровољаца.

Печат:
Начелство округа београдског
Kreisamt Beograd

Уколико се више приближавало ослобођење нашега народа и уколико је борба са окупатором била жешћа, утолико су се све нијансе окупаторских измеђара слиле у једну исту боју. Овај извештај најбоље показује ту сарадњу и узајамно поверење између Дражиних четника и Љотићевих добровољаца.

КОНФЕРЕНЦИЈА ИЗМЕЂУ ДРАЖИНОВАЦА И НЕМАЦА У ЛАЈКОВЦУ

У извештају о дневним догађајима недићевског начелства округа београдског бележи се да су успели посебни преговори између претставника одреда Драже Михаиловића и немачке команде у Лајковцу за заједничку борбу против Народноослободилачке војске.

ДОКУМЕНАТ
бр. 701

Окружно
Начелство округа београдског
К. Пов. бр. 46
15 маја 1944 г.
Београд

Извештај о дневним догађајима број: 127

Срез колубарски: 4) Између 3 и 8 маја т. г. претставници четника ДМ. — одреди поручника М. Васиљевића, конферисали су са командантом немачке војске у Лајковцу по предмету борбе против комуниста. Постоје обавештења да је дошло до споразума између преговарачких снага за заједничку сарадњу у борби против комуниста.

Н.З.

Овај извештај састављен је на формулару, без потписа, али је нађен у архиви Министарства унутрашњих послова и на њему црвеном оловком стоји ознака: „Г. Гашић, 16-V-1944” и један параф.

Докуменат сам по себи јасно говори. Дражиновци и Немци спремају продужење оружане борбе противу нашега народа.

ДРАЖИНОВЦИ У СПОРАЗУМУ СА НЕМЦИМА ЗАЈЕДНО ОБЕЗБЕЂУЈУ
ГРАНИЦУ НА ДРИНИ

У извештају за прву половину месеца марта 1944 године Недићев начелник округа шабачког отворено набраја разне случајеве немачко-дражиновске сарадње. Ту налазимо :

ДОКУМЕНАТ
бр. 702

Окружно начелство Округа шабачког

Број 2460/44

18 марта 1944 године

Шабац.

Министарству унутрашњих послова
Одељење за државну заштиту

Београд.

У вези наређења Министарства унутрашњих послова — Кабинет Каб. бр. 410/44 и наређења шефа Српске државне безбедности — Команде јавне безбедности у Београду I бр. 32418/42 од 23 новембра 1942 године част ми је поднети следећи извештај.

5. Према извештају Команде Српске државне страже у Шапцу, на дан 2 марта т. г. у Прњавору, среза мачванског, боравила је група четника ДМ од 300—350 људи под командом Влајка Антонића, у циљу обезбеђења граница од евентуалног упада комуниста из Босне. За време њиховог боравка била је прекинута телефонска веза. О овоме догађају поднет Вам је извештај под бр. 2031 од 8 марта т.г.

14 Према извештају Команде Српске државне страже у Шапцу, на дан 7 марта т.г. у Метковићу, среза поцерског, четници Д.М. нису дозволили патроли СДПС да се радници за рудник спроводе, већ су захтевали да се позивају. Гарантовали су да ће они натерати раднике да се позивима одазивају. О овоме догађају поднет Вам је извештај под бр. 2118/44 од 10 марта т. г.

20 Према извештају Команде Српске државне страже у Шапцу, на дан 9/10 марта т. г. ноћу, дошла је у Бадовинце већа група од 300—350 четника Д.М. из Јадарске бригаде под вођством Георгија Бојића зв. „Дице“ и Влајка Антонића, ради обезбеђења границе. У томе циљу четници су преговарали и са немачким граничарима. О овоме догађају поднет вам је извештај под бр. 2171 од 13 марта т. г.

Печат:

Начелство Среза шабачког
Крајсамт Шабац

Окружни начелник,
Свет. Стевановић, с. р.

Овај извештај речито говори о активној сарадњи између Дражине званичне организације и окупатора. С једне стране Дражина организација преузима на себе да чува српско-босанску границу на Дрини, како се народноослободилачка војска из Босне не би пребацила у Србију. Ти задаци нису само Дражина тактика, него се о томе споразумева са окупаторским властима, преговара са немачким граничарима.

С друге стране Дражина организација сматра да је њено присуство довољна гаранција да ће сви становници окупираног подручја извршавати наредбе окупационих власти. Власти су наредиле принудни рад у руднику. Српска пољска државна стража, недићевски квислинговски одред, скупља раднике и одводи их. Томе се противи Дражина организација, али не самом одређивању и упућивању на рад, него она захтева да се проведе пуна дисциплина поробљеног народа. Свако ко буде одређен мора да иде сам на рад. Дражина организација за то преузима гаранцију. Ко не оде имаће посла не са окупатором него са Дражином организацијом. Не ради се више о интернирању и хапшењу, него о клању.

ИЗВЕШТАЈ О КОНФЕРЕНЦИЈИ КОД НЕМАЧКОГ ФЕЛДКОМАНДАНТА

Делегат Дражине организације у Нишу подноси своје претпостављеном извештај о стању у Нишу. Он је подељен на два дела. Први се односи на лечење 26 Дражиних рањеника у нишкој војној болници; они су из одреда потпуковника Кесеровића и капетана Раковића, познатих кољача. Други се односи на борбу са народноослободилачким покретом. Показује се да се Дражиновци и друге тзв. националне снаге, тј. Недићевци и Љотићевци, боре заједно. Зато се држи конференција код фелдкоманданта у Нишу и као награду Немци дозвољавају да се сви ти лажни националисти слободно крећу по Нишу. Остаје једино Дражин чегарски одред ван ове привилегије, али је то због специјалних њихових односа са Бугарима. Дражин делегат нада се да ће се и то уредити немачком помоћу.

ДОКУМЕНАТ
бр. 703

Госп. пуковниче, 6736
Поштом Вам долази извештај о стању у Нишу. Он је подељен на два дела. Први се односи на лечење 26 Дражиних рањеника у нишкој војној болници; они су из одреда потпуковника Кесеровића и капетана Раковића, познатих кољача. Други се односи на борбу са народноослободилачким покретом. Показује се да се Дражиновци и друге тзв. националне снаге, тј. Недићевци и Љотићевци, боре заједно. Зато се држи конференција код фелдкоманданта у Нишу и као награду Немци дозвољавају да се сви ти лажни националисти слободно крећу по Нишу. Остаје једино Дражин чегарски одред ван ове привилегије, али је то због специјалних њихових односа са Бугарима. Дражин делегат нада се да ће се и то уредити немачком помоћу.

Дале вести о борби.
Јастребац потпуно чист. Снаге добровољаца са нашим упућене за Лесковац, Лебане, Медвеђа и цео срез јабланички. Формације јаке надам се и успех сигуран.

Госп. пуковниче,

Пошто капетан Ђирковић није то то мислим да сте ви надлежни за ову ствар. У војној болници налази се (26) двадесет и шест наших војника од Кесера и Раковића теже и лакше рањени. Храна у болници врло је слаба, људи су изнурени борбом. Помоћ им је потребна. Ја сам донео одлуку да би у селу Кутини од богатијих људи прикупио помоћ и прилог за поменуте да имају бар цигаре, ако ништа више. Вечерас наши симпатизери желе да сами то учине, али ја без вашег одобрења не могу дозволити. То вас молим да ми одговорите да ли је умесно или не. У Кутини чекам до 8 часова јер у то време сви су на окупу.

Даље вести о борби.

Јастребац потпуно чист. Снаге добровољаца са нашим упућене за Лесковац, Лебане, Медвеђа и цео срез јабланички. Формације јаке надам се и успех сигуран.

У Топлици стање постаје затегнуто између националних снага али се ипак боре заједно.

На конференцији код фелдкоманданта био сам. Сва војска национална може да се креће по Нишу сем чегарског кропуса кога још увек јуре Бугари. Надам се да ћемо и то уредити.

Ниш, 20 јула 1944.

Вас и све као и команданта много поштује водник II кл.

Илија Мијић, с. р.

Преко текста вести о борби и то прва два става, стоји:

Не одобравам, а преко трећег става: одобравам, Да.

Конференција код фелдкоманданта сматра се нормалном чињеницом. Неспоразум са Бугарима јесте инцидент који ће се уредити.

Интересантно је да је баш став о конференцији наишао на одобравање од стране тога Дражиног пуковника (вероватно његовог делегата за нишки крај Милутина Радојевића), који одобрава овај део реферата. Драга му је сарадња са Немцима и рачуна да ће преко Немаца уредити и однос свог чегарског одреда са Бугарима.

ЛЕГАЛНИ И ИЛЕГАЛНИ ФАШИСТИ ЗАЈЕДНО НА ИЗДАЈНИЧКОМ ПОСЛУ

У архиви одреда Дражиног команданта Рачића нађено је и једно писмо нисано писаћом машином, из кога се добија јасна слика о заједничкој акцији свих легалних и илегалних тзв. националних снага у округу лесковачком за борбу противу народноослободилачке војске. Легалне снаге то су отворени квислинговци: Недићеви одреди и Љотићев српски добровољачки корпус. Напротив под илегалним подразумева се Дражина организација. У суштини они сви раде заједно. Радован Кусовац, Недићев командант II пука, јесте личност преко које и Немци и Недић одржавају везу са Дражиним командантима у Топлици, потпуковником Кесеровићем и мајором Љубомиром Јовановићем. Пуна слика добија се кад се прочита цело ово писмо.

ДОКУМЕНАТ бр. 704

Драги Раде,

Ево ме опет да ти се јавим, и јављам ти се по специјалном куриру, а из писма ћеш видети све:

Драги Раде, ради се о једној великој заједничкој акцији свих легалних и илегалних националних снага округа лесковачког, а о уништењу комунизма у овом округу.

Бенерал Недић, је одредио пуковника Радована Кусовца, за извођење ове акције. Он је данас приспео код мене и он ми је дао овај налог, да ти упутим ово писмо, и да те упитам следеће:

а) Да ли би хтео да пристанеш да употребиш све своје снаге које имаш под својом командом за ову акцију?

б) У акцији би узела учешћа само српска гранична и пољска стража, а Немци и Бугари не би учествовали.

в) Немци су вољни да даду муницију за твоје снаге преко страже пуковника Кусовца Радована. Односно председник владе ради на томе да даду муницију преко страже, а ако не даду муницију и Немци ово не усвоје онда овим самим тим отпада акција јер пуковник г. Кусовац неће да изводи акцију, без сарадње са националним снагама.

Према овом молим те најхитније ме извести да ли се слажеш са овим и хоћеш ли пристати, па изнеси свој план и како мислиш и време почетка, јер би у том случају морало доћи до састанка, ако се ово све одобри и ако пристанеш тако да би сте Вас двојица могли заједнички план изградити за рад.

Што се тиче личности пуковника г. Кусовца, могу ти рећи: то је мој бивши командант батаљона и пука, а са своје стране ти кажем и тврдим: „Националиста и монархиста“ поред тога обрати се Кесеру и Љуби Јовановићу јер су већ имали са њим сарадњу и састанке, и они ће ти рећи.

Кесер је пристао на ову заједничку акцију јер су већ били заједно и споразумели се.

Је ли си добио од њега већ једно писмо преко среског начелника из Куршумлије, које ти је упутио из Куршумлије?

Драги Раде, не знам некако си ми попустио и не јављаш се? Шта је можда си љут, а можда кажеш „Море нека га нека се тамо бије са патлицима“. Ово се шалим. Раде шта је било са оним мојим граничаром Ђорђем Тасићем из Медвеђе? Писао сам ти и молио те па ти ништа нити одговараш нити што предузимаш. Искрено ти кажем ово ме са твоје стране вређа и изненађује. Да је ко други не бих се чудео али Раде. То не могу да схватим, тим пре када смо нас двојица овако већ пуних двадесет и неколико година другови и поред тога прећутно прелазиш преко тога. На послетку ако ти је баш он толико запао за око и мислиш да без њега не можеш, онда молим те нареди да ми се најхитније то јест по доносиоцу пошаље његова легитимација, службени знак и спрема, јер ја њега још нисам огласио за бегунца, већ га предложио за отпуст, а такођер нека ми се и Милибора Радонића пошаље службени знак, и легитимација. Ја сматрам да ти нећеш мене довести до непријатности, а тим пре што смо ја и ти итд.

Према овом свему најхитније ме извести да знам да се предузму мере за издејствовање одобрења акције и давања муниције. Сматрам врло хитно.

Поздрави све, а највише тебе поздравља и воли

Твој Петров.

Ово писмо показује да је обједињавање свих окупаторских слугу у округу лесковачком био посао који је за немачки рачун водио издајнички генерал Недић, поверивши његово извођење своме пуковнику Радовану Кусовцу. Немци треба да пруже Дражиној организацији муницију преко Српске државне страже. Једна мала уцена од стране Недићевог делегата. Ако Немци Дражиновцима не буду дали муниције, онда он неће да изводи акцију. У суштини он у том случају нема снага да изводи. Једина бојазан долази од Немаца, јер је Дражин командант потпуковник Кесеровић већ пристао на ову заједничку акцију.

Како је јужнојастребачки одред потпуковника Кесеровића одговорено и заједнички са љотићевцима, недићевцима, и Бугарима сарађивао у нападу на Јастребац, онда је јасно да су и Немци пристали да даду муницију. Цела ствар има један карактер. Потпуна сарадња домаћих и страних фашиста противу нашег народа.

ДРАЖИН КОМАНДАНТ КЕСЕРОВИЋ ПРЕКО НЕМАЦА ТРАЖИ ВЕЗУ СА БУГАРИМА

Један од докумената који најдрастичније показује све облике сарадње Дражине војне организације са окупатором јесте писмо немачког команданта места у Прокупљу упућено тактичкој команди Српске државне страже, на коме је недићевски мајор Анастасијевић, посредник између Немаца и дражиноваца, својом руком додао неколико речи из којих се види да Немци и недићевци имају један однос, пријатељски, са дражиновцима, док тај однос није најбољи између дражиноваца и љотићеваца. Тај документ гласи:

ДОКУМЕНАТ
бр. 705

[illegible]

Превод.

Команда места Прокупље
Експозитура Крајскомандантуре
у Лесковцу.

Прокупље, на дан 18-11-1944 г.

Тактичној команди Српске државне страже
мајору господину Анастасијевићу

Прокупље.

Ја сам писмо Д.М. вође, потпуковника Кесеровића од 16-11-1944 године доставио крајскоманданту, потпуковнику господину Купфершлегеру. Он моли, да му се доставе имена у Прокупљу се налазећих доказаних комунистичких лица, на што ће он наредити хапшење, односно тачно проведену истрагу. Истовремено издао је господин крајскомандант наређења, да се са бугарском дивизијом ступи у везу, да акције Д.М.-одреда, уколико су исте уперене противу комунистичких банди, — са бугарске стране не буду ометане. Садржина овог писма да се стави потпуковнику Кесеровићу до знања.

Превео: потпоручник
Јурај Ј. Доник, с. р.

Командант места
Ваји, с. р.
капетан
Командант места
у Прокупљу.

Дописано руком:

Драги господине потпуковниче,

Бугари су ми још у суботу казали, да ће изаћи уторак на терен. Ја сам то рекао Кости шумару, али је изгледа ми он испео магарац те Вас о овоме није известио. Морао сам по позиву претпостављених да одем до Ниша и Лесковца те се тек јутрос вратих. У Нишу сам чуо да су се дражиновци и добровољци сукобили негде у Шумадији. На страни дражиноваца је била једна бригада, добровољаца је било око 2000. Кажу да су дражиновци погучени а командант рањен и заробљен. И из разговора са неким добровољцима види се да су наоштрени против дражиноваца. У Београду се дражиновци у највеће хапсе. Кажу да је око 300 ухапшено. Шаљем Вам ово писмо немачког команданта.

Живео Краљ Петар II.
Много Вас поздравља и цени

мајор
Анастасијевић, с. р.

Из овог писма види се да је вођа Дражине организације и командант његових одреда јужно од Јастрепца, потпуковник Кесеровић, преко Српске државне страже писао немачком команданту, тражећи од њега, као од свога савезника, да интервенише код другог немачког савезника, Бугара, да Бугари не ометају Дражине операције против партизана. На овом путу стоји класично начело „пријатељи наших пријатеља су наши пријатељи”. Сви заједно боре се за фашизам. Мале размирице дражиноваца и љотићеваца своде се на љубомору око немачке љубави. Али то не умањује њихову ревност у борби противу народа и у корист фашизма.

Само та борба није, како би то Дража хтео да претставља, отворена војничка борба противу идеолошких противника. Напротив, из писма немачког команданта места у Прокупљу види се да Дражин потпуковник Кесеровић тражи од немачког крајскоманданта потпуковника Купфершлегера да се похапсе грађани града Прокупља, које Кесеровић назначава као комунисте. Борба за фашизам у којој се ништа не пропушта и ни од чега не устеже. Денунцијација и издаје иду заједно.

НЕМАЧКО-БУГАРСКО-ДРАЖИНЕ ТРУПЕ БРАНЕ ЗАЈЕДНО СРБИЈУ

У архиви Милана Недића нађен је један извештај обавештајног официра из Пожеге од 25 августа 1944 године који је сам по себи довољна слика заједничке акције свих окупаторских и измењарских снага против народноослободилачке борбе. Ту се помињу Немци, Бугари и дражиновци са пуним именима њихових команџаната. Тај извештај гласи :

ДОКУМЕНАТ
бр. 706**ИЗВЕШТАЈИ**

25 августа у 9,30 часова јавља мајор Лазаревић из Ужица: Партизани се налазе на линији Брезова—Дубница—Орлић. Павле Ђуришић и Немци налазе се на линији Саставци—Прибој—Прибојска бања—Црни Врх. Павле Ђуришић креће од Прибоја на Циглу, а Немци од Прибоја на Орлић. Дрински корпус, мајора Драшковића иде у три колоне: Прва Вркоша—Дубница, друга Голеш—Брезова и трећа колона Голеш—Цигла. На Циглу су избили уз припомоћ Павла Ђуришића и Немаца, јуче у 13 часова. На Лиму јуче приликом прелаза моста, прелаз је трајао пуна 2 сата, тако да се рачуна да их има најмање три хиљаде. Вишеградска бригада капетана Васиљевића налази се у Јабланици. Командант златиборског корпуса са две бригаде налази се у Шљивовици. Командант јуришног корпуса са три бригаде налази се у Севојни. Они немају муниције. Јуче целог дана и до пола ноћи водили су Бугари са партизанима борбу. Од пола ноћи партизани су се поделили у две групе. Једна је отишла на запад а друга на исток. Група према истоку дошла је до Криве Реке. Јуче је у Рожанству била борба између партизана и 100 стражара уз припомоћ четника јуришног корпуса. Један стражар је погинуо два су рањена а 20 је нестало и за њихову судбину не зна ништа.

Бугарима који су у Чајетини стигло је појачање из Пожеге. На целом сектору од Прибоја рачуна се да има 8.000 партизана, а у нашем округу највише 4.500. Изгледа да ће на Голију.

25 августа 1944 год.

Об. Пожега.

Овај извештај показује сву сложеност немачког фронта у Србији у време када су народноослободилачке снаге предузеле дефинитивни ударац. Дражине трупе, дрински корпус, вишеградска бригада, златиборски корпус и јуришни корпус запоседају делове фронта, борећи се заједно са одредом Павла Ђуришића, овог „прослављеног“ Дражиног команданта, који стоји непосредно уз Немце, као и са Бугарима и Српском државном стражом. Као што је с једне стране напор свих слободољубивих родољуба, тако је с друге стране формиран блок фашиста, који су се слили у једну линију, у којој се више не распознаје окупатор од свога измећара.

**ДРАЖИНОВЦИ СЕ СЛОБОДНО КРЕЋУ ЧАК И ПО ГРАДОВИМА
КОЈЕ ДРЖИ ОКУПАТОР**

Дајући општу карактеристику стања у своме округу за другу половину јануара 1944 године Недићев окружни начелник округа краљевачког износи:

ДОКУМЕНАТ
бр. 707

Окружно начелство Округа краљевачког
Пов. број 90
2 фебруара 1944 год.
Краљево

Предмет: Петнаестодневни извештај за
другу половину јануара 1944 год.

Министарству унутрашњих послова
— Кабинет —

Београд.

Криминалитет се није повећао. Тежих злочина није било.

Између организације Д.М. и немачких власти владало је прећутно примирје. Четници су се слободно кретали по селима, па су долазили чак и у градове без пушака.

Окружни начелник
М. Достанић, с. р.

Јасна карактеристика стања. Дrajина организација наоружано креће се кроз села, где помоћу својих кољачких метода врши за рачун окупатора полицијску власт, натерујући народ да извршује окупаторова наређења. Међутим, одлазак Дrajиних четника у градове, где су немачки гарнизони, најбоље показује да Дrajина организација не претставља неке одметнике који имају своју тактику, у овом случају тактику ненападања на окупатора, јер за то није време, али који се спремају за такав напад чим буде било време. Да је такав случај, окупатор не би толерирао слободно кретање Дrajиних четника кроз градове. Он то допушта. Због чега? Зато што ти Дrajини четници претстављају објективно само повећане фашистичке снаге, повећане које ће у одлучном моменту ићи до краја у одбрани умирућег фашизма.

ДРАЖИН ДЕЛЕГАТ У НИШУ ИЗВЕШТАВА О НАБАВЦИ ОРУЖЈА И МУНИЦИЈЕ. — ДРАЖИНЕ ТРУПЕ „ЛЕГАЛНО“ ПУТУЈУ ВОЗОМ КРОЗ НИШ

У архиви Дrajинога команданта капетана Ђирковића нађено је и писмо Дrajиног делегата у Нишу о његовој мисији да се од немачког фелдкоманданта прибави оружје и муниција за организацију Дrajе Михаиловића. Поред овога важног податка ово писмо узгред додаје, без коментара, да су прошле ноћи кроз Ниш пропутовали возом важне Дrajине снаге, то је чувени Дrajин командант Рачић и један део снага јастребачког корпуса потпуковника Кесеро-вића. То се види без околишења из овог писма.

ДОКУМЕНАТ
бр. 708

Драги г. Ђирковићу,

Данас пре подне, после пријема Вашег писма био сам код фелдкоманданта и замолио га између осталог и за оружје и муницију за Вас и подвукао хитност овога с обзиром на снаге партизанске. Фелдкомандант рекао ми је, да он Вама не може тражено доделити пре разговора и договора са Вама, јер за овакав поступак он мора имати сагласност од стране његових претпостављених.

Фелдкомандант томе тренутно не поклања неку нарочиту пажњу без обзира на комунистичке снаге. Каже, уколико буду дошли до Кутине они ће предузети даље мере итд. итд.

Моје је мишљење, кад Вама прилике дозволе да урадимо оно што је било уговорено за данас, друго нам за сад не преостаје ништа.

Ваш човек је био данас код мене — односно вечерас и рече ми, да је неопходна потреба да се затвори извештан простор на Вашем сектору. Потребу и оправданост увиђам али сам немоћан. Људства немам изузев школу — необучену децу са пушкама без муниције. Одмах сам тражио добров. пук али нема ни тамо људи, сви су у акцији сем нешто људи за чување завода, на које се ни у једном случају не може рачунати.

Оволико знања и равнања ради.

Рачић и један део снага Кесеровића пропутовали су ноћас возом кроз Ниш и добили су други задатак. Соко Бања је у ком. рукама од јуче ујутро као и Бованска клисура. Имамо много муке и много посла као и Ви.

Нека Вам Бог помогне.

Све Вас поздравља

12 августа 1944 год.
Ниш.

Ваш
Мастиловић, с. р.

Ово писмо јасно показује да Дражин командант шаље свога делегата немачком фелдкоманданту у Ниш и да од њега тражи, поред осталог, оружје и муницију подвлачећи хитност ове лиферације с обзиром на претстојеће борбе са Народноослободилачком војском. Командант то не одбија, али сматра да овакве ствари не може свршавати преко делегата, него тражи непосредни разговор и договор са Дражиним командантом. Делегат даје мишљење капетану Ђирковићу да он лично дође у Ниш да ово питање уреди и додаје, сасвим јасно, да друго и не преостаје.

Докуменат показује да је Ђирковић слао свога курира да тражи затварање једног дела свога сектора. Делегат налази да се могу за то послати необучена деца, у то време присилно регрутовани младићи за Недићеву војску, или Љотићевски добровољци. Ето то је Дражина национална акција. Сарадња у окупаторској мобилизацији наших народа и сарадња са ортодоксним српским фашистима — Љотићевским српским добровољачким корпусом. То је свеједно. Треба се борити за фашизам.

У низу овог резонувања добија сама по себи свој коментар и трећа важна чињеница садржана у овом писму. Дражин командант Рачић, који за рачун Немаца чува прилаз Србији, као и један део снага јастребачког одреда чувенога кољача Кесеровића возом путује кроз Ниш. То је потребно да би се осигурала немачка комуникација кроз Балкан. Железничка пруга долином Мораве, јер је дан пре тога Народноослободилачка војска заузела Соко Бању и долином Моравице пробила кроз Бованску клисуру. Немци немају снагу за своју самоодбрану и просто врше реквизицију Дражиних одреда. Шаљу их за одбрану једине балканске железничке пруге. Треба омогућити функционисање немачких комуникација на угроженом Балкану.

ДЕЛЕГАТ ДРАЖИНЕ ВРХОВНЕ КОМАНДЕ ДАЈЕ УПУТСТВА ЗА РАД
СА НЕМАЧКОМ НИШКОМ КРАЈСКОМАНДОМ

Оригинални акт Горскога штаба бр. 12, који је потписао делегат Дражине Врховне команде, кад је она већ краљевим указом била распуштена, показује сву фашистичку немоћ ове организације и сматра да је најважнија ствар да одржава односе с Немцима, али препоручује да се сва питања са Немцима решавају, ако се може, без писмених обавеза. Ипак цео сиже може се свести на ову реченицу: „Водите рачуна о Немцима у Нишу”. То најбоље показује да споразум и сарадња са Немцима нису имали инцидентални карактер појединих недисциплинованих малих команданата организације Драже Михайловића, него да је та сарадња била систематска издаја свога народа смишљена и плански проведена од стране врхова Дражине организације.

6p. 709

δ p. 4

1. У селу Доњем Душнику, командант места не зна да постоји Јавна школа одбој или се зна у месту да постоји и ако командант места-села имају заједничку саопштење, да се вади да се некако нешто даје у школи шта је то и да се неких наредности да се се обавезују да се јавна школа одбој и неких командант-пешу и да им се издају упутства у којима се обављају изабаци.

2. Где у месту налази се изобилежа извесна класична алгебра, кукруза намењена месној сиротињи и сиротина овдешних бедољаца, кукруза отирача је пре месец дана, али приликом пристазања кукрузамаје премештен на још неки други приземни део јединствено смештен у сиротинску зграду јавно је изазвао, а у последице дође на јаким партизанским материјем да се кукруз газички име гробом изборбеницама, сиротини, партизанама јатини заповеници и јошних бореваца на у намени год-а-ма.

3. Брџка пошта није ни да сада постоји, ма да је некако успроста, и на-
говориће за овај срез, јер пошта пука! већмак пошта нема, стале нешто, да
бухине кинаде. Малим наметати да се брџка брџка пошта и да брџка по-
мешта извештава команданте брџка и ограда брџка пошта где се кинаде и
најквали кинаде.

4. Kada ima i čuvana i čuana, na je putovanje i ču. Jediti tane prate, što, izgled, do sada nije u ču. Sve su zad. Čuane i čuane i čuane.

5. Svakako je dobio oštine zbog svog porijekla, jer su mu političari bili u samom seklu nekakih dana učenih pojedinaca, koje nije dala, a čezeo je za mu je bilo slobod. Znam da su mu isprati, i tada tek, i 2. političari, građani, koji su mu jako trebali, a kada je umro, je i mlađim, otprilike, svaki koji da čine, a za patiti, je i mlađi. Tada kazniti, sebi i za kazniti, a to su sebi, sebi da kuma zaključio, jer drugog, sebi je i političari, je.

6. Кувајомана твај један остатак са субјектима са светом тебена ради југуласава чинићена к-муниста из запада. Овај седе на потресу, али штроч-
је за друге тебена, без кувај и мунидију. Једите свету са питање као потре-
ба, али ак-мже без писмена свазе.

7. Stoga treba dati široka ovlašćenja za rukovođenje ljudem i materijalom iz lina, jer je lin vašta telet-građa, a vi dva se u nekoliko znanj sklažete treba da se sklažete. Znaće i zavist drugih, kao i takih koji teme da sve bude njih-vo i da se nikom ne zameta, dokazita dahen, stoga je dobro stajetišima čovek i vešt organizator, odvesti mu ruke i dajte mu prvu linu. Linu treba imati da stajetišima ljudem u oficijalaca i predavatelja, oja iz stajetišima i jedinica oja m-biliscem. Ja oja uze najveći oja stajetišima iz stajetišima i stajetišima i iz stajetišima stajetišima.

О. Н. имеет 1-й разряд известия о родах с мизаном.

Водата започна с немцини й илюзии

1950

Команда
Југословенске војске у Отаџбини
Штаб Бр. 12

(Делегат Врховне команде)

Пов. Об. Бр. Службено

24 јули 1944 год.

Д. Душник

Команданту Чегарског корпуса Југ. војске у Отаџбини.

1. У селу Доњем Душнику, командант места не зна да постоји равногорски одбор нити се зна у месту да постоји и као командант места — села имају заједничку сарадњу. Из овога се види да среска команда није урадила шта треба па молим наредите да се ово боље разради и да се равногорски одбори и месне команде повежу и да им се издату упутства уколико до сада нису издата.

2. Овде у месту налази се набављена извесна количина жита, кукуруза намењена месној сиротињи и сиротињи околних села. Овај кукуруз стигао је пре месец дана, али приликом пристизања кукуруз није премерен нити комисијски примљен већ једноставно смештен у општинску зграду одакле је развучен а у последње време на рачун партизана. Молим наредите да се кукуруз подели коме треба: избеглицама, сиротињи, породицама ратних заробљеника и војних обвезника у нашим редовима.

3. Војна пошта није ни до сада формирана, ма да је веома потребна, а нарочито за овај срез, јер пошта преко војних пошта мени стиже непосредно из Врховне Команде. Молим наредите да се формира војна пошта и да приликом премештања извештава команданте бригада и суседне војне поште где се налази и најкраћи канал.

4. Овде има и црвених и црних, па је потребно с њима средити тачне податке, што, изгледа, до сада није урађено. Ово су задаци среске и окружне команде.

5. Славко је добио батине због слабог обезбеђења, јер су му партизани били у самом селу неколико дана увучени појединачно кроз више дана, а обезбеђење му је било слабо. Знам да су му настрадали, поред осталих и 2 радиотелеграфиста, који му нису требали, а када ја тражим од команданта бригада сваки вели да нема, а за партизана имају. Треба казнити села која сам ја назначио, а то су села све до Хума закључно, јер другог решења погодног нема.

6. Крајскоманда тражи један састанак са официрима са овога терена ради регулације чишћења комуниста из Запања. Ово сада непотребно, али потребно је за друге терене, за оружје и муницију. Решите вешто ово питања као потребно, али ако може без писмене обавезе.

7. Срби треба дати широка овлашћења за снабдевање новцем и материјалом из Ниша, јер је Ниш Ваша територија, а Ви два се уколико знам слажете и треба да се слажете. Злобе и завист других као и оних који теже да све буде њихово и да се ником не замере, одбаците далеко, Срба је добар старешина, човек и вешт организатор, одрешите му руке и дајте му пуну иницијативу. Помозите га старешинским кадром у официрима и подофицирима, било из штабова и јединица било мобилисањем. Ја бих узео највећи број старешина из окружне и среске команде и из сувопутних станица.

8. Премештај овог штаба известићу када се кренем.

Водити рачуна о Немцима у Нишу.

Жиг
Команда Југословенске војске
у Отаџбини
Горски штаб Бр. 12

Делегат Врховне команде
Пуковник,
Милут. Радојевић, с. р.

Из овога писма, наређења Дражинога делегата, јасно излази да Дражина врховна команда одржава односе са немачким командама и да сматра да су они неминовни. Они су нужни за добијање оружја и муниције. Дражина организација немачким пушкама и митраљезима, немачком муницијом, за немачки рачун и за своју фашистичку идеологију, убија наше људе. Али сва лукавост ове подмукле акције огледа се у реченици: „Решите вешто ово питање као потребно, али ако може без писмене обавезе”. Само тиме се не иде до краја. Све зависи од Немаца. Ако Немци траже по сваку цену и писмену обавезу — даће се и она.

ДРАЖИНОВСКИ ДЕЛЕГАТ УМИРУЈЕ НЕМАЧКОГ ПУКОВНИКА

У архиви Дражиног команданта капетана Ђирковића нађено је једно писмо писано машином, које је врло карактеристично и које показује да делегат Дражине организације, некакав Марко, преговара са немачким официрима, који Дражиновце третирају као ниже људе, али он то мора да гута да не би наљутио своје господаре. Ту читамо:

ДОКУМЕНАТ
бр. 710

Поштовани господине капетане,

Ево сам јучер по Вашем наређењу код г. пуковника. Известио сам га о ситуацији и предао Ваше писмо. На жалост нисам имао успеха. Неки наши људи напали су у Габровцу и хтели да одвуку неку његову поспремачицу (или симпатију) али је у последњи моменат дошао један немачки камион и војници из камиона спасли су ту жену коју су наводно наши већ водили кроз кукурузе.

Пуковник је био страшно бесан, изгрдио ме је прописно и рекао ми је да он зна све и ако тако продужимо да ће нас предати Гестапоу. Он вели да зна где је Студена и да се ништа не изненадимо ако буде једнога дана упао са својим жандармима и све нас разјурио.

Ја сам покушао да га уверим да је то дело партизана јер нисам у целу ствар посвећен, али ми он рече да у Габровцу и у оним странама уопште нема партизана него су то извели људи доктора Шијачког, односно капетана Ђирковића.

На концу, када се је мало умирио рекао ми је да мора целу ствар да проучи и да дођем за 2—3 дана по одговор.

Стекао сам уверење да се од њега немамо више ничему надати и да треба бити опрезан.

Овом приликом понова скрећем пажњу да нитко од наших не иде у Ниш док се претходно не информише о приликама. Понова су почеле рације и хапшења.

Добио сам извештај да је госпођа Нада Волц ухапшена. Нисам могао да сазнам ко ју је ухапсио па да би могао предузети кораке за њено ослобођење. Молим Вас ако Вам је шта познато по тој ствари да ме известите јер сам ја у време њеног хапшења био у Београду па ми цела ствар није позната.

За Вашег г. брата понова сам интервенисао код пуковника али ни ту нисам имао успеха.

На вечер јучер имао сам састанак са командантом Беком који ми је раније био обећао помоћ у муницији и ракетлама. Чекао сам га доста дуго и када сам коначно дошао на ред да са њим говорим био је тако страшно пијан да није уопште био у стању да ма шта сврши. Морам у понедељак понова да га посетим.

Сада путујем за Књажевац камо превозимо делове машина из Београда. Ствари за штампарију су у току.

Поздравља *Марко*

Мики сам предао потврду о превезеним људима.

за В. К. и 5 канџица зејтина за митраљезе.

12-VIII-1944 год.

Једно карактеристично писмо. Оно показује са колико презира немачки официри третирају дражиновце, као и са колико подлости Дражин делегат покушава да подметне борцима народноослободилачког покрета кољачке злоупотребе. Међутим немачки пуковник не допушта и не прима ову клевету. Он је одбија и напад на жену приписује јасно дражиновцима. Колико цинизма. Најомрзнутије своје противнике — партизана немачки пуковник мора да брани пред својим лојалним сарадницима — дражиновцима.

С друге стране Дражин делегат обилази и немачког команданта Бека и тражи од њега помоћ у муницији и ракетлама. Своје редовно снабдевање за вршење службе у корист окупатора.

**ДРАЖИН КОМАНДАНТ БЕОГРАДА САША МИХАИЛОВИЋ ОБАВЕШТАВА
ДРАЖУ О ВЕЗИ СА БОРИВОЈЕМ ЈОНИЋЕМ И ДРАГИМ ЈОВАНОВИЋЕМ**

Подносећи извештај о бомбардовању Београда на Ускрс 1944 год. Дражин командант Београда (Горски штаб бр. 2). подноси лично Дражи извештај о свом састанку са командантом Недићеве Српске државне страже „ђенералом” Боривојем Јонићем и немачким најприснијим сарадником, Недићевим управником града Београда Драгим Јовановићем. Из реферата се види да је Дража непосредно у вези са Јонићем (да му издаје наређења), иако је Јонић главни чувар немачког окупациског поретка у Србији.

ДОКУМЕНАТ
бр. 711

Команда
Југословенске војске у Отаџбини
Горски штаб 2
22 априла 1944 год.
Положај

Извештај о бомбардовању Београда.

Начелнику штаба Врховне команде

О бомбардовању Београда од стране савезника, поднео сам вам извештај преко радио станице Авалског корпуса. Моја станица била је на градској електричној мрежи, а пошто је ова услед бомбардовања покидана, морао сам је пребацити на рад са батеријама, зашта је било потребно извесно време. Детаљан извештај о бомбардовању нисам могао раније поднети јер ми је било немогуће да проверим право стање. Немци су неколико дана скупљали све мушкарце на рад на расчишћавању, те је због тога кретање по Београду било врло отежано, а тиме и прикупљање података. Можете појмити каквих је све било вести шта је тучено и шта је оштећено. Међутим када се ситуација мало смирила и када су наши органи били у могућности да све обиђу и виде све је то испало другојачије.

1 — Бомбардовање Београда текло је по следећем:

На први дан Ускрса 16 ов. месеца око 11 часова појавила се једна група савезничких авиона од око 20 апарата. Правац налета био је Панчево—Младеновац. У висини Раље окренули су на север ка Београду и у 11.30 часова почео је први налет са бомбардовањем. Од ове групе оборена су два савезничка апарата. Око 12 часова био је други налет са правца Смедерево—Панчево. Ова група била је јачине око 130 апарата. Губитака није било.

Овога дана бомбардоване су просторије III, VII и VIII кварта (према плану Београда у прилогу), железничка станица, пристаниште, Савски и Панчевачки железнички мостови и Војна одећа на Дунаву.

Немачка одбрана приликом првога налета била је врло јака, међутим другог налета готово се није ни појавила. Ниједан ловац овога дана није се уздигао.

На други дан Ускрса 17 овог месеца било је три налета, од којих је други био најјачи. Напад је почео у 11.30 а завршен је у 13.30 часова. Први налет био је с југа, други са севера — са правца Новог Сада, а трећи са правца Панчева. Овај последњи налет, као и последњи налет првога дана био је праћен једном ескадрилом ловаца.

Овога дана савезници нису изгубили ниједан апарат.

Сви остали објекти и просторије које су обележене на приложеном плану, бомбардоване су овога дана и то: железничка станица, железнички мост на Сави, пристаниште савско, Сењак, Чукарица, зимовник на Мађаради, земунски аеродром, бараке у насељу Нови Београд, у Земуну главна улица — Краља Петра, затим Кнежев споменик, Теразије Славија, комплекс болница и много других мање важних, односно случајних погодака. Од важнијих објеката овога дана погођена је Хипотекарна банка, зграда Албаније (овде је бомба пала искоса, ударила у тротоар и продрла у склониште где је било око 140 Тотоваца — готово сви су изгинули). Савски мост је прекинут на другом своду Земунске стране, за оправку његову, ако се располаже материјалом и ако раде форсирано као 1941 требаће око месец

дана, железничка станица је сасвим разорена и ложионица такође, на аеродрому изгорело је 4 хангара и неколико апарата који су се ту затекли. Овога дана тучен је цео простор X кварта — означен на плану.

Трећи напад био је 21 ов. месеца у 15.30 часова. Овога дана тучен је само Земун и то Аеродром, Францтал, пристаниште, железничка станица и центар града. Налет је био од групе јачине око 100 апарата, међутим бомбардовали су само њих 30. Савезници су овога дана изгубили само један апарат.

Поред напред наведених важнијих објеката и четири павиљона у комплексу зграда болница и породилишта (раније санаториум Живковић у Крунској улици) резултат бомбардовања је до сада следећи: 1260 мртвих (рачуна се да ће се из још нерасчишћених рушевина извући још 200—250), 1600 теже и још већи број лакше рањених, и око 600 разорених кућа.

Савезници су употребљавали бомбе малог калибра тежине 30—50 кгр. (према нашој оцени). Било их је и тежих само мали број и то највише до 500 кгр. Према овоме штете нису велике. Вертикално дејство било је мало а бомбе су код модернијих зграда пробијале само 2—3 горња спрата, тако да сви који су се склонили у подруме и склоништа остали су спашени. Међутим хоризонтално дејство бомби било је врло јако, мада се експлозија готово није чула. Морално дејство било је страховито. Разлог овогоме био је изненађење, јер је становништво било таман село за ускршњи ручак или је било на честитањима, велики број бомби и велика просторија која је тучена. Нарочито првога дана бомбардовано је све без икаквог реда, док је другог дана напад био прилично прецизан и управљен на поједине објекте. Општи утисак био је врло тежак. Ја сам лично био присутан немачком бомбардовању Београда, који је био доста тежак. Међутим овај је био несразмерно тежи. И поред свега овога морал код становништва био је на висини. Паника је завладала уколико се тицало спасавања живота. Међутим овај поступак савезника примљен је као нешто природно, без протеста.

Што се тиче власти, наших и немачких, она је потпуно дезоријентисана и разбијена. Три дана у Београду није било такорећи никакве власти. Сви су они били погубили главе и само су трчали лево десно. Влада је избегла на Авалу, Управа града склонила се на периферију, команда СДС такође је избегла на периферију, Немци се евакуишу преко Саве и Дунава. Изгледа да ће се њихова команда Југоистока преселити или у Суботицу или у Петровград. Једино су се кварталски одреди СДС држали прилично добро и пожртвовано су се залагали за спасавање становништва. Санитетска служба функционисала је добро.

После три дана Немци су се снашли и почели су да заводе ред, али их бомбардовање од 12 овог месеца опет пореметило. Већ форсирано раде на оправци моста, аеродрома и железничке станице. Један колосек већ функционише а и други је скоро готов. Такође електрична мрежа и водовод нагло се оправљају. Ако Београд остане несметан за неколико дана прилике ће се прилично нормализовати, али никад до краја рата неће се моћи довести у стање да у њему може да живи, као до сада, 300.000 људи. Проблем исхране је велики. Многе радње, слагалишта хране и друго срушено је. Пијаце не раде јер се сељаци од страха од бомбардовања не усуђују да иду у Београд.

Општи закључак: бомбардовање савезника је успело, али са сразмерно огромним жртвама нашег живља.

II. — Чим је нестало досадашње власти у Београду и сви су пожурили да ми се ставе на расположење. Један од првих био је ђенерал Јонић. Ја сам се састао са њим сада први пут. Рекао ми је да је од Вас добио наређење да наше одреде снабдева оружјем и муницијом и изјавио ми је готовост да ово изврши. Међутим оградио се да он не располаже у штабу ни оружјем ни муницијом већ ми треба да на терену са њиховим одредима ухватимо везу и да од њих ово добијемо, јер су они у могућности да то пред Немцима расходују. Како се био пронео глас да је инвазија Балкана отпочела, ставио ми се потпуно на расположење у случају да наша акција сада отпочне.

Поред Јонића дошао ми је и Драги Јовановић. И са њим сам се састао. Са његове стране тражио је да се код савезника интервенише да се Београд више не бомбардује, јер много страда наше недужно становништво. Молио је да ова интервенција потекне са Ваше стране. Затим разговарали смо у вези његовог постављења за комесара на територији која се поклапа са Авалским корпусом. Главна тема је била прихват избеглица и њихово збрињавање, пошто се то на терену без асистенције наших НРО не може спровести. Са своје стране тражио сам од њега да за сада настане да се одржи ред у Београду, јер док су Немци у њему ја немам намеру да интервенишем у случају неких немира, тражио сам храну за издржавање београдских избеглица од њега у оружју и муницији.

III. — После бомбардовања Београда на терен Авалског корпуса, а нарочито Врачарске бригаде стекао се велики број избеглица. У непосредној околини Београда рачуна се да их има преко 100.000 који су се привремено настанили по селима. Поред њих маса једна свакога дана ујутру излази из Београда, дан проведе по пољима и селима, а увече се враћа кући, пошто овде влада чврсто убеђење да Београд неће ноћу бомбардовати. Наши НРО раде пуном паром да се све ове избеглице приме и што боље сместе, а наши одреди крстаре по терену где се избеглице налазе, да би спречили прилив комуниста из Београда и у пропагандном смислу да се види да нас има и да смо јаки. Поступак при овоме је нарочито прописан, да буде братски и хуман тако да сви осете да смо ми ту не само сила већ као неопходна потреба. Резултати се већ виде. Велик број људи прилази нам у одреде, нарочито оних из Страже, а по Београду се већ говори како комунисти неће моћи ни да мрдну, јер се „Дража већ налази са неколико десетина хиљада војске пред самим Београдом”.

IV. — Гужву која је услед бомбардовања настала нисам могао искористити да се снабдем оружјем и муницијом, јер су Немци код свих тих објеката одмах појачали своје сграже. Зграда у којој је била смештена Добровољачка команда (Раније команде Београда) срушена је. Ту је био и њихов магацин. Од спреме је много пропало. Моји људи су одмах по свршеном бомбардовању пошли тамо у пљачку, али је немачка стража већ била постављена. Све се могло наћи и украсти али оружје и муниција нигде.

Молим за наређење ако би Ви имали неке нарочите захтеве поводом ове ситуације.

Печат:

Команда Југословенске Војске
у Отаџбини Горски штаб бр. 2

Командант мајор,
Алекс. М. Михајловић, с. р.

Дописано мастилом:

Прилог: План Београда
Возови саобраћају: Топчидер Шест Топола—
Пристаниште—ж. ст. Дунав Панчево нормално.

Треба ли јаснијих доказа о Дражиној вези са овом двојицом ноторних и најважнијих немачких сарадника у Србији — двојицом највећих ратних злочинаца, од којих сваки носи десетинама хиљада невиног српског становништва на души.

БУГАРИ, НЕМЦИ И КЕСЕРОВИЋ ОПЕРИШУ ЗАЈЕДНО

Једна циркуларна оперативна наредба Дражиног команданта „Четврте групе корпуса Југословенске војске у Отаџбини” од 11 јула 1944 г. показује да је Дражина војска оперисала заједно с Бугарима и Немцима противу народно-ослободилачке војске. Интересантно је подвући да су Немци (трупе пуковника Дизнера) и дражиновци (трупе издајника Кесеровића) заједно на истом сектору.

ДОКУМЕНАТ
бр. 712

Штаб

Четврте групе јуришних корпуса
Југословенске војске у Отаџбини

О. Бр. Службено

11 јула 1944 године

Положај

Команданту — — — — јуришног корпуса

Комунистичке снаге налазе се на линији: Жељин пл. — Александровац — село Ратаје, унапред су упутили слабије извиђачке делове на 3 до 4 километра по тројкама. Ноћу 9/10 вођена је борба око Александровца између једне бригаде ппуковника Кесеровића и црвених. Бригада ппуковника Кесеровића повукла се пред надмоћнијим снагама непријатеља. Непријатељ надире ка северу на отсеку планина Жељин — долина реке Расине. Јачина непријатељских снага према извештају обавештајног официра око 6000.

Једна бугарска дивизија кренула из Блага и оперише лево и десно од Јанкове кли-
суре ка Брусу и Александровцу.

Јужно од Топлице линија: Медвеђа—Лебане оперишу снаге пуковника Дизнера и
пуковника Кесеровића.

Наша група корпуса за сада остаје на левој обали Мораве, ради одмора људства,
попуне људством, оделом и муницијом, и ради заштите прелаза Мораве.

НАРЕЂУЈЕМ:

1. — Први јуришни корпус размешта се у кантоман у село Врба и Чукојевац. Обезбе-
ђује се сопственим снагама према Морави и упућује своја извиђачка одељења у правцу Гоча
и Голг Брда и Јошаничке Бање.

ШТАБ
ЧЕТВРТЕ ГРУПЕ ЈУРИШНИХ КОРПУСА
ЈУГОСЛОВЕНСКЕ ВОЈСКЕ У ОТАЧЕВИНИ
О.БР.Олужбене
11 јула 1944 године
ПОЛ О Ж А Ј

КОМАНДАНТУ _____ ЈУРИШНОГ КОРПУСА. —

Комунистичке снаге налазе се на линији: Желни нл.—Алексадровац—
село Ратаје, унапред су упутили слабије извиђачке делове на 3—до 4 километра
на трејкама. Већу 9/10 већена је борба око Алексадровца између једне бригаде
петпуковника Кесеровића и црвених. Бригада пуковника Кесеровића повукла се
пред надмощнијим снагама некрјјатела. Непкрјјатељ надира ка северу на стаску
планина Желни—долина реке Раеине. Јачина некрјјатељских снага према извештају
обавештајног официра око 6000.

Једна бугарска дивизија кренула из Блага и оперише лево и десно од
Јанкове клисуре ка Брусу и Александровцу.

Јужно од Топлице линија: Медвеђа—Лебане оперишу снаге пуковника Диз-
нера и пуковника Кесеровића.

Наша група корпуса за сада остаје на левој обали Мораве, ради одмор
људства, попуње људством, оделом и муницијом, и ради заштите прелаза Мораве.

НАРЕЂУЈЕМ:

1. — Први јуришни корпус размешта се у кантоман у село Врба и Чукоје-
вац. Обезбеђује се сопственим снагама према Морави и упућује своја извиђачка
одељења у правцу Јошаничке Бање и Голг Брда и Јошаничке Бање.

2. — Други јуришни у селу Велика Дреница. Обезбеђује се на сектору до
до Крљунког потока, а десно до линије: ж.к. 171/на путу Медвеђа—Дреница/—ж.к. 157.
Извиђачка одељења упућује у правцу села Данинци, село Ратаје и Алексадровца.

3. — Трећи јуришни корпус у селу Медвеђа. Обезбеђује се на сектору
десно до десне границе другог јуришног корпуса, а десно до линије: село до
катицеа Боджање—циглана на реци Морави. Извиђачка одељења упућује у правцу
Алексадровца—село Латковац и Врбница.

4. — Четврти јуришни корпус у селима Грабеваци и Врбање. Обезбеђује се и
сектору: село до десне границе трећег корпуса, а лево до линије: Један брдо—Је-
ришки град. Извиђачка одељења упућује у правцу села Паси, село Плева и Желни.

5. — Извиђачка одељења упућивати свакодневно и извештаје достављати
својем штабу, како се имали непрекидне податци о кретању некрјјатела и о њего-
вом напредовању ка север.

6. — Освајањем људства дати петпуки одмор, да се очекате од ванки, окупај
и одморе.

7. — Будетву које је на предстрахи наредити највећу опрезност.

8. — Оснабдевање:

а/ храном: први, други и четврти јуришни корпус снабдевају се хра-
ном са свога терена. Трећи јуришни корпус и штаб групе корпуса снабдевају се
храном из магацина у Трстенику и то: хлеб из магацина примаће од интенданта
интервентника Јовановића, као и маат у колико је има, а заризе и месо примаће од
команданта српца Трстеничког. Стечна храна за ове се терена преко Команданта
српца и претседника разнегоских одбора.

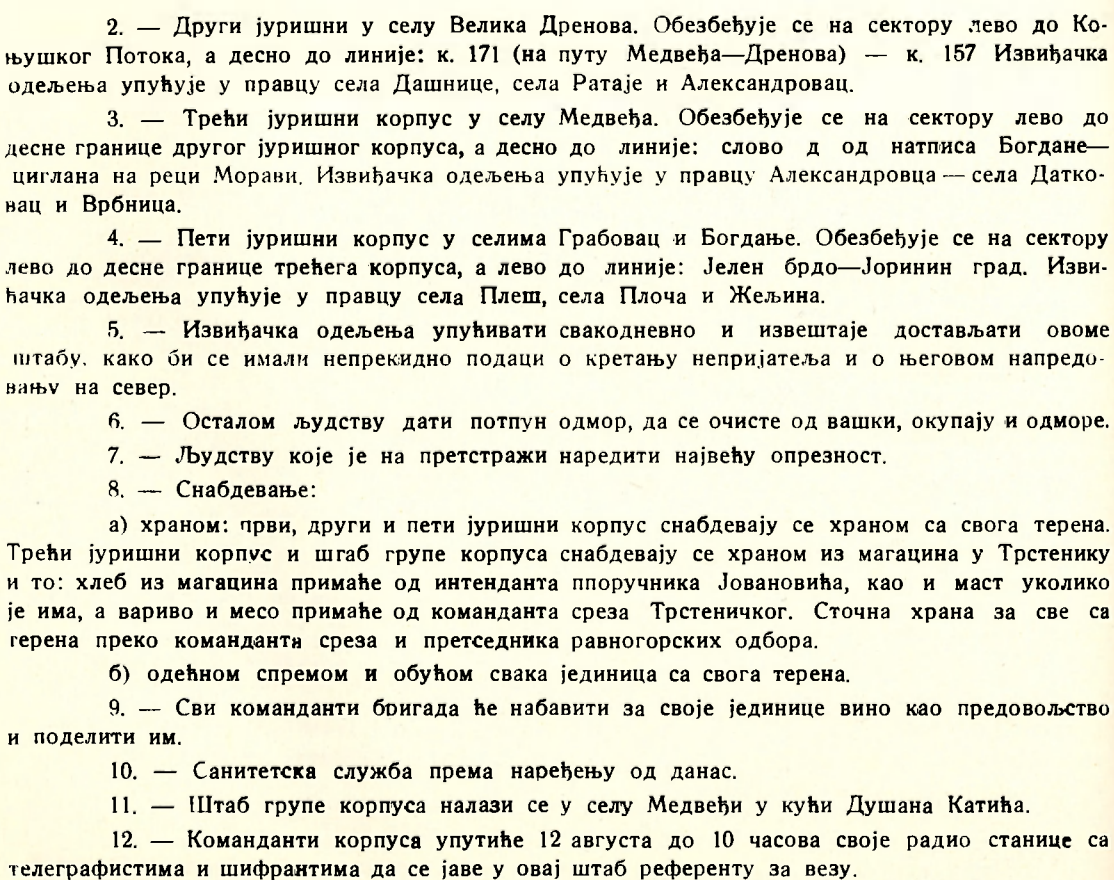
б/ одећним опремом и обућом свака јединица са свога терена.

9. — Сви команданти бригаде ће набавити за своје јединице вино као
предеветство и поделити им.

10. — Санитетска служба према наређењу од данас.

11. — Штаб групе корпуса налази се у селу Медвеђи у кући Душана Ка-
тића.

12. — Команданти корпуса упутиће 12 августа до 10 часова своје радне
стажице са телеграфистима и шифрантима да се јаве у овај штаб референту за
вазду.

Радио станице по баждарењу и прегледу од стране референта за везу одмах ће се вратити у своје јединице.

На извршење!
Заступа Начелника Штаба
поручник

Заступа команданта
капетан
Вој. М. Туфегчић, с. р.

Достављено: К-ту I, III, II и V јур. корпуса пр 135

Печат:
Команда Југословенске Војске
у Отаџбини Горски штаб бр. 30

Још један доказ о отвореној сарадњи у борби противу народа која постоји између окупатора и дражиноваца и то доказ из руку „илегалног” шумског Дражиног команданта.

ДРАЖИНОВЦИ, БУГАРИ И НЕМЦИ ЗАЈЕДНО ВОДЕ БОРБЕ
ПРОТИВ ПАРТИЗАНА

Командант Дражине групе ужичке војске (Горски штаб бр. 18) поднео је Дражи Михаиловићу (шифра „88”) оперативни извештај о заједничкој борби Дражиних четника, Бугара и Немаца у ужичкој околини приликом офанзиве 1944 г. народноослободилачке војске. Дражин командант кука што се Бугари не туку довољно одлучно и што се повлаче.

У извештају узгред налази се у напомени да је Дражин политички саветник, капетан Митић послат од Драже у Београд на преговоре са Немцима. Он је у Ужицу, са Немцима и путује немачким аутомобилом.

ДОКУМЕНАТ
бр. 713

88.

Ноћу, 17/18 ов. месеца око 21,30 часова, комунисти су јачим снагама напали Бугаре и Немце у Кремнима и после осмочасовне борбе комунисти су потпуно разбили око 1800 Бугара и 200 Немаца. Бугари се у највећем нeredу и без оружја повлаче за Ужице. Беже главом без обзира. Тенкове су одвукли*) за Ужице, док је изгледа бугарска артиљерија пала у руке партизанима. У моменту писања овог извештаја један извесни део Бугара, који се организовано повлачи, води борбу са комунистима у Биосци. Наши делови ступили су у борбу код Биоске из правца с. Кнежевићи. Мишљења сам да ће у току данашњег дана пасти и Биоска и да ће комунисти навалити за Ужице. Ја где год могу нападаћу. Стање је врло озбиљно.

Капетан Митић, пресвучен у цивилно одело, виђен је у Ужицу са Немцима. После је у једном немачком аутомобилу отишао како кажу за Београд камо га Ви шаљете ради хватања каке везе и споразума. Ова се вест шири нагло. —

18/XI у 14,35 ч.
с. Заглавак

Командант, капетан
Радовић, с. р.

Печат:
Команда Југословенске Војске
у Отаџбини Горски штаб бр. 18

*) Бугари имали 5 тенкова, од којих су им 3 оштетили тако да су она 2 друга у исправном стању одвукли за Ужице остатак — оштећене.
Припис: Наређено 19/XI 43 М. Р

УЖИЧКИ КРАЈ ЈЕ ЗОНА ЗАЈЕДНИЧКЕ БОРБЕ, РАМЕ УЗ РАМЕ,
НЕМАЦА И ДРАЖИНОВАЦА

У заплeњеној архиви Драже Михаиловића нађен је један извештај с његовим личним забелешкама датиран 18 априла 1944 г. о борбама у ужичком крају. Интересантан је распоред снага. Ту су једни поред других љотићевци, Немци, Бутари, недићевци, дражиновци (Марковић, Кондор, — Радовић, Калаит, Цветић, Звонко Вучковић). Ето такав распоред треба да спречи ослобођење Србије.

ДОКУМЕНАТ
бр. 714

дописано Дражином руком:
Ово је грешка што се види из
доцнијег излагања али ко зна?
питати!

Драги мој Главни Докторе,

Шаљем ти стање на целој просторији и оно је следеће на дан 16 априла:

Црвени држе Бреково—Катићи—Кушиће снагама доста јаким у односу на мене.

Распоред немачко-сателитских снага је:

Крцалиски други пук под командом Марисава у Чајетини, а један батаљон је 17 овог месеца отишао из Беле реке вероватно ка Катићима.

Немци: 4.000 са нешто лаких топова, на простору Чајетина—Палисад—Краљеве воде — Кокин брод.

Бугари: На утврђеној Боровој глави ову ојачавају и има их 1.500.

СДС.: њих 230 у утврђењима села Рожанство.

Марковић: 360 људи на линији Клеково—Љубиш—Сирогојно. Групно затвара ове правце са резервном спремом за удар.

Калаит: Један батаљон са 80 Немаца у Штиткову, а две чете на Павловића броду. Сам Калаит са осталим одредима је са Павлом.

Цветић: Са њим везе немам.

Звонков одред под командом поручника Ненадића заједно са Немцима је у Негбини.

У току 17 ов. месеца Марковић је до 11 часова водио борбу са црвенима нападнут од три њихове колоне. После борбе од три сата где је долазило и до борбе прса у прса, повукао се је. Црвени су заузели Катиће, Маћу, Водице, Шареник и ту се задржали.

Резултат: Марковић има 6 мртвих и 4 рањена. Нађено је 21 мртвих код црвених.

За 18 април наредио сам Кондору: да из бригаде Коларевића образује одред и да у току ноћи нападне са 120 људи правцем Клекова—Пресека—Кушићи, а Марковићу да са одредом од 60 људи са Округлице нападне Катиће. Оба одреда ово ће вршити у циљу насилног извиђања и прикупљања података. На простору који заузму имају остати. После овог донећу одлуку за напад ако сам сигуран у успех. Овај напад извешће се у току ноћи 18/19 априла као препад. Прилог препис заповести.

Толико о операцијама.

По доласку код Марковића и Кондора наишао сам на пуну сагласност у њиховом раду. На братску слогу и међусобно тесну везу.

По оријентисању на Округлицу и састанку са оба команданта прикључио сам се Кондору због станице.

Мој долазак примили су и схватили како треба и нећу имати никакве тешкоће у обједињавању. На против обојица су задовољни што си ме упутио, те да се и лично уверим о свима њиховим напорима у борби за савлађивање црвених.

Само би требало ојачати Марковића јер исти је морао одвојити снаге за чување и затварање прелаза на Моравици код Дивљаке и оставити један део снага да затвара Миросавце те да се из Драгачева овде не пробију црвени, па је тај део мртав за активно дејство око Мучња.

Добро би било да Нешка пребациш у Крушницу па да по предузетом насилном извиђању употребим и њега и нападнем са јачом снагом да одбацим црвене, који се овде налазе око Кушића у незгодној ситуацији.

Тако исто молим те да ме свакодневно извештаваш о свему што је овде. Да ли ти на време добијаш телеграфске извештаје?

Ако имаш да ми даш нових инструкција ти ми пошаљи.

Прими моје срдачне поздраве, воле те твој

18 април 1944 г.

у 12 часова

Др. Шка, с. р.

*Шка је примао
моје писмо из партизанске
штампарије
данас 18. априла
1944 г.*

Драги мој Главни Докторе,

Шаљем ти стање на целој просторији и оно је следеће на дан 17 априла:
Црвени држе Бреково-Катићи-Кушиће снагама доста јаким у односу на ме-
не.

Распоред Немачко-сателитских снага је:
Рцалиски други пук под командом Марисава у Чајетини, а један батаљон
је 17 овог месеца отишао из Беле реке, вероватно на Катићима.
Немци: 4.000 са нешто лаких токова, на простору Чајетина-Палисад-Краљево
воде-Кокин брда.

Бугари: На утврђеној Боровој глави ову ојачавају и има их 1.500.
С.Д.С.: Них 230 у утврђењима села Романство.
Марковић: 360 људи затвара Високу, одреди су истурени на Округлици.
Кондор: Са 1340 људи на линији Клекова-Љубић-Спорогојне. Групно затвара
ове правце са резервом спремно за удар.

Налаит: Један батаљон са 80 Немаца у Штиткову, а две чете на Павловића
броду. Сам Налаит са осталим одредима је са Павлом.
Цвртић: Са њим везе немам.
Звонков одред под командом поручника Ненадића заједно са Немцима је
у Негбини.

У току 17 овог месеца Марковић је до 11 часова водио борбу са црвенима
нападнут од три њихове колоне. После борбе од три сата где је долазило и до бор-
бе прва у прва, повукао је се. Црвени су заузели Катиће, Мићу, Водице, Шареник и
ту се задржали.

Резултат: Марковић има 6 мртвих и 4 рањена. Нађено је 21 мртвих код црв-
них.

За 18 април наредио сам Кондору: да из бригаде Коларевића образује одред
и да у току ноћи нападне са 120 људи правцем Клекова-Пресјека-Кушићи, а Марковићу
да са одредом од 60 људи са Округлице нападне Катиће. Оба одреда ово ће врши-
ти у циљу насилног извиђања и прикупљања података. На простору који заузму има-
ју остати. После овог донећу одлуку за напад ако сам сигуран у успех. Овај напад
извешће се у току ноћи 18/19 априла као пренад. Прилог преписи заповести.

Толико о операцијама.

По доласку код Марковића и Кондора наишао сам на пуну сагласност у њи-
ховом раду. На братску слогу и међусобну тесну везу.

По оријентисању на Округлици и састанку са оба команданта прикључио
сам се Кондору због станице.

Мој долазак примили су и схватили како треба и нећу имати никакве теж-
коће у обједињавању. На против обојица су задовољни што си ме упutio, те да се
и лично уверим о свима њиховим напорима у борби за савлађивање црвених.

Само би требало ојачати Марковића јер исти је морао одвојити снаге за
чување и затварање прелаза на Моравици код Дивлаке и оставити један део снага
да затвара Мировице те да се из Брагачева овде не пробију црвени, па је тај део
мртав за активно дејство око Мучња.

Дебро би било да Немци пребацим у Крушчицу па да на по предузетом на-
силном извиђању употребим и њега и нападем са јачом снагом да одоцним црвене,
који се овде налазе око Кушића у незгодној ситуацији.

Тако исто молим те да ме свакодневно телеграфски обавештаваш о стању на
Ибору, Голуји и у Санцаку у којима ти имаш података.

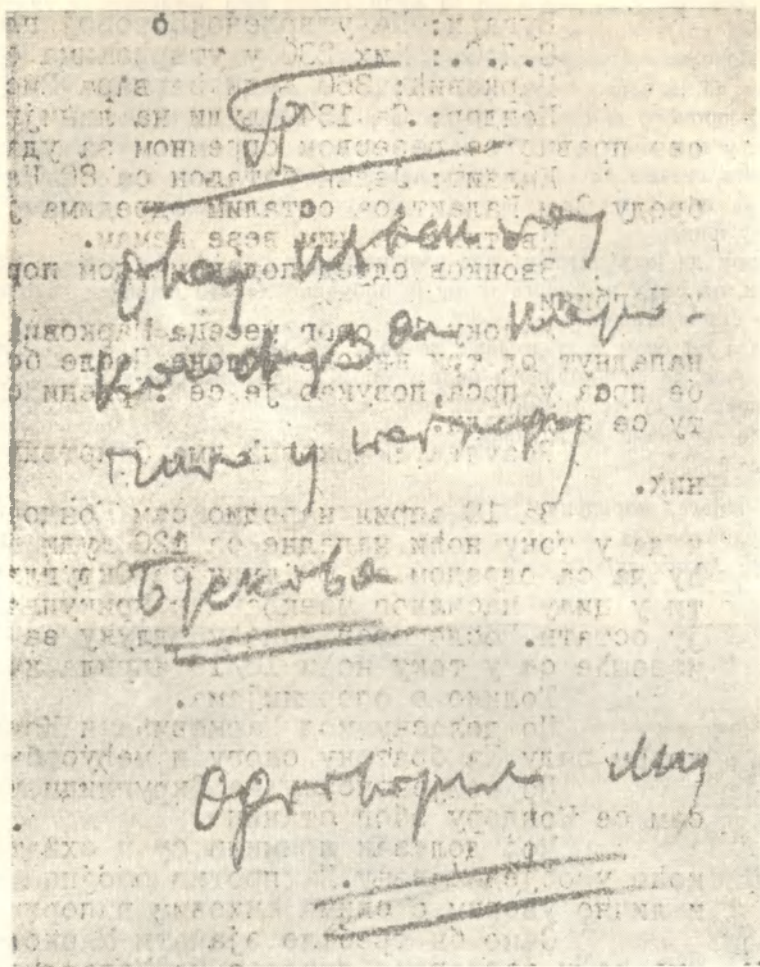
Ја се пак старам да те преко станице свакодневно извештавам о свему што
је овде. Да ли ти на време добијаш телеграфске извештаје?

Ако имаш да ми даш нових инструкција ти ми пошаљи.

Прими моје срдачне поздраве, воле те твој

18. април 1944 г.
у 12 часова.
Немањин

12?
Шка

(Дражина забелешка на полеђини писма)

ДРАЖИН ГОРСКИ ШТАБ 80 ЧУВА НЕМАЧКЕ КОМУНИКАЦИЈЕ

Један од речитих доказа о издајничком раду т. зв. „Југословенске војске у Отаџбини” јесте писмо обавештајног официра Дражиног „Горског штаба бр. 80” који је 21 маја 1944 г. упутио непосредној немачкој фелдкомандантури у Чачку. „Горски штаб” извињава се свом немачком команданту што је једна група партизанских бораца напала у Угриновцима на железнички воз, којим су се возили немачки војници. Зато она предузима мере и потере за нападачима. Али писмо је прожето линијом изјаве лојалности Немцима. Обавештајни официр најодлучније демантује верзију да су напад извршили Дражини четници. Како би они нападали на Немце! Овај доказ издаје гласи:

Горски штаб бр. 80
Југ. вој. у отаџбини
Стр. Пов. бр. 4.567
21 маја 1944 године
Положај

ДОКУМЕНАТ
бр. 715

Фелдкоманданту

Чачак

Дана 20 маја т. г. у Угриновцима једна група партизана напала је путнички воз у коме су били и 3 немачка војника. Приликом обрачунавања између немачких војника и комуниста погинуо је један немачки војник. Вођеном истрагом несумњиво је утврђено да су ово

били стварно комунисти у јачини до 15 људи. Поред тога потписати је ухватио и једну партизанку из тога краја која је такође ту била. Исту сам спровео ноћас команданту корпуса на положај Даросава—Прогоровици—Крушевички вис, где се воде оштре борбе са партизанима. Обзиром да је наш корпус овде потукао партизана то њихови борци, као и присталице у цивили проносе лажне верзије да је воз у Угриновцима нападнут од стране четника ма да ми сада у том крају тренутно немамо људства, јер су скоро сви на положају. Комунисти раде свим силама да заваде националне снаге, јер им то иде у прилог њиховој борби, па зато и раде овако, ма да ту немају никаквог ефекта изузев прављење омразе између бораца противу њих.

Обзиром да је у питању овде наш невини народ, који и тако је доста страдао ни крив ни дужан, од свију и свакога то ме је побудило да вам напишем овај извештај и образложим право стање ствари.

Истрага по овом делу и даље се води, те ћете по истој т.ј. резултату бити извештени. Напомињем да су комунисти овде у овом нападу имали једну машинску пушку и машингевер, а прешли су територију таковског среза.

Потера за њима је упућена.

Печат:
Министарство војске, морнарице
и ваздухопловства
Краљевине Југославије

По заповести Команданта
Обавештајни официр
Коњички П-поручник,
Б. Т.

ГОРОКИ ШТАБ Бр.80
=====

Југ.вој. у отаџбини
Стр. Пов.бр.4.567

21. маја 1944. године

ПОЛОЖАЈ

ОБЛИКОМАНДАНТУ

ЧАЧАК

=====

Дана 20. маја т.г. у Угриновцима једна група партизана напала је путнички воз у коме су били и 3. немачка војника. Приликом обрачуна-
вања између немачких војника и комуниста погинуо је један немачки војник.
Војном истрагом несумњиво је утврђено да су ово били стварно комунисти
у јачини до 15. људи. Поред тога потписати је ухватио и једну партизанку
из тога краја која је такође ту била. Исту сам спровео ноћас команданту
корпуса на положај Даросава—Прогоровици—Крушевички вис, где се воде оштре
борбе са партизанима. Обзиром да је наш корпус овде потукао партизана то
њихови борци, као и присталице у цивили проносе лажне верзије да је воз у
Угриновцима нападнут од стране четника ма да ми сада у том крају трену-
тно немамо људства, јер су скоро сви на положају. Комунисти раде свим сна-
гама да заваде националне снаге, јер им то иде у прилог њиховој борби, па
зато и раде овако, ма да ту немају никаквог ефекта изузев прављења
омразе између бораца противу њих.

Обзиром да је у питању овде наш невини народ, који и тако је
доста страдао ни крив ни дужан, од свију и свакога то ме је побудило да
вам напишем овај извештај и образложим право стање ствари.

Истрага по овом делу и даље се води, те ћете по истој т.ј. резул-
тату бити извештени. Напомињем да су комунисти овде у овом нападу имали
једну машинску пушку и машингевер, а прешли су са територије таковског
среза.

Потера за њима је упућена.

ПО ЗАПОВЕСТИ КОМАНДАНТА
Обавештајни официр
Коњички п-поручник,
Б. Т.

М.П.

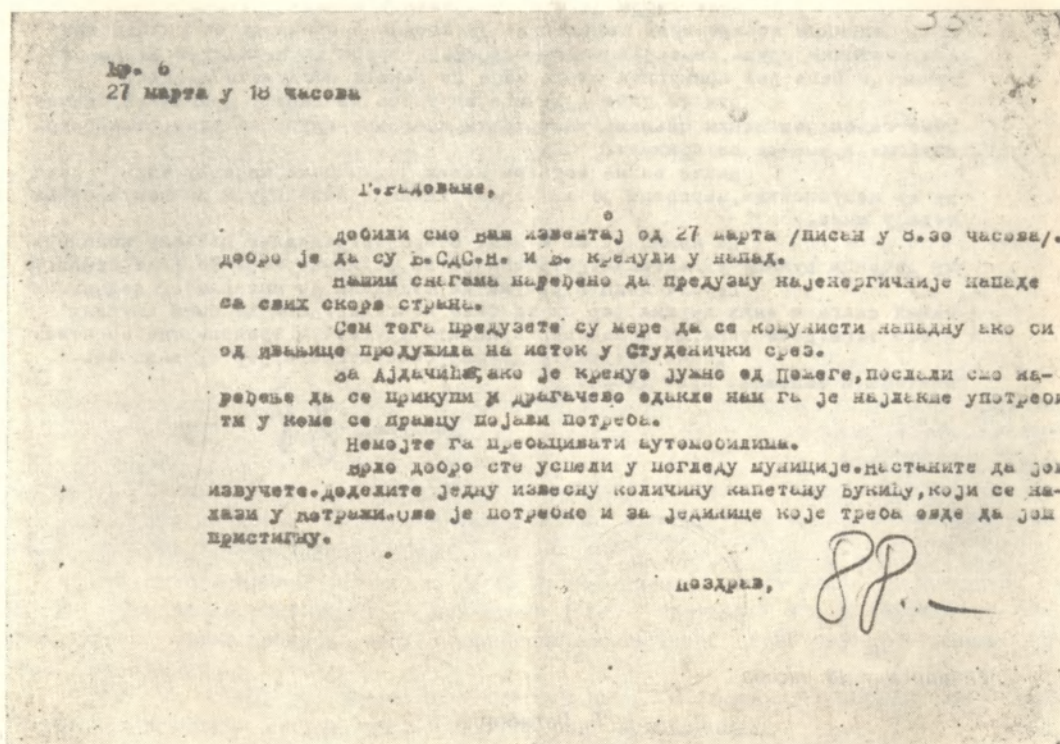
Из овог документа излази следеће :

- 1) Дrajини четници сарађују са Немцима и са њима су у непосредној званичној писменој преписци;
- 2) Дrajини четници демантују код самих Немаца верзију да су они напали на немачки воз;
- 3) Дrajини четници хапсе, и гоне оне борце НОП, који нападају на немачке комуникације.

**ДРАЖА САВЕТУЈЕ ДА СЕ КРИЈЕ ОД НАРОДА СТВАРНА САРАДЊА
СА НЕМЦИМА АЛИ НАРЕЂУЈЕ ДА СЕ ОНА ПРОДУЖИ**

Врло су интересантна ова два наређења која је издао лично Дража Михаиловић (шифра „88“) као „Министар војске, морнарице и ваздухопловства“ 27 марта 1944 г. Ту се говори о нападу дражиноваца, недићеваца (СДС), њогићеваца (Љ), Немаца (Н) и Бугара (Б), свих заједно на Народноослободилачку војску. Затим се похваљује што се узима муниција од Немаца. Али држећи се своје полуотворене тајне сарадње са Немцима, ДМ издаје наређење да се та сарадња продужи, али да она не буде очигледна. Ево тих двају докумената :

ДОКУМЕНАТ
бр. 716

27 марта у 18 часова

Г. Радоване,

Добили смо ваш извештај од 27 марта (писан у 8.30 часова). Добро је да су Љ. СДС. Н. и Б. кренули у напад.

били стварно комунисти у јачини до 15 људи. Поред тога потписати је ухватио и једну партизанку из тога краја која је такође ту била. Исту сам спровео ноћас команданту корпуса на положај Даросава—Прогоровци—Крушевички вис, где се воде оштре борбе са партизанима. Обзиром да је наш корпус овде потукао партизана то њихови борци, као и присталице у цивили проносе лажне верзије да је воз у Угриновцима нападнут од стране четника ма да ми сада у том крају тренутно немамо људства, јер су скоро сви на положају. Комунисти раде свим силама да заваде националне снаге, јер им то иде у прилог њиховој борби, па зато и раде овако, ма да ту немају никаквог ефекта изузев прављење омразе између бораца противу њих.

Обзиром да је у питању овде наш невини народ, који и тако је доста страдао ни крив ни дужан, од свију и свакога то ме је побудило да вам напишем овај извештај и образложим право стање ствари.

Истрага по овом делу и даље се води, те ћете по истој т.ј. резултату бити извештени. Напомињем да су комунисти овде у овом нападу имали једну машинску пушку и машингевер, а прешли су територију таковског среза.

Потера за њима је упућена.

Печат:
Министарство војске, морнарице
и ваздухопловства
Краљевине Југославије

По заповести Команданта
Обавештајни официр
Коњички П-поручник,
Б. Т.

ГОРОСКИ ШТАБ Бр.80
=====

Југ.вој. у отаџбини
Огр. Пов.бр.4.567

21. маја 1944. године

ПОЛОЖАЈ

СЕЛКОМАНДАНТУ

ЧАЧАК

=====

Дана 20. маја т.г. у Угриновцима једна група партизана напала је путнички воз у коме су били и 3. немачка војника. Приликом обрачунавања између немачких војника и комуниста погинуо је један немачки војник. Војском истрагом несумњиво је утврђено да су ово били стварно комунисти у јачини до 15. људи. Поред тога потписати је ухватио и једну партизанку из тога краја која је такође ту била. Исту сам спровео ноћас команданту корпуса на положај Даросава—Прогоровци—Крушевички вис, где се воде оштре борбе са партизанима. Обзиром да је наш корпус овде потукао партизана то њихови борци, као и присталице у цивили проносе лажне верзије да је воз у Угриновцима нападнут од стране четника ма да ми сада у том крају тренутно немамо људства, јер су скоро сви на положају. Комунисти раде свим силама да заваде националне снаге, јер им то иде у прилог њиховој борби, па зато и раде овако, ма да ту немају никаквог ефекта изузев прављења омразе између бораца противу њих.

Обзиром да је у питању овде наш невини народ, који и тако је доста страдао ни крив ни дужан, од свију и свакога то ме је побудило да вам напишем овај извештај и образложим право стање ствари.

Истрага по овом делу и даље се води, те ћете по истој т.ј. резултату бити извештени. Напомињем да су комунисти овде у овом нападу имали једну машинску пушку и машингевер, а прешли су са територије таковског среза.

Потера за њима је упућена.

ПО ЗАПОВЕСТИ КОМАНДАНТА
Обавештајни официр
Коњички п-поручник,
Б. Т.

Из овог документа излази следеће :

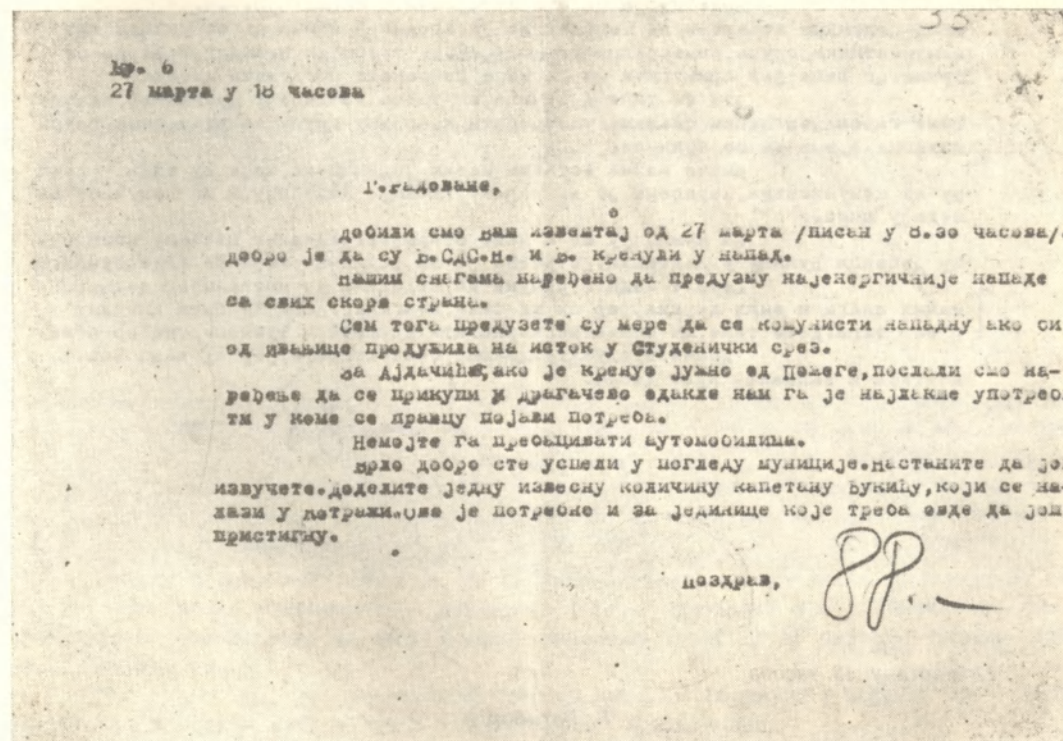
- 1) Дrajини четници сарађују са Немцима и са њима су у непосредној званичној писменој преписци;
- 2) Дrajини четници демантују код самих Немаца верзију да су они напали на немачки воз;
- 3) Дrajини четници хапсе, и гоне оне борце НОП, који нападају на немачке комуникације.

**ДРАЖА САВЕТУЈЕ ДА СЕ КРИЈЕ ОД НАРОДА СТВАРНА САРАДЊА
СА НЕМЦИМА АЛИ НАРЕЂУЈЕ ДА СЕ ОНА ПРОДУЖИ**

Врло су интересантна ова два наређења која је издао лично Дража Михаиловић (шифра „88”) као „Министар војске, морнарице и ваздухопловства” 27 марта 1944 г. Ту се говори о нападу дражиноваца, недићеваца (СДС), њогићеваца (ЈБ), Немаца (Н) и Бугара (Б), свих заједно на Народноослободилачку војску. Затим се похваљује што се узима муниција од Немаца. Али држећи се своје полуотворене тајне сарадње са Немцима, ДМ издаје наређење да се та сарадња продужи, али да она не буде очигледна. Ево тих двају докумената :

ДОКУМЕНАТ

бр. 716

27 марта у 18 часова

Г. Радоване,

Добили смо ваш извештај од 27 марта (писан у 8.30 часова). Добро је да су ЈБ. СДС.
Н. и Б. кренули у напад.

Нашим снагама наређено да предузму најенергичније нападе са свих скоро страна. Сем тога предузете су мере да се комунисти нападну ако би од Ивањице продужили на исток у Студенички срез.

За Ајдачића ако је кренуо јужно од Пожеге, послали смо наређење да се прикупи у Драгачево одакле нам га је најлакше употребити у коме се правцу појави потреба.

Немојте га пребацивати аутомобилима.

Врло добро сте успели у погледу муниције. Настаните да још извучете. Доделите једну извесну количину капетану Ђукићу, који се налази у Котражи. Ово је потребно и за јединице које треба овде да још пристигну.

Печат:

Министарство војске, морнарице
и ваздухопловства
Краљевине Југославије

Поздрав,
88.—

ДОКУМЕНАТ
бр. 717

Бр. 5
27 марта у 10 часова.

Г. Ратибор,

Добили смо ваш извештај од 26 марта.

Врло добро је што су прешли у напад СДС. Б. Н. Наше јединице стално врше нападе. Ово је згодна прилика да се уништи ова комунистичка група, само јединице Н. СДС. Љ. Б. треба да нападну, а не да се бране. Ми ћемо још прикупити снага, које ће такође предузети нападе.

Што се тиче Ајдачића, он треба да дође у Драгачево, одакле ћемо га са још неким снагама употребити као јаку групу за удар, само треба извесно време да се прикупе.

Иначе свима осталим нашим јединицама, које су сада у дејству са комунистима, наређено је да најенергичније нападају, и да комунистима не дају мира.

За муницију се и даље старајте. Доделите извесну количину муниције Ђукићу у Котражи. Потребно је за јединице, које ће овде бити.

Водите рачуна да не долази до интимнијег додира наших снага и оних других, јер он то силе незгодно да би били активни и без тога. Исто тако, ми не можемо користити друмове, и транспортна средства.

Иначе предузмите да нас обавештавате, јер су наша обавештења и запажања врло добра.

Поздрав,

88.—

Бр. 5.
27 марта у 18 часова

Г. Ратибор,

Добили смо ваш извештај од 26 марта.

Врло добро је што су прешли у напад СДС. Б. Н. Наше јединице стално врше нападе. Ово је згодна прилика да се уништи ова комунистичка група, само јединице Н. СДС. Љ. Б. треба да нападну, а не да се бране. Ми ћемо још прикупити снага, које ће такође предузети нападе.

Што се тиче Ајдачића, он треба да дође у Драгачево, одакле ћемо га још са неким снагама употребити као јаку групу за удар, само треба извесно време да се прикупе.

Иначе свима осталим јединицама, које су сада у додиру са комунистима, наређено је да најенергичније нападају, и да комунистима недају мира.

За муницију се и даље старајте. Доделите извесну количину Добрици Ђукићу у Котражи. Потребна је за јединице, које ће овде стићи.

Морате водити рачуна да не долази до интимнијег додира наших снага и оних других, јер би то било незгодно. Наши ће бити активни и без тога. Исто тако, ми не можемо користити друмове и транспортна средства.

Иначе продужите да нас извештавате, јер су ваша обавештења и запажања врло добра.

Печат:

Министарство војске, морнарице
и морнарице
Краљевине Југославије

Поздрав

88.—

Ови документи упућени командантима сектора у Западној Србији јасно показују:

1) Дража је израдио или бар прихватио план за заједничку офанзиву на Голији са Немцима, Бугарима, Љотићевцима и недићевцима против Народноослободилачке војске;

2) Дража наређује да се од Немаца узима муниција и

3) Дража упућује своје органе да сарађују са Немцима али се као увек труди да то систематски сакрије пред народом, па тражи начине да то (што је већ свима јасно) крије.

ДРАЖИН КОМАНДАНТ КОРПУСА ТРАЖИ НЕМАЧКУ ПОМОЋ

Дражин командант корпуса, мајор Ђорђе Ђокић подноси 18 априла 1944 г. извештај да је тешка ситуација Пожешког Дражиног корпуса. Зато је Ђокић обавестио Немце и тражио помоћ.

ДОКУМЕНАТ
бр. 718

Господине пуковниче,

Командант пожешког корпуса капетан Марковић доставио је следећи извештај:

„Комунисти су из Кушића кренули ка западу, али су у жестокој борби одбијени.

Њихове снаге су синоћ заноћиле на простору: Катића, Маће, Водице. Није искључено да ће се из ове просторије кренути преко Бјелуше, Високе, Чичкове ка западу а могуће, да поврну ка северу Добраче—Лиса. Изјавио је један њихов заробљеник да су све њихове снаге са Кушића кренуле овамо.

Неколико паничара успело је, да за кратко време пронесу такве застрашујуће гласове да може многе узнемирити и забринути. Одмах саопштите као у Пожези да смо у борби која је трајала пуна 24 часа, а прави крхљанац трајао је 11 часова и однели сјајну победу над комуном.

Њихови губитци су десетоструко већи од наших. Положај се у времену од 11 часова прелазио по неколико пута у наше и њихове руке наизменично.

Са slabим снагама држим још положаје: Пресека, Мучањ, Глог, Клекова. Како немамо никога ни лево ни десно од мене, нити да ми помогне као и још нико не избија на Катиће иако сам толико пута указивао потребу тога, то ћу се и ја у току 17. ов. месеца прегруписати.

Одмах известити народ доњег дела среза као и среза Пожешког да су све вести о нашем разбијању или страховитом покољу лажни.

Понављам да су црвени страдали много, и десет пута имали жртава него ми”.

16 у 24 часа

Капетан Марковић, с. р.

Доставља се предњи извештај капетана Марковића с молбом ради знања. Данас сам послао и летећи батаљон II Пожешке бригаде 100 војника на положај код капетана Марковића, пошто је јавио да дођу.

Као што се види из предњег извештаја на положају где се Марковић налази са својом групом, никога нема ни лево ни десно. Ми смо преко наших обавештајаца известили немачку команду у Ужицу о ситуацији да пошаљу своје снаге према Ивањици и Катићима (ако их буду имали).

18 априла 1944 год.

С поштовањем, мајор
Ђура Ђокић, с. р.

Господине потпуковниче,

Командант пожешког корпуса капетан Марковић доставио је следећи извештај:

"Комунисти су из Кушића кренули на западу, али су у место-кој борби одбијени.

Њихове снаге су синоћ замишљале на простору: Катиче, Маће, Водице. Није искључено да ће се из ове прсторије кренути преко Вјелуше, Високе, Чичкова на запад, могуће, да поврну на северу Добраче-Лиса. Изјавио је један њихов заробљеник да су све њихове снаге са Кушића кренуле овамо.

Неколико паничара успели су, да за кратко време пронесу такве затражујуће гласове да може многе узнемирити и забринути. Одмах саопштено као и Пожези да смо у борби која је трајала пуна 24 часа, а прави кривана трајао је 11 часова и однели сјајну победу над комуном.

Њихови губитци су десетоструко већи од наших. Положај се у времену од 11 часова прелазео по неколико пута у наше и њихове руке наизменично.

Са слабир снагама држим још положаје: Прасена, Мучањ, Глог, Клекова. Како немамо никога ни лево ни десно од мене, нити да ми помогне као и још нико неизбија на Катиче и ако сам толико пута указивао на потребу тога, то ћу се и ја у току 17 ов.м. прегруписати.

Одмах известите народ доњег дела среза као и среза Пожешког да да све вести о нашем разбијању или страховитом походу су лажни.

Понављам да су првени страдали много, и десет пута више имали жртава него ми".

16 у 24 часа Капетан Марковић ср.

Доставља се предњи извештај капетана Марковића с молбом ради знања. Данас сам послао и летећи батаљон XII Пожешке бригаде 100 војника на положај код капетана Марковића, пошто је јавио да дођу.

Као што се види из предњег извештаја на положају где се Марковић налази са својом групом, никога нема ни лево ни десно. Ми смо преко наших обавештајаца известили немачку команду у Ужицу о ситуацији да пошаљу своје снаге према Ивањици и Катићима, ако их буду имали.

18 априла 1944 год.

С поштовањем, мајор,
Ђура Ђокић

САРАДЊА ДРАЖИНОВАЦА И ПАВЕЛИЋЕВАЦА

Дражин миљеник Добривоје Д. Богдановић, кога Дража за ванредне заслуге уднапређује за капетана, коме Дража поверава да прикупља интелектуалце за равногорски покрет, тај претставник „Светосавља” у јануару 1945 г. постаје стални одржач везе са Павелићевом Муслиманском милицијом и са Павелићевим командантом бојне поручником Капетановићем. Карактеристично је овлашћење које је Богдановићу издао „командант србијанских трупа” генерал Мирослав

Трифунуовић. Овај претставник оних кољача, који су клали мирни муслимански живаљ, — сада када је избегао из Србије, понизно пише Капетановићу-усташи, да ће се Богдановић „старати да наш добри однос с нашом браћом у свакој прилици само још побољша”. Времена се мењају, али издајнице се на крају крајева скупљају у једну банду.

Ево докумената о Богдановићевом положају код Драже:

ДОКУМЕНАТ
бр. 719

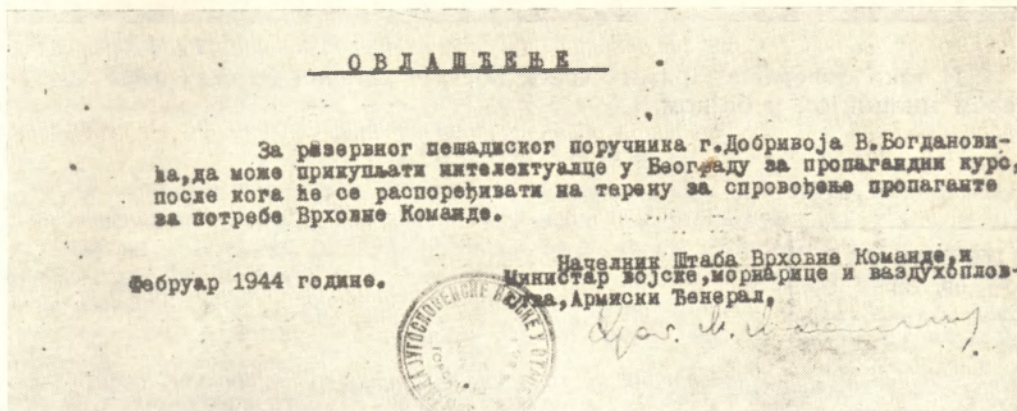
О В Л А Ш Ћ Е Њ Е

За резервног пешадиског поручника г. Добривоја В. Богдановићу, да може прикупљати интелектуалце у Београду за пропагандни курс, после кога ће се распоређивати на терену за спровођење пропаганде за потребе Врховне команде.

Фебруара 1944 године

Печат:
Команда Југословенске војске
у Отаџбини — Горски штаб бр.

Начелник Штаба Врховне Команде
и Министар војске, морнарице и
ваздухопловства, Армиски ђенерал,
Драг. М. Михаиловић, с. р.

ДОКУМЕНАТ
бр. 720

Н А Р Е Д Б А

НАЧЕЛНИКА ШТАБА ВРХОВНЕ КОМАНДЕ И МИНИСТРА ВОЈСКЕ, МОРНАРИЦЕ
И ВАЗДУХОПЛОВСТВА
за 30 јуни 1944 године

На мој предлог Врховни Командант Њ. В. Краља Петра II унапредио је по стеченом праву и за ратне заслуге резервног пешадиског поручника Добривоја В. Богдановића у чин резервног пешадиског капетана II класе.

Указ о унапређењу изашао је 28 јуна 1944 године, с тим што ће му се ранг овог чина одредити накнадно, а у вези наређења Њ. В. Краља стр. Пов. Бр. 591 од 30 септембра 1943 године.

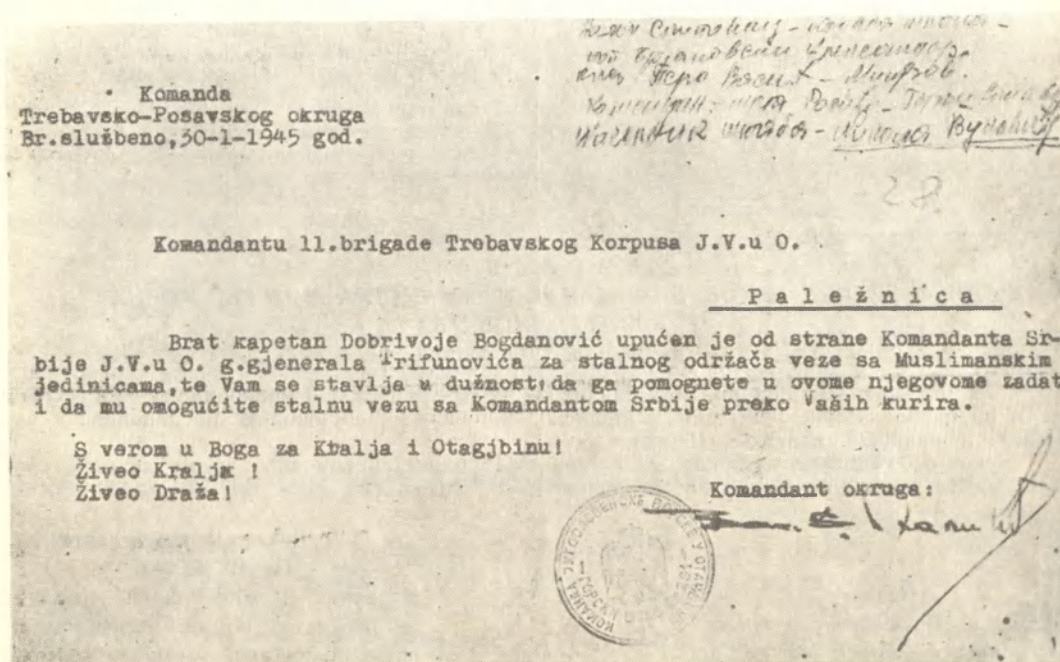
Печат:
Команда Југословенске војске
у Отаџбини — Горск иштаб бр. 1
Ађ.

П. з. Врховног команданта
Њ. В. Краља,
Начелник Штаба Врховне Команде
и Министар војске, морнарице и
ваздухопловства, Армиски ђенерал,
Драг. М. Михаиловић, с. р.

И тако поверљив Дражин човек постаје „стални одржач веза“ са Павелићевом милицијом и бојном.

ДОКУМЕНАТ
бр. 721

Команда
Требавско-Посавског округа
р. службено, 30-1-1945 год.

Дописано оловком:
Доњи Слиповац — основна школа — поп.
Бројановски Александар. Кнез Перо Ва-
сић — Митров. Коман. — мајор Росић —
Горњи Слиповац
Начелник штаба — Никола Вуковић

Команданту II бригаде Требавског Корпуса Ј. В. у О.

Палежница

Брат капетан Добривоје Богдановић упућен је од стране Команданта Србије Ј. В. у О. г. Ђенерала Трифуновића за сталног одржача везе са Муслиманским јединицама, те Вам се ставља у дужност да га помогнете у овоме његовом задатку и да му омогућите сталну везу са Командантом Србије преко Ваших курира.

С вером у Бога за Краља и Отаџбину.

Живео Краљ!

Живео Дража!

Печат:

Команда Југословенске војске
у Отаџбини — Горски штаб бр. 261

Командант округа
Васо Ђ. Јалић, с. р.

ДОКУМЕНАТ
бр. 722

О В Л А Ш Ћ Е Њ Е

За пешадиског капетана Богдановића Добривоја, који се упућује за мог одржача везе са командантом бојне у Грачаници поручником Капетановићем.

Ова веза је једина, са којом ће се до даљег између потписаног и поручника Капетановића одржавати контакт, и све док се не измени, на други начин се неће користити ни са једне стране.

Капетан Богдановић ће се старати, да наш добри однос, са нашом браћом у свакој прилици само још побољша.

Ово овлашћење важи док се не поништи.

29 јануара 1945 год.

Положај

Печат:

Команда Југословенске војске
у Отаџбини — Горск иштаб бр. 1

Командант Србијанских трупа
дивизиски ђенерал
Мирослав Ј. Радуловић, с. р.

Све ово јасно показује да у издаји нема граница. У Србији преко Немаца Дража се повезао са љотићевцима, бежећи из Србије у Босну и Херцеговину он се обраћа давнашњим и природним својим савезницима — Павелићевој узданици.

КОМАНДАНТ „ГОРСКЕ ГАРДЕ Њ. В. КРАЉА” МОЛИ НЕМЦЕ ЗА МУНИЦИЈУ

Просто невероватно изгледа писмо које је „командант Горске Гарде Њ. В. Краља Петра II у Отаџбини” упутио после борбе код Ивањице немачком команданту отсека. Дражиновци су остали без муниције, па зато траже помоћ у муницији. То им је потребно за борбу противу народноослободилачке војске. Зато „командант Краљеве гарде” шаље Немцима свога официра за везу.

Ево тог документа:

ДОКУМЕНАТ
бр. 723

Командант
Групе корпуса Горске гарде
Њ. В. Краља Петра II
у Отаџбини
Пов. бр. _____
1944 год.
Слободне српске планине.

Команданту отсека немачке војске Рогатица—Сарајево

Горска Гарда Њ. В. Краља Петра II у борбама са комунистима од Ивањице па закључно са северним падинама пл. Деветака, утрошила је скоро сву муницију тако, да је обичан стрелац остао са по 10 метака а на аутомат просечно 100—150 метака.

Услед оваког стања у муницији немогуће је предузети веће акције противу комуниста, а новим противнападом комунисти би могли повратити изгубљене положаје и тиме угрозити комуникације које Ви сада користите.

Како Горска Гарда Њ. В. Краља Петра II ни једном приликом није нападала немачку војску иза бусија и заседа, него се увек само борила противу највећих злотвора целог света — комуниста, то би у нашем заједничком интересу било добро да нас помогнете у пушчаној, митраљеској и бацачкој муницији, те како би могли продужити нашу борбу до коначног уништења комуниста.

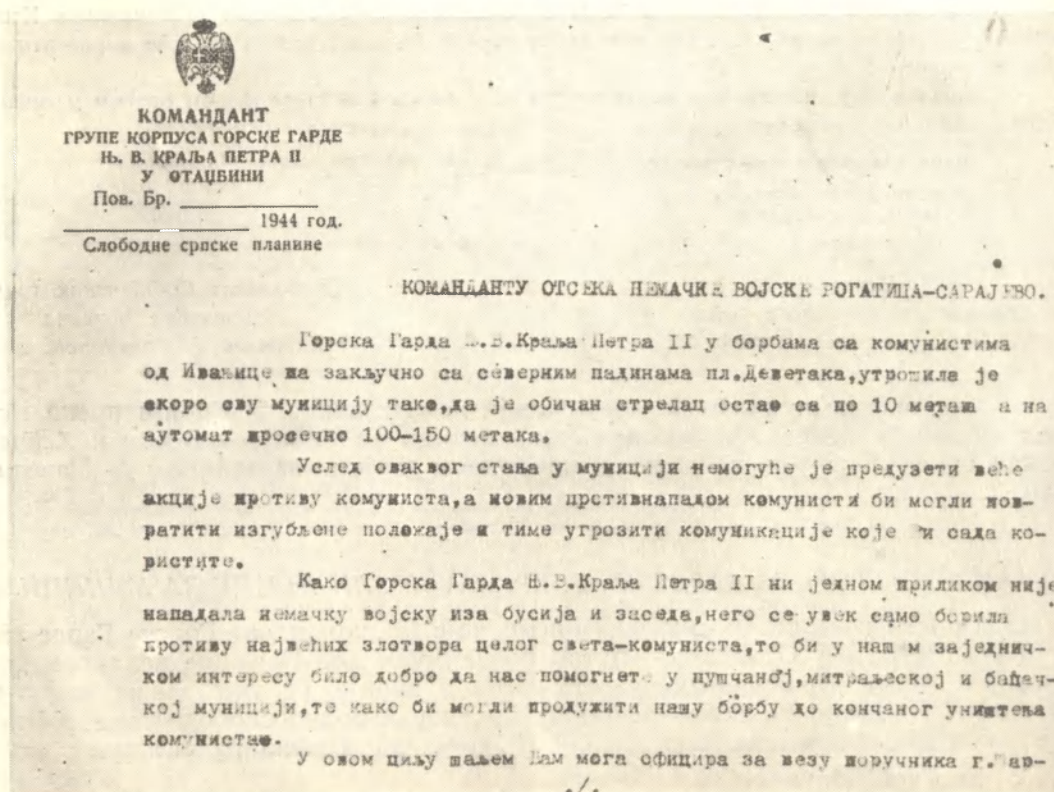
У овом циљу шаљем вам мога официра за везу поручника г. Шарковића који ће вам усмено изложити наше данашње најужније потребе.

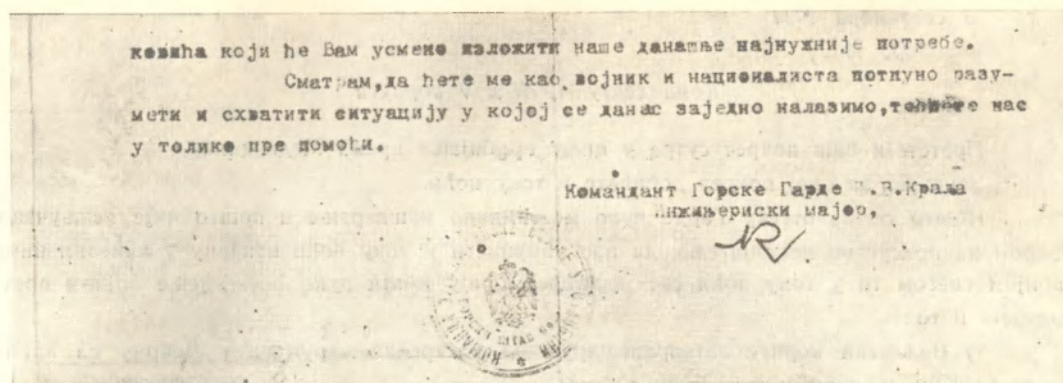
Сматрам, да ћете ме као војник и националиста потпуно разумети и схватити ситуацију у којој се данас заједно налазимо, те ћете нас утолико пре помоћи.

Печат:

Команда Југословенске војске
у Отаџбини — Горски штаб бр.

Командант Горске Гарде Њ. В. Краља
Инжињерски мајор
К.

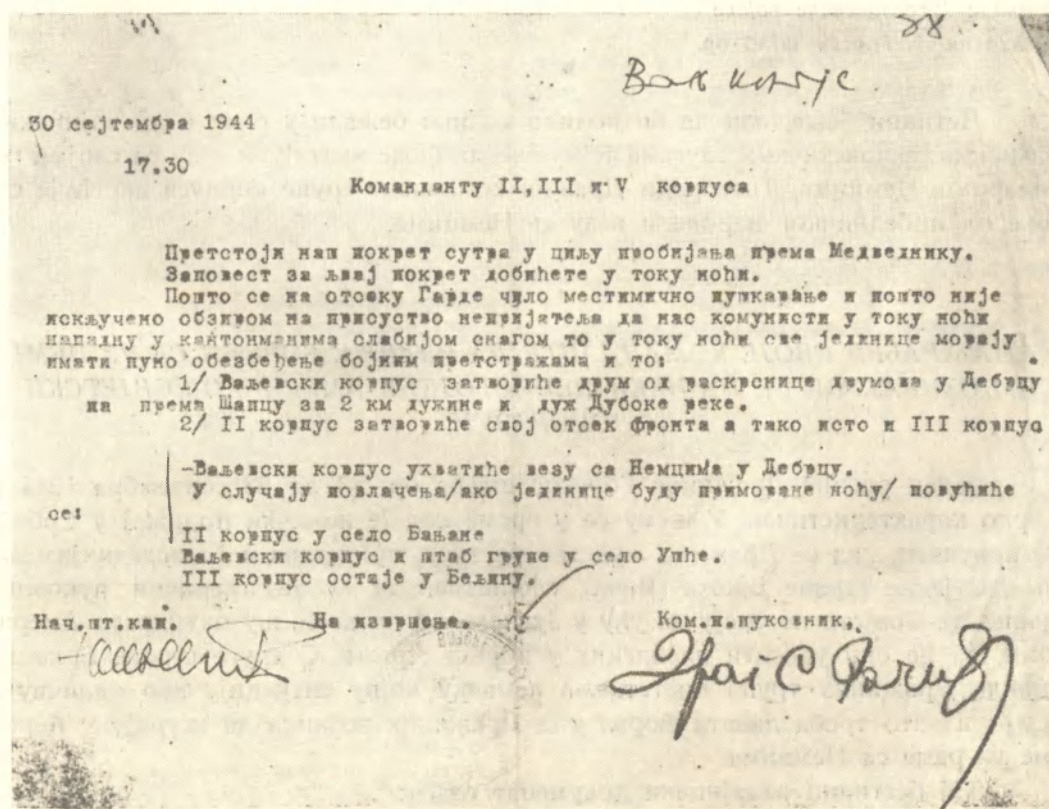

Командант „Краљеве Гарде” тражи од непријатеља, окупатора, муницију за борбу противу свог сопственог народа, који се подигао на оружје да из своје земље отера окупатора.

ДРАЖИН КОМАНДАНТ РАЧИЋ НАРЕЂУЈЕ ВЕЗУ СА НЕМЦИМА

Снажан налет Народноослободилачке војске и партизанских одреда у Србију, у септембру 1944 г. нагонио је Дражиног команданта групе корпуса у северозападној Србији, Драг. Рачића, да изда наређење за пробијање-повлачење. У том оперативском наређењу императивно је постављено наређење да се у Посавини (Дебrcу) хвата веза са Немцима.

ДОКУМЕНАТ
бр. 724

30 септембра 1944

17. 30

Команданту II, III и V корпуса

Претстоји наш покрет сутра у циљу пробијања према Медведнику.

Заповест за овај покрет добићете у току ноћи.

Пошто се на отсеку Гарде чуло местимично пушкарање и пошто није искључено, обзиром на присуство непријатеља, да нас комунисти у току ноћи нападну у кантонманима слабијом снагом то у току ноћи све јединице морају имати пуно обезбеђење бојним претстражама и то :

1) Ваљевски корпус затвориће друм од раскрснице друмова у Дебрцу па према Шапцу за 2 км дружине и дуж Дубоке реке.

2) II корпус затвориће свој отсек фронта а тако исто и III корпус.

Ваљевски корпус ухватиће везу са Немцима у Дебрцу.

У случају повлачења ако јединице буду приморане ноћу, повућиће се:

II корпус у село Бањане.

Ваљевски корпус и штаб групе у село Ушће.

III корпус остаје у Бељину.

На извршење.

Нач. шт. кап.

Ком. п. пуковник,
Драг. С. Рачић, с. р.

Печат:

Команда Југословенске војске
у Отаџбини — Горски штаб бр.

Четници беже, али да би колико толико бежали у реду и по војничким правилима; фашистичким слугама је нужно да беже хватајући везу са својим господарима, Немцима. Тога ради Дражин командант групе корпуса наређује бежање од победничког народа и везу са Немцима.

**ДРАЖА ХРАБРИ СВОЈЕ КОМАНДАНТЕ ДА ИЗДРЖЕ БОРЕЋИ СЕ УЗ НЕМЦЕ
И ПОЗИВАЈУЋИ СЕ НА НЕКИ НЕПОСТОЈЕЋИ АМЕРИЧКО-СОВЈЕТСКИ
СПОРАЗУМ**

Један распис Дражиног Горског штаба бр. 83 од 23 септембра 1944 г. је врло карактеристичан. У њему се у време кад је немачки положај у Србији био критичан, кад се Дражино људство растура, прибегава најочигледнијим лажима. С једне стране Дража (Чича) саопштава да му је амерички пуковник изјавио да Совјети не смеју да уђу у Југославију и да ће њу окупирати Американци, па ће они удесити плебисцит у корист Драже. С друге стране Врховна команда Дражиних трупа претставља немачку војну ситуацију као одличну у Србији и зато треба дизати морал код Дражиних војника да истрају у борби раме уз раме са Немцима.

Тај бестидни издајнички докуменат гласи:

ДОКУМЕНАТ
бр. 725**II**

Горски штаб број 83
ст. пов. б. сл.
23 септембра 1944 год.
Положај

Команданту _____

У прилогу доставља се примљени извештај од стране В. К.
Извештај гласи:

„Ситуација: Американски пуковник изјавио је 21. IX. пред Чичом, Националним комитетом, шефом и Нешком: руске трупе по уговору не смеју прелазити границу Југославије и зато су већ више од 20 дана код наше границе, али не прелазе унутра. Америчке трупе ће доћи у Југославију и окупирати је тек онда када Немци напусте земљу. Тада ће под америчком окупацијом бити извршен плебисцит на такав начин да Чича добије и легално искључи Тита. До тога момента снаге остају по досадашњем — стим што он тражи да Американци дођу одмах. До тога момента он тражи да издржимо у борби — макар и са наслоном на Немце. Он каже да је ситуација код Тита очајна и да је врло близу дан преокрета савезничке политике за коју је све припремљено и чије су задње одлуке дефинитивне сада у Квебеку. Дакле: он у име Рузвелта гарантује нашу победу и то у току ове године.

Ситуација у Србији: I партизански корпус (1, 6 и 37 див.) углавном у срезу колу-барском-предњи делови њихови теже према Шумадији. Углавном не испољавају никакву јачу акцију XIII корпус (16, 36 и 11 див.) на простору Борања Јагодна. Према партизанима су снаге: два батаљона Бранденбурга ојачана затварају пут Младеновац—Топола да спрече продор на исток. Дивизија Принца Еугена у маршу је од Вишеграда и челни пук јак 5 батаљона стигао је 21. IX. у вече у Г. Милановац. 22. IX. је на маршу са десним крилом према Страгарима а левим према Аранђеловцу. За њим иде дивизија која ће се концентрисати око Г. Милановца најкасније 26. о. м. до мрака. На простору Уб—Лазаревац је Лале и оклопне немачке снаге. Тада почиње немачка офанзива правцем Уб—Обреновац—Аранђеловац—Г. Милановац — све у правцу Ваљева. Ми смо за акцију против XI корпуса добили 2 добр. батаљона са 4 пољ. топа и протиоклопна топова а у изгледу је и 1 немачки батаљон.

Дакле ситуација одлична.”

Предње се доставља на знање с тим да команданти предњи извештај саопште у потребном обиму и на најпогоднији начин своме људству. Морал код војника и старешина мора се подићи до највишег степена.

К-т ваљ. округа расписаће предње к-тима срезова и поступити по засебном наређењу за ово.

Достављено:

Свима к-тима бригада

К-ту вој. округа и

к-ту ђачког батаљона.

Печат:

Команда Југословенск војске
у Отаџбини — Горски штаб бр. 83.

Командант, капетан
Вој. М. Марковић, с. р.

- 1) Лажну пропаганду да ће Југославија бити насилно предата од стране савезника Дражиним бандама ;
- 2) Ослањање на Немце и очекивање спаса од немачких дивизија и њихове офанзиве. Уздање у успех злочиначке дивизије Принц Еуген.
- 3) Оцењивање да је ситуација претстављена као тобож повољна за Немце, за Дражу одлична.
- 4) Тежња да се „диже морал“ Дражиних трупа како би оне раме уз раме с Немцима издржале борбу против НОВ и против савезника.

РАЧИЋ РАСПИСУЈЕ ДИРЕКТИВУ ЗА ОПЕРАЦИЈЕ У КОЈОЈ СЕ ВРШИ
ЗАЈЕДНИЧКИ РАСПОРЕД НЕМАЦА И ЧЕТНИКА

Директива бр. 6 за 4 септембар 1944 г. коју је издао „командант Четврте групе јуришних корпуса Југословенске војске у Отаџбини“, мајор Рачић под непосредном командом ДМ за борбу око Ужица садржи стога распоред снага: у једној линији фронта су Немци, љотићевци, недићевци, дражиновци, опет Немци, опет Дражини људи. Све је то једно с другим. Једни поред других. То

су т. зв. „антикомунистичке снаге”. Оне ће по овој директиви, оперисати „удруженим снагама” и „општом акцијом”.

Пошто је ситуација тешка по Дражу, Рачић тражи аргументе за храбрење свога људства у сплеткама. Хоће да претстави да ће због Балкана доћи до оружаног сукоба између Совјетског Савеза и западних савезника.

ДОКУМЕНАТ
бр. 726

ШТАБ
ЧЕТВРТЕ ГРУПЕ ЈУРИШНИХ КОРПУСА
ЈУГОСЛОВЕНСКОЈ ВОЈСКИ У ОТАЧЕВИНИ
О.Б.Р. Службено
4. септембра 1944 године
с. МУБИЊ

ДИРЕКТИВА БР. 6.

Карта Ужице размере 1:100.000 и 1:200.000.

Комунистичке снаге у намери да овладају Србијом прохале су у област Ужица и држе срез Златиборски, варошицу Пожегу и сав простор западно од Ужица до Дрине. Јачина комунистичких снага је прва, друга и 39 дивизија, чије се борачко људство цени од 3500 до 6000, с тим што су им снаге превише разбацане, за држање ове територије.

Према овим комунистичким снагама за сада су ангажовани:

— у блокираном Ужицу један батаљон Немаца, један батаљон Добровољца и један батаљон С.Д.А.

— на Јеловој Гори Златиборски корпус са јачином око 600 бораца.

— у области Карана наш четврти јуришни корпус и

— на линији Пожега Вис Трешњица /према Ужицу/ западно Моравска група са око 2000 бораца.

— из Чаčka на дан 4. септембра крећу два немачка батаљона у правцу Пожеге.

— у селу Јанчићима новоформирана и ново наоружана група првог Равногорског корпуса јачине 1800 бораца.

Четврта група јуришних корпуса предузела напад концентричним дејством делом и делом објавом Мораве са првим циљем да се овлада Пожегом, а по паду Пожеге удруженим снагама очистиће се простор до Ужица одакле ће се предузети општа акција свих антикомунистичких снага према Златибору и према Висеграду за тучене комунистичких снага и избацивање из Србије.

Наша идеја маневра је тући комунисте у области Пожеге и Ужица, а истом прикупити ове снаге и даље уништити црвених на простору Србије.

НАПОМЕНА: Црвени су од савезника напуштени. Материјалну помоћ не добијају више јер у спољној политици ситуација између Совјета и Англоамериканаца ове више заострала и вероватно ће на питању Балкана доћи до оружаног сукоба између њих. Тито је због тога покушао по наговору Москве да овлада Србијом, како би имао документ у рукама да Југославија жели прикључавање Совјетима, док Американци и Британци поручују нама да Србију не лирајући средства у најкраћем року очистимо, како би им створили услове да они могу доћи на Балкан према нашем тлажењу.

Према томе борба у коју ступамо је одлучујућа за Србију, одлучујућа за Југославију и за цео Балкан, јер од наше победе или пораза зависи да ли ће на нашем тлу Англоамериканци или Совјети.

Отуда сви морају бити имати на уму да се јединице приморају на крајње напрезање, немаленики труд и жртве. За неизвршење заповести и за неуспех оних ће бити стављени под преки суд они који је не изврше, односно који не успеју у датом задатку.

НА ИЗВРШЕЊЕ.

Начелник Штаба, штапетан

Handwritten signature

Командант, мајор

Handwritten signature

Достављено: к-ту I, III и V кор.
и Шумадијске бригаде

Штаб
Четврте групе Јуришних корпуса
Југословенске војске у Отаџбини
О. Бр. Службено
4 септембра 1944 године
с. Љубић

ДИРЕКТИВА БР. 6

Карта Ужице размере 1 : 100.000 и 1 : 200.000

Комунистичке снаге у намери да овладају Србијом продрле су у област Ужица и држе срез Златиборски, варошицу Пожегу и сав простор западно од Ужица до Дрине. Јачина комунистичких снага је: прва, шеста и 37 дивизија, чије се борачко људство цени од 3500 до 6000, с тим што су им снаге превише разбацане, за држање ове територије.

Према овим комунистичким снагама за сада су ангажовани:

— у блокираном Ужицу један батаљон Немаца, један батаљон добровољаца и један батаљон СДС.

— на Јеловој Гори Златиборски корпус са јачином око 600 бораца.

— у области Карана наш четврти јуришни корпус и

— на линији Пожега Вис Трешница (према Ужицу) западно Моравска група са око 2000 бораца.

— из Чачка на дан 4 септембра крећу два немачка батаљона у правцу Пожеге.

— у селу Јанчићима новоформирана и новонаоружана група првог Равногорског корпуса јачине 1500 бораца.

Четврта група јуришних корпуса предузеће напад концентричним дејством левом и десном обалом Мораве са првим циљем да се овлада Пожегом, а по паду Пожеге удруженим снагама очистиће се простор до Ужица одакле ће се предузети општа акција свих антикомунистичких снага према Златибору и према Вишеграду за тучење комунистичких снага и избацивање из Србије.

Наша идеја маневра је тући комунисте у области Пожеге и Ужица, а потом прикупити све снаге за даље уништење црвених на простору Србије.

НАПОМЕНА: црвени су од савезника напуштени. Материјалну помоћ не добијају више јер се у спољној политици ситуација између Совјета и Англоамериканаца све више заоштрава и вероватно ће на питању Балкана доћи до оружаног сукоба између њих. Тито је због тога покушао по наговору Москве да овлада Србијом, како би имао докуменат у рукама да Југославија жели прикључење Совјетима, док Американци и Енглези поручују нама да Србију не бирајући средства у најкраћем року очистимо, како би им створили услове да они могу доћи на Балкан према нашем тражењу.

Према томе борба у коју ступамо је одлучујућа за Србију, одлучујућа за Југославију и за цео Балкан, јер од наше победе или пораза и од брзине рада зависи да ли ће на наше тло Англоамериканци или Совјети.

Отуда сви морају имати на уму да се јединице приморају на крајње напрезање не жалећи ни труд ни жртве. За неизвршење заповести и за неуспех одмах ће бити стављени под преки суд они који је не изврше, односно који не успеју у датом задатку.

На извршење.

Начелник штаба, капетан

(потпис нечитак)

Печат:

Команда Југословенск војске
у Отаџбини — Горски штаб бр. 30.

Достављено-к-ту, I, III и V кор.
и Шумадишке бригаде

Командант, мајор

Драг. С. Рачић, с. р.

Јасно признање унапред припремљених заједничких операција са непријатељем. Један је фронт. Несумњиво једна, и то немачка команда. И један прес-биро: Гебелсове лажи о сукобу Уједињених народа. То остаје Дражином команданту, који је под непосредном командом ДМ, као једина нада.

**ДРАЖИНЕ ТРУПЕ ПОКУШАВАЈУ ДА ОСЛОБОДЕ БЛОКИРАНЕ НЕМЦЕ,
НЕДИЋЕВЦЕ И ЉОТИЋЕВЦЕ У УЖИЦУ**

Заповест мајора Рачића, Дражиног „команданта Четврте групе јуришних корпуса” од 4 септембра 1944 г. с болом констатује да је НОВ блокирала Немце и све њихове српске сателите. Зато наређује подилажење ради напада на Пожегу, а затим покрет на Ужице, да се на тај начин оствари ослобођење блокираних Немаца, Љотићеваца и недићеваца.

**ДОКУМЕНАТ
бр. 727**

Штаб
Четврте групе Јуришних корпуса
Југословенске војске у Отаџбини
О.бр. Службено
4 септембра 1944 године
Положај

ЗАПОВЕСТ

Карта размере 1 : 100.000 секције Чачак и Ужице

Прва, шеста и 37 комунистичка дивизија са главнином својих снага налази се јужно од Ужица у области Чајетине. Са предњим деловима комунисти су блокирали Ужице и заузели Пожегу држећи и положаје између Пожеге и Ужица.

У Ужицу налази се један батаљон Немаца, један батаљон добровољаца и батаљон СДС. На Јеловој Гори Златиборски корпус. У области Карана наш четврти јуришни корпус, а између Карана и Пожеге Западно Моравска група капетана Милошевића у Јанчићима новформиран први корпус.

Из Чачка данас су кренули два батаљона Немаца. У Чачку као резерва остају два батаљона добровољаца.

Четврта група јуришних корпуса извршиће концентрични напад на Пожегу, где ће се концентрисати наше снаге и продужити у правцу Ужица.

НАРЕЂУЈЕМ:

1) Да наши корпуси изврше подилажење у току четвртога до линије: село Каменица — село Марковица. Подилажење ће се извршити по следећем:

— трећи јуришни корпус полази из села Трбушани 4. септембра у 14 час. правцем село Трбушани—село Пријевор—село Рошци до засеока Каменица у селу Јанчићи, где ће преноћити.

— Шумадиска бригада полази из села Коњевићи 4 септембра у 14 часова правцем варошица Љубић—село Трбушани—село Пријевор—село Рошци где ће преноћити у истом селу испод Острвица са обе стране друма којим маршује, а позади трећег корпуса за око три километара.

— први јуришни корпус полази у 14 часова из села Љубић правцем Чачак село Придворница па потом друмом виса Јанковина и села Ратари за село Марковица где ће преноћити.

— пети јуришни корпус полази у 15 часова из села Кулиновци 4 септембра преко села Јездина и села Зеоке за село Којићи, где ће преноћити.

— Штабна група кренући заједно са трећим корпусом са којим ће преноћити.

Све групе на преноћишту предузеће све мере за обезбеђење јер није искључен продор малих комунистичких делова у циљу напада и узнемирења.

2) Са места преноћишта трупе ће кренути у напад петог септембра у зору по следећем:

— десна колона коју чини трећи јуришни корпус полази из Каменице 5 септембра у 4 часа друмом за село Горње Добриње одакле сеоским путем преко виса Кремење виса Малињак—виса Виноградине за село Табановићи тако да заузме Боловића брдо (707) одакле ће кренути у напад према Пожези у 11 часова са две колоне и то десна колона од Боловића

Брда преко виса Стрмац (679) — Зољевина (589) — и села Глумач на Пожегу. Лева колона од Боловића брда преко засеока Лорет и Ђетениште — преко виса Виноградине (407) и села Бакионица на источни део Пожеге.

Нарочиту пажњу обраћа на свој леви бок остављајући потребно обезбеђење на вису Лорет (к. 841) и обезбеђујући се са правца село Гугаљ и село Прјановићи.

— лева колона под командом мајора Милоша Марковића састављена од првог и петог јуришног корпуса полази са места преноћишта петог септембра у 4 часа правцем вис Кртстац — к. 623 — Црна стена к. 626. Са овога положаја као полазног положаја за напад креће у напад петог септембра у 10 часова правцем село Горебиље село Висибаба са задатком да заузме положај Висибаба (412) и ухвати везу са десном колоном која треба да заузме Пожегу садејствујући нападу десне колоне нападом на Пожегу са југа, ако је непријатељ буде бранио. Нарочиту пажњу обрађујући на свој леви бок, пошто у области Ариља има слабијих комунистичких снага. По избијању на вис Висибаба обезбеђује свој леви бок поседањем Рупељева (481).

— Шумадиска бригада као општа резерва групе креће са места преноћишта петог септембра у пет часова за трећим јуришним корпусом.

3) Штаб групе биће 5 септембра од седам часова код трећег јуришног корпуса коме ће се прикључити на вису Кремене (752).

4) Веза: радио веза почев од 10 часова 5 септембра одржаваће се сваки сат. По овлађивању полазним положајима за напад упалити ватре на њима постављајући две ватре на растојању сто метара у правцу исток запад. Ватре треба да буду тако велике да их колоне међусобно уоче. Заузеће Пожеге и виса Висибаба обележити ватре на исти начин.

5) Санитетска служба: рањене и болесне упућивати у Чачак, а по паду Пожеге у Пожегу.

НАПОМЕНА: У селу Јанчићи налазе се новоформиран први равногорски корпус, који ће ако буде био у Јанчићима у току ноћи бити бачен у село Тучково са задатком да запоседне вис Кијевица и да га држи са делом снага док Пожега не падне обезбеђујући железничку пругу а са осталим делом снага петог ујутро продужује напад преко виса Лорет (841) преко села Пријановићи ка Пожези. Пошто учешће ове снаге није осигурано командант трећег корпуса предузеће мере за обезбеђење свога левог бока како је то заповешћу предвиђено, а настаће да ухвати везу са овим снагама ако буду ангажоване.

На извршење!

Достављено: К-ту I, III и V јур. корпуса и К-ту Шумадиске бригаде, у 12.45 часова.

Начелник Штаба — Капетан
(потпис нечитак)

Драг. С. Рачић, с. р.
Командант мајор

Печат:

Команда Југословенске војске
у Отаџбини — Горски штаб бр. 30

НАПОМЕНА: обзиром на премореност трупа и на кишу мењају се одредбе заповести у погледу подилажења већ ће се марш извршити петог септембра у три часа тако да трупе петог увече заноће:

— десна колона на Боловића брду (737), а лева колона на Кртацу (кота 629) — кота 622 — кота 616. Са ових положаја извршиће се напад у правцу Пожеге по горњој заповести 6 септембра у 4 часа зашта ће следовати и радио заповест. Радио веза у току петог одржаће се свака два часа почев од 9 часова до 19 часова.

Штаб групе маршује са трећим корпусом. Ја ћу сачекати трећи корпус на вису Кремене почев од 7 часова 5 септембра т. г.

На извршење!

Начелник Штаба — Капетан
(потпис нечитак)

Командант мајор
Драг. С. Рачић, с. р.

ШТАБ
ЧЕТВРТЕ ГРУПЕ ЈУРИШНИХ КОРПУСА
ЈУГОСЛОВЕНСКЕ ВОЈСКЕ У ОТАДБИНИ
О.БР.Службено
4. септембра 1944. године
П.О.Л.О.К.А.Ј

УКИЦА ЗАПОВЕСТ О.БР.

Карта размере 1:100.000 секције Чачак и Ужице.

Преа, места и 37 комунистичких дивизија са главнишом својих снага налазе се јужно од Ужица у области Чајетине. Са предњим деловима комунисти су блокирали Ужице и заузли Пожегу држећи и положаје између Пожеге и Ужица.

У Ужицу налазе се један баталјон Немана, један Баталјон Добровољаца и баталјон СДС. На Једловој Гори Златиборски корпус. У области Карана наш четврти Јуришни корпус, а између Карана и Пожеге Западно Моравске група капетана Милошевића. У Јанчићима новоформирани први корпус.

Из Чачка данас су кренули два баталјона Немана. У Чачку као резерва остају два баталјона добровољаца.

Четврта група Јуришних корпуса извршиће концентрични напад на Пожегу, где ће се концентрисати наше снаге и продужити у правцу Ужица.

НАРЕЂУЈЕМО

1.-Да наши корпуси изврше похилажење у току четвртога кривичног до линије: село Каменица-село Марковица. Похилажење ће се извршити по следећем:

- трећи Јуришни корпус полази из села Трбушани 4. септембра у 14 час. правцем село Трбушани-село Пријезор-село Рошчи дозасека Каменица у селу Јанчићима, где ће преноћити.
- Шумадијска бригада полази из села Каменица 4. септембра у 14 часова правцем село Варошица-Дубић-село Трбушани-село Пријезор-село Рошчи где ће преноћити у истом селу испод виса Острица са обе стране друма којим маршује, а позади трећег корпуса за око три километра.
- први Јуришни корпус полази у 14 часова из села Дубић правцем Чачак село Пријезорца па потом друмом вика Јанковица и села Ртари за село Марковица где ће преноћити.
- пети Јуришни корпус полази у 15 часова из села Кулиновци 4. септембра преко села Јездина и села Зеке за село Којићи, где ће преноћити.
- Штабна група кренуће заједно са трећим корпусом са којим ће преноћити.

Све трупе на преноћишту предузмуће пуне мере за обезбеђење јер није искључен продор малих комунистичких делова у циљу напада и узнемирања.

2.-Са места преноћишта трупе ће кренути у напад петог септембра у зору по следећем:

- десна колона коју чини трећи Јуришни корпус полази из Каменице 5 септембра у 4 часа друмом за село Горње Добриње одакле сеоским путем преко вика са Кремене вика Маливак-вика Виноградине за село Табановићи тако да заузме Боловића брдо /707/ одакле ће кренути у напад према Пожези у 11 часова са две колоне и то десна колона од Боловића брда преко вика Стрмац /879/-Золевина/589/-и села Глумач на Пожегу. Лева колона од Боловића брда преко засека Лорет и вика Ветениште -преко вика Виноградине/470/ и села Бакионица на источни део Пожеге.
- Нарочиту пажњу обраћа на свој леви бок оставајући потребно обезбеђење на вису Лорет /к.841/ и обезбеђујући се са правца село Гугаљ и село Пријановићи.
- лева колона под командом мајора Милоша Марковића састављена из првог и петог Јуришног корпуса полази са места преноћишта петог септембра у 4 часа правцем вика Кртатац-к.623-Црна стена к.626. Са овога положаја као полазног положаја за напад креће у напад петог септембра у 10 часова правцем село Горебице село Видибаба са задатком да заузме положај Висибаба/412/ и ухвати везу са десном колоном која треба да заузме Пожегу садејствујући нападу десне колоне не нападом на Пожегу са југа, ако је непријатељ буди брзичко. Нарочиту пажњу хитно

Још један докуменат више који јасно показује „братство по оружју” између Дражиних трупа, Немаца, љотићеваца и недићеваца Српске државне страже. Сви су заједно размештени по околини Ужица. Боре се „раме уз раме” против народноослободилачке војске. Заједнички се боре и заједничка им је и санитетска служба (Чачак је у немачким рукама — Рачић наређује да се тамо пошаљу његови рањеници).

РАЧИЋ НАРЕЂУЈЕ КЕСЕРОВИЋУ НАПАД УЗ ПОМОЋ ЈЕДНОГ
НЕМАЧКОГ БАТАЉОНА

25 августа 1944 г. Дражин „командант IV групе јуришних корпуса” мајор Рачић наредио је напад на 5 ударну дивизију народноослободилачке војске у Жупи. И ту отворено саопштава да ће трупе Кесеровићеве, заједно са трупама његовог корпуса, уз подршку једног немачког батаљона кренути у напад.

ДОКУМЕНАТ
бр. 728

Штаб
IV групе јур. корпуса
О.бр. 18
25 августа 1944
у час.
В. Дренова

Команданту I јуришног корпуса

Ситуација: 5 дивизија црвених је у жупи. Јачина 2—3000 бораца. Штаб дивизије у селу Злегиња. Трупе размештене на линији: с. Купци (на Васини)—с. Новаци—село Александровац—с. Плеш. Тежиште им је на десном крилу према Васини.

Наше трупе и трупе потпуковника Кесеровића уз подршку једног немачког батаљона напашће 26 у зору на пету дивизију са задатком да је туку и да је избаци из Жупе. Напад почиње са полазних тачака с. Стопана и Крушевац.

Ако пета дивизија пружи јачи отпор у Жупи и задржи наше снаге онда ће I Јуришни Корпус дејствовати нападом у бок и позадину ове дивизије тј. нападаће од Жељина према Плешу и даље ка Александровцу.

Ако пета дивизија буде принуђена или се сама одлучи на повлачење онда ће I Корпус да се дочепа, што пре виси Нерађа (1350) тако да са ове линије спрече повлачење црвених према Копаонику — то значи кад се узме Нерађа и осети да се црвени извлаче према Копаонику треба их нападати и набијати на Расину тежећи да се при том пре црвених овлада Обрадовом Чуком (1430) и Палежом (1474). Обе ове коте јужно од Нерађе на 8 до 10 километру.

Ако пета дивизија пређе у против напад ситуација би била тешка, ако би почела надирати у правцу Трстеника. Деси ли се овај случај први корпус што пре са Жељина има да се дочепа Виса Лисац (1065) — који је од Жељина североисточно 8 км. Са Лисца овај корпус би бочно тукао непријатеља који би надирео на терен хватајући се пре непријатеља вододелнице означене положајем: Папратна (904) — Поглед (736).

Радио везом регулисаће се ангажовање новог корпуса према ситуацији која се буде развила у Жупи при нашем нападу.

За извршење горњих задатака први корпус са делом снага мора бити безусловно на Жељину 26 августа у 4 часа, а са целом снагом истог дана до 12 часова. Радио везу одржавати по радио заповести на свака 2 часа. Без обзира да ли шта да се јави или не без обзира на покрет станица мора јављати у означено време.

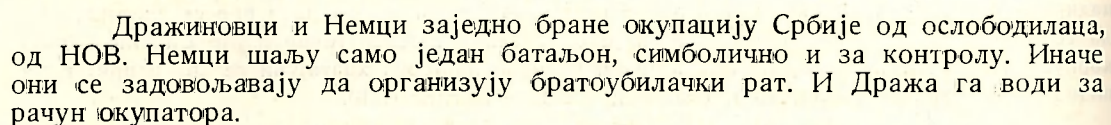
На извршење!

Пријем заповести потврдити.

Начелник Штаба, капетан
Неш. И. Недић, с. р.

Командант, мајор
Драг. С. Рачић, с. р.

Печат:
Команда Југословенске војске
у Отаџбини — Горски штаб бр. 30.

Дражина пропаганда дуго је доказивала да је сарадња појединих четничких команданата са окупатором ствар коју ти команданти чине на своју руку и да они више нису у саставу Дrajине „Југословенске војске у Отаџбини“. Исто тако у случајевима кад су њихови злочини постали очигледни, ти команданти су квалификовани као „самозвани дражиновци“. Међутим као што смо то видели из стотине докумената, стварност је друкчија. Крајем маја 1944 г. свако мало дете знало је за сарадњу Рачића, Раковића, Калабића и других са Немцима, као и за њихове језиве, кољачке злочине. Међутим Дражи ништа није сметало да те и друге официре — издајнике и кољаче, својом наредбом, као начелник штаба Врховне команде, 27 маја 1944 г. распоређује као највише команданте.

ДОКУМЕНАТ
бр. 729

Горски Штаб бр. 1
О.Бр. службено

27 маја 1944 године

Положај

Команданту.....

По указаној потреби за акцију против непријатеља,--

КАРЕПУЈИ

1.-Да се формира ЧЕТВРТА ГРУПА ЈУРНИХ КОРПУСА.

Састав ове групе:

- Штаб Група Јурних Корпуса
- Командант артиљеријски мајор Драгољуб Рачић.
- Помоћник команданта партизанског мајор Јован Симић.
- Началник штаба партизанског капетан Милош Милош.
- Обавештељни официр арт.напомена Душан Радоњић.
- Интендант - вога одреди мајор Рачић.
- Референт за везу капетан Јован Рачић.
- Референт савета Др. Ана Павловић.
- Референт судства - вога одреди Милош, Рачић.
- Референт за провенту - вога одреди Јован са својом екипом.
- Две комплетне групе Милош мајора Рачића.

6.-Јединице:

- ПРИМ ЈУРНИ корпус: Командант капетан Предраг Рачић.
Састав: две бригаде II и једна бригада I Рачићког корпуса.
Јачина сваке бригаде 560 бораца. Наоружање: Рачићко бригаде 1
лака бацач и 30 аутоматских оура, а остало пушке. Бригада на I
Рачићког корпуса 30 аутоматских оура а остало пушке.
- ДРУГИ ЈУРНИ корпус: Командант капетан Милош Милош.
Састав: две бригаде Горске Грде, и једна бригада на Милош групе
корпуса. Јачина бригаде на 560 бораца. Наоружање: Горске бригаде:
1 тешка и 2 лака бацача, и 30 аутоматских оура, остало пушке. Брига-
да на Милош групе корпуса 10 аутоматских оура, а остало пушке.
- ТРЕЋИ ЈУРНИ корпус: Командант капетан Воја Тудатич.
Састав: две бригаде на Милош групе корпуса, и једна бригада
на Милош корпуса. Јачина бригаде на 560 бораца. Наоружање:
Рачићко бригаде 1 тешка и 3 лака бацача, 30 аутоматских оура, остало
пушке. Бригада Милош корпуса 20 аутоматских оура а остало
пушке.
- ЧЕТВРТИ ЈУРНИ корпус: Командант капетан Радаровић Милош.
Састав: две бригаде Милош корпуса, и једна бригада Милош
корпуса. Јачина бригаде на 560 бораца. Наоружање: Милош
бригаде 1 тешка и 4 лака бацача, и 30 аутоматских оура. Бригада
на Милош корпуса 1 противавионски топ, 12 аутоматских оура, а
остало пушке.
- ПЕТИ ЈУРНИ корпус: Командант капетан Милош Милош.
Састав: једна бригада на Милош, и једна бригада на Милош ко-
рпуса. Јачина бригаде 560 бораца наоружаних са 2 тешка и 1 лака

-2-

бацача, 30 аутомата. Бригада 4 војског корпуса: 1 тенк, 2 лака баци-
ча и 20 аутоматских оуфа, остало пушке.

в.-Формација јединица: Десетина од три тројке и десетар.
Вод од 2 десетине и водничар: Чета од два вода и командир са: 1 пре-
тежом тројком, 1 четним комесаром, 2 болничара, 1 кувар, 1 знахар, 2
сигналиста, и 1 коноводца са 1 товарним грлом за нове муниције и
оуфа. На сваку чету повести по 5 људи без оружја. Баталон: Коман-
дент баталона са 1 штабном десетином, 1 комсар, 4 коноводца са 4
товарним грма, 2 сигнариста, и 300 чете. Бригада: Командант бригаде са
штабном жичком водом (овај вод служи за обезбеђење, а у већим удали и
радио станица са телеграфистом и сигналистима), 1 бригадни лекар,
1 интендант и 3 баталона. Штаб корпуса: Командант корпусне штаб-
квартире, лекар, интендант, вод за воду, пратећа чета, и са одговарајућим
ним бројем бригада.

2.-Све припреме по овоме наређењу имају бити извршене
тако, да јединице буду способне за покрет ван своје територије што
пре, а најкаже 15 јуна до подне. Овога дана радио-телеграфским путем
мајор Рачић издаће заповест за покрет, ако већ дотле не буду изде-
те. Јединице се имају формирати од најодарбранијег борачког људства
и најспособнијих војних старешина. Концентрациска просторија не-
ће се наклањати.

3.-Веза:

-Радио веза: За чврсту јуринку групу корпуса даће ста-
нице са радио-телеграфистима и сигналистима, као и са догонским матери-
јалом. Такав: 4 станице, 2 станице, 2 станице, 1 станицу, 1 ста-
ницу, 1 станицу, 2 станице, 1 станицу, 1 станицу, 1 станицу, 1 ста-
ницу. Потога јуна све ове станице имају бити у штабу групе код
начелника штаба Непца (Непца).

-Сигнална веза: Све јединице морају бити снабдеване са
сигналним барјачицама од ордена требодке на копау. Дужина платна 1
метар, а ширина педесет сантиметара. Све чете мора бити снабдеване са
2 сваке барјачице, а сви штабови са по 2 барјачице.

4.-Материјална опрема:

а.-Муниција: Све старешине морају довести на концентраци-
ску просторију јединице тако да на сваку пушку буде најмање по 50
метака, на лака аутоматска оуфа по 300 метака, на тешка аутоматска о-
уфа по 1000 метака, а на бацице и артиљерију по 100 гренада.

б.-Одело и обућа: Све предвиђено људство мора доћи на кон-
центрациску просторију са копавама цоклуцама, са исправним оделом, са
2 паре чеша и прибором за јело и учивање.

в.-Искрања: У погледу исхране има се све организовати
како је регулисано на усменој конференцији.

Напомена: Особе предвиђене за штаб чет и те групе јурин-
них корпуса мора бити у Непцој ма дан 15. јуна у подне, где ће се
јавити мајору Рачићу.

Достављено: Рачићу, Непцу, Калаби-
ћу, Раковићу, Смиљанићу, Марковићу, Кон-
леу, П. Штећу, Топаловићу, Ручићу,
Комарчевићу.

Начелник штаба В.К. и министар пој-
ске, морнарице, и ваздухопловства,

Александар Бендић,

Александар Бендић

Горски штаб бр. 1.
О.Бр. службено
27 маја 1944 године
Положај

Команданту Павићевићу,

По указаној потреби за акцију против непријатеља.

НАРЕЂУЈЕМ

1) да се формира Четврта група јуришних корпуса.

Састав ове групе:

а) Штаб групе јуришних корпуса:

- Командант артилериски мајор Драгослав Рачић.
- Помоћник команданта пешадиски мајор Душан Смиљанић.
- Начелник штаба пешадиски капетан Нешко Недић.
- Обавештајни официр арт. капетан Душан Радовић.
- Интендант — кога одреди мајор Рачић.
- Референт за везу капетан Душан Раичић.
- Референт санитета Др. Аца Павловић.
- Референт судства — кога одреди мајор Рачић.
- Референт за пронаганду капетан Јањић са својсм екипом.

Даље комплетирање према нахођењу мајора Рачића.

б) Јединице:

— Први јуришни корпус: командант капетан Предраг Раковић, Састав: Две бригаде II и једна бригада I Равногорског корпуса. Јачина сваке бригаде 560 бораца. Наоружање: Раковићеве бригаде 1 лаки бацач и 30 аутоматских оруђа, а остало пушке. Бригаде из I Равногорског корпуса: 30 аутоматских оруђа а остало пушке.

— други јуришни корпус: командант капетан Никола Калабић, Састав: Две бригаде Горске Гарде, и једна бригада из Шумадиске групе корпуса. Јачина бригада по 560 бораца. Наоружање: Гардске бригаде: 1 тешки и 2 лака бацача, и 30 аутоматских оруђа, остало пушке, бригада из Шумадиске групе корпуса: 10 аутоматских оруђа, а остало пушке.

— Трећи јуришни корпус: Командант капетан Воја Туфегџић, Састав: Две бригаде из Церско-Мајевичке групе корпуса а једна бригада из Ваљевског корпуса. Јачина бригада по 560 бораца. Наоружање: Рачићеве бригаде: 1 тешки и 3 лака бацача, 30 аутоматских оруђа, остало пушке. Бригада ваљевског корпуса: 20 аутоматских оруђа а остало пушке.

— Четврти јуришни корпус: Командант капетан Коларевић Миломир, Састав: Две бригаде Златиборског корпуса, и једна бригада Рудничког корпуса. Јачина бригада по 560 бораца. Наоружање: Златиборске бригаде: 5 тешких и 4 лака бацача, и 30 аутоматских оруђа. Бригада Рудничког корпуса: 1 противоклопни топ, 15 аутоматских оруђа, а остало пушке.

— Пети јуришни корпус: Командант капетан Милош Марковић, Састав: Једна бригада из Пожешког, и једна бригада из Јаворског корпуса. Пожешка бригада јачине 560 бораца наоружана са 2 тешка, и 1 лаким бацача, 30 аутомата, бригада Јаворског корпуса: 1 тешки, 2 лака бацача и 20 аутоматских оруђа, остало пушке.

в) Формација јединица: Десетина од три тројке и десетара. Вод од 2 десетине и водника. Чета од два вода и командир са: 1 пратећом тројком, 1 четним комесаром, 2 болничара, 1 кувар, 1 значар, 2 сигнариста, и 1 коњоводац са 1 товарним грлом за ношење муниције и оруђа. На сваку чету повести по 5 људи без оруђа. Батаљон: Командант батаљона са 1 штабом десетином, 1 комесар, 4 коњоводца са 4 товарна грла, 2 сигнариста и три чете. Бригада: Командант бригаде са штабним водом (овај вод служи за обезбеђење, а у њега улази и радио станица са телеграфистом и сигналистима), 1 бригадни лекар, 1 интендант и три батаљона. Штаб корпуса: Командант, помоћник начелника штаба, ађутант, лекар, интендант, вод за везу, пратећа чета, и са одговарајућим бројем бригада.

2. — Све припреме по овоме наређењу имају бити извршене тако, да јединице буду способне за покрет ван своје територије што пре, а најдаље 15 јуна до подне. Овога дана радио-телеграфским путем мајор Рачић издаће заповести за покрет, ако већ дотле не буду издате. Јединице се имају формирати од најодабранијег борачког људства и најспособнијих старешина. Концентрациска просторија мериће се накнадно.

3. — Везе:

— Радио везе: За Четврту јуришну групу корпуса даће станице са радиотелеграфистима и шифрантима као и са погонским материјалом: Рачић 4 станице, Калабић 3 станице, Нешко једну станицу, Дуја 1 станицу, Раковић 2 станице, Вучковић 1 станицу, Милош 1 станицу, Кондор 1 станицу. Петога јуна све ове станице имају бити у штабу групе код начелника штаба Нешка (Пецка).

— Сигнална веза: Све јединице морају бити снабдевене са сигналним барјачићима од српске тробојке на копљу. Дужина платна 1 метар, а ширина педесет сантиметара, Свака чета мора бити снабдевана са 2 оваква барјачића, а сви штабови са по 2 барјачића.

4. — Материјална спрема:

а) — Муниција — све старешине морају довести на концентрациску просторију јединице тако да на сваку пушку буде најмање по 50 метака, на лака аутоматска оруђа по 500 метака, на тешка аутоматска оруђа по 1000 метака, а на бацаче и артилерију по 100 граната.

б) — Одело и обућа — Ово предвиђено људство мора доћи на концентрациску просторију са исправним цокулама, са исправним оделом, са 2 пара веша и прибором за јело и умивање.

в) — Исхрана: У погледу исхране има се све организовати како је регулисано на усменој конференцији.

Напомена: Особље предвиђено за Штаб Четврте групе јуришних корпуса мора бити у Пецкој на дан ПЕТОГ јуна у подне, где ће се јавити мајору Рачићу.

Достављено: Рачићу, Нешку, Калабићу, Раковићу, Смиљанићу, Марковићу, Кондору, Павићевићу, Топаловићу, Вучковићу, Комарчевићу.

Печат:

Команда Југословенске војске
у Отаџбини — Горски штаб бр. 1.

Начелник Штаба Врховне Команде
и Министар војске, морнарице и
ваздухопловства, Армиски Ђенерал,
Драг. М. Михаиловић, с. р.

Овај докуменат је речит. Отворене издајнике и ноторне кољаче ДМ је и 1944 г. распоређивао као команданте корпуса једино зато што су издају и зверства чинили саобразно Дражином плану и систему.

„МИХАИЛОВИЋ НЕЋЕ ПРЕДУЗИМАТИ НИШТА ПРОТИВУ НЕМАЦА” —
ОСНОВНИ СТАВ У 1941

Директор немачке банке „Банкферајна” у Београду, руководилац немачког банкарског поробљавања Балкана, сам је још 7 новембра 1941 г. саставио забелешку о разговорима које је водио преко вице-директора ове банке Александра Николајевића, шурака генерала Мите Живковића и Бошка Јевтића, зета Игњата Бајлонија, са Дражом Михаиловићем.

Тад још Дража тобож не види могућност сарадње са Немцима у скорој будућности, али је већ тада готов да учествује у „умиривању” земље тј. да посредно сарађује са Немцима у борби противу народног устанка. Он тражи да се немачке посаде у Србији смање, а он је вољан да прими одговорност за ред и мир.

ДМ је готов да замени Недића. Он тобож неће „грађански рат”, али му је зато основни став да „неће предузимати ништа противу Немаца”, ништа противу непријатеља који му је земљу поробио, а ставља се непријатељу на расположење да својим „сопственим снагама очува, односно спет успостави поредак у земљи”, поредак робовања немачким освајачима. ДМ неће да „ради отворено са Немцима”, али тајно радити са њима и за њих, а противу свога народа и његовог ослободилачког устанка јесте основни став свеколике дражиновштине још од 1941 године. Из овога основног, издајничког става се и могло развити то најодвратније издајство нашега века које се свуда означава само са два слова: ДМ.

ДОКУМЕНАТ
бр. 730

AKT I N N O T I Z

Betrifft: Nikolajević.

Der stellvertretende Direktor unserer Bank, Herr Nikolajević, wurde am 4. des. mts. von der Gestapo aus dem Hause unserer Bank verhaftet.

Herr Nikolajević hat bisher die ihm ressortmäßig zugeordneten Geschäfte der Bank ordnungsmäßig geführt.

Es wird ihm vorgeworfen, Mitglied einer Organisation zu sein, die Sabottagenakte verübt. Es ist bisher von keinem Angehörigen der Bank bekannt worden, dass Herr Nikolajević mit einer solchen Organisation in Verbindung stehen würde.

Ende August d.J. habe ich mir den Fuss gebrochen und war deshalb unbeweglich. Zur selben Zeit war das Telefon der Bank gestört, sodass eine Verbindung nicht möglich war. Die Direktoren und Abteilungsleiter der Bank kamen täglich zur Postbesprechung zu mir in meine Wohnung. Am 15. September d.J. waren die Herren wieder bei mir, u.zw.:

Direktor Nikolajević,
Oberprokurist Dr. Celagin und
Oberprokurist Sturković.

Es wurde der Versuch gemacht, mir ein Kreditansuchen über 100.000.- vorzutragen und zu erläutern, worauf ich erklärte, man möge mich vorläufig mit solchen Dingen nicht beschäftigen, viel mehr würde es mich interessieren, ob die Wirtschaft in Serbien wieder in Gang gebracht werden könne und ob die Herren der Meinung wären, dass die gegenwärtige Regierung über genügend Autorität verfüge, um die Ruhe und Ordnung im Lande einigermaßen wieder herzustellen. Darauf erfolgte zunächst ein betretenes Schweigen und auf meine Frage, ob Herr Ministerpräsident Nedić über genügend Anhang im Volke verfüge, um den Serben gegenüber autoritativ aufzutreten zu können, wurde mir geantwortet, der Ministerpräsident sei persönlich in Belgrad hoch geschätzt, auf dem Lande aber kenne man ihn vielleicht zu wenig. Auf meine Frage, welcher anständige Mensch auf dem Lande Anhang habe, sodass etwa ein Appell von ihm durch Radio für Ruhe und Ordnung mit Begeisterung gehört werde, wurde mir der Herr Draža Mihajlović genannt. Die Herren waren in dieser Auffassung einhellig und ich bin sicher, dass es nicht Herr Nikolajević gewesen ist, der den Namen Mihajlović zuerst aussprach. Herr Nikolajević sagte, dass er Herrn Mihajlović persönlich kenne und ihn für anständig halte und dass er auch glaube, dass Herr Mihajlović gemeinsam mit der deutschen Besatzungsbehörde für Ruhe und Ordnung werden sorgen können; er werde, wenn ich nichts dagegen hätte, gern mit Herrn Mihajlović sprechen. Ich gab ihm die ausdrückliche Erlaubnis dazu.

- 2 -

6121

Bei der nächsten Postbesprechung fehlte Herr Nikolajević und auf meine Frage, wo er sei, wurde mir geantwortet, er sei auf sein eigenes Bergwerk gefahren. In Wirklichkeit aber hat Herr Nikolajević versucht, Herrn Mihajlović zu erreichen und mit ihm zu sprechen. Ueber das Ergebnis der tatsächlich stattgefundenen Besprechung berichtet mir Herr Nikolajević folgendes:

- 1/ Mihajlović ist gegen die Kommunisten, wünscht aber keinen B.U. - Krieg;
- 2/ Mihajlović unternimmt nichts gegen Deutsche;
- 3/ Mihajlović sieht bei der Stimmung seiner Truppen zunächst keine Möglichkeit, offen mit Deutschland zu arbeiten. Seine Idee sei, für den Augenblick bereit zu sein, in dem die deutsche Besatzung geändert oder aufgehoben wird, mit eigenen Kräften die Ordnung im Lande zu erhalten, bzw. wieder herzustellen.

Ich erklärte daraufhin Herrn Nikolajević, dass eine politische Zusammenarbeit mit einer Personlichkeit, die nicht grundsätzlich mit dem Reich arbeiten will, unmöglich sei und jede weitere Verhandlung seinerseits infolgedessen unterbleiben müsse. Herr Nikolajević anerkannte diesen Standpunkt vollkommen und hat meines Wissens jede weitere Verhandlung mit Herrn Mihajlović abgebrochen.

Sg. Paul

Belgrad, den 7. November 1941.

Betrifft: Nikolajević

Der stellvertretende Direktor unserer Bank, Herr Nikolajević, wurde am 4. ds. Mts. von der Gestapo aus dem Hause unserer Bank verhaftet.

Herr Nikolajević hat bisher die ihm ressortmässig zugeteilten Geschäfte der Bank ordnungsmässig geführt.

Es wird ihm vorgehalten, Mitglied einer Organisation zu sein, die Sabottageakte verübt. Es ist bisher von keinem Angehörigen der Bank bemerkt worden, dass Herr Nikolajević mit einer solchen Organisation in Verbindung stehen würde.

Ende August d. J. habe ich mir den Fuss gebrochen und war deshalb unbeweglich. Zur selben Zeit war das Telefon der Bank gestört, so dass eine Verbindung nicht möglich war. Die Direktoren und Abteilungsleiter der Bank kamen täglich zur Postbesprechung zu mir in meine Wohnung. Am 15. September d. J. waren die Herren wieder bei mir, u. zw.:

Direktor Nikolajević,
Oberprokurist Dr. Celegin und
Oberprokurist Djurković.

Es wurde der Versuch gemacht, mir ein Kredtansuchen über Dinar 50.000.— vorzutragen und zu erläutern, worauf ich erklärte, man möge mich vorläufig mit solchen Dingen nicht behelligen. vielmehr würde es mich interessieren, ob die Wirtschaft in Serbien wieder in Gang gebracht werden könne und ob die Herren der Meinung wären, dass die gegenwärtige Regierung über genügend Autorität verfügte, um die Ruhe und Ordnung im Lande einigermaßen wieder herzustellen. Darauf erfolgte zunächst ein betretendes Schweigen und auf meine Frage, ob Herr Ministerpräsident Nedić über genügend Anhang im Volke verfügte, um den Serben gegenüber autoritativ auftreten zu können, wurde mir geantwortet der Ministerpräsident sei persönlich in Belgrad hoch geachtet, auf dem Lande aber kenne man ihn vielleicht zu wenig. Auf meine Frage, welcher anständige Mensch auf dem Lande Anhang habe, sodass etwa ein Appel von ihm durch Radio für Ruhe und Ordnung mit Begeisterung gehört werde, wurde mir der Namen Draza Mi-

hajlovic genant. Die waren in dieser Auffassung einhellig und ich bin sicher, dass es nicht Herr Nikolajevic sagte, dass er Herrn Mihajlovic persönlich kenne und ihn für anständig halte und dass er auch glaube, dass Herr Mihajlovic gemeinsam mit der deutschen Besatzungsbehörde für Ruhe und Ordnung werde sorgen können; er werde, wenn ich nichts dagegen hätte, gern mit Herrn Mihajlovic sprechen. Ich gab ihm die ausdrückliche Erlaubnis dazu.

Bei der nächsten Postbesprechung fehlte Herr Nikolajevic und auf meine Frage, wo er sei, wurde mir geantwortet, er sei auf sein eigenes Bergwerk gefahren. In Wirklichkeit aber hat Herr Nikolajevic versucht, Herrn Mihajlovic zu erreichen und mit ihm zu sprechen. Über das Ergebnis der tatsächlich stattgefundenen Besprechung berichtete mir Herr Nikolajevic folgendes:

- 1) Mihajlovic ist gegen die Kommunisten, wünscht aber keinen Bürgerkrieg;
- 2) Mihajlovic unternimmt nichts gegen Deutsche;
- 3) Mihajlovic sieht bei der Stimmung seiner Truppen zunächst keine Möglichkeit, offen mit Deutschland zu arbeiten. Seine Idee sei, für den Augenblick bereit zu sein, indem die deutsche Besatzung gemindert oder aufgehoben wird, mit eigenen Kräften die Ordnung im Lande zu erhalten, bzw. wieder herzustellen.

Ich erklärte daraufhin Herrn Nikolajevic, dass eine politische Zusammenarbeit mit einer Persönlichkeit, die nicht grundsätzlich mit dem Reich arbeiten will, unmöglich sei und jede weitere Verhandlung seinerseits infolgedessen unterbleiben müsse. Herr Nikolajevic anerkannte diesen Standpunkt vollkommen und hat meines Wissens jede weitere Verhandlung mit Herrn Mihajlovic abgebrochen.

Belgrad, den 7. November 1941

G. Saal

Превод:

Предмет: Николајевић

4 ов. месеца Гестапо је у нашој банци ухапсио заменика наше банке господина Николајевића.

Господин Николајевић је у банци вршио до сада уредно послове који су били у његовом ресору.

Њему се замера да је члан организације која врши дела саботаже. До сада ни један службеник из банке није приметио да је Николајевић био у вези са једном таквом организацијом.

Крајем августа ове године сломио сам ногу и нисам могао да се крећем. У исто време у банци је покварен телефон и није било никакве везе. Директори и шефови одељења у банци долазили су код мене у мој стан свакога дана на службени разговор. 15 септембра ове године била су опет код мене господа и то:

Директор Николајевић

Главни прокуриснт др. Целегин и

Главни прокуриснт Ђурковић.

Покушали су да ми објасне и поднесу извештај о молби за кредит на 50.000.— дин.. наша сам ја рекао, да ме засада не узнемиравају са таквим стварима, и да би ме много више интересовало шта је са привредом у Србији, и да ли су господа мишљења да садашња влада располаже довољним ауторитетом да би у неку руку могла опет да успостави ред и поредак у земљи. Заћутали су и на моје питање, да ли господин претседник Недић има довољно присталица у народу да би могао код Срба да се појави ауторитативно, одговорено ми је да претседника у Београду високо цене, али да га у селу можда врло мало познају. На моје питање који подесан човек има присталица у земљи, да ће се можда његов апел преко радија за мир и поредак слушати са одушевљењем, поменуто ми је име Драже Михаиловића. Господа су се у томе сложили, и сигуран сам, да господин Николајевић није био тај, који је први изговорио име Михаиловић. Г. Николајевић је рекао да он лично познаје г. Михаиловића, да га сматра за подесног и да верује, да ће г. Михаиловић заједно са немачком посадом моћи да се постара за мир и поредак; он ће, ако ја немам ништа противу тога, радо да говори са г. Михаиловићем. Ја сам му то дозволио.

Приликом следећег службеног разговора г. Николајевић није био присутан, и када сам запитао где је, одговорили су ми да је отпутовао у свој рудник. Уствари г. Николајевић је покушао да нађе г. Михаиловића и да разговара са њим. О резултату разговора који је стварно одржан обавестио ме је г. Николајевић следеће:

1. Михаиловић је противу комуниста, али не жели грађански рат.
 2. Михаиловић неће предузимати ништа противу Немаца.
 3. Михаиловић према расположењу својих трупа не види никакве могућности да ради отворено са Немачком. Он мисли да буде готов у моменту када се немачка посада смањи или је не буде било, да сопственим снагама очува, односно опет успостави поредак у земљи.
- Објаснио сам на то г. Николајевићу, да је политичка сарадња са особом, која начелно неће да сарађује са Рајхом, немогућа и сваки даљи преговор са његове стране морао би да изостане. Господин Николајевић се потпуно сложио са мном и као што знам прекинуо сваки даљи преговор са господином Михаиловићем.

Београд, 7 новембра 1941.

Г. Зал, с. р.

Докуменат који показује канал прве везе Драже Михаиловића и Немаца. Он иде преко немачких банкара и изданака водећих кругова београдских властодржаца и финансијера Југославије.

ДМ ПОМАЖЕ НЕПРИЈАТЕЉА ДА ПЉАЧКА НАШ НАРОД

У наређењу Команде Дражине „Југословенске војске у отаџбини” — Горског штаба 60 од 20. VII. 1943 г. упућеном Команданту покрајинске бригаде јасно показује да је Дражина организација сагласна с окупатором у погледу прикупљања реквизиције од народа, а нарочито се сматра да се предаја разрезане количине жетве одмах изврши и уз то дода и реквизиција за ДМ. Док су партизани бранили народ од реквизиције и борили се да жито остане народу, дотле је издајничка организација ДМ помагала непријатеља да реквизицију од народа извуче.

ДОКУМЕНАТ бр. 731

Најхитније

Команда Југословенске
Војске у отаџбини
Горски штаб 60

20. јула 1943 године
Положај

Допуна наређења за жетву.

КОМАНДАНТУ ПАРАТИНСКЕ БРИГАДЕ

Поред већ издатог наређења за жетву, дајем допуну истог у следећем:

1 — Разрезану количину на име реквизиције за окупатора предати откупним станицама одмах, те како би се на тај начин штедело због сасушивања и да не би окупатор предузео репресалије и на тај начин опљачкао и однео оно што није за њега намењено;

2 — У току вршидбе, а према тражењу власти, ујам за вршу 6% од предвиђеног просечног приноса а за пријављену површину носити предавати, те да неби дошло до сасушивања. На пример: општина је пријавила 120 засејаних хектара, а предвиђен је за дотичну општину просечан принос 1.000 кгр. по једном хектару, према томе даће се 7.200 кгр. ујма;

3 — Свака општина израчунаће тачно толико колико има непроизвођача-чланова у дотичној општини, ту спадају избеглице, сиротиња и учитељи те ће сваког обезбедити по 30 кгр. по члану до бербе кукуруза. — У ове урачунати и особље упослено на вршалици са њиховим бројем чланова породице, с тим да се истима по члану додели по 70 кгр. а сопственику по 135 кгр. од члана.

4 — Сопственицима пожњевених њива забранити да по истима пуштају стоку, већ наредити избеглицама и сиротињи да она одмах после жетве прикупи растурено класје, те да се на тај начин помогне у исхрани. Ово могу да раде деца од 6 година па и навише као и старије особе. Извршити правилну расподелу на којим ће њивама ко скупљати, а одредити контролне органе да би се наређење спровело и крађа не би било;

[illegible]

5 — За исхрану одреда на терену употребиће се ујам од 6% од целокупне непријављене количине. Пример: Пријављено 120 засејаних хектара са просечним износом по 1.000 кгр. од 1 хектара, што износи 12.000 кгр. у ствари дотична општина засејала 150 хектара и стварни принос је 2.000 кгр. по хектару, што износи 300.000 кгр. Према томе ујам од 120.000 кгр. предаће се откупној станици (како је изнето у т. 2.) а ујам од вишка који износи на 180.000 кгр. — 10.800 кгр. по завршеној вршидби предаће се команданту бригаде. — А за расходе које учине сопственици вршалица при вршидби 180.000 кгр. извршиће накнаду команданти бригада при пријему ујама;

6 — У књижицама добијеним од стране среског начелника ради посебног убележавања стварног приноса сносити према богатству општине од две стотине до шест стотина кгр. више него што се унесе у званични списак за Немце. Док се добијени списак од стране ове команде мора водити тачно по цени живота.

7 — У вези већ издатог наређења, по одобрењу команданта бригаде, сопственици непријављене количине пшенице могу исту да продају у ограниченој количини ради куповине неодложних домаћих потреба — које нису сељачки производи. Остатак команданти општина уписују (од којих један списак достављају команданту бригаде) и наређују чување и смештај на таквом месту да се не може пронаћи а може да стоји дуже времена, па по потреби и да презими: дупли тавани, дупли зидови, подови, скривени кошеви и т. сл. Према приликама ово чување може бити у селу или изван села, код самог произвођача или груписано од више њих код једнога. Чување ове пшенице мора да буде потпуно обезбеђено како од крађе тако и од квара, зашто ће гарантовати својим животом како они који чувају тако и команданти општина.

8 — Вршу што више одуговлачити.

Команданти бригада наредиће општинама према њиховом богатству колико ће свиња задржати за потребе одреда, а које су биле намењене за реквизицију. Од укупног броја одредити $\frac{1}{2}$ до $\frac{2}{3}$ да се гоје. Исплата биће по максимираној цени приликом узимања.

Ово наређење не умножавати, већ ће одређено лице од стране команданта ићи од општине до општине и исто саопштавати на потпис командантима села а усмено одборима: националном и братске помоћи.

Печат:

Команда Југословенске војске у отаџбини
Горски штаб 60

Командант, мајор,
Селимир, с. р.

Јасна карактеристика рада организације Д. Михайловића. Помагати окупатора економски и предати му сву разрезану количину жетвеног приноса, па чак се не заборавља да помене и ујам, у доба када се против окупатора, поред војничког, води и економски рат и врши блокада Европе, — несумњив је доказ издајства свога народа и сарадња са непријатељем. Да окупатор не би имао посла око скупљања реквизиције и ангажовао у томе своје људство, а тиме му била ослабљена војна сила, поробљеном народу се наређује да одмах изврши лиферирацију реквизиције и лицемерно му се баца у лице „разлог“ да би се уштедило због сасушивања. Издајници свога народа нису без разлога забранили умножавање свога наређења.

ДРАЖИНОВЦИ У ОКРУГУ ПАРАЋИНСКОМ 1943 Г. ПРЕГОВАРАЈУ СА ОПУНОМОЋНИКОМ ЗАПОВЕДНИКА СРБИЈЕ БИРГЕРОМ

Једно својеручно писмо Пећанчевог војводе Блашка упућено Бори Станисављевићу, Дражином команданту ивановачког корпуса, показује да је овај Дражин високи командант у новембру 1943 г. спроводио исте преговоре и закључивао исте уговоре са Немцима које су закључивали са окупаторима сви команданти ДМ и по истом систему, од Павићевића и Баја Станишића преко Рада Радића до Калабића :

ДОКУМЕНАТ
бр. 732

Суб

Писмо војводе К. П. Блашка
упућено Бори Станисављевићу
команданту ивановачког корпуса,

18. XI. 1943 г.
Параћин.

Печат:

Среско Повереништво Земаљске
комисије за утврђење злочина
окупатора и њихових помагача
— Параћин —

Господине Боро,

Немачки капетан В. Биргер овлашћени пуномоћник заповедника Србије, за који дан
долази код Вас са В. Голубовићем шефом жел. станице из Ћуприје ради разговора и преговора.

Молио бих Вас да будете, умерени, одмерени и нада све да ситуацију гледате
онакву каква она у истини јесте. Гледајте је са Српског гледишта без икаквих сугестија
са стране.

Искористите онај моменат и учините све што ће користити нашем народу, а на
првом месту спасите га од сигурне пропасти и уништења, које ће неминовно наступити и од
наше земље направити другу Босну.

Ово и овако ја саветујем, а Ваше је да урадите како хоћете.

Што се тиче наших односа и Ваших писама плаката о мени као лопову, нем. часнику
и. т. д. мислим да иду дани и видеће се шта је ко и колико урадио за добро Србије.

Овом приликом хоћу да Вам напоменем да није витешки писати онако лажно о
човеку за кога зна да не само да није узео 5 пара ни од кога већ је истина да је и много
дао да би народ мука спасао.

Прилажем Вам Вашу плакату. Хвала! Упитајте Вашег брата колико је он дао —
срамота је то!!!

Поздрав

Блашко

Турско востание
 Р. С. Ђаван на мустафи
 Ђорџи Стамбул
 компанија и компанија

1890. 9401
 Ђаван

7738

Ђавански лист,
 Редовна комисија Р. С. -
 риз, аламентација и здравствена
 заштитна комисија, на која
 дана данашњица има 1000 е. С.
 Голубовићева, из околине мана.
 савеза и укупно реду па-
 дије и укупно.

Пошто овај час дају
 део укупног, одређено и
 када ели да се укупно
 пераје одредбу нових
 ова укупно и једно.
 Голубовић је са С. С. пера-
 шта. Овај извешај ели
 реду са ели.

Извешаје ови
 извешаји и извешаји
 ели што то извешаји
 извешаји извешаји. На
 извешаји извешаји
 па во ели извешаји
 - извешаји извешаји.

„КРАЉ ПЕТАР II ЈЕ ЧВРСТО УЗ НАС” — ЧЕТНИКЕ ДМ, А ПРОТИВУ
САВЕЗНИЧКЕ СТВАРИ

Ухваћен је строго поверљив акт команде Горског штаба 60 упућен команданту параћинске бригаде у коме се преноси наредба штаба Врховне команде Дражиних четника. У овој наредби се јасно изражава основни став Дражине организације према Немцима и свима окупаторима, основна „линија” службе непријатељу.

ДОКУМЕНАТ
бр. 733

КОМАНДА
ЈУГОСЛОВЕНСКЕ ВОЈСКЕ У ОТАЧЕВИНИ
ГОРСКИ ШТАБ 60
3. јануара 1944 г.
ПОДОХАЈ

—СТРОГО ПОВЕРЉИВО—
РАСПИС БР. 48/1

КОМАНДАНТУ ПАРАЋИНСКЕ БРИГАДЕ

Штаб Врховне команде радиограмом својим доставио је следеће Бр. 475 - 477 од 10 децембра 1943 године.

„Комунисти су понова у расулу. Енглези желе на сваки начин да их одрже у животи. Енглези гледају да сада на сваки начин оборе нашу Владу у Крају. Бегељ Велкичак Краљ Петар II је чврсто уз нас исто тако као и представници Владе Пукић. - Због ове редове што чврше, јер сада можемо очекивати још напоре Енглеза на наш рад и на нашу акцију, као и на нашу чистоћу.

Енглези желе да непромисљено уведемо цео народ у акцију пре него што је то потребно и да на тај начин олакшају Комунистима. У односу на окупатора ми имамо израђену линију од које нећемо одступити макар шта било све док не дође до инвазије Балкана. - Ово ради знања само за команданте корпуса и и више старешине.

Ово држите у тајности а млађе старешине обавештавајте само колико је потребно. Будите убеђени да су нам интереси нашега народа преци од свега и да се ми спремамо за најозбиљније задатке, али онда кад народ будемо у стању да заштитимо од погубије и страдања. - Чврсто збијмо наше редове. - Чувајте ово у тајности.”

Бр. 650 - 651 од 15 децембра 1943 године.

„Иде се разни гласови у народу о убиствима појединих људи, физичким обрачунавањима и разним грубостима према становништву из међусобне политичке нетрпељивости, личних момената и других подметања. Извесна обавештења везују за ово и имена појединих старешина и бораца из наших редова.

Наређујем, да се свима остврствима заштити живот, имовина и светиња домаћег огњишта поправних људи од свих и свакога.

Да се једном за свагда опречи штетан рад политике, намере шпијуна и намештача разних лажи и клевета.

Да се према народу поступа са пуно такта, правично, тражити од њега само оно што је у складу са достојанством човека и начелима народног препорода, који смо објавили нашој борбом.

Све оне који се огреве у овоме без обзира на чин и положај, подржи најстрожијој законској одговорности.”

Предје се доставља на знање, тим да се и још део други овог расписа саопшти на потпис свима старешинама, а војницима прочита са потребним поукама о владању и опхођењу са становништвом.

Достављено: К-ту Малиградског и Бесавског корпуса, К-ту Раваничке и Параћинске бригаде.

КОМАНДАНТ, МАЈОР
Бр. 48/1

Команда
Југословенске војске у отаџбини
Горски штаб 60
3. јануара 1944 г.
Положај

Строго поверљиво

Распис Бр. 4811.

Команданту Параћинске бригаде

Штаб Врховне команде радиограмом својим доставио је следеће Бр. 475—477 од 10 децембра 1943 године.

„Комунисти су понова у расулу. Енглези желе на сваки начин да их одрже у животу. Енглези гледају да сада на сваки начин оборе нашу владу у Каиру. Његово Величанство Краљ Петар II је чврсто уз нас исто тако као и претседник Владе Пурић. — Збијмо своје редове што чвршће, јер сада можемо очекивати још теже нападе Енглеза на наш рад и на нашу акцију, као и на нашу чистоћу.

Енглези желе да непромишљено уведемо цео народ у акцију пре него што је то потребно и да на тај начин олакшају комунистима. У односу на окупатора ми имамо израћену линију од које нећемо одступити макар шта било све док не дође до инвазије Балкана. — Ово ради знања само за команданте корпуса и више старешине.

Ово држите у тајности а млађе старешине обавештавајте само колико је потребно. Будите убеђени да су нам интереси нашега народа пречи од свега и да се ми спремамо за најозбиљније задатке, али онда кад народ будемо у стању да заштитимо од погибије и страдања. Чврсто збијмо наше редове. — Чувајте ово у тајности”.

Бр. 650—651 од 15 децембра 1943 године.

„Шире се разни гласови у народу о убиствима појединих људи, физичким обрачунавањима и разним грубостима према становништву из међусобне политичке нетрпељивости, личних момената и других подметања. Извесна обавештења везују за ово и имена појединих старешина и бораца из наших редова.

Наређујем, да се свима средствима заштити живот, имовина и светиња домаћег огњишта исправних људи од свих и свакога.

Да се једном за свагда спречи штетан рад политике, намере шпијуна и намештача разних лажи и клевета.

Да се према народу поступа са пуно такта, правично, тражити од њега само оно што је у складу са достојанством човека и начелима народног препорода, који смо објавили нашем борбом.

Све оне који се огреше у овоме без обзира на чин и положај, подврћи најстрожијој законској одговорности”.

Предње се доставља на знање, с тим да се део други овог расписа саопшти на потпис свима старешинама, а војницима прочита са потребним поукама о владању и опхођењу са становништвом.

Достављено: К-ту Делиградског и
Ресавског корпуса, К-ту Раваничке
и Параћинске бригаде.

Командант, мајор
Селимир

Љуба Михаиловић, с. р.

Печат:

Команда Југословенске војске у отаџбини
Горски штаб 60.

Позван од Савезника на борбу и отпор прогив окупатора Дражин штаб се журио да свим потчињеним командама изда јасну наредбу да се и даље остане на дотадањој линији т. ј. пријатељских односа са окупатором јер у односу на окупатора они имају израћену линију. А та линија је издајство свога народа, сарадња са фашизмом и окупатором, и борбу против свога народа. Али, ову „линију” треба држати у највећој тајности од млађих старешина, а разуме се и од народа. А зашто? Зато јер је народ против те и такве „линије”. Радећи супротно интересима наших народа и службеном наређењу савезника, ДМ без зазора пише да су му интереси народа пречи од свега. Издајници не бирају лажи којима се служе.

У другом наређењу Врховни штаб констатује да му је познато мишљење народа о кољашима и њиховим методама. Зато издаје ново наређење да се узму у заштиту *исправни* људи. А то, бесумње треба разумети да сви *неисправни* људи имају бити препуштени кољашима. А ко су неисправни? Сви они који воле свој народ, који воле слободу, који се боре против окупатора и фашизма. За такве Дража и његов штаб имају кољаше и наоштрене каме, и специјална наређења стављања под слово „З“, која се не саопштавају чак ни свима командантима. Други део овога наређења је требао својом јавношћу само да покрије Дразине кољашке „тројке“ и превари народ да то није работа ДМ, иако су наређења о стављању под слово „З“ давана често чак и преко Радио-Лондона.

ДРАЖИН КОМАНДАНТ СРБИЈЕ ОДБИЈА ПРЕДЛОГ ДА СЕ РАЗОРУЖАЈУ БЕЛОГАРДЕЈЦИ

Мањи Дразини команданти падали су гдешто у искушење да нападну гдекоју квислиншку оружану групу тобож ради разоружавања, а уствари ради пљачке, али су редовно били опомињани од виших команданата да то не чине. Тако следећи докуменат говори о таквом једном четничком искушењу да нападну на белогардејске слуге фашизма :

ДОКУМЕНАТ бр. 734

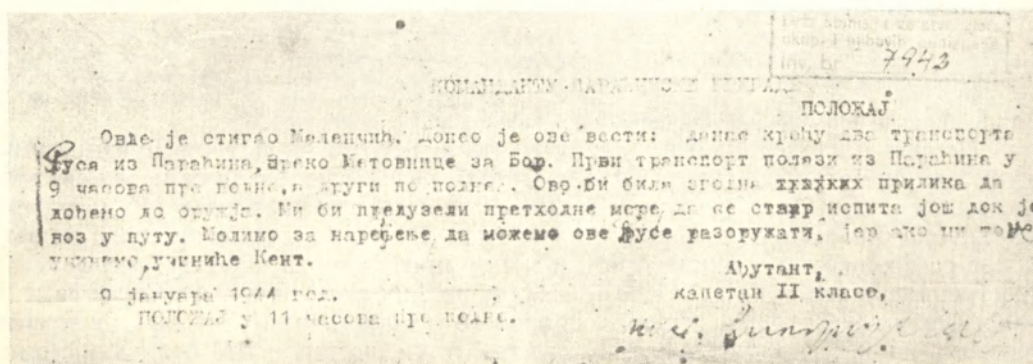
Команданту Параћинске бригаде

Положај

Овде је стигао Маленчић. Донео је ове вести: данас крећу два транспорта Руса из Параћина, преко Метовнице за Бор. Први транспорт полази из Параћина у 9 часова пре подне, а други по подне. Ово би била zgodна прилика да дођемо до оружја. Ми би предузели претходне мере, да се ствар испита још док је воз на путу. Молимо за наређење да можемо ове Русе разоружати, јер ако ми то не учинимо, учиниће Кент.

9 јануара 1944 год.
Положај у 11 часова пре подне

Ађутант
капетан II класе
кап. Димитријевић, с. р.

Међутим командант, посвећен у праву Дражину политику, одбија тај предлог и у духу споразума о сарадњи, издаје конкретну и одлучну наредбу: *не дирати их*. Јер, командант Ђокић истиче чињеницу да белогардејски плаћеници „не дирају” четнике, плаћенике истог господара.

ДОКУМЕНАТ
бр. 735

Ађутанту групе,

Руси нас не дирају. Због оружја немамо резона да мењамо став. Ако би нас напали, онда ћемо поступити како треба. *Зато не дирати их.*
9. I. 44.

Поздрав
Јован Ђокић, с. р.

Али да завара народ ДМ поручује нарочите немачке „потере” противу четника.

ПОТЕРА НЕМАЦА ПРОТИВ ДРАЖИНИХ ЧЕТНИКА — ПО ПОРУЦБИНИ

Повереник Дражиног Горског штаба 116 у Буковнику пише ађутанту штаба 48 о „акцији” коју су Немци предузели против Дражених четника у јануару 1944 год. Докуменат, који разголићује до сржи Дражину организацију и њене праве односе са Немцима, гласи:

ДОКУМЕНАТ
бр. 736

Команда
Југословенске војске у отаџбини
Горски штаб 116
Бр. сл.
27 јануар 1944 год.
Буковик

Ађутанту штаба 48

Немци њих 120 ноћили су ноћас у Плочнику где имају радио станицу. Данас су били у Плочнику, Мађеру и Шапки. Не знам где ће преноћити. Добићу извештај касније. До сада никаква зверства нису чинили. Јуче су наишли на мога команданта у св. Петру и док је се он извлачио они су их посматрали и нису отварали ватру. Просто невероватно. Бајаги пошли у потеру, а нису ватру хтели да отворе.

Извештаваћу Вас о свему.
Мој Командант је у Вашој близини.

у 19 ч.

Поздрав
Рајић с. р.

Све лажи и лицемерства Дражине организације изашле су на видело. У јануару 1944 г. Немци су се према Дражиним четницима понашали као пријатељи. Пуна сарадња између њих већ је била увелико успостављена и запечаћена невином крвљу народа. Народ је то најбоље осетио. Дражини четници су били разгслићени. Да би бацили народу прашину у очи они „поручују” код Немаца потеру од 120 Немаца, а на терену при сусрету посматрају и не отварају ватру против њих, које треба да гоне. Овој траги-комичној ситуацији и сам Дражин повереник се чуди: просто невероватно, бајаги пошли у потеру, а нису хтели ватру да отворе. Чуди се, јер он као нижи орган није упућен у Дражину високу политику.

7940

27 јануар 1919. г.

Августину Милоша 78-

Некима 120 иллина су иллас
у Творитију где икају јакво сивамају.
Завас су деи у Творитију Мажу
и Мажу. Не знам где то дјелују. Зову
ишвајтај касије. До сада ишваја ош
сва итеу ишвају. Јуре су ишвају ва
ишвају. Не се од ишвају
там и теу

Вашу. Просио истеривању. Бајет
ишвају у Творитију, а итеу вајру ишва
и да ишвају.
Ишвају сва ку. Вас о све ишва.
ишвају. Комисија је у Вашоу
ишвају.
у 19. г.

Ноздров
Лари

Ушвају. Просио истеривању. Бајет
ишвају у Творитију, а итеу вајру ишва
и да ишвају.
Ишвају сва ку. Вас о све ишва.
ишвају. Комисија је у Вашоу
ишвају.

И КЛАЊЕ ПУТЕМ СУДОВА

Познат је систем клања који је практиковала организација ДМ. Разуме се да се ДМ морао пред народом ограђивати од система „тројки” и клања без суда, и зато је ударио на велике бубњеве прелаз на тобож нов начин чишћења, на злогласне „четничке судове”.

ДОКУМЕНАТ

бр. 737

Штаб
VII Четвртог корпуса
Ј.В.У.О.
Бр. службено
22 фебруара 1944 год.
Положај

Начелник Штаба Врховне Команде, командиром С.Бр. службено од 27-IX-1943 год. доставио је следеће:

"Да би се могла завести правда и контролисати оправданост убијања појединих лица, у циљу чишћења.

НАРЕЂУЈЕМ:

Да се ни једно убиство у циљу чишћења или на у ком другом циљу не врши без пресуде надлежног и прописно образованог преког војног суда по одважном случају.

Настрожије задржане највише пресуде пошто се дотично лице убије, већ има да се сваком таквом лицу одржи претходно судије, доношење пресуде и саопштење исте осуђеноме лицу у складу прописом Уредбе о преписи војним судовима, по тек суда извршене.

О сваком извршеном пресуди или се овоме штабу доставити сварени пресуде пресуде за књигу евиденције осуђених лица.

Ово се наређење не односи на случајеве, када ко погине у борби, када ко као припадник какве банде уперене противу нас буде убијен зато, што се није хтео покорити наређењу за предају и разоружање или када оштро лично буде у бекству убијено. Но и у оваквим случајевима овак случаја убијеног у борби, достављати извештај овоме штабу са подацима: ко је, где и кад, по ком наређењу и због чега убијен.

Најстрожије забрану да се убијају лица, јер је до сада било случајева, да су убијена лица, њихови и потпуно гола остављена на месту отворено, што је код народа остављало утисак обичног разбојништва, а не штету уверења о оправданости чишћења штетних лица опасних по помет и општу сигурност. Сваке пакости најстрожије кажњавати и на сваки начин спријечити да се оваква жалосна појава не понови.

Убијена лица по могућности у сваком случају закопавати-сахрањивати, а не остављати их несахрањена на месту извршења, јер то оставља мому елику, која пре личи на варварство и разбојништво, него на праведну казну.

Приватне ствари убијеног лица вратити његовој породици, да се и на тај начин стиче/убеђава да водимо једну праведну и некористољубиву борбу.

НАЧЕЛНИК ШТАБА ВРХОВНЕ КОМАНДЕ
АРМИЈЕ ЈУГАСЛАВЕ
Др. М. Михаиловић с.р.

Достављајући претходно наређење,

НАРЕЂУЈЕМ:

Да се у будуће по овоме горе изложеном има поступати. Команданти бригаде ће ово наређење саопштити свима старешинама и војницима пред стројем.

КОМАНДИНТ
кап. I: кл. *Борислав*

Штаб
1 Летећег корпуса
Ј. В. у О.
Бр. службено
22. фебруара 1944 год.
Положај

Команданту 1 Јабланичке бригаде.

Начелник Штаба Врховне Команде актом својим С. Бр. службено од 27. IX. 1943 год. доставио је следеће:

„Да би се могла завести правда и контролисати оправданост убијања појединих лица, у циљу чишћења.

н а р е ђ у ј е м :

Да се ни једно убиство у циљу чишћења или ма у ком другом циљу више не врши без пресуде надлежног и прописно образованог преког војног суда по односном случају.

Најстрожије забрањујем накнадно писање пресуде пошто се дотично лице убије, већ има да се сваком таквом лицу одржи претходно суђење, доношење пресуде и саопштење исте осуђеноме тачно у смислу прописа Уредбе о преким војним судовима, па тек онда извршење.

О сваком извршењу пресуде има се овоме штабу доставити оверен препис пресуде за књигу евиденције стрељаних лица.

Ово се наређење не односи на случајеве, када ко погине у борби, када ко као припадник какве банде уперене противу нас буде убијен зато, што се није хтео покорити наређењу за предају и разоружање или када овакво лице буде у бекству убијено. Но и у оваквим случајевима сем случаја убијеног у борби, достављати извештај овоме штабу са подацима: ко је, где и кад, по чијем наређењу и због чега убијен.

Најстрожије забрањујем пљачкање убијенога, јер је до сад било случајева, да се убијена лица опљачкана и потпуно гола остављена на месту стрељања, што је код народа остављало утисак обичног разбојништва, а на штету убеђења о оправданости чишћења штетних лица опасних по покрет и општу ствар. Овакве пљачкаше најстрожије кажњавати и на сваки начин спречити да се оваква жалосна појава не понови.

Убијена лица по могућности у оваквом случају закопавати-сахрањивати, а не остављати их несахрањена на месту извршења, јер то оставља лошу слику, која пре личи на варварство и разбојништво, него на праведну казну.

Приватне ствари убијенога лица враћати његовој породици, да се и на тај начин стиче убеђење да водимо једну праведну и некористољубиву борбу.

Начелник штаба Врховне команде
Армиски генерал
Драг, М. Михаиловић, с. р.

Достављајући предње наређење,

н а р е ђ у ј е м :

Да се у будуће по свему горе изложеном има поступити. Команданти бригада ће ово наређење саопштити свима старешинама и војницима пред стројем.

Печат:
Команда Југословенске војске
у Отаџбини
Горски штаб бр. 110/3

Командант
кап. II кл.
Бор. С. Манић, с. р.

Мастилом додато:

Достављам наређење командантима 1 и 4 батаљона ове бригаде па извршење.

Примљено 20. II. 1944 у 9 часова.

24. II. 1944
Положај

Командант
Кап. II кл. М. Николић, с. р.

ДМ као да хоће само да направи неки ред у четничком клању о коме ово наређење даје грозну слику. Па ипак је ово било само голо испуњење форме и заваривање народних маса. Тројке су баш после овог наставиле клање. Врхунац је био у лето 1944 г. Вероватно да су сад клали по пресудама Дражених судова. У сваком случају клала је и проводила терор организација као таква.

ДРАЖИНОВЦИ СПАСАВАЈУ НЕМАЧКОГ ПИЛОТА

Немачки авијатичар Франц Кусијус 23 фебруара 1944 год. имао је авионску несрећу. Морао је да искаче из авиона. Спустио се падобраном у Дражине положаје. Сами Дражиновци су га допратили Недићевим властима, јер се они не боре против Немаца већ само против партизана.

То речито потврђује акт који је Недићев срески начелник у Сокобањи упутио шефу пешачке Фелджандармерије у Алексинцу.

ДОКУМЕНАТ бр. 738

Начелство Среза бањског
Бр. 1038
25 фебруара 1944 год.
Сокобања

ШЕФУ ФЕЛДЖАНДАРМЕРИЈЕ

Алексинац

На дан 23 ов. месеца преко територије овог среза прелетела је једна група немачких авиона. У 16 и по часова један од њих — Месершмит Л-109 — над реоном с. Николинца испустио је црни дим за собом, а одмах потом са падобраном искочио је пилот-ловац. Авион се затим окренуо и стрмоглавио на земљу где се запалио и изгорео.

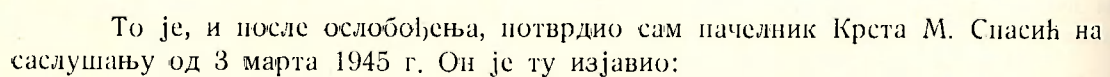
Немачки пилот-ловац поднаредник Франц Кусијус срећно је доспео до земље али је одмах допао ропства једне групе наоружаних људи Драже Михајловића, која га је одмах спровела у суседно село њиховом команданту корпуса. Командант корпуса Д. М. мајор Брана Петровић, утврдивши да се ради о једном немачком подофициру, наредио је да се исти несме дирати нити малтретирати већ са свим својим стварима и падобраном нреда легалним властима у Сокобањи, што је око 20 часова исте вечери и учињено. Немачки пилот Франц Кусијус није том приликом ни разоружан од стране људи Д. М. већ су га, напротив, срдечно испратили и са њим се руковали. Сутра-дан од стране претседника општине у Сокобањи овом немачком војнику приређен је ручак и по једном немачком камиону, који је дошао из Алексинца, враћен својој команди.

Интересантно је напоменути и подвући, да је пилот Кусијус приликом заробљавања од наоружаних људи Д. М. рачунао на најгоре па је у једном тренутку изјавио, да је он син јединац, да у Немачкој има само стару мајку и молио је да му одобре, пре него што га убију, да својој мајци напише писмо. Међутим командант сокобањске бригаде Д. М. капетан Александар Тодоровић, који га је први прихватио, саопштио је немачком подофициру, да је он тренутно под њиховом заштитом и да му се ништа зло не може десити, јер да они као национални четници не убијају немачке војнике већ се боре једино противу комуниста. Немачки подофицир Кусијус после ове часне изјаве једног Дражиног официра ослободио се и примио храну која му је понуђена од ових националних четника. При том у међусобном разговору он је изјавио, да је данас заиста имао четири срећна момента; прво, што је благовремено скочио из авиона, друго, што му се отворио падобран, треће, што је жив дошао на земљу, и четврто, што није пао међу комунисте већ код националних четника Д. М., који су га војнички примили и војнички испратили жива и без икаквог малтретирања.

О предњем ми је част известити ради знања.

Печат:
Начелник Среза бањског
Сокобања.

Срески начелник,
К. С., с. р.

ДОКУМЕНАТ
бр. 739

Рађено 3 марта 1945 године у Сокобањи,
у Среском повереништву за утврђивање
злочина окупатора и њихових помагача.

Добављен је Крста М. Спасић,
бив. срески начелник у Сокобањи, па-
да службеник Среског народно ослободилачког
одбора у Сокобањи, стар 38 година, ожењен,
отац 1 детета, вере православне, прописно
опоменуто да каже истину у вези акта
Окружног повереништва бр. 561/45 — каза:

Баш у времену када је авион са немачким пилотом
Францом Кусијусом пао на територију Среза бањског налазио сам
се у Нишу. О томе сам преко телефона био обавештен када сам
разговарао са срезом. После два дана дошао сам натраг у Сокобању
и сећам се да је др. Војин Андрић, тадањи шеф пропаганде Дели-
градског корпуса Д. М. дошао једно пре подне и донео овај акт
са налогом да се достави адресантима преко Среског начелства.
Са њим је у друштву био и Здравко Стојнић, тадањи Командант
среза. Ја сам се био противио да тај акт потпишем пошто тада
нисам ни био на лицу места те не знам да ли ствар тако оди-
грала нити да сам видео ног Немца, али су ми они наложили да
га потпишем и пошаљем. Будући да су они тада били у пуној власти
и да су имали сваку превласт у срезу ја сам тај акт примио, а
после га и послао Феджандармерији у Алексинку. По свој при-
лици да је Здравко Стојнић писао оловком на том акту и нешто
исправљао. То је мастилом писано на акту један ред испод текста
и у самом тексту "треће" ја сам својом руком написао по диктату
др. Андрића.

Прочитан ми је исказ и моје су речи верно записа-
не, а на речено се могу и заклети.

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ:

Залисник,
Михаиловић

У ПРЕДСЕДНИК,
Михаиловић

Рађено 3 марта 1945 године у Сокобањи, у
Среском повереништву за утврђивање злочина
окупатора и њихових помагача.

Добављен је Крста М. Спасић, бив. срески
начелник у Сокобањи, сада службеник Среског
народно ослободилачког одбора у Сокобањи,
стар 38 година, ожењен, отац 1 детета, вере
православне, прописно опоменуто да каже исти-
ну у вези акта Окружног повереништва бр.
561/45 — каза:

Баш у времену када је авион са немачким пилотом Францом Кусијусом пао на те-
риторију Среза бањског налазио сам се у Нишу. О томе сам преко телефона био обавештен
када сам разговарао са срезом. После два дана дошао сам натраг у Сокобању и сећам се да
је др. Војин Андрић, тадањи шеф пропаганде Делиградског корпуса Д. М. дошао једно пре
подне и донео овај акт са налогом да се достави адресантима преко Среског начелства. Са
њим је у друштву био и Здравко Стојнић, тадањи Командант среза. Ја сам се био противио
да тај акт потпишем пошто тада нисам ни био на лицу места те не знам да ли се ствар тако

одиграла нити да сам видео тог Немца, али су ми они наложили да га потпишем и пошаљем. Будући да су они тада били у пуној власти и да су имали сваку превласт у срезу ја сам тај акт примио, а после га и послао фелдјандармерији у Алексинцу. По свој прилици да је Здравко Стојнић писао оловком на том акту и нешто исправљао. Што је мастилом писано на акту један ред испод текста и у самом тексту „треће” ја сам својом руком написао по диктату др. Андрића.

Прочитан ми је исказ и моје су речи верно записане, а на речено се могу и заклети.

Крста М. Спасић, с. р.

Оверавају:

Записничар,
Милојковић, с. р.

Ђ. Марковић, с. р.
Претседник,

Такав је био однос Дражине организације према Немцима и Недићевцима. Национализам је био изговор да се служи непријатељу и да се Дражин официр огавно удвара Хитлеровом подофициру.

ДРАЖИНИ КОМАНДАНТИ ПОДНОСЕ НЕМЦИМА ИЗВЕШТАЈ О СВОМЕ ЛОВУ НА АНГЛО-АМЕРИЧКЕ ПАДОБРАНЦЕ

Док су четници ДМ спасавали немачке авијатичаре, предавали их њиховим командама и срдечно се с њима опраштали, дотле су на савезничке авијатичаре, који су морали да се спусте, приређивали прави лов и о томе услужно извештавали своје наредбодавце, немачку С. Д. полицију.

ДОКУМЕНАТ
бр. 740

ШЕФУ НЕМАЧКЕ С. Д. ПОЛИЦИЈЕ

Косовска Митровица

Данас око 10 часова из једне групе америчких или енглеских авиона издвојио се један бомбардер из кога је излазио дим и после два до три минута скочило је из авиона 11 (једанест) падобранаца. Одмах сам упутио потребан број људи али овога момента вратио се вођа патроле са извештајем да су падобранци пали на реону потпуковника Кесеровића. Незнам шта је било са њима, пошто то није мој реон.

Авион је пао негде на простору између Сувог Рудишта и Миоковића и сигурно изгорео.

Настаћу да проверим тачно где су пали и ко их је ухватио и где ће се налазити па ћу Вас известити.

Ја сам на положају са целим корпусом. Ноћас сам блскирао два српска села и ухватио једну комунистичку тројку коју сам одмах ликвидирао. Народ се је уплашио и бежи. Настала је паника код сељака. Моја болница била је у Луковској Бањи и морао сам да је повучем у шуму са рањеницима и болесницима, јер се изненадно појављују комунистичке групе, које долазе из Топлице и довели су у тежак положај наше одреде који држе положаје на линији Куршумлија—Куршумлиска Бања. Заробљени партизани изјавили су да имају задатак да овладају Копаоником и продру до Ибарске долине како би се састали са оним снагама из Санџака.

Није тачно да потпуковник Ђурић води партизана. То је само комунистичка пропаганда. Он је стрељан решењем нашег Војног преког суда.

Ако ме сада не помогнете у најтежој ситуацији у борби са партизанима, бићу принуђен да се повучем. Сазнао сам да је Тито погинуо. Известите ме молим Вас, да ли је то тачно.

Примите моје лепе — планинске поздраве.

11. јуна 1944 године.
Слободне српске планине.

Капетан,
Марковић, с. р.
Командант Косов. југ. корпуса.

**ДРАЖА ОПЕРИШЕ НА ДРИНИ ЗАЈЕДНО СА НЕМЦИМА, БУГАРИМА
И ЉОТИЋЕВЦИМА**

Иако се још крије од народа отворено служење Драже окупатору, то је факат који знају и деца, како каже један бугарски генерал. Један оперативни извештај „команданта“ Дразине „1 рачанске бригаде“ упућен „Команданту златиборског корпуса“ даје пуно отворених података о томе. Овај Дразин потпоручник добио је наредбу да брани Дрину. Наредбу је добио од Дразине врховне команде и од Чика Бранка (т. ј. начелника штаба Дразиног потпуковника Зарије Остојића). Али он је то наређење добио и од бугарске команде из Ужица. А Бугари су се заједно с њима сврстали у фронт према Народно-ослободилачкој војсци. Немци и Љотићевци оперишу с леђа (то он зна преко Бугара).

Штаб 1. Рачанске бригаде
Бр. Сл.
29. априла 1944 године у 16 ч.
Положај.

ДОКУМЕНАТ
бр. 741

КОМАНДАНТУ ЗЛАТИБОРСКОГ КОРПУСА

На дан 28 о. м. једна група од 400 до 500 комуниста упала је на територију ове бригаде — Солотушу и Ступаревиће, са правца Биоске и Поникава. На напред поменутом терену комунисти су се појавили у јутарњим часовима 28 о. м., а борба противу истих примљена је т. ј. били су исти нападнути од стране 2, 3 и 4 батаљона ове бригаде истог дана у 13 часова. Борба је трајала све до 20 часова. У овим борбама наши су имали успеха и комунисти су били одбачени у Подград. Ноћу између 28 и 29 о. м. комунисти су извршили напад на положај 2 и 4 батаљона ове бригаде. После једночасовне борбе, а услед великог мрака повукле су се обе стране.

Данас 29. о. м. стигао сам са штабном групом и 1 батаљоном на положај Приседли, а бугарске трупе стигле су преко Пилице у Солотушу и сада овога момента долази се до закључка да су комунисти повукли се у правцу Биоске. Цела бригада предузела је наступање преко Јасиковица ка Пријерову, а одатле преко Доброг и Љутог Поља на Секулић, где ће остати једни делови, а главна снага баћиће се на положај Дрина.

Како Врховна Команда, тако и Чика Бранко упозорава на овај Дрински положај. Према прикупљеним податцима комунисти су имали намеру да се са територије среза сребреничког пребацују на територију Србије на дан 1. маја.

На левој обали Дрине више Тија — Дервента примећено је копање ровова и осујећено је са ватром.

Бугарска команда из Ужица упозорава четнике са Таре именујући потписатога да бранимо Дрину, а наглашава да иду потере Немаца и добровољаца за комунистима.

Командант 4 батаљона ове бригаде поручник Г. Костић, на дан 28. о. м. изгубио је горбицу у којој наводи да су били само знаци распознавања за месец мај. Молим да се хитно мењају. Ова команда неће се њима служити.

С вером у Бога за Краља и Отаџбину!

Дража нас води ка величини, правди и слободи!

Победа је наша!

Командант, п. поручник,
Д. Ј. Арсенић, с. р.

Мастилом додато:

Пошту слати Стојану Средојевићу Рача. Следиће исцрпан извештај. Ово све на брзу руку услед покрета овога момента спровео сам авијатичаре.

Печат:
Министарство војске, морнарице
и ваздухопловства
Краљевине Југославије.

Штаб Рачанске Бригаде

Бр. 31.

29. априла 1944 године у 16 ч.

Положај

Чланак из Дневника 4. батальона

На дан 28 о.м. једна група од 400 до 500 комуниста ушла је на територију ове бригаде - Солотуш и Ступаревиће, са правца Њоске и Поникава. На напред поменутог терену комунисти су се појавили у јутарњим часовима 28 о.м., а борба против њих прикључена је т.ј. били су исти напад днута од стране 2, 3 и 4 батаљона ове бригаде истог дана у 13 часова. Борба је трајала све до 20 часова. У овим борбама нису имали успеха и комунисти су били одбачени у Подград. Ноћу између 28 и 29 о.м. комунисти су извршили напад на положај 2 и 4 батаљона ове бригаде. После једног часо-вне борбе, а услед великог мрака повукли су се обе стране.

Данас 29 о.м. стигао сам са штабном групом и 1 батаљоном на положај Приседли, а бугарске трупе стигле су преко Њилице у Солотуш и сада овога момента долази се до закључка да су комунисти повукли се у правцу Њоске. Цела бригада предузела је наступак преко Јасиковица ка Пријерову, а одатле преко доброг и лутог Поља на Секулић, где не оста-ти је, ни делова, а главна снага бацила се на положај Дрина.

Како Брховић Коланди, тако и Чика Брајко уговорави на овај Дрински положај.

Према прикупљеним подацима комунисти су имали намеру да се са територије среза збреничког пресадјују на територију Србије на дан 1. маја.

На левој обали Дрине нису Тија - дервента припрењено је копане ровова и осујењено је са ватром.

Бугарска команда из Ужица уговорави четнике са Таре - именујући потписитога да бранимо Дрину, а изглашава да иду потере Немачке и доорвоваца за комунистима.

Командант 4. батаљона ове бригаде поручник Г. Постић на дан 28 о.м. изгубио је торбицу у којој наоди да су били само знаци распознавања за месец мај. Могао да се хитно мењају. Ова команда неће се више служити.

С вером у Бога за Краљ и Отаџину!
Дража нас води ка вечичина, правди и слободи!
Победа је наша!

КОМАНДАНТ, д. поручник;

Потписано у Штабу Рачанске Бригаде
Чика Брајко
17. маја 1944

ЗАЈЕДНИЧКИ ФРОНТ НЕМАЦА, ЉОТИЋЕВАЦА, БУГАРА И ДРАЖИНОВАЦА

ДОКУМЕНАТ
бр. 742

Командант IV групе корпуса заповешћу својим од 29. јуна т.г. од 19
 Команда је следеће:
 "КАРТЕ РАЗМЕР 1: 100,000, ЧАЧАК, МОЛИ НАЗАР, КУРШУМЛИЈА, КРУШЕВАЦ.
 28-та комунистичка дивизија протерана из реона Топлице од Бугарских
 снага кренула је према северо-западу са задатком да у троуглу: Угла-Крајево-
 Крушевац омета саобраћај на путевима и железницама односно из тог простора
 изотераје према потреби у правцу левог обала Ибра или према Крушевцу.
 Ова дивизија пошто је 25 јуна заузела Брус налази се распоређена
 у јачинама у реону Бруса са предним деловима на линији: с. Алексица-Грица-Ник-
 олово, Бонина, Лесеновић, Јелентија, Грабовица, Кочане, Шопићи, Левићи и Травак. То
 је полукруг око Бруса са десним крилом источно од Александровца а са левим
 крилом на реци Топлици /изворни крај/.
 21-та комунистичка дивизија са комунистичким штабом за Србију на
 линији Јастребац. Очекује се да стигне тамо командант Србије који је надлежан
 "компо".
 22-та комунистичка дивизија у формирању је у области Јастребца.
 По прикупљеним подацима 21 дивизија има за задатак да угрожава
 саобраћај на простору: Крушевац-Ставац-Пин. с тим да у погодном моменту пређе
 у област Еуладије.
 Све поменуто комунистичке снаге су допуњене са великим бројем ново-
 мобилисаних људи којима доста наших присталица. Команди кадар слаб. Борбене
 искуство извешајно. Изопуштање добро. И до сад вођеним борбама запажа се јака
 патра аутоматских олуја на блиском остојалу. Све групе добиле су материјал на
 ваздуха и обучене су делом у енглеску и совјетску униформу.
 Према овим комунистичким снагама ангажовано је за сада:
 I Наше снаге:
 II Косовски корпус у селу Блазеву /на изворном делу р. Косинце/.
 делови Студеничке бригаде на Сувом Рудјету /северозападно од Кра-
 јева/.
 Групе потпуковника Кесеровића које држе са главним снагама на:
 Гоч од с. Станинцима до с. Ласковица па преко Александровца до с. Суботица.
 Јака извешајна одлагања п. пуковника Кесеровића налази се у с. Крава Рена, Брати-
 ца, Стуби и Давица.
 2. Група у јачини од 10 батаљона посели су друм Нил-Прокупае-Кур-
 шумлија са задатком да сирече повлачење партизана на југ.
 3. Доброволци у јачини од 5 батаљона распоређени на линији: Ставац-
 Алексица са задатком да са тог положаја крену у напад у правцу југозапада
 с. Ј. према Јастребцу.
 4. Малих брана Крушевац. Једна десетина немца налази се у Врљачкој Бани
 где им је штаб склопио зграда. Један до два батаљона немца распоређени у де-
 лини Ибра на линији Радина-Јула.
 Група 11 Група југословенског корпуса извршиће марш до Ибра са задатком
 да се ту прикупе и одатле крену напад у правцу истока према ситуацији какава
 тада буде била.
 НАРЕЂУЈЕМ:
 1. Све групе крећу са досадним концентрацијским просторима на линију
 Ибра 1. јула у 5 часова по следећим:
 а/ у југословенски корпус полази 1 јула у 5 часова из села Добра До према
 Рудју до с. Добре на Ибу с тим да заједно 1. јула у засеоцима близу друма:
 Рудина, Јовановић, Драгојасић, Грабовица.
 б/ II југословенски корпус полази 1. јула у 5 часова из с. Младца према с.
 Доња / јужно од манастира Студеница / са села Тодина с тим да заједно 1. јула
 у засеоцима до омиога друма: Прогорац, Говенић, Тодина, Ракчић.
 в/ I југословенски корпус полази из с. Бакова 1. јула у 5 часова правцем
 према Угла а потом према Ибу и улази у с. Рудина са задатком да у засео-

црња близу Ибра: Ново Марче, Беолићи, Поље, Радвановићи, Соопи.
 г/ III Јуришни корпус /општа резерва/ полази 1. јула у 5 часова из
 с. Оссава преко манастира Студенице с тим да заједно 1. јула у селима Каме-
 њани и Боровици /Југоисточно од манастира Студенице./
 д/ Штаб IV групе Јуришних корпуса заједно 1. јула на југозападној
 линији Ушће у селима Трпани и Ратари.
 2. Искрени у чеку марше трупе не се хранити са резервним оброцима
 које су подигли у магацину из Ираваца. По пристизању на линију Ибра трупе
 не примити храну из магацина на Ушћу. Магацин у Ушћу издаје храну за све
 трупе по требовању 2 јула пре-подне. Команданти корпуса подишће храну са
 својим коморским средствима.
 3. Санитетска служба: оболели војници и неспособне за марш транспор-
 товати на најпогоднији начин до линија на Ибар где не се неспособни за
 покрет и болесни упућивати са објазнама у вазовицу Ушће, где је образована
 амбуланта односно где има железничка станица за транспортовање у унутраш-
 ност.
 Према предлози наређујемо:
 Корпус не крећути 1. јула у 3 часа правцем: Врмбаје-Деспотовица-
 Јака-Рудно-Запкње-Граховићи /Г. Ј. Јуришнице/- Марче-Накљеза-Побрђе, и заједно
 не се на престоници: XVI бригада у Луци, XIV батаљон у Јовићевићу, XV
 бригада Драгојловић-Граховине и штаб корпуса у Р. Угља.
 Готовљени ручак у путу, што ће наредити за време престоја.
 Маршеви поредак: XVI бригада, XIV батаљон, штаб корпуса и XV бри-
 гада.
 Санитетска служба изко је напред наређено.
 Достављено:
 К-ту XV, XVI јур. бригаде, XIV јур. батаљона, штаб корпуса.
 Командант, капетан,

К. В. Ј. К.

Југословенске војске у Отаџбини

О. бр. службено

30 јуна 1944 године

Положај

КОМАНДАНТУ XVI ЈУРИШНЕ БРИГАДЕ

Командант IV групе корпуса заповешћу својом од 29. јуна т. г. од 19 часова до-
 ставио је следеће:

„Карте размере 1 : 100.000, Чачак, Нови Пазар, Куршумлија, Крушевац.

24-та комунистичка дивизија протерана из реона Топлице од бугарских снага кре-
 нула је према северо-западу са задатком да у троуглу: Ушће—Краљево—Крушевац омега
 саобраћај на путевима и железницама односно из тог простора дејствује према потреби у
 правцу леве обале Ибра или према Крушевцу.

Ова дивизија пошто је 25 јуна заузела Брус налази се распоређена у главном реону
 Бруса са предњим деловима на линији: г. Жлегиња—Грнава, Шљивово, Бовиња, Лесеновци,
 Мелентија, Грбовица, Кочане, Шошићи, Левићи и Трећак. То је полукруг око Бруса са де-
 сним крилом источно од Александровца а са левим крилом на реци Топлици (изворни крај).

21-ва комунистичка дивизија са комунистичким штабом за Србију на планини Ја-
 стребац. Очекује се да стигне тамо командант Србије чији је надимак „Темпо“.

22-га комунистичка дивизија у формирању је у области Јастрепца.

По прикупљеним подацима 21 дивизија има за задатак да угрожава саобраћај на
 простору: Крушевац—Сталаћ—Ниш. С тим да у погодном моменту пређе у област Шумадије.

Све поменуте комунистичке снаге су попуњене са великим бројем новомобилисаних
 међу којима доста наших присталица. Командни кадар је слаб. Борбено искуство незнатно.
 Наоружање добро. У досад вођеним борбама запажала се јака ватра аутоматских оруђа на
 блиском отстојању. Ове трупе добиле су материјал из ваздуха и обучене су делом у енглеску
 и совјетску униформу.

Према овим комунистичким снагама ангажовано је за сада:

1. Наше снаге :

II. Косовски корпус у селу Блажеву (на изворном делу р. Топлице). делови Студеничке бригаде на Сувом Рудиштву (северозападно од Блажева). Трупe потпуковника Кесеровића које држе са главним снагама пл. Гоч од с. Станишинци до с. Лесковца па преко Александровца до с. Суботица. Јача извиђачка одељења и пуковника Кесеровића налазе се у с. Крива Река, Вратари, Стубла и Дашница.

2. Бугари: у јачини од 10 батаљона посели су друм Ниш—Прокупље—Куршумлија са задатком да спрече повлачење партизана на југ.

3. Добровољци: у јачини од 5 батаљона распоређени на линији: Сгалаћ—Алексинац са намером да са тог положаја крену у напад у правцу југозапада тј. према Јастрепцу.

4. Немци: бране Крушевац. Један део Немаца налази се у Врњачкој Бањи, где им је штаб оклопне армије. Један до два батаљона Немаца распоређени у долини Ибра на линији Рашка—Ушће.

Трупe IV групе јуришних корпуса извршиће марш до Ибра са задатком да се ту прикупе и одатле почне напад у правцу истока према ситуацији каква тада буде била.

НАРЕЂУЈЕМ :

Све трупе крећу са досадашње концентрациске просторије на линију Ибра 1. јула у 5 часова по следећем:

а) V јуришни корпус полази 1 јула у 5 часова из села Добри До преко с. Рудно за с. Побрђе на Ибру с тим да заноћи 1 јула у засецима ближе друму. Лучице, Јовићевићи, Драгојловићи, Грађевине.

б) II јуришни корпус полази 1 јула у 5 часова из с. Мланца преко с. Долац (јужно од манастира Студенице) за село Тадење с тиме да заноћи 1 јула у засецима до самог друма: Прогорелица, Гољевићи, Тадење, Ракчићи.

в) I јуришни корпус полази из с. Баково 1 јула у 5 часова правцем варошица Ушће а потом прелази Ибар и улази у с. Рудно са преноћиштем у засецима ближе Ибру: Доње Жарче, Баковићи, Поље, Радовановићи, Сеоци.

г) III јуришни корпус (општа резерва) полази 1 јула у 5 часова из с. Осоница преко манастира Студенице с тим да заноћи 1. јула у селима Камењани и Боровци (југоисточно од манастира Студенице).

д) штаб IV групе јуришних корпуса заноћиће 1. јула на југозападној ивици Ушћа у селима Трњаци и Ратари.

2. Исхрана: у току марша трупе ће се хранити са резервним оброцима које су подигли у магацину из Ивањице. По пристизању на линију Ибра трупе ће примити храну из магацина на Ушћу. Магацин у Ушћу издаће храну за све трупе по требовању 2 јула пре подне. Команданти корпуса подићи ће храну са својим коморским средствима.

3. Санитетска служба: оболеле војнике и неспособне за марш транспортовати на најпогоднији начин до избијања на Ибар где ће се неспособни за покрет и болесни упућивати са објавама у варошицу Ушће, где је образована амбуланта односно где има железничка станица за транспортовање у унутрашњост”.

Према предњем наређујем :

Корпус ће кренути 1 јула у 3 часа правцем: Брмбаје—Деспотовица—Јажа—Рудно—Зацкиље—Дражевићи (Г. Гладнице) — Жарево,—Паклење—Побрђе, и заноћи ће се на просторији: XVI бригада у Лучице, XIV батаљон у Јовићевићи, XV бригада Драгојловићи—Грађевине и штаб корпуса у Р. Угља.

Готовљење и ручак на путу, што ћу наредити за време кретања.

Маршевски поредак: XVI бригада, XIV батаљон, штаб корпуса и XV бригада.

Санитетска служба како је напред наређено.

Достављено:

К-ту XV, XVI јур. бригаде, XVI јур. батаљона, штабној чети.

Командант, капетан,
Мил. В. Марковић, с. р.

Печат:

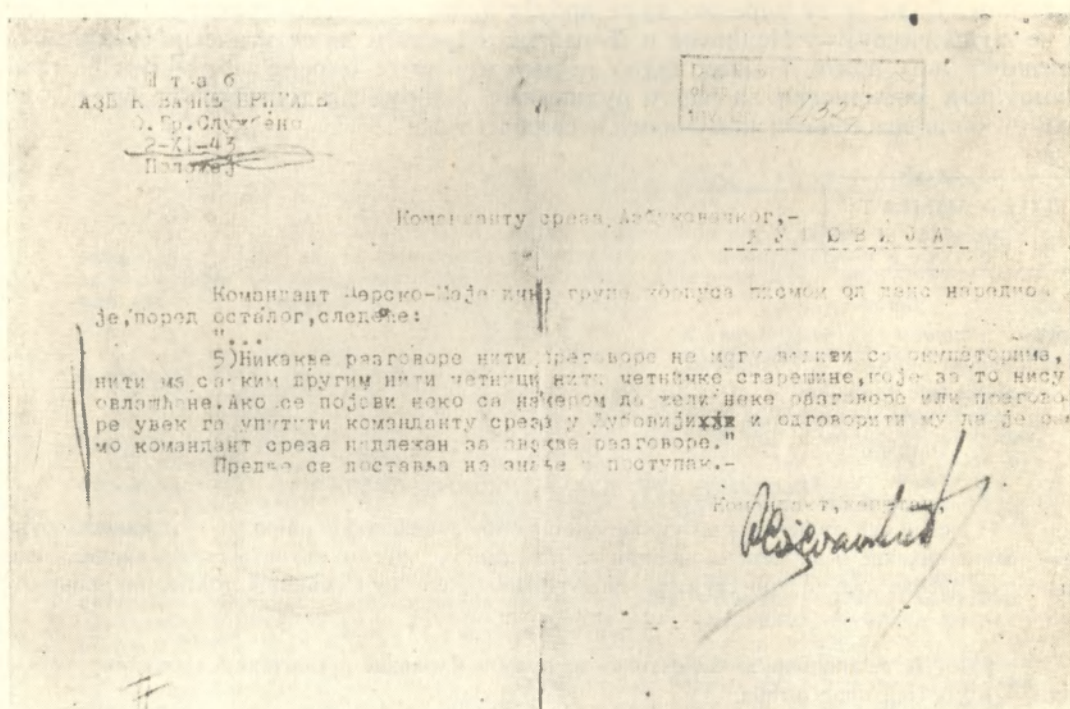
Команда Југословенске војске
у Отаџбини Горски штаб

Дражиновци, Бугари, Љотићевци и Немци у једној су линији — линији непријатеља нашег народа.

НАРЕЂЕЊА ОД НЕМАЦА МОГУ ДОБИЈАТИ САМО ОВЛАШЋЕНИ ДМ
КОМАНДАНТИ

Типичан је распис Дrajине „Церско-Мајевичке групе корпуса“ који преноси ону Дrajину директиву коју налазимо подједнако у Србији, Босни, Херцеговини, Далмацији и Црној Гори. Ту се одређује надлежност за врло осетљиво питање по Дrajу — за „разговоре“ са окупатором тј. ко може примати наређења од Немаца. Докуменат гласи:

ДОКУМЕНАТ
бр. 743

Штаб
Азбуковачке бригаде
О. Бр. Службено
2-XI-43
Положај

КОМАНДАНТУ СРЕЗА АЗБУКОВАЧКОГ

Љубовија

Командант Церско-Мајевичке групе корпуса писмом од данас наредио је, поред осталог, следеће:...

5) Никакве разговоре нити преговоре не могу водити са окупаторима, нити ма са ким другим нити четници нити четничке старешине, које зато нису овлашћене. Ако се појави неко са намером да жели неке разговоре или преговоре увек га упутити команданту среза у Љубовији и одговорити му да је само командант среза надлежан за овакве разговоре.

Предње се доставља на знање и поступак.

Командант, капетан.
Р. Стјепановић, с. р.

Овај докуменат, као и безбројни други, показује да је постојала устаљена пракса, наређена од Драже Михаиловића, да се врши служба окупаторима, регулисана путем „разговора и преговора”. Знало се ко је могао од окупатора примати наређења. Године 1941 је ДМ чувао врло вешто ово право и сву надлежност само за себе и своју „Врховну команду”, али пракса издајства и служинства окупаторима повезала је на делу све четничке „команданте” са Немцима од којих су они добијали муницију и наређења.

ДРАЖИНОВЦИ ИЗДАЈУ У ИСТО ВРЕМЕ ЈЕДНУ ОТВОРЕНУ НАРЕДБУ ЗА САРАДЊУ, А ДРУГУ ЗА НАРОД ДА СЕ ФАМА О ТОМЕ ДЕМАНТУЈЕ

6. маја 1944 г. командант „Церско мајевичке групе корпуса” Дражине „Југословенске војске у отаџбини” кољаш Драг. С. Рачић издао је наређење у коме је ограничио право разговора са окупатором и забранио свакоме другом те разговоре. Даље је ту наредио да се врбују људи за чување граница и тога ради да се људи упућују у Недићеве и Љотићеве одреде и да се утиче на људе да се бегунци у њих врате. Најзад издао је наредбу да се одреде људи који ће присилно бити мобилисани за рад у рудницима. Дабоме да то треба да буду „они који су били наклоњени комунизму и сада то теже”.

**ДОКУМЕНАТ
бр. 744**

Штаб
Церско Мајевичке групе корпуса
Југословенске војске у Отаџбини
О. Бр. службено
6 маја 1944 год. у 7 час.
Положај

КОМАНДАНТУ АЗБУКОВАЧКОГ СРЕЗА. —

И ако је већ више пута од стране овог штаба наређивано да нико од наших људи несме имати никакве везе нити се мешати са Немцима и другим окупаторским снагама, ових дана су се десила два до три случаја мешања наших људи са Немцима с тога и последњи пут

н а р е ђ у ј е м :

1. — Да се нико несме мешати нити чинити ма какве разговоре са окупатором без знања и одобрења овог штаба.
2. — Да командант Јадранске бригаде одмах разоружа и спроведе на суђење у овај штаб интенданта бригаде самозваног капетана Обрадовића, због тога што сам добио извештај да је пре дан-два био у Шапцу и седео са Немцима.
3. — Да командант Јадранског среза разоружа и све друге војнике који су имали ма какве разговоре са Немцима, и спроведе их овом штабу на суђење.
4. — Сваки онај који и после овог наређења буде петљао са Немцима биће стављен под Преко Војни Суд и стрељан.

II.

Пошто је у изгледу да ће Немци дати још оружја за одреде српске државне страже, граничне страже и добровољачке јединице, а имамо сигурних података да ће то оружје бити у најкраћем року под нашом командом то, — наређујем :

1. — Да команданти срезова одобре да оде у Српску државну стражу, граничну стражу и добровољачке одреде онолико људи колико буде тражено. Само водити рачуна да људство буде обрађено у нашем духу и у националном погледу исправно. Људство обрадити у духу наређења које је издато у овом погледу.

До даљег наређења не чинити притисак на фамилије оних који су у Недићевим одредима и не захтевати да из истих беже. А ако неко од њих побегне посаветовати га да се за сада врати на своје место и ставити му на знање да неће искусити никакву казну што се извесно време удаљио из ових јединица. За ово имамо сигурних података.

III.

Сазнао сам да је из среза Поцерског и Посавотамнавског државна стража тражила 60 људи. Ово не спречавати већ одобрити да људи оду и приме оружје.

IV.

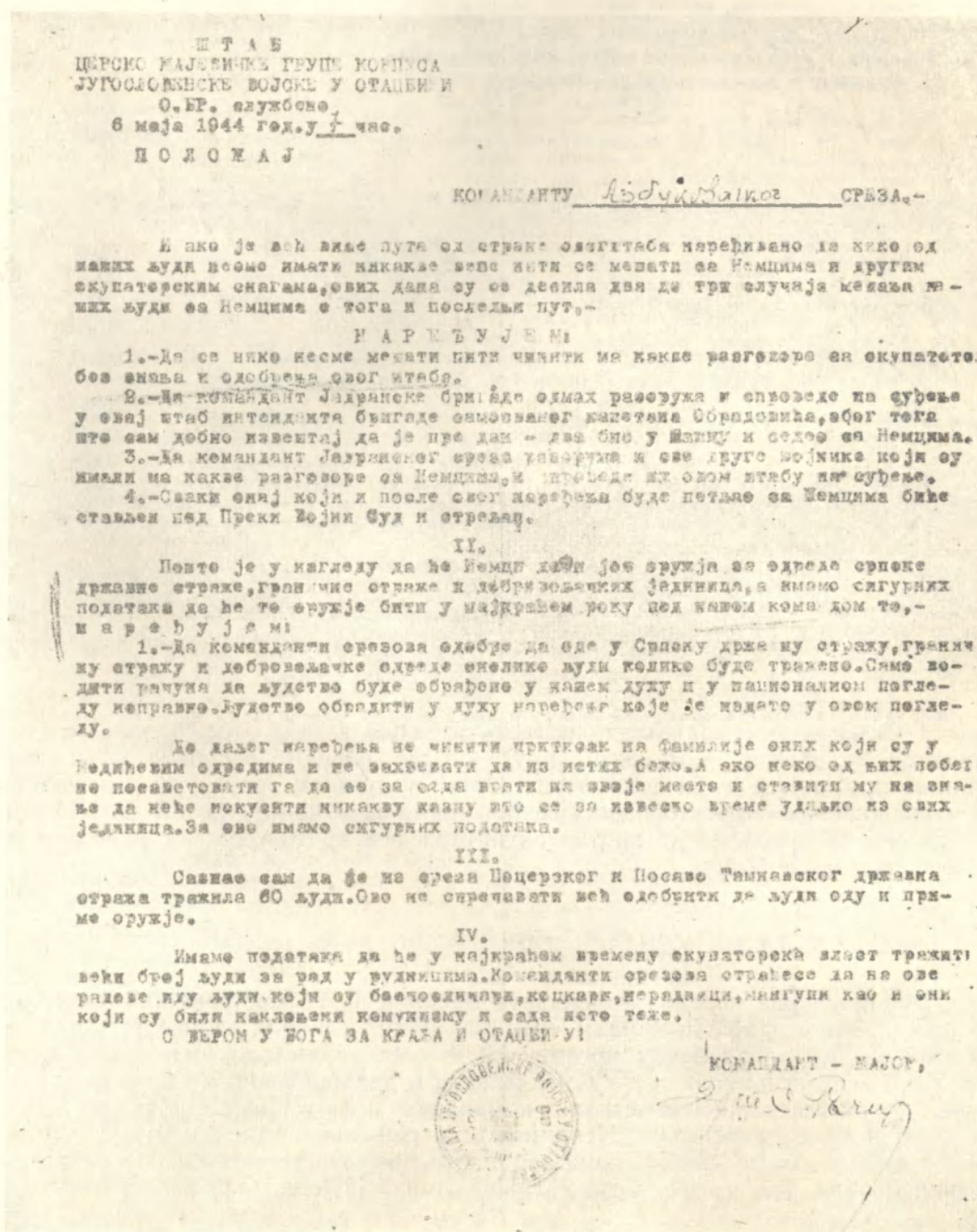
Имамо података да ће у најкраћем времену окупаторска власт тражити већи број људи за рад у рудницама. Команданти срезова стараће се да на ове радове иду људи који су беспосличари, коцкари, нерадници, мангути и они који су били наклоњени комунизму и сада исто теже.

С вером у Бога за Краља и Отаџбину!

Печат:

Команда Југословенске војске
у Отаџбини бр. 36.

Командант-Мајор
Драг. С. Рачић, с. р.

**ДРАЖИНОВЦИ СЕ СНАБДЕВАЈУ МУНИЦИЈОМ ОД НЕМАЦА ПРЕКО
НЕДИЋЕВАЦА**

Штаб
Команде Среза параћинског
Бр. сл.
25 VIII 1944 год.
Положај

ДОКУМЕНАТ
бр. 745

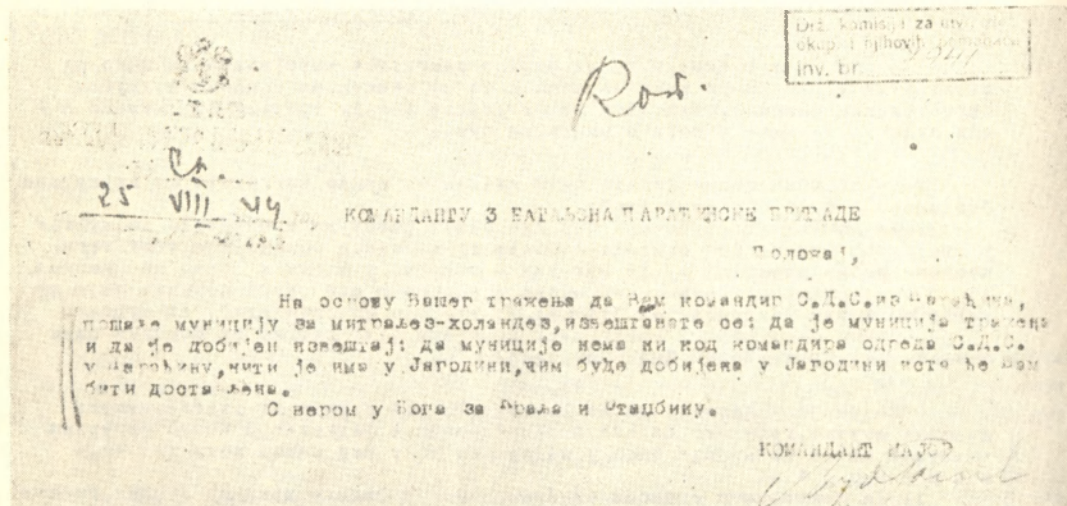
КОМАНДАНТУ 3 БАТАЉОНА ПАРАЋИНСКЕ БРИГАДЕ

Положај,

На основу Вашег тражења да Вам командир СДС из Параћина, пошаље муницију за митраљез — холандез, извештавате се: да је муниција тражена и да је добијен извештај: да муниције нема ни код командира одреда СДС у Параћину, ниги је има у Јагодини, чим буде добијена у Јагодини иста ће Вам бити достављена.

С вером у Бога за Краља и Отаџбину.

Командант мајор,
Љуб. Рачић, с. р.

Склопљено пријатељство и тесна сарадња између Дражиноваца с једне стране и Недићеваца и Немаца с друге стране давно је већ била јасна ствар. Сада се пружа још један доказ више. Према узајамном споразуму, Дражиновци се у јагодинском округу обраћају Недићевцима за муницију (а ову дају Немци), јер се она употребљава не против окупатора, већ против српског народа и његове борбе за слободу.

НАРЕДБА ДА СЕ УБИЈАЈУ ЗАРОБЉЕНИ РАЊЕНИЦИ ПАРТИЗАНИ

Циркуларна наредба команданта Дражине IV групе јуришних корпуса за 17 јули 1944 г. даје Дражиним трупам, попут сличних немачких наређења, подробно упуство за борбу против НОВ која неодољиво чисти своје родно тле од Немаца и њихових слугу, недићеваца и дражиноваца. У своме бесу побеђених поробљивача народа четнички команданти издају у овоме документу добро познато немачко наређење: „Непријатељске рањенике одмах убијати“. Дражиновци су и у овоме смислу помагали испуњење фашистичког плана уништења наших народа. Трећа страна следећег факсимила је још један непобитни сведок тога.

ДОКУМЕНАТ бр. 746

М. Ј. Б. У. О.
Штаб V Јуришког корпуса
О. Службено
20. јуна 1944. године
Положај

П Р Е П И С

КОМАНДАНТУ ЈУРИШНЕ БРИГАДЕ ЈАВОРСКОГ КОРПУСА. -

Командант IV групе Јуришних корпуса наређењем својим од 17 јуна б. т. г. доставио је следеће:

"У до сада вођеним борбама са комунистима већина наших старешина и јединица испозавала је недовољну умешност за борбу са њима. Запеком је читав низ грешака, које су доводиле до тога да комунисти нису скоро никада потпуно тучени, или ако су тучени да победа није довољно искоришћена. Те најосновније грешке борбеног карактера су следеће:

1. Недовољно развијена обавештајна служба и извиђање, што је доводило до тога да су неке јединице изненађиване на путовању и на становишту, јер се нису осигуравале јер појма нису имале о присуству непријатеља.

2. Кад се већ један-пут сазнало за присуство непријатеља онда се превише оклевало у прикупљању података што се већином врши савезницима/у већини случајева несигурним/а не својим наоружаним батљонама и оделенима.

3. Пред непријатељем већина њих је тежила да створи неку заокружену да заузме положај за одбрану, да се одговара о немогућности напада на непријатеља због негових веће јачине и још неких околности што је доводило до губљења времена и стварања могућности партизанима да се извуку односно да се прикупе и пробају тамо где су намеравали. Сви заборављају да је напад у опште једино средство за успех у герилској војни он је једини могући вид борбе. Заборавља се и не вековима освештано правило: "непита се колико је непријатељ јак већ где је" т. ј. тамо где је треба га нападати без обзира на његову јачину.

4. Врло је мали број јединица које су се упуштале у ноћне борбе и у колико се то десило већином су то били ноћне одбране а противнику се остављало да нападне кад и где хоће.

5. По завршеној борби ретко се предузимало енергично гоњење и у колико се предузимало, предузимало се дењу-а чим је био мрак где се ко за-текао ту је и зауставио, чиме се партизанима створала могућност да се далеко одвоје и извуку из додира.

6. Резерве се нису увек образовале а они који су их имали обично су их имали у почетку да би их брзо утрошили, зато никад није било свежих снага за енергично гоњење и свежа снага за против-удар.

7. На материјално снабдевање војника није се обраћало довољно пажње и врло су ретки случајеви да су старешине, не предузимајући ништа да сами што створе једноставно обраћајући тражећи: хлеб, артиљеријске чек одело и обућу. Овако држање и небрижљивост доводило је до брзе исцрпљености трупа и њихове неспособости за теже напоре после неколико дана акције.

Да би се свему овом стало на пут и предузеле све мере, да се јединицеу сваким погледу оспособе за савремено вођење герилске борбе, -

Н А Р Е Ћ Е Н Ј Е М.:

1. На концентрациским просторијама има се одмах отпочети са најин-тезивнијим извођењем обуке. Овом обуком се мора прво створити најчвршћа дисциплина код старешина и војника и морају се створити предуслови за из-вршавање држања великих напора који следују. При извођењу обуке држати се следећег правила:

а/вежбати само напад који мора постати обавезан за сва јединица без обзира колико јакот противника имају пред собом. У нападу вежбати увек наткривањем противника и спремати одбране мање јединице које ће бити увек споборне да изне препад у позадину непријатеља односно пронај кроз његов обрз осигурање пронај главнина које у већини случајева вуче са со-бом огроман баласт неборачког јудства/штабови, коморе, болнице и т. д./ где неколико енергичних тројки могу створити хаос. При том несме се помовити случај да се у нападу стане чим се наиђе на ватру, већ кад се уочи неко јаче гнездо коме неможе да се приђе са фронта, упућивати маля оделења да му приђу са стране или са лева те да се гнездо отпора брзо уништавају. У овим ситуацијама у извођењу напада најважнија ствар је веза и сви-те увек бити ред са батљонима по датој заповести за везу те да недоволи до докиивања и објашњавања које ко учему су се често пута губили читави часови. Несме се дозволити да мање јудство поверује простој изјави парти-зана који се представљајући за четнике нападу на каву било четничку једи-ницу и успеју да приђу врло близу а онда изненадном ватром постижу свој

рањенике изnose болницари и изузетно и по одобрењу старешине могу се за ово употребити и наоружани борци. Непријатељске рањенике одмах дојати.
Све јединице морају одмах са својих територија вратити копулу одде-
тва избаци еног из строја, на тај начин мора се увек одржати бројно стање
са којим се ступило у акцију. Од рањених војника се оружје одузима на бри-
гадним и корпусним привјелицима и од мртвих војника мора се на сваки
начин спасити оружје. Сви војници који буду заробљени од непријатеља биће
стављени под преки суд и у случају да се утврди да се није морао да
се преда, преки суд ће извршити смртну казну.

7. Непослушност у борби и неизвршење на кове добивене заповести каж-
њиваће претпостављене старешине смрћу на лицу места или везана спроводити
оном штабу на суђење.

Пријем заповести писмено потврдити.

НА ИЗВРШЕЊЕ!

Доставља се предње наређење на знање и тачан поступак.

Команданти јуришних бригада Пожешког и Јаворског корпуса и командант
јуришног батаљона Армаке бригаде у свему ће се тачно придржавати предњег
наређења и по њему одмах предузети све потребно.

Мој заступник капетан Матијасевић предње наређење расписаше командантима
тиме бригада и командантима срезова и старати се да се по тачки њ. овог на-
ређења тачно поступи.

ДОСТАВЉЕНО:

К-ту јуришне бригаде Пож. и Јав. кори.
и јуриш. батаљона Арма. бригаде и част.
К-та Пожешког корпуса.

Командант, капетан:

Мил. М. Марковић с. р.

Тачност преписа оверена.

КОМАНДА

ЈУГОСЛОВ. ВОЈСКЕ У ОТАЧИНИ

Горски штаб бр. 17

В. бр. 41.

23-V-1944 год.

Слободне Југословенске војске

Командант, капетан
Мил. М. Марковић с. р.

Команд. Јуриш. бригаде.

Својавласт се у писану наређење команд.
и јуриш. корпуса.

Команд. Армаке
Мил. М. Марковић с. р.

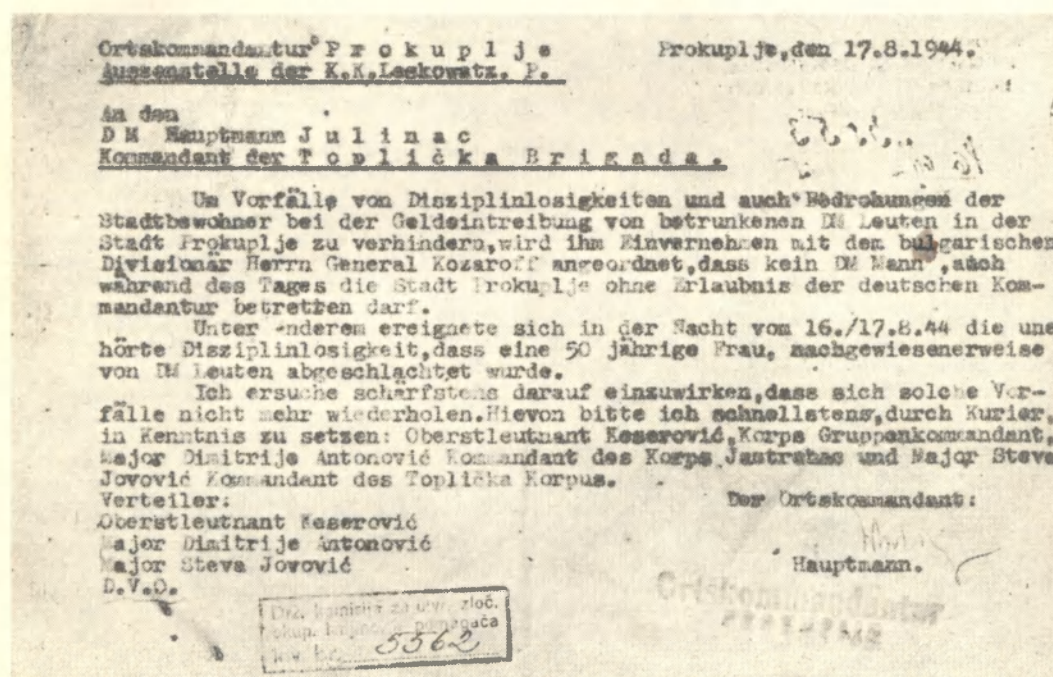
Својавласт

По ружу сирењиниј повоасан
ион тобито јо кд. ружара. Аво ми рока-
ау море одбис ми на повоасан през.
сирењиниј од сирењиниј и војни

М. М. Марковић с. р.

НЕМАЧКИ КОМАНДАНТ ВАЈЦ НАРЕЂУЈЕ КЕСЕРОВИЋУ, АНТОНОВИЋУ И
ЈОВОВИЋУ ДА НЕ КОЉУ БЕЗ РЕДА

ДОКУМЕНАТ
бр. 747

Превод

Месна команда Прокупље

Огранак крајскомандантуре Лесковац П.

ДМ капетану Јулинцу

Команданту Топличке бригаде

Прокупље, 17. VIII, 1944 г.

Да би се спречили случајеви недисциплинованости и угрожавање становништва при-
ликом прикупљања новца од пијаних ДМ људи у граду Прокупљу, наређује се, у сагласности
са бугарским командантом дивизије генералом Козаровом, да ниједан ДМ човек, такође ни за
време дана, без дозволе немачке команде не може да уђе у град Прокупље.

Између осталог у ноћи 16/17 VII-44 десила се нечувена недисциплинованост, да је
50 годишња старица заклана од људи ДМ како се доцније констатовало.

Захтевам најоштрије да се на то утиче, да се такви испади не би више поновили.
Ово молим најбрже, путем курира, ставити до знања: потпуковнику Кесеровићу команданту
групе корпуса, мајору Димитрију Антоновићу команданту корпуса Јастребац и мајору Стеви
Јововићу команданту Топличког корпуса.

Упућено :

потпуковнику Кесеровићу мајору

Димитрију Антоновићу мајору

Стеви Јововићу

Командант места

Вајц, с. р.

капетан

Д. Ф. О.

(Дражином офиц. за везу)

Печат:

Ортскомандантура

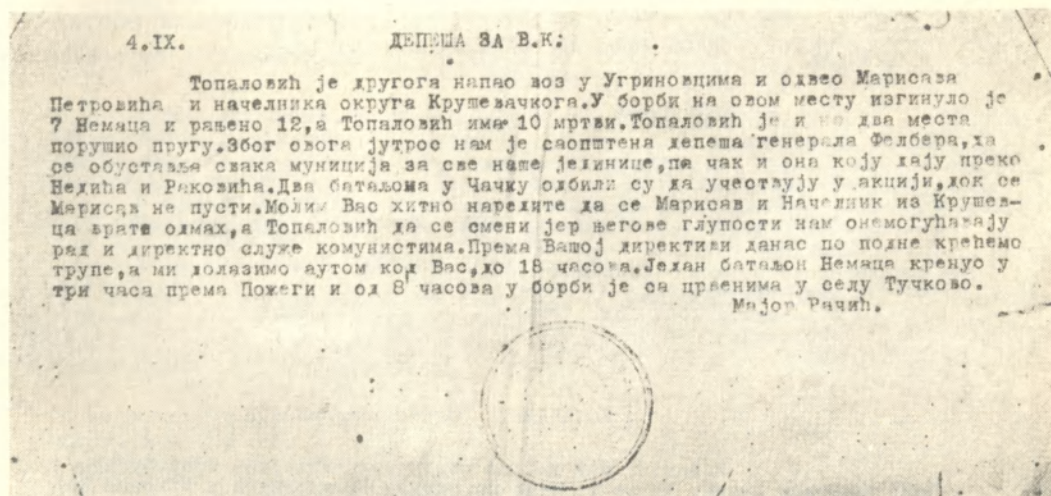
Прокупље

Немци су систематски уништавали наше народе. То исто, по наређењу Немаца, радили су Дража и његови четници. Али кад су четници ДМ дошли и под директну команду Немаца, Немци не дозвољавају да се врши клање без реда, неорганизовано. За масовно убијање они имају систем, а све друго је „испад“. Зато Немци, заједно и споразумно са бугарским фашистима, ограничавају те ДМ „испаде“, да би и то четничко убијање систематизовали и организовали, како би резултат био што ефикаснији.

НЕПОСЛУШАН ДРАЖИНОВАЦ КРШИ УГОВОР С НЕМЦИМА

У личној архиви Драже Михаиловића нађена је једна депеша коју му је послао његов командант групе јуришних корпуса мајор Рачић. Из ње се јасно види да је Дражин Командант грешком (вели глупошћу) повредио линију. Он је напао воз код Угриновца и заробио крагујевачког крвника, Љотићевог команданта Марисава Петровића и Недићевог начелника округа Крушевачког. Место да се тај Дражин командант похвали, Рачић тражи његову смену. Због чега? Зато што му је немачки генерал Фелбер јавио депешом да због тога инцидента не да више муницију ни директно ни индиректно преко Недићевог апарата или Дражиног команданта у Чачку крвника Раковића. Разумљиво је: постоји уговор.

ДОКУМЕНАТ
бр. 748

4. XI.

ДЕПЕША ЗА В. К.

Топаловић је другога напао воз у Угриновцима и одвео Марисава Петровића и начелника округа Крушевачког. У борби на овом месту изгинуло је 7 Немаца и рањено 12, а Топаловић има 10 мртви. Топаловић је и на два места порушио пругу. Због овога јутрос нам је саопштена депеша генерала Фелбера, да се обуставља свака муниција за све наше јединице, па чак и она коју дају преко Недића и Раковића. Два батаљона у Чачку одбили су да учествују у акцији, док се Марисав не пусти. Молим Вас хитно наредите да се Марисав и Начелник из Крушевца врате одмах, а Топаловић да се смени јер његове глупости нам онемогућавају рад и директно служе комунистима. Према Вашој директиви данас по подне крећемо трупе, а ми долазимо аутом код Вас, до 18 часова. Један батаљон Немаца кренуо у три часа према Пожеги и од 8 часова у борби је са црвенима у селу Тучково.

Мајор Рачић.

Печат:

Министарство војске, морнарице
и ваздухопловства
Краљевине Југославије.

Пошто је Рачић аутомобилом преко друмова које држе Немци био код Драже, ствар је уређена. Топаловић је смењен. Марисав и заробљени начелник су пуштени. Извинили су се Немцима и ствар је легла. Немци даље дају муницију, а дражиновци се и даље уз њих боре противу свога народа и слободе Србије.

ДРАЖИНА ВРХОВНА КОМАНДА НАРЕЂУЈЕ ДА СЕ БУГАРСКИМ ФАШИСТИЧКИМ ОКУПАТОРИМА ОМОГУЋИ НЕСМЕТАН ПОВРАТАК У БУГАРСКУ, РАДИ БОРБЕ ПРОТИВУ БУГАРСКОГ НАРОДА.

Штаб
Команде Србије
Југословенске војске у Отаџбини
Пов. бр. Службено
30. августа 1944 год.
Положај

ДОКУМЕНАТ
бр. 749

КОМАНДАНТУ СРЕЗА ПАРАЋИНСКОГ

Извештен сам да сте разоружали извештан број Бугара. Виши интереси налажу да се то сада не чини, а то наређује и Врховна Команда, па чак и да им се омогући несметан одлазак у Бугарску. Врховна команда има за то разлога и сигурно је да је то за нас од веће користи, но да их разоружавамо.

С тога, све Бугаре које сте похватили вратите са оружјем.

Ово писмо хитно дотурите бугарском команданту код Туприје, мислим да је на Ади. Ако би бугарски командант упутио какво лице своје са жељом да дође до мене, нађите начина да га најхитније тереном упутите у мој штаб преко с. Витошевца.

Ради се о врло важним, а уз то врло хитним стварима, које су од пресудне важности, па знам и верујем да ћете се као и до сада сав заложити у том послу.

Печат:
Команда Југословенске војске
у Отаџбини
Горски штаб 1а.

Командант,
дивизиски генерал
Мирослав Ј. Трифуновић, с. р.

ШТАБ
КОМАНДЕ СРБИЈЕ
Југословенске војске у Отаџбини
Пов. бр. Службено
30 августа 1944 год.
Положај

Др. комисија за
окуп. и етнички
пов. бр. 749/5

КОМАНДАНТУ СРЕЗА ПАРАЋИНСКОГ

Извештен сам да сте разоружали извештан број Бугара. Виши интереси налажу да се то сада не чини, а то наређује и Врховна Команда, па чак и да им се омогући несметан одлазак у Бугарску. Врховна команда има за то разлога и сигурно је да је то за нас од веће користи, но да их разоружавамо.

С тога, све Бугаре које сте похватили вратите са оружјем.

Ово писмо хитно дотурите бугарском команданту код Туприје—мислим да је на Ади.

Ако би бугарски командант упутио какво лице своје са жељом да дође до мене, нађите начина да га најхитније тереном упутите у мој штаб преко с. Витошевца.

Ради се о врло важним, а уз то врло хитним стварима, које су од пресудне важности, па знам и верујем да ћете се као и до сада сав заложити у том послу.

КОМАНДАНТ,
дивизиски генерал.

Мирослав Ј. Трифуновић

Мали четнички команданти почели су са разоружавањем бугарских фашистичких окупатора и грдно се огрешили о високу политику Драже и његове Врховне команде, јер ко ће се у Бугарској борити противу бугарског народа и бити Дражин савезник, ако се бугарски фашисти разоружају? Зато се Дражин командант Србије, генерал Трифуновић жури да своје савезнике, бугарске окупаторе Србије ослободи од својих малих команданата, поврати им оружје и пошаље их у Бугарску. Али бугарски народ ће ове своје изроде најурити са свога тла, па ће се они опет наћи раме уз раме са Дражиним четницима, Немцима, недићевцима и љотићевцима, имајући сад пред собом поред Народно-ослободилачке војске још и Црвену Армију и нову бугарску војску слободе.

ДРАЖИНОВЦИ ШАЉУ „ПОПУНУ“ ЉОТИЋЕВОМ „ДОВОЛЈАЧКОМ ПУКУ У ШАПЦУ“

ДОКУМЕНАТ
бр. 750

Службено
30 августа

КОМАНДАНТУ III ДОБОВОЛЈАЧКОГ ПУКА
КАПЕТАНУ Г. ДОБРОСАВЉЕВИЋУ. — ЉУБОВИЈА.

У вези наређења Команданта Церско-Мајевичке групе корпуса од 26 августа 1944 године О. Бр. Службено овај округ ће дати 520 људи за поуну добровољачког пука у Шапцу. Ово је решено у споразуму са командантом III пука Српског добровољачког корпуса. Ови људи имају бити упућени у Шабац до 3 септембра 1944 год.

У вези предњег ставља Вам се до знања да неби позивали појединце пошто ће се како је напред наведено потребно људство на време бити упућено.

С ВЕРОМ У БОГА ЗА КРАЉА И ОТАЏИНУ.
ДРАЖА НАС ВОДИ ВЕЛИЧИНИ И СЛОБОДИ.

Командант, п. поручник

Службено
30 августа

КОМАНДАНТУ III ДОБОВОЛЈАЧКОГ ПУКА
Капетану г. Добросављевићу. — Љубовија

У вези наређења Команданта Церско-Мајевичке групе корпуса од 26 августа 1944 године О. Бр. Службено овај округ ће дати 520 људи за поуну добровољачког пука у Шапцу. Ово је решено у споразуму са командантом III пука Српског добровољачког корпуса. Ови људи имају бити упућени у Шабац до 3 септембра 1944 год.

У вези предњег ставља Вам се до знања да неби позивали појединце пошто ће како је напред наведено потребно људство на време бити упућено.

С вером у Бога за Краља и Отаџбину.

Дража нас води величини и слободи.

Командант, п. поручник
Вуј. С. Николић, с. р.

**У ОПЕРАТИВНОЈ ЗАПОВЕСТИ РАЧИЋ ДАЈЕ ПОДАТКЕ
ЗА БОРБЕНУ САРАДЊУ С НЕМЦИМА**

Дражин командант IV групе јуришних корпуса издао је 6. септембра 1944 г. оперативну заповест за борбу противу VI личке дивизије. А у исто време трупамa се скреће пажња тачно кад ће и колике немачке снаге такође ступити у акцију. Подаци које могу знати само најпоузданији сарадници.

**ДОКУМЕНАТ
бр. 751**

Ш Т А Б
ЧЕТВРТЕ ГРУПЕ ЈУРИШНИХ КОРПУСА
ЈУГОСЛАВЕНСКЕ ВОЈСКЕ У ОДЛИЦИ
О.Б.Р.Службено
6. септембра 1944 године
П О Л О Ж А Ј

ЗА П О В Е С Т

Карта размере 1:100.000 секција Ужице.

Шеста личка дивизија разбијена од наших трупа северно од Пожеге из-
вукла се на запад општим правцем Ужице.

Од Ужица на запад већ су примећени покрети јачих непријатељских сна-
га у правцу северозапада према Дрини.

Постоји вероватноћа да непријатељ тежи да се извуче према Дрини.

Наше трупе још у току данашњег дана продужиће надзирање за непријате-
љем са циљем да га у простору Пожеге и Ужица туку и овладају непосредном ожа-
лином које ће послужити као база за даље наше операције.

Н А Р Е Љ У Ј Е М:

1.-Десна колона коју образује трећи јуришни корпус, полази из Пожеге
у 12 часова и напада правцем: в.ис Висобаба/412/-к.502-Пјесин Гроб/557/-Шерљ
/651/-к.584-село Савојно-село Крачково где ће на положају Мендино брдо за-
ноћити.

2.-Лева колона под командом мајора Марковића састављена из првог и пе-
тог корпуса полази из села Рупељско у 12 часова и напада правцем: в.исок Др-
нави-в.ис Вршала-Градана/932/-Миљина Брдо/783/ па одатле преко коте 805 и
Ограбена Локва избија на положај Гајеви-Видино брдо/773/ где ће заночити.

Ова колона нарочиту пажњу ће обратити на свој леви бок, како у току
марше тако и на преноћишту.

Веза: радио веза сваки непарни час почев од 15 часова закључно до
19 часова.

Резерву групе образује корпус капетана Милошевића/шести јуришни
корпус/чим трећи корпус прође Пјесин Гроб и Шерљ. Резерва ће се кретати за
трећим корпусом, а заночити у селу Локва.

Штаб групе за трећим корпусом.

ИСПРАНА: реквизицијом прибавити ~~неопходну~~ храну за данас из села
у којима јединице пролазе, а до мрака довршити се хлеб из олагалишта из
Чачка. Накнадно ће бити наређено где ће се хлеб примити.

Равенике упутити у почетку у Пожегу, а из Пожеге за нашу болницу у
Праване. У другом делу марше упутити равенике у Ужице.

НАПОМЕНА: другим Пожега село Тврдићи Трешница Ужице нападају два не-
мачка батаљона, који полазе у напад у 11 часова из Пожеге.

На правцу трећег корпуса Пјесин Гроб и в.ис Шерљ већ су поседнути
од делова депога јуришног корпуса. Уговорени знаци и знаци распознавања
како су достављени за данас.

НА ИЗВРШЕЊЕ!

Начелник Штаба, капетан *Н. Савезић*

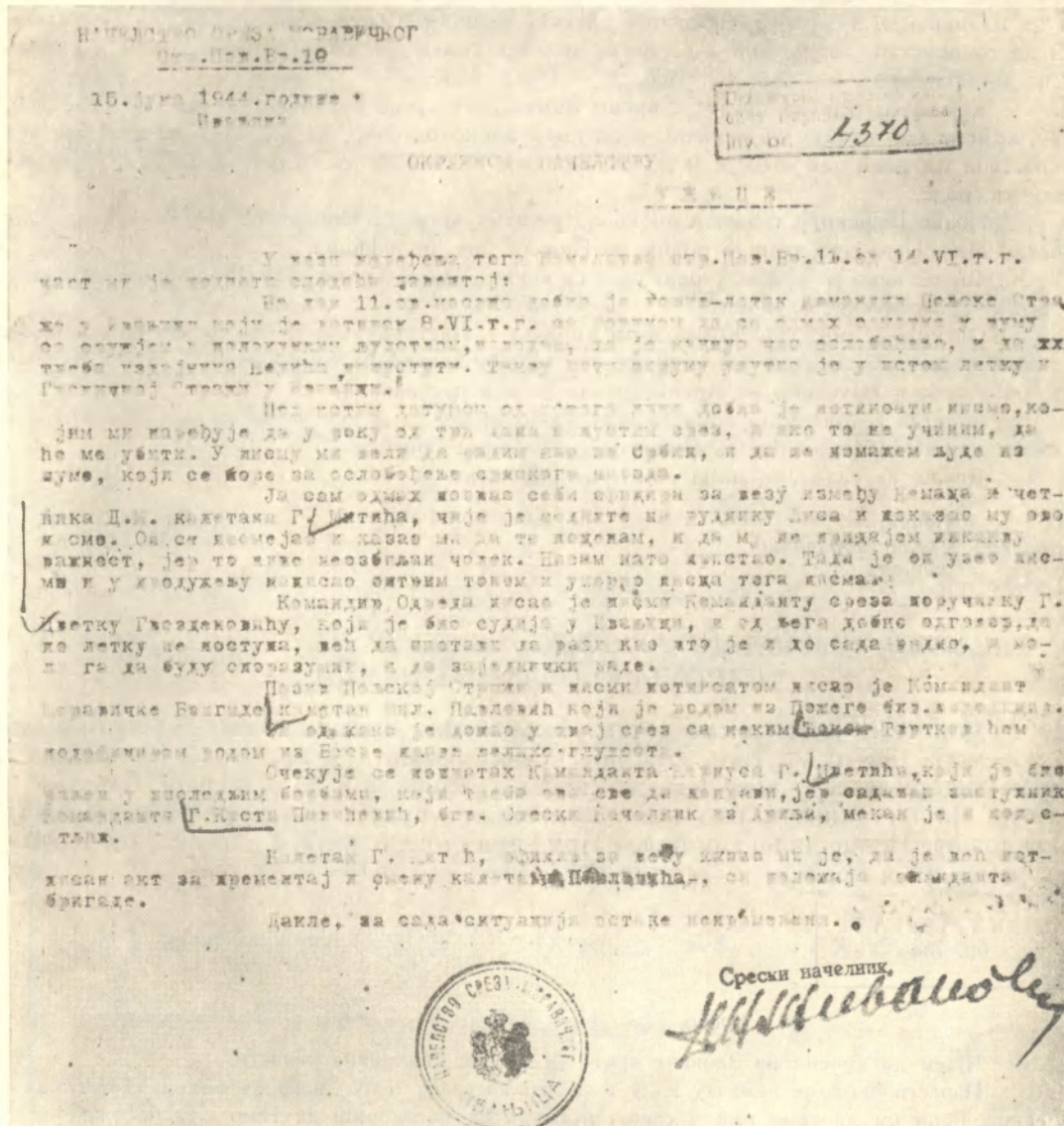
Командант, мајор *Н. Савезић*

Достављено: к-ту, I, III, V и VI јуришног корпуса.

Савезници, Немци и Дражиновци, нападају заједно наше народне борце по унапред предвиђеном плану.

ЧЕТНИЧКИ ОФИЦИР ЗА ВЕЗУ СА НЕМЦИМА СКУДА ЈЕДИНИ
КОМАНДАНТ ДРАЖИНИМ КОМАНДАНТИМА

ДОКУМЕНАТ
бр. 752

Начелство Среза моравичког
Стр. Пов. бр. 19
15. јуна 1944. године
Ивањица

ОКРУЖНО НАЧЕЛСТВО

Ужице

У вези наређења тога Начелства стр. Пов. бр. 11 од 14. VI. т. г. част ми је поднети следећи извештај:

На дан 11. ов. месеца добио је позив — летак командир Пољске Страже у Ивањици који је датиран 8. VI. т. г. са поруком да се одмах одметне у шуму са оружјем и целокупним

У ОПЕРАТИВНОЈ ЗАПОВЕСТИ РАЧИЋ ДАЈЕ ПОДАТКЕ
ЗА БОРБЕНУ САРАДЊУ С НЕМЦИМА

Дражин командант IV групе јуришних корпуса издао је 6. септембра 1944 г. оперативну заповест за борбу противу VI личке дивизије. А у исто време трупама се скреће пажња тачно кад ће и колике немачке снаге такође ступити у акцију. Подаци које могу знати само најпоузданији сарадници.

ДОКУМЕНАТ
бр. 751

ШТАБ
ЧЕТВРТЕ ГРУПЕ ЈУРИШНИХ КОРПУСА
ЈУГОСЛОВЕНСКЕ ВОЈСКЕ У ОДЛУЧНИМ
О.Б.Р. Службено
6. септембра 1944. године
П О Л О Ж А Ј

ЗАПОВЕСТ

Карта размере 1:100.000 секција Ужице.

Шеста личка дивизија разбијена од наших трупа северно од Пожеге из-
вукла се на запад општим правцем Ужице.

Од Ужица на запад већ су примећени покрети јачих непријатељских сна-
га у правцу северозапада према Дрини.

Постоји вероватноћа да непријатељ тежи да се извуче према Дрини.

Наше трупе још у току данашњег дана продужиће надзирање за непријате-
љем са циљем да га у простору Пожеге и Ужица туку и овладају непосредном ожа-
лином које ће послужити као база за даље наше операције.

НАРЕЂЕЊЕ:

1. Десна колона коју образује трећи јуришни корпус, полази из Пожеге
у 12 часова и напада правцем: в.с. Високаба/412/-к. 502-Пјевин Гроб/557/-Шерљ
/651/-к. 584-село Савојино-село Крчагово где ће на положају Менино брдо за-
ноћити.

2. Лева колона под командом мајора Марковића састављена из првог и де-
тог корпуса полази из села Рупељско у 12 часова и напада правцем: в.с. Др-
нава-в.с. Врхуша-Градина/932/-Милића брдо/783/ па одатле преко коте 805 и
Ограбена Локва избија на положај Гајеви-Видино брдо/773/ где ће заночити.

Ова колона нарочиту пажњу ће обратити на свој леви бок, како у току
марше тако и на преноћишту.

Безаградно веза сваки непарни час почев од 15 часова закључно до
19 часова.

Резерву групе образоваће корпус капетана Милошевића/шести јуришни
корпус/чим трећи корпус прође Пјевин Гроб и Шерљ. Резерва ће се кретати за
трећим корпусом, а заночити у селу Локва.

Штаб групе за трећим корпусом.

ИСКРАНА: реквизицијом прибавити ~~неопходну~~ храну за данас из села
у којима јединице пролазе, а до мрака довршити се хлеб из олагалашта из
Чачка. Накнадно ће бити наређено где ће се хлеб примити.

Раненике упућивати у почетку у Пожегу, а из Пожеге за нашу болницу у
Прабане. У другом делу марше упутити раненике у Ужице.

НАПОМЕНА: друмом Пожега село Тврдићи Трешница Ужице нападају два не-
мачка батаљона, који почињу у нападу у 11 часова из Пожеге.

На правцу трећег корпуса Пјевин Гроб и в.с. Шерљ већ су поседнути
од делова шестог јуришног корпуса. Уговорени знаци и знаци распознавања
како су достављени за данас.

НА ИЗВРШЕЊЕ!

Начелник Штаба, капетан *Н. Савић*

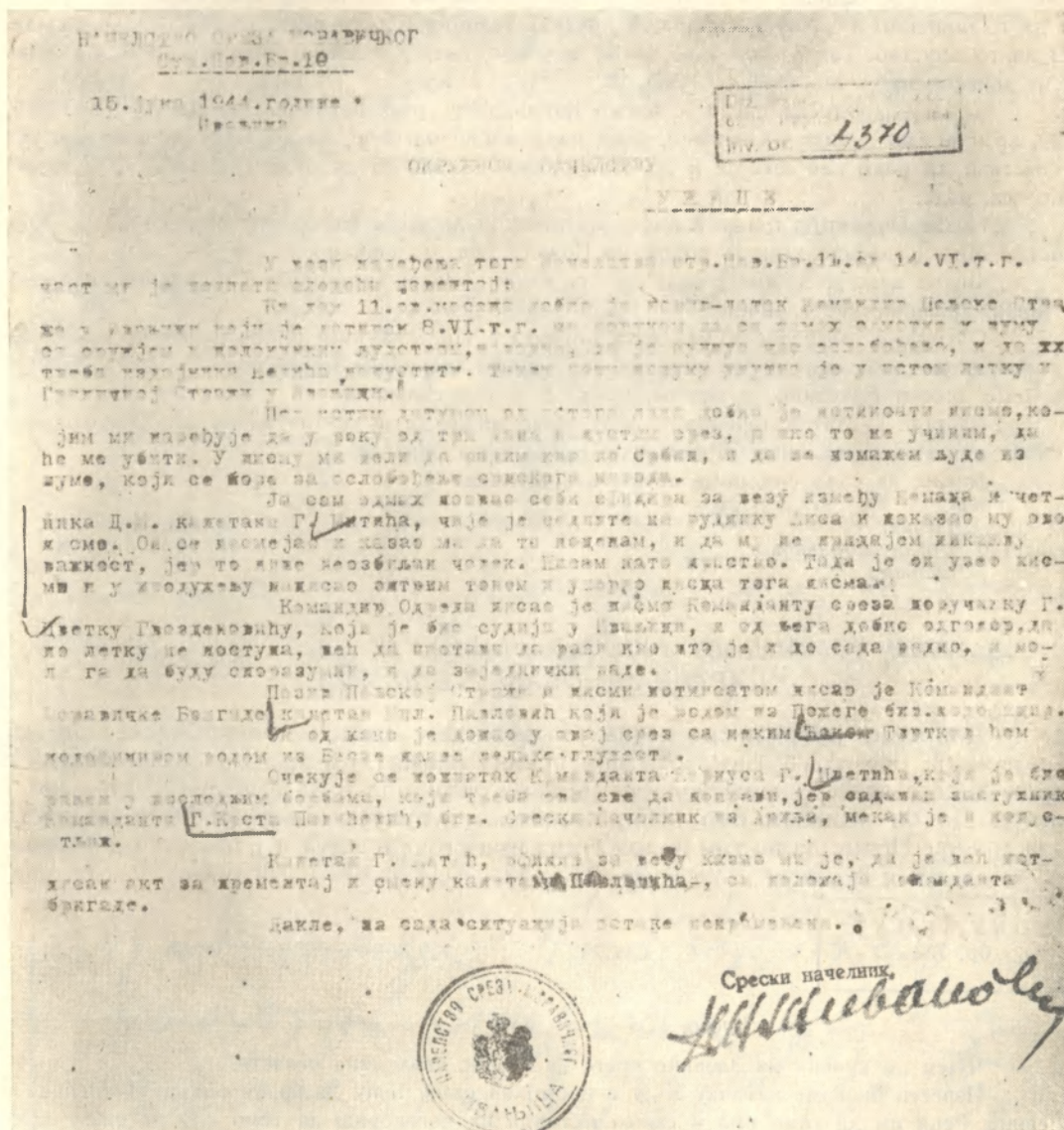
Командант, мајор *Д. Савић*

Достављено: к-ту, I, III, V и VI јуришног корпуса.

Савезници, Немци и Дражиновци, нападају заједно наше народне борце
по унапред предвиђеном плану.

ЧЕТНИЧКИ ОФИЦИР ЗА ВЕЗУ СА НЕМЦИМА СКУДА ЈЕДИНИ
КОМАНДАНТ ДРАЖИНИМ КОМАНДАНТИМА

ДОКУМЕНАТ
бр. 752

Начелство Среза моравичког
Стр. Пов. бр. 19
15. јуна 1944. године
Ивањица

ОКРУЖНОМ НАЧЕЛСТВУ

Ужице

У вези наређења тога Начелства стр. Пов. бр. 11 од 14. VI. т. г. част ми је поднети следећи извештај:

На дан 11. ов. месеца добио је позив — летак командир Пољске Страже у Ивањици који је датиран 8. VI. т. г. са поруком да се одмах одметне у шуму са оружјем и целокупним

У ОПЕРАТИВНОЈ ЗАПОВЕСТИ РАЧИЋ ДАЈЕ ПОДАТКЕ
ЗА БОРБЕНУ САРАДЊУ С НЕМЦИМА

Дражин командант IV групе јуришних корпуса издао је 6. септембра 1944 г. оперативну заповест за борбу противу VI личке дивизије. А у исто време трупамa се скреће пажња тачно кад ће и колике немачке снаге такође ступити у акцију. Подаци које могу знати само најпоузданији сарадници.

ДОКУМЕНАТ
бр. 751

ШТАБ
ЧЕТВРТЕ ГРУПЕ ЈУРИШНИХ КОРПУСА
ЈУГОСЛАВСКЕ ВОЈСКЕ У ОМЛАДИНИ
О.Б.Р.Службено
6. септембра 1944. године
П О Л О Ж А Ј

ЗАПОВЕСТ

Карта размере 1:100.000 секција Ужице.

Шеста личка дивизија разбијена од наших трупа северно од Пожеге из-
вукла се на запад општим правцем Ужице.

Од Ужица на запад већ су примећени покрети јачих непријатељских сна-
га у правцу северозапада према Дрини.

Постоји вероватноћа да непријатељ тежи да се извуке према Дрини.

Наше трупе још у току данашњег дана продужиће надзирање за непријате-
љем са циљем да га у простору Пожеге и Ужица туку и овлдају непосредном ожа-
лином које ће послужити као база за даље наше операције.

НАРЕЂЕЊЕ:

1. Десна колона коју образује трећи јуришни корпус, полази из Пожеге
у 12 часова и напада правцем: вис Високиба/412/-к.502-Пјевин Гроб/557/-Шерљ
/651/-к.584-село Сенојно-село Крчагово где ће на положају Мендино Брдо за-
ноћити.

2. Лева колона под командом мајора Марковића састављена из првог и пе-
тог корпуса полази из села Рупавско у 12 часова и напада правцем: засек Др-
нави-вис Вршча-Градиња/932/-Милића Брдо/783/ па одатле преко коте 805 и
Ограђена Локва избија на положај Гајеви-Видино Брдо/773/ где ће заночити.

Ова колона нарочиту пажњу ће обратити на свој леви бок, како у току
марше тако и на преноћишту.

Веза: радио веза сваки непарни час почев од 15 часова закључно до
19 часова.

Резерву групе образоваће корпус капетана Милошевића/шести јуришни
корпус/чим трећи корпус прође Пјевин Гроб и Шерљ. Резерва ће се кретати за
трећим корпусом, а заночити у селу Локва.

Штаб групе за трећим корпусом.

ИСКРАНА: реквизицијом прибавити ~~неопходну~~ храну за данас из села
у којима јединице пролазе, а до мрака дотринуће се хлеб из слагалишта из
Чачка. Накнадно ће бити наређено где ће се хлеб примити.

Раненике упутивати у почетку у Пожегу, а из Пожеге за нашу болницу у
Праване. У другом делу марше упутити раненике у Ужице.

НАПОМЕНА: другим Пожега село Тврдићи Трешвица Ужице нападају два не-
мачка батаљона, који полазе у напад у 11 часова из Пожеге.

На правцу трећег корпуса Пјевин Гроб и вис Шерљ већ су поседнути
од делова шестог јуришног корпуса. Уговорени знаци и знаци распознавања
како су достављени за данас.

НА ИЗВРШЕЊЕ!

Начелник Штаба, капетан *Н. Милошевић*

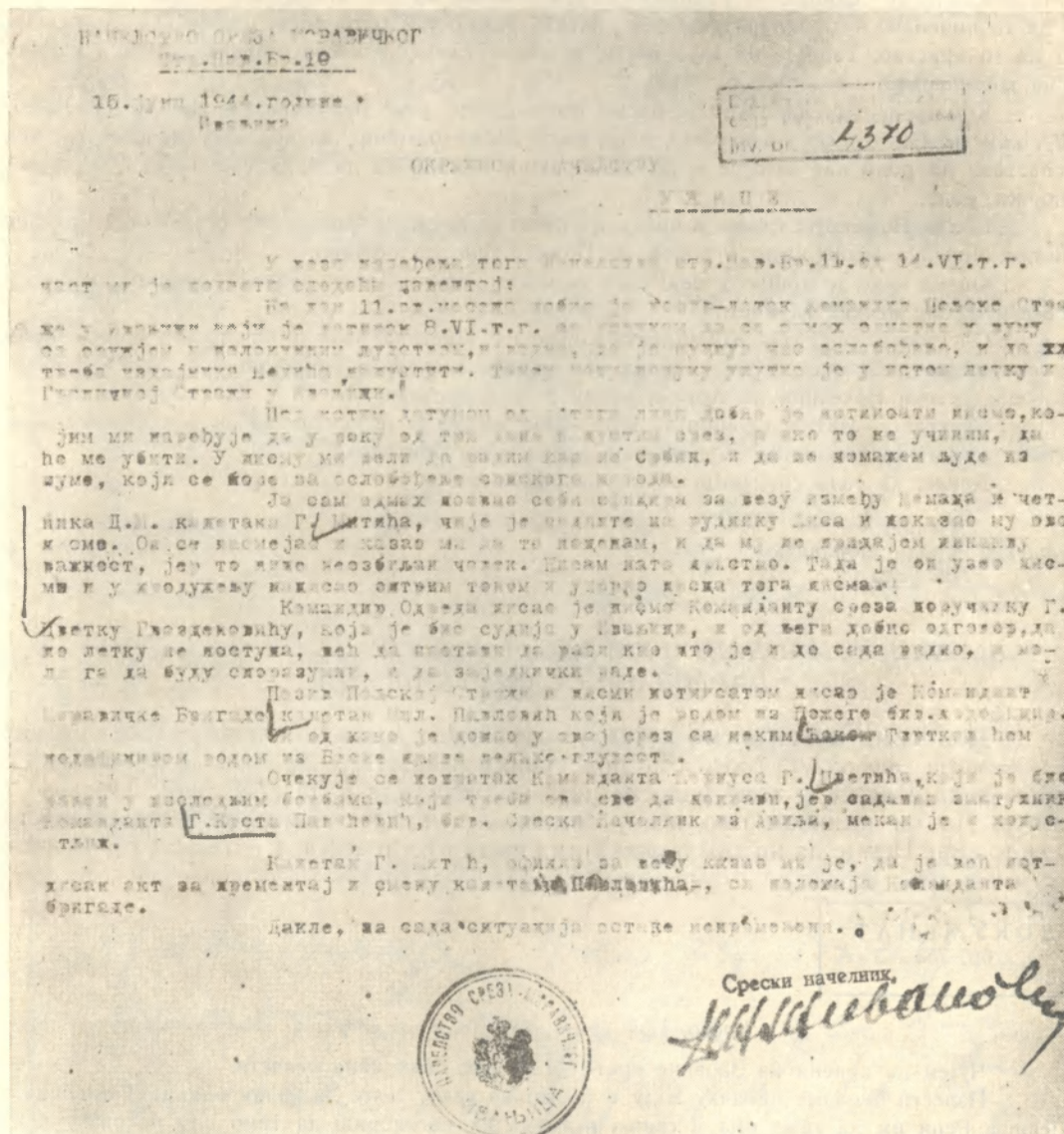
Достављено: к-ту, I, III, V и VI јуришног корпуса.

Командант, мајор *Д. Дражин*

Савезници, Немци и Дражиновци, нападају заједно наше народне борце по унапред предвиђеном плану.

ЧЕТНИЧКИ ОФИЦИР ЗА ВЕЗУ СА НЕМЦИМА СВУДА ЈЕДИНИ
КОМАНДАНТ ДРАЖИНИМ КОМАНДАНТИМА

ДОКУМЕНАТ
бр. 752

Начелство Среза моравичког
Стр. Пов. бр. 19
15. јуна 1944. године
Ивањица

ОКРУЖНОМ НАЧЕЛСТВУ

Ужице

У вези наређења тога Начелства стр. Пов. бр. 11 од 14. VII. т. г. част ми је поднети следећи извештај:

На дан 11. ов. месеца добио је позив — летак командир Пољске Страже у Ивањици који је датиран 8. VI. т. г. са поруком да се одмах одметне у шуму са оружјем и целокупним

људством, наводно, да је куцнуо час ослобођења, и да треба издајника Недића напустити. Такву исту поруку упутио је у истом летку и Граничној Стражи у Ивањици.

Под истим датумом од истог лица добио је потписати писмо, којим ми наређује да у року од три дана напустим срез, а ако то не учиним, да ће ме убити. У писму ми вели да радим као не Србин, и да не помажем људе из шуме, који се боре за ослобођење српског народа.

Ја сам одмах позвао себи официра за везу између Немаца и четника ДМ капетана г. Митића, чије је седиште на руднику Лиса и показао му ово писмо. Он се насмеја и казао ми да то поцепам, и да му не придајем никакву важност, јер то пише неозбиљан човек. Нисам на то пристао. Тада је он узео писмо и у продужењу написао оштрим тоном и укорио писца тога писма.

Командир Одред писав је писмо Команданту среза поручнику г. Цветку Гвозденовићу, који је био судија у Ивањици, и од њега добио одговор, да по летку не поступа, већ да настави да ради као што је и до сада радио, и моли га да буду споразумни, и да заједнички раде.

Позив Пољској Стражи и писмо потписатом писао је Командант Моравичке Бригаде капетан Мил. Павловић који је родом из Пожеге бив. подофицир.

Он од како је дошао у овај срез са неким Ђоком Твртковићем подофициром родом из Босне праве велике глупости.

Очекује се повратак Команданта Корпуса г. Цветића, који је био рањен у последњим борбама, који треба ово све да поправи, јер садањи заступник Команданта г. Крста Павићевић, бив. Срески Начелник из Ариља, мекан је и попустљив.

Капетан г. Митић, официр за везу казао ми је, да је већ потписан акт за премешај и смену капетана Павловића, са положаја Команданта бригаде.

Дакле, за сада ситуација остаје непромењена.

Печат:
Начелство Среза моравичког
Ивањица

Срески начелник,
Д. Н. Живановић, с. р.

ДРАЖИН КОМАНДАНТ БРИГАДЕ НАРЕЂУЈЕ ДА СЕ О КРЕТАЊУ ПАРТИЗАНА ОБАВЕСТИ НЕМЦИ

Доносимо једно писмо којим је командант Дражине вишеградске бригаде 14 новембра 1944 г. упутио своје поверенику извештај о кретању у Заовинама и одмах додаје да се о томе извести немачка команда и да се Немци привуку у акцију. Да би цинизам био већи, командант упућује повереника да обавести прождрљиве Немце да на тим положајима има стоке и жита, т.ј. пљачке од народа.

ДОКУМЕНАТ
бр. 753

Крсто,

Чујем да црвени из Заовине прете да ће нас ових дана напасти.

Извести о овоме немачку К-ду и настој по сваку цену да изађу они до Тетребице и Рујевице. Реци им да тамо има и свиња и то да их наговориш да тамо оду по сваку цену а Ти им дај путовође.

Чуо сам да има добровољаца. Ако су гладни помогни људима дај им да не гладују, а ја ћу тамо за 4—5 дана па ћемо се састати и поразговарати.

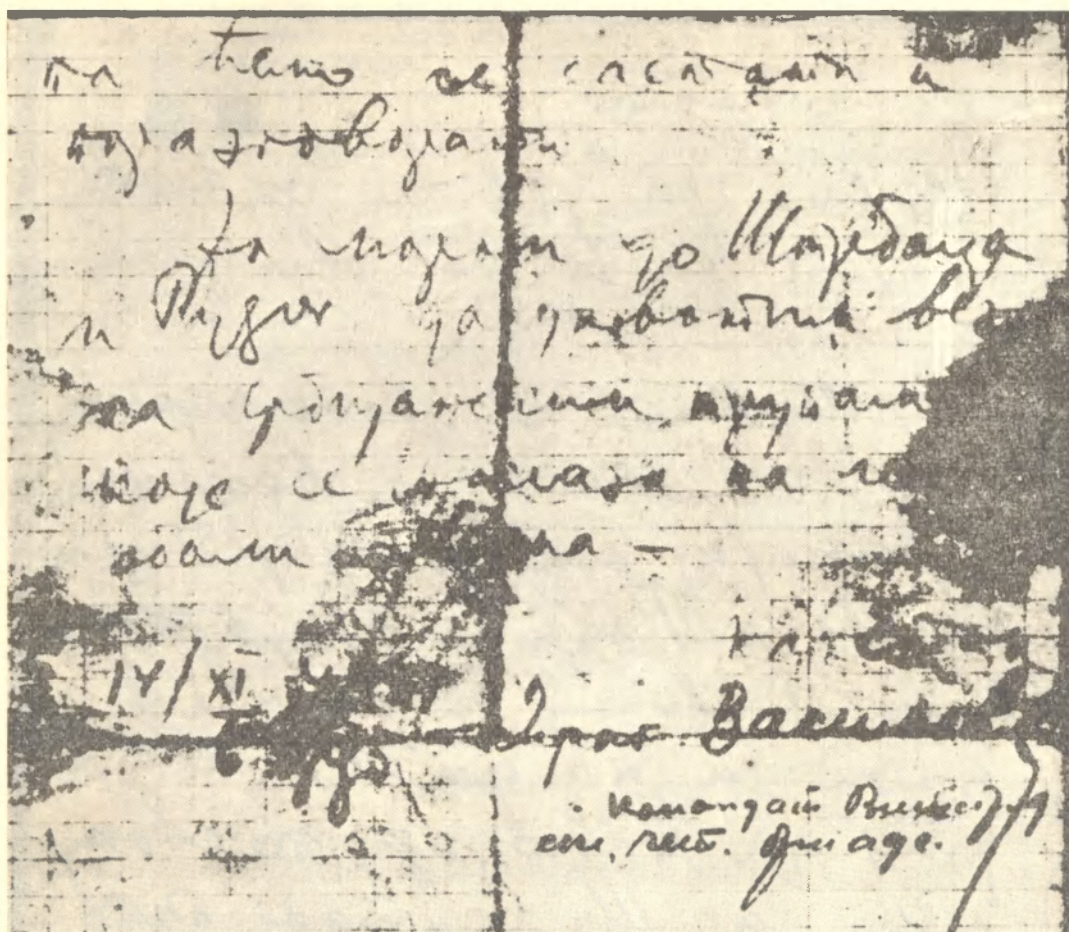
Ја морам до Штрбаца и Рудог, да ухватим везу са србијанским трупама које се налазе на левој обали Лима.

Б. Брдо.
14. XI. 1945 г.

Драг. Васиљевић, с. р.
Командант Вишеградске чет. бригаде.

И овде се има типичан пример присне и ревносне службе Дражине „Југословенске војске у отаџбини” немачким окупаторима у борби противу народног устанка.

Крсто,
 Пузи да првем то Заови
 На првем да те нас ових дана
 Најасни —
 Извесити о овиме нешто
 К-ду и часној по сваку цену
 да изађу они да Шенрединге
 Рудолфе Рига ми ја
 има и стима и војводе
 када и то да их нагово-
 рите да нају оду по своју
 цену а Шк ми дој изво-
 дите.
 Уосам да има до-
 бровољаца. Ако су гладни
 немојте јуфима дајте
 да не гладују, а са ту
 што за 4-5 дана

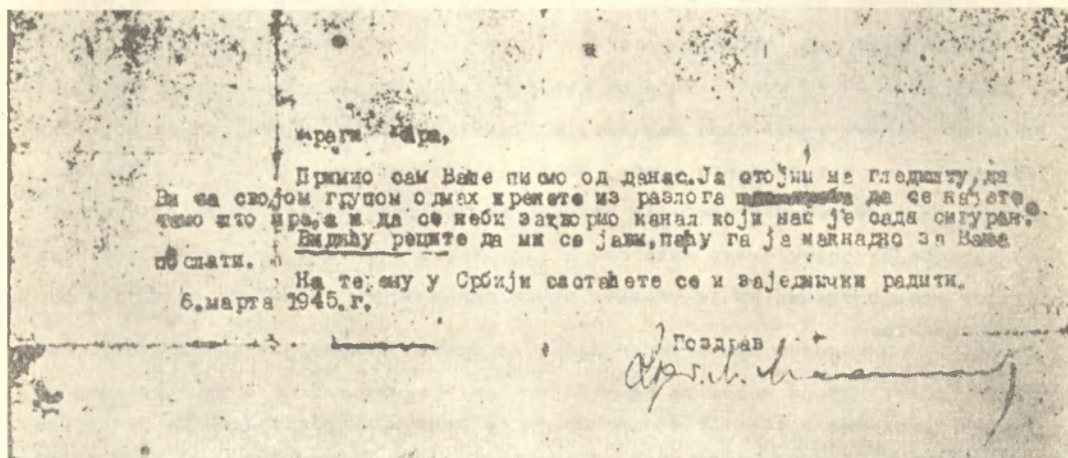
ДМ СА НЕМЦИМА УПУЋУЈЕ У ОСЛОБОЂЕНУ СРБИЈУ ТЕРОРИСТЕ
И ШПИЈУНЕ

Дражино служење Немцима у борби против наших народа, спровођено већ од 1941 године, нужно је морало довести до најодвратнијег злочина у који је један човек, па и четник типа ДМ, могао уопште да упадне. Изгубивши све наде и перспективе, огрезнувши у злочинима у служби Немаца, Дража више не покушава ни да „тактизира“, ни да вара свет: као и Немци, који виде своју очиту пропаст, и Дража жели сада само да нанесе што више штете нашим народима које је у служби окупатора до тог момента клао и убијао. Зато он, укловивши јадне остатке своје злочиначке „војске у отаџбини“ у усташке и немачке јединице које су бежале из наше земље пред Црвеном армијом и НОВ, у заједници са Немцима и по њиховом наређењу упућује у наше ослобођене крајеве терористичке банде, изучене од немачких „стручњака“ за саботажу, у друштву са Немцима — терористима. Смисао ове ДМ акције био је: изазвати сукоб међу савезницима (јер је ДМ хтео да прикаже да га у тај злочин шаље једна савезничка земља, а не Немачка), и као главно — онемогућити или отежати нашим народима подизање и оздрављење после страховитих пустошења и масакрирања од стране окупатора и њихових слугу — четника. То је сасвим природан пут и „разеој“ ДМ и његовог злочина, који се тиме потпуно разголитио и показао право лице издајника.

У време последњих битака са хитлеровским завојевачима и њиховим четничким и усташким слугама, хитлеровци су у Немачкој спремили шпијунске, терористичке, тровачке бандице а ДМ их је убацивао у ослобођену Србију. Многе су од њих уништене на Дрини, али су неке успеле и да се пребаце те, похватане од народа, да нам донесу оригиналне документе и о овој последњој, најгнуснијој служби ДМ Немцима, — о његовом убацивању у наше слободне крајеве гестаповаца, а међу њима у првом реду Бранка Гашпаревића-Гаре.

Ево једног оригиналног Дражиног писма у којем се види са колико нестрпљења га је Дража слао у Србију, као гестаповског васпитаника и службеника уједно свог и Гестапоа.

ДОКУМЕНАТ
бр. 754

Драги Дра,

Примио сам Ваше писмо од данас. Ја стојим на гледишту, да Ви са својом групом одмах кренете из разлога да се нађете тамо што пре, а и да се неби затворио канал који нам је сада сигуран.

Видићу реците да ми се јави, па ћу га ја накнадно за Вама послати.

На терену у Србији састањете се и заједнички радити.

6. марта 1945. г.

Поздрав

Драг. М. Михаиловић, с. р.

Објаву за пут Гашпаревићу је дао један од најповерљивијих Дражиних команданата, потпуковник Рачић, називајући овога шпијуна и терористичког злочинца „национално потпуно исправним и великим националним борцем”.

ДОКУМЕНАТ
бр. 755

О Б Ј А В А

За капетана II кл. Бранка М. Гашпаревића-Гара — у вези наређења Врховне команде упућује се у Србију са специјалним задатком.

На пут полази — марта 1945 г.

Са собом води наоружану групу људи.

Умољавам и наређујем свим наоружаним групама наше организације и целом народу Подриња и осталих крајева Србије, да му не чине никакве сметње, већ да му сваку пажњу и помоћ укажу. Исти је национално потпуно исправан и велики национални борац.

3. марта 1945. год.

Печат:

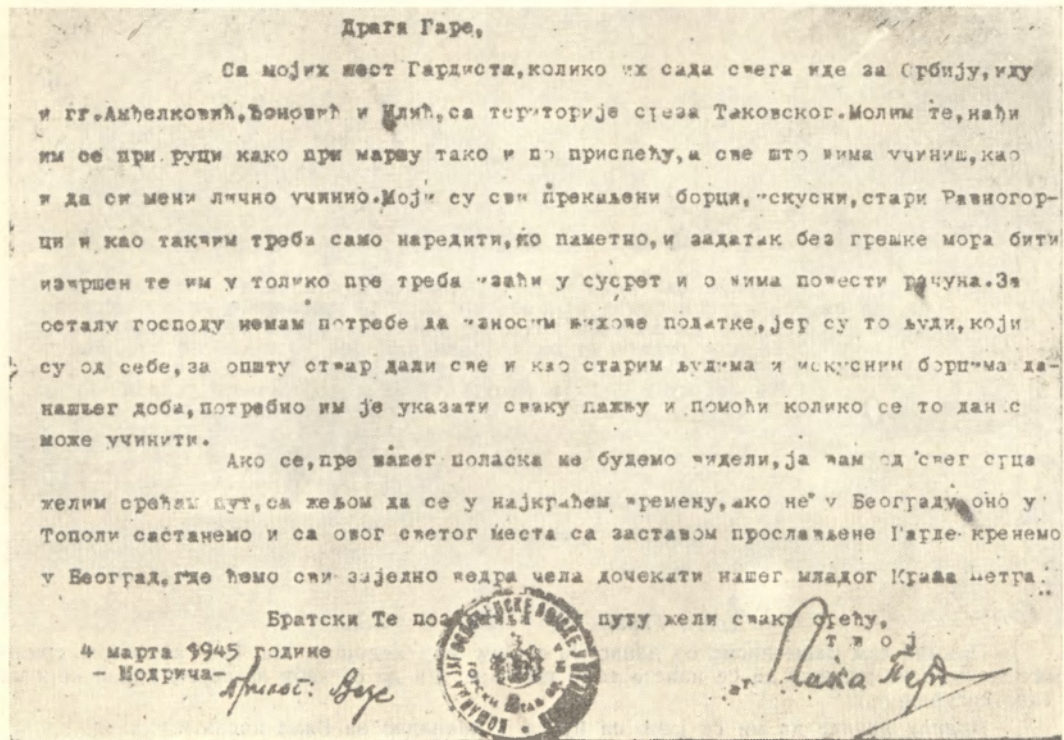
Команда Југословенске војске
у Отаџбини Горски штаб бр. 1

Командант, потпуковник,
Драг. С. Рачић, с. р.

А ово Рачић није учинио на своју руку, већ по Дражином наређењу. То је јасно и по самој писму које је ДМ упутио Гари. Јасно је да је Гари упутио сам ДМ да ради за рачун Немаца, а противу нашег народа и његовог ослобођења.

А кад се овај шпијун, пошто се повезао са фелдкомандантурима у Брчком и Бјелини, учинио мостом за пребацивање у Србију ДМ шаље за њим преко Калабића („чика Пере“) и друге њему сличне.

ДОКУМЕНАТ
бр. 756

А кад је ухваћен, Гара је о читавој банди Мандла, Драже Михаиловића, Штрекера, Троја, Бороте, Шварца, Рачића, Калабића и њима сличних дао исцрпно саслушање. Ево једног дела његовог саслушања:

ДОКУМЕНАТ
бр. 757

Ко вас је школовао Гестапо или СД команда?

Школовао нас је Гестапо.

Да ли онда можете и даље тврдити из свега тога да Гестапо није био заинтересован за ваш рад?

Јесте. Био је заинтересован.

Какве је он задатке поставио вама које је требало постићи кроз ту маску постављену на националну основу?

Поставио нам је задатак да прикупљамо податке о стању на терену читаве Србије, о политичком расположењу народа, о војним снагама народноослободилачке војске, реакцији народа на постојећи режим, о економским приликама.

Значи да вам је Гестапо био поставио задатак: организацију војне, политичке и економске шпијунаже на територији Србије, засноване на темељу сарадње са четницима и Врховном командом. Је ли тако?

Из предњега излази тако, да нам је Мандл поставио задатак економске, војне и политичке шпијунаже на територији Србије, уперене против народноослободилачког покрета, за рачун немачке обавештајне службе. Ја тада нисам био тог свестан.

Какве вам је задатке Мандл поставио у вези са примењивањем стечених знања у школи? Мандл је тражио диверзантске акције на свим линијама. Говорио је да треба вршити акције сталне на свим саобраћајним комуникацијама и да рушимо.

Из тога излази да сте ви имали од немачке обавештајне службе задатак сем шпијунаже да спроводите и диверзантску борбу против НО власти?

Јесте. Имали смо и задатак диверзантске борбе.

Да ли сте свесни тога да је та борба била уперена против народа Србије који се тада налазио још увек у тешкој оружаном борби против немачких освајача?

Онда нисам био свестан, а данас сам свестан да је то уперено било углавном против народа.

Какве сте задатке имали у погледу пропаганде?

Сва пропаганда је била заснована на чисто националној основи, под паролом: Срби на окуп. Немци се нису смели уопште спомињати као организатори и финансијери свега тога. Материјал и одело са којима смо располагали били су енглеског порекла и требало је све то претстављати као енглеску организацију уперену против партизанског покрета и комунизма. То је требало да доведе до стварања конфликта савезника на Балкану.

Да ли су се Дража Михаиловић и Врховна команда сложили са таквим циљевима вашег рада?

Јесу. Ја сам Дражи лично изнео све то приликом посете код њега у селу Копривни, код Модриче у Босни и он се са свим тим сложио. Разговору су били присутни генерали Трифуновић и Дамњановић и пуковник Симић. Такође био је ту и Милан Митић, адвокат.

Зашто вас је Мандл упутио на Троја?

Упутио нас је на Троја ради повезивања са Борготом.

Ко је био Троје?

Он је био професор, иначе у Сарајеву је вршио дужност полицајаташеа.

Шта знате ближе о Тројеу и његовом раду?

Знам из његовог причања да је био пре рата професор у Јужној Србији, али не знам када је ступио у немачку службу. Његову жену знам од раније. Она се зове Бојана, рођена Мамузић, из Славоније. Знам је из Осијека као ученицу још од 1928 године.

Знам да је био у сталној вези са пуковником Боротом.

Мислим да је вршио дужност свезника између Бороте и Немаца.

Колико пута сте долазили код њега у Сарајево?

Долазио сам два или три пута.

Зашто сте долазили?

Први пут сам долазио код њега кад сам дошао у Сарајево.

Где је Шварц одатле даље пошао?

Он је требао да са мном пође у Србију, али је отишао у Гуњу ради оправке ове станице и није се вратио.

Какав би задатак Шварцов био при групи, да сте се пребацили?

Остао би и даље официр за везу између групе и немачке обавештајне службе.

Са ким сте ви требали да се повежете по преласку у Србију?

Требао сам да се повежем са Ћисићем мајором, који је био командант једног корпуса.

Окривљени:

Б. М. Гашпаревић, с. р.

Ето каквог издајника и изрода Дражин командант Рачић проводи у Србију, дајући му уредну објаву и квалификујући га као национално исправног и великог националног борца.

Тако је ДМ испраћао шпијуне за немачки рачун у ослобођену Србију. Дражин поверљиви протокол показује како се пажљиво и дуго припремао тај пут. Припремали су се отрови, бомбе, паклене машине. Све се припремало што је могло послужити у борби противу народа и његове слободе.

И Гара је био активан и о свему што је чинио извештавао је свога дво-струког господара Мандла (Гестапо у Бечу) и Дражу Михаиловића (у Модричи).

Ево примера ради неких од депеша које Гара шаље у Беч Мандлу тј. Гестапоу и Штрекеру, сенатору Нојбахера, од којих тражи летке, ситне ствари за саботажу које би биле енглеског порекла, отрове тренутне и са задоцнелим дејством итд.:

ДОКУМЕНАТ
бр. 758

Број	Лична карта	Знак	Својство	Име
			Матр. ...	
23	2	Кол	Матр. ...	
24			Матр. ...	
25			Матр. ...	
26			Матр. ...	
27	25-II	Таре	Матр. ...	
28	25-II	Таре	Матр. ...	

ДОКУМЕНАТ
бр. 759

Број	Датум	Од	За	Садржај	П.	Фра.
29	25-II	Таре	Мандра	Општински ми радио-сарај и са ми целу оставио јулу су- моу и рудана. Тај бојови за Сарајеву општина. Све оста- вао ми са радио само широмо широмо. Мандра, који ујутро оставио Тара.	✓	✓
30	25-II	Таре	Мандра	Потребан су отрови, муниција и са радиосема и државни, и да ако бидејем и ради да јој да тако и било, касну, радију, су- пу, мило и слично. Ниједна послати из Шварц. Тара.	✓	✓
31	25-II	Таре	Пивка	Потребан у великом броју ма- теријала. Код батерије се налази и радио јули. Шварц нека јој да саблати државна и тако се др- жавно. Ја Мандра. Пивка се мисао да воли. Ниједна и по- ри. Ниједна муниција. Тара.	✓	✓
32	27-II	Таре	Шварц	Потребан материјал за батерију, који су били да ујутро оставио боје. Тајније и ми да ради јој и тако материјал за батерију и са апарата 431. Зрени и српскојација из сарајеву. Све материјал и тако оставио Тара.	✓	✓
33	27-II	Таре	Шварц	Мандра хитно да одговори. Мандра ју. Ми морамо да јој дамо до и тако оставио Тара.	✓	✓
34	27-II	Таре	Мандра	Шварц одмах да одговори. Ја мора и тако оставио Тара. Ниједна кама, оставио са јој. Тај се јави јој да јој дамо. Тај се лично сарајеву дојави. Све са- вари нека дојавио Тара, а јој да јој дамо. Тај се и велика ради. Српскојација	✓	✓

Број	датум	од кога	за кога	С а д р ж а ј	Примедба
		Гаре	Проф.	Штампане летке шаљите на Руданку. Остало све у реду. Немам муниције. Шаљите и преосталу „шд” муницију на Руданку. Хитно је. Гара.	
23		Ник.	Стиве	Молим да ми се пошаље тачан опис по Шварцу. Потребан ми је. Ник.	
24		Гаре	Мандла	Хитно потребна два гумена чамца за пребацивање људства. Шварц нека их понесе. Примио две борбе губитака нема. Имам случај пегавца, шаљите све потребно по Шварцу. Ми смо пред прелазом. Вакцине против флек-тифуса шаљите. Гара.	
26		Гаре	Мандла	Шаљите све ситне ствари за саботажу, нека је енглеског порекла. Аца неки пожуре. Све је неопходно потребно. Ствари стоје одлично. Конфликт је готов. Гара.	
27	25-II	Гаре	Стивен	Са „шд” муницијом шаљите ракетле: беле, црвене и зелене. Беле са падобран! Гара. Пошаљите ми сат и гринцајк. Ник. Јавите Бечу да нас слушају. Немамо везу. Хитно.	
28	25-II	Гаре	Мандла	Аца нека пожуре. Гумени чамци потребни. Партизани и Совјети држе све мостобране и прелазе. Дет. извештај следи. Гара.	
29	25-II	После састанка са ДМ Гаре	Мандла	Омогућите ми рад радио станице. Имам целу обавештајну службу у рукама. Расположење за сарадњу осигурано. Све остало што сам тражио шаљите. Мој успех осигуран. Гара.	
30	25-II	Гаре	Мандла	Потребни су отрови, тренутни и са задоцнелим дејством, идеално безбојни и јаки за подметање у вино, кафу, ракију, супу, млеко и слично. Хитно и послати по Шварцу. Гара.	
31	25-II	Гаре	Стивеа	Партизани у великом броју нападају. Под ватром се повлачим према ј-и. Шварц нека пожуре. Сав материјал нека понесе безусловно. Ја Мандла. Притисак партизана. све већи. Аца нека пожуре. Нема муниције. Гара.	
32	27-II	Гаре	Штрекера	Позивни знаци за Беч изгубљени, који су били за испостављање везе. Јавите им да раде по позивним знацима на кратицама од апарата 431. Време и фреквенције по старом. Све извештаје шаљите преведене док не дође Шварц. Извести. Ник.	
33	27 II	Гаре		Аца хитно да крене. Изгубиће везу. Ми морамо да полазимо док имамо канал. Гара.	
34	27-II	Гаре	Мандла	Шварц одмах да крене. Ја морам преко Дрине, док нисам изгубио канал. Оставио сам везу. Нека се јави пуковнику Сергију. Он ће га лично спровести до мене. Све ствари нека безусловно понесе, а нарочито су важни отрови. Четири велика ком. функционера.	

Истовремено Гара шаље депеше и Дражи Михаиловићу — „Чичи”. Њему он даје опширне извештаје, зачињене оним лажима које ће разни Фотићи и Пурићи трубити у реакционарним и прифашистичким листићима за утеху малобројних мрачњака у свету. Олушине и отпатци фашизма и назадњаштва, разни Мандли, Нојбахери, Драже Михаиловићи, Недићи, Љотићи, Павелићи, Пурићи, Мачеци и др. окупљали око Гариних лажи о напуштеном Београду у коме царује глад, о атентату на владу итд.

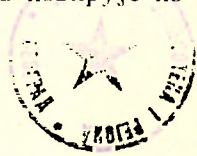
ДОКУМЕНАТ
бр. 760

Р. бр.	Дат.	од к га	за кога	С а л р ж а ј	Примедба
41	26-III	Гаре	Чичу	У току последња два дана лично сам опсервирао терен на Дрини и извршио све припреме за прелаз који ћу извршити данас 26. III. — на сектору: Лом—Скокић Ада код воленице на ушћу у висини Исаковића колиба. Даљи правац кретања: Ханиште—Видојевица—Мршића гроб и даље уколико нам се не наметне нешто непредвиђено. К-дант разбијених командоса мајор Лила отишао за Мајевицу, одакле има намеру прећи преко. Таљих извештаја о њима немам.	
42	26-III	Гаре	Чичу	Ситуација у Београду: глад, несташница воде, грева и осветлења. Варош формално исељена. И Тито са владом преселио се у Нови Сад. По још не провереним подацима извршен је покушај атентата бомбом на чланове владе у Сокол. дому у Н. Саду, где су заседали. Ситуација њихових снага за сада на територији Србије иста. У току ноћи јаки налети њихови на одбрамбену линију јуж. од Бијељине. Сви покушаји продора осујећени од Немаца и четника. Дет. извештај следи, ако се помоћу божијом сретно пребацимо. Ваш Гара.	
				Ноћас пропао покушај прелаза из техничких разлога. Један од тих је изгубљена веза са вама од јуче. Наше намере откривене, јер смо се приближавали Лому под условима жестоке борбе, с ову страну Дрине. Понован покушај прелаза зависи од вас, односно од стања с ону страну Дрине, о коме нам...	

Тако је издајник и масовни кољаш свога народа Дража Михаиловић пао још и на ту ниску грану да шаље гестаповске шпијуне, троваче и терористе у своју ослобођену земљу, на врат свога тешко окрвављеног и херојског народа.

Ово је био нужни крај пута најлицемернијег и најкрвавијег издајника свога народа што су га последњи векови видели. У тренутку кад су сви слободољубиви народи устали у борбу противу поробљивачког фашизма и кад су народи Југославије дигли свој херојски устанак за слободу, ДМ је наступио забрађујући на разне начине нож у леђа своме народу ради постизања свога програма хиперфашистичке „четничке диктатуре“ у нашој држави. Ставио се он у службу фашистичког непријатеља уз чији бок му је нужно и било место управо зато што се борио противу народа, а за „четничку диктатуру“. Да би ово остварио, покушао је двоструку превару: свога народа и савезника, — измислио је лукаву тактику „легалних“ и „илегалних“ четника, од којих су ови други требали да послуже као легитимација пред народом и савезницима. „Илегални“ или „шумски“ четници су имали да преваре народ и савезнике да је ДМ „организатор отпора у Југославији“, „див-јунак“ итд. Али су саме чињенице и догађаји раскринкали издајника варалицу и показали оно право његово лице над којим се читав свет згадио, а које се види и у овде објављеним документима. „Легални“ и „илегални“ четници били су једна и иста банда издајника у служби непријатеља, — једна и иста организација под командом исте „Врховне команде“, на чијем челу је стајао ДМ.

А он је све што је радио добро прокувао са избегличким владама у Лондону и Хитлеровим претставницима. У сталној дослуци са краљевским министрима и краљем с једне стране и са непријатељем с друге стране, он је уз немачке и италијанске окупаторе водио безобзирну борбу противу народа. Свуда, гдегод је успео да допре, спроводио је он исти врло препредени систем одане службе непријатељу и грозног терора над народом. У овоме се удруживао, „уговоре“ потписивао и често такмичио са усташама, рупниковцима, недићевцима и љотићевцима. Тако се родила чудовишна фигура четника кољаша, четника препреденог и оданог слуге окупатора, четника таквог какав извирује из сваког горе објављеног документа.

РЕГИСТАР ИМЕНА

- Август, 530
 Аграм Бошко, 80, 82, 86, 87 172
 Аеро, 527
 Азарић Мићо, 243, 244, 250, 251, 280, 281
 Ајдачић Филип, 637, 638
 Албертини Сардос, 369, 388
 Алексић Бошко, 269, 270
 Алексић Павић, 28
 Алексић Петар, 259
 Амброзио Виторио, 383, 391
 Амико Ђузепе, 367, 369, 370, 371, 379, 382, 392
 Анастасијевић, 616, 617, 618
 Андре, 520
 Андрић, 531
 Андрић Војин, 679, 680
 Андрић Михаило, 15, 17, 29
 Анђелић Новак, 505
 Анђелковић, 704
 Анђушић Васо, 84, 85
 Анте-Анте, 534
 Антонић Влајко, 599, 613
 Антоновић Димитрије, 694
 Аранђеловић, 529
 Арнаутовић Петар, 194, 196
 Арпад Лудвиг, 254
 Арсенић, 209, 210
 Арсенић Ј. Д., 682, 683
 Арсенић Теодор, 251, 252, 253
 Арсовић, 52
 Асен, 527, 528
 Аћимић, 127
 Аца, 706, 708
 Ацић Машан, 147, 149
 Ацић Мирко, 585, 606, 607
 Бабић Живко, 170, 172
 Бабић Зарија, 170, 172
 Бабић Коста, 170, 172
 Бабовић Јово, 408, 409
 Бабовић Радисав, 17, 29
 Бадер Паул, 62, 551, 597
 Бадовинац др. Милан, 194, 196
 Бајић Јелена, 602
 Бајлони Игњат, 660
 Бакић Вуксан, 154
 Балаћ Борислав, 194
 Балшић Тихомир, 17
 Бандовић Милан, 15, 17, 19, 22, 29, 151
 Банковић, 558, 559, 598
 Барарин Душан, 29
 Барберо Пиетро, 342, 344
 Баровић Марко, 29
 Баћовић Петар-Иштван, 95, 112, 120—124, 126, 129, 130, 141, 218, 229—232, 324, 341—344, 346, 347, 361, 367, 371, 372, 380, 381, 384, 393, 394, 410—417, 423, 426, 429, 432, 433, 436—438, 443, 445—449, 452—454, 456, 458—460, 463, 465, 466, 469, 471, 472, 475—479, 481—484, 486, 494, 499, 500, 502—506, 510, 528, 529, 533
 Бацковић Војислав, 173
 Бек, 624
 Бељак, 194
 Бенић, 297
 Берарди Паоло, 357
 Биађи Ђ. 79, 178, 179
 Бирази, 349, 364, 365, 369, 388
 Биндер, 246, 253, 254, 255, 290
 Биргер В., 667, 668
 Бирчанин Илија, Види: Трифуновић-Бирчанин Илија
 Биса, 516
 Бичанић, 569, 570
 Бјелајац, 245, 246, 474, 476, 481, 483, 487
 Блашко, 666, 667, 669
 Бобио, 391
 Богетић Т. Лазар, 243, 244
 Богдан, 126
 Богдановић Видо, 604, 605
 Богдановић Добривоје, 640—643
 Богдановић Марко, 16
 Богдановић Павле-Прица, 598
 Боговац Секуле, 16
 Богуновић Бранко, 263, 264, 484
 Божа, 499
 Божић Миле, 226, 243, 244, 255, 256, 293, 294, 311
 Божић Саво, 194, 196, 217—220, 224, 229, 230
 Божовић, 139, 153
 Бојанић, 314, 316, 317
 Бојић Георгије-Џица, 599, 613
 Бојовић Бошко, 84, 85 154
 Бојовић Величко, 139, 140, 147, 149

- Бојовић Вукашин, 15, 18, 19, 28
 Бојовић Милош, 95
 Бојовић Никола, 57
 Бољоне Ђ., 72, 74—77
 Бонак, 598
 Бонини Силвио, 36, 37, 40
 Бора, 514
 Борота Гојко, 704, 705
 Босанчић Драгутин, 287
 Босиљчић Будимир, 542
 Ботић Стеван, 198, 201, 216—219, 221, 474, 475
 Бошков Ђ. Тодор, 243, 244
 Бошковић Ристо, 114
 Брајовић М. Петко, 170, 172
 Брана, 514
 Брковић, 598
 Брозовић, 194, 246, 251, 312, 313, 315, 316
 Брџановски, 642, 643
 Булатовић, 512
 Булатовић Божић, 29
 Бурић Михаило, 15, 19, 25, 28, 29
 Бусатовић Радован, 510
 Бусман, 544
 Бучар, 207, 209, 248
 Вајц, 617, 618, 694
 Ванић Милан, 586, 587
 Васиљевић, 619
 Васиљевић Драг., 700, 702
 Васиљевић М., 612
 Васић, 581, 592
 Васић Перица, 222, 224
 Васић Перо, 642, 643
 Васовић Мило, 18
 Велимировић Лука, 34
 Вељовић, 122
 Весић, 515, 587
 Весковић Андрија, 119—122, 400, 401, 410, 411, 413, 424, 446—448, 451—453, 468, 469
 Видачић Милорад, 122—124, 410, 411
 Видовић, 217
 Витковић, 287
 Вичић, 224
 Влаховић, 154
 Војводић Мирко, 15, 18, 25, 29, 84, 85, 109
 Војводић Радивоје, 50, 84, 85, 145
 Војновић Симо, 505
 Волмар др., 156
 Волц Нада, 624
 Воркапић, 438
 Вражија, 524, 527, 528
 Вранчић Вјекослав, 384, 460
 Врањешевећ Славољуб — Славко, 217, 221—224, 245, 250, 258, 259, 262, 300, 310, 311, 313, 319—321, 528
 Врачар Вукашин, 18, 25, 29
 Врачар Милош, 152
 Вујасић Павле, 597
 Вујић др., 87
 Вујичић, 558, 559
 Вујковић Миле, 285
 Вујовић др. Илија, 35
 Вујсић Драго, 51
 Вукадиновић, 154
 Вукадиновић Виден, 578
 Вукадиновић Предраг, 604, 605
 Вукасовић, 425, 429, 430
 Вукић, 484
 Вуковић Зарија, 101
 Вуковић Никола, 301, 642, 643
 Вукотић Глигор, 35, 158
 Вукотић Ђура, 72
 Вукосавовић, 52, 53
 Вукосавовић Андрија, 29
 Вуксановић, 429
 Вуксановић Зарија, 152
 Вуксановић Љубо, 35, 154, 156
 Вукчевић, 394, 424, 425, 428, 429
 Вукчевић С. Бошко, 44
 Вукчевић Глигорије, 155
 Вукчевић Марко, 44
 Вукчевић Никола, 35, 154
 Вулетић Марко, 155, 158
 Вулетић Новак, 152
 Вурјанек др., 223, 269—273, 275, 276, 287, 288, 291
 Вучинић Душан, 155
 Вучинић Лука, 505
 Вучковић, 658, 660
 Вучковић Бошко, 29
 Вучковић Васо, 92
 Вучковић Владимир, 158
 Вучковић Звонко, 633, 634
 Гавриловић Благоје, 603
 Гајић, 98
 Гајић Илија, 219
 Галено, 341, 343, 348
 Гашић Г., 612
 Гашић Јово, 301
 Гашпаревић-Гара Бранко, 703, 704, 710
 Гашчић, 497
 Гвозденовић Цветко, 699, 700
 Гвоздић др. Петар, 194
 Гебелс Јозеф, 62, 186, 187, 219, 518, 535, 650
 Геринг Херман, 219
 Гијовић Томаш, 169
 Гилић Миленко, 152, 153
 Глагојевић Боро, 497
 Глоговац Живко, 505
 Глигорић М. Светислав, 602
 Глориа, 353
 Глумац Стеван, 431, 496, 497, 505
 Гојнић Блажо, 85, 99, 120, 125, 157, 409, 447, 450, 451, 453
 Гојнић Василије, 29
 Гојнић Војислав, 34, 151, 153, 154—160

- Голубовић В. 667, 668
 Гордић Никола, 587—589
 Грбец, 524
 Грдинић Гојко, 18
 Грђић Радмило, 481, 482, 484
 Греговић Стево, 35, 152
 Грзетић, 200, 202
 Грињоло, 341, 343, 348
 Грозданов Никола, 550, 551
 Грубач, 474
 Грујић Симиша, 564
 Гузина Томо, 234, 395, 422, 431, 433, 450, 455, 467
 Гурко, 528
 Гутић, 431
 Дабановић Петар, 15, 18, 19, 25, 28
 Давид, 524
 Дакић Коста, 410, 411, 413, 414
 Дамјановић, 52, 53
 Дамјановић Лазар, 180, 221
 Дамњановић, 705
 Дангић Јездимир, 12, 13, 229, 235, 474, 500
 Даскалов, 551
 Девис, 514, 520
 Делевић Божо, 29
 Демировић Љуба, 301
 Демировић Милан, 301
 Демировић Милена, 301
 Дерикоња Сава, 496, 497, 512
 Деспот Стева, 527
 Дизнер, 386, 387, 628, 629
 Димитријевић, 672
 Димитријевић Живорад, 603
 Димитријевић Ђирило, 405—407, 409
 Џинке, 265
 Добрашиновић, 54
 Добросављевић, 697
 Додер, 526
 Доник Јурај, 617, 618
 Достанић Момчило, 582—584, 593, 595, 620
 Драгићевић, 468
 Драговић Богдан, 51, 52
 Драгојевић Радосав, 155
 Дракуловић, 152
 Драшковић, 107, 125, 619
 Дрекслер, 351, 386, 389
 Дреновић Урош, 193, 196, 197, 216, 218, 223, 226, 232, 233, 237—240, 242—245, 250, 251, 255, 256, 263, 281—283, 287, 291—295, 297, 298, 300, 301, 302, 310—313, 315, 316, 538, 540
 Дрљевић Бранко, 15, 18, 28
 Дрљевић Вучета, 152
 Дроња, 530
 Дувњак Душан, 302
 Дудић, 466
 Дуја, 514, 520
 Дујановић Перо, 296, 297
 Дујовић Алекса, 16, 17
 Дујовић Драгиша, 147, 149
 Дукић, 508
 Дукић Васо, 16
 Дукић Душан, 199, 202, 223
 Дукић Тихомир, 287
 Ђануци, 338, 338, 341—344, 346, 393, 394
 Ђока, 429
 Ђокић Ђорђе, 639, 640
 Ђокић Јован, 673
 Ђоновић, 532, 704
 Ђорђе, 525
 Ђоровић Батрић, 17, 18, 25, 28
 Ђујић Момчило, 196, 197, 232, 233, 245, 259, 263, 264, 329, 339, 340, 343, 346, 357, 361, 365, 393, 424, 450, 466, 510, 540
 Ђукановић Блажо, 15, 19, 34—36, 42, 65, 78, 79, 84—88, 92—94, 98, 103, 105, 108—112, 114, 118, 123, 129—134, 137, 140, 144—150, 153, 155, 157, 158, 160, 161, 165, 168, 175, 182, 186—189, 192, 193, 259, 351, 393, 484
 Ђукановић Јово, 154
 Ђукановић Лука, 243, 244
 Ђукановић Мирко, 217, 219, 221, 222, 224
 Ђукић, 35, 293, 466—468
 Ђукић Владимир, 49, 84, 85, 91, 98, 99, 112, 114
 Ђукић Дмитар, 17
 Ђукић Добрица, 637—639
 Ђукић Никола, 603
 Ђулаковић, 588, 589
 Ђурановић Јелка, 301
 Ђурановић Мара, 301
 Ђурић, 237, 239, 406—409, 529
 Ђурић Михаило, 258, 259
 Ђурић Цвијетин, 194, 196
 Ђуричић Марко, 158
 Ђуришић Васа, 39
 Ђуришић Милан, 16, 18
 Ђуришић Павле, 7, 8, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 19, 22, 26, 28, 35—37, 39—43, 45—47, 49, 51, 52, 55, 57—59, 60—62, 93, 94, 111, 112, 123, 128—130, 132, 151, 154, 157, 161, 165, 177, 186, 192, 193, 264, 367, 411, 412, 415—417, 423, 424, 454, 458, 463, 475, 476, 478, 481, 484, 501, 508, 512, 525, 526, 529, 540, 619, 633, 634
 Ђурковић, 661—663
 Ђуровић, 454
 Ђуровић Машан, 553
 Ђуровић Никола, 50
 Егон, 568
 Ел Хусеини Емин, муфтија, 488
 Емил, 524, 528
 Ера, 520
 Ердевички Милутин, 602
 Жарић Мирко, 49
 Живановић Д., 669, 700

- Живановић, 699, 700
 Живковић Јагош, 558, 559, 597
 Живковић Мирко, 256
 Живковић Мита, 660
 Живковић Т., 608
 Жугић Урош, 29
 Жујовић Младен-Аћимовић, 232, 233, 337
 Зал, 662—664
 Зануси, 343, 344, 346, 348, 363, 364
 Зарић Мића, 313, 314
 Затони Ђилмо, 166, 167, 169
 Зековић Жарко, 522
 Зелевих Владимир, 510
 Зељковић Рајко, 400
 Зец, 528
 Зечевић, 395, 428, 434, 456, 462, 475, 479
 Злоковић Максим, 29
 Зоњић Миливоје, 51, 52, 55
 Зоњић Слободан, 16
 Зорић, 256, 278
 Зрнић, 598
 Изанишевић М. Рад., 264, 481, 483
 Ивановић, 278, 279
 Ивановић Воја, 51, 52, 54
 Иванчевић Велимир, 158
 Ивезић Саво, 540, 542
 Иветић Ђуро, 145, 146
 Ивић Богдан, 264
 Ивовић Јован, 29
 Игњатовић Никола, 603
 Иковић Р. Милош, 170, 172
 Иковић Радован, 170, 172
 Илић, 416, 417, 504, 704
 Илић Вељко, 504
 Илић Радосав, 598
 Илић Сава, 604
 Иличковић Мићо, 29
 Иличковић Урош, 114
 Исидор, 516
 Јагош, 573, 574
 Јаковљевић, 480
 Јалић Ђ. Васо, 642, 643
 Јанић, 53
 Јанко бр. 1, 607
 Јанковић Благоје, 16, 18, 25, 29
 Јанковић Милутин, 581, 582, 592
 Јансен Херман, 265
 Јањић Душан, 657, 659
 Јевђевић Добросав-Јевђа, 112—114, 118—122, 126, 259, 317, 318, 341, 343, 347, 351, 352, 365, 367, 371, 372, 380, 381, 384, 387, 392, 393, 395, 401—403, 406, 407, 414, 415, 422, 423, 425, 427—437, 439—448, 452—467, 470—472, 475—480, 483—486, 488, 492—495, 498, 502—504, 506, 508—510, 513, 533
 Јевремовић Војин-Триброђанин, 594, 598
 Јевтић Боривоје, 151
 Јевтић Бошко, 660
 Јекнић Љубо, 42
 Јелић Милутин, 152
 Јеневај, 307, 308
 Јерговић Нико, 154
 Јеремић Бранко, 217
 Јеша, 681
 Јоаникије — Јован Липовац, 136, 182, 184, 186—192
 Јова, 317
 Јовановић, 429, 530
 Јовановић — потпоручник, 629, 630
 Јовановић — индустријалац, 533
 Јовановић — мајор, 424
 Јовановић — потпуковник, 423, 433, 434, 437, 439, 440, 442, 445, 454, 458, 459, 461, 470
 Јовановић Батрић, 35, 158
 Јовановић Драги, 535, 625—627
 Јовановић Љубомир, 515, 516, 615, 616
 Јовановић Миле, 598
 Јовановић Н. Милош, 19
 Јовановић Светислав, 564
 Јовановић Тодор, 193, 194
 Јованчевић Јован, 15, 16, 19, 25, 28, 29
 Јоветић Јован, 155
 Јовићевић Стево, 109, 115—118
 Јововић Јаков, 78, 88, 135, 145, 153, 156, 161—163, 165—170, 172—178, 181, 182, 186, 192
 Јововић Јанко, 170, 172
 Јововић Љубо, 170, 172
 Јововић М. (поп), 15
 Јововић Милан (професор), 15—17, 25, 28, 29
 Јововић Милосав, 50
 Јововић Никица, 19, 25, 28, 29
 Јововић Стева, 694
 Јоже, 529
 Јо Јо, 525
 Јоксимовић Божо, 53, 55
 Јоксимовић Миомир, 158
 Јоксимовић Радосав, 129, 130, 151
 Јоловић Јанко, 503
 Јонић, 516
 Јонић Боривој, 625—627
 Јонић Велибор, 547—549
 Јосип, 524, 526
 Јосић Милош, 603
 Јотановић Ђуро, 247
 Јотановић Срдо, 317
 Јоца, 432, 450, 451, 457, 458, 461, 462, 464, 465, 467, 468, 530
 Јукић, 569, 570
 Јунгић Марко, 193
 Јунгић Света, 304, 305
 Јуришић, 598
 Кавалеро Уго, 324—326
 Кадих Фехим Муса, 196, 237, 239, 429
 Кајганић др. Петар, 604
 Кајпер, 176

- Калабић Никола, 513, 529, 530, 538—540, 542, 547, 590, 607, 656—660, 704
Калајит, 633, 634
Калезић Милосав, 49
Камера М. Р., 332
Капетановић, 640, 641, 643
Капићић Блажо, 187
Капићић Драго, 187
Карађорђевић Александра, 489, 490, 530
Карађорђевић Петар, 12, 13, 15, 19, 23, 49, 60—62, 154, 157, 160, 186, 198, 201, 211, 214, 238, 240, 433, 475, 477, 487—490, 510, 511, 513, 523, 530, 531, 536, 537, 560, 565, 566, 617, 618, 641—644, 670, 671
Караџић Лазар, 29
Касаловић, 400, 401, 406, 407, 439, 445, 451, 472
Каселман, 301, 305, 306
Кастелано, 387
Катанић, 343, 347
Катић Душан, 629, 630
Катић Јеролим, 297, 298
Кекић-Јовановић, 496
Кековић, 179
„Кент”, 514, 516, 520, 672
Кесеровић Драгутин, 513, 515, 530, 540, 551, 568, 569, 614—618, 620, 621, 628, 629, 655, 656, 680, 681, 684, 686, 694
Кизић Богдан, 302
Китић Јово, 209, 210, 254, 290
Кићовић Драгутин, 17, 25, 28
Кнежевић — потпоручник, 468
Кнежевић В., 165, 166
Кнежевић Живан, 523
Кнежевић Радоје, 487
Ковачевић, 493
Ковачевић — судија, 188
Ковачевић Вељко, 505, 508
Ковачевић Видак, 352
Ковачевић Миливоје, 503
Ковачевић Никица, 316
Ковачевић Ристо, 443
Ковијанић Ристо, 151
Козановић, 440
Кокољ Владо, 505
Коларевић Миломир, 633, 657, 659
Комненовић Стево, 505
Консоле, 342, 345
Контић, 116—118
Копривица Миленко, 299
Кораћ С. М., 553
Косановић, 442, 471
Косорић Радивоје, 496, 497
Коста, 617, 618
Костић, 475
Костић — капетан, 579, 580
Костић Никола, 34
Крајнеш Владо, 269, 270
Краков Станислав, 192
Кривокапић, 436, 440, 457, 460, 461, 464, 465
Крижанец, 295
Крста, 180, 700, 701
Кружић, 296
Кршикапа Богдан, 29
Кувшић, 284
Кузмановић — капетан, 597
Кузмановић Јелица, 538
Кукић, 529
Кујунџић Богољуб, 298, 299, 300
Кулачић Небојша, 520
Купфершлегер, 617, 618
Куреш Милош, 456, 460, 468, 471
Куртовић Јос, 277, 278
Куртони, 148, 150
Кусијус Франц, 677—679
Кусовац Радован, 615, 616
Лазаревић — мајор, 619
Лазаревић Бранко, 29
Лазаревић Ђорђе, 151
Лазић Драган, 598
Лазичић Бранислав, 217, 218, 222—224, 241, 293, 294
Лазичић Милан, 294
Лазовић Шћепан, 152, 153
Лакић С. Јово, 200, 202, 217
Лаковић Владо, 155
Лаковић Митар, 155
Лалатовић М. Мирко, 231, 531, 532
Лалић Алекса, 139, 140
Лалић Василије, 212, 214, 217, 218, 220, 221, 223, 228, 229
Лаловић Јагош, 34
Лаушевић Душан, 18
Лашић Ђорђе, 10, 12—15, 19, 26, 36, 42, 65, 69, 137—141, 144—148, 150, 153, 154, 156, 157, 186, 192, 484, 528
Лекић Д. Бож., 71
Лекић Милун, 28, 29
Лер Александер фон, 258, 260, 323, 324, 350, 351, 372
Леро Благоје, 505
Лика, 534
Ликић, 534
Лила, 709, 710
Липовац Јован-Јоаникије, види: Јоаникије
Липрехт, 260
Литерс, 387, 391, 392, 471
Ловрић, 573, 574, 598
Лојд, 521
Лубарда Андрија, 153, 182
Лукачевић Војислав, 118, 123, 241, 237, 239, 367, 372, 395—397, 399—405, 409—411, 413—415, 429, 430, 432—434, 436—451, 456—458, 460—463, 465, 469, 471, 484, 501, 505, 524, 529, 551
Лукић М. Драг., 500, 560, 575
Љешевић Сава, 480

- Љотић Димитрије, 5, 6, 197, 473, 474, 569, 571, 585, 589, 612, 621, 633, 637, 639, 648, 651, 654, 682, 686, 688, 695, 697, 709
- Љубетић Анте, 284
- Љубо, 148, 149
- Мајетић Богдан, 194, 196, 266—268
- Мајсторовић Добривоје, 597
- Мајсторовић Славко, 303, 304
- Макевић Цветин, 604
- Макс, 514
- Маленчић, 672
- Маликовић Јован, 84, 85
- Малић Илија, 217
- Малфа Ц., 375, 376
- Мамузић Бојана, 705
- Мандић Крсто, 158
- Мандл, 704, 705—709.
- Манић С. Бор., 675, 676
- Манфеда, 349, 364, 365, 369, 391
- Маринковић Драг., 556—559, 563—566, 573, 574, 598
- Марко, 605
- Марковић, зам. окр. нач., 605
- Марковић Батрић, 84, 85
- Марковић М. Вој., 633, 634, 639, 640, 647, 648,
- Марковић М. Мил., 680, 681, 685, 686, 693, 698
- Марковић Милош, 652, 653, 657, 659, 670
- Маровић Марко, 155
- Мартиновић — поручник, 199, 201
- Мартиновић — капетан, 437
- Мартиновић Александар, 18
- Мартиновић Анко, 187
- Мартиновић Бора, 218
- Мартиновић Владимир, 40
- Мартиновић Јово, 84, 85
- Мартиновић Мило, 18
- Марушић Петар, 69, 70
- Марчетић Вукашин, 193, 216—218, 242—244, 248—250, 269—273, 281, 305, 310, 312, 313
- Мастиловић, 621
- Матијашевић, 693
- Матић, 474
- Матовић, 430, 496
- Мачек др. Влатко, 532, 533
- Меденица Оташ, 15, 19, 28
- Ментасти Луиђи, 36, 37, 38, 68, 332
- Мијатовић, 538, 540
- Мијић Илија, 614, 615
- Мијушковић, 468
- Мијушковић Лука, 109
- Мијушковић Радојица, 69, 70
- Мијушковић Сима, 99, 100
- Мика, 477
- Микашиновић Илија, 221, 223
- Микелоти, 363
- Микић др. Миле, 15, 19
- Миланези, 369
- Милатовић Душан, 172
- Милбер, 53
- Милетић др., 51
- Милисав, 530
- Мило, 55
- Милован, 530
- Миловић Драгутин, 18
- Милојевић, 126, 431
- Милошевић, 528, 651, 653, 698
- Милошевић Владимир, 16, 17
- Милошевић Ђока, 194, 196, 212
- Милутиновић, 430, 454, 456
- Миљковић Хуска, 246
- Миљорини Луиђи, 393, 394
- Минић Крсто, 164
- Мировић, 481
- Митић, 631, 632, 700
- Митић Милан, 705
- Митић С. Павле, 243, 244
- Митрановић, 241
- Митрановић Бора, 212, 214, 221, 229, 230, 235—237, 239—240, 293, 294, 319, 321, 424, 480
- Митровић — војвода, 250
- Митровић — помоћ. окр. нач., 554, 555, 570, 571, 576
- Митровић Вуко, 152
- Митровић Голуб, 194
- Мићић, 599
- Михаило, 528
- Михаиловић Дража — Чика Ђока, Чича, Главни чича, на свим странама
- Михаиловић Љуба, 670, 671
- Михаиловић Александар — Саша, 528, 534, 625, 627, 628
- Михановић Мирко, 269, 270
- Михић Илија, 474
- Мицић, 305, 306
- Мишељић Петар, 505
- Мишић Јован, 193, 212, 214, 218, 227, 237, 239, 242—244, 257, 274, 275, 283, 286—294, 296, 297, 301, 306—314, 317, 321
- Мишић Марија, 212, 214
- Мишић Мирко, 301, 308, 309
- Мишић Рајко, 212, 214, 217, 218
- Младеновић — мајор, 514
- Младеновић инг., 550
- Молеровић Александар, 564, 597
- Момарчевић, 658, 660
- Момчиловић, 496, 501
- Момчиловић Милорад, 231, 232, 237, 239
- Морача Пајо, 305
- Мори, 166, 182
- Мргода Брана, 598
- Мрдак Вуксан, 15, 18, 25, 29
- Мрдевић, 35
- Мугоша Михаило, 87, 128
- Мусолини Бенито, 14, 62, 323, 324, 327, 361, 383, 389, 390

- Мушички Коста, 52, 53, 59, 586
Најхолдт, 514
Нашинбени, 179
Негри, 349, 359
Недић Милан, 5, 6, 36, 42, 46, 49, 52, 53, 55, 56, 58, 59, 61—63, 148—150, 156, 157, 161, 187, 298, 299, 473, 474, 518, 530, 536, 538, 547, 552—554, 556—559, 561, 569, 571, 572, 574, 575, 577, 579—581, 583—586, 588, 589, 592, 596, 598, 608, 616, 618, 619, 621, 633, 637, 639, 648, 651, 654, 660—663, 677, 688, 690, 699, 700, 709
Недић Недо, 272
Недић Нешко, 526, 647, 655—660
»Нелзон«, 522
Ненадић, 633, 634
Нешић, 501
Нешко, 633
Неша, 181
»Ник«, 706, 708
Никић, 423—425, 432, 497
Николајевић Александар, 660—664
Николић, 165
Николић др., 205
Николић Вој., 579
Николић С. Вуј., 697
Николић Жарко, 604
Николић Живојин, 588, 589
Николић М. Ил., 676
Николић П. Мил., 610, 611
Николић Милан, 598
Николић Пера, 563, 564
Николов Асен, 550, 551
Никчевић Радојица, 69, 70, 86, 152
Нител, 550
Новак, 476, 494, 540
Новаковић Љуба, 484
Новаковић Обрад, 192
Нојбахер, 705, 709
Обрадовић 688, 689
Ојс, 53
Ољћан Михаило, 569—571
Осокољић, 515
Остојић Зарија — »Чика Бранко«, 14, 15, 16, 26, 111, 112, 115, 116, 122—124, 147, 149, 197, 259, 293, 394—396, 400, 403, 406, 407, 410—412, 414—417, 422, 424, 425, 428—472, 474, 478, 484, 485, 491, 493, 496, 498, 501, 503, 528, 533, 682, 683
Остојић Радуле, 15, 19, 29
Оцкољић Синиша, 598
Павелић Анте, 5, 6, 32, 194, 196, 198, 201, 203, 204, 211, 227, 228, 238, 239, 246, 267, 277, 283, 289, 290, 303, 313, 315, 324—327, 353, 444, 491, 496, 640, 642, 643, 709
Павић Александар, 16
Павић Бошко, 84, 85, 105, 144
Павићевић Богдан, 65—67, 84, 85, 109, 182, 538, 657—660
Павићевић Крста, 699, 700
Павићевић Ф. Лука, 44
Павличић Милован, 49
Павловић, 218, 429, 514
Павловић др. Аца, 657, 659
Павловић Бошко, 52, 53, 486
Павловић Драгомир-Паја, 598
Павловић Драгослав, 598
Павловић Живота, 604
Павловић Илија, 577
Павловић Мил., 699, 700
Павловић Милун, 16
Павловић Предраг, 604
Павловић С. Рад., 588, 589
Пазарац Синиша, 558, 559
Пајевић др. Војо, 155
Пајкић, 522
Пајовић Јанко, 105
Пајовић др. Војислав, 18, 25
Пајовић Тодор, 103, 108
Паладино, 396
Палић Ђ. Вас., 200, 202
Пантић Ђорђе, 455
Пантић Јован, 113, 114, 119, 122, 394, 422, 425, 428—434, 445, 447, 448, 450, 456, 457, 461, 462, 470, 472, 486
Паранос Илија, 534
Патић Стево, 505
Певец, 524, 526—528
Педрацоли, 65
Пејић Манојло, 196, 200—202, 221
Пелигра, 357
Пенакиа Клаудио, 167, 168
Перић, 55
Перишић, 462, 484
Перишић Раде, 28
Перишић Радојица, 88, 89, 510
Перовић, 227, 314, 315, 315, 320, 321
Перовић Миладин, 15, 19, 25
Перовић Милан, 16
Перовић Радуле, 49
Перовић Тодор, 300, 393, 394
Перхинек Рудолф — Бергинц, Раде, 29, 151, 341, 343, 344, 347, 476
Пестеровић Ристо, 15, 18, 19, 25, 28, 29
Петковић, 532
Петричевић Бошко, 125, 126, 410, 411
Петричевић П. Василије, 123, 127, 128
Петров, 616
Петровић, 454, 533
Петровић Арсо, 34, 35, 152
Петровић Брана, 677, 678
Петровић Јана, 515
Петровић Марисав, 568, 569, 633, 634, 695
Петровић Стеван, 602
Петрушић Трифун, 599
Пећанац Коста, 5, 29, 197, 229, 230, 234, 235, 473, 474, 538, 611, 666

- Пецани, 78
 Пиацини Сандро, 342, 346, 357, 384, 385, 392
 Пилетић, 515, 516, 535
 Пилетић Јаңко, 29, 34, 152
 Пилетић Миле, 29
 Пилетић Реља, 35, 152, 486
 Пинетић, 515
 Пинирам, 525
 Пирцио-Бироли Алесандро, 34, 35, 62, 78, 86, 102, 104—106, 114, 153, 177, 182, 184, 187—189, 329, 332, 333, 335, 336, 383, 455, 497
 Плавшић Љуба, 311
 Пламенац Мило, 34
 Пламенац Михаило, 152, 153
 Племић Божа, 496
 Плећаш Ђура, 229, 230, 232—234
 Плећаш Никола, 474
 Пличарић Анте, 302, 303
 Полексић Марко, 395, 396, 431
 Попадић, 526
 Попеску, 534
 Поповац, 433, 436
 Поповић Велиша, 84, 85
 Поповић Ђура, 197, 238, 240
 Поповић Јован, 122, 598
 Поповић Крста, 87, 132, 186, 187
 Поповић Милан, 287
 Поповић Милован, 547—549
 Поповић Митар, 156
 Поповић П. Никола, 152
 Поповић Обрад, 56, 57
 Поповић Радомир, 28
 Поповић Рајко, 534
 Поповић Саво, 35, 114
 Првош, 573, 574
 Првуловић, 573, 574
 Прелевић Рајко, 18, 25, 29
 Прибинић, 290
 Приммери, 385, 387
 Прица Богдан, 558, 559
 Прокеш, 272
 Проле, 293, 294
 Прохаска Антон, 194
 Пулић Анка, 301
 Пурић Божидар, 490, 536, 537, 719
 Путлиц, 250, 251
 Путник, 532
 Пфафенрот, 384, 385
 Радић Лепа, 301
 Радић Лука, 200, 202, 212, 214, 216, 217, 222, 223, 228, 241, 266, 267
 Радић Раде, 193, 196, 197, 199, 201, 202, 211, 217—219, 221, 222, 224, 250, 259—263, 266, 269—271, 274—276, 278, 279, 283, 284, 304, 305, 313, 319, 320, 538, 540, 552
 Радић Радојица, 271
 Радић Радослав, 200, 213, 215, 228—231
 Радмиловић, 478, 480
 Радован, 637
 Радовић Андрија, 35
 Радовић Благота, 155
 Радовић Душан-Кондор, 567, 568, 631—634, 659, 660
 Радовић Миле, 491, 497
 Радовић Милинко, 18
 Радовић Михаило, 15, 18, 19, 25, 28
 Радовић Новица, 187
 Радовић Саво, 34, 35, 49, 152, 153, 156
 Радојевић Милутин, 615, 622, 623
 Радојловић Миша, 514
 Радојчић Богдан, 397
 Радоман Душан, 29
 Радонић Милибор, 616
 Радоњић Душан, 15, 17, 29
 Радоњић Јован, 44
 Радоњић Миливоје, 304, 305
 Радоњић Милутин, 49
 Радоњић Спасоје, 145
 Радуловић, 402, 403, 406, 407, 410—414, 129, 430, 432—453, 456, 458, 460, 461, 463, 465—472, 484
 Радуловић С. Бора, 113, 114, 119, 121, 122
 Радуловић Ј. Мирослав, 643
 Радуновић В. Живко, 44
 Рађевић Мирко, 306, 307
 Раилић Радоман, 400, 401
 Рачић Душан, 657, 659
 Рајић, 673, 674
 Рајичић, 472
 Ракић, 532
 Раковић, 303, 304, 524, 534, 551, 614, 656—660, 695
 Раковић Јоша, 292
 Раковић Предраг, 585, 586
 Ракочевић Миле, 348
 Ранић, 465
 Раонић Доброслав-Ера, 520
 Рапатец, 474
 Рас Рас (Тан-Тан), 525, 527, 529
 Ратај Ервин, 193
 Ратибор, 638
 Рацковић С. Петко, 44
 Рачић Драгослав, 197, 198, 200, 211, 212, 214, 221, 222, 475, 483, 515, 534, 540, 561, 562, 568, 569, 604, 615, 620, 621, 645, 646, 648—660, 688, 689, 698, 703, 704
 Рачић Љуб, 690, 695, 696
 Рачић Радослав, 298
 Рашид Алија, 488
 Реметић, 456
 Рендић Милутин, 269, 270
 Рендић Ратко, 269, 270
 Рибентроп Јоахим фон, 219

- Риста, 429, 430, 464
 Ристић Душан, 296, 297
 Роата Марио, 258, 263, 323—329, 333—335, 337, 339—341, 349—352, 353, 356, 357, 361, 362, 372, 498
 Роботи Марио, 349, 351, 366, 371, 372, 374, 375, 377—379, 383, 385, 387, 389—392
 Роглић, 598
 Роквић Мане, 263, 264, 311
 Ром, 226
 Рони, 527
 Рончевић Крсто, 598
 Роси, 165, 386—388
 Росић Љуб., 642, 643
 Рошопи Ђузепе, 165, 175, 182
 Руђеро, 357
 Ружић, 493
 Румпл, 280
 Рупник Лав, 5, 6
 Рутем, 500
 Савић Војо, 29
 Сајдл, 538, 539, 547
 Салатић, 423, 430, 443, 449, 451, 461, 475, 476, 483, 492—494, 496, 505, 506, 509, 513
 Самарџић Петар, 510, 512
 Сачаковац, 429
 Свилокос Нико, 352, 480, 506
 „Секс“, 524
 Селимир, мајор 665, 666
 Сердар Петар, 227
 „Сијам“, 529
 Сијарић, 279
 Сима, 457
 Симић, руков. радио станице, 463, 524
 Симић, пуковник, 538, 540, 595, 705
 Симов Симеон, бугарски генерал, 550, 551
 Симоновић Дача, 581, 582
 Синђић, 603
 Синиша, 486, 500
 Сјеклоћа Илија, 34, 152, 153
 Скакић, 580, 581
 Скакић Мих., 309, 310
 Славко, 622, 623
 Смиљанић Душан, 657—660
 Сокић Никола, 599
 Соколи Јусуф-беј, 487
 Соколовић, 591
 Спасић Крста, 677—680
 Спасоје, 527
 Спиго Умберто, 263, 336, 337, 339, 340, 342, 346, 348, 362, 363, 366, 371, 372, 380, 381, 393
 Средић Младен, 269, 270
 Средојевић Стојан, 682, 683
 Стакић Бранко, 194, 196, 219
 Стакић Михаило, 217
 Станболџијев, 550
 Станисављевић Бора, 666—668
 Станић Никола, 599
 Станишић Бајо, 19, 26, 27, 35, 36, 40, 42, 65, 68—80, 82, 84—90, 92—96, 98—100, 106, 109—111, 114—124, 126, 127, 129, 130, 132, 134—138, 140—153, 161—165, 175, 176, 178—180, 182, 184, 186—188, 192, 193, 259, 264, 326, 335, 336, 341, 342, 345, 367, 394, 396, 397, 410—413, 415—417, 429, 438, 439, 442—446, 448, 449, 451—453, 456—458, 460, 462—464, 465—470, 480, 497
 Станишић Милош, 49
 Станковић Влада, 493
 Станковић Ика, 533
 Стања, 530
 Старовић, 446, 447
 Старчевић Александар, 598
 Стева, 178, 179
 Стевановић Светислав, 561, 562, 577, 597, 601, 604, 613
 Стивен, 706—708
 Стијовић Александар, 15
 Стијовић Љубо, 152
 Стијовић Нешо, 152
 Стјепановић Р., 687
 Стојадиновић, 526, 528, 529
 Стојановић Александар, 53, 54
 Стојановић Д. Богосав, 608—611
 Стојановић Шпиро, 135, 136
 Стојић, 680
 Стојнић Здравко, 679, 680
 Стојнић Славко, 269, 270
 Столе, 294
 Тадић, 598
 Тасић Ђорђе, 616
 Тасовац, 493
 Твртковић Ђока, 699, 700
 Теодоровић Саша, 527
 Теокаревић Влада, 533
 Тешановић Лазар, 193, 194, 216—218, 223, 224, 243, 245, 247, 251, 258, 300, 310, 313, 317
 Тешановић Урош, 283
 Тивановац, 285
 Тилер, 520
 Тилић Александар, 564
 Тилић Живорад, 564
 Тодић Цвијетан, 194, 196, 217, 225
 Тодорсвић Александар, 677, 678
 Тодоровић Јован, 15, 17
 Томашевић Радош, 18, 25, 28, 29
 Томић Милан, 18
 Томо, 493
 Топаловић, 658, 660, 695, 696
 Топић Мирко, 199, 200, 202, 212, 214, 217, 223, 224
 Торсиело Марио, 91, 96, 97
 Тошковић др. Јован, 154
 Требињац, 453

- Тривунчић Мигар, 243, 244, 277, 278
Трифунковић Мирослав, 508, 514, 516, 517, 528, 531, 540, 641—643, 696, 697, 705
Трифунковић-Бирчанин Илија, 336, 337, 351, 352, 474, 476, 477, 481, 486, 487, 494, 500, 502, 504, 512, 513, 540
Тркља Лазар, 221
Трој, 704, 705
Туфегџић Воја, 630, 631, 657, 659
Теретани Федерико, 38, 39
Ћетковић Петко, 481
Ћирковић, 614, 620, 621, 624
Ћосић, 705
Ћук Божа, 302
Ћулафић Драгиша, 28
Ћулафић Ђорђе, 54
Ћулафић Миле, 29
Угриновић Воја, 598
Удовичић Гојко, 286
Урумовић К., 193
Фабри, 355, 357
Фалети Ђузепе, 393, 394
Фелбер Ханс Густав, 550, 552, 695
Фердо, 526, 527
Феризбеговић, 301
Филиповић, 530
Филиповић Драгутић, 170, 172
Филиповић Милија, 598
Филиповић Ј. Трипко, 170, 172
Фламинини, 169
Форкапа, 241, 265, 266
Фотић, 527, 532, 709
Фреде Фрурст, 538, 540
Фриц, 246, 249, 250
Фришлинг, 177
Фронтеду Бартоломео, 168, 169
Хадровић Драган, 205
Хациефендић др., 220, 224
Херберт, 580, 581
Хинеке, 177
Хитлер Адолф, 14, 36, 46, 62, 186, 187, 269, 323, 324, 327, 361, 385—387, 390, 521, 526, 544
Хорват, 301, 308, 309
Хрвачанин Тома, 269, 270
Цани Франческо, 99, 100, 102, 104, 109, 110
Целегин др., 661—663
Церовић Милан, 17
Цветић, 633, 634, 699, 700
Цветичанин Милан, 263, 264
Цига, 524
»Цик-цик«, 527
Циљана, 392
Црногорац Милан, 103, 105, 106, 108
Чалић Ђ. Вас., 213, 215
Чановић Никола, 51, 84, 85, 137, 138
Чеда, 307
Челар Славко, 258, 259
Челебић Јанко, 87
Чкатров, 5
Чоп Иван, 301, 307, 308
Џигум Петар, 223
Џомбић Мирко, 217
Шантић Милан, 426, 429, 475
Шаренац Ранко, 505
Шарковић, 644, 645
Шатара, 247, 317
Шаулић Јеврем, 154, 176
Шварц Антон, 704—708
»Шева«, 465
Шећеркадић Муфтија, 35
Шијачки др., 624
Шиорацки, 261
Шипионе, 354
Шка, 634
Шкофа Никола, 598
Шојат Иван, 194, 196
Шошкић Богдан, 15, 16
Шошкић Страшимир, 16, 17
Штрекер, 704, 707, 708
Шродер, 550
Штал, генерал, 552
Шћепановић Милан, 28
Шћепановић Нешо, 34
Шћеповић Нешо, 152
Шћетке Вулета, 269, 270
Шућа, 514
Шућур Жарко, 286
Шуцијус, 53.

САДРЖАЈ

УВОД

ДЕО I

ИЗДАЈНИЧКА ОРГАНИЗАЦИЈА ДМ У ЦРНОЈ ГОРИ И САНЦАКУ

ОДЕЉАК I

Пуномоћије ДМ Павлу Ђуришићу као четничком команданту и носиоцу четничке „идеологије” — Четничка држава — хиперфашистичка четничка диктатура и покољ народа

	Страна
„Инструкција” Драже Михаиловића за покољ наших народа и грађански рат — — —	10
Дражина држава — „Четничка диктатура” — — — — —	14
Дражине објаве присилне мобилизације за борбу у заједници са окупатором а против партизана — — — — —	29
Једно ауторитативно сведочанство о Дражиној планској сарадњи са непријатељем	34

ОДЕЉАК II

Дражин инструктор и командант Павле Ђуришић — истовремени командант Недићевог СД корпуса; организатор четничких власти и одреда по наруџбини и наредби Италијанских окупатора, капеган Ђуришић — Дражин и Недићев потпуковник одликован лично од Хитлера Гвозденим крстом за услуге учињене Рајху

Италијани именују Ђуришићу националистичке одборе — — — — —	36
Оружани савез за борбу противу народа — — — — —	39
Четничко понижавајуће служинство према окупатору — — — — —	41
Нови издајнички мандат и нови бес ДМ команданта Црне Горе — — — — —	42

ОДЕЉАК III

ДМ у Црној Гори у IV офанзиви, Четничка организација „легална” и „илегална”, Б. Ђукановића, Баје Станишића и Ђ. Лашића под непосредном командом Драже Михаиловића и његове Врховне команде

Са знањем и по директивама ДМ — — — — —	72
Бивши бан, дивизиски генерал — по наређењу Пирција-Биролиа организује покрет ДМ	78
Заједничка акција четника ДМ и Италијана — — — — —	78
„Идеологије су луксуз” — за „Националисте” — — — — —	79
Четнички команданти своје и италијанске јединице називају „нашим трупима” — —	79
Терен четничких „акција” одређују окупатори — — — — —	84
Главни штаб — окупаторових плаћеника — — — — —	84
Крвави четнички терор ДМ — — — — —	86
„Командант пуковник” — денунцијант — — — — —	94
Четници поправљају и чувају путеве за италијанске тенкове — — — — —	95
Плаћеничка војска ДМ — — — — —	100
Под личној командом Драже Михаиловића четници са Немцима, Италијанима и усташама нападају НОВЈ у IV офанзиви — — — — —	109
Смрт — по кратком поступку — — — — —	127

	Страна
После окупаторског и четничког пораза на Неретви и Дрини — — — — —	133
Са каса окупаторских дивизија четници наплаћују главе народних бораца — — — — —	136
За издајнички рад ДМ унапређује своје команданте — — — — —	144
Издајом је дириговао сам ДМ — — — — —	150
ОДЕЉАК IV	
Јаков Н. Јововић — Карица у ланцу Дражиновске издаје	
Линија деловања четника ДМ истоветна са окупаторском — — — — —	161
Дража потстиче четнике на братоубилачко клање — — — — —	163
Четнички командант — измеђар окупатора — — — — —	165
Четници ДМ са Италијанима убијају жене и децу — — — — —	172
Кад су отишли Италијани, четници ДМ служе Немцима — — — — —	175
Јововић је радио по директивама ДМ — — — — —	178
ОДЕЉАК V	
Митрополит Јоаникије уз Станишића и Дражу Михаиловића за Пирџи — Биролиа и окупаторе, а против Народног устанка	
Митрополит Јоаникије служи и Немцима — — — — —	192
ДЕО II	
ИЗДАЈНИЧКА ОРГАНИЗАЦИЈА ДМ У ЗАПАДНОЈ БОСНИ	
ОДЕЉАК I	
Четничко-Усташки уговори	
Дража Михаиловић преко Остојића наређује четничко-усташку сарадњу — — — — —	196
С друге стране Павелић лично инспирише споразуме са четницима — — — — —	203
Упутство за практичну примену склопљених усташко-четничких споразума — — — — —	205
Четничка „ослобођена” територија — — — — —	210
... За нападе (на Немце и усташе) немамо наређења од свог команданта брата Драже — — — — —	216
Четнички команданти чувају личне привилегије стечене из уговора са усташама — — — — —	225
Павелићеви официри енергично бране усташко-четнички савез — — — — —	227
ОДЕЉАК II	
Четници западне Босне под командом ДМ	
Емисари и опуномоћеници ДМ у Босни — — — — —	228
Ранији Пећанчев „војвода” — Дражин опуномоћеник — — — — —	230
Веза за ДМ преко кап. Момчиловића — — — — —	231
Веза за ДМ преко „војводе” Ђујића — — — — —	232
Каријера Дражиног команданта Ђуре Плећаша — — — — —	234
Директивна депеша, у којој ДМ отворено говори о војној сарадњи са окупатором — — — — —	235
Делегат ДМ обједињава четничке одреде у Крајини — — — — —	240
Проводи се војна организација по упутству Бр. 5. Врховне команде — — — — —	242
Шовинистичка харанга и интриге — Дражина стратегија — — — — —	245
ОДЕЉАК III	
Служба организације ДМ Немцима и усташама у војним операцијама противу НОВЈ	
Драже Михаиловића четници саставни део Хитлерове војске у борби противу нашег народа — — — — —	246
Немачки мајор Путлиц командује четничким одредима — — — — —	250
„Југословенска војска у отаџбини”, Рајхсвер и Ређо Езерњито у садејству ка истоме циљу — — — — —	257
Дражини четници „носе добру вољу да се боре у сарадњи са немачким трупима” — — — — —	259
„Југословенска војска у отаџбини” — Хитлеров башибозук — — — — —	260
Дража наређује коректан став према Немцима — — — — —	261
„Војвода” Ђујић види једини спас у немачкој акцији — — — — —	263
Дражин командант Радић на преговорима са немачким и домобранским официрима — — — — —	265
Четнички командант позадине „прети” усташама — — — — —	266

	Страна
ОДЕЉАК IV	
Каљуга Дражиног издајства	
НДХ врши мобилизацију на четничкој „ослобођеној територији” — — — — —	267
Народ бојкотује четничке зборове — — — — —	269
Четници обезбеђују рад хитлеровско-усташкој ратној индустрији у Теслићу — — —	271
Четници посредују у набавкама за немачку војску — — — — —	272
„...Четници су се борили раме уз раме са немачком војском...” — — — — —	273
Дражин командант бригаде Тривунчић тражи да усташе бомбардују српски народни збор код цркве — — — — —	277
„Слога” четника и муслиманске милиције под немачком командом — — — — —	279
Стање између четника, усташа и Немаца добро је — — — — —	280
Дражина војска вишеструко плаћеничка — — — — —	281
Дреновић треба да добије брашно у усташким магацинима — — — — —	282
Четник прима пуно следовање домобранског војника у НДХ — — — — —	283
Муниција за четнике у усташким магацинима — — — — —	284
Четници се лече у усташким болницама — — — — —	285
Четници преко Немаца интервенишу да им усташе издају одећу, обућу и муницију —	287
Четнички „војвода” — усташки „стожерни наредник” — — — — —	288
Четничке легитимације на немачком и хрватском језику — — — — —	289
Павелићев пуковник контролише да ли се Дражини команданти међусобно потпомажу	290
Шеф одељења „Ic” неће заборавити четничко пријатељство — — — — —	291
Дражини команданти обијају немачке прагове ради „фасунга” — — — — —	291
Дражини команданти слободно се крећу по немачко-усташким гарнизонима — — —	293
Дреновић моли храну са усташког казана — — — — —	295
„Покусни оружници” — у четничким редовима — — — — —	296
Дреновић се званично дописује са усташком политичком и партиском хијерархијом	297
Дражини четници траже помоћ од Недића — — — — —	298
Четници — органи немачког „Зихерхајтсдинста” — — — — —	300
Немачко-усташко-четничко присно пријатељство — — — — —	301
Четнички, усташки и домобрански печати на истој исправи — — — — —	301
Четнички печат и потпис — имају званичан карактер у НДХ — — — — —	303
По повратку из Загреба СС („домаћи”) оберлојтнант посећује четничке команданге —	304
„Стожер” четничког одреда — — — — —	308
Већања четничких команданата са Немцима и усташама — по инструкцијама Драже Михаиловића — — — — —	310
Дражини официри капитулирају пред Немцима и усташама — — — — —	319

ДЕО III**ДМ СА ЦЕЛОМ СВОЈОМ „ЈУГОСЛОВЕНСКОМ ВОЈСКОМ У ОТАЏБИНИ”
У СЛУЖБИ ОКУПАТОРА ТОКОМ IV ОФАНЗИВЕ****ОДЕЉАК I****Италијански документи о Дражиној планској служби непријатељу**

Мусолини и Хитлер укључују у своје војне планове издају ДМ — — — — —	323
Припреме за концентрацију четника — — — — —	326
Роата обавештава Павелића и команду немачких трупа у Хрватској о почетку четничке операције — — — — —	326
Роата саставља план за четничку операцију — — — — —	327
Пирцио Бироли спрема црногорске четнике — — — — —	329
Генерал Стиго је скептичан — његов план подудара се са планом „војводе” Бирчанина	336
Фашистички потпуковник Консоле и генерал Бануци — четнички команданти — — —	341
Дража пожурје операције — — — — —	348
Партизани пред вратима! — — — — —	348
Четничка операција обустављена — — — — —	349
Мотив немачко-италијанских окупатора за IV офанзиву био је елиминисати „Титову државу” — — — — —	350
Мобилисавши максимум својих снага ДМ ставио их је на расположење италијанским генералима — — — — —	351

	Страна
Поред усташа, „црних кошуља” и редовне италијанске војске, у оперативну заповест генерала Роате улазе и четници ДМ у Лици и Далмацији — — — — —	352
Четници из Херцеговине упућени су у Сев. Далмацију и Лику — — — — —	361
Четници осигуравају бокове немачким колонама — — — — —	365
Битка на Неретви — — — — —	367
Штаб II армије нервозан због критичне ситуације на Неретви — — — — —	372
За помоћ четника заинтересована је италијанска Врховна команда у Риму — — — — —	374
Четници из Црне Горе нуде се Италијанима у невољи — — — — —	375
Јевђевић и Баћовић такође би похитали да спасавају ситуацију на Неретви — — — — —	380
Генерал Амико зове четнике „наше формације В. А. К.” — — — — —	382
Конференција у Риму о организацијама Драже Михаиловића — — — — —	383
Четници ДМ спасавају изворе Хитлерове производње авиона — — — — —	384
Немци имају прворазредан интерес да заштите руднике боксита — — — — —	385
Мостарски рудници „ванредно интересују Осовину” — — — — —	386
Уместо да сруше „Титову државу” Немци виде угрожене изворе своје ратне индустрије — — — — —	388
Италијани бране престиж своје војске — — — — —	389
Једино уз помоћ четника ДМ Италијани су успели овладати рудницима боксита — — — — —	390
После битке на Неретви ситуација је измењена — сада четници дозивају у помоћ Италијане — — — — —	392
Генерал Бануци и „војвода” Петар Баћовић — — — — —	393

ОДЕЉАК II

Четнички писани документи из IV офанзиве — ДМ раме уз раме са Немцима, Италијанима и усташама у IV офанзиви противу ослобођене територије и НОВ

Четници ДМ снабдевају се из магацина окупатора — — — — —	395
Дража лично руководи борбом против народа — — — — —	397
Четници Драже Михаиловића у саставу окупаторских трупа — — — — —	400
ДМ телеграфски честита четницима због помоћи коју пружају окупаторима — — — — —	403
Скупатори бомбардују положаје НОВ на захтев четника — — — — —	405
Дужност четничког команданта места — „колаборација са властима италијанске оружане силе” — — — — —	408
У војничкој сарадњи са Немцима (11) и Италијанима (22) четници ДМ заробљавају партизанске болнице — — — — —	409
„Борба без прекида” — против свога народа — — — — —	409
„Главни чича” наредио је издају — — — — —	413

ОДЕЉАК III

Радио-телеграми ДМ за време IV офанзиве

Четници ДМ дају људе, Италијани оружје — — — — —	422
2000 четника Италијанима на расположење — — — — —	423
Ни најмањег сукоба са Немцима — — — — —	423
Дражин заменик Чека Бранко (Зарија Остојић) у име ДМ издаје наређења — — — — —	423
„Чича одобрио полазак” — у издају — — — — —	424
Храна и муниција од италијанске команде — — — — —	424
Јевђевић осигурава четницима ДМ храну и муницију од Италијана — — — — —	425
Четнички команданти хтели би по сваку цену да зауставе продор НОВ — — — — —	425
Четници траже муницију од Немаца — — — — —	425
„Са Италијанима нападни на комунисте” — — — — —	425
Италијани морају да дају храну и оружје, „у противном напуштамо положаје и идемо у шуму а њима како Бог да” — — — — —	427
Дражин делегат би хтео да командује — — — — —	428
Да ли командује Дражина Врх. команда или Јевђевић са Италијанима? — — — — —	428
Четници ДМ већи Италијани од Италијана — — — — —	428
Дражине војводе стрељају присилно мобилисане четнике који неће да се боре раме уз раме са Италијанима — — — — —	429
Дража лично врши распоред четника — — — — —	429
Четници ДМ бране Коњиц и Италијане — — — — —	430

	Страна
Италијански авиони извиђају — — — — —	430
...И бацају храну четницима — — — — —	430
Четници се прикупљају са свих страна — — — — —	430
Четницима помажу тенкови и авијација окупатора — — — — —	431
Насилно мобилисање четника за помоћ Италијанима — — — — —	431
Чича привремено обуставља убијање муслимана, јер хоће да их искористи — — — — —	431
Четници траже од својих „теткића“ (Италијана) тешке бацаче и артиљерију — — — — —	432
Херојство бораца НОВ изазива код четника „највећу кризу“ — — — — —	432
Одржавање морала путем преких судова — — — — —	432
Чика Бранко наређује да се побију сви комунисти у окупаторским гарнизонима: Мостару, Невесињу и осталим варошима — — — — —	433
„Бесомучна пропаганда“ за подизање морала код четника и за активизирање четника — — — — —	433
Италијани и четници ДМ — једна војска — — — — —	434
Четници се служе радио-станицама „теткића“ (Италијана) — — — — —	434
Четници траже да Италијани извиђају положаје „непријатеља“, тј. НОВ — — — — —	435
„Побити све што не ваља“ — а за четнике ДМ значи побити све оне који мрзе окупаторе — — — — —	435
Четничко вођство је збуњено, јер ни они, ни Немци, ни Италијани не могу зауставити НОВ — — — — —	436
ДМ наредио да се крене па било легално или илегално — — — — —	436
Свеједно је да ли су на положају четници или Италијани — — — — —	437
Служити окупаторима и борити се против народа, ДМ и његови официри називају „надмудрити све“ — — — — —	437
Четници ДМ користе Немце и Немци користе четнике, али „избегавају додир“ — — — — —	437
„Турцима су дани одбројани“ — — — — —	438
Подаци о снагама савезника — четника ДМ, Немаца и Италијана — — — — —	438
Италијанска артиљерија помаже четнике — — — — —	439
Грчевити напори четничког вођства да се постигне намера окупатора — да се уништи главнина НОВ — — — — —	439
Чика Бранко је незадовољан, јер су, по његовом мишљењу, његови господари — окупатори — неактивни — — — — —	440
Четници траже помоћ од Италијана и Немаца — — — — —	440
Лукачевић је „у кризи“, иако се бори раме уз раме са Немцима и Италијанима — — — — —	440
Чика Бранко је нервозан — — — — —	441
Савезници: четници ДМ и 11, 22, 33, 44 и 55 — — — — —	442
„Идеја напада на НОВ“ — — — — —	442
Координиране операције четника, Немаца и Италијана — — — — —	443
За брзи долазак Баја Станишића у помоћ окупаторима чика Бранко каже да је од огромног значаја — — — — —	444
Појачање од Италијана — — — — —	444
Преузимање власти од Павелићеве војске — — — — —	444
Четницима окупатори бацају храну и муницију из авиона — — — — —	445
Четнички напад уз помоћ тенкова окупатора — — — — —	445
„Чича наредио“ — — — — —	445
Окупатори пребацују четнике возом — — — — —	446
„Ток припрема за напад“ на преморене борце НОВ који штите 4000 рањеника — — — — —	446
Четници су заробљене борце НОВ одмах убијали, као и Немци — — — — —	446
Бр. 22 даје храну, муницију, радио станице — — — — —	447
Поновно наређење да се заробљени борци НОВ одмах побију — — — — —	447
Муницију четници добијају и од усташа (које овде називају Хрватима) а усташама зову жене и децу које кољу — — — — —	447
Упропашћени план Дражине Врховне команде — — — — —	448
Чика Бранко је бесан, јер му партизанска стратегија и борбеност бораца НОВ мрсе планове — — — — —	448
Захтеви четника ДМ од 11 (Немаца) и 22 (Италијана) — — — — —	448
Четници се боре против НОВ под заштитом артиљерије и авијације окупатора — — — — —	449
Наређење за »акцију« четника у IV офанзиви дошло је од ДМ лично и његове команде — — — — —	449
Четници ДМ располажу и служе се техником окупатора — — — — —	450

	Страна
Дражин заменик врши распоред да би извршио план ДМ и окупатора — — — —	451
Лажне вести за „дизање морала” — — — — —	451
Чика Бранко (З. Остојић) тражи од окупатора авијацију, артиљерију и тенкове —	452
Честитка Дражиног заменика издајнику Бају Станишићу због успешне помоћи окупаторима — — — — —	452
За проливену братску крв четници су примали новац од бр. 22 (Италијана) — — —	452
Четничко вођство стално форсира окупаторе да буду активнији у борби против наше народне војске — — — — —	453
Сва средства окупатора стоје четницима ДМ на расположењу — — — — —	453
Италијани врше прекомандовање техничких јединица, а »оцену даје« 1001 (Дража)	454
Четници — саставни део окупаторских трупа — — — — —	454
Војводе Дражине забринуте су због тога што је угрожен италијански гарнизон у Јабланици — — — — —	455
Судбина четника везана за окупаторе — — — — —	455
Четници ДМ заштићују италијанска упоришта — — — — —	456
Четници и Италијани су забринуте — — — — —	456
Италијанска армија одобрила возове за четнике — — — — —	456
Тешка ситуација — за четнике и окупаторе — — — — —	457
»Саједињење Алпине« италијанских брдских јединица са четницима — — — — —	457
На тражење четника Немци бомбардују положаје НОВ — — — — —	458
Споразум са Немцима, братство у оружју са „теткићима” (Италијанима) — — — —	458
Италијани траже појачања од четника — — — — —	459
Ако продру четници, није потребно да се залажу Немци — — — — —	460
Италијани, Немци и четници без успеха нападају јединице НОВ — — — — —	460
Четници ДМ сматрају да је њихово служење окупаторима и издаја свога народа — праведна ствар — — — — —	460
Четници неће да се мере Немцима — — — — —	461
Немачки авиони долазе четницима у помоћ — Италијани прете да ће прекинути сарадњу — — — — —	462
Окупатори из авиона бацају храну четницима — — — — —	463
Црногорски четници ДМ траже од окупатора мазге и носаче — — — — —	463
Служити непријатељима — војводе називају „држати ситуацију” — — — — —	463
Кад је „Италијанима зорт” довезу четничку бригаду — — — — —	464
Окупатори издашно помажу четнике који им служе — — — — —	465
Четници се привикавају на гарнизонирање у Мостару, као део италијанске војске —	465
Окупатори врше артиљериску припрему за напад четника на положаје НОВ — — —	466
... Али један партизански митраљез зауставља целу четничку колону — — — — —	466
5000 четника са 18 топова и 18 бацача не могу да савладају 500 бораца НОВ са једним бацачем — — — — —	466
Деморалисани четници — — — — —	467
Главна веза четника са окупаторима — „војвода” Јевђевић пише Врховној италијанском команди у Фијуми због преговора са Немцима и добија љубазно писмо од ДМ — — — — —	467
Насилно мобилисани четници беже — — — — —	467
Четничко вођство хвали се због „удара у леђа” партизанима код Коњица — — — —	467
Италијани и четници — једна војска — — — — —	468
Четнике чекају аутомобили и возови окупатора — — — — —	469
Италијани дају четницима све што имају — — — — —	470
Четници сарађују потпуно са Немцима — — — — —	470
Храна од Немаца преко Италијана — — — — —	471
Четници траже да се бомбардују места где су партизански рањеници — — — — —	471
Четнички споразум са немачким генералом Литерсом — — — — —	471
Немци нападају НОВ с једне стране, Италијани с друге, а четници ће да ударе у бок	471
Братство у оружју између четника и Немаца — — — — —	472
Заједнички план четника и окупатора — — — — —	472

ДЕО IV

ДРАЖА МИХАИЛОВИЋ НА ДЕЛУ ИЗДАЈЕ, У СВОЈИМ СВАКОДНЕВНИМ РАДИО-ТЕЛЕГРАМИМА КОЈЕ ЈЕ СЛАО И ОД СВОЈИХ ПРЕТСТАВНИКА И КОМАНДАНТА ДОБИЈАО

ОДЕЉАК I

Страна

Дража Михаиловић наређује сарадњу са окупаторима

„Легални” и „илегални” четници ДМ — — — — —	474
„Летеће бригаде” — одређене за вршење терора и за борбу против НОВ — — —	474
ДМ води све послове — — — — —	474
„Чича” прима извештаје и даје директиве — — — — —	474
ДМ наређује сарадњу са Недићем — — — — —	474
Ликвидирање „Турака” — честитка краљу — — — — —	475
ДМ тражи за своје војводе материјал од Италијана — — — — —	475
Одобрење од окупатора за „продужење операција” — — — — —	475
ДМ сматра да су Хрвати „живаљ Ватикана” и зато треба да буду уништени — —	475
ДМ тражи податке о бројном стању својих четника — окупаторских измећара —	475
Наређење ДМ за четничку акцију против НОВ — — — — —	476
Дражу обавештавају о преговорима са италијанским окупатором — — — — —	476
Дражини официри одлазе на преговоре у Италију — — — — —	476
Веза са издајницима у Словенији — — — — —	476
Баћовић тражи одобрење од ДМ да са Италијанима нападне НОВ — — — — —	476
Преко ДМ четничке војводе поздрављају краља — — — — —	477
Од ДМ траже дозволу за акцију против НОВ заједно са Италијанима — — — —	477
Војвода Јевђевић извештава ДМ о сарадњи са Италијанима — — — — —	477
Италијани и ДМ дају дозволу за напад на НОВ — — — — —	477
Италијани и четници заједно „у гарнизону и жици” — — — — —	477
За све акције војводе траже одобрење од ДМ — — — — —	478
Дражину војску плаћају Италијани — — — — —	478
Чича наређује да се настави „политика” служења „теткићима” (Италијанима) — —	478
ДМ предлаже да четници прете Италијанима одметањем од њих у шуму — — — —	478
ДМ „регулисава” издају за целу земљу — — — — —	479
ДМ даје директиве у погледу новца који су дали „теткићи” (Италијани) — — — —	480
ДМ добија новац и од народних непријатеља из Београда — — — — —	480
ДМ наређује да се врши утицај преко новца — — — — —	480
ДМ издаје наређења о мучењу народних бораца — — — — —	481
ДМ интервенише и у најситнијим стварима — — — — —	481
„Свет не разуме” како ДМ вара Италијане — — — — —	481
ДМ наређује да се префарба одело добијено од окупатора — — — — —	482
ДМ лично чита и лично одговара на депеше — — — — —	482
ДМ тражи податке због напада на НОВ — — — — —	483
ДМ издаје наређење о борби против НОВ у Босни — — — — —	483
ДМ наређује да се издејствују топови од Италијана за борбу против народне војске	483
ДМ опуномоћује Остојића (Чика Бранка) да у његово име руководи издајничким	
радом — — — — —	484
ДМ уклања оне који му сметају — — — — —	484
ДМ даје директиве својим командантима у Црној Гори — — — — —	484
ДМ је извештен о сарадњи са Италијанима и о преговорима са Павелићевим офи-	
цирима — — — — —	485
Пуномоћије ДМ за преговоре четника са усташким великим жупаном — — — — —	486
ДМ добија извештаје двапут месечно — — — — —	486
Дражина Врх. команда извештена је и о четничким акцијама против НОВ у Србији	486
Кукавичлук четника онемогућио план Дражине В. К. — — — — —	486
Огорчење Дражиног команданта Србије због кукавичког бежања четника — — — —	487

ОДЕЉАК II

Везе ДМ са краљем и емигрантском владом

»За рачун владе у Лондону« — — — — —	487
Са избегличком владом и краљем сме општити само ДМ — — — — —	487
Подаци интересантни за »оне преко воде« — — — — —	488

	Страна
»Они преко воде« траже називе немачких јединица, које се заједно са четницима ДМ боре против НОВ — — — — —	488
У име своје »храбре војске« ДМ поздравља свога краља — — — — —	488
Краљ честита Дражи због »храбре и умесне« борбе против народа — — — — —	488
Издајници се претстављају краљу — — — — —	488
Благодарења за четничког краља Петра — — — — —	489
Четници ДМ одржавају благодарења за дуг живот свога краља и краљице — и не боре се против окупатора — — — — —	489
Краљ и краљевска влада бодре ДМ — — — — —	489
Четници ДМ — »борци« краља Петра — — — — —	490
Пурић и краљ шаљу Дражи благослов — — — — —	490
Краљ и његова влада са четницима ДМ — — — — —	490

ОДЕЉАК III

ДМ у служби окупатора

Рецепт ДМ — да ће се четници одметнути од Италијана у планине — препоручује и чика Бранко — — — — —	491
Наређење четницима да кукају код Италијана — — — — —	491
Четници ДМ траже да власт буде четничко-италијанска и да Италијани дају средства за борбу против НОВ — — — — —	491
Окупатори плаћају четницима ДМ за верну службу — — — — —	492
Четници ДМ — саставни део окупаторске војске — — — — —	493
Италијани примају четнике ДМ у своје болнице — — — — —	493
»Следовање« од Италијана — — — — —	494
Четници ДМ од Италијана траже одобрење за покрет — — — — —	494
Храна од Италијана за »још 650« четника — — — — —	494
ДМ организује издају у Словенији — — — — —	494
Италијани превозе четнике ДМ бродовима — — — — —	494
»Легализација« — термин за отворено измеђарство — — — — —	495
Италијани дају плате четницима — — — — —	495
Преко радиа се могу поменути четнички команданти за које се не зна да одржавају везе са окупаторима — — — — —	496
Преговори између четника ДМ и Павелићевих официра — — — — —	496
Преговори о заједничкој акцији између немачких делегата (Павелићевих официра) и италијанских делегата (официра ДМ) — — — — —	497
Крвник Роата — четнички наредбодавац — — — — —	498
Четници слободно шетају по окупираним градовима — — — — —	498
И четници са брадама шетају по градовима са окупаторским војницима — — — — —	499
Четници ДМ — слуге окупатора — не дирају остале окупаторове помагаче — — — — —	499
Сарадња са бугарским фашистима — — — — —	499
Четници добијају муницију од окупатора — — — — —	499
С немачким и бугарским фашистима — против народа — — — — —	500
Ни на тражење савезника четници нису хтели да нападају постројења која су радила за окупатора — — — — —	500

ОДЕЉАК IV

Четници ДМ по Дражиној »инструкцији« кољу, тероришу и пљачкају народ

ДМ »одобрава« тј. наређује клање у Фочи — — — — —	501
Бирчанин тражи одобрење од Драже да коље муслимане — — — — —	502
За клање у Фочи »војводе« пребацују одговорност на Дражу — — — — —	502
Четници ДМ »духовно припремају« италијанске пуковнике за клање у Фочи — — — — —	503
По четничком извештају заклано 300 жена и деце — — — — —	503
Радио Лондон објављује »велику четничку победу« у Фочи — — — — —	503
Убијање народних бораца — — — — —	503
Масе беже пред четничким терором — — — — —	503

	Страна
Немци забрањују четницима покрет због клања жена и деце — — — — —	504
Четници ДМ после покоља враћају се одушевљени — — — — —	504
Четничке тројке убијају све оне који се боре против окупатора, називајући их „комунистима” — — — — —	505
„Милости нема” — — — — —	505
План за напад на „Турке” — — — — —	505
У Великој Србији „неће нико живети осим Србина” — — — — —	505
Наређење за покољ у Чајничу — — — — —	505
Ликвидирање народних бораца — — — — —	506
Четници ДМ уништавају народ — — — — —	506
Италијани су дозволили четницима да у „својој зони” раде шта хоће — — — — —	506
Дражине „летеће бригаде” — за борбу против народа — — — — —	507
Лик Дражиног четника — — — — —	507
Четници убијају народне борце — — — — —	508
Са тоновима добијеним од Италијана — против НОВ — — — — —	508
Народни борци у четничком затвору — — — — —	508
Саслушања вршена на најдрастичнији начин — — — — —	509

ОДЕЉАК V

Унапређења и одликовања за издају

ДМ саопштава да је емигрантска влада одликовала највеће четничке злочинце —	510
Краљ Петар унапређује за издају — — — — —	510
Услов за одликовање и унапређење — борба против народа — — — — —	510
ДМ честита на унапређењу и одликовању — — — — —	510
Избегличке владе немилице деле народни новац „војводама” — — — — —	512
Избегличке владе бацају тешке „лире” војводама за уништење народа — — — — —	512
Новац је само за пропаганду — — — — —	512
Милиони се деле кољашима — — — — —	512
ДМ плаћа „војводама” за њихов нрљави посао — — — — —	513
И Италијани плаћају „војводе” ДМ — — — — —	513

ОДЕЉАК VI

Уз окупаторе а против народа и НОВ у Србији

ДМ наређује организовање летећих бригада за борбу против народне војске — —	513
Четници ДМ боре се само против НОВ — — — — —	513
ДМ врши распоред официра — — — — —	514
Дражина в. к. извештена је о акцији Немаца против НОВ, као и о потпомагању те акције са стране четника — — — — —	514
ДМ наређује мобилизацију — — — — —	514
Метеж међу четницима због неуспеха у борби са партизанима — — — — —	514
Морал четника „испод нуле” — — — — —	514
Сталне борбе против НОВ — — — — —	515
„Чишћење српских земаља” — од оних који се боре против окупатора — — — — —	515
Наредба да се побију носачи са београдске станице који су побегли од специјалне полиције — — — — —	515
Све четничке снаге против НОВ — — — — —	515
Напади на народне борце који ометају окупаторе — — — — —	516
Недићеви начелници — Дражини људи — — — — —	516
Четнички одред ДМ који „осигурава” логор на Метином брду за рачун окупатора — против браће — — — — —	516
Под преки суд стављају се четници који беже испред партизана — — — — —	516
Дражина врховна команда „непрекидно ургира” борбу против НОВ — — — — —	517
ДМ тврди да је борба противу окупатора — самоубиство — — — — —	517
ДМ тражи да се његова издаја и служење окупаторима призна као природно право „сваке нације” — — — — —	518
Лажни план за напад на Бор „лукавство” да се од савезника извуче оружје — — —	519
Хапшење четника од стране Немаца — само је трик да се народ превари — — — —	520
Заједно са Немцем Тилером четници уцењују обвезнике у Бору — — — — —	520
Сарадња са бугарским окупаторима — — — — —	520

	С страна
Четницима и бугарским фашистима „спас је у заједничком раду“	520
Тесна веза четника и бугарских фашиста	520
Немци уништавају наш народ али своје савезнике — четнике не дирају	520
Да ли муслимане убијати или преводити у православље?	521
„По Хитлеровом систему“	521
Пресељење села која су против четника	521
Многе људе четници су послали у Харков тј. убили	522
Организација Ц. Н. К.	522
Дражин Ц. Н. К. — против народа а за монархију и краља Петра	523
Издајници у иностранству стављају се на расположење Дражином Ц. Н. К.-у	523
Ц.Н.К. се буни што др. Шубашић као »мандатор круне« није ступио у везу са ДМ	523
О свему се реферише Дражи (Чичи)	524
Дражини телеграфисти честитају Божић и Нову годину	524
Лукачевићева радио-станција	524
ДМ има везу са свима четничким штабовима	524
За све се јавља Чичи (Дражи)	524
»Нешто лепо за појести и попити«	524
Станица Павла Ђуришића	525
Немци у четничкој кући	525
Павле Ђуришић, Дражин официр, одликован од Хитлера, у сталној је вези са ДМ	526
Немци одобравају или забрањују четницима транспортовање материјала	526
»Према наређењу В. К.«	527
Дражиној В. К. потребно је масти	527
Фотић јавља...	527
Све се окреће око »Чиче«	527
»Решио лично министар«	527
»Народ је покварен«, јер мрзи четнике	528
ДМ и храну прима лично	528
Четници »страдају«, јер народ побеђује	528
Издајници на окупу	528
Новац даје »Чича«	528
Кад четнички наредбодавци, Немци, пропадају и пред перспективом дугог пута, тј. бегство са Немцима, четници хоће да се ставе под заштиту америчких официра	528
Калабић тражи везу са осталим злочинцима	529
»Чича« је, наравно, извештен	529
Четнички савезници Немци »добро се држе«	529
Четници немају могућности за живот и рад	529
Четнику је се тешко кретати кад су немачке колоне далеко	530
Кад су Немци далеко, четници се интересују за савезничко искрцавање	530
С Немцима и са краљем — до краја	530
Издајници сједињују штабове	531
Помоћ Немцима, депеша краљу	531
У новој ситуацији ДМ наређује да се хитно честита Божић каголицима, који су у време курса клања називани шокцима и усташама	531
Прилагодити се новој ситуацији — значи бежати с Немцима	532
Индустријалци помажу четнике	533
Дража прима Мачековог делегата	533
Дража се повезује са Мачеком	533
Јевђевић саветује ДМ да се брани због сарадње са окупаторима тиме што с њиме сарађују и други издајници	533
Шеф Специјалне полиције, крвник Паранос у дослуди са ДМ	534
После Недића служба код ДМ	534
Оружано братство ДМ и Недићеве СДС	535

ОДЕЉАК VII

ДМ министар емигрантских влада и краља

Четнички зборови за краља	535
Свечана депеша краљу и Недићев говор	536

	Страна
Издајници народа и сарадници окупатора говоре о демократији — — — — —	536
„Мушки став” издајника Пурића — — — — —	537
Уз ДМ су чврсто краљ и Пурић — — — — —	537
Због сарадње са окупаторима најтоплија благодарност ДМ четницима а за добро краља Петра — — — — —	537
„У име краљице и своје” краљ се захваљује својим четницима — — — — —	537
Став емигрантске владе — наређење за ДМ — — — — —	537

ДЕО V

ДОКУМЕНТИ О ИЗДАЈСТВУ ДМ У СРБИЈИ

Типични „пакт” Дражине службе Гестапоу и немачком команданту Југоистока — —	538
Удружена банда Гестапоа, специјалне полиције, Недића, Љотића и Д. Михаиловића	547
„То су и деца знала...” Признања генерала бугарске окупационе војске о служби ДМ Немцима — — — — —	549
Немци дају одобрење за покрет Јаворског одреда — — — — —	553
Супротност држања према окупатору дражиноваца и партизана у очима Недићевог начелника — — — — —	554
Дражина наредба бр. 4 за 1942 годину о послушности окупатору — — — — —	556
Однос дражиноваца и Немаца у јануару 1943 г. у пожаревачком округу — — — —	558
На Дражином збору у Памбуковици велича се краљ и наређује да се извршују окупаторски захтеви — — — — —	559
Дража врши полициску службу у Србији — — — — —	561
Помагање окупатора јесте главни задатак дражиноваца — — — — —	563
27 март у знаку послушности према окупатору — — — — —	565
Разоружан Дражин војвода чека да му се врати оружје — — — — —	566
Дража сарађује са крагујевачким крвником Марисавом — — — — —	568
Љотићевци се изјашњавају да се не боре против дражиноваца — — — — —	569
Дражиновци у априлу 1943 г. шире гласове о преговорима са Немцима — — — — —	571
Послушност и лиферовање окупатору — то су Дражине пароле — — — — —	572
Дражина организација у Туларима држи збор у корист окупатора — — — — —	574
У мају 1943 год. дражиновци агитују у корист окупатора — — — — —	575
Дражиновци омогућују проналазак наших одбеглих радника — — — — —	577
Док у Тимоку народ води борбу против окупатора, дражиновци му наређују да окупатору мора све дати — — — — —	577
Немци дају дражиновцима муницију — — — — —	579
Дражин командант Скакић у вези са Немцима — — — — —	580
Окупатор шаље новац Дражиној организацији — — — — —	581
Дражини четници траже додир са окупатором — — — — —	583
Сарадња дражиноваца и недићеваца по споразуму с Немцима — — — — —	584
Противљење љотићеваца споразуму Недића и Драже — — — — —	585
Командант Дражине Гочке бригаде води преговоре са командиром Недићевог трстеничког одреда — — — — —	586
Непријатељ препоручује планско искоришћавање Дражиних четника — — — — —	589
Немачки коментар споразума са Дражином организацијом — — — — —	591
Споразуми између ДМ и Немаца у Србији — — — — —	591
Немачки план са дражиновцима треба да смањи опасност за Немце од заслужене казне	593
Уговор са Дражом Михаиловићем у очима окупатора — — — — —	594
Недићев окружни начелник оцењује политички ефекат споразума између Дражине организације и Немаца — — — — —	595
Дражиновци кољу по Подрињу — — — — —	596
Дражина организација осигурава испоруке за окупатора у пожаревачком округу —	597
Пријатељски сусрети дражиноваца и недићеваца на Јастрепцу — — — — —	598
Дражиновци учествују као помоћ недићевцима у борби — — — — —	600
Дражиновци слободно кољу по Подрињу — — — — —	601
Примери Дражиног издајства у шабачком округу — — — — —	601
Примери Дражиног издајства у ужичком округу — — — — —	601
По споразуму Дража Михаиловић има право само на окупаторове телефонске линије	607

	Стрча
Недићевски команданти ургирају да се дражиновцима да муниција ради заједничке борбе — — — — —	608
Описи борбе који оправдавају давање муниције Дражи Михаиловићу — — — — —	608
Тај рапорт иде и самој немачкој команди полициског подручја I у Нишу — — — — —	611
У Гроцкој дражиновци и Љотићевци врше размену оружја и муниције — — — — —	611
Конференција између дражиноваца и Немаца у Лајковцу — — — — —	612
Дражиновци у споразуму са Немцима заједно обезбеђују границу на Дрини — — — — —	613
Извештај о конференцији код немачког фелдкоманданта — — — — —	614
Легални и илегални фашисти заједно на издајничком послу — — — — —	615
Дражин командант Кесеровић преко Немаца тражи везу са Бугарима — — — — —	616
Немачко-бугарско-Дражине трупе бране заједно Србију — — — — —	618
Дражиновци се слободно крећу чак и по градовима које држи окупатор — — — — —	619
Дражин делегат у Нишу извештава о набавци оружја и муниције — Дражине трупе „легално” путују возом кроз Ниш — — — — —	620
Делегат Дражине врховне команде даје упутства за рад са немачком нишком крајс-командом — — — — —	621
Дражиновски делегат умирује немачког пуковника — — — — —	624
Дражин командант Београда Саша Михаиловић обавештава Дражу о вези са Боривојем Јонићем и Драгим Јовановићем — — — — —	625
Бугари, Немци и Кесеровић оперишу заједно — — — — —	628
Дражиновци, Бугари и Немци заједно воде борбе против партизана — — — — —	631
Ужички крај је зона заједничке борбе, раме уз раме, Немаца и дражиноваца — — — — —	633
Дражин Горски штаб 80 чува немачке комуникације — — — — —	635
Дража саветује да се крије од народа стварна сарадња са Немцима али наређује да се она продужи — — — — —	637
Дражин командант корпуса тражи немачку помоћ — — — — —	639
Сарадња дражиноваца и павелићеваца — — — — —	640
Командант »Горске гарде Њ. В. Краља« моли Немце за муницију — — — — —	643
Дражин командант Рачић наређује везу са Немцима — — — — —	645
Дража храбри своје команданте да издрже борећи се уз Немце и позивајући се на неки непостојећи америчко-совјетски споразум — — — — —	646
Рачић расписује директиву за операције у којој се врши заједнички распоред Немаца и четника — — — — —	648
Дражине трупе покушавају да ослободе блокиране Немце, недићевце и Љотићевце у Ужицу — — — — —	651
Рачић наређује Кесеровићу напад уз помоћ једног немачког батаљона — — — — —	655
Дража лично поставља кољаче и отворене издајнике за своје команданте — — — — —	656
»Михаиловић неће предузимати ништа противу Немаца« — основни став у 1941 — — — — —	660
ДМ помаже непријатеља да опљачка наш народ — — — — —	664
Дражиновци у Округу параћинском 1943 године преговарају са опуномоћеником Заповедника Србије Биргером — — — — —	666
»Краљ Петар II је чврсто уз нас« — четнике ДМ, а противу савезничке ствари — — — — —	670
Дражин командант Србије одбија предлог да се разоружају белогардејци — — — — —	672
Потера Немаца противу Дражених четника — по поруџбини — — — — —	673
И клање путем судова — — — — —	675
Дражиновци спасавају немачког пилота — — — — —	677
Дражини команданти подносе Немцима извештај о своме лову на англо-америчке падобранце — — — — —	680
Дража оперише на Дрини заједно са Немцима, Бугарима и Љотићевцима — — — — —	682
Заједнички фронт Немаца, Љотићеваца, Бугара и дражиноваца — — — — —	684
Наређења од Немаца могу добијати само овлашћени команданти — — — — —	687
Дражиновци издају у исто време једну отворену наредбу за сарадњу, а другу за народ да се фама о томе демантује — — — — —	688
Дражиновци се снабдевају муницијом од Немаца преко недићеваца — — — — —	690
Наредба да се убијају заробљени рањеници партизани — — — — —	690
Немачки командант Вајц наређује Кесеровићу, Антоновићу и Јововићу да не кољу без реда — — — — —	694
Непослушан дражиновац крши уговор са Немцима — — — — —	695

	Страна
Дражина врховна команда наређује да се Бугарским фашистичким окупаторима омогући несметан повратак у Бугарску ради борбе противу бугарског народа	696
Дражиновци шаљу „попуну” Љотићевом „добровољачком пуку у Шапцу” — — — —	697
У оперативној заповести Рачић даје податке за борбену сарадњу са Немцима — —	698
Четнички официр за везу са Немцима свуда једини командант Дражиним командантима — — — — —	699
Дражин командант бригаде наређује да се о кретању партизана обавесте Немци —	700
ДМ са Немцима упућује у ослобођену Србију терористе и шпијуне — — — — —	702
Регистар имена — — — — —	713

ШТАМПАРСКЕ ГРЕШКЕ

На страни	25	у 8 реду	одоздо место Јовановић треба Јововић.
"	"	29 у 4 реду	одозго место Вlachар треба Врачар.
"	"	34 у 5 реду	одоздо место Скетлоћа треба Сјеклоћа.
"	"	46 у 11 реду	одозго место ликвидације треба ликвидације.
"	"	122 у 14 реду	одоздо место дерективе треба директиве.
"	"	123 у 19 реду	одозго место Црној Бари треба Црној Гори.
"	"	127 у 5 реду	одозго место Петровић треба Петричевић.
"	"	140	докуменат је изврнут.
"	"	144 у 16 реду	одоздо место Башко треба Бошко.
"	"	182 у 17 реду	одозго место Росколијем треба Рошолијем.
"	"	187 у 5 реду	одоздо место Анка треба Ника.
"	"	194 у 24 реду	одозго место Сојата треба Шојата.
"	"	206	погрешна пагинација место 06 треба 206.
"	"	221 у 9 реду	одозго место о Државној организацији треба о Дражиној органи-
			зацији.
"	"	317 у 1 реду	одоздо Дражин војвода Јевђевић говори... и докум. избацити.
"	"	327 у 2 реду	одозго место П. М. треба В. П.
"	"	334 у 14 реду	одозго место П. М. треба В. П.
"	"	339 у 7 реду	одозго место П. М. треба В. П.
"	"	349 у 10 реду	одоздо место Бијазо треба Бирази.
"	"	351 у 18 реду	одозго место Декслер треба Дрекслер.
"	"	354 у 6 реду	одозго место Слуњи треба Слуњу.
"	"	354 у 9 реду	одозго место Слуња треба Слуњ.
"	"	354 у 4 реду	одоздо место Карловаца треба Карловца.
"	"	354 у 2 реду	одоздо место Сципионе треба Шипионе.
"	"	355 у 1 реду	одозго место Фаби треба Фабри.
"	"	355 у 8 реду	одозго место положај треба положај.
"	"	356 у 5 реду	одозго место вршења треба вршење.
"	"	356 у 7 реду	одозго место појачана треба појачања.
"	"	356 у 14 реду	одозго место механисоване треба моторизоване.
"	"	356 у 17 реду	одозго иза зони ; (знак).
"	"	357 у 8 реду	одозго испред према и иза момента не треба заграде.
"	"	357 у 20 реду	одозго место Ругеро треба Руђеро.
"	"	357 у 21 реду	одозго место Пиазони треба Пиациони.
"	"	357 у 14 реду	одоздо место авиације треба авијације.
"	"	359 у 8 реду	одозго место службене треба службе.
"	"	360 у 1 реду	одозго место оване треба онове.
"	"	361 у 23 реду	одоздо место И. треба Г.
"	"	362 у 5 реду	одозго XVIII треба курзивом да буде исписано.
"	"	364 у 17 реду	одозго место 13 II треба В. П.
"	"	364 у 6 реду	одоздо место 13 II треба В. П.
"	"	365 у 13 реду	одозго место Биаси треба Бирази.
"	"	368 и 369	отисци су погрешно убачени. Они се односе на докуменат 251 и треба да дођу на страну 382 и 383.
"	"	369 у 3 реду	одоздо место Миланеси треба Миланези.
"	"	371 у 19 реду	одоздо место вјероватност треба вероватност.
"	"	371 у 18 реду	одоздо треба ... и да не... избацити.
"	"	371 у 5 реду	одоздо место Баховића треба Баховићевом.
"	"	375 у 4 реду	одоздо место Офицер треба Дежурни офицер.

На страни 383 у 1 реду одоздо место ђенерал треба генерал.
 „ „ 384 у 23 реду одозго место Фафенрот треба Пфафенрот.
 „ „ 384 у 28 реду одозго место неможе треба не може.
 „ „ 384 у 29 реду одозго место се треба са.
 „ „ 385 у 20 реду одоздо место помоћи треба помоћу.
 „ „ 387 у 15 реду одозго место пошта треба пошла.
 „ „ 387 у 19 реду одозго место Коњице треба Коњица.
 „ „ 387 у 18 реду одоздо место Диснер треба Дизнер.
 „ „ 387 у 9 реду одоздо место О. К. В-6 треба О. К. В-у.
 „ „ 387 у 3 реду одоздо место суд-ест треба с. о.
 „ „ 389 у 7 реду одозго место Јајци треба Јајце.
 „ „ 392 у 15 реду одоздо место перескрипт треба телескрипт.
 „ „ 392 у 1 реду одоздо место Пиациони треба Пиацини.
 „ „ 417 у 1 реду одозго место Баћевићу треба Баћовићу.
 „ „ 451 у 12 реду одоздо место давање треба дизање.
 „ „ 494 у 12 реду одоздо место Словенију треба Словенији.
 „ „ 513 у 18 реду одоздо место V треба VI.
 „ „ 535 у 10 реду одозго место VI треба VII.
 „ „ 540 у 9 реду одозго место млденовачки треба младеновачки.
 „ „ 704 у 5 реду одозго место Бјелини треба Бјелини.
 „ „ 705 у 3 реду одоздо место сенатору треба секретару.